

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YAKÎNÎ DÎVÂNİ: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA ESRA BAYRAM

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖZDEMİR

BİLECİK, 2023

10426081

T.C.
BİLECİK ŞEYH EDEBALI ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

YAKÎNÎ DÎVÂNÎ: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

YÜKSEK LİSANS TEZİ

KÜBRA ESRA BAYRAM

TEZ DANIŞMANI
PROF. DR. MEHMET ÖZDEMİR

BİLECİK, 2023

10426081

BEYAN

“Yakînî Dîvânı Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük” adlı yüksek lisans/doktora/sanatta yeterlik tezi/dönem projesinin hazırlık ve yazımı sırasında bilimsel araştırma ve etik kurallarına uyduğumu, başkalarının eserlerinden yararlandığım bölümlerde bilimsel kurallara uygun olarak atıfta bulunduğumu, kullandığım verilerde herhangi bir tahrifat yapmadığımı, tezin herhangi bir kısmının Bilecik Şeyh Edebali Üniversitesi veya başka bir üniversitede başka bir tez çalışması olarak sunulmadığını, aksinin tespit edileceği muhtemel durumlarda doğabilecek her türlü hukuki sorumluluğu kabul ettiğimi ve vermiş olduğum bilgilerin doğru olduğunu beyan ederim.

Bu çalışmanın, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP), TÜBİTAK veya benzeri kuruluşlarca desteklenmesi durumunda; projenin ve destekleyen kurumun adı proje numarası ile birlikte, ETİK KURUL onayı alınması durumunda ise ETİK KURUL tarih karar ve sayı bilgilerinin beyan edilmesi gerekmektedir.			
DESTEK ALINMIŞTIR	☐	DESTEK ALINMAMIŞTIR	☒
Destek alındı ise;			
Destekleyen kurum;			
Destegin Türü		Proje Numarası	
1- BAP (Bilimsel Araştırma Projesi)			
2- TÜBİTAK			
Diğer;.....			
ETİK KURUL onayı var ise;			
ETİK KURUL karar tarih/sayı:		/.....	

Kübra Esra BAYRAM

Tarih

İmza

ÖN SÖZ

Türk edebiyatının genel seyri içinde, 13. Yüzyıl sonlarından başlayıp 20. Yüzyıl başlarına kadar temel yapısında çok önemli değişikliklere uğramadan devam etmiş edebi geleneğe Osmanlı Dîvân Edebiyatı ya da yaygın adıyla Dîvân Edebiyatı diyoruz. Varlığını sürdürdüğü asırlar boyunca manzum ve mensur pek çok eser verilmiş olması Türk edebiyatının zenginliğini gözler önüne sermektedir. Klasik Türk şairlerinin manzum olarak kaleme aldığı pek çok şiir “Dîvân” adı verilen eserlerde toplanmaktadır.

Arap ve Fars edebiyatının tesirinin büyük ölçüde görüldüğü Dîvânlarda, Arapça ve Farsça ağırlıklı kelimeler ve terkiplerin bulunması muhtemeldir. Her sanat eserinin mutlaka kendi dönemine ve sonrasına anlatabileceği şeyler olduğu gibi o eserin diline de ulaşabilecek insan kitlesi mutlaka olacaktır. Bugünkü zevk ve bilgi birikimi ile de anlaşılan yarıların dışında daha derine inmek için o dönemin niteliklerini de iyi bilmek gerekir. O yıllarda edebiyatımızın içinde bulunduğu duygu ve dil dünyası şimdikinden farklı olduğundan var olan kültür ve bakış açısı ile o dönemdeki anlama ulaşmak kolay olmayabilir.

16.yüzyıl, Osmanlı Devleti’nin ve Türk edebiyatının her alanda gelişme gösterdiği devridir. Bu dönemde tahta bulunan güçlü padişahların yönetimindeki Osmanlı Devleti, dünyanın en büyük devletlerinden biri haline gelmiştir. Devletin bütün kurumlarında ilerlemeler olmuş, bu büyümeyle orantılı olarak da kültür, sanat ve edebiyatta da büyük bir gelişme meydana gelmiştir.

Bu yüzyılda şiirinde, mazmunların mısralarda ustalıkla işlenmesi; aruz vezninin pürüzsüz kullanılması ile ilerleme kat edilerek mükemmelliğe ulaşılmıştır. 16. Yüzyılda, şiire ve edebiyata yön veren önemli şairler bulunmaktadır. Bunlar arasında Zâtî (1471-1546), Fuzulî (ö.1556), Hayalî (ö.1557), Taşlıcalı Yahyâ (1488-1582), Bâkî (1526-1600) ve Nev’î (1534-1599) devrin en tanınmış şairleridir.

Genç yaşta vefat ettiği bilinen Yakînî de 16. Yüzyılın önde gelen şairlerinden büyük oranda etkilenmiş ve icrâ ettiği şiirlerinde bu etkinin izleri görülmüştür. İlmiye sınıfına mensup olan şair yetişmiş olduğu çevrede sanat ile iç içe bir hayat yaşamıştır. Onun kısa hayatından geriye tek eseri olan Dîvânı kalmıştır. Doğup büyüdüğü yer ve zamanın şartları göz önünde bulundurulduğunda, sınırlarını aşarak takdire şayan bir eser bırakmış olması yönüyle önemli bir yere sahiptir. Onun Dîvân’ı döneminin tarihî ve edebî pek çok özelliğini içinde barındırarak o dönem edebiyatının sanatsal yönünü yansıtmaktadır.

16. yüzyılda edebiyatımızın içinde bulunduğu duygu ve dil dünyası şimdikinden farklı olduğundan bugün var olan kültür ve bakış açısı ile o dönemdeki anlama ulaşmak kolay olmayabilir. Şiirde bulunan mecazları, şiirin anlam derinliğine hakim olmaya çalışarak anlamlandırılırsa klâsik şiiri oluşturan kelimelerin bağlamından hareketle esas anlamına ulaşılabilir.

Bizim çalışmamızın da amacı Yakînî Dîvânı'nın daha doğru anlaşılabilmesini kolaylaştırabilmek için Yakînî'nin şiirini oluşturan kelimelerin tek tek bağlam ile olan ilişkisini açığa çıkararak doğru anlamı vermektir. Dîvâna dair bu sözlük çalışmasını yaparken TEBDİZ (Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizini ve İşlevsel Sözlüğü) sistemini kullanma amacımız ise eseri daha pratik hale getirmek ve okuyucuya inceleme kolaylığı sunmaktır.

TEBDİZ sistemi ile bu dîvân çalışmasının sağladığı yararlardan biri de okuyucunun manayı kavrayabilmesini ve ilgili edebiyat geleneğine ait eserlerin anlaşılmasını kolaylaştıracaktır. Bağlamlı dizin demek, yalnızca bir kelimenin manasını vermek değildir. Bağlamlı dizin, kelimelerin somut kökünden ziyade anlam dünyalarını ve çağrışımlarını da göz önüne alarak, yazarının kültürünün ve yaşadığı çağı da asla göz ardı etmeden oluşturulmuş zengin bir kaynaktır. Yakînî dîvânı sözlüğü bu ilkeler dahilinde hazırlanmaya gayret edilmiştir. Çalışma Prof. Dr. Ömer Zülfe'nin 2004 yılında hazırladığı dîvân üzerinden yürütülmüştür.

Çalışmamızda izlenen yöntemler ise sırası ile şöyledir: Eserin Prof. Dr.Ömer Zülfe tarafından hazırlanan metnin word haline ulaşıp bu metin transkripsiyon açısından tekrar gözden geçirilerek, bu sistemin ortak yazım fontu olan Gentium Plus fontuna uygunluğu kontrol edilmiştir. Metnin tamamı her bir şiir ayrı ayrı olmak üzere www.tebdiz.com adlı siteden sisteme yüklenmiştir, bu adımdan sonra gerekli araştırmalar yapılarak TEBDİZ'in sağladığı ortak verilerden de faydalanılmış, kelimeler tek tek anlamlandırılmıştır.

Sisteme Yakînî Dîvânı'ndan 201 gazel, 6 kaside, 2 kıta, 3 müseddes, 6 beyit yüklenmiştir. İşleme tamamlandıktan sonra verilerin dizinlenmiş hali doküman olarak elde edilmiş ve bunun üzerinde çalışmalar devam etmiştir. Yakînî Dîvânını incelerken Yakînî'nin anlam dünyasını, onun bakış açısını yakalamaya çalışarak büyük bir özen ile sunmaya çalıştık.

Çalışmada TEBDİZ projesinin yürütücüsü Prof. Dr. İsmail Hakkı AKSOYAK'a

tezimin her adımımda bana yol gösteren, ilgi ve bilgisini esirgemeyen danışman hocam Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR'e, hayatım boyunca benden desteğini asla esirgemeyen canım babam ve anneme (Kenan- Kıyafet Bayram) teşekkürü bir borç bilirim.

Kübra Esra BAYRAM

2023

ÖZET

YAKÎNÎ DÎVÂNİ: BAĞLAMLI DİZİN VE İŞLEVSEL SÖZLÜK

Asırlar boyu varlığını sürdürmüş olan Dîvân Şiiri Türk kültürü ve tarihi açısından önemlidir. Geçmişimizden günümüze kadar ulaşan bu nadide sanat eserlerinin her bir kelimesinin farkına varabilerek okumak, biz okuyucuların geleceğine ışık tutacaktır.

Prof. Dr. Ömer Zülfe tarafından 2004'te İstanbul'da hazırlanan “ Yakînî (ö.1568): Dîvân Tenkitli Metin, Tetkik, Dizin” adını taşıyan doktora tezi esas alınarak yapılan bu çalışmanın amacı şairin kelimelere yüklemiş olduğu farklı anlamları bağlam aracılığı ile tespit etmektir. Bunu tespit ederken de bağlamli sözlük yardımı ile kelimelerin edebi dil içindeki seyrinin takibi de yapılmış olacaktır. Kelimelerin tamamının bulunduğu bu çalışmada her kelimenin anlamı metnin bağlamı üzerinden anlamlandırılmıştır.

TEBDİZ projesi altyapısıyla hazırlanan bu sözlük çalışmasında Yakînî Dîvânı'nın söz varlığı ve mana dünyası ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır. Bunun akabinde şairin hayatı, edebi kişiliği, üslubuna da gerek mevcut kaynaklar gerekse Dîvân içerisinden yola çıkarak yer verilmiştir. Bu çalışma, Yakînî Dîvânı'nın sözlüğünün hazırlanmasıyla birlikte, kendisinin klâsik Türk Edebiyatına özgü üslubunun ve dünya görüşünün belirlenmesi, onun şiirlerindeki anlam derinliğinin anlaşılması açısından kolaylık sağlayacak eser niteliğinde olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Yakînî, Yakînî Dîvânı Sözlüğü, Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük, TEBDİZ.

ABSTRACT

YAKÎNÎ'S DÎVÂN CONTEXTUAL INDEX AND FUNCTIONAL DICTIONARY

Divan Literature is a tradition that continued from the end of the 13th century to the beginning of the 20th century. The most effective way of looking at that world from today is the literary works that are the photographs of the mentality of that period. The main vein that connects literary works to socio-cultural life is language. Poets and writers create their literary works within the limits of language. To fully understand the social, cultural and even economic conditions of the period that shaped the literary style that created the work, indirectly and directly, is to understand the language, which is the basic building block of the work. This situation has increased the importance of studies on language. We need to know the language of the period and the structure of the language. In this context, dictionary studies have a special importance for Turkish Literature.

In this dictionary study, which was prepared with the infrastructure of the TEBDİZ project, the vocabulary and meaning world of Yakînî Dîvân was tried to be revealed. After this, the poet's life, literary personality and style have been included based on both the existing sources and the Divan. This study, together with the preparation of Yakînî's Dîvân's dictionary, will be a work that will facilitate the determination of his style and worldview specific to Classical Turkish Literature, and the understanding of the depth of meaning in his poems.

The aim of this study, which is based on the doctoral thesis titled "Yakînî (d.1568): Dîvân Critiqued Text, Research, Index" prepared by Prof. Ömer Zülfe and published in Istanbul in 2004, is to determine the different meanings that the poet ascribes to the words through the context. While determining this, the course of the words in the literary language will be followed with the help of the context dictionary. In this study, where all the words are included, the meaning of each word is interpreted through the context of the text.

Keywords: Yakînî, Yakînî Dîvânı Dictionary, Contextual Index and Functional Dictionary, TEBDİZ.

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ	i
ÖZET	iii
ABSTRACT	iv
İÇİNDEKİLER.....	v
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ	xii
TABLolar LİSTESİ	x
GİRİŞ	1
SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU (YÖNTEM)	4

BİRİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI	5
1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ.....	6
1.3. ESERLERİ	7

İKİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ DÎVÂANI'NİN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. YAKÎNÎ DÎVÂANI'NİN SÖZ VARLIĞI.....	8
2.1.1. Sözcük Türleri.....	8
2.1.1.1. İsimler	8
2.1.1.2. Sıfatlar.....	8
2.1.1.3. Zamirler.....	9
2.1.1.4. Zarflar	11
2.1.1.5. Bağlaçlar	13
2.1.1.6. Edatlar	14
2.1.1.7. Ünlemler	15
2.1.1.8. Fiiler.....	16
2.2. DUYGU UNSURLARI	17

2.2.1. Aşk	17
2.2.2. Âşık	18
2.2.3. Sevgili.....	18
2.2.4. Rakip	19
2.3. YAKÎNÎ'NİN ÜSLUBU	20
2.4. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ.....	21
2.4.1. Nazım Şekilleri ve Türleri	21
2.4.1.1.Kasideler	21
2.4.1.2. Musammatlar.....	22
2.4.1.3. Gazeller	22
2.4.1.4. Kıtalar	23
2.4.1.5. Beyitler.....	23
2.4.2. Vezin	23
2.5. DEYİMLER, ATASÖZLERİ VE KALIPLAŞMIŞ İFADELER.....	25
SONUÇ	30
KAYNAKÇA	31
EKLER	33

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

age:	Adı Geçen Eser
Ar :	Arapça
ASL:	Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Agâh Sırrı Levend Koleksiyonu 522
B :	Beyit
BE :	Edirne Selimiye Kütüphanesi Ahmed Bâdî Efendi Bölümü 4760
Bk:	Bakınız
C:	Cilt
Çev:	Çeviren
d:	Doğum
DİA:	Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi
Ed:	Edebiyat
Far:	Farsça
G:	Gazel
Hızl:	Hazırlayan
Hız:	Hazreti
K:	Kaside
Kt:	Kıta
Ktp:	Kütüphanesi
M:	Musammat
Ms:	Mısra
mec:	Mecaz
MD:	Müseddes
ö:	Ölüm
S:	Sayı
s:	sayfa

T:	Tarih
tas:	Tasavvuf
vb:	ve benzeri
vd:	ve diğlerleri
vs:	vesaire
yk:	yaprak
yyl:	yayınlayan

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 2.1. Sıfatlar Listesi	9
Tablo 2.2. Zarflar Listesi.....	12
Tablo 2.3. Beyit Sayıları	22
Tablo 2.4. Aruz Kalıpları	24

GİRİŞ

13. yüzyılın sonlarından başlayıp 20. yüzyılın başlarına kadar devam etmiş olan Klâsik Türk Edebiyatında Arap ve Fars Edebiyatının etkisinin büyük ölçüde var olduğu görülür. Bu dönemlerde yazılan Dîvânlarda Arapça ve Farsça ağırlıklı kelimeler ve terkiplerin bulunması da muhtemel bir sondur.

Klâsik Türk Edebiyatı şairleri yaşadıkları dönemdeki sosyal ve siyasal hayat içerisinde, kendi hayal dünyaları içerisinde şiirlerini titizlik ve incelikle oluşturdukları eserlerini muhataplarına geniş bir mana dünyasının kapılarını aralayarak sunmaktadırlar. Öyle ki bu mana dünyası bazen bir beyit bazen bir kelime ile de sunulmaktadır.

Şairlerin şiirlerinde kullandıkları unsurların başında ise mazmunlar gelir. Klâsik Türk Edebiyatında şiir deyince de akla ilk gelen terimlerden biri mazmunlardır. Kullanılan bu mazmunlar şiirdeki anlama mecazî ve tasavvufî manalar yükleyerek yorumlanmasına, farklı bakış açılarıyla anlamlandırılmasına olanak sağlar.

Zengin kültürümüzün bir parçası olan eserlerimizin daha çabuk anlaşılmasına ve şiirdeki bir beyitin veya bir kelimenin arkasındaki derin mana dünyasının gün ışığına çıkarılmasına hizmet eden tetkik, tahlil, şerh vb. gibi pek çok çalışma bulunmaktadır. Bunların yanı sıra anlamlandırmanın en temelini şüphesiz ki bu anlamda hazırlanan “sözlükler” oluşturmaktadır. Sözlük, “*Bir dilin bütün veya belli bir çağda kullanılmış kelime ve deyimlerini alfabe sırasına göre alarak tanımlarını yapan, açıklayan, başka dillerdeki karşılıklarını veren eser, lügat*” (TDK, 2011: 2157) anlamında olup sözlükler, bir dilin, anlaşılmasını sağlayan, o dilin söz varlığı ve kültür mirasını ortaya koyarak temel kaynağını oluşturan çalışmalardır. Günümüze kadar Türk diline ait pek çok sözlük çalışması yapılmış bulunmaktadır. Bu alanda kaleme alınan en eski sözlük, Türkçenin zenginliğini ve kültür hazinesini gözler önüne seren, Kâşgarlı Mahmud tarafından hazırlanan *Dîvân-ı Lügati't-Türk*'tür (1072-1074). *Dîvân-ı Lügati't-Türk*'ten sonra XV. asırdan itibaren, Arapça ve Farsça sözlük çalışmaları yapılmıştır (*Lügât-i Şâhidî - Şâhidî, Câmi'ü'l-Fürs - İbn-i Kemal* vd.). XIX. yüzyıla gelindiğinde baskı tekniklerinin de gelişmesiyle sözlük sayısında artış görülmüş ve harf inkılabının yapıldığı 1928 yılına kadar pek çok sözlük basılmıştır. “*Lehçe-i Osmanî, Behçetü'l-Lugât, Kâmûs-ı Türkî, Kâmûs'ul-Âlâm*” gibi eserler bu çalışmalardan başlıcalarıdır. XX. yüzyılın başında yayımlanan Şemseddin Sâmî'nin *Kâmûs-ı Türkî* (1901) adlı eseri, “*Türk*” adını taşıyan ilk sözlük olmakla birlikte Türkçenin pek çok yönden zenginliğini içermektedir. Daha sonra ise bu lügatleri, “*Ali Nazîmâ-Faik Reşat'ın Mükemmel Osmanlı*

Lugati (1901), Mehmed Salahî'nin *Kâmûs-ı Osmanî* (1895-1904), İbrahim Cûdî'nin *Lugat-i Cûdî* (1916)" adlı eserler takip etmektedir (Parlatır, 2006). Arap alfabesi ile yazılmış olan bu eserlerin çoğuna, günümüzde Latin harfleriyle basılmış şekilleriyle ulaşmak da mümkündür. Bununla birlikte Latin harfleriyle yakın geçmişte hazırlanmış olan, "İskender Pala'nın *Ansiklopedik Dîvân Şiiri Sözlüğü*, Ahmet Talât Onay'ın *Açıklamalı Dîvân Şiiri Sözlüğü/Eski Türk Edebiyatında Mazmûnlar ve İzahı* (haz. Cemal Kurnaz), Gencay Zavotçu'nun *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü*, Agâh Sırrı Levend'in *Divan Edebiyatı Kelimeler ve Remizler, Mazmûnlar ve Mefhumlar*, Ahmet Mermer ve Neslihan Koç'un *Eski Türk Edebiyatı Terimleri Sözlüğü*" gibi pek çok sözlük/ansiklopedik sözlük de bilhassa Klasik Türk Edebiyatı alanına özgü hazırlanmış sözlüklerden başlıcalarıdır.

Tüm bunların dışında günümüzde hâlâ çalışmaları sürdürülmekte olup elektronik ortamda veri girişine devam edilmekte olan "*Tarih ve Edebiyat Metinleri Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlüğü (TEBDİZ)*" projesi, bu alanda yapılan çalışmalardan en hacimlisi mahiyetindedir. Zira manzum ve mensur pek çok eseri ihtiva eden bu çalışma, birçok eserin bir arada bulunup anlamlandırıldığı ve Türkiye'nin farklı üniversitelerindeki akademisyenler ve lisansüstü öğrencileri tarafından hazırlanarak yürütüldüğü bir çalışmadır.

Bu bilgilerden hareketle temelde bağlam merkezli anlamların belirlenmesi amacı güdülerek hazırlanan "Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük" çalışmaları arasına dâhil edilmiş olan "*Yakînî Dîvânı Sözlüğü*", Prof Dr. Ömer Zülfe tarafından Latin harfleriyle hazırlanmış olan *Yakînî Dîvânı*'nı (2004), baz alınarak hazırlanmış bulunmaktadır. Dolayısıyla "*Yakînî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamlı Dizin ve İşlevsel Sözlük)*" adı altında TEBDİZ projesine dâhil edilmiş olan bu çalışma da diğer çalışmalar gibi daha evvel bahsi geçen amaçlar doğrultusunda hazırlanmıştır. Gerek kelimeler, terkipler gerekse deyimler ve atasözleri, âyetler ve hadisler, kalıp ifadeler, Arapça ve Farsça ibareler, vb. gibi birçok kelime tipi dikkate alınarak sözlük maddelerinin dizini oluşturulmuştur. Bu dizin oluşturulurken sözlük maddelerinin alfabetik sırası dikkate alınmıştır. Kısaca bahsedilen bu yöntem doğrultusunda, bu çalışma ile hedeflenen üç temel amaç bulunmaktadır. İlki; Yakînî Dîvânı'nın, belirtilen sözlük maddelerinden yola çıkarak bağlamları baz alınmış bir dizinini oluşturmak ve anlamlandırmak, böylece bir sözlük hazırlamaktır. İkincisi; Yakînî'nin hayatı, dünya görüşü, edebî kişiliğini belirlemektir.

Üçüncüsü ise; Yakînî Dîvânı'nın şekil ve muhteva yönünden incelenmesi ile birlikte Yakînî'nin dili ve üslubunu belirlemektir. Dolayısıyla her üç amaçtan ortak kasıt; Yakînî

Dîvânî'nın söz varlığı, dil unsurları ve kültür mirasını ortaya çıkarmak; söz varlığı ve geniş mana dünyası ile bu eserlerden birinin daha, daha iyi kavranması, anlamlandırılması ve anlaşılmasına katkıda bulunmak elbette ki hedeflerimizin temelini teşkil etmektedir.

SÖZLÜK KULLANMA KILAVUZU (YÖNTEM)

- Yakînî Dîvânı Sözlüğü (Bağlamli Dizin ve İşlevsel Sözlük)’nde alfabetik tasnif kullanılmıştır.

- Sözlükte Arapça, Farsça ve Türkçe tüm tamlamalar bir bütün halinde anlamlandırılmıştır.

- Türkçe tamlamaların içerisinde deyimler, kalıplaşmış anlam taşıyan söz grupları parçalanmamış, bir bütün olarak anlamlandırılarak sözlüğün içerisine alınmıştır.

- Sözlükte “etmek, kılmak, eylemek, olmak...vs.” yardımcı eylemler –eğer diğer kelimeler ile bir arada alınma ihtiyacı doğuruyorsa- “birleşik fiil” formatında anlamlandırılmıştır.

Örn. “*revan ol*”revan olmak; “*yârân ol*” yaran olmak gibi.

- Söz gruplarının sonlarındaki ekler ayrılmıştır.

- İncelemede yardım sağlamak maksadıyla madde başlarının mümkün olduğunca kelime köklerine göre dizinlenmesine çalışılmıştır.

- İstisnalar dışında çekim ekleri göz ardı edilerek kelimelerde ve kelime gruplarında anlamlandırma yapılmıştır. Deyimler bu kuralın dışında bırakılmıştır.

- Sözlük içerisinde kelimelerin türü ayet, hadis, deyim, atasözü... vb. şekilde belirtilmiştir.

- Seslenme ifade eden “Yakînîyâ, cânâ...vb.” kullanımlar bir hitap şeklinde “ey Yakînî, ey cân” şeklinde anlamlandırılmıştır.

- Rumeli yöresine ait söyleyişler ve mahalli ifadeler orijinaline müdahale edilmeden kalıp olarak sözlüğe aktarılmış ve o şekilde anlamlandırılmıştır.

- Birleşik fiiller kullanım kolaylığı sağlamak açısından metin içerisindeki ses özellikleri korunarak anlamlandırılmıştır.

- Zamirlerin ve Sıfatların sadece türü belirtilmiştir.

- Sözlük içerisinde temel anlamlar dışında ifade edilen kelimelere rastlanmıştır.

Bu kelimelerin mecazi anlamı var ise mec. olarak belirtilmiştir.

BİRİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ'NİN HAYATI, EDEBÎ KİŞİLİĞİ VE ESERLERİ

1.1. HAYATI

XVI. yüzyıl şairlerinden biri olan Yakînî hakkındaki bilgilere o dönemde yazılan şüara tezkirelerinden ulaşmak mümkündür. Hayatı ve edebî kişiliği hakkında detaylı bir bilgi mevcut değildir.

Şairin adı hakkında kaynaklarda kesin bir bilgi bulunmamaktadır. Lâkin bir eserde kaynak belirtilmeden şairin adının *Hasan* olduğu söylenir (Peremeci, 1939, s. 216).

Yakînî Dîvânı'na baktığımızda şair bazı beyitlerinde kendisini Hz. Peygamberin şairi olarak tanınan sahabî Hassân bin Sâbit (ö.60/680?)'e benzetir.¹ Bu benzetmeye örnek olacak beyitlerden bir tanesi aşağıdadır:

Eşiği muştâfâ'nuñ ka'be-i hâcâtdur ey dil

Bu elfâz-ı şafâ-perverd-ile ben anda hassân'am

G.124/8

Şairin Yakînî mahlasını neden tercih ettiğinin bilgisi ise kaynaklarda mevcut değildir. Kullanmış olduğu mahlasın anlamı ise şöyledir: “ Bir şeyi şüphesiz olarak tam ve doğru şekilde bilme. Kesin ve sağlam bilgi.” Tasavvuf terimi olarak herhangi bir delile bağlı olmaksızın sâdece îman kuvvetiyle âşikâr olarak görme, müşâhede ederek bilme; anlamlarına gelmektedir.²

Yakînî'nin doğum tarihini gösteren bir bilgi yoktur. Genç yaşında vefat ettiği belirtilir (Çelebi, s. 937). Yakînî, medrese eğitiminden sonra kadılık mesleğini seçmiştir (Riyâzî, s. 354). İlmiye sınıfına mensup bir ailede yetişen şair, iyi bir medrese eğitimi almıştır. Âşık Çelebi, Âhdî ve Beyânî tezkirelerine baktığımızda, şairin iyi bir medrese eğitimi aldığını gösteren bilgilere rastlarız. Âşık Çelebi, “*Bî-bedel dānişmend idi.*” (Çelebi A. , s. 292) Benzeri olmayan, eşsiz bir danişment olduğunu dile getirmiştir.

¹ G.103/5, G.130/7, K.6/24 nolu beyitler.

² <http://lugatim.com/s/YAKÎN>

Eğitimi tamamlandıktan sonra Kuzey Afrika’da Cezayir’i garb’da kadılık görevine tayin olmuş ve vazifede iken genç yaşta ölmüştür (Beyânî, s. 240).

“*Edirnekapısı hâricinde Emîr Buhârî kurbinde medfûndur.*” (Riyâzî, s. 354) İfadesinden yola çıkarak şairin, Edirne kapısı dışındaki Emir Buhârî dergahı civarına gömülmüştür; bilgisine ulaşılır. Ailesi hakkında geniş bir bilgi bulunmamaktadır. Babası İmâd Sinan adlı bir kadıdır (Beyânî, s. 240). Riyâzî’nin verdiği bilgiye göre de Yakînî, İmâd Sinan’ın en küçük oğludur. Diğer kardeşleri hakkında bir bilgi rastlanmamıştır.

1.2. EDEBÎ KİŞİLİĞİ

Yakînî’nin kişiliği hakkındaki bilgilere baktığımızda Kınalızade Hasan Çelebi, Yakînî’yi anlatırken “*ulüvv-i şân-ı ma’rifet ü kemâl ve mekârim ü efdâl ve hulk u cemâl ile matbû’u makbûl-i ihvân-ı zemân idi.*” (Çelebi K. H., s. 937) İfadesini kullanarak şairin, iyi huylu, yeteneği ve olgunluğu ile sevilen bir kişiliğe sahip olduğunu belirtir.

Ahdî ise Yakînî’yi anlatırken “*ma’ârifet mazhar düşüp beyne’l-akrân pesendide-i pîr ü cevân ve makbûl-i ehl-i irfân olmuştur.*” (Ahdî, s. 307) İfadesini kullanarak onun davranışları, bilgisi ve kişiliği ile çevresinde beğenilip, sevilen genç bir şair olduğunu söylemiştir.

Yakînî’nin sahip olduğu bu kişilik özelliklerinden yola çıkarak baktığımızda hayatı ve edebî kişiliğinin örtüştüğünü görürüz. Sahip olduğu bilgi birikimi ile şiirinde kullandığı mazmunlarla yeni ve farklı hayallar yaratmak yerine alışlagelmiş kavramlar ile söyleyiş güzelliğine dayanan şiirler ortaya çıkarmıştır. Şiirinin geneline baktığımızda aşıkâne tarzı benimsediğini görmek mümkündür. Bu aşıkâne tarzının yanı sıra didaktik tarzda da yazdığı söylenebilir. Aşağıdaki beyit didaktik tarzına örnektir:³

Serir-i saltanatda tâca mağrur olma sultânım

Başına ‘âkıbet çok tâc-dâruñ tâc dar olmuş

G.080/2

³ “Yakînî’nin Üslubu” adlı bölümde edebî kişiliğine detaylı yer verilmiştir.

1.3. ESERLERİ

XVI. yüzyıl şairi olan ve genç yaşta vefat ettiği bilinen Yakînî'nin elde bulunan yahut bilinen tek eseri Dîvânı'dır. Dîvânı'nın bilinen iki nüshası vardır. Birinci nüsha, BE: Edirne Selimiye Kütüphanesi Ahmed Bâdi Efendi Bölümü 4760. Nüsha içeriğinde 6 kaside, 200 gazel, 1 musammat, 1 kıta ve 1 beyit vardır (Zülfe, 2004, s. 293).

İkinci nüsha, ASL: Erzurum Atatürk Üniversitesi Kütüphanesi Agâh Sırrı Levend Koleksiyonu 522 (Zülfe, 2004, s. 294).

Dîvân üzerine yapılan ilk çalışma: Prof. Dr. Ömer Zülfe, Yakînî Dîvân Tenkitli Metin-Tetkik-Dizin, 2004, Doktora Tezi.

İKİNCİ BÖLÜM

YAKÎNÎ DÎVÂNÎ'NİN ŞEKİL VE MUHTEVA YÖNÜNDEN İNCELENMESİ

2.1. YAKÎNÎ DÎVÂNÎ'NİN SÖZ VARLIĞI

2.1.1. Sözcük Türleri

2.1.1.1. İsimler

Muharrem Ergin'e göre isimler, “ *Canlı cansız bütün varlıkları ve mefhumları tek tek veya cins cins karşılayan; varlıkların ve mefhumların adları olan kelimelerdir* ” (Ergin, 2009, s. 218). Korkmaz'a göre; “ *Evrendeki canlı cansız bütün varlıkları insan tasavvurundaki somut ve soyut bütün kavramları tek tek ya da tür olarak karşılayan sözlerdir*” (Korkmaz, 2014, s. 229). Şekinde ifade edilmiştir.

XVI. yüzyılda gazel nazım şekli ile yazılan şiirlerde işlenen konular genellikle; “ sevgilinin güzelliği, şarap, zevk, aşk” gibi konular olmuştur. Yakînî de gazellerinde bu usûle bağlı kalarak bu kelimeleri ve mazmunları sıkça kullanmaktadır. Yakînî gazellerinde geçen klâsik şiirin ortak söz varlığından bazı örnekler şunlardır:

“bezm, meclis, bâde, mey, sâkî, şevk, cām, dil, âşık, gönül, gül, bülbül, Gülşen, ârzü, felek, bâht, çeşm, dîde, cennet, sîne, âhû, zülf, ‘anber, leb, lâl, cān, güftār, kadd, kākül, māh, ney, rûh, rüy, serv... vb.”

Sık kullanılan söz varlıklarından başka Klâsik Türk şiirinde çok sık kullanılmayan kelimelere de yer vermiştir: “ jende, jeng, ğabğab, sürâdikât, şağab, tennür, cepel, dellāk... vb.”

2.1.1.2. Sıfatlar

Muharrem Ergin'e göre; “*Nesneleri vasıflandırma ve belirtme suretiyle karşılayan kelimelerdir.*” (Ergin, 2009, s. 244). Zeynep Korkmaz'a göre; “ *Adlardan önce gelerek onları niteleyen, nasıl olduklarını gösteren veya çeşitli yölerden belirten sözlerdir*” (Korkmaz, 2014, s. 335). Şeklinde tanımlanmıştır.

Klâsik Türk şiirinde sıfat kullanımına baktığımızda, sıfat kendinden sonra gelen sözcüğü ya nitelemek ya da belirtme görevini üstlenmiştir. Şair şiirlerine konu olan sevgilisini anlatırken de sıfat görevindeki sözcükleri sıkça kullanmıştır. Sevgilisinin sahip olduğu vasıfları dile getirirken, onun saçını misk kokulu, çehresi ay yüzlü, dudağı lâl, gözü badem gibi sıfatlarla belirtmiştir. Şair sevgilisini vefasız, hilekâr, zalim, gaddar gibi olumsuz sıfatlar ile de nitelendirmektedir.

Aşığın dile getirirken de hasta, zavallı, talihsiz, mecnûn gibi sıfatlara yer vermektedir. Yakîni duygularını ve hayal alemini mısralarında sıfatları kullanarak anlatmakta başarılı bir biçimde kullanmıştır.

Gazellerde geçen sıfatlardan bazıları şunlardır:

Tablo 2.1. Sıfatlar Listesi

sağlam	efgār	köhne
perīṣān	mahzûn	temiz
nazûk	medhûş	bi-vefa
bi-çare	rûsva	teşne
gıryan	sengin	divâne
bimar	virân	dürr
cesur	pezir	dürlü dürlü
sim-ter	güzel	hoş
sefid	siyeh	eksik

2.1.1.3. Zamirler

Muharrem Ergin’e göre, “Zamirler nesneleri temsil ve işaret suretiyle karşılayan kelimelerdir” (Ergin, 2009, s. 262). Zeynep Korkmaz’a göre, “Zamirler adların yerlerini tutan, kişileri ve nesneleri temsil veya işaret ederek karşılayan bir gramer kategorisidir.” (Korkmaz, 2014, s. 387)

Klâsik Türk şiirinde Yakînî’nin zamirleri şiirlerinde kullanımına dair detaylı bilgi aşağıda sunulmaktadır.

Kişî zamirlerinden biri olan “**ben**” zamiri, Klâsik Türk edebiyatı şiirlerinde şairi karşılamaktadır. Âşık ile şair aynı kişidir. Gazellerde sıklıkla geçen “ben” zamiri, isim hâl eki almış şekli ile de kullanılmıştır. “beni, baña, benden ve benüm” gibi ek almış hallerini sıklıkla yer verilmiştir:

Baħr-ı eşkümde yakînî **benüm** âvâre başum
pür-hevâdur heves-i ‘ışk-ıla mânend-i kelâb

G.10/6

Kişî zamirlerinden biri de “**sen**” zamiridir. Sen zamiri ile şiirde anlatılan kişî sevgilidir. Şair, şiirinde sen zamiri ile sevgilisine seslenir. Bu zamir hâl eki almış şekliyle de kullanılmıştır. “seni, saña, sende, senden ve senün” gibi.

Ben zelîl olmaz-idüm düşmese fûrkat **senden**
Senden oldu baña hep bunca mezellet **senden**

G.147/1

Şu ‘â-ı pertev-i hûrşîd-i ‘âlem-tâbdan şanma
Senüñ şevkuñla rûşendür bugün ey meh-liķā meclis

G.77/8

“**o**”, hem işaret zamiri hem de üçüncü tekil şahıs zamiri olarak kullanılmaktadır. Şair bu zamiri şiirinde “aña, anı, anda, anuñ” gibi hâl eki almış biçimleri ile kullanmıştır.

Mizâcî âteş anuñ biz şu gibi mâ’il **aña**
O mihr-i ‘âlem-ile imtizâcumuz yokdur

G.47/2

Andadur cânım egerçi cism-i pür-ham bundadur
zevk-ı ‘ışk-ı virmez in dünyâya ‘âlem bundadur

G.43/1

“**biz**” zamiri, birinci çoğul şahıs zamiri görevi ile kullanılır. Şair “biz” zamiri ile genelleme yaparak aşıkları anlatmaktadır. Bu zamir isim hâl ekleri alarak “biz, bize, bizi, bizde ve bizüm” şekilleri ile şiirde kullanılmaktadır.

Bizüm zevk-ı şafâ-yı ‘âleme mu’tādumuz yokdur
Anuñçün sâlik-i rāh-ı fenâyuz zādumuz yokdur

G.48/1

Biz ol sevdâ’îyüz kim bende geçmeden şafâ bulduk
Esîr-i bend-i zülfl-i dilberüz âzādumuz yokdur

G.48/3

“**bu**”, işaret zamiri kişi veya nesneleri işaret yolu ile anlatmakta kullanılır. Şair, şiirinde “bu” işaret zamirini bildirme hâl eki almış biçimi ile kullanmıştır.

Ruḥuñ ey gonca verd-i ḥod-bûdur
Bülbül-i cânı zâr iden **budur**

G.52/1

Kakülinden alup YAĞİNİ semīm
Didi şeydā iden beni **budur**

G.52/10

“**kendi**” zamiri, eylemi yapan ve ondan etkilenen dönüşlülük zamiridir. Şair şiirlerinde bu zamiri “kendü, kendüyi, kendüne” gibi şekilleri ile kullanmaktadır.

Yanuñca **kendüyi** yirden yere çalar sāyeñ
şalınsa şive ile kâmet-i hırāmānuñ

G.102/2

Çü **kendüñ** düşdün ey üftāde dil ‘ışka ne ağlarsın
Meşeldür ağlamaz **kendü** düşen **kendü** düşensin sen

G.150/5

“**kim**” gibi soru zamirlerini de kullanarak mısralarında soru anlamına yer vermiştir.

Virme ‘İsı YAĞİNİ’yā felege
Diñle **kim** saña hūb pend itdüm

G.134/5

“**kimse,kimesne,kimi,kañğı,biri,bañı**” gibi türleri de belgisiz zamir olarak kullanılmaktadır.

Reh-i maşşūdı tiz geçmek deilerken reh-rev-i řab’um
Kimesne varmadı ser-menzil-i maşşūda benden geç

G.23/2

2.1.1.4. Zarflar

Muharrem Ergin’e göre, “ Zarflar zaman, yer, hâl ve miktar isimleridir. Sıfatlat gibi zarflar da tek başlarına isimden başka bir şey değildirler. Sıfat da zarf da ismin kelime gruplarındaki fonksiyonlarına göre aldığı addır. (Ergin, 2009, s. 258)

Zeynep Korkmaz ise, “Zarflar fiilerden, sıfatlardan, sıfat-fiilerden ve zarf niteliğindeki sözlerden önce gelerek onları zaman, yer-yön, nitelik, durum, azlık-çokluk bildirme, pekiştirme ve sorma gibi çeşitli

yönlerden etkileyip değiştirerek anlamlarını daha belirgin duruma getiren sözlerdir.” (Korkmaz, 2014, s. 427) şeklinde ifade etmektedir.

Klâsik Türk edebiyatı şiirlerinde anlamı güçlendirmek için kullanılan eylemlerin yeri, zamanı, miktarı, durumu gibi özellikleri hakkında bilgiler sunulmaktadır. Anlatılan hayallerin betimlenmesi böylelikle daha güçlü hâl almıştır. Yakînî de şiirlerinde zarflara yer vererek anlatılan hayallerin tasvirini sağlam temel üzerine kurmuştur.

Şairin şiirlerinde tespit edilmiş olan zarflar, görevleri belirlenerek geçtiği beyitler ile tablo halinde aşağıda gösterilmektedir:

Tablo 2.2. Zarflar Listesi

Niteleme ve Durum Zarfları	Örnek Beyitler
dağı	Reşk-i ħurşiyd olur mı bir dağı cām O günü gösterür mi baña felek G.97/3
yine	Al giydüñ kanı inşâf nedür ey ħunî Ġamze-i mestüñe uyduñ yine mi kan itdüñ G.110/5
yalıñuz	Düşesin sāye gibi yanuña ben Yalıñuz gezme sen güneş gibi tek G.97/5

Zaman Zarfları	Örnek Beyitler
Şeb	Eşigüñ yaşdanuban ey saçı leyli her şeb şanma kim ‘âşık-ı mecnûnuñı yabanda yatur G.56/3
Şimdi	Hâne-i dilde muķim oldı ħayāl-i la’lün Şimdi oturdı dağı yirime cānum muslî G.197/2
Ağşam	Gece olsun varayın ħānesine dimişo māh kanı t̄ali ‘ ki t̄ulunsa güneş ağşam olsa G.175/4
Rüz	Rüz -ı şümârda alurın hep ħisābını Sā ‘at-be-sā ‘at itme baña cevri-i bî-ħisāb G.11/4
Hemîşe	Tasavvuf ehli ħudā’dan dilerse zıkr-i cemil Hemîşe nāmuñı zıkr itsün ey sipihr-i cema G.K1/28
Gece	Cüdā-yı mihr olana za ‘f u inĥiña irişür Gece sehil ışlatmış bu nükteyi meh-i nev G.166/4

Tablo 2.2. Tablonun Devamı

Miktar Zarfları	Örnek Beyitler
Gayet	Sünbülü gayet perîşân eyledi zülf-i nîgâr ķamet-i bālâsı itdi nite kim şimşâdı pest G.21/4
Çok	Baķma ümîd-i mihr-ile mir ‘ât-ı rûyına Çok baķdum anda şuret-i iķsân görünmedi G.190/4
Ne deñlü	ne deñlü nâz eylersen ķayırmaz eyle uşşâķa kerem ķıl tek diriğ itme şarâb-ıla la ‘lûñ ey şâķî G.185/3
Nice	Göstermez-imiş dîdelere mihr-i cemâlin Ben nice kılâm yâ rab o ruķsârı temâşâ G.08/3
Az	ķaķ ‘iderler başını ol zevķden maķrûm olup câm-ı la’l-i yâra ķırşın eylemezse az zülf G.88/5

Yer-yön Zarfları	Örnek Beyitler
İçre	La’l-i tekmile degül şîşe dükanuñ içre ķaldı çeşmim baķup ol lal-i mesih-i câza G.176/4
İçinde	Leb-i yâķûtuñ içre dendânuñ Dürc-i la’lîn içinde lûlûdur G.52/2
Üzre	Mihre kemend atar ķameri mûnķasif ķılur Ruķsâr-ı aluñ üzre miskin külâleler G.33/4

Soru Zarfları	Örnek Beyitler
Niķün	Ağzına niķün atıldıñ varup ejderhânuñ Saña kim didi dilâ kâķül-i dildâra yapış G.81/5

2.1.1.5. Bağlaçlar

Bağlaçlar; “ *kelimeleri, kelime gruplarını, cümleleri ve kimi zaman paragrafları şekil ve anlam bakımından birbirine bağlayan ve yüklendikleri işlevler ile, bağlandıkları sözler arasında türlü anlam ilişkileri kuran gramer öğelerdir.*” (Korkmaz, 2014, s. 1091)

Yakînî Dîvânı’nda, Türkçe bağlaçlarla birlikte Arapça ve Farsça olarak tespit edilen bağlaçlar şunlardır:

Ancak, ammâ, bile “de/da”, çünkü, “çü”, da/de, dahi, eğer, fakat, ger “eğer”, hem, hem de, ,ile, ki, lâkin, şayet, u/ü “ve”, velâkin, velî “ama,fakat”, veyâ, yâ, yâ’ni, yoksa, zîrâ ki. Bunların yanı sıra tekrarlamalı bağlaçlar da kullanılmıştır.

Gâh...gâh..., gahî...gahî..., gehî...gehî..., hem...hem..., ne...ne..., yâ...yâ..., geh...geh..., geh...gâh..., gerek...gerek... vb.

Bu bağlaçlardan metin içinde kullanımına örnekler:

Gerek ağlat beni **gerek** güldür

Severin sen nigârı n’olsa gerek G.97/2

Gayetde hoş gelür baña peykân-ı tîr-i yâr

Bî-hodd ü gayet olsa **dahı** çekmezin melâl G.116/6

Ol mâh ‘arza kıldı **çü** billürdan beden

kıldırdı baş görmege her sûrdan benden G.146/1

2.1.1.6. Edatlar

Edatlar, “Yalnız başına anlamları olmayan, ad ve ad soylu kelime gruplarından sonra gelerek anlam bakımından bunlarla sıkı sıkıya bağlı bulunan, gramer açısından onlara hâkim olan ve eklendikleri kelimeler ile cümlelerin öteki kelimeleri arasında çeşitli anlam ilişkileri kuran görevli sözler.” (Korkmaz, 2014, s. 1052)

Yakînî Dîvânı’nda, Türkçe edatlarla birlikte Arapça ve Farsça olarak tespit edilen edatlar şunlardır:

Ancak, -âsâ “gibi”, için, -den beri, -e dek, diye, -e karşı, -e rağmen, gibi, göre, için, ile, kadar, kâşki, keşke, -veş “gibi”, denlü, dek. Bu edatlardan Dîvân içerisinde en fazla kullanılan edat ise “gibi” edatıdır. “gibi” edatı ve kullanılan diğer edatlardan bazıları bağlamları içerisindeki örnekleri aşağıda gösterilmektedir:

Luţfuñ anuñ zühûrına olsa n’ola zâhîr

Şâhum yakînî **gibi** bir ehl-i kemâl yok

G.94/5

Olamaz himmetüñ **gibi** ‘âlî

‘arşî itsün gerek hümâ menzil

G.122/3

Dükenmeye elemüm haşre **dek** beyân olsa

hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin

MD.2/8

Ruḥuñ**çün** her kelāmum gülbin-i bāğ-ı leṭāfetdür

Ma ‘ānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḥandānam G.124/6

2.1.1.7. Ünlemler

Ünlemler, “*Bunlar his ve heyecanları ifade için içten koparak gelen edatlarla tabiattaki sesleri taklit eden edatlardır. İfadeleri ses yapılarına dayanır. His ve heyecanlarla tabiattaki seslerin ses hâlindeki tezahürleridir.*” (Ergin, 2009, s. 349)

Yakînî Dîvânı’nda tespit edilen kullanılmış ünlemler aşağıdadır:

a “ey”, âh, amân,cânâ, behey, ey, eyâ, eyvâh, hey, vâh, meded, -â, hele! Gibi ünlem ifadeleri ihtiva etmektedir.

Bu ünlemlerden en fazla kullanılan ise “ey” seslenme ünlemidir. “Yâ Rab, ilâhi, Yakînîya” biçiminde seslenme ünlemleri de kullanılmıştır. Ünlemlerin bağlam içerisindeki kullanımlarına bazı örnekler aşağıdadır:

Mîhr-i rûyuñdaki bînî mi **eyâ** kaşı kemân

Yâ dü-şakḳ itdi meh-i bedri benân-ı maḥmūd

K.5/5

Dîvâne mükellef degül **ey** ḥvâce kerem kıl

Uşlan diyü kılma bu perîşâna tekellûf

G.91/3

Ey ḥālümü o zâlim ile bilmek isteyen

zûlm-ile yıkdı göñlümi ḥālüm ḥarâbdur

G.45/3

‘ummân-ı eşke yok yire ṭalma **yaḳînî’yâ**

Ol dürr-i pâki iletmez kimse der-kenâr

G.26/7

Gel yetiş leşker-i şâdiyle **meded** nuşret kıl

Ceyş-i ğam aldı beden burcunı cānum fethî

G.194/2

2.1.1.8. Fiiler

Fiiler, “ *Hareketleri karşılayan kelimelerdir. Kâinatta biri nesne, diğeri hareket olmak üzere iki unsur vardır. Nesneler canlı, cansız, maddî, manevî bütün varlıklar ve mefhumlardır. Hareketler ise nesnelerin zaman ve mekân içindeki yer değiştirmeleri; oluşları, kılışları, duruşları; her türlü faaliyetleridir.*” (Ergin, 2009, s. 280)

Yakînî’nin bağlam içerisinde kullandığı fiiller incelendiğinde çoğunlukla “-itmek, -eylemek, -olmak, -kılmak” gibi yardımcı fiileri isimlerden sonra kullanarak birleşik fiileri oluşturduğu görülmektedir.

“**itmek**” yardımcı fiili ad ve ad soylu sözcüklerden sonra eklenerek birleşik fiileri oluşturur. Ayrıca bağlam içerisinde kullanılan deyimleri de oluşturmaktadır. Türkçe ve yabancı kökenli sözcüklere de eklenebilir.

Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

Zehr-i ğam sundı dehr çünkü baña

Def’i için gül-âbı **kand itdüm**

G.134/4

Düşümde tevbe vire diyü bâdeden şōfî

Yakînî dîdelerüm **itdi** hıvâbdan **tevbe**

G.177/5

“**eylemek**” sözcüğü Yakînî Dîvânı’nda Arapça ve Farsça ad soylu sözcükler ile birlikte kullanılarak birleşik fiileri meydana getirmiştir.

Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

Seni **yâd eylemezse** yâr tañ mı

Yanında dilberün yâd olmaduñ mı

G.186/3

Rengîn ü **nâzûk eyle** edâñı yakînîyâ

Vaş it lebîn ‘ubeydî gibi nûkte-dân olup

G.16/5

“**olmak**” sözcüğü, Yakînî şiirinde ad ve ad soylu kelimelere eklenerek birleşik fiileri meydana getirmiştir. İkilemeler ve deyimlerde de kullanılmaktadır. Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

kanı cām-ı mey-i la ‘lünle **bî-hûş olduğun** demler
şarab-ı şevk-ıla sermest ü **medhûş olduğun** demler G.35/1
Gül-ruhuñ şevk-ıla **handân olduğundan** baña ne
Ben melülem ğayrı **şādān olduğunda** baña ne
G.182/1

“**kılmak**” sözcüğü Yakînî Dîvânı’nda diğer yardımcı fiilere nazaran daha az kullanıldığı görülür. Bu yardımcı fiilde Arapça ve Farsça kelimelerden sonra kullanılarak birleşik fiil meydana getirmektedir. Bağlam içerisindeki kullanımına bazı örnekler aşağıda gösterilmiştir:

Fezâ-yı çarha çü pervâz saldı bâz-ı sefid
Ġurâb-ı şâma hücum **itdi kılmayup** ihmâl K.1/4
Bilmez ‘ilâc kadrini bîmâr olmayan
Bî-derde kıлма zahmñı ben **mübtelâya kılm**
G.121/4

2.2. DUYGU UNSURLARI

2.2.1. Aşk

Aşk, geçmişten günümüze tüm edebî eserlerin konusu olmuştur. Aşk, âşık ve mâşuk arasında gerçekleşen, yeri geldiğinde canların göz dahi kırpmadan feda edildiği benzeri olmayan bir duygudur. Aşkın vücut bulmuş hali olan sevgili daima ulaşılamayan konumdadır ve bu durum âşığı daha da cezp etmektedir. Sevgiliye ulaşmakta yaşadığı tüm zorluklar ve eziyetten de memnundur. Klâsik Türk edebiyatından da çoğu eserin konusu olmuştur. Şiir de aşk, beşerî ve ilahî olarak işlenmektedir. Beşerî gibi görünen aşkın altında da ilahî bir sevgi bulunmaktadır.

Yakînî Dîvânı’na baktığımızda genel olarak beşerî aşkı görmekteyiz. Onun şiirlerinde de kendi döneminde yaşayan çağdaşı olan şairler ile hemen hemen aynı olduğu görülmektedir. O da mâşuk için her türlü eziyete katlanır, onun aşkına nail olabilmek için sabırla bekler, rakiplerinden sakınır ve kıskanır; bazen de isyan ve sitem bildirim sevgiliye.

Ey melek zülf-i perîşānuña dil bağlayalı
Zār u âşüfte vü pâ-mal ü perîşanām

G.144/2

2.2.2. Âşık

Şiirde âşık ile şair aynı kişidir. Âşık sevgilinin aşkından hasta olup yataklara düşen kişi olur kimi zaman, sevgiliye kavuşmak için her türlü güçlüğü katlanır. Eziyet çektikçe de sevgiliye olan aşkı daha da artar. Âşık, sevgiliye kavuşmak için sabır gösterir ve tek amacı vuslat olur.

Âşık sevgiliyi rakiplerden kıskanır. Sevgilinin başkalarına ilgi göstermesi aşığı derinden yaralar ve acı çekmesine neden olur. Sevgiliden karşılık göremeyen âşık, mecnûn olur çöllere düşer. Aşk derdi ile dertlenen âşık, sevgilinin bir yan bakışı ile mesut olur. Esen yellerden sevgilinin saçının kokusu duymaya çalışır.

zer virmek-ile şarılalı saña ‘adûlar
altun gibi ‘âşıkларуñuñ beñzi şarardı

G. 184/3

‘âşıklara miyānuñ-içün çekme hançerüñ
havf eylerin ki ortada yok yire kan ola

G.16/2

firdevs nedür eyle ruḥ-ı yârı temāşā
‘âşık ne görür itmese dîdârı temāşā

G.08/2

oldı yoluñda âh-ıla çok ‘âşıkun ḡubār
seyr it ne toz kıparsa gerek dahı rûzgār

G. 26/1

2.2.3. Sevgili

Yakînî’nin şiirlerinde anlatılan sevgili, Klâsik Türk edebiyatındaki sevgili geleneğine uygundur. Onun şiirlerine baktığımızda sevgili; servi boylu, badem gözlü, siyah saçlı, misk kokulu, nazlı, işveli, edalı olarak ifade edildiğini görmekteyiz. Genel hatlarıyla da sevgili, aşığa baktığında sinesine yaralar açar. Sürekli aşığına eziyet çektirir. Âşığın istek ve

arzularına karşılık vermez. Acımasızdır. Aşığın rakipleri olacak her şeye ilgi ve yakınlıkta bulunmaktadır.

bāğ-ı kūyuñda yakīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzüñde n'ola eylerse hezār āh u figān G. 139/ 5

seni yād eylemezse yār tañ mı
yanında dilberüñ yād olmaduñ mı G.186/3

kıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf G.91/1

cān naḳdine metā'-ı vişālin virürse yār
kim almaz anı kim bu kadar rāygān ola G. 06/5

geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāḳīze
Yakīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥazz G.84/5

2.2.4. Rakip

Rakip, kara yüzlü ve kötü huylu aşığın baş düşmanı konumundadır. Aşık ile maşuk arasına giren her şey bir rakiptir. Aşık, sevgiliye kavuşmak için rakiplerle yarışır. Lâkin âşık, sevgiliyi rakipten daha çok sevmesine rağmen sevgiliden ilgi göremez. Sevgili rakiplere aldanıp onlara her defasında karşılık verir. Bu durum da âşığı derinden etkiler. Rakip hep sevgilinin mahallesinde dolaşmaktadır.

o gül-ruḥsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raḳībā ḡam nihālin bāğ-ı ḳalbümde dikensin sen G. 150/3

'aceb mi nāfe-veş ḡamdan derūnum ḡarḳ-ı ḥūn olsa
işitdüm seg raḳībe ol gözi āhū şikār olmuş G.79/3

vaşluñuñ baña ḳapusını ḡuşād itdürmez
şeş-der-i ḡamda **raḳībi** göreyin zār olsun G. 163/3

2.3. YAKÎNÎ'NİN ÜSLUBU

Yakîni'nin gazellerini incelediğimizde çeşitli üsluplarla yazılmış şiirler görmekteyiz. Şairin kısa sürmüş hayatının geçtiği dönemin sosyal, siyasal ve kültürel etkisi onun üslubunu da etkilemiştir. Yakîni diğer türlerde kullandığı üsluba göre gazellerinde klasik anlayışa bağlı kalmaya çalışmıştır.

Şiirlerinin çoğunu gazel nazım şekli ile kaleme almıştır. Gazellerinin konularında ise çok çeşitlilik mevcuttur. İçeriğinde ise alışlagelmiş mazmunları ustalıkla kullanarak dizelerini kaleme aldığı görülür.

Kendisini üslup güzelliğinde benzersiz olarak tarif eden şair, gazellerini de âşıkâne olarak nitelendirmektedir. Aşağıdaki beyitte bu özelliğini dile getirmiştir:

Yokdur YAĞİNÎ hâk-ı edâda saña nazîr
Hâk-ı budur ki her gâzelün 'âşıkânêdür

G.057/6

Fahriye özelliği, şairin kaside ve gazellerinde birçok beyitinde kendisini övdüğü görülmektedir.⁴

Hüsrev-i mülk-i kemâl oldı YAĞİNÎ serverâ
Hayl-i eş 'âr ile hayli şevket ü 'unvânı var

G.28/6

Yakîni hakkında bilgi veren kaynaklara bakıldığında Kınalızade Hasan Çelebi “*Bu fende hayli kâbiliyyeti var idi. Bir mikdâr 'ömr ü mühletden behredâr olaydı gerçekten sâhib-i iştihâr olurdu.*” (Çelebi K. H., s. 937) Bu ifadelerle şairin yetenek sahibi olduğunu ve biraz daha yaşamış olsaydı şöhretli bir şair olabileceğini dile getirmiştir.

Ahdî ise “*Tab '-ı veşkâdı aqsâm-ı nazma şâmil olduğına zebân-ı Fârisî'yi cüz'î iltifâtla hâşıl kılmuşdur. El-hâk ol bülbül-i gülzâr ve tûî-i şeker-güftârûñ gâzeliyyâtı bî-dil ü rengîn ve manzûmâtı güzel ve ma'lûm-ı şu 'arâ-yı sihr-âferîn ola ki mezkûruñ kelimâtı lezîz ü şîrîn olmağın âhîrde zîkr olundu.*” (Ahdî, s. 307) ifadeleri ile şairin Farsçaya önem vermediğini belirtmiştir. Dîvânına baktığımızda ise farsça manzume olmadığını görürüz. Arapça'nın ön

⁴ K.6/11-12-13-19-26, G.075/3, G.076/1-4, G.095/6, G.105/7, G.124/3, G.126/01, G.130/7, G.137/7, G.140/5, G.144/8, G.145/5, G.150/7, G.166/6, G.189/4.

planda tutulduğu görülür. Ahdî, şairi tatlı sözlü papağan ve bir bülbül olarak aksetmiştir. Gazellerinin eşsiz ve parlak, diğer şiirlerinin de güzel olduğunu ifade etmektedir.

2.3.1. Yakînî'yi Etkileyen Şairler

Yakînî'nin sahip olduğu edebî üslubu ve kişiliğinden yola çıkarak şiirlerini değerlendirdiğimizde onun alışlagelmiş mazmunlar ile kelimelerin uzak ve yakın anlamlarını kullanarak ustaca mısralarını meydana getirdiğini görmekteyiz. Yaşadığı dönemin meşhûr ve güçlü şairlerinden Fuzulî, Bâkî, Nev'î, Necatî gibi etkili şairlerden etkilenecek, kendi üslubunu oluşturup yetkin şiirler yazdığı görülür. Öyle ki Yakînî'nin 165. Gazelinin, Bâkî'nin *dönsün* redifli gazeline nazire olduğu görülür.

Hāyal-i şem'-i ruhsārun o yansun hāne-i dilde

Yakup ol şem'e perin şevkile pervāneler dönsün

Bâkî, G.391/3

Gubār-ı cismi berād eylesünler gird-bād-āsā

Yolında ol perīnūñ raqs iden divāneler dönsün

Yakînî, G.165/3

2.4. ŞEKİL ÖZELLİKLERİ

2.4.1. Nazım Şekilleri ve Türleri

2.4.1.1. Kasideler

Yakînî Divân'da altı kaside bulunmaktadır. 1. Kaside 41, 2. Kaside 22, 3. Kaside 15, 4. Kaside 10, 5. Kaside 20, 6. Kaside 28, beyitten oluşmaktadır. (Zülfe, 2004, s. 44) Şairin kasidelerinin geneline baktığımızda ise beyit sayılarının fazla olmadığı görülmektedir.

4. Kasideden örnek beyitler:

addūne ey serv-āmet virdi zīver kākūlūñ

naḥl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülün 01

zülfi-kāfir-kīş gibi kōrkārın başdan çıkar

Ateş-i ruḥsaruña ki secde eyler kākülün 02

Diller anı şāneler soñra müşevveş-bāl olur

Zülfüne iñen tolaşmasun mu ‘anber kākülün 03

2.4.1.2. Musammatlar

Divānda üç adet tesdis bulunmaktadır. 2 ve 3 numaralı tesdisler Süleymaniye Kütüphanesi Ali Nihat Tarlan Bölümü 62 numaralı mecmuadan alınarak metne dahil edilmiştir. (Zülfe, 2004, s. 45)

2.4.1.3. Gazeller

Divān’da 201 gazel bulunmaktadır. Şairin en çok beş beyitli gazeli tercih ettiği görülür. İkinci sırayı altı ve yedi beyitli gazeller alır. Gazellerin beyit sayıları şöyledir: (Zülfe, 2004, s. 46)

Tablo 2.3. Beyit Sayıları

3 Beyitli	1 Gazel
4 Beyitli	6 Gazel
5 Beyitli	63 Gazel
6 Beyitli	47 Gazel
7 Beyitli	47 Gazel
8 Beyitli	19 Gazel
9 Beyitli	14 Gazel
10 Beyitli	3 Gazel
13 Beyitli	1 Gazel

2.4.1.4. Kıtalar

Metinde iki adet kıta bulunur. 2 numaralı kıta Süleymaniye Ktp. Giresun 96'den alınarak metne dahil olmuştur. (Zülfe, 2004, s. 48)

Dîvân'dan kıta örneği:

Âdemîye ma 'rifet hōş tâc imiş
Salṭanatla māl ü mülki bac imiş

Ma 'rifetsüz âdemî muhtâc imiş
'Âlem anuñ olsa kıarnı ac imiş

Kt. 2

2.4.1.5. Beyitler

Metinde 6 beyit bulunmaktadır. Tezkirelerden ve şiir mecmualarından alınan beyitler metne dahil edilmiştir. (Zülfe, 2004, s. 48)

Dîvân'dan beyit örnekleri:

Göz göz oldu cism-i zârum nâvek-i dildârdan

Cümleten çeşm oldum ammâ toymadum dîdârdan B.3

Gel ey nihâl-i kadûñ serv-i cûy-bar-ı revân

Ṭarâvet-i gül-i rûyuñ bahâr-ı 'âlem-i cân B.4

2.4.2. Vezin

Metinde 65. şiir heceyle yazılmış, diğer şiirlerinde ise aruz vezni kullanılmaktadır. Aruzun Remel, Hezec ve Muzârî bahirlerinin daha çok tercih edildiği görülür. (Zülfe, 2004, s. 49)

Kullanılan bahirler ve kalıplar şunlardır:

Tablo 2.4. Aruz Kalıpları

Remel	
Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilātün Fe ‘ilün	53 kez.
Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün	34 kez.
Fā ‘ilātün Fā ‘ilātün Fā ‘ilün	2 kez. (G.085, Kt.2)

Muzârî	
Mef ‘ülü Fā ‘ilātün Mefā ‘ilü fā ‘ilün	41 kez.
Mef ‘ülü Fā ‘ilātün Mef ‘ülü Fā ‘ilātün	1 kez. (G.170)

Hezec	
Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün	35 kez.
Mef ‘ülün Mefā ‘ilün Mefā ‘ilün Fe ‘ülün	6 kez.

Müstes	
Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilün	25 kez.
Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilātün	1 kez.

Cedîd	
Fe ‘ilātün Mefā ‘ilün Fe ‘ilün	13 kez.

Recez	
Müstef ‘ilün Müstef ‘ilün Müstef ‘ilün Müstef ‘ilün	1 kez. (G.025)
Müfte ‘ilün Mefā ‘ilün Müfte ‘ilün Mefā ‘ilün	1 kez.(G.095)
Müstef ‘ilātün Müstef ‘ilātün	1 kez.(G.156)

2.5. DEYİMLER, ATASÖZLERİ VE KALIPLAŞMIŞ İFADELER

A

Aklı kalmak (G. 034/07): Beğendiği bir şeyi düşünmekten kendini alamamak.

Aklını almak (G. 033/3): Bir şey birini düşünemeyecek bir duruma getirmek. Çok şaşırtmak.

Alıp başını gitmek (G. 005/1): İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

Allah beterinden saklasın (G. 148/1): ‘Tanrı daha kötü duruma düşürmesin’ anlamında kullanılan bir söz.

Allah nazardan saklasın (G.013/1, G.148/6):

Alını açık yüzü ak (G.162/1): Çekinecek hiçbir durumu ve ayıbı olmamak.

Arife bir gül yeter (G.036/3): Arif için güllerle dolu dünyada, yalnızca bir güle tutkun olmak yeterlidir.

Ateşle su birleşmez (G.083/7):İki farklı varlık bir arada bulunamaz.

Ayağa düşmek (G. 066/3): 1. İlgisiz ve yetkisiz kimseler karışmak. 2. Artık her yerde bulunabilir olmak.

Ayağa düşmeyen yücelik bulmaz (G. 066/3): Zorluklarla baş edemeyen yüksek mevkiye erişemez.

Ayağına düşmek (G.121/2): Çok yalvarmak.

B

Bağrı hun olmak (G.113/5): Çok üzüntü duymak.

Bağrını delmek (G. 113/6): Çok dokunmak, içine işlemek.

Bahtı uyanmak (G. 074/1): Talihi dönüp uygun duruma veya arzulanan sonuca gelmek.

Baş eğmek (G.007/3, G.037/2): 1. Saygı göstermek için baş eğerek selamlamak. 2. direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek, inkıyat etmek.

Baş kaldırmak (G.146/1): Yöneticiye/ yönetime karşı topluca ayaklanmak.

Başa çıkmak (G.059/5, G.111/4): (biriyle) güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek. (bir şeyle) bir şeye gücü yetmek.

Başına zindan olmak (G.054/6): yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk alınmaz duruma gelmek.

Başını ortaya koymak (G.163/2): Bir amaca varmak için ölümü göze almak, kendini feda etmeye hazır olmak.

Bir içim su (G. 052/09) : Çok güzel (kadın).

Biri birine girmek (G.083/2): 1. Karışmak. 2.mec. kavga etmek, dövüşmek.

C

Can baş atmak (G.076/3): Şiddetle arzu etmek, çok istemek.

Can u gönülden (G.075/2): İçten gelerek, samimiyetle istemek.

Can vermek (G.050/6, G. 060/2): 1. Ölmek. 2. Ruha güç vermek. 3. Bir şeyi çok istemek.

Candan geçmek (G.148/5): Ölmek.

D

Davete izabet etmek (G.019/1): Çağrılı olduğu yere gitmek.

Demler sürmek (G.153/2): Neşeli, rahat, sıkıntısız bir yaşam sürmek. Eğlenmek, hoşça vakit geçirmek.

Derde uğramak (G.094/2): Sorunla karşılaşmak.

Dilden dile düşmek (G.140/6): Birçok kişi tarafından konuşulmak.

Dünyayı başına zindan etmek (G.110/2): Bir kimseyi çok sıkıntılı bir duruma sokmak.

Doğru tutulmazsa eğri bulunmaz (G.168/1): Doğru hedefe eğri yollardan gidilemez.

E

Eden bulur (G.055/1): ‘nasıl davranırsan öyle karşılık görürsün’ anlamında kullanılan bir söz.

Eğri otur doğru söyle (G.168/4): ‘birisine karşı tutumumuz ne olursa olsun doğruyu söylemeliyiz’ anlamında kullanılan bir söz.

El elden üstündür (G.021/2): ‘bir kimse, kendisinden üstün bir başkasının da olabileceğini bilmelidir.’ Anlamında kullanılan bir söz.

Elin çekmek (G.069/3): Vazgeçmek, bırakmak.

Elinden ne gelirse (G. 002/1): Gücünün yettiği kadarını yapmak.

Emeği zayi olmak (G.097/8): Yapılan iyiliklerin ve yardımların zaman içinde karşılığını bulacağı anlamını taşır.

Emeği zayi olmaz isteyen bulur (G.055/2): Yapılan iyiliklerin ve yardımların zaman içinde karşılığını bulacağı anlamını taşır.

Eteğine yapışmak (G.081/6): Birinin koruyuculuğu altına girmek.

F

Felek kişiye yar olmaz (G.065/8): Yaşama, yazgıya güven olamaması.

G

Gam çekmek (G.043/5): Tasalanmak, kaygılanmak, üzülmek.

Gençlik geri gelmez (G.055/3): Yaşanılan zamanın, elde bulunan fırsatın bir daha gelmeyecek olması.

Göğsünü germek (G. 162/2): 1. Kendine güvenmek. 2. Övünmek.

Gönlü düşmek (G.017/1, G.103/3): Aşık olmak.

Gönlünü yapmak (G.105/1): Mutlu, neşeli vakit geçirmek.

Göz açtırmamak (G. 061/2): Başka bir iş yapmasına vakit ve imkân vermemek.

Göz değmek (G.013/1): Uğursuzluk, kötülük getirdiğine inanılan kıskanç veya hayran bakışlar dolayısıyla kötü bir duruma düşmek.

Göz dikmek (G.011/6): Bir şeyi ele geçirmek isteğine kapılmak.

Göz göre göre (G.174/1): 1. Belli ve apaçık olarak, herkesin gözü önünde. 2. Olacağı bilindiği halde önlem alınmadan.

Günahı benim boynuma (G.117/5): Bütün sorumluluk ve vebali kabullenmek.

H

Hâli harap olmak (G. 011/8, G.045/3): Harap duruma gelmek, haraplaşmak.

Hatasız insan olmaz (G.147/3): ‘insan yanılmamak için ne kadar dikkat ederse etsin yine yanılır’ anlamında kullanılan bir söz.

Hatırını yıkmak (G.105/1): Üzmek, gücendirmek.

Hiçe saymak (G. 024/7): Önemsememek, önem vermemek.

Huzurunu kaçırmak (G. 002/3): Tedirgin, rahatsız etmek.

İ

İğneden ipliğe dek (G.176/5): Ne kadar eşya (şey) varsa en küçüğünden en büyüğüne kadar.

İşitenden ırak olsun (G.162/5): Dinleyen herkesten duydukları uzak olsun anlamına gelir.

K

Kan ağlamak (G.030/5, G.046/3, G.063/5): Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Kan tutmak (G.025/4): 1. Kan gördüğünde bayılmak. 2. Şok geçirmek.

Kanı kaynamak (G.064/5): (birine) çabucak sevgi duymak. Coşkunu ve kıpırdak olmak.

Kanı kurumak (G. 097/4): 1. Çok usanmak, çok bıkmak. 2. mec. bitkin, yorgun, cansız duruma düşmek.

Kapısına yüz sürmek (K.3/13): Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Kendi düşen ağlamaz (G.150/5): ‘kendi zararına kendisi neden olanın yakınmaya hakkı olmaz’ anlamında kullanılan bir söz.

Kendini yerden yere çalmak (K.3/11): Çok hırpalanmak.

Kimseye boyun eğmemek (G.179/1): Kimseye uymamak, katlanmama durumu.

Konup göçmek (G.057/7): Göçebe hayatı yaşamak.

Kulağına küpe olmak (G.105/7): Başa gelen bir durumdan alınan dersi unutmamak.

Kulu kurbanı olmak (G.162/8): Birine tâbî olmak.

M

Malı ortada kalmak (G.006/6): Varlığın sahipsiz kalması.

Meydan vermek (K.6/20): Bir durumun gerçekleşmesi için imkân veya zaman bırakmak.

Mumun dibi karanlık olur (G.168/3): Konumu veya yapısı gereği ışık saçabilen bir mum, kendi dibini aydınlatamaz. Güçlü bireyler de uzaktaki bireyleri fazlaca kollayarak yardım ettikleri kadar kendi yakınlarına fayda sağlayamazlar.

Nal kesmek (G.116/7): Damga ile dağlamak.

Nazar kılmak (G.070/1): Gözü değmek.

O

Od salmak (G.183/6): Ateş vermek, ateşlemek.

Odlara yakmak (G.065/2, G.185/2): Ateş içinde kalmak, acı çekmek.

R

Rask urmak (G.196/4): Rasketmek, oynamak, sıçramak.

Rüyaya düşmek (G.042/3): Hayal peşine dalıp, olmayacak işle uğraşmak.

S

Sâye salmak (G.012/4, G.173/6): 1.bir yeri gölgelendirmek. 2. ihtiyaç sahibi birini koruyup gözetmek, anlamına gelir.

Sevdâya salmak (G.022/4, G.118/8): (birini) kendisine âşık etmek.

Son pişmanlık fayda vermez (G.093/5): ‘iş işten geçtikten sonra pişman olmanın yararı yoktur.’ Anlamında kullanılan bir söz.

Sözünde durmak (G.024/4, G.171/6): Verdiği sözü yerine getirmek, verdiği sözden dönmemek, verdiği sözü tutmak.

T

Taşa çalmak (G.025/6, G.034/05): Üst üste taş atmak, aralıksız taşlamak.

Tiğ çekmek (G.143/7): Kılıç kaldırmak.

Toz koparmak (G.026/1): Toz kaldırmak, ortalığı alt üst etmek.

Tuz ekmek hakkı (G.097/7): Birinin ekmek yedirip iyilik ettiği kimse üzerindeki manevi hakkı.

Ü

Üstüne düşmek (G.030/4): Bir kimseyle veya bir şeyle çok ilgilenmek.

Üstüne kan ağlamak (G.181/3): Büyük bir üzüntü içinde bulunmak.

Y

Vatan tutmak (G.128/6): Yurt edinmek.

Vebali boynuna (G.117/5): ‘ben karışmam, sorumluluk sana veya ona düşer’ anlamında kullanılan bir söz.

Y

Yabana gitmek (G.173/7): 1.tanınmayan, bilinmeyen biriyle, bir yabancıyla evlendirilmek.
2.bulunduğu yerden başka bir yere yaşamak için gitmek.

Yakıp yandırmak (G.104/5, G.197/8): Çok büyük zarar vermek, harap etmek.

Yanıp yakılmak (G.019/4, G.147/4): Sızlanmak, şikâyet etmek.

Yas tutmak (G.065/7): 1.çok üzülme, yasa bürünme, matem tutmak. 2.duyulan acı ve üzüntüyü bazı davranışlarla belli etmek.

Yele vermek (G.017/7, G.126/19, G.141/6): Savurmak boşuna harcamak.

Yer etmek (G. 090/5): 1.iz bırakmak. 2.iyice yerleşmek.

Yerden yere çalmak (G.102/2, G.138/7, G.180/3): Çok hırpalamak.

Yıldızı batmak (G.089/2): Ününü yitirmek.

Yıldızı düşkün olmak (G.007/5, G086/2, G.142/5): Şanssız, talihsiz olma durumu.

Yüreği oynamak (G.103/3): Ansızın heyecanlanmak veya korkmak.

Yüz bulmak (G.111/4, G.136/3): İlgi ve yakınlık görmek.

Yüz çevirmek (G.165/5):Gösterdiği ilgiyi kesmek.

Yüz sürmek (G.085/4): Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

Yüz vermek (G.150/2): Yüz göstermek, teveccüh etmek.

Yüzü ağı (G.112/2): Yüzü ak olma durumu.

Yüzü suyunu dökmek (G.178/2): Onurunu sarsacak kadar çok yalvarmak.

Z

Zulm ile Bağdat viran olur (G.110/4):Kötülük ve eziyet tüm güzellikleri yok eder.

SONUÇ

Yapılan bu çalışmada 16. yy şairlerinden Yakînî Dîvânı'nın sözlüğü hazırlanmıştır. Bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük adı altında yapılan bu sözlüğün esas amacı, şairin divanında kullandığı kelimelerin kendi bağlamı içerisinde değerlendirilip, Yakînî'nin anlam ve kelime dünyasını detaylı incelemektir.

TEBDÎZ sisteminin sağladığı kolaylıklardan yararlanılarak her kelimeye şiir içindeki bağlama göre anlam değeri verilerek Yakînî'nin söz varlığını ortaya koyma açısından kolaylık sağlamaktadır. Kelimeler metinde kullanıldığı bağlama göre farklı anlamlar alabilir. Yapılan bu çalışma ile sanatçının edebi dünyasını değerlendirmemiz kolaylaşmıştır.

İlmiye sınıfına mensup bir şair olan Yakînî, genç yaşta hayatını kaybettiğinden geniş bir şöhrete sahip olamamıştır. Şairin bilinen tek eseri de Dîvânıdır. Divanda yer alan şiirlerin bütün kelimeleri tek tek ele alınarak anlamlandırılmıştır. Elde edilen bağlamlı dizinin incelenmesi sonuncunda Yâkînî'nin atasözleri, deyimleri ve kalıp ifadeleri de yer yer kullandığı tespit edilmiştir. Onun şiirinde, devrinin şiirinde görülen karakteristik özellikleri bulmak mümkündür. O da diğer şairler gibi içinde bulunduğu kültürü şiirine yansıtmıştır.

Yakînî Dîvânı sözlüğü çalışmasından önce birden fazla bağlamlı dizin ve işlevsel sözlük çalışmasının bulunması da yöntem açısından kolaylık sağlamıştır. Birçok şairin divanı üzerinde yapılan bağlamlı dizin çalışması eski metinlerin günümüz insanları için anlaşılır hâle getirmektedir.

KAYNAKÇA

Ahdî (Bağdatlı), *Gülşen-i Şu'arâ*, Ali Emiri Tarih 774.

Akalın, Ş.H., Toparlı, R. & Aksu, B. (2009). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*. Ankara: TDK Yayınları.

Aksoy, Ö. A. (1981). *Deyimler Sözlüğü*. Ankara: TDY Yayınları.

Akyalçın, N., (2012). *Türkçemizin Anlamsal Zenginlikleri Deyimlerimiz*, Eğiten kitap, Ankara, 672 s.

Aliyyü'l-Karî, (1952). *Kırk Kudsî Hadis*, çev., Hasan Hüsnü ERDEM, Ankara.

Beyanî, Mustafa Bin Cârullah, *Tezkiretü'ş- Şu'arâ*, hzl., İbrahim KUTLUK, TDK Yayınları, Ankara 1997.

Bilgin, O., “*Ferağ Kaydı*” Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi, C. 12., s. 354-356.

Bilgin, O., “*Fevaid Kaydı*” Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi, C. 12, S. 501.

Canım, R., (1995). *Başlangıçtan Günümüze Edirne Şairleri*, Ankara.

Çavuşoğlu, A. (1999). *Osmanlı Şiiri Tarihi*. Ankara: Akçağ Yayınları.

Devellioğlu, F. (2006). *Osmanlıca-Türkçe Ansiklopedik Lügat* (23. Baskı). Ankara: Aydın Kitabevi.

Dilçin, C., (2011) .*Divan şiiri ve şairleri Üzerine İncelemeler*, Kabalcı Yayınları. Ankara.

Ergin, M., (2009). *Üniversiteler İçin Türk Dili*. Boğaziçi Yayınları.

Gelibolulu M. Â., *Görgü ve Toplum Kuralları Üzerine Ziyafet Sofraları* (Mevâ'idü'n-Nefâis fi Kavâidi'l Mecâlis), hzl. Orhan Şaik GÖKYAY, Tercüman 1001 Temel Eser, İstanbul 1978, C.I-II.

Gölpınarlı A.,(1994). *Yunus Emre Dîvânı (Metinler, Sözlük, Açıklama)* I-II, İstanbul.

İbn İsâ Saruhanî, *Esmâ-i Hüsnâ Şerhi*, hzl., Numan KÜLEKÇİ, Ankara 1997.

Kınalızade, H. Ç., *Tezkiretü'şu'arâ*, hzl. ,İbrahim KUTLUK, Türk Tarih Kurumu Yayınları, Ankara 1989.

Kurnaz, C., ‘*Hızır*’. Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, C.17, s. 413-414.

Mütercim, Â. (2000). *Burhân-ı Kâtı' Tercümesi*, (Haz.: Öztürk, M. ve Örs, D.), Ankara:

TDK Yayınları.

Müstecâbi-zâde ‘İsmet (2011). *Lafızlar Arasındaki Farklar*, (Haz.:Ömer Zülfe), İşaret Yayınları, İstanbul.

Onay, A. T. (1993). *Eski Türk Edebiyatında Mazmunlar*, (yyl.) Cemal Kurnaz, Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, Ankara.

Onay, A. T. (2019). *Açıklamalı Divan Şiiri Sözlüğü*, (Haz.: Cemal Kurnaz), Kurgan Edebiyat Yayınları, Ankara.

Pakalın, M. Z. (1983). *Osmanlı Tarih Deyimleri ve Terimleri Sözlüğü* (C. 1-3, 3. Baskı), İstanbul: MEB Yayınları.

Pala, İ. (2004). *Ansiklopedik Divan Şiiri Sözlüğü*. Kapı Yayınları, İstanbul.

Parlatır, İ. (2008). *Deyimler*. Yargı Yayınları, Ankara.

Parlatır, İ. (2014). *Osmanlı Türkçesi Sözlüğü*. Yargı Yayınları, Ankara.

Şemseddin, S. (2004). *Kâmûs-ı Türkî*. Çağrı Yayınları, İstanbul.

Şentürk, A. A., (1999). *Osmanlı Şiir Antolojisi*, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.

Şimşek, S. (2017). *Tasavvuf Edebiyatı Terimleri Sözlüğü* (1. Baskı). İstanbul, Litera Yayınları.

Tanıklarıyla, Tarama Sözlüğü (1963-1977). Ankara: TDK Yayınları.

Tanyeri, M. A. (1999). *Örnekleriyle Divan Şiirinde Deyimler*. Akçağ Yayınları, Ankara.

Tarlan, A. N. (1997). *Necati Beg Divanı*. MEB Yayınları, İstanbul.

Türk Dil Kurumu (2018). *Atasözleri ve Deyimler Sözlüğü*, www.tdk.gov.tr

Türk Dil Kurumu (2018). *Derleme Sözlüğü (Türkiye Türkçesi Ağzları Sözlüğü)*. Ankara: TDK Yayınları.

Uludağ, S. (2005). *Tasavvuf Terimleri Sözlüğü*. Kabalcı Yayınları, İstanbul.

Zavotçu, G. (2013). *Klasik Türk Edebiyatı Sözlüğü*. Kesit Yayınları, İstanbul.

Zülfe, Ö. (2004). *Yakînî Divânı (İnceleme- metin- çeviri)*, Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.

EKLER

EK 1-BAĞLAMLI DİZİN VE SÖZLÜK

A

a: "Ey" anlamında seslenme edatı.

kays 'ibret yeter **a** gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrâ-yı cünûn itmege meyl itme dilâ (Gazel 2, Mısra 7). [a,]
ey yakînî gam-ı 'ışk âdemi mecnûn eyler
kays 'ibret yeter **a** gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 14). [a,]
fesaneyi koy **a** vâ'ız ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege âb-ı nâbdan tevbe (Gazel 177, Mısra 3). [a,]
gelmeyüp sîneme ben hastayı bî-cân itme
a benüm iki gözüm rûh-ı revânum muşlî (Gazel 197, Mısra 8). [a,]

âl-i hindû: Yüzdeki ve vücuttaki ben.

ham-be-âam kâkülün altında o **âl-i hindû**
Tâhten kıлмаğ-ıçün rûm'a zirihler giydi (Gazel 193, Mısra 7). [âl-i hindû,]

âb: 1. Su.

âhîr dilâ 'imâret-i 'âlem harâbdur
Aşlı havâ vü âteş ü **âb** ü türâbdur (Gazel 44, Mısra 2). [âb,]
kendün garîk-ı bahr-ı fenâ bil ki çarh-ı dñn
âb üzere bir havâ-y-ıla tölmiş habâbdur (Gazel 44, Mısra 4). [âb,]
imtizâc itmez o gül-ruh bu dil-i meyyâl ile
âb ile kılmaz yakînî nâr-ı süzân ihtilâf (Gazel 83, Mısra 14). [âb,]
vech-i pâküñde olan **âba** teşebbüh kılmış
Yohsa bî-vech büt-i çîn'e dimezler ma'bûd (Kaside 5, Mısra 7). [âba, -a]

1. Şarap.

'aceb mi itmese 'âşık şarâbdan tevbe
ider mi teşne olan kimse **âbdan** tevbe (Gazel 177, Mısra 2). [âbdan, -dan]
kadeh-i sîm-i mücellâda ya bir kaatre gül-âb
peydâ olur buhâr tókındukça nâra **âb** (Gazel 12, Mısra 4). [âb,]

âbâd: mec. Şen, neşeli.

hâkîkat gencine mâlik bizüz bu mülk-i fânide
bizüm vîrânelikden kârımız **âbâdumuz** yokdur (Gazel 48, Mısra 10). [âbâdumuz, -umuz]

'abbâsî: Abbasilere özgü, has.

ölürsem zülf ü kaddüñçün eger ey serv-i hûş-bâlâ
tûram mahşerde **'abbâsî** 'alemlerle mezârumdan (Gazel 141, Mısra 6). ['abbâsî,]

abdâl: 13.yy'da yalın ayak, başı açık gezgincilik yapan dervişlere de abdal denilirmiş.

ey yakînî baş açık rûm'da bir **abdâlam**
anuñ-içün bu fenâ tekyede mihmânâ ben (Gazel 144, Mısra 17). [abdâlam, --am, -]
câme-i vaşluñ her 'ûra görüp erzânî
tekke-i gamda bu **abdâluñ** 'uryân itdün (Gazel 110, Mısra 6). [abdâluñ, -uñ, -ı]
sipihr zâviye-i rif'atüñde bir **abdâl**
dilîr-i rezem-i keremsin irer mi saña kirâm (Kaside 1, Mısra 61). [abdâl,]
libâsı jende kıl **abdâl** ol ibni edhem-veş
yakînî 'ışkına gıy kara şalı dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 13). [abdâl,]

ābdār: Güzel, hoş.

ey yakīnī bu **ābdār** ğazelūñ
Vaşf-ı tıġında bir içim şudur (*Gazel 52, Mısra 17*). [*ābdār,*]

āb-ı 'afv: Bağışlama suyu.

yur **āb-ı 'afv** anı ne kadar olsa cürmümüz
Şefkat kılsa ol şeh-i bende-nüvāzumuz (*Gazel 72, Mısra 11*). [*āb-ı 'afv,*]

āb-ı hayāt-efzā: Hayat veren ölümsüzlük suyu.

anı nüş eyleyen **āb-ı hayāt-efzāya** meyl itmez
mey ü şahbāda el-hāk başka şöfī bir şafā vardur (*Gazel 51, Mısra 9*). [*āb-ı hayāt-efzāya, -ya*]
kadeh-i sīm-i mücellāda ya bir kaṭre gül-āb
cām-ı billürda yā **āb-ı hayāt-efzāsın** (*Gazel 151, Mısra 10*). [*āb-ı, -ı*]

āb-ı hayvān: İçeni ölümsüzlüğe ulaştırdığına inanılan hayat suyu.

zülāl-i la' l-i cān-baḥşını nüş idüp şafā bulmak
Yakīnī neş'e-dār-ı **āb-ı hayvān** olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 16*). [*āb-ı hayvān,*]

āb-ı muşaffā: Saf, tertemiz su.

cāme-i sebz-ile oldukça revān ey boyu serv
sebzezār içre akan **āb-ı muşaffāsın** sen (*Gazel 149, Mısra 4*). [*āb-ı muşaffāsın, -sın*]

āb-ı nāb: Katıksız şarap.

fesāneyi koy a vā' ız ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege **āb-ı nābdan** tevbe (*Gazel 177, Mısra 4*). [*āb-ı nābdan,*]

āb-ı revān: 1. Akarsu.

var-isa bencileyin 'āşık-ı dīdāruñdur
küyuñuñ her tarafını tolanur **āb-ı revān** (*Gazel 139, Mısra 4*). [*āb-ı revān,*]
ğubār-ı hüznī siler dillere şafā getirür
bu şi'r-i pākūñi **āb-ı revāna** beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 12*). [*āb-ı revāna,*]
şafā kesb eyle gel **āb-ı revāndan** keşf-i gülzār it
yüri sa'y it dilā almağa 'ömr-i bī-vefādan ḥazz (*Gazel 84, Mısra 3*). [*āb-ı revāndan,*]
senüñ ey nūr-ı ḥudā ḥasret-i dīdāruñdan
teb tutup oldı teni **āb-ı revānuñ** lerzān (*Gazel 139, Mısra 8*). [*āb-ı revānuñ,*]

āb-ı şāfiye: Saf su.

aķ sādeyle yakīnī seni gördükde didi
āb-ı şāfiye konulmuş semen-i zībāsın (*Gazel 151, Mısra 14*). [*āb-ı şāfiye,*]

āb-ı vuşlat: Kavuşma suyu.

kül iden cānı nār-ı fūrkatdür
def iden anı **āb-ı vuşlatdur** (*Gazel 62, Mısra 2*). [*āb-ı vuşlatdur, -dur*]

āb-ı zülāl: Berrak su; kar suyu.

ḳaddūñ mişālī bulmadı şimşād imtiyāz
la' l-i lebūñ nümüneşi **āb-ı zülāl** yok (*Gazel 94, Mısra 8*). [*āb-ı zülāl,*]

āb-veş: Su gibi, su misali.

çeşme-i vuslatuñna tālib olan dil-teşne
āb-veş hāke düşüp 'āşık-ı dīdār olsun (*Gazel 163, Mısra 8*). [*āb-veş,]*

aç-:1.(Bir şeyi) Kapalı, örtülü durumdan çıkarmak, görünür hale getirmek.

bakırın **açdı** hāşm-ı bed-mestüñ
olmaz-ı mış şarāb gibi mihek (*Gazel 97, Mısra 11*). [*açdı, -dı]*
gonca-i kalbin ehl-i 'ışkuñ **açar**
şekkerin leblerünle güftaruñ (*Gazel 105, Mısra 5*). [*açar, -ar]*
zülfün nesīm **açup** ruḥ-ı cānān görünmedi
ebr içre qaldı mihr-i dirāḥşān görünmedi (*Gazel 190, Mısra 1*). [*açup, -up]*
olup yine eşer-i bād-ı feyz-baḥş 'ayān
hayāt-ı nev bulup ezhar **açdılar** a'yān (*Kaside 3, Mısra 2*). [*açdılar, -dı, -lar]*
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen **açdı** yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri (*Gazel 201, Mısra 7*). [*açdı, -dı]*
'adem fezāsına kaçdı peleng-i bīşe-i çarḥ
açınca pençe-i pūr-çengi bebr-i zer-timşāl (*Kaside 1, Mısra 10*). [*açınca,]*

2. Yara açmak.

yakīnī kuluñdan kaçduñ yüzi şuyın yire şaçduñ
bağrında şerḥalar **açduñ** şağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 18*). [*açduñ, -du, -ñ]*
sīnemdeki her dağ **açlup** bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā (*Gazel 8, Mısra 7*). [*açlup, -up]*

3. (Çiçek için) Büyüyüp gonca halinden çıkmak, açmak.

ğam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol gonca **açılmış**
belī nāzük-ṭabī'at kesb ider sūnbül havādan hāzz (*Gazel 84, Mısra 5*). [*açılmış, -ıl, -mış]*
sākī irişdi devr-i gül **açıldı** lāleler
bezm-i çemende şun bize la'lin piyāleler (*Gazel 33, Mısra 1*). [*açıldı, -ıl, -dı]*
hezār günc ile güldi **açıldı** gonca-i bağ
Yakasını niçe çāk itmesün gül-i ḥandān (*Kaside 3, Mısra 9*). [*açıldı, -ıl, -dı]*
açıldı çīnī sifāl içre aq karanfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḥşān (*Kaside 3, Mısra 23*). [*açıldı, -ıl, -dı]*
kanı sīnem gibi bir tāze **açılmış** gülşen
gülleri zaḥmlaruñ goncası peykānuñdur (*Gazel 49, Mısra 5*). [*açılmış, -mış]*
kāmētüñ serv lebün gonca ruḥ-ı rengīnün
bağ-ı ḥüsnuñde **açılmış** gül-i ḥandānuñdur (*Gazel 50, Mısra 4*). [*açılmış, -mış]*
açılsa gonca-lebler her biri günc u delāl itse
olur ḥammām içi güyā **açılmış** tāze bir gülşen (*Gazel 143, Mısra 4*). [*açılmış, -mış]*
sā'id-i sākīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baq
gülşen-i şādī vü 'ışretde **açılmış** gül budur (*Gazel 53, Mısra 6*). [*açılmış, -mış]*
ḥvābdan nergisün **aç** bağda ey serv-i revān
sūnbülün ḥāl-i perīşānına eyle nigerān (*Gazel 139, Mısra 1*). [*aç,]*

4. (Ağzı) Açmak.

dizilür rişte-i cāna niçe lülü-yı ḥōş-āb
dürc-i la'lin **açup** söylese gevher-pāre (*Gazel 174, Mısra 4*). [*açup, --up]*
irişdi rūḥına feyz-i nesīm-i 'īşī-dem
ki mehd-i sebze **açdı** tūfeyl-i gonca dehān (*Gazel 138, Mısra 16*). [*açdı, -dı]*

lāle şermende iken ‘arız-ı gül-günündan
ğonca ağzını **açar** la‘lün-ile güftāra (Gazel 174, Mısra 10). [açar, -ar]

5.Söylemek, açıklamak.

la‘li yanında söz **açamazsın** o gül-ruhuñ
ey ğonca sen gerekse gül açıl gerek tarıl (Gazel 120, Mısra 6). [açıl,]

ac: Aç olma durumu, fakir, yoksul, muhtaç kimse.

ma‘rifetsüz ādemī muhtāc imiş
‘ālem anuñ olsa karnı **ac** imiş (Kit’a 2, Mısra 4). [ac,]

‘acāyib: Çok tuhaf şey, anlaşılmaz.

yakīnī hastanuñ hālīn sorarsa o tabīb-i dil
‘**acāyib** derde uğramış işidenden ırağ olsun (Gazel 162, Mısra 10). [‘acāyib,]

‘aceb: 1. hayret, gariplik, şaşılacak şey.

mey-i la‘l-i revān-bağşuñ gibi yok hazz-ı rūhānī
‘**acebdür** zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan hazz (Gazel 84, Mısra 8). [‘acebdür, -dür]

2.Acabâ.

kulı olsam ‘**aceb** mi vālīnūñ
yūsuf-ı mısır-ı hūsn ü behcetdür (Gazel 63, Mısra 3). [‘aceb,]
ey şanem saña bī-bedel didiler
allāh allāh ‘**aceb** güzel didiler (Gazel 34, Mısra 2). [‘aceb,]
ğam-ı zūlfūñle nāle kılsa göñül
‘**aceb** olmaz diyār-ı ğurbetdür (Gazel 62, Mısra 4). [‘aceb,]
dür iken böyle yaķar ol yüzi hūrşıyd beni
pertev-i vaşına irsem niçe olur hāl ‘**aceb** (Gazel 13, Mısra 4). [‘aceb,]
ne hār ile güler oynar o gül-‘izār ‘**aceb**
kimūñle şalınur ol serv-i bī-karār ‘**aceb** (Gazel 14, Mısra 1). [‘aceb,]
ne hār ile güler oynar o gül-‘izār ‘**aceb**
kimūñle şalınur ol serv-i bī-karār ‘**aceb** (Gazel 14, Mısra 2). [‘aceb,]
ğubār-ı hañt-ı ruħı kılca cevır kılmaz-iken
nedür şaħīfe-i hātırda bu ğubār ‘**aceb** (Gazel 14, Mısra 4). [‘aceb,]
cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde bu inkisār ‘**aceb** (Gazel 14, Mısra 6). [‘aceb,]
sirīşk-i dīdesini cūybār iden ‘aşıķ
o serv-kāmeti eyler mi der-kenār ‘**aceb** (Gazel 14, Mısra 8). [‘aceb,]
yakīnī çekmede derd-i firākı yā ola mı
Vişāl-i yār-ıla mesrūr o ğam-gūsār ‘**aceb** (Gazel 14, Mısra 10). [‘aceb,]
‘**aceb** zulm issidür hāmmām alur koynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruħuñla dā‘imā külhan (Gazel 143, Mısra 11). [‘aceb,]
ey ‘**aceb** ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāhat burcunuñ ğarrā hilālī sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [‘aceb,]
cihānı hıçe alaldan ‘**aceb** emīnüz kim
ziyāde buldı hīsāb iden iltizāmumızı (Gazel 189, Mısra 3). [‘aceb,]
ne āh ü zāra meded var ne ‘arz-ı hāle mecāl
ne çāre egleyyeyin bilmezsin ‘**aceb** n’ola hāl (Müseddes 2, Mısra 8). [‘aceb,]

‘aceb mi: Şaşılır mı, tuhaf mı.

‘**aceb mi** reşk-i havz-ı kevşer olsa sākıyā meclis
tolu cām-ı muşaffālarla oldı pür-şafā meclis (Gazel 77, Mısra 1). [‘aceb mi,]
‘**aceb mi** nāfe-veş ğamdan derūnum ğarķ-ı hūn olsa
işitdüm seg raķībe ol gözi āhū şikār olmuş (Gazel 79, Mısra 5). [‘aceb mi,]

yaķınınıñ ‘**aceb mi**’ aķl u fikri tār-mār olsa
 işitdüm ol perinüñ zülfinüñ her tārı mār olmış (*Gazel 80, Mısra 9*). [*‘aceb mi,]*
 şafak gibi ‘**aceb mi** dem-be-dem ger kanlar ağlarsam
 Yaķını görmege ol meh-veşi virmez amān tālī’ (*Gazel 86, Mısra 11*). [*‘aceb mi,]*
 o gülün kıldı benefşe hať-ı sebzine yemīn
 güşmāl itse ‘**aceb mi** anı gülşende şimāl (*Gazel 117, Mısra 4*). [*‘aceb mi,]*
 ‘**aceb mi** kuħl iderse gerdümi ħurşiyd-i ‘ālem-tāb
 gubār-ı āsitān-ı ħazret-i şāh-ı şehīdānam (*Gazel 124, Mısra 9*). [*‘aceb mi,]*
 ‘**aceb mi** mihrüñ-ile zerre gibi rakş itsem
 saña bu ħüsni viren kıldı bī-ķarār beni (*Gazel 199, Mısra 7*). [*‘aceb mi,]*
 ‘**aceb mi** itse leb-i yāra beñzemek ķaşdın
 dehān-ı ġoncayı zeyn itdi jāleden dendān (*Kaside 6, Mısra 43*). [*‘aceb mi,]*
 aġyār seng-i ħāredür anı idüp tirāş
 tıġın ‘**aceb mi** taşa ķalarsa o ser-tirāş (*Gazel 78, Mısra 2*). [*‘aceb mi,]*
 ‘**aceb mi** itmese ‘āşık şarābdan tevbe
 ider mi teşne olan kimse ābdan tevbe (*Gazel 177, Mısra 1*). [*‘aceb mi,]*
 ġam tılısm olsa ‘**aceb mi** dil-i vīrānede kim
 sen cüvān ‘ışķı-durur genc-i nihānum fethī (*Gazel 194, Mısra 5*). [*‘aceb mi,]*
 suħanda ben dem-i cān-baġş-ıla nazm içre ‘īsā’yam
 ‘**aceb mi** zinde itsem rūġ-ı pāk-i şeyġ selmān’ı (*Gazel 187, Mısra 16*). [*‘aceb mi,]*

‘acebā: Acaba; merak, kararsızlık veya kuşku anlatan bir söz, acep.

‘**acebā** muťrıb elinden mi fiġān eylerler
 neyimiş nāleleri ķeng ü defi güş ideyin (*Gazel 159, Mısra 5*). [*‘acebā,]*

acı-: Üzölmek, acımak.

ġam küştesiyem üstüme feryād ider fiġān
 ķan ağlayup **acırsa** n’ola zaġm-ı ħün-feşān (*Gazel 140, Mısra 2*). [*acırsa, -r, -sa]*

acı: Acı, elem, sıkıntı, üzüntü verici.

ger **acı** dil virürse şöfi yaķını saña
 sen daġı rīş-ġand it ħurma piyāza başla (*Gazel 170, Mısra 9*). [*acı,]*

‘āciz: Aciz, yetersiz.

ķapuñda derd ü fāķayla ġönöl bīmār u ‘**ācizdür**
 bu derde şerbet-i luťfuñla dermān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 15*). [*‘ācizdür, -dür]*

‘acöl: Çok aceleci, tez canlı, telāşçı, sabırsız (kimse).

hiddet-i zihn-i pāküñi ġörse
 bile berķ-ı ‘**acöl** özin kāhil (*Gazel 122, Mısra 8*). [*‘acöl,]*
 gerekse berķ-ı ‘**acöl** eylesün biñ isti‘cāl
 rażi‘-i dāye-i pür-cüd ü mürvetüñ yem ü kām (*Kaside 1, Mısra 37*). [*‘acöl,]*

ad: Ad, isim, san.

bāġ-ı ‘ālemde hemān **adı** büyük tūbā’nuñ
 hem-ser olmaġa senüñle gelemes meydāna (*Gazel 173, Mısra 7*). [*adı, -ı]*
 ķays-ıla vāmıķ u ferġād’a kıyās itme beni
 añma **adını** baña bir niķe zen-bāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 8*). [*adını, -ı, -n, -ı]*

a’dā: Düşmanlar, hasımlar.

varursın hâne-i a' dālara ey gözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 1). [a' dālara, -+lar, -+a]

ādem: 1. İnsan, beşer.

bāğ-ı ruḥuḥda dāne-i ḥālūñçün ey perī
terk eylesek bihiştī n' ola biz de ādem 'üz (Gazel 73, Mısra 4). [ādem 'üz, -üz]
cānā dime ki itdügin ādem neden bulur
cevr itme belki 'āşık olasıñ iden bulur (Gazel 55, Mısra 1). [ādem,]
zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
'ahd-i şebābı bir daḥı ādem kaçan bulur (Gazel 55, Mısra 6). [ādem,]
cemālūñ göricek yāruñ niçe cān virmesün 'āşık
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 8). [ādem,]
ķorkuluk çekmedin geçen şuleḥā
ķoprūdūr ādeme ecel didiler (Gazel 34, Mısra 8). [ādeme, -e]

2. Yokluk.

'adem fezāsına kaçdı peleng-i bīşe-i çarḥ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timşāl (Kaside 1, Mısra 9). ['adem,]

'adem mülkine: Yokluk ülkesi. || Ölüm diyarı.

'adem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yakīn' nūñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum (Gazel 128, Mısra 9). ['adem mülkine,]

ādemī: İnsana, insan oğluna āit, insanla ilgili.

ādemīye ma 'rifet ḥōş tāt imiş
saltanatla māl ü mülki bāc imiş (Kit'a 2, Mısra 1). [ādemīye, -y, -e]
ey yakīnī ḡam-ı 'ışk ādemi mecnūn eyler
kays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 13). [ādemi,]
ma 'rifetsüz ādemī muhtāc imiş
'ālem anuñ olsa ķarmı ac imiş (Kit'a 2, Mısra 3). [ādemī,]

'adn: Cennetin en yüksek mevkine veya değişik yerlerinin tamamına verilen ad. II Adn Kur'an'da cennat kelimesiyle birlikte zikredilerek insanın aslının (Adem'in) yaratıldığı ve ahirette müminlerin sonsuza kadar kalacağı çeşitli cennetleri tasvir etmek üzere kullanılır. Kur'an'da on bir yerde bahis konusu edilen adn cennetleri, "içinde güzel meskenlerin, tahtların, altın ve incilerle süslenmiş ince ipektен yeşil elbiselerin, sabah akşam ikram edilen türlü yiyeceklerin, gözleri başkasını görmeyecek kadar eşlerine bağlı hurilerin ve çeşitli ırmakların bulunduğu ebedi bir yurt" olarak tasvir edilir.

gölzār-ı 'adn içinde mekān itmeden kaçır
'āşık ḥarīmūñ içre kaçan kim vāṭan bulur (Gazel 55, Mısra 7). ['adn,]

'adū: Düşman II Rakip.

bir kaç tolu içüp yıkılıp gitmedin 'adū
yapmaz o gonca gönlümüzü ḥālümüz ḥarāb (Gazel 11, Mısra 15). ['adū,]
zer virmek-ile şarılalı saña 'adūlar
altun gibi 'āşıkılarınuñ beñzi şarardı (Gazel 184, Mısra 5). ['adūlar, -lar]
bir de sen şıma bu gönlüm şışesin ey bağırı taş
seng-i ṭa' nından 'adūnuñ inkisārum var yeter (Gazel 36, Mısra 8). ['adūnuñ, -nuñ]
maḥrūm ehl-i 'ışk u 'adū maḥrem-i vişāl
būlbūl esir-i ḥār-ı cefā gül enīs-i zāğ (Gazel 87, Mısra 7). ['adū,]
beni lūṭf it şafā mısrına sultān eyle sultānum
'adūnuñ başına dünyāyı zindān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 2). ['adūnuñ, -nuñ]

āfāk: 1. Ufuk'lar, gök kenarları, gökle yerin birleşir gibi görüldüğü yerler.

yaķınġı bezm-i miġnetde delindi ney gibi bağrum
anuġġun nâle vü âhum ser-â-ser tıtdı **âfâķı** (Gazel 185, Mısra 10). [*âfâķı,]*

âfet: 1. Güzel, sevgili.

başladuġ gün gibi ben zerreye hercâyġlige
kime yanup yaķılayın be hey **âfet** senden (Gazel 147, Mısra 8). [*âfet,]*
meh gibi şehri gezme ey **âfet**
bu meşeldür ki şöhet âfetdür (Gazel 63, Mısra 12). [*âfetdür, -dür]*
az mıdır yoksa bahâ-yı leb-i la'lüñ çok mı
be hey **âfet** biricik söyleye aęzuñ yok mı (Beyit 1, Mısra 2). [*âfet,]*
ben zerreye hercâyġlık itdüñ niçe gündür
senden kime yanup yaķılayın be hey **âfet** (Gazel 19, Mısra 8). [*âfet,]*
yaķınġı necm-i eşķüm gibi oldu yıldızum düşķün
Uşandum mihri yok hercâyġ **âfet** meh-likâlardan (Gazel 142, Mısra 10). [*âfet,]*
'uşşâķına görünmez-imiş bir perî-nijâd
bildüm görünce sensin o **âfet** didükleri (Gazel 201, Mısra 10). [*âfet,]*

2. Büyük felâket, belâ.

fitnedür zülfi kişver-i 'ışķa
ęamzesi mülk-i câna **âfetdür** (Gazel 62, Mısra 8). [*âfetdür, -dür]*

âfet-i devrân ol-: Bütün dünyayı güzelliğine hayran bırakmak.

başladuġ gün gibi ben zerreye hercâyġlige
ey efendim ne 'aceb **âfet-i devrân olduñ** (Gazel 101, Mısra 10). [*âfet-i devrân olduñ, -dun]*

âfitâb: Güneş; parlak, aydınlık.

meh-i sipihr-i şeref ġusrev-i sitâre-sipâh
muġit-i kâf-vaķâr **âfitâb-ı** berķ-'inân (Kaside 6, Mısra 4). [*âfitâb-ı, -ı]*
şol cām-ı mey ki dâ'ire-gird-i ġabâbdur
mir'ât-durur ki cilveġeh-i **âfitâbdur** (Gazel 45, Mısra 2). [*âfitâbdur, -dur]*
şol cām-ı mey ki dâ'ire-gird-i ġabâbdur
mir'ât-durur ki cilveġeh-i **âfitâbdur** (Gazel 45, Mısra 2). [*âfitâbdur, -dur]*
sitâre olmaz-ısa **âfitâba** hem-pehlü
nedür ya mihr-i 'izârında ġâlî derviş'üñ (Gazel 115, Mısra 5). [*âfitâba, -a]*
seyr itmege 'izârıñı ey mâh bî-niķâb
yüz yerde ġâke düşdi şitâbından **âfitâb** (Gazel 12, Mısra 2). [*âfitâb,]*
küyında sâye şaldı o mâh üstüme bugün
irmez 'ulüvv-i rif atüme gökde **âfitâb** (Gazel 12, Mısra 8). [*âfitâb,]*

âfitâb-ı 'âlem: Alemin güneşi.

ruġuñda lâmi' olan **âfitâb-ı 'âlem** için
cebînüñ üzre görinen hilâl ġaķķıyġun (Gazel 164, Mısra 9). [*âfitâb-ı 'âlem,]*

'afv: Af, sıçunu bağıslama.

bulımazlarsa eger feyz-i ġimâyetle şeref
ķullaruñ pâdişehüm **'afva** liyâķat bulmaz (Gazel 66, Mısra 8). [*'afva, -a]*
zülfüñ eşiriüz budur ancak günâhumuz
'**afvuñ** revâdur olsa şehâ 'özü-ġvâhumuz (Gazel 71, Mısra 2). [*'afvuñ, -uñ]*

'afv u mürüvvet: Af ve ihsan.

sen şeh-i 'ışmet ü ben bende-i şâġib-'ışyân
benden ey şâh hatâ **'afv u mürüvvet** senden (Gazel 147, Mısra 6). [*'afv u mürüvvet,]*

afyön-ı ğam: Gam afyonu ya da esrarı.

kurutdı kanımı **afyön-ı ğam** zerd ü nizâr oldum
kanı ol lâle-ruhsâr-ıla mey-nüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 3). [afyön-ı ğam,]

ağ: Beyaz, ak, akılık.

semene gösterür yüzi **ağın**
mihr-i rûyî o lâle-ruhsârûn (Gazel 105, Mısra 3). [ağın, --ın]
‘arza kıl nesteren-i ‘arızuñı gülşende
nergis-i bağ yüzi **ağını** görsün semenüñ (Gazel 112, Mısra 4). [ağını, -n, -ı]
açıldı çinî sifâl içre **ağ** karanfiller
degül felekdeki yir yir kevâkib-i rahşân (Kaside 3, Mısra 23). [ağ,]

āgāh: 1. Haberi olan, haberli, haberdar.

‘āleme mihrüm od şalar ammā
tālî ‘ümnden o meh degül **āgāh** (Gazel 183, Mısra 12). [āgāh,]

ağla-: (Acı, keder veya pişmanlıktan) Gözyaşı dökmek, ağlamak.

pîr-i muğânî mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün ihtiyârsuz **ağlar** gözüm müdām (Gazel 123, Mısra 4). [ağlar, -r]
görmese nâşihî eger eğlenimez mürîd olan
pîr-i muğânî görmedüm **ağların** ihtiyâr yok (Gazel 95, Mısra 6). [ağların, -r, -ın]
ağlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cür ‘a-veş bezminde yâruñ hâke yeksân eylesen (Gazel 100, Mısra 3). [ağlamazdum, -maz, -du, -m]
yollaruñda didüm **ağlamadan** a ‘mā oldum
didi ol serv-i revân ko beni dîvâra yapış (Gazel 81, Mısra 5). [ağlamadan, -ma, -dan]
bezm-i belâda şem ‘ gibi gözyaşın döküp
her şeb belâ-yı turra-i dilberden **ağlaram** (Gazel 126, Mısra 8). [ağlaram, -r, -am]
çü kendüñ düşdüñ ey üftâde dil ‘ışka ne **ağlarsın**
meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşensin sen (Gazel 150, Mısra 9). [ağlarsın, -r, -sın]
dürr-i dendânî ğamıyla **ağlamağdan** ol bütüñ
ey yakîñî eşk-i çeşmüm ‘âkıbet ‘ummân olur (Gazel 54, Mısra 13). [ağlamağdan, -dan]
mihrüñ-ile **ağlamağdan** öldüm ey mäh üstüme
ebr giryân mihr sūzân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 3). [ağlamağdan, -dan]

ağlar: (Ayrılık kaynaklı) Göz yaşı döken / ağlayan.

yakîñî ‘ye ‘arâk-rîz oldı dirler cümleten cismüñ
o hod yâd eyleyüp hicrânı **ağlar** cümle cisminden (Gazel 143, Mısra 16). [ağlar,]

ağlat-: Birisinin ağlamasına sebep olmak, üzmek, kederlendirmek.

gerek **ağlat** beni gerek güldür
severin sen nigârî n ‘olsa gerek (Gazel 97, Mısra 3). [ağlat,]

ağyâr: Rakip, yabancı, başkaları.

döstüm ğamzeyle kim **ağyârûña** kılduñ nigāh
zü ‘lfeķār ‘ın şaldı küffâr üstine gūyā ‘alî (Gazel 195, Mısra 5). [ağyârûña, -uñ, -a]
dögdüm **ağyârûñı** mahalleñde
öldürürsen dahı maħal didiler (Gazel 34, Mısra 11). [ağyârûñı, -uñ, -ı]
leb-i la ‘lûñle tenhâ sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıkılsa bir yaña **ağyârdan** olsa cüdâ meclis (Gazel 77, Mısra 10). [ağyârdan, -dan]
şâne alup destine **ağyârdan** zülfin t̄arar
āh ez-dest-i cüvânân-ı perîşân-ihtilâf (Gazel 83, Mısra 9). [ağyârdan, -dan]

yapma gönlini her dem **ağyāruñ**
 hātırın yıkma 'aşık-ı zāruñ (Gazel 105, Mısra 1). [ağyāruñ, -uñ]
ağyār seng-i hāredür anı idüp tirāş
 tığın 'aceb mi taşa çalarsa o ser-tirāş (Gazel 78, Mısra 1). [ağyār,]
 zār oldum idüp yār ile **ağyārı** temāşā
 şan eyledi bülbül gül ile hārı temāşā (Gazel 9, Mısra 1). [ağyārı, -ı]
 bulduñ **ağyārı** baña va 'de-i ferdā itdūñ
 itdügin şanma kişi rüz-ı kıyāmet bulmaz (Gazel 66, Mısra 9). [ağyārı, -ı]
 ruhuñ āyīnesin gösterme kendin görmesün **ağyār**
 görünme şakla mir 'āt-ı 'izāruñ hōd-nümālardan (Gazel 142, Mısra 7). [ağyār,]

ağyār ol-: Düşman ve yabancı olmak.

ğam yimen halk-ı cihān cümleten **ağyār olsun**
 dōstlar dünyede yārum baña tek yār olsun (Gazel 163, Mısra 1). [ağyār olsun, -sun]

ağz: Hayvan ve insanda yüzün ön aşağı kısmında yer alan, yemeye, içmeye, nefes alıp vermeye, ses çıkarmaya, konuşmaya yarayan ve sindirim borusunun giriş deliği olan boşluk.

ağzına niçün atıldıñ varup ejderhānuñ
 saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış (Gazel 81, Mısra 9). [ağzına, -ı, -ñ, -a]
 az mıdur yoksa bahā-yı leb-i la 'lūñ çok mı
 be hey āfet biricik söyleye **ağzuñ** yok mı (Beyit 1, Mısra 2). [ağzuñ, -u, -ñ]
 lāle şermende iken 'ārız-ı gül-günüñdan
 gonca **ağzını** açar la 'lūñ-ile güftāra (Gazel 174, Mısra 10). [ağzını, -ı(n), -ı]

āh: 1. Aşğın, aşk ateşiyle ortaya çıkan keder ve hüznün neticesinde feryat ve figân etmesi.

çeng ü kânūnı gider **āh-ı** şifā-sāzum işit
 diñleme nağmelerin ol iki nā-sāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 9). [āh-ı, -ı]
 dūd-ı **āhum** yiridür tutsa yakīnī felegi
 itdi bir şem 'i şeb-ārā yirümi nār-ı cefā (Gazel 2, Mısra 13). [āhum, -um]
 var tevbe kıl yakīnī yūri her gün āhdan
 kūyında her gün **āh-ımış** ancak günāhumuz (Gazel 71, Mısra 16). [āh-ımış, -ımış]
 oldı yoluñda **āh-ıla** çok 'āşıkūñ gubār
 seyr it ne toz kōparsa gerek dahı rüzgār (Gazel 26, Mısra 1). [āh-ıla, --ıla]
 şu 'ā 'ı **āh-ıla** hūm-hānemüz olur rüşen
 dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 7). [āh-ıla, --ıla]
 var tevbe kıl yakīnī yūri her gün āhdan
 kūyında her gün āh-ımış ancak günāhumuz (Gazel 71, Mısra 15). [āhdan, -dan]
 'izāruñ táb-ı müliden ey gül-i ter al al oldı
 n 'ola bülbüllerüñ **āhından** olsa pür-şadā meclis (Gazel 77, Mısra 8). [āhından, -ı, -(n)dan]
 yine verd-i ruḥına bir lebi cān-perverdūñ
 şad-hezār **āh-ıla** ey bülbül-i dil cān virdūñ (Gazel 109, Mısra 2). [āh-ıla, --ıla]
 pür-şerer eyleyeyin yollaruñ **āhum-ıla**
 kehkeşān-ı felege ta 'n ide tā reh-güzerūñ (Gazel 114, Mısra 11). [āhum-ıla, -um, --ıla]
 firāk bezmine **āhumla** kanlu yaşlarımı
 şadā-yı nāya mey-i ergāvāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 5). [āhumla, -umla]
 şām-ı belāda görmedin **āhum** 'alevlerin
 ol māha rüşen olmadı mihrüm 'ayān olup (Gazel 16, Mısra 5). [āhum, -um]
 bağladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāğ-ı kūyuña varmağa iktidār yok (Gazel 95, Mısra 8). [āh,]
 yaқа çāk eyle şafā bul bürisün cismüñi **āh**
 ka 'be-veş 'ışkı-y-ıla giy kara şālī ḥasan 'uñ (Gazel 104, Mısra 7). [āh,]
 cüdā olmaz o bālā-қad rakīb-i bed-liқālardan
 ḥalāş olmadı gitdi **āh** kim cānum belālardan (Gazel 142, Mısra 2). [āh,]
 soñ demümdür o serve irmedüm **āh**
 hem-demüm **āh** u vā-durur her gāh (Gazel 183, Mısra 1). [āh,]
 şehlerūñ zer-keş otağına baş egmem zīrā
 yeter **āhum** şereri ḥayme vü ḥārgāh baña (Gazel 7, Mısra 6). [āhum, -um]

şabā-yı **āhum** ider cism-i zerdūmi lertzān
ten-i nīzārūmi berg-i ḥazāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 9). [āhum, -um]
āhumı germ eylerin 'ışk āteşiyle her nefes
şanma şöfi ben senüñ gibi dem-i serd isterin (Gazel 157, Mısra 5). [āhumı, -um, -ı]
eşer-i **āh-ı** yakīnī 'yle mülebbes oldı
lāciverdī görünür şimdi bütün baħr u semā (Gazel 4, Mısra 9). [āh-ı,]
ney gibi nāle vü **āh** it didi ol şāh baña
nāleye yok mededüm neyleyeyin **āh** baña (Gazel 7, Mısra 2). [āh,]
āh kim bağlandı dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi gönülüm yūsuf ı çāh-ı zenaḥdānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 1). [āh,]
bād-ı **āhum** yele virdi güllerüñ evrākını
cāme-i gül-gün-ıla raḥş üzre cevlnānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 13). [āhum, -um]
zülf-i kemendi cān ü dili bende geçti **āh**
cān ü gönülden itdi cüvānī beni esīr (Gazel 37, Mısra 7). [āh,]
hecrüñde her dem ehl-i hevā **āh** u vādatur
bād-ı hevāsı manşib-ı 'ışkuñ ziyādedür (Gazel 41, Mısra 1). [āh,]
āh kim dil esīr-i fūrkatdūr
'ömr ise bī-amān u mūhletdūr (Gazel 63, Mısra 1). [āh,]
derbend-i kākūlinde ḥarāmī gözinden **āh**
eksük degül yakīnī müdām iḥtirāzumuz (Gazel 72, Mısra 13). [āh,]
seni zār iden odur olma ḥatından ğamgīn
yüri ey **āh** yüri baħt-ı siyehkāra yapış (Gazel 81, Mısra 2). [āh,]
şāne alup destine aġyārdan zülfin tārar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-iḥtilāṭ (Gazel 83, Mısra 10). [āh,]
mevc-i belāya uğraduḡ fūlk-i dile karar yok
baħr-ı firāka **āh** kim dā 'ire vü kenār yok (Gazel 95, Mısra 2). [āh,]
ḥasret-i zülf-i dil-āvīzūñ-ile şeydāyuz
āh kim 'ömrümüzi kapladı bu tūl-ı emel (Gazel 118, Mısra 6). [āh,]
figān u **āh** u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime **āh** ideyim bilmem hevā-yı rüzgārundan (Gazel 141, Mısra 2). [āh,]
ebri şimden gerü **āhum** n'ola berbād itse
tār-mār itdi saçın yüz tūtup ol meh nāza (Gazel 176, Mısra 3). [āhum, -um]
soñ demümdür o serve irmedüm **āh**
hem-demüm **āh** u vā-durur her gāh (Gazel 183, Mısra 2). [āh,]
yakīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi bağrum
anuñçün nāle vü **āhum** ser-ā-ser tūtdı āfākı (Gazel 185, Mısra 10). [āhum, -um]
yakīnī gıtdı meylüm bağ-ı dehrüñ ġayrı seyrinden
beni öldürdi **āh** ol serv-i ḥōş-refār refārı (Gazel 188, Mısra 10). [āh,]

2. "Āh, vah, heyhat, yazık!"

kara çul giydürür-ise yiridür **āh** baña
giymiş ol baħr-ı letāfet yine māvī kemḥā (Gazel 4, Mısra 1). [āh,]
hiç şıḥḥat yüzini görmedüm **āh**
olalıdan senüñ dil-efgāruñ (Gazel 106, Mısra 7). [āh,]

āh it-: Ah etmek, haykırmak, nara atmak.

ney gibi nāle vü **āh it** didi ol şāh baña
nāleye yok mededüm neyleyeyin āh baña (Gazel 7, Mısra 1). [āh it,]
yād eyleyüp o gül-ruḥı **itdük** hezār **āh**
ḥāmūş kıldı bülbülü şavt-ı ḥazīnümüz (Gazel 74, Mısra 3). [āh itdük,]
ġam-ı zülfüyle **āh itdüm** gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzūk-ṭabī 'at kesb ider sūnbül havādan ḥazṣ (Gazel 84, Mısra 5). [āh itdüm,]
ġubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz **āh itdüm**
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña muġberdür (Gazel 61, Mısra 7). [āh itdüm,]
yüri var kūy-ı yāra **āh iderek**
ġöresin belki luṭfını giderek (Gazel 97, Mısra 1). [āh iderek,]

şad-hezār **āh ideyin** gül yüzünün medhinde
gülşenün bülbül-i güyāsını hāmūş ideyin (Gazel 159, Mısra 7). [āh ideyin,]
āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
gūş idüp didi o gül-ruh yeter efgān itdün (Gazel 110, Mısra 13). [āh idüp,]
cān ü dil maḥzūn olup **āh itseler** her dem n'ola
ey perī zūlfūn ḡamı hem andadur hem bundadur (Gazel 43, Mısra 7). [āh itseler, -se, -ler]

āh u efgān: Ah ve feryat.

irişdi göklere nāleyle **āh u efgānum**
'ıyādete gelicek ben za'ife yārānum (Müseddes 2, Mısra 29). [āh u efgānum,]

āh u enīn: Ah çekerek ağlayıp sızlamak.

rind-i bezm-i 'ışk iseñ ol hem-dem-i **āh u enīn**
çağırup bu şavṭı söyler sāzlar şanma ṭanīn (Gazel 155, Mısra 1). [āh u enīn,]

āh u fiḡān: Ah ve feryat, eyvah!.

bāḡ-ı kūyuñda yakīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzünde n'ola eylerse hezār **āh u fiḡān** (Gazel 139, Mısra 10). [āh u fiḡān,]
gül yüzünün çekeli bülbül-i dil ḡār-ı cefā
tutdı dünyā yüzini **āh u fiḡānum** muşlī (Gazel 197, Mısra 10). [āh u fiḡānum,]

āh u fiḡān ol-: Ağlayıp inlemek, haykırmak, feryat etmek.

verdün kulaḡı berg idüḡin bilse 'andelīb
neylerdi böyle hem-dem-i **āh u fiḡān olup** (Gazel 16, Mısra 8). [āh u fiḡān olup, -up]

āh u vāh: Ah vāh, inleyip sızlanma.

efendi sen şeh-i ḡisn iken **āh u vāh** idicek
ya ben gedā bu kadar derdle niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 5). [āh u vāh,]

āh ü zār: Āh etme ve ağlama, inleme.

ne **āh ü zāra** meded var ne 'arz-ı ḡāle mecāl
ne çāre eyleyeyin bilmezsin 'aceb n'ola ḡāl (Müseddes 2, Mısra 7). [āh ü zāra,]
neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārūm var yeter
naḡme-i berbaṭṭı gerekmez **āh ü zārūm** var yeter (Gazel 36, Mısra 2). [āh ü zārūm,]

'ahd: Ahd, söz, yemin.

cefā vü cevr-ile ḡalkı niçe odlara yakarsın
be hey zālīm ne işlersin unutduñ **'ahd-i** aḡlākı (Gazel 185, Mısra 4). ['ahd-i, -i]
'ahd eyledi turup yüzini göstere velī
turmadı **'ahde** gitdi o fettān görünmedi (Gazel 190, Mısra 10). ['ahde, -e]

'ahd eyle-: Ahd, söz, yemin etmek.

'ahd eyledi turup yüzini göstere velī
turmadı 'ahde gitdi o fettān görünmedi (Gazel 190, Mısra 9). ['ahd eyledi,]

'ahd it-: Söz vermek, yemin etmek.

zūlfı **'ahd itdi** vefā eyleyüp öldürmege līk
korkarın itmeye 'ömrüm benüm ol 'ahde vefā (Gazel 2, Mısra 11). ['ahd itdi,]

râst gelse yolda ‘**ahd itmişdi**’ turmağa velî
gittî ol serv-i revânüm turmadı ikrâra hîç (Gazel 24, Mısra 7). [*‘ahd itmişdi,]*

‘ahde vefâ: Verdiği sözde, ettiği yeminde durma.

zülfi ‘ahd itdi vefâ eyleyüp öldürmeğe lîk
korkarın itmeye ‘ömrüm benüm ol ‘**ahde vefâ** (Gazel 2, Mısra 12). [*‘ahde vefâ,]*

‘ahd-i şebâb: Gençlik zamanı.

zâhid ri'yâzet-ile geçürdüñ zamānuñı
‘**ahd-i şebâbı** bir dağı âdem kaçan bulur (Gazel 55, Mısra 6). [*‘ahd-i şebâbı, -ı]*

âheng: Kulağa hoş gelen ses uygunluğu, hoş seda, ezgi, nağme.

bezm-i mahşerde olursam o lebi mülden dūr
âh-ı dil-süzumuñ **âhengi** ola nağme-i şūr (Gazel 40, Mısra 2). [*âhengi, -i]*

âhen: Demir.

töp-ı cevır ile döğır hîç aman ârām virmez
âhenîn kılma meger varsa yakînî bedenüñ (Gazel 113, Mısra 14). [*âhenîn,]*

âh-ı âteşin id-: Aşğın çektiği ateş gibi yakıcı âh.

süzüm görüp melekler **ider âh-ı âteşin**
zâhir olur ‘alev gören anı şanur kebâb (Gazel 11, Mısra 3). [*âh-ı âteşin ider, -ider]*

âh-ı derd-nâk: Dertli ah, inilti, feryat.

dil hûn u cân figâr ciger rîş sîne çâk
derd-i firâk ile iderin **âh-ı derd-nâk** (Gazel 96, Mısra 2). [*âh-ı derd-nâk,]*

âh-ı dil-süz: Gönül yakan ah.

bezm-i mahşerde olursam o lebi mülden dūr
âh-ı dil-süzumuñ âhengi ola nağme-i şūr (Gazel 40, Mısra 2). [*âh-ı dil-süzumuñ,]*

âh-ı pür-şerer: Kıvılcımlarla dolu ah.

bağladı yiryüzini eşk gökleri **âh-ı pür-şerer**
âh ki bağ-ı kûyuña varmağa iktidâr yok (Gazel 95, Mısra 7). [*âh-ı pür-şerer,]*

âhir: Son, sonuncu, en sonra olan.

aşsun ser-i zülfinde yakînî kılın ol şâh
bir bendesinüñ **âhir** ola ‘ömri nihâyet (Gazel 19, Mısra 14). [*âhir,]*
yâr idin kendüñe bir rind-i kadeh-peymâyı
dime **âhir** nic’ola hâl-i dil-i rüsvâyı (Müseddes 3, Mısra 4). [*âhir,]*
âhir dilâ ‘imâret-i ‘âlem harâbdur
Aşlı havâ vü âteş ü âb ü türâbdur (Gazel 44, Mısra 1). [*âhir,]*
necm-i eşküñ gibi **âhir** seni eyler pâ-mâl
nazar itmez ğam-ı mihriyle olursañ da hilâl (Müseddes 1, Mısra 17). [*âhir,]*

âhir ol-: Bitmek, sona ermek.

faşl-ı şitâ-yı fûrkat çün **âhir oldı** ey dil
yâruñ bahâr-ı hüsün vaşf eyle yaza başla (Gazel 170, Mısra 7). [*âhir oldı,]*

âhir zamân ol-: Dünyanın son zamanları gelmek.

tal'atunla eyledi hürşiyd mağribden tülû'
vechi var **âhir zamân oldı** dir isem husrevâ (Gazel 5, Mısra 4). [*âhir zamân oldı,]*

âhirü'z-zamân: Zamanın sonu, dünya hayatının kıyametten önceki son zamanları.

çâbü-k-süvâr-ı eblâk-ı eyyâm-ı rûzgâr
bâlâ-nişân-ı ma'reke-i **âhirü'z-zamân** (Gazel 137, Mısra 8). [*âhirü'z-zamân,]*

'ahd-i ahlâk: Bir kimsenin iyi niteliklerini veya kişiliğini ifade eden tutum ve davranışlar bütünü, mizaç, tabiat.

cefâ vü cevri-ile halkı niçe odlara yakarsın
be hey zâlim ne işlersin unuttuñ '**ahd-i ahlâkı** (Gazel 185, Mısra 4). [*ahlâkı, -ı]*

ahmed: Pek çok methedilmiş, övülmüş kimse [Hazret-i Muhammed'in isimlerindendir]

ümîd-i rif'at-ile niçe vaşfuñ eyleyem
ki medh-i **ahmed-ile** buldı çok şeref hassân (Kaside 6, Mısra 48). [*ahmed-ile, -ile]*
mihre hâ'il ebrdür rüyuñda hatt ey meh-cebîn
sâye şalmış **ahmed'e** yâ şeh-per-i rûhu'l-emîn (Kaside 2, Mısra 2). [*ahmed'e, -e]*
harîmüñ ka'be nâmuñ **ahmed** ü ben anda hassân'am
şefâ'at pertevin cismümde rahşân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 13). [*ahmed,]*
ruhlaruñda sâye-güsterdür hümâyün kâkülüñ
sâye şaldı **ahmed'e** şan perr-i cibril-i emîn (Gazel 155, Mısra 10). [*ahmed'e,]*

ahmed-i muhtâr: Hz. Muhammed.

oldı şan nûr-ı hudâ **ahmed-i muhtâr'**ı muhtâr
nûrdan puñara girmiş görünür hûrâsın (Gazel 151, Mısra 5). [*ahmed-i muhtâr',]*

ahşam: Akşam vakti.

egerçi **ahşama** karşı bakılmaz âyineye
olur 'izâruña zülfüñ yanında dil nigerân (Gazel 136, Mısra 11). [*ahşama, -a]*
gece olsun varayın hânesine dimiş o mâh
kâmî tâlî' ki tulusa güneş **ahşâm** olsa (Gazel 175, Mısra 8). [*ahşâm,]*

âhû: Ceylan, karaca.

ol hatt-ı pür-çîn içinde hâl-i 'anber-bâr-ı yâr
beñzer ol **âhûya** kim me'vâsıdur gülzâr-ı çîn (Kaside 2, Mısra 4). [*âhûya, -ya]*
hatt-ı pür-çîn içinde ol gazâlüñ hâl-i miskîni
gülistân-ı hoten'de sebze otlar şanki bir **âhû** (Gazel 167, Mısra 4). [*âhû,]*
hatt-ı pür-çîn içinde hâlüñ çîn
sebzezâr-ı hoten'de **âhûdur** (Gazel 52, Mısra 8). [*âhûdur, -dur]*
çeşmi bir **âhû** ki şîr-efgenlik anuñ pîşesi
zülfî bir şehbâzdur kârı anuñ her ân şikâr (Gazel 27, Mısra 7). [*âhû,]*

ahvâl: Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum.

kühken sergüzeştin añmağdan
garaz **ahvâlümü** hikâyetdür (Gazel 64, Mısra 14). [*ahvâlümü, -ü, -m, -i]*

ahyâ: Diriler, canlılar.

mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyh-i ecel
gam şebidür tekyegâh-ı 'ışkda **ahyâ** gerek (Gazel 98, Mısra 6). [*ahyâ,]*

ahzar: Yeşil.

fezā-yı gülşeni vādī-i tūr'a beñzetdüm
olalıdan şecer-i **aḥzar** üzre nār 'ayān (Kaside 3, Mısra 8). [aḥzar,]
fezā-yı gülşeni vādī-i tūr'a beñzetdüm
olalıdan şecer-i **aḥzar** üzre nār 'ayān (Gazel 138, Mısra 10). [aḥzar,]

aḥzar it- Büyük bir kimsenin önü, huzuru haline getirmek.

deryā-yı **aḥzar itdi** çemenzārı cūybār
Aşdāf aña semenler ü lülüsü jäleler (Gazel 33, Mısra 3). [aḥzar itdi, -di]

ak- (Göz yaşı) Dökülmek, akmak, düşmek.

ğubār-ālūde dil seyl-āb-veş tırmaz **aḥar** yaşum
göz açdurmaz yağar bārān-ı ğam ḥālüm mükedderdür (Gazel 61, Mısra 3). [aḥar, -ar]
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem **aḥardı**
ol servüñ ayağına varıcak tırı vardı (Gazel 184, Mısra 1). [aḥardı, -ar, -dı]
ğubār-ı kūyına yüz sürmek için ol servüñ
Aḥardı her yaña cūy-ı sirişk olup cūyān (Kaside 6, Mısra 16). [aḥardı, -ar, -dı]
cāme-i sebz-ile oldukça revān ey boyu serv
sebzezār içre **aḥan** āb-ı muşaffāsın sen (Gazel 149, Mısra 4). [aḥan, -an]

ak sāde:1. Beyaz, gösterişsiz bir şekilde (Sevgilinin beyaz teni bağlamında).

aḥ sādeyle sade içre dūr-i yektāsın
yā semen içre olan jāle-i bī-hem-tāsın (Gazel 151, Mısra 1). [aḥ sādeyle,]

2. kefenle; nuruyla.

aḥ sādeyle yakīnī seni gördükde didi
āb-ı şāfiye qonulmuş semen-i zībāsın (Gazel 151, Mısra 13). [aḥ sādeyle,]

ak- (Irmak, nehir için) akmak, dökülmek.

aḥar şan cennet-i firdevs'den bir cūy-ı şāfidür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sā'id ü bāzū (Gazel 167, Mısra 13). [aḥar, -(a)r]

akarsu: Akarsu.

ayağı ḥāke batup maḥv olur gitdükçe
bir **aḥarsu** gibidür ḥayfki 'ömr-i güzerān (Gazel 139, Mısra 6). [aḥarsu,]

'ākıbet: Bir şeyin sonu, nihayet, netice, sonuç.

sākī çü **'ākıbet** geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 5). ['ākıbet,]
ben belā vü ğuşşa vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ **'ākıbet** pāyānı var (Gazel 28, Mısra 8). ['ākıbet,]
serīr-i saltānatda tāca mağrūr olma sultānum
başına **'ākıbet** çok tāc-dāruñ tāc dar olmış (Gazel 80, Mısra 4). ['ākıbet,]
'ākıbet fikrini qo zāhid-i şad-sāle gibi
her şehir var yūri bir gülşene düş jāle gibi (Müseddes 3, Mısra 31). ['ākıbet,]
dūr-i dendānı ğamıyla ağlamakdan ol bütüñ
ey yakīnī eşk-i çeşmüm **'ākıbet** ummān olur (Gazel 54, Mısra 14). ['ākıbet,]
çünkü ol māh-veşüñ eşigidür meşvāmuz
'ākıbet cennet-i firdevs olısar me'vāmuz (Gazel 68, Mısra 2). ['ākıbet,]

'ākıl: Akıllı.

çāh iderler yirūnī bir lu 'b-ıla yūsuf-miṣāl
 'aḳıl-ısañ kılma iḥvān ile bir ān iḥtilāṭ (Gazel 83, Mısra 8). ['āḳıl-ısañ, -ısan]
 ey yaḳīnī sen anuñla çıkamazsın başa
 bağlama 'aḳıl-ısañ gönüñüñ zülfi-yāra (Gazel 174, Mısra 14). ['āḳıl-ısañ, -ısan]
 semtten gel 'azm-i ṣaḥrā kılma 'aḳluñ var-ısa
 hāy mecnūn iste gönüñünden ki leylā bundadur (Gazel 42, Mısra 7). ['aḳluñ, -uñ]
 semtten gel 'azm-i ṣaḥrā kılma 'aḳluñ var-ısa
 hāy mecnūn iste gönüñünden ki leylā bundadur (Gazel 42, Mısra 7). ['aḳluñ, -uñ]
 olur dīvāne dil yād itseler zülfi-periṣānuñ
 añulsa kākülüñ yağma ider 'aḳlum periṣānlık (Gazel 93, Mısra 4). ['aḳlum, -um]
 ḥaṭṭuñı gördükçe 'aḳlum aldurursam vechi var
 levḥ-i ḥaddūñde yazılmış inneḥ siḥrun mübīn (Kaside 2, Mısra 41). ['aḳlum, -um]
 bāde-i 'ıṣḳı içelden beri 'aḳluñ gelmez
 ey yaḳīnī ne 'aceb bi-ser ü sāmān olduñ (Gazel 101, Mısra 11). ['aḳluñ, -un]
 ey yaḳīnī reh-i cünūnı koma
 'aḳla yār olma kim sefāhetdür (Gazel 62, Mısra 16). ['aḳla, -a]
 güm kılan aḳluñı derbend-i maḥabbetde odur
 zülfinüñ dāmenine ey dil-i āvāre yapış (Gazel 81, Mısra 11). [aḳluñı, -u, -ñ, -ı]

'aḳıl ol-: Akıllı olmak.

hiçe şay anı ḥabāb-āsā yaḳīnī 'aḳıl ol
 i 'timād itme şaḳın bu çarḥ-ı ḡam-girdāra hīç (Gazel 24, Mısra 13). ['āḳıl ol,]

'aḳl u cān: Akıl ile ruh.

'aḳl u cān-ıdı hūblarda kalan
 şabrūma sen de bunda ḳal didiler (Gazel 34, Mısra 13). ['aḳl u cān-ıdı, -ıdı]

'aḳl u fikr: Akıl ve fikir.

yaḳīnūñ 'aceb mi 'aḳl u fikri tār-mār olsa
 iṣītdüm ol perīnūñ zülfinüñ her tārı mār olmuş (Gazel 80, Mısra 9). ['aḳl u fikri,]

aklumuz al-: Etkisi altına almak, çok etkilemek.

hūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aklumuz
 cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ḡazāleler (Gazel 33, Mısra 5). [aḳlumuz aldı, -dı]

akrān: Mevki, rütbe ve durumları birbirine uygun olanlar, emsal.

segān-ı kūyuñ içre hūr olup sāhum ḥaḳīr olmak
 'ulūvv-i manṣīb-ıla reşk-i akrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 14). [akrān,]

'aks: Görüntü.

görindi sāḡar-ı mey içre ey meh 'aks-i engüştüñ
 Şafaḳdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān ṭālī (Gazel 86, Mısra 9). ['aks-i,]
 şanma 'aks-i serv cūy-ı bağda ey lāle-ḥadd
 suya düşdi servler ḳadd-i ḥirāmānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 9). ['aks-i, --i]
 şikeste āyine çok yüz bulur o meh-rūdan
 hezār yüzden ider dilde 'aksini pinḥān (Gazel 136, Mısra 6). ['aksini, -i, -, -i]
 derūn-ı āyinede 'aksi çāk ider yaḳasın
 Baḳar ki āyineye itse sīnesin 'uryān (Gazel 136, Mısra 7). ['aksi, -i]
 ḥançeri 'aksi dilde dildāruñ
 şan semekdür yaḳīnī deryāda (Gazel 169, Mısra 13). ['aksi, -i]
 mühr idüp 'aks-i leb-i yārı süleymān yine
 her perī-peykeri efsūn ile teşḫir itmiş (Gazel 82, Mısra 5). ['aks-i, --i]

çeşmümde ‘**aks-i** dest-i muhannâñı seyr idüp
‘ummâna düşdi pençe-i mercân görünmedi (Gazel 190, Mısra 3). [‘aks-i, --i]

‘aks-i ruhu: Yanağının yansıması yanağının parlaklığı.

kanlı gözümde ‘**aks-i ruhu** lâle-hadlerün
berg-i gül-ile şanki tolu cām-ı bâdedür (Gazel 41, Mısra 5). [‘aks-i ruhu,]

‘aks-i zülf: Saçın yansıması.

‘**aks-i zülf** ü kad-i bālâsı dil ü cānda yatur
Naqşı yâ kaşlarınuñ dide-i giryānda yatur (Gazel 56, Mısra 1). [‘aks-i zülf,]

al:-1. (Bir şeyi) Kullanmak veya gerekeni yapmak üzere yanında bulundurmak.

şāne **alup** destine ağıyardan zülfin tarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı perīşān-ihtilāt (Gazel 83, Mısra 9). [alup, -up]
suhan bezminde çekdi cām-ı nazmuñ cür‘asın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben **aldum** şimdi meydānı (Gazel 187, Mısra 8). [aldum, -du, -m]
kākülinden **alup** yakīnī şemīm
didi şeydā iden beni budur (Gazel 52, Mısra 19). [alup, -up]
naqd-i dil **aldı** ‘arızı alını ‘arz idüp
sāgar şunarsa destüñe ol gonca alı gör (Gazel 39, Mısra 9). [aldı, -dı]
yolında zerre-veş rakqāş idüp bu ben hevādārın
karār u şabrum **aldı** rāhat-ı cānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 8). [aldı, -dı]
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuşret kıl
ceyş-i gam **aldı** beden burcunı cānum fethī (Gazel 194, Mısra 4). [aldı, -dı]
tālī‘ olalı mihr ü mahabbet didükleri
tāb ü tūvānum **aldı** harāret didükleri (Gazel 201, Mısra 2). [aldı, -dı]
aldı zulm ü mekr-ile cānın yakīnī hastanuñ
çeşm-i hūn-hvāruñ gibi olmış sitemger kākülün (Kaside 4, Mısra 17). [aldı, -dı]
dil **almağda** müjeñ ‘ayyārdur efsūn okur ammā
‘akıllar çāk olur sihr eylese ol nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 9). [almağda, -mağ, -da]
alsa beyāz otağa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-meşir (Gazel 37, Mısra 3). [alsa, -sa]
egmez şurāhī cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşūñ boğazını **al** sākıyā ele (Gazel 179, Mısra 2). [al,]
alduñsa tūruñı n’ola mecrūh sīneden
peykānlaruñ yürekdedür ey kaşı yā hele (Gazel 179, Mısra 3). [alduñsa, -duñ, -sa]
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i la‘līn-kabā vardır (Gazel 51, Mısra 12). [alur, -ur]
seg-i kūyuñ sıfālın başa **almağ** āsitānuñda
giyüp fağfūr tācın çin’e hākān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 11). [almağ, -mağ]
naqd-i dil **aldı** ‘arızı alını ‘arz idüp
sāgar şunarsa destüñe ol gonca **alı** gör (Gazel 39, Mısra 10). [alı, -ı]
rindüz ki geçmezüz mey-i hamrādan el çeküp
tā **almayınca** sākī-i devrān ayağumuz (Gazel 69, Mısra 6). [almayınca, -ma, -y, -ınca alurdum mīve-i
mağşūdumı şāh-ı sa‘ādetden
eger ol serv sīb-i gābgābindan virse şeftālū (Gazel 167, Mısra 5). [alurdum, -ur, -du, -m]

2. (Bir duygunun etkisi altına) Girmek.

gönlüm **aldı** o serv-i āzāde
sāyesi gibi kıldı üftāde (Gazel 169, Mısra 1). [aldı, -dı]

3. Almak.

hāk-i pāyuñ cevherin **alduğça** naqd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liğā şan keffe-i mīzān olur (Gazel 54, Mısra 7). [alduğça, -duğça]

‘aceb zulm issidür hammām **alur** koynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḥuñla dā‘imā külḥan (Gazel 143, Mısra 11). [alur, -u, -r]
murād mīvesin **alam** ümīd şālḥından
iderse bağ-ı dile ebr-i re‘fetüñ feyezān (Kaside 6, Mısra 41). [alam, -a, -m]
virilse ‘arşa-i medḥūñde öñdül aña bir at
alurdı düldül-i ṭab‘-ı suḥanverüm meydān (Kaside 6, Mısra 28). [alurdı, -ur, -dı]
şafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri sa‘y it dilā **almağa** ‘ömr-i bī-vefādan ḥazz (Gazel 84, Mısra 4). [almağa, -mağ, -a]
gird-bād **aldı** gubār-ı tenümi küyuñdan
bunca ṭul-ı emelüm oldı hebāen menşūr (Gazel 40, Mısra 7). [aldı, -dı]
cān naḳdine metā‘-ı vişālın virürse yār
kim **almaz** anı kim bu ḳadar rāygān ola (Gazel 6, Mısra 6). [almaz, -maz]
unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı imānı
anuñçün **almaz** o kāfir bizüm selāmumızı (Gazel 189, Mısra 12). [almaz, -maz]
elüñe cām-ı ‘işret **al** didiler (Gazel 34, Mısra 6). [al,]
rüz-ı şümārda **alurn** hep ḥisābını
sā‘at-be-sā‘at itme baña cevri bī-ḥisāb (Gazel 11, Mısra 7). [alurn, -ur, -ın]
geçmedin devr-i şebāb **al** elüñe şaḥbāyı
güni ‘iṣ-ile geçür çekme ḡam-ı dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 1). [al,]
al sazı muṭribā ele sākī şarābı şun
def‘-i ḡama bu ikisidür çāre-sāzumuz (Gazel 72, Mısra 7). [al,]

al: Al, kırmızı.

şanma sākī **allar** giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḥuñdan utanup ider ḥicāb (Kit’a 1, Mısra 1). [allar, -lar]
dil tıflı düşdi yanuñda düşdükçe **al** elin
ey serv-ḳadd yoluñda senüñ bir fütādedür (Gazel 41, Mısra 7). [al,]
giyüp gül gibi her gün **al** gül-geşt-i çemen eyler
alur āl-ile diller bir büt-i la‘līn-ḳabā vardur (Gazel 51, Mısra 11). [al,]
al giydüñ ḳanı inşāf nedür ey ḥünī
ḡamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdün (Gazel 110, Mısra 9). [al,]

al: Hile, kurnazlık, düzen, dalavere, desise.

‘uşşāḳa ḳarşu öpdi lebün **āl-ile** ḳadeḥ
meclisde dün kimüñ gözine ḳan görünmedi (Gazel 190, Mısra 13). [āl-ile, -ile]

al al ol-: Kızarmak, kırmızılaşmak.

‘izāruñ tāb-ı mülden ey gül-i ter **al al oldı**
n’ola bülbüllerün āhından olsa pür-şadā meclis (Gazel 77, Mısra 7). [al al oldı, -dı]

al eyle-: Hile yapmak.

ruḥum zer gibi zerd idüp yaşum **al eyleyensin** sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen (Gazel 150, Mısra 1). [al eyleyensin, -sin]

al ol-: Kızıl olmak (gözyaşı bağlamında).

al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
kıldı bu reşk pençe-i mercānı münfa‘il (Gazel 120, Mısra 7). [al oldı,]

al vālā: Kırmızı ipek kumaş.

ya hōd keyh̄usrev'ūñ berbād olan gül-gün otağıdır
anun̄ pāyıyla varmış **al vālā** sāyebānıdır (Gazel 46, Mısra 10). [al vālā,]

‘alā: Daha iyi. Pek iyi. En yüksek. Ziyâde ve mürtefi olan.

limā'kdaratu **a'lā** vāh̄idin mine'l-efzāl
yakīnī pertev-i mihr-i 'ināyetūñ ister (Kaside 1, Mısra 69). [‘alā,]
rind olanun̄ kadri 'ālī zāhidūñ miqdārī dūn
āsītān-ı yāra bak **a'lā** vū ednā bundadır (Gazel 42, Mısra 4). [a'lā,]
kaddūñe meyyāl olaldan serve istiğnā gerek
rāstī ṭab'-ı bülendūñ himmeti **a'lā** gerek (Gazel 98, Mısra 2). [a'lā,]
sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuñā
tut ki kendūñ ser-firāz-ı evc-i **a'lā** eyledūñ (Gazel 108, Mısra 4). [a'lā,]
ebrūsī ġarrā kāküller **a'lā**
kām̄et temāşā ol cism-i sīmīn (Gazel 156, Mısra 11). [a'lā,]

alam: Elemeler, acılar, üzüntüler.

ne disūn söylesūn **ālām-ı** ġamı tūtī-i dil
diñlemezsın sözün añlarsın anuñ efsāne (Gazel 173, Mısra 3). [ālām-ı, ---ı]

‘alāmet: Alamet, belirti, iz, nişan.

sen seng-dil ġamıyla yakīnī şehīddür
kim meşhedi ucında **‘alāmetdür** ana taş (Gazel 78, Mısra 8). [‘alāmetdür, -dür]

ālāy: Alay, topluluk, hepsi.

livā-yı h̄usrev-i h̄āver 'ayān olınca hemān
ālāy-ı leşker-i şeb oldı mūn 'adim fi'l-hāl (Kaside 1, Mısra 14). [ālāy-ı,]

ālāviş: Gösteriş, debdebe, tantana.

ey yakīnī etegin çekse her **ālāvişden**
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel (Gazel 119, Mısra 13). [ālāvişden, -den]

alçağ'ak-: 1. Yerden mesâfesi az, yere yakın, basık. Karşıtı: YÜKSEK 2. Eni ve boyuna göre yüksekliği gerektiğinden az olan, kısa. *AKMAK :(Sıvılar veya ufak tâneli maddeler için) Bulunduğu yerden daha alçak bir yere doğru gitmek, yukarıdan aşağıya doğru düşmek.

şu gibi **alçağ'akarsın** beni odlara yakarsın
ne kıya kıya bakarsın sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 3). [alçağ'akarsın,]

aldur-:1. Yitirme,kaybetme.

çeşm-i bīmārına dil virme şakın bī-çāre
göz göre nakdūñi **aldurmayıgör** 'ayyāra (Gazel 174, Mısra 2). [aldurmayıgör, -ma, -y, -ıgör]

2. Aldırmak. II Kurtarmak.

h̄aṭṭuñı gördükçe 'aqlum **aldurursam** vechi var
levh-i h̄addūñde yazılmış innehū sihrun mübīn (Kaside 2, Mısra 41). [aldurursam, -sam]

‘ale'l-icmāl: Özetle, kısaca.

yeter bu deñlü beyân eyledüñ ‘**ale’l-icmāl**
du ‘ālar eyile o şeh-i kişver-i feżā ile kim (Kaside 1, Mısra 77). [‘ale’l-icmāl,]

‘alem: I.Bayrak, sancak. II İşaret.

ölürsem zülf ü kaddüñçün eger ey serv-i hoş-bālā
tūram maḥşerde ‘abbāsi ‘**alemlerle** mezārūmdan (Gazel 141, Mısra 6). [‘alemlerle, -ler, -ile]

‘alem: Yerde ve gökte yaratılmış olan şeylerin bütünü, kâinat, evren II. Yeryüzü, dünya.

‘**alemüñ** ‘işretine cem gibi mā’il degülin
almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb (Gazel 10, Mısra 3). [‘alemüñ, -üñ]
kākülün ser-firāz-ı kişver-i nāz
kāmētüñdür ‘**alem** ḥaṭuñ leşker (Gazel 29, Mısra 6). [‘alem,]
bizüm zevk-ı safā-yı ‘**aleme** mu ‘tādumuz yokdur
anuñçün sālīk-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 1). [‘aleme, -e]
itdi eşküm dil-i senginine yāruñ te ‘şir
gelmeye ‘**aleme** bir böyle müe’ssir kevkeb (Gazel 13, Mısra 10). [‘aleme, -e]
fāş eylemezdi ‘**aleme** derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı ḥançer-i hecrüñle sīnemüz (Gazel 73, Mısra 7). [‘aleme, -e]
ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki kāmū ‘**aleme** sulṭān olduñ (Gazel 101, Mısra 2). [‘aleme, -e]
‘**aleme** mihrüm od şalar ammā
ṭālī ümiden o meh degül āgāh (Gazel 183, Mısra 11). [‘aleme, -e]
ḥālūne eyler ser-i zülfiñ zenaḥdānuñda meyl
ṭālīb olmaz mı kişi ‘**alemde** yār-ı ğāra hīç (Gazel 24, Mısra 10). [‘alemde, -de]
nişānı yoğ-idi rez duḥterinüñ bağ-ı ‘**alemde**
şarāb-ı cām-ı vahdet birle serḥōş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 7). [‘alemde, -de]
şanma tāb-ı mihr ider rüy-ı zemīni rūšenā
ḥāke düşdi mihr-i ‘**alem** rüy-ı raḥşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 8). [‘alem,]
demüñden zülf-i dilber gibi ‘**alem** müşg-bār olmaz
gerekse ey şabā her gice şahrā-yı ḥoten ‘den geç (Gazel 23, Mısra 7). [‘alem,]
andadur cānum egerçi cism-i pür-ḥam bundadur
zevk-ı ‘ışkı virmezsin dünyāya ‘**alem** bundadur (Gazel 43, Mısra 2). [‘alem,]
āḥir dilā ‘imāret-i ‘**alem** ḥarābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü türābdur (Gazel 44, Mısra 1). [‘alem,]
felek kişiyē yār olmaz güzellik ber-karār olmaz
bu ‘**alem** pāyidār olmaz sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 16). [‘alem,]
ma ‘rifetsüz ādemī muhtāc imiş
‘**alem** anuñ olsa karnı ac imiş (Kit’a 2, Mısra 4). [‘alem,]
bezm-i ezelde la ‘lūñ-ile demler eyledük
dunyāda eyledüñ bize ol ‘**alemi** ḥarām (Gazel 123, Mısra 8). [‘alemi,]
her bir duḥānumuz ‘**alem-i** ser-firāzdur
‘uşşākdan bu ḥāl-iledür imtiyāzumuz (Gazel 72, Mısra 3). [‘alem-i,]
‘īş-ı bezm-i ‘ışk ider bir pehlevān-ı ‘**alemem**
meclisümde cem sebū-keş dest-yārūmdur benüm (Gazel 135, Mısra 3). [‘alemem, -em]
cān gözin açup yum gözüñi seyr-i şuverden
ey dil idegör ‘**alem-i** esrārī temāşā (Gazel 8, Mısra 14). [‘alem-i,]

‘alem-ārā: Şaşırtıcı bir şekilde dünyayı süsleyen.

şu ‘ā-ı nīze-i ḥurşīyd-i ‘**alem-ārāy**
livā-yı ḥusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 5). [‘alem-ārāy,]

‘alem-i cān: Canlılar alemi.

gel ey nihāl-i kadūn serv-i cūy-bār-ı revān
tarāvet-i gül-i rüyūn bahār-ı **‘ālem-i cān** (Beyit 4, Mısra 2). [‘ālem-i cān,]

‘ālem-i ervāh: Ruhlar alemi.

garīb ü bī-kes ü mehcūr-iken gurbet diyārında
kadīmī **‘ālem-i ervāh**dan bir āšinā geldi (Gazel 191, Mısra 4). [‘ālem-i ervāh

dan gelmiş yā bir mektūbdur
yā du ‘ā-yı nūr ‘dur yazmış anı hıẓr-ı güzīn (Kaside 2, Mısra 23). [‘ālem-i ervāh

dan,]
‘ālem-i lāhūt: Allah'ın zâtına mahsus olan ilk ve en yüce âlem.

bir şāhbāz-ı **‘ālem-i lāhūt**uz ey gönül
Çarḥ-ı berīnden yücedür cilvegāhumuz (Gazel 70, Mısra 3). [‘ālem-i lāhūtuz, -uz]

‘ālem-i vuslat: Kavuşma âlemi || Sevgilinin yanı.

ne meyl-i **‘ālem-i vuslat** ne bīm-i vādī-i fūrkat
iki ‘ālem gāmin çekmez olup dil mest ü dīvāne (Gazel 171, Mısra 3). [‘ālem-i vuslat,]

‘ālem-sūz: Cihanı yakan.

urur yüreklere āteş bu nazm-ı **‘ālem-sūz**
belī pūr-āteş olur ḥasb-ı ḥālī dervīş ‘ūn (Gazel 115, Mısra 15). [‘ālem-sūz,]

‘ālem-tāb: Dünyayı aydınlatan, dünyayı parlatan.

‘aceb mi kuḥl iderse gerdümi ḥurşīyd-i **‘ālem-tāb**
gubār-ı āsītān-ı ḥazret-i şāh-ı şehīdānam (Gazel 124, Mısra 9). [‘ālem-tāb,]

‘alev: Ateşin yalımı, kıvılcım.

o māha āteşüm olmağa şām-ı gāmda ‘ayān
derūn-ı sīnede ‘ālī zebāne çekdi **‘alev** (Gazel 166, Mısra 10). [‘alev,]
şām-ı belāda görmedin āhum **‘alevlerin**
ol māha rūşen olmadı mīhrūm ‘ayān olup (Gazel 16, Mısra 5). [‘alevlerin, -ler, -in]
sūzum görüp melekler ider āh-ı āteşin
zāhīr olur **‘alev** gören anı şanur kebāb (Gazel 11, Mısra 4). [‘alev,]
‘alevī-vār ruḥı şevkī-y-ıla pūr-sūzuz
Yakdı yandurdi bizi tāb-ı cemālī ḥasan ‘ūn (Gazel 104, Mısra 9). [‘alevī-vār, -var]
‘alev-i āteş-i ‘ışkī niçe bir gizleyeyin
Yakdı yandurdi beni sūz-ı nihānum muşlī (Gazel 197, Mısra 15). [‘alev-i,]
göreydi āteş-i sūzānumuñ **‘alevlerini**
iderdi nār-ı caḥīm iltihābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 5). [‘alevlerini, -ini]

‘ālī:1. Yüksek olan, yüce, ulu.

olamaz himmetūn gibi **‘ālī**
‘arşı itsün gerek hūmā menzil (Gazel 122, Mısra 5). [‘ālī,]
şafḥa-i hadd üzre ey tāvūs-ı zūlf-i ‘anberīn
ḥūbluk menşūrına tuğrā-yı **‘ālī** sen misin (Gazel 158, Mısra 4). [‘ālī,
Jo māha āteşüm olmağa şām-ı gāmda ‘ayān
derūn-ı sīnede **‘ālī** zebāne çekdi ‘alev (Gazel 166, Mısra 10). [‘ālī,]
rind olanuñ kadri **‘ālī** zāhidūn mīkdārı dūn
āsītān-ı yāra bak a ‘lā vü ednā bundadur (Gazel 42, Mısra 3). [‘ālī,]
dōstum gāmzeyle kim āgyāruña kılduñ nigāh
zū‘lfekār ‘ın şaldı küffār üstine güyā **‘ālī** (Gazel 195, Mısra 6). [‘ālī,]
kūyuñ aşḥāb-ı şafā-y-ıla n ‘ola kılsam tavāf
kıble ḥakkı baña oldur ka ‘be-i ‘ulyā **‘ālī** (Gazel 195, Mısra 8). [‘ālī,]

cân revân eyler yolında sen mürüvvet kânının
kılsa ihsânın yakînî'yi n'ola ihyâ **'alî** (Gazel 195, Mısra 10). [**'alî,**]

2. Ali (özel isim). II Sevgili.

tîr olup müjgânların ebrûn olaldan yâ **'alî**
bîm-i cân kıldı gözüme uyhuyı rû' yâ **'alî** (Gazel 195, Mısra 2). [**'alî,**]
ideli cismi kebûter çeşm-i fettânum **'alî**
kûyuña 'azm eyledi murğ-ı dil ü cânım **'alî** (Gazel 196, Mısra 1). [**'alî,**]
ideli cismi kebûter çeşm-i fettânum **'alî**
kûyuña 'azm eyledi murğ-ı dil ü cânım **'alî** (Gazel 196, Mısra 2). [**'alî,**]
bâmuñ üstinde kebûterler degül pervâz iden
devr ider âvâre-diller kûyuñı cânım **'alî** (Gazel 196, Mısra 4). [**'alî,**]
sen perî için yahod hayl-i melek nâzil olup
ka'be-i kûyuñ ziyâret itdi sultânım **'alî** (Gazel 196, Mısra 6). [**'alî,**]
yâ yoluñda hâk olan 'âşıkların ervâhıdır
kim hevân-ıla ururlar rakş cânânım **'alî** (Gazel 196, Mısra 8). [**'alî,**]
kûyuña feryâd u nâlemden kebûter inemez
saña nâlem niçe degsün şâh-ı hûbânım **'alî** (Gazel 196, Mısra 10). [**'alî,**]
hûblar zikri gibi olmaz yakînî fikr-i hûb
hamdüli 'llâh oldı evrâd-ı dil ü cânım **'alî** (Gazel 196, Mısra 12). [**'alî,**]

'alî-huşâl: Hz. Ali'nin güzel huyu.

'ömer-fazîlet ü bû-bekr-şıdk u 'oşmân-şerm
'alî-huşâl ü hasan-sîret ü hüseyin-ihsân (Kaside 6, Mısra 2). [**'alî-huşâl,**]

'alîl ol-: Hastalanmak, sakatlanmak.

mekânım külb-i ahzân olup çeşmüm **'alîl oldı**
belâ ya 'kûb'uyam ben yûsuf-ı gül-pîrehsin sen (Gazel 150, Mısra 7). [**'alîl oldı,**]
dem-i şafaqla **'alîl olmuş-ıdı** çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde kılmağa hûş-hâl (Kaside 1, Mısra 3). [**'alîl olmuş,**]

'alî-nazar: Yüce bakışlı.

bulma bârân-ı havâdişden keder seyl-âb-veş
ey yakînî merdüm-i **'alî-nazar** deryâ gerek (Gazel 98, Mısra 14). [**'alî-nazar,**]

'alîne: Aile, soy, sop, sülale.

qadr-i **'alîne** degül gayrı mahâdîm sezâ
şanma her şahşa mahall ola maqâm-ı mahmûd (Kaside 5, Mısra 11). [**'alîne,**]

allâh: "Allah!" bir şey karşısında hayranlık veya yakarma bildiren bir söz.

yâr olmazsa mu'âvin neme yarar şevket
tutalum kim diyeler yarıcuñ **allâh** baña (Gazel 7, Mısra 4). [**allâh,**]

allâh: Allah (c.c.).

ey eşk cüdâ düşseñ o servüñ nazarından
ter düşme şaķın şaķlasun **allâh** beterinden (Gazel 148, Mısra 2). [**allâh,**]
sidre-veş qadr-i bülendüñ idüp **allâh** refi'
ey hümâ-sâye ola zıll-i zalilüñ memdûd (Kaside 5, Mısra 39). [**allâh,**]

allâh allâh: Şaşıрма ifade etmek için kullanılır II Nasıl olur?.

ey şanem saña bî-bedel didiler
allāh allāh ‘aceb güzel didiler (Gazel 34, Mısra 2). [allāh allāh,]

alnı açuk: Alnı açık olma. Utanıp sıkılacak bir şeyi olmama.

çemende қо şabā sünbül o gül-büdan ırağ olsun
gülistānda yaluñuz **alnı açuk** yüzi ağ olsun (Gazel 162, Mısra 2). [alnı açuk,]

alt: Alt kısım, alt taraf.

görindi dāmeni **altında** şem‘den pertev
bilindi olduğı ey māh zülfüñüñ şeb-rev (Gazel 166, Mısra 1). [altında, -ı, -n, -da]
ham-be-āam kākülün **altında** o āāl-i hindü
Tāhten kıлмаğ-ıçün rüm‘a zirihler giydi (Gazel 193, Mısra 7). [altında, -ı, -n, -da]
perde-i haṭṭ-ı siyāh **altında** lāmi‘dür ruḥuñ
ka‘be içre berķ urur şan nūr-ı ḥayrū‘l-mürselin (Kaside 2, Mısra 15). [altında, -ı, -n, -da]

altun: Altın II parlak.

zer virmek-ile şarılalı saña ‘adūlar
altun gibi ‘aşıklañuñ beñzi şarardı (Gazel 184, Mısra 6). [altun,]

altun üsküf: Altın (renkli) başlık (güneşin ışıkları bağlamında).

ḥüsn bābında mu‘arız olımañ aña güneş
seḫerī çıksa evinden giyüp **altun üsküf** (Gazel 90, Mısra 4). [altun üsküf,]
mihr şanma felek ol māha kabül ide diyü
‘arz ider gün başına bir güzel **altun üsküf** (Gazel 90, Mısra 8). [altun üsküf,]

ālūde: Bulaşmış, karışmış, karışık, kirli.

ey yakīnī etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa **ālūde** güzel (Gazel 119, Mısra 14). [ālūde,]

ālūde ol-: Bulaşmış, kirlenmiş olmak.

pāk-dāmān ol yūri **ālūde olma** ser-keş ol
sāyelerle kıлма ey serv-i ḥurāmān iḥtilāt (Gazel 83, Mısra 11). [ālūde olma,]

ālūfte: Alışık, müptela, düşkün // âşık.

ālūfteñüz yakīnī-i āşūfte-dil gibi
şūrīde-i zamāne vü rüsvā-yı ‘ālemüz (Gazel 73, Mısra 13). [ālūfteñüz, -nüz]

a‘mā: Kör. Gözü görmeyen.

yollaruñda didüm ağlamadan **a‘mā** oldum
didi ol serv-i revān қо beni dīvāra yapış (Gazel 81, Mısra 5). [a‘mā,]

āmāl: Amel, faaliyet; çare.

elūñde ḥātemüñi gördüm ey resūl-ḥıṣāl
esās-ı ka‘be-i **āmāl** ḥāk-i pāyuñdur (Kaside 1, Mısra 52). [āmāl,]
beyāz-ı ‘arız-ı **āmāle** zıll-i çetrüñ ḥāl
firāz-ı küngüre-i ṭāḳ-ı ḳadrüñe nisbet (Kaside 1, Mısra 41). [āmāle, -e]

amān: "Aman, medet" anlamlarında kullanılan yardım isteme sözü.

yoķ mı ey zālīm ü bî-dād meded sende **amān**
ka‘be-i cānı yeter ḫulm-ile vīrān itdün (Gazel 110, Mısra 7). [amān,]

ţöp-ı cevır ile döger hîç **aman** ârâm virmez
âhenîn kılma meger varsa yakînî bedenüñ (Gazel 113, Mısra 13). [aman,]
şafak gibi ‘aceb mi dem-be-dem ger kanlar ağılsam
Yakînî görmege ol meh-veşi virmez **amân** tâli’ (Gazel 86, Mısra 12). [amân,]

‘amîm: Herkese mahsus, umuma ait.

hulq-ı ‘azîmi gâliyedân-ı melâ‘ike
feyz-i ‘**amîmi** micmere-gerdân-ı kudsiyân (Gazel 137, Mısra 4). [‘amîmi, -i]

ammâ: "Ama" bağlacı; ama, fakat, lakin, velakin; ancak.

göz göz oldu cism-i zârum nâvek-i dildârdan
cümleten çeşm oldum **ammâ** toymadum dîdârdan (Beyit 3, Mısra 2). [ammâ,]
şalar sevdâya çok ferzânevi evvel-bahâr **ammâ**
cünûn-ı ehl-i şevka ruhların tekrâr olur bâ‘iş (Gazel 22, Mısra 7). [ammâ,]
kılca olduğı miyânı bellüdür mahfî degül
kimse **amma** irmedi sırr-ı dehân-ı yâra hîç (Gazel 24, Mısra 6). [amma,]
seni bir kerre yâd idem diyü minnetler eylesin
anılmaz buncadan **ammâ** ferâmûş olduğı demler (Gazel 35, Mısra 6). [ammâ,]
gönül mihr-i cemâlün görmege müştâkdur **ammâ**
halâş olmak hadeng-i gâmesinden katı müşkildür (Gazel 59, Mısra 7). [ammâ,]
olur başa çıkılsa kâkül-i miskîn-ile **ammâ**
aîa bir niçe gündür tâli’-i ber-geşte hâ‘ildür (Gazel 59, Mısra 9). [ammâ,]
kimisi lâle didi ‘ârızuña kimisi gül
ötesin bilmezsin **ammâ** katı ra‘nâ ancak (Gazel 92, Mısra 6). [ammâ,]
râh-ı mihründe gubâr-ı cismümü gerd isterin
zerreyin **ammâ** özüm mihr-i cihân-gerd isterin (Gazel 157, Mısra 2). [ammâ,]
dil almakda müjeñ ‘ayyârdur efsûn okur **ammâ**
‘akıllar çâk olur sihr eylese ol nergis-i cādû (Gazel 167, Mısra 9). [ammâ,]
müjeñ helâketüm **ammâ** mazannem ol ebrû
bulunmaz egri tutulmayacak begüm toğru (Gazel 168, Mısra 1). [ammâ,]
turup bir ân meclisde tölular nûş idem dirdün
unutduñ gıtdün **ammâ** tırmaduñ ey mâh peymâna (Gazel 172, Mısra 10). [ammâ,]
‘âleme mihrüm od şalar **ammâ**
tâli’ ümden o meh degül âgâh (Gazel 183, Mısra 11). [ammâ,]
hayâlî beg tütalum ‘îsî-i devrân-ı mış **ammâ**
kelâm-ı ruh-bahşum birle yok bahş itmege cânı (Gazel 187, Mısra 5). [ammâ,]
suhan bezminde çekdi cām-ı nazmuñ cür‘asın cāmî
o meyden geçdi ol **ammâ** ben aldum şimdi meydânı (Gazel 187, Mısra 8). [ammâ,]

añ-: Adını söylemek, zikretmek, hatırlamak.

kühken sergüzeştin **añmakdan**
ğaraz ahvâlümü hikâyetdür (Gazel 64, Mısra 13). [añmakdan, -mak, -dan]
olur dîvâne dil yâd itseler zülf-i perîşânun
añulsa kâkülün yağma ider ‘aklüm perîşânlık (Gazel 93, Mısra 4). [añulsa, -ul, -sa]
varursın hâne-i ‘a‘dâlara ey gözleri âhû
belâ deştinde bir mecnûn-ı ser-gerdânı **añmazsın** (Gazel 153, Mısra 2). [añmazsın, -maz, -sın]
gözümün kanlu yaşı yad olunmaz sıldüğün demler
mey-i la‘lünle demler sürdüğüm devrânı **añmazsın** (Gazel 153, Mısra 4). [añmazsın, -maz, -sın]
lebün bir hastayı yad eylese cânâ bulur şîhhat
niçün ben mübtelâ-yı derd-i bî-dermânı **añmazsın** (Gazel 153, Mısra 6). [añmazsın, -maz, -sın]
begüm bir müflise lâyk görürsin câme-i vaşluñ
felâket hânkâhı içre ben ‘uryânı **añmazsın** (Gazel 153, Mısra 8). [añmazsın, -maz, -sın]
hayretün var ne ‘aceb hâle döşenmişsin kim
añup esrâr-ı leb-i dilberi hayrân olduñ (Gazel 101, Mısra 8). [añup, -up]
‘îş u nûş eyle bugün **añma** gam-ı ferdâyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı (Müseddes 3, Mısra 5). [añma, -ma]

yarınıñ issi var ey dil şaķın itme iħmāl
 'İş u nüş eyle bugün **añma** ğam-ı ferdāyı (*Müseddes 3, Mısra 12*). [*añma, -ma*]
 'İş u nüş eyle bugün **añma** ğam-ı ferdāyı
 saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (*Müseddes 3, Mısra 19*). [*añma, -ma*]
 na're-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
 'İş u nüş eyle bugün **añma** ğam-ı ferdāyı (*Müseddes 3, Mısra 26*). [*añma, -ma*]
 'İş u nüş eyle bugün **añma** ğam-ı ferdāyı
 saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (*Müseddes 3, Mısra 33*). [*añma, -ma*]
 leylī şaçuñ ğamıyla benüm diñle ħālūmi
 mecnūn 'ı **añma** kışşası anuñ fesānedür (*Gazel 57, Mısra 4*). [*añma, -ma*]
 kıys-ıla vāmık u ferħād'a kıyās itme beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 8*). [*añma, -ma*]
 mecnūndan maħabbetūmi eksük añlama
 yanumda artuķ **añma** anı ey perī-ħişāl (*Gazel 116, Mısra 10*). [*añma, -ma*]

aña: "A-na: o-na". Üçüncü teklik şahıs zamirinin yönelme eki almış hali.

mihr-i rüşendür yakīnī nazmumuñ ma'naları
 şı'rümūñ ħatt-ı siyāhı mağrib olmışdur **aña** (*Gazel 5, Mısra 18*). [*aña,]*
 mizācı āteş anuñ biz şu gibi mā'il **aña**
 o mihr-i 'ālem-ile imtizācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 3*). [*aña,]*
 zaħm-ı derūna nāvek-i müjgān gelür geçer
 güyā hedef-durur **aña** peykān gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 2*). [*aña,]*
 deryā-yı aħzar itdi çemenzārı cüybār
 Aşďāf **aña** semenler ü lülüsü jāleler (*Gazel 33, Mısra 4*). [*aña,]*
 alsa beyāz otağa o meh-çihre başına
 baş egse yiridür **aña** mihr-i felek-mesir (*Gazel 37, Mısra 4*). [*aña,]*
 mār-ı zülfiyle kaşı tıġı tılsım olmuş **aña**
 genc-i 'ışķı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur (*Gazel 56, Mısra 11*). [*aña,]*
 olur başa çıkılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür tāli'-i ber-geşte ħā'ildür (*Gazel 59, Mısra 10*). [*aña,]*
 sen seng-dil ğamıyla yakīnī şehiddür
 kim meşhedi ucında 'alāmetdür **ana** taş (*Gazel 78, Mısra 8*). [*ana,]*
 ħüsñ bābında mu'arız olıma **aña** güneş
 şehērī çıkısa evinden giyüp altun üsküf (*Gazel 90, Mısra 3*). [*aña,]*
 elde çevgān-ı ser-i zülfiñi oynatdukça
 güy ider başın **aña** 'aşık-ı ser-bāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 6*). [*aña,]*
 āh idüp didüm **aña** güşuña nālem yetmez
 güş idüp didi o gül-ruħ yeter efġān itdün (*Gazel 110, Mısra 13*). [*aña,]*
 ey yakīnī gönül āyinesini şāf eyle
 lem'a-i mihr-i nigār-ıla **aña** vir şayķal (*Gazel 118, Mısra 18*). [*aña,]*
 yiyen esrār-ı ğam-ı ħasreti lā-ya'kıl olur
 nic' olur hecr-ile cānum **aña** ħayrānam ben (*Gazel 145, Mısra 4*). [*aña,]*
 kūy-ı nigār şeh-r-i melāħat ħişārıdır
 cism-i müniri olmuş **aña** nürdan beden (*Gazel 146, Mısra 6*). [*aña,]*
aña yakīnī müşteridür naķd-i cān-ıla
 virme metā'-ı vaşluñı ey meh-liķā ele (*Gazel 179, Mısra 9*). [*aña,]*
 her kim olmasa dergehünde gedā
 ire hem-vāre **aña** reddü'llāh (*Gazel 183, Mısra 6*). [*aña,]*
 hilāl mişķala-i zerle levħa-i felege
 şu resme itmiş-idi naķş ki irmez **aña** ħayāl (*Kaside 1, Mısra 6*). [*aña,]*
 nesim-i şubħ urur **aña** selāsil ü aġlāl
 cihānı kim tolanur ħınk-i çarħ bir günde (*Kaside 1, Mısra 45*). [*aña,]*
 bir ğubār-ı miskdür ħatt-ı lebūñ kim dest-i şun'
 şan düşürmişdür **aña** bu la'lden engüşterin (*Kaside 2, Mısra 10*). [*aña,]*
 nem irmese **aña** nīsān-ı luř u cūduñdan
 çemende neşv ü nemā bulmaz-ı serv-i revān (*Kaside 3, Mısra 19*). [*aña,]*
 yakīnī ħasta vü der-mānde sürdi kaþuña yüz
 bu derde var-ısa la'lūñ ider **aña** dermān (*Kaside 3, Mısra 26*). [*aña,]*

şan hamâildür ki kaplanmış **aña** miskî harîr
gerdenüñde bağlamış müşğîn girihler kâkülün (*Kaside 4, Mısra 11*). [*aña,]*
evc-i rif atde **aña** olmağ-ıla hem-sāye
ebr-i nîsân-ıla yeksân ola mı pāye-i dūd (*Kaside 5, Mısra 15*). [*aña,]*
virilse 'arşa-i medhūñde öñdül **aña** bir at
alurdı dūldül-i tab'-ı suhanverüm meydān (*Kaside 6, Mısra 27*). [*aña,]*

'anber: Ada balığının bağırsaklarında toplanan yumuşak, yapışkan ve misk gibi kokan, kül renginde bir madde; güzel koku.

gerdenün üzre **'anberîne** midür
yā ham-ı kâkülün midür yir yir (*Gazel 29, Mısra 7*). [*'anberîne, -ine]*
'anberîne gibi zibādur o zūlf-i pür-ham
gerdenün üzre girihlerle o gīsū da güzel (*Gazel 119, Mısra 3*). [*'anberîne, -i, -n, -e]*

'anber-efşān: Anber yayan, güzel kokular saçan.

hüsñün artar zūlfün ey meh **'anber-efşān** eyleseñ
şem 'ün artar lem'ası tārın perîşān eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 1*). [*'anber-efşān,]*

'anberîn: (Sevgilinin) misk kokulu, amber kokulu (saçı).

'anberîn hālüne üftādedür ey çeşm-i gāzāl
bağrı hūn olsa n'ola nāfe-i misk-i hoten 'ün (*Gazel 113, Mısra 9*). [*'anberîn,]*
şafha-i hadd üzre ey tāvūs-ı zūlf-i **'anberîn**
hūbluk menşūrına tuğrā-yı 'ālî sen misin (*Gazel 158, Mısra 3*). [*'anberîn,]*

'anberîn zūlf: (Sevgilinin) misk kokulu saç.

yā 'izāruñ tāze pervāzî güzel bir lāledür
olmuş etrāfında anuñ **'anberîn** pervāz **zūlf** (*Gazel 88, Mısra 6*). [*'anberîn zūlf,]*

ancağ: "Fakat" anlamında bağlama edatı.

gelmez yakīnî eşigüne 'arz-ı hācete
Ancağ garaz cenābuña bir intisābdur (*Gazel 45, Mısra 10*). [*ancağ,]*
var tevbe kıl yakīnî yūri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ımiş **ancağ** günāhumuz (*Gazel 71, Mısra 16*). [*ancağ,]*
şol gelen gonca-leb ol verd-i muṭarrā **ancağ**
şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā **ancağ** (*Gazel 92, Mısra 1*). [*ancağ,]*
şol gelen gonca-leb ol verd-i muṭarrā **ancağ**
şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā **ancağ** (*Gazel 92, Mısra 2*). [*ancağ,]*
garķ ider baħr-ı ğama fūlk-i dil-i 'uṣṣākı
'ışk-ı dilber be gönül bir ulu deryā **ancağ** (*Gazel 92, Mısra 4*). [*ancağ,]*
kimisi lāle didi 'ārizuña kimisi gül
ötesin bilmezsin ammā katı ra'nā **ancağ** (*Gazel 92, Mısra 6*). [*ancağ,]*
turmayup lu'b-ıla 'uṣṣākı tavāf eylerler
kūy-ı dilber be gönül ka'be-i 'ulyā **ancağ** (*Gazel 92, Mısra 8*). [*ancağ,]*
şehr-i 'ışk içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yakīnî deli gönülüm katı şeydā **ancağ** (*Gazel 92, Mısra 10*). [*ancağ,]*
şol gelen serv-i sehî gül-çihre **ancağ** ğālibā
bāğ-ı hüsñün goncası didükleri bülbül budur (*Gazel 53, Mısra 3*). [*ancağ,]*
zūlfün eşriyüz budur **ancağ** günāhumuz
'afvuñ revādur olsa şehā 'özü-ḥvāhumuz (*Gazel 71, Mısra 1*). [*ancağ,]*
şanma cismüñle güzeldür yed-i beyzā **ancağ**
hāl-i hindü da güzel ol siyeh ebrü da güzel (*Gazel 119, Mısra 5*). [*ancağ,]*

anda: "Onda, orada" işaret zamiri.

andadur cānum egerçi cism-i pür-ham bundadur
zevķ-i 'ışkı virmezsin dünyāya 'ālem bundadur (*Gazel 43, Mısra 1*). [*andadur, -dur]*

cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem n'ola
ey perī zülfiñ ḡamı hem **andadur** hem bundadur (Gazel 43, Mısra 8). [*andadur, -dur*]

‘andelīb: Bülbül.

ḡaṭ-ı ruḡsāruñ ider münkesirü 'l-bāl beni
‘andelībūñ uçurur ḡār ḡuzūrın ḡūyā (Gazel 2, Mısra 6). [*‘andelībūñ, -üñ*]
verdūñ kulaḡı berg idüḡin bilse **‘andelīb**
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiḡān olup (Gazel 16, Mısra 7). [*‘andelīb,*]
ayırma ḡoncasını ḡülşenūñ nihālinden
kōparma yūregini **‘andelīb-i** nālānuñ (Gazel 102, Mısra 6). [*‘andelīb-i,*]
ḡarīm-i bāḡa dōşendi ḡarīr-i sebz-i çemen
ki **‘andelīb** ile 'işret kıla ḡül-i ḡandān (Kaside 3, Mısra 4). [*‘andelīb,*]

‘andelīb-āsā: Bülbül gibi.

her kimūñ bāḡ-ı cihānda bir ḡül-i ḡandānı var
‘andelīb-āsā hezārān nāle vü eḡḡanı var (Gazel 28, Mısra 2). [*‘andelīb-āsā,*]

‘andelīb-i nālān: İnleyen bülbül.

işitmez āhların **‘andelīb-i nālānuñ**
ne berk ḡuşı var-ı mış ḡül-i ḡülistānuñ (Gazel 102, Mısra 1). [*‘andelīb-i nālānuñ,*]

anı: " O " İşaret zamiri.

kül iden cānı nār-ı fūrkatdūr
def' iden **anı** āb-ı vuşlatdūr (Gazel 62, Mısra 2). [*anı,*]
şoyunsa girse ḡammāma kaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur bir dīde-i revzen (Gazel 143, Mısra 2). [*anı,*]
mū-miyānuña şarılmazsa n'ola rişte-i cān
anı tek bend kıl ol zülfi kemend-endāza (Gazel 176, Mısra 6). [*anı,*]
gerçi kim dirler **anı** olmaz-ı mış cennetde şeb
ḡaṭ nedür ḡülzār-ı ruḡsāruñda yā ey ḡūr-ı 'ın (Kaside 2, Mısra 33). [*anı,*]
çemende bād-ı hevā buldı niçe ḡurde-i zer
kim itdi ḡonca-i ḡül kise içre **anı** nihān (Kaside 3, Mısra 6). [*anı,*]
diller **anı** şāneler şōñra müşevveş-bāl olur
zülfiñe inen tolaşmasun mu'anber kākülūñ (Kaside 4, Mısra 5). [*anı,*]
'ālem-i ervāḡdan gelmiş yā bir mektūbdur
yā du'ā-yı nūr'dur yazmış **anı** ḡıız-ı ḡüzīn (Kaside 2, Mısra 24). [*anı,*]

añıl-: Adı geçmek, zikredilmek, bahsedilmek, anımsanmak.

la'lūñ **añılsa** kanumuz kaynar
bize 'işkuñ senūñ cibilletdür (Gazel 64, Mısra 9). [*añılsa, -sa*]
seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduḡum demler (Gazel 35, Mısra 6). [*añılmaz, -maz*]

‘ankā: Kaf daḡında bulunduḡuna inanılan, ismi olup cismi olmayan efsānevī kuş, zümürdüankā, sîmurg.

ne vücūdı ola her peşşe-i nāçizūñ kim
eyleye kāf da **‘ankā-y-ıla** da'vā-yı vücūd (Kaside 5, Mısra 14). [*‘ankā-y-ıla, -y-, -ıla*]
yakīnī kāf-ı meşakkatde ben de sîmurgın
büyüklenüp müteferriḡ geçinmesün **‘ankā** (Gazel 3, Mısra 12). [*‘ankā,*]
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir **‘ankā**
yiridür olsa ḡubār āsitān-ı dilberde (Gazel 178, Mısra 7). [*‘ankā,*]
şayḡa-i şeh-perümüzden ḡazer eyler **‘ankā**
bāzū-yı ḡudrete şehbāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 13). [*‘ankā,*]

‘ankā gibi: Anka kuşu gibi.

n ‘ola ger murğ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-şaydam
niçe **‘ankā gibi** kuşlar uçurdum murğzârımdan (Gazel 141, Mısra 4). [‘ankā gibi,]

‘ankā-yı ‘ālī-şān: Yükseklerde uçan Anka.

murğ-ı ‘ışkı şayd ümîdin itmesün her bü‘l-heves
hiç olur mı peşseye **‘ankā-yı ‘ālī-şān** şikār (Gazel 27, Mısra 12). [‘ankā-yı ‘ālī-şān,]

añla-: Bir şeyin ne demek olduğunu, neye işaret ettiğini kavramak.

dilā gedālīgını pādīşehlik **añlarsın**
o şāh-ı hüsne seni mübtelāya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 5). [añlarsın, -r, -sın]
mecnûndan maḥabbetümi eksük **añlama**
yanumda artuk añma anı ey perī-ḥiṣāl (Gazel 116, Mısra 9). [añlama, -ma]
bu cism-i kebûdumda olan dāğlar **añlar**
encümle kılan çarḥ-ı nigûsârı temāşā (Gazel 9, Mısra 3). [añlar, -r]
‘ışkı bâṭıl **añlayup** tutmuş riyyā atvârını
ḥaḳḳı idrāk itdi ya nī zāhid-i nādānı gör (Gazel 38, Mısra 5). [añlayup, -y, -up]
ne disün söylesün ālām-ı ğamı tūtī-i dil
diñlemezsın sözün **añlarsın** anuñ efsāne (Gazel 173, Mısra 4). [añlarsın, -r, -sın]

añlar: Anlayacak, kavrayacak (kimse).

yokdur şadefçe rağbetüm ey la‘l-leb velī
dürr-i kelāmum işiden **añlar** ne cevherem (Gazel 126, Mısra 10). [añlar,]

anuñçün: Bu yüzden, bundan dolayı.

leb-i şîrîn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaşfin
Yakīnī nūñ **anuñçün** her sözü ḳand-ı mükerrerdür (Gazel 61, Mısra 12). [anuñçün,]
unutdı şefḳat-ı islāmı raḥm-ı imānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı (Gazel 189, Mısra 12). [anuñçün,]
bizüm zevḳ-ı safā-yı ‘āleme mu‘tādumuz yokdur
anuñçün sālīk-i rāh-ı rah-ı fenāyuz zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 2). [anuñçün,]
ğubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfiñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı küyuñ baña muğberdür (Gazel 61, Mısra 8). [anuñçün,]
lebünde ḥaṭ nigīn-i la‘lde şān ism-i a‘zamdur
anuñçün emrüne dil ey perī-peyker müsahḥardur (Gazel 61, Mısra 14). [anuñçün,]
pîr-i muğānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün ihtiyārsuz ağlar gözüüm müdām (Gazel 123, Mısra 4). [anuñçün,]
yakīnī bezm-i miḥnetde delindi ney gibi bağrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser tütüdi āfākı (Gazel 185, Mısra 10). [anuñçün,]
anuñçün tīg çekdi başuma ḳaşd eyledi dellāk
ayağūñ öpdüğümçün döstüm oldı baña düşmen (Gazel 143, Mısra 13). [anuñçün,]
‘aşıḳa nāleler itdürmek için ḳānūnuñ
Muttaşıl **anuñ-içün** ney gibi nālānam ben (Gazel 144, Mısra 10). [anuñ-içün,]
ey yakīnī baş açuk rūm‘da bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede miḥmānam ben (Gazel 144, Mısra 18). [anuñ-içün,]

‘ār olmaz: Ar, utanma olmamak.

ey yakīnī bu sözüñ ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ zerre ḳadar **‘ār olmaz** (Müseddes 1, Mısra 30). [‘ār olmaz,]

ara-: Aramak, bir şeyi bulmaya çalışmak, araştırmak.

vardum segân-ı kûyın **aradum** şoşak şoşak
yâ rab ne hıkmət oldı ki yârân görinmedi (Gazel 190, Mısra 11). [aradum, -du, -m]
sîm ü zer ümîdiyle hâridâr **ararlar**
itdüm niçe yüz şâhid-i bâzârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 9). [ararlar, -r, -lar]
devâ için ne **ararsın** tabîbi
Yâkînî derde mu 'tâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 11). [ararsın, -r, -sın]
ey yâkînî yedi iklîmi **ararsa** zâhid
künc-i mey-hâne gibi gûşe-i vahdet bulmaz (Gazel 66, Mısra 13). [ararsa, -r, -sa]
niçe **araya** seni bî-tâkât ü ârâm olup
gel gel ey pervâne ol şem'-i şeb-ârâ bundadur (Gazel 42, Mısra 9). [araya, -y, -a]

arak: Ter II sevgilinin yanağından süzülen ter.

dâne dâne hatt-ı rûyuñdan **araklar** kim tamar
ebr-i nîsân şan kılur her kaçresin dürr-i şemîn (Kaside 2, Mısra 5). [araklar, -lar]

arak-rîz: Terleyen, ter döken.

yâkînî'ye **arak-rîz** oldı dirler cümleten cismüñ
o hüd yâd eyleyüp hicrânı ağlar cümle cisminden (Gazel 143, Mısra 15). [arak-rîz,]

ârâm: Durma, dinlenme, rahat, huzur.

niçe araya seni bî-tâkât ü **ârâm** olup
gel gel ey pervâne ol şem'-i şeb-ârâ bundadur (Gazel 42, Mısra 9). [ârâm,]
töp-ı cevır ile döğer hîç aman **ârâm** virmez
âhenîn kılma meger varsa yâkînî bedenüñ (Gazel 113, Mısra 13). [ârâm,]

ârâm-ı cân: Cana esenlik veren || Sevgili.

seferde kaldı ol **ârâm-ı cânım** eğlendi
bu hâsta göñlümi yâ ben kimüñle egleyeyin (Gazel 160, Mısra 3). [ârâm-ı cânım,]

ar'ar: Ar. Servi, dağ servisi, dikenli ardıç. Mecazen sevgilideki boy pos.

irmez 'ulüvv-i kâdrüñe ey serv-i ser-firâz
neşv ü nemâ bulursa da **ar'ar** hezâr sâl (Gazel 116, Mısra 4). [ar'ar,]
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâye
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe **ar'arı** lertzân (Gazel 138, Mısra 14). [ar'arı, -ı]
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâyeñ
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe **ar'arı** lertzân (Kaside 3, Mısra 22). [ar'arı, -ı]
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevâdâr
ey **ar'ar-ı** bağ itseñ o refîârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 6). [ar'ar-ı,]

arız: Ârız: Yanak.

'arızuñda ol siyeh hatlar ki vardur fevc fevc
şan habes kâfirleridür kim ider târâc-ı dîn (Kaside 2, Mısra 7). [arızuñda,]
'arza kıl nesteren-i **arızuñı** gülşende
nergis-i bağ yüzi ağını görsün semenüñ (Gazel 112, Mısra 3). [arızuñı, -uñ, -ı]
dehenüñdür var-ısa teng şekerden nâzük
'arızuñdur yine pâlûde-i terden nâzük (Gazel 99, Mısra 2). [arızuñdur, -uñ, -dur]
bir 'aceb berg-i gül-i sîr-âbdur kim **arızuñ**
anda sünbüller bitürmiş şun'-ı rabbü'l-âlemîn (Kaside 2, Mısra 25). [arızuñ, -uñ]
kimisi lâle didi **arızuña** kimisi gül
ötesin bilmezsin ammâ katı ra'nâ ancak (Gazel 92, Mısra 5). [arızuña, -(u)ñ, -a]
muqâbil eyleme mir'ât-ı mihri **arızuña**
anı o dâ'ireden tutma ey meh-i tâbân (Gazel 136, Mısra 3). [arızuña, -(u)ñ, -a]

arız-ı alı: Aziz, celil yanak. yüce, yüksek vasıflı yanak.

güli şermende kılup ‘**arız-ı alı** hasan ‘uñ
ğoncayı eyledi dem-beste vü lâlî hasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 1). [‘arız-ı alı,]

‘arız-ı al: Kırmızı yanak.

naqd-i dil aldı ‘**arız-ı alını** ‘arz idüp
sāğar şunarsa destüñe ol gonca alı gör (Gazel 39, Mısra 9). [‘arız-ı alını,]

‘arız-ı dildār: Sevgilinin yanağı.

ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḥod-rūsın
şanma kim ‘**arız-ı dildār** gibi ḥōş-būsın (Gazel 152, Mısra 2). [‘arız-ı dildār,]

‘arız-ı gül-gün: Gül renkli yanak.

lâle şermende iken ‘**arız-ı gül-günüñdan**
gonca ağzını açar la lûñ-ile güftāra (Gazel 174, Mısra 9). [‘arız-ı gül-günüñdan, -dan]

‘arız-ı meh-veş: Sevgilinin yanağı.

çerāğ-ı lâle bu gülşende yanmaz dāğsuz hergiz
n‘ola ol ‘**arız-ı meh-veşde** olsa ḥāl-i ‘anber-bū (Gazel 167, Mısra 8). [‘arız-ı meh-veşde, -de]

‘arif: Zihni olgunluğa ve sezgi gücüne sahip bilge kişi, ma ‘rifet ehli.

ey yakīnī ne bilir şānumuz erbāb-ı şuver
‘**arif-i** vaḥdete hem-rāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 16). [‘arif-i,]
tālīb-i sāğar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
‘**arif-i** mecmū ‘a-i māhiyyet-i eşyā gerek (Gazel 98, Mısra 8). [‘arif-i,]

‘arife bir gül yeter: Arif için güllerle dolu dünyada, yalnızca bir güle tutkun olmak yeterlidir. Arif, güldeki ilahi tecellileri görerek oradan Hakk’ı tanır ve Hakk’a ulaşır. Bir başka güzellik ve delil aramaz (ZÜLFE).

‘**arife bir gül yeter** dirler benüm daḥı dilā
gülsitān-ı dehrde bir gül-‘izārüm var yeter (Gazel 36, Mısra 5). [‘arife bir gül yeter, -e]

‘arş: Feleklerin en üstündeki felek, en üst gök, dokuzuncu gök.

meydān-ı ‘**arş** eblağ-ı ikbālūme mekān
çābük-süvār-ı himmetūme mäh-ı nev rikāb (Gazel 12, Mısra 5). [‘arş,]
olamaz himmetüñ gibi ‘ālī
‘**arşı** itsün gerek hümā menzil (Gazel 122, Mısra 6). [‘arşı, -ı]

‘arşa-i ğam: Üzüntü meydanı.

cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
‘**arşa-i ğamda** ser-endāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 6). [‘arşa-i ğamda,]
leşker-i derd ü belādan yüzümi döndürme
‘**arşa-i ğamda** begüm server-i merdānam ben (Gazel 144, Mısra 6). [‘arşa-i ğamda,]

‘arş-ı a ‘lā: Göğün en yüksek katı.

biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
‘**arş-ı a ‘lāya** yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 8). [‘arş-ı a ‘lāya,]

‘arş-ı mu ‘azzam: Büyük, yüce arş; ulu gök.

lem 'a-i envār-ı hüsnuñ gör dil-i pür-şevkda
nūr-ı a'zam bundadır 'arş-ı mu 'azzam bundadır (Gazel 43, Mısra 4). ['arş-ı mu 'azzam,]

art-: Sayıca ve miktarca çoğalmak, fazlalaşmak, tezâyüt etmek.

hüsnuñ **artar** zülfüñ ey meh 'anber-efşân eyleseñ
şem 'üñ **artar** lem 'ası tārın perîşân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 1). [artar, -ar]
hüsnuñ **artar** zülfüñ ey meh 'anber-efşân eyleseñ
şem 'üñ **artar** lem 'ası tārın perîşân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 2). [artar, -ar]
o meh geldükçe hālüm görmege şeydālīgum **artar**
olur aşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe divâne (Gazel 171, Mısra 9). [artar, -ar]
o meh geldükçe hālüm görmege şeydālīgum **artar**
olur aşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe divâne (Gazel 172, Mısra 3). [artar, -ar]

artuk: -den başka, gayri.

görmez **artuk** rehâ yüzün 'ömrüm
dām-ı 'ışka düşen giriftāruñ (Gazel 105, Mısra 7). [artuk,]
mecnūndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda **artuk** añma anı ey perî-ḥişāl (Gazel 116, Mısra 10). [artuk,]
cān virmek-ile la 'lūñe dil degmesün **artuk**
ey ḥvâce-i ḥüsñ eksüğe ister degerinden (Gazel 148, Mısra 5). [artuk,]

artur-: Artırmak, çoğaltmak.

mihrüm **arturdi** cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḥüsñ ü kemāl (Gazel 117, Mısra 5). [arturdi, -dı]

arz: Göstermek II sunmak.

berg-i ḥazāna döndi ruḥı şem 'i meclisüñ
sen 'arz idince gün gibi kāfurdan beden (Gazel 146, Mısra 8). ['arz,]
rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdūñ
itdügüm dem ayağūñ toprağına 'arz-ı dürüd (Kaside 5, Mısra 24). ['arz-ı,]

'arz eyle-: Göstermek.

'arz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yāri temāşā (Gazel 8, Mısra 3). ['arz eyledi,]
gün toğdı başa matla 'ı küyında ol mehüñ
'arz eyledi 'izārını ref eyleyüp niḳāb (Gazel 11, Mısra 14). ['arz eyledi,]

'arz it-: Sunmak, seyretmek.

mihr şanma felek ol māha ḳabül ide diyü
'arz ider gün başına bir güzel altun üsküf (Gazel 90, Mısra 8). ['arz ider,]
'arz ider nakd-i encüm-i eşki
māh olmış gibi ḥarīdāruñ (Gazel 105, Mısra 11). ['arz ider,]
nakd-i dil aldı 'arızı alını 'arz idüp
sāğar şunarsa destüñe ol gönca alı gör (Gazel 39, Mısra 9). ['arz idüp,]

'arza kıl-: Sunmak, takdim etmek.

'arza kıl nesteren-i 'arızuñı gülşende
nergis-i bağ yüzü ağını görsün semenüñ (Gazel 112, Mısra 3). ['arza kıl,]
ol māh 'arza kıldı çü billürdan beden
kaldurdi baş görmege her sūrdan beden (Gazel 146, Mısra 1). ['arza kıldı,]

'arz-ı cemāl it-: Güzel yüzünü göstermek.

bulsun güneş zevāl tıulsun meh-i münir
'arz-ı cemāl iderse cüvānī-i dil-pezir (Gazel 37, Mısra 2). ['arz-ı cemāl iderse, -se]
seyrāna gitdi 'arz-ı cemāl itmedin nigār
gıtdükçe cevır ider o perī-ruḥ nihān olup (Gazel 16, Mısra 3). ['arz-ı cemāl itmedin, -din]

arz-ı hācet: İhtiyaç arz etmek.

gelmez yakīnī eşigüñe 'arz-ı hācete
Ancak ğaraz cenābuña bir intisābdur (Gazel 45, Mısra 9). ['arz-ı hācete,]

arz-ı hāl it-: Durumunu anlatmak, içini dökmek.

zülfi-i leyli'ñe 'arz-ı hāl iderin
'ışk-ı mecnūn elümde şüretdür (Gazel 64, Mısra 15). ['arz-ı hāl iderin, -in]
ne āh ü zāra meded var ne 'arz-ı hāle mecāl
ne çäre egleyyin bilmez 'aceb n'ola hāl (Müseddes 2, Mısra 7). ['arz-ı hāle,]

aş-: Asmak.

ser-nigün olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her kaçan fitrāke aşsa ol şeh-i hūbān şikār (Gazel 27, Mısra 6). [aşsa, -sa]
dem-i şafaqla 'alil olmış-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde kıılmağa hōş-hāl (Kaside 1, Mısra 4). [aşmış-ıdı, -muş, --ı, -dı]
aşsun ser-i zülfinde yakīnī kılın ol şāh
bir bendesinüñ āḥır ola 'ömri nihāyet (Gazel 19, Mısra 13). [aşsun, -sun]

āşaf-şaf: Hz. Süleyman'ın temiz yaratılışlı veziri, Asafı.

hızır-likā vü süleymān-bisāt āşaf-şaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān (Kaside 6, Mısra 5). [āşaf-şaf,]

āsān: Kolay / zahmetsiz.

derdüñle cān viren dirilür 'isī-i lebüñ
cān virmek ey şanem saña āsān degül midür (Gazel 60, Mısra 4). [āsān,]

āsān iş: Kolay iş.

şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sākī-i gonca-dehenden sehil ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 11). [āsān işdür, -dür]

aşdāf: 1. Sade'ler, inci kabukları. 2. Midye, istiridyeye gibi deniz mahlūkâtı kabukları.

deryā-yı aḥzar itdi çemenzārı cūybār
Aşdāf aña semenler ü lūlūsı jāleler (Gazel 33, Mısra 4). [aşdāf,]

ashāb: Bir şeyle ilgili olanlar, bir şeye veya bir kimseye mensup bulunanlar.

kūyuñ aşhāb-ı şafā-y-ıla n'ola kılsam tavāf
kıble ḥakkı baña oldur ka'be-i 'ulyā 'alī (Gazel 195, Mısra 7). [aşhāb-ı,]

āsītān: (Sevgili'nin) kapı eşiği, dergahı.

āsītānında seg-i kūyī nişānın seyr kıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḥandānı gör (Gazel 38, Mısra 9). [āsītānında, -ın, -da]
āsītānına güzār eyleme her bir būmuñ
ne revādūr ki hūmā sāye şala vīrāna (Gazel 173, Mısra 11). [āsītānına, -ı, -n, -a]
seg-i kūyuñ sıfālın başa almak āsītānuñda
giyüp fağfūr tācin çin'e ḥākān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 11). [āsītānuñda, -uñ, -da]

işitdi **āsītānuñda** türāb olduğımı cānā şabā kımadı bir zerre eşer yirde ğubārumdan (Gazel 141, Mısra 7). [*āsītānuñda*, -uñ, -da]
kişver-i ğamda begüm gerçi ki sultānam ben
āsītānuñda velī bende-i fermānam ben (Gazel 144, Mısra 2). [*āsītānuñda*, -uñ, -da]
girihi-i 'ukde-i bahtı eşigüñ hall eyler
āsītānuñda degüldür der-i şādī mesdūd (Kaside 5, Mısra 6). [*āsītānuñda*, -uñ, -da]
behrām ise de ğūra şalar yār-ı ğārsuz
şol şeh ki **āsītāmı** sa 'ādet-me 'ābdur (Gazel 44, Mısra 10). [*āsītāmı*, -ı]
bihişti vā 'ız-ı şehir itdi takrūr
o hūruñ **āsītāmı** yada geldi (Gazel 192, Mısra 8). [*āsītāmı*, -ı]

āsītān-ı dilber: Sevgilinin kapı eşigi, dergahı.

irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir 'anķā
yiridür olsa ğubār **āsītān-ı dilberde** (Gazel 178, Mısra 8). [*āsītān-ı dilberde*, -de]

āsītān-ı yāra: Sevgilin eşigi.

rind olanuñ kadri 'ālī zāhidüñ miķdārı dūn
āsītān-ı yāra baķ a 'lā vü ednā bundadır (Gazel 42, Mısra 4). [*āsītān-ı yāra*,]

āsīb-i rüzgār: Rüzgārın zararı.

seyr it derūn-ı servde murğ āşiyānesin
bağrında başlar eylemiş **āsīb-i rüzgār** (Gazel 26, Mısra 6). [*āsīb-i rüzgār*,]

asl: Bir şeyin kendisi; öz.

āhır dilā 'imāret-i 'ālem hārābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü türābdur (Gazel 44, Mısra 2). [*aşlı*, -ı]

aslā: "Hiçbir zaman, hiçbir şekilde" anlamlarında bir zarf.

bu cāygāh-ı hūdūsa nigāh kılmazuz **aşlā**
Yakīnī şāh-ı bülendüz şeh-i sipihr-serirüz (Gazel 75, Mısra 9). [*aşlā*,]
cenāb-ı ka'be' ye dil secde eylemez **aşlā**
meger ki kıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem (Gazel 125, Mısra 3). [*aşlā*,]
iltifātı yok baña **aslā** diyü ğam çekmezin
seyr ider sā'irler ile ol perī ğam bundadır (Gazel 43, Mısra 9). [*aslā*,]

asr-ı saadet şairlerinden hasan b. sabit: Asr-ı Saadet şairlerinden Hasan b. Sabit.

ümīd-i rif at-ile niçe vaşfuñ eyleyem
ki medh-i āhmed-ile buldı çok şeref **hassān** (Kaside 6, Mısra 48). [*hassān*,]

āsūde-hāl: Huzurlu, mutlu hāl.

hezār murğ-ı dil **āsūde-hāl** ü fāriğ-bāl
görindi hālķa-i ka'be yed-i muħammed'de (Kaside 1, Mısra 49). [*āsūde-hāl*,]

āsumān: Gök, gökyüzü II tüm dünya.

egerçi zāhiren ben zerre-veş hāk-ile yeksānam
hākīķat **āsumānında** velī mihr-i dıraşşānam (Gazel 124, Mısra 2). [*āsumānında*, -ın, -da]
baña nisbet şu 'arā zümresi encüm gibidür
āsumān-ı hūnere mihr-i dıraşşānam ben (Gazel 144, Mısra 16). [*āsumān-ı*,]
geh hāk-i zulmet içre biten zerreyem hākīr
geh **āsumān-ı** çarda hūrşiyd-i enverem (Gazel 126, Mısra 12). [*āsumān-ı*,]

āsumānī: 1. göğe, semāya mensup. 2. açık mavi.

âsumânî şanasın lâledür ol mâ'î libās
bedeni kaṭre-i şeb-nem-durur anda gūyā (Gazel 4, Mısra 5). [*âsumânî,]*
âsumânî giyer ol burc-ı cemālūn māhı
ğusl için nıl'e girer yūsuf-ı mışrî gūyā (Gazel 4, Mısra 3). [*âsumânî,]*

âşık: 'âşık: Sevgili'ye gönül bağı ile bağlanmış kimse.

belā-yı gūşşa ile cān virür dil-ḥasta **âşıklar**
eger olmaz-ısa derd ehline dārü'ş-şifā meclis (Gazel 77, Mısra 13). [*âşıklar, -lar]*
zer virmek-ile şarılalı saña 'adūlar
altun gibi **âşıklarunuñ** beñzi şarardı (Gazel 184, Mısra 6). [*âşıklarunuñ, -lar, -u, -ñuñ]*
vir nakd-i cānı ol melekūn mü-miyānına
âşık odur ki māmeleki der-miyān ola (Gazel 6, Mısra 12). [*âşık,]*
âşıklara miyānuñ-içün çekme ḥançerūn
ḥavf eylerin ki ortada yok yire kan ola (Gazel 6, Mısra 3). [*âşıklara, -lar, -a]*
firdevs nedür eyle ruḥ-ı yārı temāşā
âşık ne görür itmese dīdārı temāşā (Gazel 8, Mısra 2). [*âşık,]*
sirīşk-i dīdesini cūybār iden **âşık**
o serv-kāmeti eyler mi der-kenār 'aceb (Gazel 14, Mısra 7). [*âşık,]*
oldı yoluñda āh-ıla çok **âşıkuñ** gubār
seyr it ne toz kōparsa gerek dahı rüzgār (Gazel 26, Mısra 1). [*âşıkuñ, -uñ]*
tenūn koyup 'azmı o rāh-ı pūr-ḥaṭardan kārban kalsun
benüm gibi yoluñda ṭoğrı yok çün biñde bir **âşık** (Gazel 161, Mısra 2). [*âşık,]*
cānā dime ki itdūgin ādem neden bulur
cevr itme belki **âşık** olasin iden bulur (Gazel 55, Mısra 2). [*âşık,]*
gülzār-ı 'adn içinde mekān itmeden kaçır
âşık ḥarīmūn içre kaçan kim vatan bulur (Gazel 55, Mısra 8). [*âşık,]*
mīhr-i ruḥsāruñla her yüzden tecellā eyledūn
âşıkuñ āyine-i kalbin mücellā eyledūn (Gazel 108, Mısra 2). [*âşıkuñ, -uñ]*
ḥasret-i dermānda müşkil derde uğrarsın şakın
ey diyen **âşık** belā kūyında ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 8). [*âşık,]*
'aceb mi itmese **âşık** şarābdan tevbe
ider mi teşne olan kimse ābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 1). [*âşık,]*
cemālūn göricek yāruñ niçe cān virmesün **âşık**
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 7). [*âşık,]*
görüp ḥurşīyd-i ḥaddın ol perīnūn
be hey **âşık** feraḥşād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 8). [*âşık,]*
yā yoluñda ḥāk olan **âşıklarunuñ** ervāḥıdur
kim hevāñ-ıla ururlar raqş cānānum 'alī (Gazel 196, Mısra 7). [*âşıklarunuñ, -lar, -uñ]*
âşıka nāleler itdürmek için kānūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben (Gazel 144, Mısra 9). [*âşıka, -a]*

âşıkāne: Âşığa yaraşır şekilde II konusu aşk olan.

yokdur yakīnī ḥaqq-ı edāda saña nazīr
ḥaqqā budur ki her ḡazelūn **âşıkānedür** (Gazel 57, Mısra 12). [*âşıkānedür, -dür]*

âşık-ı dīdār: (Sevgilinin) Güzel yüzünün âşığı.

var-ısa bencileyin **âşık-ı dīdāruñdur**
kūyuñuñ her tarafını ṭolanur āb-ı revān (Gazel 139, Mısra 3). [*âşık-ı dīdāruñdur,]*

âşık-ı ḡam-h'vāra: Kederlenen âşık, dert çeken âşık.

zehr-i ḡam mu'tādiyn tiryāk-i vuşlaṭ istemen
lezzet-i şādī gerekmez **âşık-ı ḡam-h'vāra** hīç (Gazel 24, Mısra 12). [*âşık-ı ḡam-h'vāra,]*

âşık-ı mecnūn: Sevdadan ötürü kendini kaybetmiş âşık.

eşigün yaşdanuban ey şacı leyli her şeb
şanma kim **‘aşıq-ı mecnūnuñı** yabanda yatur (Gazel 56, Mısra 6). [‘aşıq-ı mecnūnuñı, -un]

‘aşıq-ı nā-şād: Üzüntülü aşık.

gamuñdan şād olup def -i gam itmek
hemān ben **‘aşıq-ı nā-şāda** geldi (Gazel 192, Mısra 4). [‘aşıq-ı nā-şāda,]

‘aşıq-ı ser-bāz: Cesur aşık.

başı çevgān-ı ser-i zülfüne tōb eylemişüz
baş açuk **‘aşıq-ı ser-bāz** ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 4). [‘aşıq-ı ser-bāz,]
hüşn-i ‘ālem-gürüne ey şahid-i şehbāz zülf
vālih-i sermest-çesm ü **‘aşıq-ı ser-bāz** zülf (Gazel 88, Mısra 2). [‘aşıq-ı ser-bāz,]
elde çevgān-ı ser-i zülfünü oynatdukca
güy ider başın aña **‘aşıq-ı ser-bāzlaruñ** (Gazel 107, Mısra 6). [‘aşıq-ı ser-bāzlaruñ, -un]

‘aşıq-ı ser-gerdān: Başı dönmüş aşık.

şevk-ı mihr-i ruḥ-ı yār-ıla semā eyler çarḥ
bī-karār oldı dönüp **‘aşıq-ı ser-gerdāna** (Gazel 173, Mısra 10). [‘aşıq-ı ser-gerdāna, -a]

‘aşıq-ı zār: Ağlayan aşık.

yapma gönlini her dem ağyāruñ
ḥāṭırın yıkma **‘aşıq-ı zāruñ** (Gazel 105, Mısra 2). [‘aşıq-ı zāruñ,]

āşinā: Alışıldık, tanıdık, bildik.

bugün sen kim letāfet bahırına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bīgāne düşmek **āşinālardan** (Gazel 142, Mısra 4). [āşinālardan, -lar, -dan]
garīb ü bī-kes ü mehcūr-iken gurbet diyārında
kaḍīmī ‘ālem-i ervāḥdan bir **āşinā** geldi (Gazel 191, Mısra 4). [āşinā,]

āşiyān: 1. Yuva. 2. Hane.

cān murḡı zülf-i pür-gam-ı dildārı kıldı cāy
güyā şehāb içinde hümā yaptı **āşiyān** (Gazel 140, Mısra 8). [āşiyān,]

āşiyān it-: Yuva yapmak, yerleşmek.

ey perī gird-i ‘izāruñda gören kākülünü
āşiyān itdi şanur mihr-i cihān-tābı hümā (Gazel 2, Mısra 10). [āşiyān itdi,]

āşiyān kıl-: Yuva edinmek.

bir hümādur mihr-i ‘ālem-tābı **kılmış āşiyān**
gird-i ruḥsāruñda şanma ey büt-i tannāz zülf (Gazel 88, Mısra 3). [āşiyān kılmış,]

āşiyāne: Kuş yuvası.

seyr it derün-ı servde murḡ **āşiyānesin**
bağrında başlar eylemiş āşib-i rüzgār (Gazel 26, Mısra 5). [āşiyānesin, -si, -n]

āşüb: Karışıklık, kargaşa.

reftārı mergüb güftārı maṭlūb
ol zülf **āşüb** ol tarz u āyīn (Gazel 156, Mısra 8). [āşüb,]

āşufte: Avare, dağılmış, perişan.

görüp **âşüfte** olduğum iller
zülf-i yâra uzatma el didiler (Gazel 34, Mısra 17). [âşüfte,]
ey melek zülf-i perîşânüña dil bağlayalı
zâr u **âşüfte** vü pâ-mâl ü perîşānam ben (Gazel 144, Mısra 4). [âşüfte,]
mâr-ı zülfünsüz ol **âşüfte** zebûn olmuştur
n'ola tiryāk-i lebin şunsa dil-i bīmāra (Gazel 174, Mısra 11). [âşüfte,]

âşüfte ol-: (Birine) çılgınca, deli divane âşık olmak. Aşırı derecede sevmek II boyun eğmek. İsteyerek veya istemeyerek uymak, katlanmak.

âşüfte oldum rüyuña hem zülf-i 'anber-büyuña
dermân arayı küyuña geldüm meded geldüm meded (Gazel 25, Mısra 3). [âşüfte oldum, -du, -m]

âşüfte-dil: Divane gönüllü, gönlü perişan l'avare.

o meh geldükçe hâlüm görmege şeydālīgum artar
olur **âşüfte-dil** hayfâ ki gün geldükçe dīvāne (Gazel 171, Mısra 10). [âşüfte-dil,]
o meh geldükçe hâlüm görmege şeydālīgum artar
olur **âşüfte-dil** hayfâ ki gün geldükçe dīvāne (Gazel 172, Mısra 4). [âşüfte-dil,]
âlûfteñüz yakīn-i **âşüfte-dil** gibi
şürîde-i zamāne vü rüsvā-yı 'ālemüz (Gazel 73, Mısra 13). [âşüfte-dil,]

âşüftesi ol-: Sevdalısı olmak, tutkunu olmak. II Âşığı olmak..

olmuş âşüftesi bu tır-ra-i 'anber-şikenün
hâm sevdāsına bak nāfe-i misk-i hoten'ün (Gazel 113, Mısra 5). [âşüftesi olmuş, -mı]

aşur-: Aşırmak, yüksek veya geçilmesi güç bir yerin üstünden öte yanına geçirmek.

şimşād hâdden **aşurı** serv-i sehî kaşîr
yâruñ nihāl-i kıddine bak i'tidālî gör (Gazel 39, Mısra 11). [aşurı, -ı]

at-: Atmak, fırlatmak.

gökden ne yağar k'anı kabûl eylemeye hâk
atsa o melek sîneñe tîr itme şikāyet (Gazel 19, Mısra 6). [atsa, -sa]
çāre-sāzum şu kadar **atdı** kāmı şoklarını
gönlüm ol şîre dönüpdür ki neyistānda yatur (Gazel 56, Mısra 3). [atdı, -dı]
geh belā sengin **atarsın** dile geh tîr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey kaşları yā (Gazel 2, Mısra 1). [atarsın, -arsın]
harf **atsalar** kelāmuma cühhāl gām yimem
söz ey yakīnî şā'ir-i şîrîn-edādudur (Gazel 41, Mısra 9). [atsalar, -sa, -lar]
cān u baş **atup** olur dil ser-i zülfünde şehîd
'arşa-i gāmda ser-endāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 5). [atup, -up]
yakīnî ta'ne taşın bed-güherler **atsa** ne bāk
ko nazm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın (Gazel 154, Mısra 9). [atsa, -sa]
yakīnî husrevā bir şā'ir-i hoş-güydür k'anuñ
belāğat tōpını eflāke **atdı** çarh meydanı (Gazel 187, Mısra 20). [atdı, -dı]
kerem it ok gibi gel **atma** beni yabana
toğrı bir bendeñem ey kaşı kemānum muşlî (Gazel 197, Mısra 5). [atma, -ma]
dā'imā kavş-ı kazādan **atılır** tîr-i fenā
ey gönül şanki nişānidur anuñ ehl-i kûbûr (Gazel 40, Mısra 3). [atılır, -ıl, -ur]

at: At (hayvan).

virilse 'arşa-i medhûñde öñdül aña bir **at**
alurdı düldül-i tab'-ı suhanverüm meydan (Kaside 6, Mısra 27). [at,]

'atā: Cömertçe verme, ihsan, bağış.

nesīm-ile gelüp hāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yakīnī hāmdüli‘llāh cānib-i hāk‘dan ‘aṭā geldi (Gazel 191, Mısra 12). [‘aṭā,]

āteş: Ateş II gönül ateşi, aşk ve sevgi harareti.

āteşine sīne-i sūzānumuñ şu sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter (Gazel 36, Mısra 3). [āteşine, -i, -ne]
āhīr dilā ‘imāret-i ‘ālem harābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü tūrābdur (Gazel 44, Mısra 2). [āteş,]
mizācı āteş anuñ biz şu gibi mā‘il āña
o mihr-i ‘ālem-ile imtizācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 3). [āteş,]
āteş üzre düddur yā san‘at ızhār itmege
rüm‘a gelmiş hindi‘dür zengī-i āteş-bāz zülf (Gazel 88, Mısra 13). [āteş,]
urur yüreklere āteş bu nazm-ı ‘ālem-süz
belī pūr-āteş olur hasb-ı hālī dervīş‘üñ (Gazel 115, Mısra 15). [āteş,]
o māha āteşüm olmağa şām-ı ğamda ‘ayān
derün-ı sīnede ‘ālī zebāne çekdi ‘alev (Gazel 166, Mısra 9). [āteşüm, -üm]

āteş-bār: Ateş saçan.

zuhūr-ı berķ-ı hātuf bā‘ış-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīg-i āteş-bār olur bā‘ış (Gazel 22, Mısra 10). [āteş-bār,]

āteş-bāz: Ateşle oynayan. Hokkabaz.

āteş üzre düddur yā san‘at ızhār itmege
rüm‘a gelmiş hindi‘dür zengī-i āteş-bāz zülf (Gazel 88, Mısra 14). [āteş-bāz,]

āteş-i āh: (aşığın göğre çıkan ve gökyüzünü kaplayan) ahının ateşi.

ey yakīnī şu‘ā‘-ı āteş-i āh
pertev-i lem‘a-i hidāyetdür (Gazel 64, Mısra 17). [āteş-i āh,]
degül encüm hālāş olmağa bahtum zulmet-i şebden
felekde āteş-i āhum yaķar yir yir meşā‘ıldür (Gazel 59, Mısra 6). [āteş-i āhum,]

āteş-i ğam: Gam ateşi.

ne bende çekmege bu cevri kābiliyyet var
gönülde āteş-i ğam serde hāk-i zillet var (Müseddes 2, Mısra 24). [āteş-i ğam,]

āteş-i hecr-ile: Ayrılık ateşi.

tutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fūrkatde
yeter yandudñ gel ey pervāne şem‘-i encümenden geç (Gazel 23, Mısra 5). [āteş-i hecr-ile, -ile]

āteş-i ‘ışk: Aşk ateşi.

‘alev-i āteş-i ‘ışkı niçe bir gizleyeyin
Yaķdı yandurdi beni sūz-ı nihānum muşlī (Gazel 197, Mısra 15). [āteş-i ‘ışkı,]

āteş-i mihr-i ruhuñla: Güneş gibi parlak yanağın ateşi.

‘aceb zulm issidür hāmmām alur koynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruhuñla dā‘imā küllhan (Gazel 143, Mısra 12). [āteş-i mihr-i ruhuñla, -la]

āteş-i reşk: Kıskançlık duygusu, ihtirası.

yakīnī bağrını anuñ yaķardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse nazmumuñ husrev (Gazel 166, Mısra 11). [āteş-i reşk,]

āteş-i ruhsār: Yanağının ateşi. II Sevgilinin yanağının ateşi.

zülfi-kāfir-kîş gibi korkarın başdan çıkar
āteş-i ruhsāruña ki secde eyler kākülün (*Kaside 4, Mısra 4*). [*āteş-i ruhsāruña, -uña*]
hezārī nār-ı şevkıyla yakup kılmağa hākister
gül-i hamrādaki şol **āteşin ruhsār** olur bā'is (*Gazel 22, Mısra 4*). [*āteşin ruhsār,]*

āteş-i sūzān: Yakıcı ateş. II Aşk ateşi; aşkın verdiği acı, keder, ıstırap.

göreydi **āteş-i sūzānumuñ** 'alevlerini
iderdi nār-ı caħīm iltihābdan tevbe (*Gazel 177, Mısra 5*). [*āteş-i sūzānumuñ, -uñ*]

atıl-: Bir şey bir hedefe veya bir tarafa doğru fırlatılmak; saçılmak, serpilmek.

ağzına niçün **atılduñ** varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış (*Gazel 81, Mısra 9*). [*atılduñ, -dın*]

aṭvār: Tavırlar.

'ışkı bāṭıl anlayup tutmuş riyā **aṭvārını**
hākķı idrāk itdi ya'nī zāhid-i nādānı gör (*Gazel 38, Mısra 5*). [*aṭvārını, -ı, -nı*]

āvāre: Boş gezen, işsiz güçsüz (kimse), aylak, başıboş.

baħr-ı eşkümden yakīnī benüm **āvāre** başum
pür-hevādur heves-i 'ışk-ıla mānend-i kelāb (*Gazel 10, Mısra 11*). [*āvāre,]*
kāşki meyl itmesem her serv-i hōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı **āvāre** hīç (*Gazel 24, Mısra 2*). [*āvāre,]*
bī-hūde gezer hāk-i derinden dil olup dūr
āvāre ğarīb oldı cüdā düşdi yirinden (*Gazel 148, Mısra 8*). [*āvāre,]*

āvāre kul-: Kararsız, perişan etmek // başıboş bırakmak.

kimden irişe nāme-i şevkum cenābuña
āvāre kıldı şarşar-ı āhum kebūteri (*Gazel 200, Mısra 4*). [*āvāre kıldı,]*

āvāre-diller: Başıboş gönül.

bāmuñ üstinde kebūterler degül pervāz iden
devr ider **āvāre-diller** kūyuñı cānum 'alī (*Gazel 196, Mısra 4*). [*āvāre-diller,]*

āvāz sal-: Yüksek sesle bağırma, feryat etme, nāra atma.

na're-i şevk-ıla **āvāz salup** devrāna
'ış u nūş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı (*Müseddes 3, Mısra 25*). [*āvāz salup, -up*]

'avn: Yardım.

mir'āt-ı re'fetinden ider dem-be-dem ṭulū'
hūrşıyd-i **'avn** u nuşret tevfiķ-ı kārđān (*Gazel 137, Mısra 6*). [*'avn,]*

'avn-ı hāk: Allah'ın yardımı.

tarīķ-ı **'avn-ı hāk** dan rehber-i rāh-ı hūdā geldi
şeh-i mülk-i velāyet maħrem-i sırr-ı hūdā geldi (*Gazel 191, Mısra 1*). [*'avn-ı hāk* dan, -dan]

ay: Yaklaşık otuz günlük zaman parçası.

aylarca göremen yüzünü ey kaşı hilāl
bārī göster göreyin saçlarını sāl-be-sāl (Gazel 117, Mısra 1). [aylarca, -lar, -ca]
ey nāle-i yakīnī sipihri tokuz tolan
bir **aydur** ki ol meh-i tābān görünmedi (Gazel 190, Mısra 16). [aydur, -dur]

ayağ: 1. Ayak.

cür'a gibi yiridür olsam ayak toprağı
düşmeyen **ayağa** çün pāye-i rif at bulmaz (Gazel 66, Mısra 6). [ayağa, -a]
niçe bir bāğda yata **ayağın**
Dağı ey serv āzād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 3). [ayağın, -uñ]
ayağı hāke batup mahv olur gitdükçe
bir aķarsu gibidür hayf ki 'ömr-i güzerān (Gazel 139, Mısra 5). [ayağı, -ı]
gireydi nāz-ıla hāmmāma ol serv-i sehī-kāmet
ayağına şu iṣār ider-idüm tās-ı çeşmümden (Gazel 143, Mısra 6). [ayağına, -n, -a]
ben ne hākem ki yüzüm sürem **ayağın** tozına
ger başarsañ yüzüme lutf u 'ināyet senden (Gazel 147, Mısra 3). [ayağın, -(u)n]
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aķardı
ol servüñ **ayağına** varıcak tırı vardı (Gazel 184, Mısra 2). [ayağına, -n, -a]
metā'-ı 'ömrümüzi urdı **ayağa** hicrān
Yakīnī yār yanında revācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 9). [ayağa, -a]

2.ayağ: Kadeh, Şarap.

rindüz ki geçmezüz mey-i hāmradan el çeküp
tā almayınca sākī-i devrān **ayağumuz** (Gazel 69, Mısra 6). [ayağumuz,]

ayağa şal-: 1.hor görmek, küçük düşürmek.

ey yakīnī ğam-ı devr **ayağa şalarsa** seni
mey-fürüṣa varup ol pīr-i mededkāra yapış (Gazel 81, Mısra 15). [ayağa şalarsa, -arsa]

ayağına düş-: Ayağına kapanmak II yalvarmak II saygı gösterip önünde eğilmek.

düşerüz küp küp **ayağına** meyüñ dest-i kazā
ġālībā hākümüzi hāmır-ıla tahmīr itmīş (Gazel 82, Mısra 3). [ayağına düşerüz,]

ayağın öp-: Ayağını öpmek. || Yalvarmak. II şarap kadehine dudağını değdirmek.

anuñcün tīg çekdi başuma kaşd eyledi dellāk
ayağın öpdüğümün dōstüm oldu baña düşmen (Gazel 143, Mısra 14). [ayağın öpdüğümün, -cün]

ayağın toprağı:1. I.Ayağın toprağı, tozu, ayağın bastığı toprak, yer II sevgilinin ayak topağı/tozu.

rūd iken gözlerümüñ yaşını teskīn itdüñ
itdügüm dem **ayağın toprağına** 'arz-ı dūrüd (Kaside 5, Mısra 24). [ayağın toprağına,]

2. Değersiz kimse, ayaklar altındaki toprak kadar değeri olmayan âşık, sevgilinin ayağının tozu olan âşık.

cür'a gibi yiridür olsam **ayak toprağı**
düşmeyen ayağa çün pāye-i rif at bulmaz (Gazel 66, Mısra 5). [ayak toprağı,]

a'vān: Apaçık, ayan beyan, belli.

olup yine eṣer-i bād-ı feyz-baḥş 'ayān
ḥayāt-ı nev bulup ezhār açdılar **a'yān** (Kaside 3, Mısra 2). [a'yān,]
fezā-yı gülşeni vādī-i tūr'a beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḥzar üzre nār 'ayān (Gazel 138, Mısra 10). [ayān,]

o māha âteşüm olmağa şām-ı ğamda ‘**ayān**
derūn-ı sīnede ‘ālī zebāne çekdi ‘alev (Gazel 166, Mısra 9). [‘ayān,]
fezā-yı gülşeni vādī-i tūr’a beñzetdüm
olalidan şecer-i aḥzar üze nār ‘**ayān** (Kaside 3, Mısra 8). [‘ayān,]

‘ayān id-: Ortaya koymak, meydana çıkarmak, göstermek.

nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey dervīş
‘**ayān ider** anı nūr-ı cemālī dervīş‘üñ (Gazel 115, Mısra 10). [‘ayān ider,]
sūsenle berg-i bīde ‘**ayān itme** ḥançerüñ
dilden dile düşer şaḳın ey kaşları kemān (Gazel 140, Mısra 11). [‘ayān itme,]
‘**ayān itme** şaḳın ‘ışk âteşin sūzuñ nihān ḳalsun
ḳomam ‘ışkuñ yolın ḳalsun göñül yol ḳalmasun cānā (Gazel 161, Mısra 5). [‘ayān itme,]

‘ayān ol-: Açık, aşikar, gözle görünür olmak.

eşkümdür eyleyen ḥaṭ-ı ruḥsāruñı ‘**ayān**
peydā olur buḥār ṭokınduçca nāra āb (Gazel 12, Mısra 3). [‘ayān,]
livā-yı ḥusrev-i ḥāver ‘**ayān olunca** hemān
alāy-ı leşker-i şeb oldı mün‘adīm fi’l-ḥāl (Kaside 1, Mısra 13). [‘ayān olunca, -ınca]
şām-ı belāda görmedin āhum ‘alevlerin
ol māha rüşen olmadı mihrüm ‘**ayān olup** (Gazel 16, Mısra 6). [‘ayān olup, -up]
olup yine eṣer-i bād-ı feyz-baḥş ‘ayān
ḥayāt-ı nev bulup ezḥār açdılar a‘yān (Kaside 3, Mısra 1). [‘ayān olup, -up]
ruḥsāruñ üze ḥaṭṭ-ı siyehden ‘**ayān olur**
şerḥu buṭūni zāğ ve zuḥūri yakīnī‘yāt (Gazel 18, Mısra 9). [‘ayān olur,]

ayaz: Gazneli Mahmud'un kölesi ve yardımcısı.

şāh maḥmūd‘uñ **ayāz** olmuş-ıdı manzūrı
seyr-i mehtāb ḳıl ey serv olup cāme-kebūd (Kaside 5, Mısra 21). [ayāz,]

āyet: 1. Kur’ân-ı Kerim’deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri. 2. Kimsenin inkâr edemeyeceği alâmet, işâret, nişan.

dem-i cān-baḥş-ıla ben mürdeyi eyler iḥyā
şerḥ ider leblerüñi **āyet-i** yuḥyi’l-mevtā (Gazel 1, Mısra 2). [āyet-i, -i]

āyîn: Âdet, töre, usul.

deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
‘ışkuñ **āyîni** nedür bilmemiş ol dīvāne (Gazel 173, Mısra 6). [āyîni, -i]
ol ḳadd-i mevzūn ol ḥadd-i gül-gūn
ol la’l-i mey-gūn ol ṭavr u **āyîn** (Gazel 156, Mısra 10). [āyîn,]
reftārı mergūb güftārı maṭlūb
ol zülfi aşūb ol ṭarz u **āyîn** (Gazel 156, Mısra 8). [āyîn,]

āyîn: Dini tören.

la’l-i cān-baḥşuñla iḥyā eyleyüp ben bendeñi
ey şanem **āyîn-i** rūḥu’llāh‘ı iḥyā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 10). [āyîn-i, --i]
ol ḳadd-i mevzūn ol ḥadd-i gül-gūn
ol la’l-i mey-gūn ol ṭavr u **āyîn** (Gazel 156, Mısra 10). [āyîn,]

āyîne: Ayna II yansıma.

gül ruḥuñsuz bülbul-i ṭab‘-ı yakīnī lāl olur
söylemez **āyînesiz** ṭūṭī kelām-ı sükkarīn (Gazel 155, Mısra 14). [āyînesiz, -siz]

karşu göster ruh-ı gül-berginün **âyinesini**
 tûfî-i tab'umı söyletmege ey şekker-leb (Gazel 13, Mısra 5). [âyinesini, -si, -n, -i]
 kılmış 'izâruñ **âyinesin** şâf zü'l-celâl
 eclâ cemâle zâtike fi-ahseni 'ş-şifât (Gazel 18, Mısra 7). [âyinesin, -si, -n]
 cebînüñi gören **âyinede** olur giryân
 ki hâle içre görüleydi mâh olur bârân (Gazel 136, Mısra 1). [âyinede, -de]
 derûn-ı âyinede 'aksi çâk ider yakasın
 Bakar ki **âyineye** itse sînesin 'uryân (Gazel 136, Mısra 8). [âyineye, --y, --e]
 egerçi ahşama karşı bakılmaz **âyineye**
 olur 'izâruña zülfün yanında dil nigerân (Gazel 136, Mısra 11). [âyineye, --y, --e]
 yakînî mihr yüzün gösterür o mâh saña
 senûñle **âyineye** bakduğı odur her ân (Gazel 136, Mısra 14). [âyineye, --y, --e]
 şikeste **âyine** çok yüz bulur o meh-rûdan
 hezâr yüzden ider dilde 'aksini pinhân (Gazel 136, Mısra 5). [âyine,]
 geçürdi **âyine** devrânını şafâlarla
 revâ mı dil tola devr-i ruhuñda jeng ü figân (Gazel 136, Mısra 9). [âyine,]

âyine-i 'âlem-nümâ: Cihanı gösteren ayna, İskender'in aynası.

şark u garbı seyr kıl mir'ât-ı iskender-miğâl
 çünkü ruhsârûñ-durur **âyine-i 'âlem-nümâ** (Gazel 5, Mısra 6). [âyine-i 'âlem-nümâ,]

âyine-i kalb: Kalp aynası.

mihr-i ruhsârûñla her yüzden tecellâ eyledün
 'aşıkun **âyine-i kalbin** mücellâ eyledün (Gazel 108, Mısra 2). [âyine-i kalbin,]

âyine-i rûy-ı yâr: Sevgilinin güzel yüzünün aynası.

nazar kıl **âyine-i rûy-ı yâra** 'ibretle
 Yakînî kılma göze hûvâb-ı gâfleti perde (Gazel 178, Mısra 9). [âyine-i rûy-ı yâra, -a]

âyine-i rûy: Yüzün aynası (Ayna gibi yüz).

hâl şanma o mehün **âyine-i rûyında**
 şüret-i merdümek-i dîde-i giryânûñdur (Gazel 49, Mısra 3). [âyine-i rûyında, -da]
 leb-i şîrinün-ile tûfî-i tab'um söyler
 hey hümâ **âyine-i rûyuñı** karşı göster (Gazel 30, Mısra 2). [âyine-i rûyuñı, -ı]

âyine-i zü'l-celâli: Celal sahibi Allah'ın aynası.

yazdı okuñla kudret-i şun 'u kemâli gör
 Bak rûy-ı yâra **âyine-i zü'l-celâli** gör (Gazel 39, Mısra 2). [âyine-i zü'l-celâli, -i]

ayır-: Ayırmak, ayrı düşürmek.

huzûrından **ayırdı** 'ışkı yârûñ bî-huzûr oldum
 soñında her huzûruñ ey yakînî bir belâ vardır (Gazel 51, Mısra 13). [ayırdı, -dı]
 reh-güzâr-ı yârdan **ayırma** hâk-i cismüñi
 sâlik-i râh-ı hüdâ iseñ yakînî yol budur (Gazel 53, Mısra 9). [ayırma, -ma]
 figân u âh u zâr-ıla benî **ayırdı** yârumdân
 kime âh ideyim bilmem hevâ-yı rûzgârumdân (Gazel 141, Mısra 1). [ayırdı, -dı]
ayırma goncasını gülşenün nihâlinden
 koparma yüregini 'andelîb-i nâlânun (Gazel 102, Mısra 5). [ayırma,]

'ayn-ı 'ummân: Deniz kaynağı.

mükedder-hâtır olmuş seyl-i gamdan pâkdür gönlüm
 bu gün şâfi-derûn olmağda ey dil **'ayn-ı 'ummân** (Gazel 124, Mısra 14). ['ayn-ı 'ummân, -am]

‘ayyār: Aldatan, hileci || gönül çelen (dilber bağlamında).

gösterür geh mihr-i rüyın gâh bir yüzden toğar
vechi var oldum dise ‘**ayyār-ı** şüret-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 8). [‘ayyār-ı, -ı]
dil almağda müjeñ ‘**ayyārdur** efsün okur ammā
‘akıllar çāk olur sihr eylese ol nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 9). [‘ayyārdur, -dur]
çeşm-i bīmārına dil virme şakın bī-çāre
göz göre nakdūñi aldurmayıgör ‘**ayyāra** (Gazel 174, Mısra 2). [‘ayyāra, -a]

az: Alışılmış olandan, umulandan veya gerekenden eksik olarak.

az mıdur yoksa bahā-yı leb-i la‘lūñ çok mı
be hey āfet biricik söyleye ağzuñ yok mı (Beyit 1, Mısra 1). [az,]
kaṭ‘ iderler başını ol zevkdan mahrūm olup
cām-ı la‘l-i yāra hırşın eylemezse **az** zülf (Gazel 88, Mısra 10). [az,]
itdükçe pervāz biñ cāna dir **az**
ol çeşm-i şehbāz v‘allāh şāhīn (Gazel 156, Mısra 3). [az,]

azāb: Eziyet, işkence, keder.

vaşf-ı bihişt-i küyî tırurken ḥabībümūñ
ḥāl-i caḥīmī söyleme vā‘ız **azābdur** (Gazel 45, Mısra 8). [azābdur, -dur]

‘azāb çek-: Eziyet çekmek, üzüntü içinde olmak.

kurtar şefā‘at issi ḥabīb-i ḥudā içün
çekdi yakīñi düzaḥ-ı hecrūñde çok ‘**azāb** (Gazel 11, Mısra 18). [‘azāb çekdi,]

‘azāb it-: İşkence etmek, eziyet etmek, acı çektirmek.

ben güneḥkāruña raḥm itmez-iseñ de bāri
ey şanem düzaḥ-ı hicrānuñ-ıla **itme** ‘**azāb** (Gazel 10, Mısra 6). [‘azāb itme,]

āzād: Kurtulmuş. Serbest.

kul oldum ‘işka oldum kayd-ı bend-i guşşadan **āzād**
serīr-i mülk-i istiğnāda şimdi ben de sulṭānam (Gazel 124, Mısra 7). [āzād,]
niçe bir bāğda yata ayağūñ
Daḥı ey serv **āzād** olmadūñ mı (Gazel 186, Mısra 4). [āzād,]
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden **āzād**
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 11). [āzād,]

āzāde id-: Esaretten kurtarmak.

tūbā kadūñ **ider** beni **āzāde** guşşadan
tūbā limen yūsā‘iduhu‘l-fevze ve‘n-necāt (Gazel 18, Mısra 3). [āzāde ider,]

āzādumuz yokdur: Özgür olma, serbest kalma ümidinin olmaması.

biz ol sevdā‘ıyüz kim bende geçmeden şafā bulduk
esīr-i bend-i zülf-i dilberüz **āzādumuz yokdur** (Gazel 48, Mısra 6). [āzādumuz yokdur,]

‘azamet: Büyüklük, ululuk.

ḥayl-i eş‘ār-ıla ḥaylī ‘**azamet** kesb itdüm
ḥusrev-i nazm olalı şāḥib-i dīvānam ben (Gazel 145, Mısra 9). [‘azamet,]

‘azīm: Büyük, ulu.

hulq-ı ‘**azîmi** gâliyedân-ı melâ‘ike
feyz-i ‘amîmi micmere-gerdân-ı kudsiyân (Gazel 137, Mısra 3). [‘azîmi, -i]
pây-büs-ı nigâr devletdür
el virürse ‘**azîm** rif atdür (Gazel 64, Mısra 2). [‘azîm,]

‘azîz-i ‘âlem ol-: Dünyanın en yücesi olmak. || Aleme sultan olmak.

cihânda mâlik olmak vaşlına bir yûsuf-ı hüsnuñ
‘**azîz-i ‘âlem olup** mısır’a sulţân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 4). [‘azîz-i ‘âlem olup,]

‘azm: Yol.

istimâ‘ idüp o semte ‘**azmüñi** ey meh-liķā
başın alup gitdi dün hürşiyd mağribden yaña (Gazel 5, Mısra 1). [‘azmüñi, -üñi]
yoldaşı oldu çünki dilüñ seng-i rāh-ı yār
turma yakîñi ‘**azmüñi** rāh-ı hüdaya kıl (Gazel 121, Mısra 12). [‘azmüñi, -üñi]

‘azm: Azim, gayret; karar.

tenüñ koyup ‘**azmi** o rāh-ı pür-hatardan kârbân kalsun
benüm gibi yoluñda toğrı yok çün binde bir ‘âşık (Gazel 161, Mısra 1). [‘azmi, -i]

‘azm eyile-: Gitmek, yönelmek, yola çıkmak.

ideli cismi kebüter çeşm-i fettānum ‘alī
küyuña ‘**azm eyledi** murğ-ı dil ü cānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 2). [‘azm eyledi,]

‘azm it-: Gitmek, yola çıkmak, yönelmek.

kāmetüñ hecrinde ‘**azm itdi** belā şahrāsına
sīnem üzre her elif bir reh-güzārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 5). [‘azm itdi,]

‘azm-i şahrā: Çöle doğru yola koyulmak.

semtiden gel ‘**azm-i şahrā** kılma ‘akluñ var-ısa
hây mecnûn iste gönülünden ki leylā bundadır (Gazel 42, Mısra 7). [‘azm-i şahrā,]

B

bāb: Kapı, eşik.

umarum pâdişehüm luţfuña ırgürürsin
bu yakîñi niçe dem **bābuña** derbānuñdur (Gazel 49, Mısra 12). [bābuña, -uñ, -a]
feth-i **bāb** eylese fettāh eşigi ka‘be‘ sini
kılsa meftūh habīb-i dil ü cānum fethī (Gazel 194, Mısra 1). [bāb,]

bāb: Fasil, husus, mesele, konu.

hüsñ **bābında** mu‘ārız olımañ aña güneş
şehērī çıksa evinden giyüp altun üsküf (Gazel 90, Mısra 3). [bābında, -ı, -n, -da]

baç: Vergi, kudretli hükümdarların zayıf olan hükümdardan aldığı vergi.

âdemīye ma‘rifet hoş tāt imiş
saltānla māl ü mülki **bāc** imiş (Kit‘a 2, Mısra 2). [bāc,]

bād: Rüzgar.

bād-ı āhum yele virdi güllerüñ evrākını
cāme-i gül-gün-ıla rahş üzre cevlnuñ görüp (Gazel 17, Mısra 13). [bād-ı, --ı]

hırām-ı kaddūne beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa tahrik-i **bāda** serv-i revān (*Kaside 6, Mısra 18*). [*bāda, -a*]
olup yine eğer-i **bād-ı** feyz-bağış ‘ayān
hayāt-ı nev bulup ezhar açdılar a ‘yān (*Kaside 3, Mısra 1*). [*bād-ı, --ı*]
her tarafda piyāleler dönsün
hırmen-i ‘aqlı virelüm **bāda** (*Gazel 169, Mısra 6*). [*bāda, -a*]
bād şarşar diyü gāmdan şararup berg-i hāzān
düşer o taze nihāl üstine dir dir ditrer (*Gazel 30, Mısra 7*). [*bād,]*
hāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya şalar
nāfe miskīnün ider **bād** dimāğın muhtel (*Gazel 118, Mısra 16*). [*bād,]*

bāda: Cana, canına.

dehān-ı yār içün virdüm karar u şabrumı **bāda**
egerçi yok yire geçdüm yakīnī cümle varumdan (*Gazel 141, Mısra 11*). [*bāda,]*

bāde: Şarap, içki, mey.

beni kılupdur ezel-mest **bāde-i** tevhhīd
gören yakīnī şanur gerçi hūşyār beni (*Gazel 199, Mısra 11*). [*bāde-i, -i*]
zevrağ-ı **bāde-ile** gördi hūrūşın dilimün
cūş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā (*Gazel 1, Mısra 3*). [*bāde-ile, --ile*]
kanumuz gām kurutdı **bāde** ile
beñze kan gelse ol deme irsek (*Gazel 97, Mısra 7*). [*bāde,]*
bāde nūş itsem seg-i küyuñ sıfālinden müdām
reşk-i cem itsem yakīnī ‘işret-i şāhānemi (*Gazel 198, Mısra 9*). [*bāde,]*
düşümde tevbe vire diyü **bādeden** şōfi
Yakīnī dīdelerüm itdi hvābdan tevbe (*Gazel 177, Mısra 9*). [*bādeden,]*

bāde-i gül-gün: Gül renkli kırmızı şarap.

meydān içinde **bāde-i gül-gūna** göz diküp
baş koşmasun hevāya iñen baş açup habāb (*Gazel 11, Mısra 11*). [*bāde-i gül-gūna,]*

bāde-i ‘ışk: Aşkın şarabı.

bāde-i ‘ışkı içelden beri ‘aqluñ gelmez
ey yakīnī ne ‘aceb bī-ser ü sāmān olduñ (*Gazel 101, Mısra 11*). [*bāde-i ‘ışkı,]*
gām meclisinde **bāde-i ‘ışk-ıla** hurremüz
bezm-i şafāda ‘tış idici rind-i ‘ālemüz (*Gazel 73, Mısra 1*). [*bāde-i ‘ışk-ıla, -ıla*]

bād-ı āh: Ah rüzgârı.

bād-ı āhum ne ‘aceb ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı gāma oldı tenüm hākister (*Gazel 30, Mısra 3*). [*bād-ı āhum,]*
karāra yok mededüm şabr ise hayāl-i muhāl
o serv ise olmaz **bād-ı āh-ıla** seyyāl (*Müseddes 2, Mısra 10*). [*bād-ı āh-ıla,]*

bād-ı hevā: Bedava; arzu, istek yeli.

çemende **bād-ı hevā** buldı niçe hürde-i zer
kim itdi gonca-i gül kīse içre anı nihān (*Kaside 3, Mısra 5*). [*bād-ı hevā,]*
hecrüñde her dem ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı manşıb-ı ‘ışkuñ ziyādedür (*Gazel 41, Mısra 2*). [*bād-ı hevāsı,]*

bād-ı şabā: Sabah rüzgarı.

āb-ı rüyın gülün ey **bād-ı şabā** yirlere çal
nuṭṭa gel gonca-i dem-besteyi güftār eyle (*Gazel 180, Mısra 7*). [*bād-ı şabā,]*

bād-ı seher: Seher yeli.

her seher hile-ile zülf-i nigâr oğşamağa
cest-bâz olmaya hiç **bād-ı seherden** nâzûk (Gazel 99, Mısra 6). [*bād-ı seherden,*]

bād-pā: Ayağına çabuk, çabuk koşan. Genellikle at için kullanılır. (At).

sezā-durur baña bir rahş-ı **bād-pā** çü felek
benem çü ‘arşa-i medhûnde pehlevân-ı cihân (Kaside 6, Mısra 33). [*bād-pā,*]

bâğ: Bahçe, yeşillik, ağaçlık ve çiçeklik yer, bostan.

zencîr-i ‘ışka bağlanalı hâk-i sînede
her dâğ oldı gül gibi açıldı **bâğumuz** (Gazel 69, Mısra 10). [*bâğumuz, -umuz*]
ey yakînî sen hele şal şâhbâz-ı himmetüñ
ola şâyed ol tezerv-i **bâğ-ı** hüsni ü ân şikâr (Gazel 27, Mısra 14). [*bâğ-ı, --ı*]
her kimüñ **bâğ-ı** cihânda bir gül-i handânı var
‘andelîb-âsâ hezârân nâle vü efgâmı var (Gazel 28, Mısra 1). [*bâğ-ı, --ı*]
ol serv-i **bâğ-ı** nâz şitâbân olup gider
diller revâne hâk-ile yeksân olup gider (Gazel 32, Mısra 1). [*bâğ-ı, --ı*]
nişânı yog-ıdı rez duhteriniñ **bâğ-ı** ‘âlemde
şarâb-ı câm-ı vahdet birle serhîş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 7). [*bâğ-ı, --ı*]
bu hâristân-ı **bâğ-ı** dehr içinde hâr-ı hecrüñle
Yakînî gibi ey gül var mıdır bir dil-figâr olmuş (Gazel 79, Mısra 9). [*bâğ-ı, --ı*]
ruhuñçün her kelâmum gülbin-i **bâğ-ı** leîâfetdür
ma‘ânî gülşeninde tâze bitmiş verd-i handânam (Gazel 124, Mısra 11). [*bâğ-ı, --ı*]
ey yakînî ben dıraht-ı **bâğ-ı** derd ü miñnetem
cismüm üzre na‘l ü dâğum berg ü bârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 13). [*bâğ-ı, --ı*]
o gül-ruhsârımı göstermeyüp ben bülbul-i zâra
Rakîbâ gam nihâlin **bâğ-ı** kalbümde dikensin sen (Gazel 150, Mısra 6). [*bâğ-ı, --ı*]
nevâyî şanma kim destân-serâ-yı **bâğ-ı** nazm idi
o gülzârûñ benem ey lâl-ruh murğ-ı hîş-elhâmı (Gazel 187, Mısra 17). [*bâğ-ı, --ı*]
murâd mîvesin alam ümîd şâhından
iderse **bâğ-ı** dile ebr-i re‘fetüñ feyezân (Kaside 6, Mısra 42). [*bâğ-ı, --ı*]
dilber zarîf ü bezm güzel rûzgâr hûb
gülşen latîf **bâğ** dil-ârâ bahâr hûb (Gazel 15, Mısra 2). [*bâğ,*]
şanma ‘aks-i serv cüy-ı **bâğda** ey lâl-ı hadd
suya düşdi servler kadd-i hîrâmânüñ görüp (Gazel 17, Mısra 9). [*bâğda, -da*]
kaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey nahl-i cefâ
serv ü şimşadı şabâ **bâğda** silker şarşar (Gazel 30, Mısra 6). [*bâğda, -da*]
öykünürmiş dür-i dendânına ol serv-kaddüñ
jâleden **bâğda** ter düşdügi budur çemenüñ (Gazel 112, Mısra 8). [*bâğda, -da*]
dür-i dendânına öykünmiş o gonca-dehenüñ
jâleden **bâğda** ter düşdügi budur çemenüñ (Gazel 113, Mısra 2). [*bâğda, -da*]
hıvâbdan nergisüñ aç **bâğda** ey serv-i revân
sünbülün hâl-i perîşânına eyle nigerân (Gazel 139, Mısra 1). [*bâğda, -da*]
bâğda serv-i sehîler ne kadar olsa bülend
iremez kâmetüñe söyleyelüm toğrusın (Gazel 152, Mısra 5). [*bâğda, -da*]
süz gözüñ **bâğda** bir kez tağıdup turralaruñ
sünbülü derhem idüp nergisi bîmâr eyle (Gazel 180, Mısra 1). [*bâğda, -da*]
niçe bir **bâğda** yata ayağûñ
Dağı ey serv âzâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 3). [*bâğda, -da*]
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevâdâr
ey ‘ar‘ar-ı **bâğ** itseñ o refîarî temâşâ (Gazel 9, Mısra 6). [*bâğ,*]
dilüñde şer‘-i hanîfî ki şâbit olmuştur
şu **bâğdur** ki var anda şakâyık-ı nu‘mân (Kaside 6, Mısra 12). [*bâğdur, -dur*]
ne dem ki ilte şabâ **bâğa** büy-ı sünbülünü
o dem hevâyâ düşüp bî-karâr olur reyhân (Gazel 138, Mısra 11). [*bâğa,*]

bāğa gel-: Bağa gelmek, bahçeye varmak.

bāğa gel şīve-i reftār-ıla ey naḥl-i revān
serv-i āzādı ğam-ı 'ışka giriftār eyle (*Gazel 180, Mısra 3*). [*bāğa gel,*]

bāğ-ı 'ālem: Dünya bahçesi.

bāğ-ı 'ālemde hemān adı büyük tūbā'nuñ
hem-ser olmağa senüñle gelemes meydāna (*Gazel 173, Mısra 7*). [*bāğ-ı 'ālemde,*]

bāğ-ı cihān: Dünya bahçesi. || Dünya.

bāğ-ı cihānda kaddüñe beñzer nihāl yok
serv-i sehīde meyl idicek i'tidāl yok (*Gazel 94, Mısra 1*). [*bāğ-ı cihānda,*]

bāğ-ı cinān: Cennet bahçesi.

ḥayāl-i kadd-i bülendüñ nihāl-i **bāğ-ı cinān**
hevā-yı gonca-i la'lüñ bahār-ı 'ālem-i cān (*Gazel 138, Mısra 1*). [*bāğ-ı cinān,*]

bāğ-ı dehr içre: Dünya bahçesinde. II Dünyada.

ne biter ellenilen verd-i tarīdan ey dil
bāğ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḥāra yapış (*Gazel 81, Mısra 8*). [*bāğ-ı dehr içre,*]

bāğ-ı dehr: Dünya bağı.

yaḳīnī gitdi meylüm **bāğ-ı dehrüñ** gayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol serv-i ḥōş-reftār reftārı (*Gazel 188, Mısra 9*). [*bāğ-ı dehrüñ,*]

bāğ-ı ḥüsn: Güzellik bahçesi.

şol gelen serv-i sehī gül-çihre ancak ğālibā
bāğ-ı ḥüsnüñ goncası didükleri bülbul budur (*Gazel 53, Mısra 4*). [*bāğ-ı ḥüsnüñ,*]
goncalar hep saña eyler ser-fürü ey serv-kadd
bāğ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmuş nihālī sen misin (*Gazel 158, Mısra 8*). [*bāğ-ı ḥüsnüñ,*]
kāmētüñ serv lebün gonca ruḥ-ı renginüñ
bāğ-ı ḥüsnünde açılmış gül-i ḥandānuñdur (*Gazel 50, Mısra 4*). [*bāğ-ı ḥüsnünde,*]

bāğ-ı kūy: Sevgilinin mahallesi, bulunduğu yer.

bağladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki **bāğ-ı kūyuña** varmağa iktidār yok (*Gazel 95, Mısra 8*). [*bāğ-ı kūyuña, -na*]
karīn olmak saña ey kaddi tūbā **bāğ-ı kūyuñda**
cinānda hem-nişin-i ḥūr u rıdvān olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 7*). [*bāğ-ı kūyuñda,*]
bāğ-ı kūyuñda yaḳīnī şanemā bülbul-vār
gül yüzünde n'ola eylerse hezār āh u figān (*Gazel 139, Mısra 9*). [*bāğ-ı kūyuñda,*]

bāğ-ı leṭāfet: Güzellik bahçesi.

dirseñ cinānda gözüñe tūbā görünmeye
bāğ-ı leṭāfet içre o ğarrā nihālī gör (*Gazel 39, Mısra 8*). [*bāğ-ı leṭāfet,*]

bāğ-ı nazm: Şiir bağı.

yiridür ey yüzi gül gūş iderseñ efḡānum
ki **bāğ-ı nazma** benem bülbul-i bülend-elḥān (*Kaside 6, Mısra 52*). [*bāğ-ı nazma,*]

bāğ-ı ruh: Yanağının bahçesi.

bāğ-ı ruḥuṇda dāne-i ḥālūñçün ey perī
terk eylesek bihişti n'ola biz de ādem'üz (Gazel 73, Mısra 3). [bāğ-ı ruḥuṇda,]

bağla-: İp, bağ gibi bir vâsıta ile bir şeye, bir yere tutturulmuş olmak, bağlı bulunmak.

kılca cānuñ di perīşānlığın ol qazzāza
ḥüsnî evrākına ḥaṭ **bağlamadın** şîrāze (Gazel 176, Mısra 2). [bağlamadın, -ma, -dın]
şan ḥamāildür ki kaplanmış aña miskî ḥarîr
gerdenüñde **bağlamış** müşgîn girihler kākülün (Kaside 4, Mısra 12). [bağlamış, -muş].
ey yakînî sen anuñla çıkamazsın başa
bağlama 'ākıl-ısañ göñlüñi zülf-i yāra (Gazel 174, Mısra 14). [bağlama, -ma]
niçe şürîdeler dil **bağlamışdur** zülf-i cānāna
benüm üftāde göñlüm düşdi ol çāh-ı zenaḥdāna (Gazel 171, Mısra 1). [bağlamışdur, -mış, -dur]
bağladı yiryüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāğ-ı kūyuña varmağa iktidār yok (Gazel 95, Mısra 7). [bağladı, -dı]

bağlan-: 1. Tutunmak. 2. Bağlanmak. 3. Âşık olmak. (Sevgilinin saçlarına bağlanmak).

āh kim **bağlandı** dil zülf-i perīşānuñ görüp
düşdi göñlüm yūsuf ı çāh-ı zenaḥdānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 1). [bağlandı, --dı]

bağr-: Bağır II Aşığın gönlü.

seyr it derün-ı servde murğ āşiyānesin
bağrında başlar eylemiş āsîb-i rûzgār (Gazel 26, Mısra 6). [bağrında, -ın, -da]
bir de sen şıma bu göñlüm şîşesin ey **bağrı** taş
seng-i ṭa'nından 'adūnuñ inkisārum var yeter (Gazel 36, Mısra 7). [bağrı, -i]
la'l ü dendānuñ-içün gevher-i nazmum işidüp
deldi elmās-ı ḥased **bağrını** dürr-i 'aden'ün (Gazel 113, Mısra 12). [bağrını, -ı, -n, -ı]
yakînî bezm-i miḥnetde delindi ney gibi **bağrum**
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser tıtdı āfākı (Gazel 185, Mısra 9). [bağrum, -um]
del tıguñ-ıla **bağrını** mecrūḥ göñlümün
yüz döndürürse zecrūñi hep ben gedāya kıl (Gazel 121, Mısra 9). [bağrını, -ı, -(n)ı]
yakînî **bağrını** anuñ yakardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse nazmumun ḥusrev (Gazel 166, Mısra 11). [bağrını, -ı, -(n)ı]
be dilber beni öldürdün sağ ol elümden ne gelür
bağrum kan ile tıldurduñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 2). [bağrum, -(u)m]
'anberîn ḥālūñe üftādedür ey çeşm-i ğazāl
bağrı ḥūn olsa n'ola nāfe-i misk-i ḥoten'ün (Gazel 113, Mısra 10). [bağrı,]
yakînî kuluñdan kaçduñ yüzi suyn yire saçduñ
bağrında şerḥalar açduñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 18). [bağrında, -ın, -da]

bahā: Değer, kıymet.

az mıdur yoksa **bahā-yı** leb-i la'lüñ çok mı
be hey āfet biricik söyleye ağzuñ yok mı (Beyit 1, Mısra 1). [bahā-yı, --yı].
la'lüñ metā'ına dem-i nakd al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi **bahā** nedür (Gazel 57, Mısra 6). [bahā,]

bahāne: Bahane, mazeret.

la'lüñ metā'ına dem-i nakd al gözyaşın
itme **bahāne** söyle efendi bahā nedür (Gazel 57, Mısra 6). [bahāne,]

bahār: 1. Kış ile yaz arasında 21 Mart'tan 22 Haziran'a kadar süren mevsim, ilkbahar.

bülbül gibi **bahār** ericek ehl-i 'ışk olan
Şeydālîk itmesün mi ḥuşuşan cüvān ola (Gazel 6, Mısra 7). [bahār,]

dilber zarîf ü bezm güzel rûzgâr hûb
gülşen laţîf bâğ dil-ârâ **bahâr** hûb (Gazel 15, Mısra 2). [bahâr,]
gel ey nihâl-i kıadûn serv-i cûy-bâr-ı revân
tarâvet-i gül-i rüyûn **bahâr-ı** 'âlem-i cân (Beyit 4, Mısra 2). [bahâr-ı, -ı]
şol gelen nâz-ıla serv-i gül- 'izârumdur benüm
cûşa gelsün seyl-i eşküm ol **bahârumdur** benüm (Gazel 135, Mısra 2). [bahârumdur, -um, -dur]

bahâr-ı 'âlem-i cân: Can aleminin baharı.

hayâl-i kıadd-i bülendün nihâl-i bâğ-ı cinân
hevâ-yı gonca-i la'lün **bahâr-ı** 'âlem-i cân (Gazel 138, Mısra 2). [bahâr-ı 'âlem-i cân,]

bahâr-ı hüsn: Güzellik baharı.

faşl-ı şitâ-yı fûrkât çün âhîr oldu ey dil
yârûn **bahâr-ı hüsnin** vaşf eyle yaza başla (Gazel 170, Mısra 8). [bahâr-ı hüsnin,]

bahr: Deniz, derya || Büyük göl.

şafâ-yı hâtır ile gâh olur ki gıbta-i **bahrüz**
gehî keder buluruz seyl-vâr jeng-pezîrüz (Gazel 75, Mısra 7). [bahrüz, -üz]
mevc-i **bahr-i** zâtın ehl-i dilde peydâ eyleyüp
kaṭre-i nâçizde pinhân olan 'ummânı gör (Gazel 38, Mısra 1). [bahr-i, -i]
kara çul giydürür-ise yiridür âh baña
giymiş ol **bahr-ı** leṭâfet yine mâvî kemhâ (Gazel 4, Mısra 2). [bahr-ı,]
bugün sen kim leṭâfet **bahrına** bir dürr-i yektâsin
düşer mi saña hiç bîgâne düşmek âşinâlardan (Gazel 142, Mısra 3). [bahrına, -ı, -n, -a]
eşer-i âh-ı yakînî yle mülebbes oldu
lâciverdî görünür şimdi bütün **bahr** u semâ (Gazel 4, Mısra 10). [bahr,]
zemîn dil-teşne-i bârân-ı luṭfûn **bahr** şürîdeñ
sipîhr-i nîl-gün ser-geştedür sen mihr-i rahşâna (Gazel 171, Mısra 5). [bahr,]
şiddet-i rûzgârdan niçe dil
Garḫ-ı girdâb-ı **bahr-ı** hayretdür (Gazel 62, Mısra 12). [bahr-ı,]
yakînî **bahr-ı** hâtır tîre olmaz zemm-i a'dâdan
keder virmez muḳarrer her ḫas u ḫâşâk 'ummâna (Gazel 172, Mısra 11). [bahr-ı,]
şorar-ısañ dil-i şürîde mâcerâsından
vücûd fülkîni garḫ itdi **bahr-ı** eşk-i revân (Kaside 3, Mısra 28). [bahr-ı,]

bahr u 'ummân: Deniz ve Umman.

gören ruḫsâr-ı zerdüm seyl-i bî-pâyân-ı eşkümde
şanur bir berg-i nîlûfer düşüpdür **bahr u 'ummâna** (Gazel 171, Mısra 8). [bahr u 'ummâna, -a]

bahr-ı ahzâr: Yeşil deniz; Hint Okyanusu.

sen dürr-i pâki görmeyeli çeşm-i eşk-bâr
tûfâna virdi hecr-ile bu **bahr-ı ahzârı** (Gazel 200, Mısra 8). [bahr-ı ahzârı, -ı]

bahr-ı eşk: Gözyaşı denizi.

destün ey yâkût-leb yaşum silerken kan olur
bahr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercân olur (Gazel 54, Mısra 2). [bahr-ı eşküm,]
bahr-ı eşkümde yakînî benüm âvâre başum
pür-hevâdur heves-i 'ışk-ıla mânend-i kelâb (Gazel 10, Mısra 11). [bahr-ı eşkümde,]

bahr-ı firâk: Ayrılık denizi. II Ayrılık, hicran.

baħr-ı firāka fülk-i dil şaldum meded şaldum meded
düşdüm belā girdābına kaldum meded kaldum meded (*Gazel 25, Mısra 1*). [*baħr-ı firāka, -a*]
mevc-i belāya uğraduğ fülk-i dile karar yok
baħr-ı firāka āh kim dā'ire vü kenār yok (*Gazel 95, Mısra 2*). [*baħr-ı firāka, -a*]

baħr-ı ğam: Gam denizi.

ğark ider **baħr-ı ğama** fülk-i dil-i 'uşşākı
'ışk-ı dilber be gönül bir ulu deryā ancak (*Gazel 92, Mısra 3*). [*baħr-ı ğama,]*

baħs: Mevzu, mesele.

üslüb-ı nāz içinde terk it rüsūh baħşin
ey tıfl-ı nāz-perver ol **baħs-i** nāza başla (*Gazel 170, Mısra 6*). [*baħs-i, --i*].
üslüb-ı nāz içinde terk it rüsūh **baħşin**
ey tıfl-ı nāz-perver ol baħs-i nāza başla (*Gazel 170, Mısra 5*). [*baħşin, -i, -n*]

baħs it-: (Bir meseleden veya bir kimseden) Söz etmek, hakkında konuşmak.

hayālī beg tütalum 'īsī-i devrān-ımmış ammā
kelām-ı rüh-baħşum birle yok **baħs itmege** cānı (*Gazel 187, Mısra 6*). [*baħs itmege,]*

baħşış: Armağan, hediye, ihsan, atıye.

şehāb-ı **baħşış** ü kân-ı kerem nişānī beg
ki reşha-i kefi deryā-nişānidur 'ummān (*Kaside 6, Mısra 7*). [*baħşış,]*

baht: Allah tarafından ezelde belirlendiği kabul edilen kısmet ve nasip, uygun tâlih, ikbal, şans.

olup **bahtum** müsā'id el vireydi nāgehān tâli'
olurdu hāneme gün gibi ol nā-mihribān tâli' (*Gazel 86, Mısra 1*). [*bahtum, -um*]
haremün kıble-i ulū'l-ikbāl
Baht küyünde bende-i muḳbil (*Gazel 122, Mısra 12*). [*baht,]*
sa'adet matla'ından niçe toğsun kevkeb-i maḳşūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār **bahtumla** kırān tâli' (*Gazel 86, Mısra 6*). [*bahtumla, -um, -la*]
çeşm-i ümmīd-i yakīnī'yi münevver kılduñ
dide-i **bahtumı** kılınışdı felek hvāb-ālūd (*Kaside 5, Mısra 36*). [*bahtumı, -um, -ı*]
degül encüm halās olmağa **bahtum** zulmet-i şebden
felekde âteş-i āhum yakar yir yir meşā'ildür (*Gazel 59, Mısra 5*). [*bahtum, -um*]
semend-i çarha toğuz kat vireydi meydānı
ideydi döldül-i **baht** u faziletüñ cevlan (*Kaside 6, Mısra 40*). [*baht,]*
benem ol **bahtsuz** kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i maḳzūnumı şād itmedi hiç bir zamān tâli' (*Gazel 86, Mısra 3*). [*bahtsuz, -suz*]

baht-ı hümāyūn: Talih kuşu.

haṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemiştir haḳ seni **baht-ı hümāyūna** qarīn (*Kaside 2, Mısra 22*). [*baht-ı hümāyūna, -yūna*]

baht-ı siyāh: Kötü talih, kara baht.

kevkeb nuḥūset üzre vü tâli' felek-zede
Baht-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz (*Gazel 74, Mısra 2*). [*baht-ı siyāhı,]*
zülfi güneş yüzinden açılmaz şehāb-veş
hiç gün mi gösterür bize **baht-ı siyāhumuz** (*Gazel 71, Mısra 8*). [*baht-ı siyāhumuz, -muz*]

baht-ı siyekāra: Kötü talih, kara yazı.

seni zār iden odur olma hātından ğamgîn
yüri ey āh yüri **baht-ı siyehkâra** yapış (Gazel 81, Mısra 2). [baht-ı siyehkâra,]

bā'is: Sebep olucu, olan, bâdî.

zuhûr-ı berķ-ı hātuf **bā'is-i** bārân olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tîğ-i âteş-bâr olur **bā'is** (Gazel 22, Mısra 9). [bā'is-i,]

bā'is ol-: Sebep olmak.

yaşum seyl olmağa bir serv-i hōş-reftâr **olur bā'is**
ciger kıan olmağa ol la'l-i şekker hâr **olur bā'is** (Gazel 22, Mısra 2). [bā'is olur,]
hezârî nâr-ı şevkıyla yakup kıılmağa hâkister
gül-i hamrâdaki şol âteşin ruhsâr **olur bā'is** (Gazel 22, Mısra 4). [bā'is olur,]
mecâlüm leşkerin tâtâr-ı zûlfûn târ-mâr eyler
kârârum gitmege ol ğamze-i hûn-hvâr **olur bā'is** (Gazel 22, Mısra 6). [bā'is olur,]
şalar sevdâya çok ferzânevi evvel-bahâr ammâ
cünûn-ı ehl-i şevka ruhların tekrâr **olur bā'is** (Gazel 22, Mısra 8). [bā'is olur,]
yaşum seyl olmağa bir serv-i hōş-reftâr **olur bā'is**
ciger kıan olmağa ol la'l-i şekker hâr **olur bā'is** (Gazel 22, Mısra 1). [bā'is olur,]
zuhûr-ı berķ-ı hātuf **bā'is-i** bārân olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tîğ-i âteş-bâr **olur bā'is** (Gazel 22, Mısra 10). [bā'is olur,]
yakînî nazm-ı pâkûn gevher-îşâr olmağa dâ'im
dür-i elfâz-ıla ol la'l-i gevher-bâr **olur bā'is** (Gazel 22, Mısra 12). [bā'is olur,]

bā'is-i hayât: Yaşama sebebi.

la'lûn hayât-bahş u müjeñ **bā'is-i hayât**
sühbâne hâliķu hâlaķa'l-mevte ve'l-hayât (Gazel 18, Mısra 1). [bā'is-i hayât,]

bak-1: Bakma, bakmak eylemi.

yakînî mihr yüzün gösterür o mâh saña
senûñle âyineye **baķduğı** odur her ân (Gazel 136, Mısra 14). [baķduğı, -duğı]
pençe-i mercâna ger yakût-ı la'lûñsüz **baķam**
çeşm-i hûn-bâra olur her şâhı mîl-i âteşin (Gazel 155, Mısra 3). [baķam, -am]
baķma ümid-i mihr-ile mir'ât-ı rüyına
Çok **baķdum** anda sûret-i ihsân görünmedi (Gazel 190, Mısra 8). [baķdum, -dum]
gün yüzine baķandan ider var-ısa hicâb
Baķduķca pençesin yüze tutar ol âfitâb (Gazel 11, Mısra 2). [baķduķca, -duķca]
ey nûr-ı dîde kuhl-ı sıfâhân'a kim **baķar**
ehl-i maħabbetüñ gözi ol hâk-i pâdadur (Gazel 41, Mısra 3). [baķar, -ar]
derûn-ı âyinede 'aksi çâk ider yakasın
Baķar ki âyineye itse sînesin 'uryân (Gazel 136, Mısra 8). [baķar, -ar]
kamaşur lem'a-i envâruña gözler **baķamaz**
Berķ urur nûr-ı ruķuñ reşk-i yed-i beyzâsın (Gazel 151, Mısra 7). [baķamaz, -amaz]
la'l-i tekmîle degül şîşe dükânûñ içre
kaldı çeşmüm **baķup** ol la'l-i mesîh-i'câza (Gazel 176, Mısra 8). [baķup, -up]
zenâna vaz' iden oğlana **baķmaz** er gibi er
levend tarzı müşâhed gerek güzellerde (Gazel 178, Mısra 5). [baķmaz, -maz]
bûlbüllere kıya **baķan** ol çeşm-i şâhbâz
gördükde nâmemi umarın okıya gele (Gazel 179, Mısra 5). [baķan, -an]
dilden yakînî jeng-i murâdâtı dūr kıl
çün mâsivâ haķîkate **baķsañ** hicâbdur (Gazel 44, Mısra 14). [baķsañ, -sañ]
öldi yoluña birbirine **baķmadı** diller
hâcet degül imiş şaf-ı rindâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 9). [baķmadı, -ma, -dı]
hazz ider cebhe-i tâbânûña dil **baķmaķdan**
gūyiyâ ebr-i sefid içre meh-i garrâsın (Gazel 151, Mısra 3). [baķmaķdan, -maķ, -dan]

2. Aldırış etmek / ciddiye almak / önem vermek / ilgi göstermek.

nuḳūd-ı eşküme **baḳmaz** o şāh-ı sīmīn-ten
Fakīr diyü ider ben gedāya istiḡnā (Gazel 3, Mısra 5). [baḳmaz, -maz]
seyr-i didār itmege zāhid düşer rü'yālara
şüret-i zībālara **baḳmaz** temāşā bundadır (Gazel 42, Mısra 6). [baḳmaz, -maz]

3. "Bak işte, gör, fark et" anlamında bir ifade.

baḳ hāṭır-ı pür-gerdüme rahm eyle rüy-ı zerdüme
bir çāre eyle derdüme şoldum meded şoldum meded (Gazel 25, Mısra 9). [baḳ,]
yazdı okuṅa ḳudret-i şun' u kemālī gör
Baḳ rüy-ı yāra āyine-i zü'l-celālī gör (Gazel 39, Mısra 2). [baḳ,]
rind olanuñ ḳadri 'ālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsītān-ı yāra **baḳ** a'lā vü ednā bundadır (Gazel 42, Mısra 4). [baḳ,]
sā'id-i sākīde cām-ı bāde-i ḥamrāya **baḳ**
gülşen-i şādī vü 'işretde açılmış gül budur (Gazel 53, Mısra 5). [baḳ,]
baḳ la'l-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşür-ı ḥüsne ḳaşları 'unvān degül midür (Gazel 60, Mısra 1). [baḳ,]
şāhum yakīnī gibi yoluñda ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne **bāk** (Gazel 96, Mısra 14). [bāk,]
olmuş āşüftesi bu ṭurra-i 'anber-şikenüñ
ḥām sevdāsına **baḳ** nāfe-i misk-i ḥoten'üñ (Gazel 113, Mısra 6). [baḳ,]
herkesüñ çekme ḡamın serv-i ḥırāmān ise de
yüzi açılmışa **baḳma** gül-i ḥandān ise de (Müseddes 1, Mısra 2). [baḳma, --ma]
şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī ḳaşır
yāruñ nihāl-i ḳaddine **baḳ** i'tidālī gör (Gazel 39, Mısra 12). [baḳ,]
yakīnī ta'ne taşın bed-güherler atsa ne **bāk**
ḳo nazm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın (Gazel 154, Mısra 9). [bāk,]

bakan: Bakan, nazar eden.

gün yüzine **baḳandan** ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca pençesin yüze tutar ol āfitāb (Gazel 11, Mısra 1). [baḳandan, -dan]

bākī: 1. Şairin mahlası, 2. Ezeli, ebedî, ölümsüz.

nām-ı **bākī'yle** ḡazel rengīn-i ḥōş-ter gösterür
zāḡlansa nitekim şemşīr cevher gösterür (Beyit 6, Mısra 1). [bākī'yle, -yle]
ṭayanup ḥüsnüñe şāhum inen incitme 'uşşāḳı
ḳalır şanma benüm 'ömrüm güzellik kimseye **bākī** (Gazel 185, Mısra 2). [bākī,]

bakır: Fakir, yoksul.

bakırın açdı ḥaşm-ı bed-mestüñ
olmaz-ı mış şarāb gibi miḥek (Gazel 97, Mısra 11). [bakırın, -ın]

bāl: 1. Kanat: 2. Kol.

ḥāl-i **bāl-i** yakīnī-i zārı
mü-be-mü zülfi-yār şerḥ eyler (Gazel 29, Mısra 11). [bāl-i,]

bāl ü per: Kol ve kanat. II Anka'ya benzeyen âşıḡın kolu kanadı.

evc-i iḳbāle ḥümāsın yüri pervāz eyle
himmet ü nuşret ola her yañadan **bāl ü perüñ** (Gazel 114, Mısra 6). [bāl ü perüñ,]

bālā: Üst, tepe.

sen güli sürḥ libāsuñ ḥaṭı rüşen ḳıldı
kim olur perde-i **bālā-yı** ser-i āteş düd (Kaside 5, Mısra 20). [bālā-yı, --yı]

bālā kadd: (Sevgilinin) yüce, uzun boyu.

ne ḥaddūñ gibi ra‘nā bir gül-i bāğ-ı bahā vardur
ne **bālā kaddūne** mānend naḥl-i dil-güşā vardur (*Gazel 51, Mısra 2*). [*bālā kaddūne, -e*].
cüdā olmaz o **bālā-ḳad** raḳīb-i bed-liḳālardan
ḥalāş olmadı gitdi āh kim cānum belālardan (*Gazel 142, Mısra 1*). [*bālā-ḳad,]*

bālāñ: 1. Bir şeyin yüksek yeri, yukarı, üst. 2. Yüksek, yüce. 3. Boy, kâmet.

şu‘arā içre ser-efrāz ki dirler o bizüz
Vaşf-ı **bālāñ-ıla** mümtāz ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 2*). [*bālāñ-ıla, -ıla*]

bālā-nişān: Bālā: 1. Bir şeyin yüksek yeri, yukarı, üst. 2. sıf. Yüksek, yüce, âli. nişān: 1. İşâret, belirti, iz, alâmet. 2.2. Ayırıcı işâret, alâmet-i fârika.

çābük-süvār-ı eblaḳ-ı eyyām-ı rüzgār
bālā-nişān-ı ma‘reke-i āḥirü‘z-zamān (*Gazel 137, Mısra 8*). [*bālā-nişān-ı, -ı*]

bālā-nişīn: Üst tarafta oturan, âli-makam.

hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ḡurābdur (*Gazel 45, Mısra 4*). [*bālā-nişīn-i, -i*]

bālīn: Yastık, kalın minder yastığı II yumuşak, rahat.

bālīn idindi hār-ı muḡaylān-ı kūyuñı
ḥazḡ itmez oldu pister-i semmürdan beden (*Gazel 146, Mısra 3*). [*bālīn,]*

bām: *Far. is. Çatı, dam, sakfın üstü.*

bāmuñ üstinde kebüterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum ‘ali (*Gazel 196, Mısra 3*). [*bāmuñ,]*

bār: "Yok"un karşıtı. Mevcudiyetin belli olma durumu.

jeng-i ḥibā-yı **bār** keder virmez añların
mir‘āt-ı ḳalbe ḥayli cilā virdi ‘ışḳ-ı pāk (*Gazel 96, Mısra 11*). [*bār,]*
felâket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ḡarâbet-i dil-i bī-kār u **bār** mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 4*). [*bār,]*

bārān: Yağmur.

bārān-ı eşküm-ile ruḥuñı kıldı sebzezār
men emṡara‘ s-seḥābe fe-ḥyā bihi‘ n-nebāt (*Gazel 18, Mısra 5*). [*bārān-ı, --ı*]
zuhūr-ı berḳ-ı ḥātuf bā‘ış-ı **bārān** olur güyā
sirişḳ-i çeşmüme ol tīg-ı âteş-bār olur bā‘ış (*Gazel 22, Mısra 9*). [*bārān,]*
bulma **bārān-ı** ḥavādişden keder seyl-âb-veş
ey yakīnī merdüm-i ‘ālī-nazar deryā gerek (*Gazel 98, Mısra 13*). [*bārān-ı,]*

bārān ol-: Yağmurun yağması.

cebīnūñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle içre görüleydi māh olur **bārān** (*Gazel 136, Mısra 2*). [*bārān olur,]*

bārān-ı ḡam: Gam yağmuru.

ḡubār-ālūde dil seyl-âb-veş ṡurmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yağar **bārān-ı ḡam** ḥālüm mükedderdür (*Gazel 61, Mısra 4*). [*bārān-ı ḡam,]*

bārān-ı lutf: İyilik, bağışlama yağmuru.

zemîn dil-teşne-i **bārān-ı lutfuñ** baħr şūrîdeñ
sipihr-i nîl-gün ser-geştedür sen mihr-i rahşāna (Gazel 171, Mısra 5). [bārān-ı lutfuñ,]

bārān-ı rahmet-i: Rahmet yağmuru.

sipihr-i burc-ı temkîn ü mihr-i burc-ı yakîn
şehāb-ı re'fet-i **bārān-ı rahmet-i** müte'āl (Kaside 1, Mısra 18). [bārān-ı rahmet-i,]

bārgāh: Çadır, yüksek divan.

re'îs-i şadr-nişān-ı **bārgāh-ı** kabûl
şeh-i serîr-nişān-ı sürādîkāt-ı celāl (Kaside 1, Mısra 19). [bārgāh-ı, -ı]
işkuñla husrevā şeh-i mülk-i maħabbetüz
kevn ü mekândan uludur **bārgāhumuz** (Gazel 70, Mısra 6). [bārgāhumuz, -muz]
ey harîm-i haremüñ ka'be-i aşhāb-ı şafā
sāha-i **bārghehūñ** kıble-i erbāb-ı dūrūd (Kaside 5, Mısra 2). [bārghehūñ, -ün]

bārî: "Hiç olmazsa, en azından" anlamlarında bağlaç.

ben günehkāruña rahm itmez-iseñ de **bārî**
ey şanem düzaħ-ı hicrānuñ-ıla itme 'azāb (Gazel 10, Mısra 5). [bārî,]
aylarca göremen yüzüñi ey kaşı hilāl
bārî göster göreyin saçlarıñı sāl-be-sāl (Gazel 117, Mısra 2). [bārî,]
sākıyā cām-ı meyi destüme şun nüş ideyin
bārî bir dem gam-ı eyyāmı ferāmüş ideyin (Gazel 159, Mısra 2). [bārî,]

bārî: "Her şeyi takdir ettiği şekle uygun olarak yaratıp varlığa çıkaran" anlamında Allah'ın güzel isimlerinden.

kabûl itdi du'āmı hamdülillāh hazret-i **bārî**
kolum boynında ol sîmîn-berüñ zerrîn hamā'ıldür (Gazel 59, Mısra 3). [bārî,]

baş: Vücudun üst veya önünde bulunan bölüm, kafa, ser.

mecnûn-mişāl kişver-i gam tād-dāriyuz
jülîde-müydür **başumuzda** külāhumuz (Gazel 70, Mısra 8). [başumuzda, -umuz, -da]
şems-i tebrîzî gibi her gün güneş
başımı alup ele eyler semā' (Gazel 85, Mısra 6). [başımı, -ı, -n, -ı]
ser-i küyuñda fark olmaz ruħum ferş-i harîmüñden
kapuñda eşigüñ taşıyla **başum** baş berāberdür (Gazel 61, Mısra 10). [başum, -um]
alsa beyāz otağa o meh-çihre **başına**
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesîr (Gazel 37, Mısra 3). [başına, -ına]
seg-i küyuñ sıfālın **baş** almak âsitānuñda
giyüp fağfür tacin çin'e hākān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 11). [baş, -a]
bilmezem her şeb ne sihr eyler hayāl-i zülf-i döst
pür kılur biñ **başlu** ejderhā-y-ıla vîrānemi (Gazel 198, Mısra 4). [başlu, -lu]
gün toğdı **baş** matla'-ı küyında ol mehüñ
'arz eyledi 'izārını ref' eyleyüp nikāb (Gazel 11, Mısra 13). [baş, -a]
vardur meger **başumda** sa'adet nişānesi
tîr-i cefāña dāğ-ı derūnum nişānedür (Gazel 57, Mısra 7). [başumda, -um, -da]
başı çevgān-ı ser-i zülfüñe tōb eylemişüz
baş açık 'aşık-ı ser-bāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 3). [baş, -ı]
yüzüm hammāma ferş idüp **başum** itsem eşik taşı
der-i şādî açılma üstüme hammāma girseñ sen (Gazel 143, Mısra 9). [başum, -(u)m]
getürdi çarħ-ı felek dōne dōne **başuma** hāl
ne hācet idesin itnāb hāl-i bāli dilā (Kaside 1, Mısra 75). [başuma, -um, -a]
minnet-durur ölmek yoluña **baş** vü cāna
yoluñda geçer 'aşık olan cān u serinden (Gazel 148, Mısra 9). [baş, -a]

anunçün tığ çekdi **başuma** kaçd eyledi dellāk
ayağun öpdüğümçün döstüm oldı baña düşmen (Gazel 143, Mısra 13). [*başuma, -um, -a*]
başum çekerken anuñ dürlü dürlü şürlarin
o dürr-i pākī kinār itmesün deñiz deryā (Gazel 3, Mısra 7). [*başum, -um*]
baħr-ı eşkümde yakīnī benüm āvāre **başum**
pür-hevādur heves-i ‘ışk-ıla mānend-i kelāb (Gazel 10, Mısra 11). [*başum, -um*]
şeh-i ‘ışkam ħum-ı mey baña genc-i ħusrevānī dūr
başumda penbe-i dāğ-ı ħamuñ tāt-ı keyānī dūr (Gazel 46, Mısra 2). [*başumda, -um, -da*]
şadākat üzre ne bir şāh var zamānede kim
ölince ħāk-i rehin **başā** tāt-ı devlet idem (Gazel 125, Mısra 6). [*başā, -a*]
başuñ tutup elde kıl o şeh pāsına ħaltān
kaçd eyle dilā olmağa serdār-ı vilāyet (Gazel 20, Mısra 5). [*başuñ, -uñ*]
reşk-i elfāz-ı güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına lülü-yı şehvāruñ şadef zindān olur (Gazel 54, Mısra 12). [*başına, -ı, -(n)a*]
mihir şanma felek ol māha ħabūl ide diyū
‘arz ider gün **başına** bir güzel altun üsküf (Gazel 90, Mısra 8). [*başına, -ı, -(n)a*]
tolanur **başına** şevk-ıla rüşen kılmağa sūzin
diler pervāne yanup yakıla şem ‘-i şebistāna (Gazel 172, Mısra 7). [*başına, -ı, -(n)a*]
göreysi hürmüz ü cem ‘işret-i müdāmumızı
başına tāt idinürdi ħabāb-ı cāmumızı (Gazel 189, Mısra 2). [*başına, -ı, -(n)a*]
başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi farz-ıdı bu kim zamān-ı mazīde (Kaside 1, Mısra 31). [*başına, -ı, -(n)a*]
elde çevgān-ı ser-i zülfiñi oynatdukça
güy ider **başın** aña ‘āşık-ı ser-bāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 6). [*başın, -ı, -n*]
yarayın seng-ile **başın** dimiş ol yār baña
başum ortaya kodum ħidmete yarar olsun (Gazel 163, Mısra 3). [*başın, -ı, -n*]
beni luṭf it şafā mısrına sultān eyle sultānum
‘adūnuñ **başına** dünyāyı zindān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 2). [*başına, -ı, -n, -a*]
yarayın seng-ile başın dimiş ol yār baña
başum ortaya kodum ħidmete yarar olsun (Gazel 163, Mısra 4). [*başum, -um*]
şeb-i fıtraṭda ħam-ı zülfi yazılmış **başā**
bu keşākeşlere şabr eyle dilā itme cedel (Gazel 118, Mısra 9). [*başā, -a*]

baş-: Ayakla çiğnemek, ayak altına almak.

ben ne ħākem ki yüzüm sürem ayağun tozına
ger **başarsañ** yüzüme luṭf u ‘ināyet senden (Gazel 147, Mısra 4). [*başarsañ, -ar, -, -n*]
dil-i divāneme olmaz o perī hem-ĥāne
Başmadı gitdi kadem dā‘ire-i imkāna (Gazel 173, Mısra 2). [*başmadı, -ma, -dı*]
ser-i kūyuñda fark olmaz ruḥum ferş-i ħarīmüñden
kapuñda eşigüñ taşıyla başum **baş** berāberdür (Gazel 61, Mısra 10). [*baş,]*

başā çık-: Alt etmek, yenmek.

olur **başā çıkılsa** kākūl-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür ṭālī ‘-i ber-geşte ħā‘ildür (Gazel 59, Mısra 9). [*başā, -a*]

baş açuk: Pervasız, korkusuz.

başı çevgān-ı ser-i zülfiñe tōb eylemişüz
baş açuk ‘āşık-ı ser-bāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 4). [*baş açuk,]*
tāt u kabāyı n ‘eyleyeyin kim bu tekyede
‘uryān u pā-bürehne **baş açuk** kalenderem (Gazel 126, Mısra 18). [*baş açuk,]*
ey yakīnī **baş açuk** rūm ‘da bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede miħmānam ben (Gazel 144, Mısra 17). [*baş açuk,]*
meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş koşmasun hevāya iñen **baş açup** ħabāb (Gazel 11, Mısra 12). [*baş açup,]*

baş eg-: Karşısındakinin üstünlüğünü kabul edip ona boyun eğmek, itaat etmek, direnmekten vazgeçip buyruk altına girmek (ADS, Armağan).

biz mālīkân-ı kişver-i 'ışk u maḥabbetüz
mülk-i cihāna **egmedi baş** eñ kemīnümüz (Gazel 74, Mısra 10). [baş egmedi,]
şehlerüñ zer-keş otağına **baş egmem** zīrā
yeter āhum şereri ḥayme vü ḥārgāh baña (Gazel 7, Mısra 5). [baş egmem, -mem]
egmez şurāḥī cāma **baş** eyler mücādele
ol ser-keşüñ boğazını al sākıyā ele (Gazel 179, Mısra 1). [baş egmez,]
alsa beyāz otağa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr (Gazel 37, Mısra 4). [baş egse,]

baş kaldır-: Ayaklanmak, ortaya çıkmak.

ol mālī 'arza kıldı çü billürdan beden
kaldurdu baş görmege her sūrdan beden (Gazel 146, Mısra 2). [baş kaldurdu,]

baş koş-: Uğraşmak, çabalamak.

meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş koşmasun hevāya inen baş açup ḥabāb (Gazel 11, Mısra 12). [baş koşmasun, -sun]
baş koşup zūlfüñle sīneñ öpmege şarkar mūdām
Okıdur 'uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Gazel 111, Mısra 3). [baş koşup,]
baş koşup zūlfüñle sīneñ öpmege şarkar mūdām
Okıdur 'uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Kaside 4, Mısra 7). [baş koşup,]

başa çık-: Güçlükler çıkaran biriyle olan işini, kendi istediği yolda sonuçlandırabilmek.

ey yakīnī sen anuñla **çıkamazsın başa**
bağlama 'ākıl-ısañ göñlüñi zūlf-i yāra (Gazel 174, Mısra 13). [başa çıkamazsın, -mazsın]
başa çıkmağ isteyelden ḥatt-ı rüyuñ yüz bulup
zūlfüñi kıldı perīşān oldı muğber kākülün (Gazel 111, Mısra 7). [başa çıkmağ,]
başa çıkmağ isteyelden ḥatt-ı rüyuñ yüz bulup
zūlfüñi kıldı perīşān oldı kāfer kākülün (Kaside 4, Mısra 9). [başa çıkmağ,]

başdan: Baş, ilk olarak.

tāc u tahta bir ḥaşīr-ile sıfālī virmez
başdan ehl-i 'ışk olanlar bī-ser ü sāmān gerek (Gazel 98, Mısra 12). [başdan,]

başdan çıkar-: Doğru yoldan sapmak, yanmak.

zūlf-i kāfir-kīş gibi kōrkārın **başdan çıkar**
āteş-i ruḥsāruña ki secde eyler kākülün (Kaside 4, Mısra 3). [başdan çıkar,]

başın alup git-: İzin almadan ve gideceği yeri bildirmeden gitmek, savuşmak.

istimā' idüp o semte 'azmüñi ey meh-likā
başın alup gitti dün ḥurşiyd mağribden yaña (Gazel 5, Mısra 2). [başın alup gitti,]

başın şalar: Baş sallamak.

ḥayretinden **başın şalar** şimşād
görelī kāmētüñle refāruñ (Gazel 106, Mısra 5). [başın şalar,]

başını kat' id-: Başını kesmek.

kat' iderler başını ol zevkdan maḥrūm olup
cām-ı la'ī yāra hırşın eylemezse az zūlf (Gazel 88, Mısra 9). [başını kat' iderler,]

başka: "Başka" anlamında belgisiz sıfat.

anı nüş eyleyen âb-ı hayât-efzâya meyl itmez
mey ü şahbâda el-hak **başka** şöfi bir şafâ vardır (Gazel 51, Mısra 10). [başka,]

başla-: Bir işe girişmek, harekete geçmek.

başladuñ gün gibi ben zerreye hercâyîlige
ey efendim ne ‘aceb âfet-i devrân olduñ (Gazel 101, Mısra 9). [başladuñ, -duñ]
başladuñ gün gibi ben zerreye hercâyîlige
kime yanup yakılayın be hey âfet senden (Gazel 147, Mısra 7). [başladuñ, -du, -n]
küyında ol begüñ gel ey dil niyâza **başla**
çünkü hicâz’ a irdüñ sa’y it namâza **başla** (Gazel 170, Mısra 2). [başla,]
çâk itse kâlbî gâmzeñ gönümdekin bilürdüñ
ehl-i kerâmet iseñ gel keşf-i râza **başla** (Gazel 170, Mısra 4). [başla,]
üslûb-ı nâz içinde terk it rûsûh bahşin
ey tıfl-ı nâz-perver ol bahş-i nâza **başla** (Gazel 170, Mısra 6). [başla,]
faşl-ı şitâ-yı fûrkât çün âhîr oldu ey dil
yâruñ bahâr-ı hüsün vaşf eyle yaza **başla** (Gazel 170, Mısra 8). [başla,]
ger acı dil virürse şöfi yakîñi saña
sen dahı rîş-hand it turma piyâza **başla** (Gazel 170, Mısra 10). [başla,]
seyr it derûn-ı servde murğ âşiyânesin
bağrında **başlar** eylemiş âsîb-i rûzgâr (Gazel 26, Mısra 6). [başlar, -r]

başumdan aş-: Boyunu geçmek, çok fazla olmak.

başumdan aşdı seyl-i gâm bilmem yakîñi neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded (Gazel 25, Mısra 13). [başumdan aşdı,]

başuña tokın-: Yapılan kötü iş gün gelir sahibini de zor duruma sokar(sahibini bulur). Yapılan kötülüğün cezasız kalmayacağını anlatan bir kalıp ifadedir.

sakf-ı eyvân-ı felek bir gün **tokınur başuña**
tut ki kendüñ ser-firâz-ı evc-i a’lâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 3). [başuña tokınur,]

bat-: 1.(Güneş, ay ve yıldızlar için) Ufukta kaybolmak, görünmez olmak, gurup etmek.

anuñ devrinde **batdı** yıldızı her mâh-ruhsârüñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihân-ârâsıdır yûsuf (Gazel 89, Mısra 3). [batdı, -dı]

2.Bir sıvının veya yumuşak bir maddeniniçine gömülmek.

ayağı hâke **batup** mahv olur gitdükçe
bir aqarsu gibidür hayf ki ‘ömr-i güzerân (Gazel 139, Mısra 5). [batup, -up]

bâtl: Doğru ve sahih olmayan, gerçekte ilgisi bulunmayan (şey).

‘ışkı **bâtl** aňlayup tutmuş riyâ atvârını
haqqı idrâk itdi ya’nî zâhid-i nâdâñ gör (Gazel 38, Mısra 5). [bâtl,]

bâz: Doğan denilen yırtıcı kuş.

fezâ-yı dehre şalup sâye-i hümayûn-fâl
sepîde-dem cevelân itdi **bâz-ı** zerrîn-bâl (Kaside 1, Mısra 2). [bâz-ı,]

bâz: Yabancı.

fezâ-yı ‘arşdayuz hem-cenâh-ı tâ‘ir-i kudsüz
bülend-mertebe **bâzuz** hüma-yı sidre-mesîrüz (Gazel 75, Mısra 6). [bâzuz, --uz]

bāzār: Alışveriş yapılan yer, pazar, çarşı || Gönül.

sīm ü zer ümīdiyle ḥarīdār ararlar
itdüm niçe yüz şahid-i **bāzārı** temāšā (Gazel 9, Mısra 10). [bāzārı, -ı]

bāz-ı hüma-şaydam: Mutluluk kuşunu avlayan avcı kuş.

n'ola ger murğ-ı zār-ısam yine **bāz-ı hüma-şaydam**
niçe 'anķa gibi kuşlar uçurdum murğzārumdan (Gazel 141, Mısra 3). [bāz-ı hüma-şaydam,]

bāz-ı sefid: Beyaz doğan kuşu.

fezā-yı çarḥa çü pervāz şaldı **bāz-ı sefid**
ğurāb-ı şāma hücüm itdi kılmayup ihmāl (Kaside 1, Mısra 7). [bāz-ı sefid,]

bāzū: Pazı, kol (güç kudret).

aķar şan cennet-i firdevs'den bir cūy-ı sāfidür
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sā'id ü **bāzū** (Gazel 167, Mısra 14). [bāzū,]
kimse ol mū-miyānda bulamaz kılca kuşūr
Sāk-ı meh-pāre güzel sā'id-i **bāzū** da güzel (Gazel 119, Mısra 10). [bāzū,]
şayḥa-i şeh-perümüzden ḥazer eyler 'anķa
bāzū-yı kudrete şehbāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 14). [bāzū-yı, --yı]

be: "Ey, hey" anlamında kullanılan bir seslenme sözü.

ğarķ ider baḥr-ı ğama fülk-i dil-i 'uşşākı
'ışķ-ı dilber **be** gönül bir ulu deryā ancaķ (Gazel 92, Mısra 4). [be,]
turmayup lu 'b-ıla 'uşşākı tavāf eylerler
kūy-ı dilber **be** gönül ka'be-i 'ulyā ancaķ (Gazel 92, Mısra 8). [be,]
be dilber beni öldürdün sağ ol elümden ne gelür
bağrum kan ile töldürdün sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 1). [be,]
o şacı leylī'nün 'ışķı ğamında
be mecnūn daḥı üstād olmadun mı (Gazel 186, Mısra 10). [be,]

be hey: Çıkışma bildirmek için kullanılan bir söz.

ben zerreye hercāyilik itdün niçe gündür
senden kime yanup yakılayın **be hey** āfet (Gazel 19, Mısra 8). [be hey,]
tutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlık
elünden dād **be hey** kāfir ki gün görmez müselmānlık (Gazel 93, Mısra 2). [be hey,]
başladun gün gibi ben zerreye hercāyilige
kime yanup yakılayın **be hey** āfet senden (Gazel 147, Mısra 8). [be hey,]
cefā vü cevri-ile ḥalkı niçe odlara yakarsın
be hey zālīm ne işlersin unutdun 'ahd-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 4). [be hey,]
cemālün göricek yāruñ niçe cān virmesün 'āşık
be hey yār ādem öldürür anuñ bu hüsn-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 8). [be hey,]
görüp ḥurşiyd-i ḥaddın ol perinün
be hey 'āşık feraḥşād olmadun mı (Gazel 186, Mısra 8). [be hey,]
az mıdur yoksa bahā-yı leb-i la'lün çok mı
be hey āfet biricik söyleye ağzuñ yok mı (Beyit 1, Mısra 2). [be hey,]

bebr: Kaplan türünden üzeri çizgili yırtıcı hayvan.

'adem fezāsına kaçdı peleng-i bīşe-i çarḥ
açınca pençe-i pür-çengi **bebr-i** zer-timşāl (Kaside 1, Mısra 10). [bebr-i,]

bedel: Değer, fiyat.

cân virenler yoluñda derdüñle
lebüñi cân için **bedel** didiler (Gazel 34, Mısra 24). [bedel,]

bedel ol-: Karşılık olmak.

dil gubârın silemez fikr-i haţuñ la 'lûñsüz
hiç gubâr **ola** mı tiryâk-i mey-i nâba **bedel** (Gazel 118, Mısra 4). [bedel ola,]

beden: Gövde, vücut, cisim, ten.

âsumânî şanasın lâledür ol mâ'î libâs
bedeni kaţre-i şeb-nem-durur anda güyâ (Gazel 4, Mısra 6). [bedeni, -i]
dökerse tahta-i remle izüñ tozin remmâl
şihâb elif **bedeninde** nücüm yir yir dâğ (Kaside 1, Mısra 60). [bedeninde, -i, -n, -de]
töp-ı cevır ile döger hiç aman ârâm virmez
âhenîn kılma meger varsa yakîñî **bedenüñ** (Gazel 113, Mısra 14). [bedenüñ, -üñ]
lem 'a eyler **bedenüñ** sâdede ey mâh-liķâ
rüz-ı rüşende olan mihr-i cihân-ârâsın (Gazel 151, Mısra 11). [bedenüñ, -üñ]
ol mâh 'arza kıldı çü billürdan **beden**
kaldurdu baş görmege her sürdan **beden** (Gazel 146, Mısra 1). [beden,]
ol mâh 'arza kıldı çü billürdan **beden**
kaldurdu baş görmege her sürdan **beden** (Gazel 146, Mısra 2). [beden,]
bâlin idindi hâr-ı muğaylân-ı küyuñı
hazz itmez oldu pister-i semmürdan **beden** (Gazel 146, Mısra 4). [beden,]
berg-i hazzâna döndi ruḥı şem'-i meclisüñ
sen 'arz idince gün gibi kâfûrdan **beden** (Gazel 146, Mısra 8). [beden,]
keştiye döndi kim düşe girdâb-ı miḥnete
emvâc-ı kulzüm-i şağab u şûrdan **beden** (Gazel 146, Mısra 10). [beden,]
itdüm şu deñlü nûş senüñ nîş-i nâveküñ
Farq olmaz oldu hâne-i zenbûrdan **beden** (Gazel 146, Mısra 12). [beden,]
demdür yakîñî mâh-ı muḥarremde ağla kan
Garḳ eyle lâle-veş dem-i 'âşûrdan **beden** (Gazel 146, Mısra 14). [beden,]
gel yetiş leşker-i şâdiyle meded nuşret kıl
ceyş-i ğam aldı **beden** burcunı cânım fethî (Gazel 194, Mısra 4). [beden,]

bed-güher: Kötü huylu, karaktersiz.

yakîñî ta 'ne taşın **bed-güherler** atsa ne bāk
ḳo nazm-ı pāküm-ile ben güher-feşân olayın (Gazel 154, Mısra 9). [bed-güherler,]

bed-mest: Kendinden geçecek kadar sarhoş olan kimse.

bakırın açdı haşm-ı **bed-mestüñ**
olmaz-ı mış şarâb gibi miḥek (Gazel 97, Mısra 11). [bed-mestüñ, -üñ]

bed-nām: Kötü şöhretli.

terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter bu bize kim **bed-nāmuz** (Gazel 68, Mısra 6). [bed-nāmuz, -uz]
biz şu vālî-dil ü vālâ-himemüz kim zâhid
'arş-ı a 'lâya yeter bu bize kim **bed-nāmuz** (Gazel 68, Mısra 8). [bed-nāmuz, -uz]

bed-nām itmeñ: Adını kötüye çıkarmak, dile düşürmek.

terk-i nām eyledi diyü bizi **bed-nām itmeñ**
neng-ile nām yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 5). [bed-nām itmeñ, -men]

bedraka: Kılavu, yol gösteren.

himmet-i **bedrağa-i** feth nigeḥ-dāruñ olup
nūr-ı nuşretle mücellā ola şām u şeḥerüñ (Gazel 114, Mısra 3). [bedrağa-i, -i]

begüm: Bey, efendi II Sevgili, dost.

ol ruḥ-ı al güzel ol ḥaṭ-ı ḥōş-bū da güzel
cümleten ḥūb **begüm** o da güzel bu da güzel (Gazel 119, Mısra 2). [begüm,]
n'eylerem gülzārı **begüm** verd-i rüyuñdan cüdā
sīne kanlu dāğlarla lālezārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 9). [begüm,]
kişver-i ḡamda **begüm** gerçi ki sultānam ben
āsītānuñda velī bende-i fermānam ben (Gazel 144, Mısra 1). [begüm,]
leşker-i derd ü belādan yüzümi döndürme
'arşa-i ḡamda **begüm** server-i merdānam ben (Gazel 144, Mısra 6). [begüm,]
begüm bir müflise lāyık görürsin cāme-i vaşluñ
felāket ḥānkāhı içre ben 'uryānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 7). [begüm,]
müjeñ helāketüm ammā mazānnem ol ebrū
bulunmaz egri tutulmayacak **begüm** toḡru (Gazel 168, Mısra 2). [begüm,]
meded öldürdi bizi ḡamze-i ḡammāzlaruñ
Yok mı pāyānı **begüm** şīvelerüñ nāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 2). [begüm,]

behcet: Sevinç, güleriyüzlülük, güzellik, şirinlik.

kulı olsam 'aceb mi vālīnūñ
yūsuf-ı mısr-ı ḥüsn ü **behcetdür** (Gazel 63, Mısra 4). [behcetdür, -dür]
zīver-i gülşen-i **behcetdür** o ra'nā ruhlar
ḥaṭ-ı şeb-bū da güzel ḥadd-i semen-bū da güzel (Gazel 119, Mısra 7). [behcetdür, -dür]

behrām: İran hükümdarlarından bir kaçının adı ki en meşhuru, yaban eşeḡi avına pek düşkün olan "Behrām Gūr"dur.

behrām ise de gūra şalar yār-ı ḡārsuz
şol şeh ki āsītānı sa'ādet-me'ābdur (Gazel 44, Mısra 9). [behrām,]

bekle-: (Bir kimsenin gelmesini veya bir işin olmasını) Gözler vaziyette olmak, durup kollamak.

var mıdır bencileyin devlete lāyık bendeñ
seg-i kūyuñla ḡapuñ **beklerin** ey şeh her şeb (Gazel 13, Mısra 8). [beklerin, -r, -in]
ḡayırmaz ölür-isem intizār u ḡasret-ile
hele eşigini cānum çıkınca **bekleyeyin** (Gazel 160, Mısra 8). [bekleyeyin, -y, -eyin]

belā: Büyük sıkıntıya ve zarara sebep olan olay, âfet, musîbet, felâket.

geh **belā** sengin atarsın dile geh tīr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḡaşları yā (Gazel 2, Mısra 1). [belā,]
şām-ı **belāda** görmedin āhum 'alevlerin
ol māha rūşen olmadı mihrüm 'ayān olup (Gazel 16, Mısra 5). [belāda, -da]
dā'imā bezm-i maḡabbetde **belā** cāmin çeker
Sāḡıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 3). [belā,]
ḡuzūrından ayırdı 'ışkı yāruñ bī-ḡuzūr oldum
şoñında her ḡuzūruñ ey yakīnī bir **belā** vardır (Gazel 51, Mısra 14). [belā,]
belā ken 'ān 'inuñ ben ḡüzn-ile ya 'kūb 'uyam ḡüyā
cemāl iklīmīnūñ sultān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 7). [belā,]
cüdā olmaz o bālā-ḡad raḡīb-i bed-liḡālardan
ḡalāş olmadı gitdi āh kim cānum **belālardan** (Gazel 142, Mısra 2). [belālardan, -lar, -dan]
mekānum külbe-i aḡzān olup çeşmüm 'alīl oldı
belā ya 'kūb 'uyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen (Gazel 150, Mısra 8). [belā,]
belā-yı ḡuşşa ile cān virür dil-ḡasta 'āşıklar
eger olmaz-ısa derd ehline dārū 'ş-şifā meclis (Gazel 77, Mısra 13). [belā-yı, --yı]

belā: "Evet, şahidiz" mealli âyetten bir bölüm.

gehî bezm-i elest içre **belâ** cāmın çeken mestem
gehî esrâr-ı 'ışku' llâh-ıla medhûş u hayrânam (Gazel 124, Mısra 3). [belâ,]

belâ deşt: Bela, sıkıntı çölü.

varursın hâne-i a 'dâlara ey gözleri âhû
belâ deştinde bir mecnûn-ı ser-gerdâni añmazsın (Gazel 153, Mısra 2). [belâ deştinde,]

belâ girdâbı: Bela girdabı, büyük felaket.

baħr-ı firâka fûlk-i dil şaldum meded şaldum meded
düşdüm **belâ girdâbına** kaldum meded kaldum meded (Gazel 25, Mısra 2). [belâ girdâbına,]

belâ küyü: Sevgilinin bulunduğu ve belanın eksik olmadığı yer.

hâşret-i dermânda müşkil derde uğrarsın şakın
ey diyen 'âşik **belâ küyünde** ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 8). [belâ küyünde,]

belâ şahrâsı: Bela çölü.

kâmetûn hecrinde 'azm itdi **belâ şahrâsına**
sînem üzre her elif bir reh-güzârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 5). [belâ şahrâsına,]

belâ vü ğuşsa: Bela ve keder.

ben **belâ vü ğuşsa** vü cevre nihâyet bulmadum
gerçi dirler her belânûn 'âkıbet pâyânı var (Gazel 28, Mısra 7). [belâ vü ğuşsa,]

belâġat: Belagat, etkili, güzel ve yerinde söz söyleme.

yaķînî ġusrevâ bir şâ'ir-i ġoş-ġüydu k'anuñ
belâġat tōpını eflâke atdı çarġ meydânı (Gazel 187, Mısra 20). [belâġat,]
evâ'ilde gelenler bulmamışdu pâyesin anuñ
belâġatde yaķînî ġıbtâ-i şahbân-ı vâ'il'dür (Gazel 59, Mısra 12). [belâġatde, -de]

belâ-keş: Bela çeken, belaya katlanan, sıkıntı çeken.

senûn gibi cefâ-cû nâz-perver dil-rübâ yoķdur
benüm gibi **belâ-keş** eşiġünde biñ gedâ vardur (Gazel 51, Mısra 6). [belâ-keş,]

belâ-yı hecr: Ayrılık belâsı.

belâ-yı hecr-ile cân virdi yürken pister-i ġamda
zülâl-i la'lini emdüm ġayât-ı câvidân buldum (Gazel 128, Mısra 3). [belâ-yı hecr-ile, -ile]

belâ-yı tırra: Sevgilinin alnındaki saçların felaketi.

bezm-i belâda şem' gibi ġozyaşın döküp
her şeb **belâ-yı tırra-i** dilberden aġlaram (Gazel 126, Mısra 8). [belâ-yı tırra-i, -i]

bel: Bel, vücudun bir parçası.

ġam-ı zülfüyle âh itdüm ġülüp ol ġonca açılmış
beli nâzûk-ţabî'at kesb ider sünbül havâdan ġazz (Gazel 84, Mısra 6). [beli,]

beli: "Evet, gerçekten" anlamında tasdik, pekiştirme ifadesi.

urur yürekler âteş bu nazm-ı 'âlem-sûz
beli pür-âteş olur ġasb-ı ġâlî dervîş'ûñ (Gazel 115, Mısra 16). [beli,]

belki: "Bir ihtimal" anlamında kullanılan zarf.

cānā dime ki itdūgin ādem neden bulur
cevr itme **belki** 'āşık olası iden bulur (Gazel 55, Mısra 2). [belki,]
yūri var kūy-ı yāra āh iderek
göresin **belki** lūtfını giderek (Gazel 97, Mısra 2). [belki,]

bellü: Âşikâr, mâlûm, anlaşılır.

kılca olduğı miyānı **bellüdür** maḥfî degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hîç (Gazel 24, Mısra 5). [bellüdür, -dür]

belür-:I Belirmek II ortaya çıkmak.

nūr-ı ruḥuñda şanma **belürdi** ḥaṭ-ı ğubār
bir sîm levḥa yazdı ḳazā sūre-i duḥān (Gazel 140, Mısra 5). [belürdi, -di]

be-nām: Namlı, şan ve şöhret sahibi.

serdār-ı leşker-i ğam-ı 'ışk ol yakīnī'yā
mansūr-veş çıkup ser-i dār üzre ol **be-nām** (Gazel 123, Mısra 10). [be-nām,]

benān: Parmak.

benān ile ruḥuñı bīnūñ eylemiş iki şakk
ben anı mu'cize-i muştafā'ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 3). [benān,]

bencileyin: Benim gibi, bana benzer.

gölşen-i kūy-ı yārda yok baña hem-zebān olur
būlbūlem ey yakīnī ben **bencileyin** hezār yok (Gazel 95, Mısra 12). [bencileyin,]

bend: Bağ, engel.

biz ol sevdā'ıyüz kim **bende** geçmeden şafā bulduk
esīr-i bend-i zūlf-i dilberüz āzādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 5). [bende, -e]

bend it-: Bağlamak.

gönlümi zūlf-i yāra **bend itdüm**
gör o dīvāneye ne **bend itdüm** (Gazel 134, Mısra 1). [bend itdüm,]
gönlümi zūlf-i yāra **bend itdüm**
gör o dīvāneye ne **bend itdüm** (Gazel 134, Mısra 2). [bend itdüm,]
kemend-i zūlfüne şeydāları ser-cümle **bend itdün**
dimezsın kim esīr-i bend-i ğam bir mübtelā vardır (Gazel 51, Mısra 3). [bend itdün, -dün].
ol perī zūlf-i girih-ğirini zencīr itmış
dil-i dīvāneme **bend itmege** tedbīr itmış (Gazel 82, Mısra 2). [bend itmege,]

bend kıl-: Bağlamak, zincire vurmak.

mū-miyānuña şarılmazsa n'ola rişte-i cān
anı tek **bend kıl** ol zūlf-i kemend-endāza (Gazel 176, Mısra 6). [bend kıl,]

bend ol-: Bağlanmak (gönlün bağlanması, tutulması // divanelerin zapt edilmesi).

gitdükçe **bend olur** saçına rāh-ı ğamda dil
miskīn esīr-i silsile-müyān olup gider (Gazel 32, Mısra 5). [bend olur,]

bende: Kul, köle II âşık.

kerem it ok gibi gel atma beni yabana
 toğrı bir **bendeñem** ey kaşı kemānum muşlı (Gazel 197, Mısra 6). [bendeñem, -ñ, -em]
 aşsun ser-i zülfinde yakīnī kılın ol şāh
 bir **bendesinüñ** āhır ola ‘ömri nihāyet (Gazel 19, Mısra 14). [bendesinüñ, -s, -i, -nüñ]
 tek yakīnī kuluña öl diyü fermān eyle
 cān virür hıdmete bir **bende-i** fermānuñdur (Gazel 50, Mısra 12). [bende-i,]
 ey gedā ol şehe çün **bende-i** fermān olduñ
 eyle farz it ki kamu ‘āleme sultān olduñ (Gazel 101, Mısra 1). [bende-i,]
 sen şeh-i ‘işmet ü ben **bende-i** şāhib-‘işyān
 benden ey şāh hatā ‘afv u mürüvvet sendeñ (Gazel 147, Mısra 5). [bende-i,]
 şāhum yakīnī **bendeñi** hicrāna şalma kim
 şāyed gedāñı yād idesin bir zamān ola (Gazel 6, Mısra 13). [bendeñi, -ñi]
 la‘l-i cān-bağşuñla ihyā eyleyüp ben **bendeñi**
 ey şanem āyın-i rūḥu‘llāh ‘i ihyā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 9). [bendeñi, -ñi]
 bu kadar cevır ü cefāyı kim umardı sendeñ
 umduğum pādīşehüm **bendeñe** ihsānuñdur (Gazel 49, Mısra 10). [bendeñe, -ñ, -e]
 icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
 Yakīnī **bendeñe** bir manşib ihsān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 18). [bendeñe, -ñ, -e]
 yakīnī **bendeñe** çekdürme minnet-i dehri
 eyā kerīm ü raḥīm ü müheymīn ü mennān (Gazel 138, Mısra 17). [bendeñe, -ñ, -e]

bende-i fermān: Emir kulu II tutkun, aşık.

kişver-i ğamda begüm gerçi ki sultānam ben
 āsitānuñda velī **bende-i fermānam** ben (Gazel 144, Mısra 2). [bende-i fermānam, -am]

bende-i fermān-ber: Ferman götüren köle.

kaşuñda **bende-i fermān-ber** olmak tek naşīb olsun
 ne emrūñ var-ısa cān üzre fermān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 9). [bende-i fermān-ber,]

bende-i hālīş: Has köle.

ey sīm-çihre **bende-i hālīş** geçer saña
 dīnār olursa tañ mı cihān içre mu‘teber (Gazel 126, Mısra 15). [bende-i hālīş,]

bende-i muḳbil: Bahtı açık ve talihli, yüce mevki ve makamlara erişmiş köle.

ḥaremūñ kıble-i ulū‘l-iḳbāl
 Baht kūyuñda **bende-i muḳbil** (Gazel 122, Mısra 12). [bende-i muḳbil,]

benden geç-: Vazgeçmek.

reh-i maḳşūdı tūz geçmek dilerken reh-rev-i ṭab‘um
 kimesne varmadı ser-menzil-i maḳşūda **benden geç** (Gazel 23, Mısra 4). [benden geç,]

bendeñi: Kul, köle; birinci teklik şahıs zamiri. (ben).

ġayrıy leblerüñ ider ihyā
 öldüren **bendeñi** bu ġayretdür (Gazel 64, Mısra 8). [bendeñi,]

bende-nüvāz: Kölesine, kullarına iyilikte bulunan kimse.

yur āb-ı ‘afv anı ne kadar olsa cürmümüz
 Şefkat kılsa ol şeh-i **bende-nüvāzumuz** (Gazel 72, Mısra 12). [bende-nüvāzumuz, -umuz]

bend-i elem: Keder, gam bağı.

diler-iseñ olasıñ **bend-i elemden** āzād
 sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 11). [bend-i elemden, -den]

bend-i ğam: Gam ve keder bağı.

niçe kırtarsun yakīnī **bend-i ğamdan** gerdenin
çeşm cādū ğamze şehhār ü kemend-endāz zülf (Gazel 88, Mısra 17). [*bend-i ğamdan,*]

bend-i zülf: Sevgilinin saçının düğümü, kıvrımı.

şikeste çeşmine cān beste **bend-i zülfine** hātır
o şāha cān u gönülden şikeste-beste esīrüz (Gazel 75, Mısra 3). [*bend-i zülfine,*]

benefşe: Baharın habercisi olan, mor renkli ve güzel kokulu çiçek, menekşe, sevgilinin yüzünde bulunan ayva tüylerine benzetilir.

o gülün kıldı **benefşe** haṭ-ı sebzine yemīn
güşmāl itse ‘aceb mi anı gülşende şimāl (Gazel 117, Mısra 3). [*benefşe,*]
şemīm-i sünbülün ile dil-i nesīm sebük
Firāk-ı sebz-i haṭuñla ser-i **benefşe** girān (Gazel 138, Mısra 4). [*benefşe,*]
dil-i nesīm şehā sünbülün şemīmi ile
Firāk-ı sebz-i haṭuñla ser-i **benefşe** girān (Kaside 3, Mısra 14). [*benefşe,*]

beni: " Ben" birinci tekil kişi zamiri (Aşık).

dür iken böyle yaķar ol yüzi hūrşıyd **beni**
pertev-i vaşlına irsem niçe olur hāl ‘aceb (Gazel 13, Mısra 3). [*beni,*]
tübā kadūñ ider **beni** āzāde ğuşşadan
tübā limen yūsā ‘iduhu ‘l-fevze ve ‘n-necāt (Gazel 18, Mısra 3). [*beni,*]
zülfi ‘ahd itdi vefā eyleyüp öldürmege lık
ķorķarın itmeye ‘ömrüm **benüm** ol ‘ahde vefā (Gazel 2, Mısra 12). [*benüm,*]

benüm: "Ben" birinci tekil kişi zamiri (Yakīnī).

baħr-ı eşkümde yakīnī **benüm** āvāre başum
pür-hevādur heves-i ‘ışķ-ıla mānend-i kelāb (Gazel 10, Mısra 11). [*benüm,*]

benüm başum: Benim (aşığın başına) başım.

düşeli dil zekānuñ çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı **benüm başuma** zindān itdūñ (Gazel 110, Mısra 4). [*benüm başuma,*]

benüm gibi: Benim gibi, bana benzeyen.

benüm gibi yā gül-ruḥsāruña şūrīdedür lāle
gezer kūh-ıla deşti hār u hārālar mekānıdur (Gazel 46, Mısra 13). [*benüm gibi,*]
şabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmiş bī-ķarār olmuş
yeler oñmaz **benüm gibi** perīşān-rūzgār olmuş (Gazel 79, Mısra 2). [*benüm gibi,*]
yāruñ dehānı vaşfın ider yok **benüm gibi**
esrār-ı ğaybı keşf idemez degme hūrde-dān (Gazel 140, Mısra 9). [*benüm gibi,*]
tenūñ koyup ‘azmī o rāh-ı pür-haṭardan ķarbān ķalsun
benüm gibi yoluñda toĝrı yok çün biñde bir ‘āşık (Gazel 161, Mısra 2). [*benüm gibi,*]

benze-: (Bir kimse veya şeyin başka bir kimse veya şeyle) Arasında uygun ve benzer taraflar bulmak, gibi olmak.

ķaddūñe ey serv-ķāmet virdi zīver kākülūñ
Naḥl-i gülde deste-i reyḥāna **beñzer** kākülūñ (Gazel 111, Mısra 2). [*beñzer, -r*]
dilinde dāĝ-ı cefā gözlerinde kanlu sirişk
bi-‘ayniḥī baña **beñzer** şakāyık-ı nu‘mān (Kaside 3, Mısra 16). [*beñzer, -r*]
ķaddūñe ey serv-ķāmet virdi zīver kākülūñ
Naḥl-i gülde deste-i reyḥāna **beñzer** kākülūñ (Kaside 4, Mısra 2). [*beñzer, -r*]

‘aceb mi itse leb-i yāra **beñzemek** kaşdım
dehān-ı ğoncayı zeyn itdi jāleden dendān (*Kaside 6, Mısra 43*). [*beñzemek, -mek*]
zārılıklarla semā‘ eyleyüben yaş aķıdur
giryē vü nālede ey dil baña **beñzer** tōlāb (*Gazel 10, Mısra 10*). [*beñzer, -r*]
dilde la‘l-i leb-i yār elde tolu cām-ı şafā
ey yakīnī baña **beñzer** kanı şāfi-meşreb (*Gazel 13, Mısra 12*). [*beñzer, -r*]
‘āşık-ı sāde-dile **beñzemek** isterse zücāc
çalalum taşlara ‘ırsın şıyalum nāmūsın (*Gazel 152, Mısra 7*). [*beñzemek, -mek*]
bāğ-ı cihānda kaddūne **beñzer** nihāl yok
serv-i sehīde meyl idicek i‘tidāl yok (*Gazel 94, Mısra 1*). [*beñzer, -r*]
dilinde dāğ-ı siyeh çeşmi kına mustağrak
bi-‘aynihi baña **beñzer** şakāyık-ı nu‘mān (*Gazel 138, Mısra 8*). [*beñzer, -r*]
ol haṭ-ı pūr-çin içinde hāl-i ‘anber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya kim me‘vāsıdur gülzār-ı çin (*Kaside 2, Mısra 4*). [*beñzer, -r*]

beñze kan gel-: Benzine kan gelmek. Sağlıklı duruma gelmek, canlanmak.

kanumuz ğam kurutdı bāde ile
beñze kan gelse ol deme irsek (*Gazel 97, Mısra 8*). [*beñze kan gelse, -se*]

beñzet-: Benzer duruma getirmek.

sanmañuz kim sergüzeştüm kâbil-i ta‘bīr olur
kays-ı bī-sāmāna **beñzetmeñ** dil-i dīvānemi (*Gazel 198, Mısra 6*). [*beñzetmeñ, -meñ*]
lāle dirdüm ruḥ-ı rengīnūne gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa (*Gazel 175, Mısra 2*). [*beñzedürdüm, -ü, -r, -dü, -m*]
hārīm-i dergehūñi büstāna **beñzetdüm**
nihāl-i kaddūni serv-i revāna **beñzetdüm** (*Gazel 131, Mısra 1*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
hārīm-i dergehūñi büstāna **beñzetdüm**
nihāl-i kaddūni serv-i revāna **beñzetdüm** (*Gazel 131, Mısra 2*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
ğılāf-ı sīnede eglendi tūğ-ı ‘uryānuñ
ininde uyķuya varmış yılana **beñzetdüm** (*Gazel 131, Mısra 4*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
şu‘ā-ı nīze-i hūrşıyd-i ‘ālem-ārāy
livā-yı husrev-i gītī-sitāna **beñzetdüm** (*Gazel 131, Mısra 6*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
çemende sünbül-i zūlf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḥuñda ṭurra-i ‘anber-feşāna **beñzetdüm** (*Gazel 131, Mısra 8*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
ğubār-ı hūzni siler dillere şafā getirür
Yakīnī şī rūñi āb-ı revāna **beñzetdüm** (*Gazel 131, Mısra 10*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
bihişti kūyuñı ben büstāna **beñzetdüm**
nihāl-i kaddūni serv-i revāna **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 1*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
bihişti kūyuñı ben büstāna **beñzetdüm**
nihāl-i kaddūni serv-i revāna **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 2*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
çemende sünbül-i zūlf-i nigārı ey yüzi gül
Ruḥuñda ṭurra-i ‘anber-feşāna **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 4*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
firāk bezmine āhumla kanlu yaşlarımı
şadā-yı nāya mey-i ergāvāna **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 6*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
ğılāf-ı sīnede eglendi tūğ-ı ‘uryānuñ
ininde uyķuya varmış yılana **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 8*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
şabā-yı āhum ider cism-i zerdūmi lerzān
ten-i nizārımı berg-i hāzāna **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 10*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
ğubār-ı hūzni siler dillere şafā getirür
bu şī‘r-ı pākūñi āb-ı revāna **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 12*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
dilā zamānede rüstē‘leri zebūn itdūñ
Yakīnī gibi seni pehlevāna **beñzetdüm** (*Gazel 132, Mısra 14*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
ķapuñı ka‘be-i ehl-i şafāya **beñzetdüm**
Ruḥ-ı münirūñi nūr-ı hūdā‘ya **beñzetdüm** (*Gazel 133, Mısra 1*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]
ķapuñı ka‘be-i ehl-i şafāya **beñzetdüm**
Ruḥ-ı münirūñi nūr-ı hūdā‘ya **beñzetdüm** (*Gazel 133, Mısra 2*). [*beñzetdüm, -dü, -m*]

benân ile ruhuñı bînuñ eylemiş iki şakk
ben anı mu‘cize-i muştafâ‘ ya **beñzetdüm** (Gazel 133, Mısra 4). [beñzetdüm, -dü, -m]
dilâ gedâlığını pâdişehlik añlarsın
o şâh-ı hüsne seni mübtelâya **beñzetdüm** (Gazel 133, Mısra 6). [beñzetdüm, -dü, -m]
na‘lçesi o mehûn eşiginde nakş olmış
görüp felekte hilâli oraya **beñzetdüm** (Gazel 133, Mısra 8). [beñzetdüm, -dü, -m]
yakînî sünbül-i zülf-i nigârî gülşende
Ruhuñda gâliye-i müşg-sâya **beñzetdüm** (Gazel 133, Mısra 10). [beñzetdüm, -dü, -m]
fezâ-yı gülşeni vâdî-i tûr‘a **beñzetdüm**
olalıdan şecer-i aḥzar üzre nâr ‘ayân (Gazel 138, Mısra 9). [beñzetdüm, -dü, -m]
fezâ-yı gülşeni vâdî-i tûr‘a **beñzetdüm**
olalıdan şecer-i aḥzar üzre nâr ‘ayân (Kaside 3, Mısra 7). [beñzetdüm, -dü, -m]
hıram-ı kaddüñe **beñzetmez**-idi refârin
eger kim uymasa tahrik-i bâda serv-i revân (Kaside 6, Mısra 17). [beñzetmez-idi, -idi]

beñzi şarar-: Sıkıntidan, üzüntüden veya korkudan yüzünün rengi değişmek.

zer virmek-ile şarılalı saña ‘adûlar
altun gibi ‘aşıklaruñuñ **beñzi şarardı** (Gazel 184, Mısra 6). [beñzi şarardı,]

berâber: Aynı değer ve kıymette, eşit.

ser-i küyuñda fark olmaz ruḥum ferş-i ḥarîmüñden
kapuñda eşigüñ taşıyla başum baş **berâberdür** (Gazel 61, Mısra 10). [berâberdür, -dür]

berbâd: Bozuk, perişan, harap, mahv edilmiş.

ḡubâr-ı cismi **berbâd** eylesünler gird-bâd-âsâ
yolında ol perîñuñ rakş iden dîvâneler döñsün (Gazel 165, Mısra 5). [berbâd,]

berbâd eyle-: Bozmak, kötü duruma sokmak.

ḡubâr-ı cismi **berbâd eyleyüp** zülfüñsüz âh itdüm
anuñçün gird-bâd-ı râh-ı küyuñ baña muḡberdür (Gazel 61, Mısra 7). [berbâd eyleyüp, -yüp]

berbâd it-: Harap etmek, telef etmek.

ol perî hecr-ile ister seni **berbâd itmek**
ḥâk-i râhı olagör tüt ki süleymân olduñ (Gazel 101, Mısra 3). [berbâd itmek, -mek]
ebri şimden gerü âhum n‘ola **berbâd itse**
târ-mâr itdi saçın yüz tutup ol meh nâza (Gazel 176, Mısra 3). [berbâd itse, -se]
bâd-ı âhum ne ‘aceb ger anı **berbâd itse**
yanmadan nâr-ı ḡama oldı tenüm ḥâkister (Gazel 30, Mısra 3). [berbâd itse, -se]

berbâd kıl-: Harap etmek, berbat etmek.

ḡubârımı **kılayın** gird-bâd-veş **berbâd**
yolında tâ ki kılam ol perî-ruḥuñ tek ü dev (Gazel 166, Mısra 5). [berbâd kılayın, -ayın]

berbâd ol-: Perişan olmak, zarar görmek.

ya ḥöd keyḡusrev‘üñ **berbâd olan** gül-gün otaḡıdur
anuñ pâyıyla varmış al vâlâ sâyebanıdur (Gazel 46, Mısra 9). [berbâd olan, -an]

berbatt: Lâvuta (lavta) denilen bir çalgı, lir.

neylerem nâyı ten-i zerd ü nizârüm var yeter
naḡme-i **berbatt** gerekmez âh ü zârüm var yeter (Gazel 36, Mısra 2). [berbatt, -t]

ber-dâr ol-: Asılmak, asılı vaziyette olmak.

tolaşur kākül-i miskīnūne sevdā-zededür
dār-ı zülfünde yakīnī'yi ko **ber-dār olsun** (*Gazel 163, Mısra 12*). [*ber-dār olsun, -sun*]

berg: Yaprak.

süsenle **berg-i** bīde 'ayān itme hañçerüñ
dilden dile düşer şaķın ey kaşları kemān (*Gazel 140, Mısra 11*). [*berg-i,*]
verdūñ kulağı **berg** idügin bilse 'andelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiğān olup (*Gazel 16, Mısra 7*). [*berg,*]

berg ü bār: Yaprak ve meyve.

cism-i bārīkūm pūr itdi dāğlarla her elif
ey yakīnī bir nihāl-i **berg ü bārūm** var yeter (*Gazel 36, Mısra 10*). [*berg ü bārūm,*]
ey yakīnī ben dıraht-ı bāğ-ı derd ü miñnetem
cismüm üzre na'l ü dāğum **berg ü bārūmdur** benim (*Gazel 135, Mısra 14*). [*berg ü bārūmdur, -dur*]

ber-geşte: Perişan, düşkün.

olur başa çıkılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür tālī' -i **ber-geşte** hā'ıldür (*Gazel 59, Mısra 10*). [*ber-geşte,*]

berg-i gül: Gül yaprağı.

dāğ-ı ruhsāruñ-ıla kim ki cerāhat bulmaz
pisterin **berg-i gül** eylerse de rāhat bulmaz (*Gazel 66, Mısra 2*). [*berg-i gül,*]
pisterin **berg-i gül** itse vechi var ey lāle-hadd
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz zülf (*Gazel 88, Mısra 11*). [*berg-i gül,*]
kanlu gözümde 'aks-i ruḥı lāle-hadlerüñ
berg-i gül-ile şānki tolu cām-ı bādedür (*Gazel 41, Mısra 6*). [*berg-i,*]
cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz içre ya bir gonca-i ḥamrāsın sen (*Gazel 149, Mısra 2*). [*berg-i,*]

berg-i gül-i al: Kırmızı gül yaprağı.

hōş gelür **berg-i gül-i aldan** ey gonca baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan peykānuñ (*Gazel 103, Mısra 3*). [*berg-i gül-i aldan, -dan*]

berg-i gül-i sır-ābdur: Suya kanmış, taze gül yaprağı.

bir 'aceb **berg-i gül-i sır-ābdur** kim 'arızuñ
anda sünbüller bitürmiş şun '-ı rabbü'l-'ālemīn (*Kaside 2, Mısra 25*). [*berg-i gül-i sır-ābdur, -dur*]

berg-i hazān: Sonbaharda sararıp düşen veya düşmek üzere olan yaprak.

bād şarşar diyü ğamdan şararup **berg-i hazān**
düşer o taze nihāl üstine dir dir dıtrer (*Gazel 30, Mısra 7*). [*berg-i hazān,*]
şabā-yı āhum ider cism-i zerdümi lertzān
ten-i nizārımı **berg-i hazāna** beñizetdüm (*Gazel 132, Mısra 10*). [*berg-i hazāna,*]
berg-i hazāna döndi ruḥı şem '-i meclisüñ
sen 'arż idince gün gibi kāfurdan beden (*Gazel 146, Mısra 7*). [*berg-i hazāna,*]

berg-i nılüfer: Nilüfer yaprağı.

gören ruhsār-ı zerdüm seyl-i bī-pāyān-ı eşkümden
şanur bir **berg-i nılüfer** düşüpdür baḥr u 'ummāna (*Gazel 171, Mısra 8*). [*berg-i nılüfer,*]

bergi zebān: Dile benzeyen yaprak.

ey yakīnī diyemez hañçeriniñ hiddetini
olsa her **bergi zebān** süsen-i sahn-ı çemenüñ (*Gazel 112, Mısra 10*). [*bergi zebān,*]

beri: "-den bu yana" anlamında edat.

bāde-i 'ışkı içelden **beri** 'akluñ gelmez
ey yakīnī ne 'aceb bī-ser ü sāmān olduñ (*Gazel 101, Mısra 11*). [*beri,*]

berk: 1.Şimşek.

zuhūr-ı **berk**-ı hātıf bā'ış-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīg-i āteş-bār olur bā'ış (*Gazel 22, Mısra 9*). [*berk-ı,*]
hiddet-i zihn-i pākūñi görse
bile **berk**-ı 'acül özin kāhil (*Gazel 122, Mısra 8*). [*berk-ı,*]
gerekse **berk**-ı 'acül eylesün biñ isti'cāl
raẓī'-i dāye-i pūr-cūd ü mürvetüñ yem ü kān (*Kaside 1, Mısra 37*). [*berk-ı,*]

2: Sağlam, kuvvetli II. Sert, katı, dayanıklı.

işitmez āhların 'andelīb-i nālānuñ
ne **berk** gūşı var-ı mış gül-i gülistānuñ (*Gazel 102, Mısra 2*). [*berk,*]

berk ur-: Şimşek çakması II Parlama.

perde-i haṭṭ-ı siyāh altında lāmi'dür ruḥuñ
ka'be içre **berk urur** şan nūr-ı ḥayrū'l-mürselin (*Kaside 2, Mısra 16*). [*berk urur,*]
kamaşur lem'a-i envāruña gözler bakamaz
Berk urur nūr-i ruḥuñ reşk-i yed-i beyzāsın (*Gazel 151, Mısra 8*). [*berk urur,*]

ber-karār: Aynı kararda devam etme.

üstüne dönse bir iki gün şanma **ber-karār**
görmez misin ki çarḥuñ işi inķilābdur (*Gazel 44, Mısra 5*). [*ber-karār,*]

ber-karār olmaz: Aynı kararda devam etmemek.

felek kişiyē yār olmaz güzellik **ber-karār olmaz**
bu 'ālem pāyidār olmaz sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 15*). [*ber-karār olmaz,*]

ber-karār ol-: Karar üzere olmak, kararlı olmak.

şurāḥī **ber-karār olsun** gümüş peymāneler dönsün
o şem'-i meclis-ārā şevķına pervāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 1*). [*ber-karār olsun,*]

berk-inān: Hızlı, hızlı at.

meh-i sipihr-i şeref ḥusrev-i sitāre-sipāh
muḥīṭ-i kāf-vaķār āfitāb-ı **berk-inān** (*Kaside 6, Mısra 4*). [*berk-inān,*]

ber-murād: Arzusuna kavuşturmak, dileğine eriştirmek.

sen felekde yirümi ķadr-ile berter kıldıñ
ber-murād itmedi firdevsī'yi sultān maḥmūd (*Kaside 5, Mısra 34*). [*ber-murād,*]

ber-murād eylemez: (İnsanı) isteğine // istediğine kavuşturamaz.

ber-murād eylemez insānı cihān bī-minnet
er iseñ çekme dilā minnetin ol nāmerdüñ (*Gazel 109, Mısra 3*). [*ber-murād eylemez,*]

berr ü bahre: Kara ve deniz.

nūr-ı mihriñle pür dil ü dîde
berr ü bahre himâyetüñ şâmil (Gazel 122, Mısra 4). [berr ü bahre,]

berter: Daha yüce, pek yüksek.

sen felekde yirümi kadr-ile **berter** kılduñ
ber-murâd itmedi firdevsî'yi sultân maḥmûd (Kaside 5, Mısra 33). [berter,]

bes: 1.Yeter, yetişir, tamam, kâfi 2. Çok.

hōş geçdügi **besdür** eli altında çenâruñ
bîd istemesün kişver-i gülşende hilâfet (Gazel 19, Mısra 3). [besdür, -dür]
bezm-i miḥnetde yakîni **bes**-idi efgânum
bir yaña sen de çü ney nâle kılup neylerdüñ (Gazel 109, Mısra 9). [bes-idi, -idi]

beste: Bağlanmış, bağlı, tutsak.

şikeste çeşmine cân **beste** bend-i zülfine hâtır
o şâha cân u gönülden şikeste-beste esîrüz (Gazel 75, Mısra 3). [beste,]

beter: Daha kötü.

ey eşk cüdâ düşseñ o servüñ nazarından
ter düşme şaḥın şaklasun allâh **beterinden** (Gazel 148, Mısra 2). [beterinden, -inden]

beyân eyle-: Açıklamak.

yeter bu deñlü **beyân eyledüñ** 'ale'l-icmâl
du'âlar eyle o şeh-i kişver-i fezâ'ile kim (Kaside 1, Mısra 77). [beyân eyledüñ, -düñ]

beyân ol-: Beyan olmak.

dükenmeye elemüm ḥaşre dek **beyân olsa**
hikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 17). [beyân olsa,]

beyâz: Ak, beyaz (Açık tonda renk bağlamında); bu renkte olan II aydınlık, parlaklık.

alsa **beyâz** otağa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesîr (Gazel 37, Mısra 3). [beyâz,]

beyâz-ı 'arız: Yanağın beyazlığı, beyaz yanak.

beyâz-ı 'arız-ı âmâle zıll-i çetruñ hâl
firâz-ı küngüre-i tāk-ı kadrüñe nisbet (Kaside 1, Mısra 41). [beyâz-ı 'arız-ı,]

beyit: Divan edebiyatında nazım birimi olarak kabul edilen iki mısradan ibaret nazım parçası.

benüm her **beytümü** iz'ân idüp ikân ider-iseñ
bulursın anda hep ma'nâ-yı külliyyât-ı ḥākānî (Gazel 187, Mısra 11). [beytümü, -üm, -i]
gülîstân-ı ma'ânîdür ruḥuñ vaşfında her **beytüm**
benem gülzâr-ı nazmuñ tâze bitmiş verd-i ḥândanı (Gazel 187, Mısra 9). [beytüm, -(ü)m]

beyt-i haram: Kâbe .

ey yakîni haremin bilmez-isem **beyt-i haram**
dilerin ola ḥarâm ol ulu dergâh baña (Gazel 7, Mısra 11). [beyt-i,]

bezl it-: Cömertçe harcamak.

ẖvān-ı vaşluñ dil-i abdāla n'ola **bezl itseñ**
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur (Gazel 50, Mısra 9). [bezl itseñ, -sen]

bezm: Eğlence meclisi, ziyafet.

degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar zāhir
ney-i dem-beste-veş **bezmüñde** hāmūş olduġum demler (Gazel 35, Mısra 12). [bezmüñde, -üñ, -de]
ney gibi nāle ile şerh iderüz sūz-ı dili
bezm-i 'ışk içre suhan-sāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 10). [bezm-i, -i]
dilber zarīf ü **bezm** güzel rūzgār hūb
gölşen laţīf bağ dil-ārā bahār hūb (Gazel 15, Mısra 1). [bezm,]
hengām lāle devr gül eyyām 'ış ü nūş
būlbūl nedīm ü **bezm** çemen lālezār hūb (Gazel 15, Mısra 4). [bezm,]
turmasun rūd-ı sirişkümle sürūd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü sürūd (Kaside 5, Mısra 28). [bezm-i, --i]
aġlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cür'a-veş **bezmünde** yāruñ ḥāke yeksān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 4). [bezmünde, -i, -n, -de]
gider dilden ġam-ı dölāb-ı çarḥı cāmı devr itdür
şakın bu **bezme** sākī gelmesün bīġāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 4). [bezme, -e]
nār-ı ġamdan girye eyler dil yakīnī şem'-veş
ġayrılar **bezmünde** ḥandān olduġından baña ne (Gazel 182, Mısra 12). [bezmünde, -i, -n, -de]
çemende **bezme** cām-ı bāde geldi
nesīm ol dem mübārek-bāda geldi (Gazel 192, Mısra 1). [bezme, -e]

bezm-i belā: Gam, keder meclisi.

bezm-i belāda şem' gibi gözyaşın döküp
her şeb belā-yı turra-i dilberden aġlaram (Gazel 126, Mısra 7). [bezm-i belāda,]

bezm-i çemen: Çimenlik meclisinde.

sākī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende şun bize la'īn piyāleler (Gazel 33, Mısra 2). [bezm-i çemende,]
degül **bezm-i çemende** lāleler seng-i ḥavādisden
şikest olmış cem'üñ cām-ı şarāb-ı erġavānıdır (Gazel 46, Mısra 3). [bezm-i çemende,]

bezm-i elest: Ruhların yaratıldığı zaman.

gehī **bezm-i elest** içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı 'ışku 'llāh-ıla medhūş u ḥayrānam (Gazel 124, Mısra 3). [bezm-i elest,]

bezm-i ezel: Ezel meclisi.

bezm-i ezelde la'lūn-ile demler eyledük
dünyāda eyledüñ bize ol 'ālemi ḥarām (Gazel 123, Mısra 7). [bezm-i ezelde,]

bezm-i fūrkat: Ayrılık meclisi.

tutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb **bezm-i fūrkatde**
yeter yandüñ gel ey pervāne şem'-i encümenden geç (Gazel 23, Mısra 5). [bezm-i fūrkatde,]
zulmeti rüşen ider şu 'le-i sūz-ı āhum
bezm-i fūrkatde yanan şem'-i şebistānam ben (Gazel 145, Mısra 6). [bezm-i fūrkatde,]

bezm-i gülşen: Gül bahçesinin meclisi.

şanma sākī allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḥuñdan utanup ider ḥicāb (Kit'a 1, Mısra 2). [bezm-i gülşende,]

bezm-i 'ışk: Aşk meclisi. II Aşk.

rind-i **bezm-i ʻışk** iseñ ol hem-dem-i âh u enîn
çağırup bu şavtı söyler sâzlar şanma tanîn (Gazel 155, Mısra 1). [bezm-i ʻışk,]

bezm-i maḥabbet: Aşk meclisi | sohbet meclisi.

dāʻimā **bezm-i maḥabbetde** belā cāmın çeker
Sākıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 3). [bezm-i maḥabbetde,]
leb-i laʻl-i ʻarāk-rîzûñ görüp **bezm-i maḥabbetde**
ḥacâletden kızarmış şîşe-i mey şermsâr olmış (Gazel 79, Mısra 7). [bezm-i maḥabbetde,]

bezm-i maḥşer: Kıyamet meclisi.

bezm-i maḥşerde olursam o lebi mülden dūr
âh-ı dil-süzümüñ âhengi ola nağme-i şūr (Gazel 40, Mısra 1). [bezm-i maḥşerde,]

bezm-i maʻrifet: Marifet meclisi.

biri benem ki kadeḥ-nüş-ı **bezm-i maʻrifetem**
kemîne cürʻa-keşüm ḥusrev ü cem ü ḥākān (Kaside 6, Mısra 25). [bezm-i maʻrifetem, -em]

bezm-i miḥnet: Mihnet meclisi, eziyet ve cefa yeri II dünya.

bezm-i miḥnetde yakînî bes-idi efḡānum
bir yaña sen de çü ney nâle kılup neylerdün (Gazel 109, Mısra 9). [bezm-i miḥnetde,]
yakînî **bezm-i miḥnetde** delindi ney gibi bağrum
anuñçün nâle vü âhum ser-â-ser tutdı âfâkı (Gazel 185, Mısra 9). [bezm-i miḥnetde,]

bezm-i şafâ: Neş'e, zevk, eğlence meclisi.

gam meclisinde bâde-i ʻışk-ıla ḥurremüz
bezm-i şafâda ʻış idici rind-i ʻâlemüz (Gazel 73, Mısra 2). [bezm-i şafâda,]
künc-i belâda nâle şifâ-sâz olur baña
bezm-i şafâda nağme-i kânûnı nʻeylerem (Gazel 126, Mısra 6). [bezm-i şafâda,]
biz ol mürîd-i **bezm-i şafâyuz** yakînî kim
pîr-i muḡānuñ eşigidür ḥānkāhumuz (Gazel 70, Mısra 11). [bezm-i şafâyuz, -yuz]

bezm-i vaşl: Kavuşma meclisi.

yıkılsam tañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ḡamdan
kim oldı **bezm-i vaşluñ** gibi cānā bî-bakā meclis (Gazel 77, Mısra 12). [bezm-i vaşluñ,]

bezmi vaşl: Kavuşma meclisi.

yakînî kaʻbe şandı **bezmi vaşluñçün** duʻā itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruḡuñla pür-şafâ meclis (Gazel 77, Mısra 17). [bezmi vaşluñçün, -çün]

bî-ʻakl: 1.Akılsız. 2.Kendini bilmez bir halde olmak.

şöyle mecnûn itdi ben dîvāneyi leylâ şaçuñ
ey perî **bî-ʻakl** ola geldükçe mecnûn üstüme (Gazel 181, Mısra 4). [bî-ʻakl,]

bî-amân: Amansız, acımaz, merhametsiz.

âh kim dil esîr-i fûrkatdūr
ʻömr ise **bî-amân** u mühletdūr (Gazel 63, Mısra 2). [bî-amân,]

bî-amân ol-: Acımasız olmak.

her demde çeşmüme niçe bir ḥün-feşân ola
ol şâh-ı ḥüsn yâ niçe bir **bî-amân ola** (Gazel 6, Mısra 2). [bî-amân ola, -ola]

bi-‘aynihi: Aynı, aynıyla, tıpkı, onun gibi.

dilinde dāğ-ı siyeh çeşmi kana mustağrak
bi-‘aynihi baña beñzer şaķāyık-ı nu‘mān (*Gazel 138, Mısra 8*). [*bi-‘aynihi,*]
dilinde dāğ-ı cefā gözlerinde kanlu sirişk
bi-‘aynihi baña beñzer şaķāyık-ı nu‘mān (*Kaside 3, Mısra 16*). [*bi-‘aynihi,*]

bī-bakā: Sonsuz olmayan, fânî.

yıkılsam tañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ğamdan
kim oldı bezm-i vaşluñ gibi cānā **bī-bakā** meclis (*Gazel 77, Mısra 12*). [*bī-bakā,*]

bī-bedel: Eşi dengi olmayan, eşsiz.

ey şanem saña **bī-bedel** didiler
allāh allāh ‘aceb güzel didiler (*Gazel 34, Mısra 1*). [*bī-bedel,*]

bī-cān it-: Cansız bırakmak, öldürmek.

gelmeyüp sīneme ben ħastayı **bī-cān itme**
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum muşlī (*Gazel 197, Mısra 7*). [*bī-cān itme,*]

bī-cān yatur: Cansız yatmak, ölmüş olmak II Çok acı çekmek.

maḥaldür itse mekān dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile **yatur bī-cān** (*Kaside 6, Mısra 56*). [*bī-cān yatur, -ur*]

bī-çāre: 1. Çaresiz. 2. Düşkün, zavallı.

gezerken ḥasta-dil **bī-çāre** bir ‘īsī-dehān buldum
leb-i cān-bāḥşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum (*Gazel 128, Mısra 1*). [*bī-çāre,*]
çeşm-i bīmārına dil virme şaķın **bī-çāre**
göz göre nakdūñı aldurmayığör ‘ayyāra (*Gazel 174, Mısra 1*). [*bī-çāre,*]

bīd: Söğüt ağacı(na meyletmek, yönelmek).

ḥōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende ḥilāfet (*Gazel 19, Mısra 4*). [*bīd,*]

bī-dād: Adaletsiz (kimse), zalim; adaletsizlik, zulüm, eziyet.

yok mı ey zālīm ü **bī-dād** meded sende amān
ka‘be-i cānı yeter zulm-ile vīrān itdūñ (*Gazel 110, Mısra 7*). [*bī-dād,*]

bīdār: İyi talih. || Bahtı uyanık, talihi açık.

kevkeb nuḥūset üzre vü ṭālī‘ felek-zede
Baht-ı siyāhı itmedi **bīdār** eninümüz (*Gazel 74, Mısra 2*). [*bīdār,*]
nücüm gibi yanam şubḥ olunca şevķumdan
ḥudā ger eyleye **bīdār-ı** kūy-ı yār beni (*Gazel 199, Mısra 4*). [*bīdār-ı, --ı*]

bī-derd: Dertsiz, aşk acısını bilmeyen ve çekmeyen (kişi), ham.

bilmez ‘ilāc kadrini bīmār olmayan
bī-derde kılma zaḥmuñı ben mübtelāya kıl (*Gazel 121, Mısra 8*). [*bī-derde, -e*]

bi-fazli: Yüce faziletli, erdemli.

o kişvere dahı başmadı pây peyk-i hayâl
li'enne midhate **bi-fazli** sinân elfi sinîn (Kaside 1, Mısra 68). [bi-fazli,]

bigâne: Aşına olunmayan, yabancı, el.

bugün sen kim letâfet bahırına bir dürr-i yektâsın
düşer mi saña hîç **bigâne** düşmek âşinâlardan (Gazel 142, Mısra 4). [bigâne,]
gider dilden gam-ı dölâb-ı çarhı câmı devr itdür
şakın bu bezme sâkî gelmesün **bigâneler** dönsün (Gazel 165, Mısra 4). [bigâneler, -ler]

bi-hadd ü gâyet: Sonsuz ve nihayetsiz.

gâyetde hoş gelür baña peykân-ı tîr-i yâr
bi-hadd ü gâyet olsa dahı çekmezsin melâl (Gazel 116, Mısra 12). [bi-hadd ü gâyet,]

bi-hadd: Sayısız, sınırsız, hesapsız, pek çok.

vaşf-ı **bi-haddüñi** ta 'rîf degüldür haddüm
yoğ-ımiş kişver-i efzâlüñe etrâf u hudûd (Kaside 5, Mısra 29). [bi-haddüñi, -ñi]

bi-hakikat: Hakikatsiz.

bi-hakikat büti ko 'îsî-i devrân ise de
yanma bi-mihr odına şem'-i şebistân ise de (Müseddes 1, Mısra 3). [bi-hakikat,]

bi-hamdi 'llâh: "Allah'a şükürler olsun" anlamında, Allah'ın nimetlerine ve lütuflarına minnet ve teşekkürü bildirmek üzere kullanılan bir ifadedir.

hadeng-i gamzeñe sinem nişân olduğunu bildüm
bi-hamdi 'llâh dilâ sehm-i sa 'âdetden nişân buldum (Gazel 128, Mısra 6). [bi-hamdi 'llâh,]

bi-hem-tâ: Eşsiz, benzersiz.

aķ sâdeyle sadef içre dîr-i yektâsın
yâ semen içre olan jâle-i **bi-hem-tâsın** (Gazel 151, Mısra 2). [bi-hem-tâsın, -sın]

bi-hem-tâ: Eşsiz, benzersiz.

belâ ken 'ân 'muñ ben hüzn-ile ya 'küb'uyam güyâ
cemâl iklîminüñ sulţân-ı **bi-hem-tâsıdur** yūsuf (Gazel 89, Mısra 8). [bi-hem-tâsıdur, -dur]

bihi 'n-nebat: En iyi, ot, çalı, ağaç gibi yerden yetişen şey, bitkiler.

bārân-ı eşküm-ile ruñuñ kıldı sebzezâr
men emţara 's-sehâbe fe-ehyâ **bihi 'n-nebât** (Gazel 18, Mısra 6). [bihi 'n-nebât, -nebât]

bihişt: Cennet, uçmak.

bâğ-ı ruñuñda dâne-i hâlûñçün ey perî
terk eylesek **bihişt** n'ola biz de âdem'üz (Gazel 73, Mısra 4). [bihişt, -i]
bihişt küyuñı ben büstâna beñzetdüm
nihâl-i kaddüñi serv-i revâna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 1). [bihişt, -i]
ey yakîñi saña reşk eylese erbâb-ı **bihişt**
cennet-i küyn o hûruñ idinürseñ me'vâ (Gazel 1, Mısra 9). [bihişt,]

bihişt: Şair Bihiştî, BİHİŞTÎ RAMAZAN EFENDÎ (ö. 979/1571) Osmanlı âlimi, mutasavvıf ve şair.

bihişt vâ'ız-ı şehr itdi takrîr
o hûruñ âsitânı yada geldi (Gazel 192, Mısra 7). [bihişt,]

bihişt-i kūy: Köy cenneti.

vaşf-ı **bihişt-i kūy**ı tururken habībümün
hāl-i caḥīmi söyleme vā'ız azābdur (Gazel 45, Mısra 7). [bihişt-i kūy,]

bī-hūde: Beyhude, boş yere.

bī-hūde gezer ḥāk-i derinden dil olup dūr
āvāre ḡarīb oldı cüdā düşdi yirinden (Gazel 148, Mısra 7). [bī-hūde,]
serv-i bāḡuñ kılmazın **bī-hūde** refṭārına meyl
kāmetiñ gibi nihāl-i nāz-perverd isterin (Gazel 157, Mısra 9). [bī-hūde,]
deşt ü kühsārda **bī-hūde** gezermiş mecnūn
'ışkuñ āyini nedür bilmemiş ol divāne (Gazel 173, Mısra 5). [bī-hūde,]

bī-hūş: Akli başında olmayan, kendinden geçmiş.

kamı cām-ı mey-i la'lüñle **bī-hūş** olduğum demler
şarāb-ı şevk-ıla sermest ü medhūş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 1). [bī-hūş,]

bī-ḥuzūr ol-: Huzursuz olmak.

ḥuzūrından ayırdı 'ışkı yāruñ **bī-ḥuzūr** oldum
soñında her ḥuzūruñ ey yakīnī bir belā vardır (Gazel 51, Mısra 13). [bī-ḥuzūr oldum, -dum]

bī-kār: Amaçsız, faydasız.

felāket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ḡarābet-i dil-i **bī-kār** u bār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 4). [bī-kār,]

bī-karār: Devamlı olmama, süreklilik göstermeme, istikrarsız.

ne ḥār ile güler oynar o gül-'izār 'aceb
kimüñle şalınur ol serv-i **bī-karār** 'aceb (Gazel 14, Mısra 2). [bī-karār,]
'aceb mı mihrüñ-ile zerre gibi rakş itsem
saña bu ḥüsnı viren kıldı **bī-karār** beni (Gazel 199, Mısra 8). [bī-karār,]

bī-karār ol-: Kararsız olmak II bir yerde sabit durmamak.

şevk-ı mihr-i ruḥ-ı yār-ıla semā' eyler çarḥ
bī-karār oldı dönüp 'aşıq-ı ser-gerdāna (Gazel 173, Mısra 10). [bī-karār oldı,]
şabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmüş **bī-karār** olmuş
yeler oñmaz benüm gibi perīşān-rūzgār olmuş (Gazel 79, Mısra 1). [bī-karār olmuş, -muş]
güneş kapuñda ey meh ḥāke düşmüş **bī-karār** olmuş
görüñ mihr-i cemālün zerre gibi **bī-karār** olmuş (Gazel 80, Mısra 1). [bī-karār olmuş, -muş]
güneş kapuñda ey meh ḥāke düşmüş **bī-karār** olmuş
görüñ mihr-i cemālün zerre gibi **bī-karār** olmuş (Gazel 80, Mısra 2). [bī-karār olmuş, -muş]
ne dem ki ilte şabā bāḡa büy-ı sünbülünü
o dem hevāya düşüp **bī-karār** olur reyḥān (Gazel 138, Mısra 12). [bī-karār olur,]

bi-ke'sin min ma'in: "Kaynağından doldurulmuş." Saffat 37/45.

ḥuşk-leb ü dil-teşne cān virmek mukarrerdür baña
ḥızr-ı ḥaṭṭ-ı la'lüñ irmezse **bi-ke'sin min ma'in** (Kaside 2, Mısra 38). [bi-ke'sin min ma'in,]

bil-: 1. Bir şey hakkında bilgisi, mālūmatı olmak, o şeyi öğrenmiş bulunmak.

şemşir-i ḡamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan cerāḥati **bilmez** o ḡamzekār (Gazel 26, Mısra 10). [bilmez, -mez]

bilür derd ehlinüñ hâlini ben mecnûna mâ'ildür
benüm çok sevdüğüm hâl ehli'dür ma'küle kâ'ildür (Gazel 59, Mısra 1). [bilür, -ür]
hadeng-i ğamzeñe sinem nişân olduĝını **bildüm**
bi-hamdi lâh dilâ sehmi-i sa'âdetden nişân buldum (Gazel 128, Mısra 5). [bildüm, -dü, -m]
'uşşâkına görünmez-imiş bir perî-nijâd
bildüm görünce sensin o âfet didükleri (Gazel 201, Mısra 10). [bildüm, -dü, -m]
kimisi lâle didi 'arızuñ kimisi gül
ötesin **bilmez**in ammâ katı ra'nâ ancak (Gazel 92, Mısra 6). [bilmez, -mez, -in]
ne âh ü zâra meded var ne 'arz-ı hâle mecâl
ne çâre egleyyeyin **bilmez**in 'aceb n'ola hâl (Müseddes 2, Mısra 8). [bilmez, -mez, -in]
deşt ü kühsârda bî-hûde gezermiş mecnûn
'işkuñ âyini nedür **bilmemiş** ol dîvâne (Gazel 173, Mısra 6). [bilmemiş, -me, -miş]
nihâl-i kâmet-i mehzûn-ı yâra öykünmiş
ne alçak olduĝını **bildüñüz** mi tûbâ'nuñ (Gazel 102, Mısra 8). [bildüñüz, -dü, -ñüz]
bilmezin n'eyledüñ n'itdün sefer tedârükün itdün
beni cansuz kodın gitdün sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 7). [bilmez, -mez, -in]
gör ehl-i 'işkuñ pîşesin **bil** göñlümün endişesin
taşlara nâmum şîşesin çaldum meded çaldum meded (Gazel 25, Mısra 11). [bil,]
çâk itse kalbi ğamzeñ göñlümdekin **bilürdün**
ehl-i kerâmet iseñ gel keşf-i râza başla (Gazel 170, Mısra 3). [bilürdün, -ür, -dün]
ne ğama çâre var ne derde meded
'işk **bilmen** ne güne zahmetdür (Gazel 62, Mısra 10). [bilmen, -men]
hastalar hâlin **bilmez**sin gözümün yaşın silmezsin
derdüme devâ kılmazsın sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 9). [bilmezsin, -mez, -sin]
verdün kulağı berg idüĝin **bilse** 'andelîb
neylerdi böyle hem-dem-i âh u figân olup (Gazel 16, Mısra 7). [bilse, -se]

2. (Kıymetini) bilmek / anlamak / idrak etmek.

ey yakîni o bütüñ nüktelerin fehm eyle
ne **bilür** ehl-i luĝat terk idelüm kâmusın (Gazel 152, Mısra 10). [bilür, -ür]
ne kan ağladuĝum 'işkuñla giryân olmayan **bilmez**
nedendür nâlemüz derdüñle nâlân olmayan **bilmez** (Gazel 67, Mısra 1). [bilmez, -mez]
ne kan ağladuĝum 'işkuñla giryân olmayan **bilmez**
nedendür nâlemüz derdüñle nâlân olmayan **bilmez** (Gazel 67, Mısra 2). [bilmez, -mez]
zenahdânüñda ey yûsuf-likâ zülfüñle zâr oldum
benüm hâlüm esîr-i bend-i zindân olmayan **bilmez** (Gazel 67, Mısra 4). [bilmez, -mez]
şafâsın pâk-dâmân olmaĝuñ hâr-ı ta'allukdan
fenâ deştinde mecnûn gibi 'uryân olmayan **bilmez** (Gazel 67, Mısra 6). [bilmez, -mez]
ĝamuñ esrârıñ keyfiyyetin benden su'âl eyle
ne hâletdür anı 'işkuñla hayrân olmayan **bilmez** (Gazel 67, Mısra 8). [bilmez, -mez]
dil-i şürîdede kalmaduĝın cem'iyet-i hâtır
ser-i zülfüñle pâ-mâl ü perîşân olmayan **bilmez** (Gazel 67, Mısra 10). [bilmez, -mez]
irince gülşen-i küyma ol servün neler çekdüm
Yakîni seyl-i eşküm gibi cüyân olmayan **bilmez** (Gazel 67, Mısra 12). [bilmez, -mez]
ey yakîni devlet-i 'ukbâya zâhid muntazır
ehl-i hâl olan **bilür** anı ki hâlâ bundadır (Gazel 42, Mısra 16). [bilür, -ür]
harâbât ehlinüñ erkânını **bilmezken** ey zâhid
idersin da'vî-i 'irfân olur mı böyle nâdânlık (Gazel 93, Mısra 5). [bilmezken, -mez, -ken]
bilmezem her şeb ne sihr eyler hayâl-i zülf-i döst
pür kılur biñ başlu ejderhâ-y-ıla vîrânemi (Gazel 198, Mısra 3). [bilmezem, -mez, -em]
kendün ĝarîk-ı bahr-ı fenâ **bil** ki çarh-ı dün
âb üze bir havâ-y-ıla tölmiş habâbdur (Gazel 44, Mısra 3). [bil,]
yakîni **bil** bunı tecrîd-ile tevhide irdünse
Yakîni cevher-i ferdüz bizüm efrâdımız yokdur (Gazel 48, Mısra 13). [bil,]
hemîşe nâmuñı zıkr itsün ey sipîhr-i cemâl
kitâb-ı dânişüñün noktasın **bilen** kişiye (Kaside 1, Mısra 56). [bilen, -en]
deryâ-yı 'işkuñ zahmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visâlün kıymetin **bildüm** meded **bildüm** meded (Gazel 25, Mısra 6). [bildüm, -dü, -m]

deryā-yı 'ışkuñ zahmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visālūñ kıymetin **bildüm** meded **bildüm** meded (Gazel 25, Mısra 6). [bildüm, -dü, -m]
bildük suhanuñdan dehenüñ var idüğini
ma'lüm olur ey gonca mü'essir eşerinden (Gazel 148, Mısra 3). [bildük, -dü, -k]
ey hālümü o zālīm ile **bilmek** isteyen
zulm-ile yıkdı göñlümi hālüm harābdur (Gazel 45, Mısra 5). [bilmek, -mek]
nedür hüviyyeti **bilmek** dilerseñ ey dervīş
'ayān ider anı nūr-ı cemālī dervīş'üñ (Gazel 115, Mısra 9). [bilmek, -mek]

bildi: Anladı ki.

fitne başı neydüğün **bildi** dil-i şūrīde-hāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 3). [bildi,]

bildüğün: Bildiği şey.

cevher-i ferd-i dehānın **bildüğün** gayr istemem
nükte-dānlıkda yakīnī kendümi ferd isterin (Gazel 157, Mısra 11). [bildüğün,]

bildür-: Bildirmek, habardar etmek.

murğ-ı dil kapıcı şehbāz idüğün **bildürmiş**
o gözi şahīn idüp giymege kânūn üsküf (Gazel 90, Mısra 5). [bildürmiş, -miş]

bile: "-dA, dahi" anlamlarındaki bağlaç.

geşt-i gülşen ne-y-idi rağmına murtāzlaruñ
bile şalınmağa bir serv-i gül-endām olsa (Gazel 175, Mısra 6). [bile,]
hiddet-i zihn-i pākūñi görse
bile berķ-ı 'acül özin kāhil (Gazel 122, Mısra 8). [bile,]

billür: Billür, şeffaf cam. Şeffaf bir cevher.

ol māh 'arza kıldı çü **billürdan** beden
kaldurdu baş görmege her sūrdan beden (Gazel 146, Mısra 1). [billürdan, -dan]

bilme-: (Sonucu) bilememek, tahmin edememek; kararsız kalmak.

fiğān u āh u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime āh ideyim **bilmem** hevā-yı rüzgārumdan (Gazel 141, Mısra 2). [bilmem, -m]
bilmedi bir kimse esrār-ı ğamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-ya 'kıl olmuş niçe biñ hayrānı var (Gazel 28, Mısra 9). [bilmedi, --me, --di]
ey yakīnī haremīn **bilmez-isem** beyt-i haram
dilerin ola harām ol ulu dergāh baña (Gazel 7, Mısra 11). [bilmez-isem, -isem]

bilmem neyleyem: Ne yapacağımı bilmiyorum.

başumdan aşdı seyl-i ğam **bilmem** yakīnī **neyleyem**
dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded (Gazel 25, Mısra 13). [bilmem neyleyem,]

bilüñ-: Anlaşılmak, gerçeğine erişilmek, idrak edilmek.

dikķatle didi **bilüñe** bir nazm-ı dūr-niğār
itdi yakīnī māmelekin yine der-miyān (Gazel 140, Mısra 13). [bilüñe, --e, -]

bīm: Korku.

ne meyl-i 'ālem-i vuslat ne **bīm-i** vādī-i fūrķat
iki 'ālem ğamın çekmez olup dil mest ü dīvāne (Gazel 171, Mısra 3). [bīm-i,]

tîr olup müjgânların ebrûn olaldan yâ 'alî
bîm-i cân kıldı gözümde uyğuyı rû' yâ 'alî (Gazel 195, Mısra 2). [bîm-i,]

bîmâr: Hasta II dertli, kederli.

bilmez 'ilâc kadrini **bîmâr** olmayan
bî-derde kılma zaḥmuñı ben mübtelâya kıl (Gazel 121, Mısra 7). [bîmâr,]
bîmâr hâtırın şora gel ey tabîb-i cân
kim fûrkat eyledi yirümi pister-i helâk (Gazel 96, Mısra 3). [bîmâr,]
kapuñda derd ü fâkayla gönül **bîmâr** u 'âcizdür
bu derde şerbet-i lûṭfuñla dermân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 15). [bîmâr,]
gelmediñ pister-i gamda göre ben **bîmarı**
künc-i ḥasretde bu dil-ḥastayı zâr eyleme gel (Gazel 118, Mısra 7). [bîmarı, -ı]
bîmâr gözlerin güne karşı yatur görüp
üstine gerdî kaşları bir miskî sāyebân (Gazel 140, Mısra 3). [bîmâr,]

bîmâr eyle-: Hasta etmek.

süz gözün bağda bir kez tağıdup tırraların
sünbülü derhem idüp nergisi **bîmâr eyle** (Gazel 180, Mısra 2). [bîmâr eyle,]

bîmâr it-: Hasta etmek. Sağlığını bozmak.

çemende kadd-i bülendün çenârı pest itdi
hem **itdi** nergisi **bîmâr** çeşm-i fettânün (Gazel 102, Mısra 12). [bîmâr itdi,]

bî-mecâl: Halsiz, tâkatsiz, zayıf, dermansız, bitkin.

gam pisterinde derd-ile cân virmedin yetiş
ey cân tabîbî hâl-i dil-i **bî-mecâli** gör (Gazel 39, Mısra 4). [bî-mecâli, -i]
terk-i diyâr kıldı yakînî-i **bî-mecâl**
düşdi tarîk-ı mihnete galṭân olup gider (Gazel 32, Mısra 13). [bî-mecâl,]
çeşmün yakînî ḥastayı itmişdi **bî-mecâl**
âhû vü kıys'a düşmedin ülfet didükleri (Gazel 201, Mısra 13). [bî-mecâl,]

bî-mihr: Güneşsiz.

bî-hakîkat büti ko 'îsî-i devrân ise de
yanma **bî-mihr** odına şem'-i şebistân ise de (Müseddes 1, Mısra 4). [bî-mihr,]

bî-minnet: Minnet ettirmeden, lütufkâr bir şekilde.

ber-murâd eylemez insânı cihân **bî-minnet**
er iseñ çekme dilâ minnetin ol nâmerdün (Gazel 109, Mısra 3). [bî-minnet,]

bî-misâl: Eşi ve benzeri olmayan.

libâs-ı ka'bede olan siyâh şâl için
'izârün üzre hat-ı **bî-misâl** hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 4). [bî-misâl,]

biñ: " Bin " sayı sıfatı; " pek çok, çok fazla. ".

deryâ-yı 'ışkuñ zaḥmetin çekdüm görüp **biñ** mihnetin
dürr-i visâlün kıymetin bildüm meded bildüm meded (Gazel 25, Mısra 5). [biñ,]
bilmedi bir kimse esrâr-ı gamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lâ-ya' kıl olmuş niçe **biñ** ḥayrânı var (Gazel 28, Mısra 10). [biñ,]
senün gibi cefâ-cû nâz-perver dil-rübâ yokdur
benüm gibi belâ-keş eşigünde **biñ** gedâ vardır (Gazel 51, Mısra 6). [biñ,]

kāşki **biñ** cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnün-ı şeydā eylesem (Gazel 127, Mısra 5). [biñ,]
kāşki olsa ser-ā-pā sinede yüz **biñ** zebān
her birin gül ruhlarıñ şevkinda güyā eylesem (Gazel 127, Mısra 7). [biñ,]
kāşki ka'be kapuñda eylesem yüz **biñ** niyāz
her nefesde nūr-ı dīdaruñ temennā eylesem (Gazel 127, Mısra 9). [biñ,]
bilmezem her şeb ne sihr eyler hayāl-i zülf-i dōst
pür kıılır **biñ** başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi (Gazel 198, Mısra 4). [biñ,]
bir nāvek-ile sīneme **biñ** revzen açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri (Gazel 201, Mısra 7). [biñ,]
gerekse berķ-i 'acül eylesün **biñ** isti'cāl
raẓī-i dāye-i pür-cūd ü mürvetüñ yem ü kām (Kaside 1, Mısra 37). [biñ,]

biñ cāna: Çok değerli olmak, karşılığında binlerce can verilebilmek.

itdükçe pervāz **biñ cāna** dir az
ol çeşm-i şehbāz v' allāh şāhīn (Gazel 156, Mısra 3). [biñ cāna,]

biñ 'ömre virmez: Daha değerli saymamak, değışmemek.

bir dem şafā-yı kūyını **biñ 'ömre virmez**
anuñ tavāfin itse müyesser ilāhumuz (Gazel 71, Mısra 11). [biñ 'ömre virmez,]

biñde bir: Çok az.

tenüñ koyup 'azmı o rāh-ı pür-hatardan kārban ıalsun
benüm gibi yoluñda toğrı yok çün **biñde bir** 'aşık (Gazel 161, Mısra 2). [biñde bir,]

bī-pāyān: Sonsuz, tükenmez.

gören ruhsār-ı zerdüm seyl-i **bī-pāyān-ı** eşküimde
şanur bir berg-i nīlūfer düşüpdür baħr u 'ummāna (Gazel 171, Mısra 7). [bī-pāyān-ı,]

bī-perde: Örtüsüz, açık.

ister tavāf eyleye **bī-perde** dil velī
zülfī cemāl-i ka'be-i yāra nīkābdur (Gazel 44, Mısra 15). [bī-perde,]

bī-pervā: Çekinmeden, korkusuz bir biçimde.

kays üns eyledi vahşīler-ile havfindan
ben belā deştini tenhā gezerin **bī-pervā** (Gazel 1, Mısra 8). [bī-pervā,]

bir:1. " Bir " belgisiz sıfat.

dūd-ı āhum yiridür tutsa yakīnī felegi
itdi **bir** şem'-i şeb-ārā yirümi nār-ı cefā (Gazel 2, Mısra 14). [bir,]
var şalāhuñ eyleseñ mağribde ger icrā-yı haķ
irş-ile nakl itdi **bir** pāşā-yı şālīhden saña (Gazel 5, Mısra 10). [bir,]
her demde çeşmüme niçe **bir** hūn-feşān ola
ol şāh-ı hūsn yā niçe **bir** bī-amān ola (Gazel 6, Mısra 1). [bir,]
her demde çeşmüme niçe **bir** hūn-feşān ola
ol şāh-ı hūsn yā niçe **bir** bī-amān ola (Gazel 6, Mısra 2). [bir,]
şāhum yakīnī bendeñi hicrāna şalma kim
şāyed gedāñi yād idesin **bir** zamān ola (Gazel 6, Mısra 14). [bir,]
aşsun ser-i zülfinde yakīnī kılın ol şāh
bir bendesinüñ āħir ola 'ömri nihāyet (Gazel 19, Mısra 14). [bir,]
şimdi **bir** hāletdeyem cām-ı mey-i 'ışkuñla kim
Sāķıyā keyfiyyet-i hālüm işiden oldı mest (Gazel 21, Mısra 9). [bir,]

bak hâtır-ı pür-gerdûme rahm eyle rûy-ı zerdûme
 bir çâre eyle derdûme şoldum meded şoldum meded (Gazel 25, Mısra 10). [bir,]
 gördi hücum-ı seyl-i sirişkûm ziyâdedür
 her mevc tutdı sâhil-i deryâda **bir** kenâr (Gazel 26, Mısra 4). [bir,]
 şad-hezârân cân u dil murğın ider her ân şikâr
 görmedüm çeşm-i hîyel-bâzuñ gibi **bir** cân-şikâr (Gazel 27, Mısra 2). [bir,]
 çeşmi **bir** âhû ki şîr-efgenlik anuñ pîşesi
 zülfi **bir** şehbâzdur kârı anuñ her ân şikâr (Gazel 27, Mısra 7). [bir,]
 çeşmi **bir** âhû ki şîr-efgenlik anuñ pîşesi
 zülfi **bir** şehbâzdur kârı anuñ her ân şikâr (Gazel 27, Mısra 8). [bir,]
 her kimüñ bağ-ı cihânda **bir** gül-i handânı var
 ‘andelîb-âsâ hezârân nâle vü efgânı var (Gazel 28, Mısra 1). [bir,]
 pey-der-pey oklarıñ dil-i süzâna geçdiler
 bir tâb-hânedür niçe mihmân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 4). [bir,]
bir yirde hâk kıl beni ey rûzgâr kim
 nâz-ıla gâh o serv-i hırâmân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 7). [bir,]
 ‘arife **bir** gül yeter dirler benüm dañı dilâ
 gülsitân-ı dehrde **bir** gül- ‘izârüm var yeter (Gazel 36, Mısra 6). [bir,]
bir de sen şıma bu göñlüm şîşesin ey bağı taş
 seng-i ta ‘nından ‘adûnuñ inkisârüm var yeter (Gazel 36, Mısra 7). [bir,]
 cism-i bârîküm pür itdi dâğlarla her elif
 ey yakîñi **bir** nihâl-i berg ü bârum var yeter (Gazel 36, Mısra 10). [bir,]
 hañt-ı yâkût-ı lebûndür cânı teşhîr eyleyen
 bir nigîn-i la ‘ldür ki ism-i a ‘zam bundadur (Gazel 43, Mısra 6). [bir,]
 kendüñ garîk-ı bañr-ı fenâ bil ki çarh-ı dün
 âb üzre **bir** havâ-y-ıla tölmiş habâbdur (Gazel 44, Mısra 4). [bir,]
 gelmez yakîñi eşigüñe ‘arz-ı hâcete
 Ancak garaz cenâbuña **bir** intisâbdur (Gazel 45, Mısra 10). [bir,]
 kamı sinem gibi **bir** tâze açılmış gülşen
 gülleri zañmlarıñ goncası peykânûndur (Gazel 49, Mısra 5). [bir,]
 kem iden nağd-i hayâtuñ dehenûmdür dirsın
 Nutka yok tākati **bir** vālîh ü hayrânûndur (Gazel 49, Mısra 8). [bir,]
 tek yakîñi kuluña öl diyü fermân eyle
 cân virür hıdmete **bir** bende-i fermânûndur (Gazel 50, Mısra 12). [bir,]
 ne haddüñ gibi ra ‘nâ **bir** gül-i bâğ-ı bahâ vardur
 ne bâlâ kaddüñe mânend nañl-i dil-güşâ vardur (Gazel 51, Mısra 1). [bir,]
 kemend-i zülfiñe şeydaları ser-cümle bend itdüñ
 dimezsın kim esîr-i bend-i gam **bir** mübtelâ vardur (Gazel 51, Mısra 4). [bir,]
 iletdüñ meclise efsûn-ıla dün ol perî-rûyı
 meger kim sende ey vâ ‘ız mücerreb **bir** du ‘â vardur (Gazel 51, Mısra 8). [bir,]
 anı nûş eyleyen âb-ı hayât-efzâya meyl itmez
 mey ü şahbâda el-hak başka şöfi **bir** şafâ vardur (Gazel 51, Mısra 10). [bir,]
 giyüp gül gibi her gün al gül-geçt-i çemen eyler
 alur âl-ile diller **bir** büt-i la ‘lîn-kabâ vardur (Gazel 51, Mısra 12). [bir,]
 bir yalıñ yüzlü hübdur tîguñ
 göñlüm anuñla sâde-pehlûdur (Gazel 52, Mısra 9). [bir,]
 kad-i mevzûnuña fütâde geçer
 sâye yanuñda **bir** siyeh-rûdur (Gazel 52, Mısra 12). [bir,]
 ma ‘den-i elmâsi **bir** deryâ olur dil güyiyâ
 cevher-i tîguñ şu dem kim sînede pinhân olur (Gazel 54, Mısra 9). [bir,]
 zâhid reh-i riyâda sülûk-i fenâda biz
 kûy-ı murâdı her kişi **bir** semtten bulur (Gazel 55, Mısra 10). [bir,]
 cihânda mâlik olmak vaşlına **bir** yûsuf-ı hüsnüñ
 ‘azîz-i ‘âlem olup mışr ‘a sultân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 3). [bir,]
 bir şahbâz-ı ‘âlem-i lâhûtuz ey göñül
 Çarh-ı berînden yücedür cilvegâhumuz (Gazel 70, Mısra 3). [bir,]
 bir dem şafâ-yı kûyını biñ ‘ömre virmezın
 anuñ tavâfin itse müyesser ilâhumuz (Gazel 71, Mısra 11). [bir,]
 leb-i la ‘lûñle tenhâ sözlerüm var cām-ı mey içse
 Yıkılsa **bir** yaña ağıyardan olsa cüdâ meclis (Gazel 77, Mısra 10). [bir,]

bu h̄aristān-ı bāğ-ı dehr içinde h̄ar-ı hecrūñle
 Yakīnī gibi ey gül var mıdır **bir** dil-figār olmuş (Gazel 79, Mısra 10). [bir,]
 çāh iderler yirūñi **bir** lu' b-ıla yūsuf-mişāl
 'ākıl-ısañ kılma ihvān ile **bir** ān ihtilāf (Gazel 83, Mısra 7). [bir,]
 kimdür yakīnī dir iseñ ey pādīşāh-ı h̄üsñ
bir 'uzlet ehli mu' tekif-i gūşe-i ferāğ (Gazel 87, Mısra 10). [bir,]
bir h̄ümādur mihr-i 'ālem-tābı kılmış āşiyān
 gird-i ruh̄sāruñda şanma ey büt-i tannāz zūlf (Gazel 88, Mısra 3). [bir,]
 yā 'izāruñ tāze pervāzī güzel **bir** lāledür
 olmuş eṭrāfında anuñ 'anberīn pervāz zūlf (Gazel 88, Mısra 5). [bir,]
 yakīnī gülşen-i 'ışkında ben **bir** bülbul-i zāram
 Leṭāfet mısırnuñ tūṭi-i şekker-h̄āsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 9). [bir,]
 mihr şanma felek ol māha kabūl ide diyū
 'arz ider gün başına **bir** güzel altun ūskūf (Gazel 90, Mısra 8). [bir,]
 ey yakīnī bu ğazel ma' nide **bir** deryādur
 oldı ka' rında anuñ şan dūr-i meknūn ūskūf (Gazel 90, Mısra 11). [bir,]
 ğarķ ider baħr-ı ğama fülk-i dil-i 'uşşākı
 'ışķ-ı dilber be gönül **bir** ulu deryā ancak (Gazel 92, Mısra 4). [bir,]
 düşdüm firāk pisterine zār u bī-mecāl
 bir derde uğradım ki h̄alāşa mecāl yok (Gazel 94, Mısra 4). [bir,]
 luṭfuñ anuñ zuhūrına olsa n'ola zāhīr
 şāhum yakīnī gibi **bir** ehl-i kemāl yok (Gazel 94, Mısra 10). [bir,]
 reşķ-i h̄urşıyd olur mı **bir** dahı cām
 o günü gösterür mi baña felek (Gazel 97, Mısra 5). [bir,]
 mürde-diller **bir** yire dirilsün ey şeyḥ-i ecel
 ğam şebidür tekyegāh-ı 'ışķda ahyā gerek (Gazel 98, Mısra 5). [bir,]
 tāt u tahta **bir** haşīr-ile sıfālī virmezīn
 başdan ehl-i 'ışķ olanlar bī-ser ü sāmān gerek (Gazel 98, Mısra 11). [bir,]
 yine verd-i ruh̄ına **bir** lebi cān-perverdūñ
 şad-hezār āh-ıla ey bülbul-i dil cān virdūñ (Gazel 109, Mısra 1). [bir,]
 bezm-i miḥnetde yakīnī bes-idi eḡānum
bir yaña sen de çü ney nāle kılup neylerdūñ (Gazel 109, Mısra 10). [bir,]
 boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük haşm-ıdı zūlfuñ oldı ser-ber kākūlūñ (Gazel 111, Mısra 10). [bir,]
 zehr-i ğam def ine tiryāk-i mey-i nāb gerek
 Yoksa ğam def idemez **bir** şeyi līk **bir** mişķāl (Gazel 117, Mısra 8). [bir,]
 ğam-ı leylā-yı zūlfuñle kabā vü tacı terk itdüm
 Yakīnī gibi deşt-i ğamda **bir** mecnūn-ı 'uryānam (Gazel 124, Mısra 18). [bir,]
 ḥaķīkat üzre cihān içre **bir** muşāhib yok
 meger ki sōfi gibi ḥalvet içre şöḥbet idem (Gazel 125, Mısra 7). [bir,]
 ol şāh-ı 'ālemūñ dil iletüm eşigine
 meydān-ı 'ışķ içinde bugün **bir** dil-āverem (Gazel 126, Mısra 14). [bir,]
 gezerken ḥasta-dil bī-çāre **bir** 'īsī-dehān buldum
 leb-i cān-bāḥşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum (Gazel 128, Mısra 1). [bir,]
 yakīnī-veş vaṭan tıtdım fezā-yı lā-mekānide
 kodum bu teng nāmı anda **bir** vāsī' mekān buldum (Gazel 128, Mısra 12). [bir,]
 icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
 Yakīnī bendeñe **bir** manşīb ihsān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 18). [bir,]
 'ış-ı bezm-i 'ışķ ider **bir** pehlevān-ı 'ālemem
 meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 3). [bir,]
 kāmētūñ hecrinde 'azm itdi belā şahrāsına
 sīnem üzre her elif **bir** reh-güzārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 6). [bir,]
 olmamağa ğuşsa tennūrında ḥākister gönül
 şu sepen **bir** pāre çeşm-i eşķ-bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 8). [bir,]
 ayağı ḥāke batup maḥv olur gitdükçe
bir aķarsu gibidür ḥayf ki 'ōmr-i güzērān (Gazel 139, Mısra 6). [bir,]
 bīmār gözlerin güne karşı yatur görüp
 üstine gerdi kaşları **bir** miskī sāyebān (Gazel 140, Mısra 4). [bir,]
 nūr-ı ruh̄uñda şanma belürdi ḥaṭ-ı ğubār
 bir sīm levḥa yazdı kaza süre-i duḥān (Gazel 140, Mısra 6). [bir,]

diğkatle didi bilüne **bir** nazm-ı dūr-nişār
 itdi yakīnī mamelekin yine der-miyān (Gazel 140, Mısra 13). [bir,]
 işitdi āsitānuñda tūrāb olduğumı cānā
 sabā komadı **bir** zerre eşer yirde ğubārumdan (Gazel 141, Mısra 8). [bir,]
 bugün sen kim leṭāfet bahırına **bir** dürr-i yektāsın
 düşer mi saña hīç bīgāne düşmek āşinālardan (Gazel 142, Mısra 3). [bir,]
 şoyunsa girse hāmmāma kaçan ol serv-i sīmīn-ten
 anı seyr itmege her cām olur **bir** dīde-i revzen (Gazel 143, Mısra 2). [bir,]
 açılsa ğonca-lebler her biri ğunc u delāl itse
 olur hāmmām içi ğüyā açılmış taze **bir** ğülşen (Gazel 143, Mısra 4). [bir,]
 ey yakīnī baş açuk rūm ‘da **bir** abdālam
 anuñ-içün bu fenā tekyede mihmānam ben (Gazel 144, Mısra 17). [bir,]
 sofrā-i vaşlına irmezsem o şāh-ı keremūñ
 ğam tenūrında yakīnī niçe **bir** yanam ben (Gazel 145, Mısra 18). [bir,]
 cāme-i sebz-ile **bir** serv-i dil-ārāsın sen
 berg-i sebz içre ya **bir** ğonca-i hāmrasın sen (Gazel 149, Mısra 1). [bir,]
 cāme-i sebz-ile **bir** serv-i dil-ārāsın sen
 berg-i sebz içre ya **bir** ğonca-i hāmrasın sen (Gazel 149, Mısra 2). [bir,]
 yiridür nuṭka gelürse leb-i şekker-şikenūñ
 cāme-i sebz-ile **bir** tūtī-ü ğüyāsın sen (Gazel 149, Mısra 10). [bir,]
 kadeḥ-i sīm-i mücellāda ya **bir** kaṭre ğül-āb
 cām-ı billürda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın (Gazel 151, Mısra 9). [bir,]
 varursın ḥāne-i a‘dālara ey gözleri āhū
 belā deşinde **bir** mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 2). [bir,]
 lebūñ **bir** ḥastayı yad eylese cānā bulur şıḥḥat
 niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 5). [bir,]
 begüm **bir** müflise lāyık görürsün cāme-i vaşluñ
 felāket ḥānkāhı içre ben ‘uryānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 7). [bir,]
 bulımaz ehl-i ḥarābātūñ **bir** ednā pāyesin
 şōfī-i şad-sāle yüz kez olsa şāḥib-erba‘ın (Gazel 155, Mısra 7). [bir,]
 ey ‘aceb ebrū mısın ya misk tozlu **bir** kemān
 yā melāḥat burcunuñ ğarrā hilālī sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [bir,]
 elif çek sīneme ey serv senden **bir** nişān kılsun
 tenūñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḥākister eyleyse (Gazel 161, Mısra 3). [bir,]
 eger **bir** kāmetyi çeng ise def gibi gerer göğsin
 bu kāmūnı gider şāhum meye niçe yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 3). [bir,]
 cemāl-i şu‘le-i yāra ğōñül pervānesin yandur
 maḥabbet şem‘ini ey dil uyandur **bir** çerāğ olsun (Gazel 162, Mısra 6). [bir,]
 yüzi olaydı muğān içre **bir** kadeḥ mey içün
 kılordı zāhid-i şad-sāle sübḥasını girev (Gazel 166, Mısra 3). [bir,]
 ḥaṭ-ı pūr-çīn içinde ol ğazālūñ ḥāl-i miskīnī
 ğülistān-ı ḥoten ‘de sebze otlar şanki **bir** āhū (Gazel 167, Mısra 4). [bir,]
 akar şan cennet-i firdevs ‘den **bir** cūy-ı şāfidür
 degüldür ol leṭāfet ğülşeninde sā‘id ü bāzū (Gazel 167, Mısra 13). [bir,]
 düşdük-ise ne var ḥaṭā-y-ıla
 bu daḥı **bir** düşüşdür üftāde (Gazel 169, Mısra 8). [bir,]
 gören ruḥsār-ı zerdüm seyl-i bī-pāyān-ı eşkümde
 şanur **bir** berg-i nīlūfer düşüpdür baḥr u ‘ummāna (Gazel 171, Mısra 8). [bir,]
 yakīnī eyleyelden yaşumı **bir** la‘l-leb deryā
 dönüpdür her müjem kan-ıla yir yir şāḥ-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 13). [bir,]
 yalabur mihr-i ruḥuñ şöyle ki gözler kamaşur
 felege gelmeye **bir** sencileyin meh-pāre (Gazel 174, Mısra 6). [bir,]
 geşt-i ğülşen ne-y-idi rağmına murtāzlaruñ
 bile şalınmağa **bir** serv-i ğül-endām olsa (Gazel 175, Mısra 6). [bir,]
 irerse devlet-i pā-būs-ı yāra **bir** ‘anḳā
 yiridür olsa ğubār āsitān-ı dilberde (Gazel 178, Mısra 7). [bir,]
 her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dūn üstüme
 Vaktidür **bir** sā‘at ey çarḥ üstüme dön üstüme (Gazel 181, Mısra 2). [bir,]
 gönderse baña tīrini ol kaşī kemānum
 Zaḥm-ı dil-i şad-pāreme **bir** pāre yarardı (Gazel 184, Mısra 4). [bir,]

yakīnī ḥusrevā **bir** şā'ir-i ḥōş-güydur k'anuñ
 belāğat tōpını eflāke atdı çarḥ meydānı (*Gazel 187, Mısra 19*). [bir,]
 ġarīb ü bi-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
 kādīmī 'ālem-i ervāhdan **bir** aşinā geldi (*Gazel 191, Mısra 4*). [bir,]
 düşer yüz yirde naqş-ı müzeñ üzre
 kapuñā **bir** ġarīb üftāde geldi (*Gazel 192, Mısra 10*). [bir,]
 fıstıķī cāmeli **bir** servi görüp yanumda
 düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekiler giydi (*Gazel 193, Mısra 3*). [bir,]
 kerem it ok gibi gel atma beni yabana
 toğrı **bir** bendeñem ey kaşı kemānum muşlı (*Gazel 197, Mısra 6*). [bir,]
bir hümā-yı fāriğü'l-bālem bugün uçmağdan
 dām-ı tezvīr itmezem ben sübhā-i şad-dānemi (*Gazel 198, Mısra 7*). [bir,]
bir merḥabāya cān ü dili al da söğ baña
 senden yañadur ey boyu şimşād elüñ biri (*Gazel 200, Mısra 5*). [bir,]
bir merḥabāya cān ü dili al da söğ baña
 senden yañadur ey boyu şimşād elüñ **biri** (*Gazel 200, Mısra 6*). [biri, -i]
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı yār
 budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri (*Gazel 201, Mısra 7*). [bir,]
 'uşşākına görünmez-imiş **bir** perī-nijād
 bildüm görünce sensin o āfet didükleri (*Gazel 201, Mısra 9*). [bir,]
 sipihri zāviye-i rif atūñde **bir** abdāl
 dilir-i rezmi keremsin irer mi saña kirām (*Kaside 1, Mısra 61*). [bir,]
bir ġubār-ı miskdür ḥaṭṭ-ı lebūñ kim dest-i şun'
 şan düşürmişdür aña bu la'lden engüşterin (*Kaside 2, Mısra 9*). [bir,]
 ḥaṭ degül rüyūnda **bir** tāvūs-ı kudsidür ki ḥaḳ
 eylemiş cevāñgehin gülzār-ı firdevs-i berīn (*Kaside 2, Mısra 17*). [bir,]
 yā 'izāruñ tāze pervāzī güzel **bir** lāledür
 ḥaṭ degüldür devr iden ruḥsāruñ ey nāzenīn (*Kaside 2, Mısra 19*). [bir,]
 'ālem-i ervāhdan gelmiş yā **bir** mektūbdur
 yā du'ā-yı nūr'dur yazmış anı hıẓr-ı güzīn (*Kaside 2, Mısra 23*). [bir,]
bir 'aceb berg-i gül-i sīr-ābdur kim 'arızuñ
 anda sūnbüller bitürmiş şun'-ı rabbü'l-'ālemīn (*Kaside 2, Mısra 25*). [bir,]
 boynuma yir yir girihlerden kemend atmağ diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zūlfūñ oldı ser-ber kākülūñ (*Kaside 4, Mısra 14*). [bir,]
 rūmı **bir** hindü'dur güyā ki rām itmek diler
 seyr ider ruḥsāruñ cānā ser-ā-ser kākülūñ (*Kaside 4, Mısra 19*). [bir,]
 virilse 'arşa-i medḥūñde öñdül aña **bir** at
 alurdı düldül-i ṭab'-ı suḥanverüm meydān (*Kaside 6, Mısra 27*). [bir,]
 sezā-durur baña **bir** raḥş-ı bād-pā çü felek
 benem çü 'arşa-i medḥūñde pehlevān-ı cihān (*Kaside 6, Mısra 33*). [bir,]
 kapuñda bülbül-i şīrīn-suḥan hezār velī
 benüm gibi kanı **bir** tūtī-i faşih-zebān (*Kaside 6, Mısra 38*). [bir,]
 yār idin kendüñe **bir** rind-i kadeḥ-peymāyı
 dime āḥir nic'ola ḥāl-i dil-i rüsvāyı (*Müseddes 3, Mısra 3*). [bir,]
bir mehūñ gerdenine kol dolayup hāle gibi
 cām-ı gül-gūnı yakīnī ele al lāle gibi (*Müseddes 3, Mısra 29*). [bir,]
 'ākıbet fikrini қо zāhid-i şad-sāle gibi
 her seḥer var yūri **bir** gülşene düş jāle gibi (*Müseddes 3, Mısra 32*). [bir,]

2. Bir adet, bir (sayı sıfatı).

üstüñe dönse **bir** iki gün şanma ber-ḳarār
 görmez misin ki çarḥuñ işi inkılābdur (*Gazel 44, Mısra 5*). [bir,]
 ey nāle-i yakīnī sipihri tokuz tolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görünmedi (*Gazel 190, Mısra 16*). [bir,]

bir ān: Çok kısa süre.

çāh iderler yirūñi bir lu'b-ıla yūsuf-mişāl
 'aḳıl-isañ kılma iḥvān ile **bir ān** iḥtilāt (*Gazel 83, Mısra 8*). [bir ān,]

turup **bir ān** meclisde ʔolular nūş idem dirdūñ
unutduñ gıtdūñ anı ʔurmaduñ ey māh peymāna (Gazel 171, Mısra 11). [bir ān,]
firāk-ı kāmēt ü ebrūsı-y-ıla kan ağlar
göz açmaz ansuz elem-dıde gözlerüm **bir ān** (Kaside 6, Mısra 20). [bir ān,]

bir ʔerāğ: Bir mum, kandil II Aşık.

hālī ğamıyla yaqdı derūnumda tāze dāğ
ol ğonca hayra girdi uyandurdu **bir ʔerāğ** (Gazel 87, Mısra 2). [bir ʔerāğ,]

bir dahı: Bir daha, artık, bundan sonra.

zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
‘ahd-i şebābı **bir dahı** ādem kaçan bulur (Gazel 55, Mısra 6). [bir dahı,]

bir dem: Bir nefeslik zaman, bir an.

sākıyā cām-ı meyi destūme şun nūş ideyin
bāri **bir dem** ğam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin (Gazel 159, Mısra 2). [bir dem,]
bir dem ol hūnī baña rahm itmeyüp kıldı helāk
kanlar ağla dem-be-dem ey ʔeşm-i pür-hūn üstüme (Gazel 181, Mısra 5). [bir dem,]

bir içim şudur: Çok güzel, çok hoş.

ey yakīnī bu ābdār ğazelūñ
Vaşf-ı tıĝında **bir içim şudur** (Gazel 52, Mısra 18). [bir içim şudur,]

bir iki: bir iki, sıra sayısı, ayrıca hareketleri niteleyen bir sıfat.

bir iki yüzlü egridür tıĝuñ
Okıların ehl-i istikāmetdür (Gazel 64, Mısra 5). [bir iki,]

bir iki gün: Kısa bir zaman dilimi, bir kaç gün, I üç beş günlüğüne.

hūvān-ı vaşluñ dil-i abdāla n‘ola bezl itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur (Gazel 50, Mısra 10). [bir iki gün,]
bir iki gün bu fenā ‘ālemi kılduñ ʔü maķām
eyleme kendüñe ‘ış-ı mey-i hāmraıyı harām (Müseddes 3, Mısra 15). [bir iki gün,]

bir kaç: Biraz, birkaç.

bir kaç ʔolu içüp yıkılıp gitmedin ‘adū
yapmaz o ğonca göñlümüzü hālümüz harāb (Gazel 11, Mısra 15). [bir kaç,]

bir kerre: Bir defa.

seni **bir kerre** yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā ferāmūş olduĝum demler (Gazel 35, Mısra 5). [bir kerre,]

bir kimse: Bir kişı bile.

bilmedi **bir kimse** esrār-ı ğamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-ya ‘kıl olmuş niçe biñ hayrānı var (Gazel 28, Mısra 9). [bir kimse,]

bir lahza: Çok kısa bir an.

dilā **bir lahza** hıç şād olmaduñ mı
ĝam-ı hicrāna mu ‘tād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 1). [bir lahza,]

bir niçe: Bir kaç, bir çok, pek çok.

ķays-ıla vāmıķ u ferhād'a kıyās itme beni
aınma adını baña **bir niçe** zen-bāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 8*). [*bir niçe,*]

bir niçe gündür: Günlerdir, uzun zamandan beri.

olur başa çıkılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña **bir niçe gündür** tālī'-i ber-geşte hā'ıldür (*Gazel 59, Mısra 10*). [*bir niçe gündür,*]

bir şeyi: Bir şeyi, herhangi bir şeyi.

zehr-i ğam def ine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoksa ğam def idemez **bir şeyi** līk bir mişkāl (*Gazel 117, Mısra 8*). [*bir şeyi,*]

bir yüzden: Bir sebepten, herhangi bir sebeple.

gösterür geh mihr-i rūyın gāh **bir yüzden** toĝar
vechi var oldum dise 'ayyār-ı şüret-bāz zülf (*Gazel 88, Mısra 7*). [*bir yüzden,*]

bir zerre: Zerre kadar, bir parça, çok az.

vücüd-ı mutlaķuñ mihr-i şu'a'ından şeref bulduk
hüdānuñ ğayrıdan **bir zerre** istimdādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 8*). [*bir zerre,*]

birbirine: Biri diğerine, birbirlerine.

öldi yoluña **birbirine** bakmadı diller
hācet degül imiş şaf-ı rindāna tekellüf (*Gazel 91, Mısra 9*). [*birbirine,*]

biri: Belgisiz zamir.

kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her **biriyle** dōst dīdārın temāşā eylesem (*Gazel 127, Mısra 2*). [*biriyle, -y, -le*]
işleri gün gibi rüşen buña hem-vār olmaz
en hāķıķatlısı üç gün **birine** yār olmaz (*Müseddes 1, Mısra 32*). [*birine, -n, -e*]
kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her **birin** mecnün-ı şeydā eylesem (*Gazel 127, Mısra 6*). [*birin, -n*]
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her **birin** gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem (*Gazel 127, Mısra 8*). [*birin, -n*]

biri birine gir-: Aralarında kavga çıkıp birbirlerine şiddetle saldırmak.

bir birine girerler hāk-i rāhuñ üstine
gözlerüm yumdukça eyler şanma müjgān ihtilāt (*Gazel 83, Mısra 3*). [*biri birine girerler, -erler*]

biricik: Bir kerecik.

az mıdur yoksa bahā-yı leb-i la'lüñ çok mı
be hey āfet **biricik** söyleye ağzuñ yok mı (*Beyit 1, Mısra 2*). [*biricik,*]

birle: İle.

nişānı yoĝ-idi rez duĝterinüñ bağ-ı 'ālemde
şarāb-ı cām-ı vahdet **birle** serhōş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 8*). [*birle,*]
pür-lāle oldu ķanlı yaşum **birle** küh u deşt
yād-ı ruĝuñla bendeki taĝ oldu üstü bağ (*Gazel 87, Mısra 5*). [*birle,*]
ĥayālī beg tūtalum 'ıst-ı devrān-ı mış ammā
kelām-ı rüh-baĥşum **birle** yok baĥş itmege cānı (*Gazel 187, Mısra 6*). [*birle,*]
şāhum niyāz **birle** yakīnı du'a ider
devlet ziyāde pāye-i iķbāl pāyidār (*Gazel 26, Mısra 15*). [*birle,*]

cân u dil şâm-ı ‘ademde zerre-veş pinhân-iken
pertev-i mihr-i cemâlûñ **birle** peydâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 6). [birle,]

bî-ser ü sāmān: Varlıksız, akılsız.

tâc u tahta bir haşır-ile sıfâli virmez
başdan ehl-i ‘ışk olanlar **bî-ser ü sāmān** gerek (Gazel 98, Mısra 12). [bî-ser ü sāmān,]

bî-ser ü sāmān ol-: Aklını ve servetini kaybetmek.

bāde-i ‘ışkı içelden beri ‘akluñ gelmez
ey yakīnī ne ‘aceb **bî-ser ü sāmān olduñ** (Gazel 101, Mısra 12). [bî-ser ü sāmān olduñ, -dun]

bî-sütün: Direksiz II Ferhat’ın Şirin aşkı için deldiği dağ.

işidüp **bî-sütün** ferhād-ı zāruñ
fiğān u nālesin feryāda geldi (Gazel 192, Mısra 5). [bî-sütün,]

bit-:1. Belirmek, ortaya çıkmak; yetişmek.

geh hāk-i zulmet içre **biten** zerreyem hākīr
geh āsumān-ı cārda hūrşiyd-i enverem (Gazel 126, Mısra 11). [biten, -en]
ne **biter** ellenilen verd-i tarīdan ey dil
bāğ-ı dehr içre **biter** her gül-i pūr-hāra yapış (Gazel 81, Mısra 8). [biter, -er]
ne **biter** ellenilen verd-i tarīdan ey dil
bāğ-ı dehr içre **biter** her gül-i pūr-hāra yapış (Gazel 81, Mısra 7). [biter, -er]

2. (Tohum için) Filizlenip topraktan dışarıya çıkmak, yeşermek, yetişmek, büyüme || Belirmek, ortaya çıkmak. (Ayva tüyleri bağlamında).

ruhuñçün her kelāmum gülbin-i bāğ-ı leṭāfetdür
ma‘ānī gülşeninde taze **bitmiş** verd-i hāndānam (Gazel 124, Mısra 12). [bitmiş,]
gülīstān-ı ma‘ānīdür ruhuñ vaşında her beytüm
benem gülzār-ı nazmuñ taze **bitmiş** verd-i hāndānı (Gazel 187, Mısra 10). [bitmiş,]

bî-tākat: Güçsüz, bir şey yapabilmek için gereken gücü ve dermanı olmamak.

niçe araya seni **bî-tākat** ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şem‘-i şeb-ārā bundadır (Gazel 42, Mısra 9). [bî-tākat,]

bitür-: Bitirmek, ortaya çıkarmak, yetişmesini sağlamak.

bir ‘aceb berg-i gül-i sîr-ābdur kim ‘arīzuñ
anda sünbüller **bitürmiş** şun‘-ı rabbü‘l-‘ālemīn (Kaside 2, Mısra 26). [bitürmüş, -miş]

bî-vech: Sebepsiz.

vech-i pākūñde olan āba teşebbüh kılmış
Yohsa **bî-vech** büt-i çin‘e dimezler ma‘būd (Kaside 5, Mısra 8). [bî-vech,]

bî-vefâ: Sevgiye bağlı kalmamak, verilen sözde durmamak, vefasızlık.

şafâ kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri sa‘y it dilā almağa ‘ömr-i **bî-vefādan** hazz (Gazel 84, Mısra 4). [bî-vefādan, -dan]

biz: "Biz" birinci çokluk şahıs zamiri.

bizüm zevk-ı safâ-yı ‘āleme mu‘tādumuz yokdur
anuñçün sâlik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 1). [bizüm, -üm]

dil-i meyyâldendür zârumuz her serve meyl eyler
bizüm ol zâlim-i bî-dâddan feryâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 4). [bizüm, -üm]
 hâkikat gencine mâlik bizüz bu mülk-i fânide
bizüm vîrânelikten kârumuz âbâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 10). [bizüm, -üm]
 yakînî bil bunı tecrîd-ile tevhîde irdüñse
 Yakînî cevher-i ferdüz **bizüm** efrâdımız yokdur (Gazel 48, Mısra 14). [bizüm, -üm]
 hâkikat gencine mâlik **bizüz** bu mülk-i fânide
bizüm vîrânelikten kârumuz âbâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 9). [bizüz, -üz]
 şu‘arâ içre ser-efrâz ki dirler o **bizüz**
 Vaşf-ı bâlâñ-ıla mümtâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 1). [bizüz, -üz]
 şu‘arâ içre ser-efrâz ki dirler o **bizüz**
 Vaşf-ı bâlâñ-ıla mümtâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 2). [bizüz, -üz]
 başı çevgân-ı ser-i zülfüñe tûb eylemişüz
 baş açık ‘aşık-ı ser-bâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 4). [bizüz, -üz]
 cân u baş atup olur dil ser-i zülfünde şehîd
 ‘arşa-i ğamda ser-endâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 6). [bizüz, -üz]
 zengî-i hâl-i ruhuñ vaşfi gülîstânımdur
 hâzret-i sa‘dî-i şîrâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 8). [bizüz, -üz]
 ney gibi nâle ile şerh iderüz süz-ı dili
 bezm-i ‘ışk içre suhan-sâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 10). [bizüz, -üz]
 gül-ruhuñ şevkına her şubh oluruz zemzeme-gîr
 bülbül-i gülşene dem-sâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 12). [bizüz, -üz]
 şayha-i şeh-perümüzden hâzer eyler ‘ankâ
 bâzû-yı kudrete şehbâz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 14). [bizüz, -üz]
 ey yakînî ne bilür şânımız erbâb-ı şuver
 ‘ârif-i vahdete hem-râz ki dirler o **bizüz** (Gazel 76, Mısra 16). [bizüz, -üz]
 mizâcî âteş anuñ **biz** şu gibi mâ‘il aña
 o mihr-i ‘âlem-ile imtizâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 3). [biz,]
 biz ol sevdâ‘îyüz kim bende geçmeden şafâ bulduk
 esîr-i bend-i zülf-i dilberüz âzâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 5). [biz,]
 sâkî irişdi devr-i gül açıldı lâleler
 bezm-i çemende şun **bize** la‘lîn piyâleler (Gazel 33, Mısra 2). [bize, -e]
 terk-i nâm eyledi diyü bizi bed-nâm itmeñ
 neng-ile nâm yeter bu **bize** kim bed-nâmuz (Gazel 68, Mısra 6). [bize, -e]
 zâhid reh-i riyâda sülûk-i fenâda **biz**
 kûy-i murâdî her kişi bir semtden bulur (Gazel 55, Mısra 9). [biz,]
 biz ol mürîd-i bezm-i şafâyuz yakînî kim
 pîr-i muġânıñ eşigidür hânkâhumuz (Gazel 70, Mısra 11). [biz,]
 bâġ-ı ruhuñda dâne-i hâlünçün ey perî
 terk eylesek bihişti n‘ola **biz** de âdem‘üz (Gazel 73, Mısra 4). [biz,]
 lâyk mîdur ki vaşluñ-ıla şâd iken cihân
biz devletünde pâdişehüm ehl-i mâtemüz (Gazel 73, Mısra 10). [biz,]
 tîrûñ ki geldi sîne-i mecruha ey şanem
 didi ki **biz** cerâhat-i ‘uşşâka merhemüz (Gazel 73, Mısra 12). [biz,]
biz mâlikân-ı kişver-i ‘ışk u maħabbetüz
 mülk-i cihâna egmedi baş eñ kemînümüz (Gazel 74, Mısra 9). [biz,]
 ‘alevî-vâr ruħı şevkı-y-ıla pîr-süzuz
 Yağdı yandurdu **bizi** tâb-ı cemâli ħasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 10). [bizi, -i]
 meded öldürdi **bizi** ġamze-i ġammâzlaruñ
 Yok mı pâyânı begüm şîvelerüñ nâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 1). [bizi, -i]
 kullara pâdişehüm cevri-i firâvân itdün
 kerem itdün **bizi** şermende-i ihsân itdün (Gazel 110, Mısra 2). [bizi, -i]
 işiden yüzüñüñ esrârını lâ-ya‘kıl olur
 sen bu sözlerle yakînî **bizi** ħayrân itdün (Gazel 110, Mısra 12). [bizi, -i]
 seng-i mezârumuz kıla şemşîr-i ‘ışkı tîz
 ġamzeñ helâk iderse **bizi** ey kaşı hilâl (Gazel 116, Mısra 8). [bizi, -i]
biz şu vâlî-dil ü vâlâ-himemüz kim zâhid
 ‘arş-ı a‘lâya yeter bu bize kim bed-nâmuz (Gazel 68, Mısra 7). [biz,].
 terk-i nâm eyledi diyü **bizi** bed-nâm itmeñ
 neng-ile nâm yeter bu bize kim bed-nâmuz (Gazel 68, Mısra 5). [bizi, -i]

zevk-ı helvâdan elezdür **bize** bu ni‘met-i hûb
ki miyâna gele bir lebleri pâlide güzel (*Gazel 119, Mısra 11*). [*bize, -e*]
bezm-i ezelde la‘lûn-ile demler eyledük
dünyâda eyledün **bize** ol ‘âlemi harâm (*Gazel 123, Mısra 8*). [*bize, -e*]
unutdı şefkat-ı islâmı rahm-ı imânı
anuñçün almaz o kâfir **bizüm** selâmumızı (*Gazel 189, Mısra 12*). [*bizüm, -üm*]
la‘lûn añılsa kanumuz kaynar
bize ‘ışkuñ senüñ cibilletdür (*Gazel 64, Mısra 10*). [*bize,]*
rif‘at-i hâlümûze gıbta ider ehl-i cinân
sâye-i re‘fetini şalsa **bize** tûbâmuz (*Gazel 68, Mısra 4*). [*bize,]*
biz şu vâlî-dil ü vâlâ-himemüz kim zâhid
‘arş-ı a‘lâya yeter bu **bize** kim bed-nâmuz (*Gazel 68, Mısra 8*). [*bize,]*
zülfi güneş yüzinden açılmaz şehâb-veş
hiç gün mi gösterür **bize** baht-ı siyâhumuz (*Gazel 71, Mısra 8*). [*bize,]*

boğaz: Boynun ön bölümü ve bu bölümü oluşturan organlar, imik, kursak; şişe, güğüm vb. kaplarda ağza yakın dar bölüm.

egmez şurâhî câma baş eyler mücâdele
ol ser-keşüñ **boğazımı** al sâkıyâ ele (*Gazel 179, Mısra 2*). [*boğazımı, -ı, -n, -ı*]

bol: Bol, çok.

şuyı **bol** ra‘nâ havâsı var sürür-efzâ makâm
gel olalum hâne-i mey-hânedede ehl-i nişest (*Gazel 21, Mısra 5*). [*bol,]*

boy: İnsanın tabanı ile tepesi arasındaki yükseklik, kamet, endam.

bir merhabâya cân ü dili al da sög baña
senden yañadur ey **boyu** şimşâd elüñ biri (*Gazel 200, Mısra 6*). [*boyu, -u*]
boyuñ tûbâ lebüñ kevşer gözün nergis saçuñ şeb-bû
cemâlün gülşen-i firdevs ruhsârûñ gül-i hod-rû (*Gazel 167, Mısra 1*). [*boyuñ, -uñ*]
câme-i sebz-ile oldukca revân ey **boyu** serv
sebzezâr içre akan âb-ı muşaffâsın sen (*Gazel 149, Mısra 3*). [*boyu, -u*]
meyl idüp olurduñ o **boyu** serve hevâdâr
ey ‘ar‘ar-ı bâğ itseñ o refîarî temâşâ (*Gazel 9, Mısra 5*). [*boyu, -u*]
lâle dirdüm ruḥ-ı renginüñe gül-fâm olsa
beñzedürdüm **boyuña** servi dil-ârâm olsa (*Gazel 175, Mısra 2*). [*boyuña, -na*]

boyn: Baş bedene bağlayan bölüm II kişinin kendi özü bağlamında.

boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük haşm-ıdî zülfüñ oldu ser-ber kâkülün (*Gazel 111, Mısra 9*). [*boynuma, -um, -a*]
şalmağa gerdenüñe zülfümü yazuk dir-iseñ
ko bu teşvîşi benüm **boynuma** cânâ o vebâl (*Gazel 117, Mısra 10*). [*boynuma, -(u)m, -a*]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük haşm-ıdî zülfüñ oldu ser-ber kâkülün (*Kaside 4, Mısra 13*). [*boynuma, -(u)m, -a*]
ķabûl itdi du‘âmı ḥamdülillâh ḥazret-i bârî
ķolum **boynında** ol sîmîn-berün zerrîn ḥamâ‘ıldür (*Gazel 59, Mısra 4*). [*boynında, -ı, -n, -da*]

böyle: "Böyle, bu şekilde" anlamına gelen bir durum zarfı.

dür iken **böyle** yaķar ol yüzi ḥürşiyd beni
pertev-i vaşlına irsem niķe olur ḥâl ‘aceb (*Gazel 13, Mısra 3*). [*böyle,]*
verdün kulağı berg idüğün bilse ‘andelîb
neylerdi **böyle** hem-dem-i âh u fiğân olup (*Gazel 16, Mısra 8*). [*böyle,]*
mey-i la‘l-i revân-baḥşuñ gibi yok ḥazz-ı rûḥânî
‘acebdür zâhid itmez **böyle** câm-ı cân-fezâdan ḥazz (*Gazel 84, Mısra 8*). [*böyle,]*
ḥarâbât ehlinün erkânını bilmezken ey zâhid
idersin da‘vî-i ‘irfân olur mı **böyle** nâdânlık (*Gazel 93, Mısra 6*). [*böyle,]*

böyle bir: Bu tarzda, bu şekilde.

itdi eşküm dil-i senginine yāruñ te'sīr
gelmeye 'āleme **bir böyle** müe'ssīr kevkeb (Gazel 13, Mısra 10). [böyle bir,]

bu: Bu, işaret sıfatı.

şalmağa gerdenüne zülfümü yazuk dir-iseñ
ko **bu** teşvīşi benüm boynuma cānā o vebāl (Gazel 117, Mısra 10). [bu,]
cüdā-yı mihr olana za'f u inhinā irişür
gece sehil ışlatmış **bu** nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 8). [bu,]
cān u dil ceng ider miyānuñçün
hiç ne **bu** var ne ol **bu** ortada (Gazel 169, Mısra 4). [bu,]
düşdük-ise ne var haṭā-y-ıla
bu daḥı bir düşüşdür üftāde (Gazel 169, Mısra 8). [bu,]
cemālūñ göricek yāruñ niçe cān virmesün 'āşık
be hey yār ādem öldürtür anuñ **bu** hüsn-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 8). [bu,]
bu yakīnī gibi 'ömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile 'ömr-i güzerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 17). [bu,]
'aceb mi mihrūñ-ile zerre gibi rakş itsem
saña **bu** hüsn-i viren kıldı bī-ḳarār beni (Gazel 199, Mısra 8). [bu,]
sen dürr-i pāki görmeyeli çeşm-i eşk-bār
tūfāna virdi hecr-ile **bu** baḥr-ı aḥzārı (Gazel 200, Mısra 8). [bu,]
bir ğubār-ı miskdür haṭṭ-ı lebūñ kim dest-i şun'
şan düşürmişdür aña **bu** la'lden engüsterin (Kaside 2, Mısra 10). [bu,]
yakīnī ḥasta vü der-mānde sürdi ḳapuña yüz
bu derde var-ısa la'lūñ ider aña dermān (Kaside 3, Mısra 26). [bu,]
ma'ānī cāmī çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetūñde **bu** meydān (Kaside 6, Mısra 22). [bu,]
olmuş aşūftesi **bu** ṭurra-i 'anber-şikenūñ
ḥām sevdāsına bak nāfe-i misk-i ḥoten'ūñ (Gazel 113, Mısra 5). [bu,]
zevk-ı ḥelvādan elezdür bize **bu** ni'met-i ḥūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde güzel (Gazel 119, Mısra 11). [bu,]
al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
kıldı **bu** reşk pençe-i mercāmı münfa'il (Gazel 120, Mısra 8). [bu,]
itdüm du'ā ki 'ömri dirāz ola zülfinūñ
dil didi **bu** du'āyı ḥaṭ-ı müşg-sāya kıl (Gazel 121, Mısra 6). [bu,]
gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātūvān ḳalsun
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim (Gazel 161, Mısra 8). [bu,]
eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi gerer göğsin
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 4). [bu,]
gider dilden ğam-ı dölāb-ı çarḥı cāmı devr itdür
şakın **bu** bezme sāḳī gelmesün bīḡāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 4). [bu,]
bu fetḥ ü nuşreti bulmazdı mihr-i 'ālem-ḡır
o şehden olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl (Kaside 1, Mısra 15). [bu,]
ey yakīnī **bu** sözüñ ḥaḳ-durur inkār olmaz
içlerinde bularuñ zerre ḳadar 'ār olmaz (Müseddes 1, Mısra 29). [bu,]
ne bende çekmege **bu** cevri ḳābiliyyet var
göñülde āteş-i ğam serde ḥāk-i zillet var (Müseddes 2, Mısra 23). [bu,]
'iṣ u nūş eyle bugün aña ğam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 6). [bu,]
ibni vaḳt ol olcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi ḥōş görüben 'işrete kıl isti'cāl (Müseddes 3, Mısra 10). [bu,]
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı
ııı (Müseddes 3, Mısra 13). [bu,]
bir iki gün **bu** fenā 'ālemi kılduñ çü maḳām
eyleme kendūñe 'iṣ-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām (Müseddes 3, Mısra 15). [bu,]
'iṣ u nūş eyle bugün aña ğam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 20). [bu,]
saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāyı
v (Müseddes 3, Mısra 27). [bu,]

'İş u nüş eyle bugün aña gām-ı ferdāyı
 saña ısmarlamadılar **bu** yalan dünyāy (Müseddes 3, Mısra 34). [bu,]
 yakīnī bil **bunı** tecrīd-ile tevhīde irdūñse
 Yakīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımız yokdur (Gazel 48, Mısra 13). [bunı, -n, -ı]
 şol gelen serv-i sehī gül-çihre ancak gālībā
 bāğ-ı hüsnūñ goncası didükleri bülbül **budur** (Gazel 53, Mısra 4). [budur, -dur]
 sā'id-i sākīde cām-ı bāde-i hamrāya bak
 gülşen-i şādī vü 'işretde açılmış gül **budur** (Gazel 53, Mısra 6). [budur, -dur]
 gülşen-i küyuñda gūş it murğ-ı cānuñ nālesin
 gül-ruhuñçün şad hezār efgān iden bülbül **budur** (Gazel 53, Mısra 8). [budur, -dur]
 reh-güzār-ı yārdan ayırma hāk-i cismūñi
 sālīk-i rāh-ı hūdā iseñ yakīnī yol **budur** (Gazel 53, Mısra 10). [budur, -dur]
 cevr itdügi için döne döne **bu** hastaya
 virdüñ sipihre şarşar-ı āhumla inkılāb (Gazel 11, Mısra 5). [bu,]
 ğubār-ı hātt-ı ruḥı kılca cevr kılmaz-iken
 nedür şahīfe-i hātrda **bu** ğubār 'aceb (Gazel 14, Mısra 4). [bu,]
 cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
 nedür dil āyinesinde **bu** inkisār 'aceb (Gazel 14, Mısra 6). [bu,]
 şeh-süvārūm **bu** yakīnī' nūñ degül sāde hemān
 niçe ser gālṭān olur **bu** zülf çevgānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 15). [bu,]
 şeh-süvārūm **bu** yakīnī' nūñ degül sāde hemān
 niçe ser gālṭān olur **bu** zülf çevgānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 16). [bu,]
 zencīr-i ser-i zülfi hevāsında degülseñ
 başuñda nedür şöfi **bu** sevdā-yı sefāhet (Gazel 20, Mısra 4). [bu,]
 hīçe şay anı hābāb-āsā yakīnī 'ākıl ol
 i'timād itme şakın **bu** çarḥ-ı gām-girdāra hīç (Gazel 24, Mısra 14). [bu,]
 gelmesün **bu** dergehe cānını kurbān itmeyen
 hānḳāh-ı sırr-ı 'ışkuñ yolu var erkānı var (Gazel 28, Mısra 3). [bu,]
 ey bülbül-i çemen katı germ olma nāleden
 bu gülşene hezār hōş-elhān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 10). [bu,]
 bir de sen şıma **bu** göñlüm şışesin ey bağı taş
 seng-i ta'nından 'adūnuñ inkisārūm var yeter (Gazel 36, Mısra 7). [bu,]
 hāqīkat gencine mālīk bizüz **bu** mülk-i fāñide
 bizüm vīrānelikden kārūmuz ābādımız yokdur (Gazel 48, Mısra 9). [bu,]
 şafā-yı kalbi yoklukda bulup tutduk fenā semtin
 sebük-bārūz **bu** rāh-ı pūr-hāṭarda zādımız yokdur (Gazel 48, Mısra 12). [bu,]
 umarum pādīşehūm luṭfuña ırgürürsin
 bu yakīnī niçe dem bābuña derbānuñdur (Gazel 49, Mısra 12). [bu,]
 ḥvān-ı vaşluñ dil-i abdāla n'ola bezl itseñ
 bir iki gün **bu** fenā tekyede mihmānuñdur (Gazel 50, Mısra 10). [bu,]
 bulmağa feyz rāh-ı hārābāta sālīk ol
 bu yolda zāyī' olmaz emek isteyen bulur (Gazel 55, Mısra 4). [bu,]
 olup küy-ı hārābātuñ gedāsı cām-ı cem nüş it
 bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 10). [bu,]
 feryād kılma keşmekeş-i 'ışkdan dilā
 her 'usrda iki yūs **bu** bürhān degül midür (Gazel 60, Mısra 8). [bu,]
 meh gibi şehri gezme ey āfet
 bu meşeldür ki şöhet āfetdür (Gazel 63, Mısra 12). [bu,]
 ğayrıy leblerūñ ider ihyā
 öldüren bendeñi **bu** ğayretdür (Gazel 64, Mısra 8). [bu,]
 terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
 neng-ile nām yeter **bu** bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 6). [bu,]
 biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
 'arş-ı a'lāya yeter **bu** bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 8). [bu,]
 ol şāha secde kılmadın oldı niyāzumuz
 sehv eyledük kabūl ola mı **bu** namāzumuz (Gazel 72, Mısra 2). [bu,]
 al sazı muṭribā ele sākī şarābı şun
 def-i gāma **bu** ikisidür çāre-sāzumuz (Gazel 72, Mısra 8). [bu,]
 zülfüñde çekdi dil gām-ı gīsūñi niçe sāl
 tül-i emelle geçdi **bu** 'ömr-i dirāzumuz (Gazel 72, Mısra 10). [bu,]

bu cāygāh-ı hūdūşa nigāh kılmazuz ašlā
 Yakīnī šāh-ı bülendüz şeh-i şipih-r-serīrüz (Gazel 75, Mısra 9). [bu,]
 nedür **bu** 'ış u **bu** 'işret nedür **bu** zevk u **bu** hālet
 kudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [bu,]
 nedür **bu** 'ış u **bu** 'işret nedür **bu** zevk u **bu** hālet
 kudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [bu,]
 nedür **bu** 'ış u **bu** 'işret nedür **bu** zevk u **bu** hālet
 kudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [bu,]
 bu hāristān-ı bāğ-ı dehr içinde hār-ı hecrūñle
 Yakīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmış (Gazel 79, Mısra 9). [bu,]
 bulmuşıdum 'īsī-i cān-bahş-ı la 'lūñden hayāt
 kılmadın **bu** kāleb-i hākī ile cān ihtilāt (Gazel 83, Mısra 6). [bu,]
 imtizāc itmez o gül-ruh **bu** dil-i meyyāl ile
 āb ile kılmaz yakīnī nār-ı sūzān ihtilāt (Gazel 83, Mısra 13). [bu,]
 geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi **bu** nāçize
 Yakīnī sād oldu eyledi o merhabādan hazz (Gazel 84, Mısra 9). [bu,]
 sa'ādet matla'ından niçe toğsun kevkeb-i maqşūd
 ki itmişdür **bu** nā-hem-vār bahtumla kırān tālī' (Gazel 86, Mısra 6). [bu,]
 ey yakīnī **bu** gazel ma'nide bir deryādur
 oldu ka'rında anuñ şan dūr-i meknūn üskūf (Gazel 90, Mısra 11). [bu,]
 dimezdi **bu** resm üzre tekellüflü gāzeller
 olmasa yakīnī-i suhān-dāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 15). [bu,]
 nazar it ey kaşı yā cānına geçdi gamzeñ
 bu yakīnī'yi helāk itmesün iğmāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 12). [bu,]
 tālīb-i sīm ü zer olma gam-ı dünyāyı çeküp
 yeter a naqd-i sirişkūñle **bu** rüy-ı zerdūñ (Gazel 109, Mısra 6). [bu,]
 cāme-i vaşluñ her 'ūra görüp erzānī
 tekke-i gamda **bu** abdāluñ 'uryān itdūñ (Gazel 110, Mısra 6). [bu,]
 işiden yüzüñüñ esrārımı lā-ya kıl olur
 sen **bu** sözlerle yakīnī bizi hayrān itdūñ (Gazel 110, Mısra 12). [bu,]
 urur yüreklere āteş **bu** nazm-ı 'ālem-sūz
 belī pūr-āteş olur hasb-ı hālī dervīş'ūñ (Gazel 115, Mısra 15). [bu,]
 hasret-i zūlf-i dil-āvīzūñ-ile şeydāyuz
 āh kim 'omrūmūzi kapladı **bu** tūl-ı emel (Gazel 118, Mısra 6). [bu,]
 gelmedūñ pister-i gamda göre ben bīmārı
 künc-i hasretde **bu** dil-hastayı zār eyleme gel (Gazel 118, Mısra 8). [bu,]
 şeb-i fītraṭda gam-ı zūlf-i yazılmış başa
bu keşākeşlere sabr eyle dilā itme cedel (Gazel 118, Mısra 10). [bu,]
 mār-ı zūlf-i niçe demdür ki harāb itdi dili
 genc-i vaşluñ dağı görmez mi **bu** vīrāne maḥal (Gazel 118, Mısra 12). [bu,]
 var mı ḥalāş esīr-i gam-ı zūlf-i dil-rübā
 ḥall it **bu** müşkilin dilūñ ey ḥvāce şerḥ kıl (Gazel 120, Mısra 4). [bu,]
 tāt u kabāyı n'eyleyeyin kim **bu** tekyede
 'uryān u pā-būrehne baş açuk kalenderem (Gazel 126, Mısra 17). [bu,]
 yakīnī-veş vaṭan tıtdum fezā-yı lā-mekāñide
 kodum **bu** teng nāmı anda bir vāsi' mekān buldum (Gazel 128, Mısra 12). [bu,]
 yolında zerre-veş rakḳāş idüp **bu** ben hevādārın
 karār u şabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 7). [bu,]
 kapuñda derd ü fākayla gönül bīmār u 'ācizdür
bu derde şerbet-i lūṭfuñla dermān eyle sulṭānum (Gazel 130, Mısra 16). [bu,]
 gubār-ı ḥüzni siler dillere şafā getirür
bu şī'r-i pākūñi āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 12). [bu,]
bu deyr-i miḥnet-ābādūñ egerçi şūreti çokdur
 eşer görmezse eglenmez gönül naqş-ı nigārumdan (Gazel 141, Mısra 9). [bu,]
 ey yakīnī baş açuk rüm'da bir abdālam
 anuñ-içün **bu** fenā tekyede mihmānam ben (Gazel 144, Mısra 18). [bu,]
bu yakīnī kim eşigūñde irādet getirür
 himmet ümmid ider ey pīr-i hidāyet senden (Gazel 147, Mısra 9). [bu,]

yüzün gördüm delürdüm baña hiç yüz virmedün gitdün
beni **bu** vech-ile ey lüle-ruḥ mecnûn idensin sen (Gazel 150, Mısra 4). [bu,]
bu ben za'ife nazar kılmaz ol kemân-ebrû
hilâl gibi gerek zâr u nâtivân olayın (Gazel 154, Mısra 5). [bu,]
rind-i bezm-i 'ışk iseñ ol hem-dem-i âh u enîn
çağırup **bu** şavtı söyler sâzlar şanma tanîn (Gazel 155, Mısra 2). [bu,]
ey verd-i ḥandân **bu** nazm-ı pür-ân
güş itse ḥassân eylerdi taḥsîn (Gazel 156, Mısra 17). [bu,]
ey yakînî **bu** edâ-yı ḥüb-ı şekker-bâr-ıla
Mısr-ı nazmuñ tûṭî-i şîrîn-maḳâlî sen misin (Gazel 158, Mısra 11). [bu,]
emdürüp **bu** dil-i bîmâra lebûñ şerbetini
ey taḥibûm dimedün ḥâtırını ḥoş ideyin (Gazel 159, Mısra 9). [bu,]
seferde ḳaldı ol ârâm-ı cânım eglendi
bu ḥasta göñlümi yâ ben kimûñle egleyeyin (Gazel 160, Mısra 4). [bu,]
çerâğ-ı lüle **bu** gülşende yanmaz dâğsuz hergiz
n'ola ol 'arız-ı meh-veşde olsa ḥâl-i 'anber-bû (Gazel 167, Mısra 7). [bu,]
siyâh olursa libâsı n'ola o meh-rûnuñ
çerâğ dibi karañu olur meşeldür **bu** (Gazel 168, Mısra 6). [bu,]
sînemdeki her dâğ açılıp bir güle döndi
ol serv ne var itse **bu** gülzârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 8). [bu,]
bu cism-i kebûdumda olan dâğlar añlar
encümle kılan çarḥ-ı nigûsarî temâşâ (Gazel 9, Mısra 3). [bu,]
zülfûñ elemi niçe çeksün **bu** yakînî
tâḳ oldı ḡam-ı ḥasret-i ebrûñ-ıla tâḳat (Gazel 20, Mısra 11). [bu,]
ey yakînî **bu** âbdâr ḡazelûñ
Vaşf-ı tîğında bir içim şudur (Gazel 52, Mısra 17). [bu,]

bu: "Böyledir" anlamına gelen "bu" işaret zamirinin bildirme hal eki almış hali.

dür-i dendânına öykünmiş o ḡonca-dehenûñ
jâleden bâğda ter düşdüğü **budur** çemenûñ (Gazel 113, Mısra 2). [budur, -dur]
gül ḥaddüñe mensûb geçer revnaḳı **budur**
yoğ olsun ider ḡonca özin ağzuña nisbet (Gazel 19, Mısra 11). [budur, -dur]
ruḥuñ ey ḡonca verd-i ḥod-bûdur
bûlbûl-i cânı zâr iden **budur** (Gazel 52, Mısra 2). [budur, -dur]
kâkülinden alup yakînî şemîm
didi şeydâ iden beni **budur** (Gazel 52, Mısra 20). [budur, -dur]
zülfûñ esriyüz **budur** ancak ḡünâhumuz
'afvuñ revâdur olsa şehâ 'özr-ḥvâhumuz (Gazel 71, Mısra 1). [budur, -dur]

bu: "Bu" işaret sıfatı. (alem).

felek kişiye yâr olmaz güzellik ber-ḳarâr olmaz
bu 'âlem pâyidâr olmaz sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 16). [bu,]

bu: "Bu" işaret sıfatı. (perişan).

divâne mükellef degül ey ḥvâce kerem kıl
Uşlan diyü kılma **bu** perîşâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 6). [bu,]

bu da: Bu dahi.

ol ruḥ-ı al güzel ol ḥat-ı ḥoş-bû da güzel
cümleten ḥüb begüm o da güzel **bu da** güzel (Gazel 119, Mısra 2). [bu da,]

bu deñlü: Bu kadar, bu kadar çok.

yeter **bu deñlü** beyân eyledün 'ale'l-icmâl
du 'âlar eyle o şeh-i kişver-i fezâ ile kim (Kaside 1, Mısra 77). [bu deñlü,]
sâye-veş dergâhuña yüz sürmese
mihir bulmazdı **bu deñlü** irtifâ' (Gazel 85, Mısra 8). [bu deñlü,]

bu gice: Bu gece.

ola ki mihr yüzün göstere seher gerdün
şabâha dek **bu gice** hem-dem-i figân olayın (Gazel 154, Mısra 8). [bu gice,]

bu hâl-ile: Bu âşık perişan hâlimle.

her bir duhânumuz 'alem-i ser-firâzdur
'uşşâkdan **bu hâl-iledür** imtiyâzumuz (Gazel 72, Mısra 4). [bu hâl-iledür, -dür]

bu kadar: Bu denli, bu ölçüde.

cân naqdine metâ'-ı vişâlin virürse yâr
kim almaz anı kim **bu kadar** râygân ola (Gazel 6, Mısra 6). [bu kadar,]
bu kadar cevri ü cefâyı kim umardı senden
umduğum pâdişehüm bendeñe ihsânıñdur (Gazel 49, Mısra 9). [bu kadar,]
efendi sen şeh-i hüsn iken âh u vâh idicek
ya ben gedâ **bu kadar** derdle niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 6). [bu kadar,]

bu kim: Bu ki.

aldı zîr-i destine kaddûñ çenârı darb-ı dest
söylenür ellerde **bu kim** dest-ber-bâlâ-yı dest (Gazel 21, Mısra 2). [bu kim,]
tururken ey saçı leylâ kapuñ olur mu **bu kim**
düşem yabanlara mecnûn gibi sefâhet idem (Gazel 125, Mısra 9). [bu kim,]
başına her gün anuñ yiridür irerse zevâl
egerçi farz-ıdı **bu kim** zamân-ı mâzide (Kaside 1, Mısra 32). [bu kim,]

bu sözüm: Bu söylediklerim.

başumdan aşdı seyl-i gâh bilmem yakînî neyleyem
dirdüm **bu sözüm** dem-be-dem öldüm meded öldüm meded (Gazel 25, Mısra 14). [bu sözüm,]

bü-bekr-şıdk: Hz. Ebubekir'in güvenilirliği.

'ömer-fazîlet ü **bü-bekr-şıdk** u 'osmân-şerm
'alî-hışâl ü hasan-sîret ü hüseyin-ihsân (Kaside 6, Mısra 1). [bü-bekr-şıdk,]

budur: "Böyledir, bu şekildedir, böyle " anlamlarına gelen "bu" işaret sıfatının bildirme eki almış şekli.

haft-ı sebzine müşâbihdür o gonca-dehenüñ
kalb-i mañzûna şafâ virdüğü **budur** çemenüñ (Gazel 112, Mısra 2). [budur,]

buhâr: Buhar, buğu. II Ah.

eşkündür eyleyen haft-ı ruhsâruñı 'ayân
peydâ olur **buhâr** tokındukça nâra âb (Gazel 12, Mısra 4). [buhâr,]

bul-: (Arayarak veya rastgele) Bir şey, bir kimse veya bir durumla karşılaşmak, bulmak.

şafâ-yı hâtır ile gâh olur ki gıbtâ-i bahrüz
gehî keder **buluruz** seyl-vâr jeng-pezirüz (Gazel 75, Mısra 8). [buluruz, -ur, -uz]
rüşen olmaz kaşr-ı şevk olmayıcağ câm-ı şarâb
nûr u fer **bulmağa** meclis sāğar-ı şahbâ gerek (Gazel 98, Mısra 10). [bulmağa, -mağ, -a]
bulmağa feyz râh-ı harâbâta sâlik ol
bu yolda zâyî' olmaz emek isteyen bulur (Gazel 55, Mısra 3). [bulmağa, -mağ, -a]
ümîd-i rif at-ile niçe vaşfuñ eyleyem
ki medh-i aḥmed-ile **buldı** çok şeref ḥassân (Kaside 6, Mısra 48). [buldı, -dı]

kaşidem olsa n'ola hükm-i şeh gibi menşür
 ki **buldı** nām-ı nişān beg ile çok 'unvān (Kaside 6, Mısra 54). [buldı, -dı]
 evā'ilde gelenler **bulmamışdur** pāyesin anuñ
 belāğatde yakīn ğıbtā-i şahbān-ı vā'il'dür (Gazel 59, Mısra 11). [bulmamışdur, -ma, -mış, -dur]
 bu fetḥ ü nüreti **bulmazdı** mihr-i 'ālem-gīr
 o şehden olmasa ger yümn ü himmet ü ikbāl (Kaside 1, Mısra 15). [bulmazdı, -maz, -dı]
 'ömr uzunluğunu **bulmuşdur** hezārāndan ziyāde
 nār-ı haddüñ kim semender-veş açup per kākülün (Kaside 4, Mısra 15). [bulmuşdur, -mış, -dur]
 cānā dime ki itdügin ādem neden **bulur**
 cevritme belki 'āşık olasin iden **bulur** (Gazel 55, Mısra 1). [bulur, -ur]
 şafā-yı kalbi yoklukda **bulup** tıtduk fenā semtin
 sebük-bāruz bu rāh-ı pūr-ḥatarda zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 11). [bulup, -up]
 gülzār-ı 'adn içinde mekān itmeden kaçır
 'āşık ḥarīmün içre kaçan kim vatan **bulur** (Gazel 55, Mısra 8). [bulur, -ur]
 zāhid reh-i riyāda sülük-i fenāda biz
 kūy-ı murādı her kişi bir semtden **bulur** (Gazel 55, Mısra 10). [bulur, -ur]
 mihrüm arturdı cemālin o hilāl-ebriñüñ
 meh-i nev pertev-i mihr-ile **bulur** ḥüsn ü kemāl (Gazel 117, Mısra 6). [bulur, -ur]
 gezerken ḥasta-dil bī-çāre bir 'isī-dehān **buldum**
 leb-i cān-bāḥşın öpdüm mürde iken tāze cān **buldum** (Gazel 128, Mısra 1). [buldum, -du, -m]
 gezerken ḥasta-dil bī-çāre bir 'isī-dehān **buldum**
 leb-i cān-bāḥşın öpdüm mürde iken tāze cān **buldum** (Gazel 128, Mısra 2). [buldum, -du, -m]
 'adem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
 Yakīn nūñ vücūdından ne nām u ne nişān **buldum** (Gazel 128, Mısra 10). [buldum, -du, -m]
 yakīn-veş vatan tıtdum feżā-yı lā-mekānide
 ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsi' mekān **buldum** (Gazel 128, Mısra 12). [buldum, -du, -m]
 nesīm-ile gelüp ḥāk-i rehi çeşmüm cilā **buldı**
 Yakīn ḥamdüli 'llāh cānib-i ḥāk'dan 'atā geldi (Gazel 191, Mısra 11). [buldı, -dı]
 çemende bād-ı hevā **buldı** niçe ḥurde-i zer
 kim itdi gonca-i gül kīse içre anı nihān (Kaside 3, Mısra 5). [buldı, -dı]
 olup yine eṣer-i bād-ı feyz-baḥş 'ayān
 ḥayāt-ı nev **bulup** ezḥār açdılar a'yān (Kaside 3, Mısra 2). [bulup, -up]
 irmez 'ulüvv-i ḳadrüne ey serv-i ser-firāz
 neşv ü nemā **bulursa** da 'ar'ar hezār sāl (Gazel 116, Mısra 4). [bulursa, -ur, -sa]
 bulımaz ehl-i ḥarābātuñ bir ednā pāyesin
 şöfi-i şad-sāle yüz kez olsa şāḥib-erba'ın (Gazel 155, Mısra 7). [bulımaz, -ı, -maz]
 zāhid riyāzet-ile geçürdüñ zamānuñı
 'ahd-i şebābı bir daḥı ādem kaçan **bulur** (Gazel 55, Mısra 6). [bulur, -ur]
 dāğ-ı ruḥsāruñ-ıla kim ki cerāḥat **bulmaz**
 pisterin berg-i gül eylerse de rāḥat **bulmaz** (Gazel 66, Mısra 2). [bulmaz, -maz]
 cūr'a gibi yiridür olsam ayak toprağı
 düşmeyen ayağı çün pāye-i rif at **bulmaz** (Gazel 66, Mısra 6). [bulmaz, -maz]
 bulımazlarsa eger feyz-i ḥimāyetle şeref
 ḳullaruñ pādīşehüm 'afva liyāḳat **bulmaz** (Gazel 66, Mısra 8). [bulmaz, -maz]
 bulduñ ağıyārı baña va'de-i ferdā itdüñ
 itdügin şanma kişi rüz-ı kıyāmet **bulmaz** (Gazel 66, Mısra 10). [bulmaz, -maz]
 sākī-i feyz iriş ey pīr-i ḥarābāt baña
 cūr'añ içmese dil ḡamdan ifāḳat **bulmaz** (Gazel 66, Mısra 12). [bulmaz, -maz]
 ey yakīnı yedi iḳlīmı ararsa zāhid
 künc-i mey-ḥāne gibi gūşe-i vaḥdet **bulmaz** (Gazel 66, Mısra 14). [bulmaz, -maz]
 bulmağı feyz rāh-ı ḥarābāta sālīk ol
 bu yolda zāyī' olmaz emek isteyen **bulur** (Gazel 55, Mısra 4). [bulur, -(u)r]
 bulduñ ağıyārı baña va'de-i ferdā itdüñ
 itdügin şanma kişi rüz-ı kıyāmet bulmaz (Gazel 66, Mısra 9). [bulduñ, -du, -ñ]
 benüm her beytümü iz'an idüp ikān ider-iseñ
 bulursın anda hep ma'nā-yı külliyyāt-ı ḥākānī (Gazel 187, Mısra 12). [bulursın, -(u)r, -sın]
 kimse ol mū-miyānda **bulamaz** kılca kuşūr
 Sāk-ı meh-pāre güzel sād'id-i bāzū da güzel (Gazel 119, Mısra 9). [bulamaz, -a, -maz]
 cihānı ḥiçe alaldan 'aceb emīnüz kim
 ziyāde **buldı** ḥisāb iden iltizāmumızı (Gazel 189, Mısra 4). [buldı, -dı]

bulan-: Duruluğunu, berraklığını yitirmek.

seyl-âb-ı sirîşküm **bulanup** her dem akardı
ol servûñ ayağına varıcağ şırı vardı (Gazel 184, Mısra 1). [bulanup, -up]

bulma-: Bulamamak II elde edememek.

bulmazlarsa eger feyz-i himâyetle şeref
kullaruñ pâdişehüm 'afva liyâkat **bulmaz** (Gazel 66, Mısra 7). [bulmazlarsa, -lar, -sa]
bulma bârân-ı havâdişden keder seyl-âb-veş
ey yakînî merdüm-i 'âlî-naazar deryâ gerek (Gazel 98, Mısra 13). [bulma,]
nem ırnese aña nîsân-ı luţf u cûduñdan
çemende neşv ü nemâ **bulmaz-ıdı** serv-i revân (Kaside 3, Mısra 20). [bulmaz-ıdı, --ıdı]

büm: Baykuş II Rakip.

âsitânına güzâr eyleme her bir **bümüñ**
ne revâdur ki hümâ sâye şala vîrâna (Gazel 173, Mısra 11). [bümuñ, -un]

bunca: "Bu kadar çok, pek çok", belgisiz sıfat.

gird-bâd aldı gubâr-ı tenümi küyuñdan
bunca tûl-ı emelüm oldu hebâen menşûr (Gazel 40, Mısra 8). [bunca,]
ben zelîl olmaz-idüm düşmese fûrkât senden
senden oldu baña hep **bunca** mezzellet senden (Gazel 147, Mısra 2). [bunca,]

buncadan: Şu kadar zamandır, bu kadar zamandan beri.

seni bir kerre yâd idem diyü minnetler eylersin
anılmaz **buncadan** amnâ ferâmûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 6). [buncadan,]

bunda: "Burada, bunun içinde" anlamlarında kullanılan işaret zamiri.

seyr idüp dil hânesin dimez ki leylâ **bundadır**
geşt ider yabanları mecnûn temâşâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 1). [bundadır, -dur]
seyr idüp dil hânesin dimez ki leylâ **bundadır**
geşt ider yabanları mecnûn temâşâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 2). [bundadır, -dur]
rind olanuñ kadri 'âlî zâhidüñ miqdârı dün
âsitân-ı yâra bak a 'lâ vü ednâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 4). [bundadır, -dur]
seyr-i didâr itmege zâhid düşer rû 'yâlara
şûret-i zîbâlara bakmaz temâşâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 6). [bundadır, -dur]
semtden gel 'azm-i şahrâ kılmâ 'akluñ var-ısa
hây mecnûn iste gönülünden ki leylâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 8). [bundadır, -dur]
niçe araya seni bî-tâkat ü ârâm olup
gel gel ey pervâne ol şem 'i şeb-ârâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 10). [bundadır, -dur]
cılve-i envâr-ı hüsni gör dil-i pür-şevkden
tûr-ı müsâ **bundadır** tûr-ı tecellâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 12). [bundadır, -dur]
cılve-i envâr-ı hüsni gör dil-i pür-şevkden
tûr-ı müsâ **bundadır** tûr-ı tecellâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 12). [bundadır, -dur]
ehl-i 'irfân ol kılup tahşîl 'irfâniyyeti
neyse efkârın ko ey zâhid tesellâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 14). [bundadır, -dur]
ey yakînî devlet-i 'ukbâya zâhid muntazır
ehl-i hâl olan bilür anı ki hâlâ **bundadır** (Gazel 42, Mısra 16). [bundadır, -dur]
andadır cânım egerçi cism-i pür-ham **bundadır**
zevk-ı 'ışkı virmezsin dünyâyâ 'âlem **bundadır** (Gazel 43, Mısra 1). [bundadır, -dur]
andadır cânım egerçi cism-i pür-ham **bundadır**
zevk-ı 'ışkı virmezsin dünyâyâ 'âlem **bundadır** (Gazel 43, Mısra 2). [bundadır, -dur]
lem 'a-i envâr-ı hüsni gör dil-i pür-şevkda
nûr-ı a'zam **bundadır** 'arş-ı mu'azzam **bundadır** (Gazel 43, Mısra 4). [bundadır, -dur]

lem 'a-i envār-ı hüsnüñ gör dil-i pür-şevkda
nūr-ı a'zam **bundadur** 'arş-ı mu'azzam **bundadur** (Gazel 43, Mısra 4). [bundadur, -dur]
haṭṭ-ı yāḳūt-ı lebūndür cānı teşhīr eyleyen
bir nigīn-i la'ldür ki ism-i a'zam **bundadur** (Gazel 43, Mısra 6). [bundadur, -dur]
cān ü dil maḥzūn olup āh itseler her dem n'ola
ey perī zūlfūñ ḡamı hem andadur hem **bundadur** (Gazel 43, Mısra 8). [bundadur, -dur]
iltifātı yok baña aslā diyü ḡam çekmezin
seyr ider sā'irler ile ol perī ḡam **bundadur** (Gazel 43, Mısra 10). [bundadur, -dur]
'ışk hādīdür yem-i fūrkatde çekme ıztırāb
ey yaḳīnī ḥamdülillāh ḥızr-ı ḥōş-dem **bundadur** (Gazel 43, Mısra 12). [bundadur, -dur]

burc: Gökte Zodyak üzerinde bulunan on iki takım yıldızına verilen ad.

anuñ devrinde batdı yıldızı her māh-ruḥsāruñ
güzellik **burcunuñ** mihr-i cihān-ārāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 4). [burcunuñ, -u, -nuñ]
ey 'aceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat **burcunuñ** ḡarrā hilālī sen misin (Gazel 158, Mısra 2). [burcunuñ, -u, -nuñ]
sipihr-i nazmda encüm gibi maḥv oldı şā'irler
olaldan ben ma'ārif **burcunuñ** ḥurşıyd-i raḥşānı (Gazel 187, Mısra 14). [burcunuñ, -u, -nuñ]
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuşret kıl
ceyş-i ḡam aldı beden **burcunı** cānum fethī (Gazel 194, Mısra 4). [burcunı, -unı]
sipihr-i **burc-ı** temkīn ü mihr-i **burc-ı** yaḳīn
şehāb-ı re'fet-i bārān-ı raḥmet-i müte'al (Kaside 1, Mısra 17). [burc-ı,]
tulū' itdi girībānuñdan ey meh rūy-ı raḥşānuñ
şeref **burcundan** oldı güyiyā mihr-i cihān ṭālī' (Gazel 86, Mısra 8). [burcundan, -u, -n, -dan]
āsumānī giyer ol **burc-ı** cemālūñ māhı
ḡusl için nıl'e girer yūsuf-ı mışrī güyā (Gazel 4, Mısra 3). [burc-ı,]
sipihr-i **burc-ı** temkīn ü mihr-i **burc-ı** yaḳīn
şehāb-ı re'fet-i bārān-ı raḥmet-i müte'al (Kaside 1, Mısra 17). [burc-ı,]

burc-ı dil: Gönül yıldızı.

olam fezā-yı maḥabbetde zerre-veş rakḳāş
olursa **burc-ı dile** feyż-i raḥmetūñ raḥşān (Kaside 6, Mısra 46). [burc-ı dile,]

bustān: Bahçe, çiçek ve ağaç yetiştirilen yer.

ḳaddūñ nihālī tāze-i **büstān-ı** i'tidāl
ḥaddūñ ṭariyy ü tāze gül-i gülşen-i cemāl (Gazel 116, Mısra 1). [büstān-ı,]
ḥarīm-i dergehūñi **büstāna** beñzetdüm
nihāl-i ḳaddūñi serv-i revāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 1). [büstāna, -a]
bihişti kūyuñı ben **büstāna** beñzetdüm
nihāl-i ḳaddūñi serv-i revāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 1). [büstāna, -a]

bülbül: Güzel sesiyle bilinen kuş II Aşık.

ruḥuñ ey ḡonca verd-i ḥod-būdur
bülbül-i cānı zār iden budur (Gazel 52, Mısra 2). [bülbül-i, -i]
çemeni nāz-ıla seyr itmege **bülbüller-ile**
çemenī cāmesini ol gül-ı aḥmer giydi (Gazel 193, Mısra 5). [bülbüller-ile, -ler, -ile]
yād eyleyüp o gül-ruḥı itdük hezār āh
ḥāmūş kıldı **bülbüli** şavt-ı ḥazīnümüz (Gazel 74, Mısra 4). [bülbüli, -i]
gülşen-i kūy-ı yārda yok baña hem-zebān olur
bülbülem ey yaḳīn ben bencileyin hezār yok (Gazel 95, Mısra 12). [bülbülem, -em]
hümā-yı 'arş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-ḥā tūṭiyem hem **bülbülem** güyā suḥan-dānam (Gazel 124, Mısra 6). [bülbülem, -em]
leṭāfet bağnuñ serv-i semen-sīmāsıdır yūsuf
melāḥat gülşeninūñ **bülbül-i** zībāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 2). [bülbül-i, --i]
gül-ruḥuñ şevkına her şubḥ oluruz zemzeme-ḡir
bülbül-i gülşene dem-sāz ki dirlir o bizüz (Gazel 76, Mısra 12). [bülbül-i,]

zâr oldum idüp yâr ile ağıyarı temâşâ
 şan eyledi **bülbül** gül ile hârî temâşâ (Gazel 9, Mısra 2). [bülbül,]
 hengâm lâle devr gül eyyâm 'ış ü nüş
bülbül nedim ü bezm çemen lâlezâr hûb (Gazel 15, Mısra 4). [bülbül,]
 şol gelen serv-i sehî gül-çihre ancak gâlibâ
 bâğ-ı hüsnüñ goncası didükleri **bülbül** budur (Gazel 53, Mısra 4). [bülbül,]
 gülşen-i küyüñda güş it murğ-ı cânüñ nâlesin
 gül-ruhuñçün şad hezâr efgân iden **bülbül** budur (Gazel 53, Mısra 8). [bülbül,]
bülbül degül uçan göricek naıl-i kâmetüñ
 karşıñda murğ-ı cânın uçurdu serv-i bâğ (Gazel 87, Mısra 3). [bülbül,]
 mahrûm ehl-i 'ışk u 'adû mahrem-i vişâl
bülbül esîr-i hâr-ı cefâ gül enîs-i zâğ (Gazel 87, Mısra 8). [bülbül,]
 yine verd-i ruhuña bir lebi cân-perverdün
 şad-hezâr âh-ıla ey **bülbül-i** dil cân virdün (Gazel 109, Mısra 2). [bülbül-i,]
bülbüllere kıya baķan ol çeşm-i şâhbâz
 gördükde nâmemi umarın okıya gele (Gazel 179, Mısra 5). [bülbüllere, -ler, -e]
 ruhu yanında o servün güli yirden yire çal
 ey şabâ gülleri **bülbül** gözine hâr eyle (Gazel 180, Mısra 6). [bülbül,]
 iridür ey yüzi gül güş iderseñ efgânım
 ki bâğ-ı nazma benem **bülbül-i** bülend-elhân (Kaside 6, Mısra 52). [bülbül-i,]
 'izâruñ tâb-ı mülden ey gül-i ter al al oldu
 n'ola **bülbüllerün** âhından olsa pür-şadâ meclis (Gazel 77, Mısra 8). [bülbüllerün, -ler, -ün]

bülbül-i çemen: Çimenliğin bülbülü.

ey **bülbül-i çemen** katı germ olma nâleden
 bu gülşene hezâr hoş-elhân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 9). [bülbül-i çemen,]

bülbül-i dil: Gönül kuşu || 'âşık.

gül yüzüñçün çekeli **bülbül-i dil** hâr-ı cefâ
 tutdı dünyâ yüzini âh u figânım muşlî (Gazel 197, Mısra 9). [bülbül-i dil,]

bülbül-i güvâ: Şakıyan, öten bülbül. II Feryat figan eden âşık.

şad-hezâr âh ideyin gül yüzüñüñ medhinde
 gülşenün **bülbül-i güvâsını** hāmüş ideyin (Gazel 159, Mısra 8). [bülbül-i güvâsını, -nı]

bülbül-i hoş-güy: Güzel konuşan bülbül II aşık; şair.

vird-i zebân-ı **bülbül-i hoş-güy** medh-i gül
 zikr-i yakînî vaşf-ı cenâb-ı hüdâygân (Gazel 137, Mısra 13). [bülbül-i hoş-güy,]

bülbül-i şevdâ: Çılgın bülbül (aşık).

saña ey gonca-dehen **bülbül-i şevdâyam** ben
 lâle-ruhsâruñ olaldan gül-i terden nâzûk (Gazel 99, Mısra 3). [bülbül-i şevdâyam, -yam]

bülbül-i şîrîn-suhan: Tatlı sözlü bülbül.

kapuñda **bülbül-i şîrîn-suhan** hezâr velî
 benüm gibi kanı bir tûfî-i faşîh-zebân (Kaside 6, Mısra 37). [bülbül-i şîrîn-suhan,]

bülbül-i şürîde: Çılgın bülbül.

hançer-i hâr-ıla şakın ki ider sîneñi çak
 güllün ey **bülbül-i şürîde** yanından öte dur (Gazel 40, Mısra 6). [bülbül-i şürîde,]

bülbül-i tab: Bülbül yaratılışlı.

göl ruhuñsuz **bülbül-i tab‘-ı** yakînî lâl olur
söylemez âyinesiz tûfî kelâm-ı sükkarîn (Gazel 155, Mısra 13). [bülbül-i tab‘-ı,]

bülbül-i zâr: İnleyen bülbül. || Aşık.

o gül-ruhsârumı göstermeyüp ben **bülbül-i zâra**
Raķîbâ ğam nihâlin bâğ-ı kalbümde dikensin sen (Gazel 150, Mısra 5). [bülbül-i zâra,]
yakînî gülşen-i ‘ışkında ben bir **bülbül-i zâram**
Leţâfet mışrınuñ tûfî-i şekker-ĥâsıdur yûsuf (Gazel 89, Mısra 9). [bülbül-i zâram,]
hâr-ı cefâda **bülbül-i zâruñ** makâmı pest
bâlâ-nişîn-i meclis-i gülşen ğurâbdur (Gazel 45, Mısra 3). [bülbül-i zâruñ,]
hâr-ı cefâda **bülbül-i zâruñ** makâmı pest
bâlâ-nişîn-i meclis-i gülşen ğurâbdur (Gazel 45, Mısra 3). [bülbül-i zâruñ,]

bülbül-vâr: Bülbül gibi, bülbül misali.

bâğ-ı küyuñda yakînî şanemâ **bülbül-vâr**
gül yüzüñde n‘ola eylerse hezâr âh u figân (Gazel 139, Mısra 9). [bülbül-vâr,]

bülend: Yüksek, yüce.

bâğda serv-i sehîler ne kadar olsa **bülend**
iremez kâmetüñe söyleyelüm toĝrusın (Gazel 152, Mısra 5). [bülend,]

bülend-âvâz: Yüksek ses, haykırma.

hümâ-yı ‘arş-pervâzam **bülend-âvâz** şehbâzam
şeker-ĥâ tûfîyem hem bülbülem güyâ suĥan-dânam (Gazel 124, Mısra 5). [bülend-âvâz,]

bülend-elĥân: (Fars. bulend) Yüksek, yüce, ulu. ■ Başına geldiĝi kelimelere “yüksek, yüce” anlamı katarak Farsça usûlüyle birleşik sıfatlar yapar. Elhan: Naĝmeler, ezgiler, melodiler.

yiridür ey yüzi gül güş iderseñ eĝânım
ki bâĝ-ı nazma benem bülbül-i **bülend-elĥân** (Kaside 6, Mısra 52). [bülend-elĥân,]

bülend-mertebe: Makamı yüce, şanlı.

fezâ-yı ‘arşdayuz hem-cenâĥ-ı tã‘ir-i kudsüz
bülend-mertebe bâzuz hümâ-yı sidre-mesîrüz (Gazel 75, Mısra 6). [bülend-mertebe, -e]

bü‘l-heves: Arzu ve heveslerine tâbi, maymun iştahlı, kararsız, aklına her geleni yapmak isteyen.

murĝ-ı ‘ışkı şayd ümîdin itmesün her **bü‘l-heves**
hiç olur mı peşseye ‘anķâ-yı ‘âlî-şân şikâr (Gazel 27, Mısra 11). [bü‘l-heves,]

bünyâd: Asıl, esas, temel.

gönül mülkini yap yap dest-i luţfuñ eylesün ma‘mûr
belâ **bünyâdını** kalbümde vîrân eyle sulţânım (Gazel 130, Mısra 4). [bünyâdını, -ı, -n, -ı]

bünyâd-ı ğam: Kederin temeli.

seng-i cevri-ile gönül ĥânesin itseñ vîrân
şanma kim irişe **bünyâd-ı ğam-ı** ‘ışķa ĥalel (Gazel 118, Mısra 14). [bünyâd-ı ğam-ı, -ı]

bür-: 1. Kaplamak, istîlâ etmek. 2. Sarmak.

yaķa çâk eyle şafâ bul **bürisün** cismüñi âh
ka‘be-veş ‘ışķı-y-ıla giy kara şâlî ĥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 7). [bürisün, -ı, -sün]

bürhân: Delil, ispat, kanıt.

feryâd kılma keşmekeş-i 'ışkdan dilâ
her 'usrda iki yüsr bu **bürhân** degül midür (*Gazel 60, Mısra 8*). [*bürhân,]*

büs it-: Öpmek, öpücük vermek, sevmek, sevgi göstermek.

lebûn **büs itdi** sāgar şanma kim nûş itdügüm meydür
dil-i bīmāra qanlar yutdurur ey bī-vefā meclis (*Gazel 77, Mısra 5*). [*büs itdi,]*

büs-ı dehân: Ağzını (dudak bağlamında) öpme.

dil kucamaz miyânını yok yire cüst ü cû kılur
büs-ı dehânı muhtemel lîkin o dahı var yok (*Gazel 95, Mısra 10*). [*büs-ı dehânı,]*

büs-ı leb: Dudağını öpme.

büs-ı lebüñi eyleme 'âşıklara teklîf
lâzım mı şarâb içmege mestāna tekellûf (*Gazel 91, Mısra 3*). [*büs-ı lebüñi,]*

büt: 1. Put. 2. mec.güzel, sevgili.

hûn itdi nāfe-veş dili vü aldı aqlumuz
cādū-yı çeşm-ile **büt-i** miskîn gazâleler (*Gazel 33, Mısra 6*). [*büt-i,]*
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alır âl-ile diller bir **büt-i** la 'lîn-kabâ vardır (*Gazel 51, Mısra 12*). [*büt-i,]*
leb-i la 'lûñ le'âfetde söz açsa rûh-perverdür
hemānā ol **büt-i** 'îsî-nefes rûh-ı muşavverdür (*Gazel 61, Mısra 2*). [*büt-i,]*
bī-hakikat **büti** kı 'îsî-i devrân ise de
yanma bī-mihr odına şem '-i şebistân ise de (*Müseddes 1, Mısra 3*). [*büti, -i]*

büt-i çîn: Çin putu (güzellik bağlamında) II Çin güzeli.

şekl-i zibāñ-ıla ey şâhid-i ferhunde-cemâl
büt-i çîn da 'vî-i hûsn eylese şûret bulmaz (*Gazel 66, Mısra 4*). [*büt-i çîn,]*
büt-i çîn hûsn-i 'izârûñ gibi şûret bulmaz
gör şanıdur güzelüm hûsn-i cemālî anuñ (*Gazel 103, Mısra 7*). [*büt-i çîn,]*
vech-i pâküñde olan āba teşebbüh kılmış
Yohsa bī-vech **büt-i çîn** 'e dimezler ma'būd (*Kaside 5, Mısra 8*). [*büt-i çîn 'e,]*

büt-i tannâz: Herkesle alay eden güzel sevgili.

bir hümâdur mihr-i 'âlem-tâbı kılmış âşiyân
gird-i ruhsârûnda şanma ey **büt-i tannâz** zülf (*Gazel 88, Mısra 4*). [*büt-i tannâz,]*

bütün: Hep, tamamen.

ruhsârûñ üzre haţt-ı siyehden 'ayân olur
şerhu **bu'ûni** zâğ ve zühûri yakînî 'yât (*Gazel 18, Mısra 10*). [*bu'ûni, -i]*
dürr-i dendānı gamıyla ağlamakdan ol **bütüñ**
ey yakînî eşk-i çeşmüm 'âkıbet 'ummân olur (*Gazel 54, Mısra 13*). [*bütüñ,]*
eşer-i âh-ı yakînî 'yle mülebbes oldı
lâciverdî görünür şimdi **bütün** baħr u semâ (*Gazel 4, Mısra 10*). [*bütüñ,]*
ey yakînî o **bütüñ** nûktelerin fehm eyle
ne bilür ehl-i luğat terk idelüm kâmusın (*Gazel 152, Mısra 9*). [*bütüñ,]*

büy-ı sünbül: Sünbül kokusu.

ne dem ki ilte şabā bāğa **būy-ı sünbülün**i
o dem hevāya düşüp bî-қarār olur reyḥān (Gazel 138, Mısra 11). [būy-ı sünbülün, -ün]

büyük: Boyutları benzerlerinden fazla olan, azametli, haşmetli, yüce.

dāğ-ı cefāya merhem-i lutf isteme dilā
tağlarca cevır ider **büyük** iḥsān degül midür (Gazel 60, Mısra 6). [büyük,]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir **büyük** ḥaşm-ıdı zülfün oldı ser-ber kākülün (Gazel 111, Mısra 10). [büyük,]
bāğ-ı ‘ālemde hemān adı **büyük** tūbā‘nuñ
hem-ser olmağa senünle gelemes meydāna (Gazel 173, Mısra 7). [büyük,]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir **büyük** ḥaşm-ıdı zülfün oldı ser-ber kākülün (Kaside 4, Mısra 14). [büyük,]

büyüklen-: Kibirlenmek, büyüklük taslamak.

yaḳīnī kâf-ı meşakkatde ben de sîmurgın
büyüklenüp müteferrid geçinmesün ‘anḳā (Gazel 3, Mısra 12). [büyüklenüp, -üp]

C

cā: Far. Yer, makam, mahal, mevki.

olup kūy-ı ḥarābātun gedāsı cām-ı cem nūş it
bu **cā** vü şaltanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 10). [cā,]

cādū: Sihirbâz demektir. Edebiyatımızda bir görüşte insanı büyüleyen, câzibeli, oynak dilber yerinde ve göz, gamze, saç vasfında kullanılmıştır.

niçe kırtarsun yaḳīnī bend-i ḡamdan gerdenin
çeşm **cādū** ḡamze şehḥār ü kemend-endāz zülf (Gazel 88, Mısra 18). [cādū,]

cādū-yı çeşm-ile: Gözündeki cadı , cadı göz , büyüleyici bakış.

ḥūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aqlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn ḡazāleler (Gazel 33, Mısra 6). [cādū-yı çeşm-ile, -ile]

cāh-ıla: Cahiller.

sürür-ı **cāh-ıla** hiç ibtihācumuz yokdur
şeh-i diyār-ı ḡamuz taht u tūcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 1). [cāh-ıla,]

caḥīmi: Cehennem gibi, Cehennem.

vaşf-ı bihişt-i kūyı tūrurken ḥabībümün
ḥāl-i **caḥīmi** söyleme vā‘ız azābdur (Gazel 45, Mısra 8). [caḥīmi,]

cām: 1. Sırça, cam; bardak, kadeh, şişe ve toprak cinsinden şarap kadehi.

gider dilden ḡam-ı dölāb-ı çarḥı **cāmı** devr itdür
şakın bu bezme sākī gelmesün bigāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 3). [cāmı, -ı]
egmez şurāḥī **cāma** baş eyler mücādele
ol ser-keşün boğazını al sākıyā ele (Gazel 179, Mısra 1). [cāma, -a]
hem-rehüm nāledür benüm çün zil
cām-ı ḡuşşayla olmışam ḳanzil (Gazel 122, Mısra 2). [cām-ı,]
dā‘imā bezm-i maḥabbetde belā **cāmın** çeker
Sākıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 3). [cāmın, -ı, -n]
reşk-i ḥurşiyd olur mı bir daḥı **cām**
o günü gösterür mi baña felek (Gazel 97, Mısra 5). [cām,]

şoyunsa girse hāmmāma kaçan ol serv-i sīmīn-ten
 anı seyr itmege her **cām** olur bir dīde-i revzen (*Gazel 143, Mısra 2*). [*cām,]*
 gehī bezm-i elest içre belā **cāmın** çeken mestem
 gehī esrār-i 'ışku 'llāh-ıla medhūs u hayrānam (*Gazel 124, Mısra 3*). [*cāmın, -ın]*
 gül gül olsa ruhın öpsek lebi **cāmın** emsek
 gele gül mevsimi 'ış-ı mey-i gül-fām olsa (*Gazel 175, Mısra 9*). [*cāmın, -ın]*
 şimdi bir hāletdeyem **cām-ı** mey-i 'ışkuñla kim
 Sākıyā keyfiyyet-i hālüm işiden oldı mest (*Gazel 21, Mısra 9*). [*cām-ı,]*
 kanı **cām-ı** mey-i la 'lūñle bī-hūş olduğum demler
 şarāb-ı şevk-ıla sermest ü medhūs olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 1*). [*cām-ı,]*
 nişānı yoğ-ıdı rez duhteriniñ bağ-ı 'ālemde
 şarāb-ı **cām-ı** vahdet birle serhōş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 8*). [*cām-ı,]*
 sākıyā **cām-ı** meyi destūme şun nūş ideyin
 bāri bir dem gam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin (*Gazel 159, Mısra 1*). [*cām-ı,]*
 suhan bezminde çekdi cām-ı nazmuñ cūr'asın **cāmī**
 o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı (*Gazel 187, Mısra 7*). [*cāmī,]*

2.Beden, ruh, insanın maddi ve manevi varlığı || Aşığın canı.

ma'ānī **cāmī** çekilmez mi cāmī geçdiyse
 tehī degül şeref-i himmetünde bu meydān (*Kaside 6, Mısra 21*). [*cāmī, -ı]*

cām ol-: Cam vazifesi görmek, ışık, aydınlık vermek, aydınlatmak.

mihr-i ruhsāruña her gün nigerān olmağ-ıçün
 kāşki revzenüne dīdelerüm **cām olsa** (*Gazel 175, Mısra 4*). [*cām olsa, -sa]*

cāmasb: Efsanelerde Hekim Danyal'ın ya da Danyal Peygamber'in oğludur, Camasb.

cān ile kıldı hayāl-i zūlf-i cānān ihtilāt
 itdi **cāmasb** ile güyā şāh-ı mārān ihtilāt (*Gazel 83, Mısra 2*). [*cāmasb,]*

cāme: Libas, elbise.

sebz **cāmeñle** yakīnī didi gördükde saña
 mezra 'ı sebz-i felekde meh-i ğarrāsın sen (*Gazel 149, Mısra 11*). [*cāmeñle, -ñ, -le]*
 çemeni nāz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
 çemenī **cāmesini** ol gül-i aħmer giydi (*Gazel 193, Mısra 6*). [*cāmesini, -si, -n, -i]*
 nūr-ı aħmed şan ider sündüs-i aħzarda mekān
 ya yaşıl **cāme** giyen hıızr-ı mu'allāsın sen (*Gazel 149, Mısra 6*). [*cāme,]*
 çemenī **cāmesin** ol serv-i semen-ber giydi
 güyiyā hūr-ı cinān sündüs-i aħzar giydi (*Gazel 193, Mısra 1*). [*cāmesin, -si, -n]*
 fıstıķī **cāmeli** bir servi görüp yanumda
 düşmen-i rü-siyeh ol dem tūnekiler giydi (*Gazel 193, Mısra 3*). [*cāmeli, --li]*

cāme-i gül-gün: Gül renkli elbise; kırmızı elbise.

bād-ı āhum yele virdi güllerün evrākını
cāme-i gül-gün-ıla rahş üzre cevlanuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 14*). [*cāme-i gül-gün-ıla, -ıla]*

cāme-i sebz: Yemyeşil elbise.

cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
 berg-i sebz içre ya bir ğonca-i hamrāsın sen (*Gazel 149, Mısra 1*). [*cāme-i sebz-ile,]*
cāme-i sebz-ile oldukça revān ey boyu serv
 sebzēār içre aķan āb-ı muşaffāsın sen (*Gazel 149, Mısra 3*). [*cāme-i sebz-ile,]*
cāme-i sebz-ile küyünde hırāmān olsañ
 hülle-i sebz-ile cennetdeki hūrāsın sen (*Gazel 149, Mısra 7*). [*cāme-i sebz-ile,]*

yiridür nuṭka gelürse leb-i şeker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir tūṭi-i gūyāsın sen (*Gazel 149, Mısra 10*). [*cāme-i sebz-ile,]*

cāme-i siyāh: Siyah elbise.

ey **cāme-i siyāh** giyen şāh-ı hışm-nāk
çaprāst dügmelerle beni eyledüñ helāk (*Gazel 96, Mısra 7*). [*cāme-i siyāh,]*

cāme-i vaşl: Kavuşma elbisesi.

begüm bir müflise lāyık görürsin **cāme-i vaşluñ**
felāket hānḳāhı içre ben ‘uryānı añmazsın (*Gazel 153, Mısra 7*). [*cāme-i vaşluñ,]*
cāme-i vaşluñı her ‘ūra görüp erzānı
tekke-i ḡamda bu abdāluñı ‘uryān itdüñ (*Gazel 110, Mısra 5*). [*cāme-i vaşluñı, -nı]*

cāme-kebūd: Mavi elbise.

şāh maḥmūd ‘uñ ayāz olmuş-ıdı manzūrı
seyr-i mehtāb kıl ey serv olup **cāme-kebūd** (*Kaside 5, Mısra 22*). [*cāme-kebūd,]*

cāmī: Divan edebiyatı şairi.

ma‘ānī cāmı çekilmez mi **cāmī** geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān (*Kaside 6, Mısra 21*). [*cāmī,]*

cām-ı bāde: Şarap kadehi.

çemende bezme **cām-ı bāde** geldi
nesīm ol dem mübārek-bāda geldi (*Gazel 192, Mısra 1*). [*cām-ı bāde,]*
kanlu gözümde ‘aks-i ruḥı lāle-ḥadlerüñ
berg-i gül-ile şānki ṭolu **cām-ı bādedür** (*Gazel 41, Mısra 6*). [*cām-ı bādedür,]*

cām-ı bāde-i ḥamrā: Kırmızı şarap kadehi.

sā‘id-i sākīde **cām-ı bāde-i ḥamrāya** bak
gülşen-i şādī vü ‘işretde açılmış gül budur (*Gazel 53, Mısra 5*). [*cām-ı bāde-i ḥamrāya, -ya]*

cām-ı billür: Şeffaf, billur kadeh.

kadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir kaṭre gül-āb
cām-ı billürda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın (*Gazel 151, Mısra 10*). [*cām-ı billürda, -da]*

cām-ı cān-fezā: Cana can katan kadeh/şarap.

mey-i la‘l-i revān-baḥşuñ gibi yok ḥazz-ı rūḥānī
‘acebdür zāhid itmez böyle **cām-ı cān-fezādan** ḥazz (*Gazel 84, Mısra 8*). [*cām-ı cān-fezādan, -dan]*

cām-ı cem: Şarabı icat eden Cem’in sihirli kadehi; [tas.] gönül. Bir kır gezintisi esnasında Cem, ayaklarına yılan dolanmış bir kuş görür. Okuyla kuşu, yilandan kurtarır. Kuşun ağzından yere bıraktığı çekirdekten asma büyür, o asmadan ilk şarap elde edilir. Cem’in kadehi, üzerinde yedi hikmeti bildiren yazılar bulunan bir kadehtir. İskender’in aynası gibi mevhum bir nesnedir. Cām-ı Cem, bütün evrendeki durumu, yedi feleğin sırrını açık ve ayrıntılı biçimde gösteren bir kadeh sayılır. Cem, başka bir meziyeti olmadığı hâlde, şarap mucidi olarak edebiyata girmiş ve adını baki kılmıştır.

olup kūy-ı ḥarābātuñ gedāsı **cām-ı cem** nüş it
bu cā vü salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 9*). [*cām-ı cem,]*
hızr-ı ḥoş-demdür tutar destinde gūyā **cām-ı cem**
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḥaṭṭ-ı ‘anberin (*Kaside 2, Mısra 39*). [*cām-ı cem,]*

cām-ı gül-gün: Gül renkli kadeh, (şarap kadehi).

bir mehûn gerdenine kol dolayup hâle gibi
cām-ı gül-gûm yakînî ele al lâle gibi (*Müseddes 3, Mısra 30*). [*cām-ı gül-gûm,]*

cām-ı işret: İçki kadehi.

pây-mâl ider-ise guşsa seni
elüñe **cām-ı işret** al didiler (*Gazel 34, Mısra 6*). [*cām-ı işret,]*

cām-ı la l-i dil-rübâ: Gönül çalan kırmızı kadeh.

naşîb olmazsa sürmek **cām-ı la l-i dil-rübâdan** hazz
ne mümkindür alam sâkî şarâb-ı dil-güşâdan hazz (*Gazel 84, Mısra 1*). [*cām-ı la l-i dil-rübâdan, -dan]*

cām-ı la l-i yâra: Sevgilinin lal taşından kadehi II sevgilinin kırmızı şarap gibi olan dudağı.

kaţ iderler başını ol zevkdan mahrûm olup
cām-ı la l-i yâra hırşın eylemezse az zülf (*Gazel 88, Mısra 10*). [*cām-ı la l-i yâra, -a]*

cām-ı leb: Kırmızı şarapla dolu bir kadehe benzeyen dudak.

gedâ-yı bî-ser ü pâyı şeh-i dü-âlem ider
sürür-ı **cām-ı lebiyle** vişâli dervîş'üñ (*Gazel 115, Mısra 8*). [*cām-ı lebiyle, -iyle]*

cām-ı merg: Ölüm kadehi.

sâkî çü âkıbet geçerüz **cām-ı mergden**
devr eylesün piyâle ki devrân gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 5*). [*cām-ı mergden, -den]*

cām-ı mey: Şarap kadehi.

şol **cām-ı mey** ki dâ'ire-gird-i habâbdur
mir'ât-durur ki cilvegeh-i âfitâbdur (*Gazel 45, Mısra 1*). [*cām-ı mey,]*
şol **cām-ı mey** ki dâ'ire-gird-i habâbdur
mir'ât-durur ki cilvegeh-i âfitâbdur (*Gazel 45, Mısra 1*). [*cām-ı mey,]*

cām-ı mey iç-: Kadehteki şarap içmek.

leb-i la lüñle tenhâ sözlerüm var **cām-ı mey içse**
Yıkılsa bir yaña ağyardan olsa cüdâ meclis (*Gazel 77, Mısra 9*). [*cām-ı mey içse, -se]*

cām-ı mey-i ğam: Gam şarabının kadehi.

yıkılsam tañ mîdur serhōş olup **cām-ı mey-i ğamdan**
kim oldı bezm-i vaşluñ gibi cānā bî-bakā meclis (*Gazel 77, Mısra 11*). [*cām-ı mey-i ğamdan, -dan]*

cām-ı muşaffâ: Temiz,saf, arıtılmış şarap.

'aceb mi reşk-i havz-ı kevşer olsa sâkıyâ meclis
tolu **cām-ı muşaffâlarla** oldı pür-şafâ meclis (*Gazel 77, Mısra 2*). [*cām-ı muşaffâlarla, -larla]*

cām-ı şafâ: Mutluluk kadehi.

dilde la l-i leb-i yâr elde tolu **cām-ı şafâ**
ey yakînî baña beñzer kanı şâfi-meşreb (*Gazel 13, Mısra 11*). [*cām-ı şafâ,]*

cām-ı şarâb: Şarap kadehi.

sâkî-i lâle-izâr-ıla içüp **cām-ı şarâb**
itmez in dîde-i ğam-dîdemi garķ-ı hûn-âb (*Gazel 10, Mısra 1*). [*cām-ı şarâb,]*

‘ālemüñ ‘işretine cem gibi mā‘il degülin
almazın meclis-i şādīde ele **cām-ı şarāb** (Gazel 10, Mısra 4). [*cām-ı şarāb*,]
rüşen olmaz kaşr-ı şevk olmayıcak **cām-ı şarāb**
nūr u fer bulmağa meclis sāgar-ı şahbā gerek (Gazel 98, Mısra 9). [*cām-ı şarāb*,]
şanma sākī allar giymiş-durur **cām-ı şarāb**
bezm-i gülşende ruḥuñdan utanup ider hicāb (Kit'a 1, Mısra 1). [*cām-ı şarāb*,]
devr-i güldür ele al **cām-ı şarāb-ı** gül-fām
nüş idüp gül gibi la‘līn-kaḍeh ol mest-i müdām (Müseddes 3, Mısra 17). [*cām-ı şarāb-ı*,]

cām-ı şarāb-ı ergāvān: Erguvan şarabının kadehi.

degül bezm-i çemende lāleler seng-i havādişden
şikest olmuş cem‘üñ **cām-ı şarāb-ı ergāvānidur** (Gazel 46, Mısra 4). [*cām-ı şarāb-ı ergāvānidur*,]

cān: 1.Can, ruh, gönül.

geçdi yakīnī **cānumuza** nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o ḥūnī degül ḥabīr (Gazel 37, Mısra 9). [*cānumuza*, -umuza]
gülşen-i kūyuñda gūş it murğ-ı **cānuñ** nālesin
gül-ruḥuñçün şad hezār efğān iden bülbül budur (Gazel 53, Mısra 7). [*cānuñ*, -uñ]
ruḥuñ ey gōnca verd-i ḥod-būdur
bülbül-i **cānı** zār iden budur (Gazel 52, Mısra 2). [*cānı*, -ı]
cān virenler yoluñda derdūñle
lebūñi **cān** içün bedel didiler (Gazel 34, Mısra 24). [*cān*,]
kül iden **cānı** nār-ı fūrkatdūr
def iden anı āb-ı vuşlatdūr (Gazel 62, Mısra 1). [*cānı*, -ı]

2. "Cān" kelimesi. II Âşığın canı, kendi varlığı.

minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer ‘āşık olan **cān** u serinden (Gazel 148, Mısra 10). [*cān*,]
cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen şakla hasūduñ nazarından (Gazel 148, Mısra 11). [*cān*,]
tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ‘alī
bīm-i **cān** kıldı gözūme uyḥuyı rü‘yā ‘alī (Gazel 195, Mısra 2). [*cān*,]
cān revān eyler yolında sen mürüvvet kânıñ
kılsa iḥsānuñ yakīnī ‘yi n’ola iḥyā ‘alī (Gazel 195, Mısra 9). [*cān*,]

3. İnsan ve hayvanların yaşamasını sağlayan ve ölümle bedenden ayrılan madde dışı varlık, ruh.

yolında zerre-veş rakḳāş idüp bu ben hevādārın
karār u şabrum aldı rāḥat-ı **cānumdan** ummazdum (Gazel 129, Mısra 8). [*cānumdan*, -um, -dan]
şemşīr-i ğamzesinüñ işi geçdi **cānuma**
dilde olan cerāḥati bilmez o ğamzekār (Gazel 26, Mısra 9). [*cānuma*, -uma]
cān naḳdine metā‘-ı vişālīn virürse yār
kim almaz anı kim bu kadar rāygān ola (Gazel 6, Mısra 5). [*cān*,]
vir naḳd-i **cānı** ol melekūñ mū-miyānına
‘āşık odur ki māmleki der-miyān ola (Gazel 6, Mısra 11). [*cānı*, -ı]
gelmesün bu dergehe **cānını** kurbān itmeyen
ḥāñkāḥ-ı sır-ı ‘işkuñ yolu var erkānı var (Gazel 28, Mısra 3). [*cānını*, -ın, -ı]
cān virenler yoluñda derdūñle
lebūñi **cān** içün bedel didiler (Gazel 34, Mısra 23). [*cān*,]
ḥaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebūñdür **cānı** teshīr eyleyen
bir nigīn-i la‘līdūr ki ism-i a‘zām bundadur (Gazel 43, Mısra 5). [*cānı*, -ı]
şikeste çeşmine **cān** beste bend-i zūlfine ḥātūr
o şāḥa **cān** u gönülden şikeste-beste esīrüz (Gazel 75, Mısra 3). [*cān*,]
şikeste çeşmine **cān** beste bend-i zūlfine ḥātūr
o şāḥa **cān** u gönülden şikeste-beste esīrüz (Gazel 75, Mısra 4). [*cān*,]
cān u baş atup olur dil ser-i zūlfünde şehīd
‘arşa-i ğamda ser-endāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 5). [*cān*,]

dil h  n u **c  n** fig  r ciger r    s  ne    k
derd-i fir    ile iderin   h-ı derd-n  k (Gazel 96, Mısra 1). [c  n,]
k   ki bi   **c  num** olsa tende ey leyl  -h  r  m
z  lf   -i      her birin mecn  n-ı    y   eylesem (Gazel 127, Mısra 5). [c  num, -um]
gezerken h  sta-dil b  -  re bir      -deh  n buldum
leb-i c  n-b     n      m mürde iken t  ze **c  n** buldum (Gazel 128, Mısra 2). [c  n,]
kapu  da bende-i ferm  n-ber olmak tek na   b olsun
ne emr   n var-ısa **c  n**   zre ferm  n eyle sult  n  m (Gazel 130, Mısra 10). [c  n,]
kılca **c  nu  ** di per     n   n ol   azz  za
hüsni evr  kına ha   ba  lamadın      ze (Gazel 176, Mısra 1). [c  nu  , -u  ]
cem  l   n göricek y  ru   niçe **c  n** virmesün      k
be hey y  r   dem öldürür anu   bu hüsn-i a  l  k   (Gazel 185, Mısra 7). [c  n,]
  ay  l   beg tütalum     -i devr  n-ı     am   a
kel  m-ı r    -başım birle yok ba     itmege **c  n  ** (Gazel 187, Mısra 6). [c  n  , -ı]
iderken         le n      la y  r re     r  
ne **c  n  ** var kim ide serv-i n  -hem-v  r re     r   (Gazel 188, Mısra 2). [c  n  , -ı]
ser  r-i rif ate ge   di otur   yirine **c  num**
ma     r ta  tına ol hüsrev-i ferru  -li   a geldi (Gazel 191, Mısra 7). [c  num, -um]
gel yetiş leşker-i        le meded nuşret k  l
cey   -i     m aldı beden burcunu **c  num** feth   (Gazel 194, Mısra 4). [c  num, -um]
aldı zulm    mekr-ile **c  n  n** yak  n   h  stanu  n
     m-i h  n-h  v  ru   gibi olmuş sitemger k  k  l   n (Kaside 4, Mısra 17). [c  n  n, -ı, -n]
bulmuşıdum     -i c  n-ba    -ı la   l  nden   ay  t
kılmadın bu k    b-i h     ile **c  n** i        (Gazel 83, Mısra 6). [c  n,]
ba     o  p z  lf     le s  ne       mege      r m  d  m
O    dur        a **c  n  ** k    r   ezber k  k  l   n (Gazel 111, Mısra 4). [c  n  , -a]
ba     o  p z  lf     le s  ne       mege      r m  d  m
O    dur        a **c  n  ** k    r   ezber k  k  l   n (Kaside 4, Mısra 8). [c  n  , -a]

c  num: "Canım, ruhum" anlamında muhataba olan sevgi ve yakınlığı ifade eden bir hitap.

c  d   olmaz o b  l  -  ad rak  b-i bed-li     lardan
  al     olmadı gitdi   h kim **c  num** bel     lardan (Gazel 142, Mısra 2). [c  num, -um]
  ayır  maz ölür-isem intiz  r u h  sret-ile
hele e    nini **c  num**   ı  nca bekleyeyin (Gazel 160, Mısra 8). [c  num, -um]
    ne-i dilde m    m oldu   ay  l-i la   l   n
Şimdi otur   dağı yirine **c  num** musl   (Gazel 197, Mısra 4). [c  num,]
andadur **c  num** egerçi cism-i p  r-  am bundadur
zev   -ı       virmesün d  ny  ya     m bundadur (Gazel 43, Mısra 1). [c  num,]
b  mu   üstinde keb  terler degül perv  z iden
devr ider   v  re-diller k  y   n   **c  num**   ali (Gazel 196, Mısra 4). [c  num,]
yiyen esr  r-ı     m-ı h  sreti l  -ya   k  l olur
nic   olur hecr-ile **c  num** a   a   ayr  nam ben (Gazel 145, Mısra 4). [c  num,]

c  n  : Ey can, ey sevgili!" anlamlarında sevgiliye kullanılan bir hitap sözü.

  alma  a gerden   ne zülfümü yazu  k dir-ise  n
  o bu te        benüm boynuma **c  n  ** o veb  l (Gazel 117, Mısra 10). [c  n  , -a]
i         s  t  n   nda t  r  b olduğımı **c  n  **
  ab     omadı bir zerre e   er yirde   ub  r  mdan (Gazel 141, Mısra 7). [c  n  , -a]
sedd it   emen-i ha       -i    n e   -i rev  n  m
hem **c  n  **   af    r vire hem y  r   tem       (Gazel 9, Mısra 8). [c  n  ,]
  onc  lar seyr eylesem yığıt-ı la   l  nden c  d  
     m-i **c  n  ** her biri bir la   lden pey    n olur (Gazel 54, Mısra 6). [c  n  ,]
c  n   dime ki itd    n   dem neden bulur
cevr itme belki         lasın iden bulur (Gazel 55, Mısra 1). [c  n  ,]
kıldı yoluma   l diyü c  n  ne tekell  f
c  n  n   virüp dil didi **c  n  ** ne tekell  f (Gazel 91, Mısra 2). [c  n  ,]

ğonca-i kalbüm açılır **cānā**
 Nuṭka gelse leb-i şeker-bāruñ (*Gazel 106, Mısra 1*). [*cānā,*]
 minnet-durur ölmek yoluña başa vü **cāna**
 yoluñda geçer 'aşık olan cān u serinden (*Gazel 148, Mısra 9*). [*cāna,*]
 'ayān itme şakın 'ışık āteşin süzuñ nihān kılsun
 kıomam 'ışkuñ yolın kılsun gönül yol kıalmasun **cānā** (*Gazel 161, Mısra 6*). [*cānā,*]
 rūmı bir hindü 'dur gūyā ki rām itmek diler
 seyr ider ruḥsāruñı **cānā** ser-ā-ser kākülün (*Kaside 4, Mısra 20*). [*cānā,*]
 yıkılsam tañ mıdur serhōş olup cām-ı mey-i ğamdan
 kim oldı bezm-i vaşluñ gibi **cānā** bī-bakā meclis (*Gazel 77, Mısra 12*). [*cānā,*]
 dil la'l-i revān-baḥşuñā cān virmeye şanma
 çekmez güzelüm 'aşık olan **cāna** tekellüf (*Gazel 91, Mısra 12*). [*cāna,*]
 lebün bir ḥastayı yad eylese **cānā** bulur şıḥḥat
 niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın (*Gazel 153, Mısra 5*). [*cānā,*]
 müferriḥ olalı **cāna** lebünde dāne-i ḥāl
 şarāba ḥabbe kadar ihtiyācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 5*). [*cāna,*]
 yā yoluñda ḥāk olan 'aşıklarūñ ervāḥıdur
 kim hevāñ-ıla ururlar rakş **cānānum** 'ālī (*Gazel 196, Mısra 8*). [*cānānum, -um*]

cān gözin aç-: Gönül gözünü açmak.

cān gözin açup yum gözüñi seyr-i şuverden
 ey dil ideğör 'ālem-i esrārı temāşā (*Gazel 8, Mısra 13*). [*cān gözin açup,*]

cān ile: Candan, yürekten, büyük bir aşk ile.

cān ile kıldı ḥayāl-i zülfi cānān ihtilāt
 itdi cāmāş ile gūyā şāh-ı mārān ihtilāt (*Gazel 83, Mısra 1*). [*cān ile,*]

cān murğı: Gönül kuşu.

cān murğı zülfi pür-ğam-ı dildārı kıldı cāy
 gūyā seḥāb içinde hūmā yapıdı āşiyān (*Gazel 140, Mısra 7*). [*cān murğı,*]

cān tabībi: Can doktoru II Sevgili.

ğam pisterinde derd-ile cān virmedin yetiş
 ey **cān tabībi** ḥāl-i dil-i bī-mecālī gör (*Gazel 39, Mısra 4*). [*cān tabībi,*]

cān u dil: Can ve gönül.

şad-hezārān **cān u dil** murğın ider her ān şikār
 görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār (*Gazel 27, Mısra 1*). [*cān u dil,*]
cān ü dil maḥzūn olup āḥ itseler her dem n'ola
 ey perī zülfiñ ğamı hem andadur hem bundadur (*Gazel 43, Mısra 7*). [*cān ü dil,*]
cān u dil bulmaz şaḥuñdan inḳitā'
 tīg-i ğamzeñ eylesün kaṭ'-ı nizā' (*Gazel 85, Mısra 1*). [*cān u dil,*]
cān u dil şām-ı 'ademde zerre-veş pinhān-iken
 pertev-i mihr-i cemālün birle peydā eyledün (*Gazel 108, Mısra 5*). [*cān u dil,*]
cān u dil ceng ider miyānuñçün
 hiç ne bu var ne ol bu ortada (*Gazel 169, Mısra 3*). [*cān u dil,*]
 bir merḥabāya **cān ü dili** al da söğ baña
 senden yañadur ey boyu şimşād elün biri (*Gazel 200, Mısra 5*). [*cān ü dili,*]
 zülfi kemendi **cān ü dili** bende geçti āḥ
 cān ü gönülden itdi cūvānī beni esr (*Gazel 37, Mısra 7*). [*cān ü dili,*]

cān u gönül: Can ve gönül; ruh ve gönül.

eyler hezār **cān u gönül** murğını şikār
 süzdükçe kara gözlerin ol ḥile-bāzumuz (*Gazel 72, Mısra 5*). [*cān u gönül,*]

zülfi kemendi cân ü dili bende geçti āh
cân ü gönülden itdi cüvānī benī esīr (Gazel 37, Mısra 8). [cân ü gönülden,]

cân vir-: Ölmek, uğruna kendini feda etmek.

yüri ol gamzesi hūn-rīze **cân vir** kayd-ı tenden geç
şehīd-i ‘ışk ol ey ‘uryān olan gönüm kefenden geç (Gazel 23, Mısra 1). [cân vir,]
belā-yı hecr-ile **cân virdi** yürken pister-i gamda
zülāl-i la ‘līni emdüm hayāt-ı cāvidān buldum (Gazel 128, Mısra 3). [cân virdi,]
yine verd-i ruhına bir lebi cân-perverdūn
şad-hezār āh-ıla ey bülbul-i dil **cân virdüñ** (Gazel 109, Mısra 2). [cân virdüñ,]
derdüñle **cân viren** dirilür ‘İsī-i lebüñ
cân virmek ey şanem saña āsān degül midür (Gazel 60, Mısra 3). [cân viren,]
gam pisterinde derd-ile **cân virmedin** yetiş
ey cân ṭabībi hāl-i dil-i bī-mecālī gör (Gazel 39, Mısra 3). [cân virmedin, -din]
derdüñle **cân viren** dirilür ‘İsī-i lebüñ
cân virmek ey şanem saña āsān degül midür (Gazel 60, Mısra 4). [cân virmek,]
huşk-leb ü dil-teşne **cân virmek** muḳarrerdür baña
hızr-ı ḥaṭṭ-ı la ‘lūñ irmezse bi-ke ‘sin min ma ‘īn (Kaside 2, Mısra 37). [cân virmek,]
dil la ‘l-i revān-baḥşuña **cân virmeye** şanma
çekmez güzelüm ‘āşık olan cāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 11). [cân virmeye,]
tek yakīnī kuluña öl diyü fermān eyle
cân virür hıdmete bir bende-i fermānuñdur (Gazel 50, Mısra 12). [cân virür,]
belā-yı guşşa ile **cân virür** dil-ḥasta ‘āşıklar
eger olmaz-ısa derd ehline dārū ‘ş-şifā meclis (Gazel 77, Mısra 13). [cân virür,]
göreydi güstehem kabzamda ki şemşīr-i bürrānı
önümde **cân virürdi** havfdan yalmanı yalmanı (Gazel 187, Mısra 2). [cân virürdi,]
cân virmek-ile la ‘lūñe dil degmesün artuḳ
ey ḥvāce-i ḥüsn eksüğe ister degerinden (Gazel 148, Mısra 5). [cân virmek-ile, -ile]

cānāne: Gönül verilen, aşık olunan sevgili, yâr.

kıldı yoluma öl diyü **cānāne** tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf (Gazel 91, Mısra 1). [cānāne, -e]

cān-baḥş: Can veren, can bağışlayan.

bulmuşıdum ‘İsī-i **cān-baḥş-ı** la ‘lūñden hayāt
kılmadın bu kâleb-i ḥākī ile cân iḥtilāṭ (Gazel 83, Mısra 5). [cān-baḥş-ı,]
ey yakīnī lebi vaşfin idemezsin o mehūñ
her sözüñ ‘İsī-i **cān-baḥşdan** ilhām olsa (Gazel 175, Mısra 14). [cān-baḥşdan, -dan]
gezerken ḥasta-dil bī-çāre bir ‘İsī-dehān buldum
leb-i **cān-bāḥşın** öpdüm mürde iken tāze cân buldum (Gazel 128, Mısra 2). [cān-bāḥşın, -+ın]
dem-i **cān-baḥş-ıla** ben mürdeyi eyler iḥyā
şerḥ ider leblerüñi āyet-i yuḥyī ‘l-mevtā (Gazel 1, Mısra 1). [cān-baḥş-ıla,]
kākülün kim perdedür ḥaṭṭ-ı leb-i **cān-bāḥşuña**
ḥazret-i ‘İsā ‘ya şan şuḥuf indürür rūḥü ‘l-emīn (Kaside 2, Mısra 31). [cān-bāḥşuña,]

cān-ı ‘ālem: Dünyanın (herkesin) ruhu.

şemīmüñden meşām-ı **cān-ı ‘ālem** müşg-sā oldı
meger ey hāl-i dilber nāfe-i misk-i ḥoten ‘sin sen (Gazel 150, Mısra 11). [cān-ı ‘ālem,]

cānib-i ḥak: Hak canibi, tarafı.

nesīm-ile gelüp ḥāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yakīnī ḥamdüli ‘l-lāh **cānib-i ḥak ‘dan** ‘atā geldi (Gazel 191, Mısra 12). [cānib-i ḥak ‘dan,]

cānın al-: Canını almak, öldürmek.

aldı mekr ü zulm-ile **cânın** yakînî hastanuñ
çeşm-i hûn-hvâruñ gibi olmış sitemger kâkülüñ (Gazel 111, Mısra 11). [cânın aldı,]

cânına geç-: Çok fazla tesir etmek.

nazar it ey kaşı yâ **cânına geçdi** gâmzeñ
bu yakînî'yi helâk itmesün iğmâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 11). [cânına geçdi,]

cânını vir-: Canını vermek, ölmek.

kıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cânını virüp dil didi cānā ne tekellüf (Gazel 91, Mısra 2). [cânını virüp, -üp]

cân-şikār: Can alıcı, Azrail.

şad-hezārān cān u dil murğın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i hîyel-bāzuñ gibi bir **cân-şikār** (Gazel 27, Mısra 2). [cân-şikār,]

cānsuz: Cansız, hareketsiz, durgun II canı olmayan, ölü.

bilmezin n'eyledüñ n'itdün sefer tedārükün itdün
beni **cansuz** qodın gitdün şağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 8). [cansuz,]

cārîye: Ar. is. Halâyık, para ile satılıp alınan hizmetçi kız veya kadın.

mir'ât-ı haddi var iken ol mäh-ţal'atuñ
hürşiyd-i çarḥ-ı **cārîye** yokdur nigāhumuz (Gazel 71, Mısra 6). [cārîye,]

cây kıl-: Makam bulmak, yerleşmek.

cān murğı zülf-i pür-ğam-ı dildārı **kıldı cāy**
güyā şehāb içinde hümā yapıd aşiyān (Gazel 140, Mısra 7). [cāy kıldı,]

cāygāh: Yer, mevki, rütbe.

bu **cāygāh-ı** hüdūşa nigāh kılmazuz aşlā
Yakînî şāh-ı bülendüz şeh-i sipihr-serîrüz (Gazel 75, Mısra 9). [cāygāh-ı, -ı]

cebhe-i tābān: Parlak alın.

hazz ider **cebhe-i tābānuña** dil bakmaqdan
güyiyā ebr-i sefid içre meh-i ğarrāsın (Gazel 151, Mısra 3). [cebhe-i tābānuña, -ña]

cebîn: Alın.

tulū' itsün ümîdüm kevkebi burc-ı 'ināyetden
şeref nûrın **cebînüm** üzre tābān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 6). [cebînüm, -üm]
cebînüñ pertevi şöhret virürken mäh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmak düşer mi şem'-i sūzāna (Gazel 172, Mısra 1). [cebînüñ, -üñ]
cebînüñi gören āyîne de olur giryān
ki hāle içre görüleydi mäh olur bārān (Gazel 136, Mısra 1). [cebînüñi, -üñ, -i]
mihrüñle tā ki şubḥ gibi şādık olmışuz
Raḥşende oldı pertev-i nûr-ı **cebînümüz** (Gazel 74, Mısra 6). [cebînümüz, -müz]
ruḥuñda lāmi' olan āfitāb-ı 'ālem için
cebînüñ üzre görinen hilāl ḥaqqıyçün (Gazel 164, Mısra 10). [cebînüñ,]

cedel it-: Tartışmak, kavga etmek.

şeb-i fıtrātda ğam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşâkeşlere şabr eyle dilā **itme cedel** (Gazel 118, Mısra 10). [cedel itme,]

cefâ: Eziyet, sıkıntı, ezâ, cevr.

cefâsı sengini ol yâr eksük itmez-iken
nedür dil âyinesinde bu inkisâr ‘aceb (Gazel 14, Mısra 5). [cefâsı, -s, -ı]
cefâ vü cevr-ile halkı niçe odlara yakarsın
be hey zâlim ne işlersin unuttuñ ‘ahd-i ahlâkı (Gazel 185, Mısra 3). [cefâ,]
geh belâ sengin atarsın dile geh tîr-i **cefâ**
her ne eylerseñ elüñden gelür ey kaşları yâ (Gazel 2, Mısra 1). [cefâ,]
mahrûm ehl-i ‘ışk u ‘adû mahrem-i vişâl
bûlbûl esîr-i hâr-ı **cefâ** gül enîs-i zâğ (Gazel 87, Mısra 8). [cefâ,]

cefâ id-: Üzmek, eziyet etmek, azap vermek.

geldükçe râst yolda turup almadı selâm
turmaz **cefâ ider** yürür ol serv-i hõş-hırâm (Gazel 123, Mısra 2). [cefâ ider,]
dûd-ı âhum yiridür tutsa yakîñî felegi
itdi bir şem ‘-i şeb-ârâ yirümi nâr-ı **cefâ** (Gazel 2, Mısra 14). [cefâ itdi,]

cefâ vü cevr: Eziyet ve azap.

turmaz **cefâ vü cevr** ider ol serv-i hõş-hırâm
resm-i cefâda fâyık-ı akrân olup gider (Gazel 32, Mısra 3). [cefâ vü cevr,]

cefâ-cû: Cefa edecek kişi arayan; cefa eden, üzen.

senüñ gibi **cefâ-cû** nâz-perver dil-rübâ yokdur
benüm gibi belâ-keş eşigüñde biñ gedâ vardır (Gazel 51, Mısra 5). [cefâ-cû,]

celâl: Yücelik, büyüklük, ululuk, azamet; Allah’ın kahredici sıfatı ile tecellîsi.

re’îs-i şadr-nişîñân-ı bârgâh-ı kabûl
şeh-i serîr-nişîñ-i sürâdikât-ı **celâl** (Kaside 1, Mısra 20). [celâl,]

cem: Cemşid ve Cem: İran’da ilk önce saltanat süren Pişdâdiyân sülalesinin dördüncü ve en büyük hükümdarıdır. Cem, büyük padişah manasında olup sonradan adına ışık anlamındaki "şîd" sözcüğü eklenmiştir. Cem, şarabı bulmakla meşhur olmuştur ve Dîvan şiirinde de şarap, kadeh (câm, Câm-Cem) ve eğlence meclisi ile zikredilir.

olduk kulu o vâlî-i mülk-i melâhatuñ
reşk-i kubâd u **cem** mi degül ‘izz ü câhumuz (Gazel 70, Mısra 10). [cem,]
göreydi hümmüz ü **cem** ‘işret-i müdâmunızı
başına tâc idinürdi habâb-ı câmunızı (Gazel 189, Mısra 1). [cem,]
cem gibi nâmuñı devr eylemedin efsâne (Müseddes 3, Mısra 22). [cem,]
degül bezm-i çemende lâleler seng-i havâdişden
şikest olmuş **cem** ‘üñ câm-ı şarâb-ı ergavânıdır (Gazel 46, Mısra 4). [cem ‘üñ, -üñ]
‘âlemüñ ‘işretine **cem** gibi mâ’îl degülin
almazın meclis-i şâdîde ele câm-ı şarâb (Gazel 10, Mısra 3). [cem,]

2. Toplama, toplanma, bir araya gelme, getirilme.

‘îş-ı bezm-i ‘ışk ider bir pehlevân-ı ‘âlemem
meclisümde **cem** sebû-keş dest-yârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 4). [cem,].
bâde nûş itsem seg-i küyüñ sifâlinde müdâm
reşk-i **cem itsem** yakîñî ‘işret-i şâhânemi (Gazel 198, Mısra 10). [cem itsem, -sem]

cemâl: (Sevgilinin) güzel yüzü.

boyuñ tûbâ lebüñ kevşer gözüñ nergis saçuñ şeb-bû
cemâlün gülşen-i firdevs ruhsârüñ gül-i hod-rû (Gazel 167, Mısra 2). [cemâlün, -(ü)ñ]

kılmış 'izāruñ āyīnesin şāf zū'l-celāl
eclā **cemāle** zātike fi-aḥseni 'ş-şifāt (Gazel 18, Mısra 8). [cemāle, -e]
dāğ-ı 'ışkuñla tenüm pürdür **cemālūñ** özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 1). [cemālūñ, -(ü)ñ]
āsumānī giyer ol burc-ı **cemālūñ** māhı
gusl için nıl 'e girer yūsuf-ı mışrī gūyā (Gazel 4, Mısra 3). [cemālūñ, -(ü)ñ]
'arz eyledi seyrümde **cemālin** baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yarı temāşā (Gazel 8, Mısra 3). [cemālin, -i, -n]
cemālūñ mazharıdır pertev-i mihrī yakīnī'nūñ
n'ola gün günden efzūn olsa ḥüsnūñ ey hilāl-eburū (Gazel 167, Mısra 15). [cemālūñ, -(ü)ñ]
cemālūñ göricek yāruñ niçe cān virmesün 'aşık
be hey yār ādem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 7). [cemālūñ, -(ü)ñ]
mihrüm arturdu **cemālin** o hilāl-eburūñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḥüsn ü kemāl (Gazel 117, Mısra 5). [cemālin, -iñ]
zekāt-ı ḥüsnī dirīğ itme ben fakīrūñden
saña **cemāl** viren zū'l-celāl ḥaḳkıyçūn (Gazel 164, Mısra 12). [cemāl,]
cemāl-i şu 'le-i yāra gönül pervānesin yandur
maḥabbet şem 'ini ey dil uyandur bir çerāğ olsun (Gazel 162, Mısra 5). [cemāl-i,]

cemāl iklīmūñ sultān-ı: Güzellik ülkesinin padişahı, sultanı.

belā ken 'ān 'muñ ben ḥüzn-ile ya 'kūb'uyam gūyā
cemāl iklīmūñ sultān-ı bī-hem-tāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 8). [cemāl iklīmūñ sultān-ı,]
belā ken 'ān 'muñ ben ḥüzn-ile ya 'kūb'uyam gūyā
cemāl iklīmūñ sultān-ı bī-hem-tāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 8). [cemāl iklīmūñ sultān-ı,]

cem'iyet-i ḥāṭır: Zihnin ve fikrin dağınıklıktan kurtulup bir noktada toplanmış halde bulunması, aklını başına toplama, kendine hâkim olma.

dil-i şūrīdede kalmadığın **cem'iyet-i ḥāṭır**
ser-i zūlfūñle pā-māl ü perīşān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 9). [cem'iyet-i ḥāṭır,]

cemşiyd: Büyük İran kültürünün ve geleneğinin mitolojik figürüdür. Firdevsî'nin Şehname eserinin karakterlerinden biridir. Pişdādiler sülalesinin dördüncü ve en büyük kralı olarak tanımlanmaktadır. Gerçek adı Cem'dir. Güzeli yüzlü olmasından ötürü "ışık" manasına gelen Şid lakabı verilmiştir ve bundan sonra Cemşid olarak anılmıştır.

olup kūy-ı ḥarābātūñ gedası cām-ı cem nūş it
bu cā vū salṭanat **cemşiyd-i** devrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 10). [cemşiyd-i, -i]
cemşiyd-i çār-bāliş-i eyvān-ı kibriyā
ḥurşiyd-i şubḥ-sancaḳ u māl-ı zuḥal-mekān (Gazel 137, Mısra 9). [cemşiyd-i, -i]
ya **cemşiyd'ūñ** zamān-ı salṭanatda rūzgār-ıla
yanan ser-menzil-i 'işretde la 'līn şem 'dānıdır (Gazel 46, Mısra 7). [cemşiyd'ūñ, -işret]

cenāb: "şeref, onur ve büyüklük" terimi olarak kullanılır, hazret.

iltifāt ister **cenābuñdan** yakīnī müst-mend
ol gedā lāyık-durur sultānum iḥsān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 9). [cenābuñdan, -uñ, -dan]
gelmez yakīnī eşigūñe 'arz-ı ḥācete
Ancak ḡaraz **cenābuña** bir intisābdur (Gazel 45, Mısra 10). [cenābuña, -uñ, -a]
kimden irişe nāme-i şevḳum **cenābuña**
āvāre kıldı şarşar-ı āhum kebūteri (Gazel 200, Mısra 3). [cenābuña, -uñ, -a]

cenāb-ı ḥudāygān: Hükümdarlığın şerefi.

vird-i zebān-ı bülbul-i ḥōş-gūy medḥ-i gül
zıkr-i yakīnī vaşf-ı **cenāb-ı ḥudāygān** (Gazel 137, Mısra 14). [cenāb-ı ḥudāygān,]

cenāb-ı ka'be: Yüce Kabe.

cenāb-ı ka'be'ye dil secde eylemez aşlā
meger ki kıble-i kûy-ı nigāra niyyet idem (Gazel 125, Mısra 3). [cenāb-ı ka'be'ye, -ye]

ceng id-: Savaşmak.

cān u dil **ceng ider** miyānuñçün
hiç ne bu var ne ol bu ortada (Gazel 169, Mısra 3). [ceng ider,]

cennet: 1. İmanlı ve iyi kimselerin ölümünden sonra Allah tarafından mükâfat olarak konulacakları ve içinde ebediyen yaşayacakları, her türlü tasavvurun üstünde güzellik ve nîmetlerle dolu yer 2. mec. Çok güzel, iç açıcı, huzur verici yer.

gerçi kim dirler anı olmaz-ı mış **cennetde** şeb
hañ nedür gülzâr-ı ruhsârûnda yâ ey hür-ı 'în (Kaside 2, Mısra 33). [cennetde, -de]
ey yakînî saña reşk eylese erbâb-ı bihişt
cennet-i kûyın o hürûn idinürseñ me'vâ (Gazel 1, Mısra 10). [cennet-i,]
cāme-i sebz-ile kûyuñda hırāmān olsañ
hülle-i sebz-ile **cennetdeki** hürāsın sen (Gazel 149, Mısra 8). [cennetdeki, -de, -ki]
hasret-i kâmet-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın **cennetde** tûbā'yı der-āğüş ideyin (Gazel 159, Mısra 14). [cennetde, -de]

cennet-i 'adn: Cennetin güzel yerlerinden biri.

nite ki **cennet-i 'adn'e** muhammed-i muhtâr
riyâz-ı rif ate haqq eyledi seni idhâl (Kaside 1, Mısra 23). [cennet-i 'adn'e,]

cennet-i firdevs ol-: Firdevs cenneti olmak.

çünkü ol mäh-veşûñ eşigidür meşvāmuz
'âkıbet **cennet-i firdevs olısar** me'vāmuz (Gazel 68, Mısra 2). [cennet-i firdevs olısar, -ı, -sar]

cennet-i firdevs: Firdevs cenneti, Kur'an'da bahsedilen cennetlerden biri.

aķar şan **cennet-i firdevs'den** bir cüy-ı şâfidür
degüldür ol leñfêť gülşeninde sâ'id ü bāzû (Gazel 167, Mısra 13). [cennet-i firdevs'den,]

cerāhat: Yara || muhkem ve aşk meydanı bağlamında 'âşığın gönlündeki derin aşk yarası.

seyr eyle **cerāhatleri** şemşir-i müjeñden
kıl çāk-i tenümden dil-i efgārı temāşā (Gazel 8, Mısra 9). [cerāhatleri, -leri]
şemşir-i ğamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan **cerāhati** bilmez o ğamzekār (Gazel 26, Mısra 10). [cerāhati, -i]

cerāhat bul-: Yaralanmak.

dāğ-ı ruhsârûñ-ıla kim ki **cerāhat bulmaz**
pisterin berg-i gül eylese de rāhat bulmaz (Gazel 66, Mısra 1). [cerāhat bulmaz, -maz]

cerāhat-i: İrinli, işleyen, iltihaplı yara.

türüñ ki geldi sîne-i mecrûha ey şanem
didi ki biz **cerāhat-i** 'uşşāka merhemüz (Gazel 73, Mısra 12). [cerāhat-i,]

ceres-vār: Çıngırak gibi.

ey dil tarîk-ı haķda geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda **ceres-vār** nāle kıl (Gazel 120, Mısra 2). [ceres-vār,]

cest: Atlayış, sıçrayış.

her şehir hîle-ile zülf-i nigār oñşamağa
cest-bāz olmaya hiç bād-ı şehirden nāzûk (Gazel 99, Mısra 6). [cest-bāz, -baz]

cevāb: Bir soruya, bir söz veya yazıya, bir durum ve ihtiyaca söz, yazı veya başka bir ifade yoluyla verilen karşılık, yanıt.

cevāb-ı rūh-fezā-yı mesīh-i meryem için
kelīm'e tūr'da olan su'āl hāḳıyçün (*Gazel 164, Mısra 5*). [*cevāb-ı, --ı*]

cevāhir-i suhan: Söz /şiir mücevheri.

cevāhir-i suhanum görse medh-i la'lünde
iderdi dürrlerin iṣār üstüme 'ummān (*Kaside 6, Mısra 49*). [*cevāhir-i suhanum,]*

cevelān it-: Dönüp dolaşmak.

fezā-yı dehre şalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem **cevelān itdi** bāz-ı zerrīn-bāl (*Kaside 1, Mısra 2*). [*cevelān itdi,]*

cevher: Cevher, elmas.Değerli taş.

seherde şanma güle jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı **cevherī** ḳalkān (*Kaside 3, Mısra 18*). [*cevherī, -i*]
yakīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yakīnī **cevher-i** ferdüz bizüm efrādımız yokdur (*Gazel 48, Mısra 14*). [*cevher-i, -i*]
yokdur şadefçe rağbetüm ey la'l-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne **cevherem** (*Gazel 126, Mısra 10*). [*cevherem, -em*]
nām-ı bākī'yle ḡazel rengīn-i ḥōş-ter gösterür
zāḡlansa nitekim şemşīr **cevher** gösterür (*Beyit 6, Mısra 2*). [*cevher,]*
ḥāk-i pāyuñ **cevherin** alduḳca naḳd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḳā şan keffe-i mīzān olur (*Gazel 54, Mısra 7*). [*cevherin,]*

cevher-i cān: Ruhun özü. || Gönül.

ol la'l-i mercān ol **cevher-i cān**
ol dürr-i dendān ol 'ıḳd-ı pervīn (*Gazel 156, Mısra 5*). [*cevher-i cān,]*

cevher-i ferd-i dehān: Ağzının eşsiz özü.

cevher-i ferd-i dehānın bildügin ḡayr istemem
nükte-dānlıkda yakīnī kendümi ferd isterin (*Gazel 157, Mısra 11*). [*cevher-i ferd-i dehānın, -ın*]

cevher-i tūḡ: Kılıcın özü.

ma'den-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tūḡuñ şu dem kim sīnede pinhān olur (*Gazel 54, Mısra 10*). [*cevher-i tūḡuñ,]*

cevher-i zāt: Kişinin özü.

maḡribīler mālīk-i genc-i ḥibāyā oldılar
kimiyādur **cevher-i zātuñ** meger ey ḳaşı yā (*Gazel 5, Mısra 8*). [*cevher-i zātuñ,]*

cevlān: Dolaşma, gidip gelme, gezinti, gezinme.

bād-ı āhum yele virdi güllerüñ evrāḳını
cāme-i gül-gün-ıla raḡş üzre **cevlānuñ** görüp (*Gazel 17, Mısra 14*). [*cevlānuñ, -uñ*]
semend-i çarha tokuz ḳat vireydi meydānı
ideydi düldül-i baḥt u fazīletüñ **cevlān** (*Kaside 6, Mısra 40*). [*cevlān,]*

cevlān eyle-: Dolaşmak, gidip gelmek, gezip dolaşmak.

kulın iderse eger şeh-süvâr-ı esb-i murâd
fezâ-yı midhat-i zâtında **eyleyem cevân** (Kaside 6, Mısra 32). [cevlân eyleyem, -yem]

cevlângeh: Gezilip dolaşılan yer.

hağ degül rûyuñda bir tâvûs-ı kudsîdür ki hâk
eylemiş **cevlângehin** gülzâr-ı firdevs-i berîn (Kaside 2, Mısra 18). [cevlângehin, --in]

cevr: Haksızlık edip incitme, eziyet, cefa.

ben belâ vü guşşa vü **cevre** nihâyet bulmadum
gerçi dirler her belânûñ 'âkıbet pâyânı var (Gazel 28, Mısra 7). [cevre, -e]
cefâ vü **cevr-ile** hâlkı niçe odlara yağarsın
be hey zâlim ne işlersin unuttuñ 'ahd-i ahlâkı (Gazel 185, Mısra 3). [cevr-ile, --ile]
ne bende çekmege bu **cevrî** kâbiliyyet var
gönülde âteş-i gâm serde hâk-i zillet var (Müseddes 2, Mısra 23). [cevrî,]

cevr id-: Cefa çekirmek.

seyrâna gitti 'arz-ı cemâl itmedin nigâr
gittükçe **cevr ider** o perî-ruh nihân olup (Gazel 16, Mısra 4). [cevr ider,]
dâğ-ı cefâyâ merhem-i lutf isteme dilâ
tağlarca **cevr ider** büyük ihsân degül midür (Gazel 60, Mısra 6). [cevr ider,]
cevr itdügi için döne döne bu hastaya
virdüm sipihre şarşar-ı âhumla inkılâb (Gazel 11, Mısra 5). [cevr itdügi,]

cevr ile: Cevr ü eziyetle, zulümle.

töp-ı **cevr ile** döger hiç aman ârâm virmez
âhenin kılma meger varsa yakîni bedenün (Gazel 113, Mısra 13). [cevr ile,]

cevr it- Haksızlık, ezâ, cefâ, eziyet, zulüm, sitem etme.

cânâ dime ki itdüğün âdem neden bulur
cevr itme belki 'âşık olasın iden bulur (Gazel 55, Mısra 2). [cevr itme,]

cevr kıl-: Eziyet etmek.

gubâr-ı hağt-ı ruhı kılca **cevr kılmaz-iken**
nedür şâhîfe-i hâtırda bu gubâr 'aceb (Gazel 14, Mısra 3). [cevr kılmaz-iken, -z, -iken]

cevr ü cefâ: Sıkıntı ve eziyet.

bu kadar **cevr ü cefâyı** kim umardı senden
umduğum pâdişehüm bendeñe ihsânıñdur (Gazel 49, Mısra 9). [cevr ü cefâyı,]

cevr ü sitem: Eziyet ve zulüm.

dere ü belâ vü **cevr ü sitem** hecr ü hüzn ü gâam
mamlûküm oldu pâdişeh-i heft-kişverem (Gazel 126, Mısra 3). [cevr ü sitem,]

cevr-i bî-hisâb: Hesapsız eziyet.

rûz-ı şümârda alurın hep hisâbını
sâ'at-be-sâ'at itme baña **cevr-i bî-hisâb** (Gazel 11, Mısra 8). [cevr-i bî-hisâb,]

cevr-i firâvân it-: 1. fazlaca incitme 2. çok eziyet etme.

kullara pâdişehüm **cevr-i firâvân itdün**
kerem itdün bizi şermende-i ihsân itdün (Gazel 110, Mısra 1). [cevr-i firâvân itdün, -dün]

ceyş-i ğam: Keder askeri II üzüntü veren şey.

gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuşret kıl
ceyş-i ğam aldı beden burcunu cānum fethī (Gazel 194, Mısra 4). [ceyş-i ğam,]

cezbe: Tarikat ehlinin kendinden geçme hali.

ruḥuñ göster cihān ḥalkına irsün **cezbe-i** 'ışkuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 7). [cezbe-i, -coşku]

cibillet: huy, cibilliyet, yaratılış.

la'lüñ añıl sa kanumuz kaynar
bize 'ışkuñ senüñ **cibilletdür** (Gazel 64, Mısra 10). [cibilletdür, -dür]

cibril-i emīn: Cebrā'il, dört büyük melekten biri; Allah'ın vahyini peygamberlere ulaştırmakla görevli olan melek.

ruḥlarıñda sāye-güsterdür hümāyün kākülüñ
sāye şaldı aḥmed'e şan perr-i **cibril-i emīn** (Gazel 155, Mısra 10). [cibril-i emīn,]

ciger: Akciğerlerle karaciğerin ortak adı; yürek, gönül. II Acı, keder.

yaşum seyl olmağa bir serv-i ḥōş-reftār olur bā'ış
ciger kan olmağa ol la'l-i şekker ḥār olur bā'ış (Gazel 22, Mısra 2). [ciger,]
dıl ḥūn u cān figār **ciger** rīş sīne çāk
derd-i firāk ile iderin āh-ı derd-nāk (Gazel 96, Mısra 1). [ciger,]

cihān: Yaratılmış olan şeylerin bütünü, evren, kâinat II. Dünya, yeryüzü.

lāyık mıdır ki vaşluñ-ıla şād iken **cihān**
biz devletüñde pādīşehüm ehl-i mātemüz (Gazel 73, Mısra 9). [cihān,]
gün yüzlülerle tolsa **cihān** ey perī-nijād
va'llāhi lestu enzuru tav'an ilā sīvāk (Gazel 96, Mısra 5). [cihān,]
ber-murād eylemez insānı **cihān** bī-minnet
er iseñ çekme dilā minnetin ol nāmerdüñ (Gazel 109, Mısra 3). [cihān,]
ruḥuñ göster **cihān** ḥalkına irsün cezbe-i 'ışkuñ
olur pür-vecd ü ḥālet sākin-i vīrāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 7). [cihān,]
cihānı ḥiçe alaldan 'aceb emīnüz kim
ziyāde buldı ḥisāb iden iltizāmumızı (Gazel 189, Mısra 3). [cihānı, -+i]
nesīm-i şubḥ urur aña selāsil ü aḡlāl
cihānı kim tolanur ḥınk-i çarḥ bir günde (Kaside 1, Mısra 46). [cihānı, -+i]
benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḥş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı **cihān** (Kaside 6, Mısra 24). [cihān,]
her kimüñ bağ-ı **cihānda** bir gül-i ḥandānı var
'andelīb-āsā hezārān nāle vü efgānı var (Gazel 28, Mısra 1). [cihānda, -da]
cihānda mālīk olmaḥ vaşlına bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
'azīz-i 'ālem olup mısr'a sulṭān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 3). [cihānda, -da]
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı yār
budur **cihānda** keşf ü kerāmet didükleri (Gazel 201, Mısra 8). [cihānda, -da]

cihān içre: Dünya içerisinde, içinde.

ḥākīkat üzre **cihān içre** bir muşāḥib yok
meger ki sōfī gibi ḥalvet içre şoḥbet idem (Gazel 125, Mısra 7). [cihān içre,]
ey sīm-çihre bende-i ḥālīş geçer saña
dīnār olursa tañ mı **cihān içre** mu'teber (Gazel 126, Mısra 16). [cihān içre,]

cihān-sitān: Dünyayı fetheden, alan.

nūyīn-i ḥaṣm-bend ḥıdīv-i **cihān-sitān**
dārā-yı çarḥ-kevkebe pāṣā-yı kām-rān (Gazel 137, Mısra 1). [cihān-sitān,]

cihān-tāb: Dünyaya sıcaklık ve ışık veren.

lem‘a-i tīḡuñ ide pertev-i mihri zā‘il
reşk-i ḥurşıyd-i **cihān-tāb** ola ey meh siperüñ (Gazel 114, Mısra 10). [cihān-tāb,]
ey perī gird-i ‘izāruñda gören kākülüñi
āşıyān itdi şanur mihr-i **cihān-tābı** hümā (Gazel 2, Mısra 10). [cihān-tābı, -ı]

cilā: Parlaklık, ısıltı; ismid taşı, İsfahan sürmesi.

nesīm-ile gelüp ḥāk-i rehi çeşmüm **cilā** buldı
Yakīñi ḥamdüli‘llāh cānib-i ḥāk‘dan ‘atā geldi (Gazel 191, Mısra 11). [cilā,]
jeng-i ḥibā-yı bār keder virmez añların
mir‘āt-ı ḳalbe ḥayli **cilā** virdi ‘ışk-ı pāk (Gazel 96, Mısra 12). [cilā,]

cilve: Naz, işve, eda.

cilve-i envār-ı ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
tūr-ı mūsā bundadur tūr-ı tecellā bundadur (Gazel 42, Mısra 11). [cilve-i,]
deşt ü sahrāda hırām it yūri ey kebg-i derī
cilveler ‘işveler it zīveri ol deşt ü derüñ (Gazel 114, Mısra 8). [cilveler, -ler]

cilvegāh: Tecelli ve zuhur yeri, görünme yeri, ortaya çıkış yeri; cilve yapılan yer.

bir şāhbāz-ı ‘ālem-i lāhūtuz ey gönül
Çarḥ-ı berīnden yücedür **cilvegāhumuz** (Gazel 70, Mısra 4). [cilvegāhumuz, -muz]
şol cām-ı mey ki dā‘ire-gird-i ḥabābdur
mir‘āt-durur ki **cilvegeh-i** āfitābdur (Gazel 45, Mısra 2). [cilvegeh-i,]
şol cām-ı mey ki dā‘ire-gird-i ḥabābdur
mir‘āt-durur ki **cilvegeh-i** āfitābdur (Gazel 45, Mısra 2). [cilvegeh-i,]

cilvegeh it-: Görünme, tecellî ve zuhur etme yeri.

benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raḥş-ı himmetüme **cilvegeh** verā-yı cihān (Kaside 6, Mısra 24). [cilvegeh,]

cinān: Cennetler.

dirseñ **cinānda** gözüñe tūbā görünmeye
bāḡ-ı letāfet içre o ḡarrā nihāli gör (Gazel 39, Mısra 7). [cinānda, -da]
ḳarīn olmaḳ saña ey ḳaddi tūbā bāḡ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıdvān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 8). [cinānda, -da]

cism: Beden, gövde, vücut.

yaḳa çāk eyle şafā bul bürisün **cismüñi** āh
ka‘be-veş ‘ışkı-y-ıla giy kara şālī ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 7). [cismüñi, -ü, -ñi]
ḡubār-ı **cismi** berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün gird-bād-ı rāh-ı kūyuñ baña muḡberdür (Gazel 61, Mısra 7). [cismi, -i]
kāşki itsem ser-i kūyuñda **cismi** pāy-māl
tende naḳş-ı kekbübün reşk-i süreyyā eylesem (Gazel 127, Mısra 3). [cismi, -i]
ḡubār-ı **cismi** berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnün raḳş iden dīvāneler döñsün (Gazel 165, Mısra 5). [cismi, -i]
yakīñi‘ye ‘araḳ-rız oldı dirler cümleten cismüñ
o ḥod yād eyleyüp hicrānı aḡlar cümle **cisminden** (Gazel 143, Mısra 16). [cisminden, -i, -n, -den]
irem ḡülzār-ı kūy-ı yāra diyü rüzḡār-ıla
gönül rāh-ı belāda ḥāk idüp **cismīn** ḡubār olmış (Gazel 80, Mısra 8). [cismīn, -(i)n]

küy-ı nigâr şehri-i melâhat hisârıdır
cism-i münîri olmuş aña nûrdan beden (Gazel 146, Mısra 6). [cism-i, -i]
gök gök olmuş **cismümi** müzeñle pâ-mâl eyleyüp
tende naķş-ı kebkebüñ şekli-i güreyyâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 7). [cismümi, -(ü)m, -i]
ey yakîñi ben dıraht-ı bağ-ı derd ü miñnetem
cismüm üzre na' l ü dâğum berg ü bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 14). [cismüm, -(ü)m]
kâşki **cismümde** yüz biñ dîde peydâ eylesem
her biriyle dōst dîdārın temâşâ eylesem (Gazel 127, Mısra 1). [cismümde, -üm, -de]
harîmüñ ka'be nāmuñ aħmed ü ben anda ħassān 'am
şefâ'at pertevin **cismümde** raķşān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 14). [cismümde, -üm, -de]
ideli **cismi** kebüter çeşm-i fettānum 'alî
küyüña 'azm eyledi murğ-ı dil ü cānum 'alî (Gazel 196, Mısra 1). [cismi, -i]
cismüñ ğubārını yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı küy-ı yāra yakîñi gibi irem (Gazel 126, Mısra 19). [cismüñ, -üñ]
yakîñi'ye 'araķ-rîz oldu dirlir cümleten **cismüñ**
o ħod yād eyleyüp hicrānı ağlar cümle cisminden (Gazel 143, Mısra 15). [cismüñ, -üñ]
bu **cism-i** kebūdumda olan dāğlar añlar
encümle kılan çarķ-ı nigūsārı temâşâ (Gazel 9, Mısra 3). [cism-i, -beden]
andadur cānum egerçi **cism-i** pür-ħam bundadur
zevķ-ı 'ıķķı virmezın dünyāya 'ālem bundadur (Gazel 43, Mısra 1). [cism-i, -beden]

cism-i bārîk: Nazik vücudun.

cism-i bārîküm pür itdi dāğlarla her elif
ey yakîñi bir nihāl-i berg ü bārum var yeter (Gazel 36, Mısra 9). [cism-i bārîküm,]

cism-i sîmîn: Gümüş beden.

ebrûsı ğarrâ kāküller a'lā
kāmēt temâşâ ol **cism-i sîmîn** (Gazel 156, Mısra 12). [cism-i sîmîn,]

cism-i 'uryān: Çıplak vücut.

nişān itdi ħadeng-i ğamzesine **cism-i 'uryānı**
İşābet itdi mevlā şaķlasun anı ħaţālardan (Gazel 142, Mısra 5). [cism-i 'uryānı,]

cism-i zerdüm: Sararmış, solgun beden. || Zayıf, cansız beden.

şabā-yı āhum ider **cism-i zerdümi** lertzān
ten-i nizārımı berg-i ħazāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 9). [cism-i zerdümi,]

cüd: Cömertlik, el açıklığı.

nem irmese aña nîsān-ı luţf u **cüduñdan**
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān (Kaside 3, Mısra 19). [cüduñdan, --u, --n, --dan]
şu 'ā'-ı pertev-i fażlında zerre mihr-i münîr
ķalîl himmeti yanında **cüd-i** ma'den ü kân (Kaside 1, Mısra 26). [cüd-i, -ı]
oldı **cüdi** şeref-i keşti-i iķbālîne cāy
ķulzüm-i re'fet ü fażluñdan irüp kaķre-i cüd (Kaside 5, Mısra 37). [cüdi, -ı]

cüdā: Ayrı düşmüş, uzak kalmış, ayrı, uzak.

ĝoncalar seyr eylesem yāķūt-ı la'lünden **cüdā**
çeşm-i cāna her biri bir la'lden peykān olur (Gazel 54, Mısra 5). [cüdā,]
ħas u ħāşāk-i ğamdan pāk kılsun vādî-i ķalbi
kerem seyl-ābını her **cüdā** cūyān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 12). [cüdā,]
n'eyleyrem gülzārı begüm verd-i rüyüñdan **cüdā**
sîne kanlu dāğlarla lālezārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 9). [cüdā,]
cüdā-yı mihr olana za'f u inĥinā irişür
gece sehil ışlatmış bu nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 7). [cüdā-yı,]

cüda düş-: Ayır düşmek.

bî-hüde gezer hâk-i derinden dil olup dūr
āvāre ġarīb oldı **cüda düşdi** yirinden (Gazel 148, Mısra 8). [cüda düşdi,]
ey eşk **cüda düşseñ** o servüñ nazarından
ter düşme şaķın şaķlasun allāh beterinden (Gazel 148, Mısra 1). [cüda düşseñ, -señ]

cüda ol-: Ayrılmak, ayrı kalmak, ayrı düşmek.

cüda olmaz o bālā-ķad rakīb-i bed-liķālardan
hālāş olmadı gitdi āh kim cānum belālardan (Gazel 142, Mısra 1). [cüda olmaz,]
leb-i la' lūñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıkılsa bir yaña aġyardan **olsa cüda** meclis (Gazel 77, Mısra 10). [cüda olsa,]

cühhal: Cahiller, bilmeyenler; "câhil"ın cem'idir.

ħarf atsalar kelāmuma **cühhāl** ġam yimem
söz ey yakīñi şā'ır-ı şīrīn-edādudur (Gazel 41, Mısra 9). [cühhāl,]

cümle: Bütün, hep, müstesnası olmayarak. // Tamamı, hepsi, bütünü.

ol ruħ-ı al güzel ol ħať-ı ħöş-bū da güzel
cümleten ħüb begüm o da güzel bu da güzel (Gazel 119, Mısra 2). [cümleten,]
dāġ-ı 'ışķuñla tenüm pürdür cemālūñ özlerin
cism-i zārum **cümleten** çeşm oldı yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 2). [cümleten, -t, -en]
göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum ammā toymadum didārdan (Beyit 3, Mısra 2). [cümleten, -t, -en]
cümlesi sāde-derün ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar (Müseddes 1, Mısra 23). [cümlesi, -s, -i]
yakīñi'ye 'arāk-rīz oldı dirler **cümleten** cismüñ
o ħod yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden (Gazel 143, Mısra 15). [cümleten, -t, -en]
ġam yimen ħalk-ı cihān **cümleten** aġyār olsun
döstlar dünyede yārum baña tek yār olsun (Gazel 163, Mısra 1). [cümleten, -t, -en]
tenümde şerħalarum **cümleten** dehān olsa (Müseddes 2, Mısra 14). [cümleten, -t, -en]
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya kıl
cümle sipās u minneti ey dil ħudā' ya kıl (Gazel 121, Mısra 2). [cümle,]
dehān-ı yār için virdüm karar u şabrumı bāda
egerçi yok yire geçdüm yakīñi **cümle** varumdan (Gazel 141, Mısra 12). [cümle,]
yakīñi'ye 'arāk-rīz oldı dirler cümleten cismüñ
o ħod yād eyleyüp hicrānı aġlar **cümle** cisminden (Gazel 143, Mısra 16). [cümle,]
ġam-ı hicrān-ıla **cümle** gezeyin ye's ü ħırmāñi
dilā ser-rişte-i ümmidüñ el virmek müyesserdür (Gazel 61, Mısra 5). [cümle,]
vādī-i 'ışķa ħadd ü ġāyet yok
cümle eťrāfi tih-i ħayretdür (Gazel 62, Mısra 14). [cümle,]

cünün: Cinnet, delilik, delirme, çıldırma II insanın dış ālemle ilgisini kesecek şekilde aşk ve cezbeye kapılması hāli.

ķays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrā-yı **cünün** itmege meyl itme dilā (Gazel 2, Mısra 8). [cünün,]
şalar sevdāya çok ferzāneyi evvel-baħār ammā
cünün-ı ehl-i şevķa ruħlaruñ tekrār olur bā'is (Gazel 22, Mısra 8). [cünün-ı,]

cünün-ı kıys: Kays'ın deliliġi.

irşād-ı pīr-ile degül-imiş **cünün-ı kıys**
leylā'yı sevmeye yoġ-imiş anda ihtiyār (Gazel 26, Mısra 7). [cünün-ı kıys,]

cür'a: damla, yudum.

suhan bezminde çekdi cām-ı nazmuñ **cür‘asın** cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı (Gazel 187, Mısra 7). [cür‘asın, -sın]
sākī-i feyz iriş ey pīr-i hārābāt baña
cür‘añı içmese dil gamdan ifākat bulmaz (Gazel 66, Mısra 12). [cür‘añı, -ñ, -ı]

cür‘a gibi: Bir damla su gibi.

cür‘a gibi yiridür olsam ayak toprağı
düşmeyen ayağı çün pāye-i rif‘at bulmaz (Gazel 66, Mısra 5). [cür‘a gibi,]

cür‘a-keş: Yudum çeken, içen.

biri benem ki kadeh-nüş-ı bezm-i ma‘rifetem
kemine **cür‘a-keşüm** husrev ü cem ü hākān (Kaside 6, Mısra 26). [cür‘a-keşüm, -üm]

cür‘a-veş: Kadehin dibinde kalıp toprağı dökülen son yudum.

ağlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cür‘a-veş bezminde yāruñ hāke yeksān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 4). [cür‘a-veş,]

cürm: Suç, günah, kabahat, kusur.

yur āb-ı ‘afv anı ne kadar olsa **cürmümüz**
Şefkat kılsa ol şeh-i bende-nüvāzumuz (Gazel 72, Mısra 11). [cürmümüz, -ü, -müz]

cüş: Coşma, taşma, kaynama, coşkunluk, galeyan.

şol gelen nāz-ıla serv-i gül-‘izārumdur benüm
cüşa gelsün seyl-i eşküm ol bahārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 2). [cüşa, -a]

cüş id-: Coşmak.

zevrağ-ı bāde-ile gördi hurüşın dilimün
cüş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā (Gazel 1, Mısra 4). [cüş ider,]

cüş it-: Coşmak, birdenbire çoğalıp hızlanmak.

hevā-yı ‘ışk-ıla **cüş itdügümçün** ta‘n ider şöfi
ne bilsün fire-diller neydügin deryā-yı ‘ummānlık (Gazel 93, Mısra 7). [cüş itdügümçün, -dügümçün]

cüst ü cü: Arama, araştırma.

dil kucamaz miyānını yok yire **cüst ü cü** kılar
būs-ı dehānı muhtemel lakin o dahı var yok (Gazel 95, Mısra 9). [cüst ü cü,]

cüst ü cü it-: Arayıp sormak, araştırmak.

cüst ü cü itmesün mi anı yaşum
kām-et-i yār serv-i dil-cüdur (Gazel 52, Mısra 13). [cüst ü cü itmesün, -me, -sün]

cüvān: Genç II Taze.

kalbümi benüm ‘ışk-ı **cüvānī** ider hārāb
eyle o nev-cüvānı ilāhī kemāl-i pīr (Gazel 37, Mısra 5). [cüvānī, -i]
gam tılsım olsa ‘aceb mi dil-i vīrānede kim
sen **cüvān** ‘ışkı-durur genc-i nihānum fethī (Gazel 194, Mısra 6). [cüvān,]
zülfı kemendi cān ü dili bende geçti āh
cān ü gönülden itdi **cüvānī** beni esīr (Gazel 37, Mısra 8). [cüvānī, -i]
mār-ı zülfiyle kaşı tıgı tılsım olmuş aña
genc-i ‘ışkı o **cüvānuñ** dil-i vīrānda yatur (Gazel 56, Mısra 12). [cüvānuñ, -uñ]

şâne alup destine ağyârdan zülfin tarar
âh ez-dest-i **cüvânân-ı** perîşân-ihtilâf (Gazel 83, Mısra 10). [cüvânân-ı, -ı]

cüvân ol-: Genç olmak, gençleşmek.

bülbül gibi bahâr ericek ehl-i ‘ışk olan
Şeydâlık itmesün mi huşûşan **cüvân ola** (Gazel 6, Mısra 8). [cüvân ola, -ola]

cüvânî: Gençlik, tâzelik, civanlık.

bulsun güneş zevâl tutulsun meh-i münîr
‘arz-ı cemâl iderse **cüvânî-i** dil-pezîr (Gazel 37, Mısra 2). [cüvânî-i, -i]

cüy: Akarsu, ırmak. II Sürekli akıp giden, dalgalar hâlinde süreklilik arz eden hareketli cisimler.

şanma ‘aks-i serv **cüy-ı** bâğda ey lâle-hadd
şuya düşdi servler kadd-i hırâmânun görüp (Gazel 17, Mısra 9). [cüy-ı,]

cüvân: Arayıcı, arayan, isteyen (kimse).

has u hâşâk-i gamdan pāk kılsun vādî-i kalbi
kerem seyl-âbını her cûda **cüvân** eyle sultânun (Gazel 130, Mısra 12). [cüvân,]
rakş urup şevkı ile zerre-i ser-geşte mişâl
pertev-i vaşlını **cüvân** olur-ısañ meh ü sâl (Müseddes 1, Mısra 16). [cüvân,]
pîr-i muğân eşigine var düş ayağına
cüvân-ı feyż-i hakķ ola gör kaţ‘-ı pây-e kıl (Gazel 121, Mısra 4). [cüvân-ı, -ı]
ğubâr-ı küyına yüz sürmek için ol servün
Aķardı her yaña cüy-ı sirişk olup **cüvân** (Kaside 6, Mısra 16). [cüvân,]

cüvân ol-: Aramak, sormak. || Özlemek.

irince gülşen-i küyına ol servün neler çekdüm
Yakîni seyl-i eşküm gibi **cüvân olmayan** bilmez (Gazel 67, Mısra 12). [cüvân olmayan, -ma, -yan]

cüybâr: Nehir, ırmak, akarsu.

deryâ-yı aķzar itdi çemenzârı **cüybâr**
Aşdâf aña semenler ü lûlûsı jâleler (Gazel 33, Mısra 3). [cüybâr,]
gel ey nihâl-i kadûñ serv-i **cüy-bâr-ı** revân
tarâvet-i gül-i rüyün bahâr-ı ‘âlem-i cân (Beyit 4, Mısra 1). [cüybâr-ı, --ı]

cüy-bâr eyle-: Akarsu haline getirmek.

sirişk-i çeşm reşk-i pây-bûs-ı **cüy-bâr eyler**
hırâmân olsa şahn-ı bâğda ol kâmet-i dil-cû (Gazel 167, Mısra 11). [cüybâr eyler, -r]

cüybâr id-: Irmağa döndürmek II Çokça gözyaşı dökmek.

sirişk-i dîdesini **cüybâr iden** ‘aşık
o serv-kâmeti eyler mi der-kenâr ‘aceb (Gazel 14, Mısra 7). [cüybâr iden, -iden]

cüy-ı şâfi: Saf, temiz ırmak.

aķar şan cennet-i firdevs‘den bir **cüy-ı şâfidür**
degüldür ol leţâfet gülşeninde sâ‘id ü bâzû (Gazel 167, Mısra 13). [cüybâr şâfidür, -dür]

cüy-ı sirişk: Gözyaşı ırmağı.

ğubâr-ı kûyına yüz sürmek için ol servûñ
Aķardı her yaña **cüy-i sirişk** olup cüyân (*Kaside 6, Mısra 16*). [*cüy-ı sirişk,]*

Ç

çābük-süvār: Usta binici. İyi at süren.

meydān-ı ‘arş eblaķ-ı iķbālūme mekān
çābük-süvār-ı himmetūme māk-ı nev rikāb (*Gazel 12, Mısra 6*). [*çābük-süvār-ı, -ı]*
çābük-süvār-ı eblaķ-ı eyyām-ı rüzgār
bālā-nišan-ı ma‘reke-i āhırū ‘z-zamān (*Gazel 137, Mısra 7*). [*çābük-süvār-ı, -ı]*

çāğ: Dönem, vakit, devir, zaman.

mevsim-i güldür yakīnī ‘iṣ ü ‘iṣret **çāğıdur**
içelüm ra‘nā güzellerle şarāb-ı la‘l-i nāb (*Kit‘a 1, Mısra 3*). [*çāğıdur, -ı, -dur]*

çağır-: (Biriyle veya herhangi bir araçla) Bir kimseye gelmesinin istendiğini bildirmek, davet etmek.

rind-i bezm-i ‘iṣķ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çağırup bu savtı söyler sāzlar şanma tanīn (*Gazel 155, Mısra 2*). [*çağırup, -up]*

çāh: Kuyu; çukur, çene çukuru.

düşeli dil zekānuñ **çāhına** dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdūñ (*Gazel 110, Mısra 3*). [*çāhına,]*
çāh iderler yirūñi bir lu‘b-ıla yūsuf-miṣāl
‘āķıl-ısañ kılma iḥvān ile bir ān iḥtilāt (*Gazel 83, Mısra 7*). [*çāh,]*

çāh-ı ğam: Gam kuyusu.

çāh-ı ğam olsa gözlerüm ne ‘aceb
görmedüm yūsuf ı çü rü‘yāda (*Gazel 169, Mısra 9*). [*çāh-ı ğam,]*

çāh-ı zenaḥdān: Çene çukuru.

niçe şūrīdeler dil bağlamışdur zülfi cānāna
benüm üftāde göñlüm düşdi ol **çāh-ı zenaḥdāna** (*Gazel 171, Mısra 2*). [*çāh-ı zenaḥdāna,]*
āh kim bağlandı dil zülfi perīṣānuñ görüp
düşdi göñlüm yūsuf ı **çāh-ı zenaḥdānuñ** görüp (*Gazel 17, Mısra 2*). [*çāh-ı zenaḥdānuñ,]*

çāk: Yarık, yırtık.

seyr eyle cerāhatleri şemşīr-i müjeñden
kıl **çāk-i** tenümden dil-i efgārı temāṣā (*Gazel 8, Mısra 10*). [*çāk-i,]*
hañçer-i hār-ıla şaķın ki ider sīneñi **çāk**
gülñ ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur (*Gazel 40, Mısra 5*). [*çāk,]*
fāṣ eylemezdi ‘āleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı hañçer-i hecrūñle sīnemüz (*Gazel 73, Mısra 8*). [*çāk,]*
dil hūn u cān figār ciger rīṣ sīne **çāk**
derd-i firāk ile iderin āh-ı derd-nāk (*Gazel 96, Mısra 1*). [*çāk,]*

çāk çāk ol-: Parça parça olmak.

tīg-i firāk-ıla yüregüm rīze rīzedür
şemşīr-i ḥasret-ile dilüm **oldı çāk çāk** (*Gazel 96, Mısra 10*). [*çāk çāk oldı,]*

çāk id-: Yırtmak, parçalamak.

derūn-ı āyinede ‘aksi **çāk ider** yakasın
Baķar ki āyineyeitse sīnesin ‘uryān (*Gazel 136, Mısra 7*). [*çāk ider,]*

çāk it-: Yırtmak, parçalamak.

dest-i şevk-ıla girībānım çeküp **çāk itdi** şubh
gül gibi ey lāle-ruh çāk-i girībānuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 11*). [*çāk itdi,]*
hezār günc ile güldi açıldı gonca-i bağ
Yaķasını niçe **çāk itmesün** gül-i handān (*Kaside 3, Mısra 10*). [*çāk itmesün,]*
çāk itse kalbi ğamzeñ gönölümdekin bilürdün
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla (*Gazel 170, Mısra 3*). [*çāk itse,]*

çāk ol-: Yırtılmak, parçalanmak. || Yaralanmak.

dil almakda müjeñ ‘ayyārdur efsün okur ammā
‘aķıllar **çāk olur** sihr eylese ol nergis-i cādū (*Gazel 167, Mısra 10*). [*çāk olur,]*

çāker: Kul, köle, bende.

sipāh-ı kūy-ı felek-i ‘tibārı encüm-i çarh
kemīne **çāker-i** eyvān-ı kudreti keyvān (*Kaside 6, Mısra 30*). [*çāker-i,]*
ben kim serīr-i mülk-i feşāhatde serverem
ey pādīşāh-ı ‘ālem eşiğüñde **çākerem** (*Gazel 126, Mısra 2*). [*çākerem, --em]*
şıdk-ıla rümeli dilberlerine ol **çāker** (*Müseddes 1, Mısra 22*). [*çāker,]*

çāk-i girībān: Yırtık yaka.

dest-i şevk-ıla girībānım çeküp çāk itdi şubh
gül gibi ey lāle-ruh **çāk-i girībānuñ** görüp (*Gazel 17, Mısra 12*). [*çāk-i girībānuñ,]*

çal-: Çarpmak, atmak.

gör ehl-i ‘ışkuñ pīşesin bil gönölümün endīşesin
taşlara nāmum şīşesin **çaldum** meded **çaldum** meded (*Gazel 25, Mısra 12*). [*çaldum, -du, -m]*
gör ehl-i ‘ışkuñ pīşesin bil gönölümün endīşesin
taşlara nāmum şīşesin **çaldum** meded **çaldum** meded (*Gazel 25, Mısra 12*). [*çaldum, -du, -m]*
şanem-i deyr gibi yazılı şeydāñ olana
sāye-veş yirlere **çalup** dime dīvāra yapış (*Gazel 81, Mısra 14*). [*çalup, -up]*

çaprās: 1. Bir köşeden bir köşeye uzanan. 2. mec. Birbirine aykırı olan, zıt düşen.

ey cāme-i siyāh giyen šāh-ı hışm-nāk
çaprāst düğmelerle beni eyledün helāk (*Gazel 96, Mısra 8*). [*çaprāst, -t]*

çār-bāliš: Padişahların ve devlet büyüklerinin üzerine oturdukları dört katlı şilte.

cemşiyd-i **çār-bāliš-i** eyvān-ı kibriyā
hurşiyd-i şubh-sancaķ u māh-ı zuhal-mekān (*Gazel 137, Mısra 9*). [*çār-bāliš-i, -i]*

çārda: Dördünde.

geh hāk-i zulmet içre biten zerreyem hākīr
geh āsumān-ı **çārda** hurşiyd-i enverem (*Gazel 126, Mısra 12*). [*çārda,]*

çāre: Bir sonuca varmak, ortadaki engelleri kaldırmak için tutulması gereken yol, çıkar yol, çözüm yolu.

ne ğama **çāre** var ne derde meded
‘ışk bilmen ne güne zahmetdür (*Gazel 62, Mısra 9*). [*çāre,]*
derd-mend üftādeyem var-ısa **çāreñ** ey tabīb
dilberün irğürmege kūyna dermān eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 7*). [*çāreñ, -n]*

çāre eyle-: Çare bulmak, çözüm yolu bulmak.

bağ hātır-ı pür-gerdūme raḥm eyle rūy-ı zerdūme
bir **çāre eyle** derdūme şoldum meded şoldum meded (*Gazel 25, Mısra 10*). [*çāre eyle,]*

çāre-sāz: Çare yapan, çare ve tedbir düşünen, bulan; çözüm bulan, çözüm yolu bulan.

çāre-sāzum şu kadar atdı kāmı ş oklarını
gönlüm ol şire dönüpdür ki neyistānda yatur (*Gazel 56, Mısra 3*). [*çāre-sāzum, -um]*
al sazı muṭribā ele sāḳī şarābı şun
def -i ğama bu ikisidür **çāre-sāzumuz** (*Gazel 72, Mısra 8*). [*çāre-sāzumuz, -muz]*

çarh: 1.Dönen pervaneli tekerlek, çark. 2.Sema, felek. Baht, talih.

tālī ‘üm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var **çarh-ı** sitem-ḥvāh baña (*Gazel 7, Mısra 10*). [*çarh-ı, --ı]*
bu cism-i kebūdumda olan dāğlar añlar
encümle kılan **çarh-ı** nigūsārī temāşā (*Gazel 9, Mısra 4*). [*çarh-ı, --ı]*
mir ‘āt-ı ḥaddi var iken ol māh-tāl ‘atuñ
ḥürşiyd-i **çarh-ı** cārīye yokdur nigāhumuz (*Gazel 71, Mısra 6*). [*çarh-ı, --ı]*
şevk-ı mihr-i ruh-ı yār-ıla semā ‘eyler **çarh**
bī-karār oldı dönüp ‘āşık-ı ser-gerdāna (*Gazel 173, Mısra 9*). [*çarh,]*
yakīnī ḥusrevā bir şā ‘ir-i ḥoş-güydür k ‘anuñ
belāğat tōpını eflāke atdı **çarh** meydānı (*Gazel 187, Mısra 20*). [*çarh,]*
kızıl yaşıl düttünüm oldı **çarha** peyveste
felekde kavş-i kuzah şanma ey hilāl-ebrū (*Gazel 168, Mısra 3*). [*çarha, -a]*
üstüne dönse bir iki gün şanma ber-karār
görmez misin ki **çarhuñ** işi inkılābdur (*Gazel 44, Mısra 6*). [*çarhuñ, -uñ]*
her taraftan ḥamle itdi düşmen-i dün üstüme
Vaktidür bir sâ ‘at ey **çarh** üstüme dön üstüme (*Gazel 181, Mısra 2*). [*çarh,]*
‘adem feżāsına kaçdı peleng-i bīşe-i **çarh**
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timsāl (*Kaside 1, Mısra 9*). [*çarh,]*
otağ-ı **çarha** gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafākdan o demde perde-i al (*Kaside 1, Mısra 11*). [*çarha, -a]*
çarhı ihāta kılsa n ‘ola dūd-ı āhumuz
kılmaz gedālarına nazar pādīşāhumuz (*Gazel 70, Mısra 1*). [*çarhı,]*
hiçe şay anı ḥabāb-āsā yakīnī ‘ākıl ol
i ‘timād itme şakın bu **çarh-ı** ğam-girdāra hīç (*Gazel 24, Mısra 14*). [*çarh-ı,]*

çarh-ı berīn: Arş-ı a'la. Göğün en yüksek tabakası.

bir şāhbāz-ı ‘ālem-i lāhūtuz ey göñül
Çarh-ı berīnden yücedür cilvegāhumuz (*Gazel 70, Mısra 4*). [*çarh-ı berīnden, -den]*

çarh-ı dün: Aşâğılık dünya.

kendüñ ğarīk-ı bahr-ı fenā bil ki **çarh-ı dün**
āb üzre bir havā-y-ıla tōlmiş ḥabābdur (*Gazel 44, Mısra 3*). [*çarh-ı dün,]*

çarh-ı felek: Feleğin çarkı, baht, talih, çarkıfelek.

getürdi **çarh-ı felek** döne döne başuma ḥāl
ne ḥācet idesin itnāb ḥāl-i bālī dilā (*Kaside 1, Mısra 75*). [*çarh-ı felek,]*

çarh-ı gerdün: Dönen felek.

göreyin ğam-ḥāneme dönsün olup pā-māl-i ḥāk
dönmedi devrānda bir kez **çarh-ı gerdün** üstüme (*Gazel 181, Mısra 8*). [*çarh-ı gerdün,]*

çarh-kevkebe: 1. Çark, dönen tekerlek, tekerlek gibi dönen şey..2. Bilhassa İran hükümdarlarının huzûrunda sancak gibi tutulan çevgân şeklinde, ucu eğri, başında parlak mâdenî bir top bulunan değnek.

nüyîn-i haşm-bend hıdîv-i cihân-sitân
dârâ-yı **çarh-kevkebe** pâşâ-yı kâm-rân (Gazel 137, Mısra 2). [*çarh-kevkebe*,]

çay: Hal, durum, vaziyet.

gezer meh gibi hercâyî olup her gice şehir içre
kılur her **câyî** rüşen mihr-i rahşānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 6). [*câyî*, -ı]
oldı cüdi şeref-i keştî-i ikbālîne **cây**
kûlzûm-i re‘fet ü fâzluñdan irüp kaṭre-i cûd (Kaside 5, Mısra 37). [*cây*,]

çek-:1. Çekmek.

korķuluk **çekmedin** geçen şulehâ
köprüdür âdeme ecel didiler (Gazel 34, Mısra 7). [*çekmedin*, -medin]
çekemezsin kinâra ol servi
çekme zâyî‘ yire yakîni emek (Gazel 97, Mısra 15). [*çekemezsin*,]

2. (Sıkıntı ve üzüntü duyarak) yaşamak, ızdırıp içinde olmak.

zûlfûñ elemîni niçe **çeksün** bu yakîni
tāk oldı ğam-ı hasret-i ebrûñ-ıla tākāt (Gazel 20, Mısra 11). [*çeksün*, -sün, -]
şerh itmege ne **çekdügümi** kadd-i yâr içün
yir yir elifler oldı tenümde zebân-ı hâl (Gazel 116, Mısra 5). [*çekdügümi*, -düg, -ü, -m, -i]
başum **çekerken** anuñ dürlü dürlü şûrların
o dürr-i pâki kinâr itmesün deñiz deryâ (Gazel 3, Mısra 7). [*çekerken*, -erken]
ne meyl-i ‘âlem-i vuslat ne bîm-i vâdî-i fûrkāt
iki ‘âlem ğamın **çekmez** olup dil mest ü dîvâne (Gazel 171, Mısra 4). [*çekmez*, -mez]
ey yakîni niçe bir zehr-i belâ **çekmekden**
mest ü lâ-ya ‘kıl idüp göñlümi medhûş ideyin (Gazel 159, Mısra 15). [*çekmekden*, -mekden]
herkesüñ **çekme** ğamın serv-i hırāmân ise de
yüzi açılmaşa bakma gül-i ħandân ise de (Müseddes 1, Mısra 1). [*çekme*, -me]

3. (İçki) İçmek.

gehî bezm-i elest içre belâ cāmın **çeken** mestem
gehî esrâr-ı ‘ışku ‘llâh-ıla medhûş u ħayrānam (Gazel 124, Mısra 3). [*çeken*, -en]
suĥan bezminde **çekdi** cām-ı naẓmuñ cür‘asın cāmî
o meyden geçdi ol ammâ ben aldum şimdi meydānı (Gazel 187, Mısra 7). [*çekdi*, -di]
dā‘imâ bezm-i maĥabbetde belâ cāmın **çeker**
Sākıyâ şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 3). [*çeker*,]

4. Bir şeyi tutup kendine veya başka bir yöne doğru çekmek. II Kılıç çekmek.

‘aşıklara miyānuñ-içün **çekme** ħançerüñ
ĥavf eylerin ki ortada yok yire kan ola (Gazel 6, Mısra 3). [*çekme*, -me]
otağ-ı çarĥa gelüp şâh-ı lâciverd-evreng
öñine **çekdi** şafağdan o demde perde-i al (Kaside 1, Mısra 12). [*çekdi*, -di]

çekdür-: (Eziyet, sıkıntı) Çektirmek.

yakîni bendeñe **çekdürme** minnet-i dehri
eyâ kerîm ü rahîm ü müheymîn ü mennân (Gazel 138, Mısra 17). [*çekdürme*, -, -me]
gül yüzüñçün **çekeli** bûlbûl-i dil ĥâr-ı cefâ
tutdı dünyâ yüzini âh u figānum muşlî (Gazel 197, Mısra 9). [*çekeli*,]

çekil-:1. Çekilmek; katlanmak, tahammül etmek.

ma ‘ânî cāmî **çekilmez** mi cāmî geçdiyse
tehî degül şeref-i himmetüñde bu meydân (*Kaside 6, Mısra 21*). [*çekilmez, -mez*]

2. (Çevresiyle ilgisini kesip kendi hâlinde yaşamak için) Bir yere kapanmak, etrafla ilgisini kesip yaşamak.

feryâd u âh u nâle senüñcün revân olup
râh-ı gama **çekildi** gider kârbân olup (*Gazel 16, Mısra 2*). [*çekildi, -di*]

çek-: Katlanmak, tahammül etmek.

ne bende **çekmege** bu cevri kâbiliyyet var
gönülde âteş-i gâm serde hâk-i zillet var (*Müseddes 2, Mısra 23*). [*çekmege,*]

çekme-: Katlanmamak, tahammül etmemek.

iltifâtı yok baña aslâ diyü gâm **çekmezin**
seyr ider sâ‘irler ile ol perî gâm bundadır (*Gazel 43, Mısra 9*). [*çekmezin, -in*]
gâyette hûş gelür baña peykân-ı tûr-i yâr
bî-hadd ü gâyet olsa dahı **çekmezin** melâl (*Gazel 116, Mısra 12*). [*çekmezin, -in*]

çemen: Ağaçlı, çiçekli, yeşillik olan yer.

sedd it **çemen-i** hâttuñ-içün eşk-i revânum
hem câna şafâlar vire hem yârî temâşâ (*Gazel 9, Mısra 7*). [*çemen-i,*]
hengâm lâle devr gül eyyâm ‘îş ü nûş
bûlbûl nedim ü bezm **çemen** lâlezâr hûb (*Gazel 15, Mısra 4*). [*çemen,*]
güller güler küşâde semen gonca nâzda
dil-keş **çemen** lâtif havâ rûzgâr hûb (*Gazel 15, Mısra 8*). [*çemen,*]
çemende bād-ı hevâ buldı niçe hürde-i zer
kim itdi gonca-i gül kîse içre anı nihân (*Kaside 3, Mısra 5*). [*çemende, -de*]
hâtt-ı sebzine müşâbihdür o gonca-dehenüñ
kalb-i maḥzûna şafâ virdügi budur **çemenüñ** (*Gazel 112, Mısra 2*). [*çemenüñ, -üñ*]
öykünürmiş dūr-i dendânına ol serv-ḳaddüñ
jâleden bâğda ter düşdügi budur **çemenüñ** (*Gazel 112, Mısra 8*). [*çemenüñ, -üñ*]
ey yakînî diyemez hançerinüñ hiddetini
olsa her bergi zebân süsen-i sahn-ı **çemenüñ** (*Gazel 112, Mısra 10*). [*çemenüñ, -üñ*]
dūr-i dendânına öykünmiş o gonca-dehenüñ
jâleden bâğda ter düşdügi budur **çemenüñ** (*Gazel 113, Mısra 2*). [*çemenüñ, -üñ*]
hâtt-ı sebzine müşâbihdür o gonca-dehenüñ
kalb-i maḥzûna şafâ virdügi budur **çemenüñ** (*Gazel 113, Mısra 4*). [*çemenüñ, -üñ*]
gösterür çeşm ü ‘izârüñ hâtt-ı ser-sebzüñi hûb
nergis ü lâle imiş çeşm ü çerâğı **çemenüñ** (*Gazel 113, Mısra 8*). [*çemenüñ, -üñ*]
çemende ḳadd-i bülendüñ çenârî pest itdi
hem itdi nergisi bîmâr çeşm-i fettânuñ (*Gazel 102, Mısra 11*). [*çemende, -de*]
çemende nâleler idüp hezâr enîn itseñ
Yakînî güşına girmez o verd-i ḥandânuñ (*Gazel 102, Mısra 13*). [*çemende, -de*]
çemende sünbül-i zülf-i nigârî ey yüzi gül
Ruḥuñda tûrra-i ‘anber-feşâna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 3*). [*çemende, -de*]
çemenî câmesin ol serv-i semen-ber giydi
güyiyâ hûr-ı cinân sündüs-i aḥzar giydi (*Gazel 193, Mısra 1*). [*çemenî, -i*]
çemenî nâz-ıla seyr itmege bûlbüller-ile
çemenî câmesini ol gül-i aḥmer giydi (*Gazel 193, Mısra 5*). [*çemenî, -i*]
çemenî nâz-ıla seyr itmege bûlbüller-ile
çemenî câmesini ol gül-i aḥmer giydi (*Gazel 193, Mısra 6*). [*çemenî, -i*]
çemende sünbül-i zülf-i nigârî ey yüzi gül
Ruḥuñda tûrra-i ‘anber-feşâna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 7*). [*çemende, -de*]

çemende o řabā sūnbūl o  l-b dan ıraĝ olsun
 list nda yalun z alnı açuk yüzi aĝ olsun (*Gazel 162, Mısra 1*). [*çemende, -de*]
çemende bezme c m-ı b de geldi
nes m ol dem m b rek-b da geldi (*Gazel 192, Mısra 1*). [*çemende, -de*]
nem irmese a a n s n-ı lu f u c du ndan
çemende neşv   nem  bulmaz-ıdı serv-i rev n (*Kaside 3, Mısra 20*). [*çemende, -de*]

çemen eyle-: Bahçe haline getirmek.

geşt-i **çemen eyler** diyü ol serv yak n 
nergis göz açup itdi emenz r  tem ş  (*Gazel 8, Mısra 15*). [*çemen eyler,*]
giyüp  l gibi her  n al  l-geşt-i **çemen eyler**
alur  l-ile diller bir b t-i la' l n-ab  vardur (*Gazel 51, Mısra 11*). [*çemen eyler,*]

emenz r: Çimenlik, bahçe;  l bahçesi.

dery -y  a zar itdi **emenz r ** c yb r
Aşd f a a semenler   l l s  j leler (*Gazel 33, Mısra 3*). [*emenz r , -ı*]
geşt-i emen eyler diyü ol serv yak n 
nergis göz açup itdi **emenz r ** tem ş  (*Gazel 8, Mısra 16*). [*emenz r , -ı*]

en r: ınar aĝacı.

emende add-i b lend   **en r ** pest itdi
hem itdi nergisi b m r çeşm-i fett nu  (*Gazel 102, Mısra 11*). [*en r , -ı*]
 oş ged ĝi besdür eli altında **en ru **
b d istemesün kişver-i  lşende hil fet (*Gazel 19, Mısra 3*). [*en ru , -u *]
aldı z r-i destine add   **en r ** arb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-b l -y  dest (*Gazel 21, Mısra 1*). [*en r , -ı*]

Çeng: Bir çeşit telli alĝı. II [tas.] D nyev  zevk.

'aceb  mu r b elinden mi fiĝ n eylerler
neyimiş n leleri **eng**   def   ş ideyin (*Gazel 159, Mısra 6*). [*eng,*]
eger bir  meti **eng** ise def gibi gerer g ĝsin
bu  n n  gider ş hum meye niçe yasaĝ olsun (*Gazel 162, Mısra 3*). [*eng,*]

Çeng   k n n: Çeng ve kanun.

Çeng   k n n  gider  h-ı şif -s zum işit
di nleme naĝmelerin ol iki n -s zlar  (*Gazel 107, Mısra 9*). [*eng   k n n , -ı*]

Çeng-i zühre: Zühre yıldızının sazı.

efl ke şaldı kevkebei k s u na'rem z
z r itdi **eng-i zühre**'yi ' d u ş n n m z (*Gazel 74, Mısra 8*). [*eng-i zühre*'yi, -yi]

epel: Kirli, pis, murdar.

zen-i d ny ya meyli o er ise n
merd olan anlara **epel** didiler (*Gazel 34, Mısra 20*). [*epel,*]

er ĝ: Yaĝ kandili ve genellikle mum, meş'ale gibi ılık veren şey II yaĝa bulanıp yakılan fitil.

p r- teş oldu şu'le-i ' ş - la d ĝumuz
n r-ı  m- la yandı söyünmiş **er ĝumuz** (*Gazel 69, Mısra 2*). [*er ĝumuz, -umuz*]

er ĝ dibi kara u olur: Mumun dibi karanlık olur; mum dibine ılık vermez.

siyāh olursa libāsı n'ola o meh-rünüñ
çerāğ dibi karañu olur meşeldür bu (Gazel 168, Mısra 6). [çerāğ dibi karañu olur,]

çerāğ ol-: Aşğın sevgili için yanıp tutuşması.

cemāl-i şu 'le-i yāra gönül pervānesin yandur
maḥabbet şem 'ini ey dil uyandur bir **çerāğ olsun** (Gazel 162, Mısra 6). [çerāğ olsun,]

çerāğ-ı lāle: Lale çırası, lale mumu.

çerāğ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāğsuz hergiz
n'ola ol 'arız-ı meh-veşde olsa ḥāl-i 'anber-bū (Gazel 167, Mısra 7). [çerāğ-ı lāle,]

çeşm: Göz, dide, ayn.

ğoncalar seyr eylesem yāķūt-ı la 'lünden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir la 'lden peykān olur (Gazel 54, Mısra 6). [çeşm-i,]
ḥāk-i pāyuñ cevherin alduķca naķd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liķā şan keffe-i mizān olur (Gazel 54, Mısra 8). [çeşmüm, -ü, -m]
dike bakar diyü sen kebg-i ḥümā-pervāzı
dikdiler igne ile **çeşmini** şehbāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 4). [çeşmini, -i, -n, -i]
şikeste **çeşmine** cān beste bend-i zūlfine ḥātır
o şāha cān u gönülden şikeste-beste esrüz (Gazel 75, Mısra 3). [çeşmine, -i, -n, -e]
dilinde dāğ-ı siyeh **çeşmi** kana mustağrak
bi-'ayniḥi baña beñzer şakāyık-ı nu'mān (Gazel 138, Mısra 7). [çeşmi, -i, -]
ya ḥünin **çeşmidür** ferḥād-ı mestüñ daḥı kan ağlar
ya kays'uñ kan bulaşmış penbe-i dāğ-ı nihānidur (Gazel 46, Mısra 5). [çeşmidür, -idür]
fūrkat deminde **çeşmümüz** ile kan ağlaruz
ol mürde-i fütādeye gurbetde hem-demüz (Gazel 73, Mısra 5). [çeşmümüz, -ü, -müz]
pençe-i mercāna ger yāķūt-ı la 'lünsüz bakam
çeşm-i ḥün-bāra olur her şāḥı mīl-i āteşin (Gazel 155, Mısra 4). [çeşm-i, -i]
zuhūr-ı berķ-ı ḥātuf bā 'is-i bārān olur gūyā
sirişk-i **çeşmüme** ol tūğ-ı āteş-bār olur bā 'is (Gazel 22, Mısra 10). [çeşmüme, -üm, -e]
niçe kırtarsun yāķinī bend-i ğamdan gerdenin
çeşm cādū ğamze şehḥār ü kemend-endāz zūlf (Gazel 88, Mısra 18). [çeşm,]
çeşmümde 'aks-i dest-i muḥannāñı seyr idüp
'ummāna düşdi pençe-i mercān görünmedi (Gazel 190, Mısra 3). [çeşmümde, -üm, -de]
ideli cismi kebüter **çeşm-i** fettānum 'alī
kūyuña 'azm eyledi murğ-ı dil ü cānum 'alī (Gazel 196, Mısra 1). [çeşm-i,]
görindi **çeşmüme** eyvān-ı çarḥ köhne sifāl
şafāda ṭab 'uña öykünmek istemiş 'ummān (Kaside 1, Mısra 43). [çeşmüme, -üm, -e]
çeşm-i ümmīd-i yāķinī 'yi münevver kılduñ
dide-i baḥtumu kılmişdı felek ḥvāb-ālūd (Kaside 5, Mısra 35). [çeşm-i,]
mekānum külbe-i aḥzān olup **çeşmüm** 'alīl oldı
belā ya 'kūb'uyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen (Gazel 150, Mısra 7). [çeşmüm, -(ü)m]
la 'l-i tekmīle degül şışe dükānuñ içre
kaldı **çeşmüm** bakup ol la 'l-i meşīḥ-i 'cāza (Gazel 176, Mısra 8). [çeşmüm, -(ü)m]
nesīm-ile gelüp ḥāk-i rehi **çeşmüm** cilā buldı
Yāķinī ḥamdüli 'llāh cānib-i ḥāk 'dan 'atā geldi (Gazel 191, Mısra 11). [çeşmüm, -(ü)m]
çeşmüñ yāķinī ḥastayı itmişdi bī-mecāl
āḥū vü kays'a düşmedin ülfet didükleri (Gazel 201, Mısra 13). [çeşmüñ, -üñ]
dāğ-ı 'ışkuñla tenüm pürdür cemālūñ özlerin
cism-i zārūm cümleten **çeşm** oldı yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 2). [çeşm,]
çeşmi bir āḥū ki şīr-efgenlik anuñ pışesi
zūlfı bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār (Gazel 27, Mısra 7). [çeşmi, -i]
her demde **çeşmüme** niçe bir ḥün-feşān ola
ol şāh-ı ḥüsñ yā niçe bir bī-amān ola (Gazel 6, Mısra 1). [çeşmüme, -(ü)m, -e]
gireydi nāz-ıla ḥammāma ol serv-i sehī-kāmet
ayağına şu iṣār ider-idüm tās-ı **çeşmümden** (Gazel 143, Mısra 6). [çeşmümden, -üm, -den]

mestâne **çeşm** ü gönca dehân u şeker zebân
kâmet laîf ü zülf muţarrâ ‘izâr hûb (Gazel 15, Mısra 5). [çeşm,]
aldı mekr ü zulm-ile cânın yakîni hastanuñ
çeşm-i hûn-hvâruñ gibi olmış sitemger kâkülüñ (Gazel 111, Mısra 12). [çeşm-i, --i]
gösterür **çeşm** ü ‘izâruñ hat-ı ser-sebzüñi hûb
nergis ü lâle imiş **çeşm** ü çerâğı çemenüñ (Gazel 113, Mısra 7). [çeşm,]
aldı zulm ü mekr-ile cânın yakîni hastanuñ
çeşm-i hûn-hvâruñ gibi olmış sitemger kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 18). [çeşm-i,]

çeşm ol-: Göz oldu. II Sevgilinin aşğa bakışları .

göz göz oldu cism-i zârum nâvek-i dildârdan
cümleten **çeşm oldum** ammâ toymadum dîdârdan (Beyit 3, Mısra 2). [çeşm oldum,]

çeşm ü çerâğı: Göz aydınlığı, göz nuru.

gösterür çeşm ü ‘izâruñ hat-ı ser-sebzüñi hûb
nergis ü lâle imiş **çeşm ü çerâğı** çemenüñ (Gazel 113, Mısra 8). [çeşm ü çerâğı,]

çeşm ü ebrû: Kaş ve göz.

ol **çeşm ü ebrû** ol zülf-i pür-çîn
ol kadd-i dil-cû ol hâl-i müşğîn (Gazel 156, Mısra 1). [çeşm ü ebrû,]

çeşme-i vuslat: Kavuşma gözü.

çeşme-i vuslatuña tâlib olan dil-teşne
âb-veş hâke düşüp ‘aşık-ı dîdâr olsun (Gazel 163, Mısra 7). [çeşme-i vuslatuña, -uña]

çeşm-i bîmâr: Hasta göz.

çeşm-i bîmârına dil virme şakın bî-çâre
göz göre nakdüñi aldurmıyğör ‘ayyâra (Gazel 174, Mısra 1). [çeşm-i bîmârına,]

çeşm-i deryâ-bâr: Deniz yağdıran gözlerin.

yâd-ı la‘lünde kenâr-ı **çeşm-i deryâ-bârda**
Şâh-ı mercân oldu hûn-âlûde müjgânım hemîn (Gazel 155, Mısra 11). [çeşm-i deryâ-bârda, -da]

çeşm-i eşk-bâr: Yağmur gibi göz yaşı döken göz.

sen dürr-i pâki görmeyeli **çeşm-i eşk-bâr**
tûfâna virdi hecr-ile bu baħr-ı aħzarı (Gazel 200, Mısra 7). [çeşm-i eşk-bâr,]
olmamağa guşsa tennûrında hâkister gönül
şu sepen bir pâre **çeşm-i eşk-bârumdur** benüm (Gazel 135, Mısra 8). [çeşm-i eşk-bârumdur,]

çeşm-i felek: Feleğin gözü.

dem-i şafaqla ‘alîl olmuş-ıdı **çeşm-i felek**
şeb aşmış-ıdı siyeh perde kılmağa hoş-hâl (Kaside 1, Mısra 3). [çeşm-i felek,]

çeşm-i fettân: Fitne çıkaran göz.

çemende kadd-i bülendüñ çenârı pest itdi
hem itdi nergisi bîmâr **çeşm-i fettânüñ** (Gazel 102, Mısra 12). [çeşm-i fettânüñ,]

çeşm-i ğazâl: Ceylan göz // ceylan gözlü güzel.

‘anberîn hâlûne üftâdedür ey **çeşm-i ğazâl**
bağrı hûn olsa n‘ola nâfe-i misk-i hoten ‘üñ (Gazel 113, Mısra 9). [çeşm-i ğazâl,]

çeşm-i pür-hün: Kanla dolu göz.

bir dem ol hünî baña rahm itmeyüp kıldı helâk
kanlar ağla dem-be-dem ey **çeşm-i pür-hün** üstüme (Gazel 181, Mısra 6). [çeşm-i pür-hün,]

çeşm-i pür-nem: Nemli göz.

düşdi dile dünyâ gamı kan tutdı **çeşm-i pür-nemi**
tîğ-ı gam-ıla sînemi deldüm meded deldüm meded (Gazel 25, Mısra 7). [çeşm-i pür-nemi,]

çeşm-i şâhbâz: (Sevgilinin) Avcı gözü.

bülbüllere kıya bakan ol **çeşm-i şâhbâz**
gördükde nâmemi umarın okıya gele (Gazel 179, Mısra 5). [çeşm-i şâhbâz,]

çeşm-i şehbâz: Doğan kuşunun gözü.

itdükçe pervâz biñ câna dir az
ol **çeşm-i şehbâz** v' allâh şâhîn (Gazel 156, Mısra 4). [çeşm-i şehbâz,]

çetr: Gölgelek, çadır, şemsiye.

beyâz-ı 'ârız-ı âmâle zıll-i **çetruñ** hâl
firâz-ı küngüre-i tâk-ı kadrüne nisbet (Kaside 1, Mısra 41). [çetruñ, -ün]

çevgân: Ucu eğri değnek, sopa.

elde **çevgân-ı** ser-i zülfünü oynatduķca
gūy ider başın aña 'âşık-ı ser-bâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 5). [çevgân-ı,]
başı **çevgân-ı** ser-i zülfüne tōb eylemişüz
baş açuk 'âşık-ı ser-bâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 3). [çevgân-ı,]
şeh-süvârum bu yakîni' nûñ degül sâde hemân
niçe ser gâltân olur bu zülf **çevgânun** görüp (Gazel 17, Mısra 16). [çevgânun, -(u)ñ]

çin: Çok.

haţ-ı pür-çîn içinde hâlün **çin**
sebbezâr-ı hoten' de âhûdur (Gazel 52, Mısra 7). [çin,]

çihre: (Âşığın) yüzü, çehresi.

târ kıldı tenümi süzen-i gam **çihremi** zerd
igneden iplige dek şerh idüñ o tannâza (Gazel 176, Mısra 9). [çihremi, -m, -i]

çin: Çin ülkesi.

seg-i küyün sıfâlin başa almak âsitânunda
giyüp fağfür tâcın **çin'e** hâkân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 12). [çin'e,]

çinî: Çin yapımı, Çin'de üretilmiş.

açıldı **çinî** sıfâl içre ak karanfiller
degül felekdeki yir yir kevâkib-i rahşân (Kaside 3, Mısra 23). [çinî,]

çok: "Birçok, bir hayli" anlamındaki belgisiz sıfat.

bu deyr-i miñnet-âbâduñ egerçi şüreti **çokdur**
eşer görmezse eglenmez gönül naķş-ı nigârundan (Gazel 141, Mısra 9). [çokdur, -dur]

az mıdur yoksa bahā-yı leb-i la'lün **çok** mı
 be hey āfet biricik söyleye ağzuñ yok mı (Beyit 1, Mısra 1). [çok,]
 kırtar şefā'at issi ḥabīb-i ḥudā için
 çekdi yakīnī dūzah-ı hecründe **çok** 'azāb (Gazel 11, Mısra 18). [çok,]
 şalar sevdāya **çok** ferzāneyi evvel-bahār ammā
 cünün-ı ehl-i şevka ruhlarıñ tekrār olur bā'is (Gazel 22, Mısra 7). [çok,]
 şikeste āyine **çok** yüz bulur o meh-rūdan
 hezār yüzden ider dilde 'aksini pinhān (Gazel 136, Mısra 5). [çok,]
 ya 'kūb-veş gözüm n'ola kan ağlasa müdām
Çok dem-durur o yūsuf-ı ken'an görünmedi (Gazel 190, Mısra 6). [çok,]
 bakma ümīd-i mihr-ile mir'āt-ı rüyına
Çok bakdum anda şüret-i ihsān görünmedi (Gazel 190, Mısra 8). [çok,]

çul: Genellikle kıldan yapılmış kaba dokuma, çul, örtü.

kāra **çul** giydürür-ise yiridür āh baña
 giymiş ol bahr-ı leṭāfet yine māvī kemhā (Gazel 4, Mısra 1). [çul,]

çü: " Mademki, çünkü; Ne vakit ki, gibi " anlamlarında edat.

ol māl 'arza kıldı **çü** billürdan beden
 kaldırdı baş görmege her sūrdan beden (Gazel 146, Mısra 1). [çü,]
çü kendüñ düşdüñ ey üftāde dil 'ışka ne ağlarsın
 meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşsensin sen (Gazel 150, Mısra 9). [çü,]
 fezā-yı çarḥa **çü** pervāz şaldı bāz-ı sefid
 ğurāb-ı şāma hücum itdi kılmayup ihmāl (Kaside 1, Mısra 7). [çü,]
 sezā-durur baña bir raḥş-ı bād-pā **çü** felek
 benem **çü** 'arşa-i medhūñde pehlevān-ı cihān (Kaside 6, Mısra 34). [çü,]
 bir iki gün bu fenā 'ālemi kılduñ **çü** maḳām
 eyleme kendüñe 'ış-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām (Müseddes 3, Mısra 15). [çü,]

D

dad: Feryat, figan; şikayet, sızlanma II şikayet, memnuniyetsizlik bildiren bir ünlem, feryat!, āh II istenen, umulan şey.

tutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlık
 elüñden **dād** be hey kāfir ki gün görmez müselmānlık (Gazel 93, Mısra 2). [dād,]

dāğ: Yara, yanık yarası, aşk yarası.

sīnemdeki her **dāğ** açılıp bir güle döndi
 ol serv ne var itse bu gülzārı temāşā (Gazel 8, Mısra 7). [dāğ,]
 bu cism-i kebūdumda olan **dāğlar** añlar
 encümle kılan çarḥ-ı nigūsārı temāşā (Gazel 9, Mısra 3). [dāğlar, -lar]
 cism-i bārīküm pür itdi **dāğlarla** her elif
 ey yakīnī bir nihāl-i berg ü bārum var yeter (Gazel 36, Mısra 9). [dāğlarla, -lar, -la]
 n'eylerem gülzārı begüm verd-i rüyūñdan cüdā
 sīne kanlı **dāğlarla** lālezārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 10). [dāğlarla, -lar, -la]
 dökerse taḥta-i remle izüñ tozın remmāl
 şihāb elif bedeninde nücüm yir yir **dāğ** (Kaside 1, Mısra 60). [dāğ,]
 pür-āteş oldı şu'le-i 'ışk-ıla **dāğumuz**
 nār-ı ğam-ıla yandı söyünmüş çerāğumuz (Gazel 69, Mısra 1). [dāğumuz, -umuz]
dāğ-ı 'ışkuñla tenüm pürdür cemālūñ özlerin
 cism-i zārüm cümleten çeşm oldı yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 1). [dāğ-ı,]
dāğ-ı ruḥsārūñ-ıla kim ki cerāḥat bulmaz
 pisterin berg-i gül eylerse de rāḥat bulmaz (Gazel 66, Mısra 1). [dāğ-ı,]

dāğ ol-: Yanık yarası olmak; acı, keder içinde olmak, ızdırap çekmek | kat kat olmak, katmerlenmek (gül bağlamında)

zencir-i 'ışka bağlanalı hāk-i sinede
her **dāğ oldu** gül gibi açıldı bağumuz (Gazel 69, Mısra 10). [dāğ oldu,]

dāğ-ı cefā: Sıkıntı yarası.

dilinde **dāğ-ı cefā** gözlerinde kanlı sirişk
bi-'aynihi baña beñzer şakāyık-ı nu'mān (Kaside 3, Mısra 15). [dāğ-ı cefā,]
dāğ-ı cefāya merhem-i lutf isteme dilā
tağlarca cevri ider büyük ihsān degül midür (Gazel 60, Mısra 5). [dāğ-ı cefāya, -ya]

dāğ-ı derūn: İçin yaralanması.

vardur meger başumda sa'adet nişānesi
tūr-i cefāna **dāğ-ı derūnum** nişānedür (Gazel 57, Mısra 8). [dāğ-ı derūnum,]

dāğ-ı sīnem: Gönül yarası.

dil giriftār-ı ser-i zulf-i perīşānuñdur
dāğ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjgānuñdur (Gazel 49, Mısra 2). [dāğ-ı sīnem,]

dāğ-ı siyāh: Siyah/kararmış yara.

yā hūnīn kalbidür mecnūn-ı zāruñ laht laht olmuş
derūnında olan **dāğ-ı siyāh** anuñ nişānidur (Gazel 46, Mısra 12). [dāğ-ı siyāh,]

dāğ-ı siyeh: Kötü, kara yara.

dilinde **dāğ-ı siyeh** çeşmi kana mustağrak
bi-'aynihi baña beñzer şakāyık-ı nu'mān (Gazel 138, Mısra 7). [dāğ-ı siyeh,]

dahı:1. Artık, bir daha, bundan sonra, sonrasında.

reşk-i hūşiyd olur mı bir **dahı** cām
o günü gösterür mi baña felek (Gazel 97, Mısra 5). [dahı,]

2. "-da, -de, bile" bağlacı.

gāyetde hōş gelür baña peykān-ı tūr-i yār
bī-hadd ü gāyet olsa **dahı** çekmezin melāl (Gazel 116, Mısra 12). [dahı,]
mār-ı zulfı niçe demdür ki hārāb itdi dili
genc-i vaşluñ **dahı** görmez mi bu vīrāne maḥal (Gazel 118, Mısra 12). [dahı,]
düşdük-ise ne var ḥatā-y-ıla
bu **dahı** bir düşüştür üftāde (Gazel 169, Mısra 8). [dahı,]
ger acı dil virürse şöfi yakīnī saña
sen **dahı** rīş-ḥand it tırma piyāza başla (Gazel 170, Mısra 10). [dahı,]
niçe bir bāğda yata ayağuñ
Dahı ey serv āzād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 4). [dahı,]
o saçı leyli'nüñ 'ışkı ğamında
be mecnūn **dahı** üstād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 10). [dahı,]
ḥāne-i dilde muḳīm oldu ḥayāl-i la'lüñ
şimdi oturdı **dahı** yirine cānum muslī (Gazel 197, Mısra 4). [dahı,]
sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
hūr olsa **dahı** yokdur nigerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 14). [dahı,]
o kişvere **dahı** başmadı pāy peyk-i ḥayāl
li'enne midḥate bi-fāzli sinān elfi sinīn (Kaside 1, Mısra 67). [dahı,]

oldı yoluñda āh-ıla çok ‘āşıkūñ ğubār
seyr it ne toz kōparsa gerek **daḥı** rūzgār (Gazel 26, Mısra 2). [daḥı,]
şadā peydā degüldi **daḥı** her vādide cūlardan
benüm deryā gibi ‘ışkuñla pūr-cüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 9). [daḥı,]
daḥı kemāl-i ḥüsn-ile ḥalka görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister hilālî gör (Gazel 39, Mısra 5). [daḥı,]
dögdüm aġyāruñı maḥalleñde
öldürürseñ **daḥı** maḥal didiler (Gazel 34, Mısra 12). [daḥı,]
dil kucamaz miyānını yok yire cüst ü cū kılar
būs-ı dehānı muḥtemel lîkin o **daḥı** var yok (Gazel 95, Mısra 10). [daḥı,]

dā‘im ol-: Sürekli olmak, devam etmek.

yakīnī naẓm-ı pākūñ gevher-ışār **olmaġa dā‘im**
dür-i elfāz-ıla ol la‘l-i gevher-bār olur bā‘ış (Gazel 22, Mısra 11). [dā‘im olmaġa, -ga]

dā‘imā: Her vakit, her zaman, devamlı olarak, sürekli.

dā‘imā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sākıyā şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 3). [dā‘imā,]
dā‘imā kavş-ı kazādan atılır tūr-i fenā
ey gönül şanki nişānidur anuñ ehl-i kubūr (Gazel 40, Mısra 3). [dā‘imā,]
‘aceb zulm issidür ḥammām alur koynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḥuñla **dā‘imā** küllḥan (Gazel 143, Mısra 12). [dā‘imā,]

dā‘ire:1. Halka, çember.

mevc-i belāya uğraduġ fülk-i dile karar yok
baḥr-ı firāka āh kim **dā‘ire** vü kenār yok (Gazel 95, Mısra 2). [dā‘ire,]

2.ev ve apartman bölüntüsü.

ḥammāmda gördüm o perī-çihreyi ḥalvet
hiç **dā‘ireye** uğramaz itdüm niçe da‘vet (Gazel 19, Mısra 2). [dā‘ireye,]
ke li‘şşerīdi ricālün ve li‘l-hurūbi ricāl
kim ire **dā‘ire-i** irtifā‘-ı rif atüñe (Kaside 1, Mısra 64). [dā‘ire-i, --i]

dā‘ire-gird: Daire :Çember biçimindeki şekil. gird:(Fars. gird) Yuvarlak.

şol cām-ı mey ki **dā‘ire-gird-i** ḥabābdur
mir‘āt-durur ki cilvegeḥ-i āfitābdur (Gazel 45, Mısra 1). [dā‘ire-gird-i,]

dā‘ire-i imkân: Imkân âlemi; mümkün olma durumu.

dil-i dīvāneme olmaz o perī hem-ḥāne
Başmadı gitdi kadem **dā‘ire-i imkāna** (Gazel 173, Mısra 2). [dā‘ire-i imkāna, -a]

dām u dāne: Tuzak ve tane. İl Saç ve ben.

düşdüm görince na‘lçeñ ü kebkübün izin
ey kebg murġ-ı şabruma ol **dām u dānedür** (Gazel 57, Mısra 10). [dām u dānedür,]

dāmen: Elbise, etek II etek, uç, kenar.

güm kılan aklıñı derbend-i maḥabbetde odur
zülfünün **dāmenine** ey dil-i āvāre yapış (Gazel 81, Mısra 12). [dāmenine, -i, -n, -e]
ister ki pāy-mālün ola ḥāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse n‘ola **dāmenün** müdām (Gazel 123, Mısra 12). [dāmenün, -ün]
görindi **dāmeni** altında şem‘den pertev
bilindi olduġı ey mäh zülfünün şeb-rev (Gazel 166, Mısra 1). [dāmeni, -i]

dām-ı 'ışka düş-: Aşk tuzağına düşmek.

görmez artuk rehā yüzün 'ömrüm
dām-ı 'ışka düşen giriftāruñ (*Gazel 105, Mısra 8*). [*dām-ı 'ışka düşen, -en*]

dām-ı tezvīr: Yalan tuzağı.

bir hü mā-yı fāriḡu 'l-bālem bugün uçmaḡdan
dām-ı tezvīr itmezem ben sübhā-i şad-dānemi (*Gazel 198, Mısra 8*). [*dām-ı tezvīr,]*

dāne dāne: Tane tane.

dāne dāne ḡaṭṭ-ı rüyuñdan 'araḡlar kim tamar
ebr-i nīsān şān kı lūr her ḡaṭresin dürr-i şemīn (*Kaside 2, Mısra 5*). [*dāne dāne,]*

dāne-i hāl: Ben tanesi.

müferriḡ olalı cāna lebūñde **dāne-i hāl**
şarāba ḡabbe ḡadar ihtiyācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 5*). [*dāne-i hāl,]*

dāne-i hāl-i ruh: (sevgilinin) yanağındaki ben tanesi.

yaḡīnī **dāne-i hāl-i ruḡı** devrinde dildāruñ
çevirsün sübhādan yüz zāhid-i ḡāşāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 9*). [*dāne-i hāl-i ruḡı,]*

dāne-i hāl: Ben tanesi II daneye benzeyen siyah ben.

bāḡ-ı ruḡuñda **dāne-i ḡālūñçün** ey perī
terk eylesek biḡiştī n'ola biz de ādem'üz (*Gazel 73, Mısra 3*). [*dāne-i ḡālūñçün, -çün*]

dār: İdama mahkum olanları asmak için dikilen direk.

to laşur kākūl-i miskīnūñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yaḡīnī'yi ḡo ber-dār olsun (*Gazel 163, Mısra 12*). [*dār-ı, --ı*]

dar ol-: Yeterli alana sahip olmamak.

serīr-i saltānatda tāca maḡrūr olma sultānum
başına 'āḡibet ḡoḡ tād-dāruñ tād **dar olmuş** (*Gazel 80, Mısra 4*). [*dar olmuş,]*

dārā:Eski İran'ın meşhur bir şahı olup mecazen hükümdar manasına da gelir.

nūyīn-i ḡaşm-bend ḡıdīv-i cihān-sitān
dārā-yı ḡarḡ-kevkebe pāşā-yı kām-rān (*Gazel 137, Mısra 2*). [*dārā-yı, --yı*]

darat: Debdebe, tantana, heybet, azamet.

limā'ḡ **daratu** 'alā vāḡidin mine'l-efzāl
yaḡīnī perte v-i mihr-i 'ināyetūñ ister (*Kaside 1, Mısra 69*). [*limā'ḡdaratu,]*

darb-ı dest: Elinin darbesi.

aldı zīr-i destine ḡaddūñ çenārı **darb-ı dest**
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bālā-yı dest (*Gazel 21, Mısra 1*). [*darb-ı dest,]*

dār-ı dünyā: Dünya evi || fāni mekan.

düşeli dil zeḡanuñ ḡāḡına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdūñ (*Gazel 110, Mısra 4*). [*dār-ı dünyāyı, -yı*]

dārū'ş-şifā: Şifahane, (aşk derdinin) درمان merkezi.

belā-yı gūşşa ile cān virür dil-ḥasta 'aşıklar
eger olmaz-isa derd ehline **dārū'ş-şifā** meclis (Gazel 77, Mısra 14). [dārū'ş-şifā,]

dāstān: Destan olmak, anlatılmak.

dilā fesānemi gūş itmez ol şacı leylā
gerekse ḳays gibi dehre **dāstān** olayın (Gazel 154, Mısra 4). [dāstān,]

da'vā: Bir meziyetin kendinde bulunduğunu ileri sürme, iddia.

ne vücūdı ola her peşşe-i nāçizūñ kim
eyleye ḳāf da 'anḳā-y-ıla **da'vā-yı** vücūd (Kaside 5, Mısra 14). [da'vā-yı, -yı]

da'vā it-: İddiada bulunmak, istemek.

gamzeñle şehīdem diyü **itsem** n'ola **da'vā**
ḳanlı kefen eyler baña her demde şehādet (Gazel 20, Mısra 9). [da'vā itsem, -sem]

da'vet: Davet etmek, çağırma.

raḳīb-i ehrimenler **da'vetinden** kaçmayup hergiz
varup her dīve rām olmuş perī-şānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 3). [da'vetinden, -i, -n, -den]
ḳatılmaz ecel **da'vete** geldükçe dile ḡam
ḥācet degül e şoḡbet-i yārāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 7). [da'vete,]
ḥammāmda gördüm o perī-ḳihreyi ḥalvet
hīç dā'ireye uğramaz itdüm niçe **da'vet** (Gazel 19, Mısra 2). [da'vet itdüm, -düm]

da'vi: Bir kimsenin hakkını araması.

ḥarābāt ehlinūñ erkānını bilmezken ey zāhid
idersin **da'vī-i** 'irfān olur mı böyle nādānlık (Gazel 93, Mısra 6). [da'vī-i, -i]

da'vī-i ḥüsn eyle-: Güzellik iddiasında bulunmak.

şekl-i zibāñ-ıla ey şāhid-i ferḥunde-cemāl
büt-i ḳīn **da'vī-i ḥüsn eylese** şüret bulmaz (Gazel 66, Mısra 4). [da'vī-i ḥüsn eylese, -se]

da'vī-i merd: Yiğitçe tartışma.

da'vī-i merd gider baña mübāriz geçinüp
gelme meydāna şaḳın rüstem-i destānam ben (Gazel 144, Mısra 13). [da'vī-i merd,]

dāye: Çocuk emzirici, çocuk mürebbiyesi, süt nine.

gerekse berḳ-ı 'acül eylesün biñ isti'cāl
raḳī-i **dāye-i** pür-cūd ü mürvetūñ yem ü kān (Kaside 1, Mısra 38). [dāye-i, -i]

def: Öteye itme, savma, savulma.

zehr-i ḡam **def'ine** tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoksa ḡam def' idemez bir şeyi līk bir mişḳāl (Gazel 117, Mısra 7). [def'ine, -in, -e]

def: Zilli ve pullu bir çembere gerilmiş deriden yapılan çalgı.

'acebā muṭrīb elinden mi fiḡān eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü **defi** gūş ideyin (Gazel 159, Mısra 6). [defi, -i]

def gibi: Maruf çalgı, tef. (İçe işleyen göğüs, yürek bağlamında.).

eger bir kâmeti çeng ise **def gibi** gerer göğsin
bu kânûnı gider şâhum meye niçe yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 3). [def gibi,]

def id-: I. Savmak, uzaklaştırmak, kovmak. II. Gidermek, ortadan kaldırmak, yok etmek, bertaraf etmek.

kül iden cānı nār-ı fūrkatdūr
def iden anı āb-ı vūşlatdūr (Gazel 62, Mısra 2). [def iden, -en]
zehr-i ğam def ine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoksa ğam **def idemez** bir şeyi lîk bir mişkāl (Gazel 117, Mısra 8). [def idemez,]

def-i ğam it-: Gamı, kederi, tasayı gidermek.

ġamuñdan şād olup **def-i ğam itmek**
hemān ben ‘āşık-ı nā-şāda geldi (Gazel 192, Mısra 3). [def-i ğam itmek,]

def-i ğam: Üzüntüyü def etme, sıkıntıyı savma.

al sazı muṭribā ele sākī şarābı şun
def-i ğama bu ikisidūr çāre-sāzumuz (Gazel 72, Mısra 8). [def-i ğama,]

def-i harāret: Ateşi düşürme.

def-i harāret eyleyemezsin zamāneden
her sū şarāb gördigüñ ey dil serābdur (Gazel 44, Mısra 7). [def-i harāret,]

defter: Yapıştınlarak veya dikilerek kitap biçimine sokulmuş kâğıt destesi; defter.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān kıalsun
bu varlık **defterinden** ism ü resmin şöyle maḥv it kim (Gazel 161, Mısra 8). [defterinden, -in, -den]

deg-: Değmek, dokunmak. II ulaşmak, erişmek.

cān virmek-ile la‘lūñe dil **degmesün** artuk
ey ḥvāce-i ḥüsn eksüğe ister degerinden (Gazel 148, Mısra 5). [degmesün, -n, -sü, -me]
küyuña feryād u nālemden kebüter inemez
saña nālem niçe **degşün** şāh-ı ḥübānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 10). [degşün, -sün]

deger: Değer, layık.

cān virmek-ile la‘lūñe dil degmesün artuk
ey ḥvāce-i ḥüsn eksüğe ister **degerinden** (Gazel 148, Mısra 6). [degerinden, -inden]

degme: 1. Olur olmaz, rastgele, sıradan, herhangi bir 2. Seçme, üstün, değerli.

yāruñ dehānı vaşfın ider yok benüm gibi
esrār-ı ğaybı keşf idemez **degme** ḥurde-dān (Gazel 140, Mısra 10). [degme,]

degül: "Değil", bulunduğu cümledeki bir husûsu ret, diğerini veya diğerlerini kabul ve ispat eden bir bağlaç gibi kullanılır.

irşād-ı pîr-ile **degül-imiş** cünün-ı kıays
leylā‘yı sevmeye yoğ-imiş anda ihtiyār (Gazel 26, Mısra 7). [degül-imiş, -imiş]
zencîr-i ser-i zülfi hevāsında **degülseñ**
başıñda nedür şöfi bu sevdā-yı sefāhet (Gazel 20, Mısra 3). [degülseñ, -se, -n]
aķar şan cennet-i firdevs‘den bir cüy-ı şāfidūr
degüldür ol leṭāfet gülşeninde sā‘id ü bāzū (Gazel 167, Mısra 14). [degüldür, -dür]

vaşf-ı bî-haddüni ta'rif **degüldür** haddüm
 yog-ımiş kişver-i efzâlüne eṭraf u ḥudūd (Kaside 5, Mısra 29). [degüldür, -dür]
 olduk kulu o vâli-i mülk-i melâhatuñ
 reşk-i ḳubād u cem mi **degül** 'izz ü cāhumuz (Gazel 70, Mısra 10). [degül,]
 'āleme mihrüm od şalar ammā
 tāli'ümnden o meh **degül** āgāh (Gazel 183, Mısra 12). [degül,]
 ma'ānî cāmî çekilmez mi cāmî geçdiyse
 tehî **degül** şeref-i himmetüñde bu meydān (Kaside 6, Mısra 22). [degül,]
 'ālemüñ 'işretine cem gibi mā'il **degülin**
 almazın meclis-i şādide ele cām-ı şarāb (Gazel 10, Mısra 3). [degülin, -in]
 şeh-süvārum bu yakīnî'nüñ **degül** sâde hemān
 niçe ser ḡaltān olur bu zülf çevḡānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 15). [degül,]
 bülbül **degül** uçan göricek naḥl-i ḳāmetüñ
 ḳarşuñda murḡ-ı cānını uçurdu serv-i bāḡ (Gazel 87, Mısra 3). [degül,]
 ḥaṭ **degüldür** sāye-i perr-i ḥümādur var-ısa
 eylemiştir ḥaḳ seni baḥt-ı ḥümāyūna ḳarīn (Kaside 2, Mısra 21). [degüldür, -dür]
 ḳadr-i 'ālme **degül** ḡayrı maḥādīm sezā
 şanma her şaḥşa maḥall ola maḳām-ı mahmūd (Kaside 5, Mısra 11). [degül,]
 girih-i 'ukde-i baḥtî eşigüñ ḥall eyler
 āsitānuñda **degüldür** der-i şādî mesdūd (Kaside 5, Mısra 6). [degüldür, -dür]
 yā 'izāruñ tāze pervāzî güzel bir lâledür
 ḥaṭ **degüldür** devr iden ruḥsāruñı ey nāzenīn (Kaside 2, Mısra 20). [degüldür, -dür]
degül bezm-i çemende lâleler seng-i ḥavādişden
 şikest olmuş cem'üñ cām-ı şarāb-ı ergavānıdır (Gazel 46, Mısra 3). [degül,]
 gerçi kim ḥūr u melekde var-ımiş nāzūklük
degül anlar daḥı sen nūr-ı başardan nāzūk (Gazel 99, Mısra 8). [degül,]
 la'l-i tekmiñle **degül** şişe dükānuñ içre
 ḳaldı çeşmüm bakup ol la'l-i mesīh-i 'cāza (Gazel 176, Mısra 7). [degül,]
 bāmuñ üstinde kebüterler **degül** pervāz iden
 devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum 'alî (Gazel 196, Mısra 3). [degül,]
 ḡam **degül** gün günden efzūn olsa ḥaṭṭ-ı 'arīzuñ
 zerrelerden mihre hiç irmez zevāl ey nāzenīn (Kaside 2, Mısra 11). [degül,]
 ḥaṭ **degül** rüyūnda bir tāvūs-ı ḳudsīdür ki ḥaḳ
 eylemiştir cevānḡehin ḡülzār-ı firdevs-i berīn (Kaside 2, Mısra 17). [degül,]
 açıldı çinî sıfāl içre aḳ ḳaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḥşān (Kaside 3, Mısra 24). [degül,]
degüldi ergānūn-ı deyrden feryādlar zāhir
 ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḥāmūş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 11). [degüldi, -di]
 ḳılca olduğu miyānı bellüdür maḥff **degül**
 kimse amma ırmadı sırr-ı dehān-ı yāra hīç (Gazel 24, Mısra 5). [degül,]
 dīvāne mükellef **degül** ey ḥvāce kerem ḳıl
 Uşlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 5). [degül,]

degül midür: Değil midir?.

baḳ la'l-i yāra mühr-i süleymān **degül midür**
 menşür-ı ḥüsne ḳaşları 'unvān **degül midür** (Gazel 60, Mısra 1). [degül midür,]
 baḳ la'l-i yāra mühr-i süleymān **degül midür**
 menşür-ı ḥüsne ḳaşları 'unvān **degül midür** (Gazel 60, Mısra 2). [degül midür,]
 derdüñle cān viren dirilür 'isî-i lebüñ
 cān virmek ey şanem saña āsān **degül midür** (Gazel 60, Mısra 4). [degül midür,]
 daḡ-ı cefāya merhem-i luṭf isteme dilā
 taḡlarca cevır ider büyük iḥsān **degül midür** (Gazel 60, Mısra 6). [degül midür,]
 feryād ḳılma keşmekeş-i 'ışḳdan dilā
 her 'usrda iki yüsır bu bürhān **degül midür** (Gazel 60, Mısra 8). [degül midür,]
 şahrāya düşdi nāfe gibi ḥāl-i yār-içün
 miskīn yakīnî ḥāk-ile yeksān **degül midür** (Gazel 60, Mısra 10). [degül midür,]

dehān: (Sevgili'nin) ağzı.

yāruñ **dehānı** vaşfin ider yok benüm gibi
esrār-ı ğaybı keşf idemez degme ħurde-dān (Gazel 140, Mısra 9). [dehānı, -ı]
mestāne çeşm ü ğonca **dehān** u şeker zebān
ķāmet laţif ü zūlf muţarrā 'izār ħūb (Gazel 15, Mısra 5). [dehān,]
tenümde şerhalarum cümleten **dehān** olsa (Müseddes 2, Mısra 14). [dehān,]
ķılca olduğı miyānı bellüdüür maĥfı degül
kimse amma ırmıdi sırr-ı **dehān-ı** yāra hıĥ (Gazel 24, Mısra 6). [dehān-ı,]
dehān-ı yār içün virdüm ķarār u şabrımı bāda
egerķı yok yire geçdüm yakīnı cümle varumdan (Gazel 141, Mısra 11). [dehān-ı,]

dehān-ı ğonca: Gonca ağız.

'aceb mi itse leb-i yāra beñzemek kaşdın
dehān-ı ğoncaı zeyn itdi jāleden dendān (Kaside 6, Mısra 44). [dehān-ı ğoncaı,]

dehen: (Sevgilinin) ağızı.

bildük suĥanuñdan **dehenüñ** var idüğini
ma 'lüm olur ey ğonca mü 'essir eşerinden (Gazel 148, Mısra 3). [dehenüñ, -üñ]
dehenüñdür var-ısa teng şekerden nāzük
'arızuñdur yine pālūde-i terden nāzük (Gazel 99, Mısra 1). [dehenüñdür, -üñ, -dür]
kem iden naķd-i ĥayātuñ **dehenümdür** dırsın
Nuţķa yok tākati bir vālih ü ĥayrānuñdur (Gazel 49, Mısra 7). [dehenümdür, -üm, -dür]

dehr: 1. Dünya, cihan, âlem. 2. Zaman, kesintisiz zaman, devir.

zehr-i ğam şundı **dehr** çünki baña
def i içün gül-ābı kand itdüm (Gazel 134, Mısra 7). [dehr,]
yakīnı bendeñe çekdürme minnet-i **dehri**
eyā kerim ü raĥīm ü müheymın ü mennān (Gazel 138, Mısra 17). [dehri, -i]
fezā-yı **dehre** şalup sāye-i hümayün-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl (Kaside 1, Mısra 1). [dehre, -e]
dilā fesānemi ğuş itmez ol şaçı leylā
gerekse ķays gibi **dehre** dāstān olayın (Gazel 154, Mısra 4). [dehre, -e]

dehr içinde: Dünyada.

bu ĥāristān-ı bāğ-ı **dehr içinde** ĥār-ı hecrüñle
Yakīnı gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmuş (Gazel 79, Mısra 9). [dehr içinde,]

dehri inilet-: Dünyayı, alemleri yıktın.

maraz-ı 'ışk-ıla dirdüñ ki fiġān eylemeyem
şimdi **dehri iniletüñ** nedür ey dil derdüñ (Gazel 109, Mısra 8). [dehri iniletüñ, -dün]

del-: 1.İncitmek, kırmak.

düşdi dile dünyā ğamı ķan tıtdı çeşm-i pür-nemi
tiġ-ı ğam-ıla sīnemi **deldüm** meded **deldüm** meded (Gazel 25, Mısra 8). [deldüm, --düm, -]

2.Delik açmak, delik duruma getirmek.

del tiġuñ-ıla baġrını mecrūĥ göñlümün
yüz döndürürse zecrūñı hep ben gedāya ķıl (Gazel 121, Mısra 9). [del,]
la 'l ü dendānuñ-içün gevhēr-i nazmum işidüp
deldi elmās-ı ĥased baġrını dürr-i 'aden 'üñ (Gazel 113, Mısra 12). [deldi, -di]

deli: (Aşışın) deli, meczup (gönlü).

şehr-i 'ışk içre gezer vâlih ü şūrîde olup
ey yakînî **deli** gönüm katı şeydâ ancak (Gazel 92, Mısra 10). [deli,]

delin-: Delik açılması, yırtılmak.

yakînî bezm-i miñnetde **delindi** ney gibi bağrum
anuñçün nâle vü âhum ser-â-ser tutdı âfâkı (Gazel 185, Mısra 9). [delindi, -di]

dellâk: Hamamda müşterileri yıkayan adam, tellâk.

anuñçün tîğ çekdi başuma kaşd eyledi **dellâk**
ayağın öpdüğümçün döstüm oldı baña düşmen (Gazel 143, Mısra 13). [dellâk,]

delür-: Delirmek, aklını yitirmek.

yüzün gördüm **delürdüm** baña hiç yüz virmedün gitdün
beni bu vech-ile ey lâle-ruh mecnûn idensin sen (Gazel 150, Mısra 3). [delürdüm, -düm]

dem: Zaman, an.

soñ **demümdür** o serve irmedüm âh
hem-demüm âh u vâ-durur her gâh (Gazel 183, Mısra 1). [demümdür, -üm, -dür]
niçe demdür ki dîde kan ağlar
Vaqt-ı lutf u **dem-i** himâyetdür (Gazel 63, Mısra 10). [dem-i, --i]
bir **dem** şafâ-yı küyün biñ 'ömre virmez
anuñ tavâfin itse müyesser ilâhumuz (Gazel 71, Mısra 11). [dem,]
bezm-i ezelde la'lün-ile **demler** eyledük
dünyâda eyledün bize ol 'âlemi harâm (Gazel 123, Mısra 7). [demler, --ler]
kanı câm-ı mey-i la'lünle bî-hüş olduğum **demler**
şarâb-ı şevk-ıla sermest ü medhûş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 1). [demler, -ler]
kanı câm-ı mey-i la'lünle bî-hüş olduğum **demler**
şarâb-ı şevk-ıla sermest ü medhûş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 2). [demler, -ler]
kurutdı kanımı afyön-ı gam zerd ü nizâr oldum
kanı ol lâle-ruhsâr-ıla mey-nûş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 4). [demler, -ler]
seni bir kerre yâd idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammâ ferâmûş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 6). [demler, -ler]
nişânı yog-ıdî rez duñterinün bağ-ı âlemde
şarâb-ı câm-ı vahdet birle serhûş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 8). [demler, -ler]
şadâ peydâ degüldi dahı her vâdide cûlardan
benüm deryâ gibi 'ışkuñla pür-cüş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 10). [demler, -ler]
degüldi erğân-ı deyrden feryâdlar zâhir
ney-i dem-beste-veş bezmünde hâmüş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 12). [demler, -ler]
sirişt olmamış-ıdî dest-i haq'la kâleb-i âdem
Yakînî hâke deryâ gibi mefrûş olduğum **demler** (Gazel 35, Mısra 14). [demler, -ler]
kanumuz gam kurutdı bâde ile
beñze kan gelse ol **deme** irsek (Gazel 97, Mısra 8). [deme, -e]
ibni vaqt ol olıcaq nesne için çekme melâl
bu **demi** hûş görüben 'işrete kıl isti'câl (Müseddes 3, Mısra 10). [demi, -i]
dil mülkini tâtâr-ı firâk eyledi gâret
himmet **demidür** gel yetiş ey şâh-ı velâyet (Gazel 20, Mısra 2). [demidür, -i, -dür]
umarum pâdişehüm lutfuñı ırgürürsin
bu yakînî niçe **dem** bâbuña derbânüñdur (Gazel 49, Mısra 12). [dem,]
destün ey yâküt-leb yaşum silerken kan olur
bañr-ı eşküm içre ol **dem** pençe-i mercân olur (Gazel 54, Mısra 2). [dem,]
ma'den-i elmâsî bir deryâ olur dil güyiyâ
cevher-i tîğün şu **dem** kim sinede pinhân olur (Gazel 54, Mısra 10). [dem,]
dem mi var gözüm kan tölmez hâlûme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 11). [dem,]
görüp ey sîm-beden la'l-leb ü dendânun
dür ü mercânı o **dem** çıkdı gözinden kanun (Gazel 103, Mısra 2). [dem,]

mār-ı zülfi niçe **demdür** ki harāb itdi dili
genc-i vaşluñ dahı görmez mi bu vīrāne maḥal (Gazel 118, Mısra 11). [demdür, -dür]
demdür yakīnī māh-ı muḥarremde ağla kan
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ‘āşūrdan beden (Gazel 146, Mısra 13). [demdür, -dür]
çemende bezme cām-ı bāde geldi
nesīm ol **dem** mübārek-bāda geldi (Gazel 192, Mısra 2). [dem,]
fistīkī cāmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rū-siyeh ol **dem** tūnekīler giydi (Gazel 193, Mısra 4). [dem,]
rūd iken gözlerümün yaşını teskīn itdün
itdügüm **dem** ayağūñ toprağına ‘arż-ı dūrūd (Kaside 5, Mısra 24). [dem,]
maḥaldür itse mekān dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe **demdür** ol ümmīd-ile yatur bī-cān (Kaside 6, Mısra 56). [demdür, -dür]

dem-ālūde: Kana bulanmış.

hōş gelür berg-i gül-i aldan ey gonca baña
gülşen-i dilde **dem-ālūde** olan peykānuñ (Gazel 103, Mısra 4). [dem-ālūde,]

dem-be-dem: An be an, her zaman.

başumdan aşdı seyl-i ğam bilmem yakīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm **dem-be-dem** öldüm meded öldüm meded (Gazel 25, Mısra 14). [dem-be-dem,]
şafak gibi ‘aceb mi **dem-be-dem** ger kanlar ağlarsam
Yakīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭālī‘ (Gazel 86, Mısra 11). [dem-be-dem,]
mir‘āt-ı re‘fetinden ider **dem-be-dem** tūlū‘
hūrşiyd-i ‘avn u nuşret tevfiḳ-ı kārđān (Gazel 137, Mısra 5). [dem-be-dem,]
bir dem ol hūnī baña raḥm itmeyüp kıldı helāk
kanlar ağla **dem-be-dem** ey çeşm-i pūr-hūn üstüme (Gazel 181, Mısra 6). [dem-be-dem,]

dem-beste: Suskun, sessiz. şaşkın ve suskun hale gelmiş, bir olay karşısında donakalmış, nefesi kesilmiş, çok şaşırılmış.

degüldi erġanūn-ı deyrden feryādlar zāhir
ney-i **dem-beste-veş** bezmünde ḥāmūş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 12). [dem-beste-veş, -veş]
gülī şermende kılup ‘arız-ı alı ḥasan‘uñ
goncayı eyledi **dem-beste** vü lālī ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 2). [dem-beste,]
hevā-yı ḥāl-i ‘izāruñla nāfe **dem-beste**
derūn-ı gonca lebūñ ḥasretiyle toptolu kan (Gazel 138, Mısra 5). [dem-beste,]
hevā-yı ḥāl-i ‘izāruñla nāfe **dem-beste**
derūn-ı gonca lebūñ ḥasretiyle toptolu kan (Kaside 3, Mısra 11). [dem-beste,]

demdür ki: Zamanıdır ki.

ḥāne-i dilde karar itse ne var genc-i vişāl
niçe **demdür ki** ol ümmīd-ile hicrānam ben (Gazel 145, Mısra 8). [demdür ki,]

dem-durur: Zamandır.

ya‘kūb-veş gözüm n‘ola kan ağlasa müdām
Çok **dem-durur** o yūsuf-ı ken‘an görünmedi (Gazel 190, Mısra 6). [dem-durur,]

dem-i ‘aşūr: Aşure zamanı. (Hz. Hüseyin ve arkadaşlarının katledildiği gün).

demdür yakīnī māh-ı muḥarremde ağla kan
Ġarḳ eyle lāle-veş **dem-i ‘aşūrdan** beden (Gazel 146, Mısra 14). [dem-i ‘aşūrdan,]

dem-i cān-baḥş: Can bağışlayan nefes.

suḥanda ben **dem-i cān-baḥş-ıla** nazm içre ‘isā‘yam
‘aceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḥ selmān‘ı (Gazel 187, Mısra 15). [dem-i cān-baḥş-ıla, -ıla]

dem-i nakd: Zaman sermayesi.

la'lüñ metā'ına **dem-i nakd** al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi bahā nedür (Gazel 57, Mısra 5). [dem-i nakd,]

dem-i şafak: Şafağın kanı.

dem-i şafaqla 'alil olmuş-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde kılmāğa hōş-hāl (Kaside 1, Mısra 3). [dem-i şafaqla, -la]

dem-i serd: Soğuk nefes. || Sert, ümit vermeyen söz.

āhumı germ eylerin 'ışk āteşiyle her nefes
şanma şöfi ben senüñ gibi **dem-i serd** isterin (Gazel 157, Mısra 6). [dem-i serd,]

dem-i 'uşşāk: Aşıkların kanı.

gelmeyüp yola döker kan o hārāmī gamzeñ
mezhebinde meger olmuş **dem-i 'uşşāk** helāl (Gazel 117, Mısra 12). [dem-i 'uşşāk,]

demler sür-: "Dem sürmek"; hoş vakit geçirmek, zevkli günler yaşamak .

gözümün kanlu yaşı yad olunmaz sildüğün demler
mey-i la'lüñle **demler sürdügüm** devrānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 4). [demler sürdügüm,]
gözümün kanlu yaşı yad olunmaz sildüğün **demler**
mey-i la'lüñle **demler sürdügüm** devrānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 3). [demler,]

dem-sāz: Arkadaş, dost, sırdaş.

gül-ruhuñ şevkına her şubh oluruz zemzeme-gır
bülbul-i gülşene **dem-sāz** ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 12). [dem-sāz,]

dendān: Dış.

leb-i yāķütüñ içre **dendānuñ**
dür-i la'lün içinde lülüdür (Gazel 52, Mısra 3). [dendānuñ, -uñ]
görüp ey sīm-beden la'l-leb ü **dendānuñ**
dür ü mercānı o dem çıkdı gözinden kānuñ (Gazel 103, Mısra 1). [dendānuñ, -uñ]
'aceb mi itse leb-i yāra beñzemek kaçdın
dehān-ı goncayı zeyn itdi jāleden **dendān** (Kaside 6, Mısra 44). [dendān,]
la'l ü **dendānuñ-içün** gevher-i nazmum işidüp
deldi elmās-ı hāsed bağrını dürr-i 'aden 'uñ (Gazel 113, Mısra 11). [dendānuñ-içün, -içün]

deñiz deryā: Deniz ve derya.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü şürların
o dürr-i pāki kinār itmesün **deñiz deryā** (Gazel 3, Mısra 8). [deñiz deryā,]

der: Dergāh, kapı, eşik.

der-i pāşāya lāyık ola nişār
ey yāķīñ bu nazm-ı dür-bāruñ (Gazel 106, Mısra 9). [der-i, -i]

der-āğüş id-: Kucaklamak.

hāset-i kām-et-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın cennetde tūbā'yı **der-āğüş ideyin** (Gazel 159, Mısra 14). [der-āğüş ideyin, -eyin]

derbān: Kapıcı, kapıya bakan, bevvâb.

baña der-māndelik kapuñda **derbān** olmadan yigdür
lebūñ yādına ölmek vāşıl-ı cān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 1). [derbān,]
umarum pādişehüm luţfuña irgürtürsin
bu yakīnī niçe dem bābuña **derbānuñdur** (Gazel 49, Mısra 12). [derbānuñdur, -dur]

derbend: Boğaz, dar geçit.

derbend-i kākūlinde harāmī gözinden āh
eksük degül yakīnī müdām ihtirāzumuz (Gazel 72, Mısra 13). [derbend-i,]
şalma **derbend-i** gama eyle der-i vaşlı güşād
yeter it zār beni rûh-ı revānum fethī (Gazel 194, Mısra 7). [derbend-i,]

derbend-i maḥabbet: Aşk kalesi.

güm kılan aklıñı **derbend-i maḥabbetde** odur
zülfünüñ dāmenine ey dil-i āvāre yapış (Gazel 81, Mısra 11). [derbend-i maḥabbetde,]

derd: Gam, keder, kasāve, tasa, kaygı..

cān virenler yoluñda **derdüñle**
lebūñi cān için bedel didiler (Gazel 34, Mısra 23). [derdüñle, -üñ, -le]
derdüñle cān viren dirilir 'İsī-i lebūñ
cān virmek ey şanem saña āsān degül midür (Gazel 60, Mısra 3). [derdüñle, -üñ, -le]
ne kan ağladuğum 'ışkuñla giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz **derdüñle** nālān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 2). [derdüñle, -üñ, -le]
devā ümīdin idüp **derd-i** yāra neyleyeyin
ölümünden özge şifā yok ne çāre neyleyeyin (Gazel 160, Mısra 1). [derd-i,]
efendi sen şeh-i ḥüsñ iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu kadar **derdle** niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 6). [derdle, -le]
ḥasta-ḥāl oldu gönül táb-ı teb-i hecrüñle
pister-i ḡamda yatur **derdüñ-ile** tep tenhā (Gazel 2, Mısra 4). [derdüñ-ile, -üñ, -ile]
ehl-i idrāke **derddür** hem-ser
ehl-i **derd** ol gerekse serde külāh (Gazel 183, Mısra 7). [derddür, -dür]
ḥasret-i dermānda müşkil derde uğrarsın şakın
ey diyen 'āşık belā kūyında ben **derd** isterin (Gazel 157, Mısra 8). [derd,]
ḥasret-i dermānda müşkil **derde** uğrarsın şakın
ey diyen 'āşık belā kūyında ben **derd** isterin (Gazel 157, Mısra 7). [derde, -e]
yakīnī ḥasta vü der-mānde sürdi kapuña yüz
bu **derde** var-ısa la 'lūñ ider aña dermān (Kaside 3, Mısra 26). [derde, -e]
bak ḥātır-ı pür-gerdüme rahm eyle rüy-ı zerdüme
bir çāre eyle **derdüme** şoldum meded şoldum meded (Gazel 25, Mısra 10). [derdüme, -üm, -e]
ḡam pisterinde **derd-ile** cān virmedin yetiş
ey cān tabībī ḥāl-i dil-i bī-mecālī gör (Gazel 39, Mısra 3). [derd-ile, -ile]
der-i dilberde ḡalup **derdüñe** dermān umma
ey yakīnī saña yir yok niçe der-mānde yatur (Gazel 56, Mısra 13). [derdüñe, -üñ, -e]
ne ḡama çāre var ne **derde** meded
'ışk bilmen ne güne zahmetdür (Gazel 62, Mısra 9). [derde, -e]
ḥastalar ḥālın bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devā kılmazsın sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 10). [derdüme, -üm, -e]
düşdüm firāk pisterine zār u bī-mecāl
bir **derde** uğradum ki ḥalāşa mecāl yok (Gazel 94, Mısra 4). [derde, -e]
maraz-ı 'ışk-ıla dirdüñ ki fiḡān eylemeyem
şimdi dehr-i iniletdüñ nedür ey dil **derdüñ** (Gazel 109, Mısra 8). [derdüñ, -üñ]
derd-i fūrkatde benüm **derdüme** rahm eylemeyen
göreyin bencileyin derde giriftār olsun (Gazel 163, Mısra 9). [derdüme, -üm, -e]
reh-i mülk-i 'ademde sālīk olam
dilde **derdüñ** olursa ger gümrāh (Gazel 183, Mısra 10). [derdüñ, -üñ]

kapuñda **derd** ü fâkayla gönül bîmâr u ‘âcizdür
bu **derde** şerbet-i luţfuñla dermân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 15). [derd,]
ey yakînî ben dıraht-ı bağ-ı **derd** ü miñnetem
cismüm üzre na‘l ü dâğüm berg ü bârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 13). [derd,]
kapuñda **derd** ü fâkayla gönül bîmâr u ‘âcizdür
bu **derde** şerbet-i luţfuñla dermân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 16). [derde, -e]
derd-i fûrkatde benüm derdüme rahm eylemeyen
göreyin bencileyin **derde** giriftâr olsun (Gazel 163, Mısra 10). [derde, -e]
devâ için ne ararsın tabîbî
Yakînî **derde** mu‘tâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 12). [derde, -e]

derd ehli: Dertliler, dert sahipleri II Âşıklar.

belâ-yı gûşşa ile cân virür dil-ḥasta ‘âşıklar
eger olmaz-ısa **derd ehline** dârü ‘ş-şifâ meclis (Gazel 77, Mısra 14). [derd ehline,]
bilür **derd ehlinüñ** ḥâlini ben mecnûna mâ‘ildür
benüm çok sevdüğüm ḥâl ehlidür ma‘küle kâ‘ildür (Gazel 59, Mısra 1). [derd ehlinüñ,]

derd ü belâ: Dert ve bela.

derd ü belâ vü cevri ü sitem hecr ü hüzn ü ğam
memlüküm oldu pâdişeh-i heft-kişverem (Gazel 126, Mısra 3). [derd ü belâ,]
leşker-i **derd ü belâdan** yüzümi döndürme
‘arşa-i ğamda begüm server-i merdânam ben (Gazel 144, Mısra 5). [derd ü belâdan, -dan]
kays-ı nâ-şâd ile ḥâlüm göre geldi ferhâd
pend idüp didiler ey **derd ü belâya** mu‘tâd (Müseddes 1, Mısra 10). [derd ü belâya,]

derde uğra-: Sıkıntılı bir duruma düşmek.

yakînî hastanuñ ḥâlin sorarsa o tabîb-i dil
‘acâyib **derde uğramış** işidenden ırağ olsun (Gazel 162, Mısra 10). [derde uğramış, -mış]

derd-i bî-dermân: Dermansız dert II Aşk derdi.

lebün bir ḥastayı yad eylese cânâ bulur şîḥḥat
niçün ben mübtelâ-yı **derd-i bî-dermânı** añmazsın (Gazel 153, Mısra 6). [derd-i bî-dermânı,]

derd-i derûn: Gönül kaygısı, iç sıkıntısı.

fâş eylemezdi ‘âleme **derd-i derûnumuz**
çâk olmasaydı ḥançer-i hecrüñle sînemüz (Gazel 73, Mısra 7). [derd-i derûnumuz, -muz]
geçdi yakînî cânumuza nâvek-i belâ
derd-i derûnumuzdan o ḥünî degül ḥabîr (Gazel 37, Mısra 10). [derd-i derûnumuzdan, -muz, -dan]

derd-i firâk: Ayrılık derdi, ayrılıktan dolayı duyulan üzüntü.

dil ḥûn u cân figâr ciger rîş sîne çâk
derd-i firâk ile iderin âh-ı derd-nâk (Gazel 96, Mısra 2). [derd-i firâk,]

derd-i firâkı çek-: Ayrılık acısı çekmek.

yakînî **çekmede derd-i firâkı** yâ ola mı
Vişâl-i yâr-ıla mesrûr o ğam-güsâr ‘aceb (Gazel 14, Mısra 9). [derd-i firâkı çekmede, -de]

derd-i fûrkat: Ayrılık derdi.

derd-i fûrkatde benüm derdüme rahm eylemeyen
göreyin bencileyin derde giriftâr olsun (Gazel 163, Mısra 9). [derd-i fûrkatde,]

derd-mend: Dert sâhibi, tasalı, kaygılı.

derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey tabīb
dilberüñ irgürmege küyına dermān eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 7*). [*derd-mend,]*

dergāh: Makam, huzur, kat.II. Tekke.

sāye-veş **dergāhuña** yüz sürmese
mıhr bulmazdı bu deñlü irtifā' (*Gazel 85, Mısra 7*). [*dergāhuña, -uñ, -a]*
ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i haram
dilerin ola haram ol ulu **dergāh** baña (*Gazel 7, Mısra 12*). [*dergāh,]*

dergeh: Tekke.II sevgilinin kapısı.

her kim olmasa **dergehünde** gedā
ire hem-vāre aña reddü 'llāh (*Gazel 183, Mısra 5*). [*dergehünde, -de, -üñ]*
gelmesün bu **dergehe** cānını kurbān itmeyen
hānqāh-ı sırr-ı 'ışkuñ yolu var erkānı var (*Gazel 28, Mısra 3*). [*dergehe, -e]*

derhem id-: Karmakarışık etmek.

süz gözüñ bağda bir kez tağıdup tırralaruñ
sünbülü **derhem idüp** nergisi bīmār eyle (*Gazel 180, Mısra 2*). [*derhem idüp, -üp]*

der-i dilber: Gönü kendine çeken sevgilinin kapısı.

der-i dilberde kalup derdüñe dermān umma
ey yakīnī saña yir yok niçe der-mānde yatur (*Gazel 56, Mısra 13*). [*der-i dilberde,]*

der-i şādī: Gönül ferahlığı kapısı.

yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme hammāma girseñ sen (*Gazel 143, Mısra 10*). [*der-i şādī,]*
girihi-i 'ukde-i bahtı eşigüñ hāl eyler
āsītānuñda degüldür **der-i şādī** mesdūd (*Kaside 5, Mısra 6*). [*der-i şādī,]*

der-i vaşl: (Sevgiliye) kavuşma kapısı.

şalma derbend-i gama eyle **der-i vaşl** güşād
yeter it zār beni rüñ-ı revānum fethī (*Gazel 194, Mısra 7*). [*der-i vaşl,]*

der-kenār: Kenara yazılmış olan yazı, çıkma yazı; kenar, kıyı, yan II kucaklama, kucağa alma.

sirişk-i dīdesini cūybār iden 'āşık
o serv-kāmeti eyler mi **der-kenār** 'aceb (*Gazel 14, Mısra 8*). [*der-kenār,]*
'ummān-ı eşke yok yire talma yakīnī' yā
ol dürr-i pāki iletmez kimse **der-kenār** (*Gazel 26, Mısra 14*). [*der-kenār,]*

dermān: İlâç, çare.

der-i dilberde kalup derdüñe **dermān** umma
ey yakīnī saña yir yok niçe der-mānde yatur (*Gazel 56, Mısra 13*). [*dermān,]*

dermān ara-: Çare aramak.

āşüfte oldum rüyuña hem zülf-i 'anber-büyuña
dermān arayu küyuña geldüm meded geldüm meded (*Gazel 25, Mısra 4*). [*dermān arayu, -yu]*

dermān eyle-: Şifa vermek, iyileştirmek.

kapuñda derd ü fâkayla gönül bîmâr u ‘âcizdür
bu derde şerbet-i lûtfuñla **dermân eyle** sultânım (Gazel 130, Mısra 16). [dermân eyle,]
derd-mend üftâdeyem var-ısa çâreñ ey tabîb
dilberüñ irgürmege küyına **dermân eyleseñ** (Gazel 100, Mısra 8). [dermân eyleseñ, -sen]

dermân id-: Şifa vermek, iyileştirmek.

yaķınî ĥasta vü der-mânde sürdi kapuña yüz
bu derde var-ısa la ‘lûñ **ider** aña **dermân** (Kaside 3, Mısra 26). [dermân ider,]

der-mânde: Aciz, çaresiz, güçsüz.

der-i dilberde kalup derdüñe dermân umma
ey yaķınî saña yir yok niçe **der-mânde** yatur (Gazel 56, Mısra 14). [der-mânde,]

der-mândelik: Acizlik.

baña **der-mândelik** kapuñda derbân olmadan yigdür
lebüñ yâdına ölmek vâsıl-ı cân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 1). [der-mândelik,]

dermânı bul-: Çare bulmak.

dil-i bîmâr u şeydâ maķdeminden buldı dermânı
marîz-ı ‘illet-i hicrân iken kalbe şifâ geldi (Gazel 191, Mısra 5). [dermânı buldı,]

der-miyân: Açık, ortada.

dıķķatle didi bilüñe bir nazm-ı dūr-nişâr
itdi yaķınî mâmelekin yine **der-miyân** (Gazel 140, Mısra 14). [der-miyân,]

der-miyân ol-: Ortada olmak.

vir naķd-i cânı ol meleküñ mü-miyânına
‘aşık odur ki mâmeleki **der-miyân ola** (Gazel 6, Mısra 12). [der-miyân ola,]

derün: 1. gönül 2. İç, içeri, dâhil.

yâ ĥünñn kalbidür mecnün-ı zâruñ laĥt laĥt olmış
derünında olan dâĥ-ı siyâh anuñ nişânıdır (Gazel 46, Mısra 12). [derünında, -ı, -nda]
hevâ-yı ĥâl-i ‘izâruñla nâfe dem-beste
derün-ı ĥonca lebüñ ĥasretiyle toptolu kan (Kaside 3, Mısra 12). [derün-ı, --ı]
peykânlaruñ **derüna** geçerken konar göçer
pür-süz sînemüz şanasın tâb-ĥânedür (Gazel 57, Mısra 13). [derüna, -a]
‘aceb mi nâfe-veş ĥamdan **derünüm** ĥarķ-ı ĥün olsa
işitdüm seg raķîbe ol gözi âĥü şikâr olmış (Gazel 79, Mısra 5). [derünüm, -um]
deşt ü sahrâda ĥırâm it yûri ey kebg-i derî
cilveler ‘işveler it zîveri ol deşt ü **derüñ** (Gazel 114, Mısra 8). [derüñ,]
peykânlaruñ **derünuma** işler geçer henüz
Zaĥmum anuñla tûrmayup eyler mu ‘âmele (Gazel 179, Mısra 7). [derünuma, -um, -a]
ĥâlî ĥamıyla yaķdı **derünümde** tâze dâĥ
ol ĥonca ĥayra girdi uyandurdi bir çerâĥ (Gazel 87, Mısra 1). [derünümde, -um, -da]
seyr it **derün-ı** servde murĥ âşiyânesin
baĥrında başlar eylemiş âsîb-i rûzgâr (Gazel 26, Mısra 5). [derün-ı,]
hevâ-yı ĥâl-i ‘izâruñla nâfe dem-beste
derün-ı ĥonca lebüñ ĥasretiyle toptolu kan (Gazel 138, Mısra 6). [derün-ı,]

derün-ı âvine: Aynanın içi (gönülün içi).

derün-ı âyinede ‘aksi çâk ider yaķasın
Baķar ki âvineye itse sînesin ‘uryân (Gazel 136, Mısra 7). [derün-ı âyinede,]

derûn-ı sîne: Gönün içi.

her tîre kim nişân idesin ben kemîneñi
çalup **derûn-ı sîne**de hâtır-nişân ola (Gazel 6, Mısra 10). [derûn-ı sîne,]
o mâha âteşüm olmağa şâm-ı ğamda ‘ayân
derûn-ı sînede ‘âlî zebâne çekdi ‘alev (Gazel 166, Mısra 10). [derûn-ı sîne,]

dervîş: Allah için alçakgönüllülüğü ve fukaralığı kabul eden veya bir tarîkata bağlı bulunan kimse.

nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey **dervîş**
‘ayân ider anı nûr-ı cemâli dervîş‘üñ (Gazel 115, Mısra 9). [dervîş,]
za‘îf idüp dili reşk-i hilâli **dervîş‘üñ**
beni hayâl ide gibi hayâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 1). [dervîş‘üñ,]
za‘îf idüp dili reşk-i hilâli **dervîş‘üñ**
beni hayâl ide gibi hayâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 2). [dervîş‘üñ,]
külâh-ı cem saña ey sâkin-i sarây-ı sürür
yeter baña seg-i küyî sifâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 4). [dervîş‘üñ,]
sitâre olmaz-ısa âfitâba hem-pehlû
nedür ya mihr-i ‘izârında hâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 6). [dervîş‘üñ,]
gedâ-yı bî-ser ü pâyî şeh-i dü-‘âlem ider
sürür-ı câm-ı lebiyle vişâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 8). [dervîş‘üñ,]
nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey dervîş
‘ayân ider anı nûr-ı cemâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 10). [dervîş‘üñ,]
var ey gedâ seg-i küyîna iltiyâm eyle
tevâzu‘-ıla gerek her hışâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 12). [dervîş‘üñ,]
libâsî jende kıl abdâl ol ibni edhem-veş
yakînî ‘ışkına giy kara şalı **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 14). [dervîş‘üñ,]
urur yüreklere âteş bu nazm-ı ‘âlem-sûz
belî pür-âteş olur hasb-ı hâli **dervîş‘üñ** (Gazel 115, Mısra 16). [dervîş‘üñ,]

dervâ: Deniz .

deryâ-yı aḫzar itdi çemenzârî cûybâr
Aşdâf aña semenler ü lûlûsî jâleler (Gazel 33, Mısra 3). [deryâ-yı, -yı]
girdâb şanma ditretür anı teb-i firâk
deryâya tâb-ı mihr-i ruḫuñ virdi ıztırâb (Gazel 11, Mısra 10). [deryâya, -ya]
gördi hücûm-ı seyl-i sirîşkûm ziyâdedür
her mevc tutdı sâhil-i **deryâda** bir kenâr (Gazel 26, Mısra 4). [deryâda, -da]
bulma bârân-ı ḫavâdişden keder seyl-âb-veş
ey yakînî merdûm-i ‘âlî-naazar **deryâ** gerek (Gazel 98, Mısra 14). [deryâ,]
ḫançeri ‘aksi dilde dildârûñ
şan semekdür yakînî **deryâda** (Gazel 169, Mısra 14). [deryâda, -da]
zevraḫ-ı bâde-ile gördi ḫurûşım dilimûñ
cüş ider bencileyin ehl-i hevâdur **deryâ** (Gazel 1, Mısra 4). [deryâ,]
ma‘den-i elmâsî bir **deryâ** olur dil gûyiyâ
cevher-i tîḡuñ şu dem kim sîne pinhân olur (Gazel 54, Mısra 9). [deryâ,]
ğark ider baḫr-ı ğama fûlk-i dil-i ‘uşşâkı
‘ışk-ı dilber be gönül bir ulu **deryâ** ancak (Gazel 92, Mısra 4). [deryâ,]
yakînî eyleyelden yaşumı bir la‘l-leb **deryâ**
dönüpdür her müjem kan-ıla yir yir şâḫ-ı mercâna (Gazel 171, Mısra 13). [deryâ,]
ey yakînî bu ğazel ma‘nide bir **deryâdur**
oldı ḳa‘rında anuñ şan dūr-i meknûn üskûf (Gazel 90, Mısra 11). [deryâdur, -dur]

dervâ gibi: Deniz gibi.

rûzgâr içre çeküp mevc-i belânuñ şûrın
yüzümü toprağa **deryâ gibi** mefrûş ideyin (Gazel 159, Mısra 4). [deryâ gibi,]
şadâ peydâ degüldi daḫı her vâfide cûlardan
benüm **deryâ gibi** ‘ışkuñla pür-cüş olduḡum demler (Gazel 35, Mısra 10). [deryâ gibi,]

sirişt olmamış-ıdı dest-i haķ'la kâleb-i âdem
Yaķınî hâke **deryâ gibi** mefrûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 14). [deryâ gibi,]
zevraķ-ı câm içürüp şûr u hevâsı var-iken
dil-i medhûşumı **deryâ gibi** pür-cûş ideyin (Gazel 159, Mısra 12). [deryâ gibi,]

deryâ-nişân: Denize benzeyen, deniz alametli.

seĥâb-ı baĥřıř ü kân-ı kerem nişânî beg
ki reşâ-i kefi **deryâ-nişânıdur** 'ummân (Kaside 6, Mısra 8). [deryâ-nişânıdur, -ıdur]

deryâ-yı 'ışk: Aşk denizi.

deryâ-yı 'ıřkuñ zaĥmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visâlûñ kıymetin bildüm meded bildüm meded (Gazel 25, Mısra 5). [deryâ-yı 'ıřkuñ,]

deryâ-yı 'ummân: Açık deniz, II, okyanus.

hevâ-yı 'ışk-ıla cûş itdüğümçün ta'n ider şöfi
ne bilsün fire-diller neydüğin **deryâ-yı 'ummânıhı** (Gazel 93, Mısra 8). [deryâ-yı 'ummânıhı, -lık]

dest: El, avuç.

destüñ ey yâķût-leb yaşum silerken kan olur
baĥr-ı eřķüm içre ol dem pençe-i mercân olur (Gazel 54, Mısra 1). [destüñ, -üñ]
çeşmümde 'aks-i **dest-i** muĥannâñı seyr idüp
'ummâna düşdi pençe-i mercân görinmedi (Gazel 190, Mısra 3). [dest-i, --i]
naķd-i dil aldı 'arız alını 'arz idüp
sâġar şunarsa **destüñe** ol ġonca alı gör (Gazel 39, Mısra 10). [destüñe, -üñ, -e]
şunmadın **destüñe** sâķi-i ecel peymâne
şadr-ı mey-hâneye yârân-ıla geç rindâne (Müseddes 3, Mısra 23). [destüñe, -üñ, -e]
sâķıyâ câm-ı meyi **destüme** şun nûş ideyin
bâri bir dem ġam-ı eyyâmı ferâmûş ideyin (Gazel 159, Mısra 1). [destüme, -(ü)m, -e]
ķulpu **destüñde** ķalır her neye el řunduñsa
geç hevâdan yûri ey dil oñacaķ kâra yapış (Gazel 81, Mısra 3). [destüñde, -üñ, -de]
şâne alup **destine** âġyardan zülfin tarar
âh ez-dest-i cüvânân-ı perîřân-ıĥtilâť (Gazel 83, Mısra 9). [destine, -i, -n, -e]

destân-serâ: Destan okuyan, meddah.

nevâyî şanma kim **destân-serâ-yı** bâġ-ı naşm idi
o ġülzârûñ benim ey lâle-ruĥ murġ-ı ĥöř-elĥâmı (Gazel 187, Mısra 17). [destân-serâ-yı, --yı]

dest-ber-bâlâ-yı dest: El elden üstündür.

aldı zîr-i destine ķaddüñ çenârı ķarb-ı dest
söylenür ellerde bu kim **dest-ber-bâlâ-yı dest** (Gazel 21, Mısra 2). [dest-ber-bâlâ-yı dest,]

deste: Elde tutulabilecek şekilde bir araya getirilmiş şeylerden meydana gelen baġ, demet, tutam, baġlam.

ķaddüñe ey serv-ķâmet virdi zîver kâķülûñ
Naĥl-i ġülde **deste-i** reyĥâna beñzer kâķülûñ (Gazel 111, Mısra 2). [deste-i,]

deste-i reyĥân: Reyhan destesi. II Sevgilinin saçları.

ķaddüñe ey serv-ķâmet virdi zîver kâķülûñ
Naĥl-i ġülde **deste-i reyĥâna** beñzer kâķülûñ (Kaside 4, Mısra 2). [deste-i reyĥâna,]

dest-i hak: Allah'ın (yardım) eli.

sirişt olmamış-ıdı **dest-i haḳ** 'la ḳāleb-i ādem
Yāḳinī ḥāke deryā gibi mefrūş olduḡum demler (*Gazel 35, Mısra 13*). [*dest-i haḳ* 'la, -la]

dest-i ḳazā: Kaza eli (takdir-i İlahi).

düşerüz küp küp ayaḡına meyüñ **dest-i ḳazā**
ḡālibā ḥāḳümüzi ḥamr-ıla taḥmīr itmiş (*Gazel 82, Mısra 3*). [*dest-i ḳazā*,]

dest-i luṭf: Lütuf eli, cömertlik eli.

dest-i luṭfuñ anı şimden girü ta 'mīr ide mi
ḥāne-i ḥāṭırumı seyl-i ḡamuñ itdi ḥarāb (*Gazel 10, Mısra 7*). [*dest-i luṭfuñ*,]
ḡōñül mülkini yap yap **dest-i luṭfuñ** eylesün ma 'mūr
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle sulṭānum (*Gazel 130, Mısra 3*). [*dest-i luṭfuñ*,]

dest-i şun ' : Kudret eli, yaratma eli.

bir ḡubār-ı miskdür ḥaṭṭ-ı lebüñ kim **dest-i şun** '
şan düşürmişdür aña bu la 'lden engüşterin (*Kaside 2, Mısra 9*). [*dest-i şun* ' ,]

dest-i yār: Sevgilinin eli.

al oldı **dest-i yār** silerken gözüüm yaşın
ḳıldı bu reşḳ pençe-i mercānı münfa 'ıl (*Gazel 120, Mısra 7*). [*dest-i yār*,]

destinde tut-: Elinde tutmak.

hızr-ı ḥōş-demdür **tutar destinde** ḡüyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḥaṭṭ-ı 'anberīn (*Kaside 2, Mısra 39*). [*destinde tutar*,]

dest-yār: Yardımcı, arka.

'ış-ı bezm-i 'ışḳ ider bir pehlevān-ı 'ālemem
meclisümde cem sebū-keş **dest-yārumdur** benüm (*Gazel 135, Mısra 4*). [*dest-yārumdur*, -um, -dur]

deşt: Bozkır, ova, sahrā, çöl.

benüm gibi yā gül-ruḥsāruña şūrīdedür lāle
gezer küñ-ıla **deşti** ḥār u ḥārālar meḳānidur (*Gazel 46, Mısra 14*). [*deşti*, -i]
deşt ü sahrāda hırām it yūri ey kebg-i derī
cılveler 'ışveler it zīveri ol **deşt** ü derüñ (*Gazel 114, Mısra 8*). [*deşt*,]
ḳays üns eyledi vahşīler-ile ḥavfindan
ben belā **deştini** tenḥā gezerin bī-pervā (*Gazel 1, Mısra 8*). [*deştini*, -i, -n, -i]

deşt ü kühsār: Çöl, ova ve daḡ.

deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
'ışḳuñ āyini nedür bilmemiş ol dīvāne (*Gazel 173, Mısra 5*). [*deşt ü kühsārda*, -da]

deşt ü sahrā: Çöl ve bozkır.

deşt ü sahrāda hırām it yūri ey kebg-i derī
cılveler 'ışveler it zīveri ol deşt ü derüñ (*Gazel 114, Mısra 7*). [*deşt ü sahrāda*,]

deşt-i ḡam: Gam, keder çölü.

ḡam-ı leylā-yı zülfüñle ḳabā vü tācı terk itdüm
Yāḳinī gibi **deşt-i ḡamda** bir mecnūn-ı 'uryānam (*Gazel 124, Mısra 18*). [*deşt-i ḡamda*,]

görmedünse **deşt-i ğamda** kıys-ı zâruñ hayretin
vâdî-i hasretde ben mecnûn-ı ser-gerdânı gör (Gazel 38, Mısra 7). [deşt-i ğamda,]

devâ: İlâç, derman, şifâ.

devâ için ne ararsın tabîbi
Yakînî derde mu 'tâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 11). [devâ,]
devâ ümîdin idüp derd-i yâra neyleyeyin
ölümünden özge şifâ yok ne çâre neyleyeyin (Gazel 160, Mısra 1). [devâ,]

devâ kıl-: Çare bulmak.

hastalar hâlin bilmezsin gözümün yaşın silmezsin
derdüme **devâ kılmazsın** sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 10). [devâ kılmazsın, -maz, -sın]

devlet: 1. Belli bir toprakta bir hükûmet idâresi altında teşkilâtlanmış bulunan bağımsız siyâsî topluluk, milletin hukukî şahsiyet kazanmış şekli 2. Ululuk, büyüklük, büyük rütbe, büyük mevki ve makam.

lâyık mıdur ki vaşluñ-ıla şâd iken cihân
biz **devletüñde** pâdişehüm ehl-i mâtemüz (Gazel 73, Mısra 10). [devletüñde, --üñ, --de]
kılaydı emrüne fi'l-hâl **devlet** istıkbâl
velî meşel-durur eller içinde hayr-ı umûr (Kaside 1, Mısra 33). [devlet,]
semend-i kadrüne irmek senüñ hayâl-i muhâl
hemân **devlet-i** zıllinde sen felek-kadrün (Kaside 1, Mısra 48). [devlet-i, --i]
âteşine sîne-i süzânumuñ şu sepmege
devletüñde iki çeşm-i eşk-bârum var yeter (Gazel 36, Mısra 4). [devletüñde, --üñ, --de]
pây-büs-ı nigâr **devletdür**
el virürse 'azîm rif atdür (Gazel 64, Mısra 1). [devletdür, --dür, -]
şâhum niyâz birle yakînî du 'â ider
devlet ziyâde pâye-i ikbâl pâyidâr (Gazel 26, Mısra 16). [devlet,]
murglar şâhın n'ola idinseñ üsküflü gedâ
oldı çün saña hüma-yı **devlet** ü devrân şikâr (Gazel 27, Mısra 4). [devlet,]

devlet-i dünyâ: Dünya saadeti. II. Baht, Talih.

ğiyâş-ı **devlet-i dünyâ** muğış-i millet ü mülk
medâr-ı dâ'ire-i dîn ü merkez-i îmân (Kaside 6, Mısra 9). [devlet-i dünyâ, -i]

devlet-i pâ-büs-ı yâr: Sevgilinin ayağını öpme mutluluğu.

irerse **devlet-i pâ-büs-ı yâra** bir 'anķâ
yiridür olsa gubâr âsitân-ı dilberde (Gazel 178, Mısra 7). [devlet-i pâ-büs-ı yâra, -a]

devlet-i 'ukbâ: Ahiret devleti.

ey yakînî **devlet-i 'ukbâya** zâhid muntazır
ehl-i hâl olan bilür anı ki hâlâ bundadır (Gazel 42, Mısra 15). [devlet-i 'ukbâya, -ya]

devr: Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

geçmedin **devr-i** şebâb al elüne şahbâyı
günü 'îş-ile geçür çekme ğam-ı dünyâyı (Müseddes 3, Mısra 1). [devr-i, --i]
hengâm lâle **devr** gül eyyâm 'îş ü nûş
bülbul nedim ü bezm çemen lâlezâr hûb (Gazel 15, Mısra 3). [devr,]
olurdu hilm ü vakârına fi'l-meşel timsâl
zamîr-i rüşeni **devrinde** oldı ğırra güneş (Kaside 1, Mısra 30). [devrinde, -i, -n, -de]
yakînî dâne-i hâl-i ruhı **devrinde** dildârıñ
çevirsün sübhâdan yüz zâhid-i kâşâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 9). [devrinde, -in, -de]

hızır-ı hoş-demdür tutar destinde gūyā cām-ı cem
leblerüñ **devrinde** ey gül-çihre haṭṭı-ı ‘anberin (Kaside 2, Mısra 40). [devrinde, -in, -de]
anuñ **devrinde** batdı yıldızı her mäh-ruhsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 3). [devrinde, -i, -n, -de]

devr eyle-: Dönmek, dolaşmak.

cem gibi nāmuñ **devr eylemedin** efsāne (Müseddes 3, Mısra 22). [devr eylemedin, -medin]
sākī çü ‘ākıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 6). [devr eylesün,]

devr id-: Dolaşmak, dönmek.

yā ‘izāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
haṭ degüldür **devr iden** ruhsāruñ ey nāzenin (Kaside 2, Mısra 20). [devr iden,]
bāmuñ üstinde kebüterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñ cānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 4). [devr ider,]
mūrlardur geldiler mühr-i süleymān öpmege
la‘l-i nābuñ **devr idüpdür** şanma haṭṭı-ı ‘anberin (Kaside 2, Mısra 14). [devr idüpdür,]

devr itdür-: Döndürmek.

gider dilden ğam-ı dölāb-ı çarḥı cāmı **devr itdür**
şakın bu bezme sākī gelmesün bigāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 3). [devr itdür,]

devrān: Bir müddet, zaman, vakit, mevsim.

geçürdi āyine **devrānı** şafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḥuñda jeng ü fiğān (Gazel 136, Mısra 9). [devrānı, -ı, -n, -ı]
bī-hākikat бүti ko ‘īsī-i **devrān** ise de
yanma bī-mihr odına şem ‘-i şebistān ise de (Müseddes 1, Mısra 3). [devrān,]
ḥayālī beg ṭotalum ‘īsī-i **devrān-ı**mmā
kelām-ı ruḥ-baḥşum birle yok baḥş itmege cāmı (Gazel 187, Mısra 5). [devrān-ımmā, -ımmā]
göreyin ğam-ḥāneme dönsün olup pā-māl-i ḥāk
dönmedi **devrānda** bir kez çarḥ-ı gerdün üstüme (Gazel 181, Mısra 8). [devrānda, -da]
murglar şāhın n’ola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü **devrān** şikār (Gazel 27, Mısra 4). [devrān,]
olup kūy-ı ḥarābātuñ gedāsi cām-ı cem nūş it
bu cā vü saltanat cemşiyd-i **devrān** olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 10). [devrān,]
sākī çü ‘ākıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki **devrān** gelür geçer (Gazel 31, Mısra 6). [devrān,]
gözümñ kınlu yaşı yad olunmaz sildügüñ demler
mey-i la‘lünle demler sürdügüm **devrānı** añmazsın (Gazel 153, Mısra 4). [devrānı, -ı]

devr-i gül: Gül mevsimi.

sākī irişdi **devr-i gül** açıldı lāleler
bezm-i çemende şun bize la‘lın piyāleler (Gazel 33, Mısra 1). [devr-i gül,]
devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı gül-fām
nūş idüp gül gibi la‘lın-kaḥ ol mest-i müdām (Müseddes 3, Mısra 17). [devr-i güldür,]

devr-i ruh: Yanağının devri, zamanı.

geçürdi āyine devrānı şafālarla
revā mı dil ṭola **devr-i ruḥuñda** jeng ü fiğān (Gazel 136, Mısra 10). [devr-i ruḥuñda,]

deyr: Kilise, manastır.

degüldi erğānün-ı **deyrden** feryādlar zāhir
ney-i dem-beste-veş bezmünde ḥāmūş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 11). [deyrden, -den]

dıraḥşān: Parıldayan, parlak.

şiken-i zülfi şikest ola n'ola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i hürşiyd-i **dıraḥşānda** yatur (Gazel 56, Mısra 10). [dıraḥşānda, -da]

dıraht: Ağaç.

ey yakīnī ben **dıraht**-ı bāğ-ı derd ü miḥnetem
cismüm üzre na' l ü dāğum berg ü bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 13). [dıraht-ı, --ı]

dırāz it-: Uzatmak.

nihāl-i 'ömrüñi **itsün dırāz** sidre-mişāl (Kaside 1, Mısra 81). [dırāz itsün, -sün]

di-: Demek, söylemek.

yār olmazsa mu'āvin neme yarar şevket
tutalum kim **diyeler** yarıcuñ allāh baña (Gazel 7, Mısra 4). [diyeler, -y, -e, -ler]
hırāş-ı hātır-ı pür-hār-ı yār mı **diyeyin**
harāret-i ciger-i tābdār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 1). [diyeyin, -ye, -yin, -]
hırāş-ı hātır-ı pür-hār-ı yār mı **diyeyin**
harāret-i ciger-i tābdār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 2). [diyeyin, -ye, -yin, -]
felāket-i felek-i nābe-kār mı **diyeyin**
garābet-i dil-i bī-kār u bār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 3). [diyeyin, -ye, -yin, -]
felāket-i felek-i nābe-kār mı **diyeyin**
garābet-i dil-i bī-kār u bār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 4). [diyeyin, -ye, -yin, -]
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 5). [diyeyin, -ye, -yin, -]
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 6). [diyeyin, -ye, -yin, -]
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 11). [diyeyin, -ye, -yin, -]
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 12). [diyeyin, -ye, -yin, -]
dükenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 18). [diyeyin, -ye, -yin, -]
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin**
iv (Müseddes 2, Mısra 19). [diyeyin, -ye, -yin, -]
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 25). [diyeyin, -ye, -yin, -]
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin**
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 26). [diyeyin, -ye, -yin, -]
şorarlār-ısa nedür ḥāl-i kalb-i nālānum
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 32). [diyeyin, -ye, -yin, -]
şikāyet-i elem-i rüzgār mı **diyeyin** (Müseddes 2, Mısra 33). [diyeyin, -ye, -yin, -]
kem iden nakd-i ḥayātuñ dehenümdür **dırsin**
Nuṭka yok tāḳati bir vālīh ü ḥayrānuñdur (Gazel 49, Mısra 7). [dırsin, -rsin]
şol gelen serv-i sehī gül-çihre ancak ḡalibā
bāğ-ı ḥüsnüñ goncası **didükleri** bülbül budur (Gazel 53, Mısra 4). [didükleri, -dük, -ler, -i]
emdürüp bu dil-i bīmāra lebūñ şerbetini
ey taḳībüm **dimedüñ** hātırını ḥōş ideyin (Gazel 159, Mısra 10). [dimedüñ,]
tālī' olalı mihr ü maḥabbet **didükleri**
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret **didükleri** (Gazel 201, Mısra 1). [didükleri, -dük, -ler, -i]
tālī' olalı mihr ü maḥabbet **didükleri**
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret **didükleri** (Gazel 201, Mısra 2). [didükleri, -dük, -ler, -i]
zülfinde ḥaşr olur niçe dil eylese ḥıram
budur o serv-ḳadde kıyāmet **didükleri** (Gazel 201, Mısra 4). [didükleri, -dük, -ler, -i]
sen nāzenīne ḳarşu ḳapuñda niyāzdur
şāhn-ı ḥaremde zühd ü 'ibādet **didükleri** (Gazel 201, Mısra 6). [didükleri, -dük, -ler, -i]

bir nâvek-ile sîneme biñ revzen açdı yâr
 budur cihânda keşf ü kerâmet **didükleri** (Gazel 201, Mısra 8). [didükleri, -dük, -ler, -i]
 ‘uşşâkına görünmez-imiş bir perî-nijâd
 bildüm görünce sensin o âfet **didükleri** (Gazel 201, Mısra 10). [didükleri, -dük, -ler, -i]
 ebrûsı fikri kaddümi kıldı kemer-miğâl
 tâk oldı hecr-i yâr-ıla tâkat **didükleri** (Gazel 201, Mısra 12). [didükleri, -dük, -ler, -i]
 çeşmüñ yakînî hastayı itmişdi bî-mecâl
 âhû vü kıys ‘a düşmedin ülfet **didükleri** (Gazel 201, Mısra 14). [didükleri, -dük, -ler, -i]
 ey yakînî **diyemez** hançerinüñ hiddetini
 olsa her bergi zebân süsen-i sahn-ı çemenüñ (Gazel 112, Mısra 9). [diyemez, -y, -e, -mez]
 maraz-ı ‘ışk-ıla **dirdüñ** ki figân eylemeyem
 şimdi dehri iniletdüñ nedür ey dil derdüñ (Gazel 109, Mısra 7). [dirdüñ, -r, -dû, -ñ]
 turup bir ân meclisde tolular nûş idem **dirdüñ**
 unutduñ gıtdüñ anı turmaduñ ey mâh peymâna (Gazel 171, Mısra 11). [dirdüñ, -r, -dû, -ñ]
 turup bir ân meclisde tolular nûş idem **dirdüñ**
 unutduñ gıtdüñ ammâ turmaduñ ey mâh peymâna (Gazel 172, Mısra 9). [dirdüñ, -r, -dû, -ñ]
 dimezdi bu resm üzre tekellüflü gazeller
 olmasa yakînî-i suhân-dâna tekellüf (Gazel 91, Mısra 15). [dimezdi, -mez, -di]
 kemend-i zülfüne şeydaları ser-cümle bend itdüñ
 dimezsın kim esîr-i bend-i gam bir mübtelâ vardur (Gazel 51, Mısra 4). [dimezsın, -mez, -sın]
 şanem-i deyr gibi yazılı şeydâñ olana
 sâye-veş yirlere çalup **dime** divâra yapış (Gazel 81, Mısra 14). [dime, -me]
 remedden oldı gözüm gurbet içre nâ-bînâ
 meşel-durur ki **dinür** el-ğarîbü ke’l-a’ mâ (Gazel 3, Mısra 2). [dinür, -n, -ür]
 başumdan aşdı seyl-i gam bilmem yakînî neyleyem
 dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded (Gazel 25, Mısra 14). [dirdüm, -r, -dû, -m]
 ey şanem saña bî-bedel **didiler**
 allâh allâh ‘aceb güzel **didiler** (Gazel 34, Mısra 1). [didiler, --di, --ler]
 ey şanem saña bî-bedel **didiler**
 allâh allâh ‘aceb güzel **didiler** (Gazel 34, Mısra 2). [didiler, --di, --ler]
 gördi mey-hânede beni rindân
 ‘işret-âbâd-ı ‘ışka gel **didiler** (Gazel 34, Mısra 4). [didiler, --di, --ler]
 pây-mâl ider-ise gûşsa seni
 elüne câm-ı ‘işret al **didiler** (Gazel 34, Mısra 6). [didiler, --di, --ler]
 korkuluk çekmedin geçen şulehâ
 köprüdür âdeme ecel **didiler** (Gazel 34, Mısra 8). [didiler, --di, --ler]
 küy-ı dildârda olup rûsvâ
 şîşe-i nâmı taşâ çal **didiler** (Gazel 34, Mısra 10). [didiler, --di, --ler]
 dögdüm ağyârıñı mahalleñde
 öldürürsen dahı maḥal **didiler** (Gazel 34, Mısra 12). [didiler, --di, --ler]
 ‘aql u cân-ıdı hûblarda kalan
 şabruma sen de bunda kal **didiler** (Gazel 34, Mısra 14). [didiler, --di, --ler]
 şu‘arâ sen gazâl-i sermeste
 nice yüz tâze ter gazel **didiler** (Gazel 34, Mısra 16). [didiler, --di, --ler]
 görüp âşüfte olduğum iller
 zülf-i yâra uzatma el **didiler** (Gazel 34, Mısra 18). [didiler, --di, --ler]
 zen-i dünyâyâ meyli қо er iseñ
 merd olan anlara çepel **didiler** (Gazel 34, Mısra 20). [didiler, --di, --ler]
 dil-i vîrânı ey şaçı ejder
 Vuşlatuñ gencine maḥal **didiler** (Gazel 34, Mısra 22). [didiler, --di, --ler]
 cân virenler yoluñda derdüñle
 lebüñi cân için bedel **didiler** (Gazel 34, Mısra 24). [didiler, --di, --ler]
 reh-revân-ı tarîk-ı ‘ışk-ı hudâ
 ey yakînî saña kehel **didiler** (Gazel 34, Mısra 26). [didiler, --di, --ler]
 şu‘â ‘-ı âh-ıla hum-hânemüz olur rüşen
 dimeñ ki şâm-ı belâda sirâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 8). [dimeñ, -me, -n]
 gösterür geh mihr-i rûyın gâh bir yüzden toğar
 vechi var oldum **dise** ayyâr-ı şûret-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 8). [dise, -se]
 şalmağa gerdenüne zülfümi yazuk **dir-iseñ**
 қо bu teşvişi benüm boynuma cânâ o vebâl (Gazel 117, Mısra 9). [dir-iseñ, -r, -i, -se, -ñ]

kim-durur **dir-iseñ** ey şāh yakīnī-i gedā
 sākin-i gūşe-i ğam mu'tekif-i künc-i melāl (Gazel 117, Mısra 13). [dir-iseñ, -r, -i, -se, -ñ]
 cismüñ ğubārını yele vir **dir-iseñ** eger
 gülzār-ı kūy-ı yāra yakīnī gibi irem (Gazel 126, Mısra 19). [dir-iseñ, -r, -i, -se, -ñ]
 ḥasret-i dermānda müşkil derde uğrarsın şakın
 ey **diyen** 'āşık belā kūyında ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 8). [diyen, -(y)en]
 lāle **dirdüm** ruh-ı rengīnūñe gül-fām olsa
 beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa (Gazel 175, Mısra 1). [dirdüm, -r, -dü, -m]
 vech-i pākūñde olan āba teşebbüh kılmış
 Yoḥsa bī-vech бүt-i çin'e **dimezler** ma'būd (Kaside 5, Mısra 8). [dimezler, -mez, -ler]
 kays-ı nā-şād ile ḥālüm göre geldi ferhād
 pend idüp **didiler** ey derd ü belāya mu'tād (Müseddes 1, Mısra 10). [didiler, --di, --ler]
 didüm geçdi nişān-ı sineden peykān-ı ḥūn-rizūñ
 didi ol kaşları yā ey dü-tā-kāmet geçenden geç (Gazel 23, Mısra 9). [didüm, --dü, --m]
 didüm yakīnī itdi miyānuñda çün gümān
 virmez vücüd didi gümāna yakīnümüz (Gazel 74, Mısra 11). [didüm, --dü, --m]
 yollaruñda **didüm** ağlamadan a'mā oldum
 didi ol serv-i revān ko beni dīvāra yapış (Gazel 81, Mısra 5). [didüm, --dü, --m]
 āh idüp **didüm** aña gūşuña nālem yetmez
 gūş idüp didi o gül-ruh yeter efgān itdūñ (Gazel 110, Mısra 13). [didüm, --dü, --m]
 ney gibi nāle vü āh it **didi** ol şāh baña
 nāleye yok mededüm neyleyeyin āh baña (Gazel 7, Mısra 1). [didi, --di, -]
 didüm geçdi nişān-ı sineden peykān-ı ḥūn-rizūñ
 didi ol kaşları yā ey dü-tā-kāmet geçenden geç (Gazel 23, Mısra 10). [didi, --di, -]
 kākülinden alup yakīnī şemīm
 didi şeydā iden beni budur (Gazel 52, Mısra 20). [didi, --di, -]
 zeyn itdi jāle gülleri **didi** şabāya şāḥ
 pürdür hūner güherleri iki kulağumuz (Gazel 69, Mısra 11). [didi, --di, -]
 tūrūñ ki geldi sine-i mecrūha ey şanem
 didi ki biz cerāhat-i 'uşşāka merhemüz (Gazel 73, Mısra 12). [didi, --di, -]
 didüm yakīnī itdi miyānuñda çün gümān
 virmez vücüd **didi** gümāna yakīnümüz (Gazel 74, Mısra 12). [didi, --di, -]
 yollaruñda didüm ağlamadan a'mā oldum
 didi ol serv-i revān ko beni dīvāra yapış (Gazel 81, Mısra 6). [didi, --di, -]
 ağızına niçün atıldıñ varup ejderhānuñ
 saña kim **didi** dilā kākül-i dildāra yapış (Gazel 81, Mısra 10). [didi, --di, -]
 kıldı yoluma öl diyü cānāne tekellūf
 cānını virüp dil **didi** cānā ne tekellūf (Gazel 91, Mısra 2). [didi, --di, -]
 kimisi lāle **didi** 'ārzuña kimisi gül
 ötesin bilmezsin ammā katı ra'nā ancaḥ (Gazel 92, Mısra 5). [didi, --di, -]
 āh idüp didüm aña gūşuña nālem yetmez
 gūş idüp **didi** o gül-ruh yeter efgān itdūñ (Gazel 110, Mısra 14). [didi, --di, -]
 itdüm du'ā ki 'ömri dırāz ola zülfinūñ
 dil **didi** bu du'āyı ḥaṭ-ı müşg-sāya kıl (Gazel 121, Mısra 6). [didi, --di, -]
 diḳḳatle **didi** bilūñe bir nazm-ı dūr-nişār
 itdi yakīnī mamelekin yine der-miyān (Gazel 140, Mısra 13). [didi, --di, -]
 sebz cāmeñle yakīnī **didi** gördükde saña
 mezra'-ı sebz-i felekde meh-i ğarrāsın sen (Gazel 149, Mısra 11). [didi, --di, -]
 aḳ sādeyle yakīnī seni gördükde **didi**
 āb-ı şāfiye ḳonulmuş semen-i zibāsın (Gazel 151, Mısra 13). [didi, --di, -]
 kılca cānuñ **di** perişānlığın ol ḳazzāza
 ḥüsni evrākına ḥaṭ bağlamadın şirāze (Gazel 176, Mısra 1). [di,]
 şu'arā içre ser-efrāz ki **dirler** o bizüz
 Vaşf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 2). [dirler, --r, --ler]
 başı çevgān-ı ser-i zülfüñe tōb eylemişüz
 baş açuk 'āşık-ı ser-bāz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 4). [dirler, --r, --ler]
 cān u baş atup olur dil ser-i zülfüñde şehīd
 'arşa-i ğamda ser-endāz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 6). [dirler, --r, --ler]
 zengī-i ḥāl-i ruḥuñ vaşfi gülüstānumdur
 ḥazret-i sa'dī-i şirāz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 8). [dirler, --r, --ler]

ney gibi nâle ile şerh iderüz süz-ı dili
bezm-i 'ışık içre suhan-sâz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 10). [dirler, --r, --ler]
gül-ruhuñ şevkına her şubh oluruz zemzeme-gır
bülbul-i gülşene dem-sâz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 12). [dirler, --r, --ler]
şayha-i şeh-perümüzden hâzer eyler 'anķā
bâzû-yı kudrete şehbâz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 14). [dirler, --r, --ler]
ey yakîni ne bilür şānumuz erbâb-ı suver
'arif-i vahdete hem-râz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 16). [dirler, --r, --ler]
dirseñ cinānda gözüñe tûbâ görünmeye
bâğ-ı leţâfet içre o garrâ nihâli gör (Gazel 39, Mısra 7). [dirseñ, -r, -se, -ñ]
gönli fütâdenün reh-i ğamda kalur **dimez**
benden o şeh-süvâr girizân olup gider (Gazel 32, Mısra 7). [dimez, -mez]
seyr idüp dil hânesin **dimez** ki leylâ bundadır
geşt ider yabanları mecnûn temâşâ bundadır (Gazel 42, Mısra 1). [dimez, -mez]
tal' atunla eyledi hırşıyd mağribden tûlû'
vechi var âhir zamân oldu **dir** isem husrevâ (Gazel 5, Mısra 4). [dir, -r]
yarayın seng-ile başın **dimiş** ol yâr baña
başum ortaya kodum hîdmete yarar olsun (Gazel 163, Mısra 3). [dimiş, -miş]
gece olsun varayın hânesine **dimiş** o mâh
kanı tâli' ki tulusa güneş ahşâm olsa (Gazel 175, Mısra 7). [dimiş, -miş]
seyr idüp zülf-i nigârı **dime** kim kâkûl budur
gülsitân-ı 'izz ü nâz içindeki sünbül budur (Gazel 53, Mısra 1). [dime, -me]
yâr idin kendüñe bir rind-i kadeh-peymâyı
dime âhir nic'ola hâl-i dil-i rüsvâyı (Müseddes 3, Mısra 4). [dime, -me]
ben belâ vü ğuşşa vü cevre nihâyet bulmadum
gerçi **dirler** her belânun 'âkıbet pâyânı var (Gazel 28, Mısra 8). [dirler, -r, -ler]
'arife bir gül yeter **dirler** benüm dahı dilâ
gülsitân-ı dehrde bir gül-'izârum var yeter (Gazel 36, Mısra 5). [dirler, -r, -ler]
şu 'arâ içre ser-efrâz ki **dirler** o bizüz
Vaşf-ı bālâñ-ıla mümtâz ki **dirler** o bizüz (Gazel 76, Mısra 1). [dirler, -r, -ler]
yakîni 'ye 'arâk-rîz oldu **dirler** cümleten cismün
o hod yâd eyleyüp hicrânı aĝlar cümle cisminden (Gazel 143, Mısra 15). [dirler, -r, -ler]
gerçi kim **dirler** anı olmaz-ı cennetde şeb
hâţ nedür gülzâr-ı ruhsârunda yâ ey hür-ı 'în (Kaside 2, Mısra 33). [dirler, -r, -ler]

didâr: Yüz, çehre, sima.

göz göz oldu cism-i zârum nâvek-i dildârdan
cümleten çeşm oldum ammâ toymadum **didârdan** (Beyit 3, Mısra 2). [didârdan, -dan]
kâşki cismümde yüz biñ dîde peydâ eylesen
her biriyle döst **didârın** temâşâ eylesen (Gazel 127, Mısra 2). [didârın, -ın]
firdevs nedür eyle ruh-ı yârı temâşâ
'âşık ne görür itnese **didârı** temâşâ (Gazel 8, Mısra 2). [didârı, -ı]

didâr ol-: Meydana çıkmak, belli olmak.

çeşme-i vuslatuñâ tâlib olan dil-teşne
âb-veş hâke düşüp 'âşık-ı **didâr olsun** (Gazel 163, Mısra 8). [didâr olsun, -sun]

dîde: Göz, çeşm, ayn.

göstermez-imiş **dîdelere** mihr-i cemâlin
ben niçe kılam yâ rab o ruhsârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 5). [dîdelere, -ler, -e]
niçe demdür ki **dîde** kan aĝlar
Vaķt-ı lûtf u dem-i himâyetdür (Gazel 63, Mısra 9). [dîde,]
kâşki cismümde yüz biñ **dîde** peydâ eylesen
her biriyle döst didârın temâşâ eylesen (Gazel 127, Mısra 1). [dîde,]
hâl şanma o mehûñ âyine-i rüyunda
şûret-i merdümek-i **dîde-i** giryânundur (Gazel 49, Mısra 4). [dîde-i,]

nāhun-ı pāy-ı segün **dide-i** hün-bārumda
māh-ı nevdür ki şafakdan ola nāgeh peydā (Gazel 1, Mısra 5). [dide-i,]
sākī-i lāle-‘izār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezin **dide-i** ğam-didemī ğark-ı hün-āb (Gazel 10, Mısra 2). [dide-i,]
düşümde tevbe vire diyü bādeden şöfi
Yakīnī **didelerüm** itdi hvābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 10). [didelerüm,]

dide-i girvān: Ağlayan göz.

‘aks-i zūlf ü kad-i bālāsı dil ü cānda yatur
Naqşı yā kaşlarınuñ **dide-i giryānda** yatur (Gazel 56, Mısra 2). [dide-i giryānda, -da]

dide-i hvāb-ālūd: Uykulu göz.

çeşm-i ümmīd-i yakīnī‘yi münevver kılduñ
dide-i bahtımı kılmışdı felek **hvāb-ālūd** (Kaside 5, Mısra 36). [dide-i hvāb-ālūd,]

dide-i ‘irfān: Anlayış, kavrayış gözü.

penāh-ı sāye-i luţfuñda mihr ü māh ‘iyāl
sevād-ı **dide-i ‘irfāna** ‘ağd-ı hāmeñ nūr (Kaside 1, Mısra 40). [dide-i ‘irfāna, -a]

dide-i revzen: Pencerenin gözü.

şoyunsa girse hāmmāma kaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur bir **dide-i revzen** (Gazel 143, Mısra 2). [dide-i revzen,]

didem!: "Gözüm, gözümün nuru, kıymetlim!" anlamlarında, sevgi anlatan bir seslenme sözü.

müjelerle görinen merdüm-i **didem** şanmañ
gözde nakş oldu hayāl-i haţ u hāli hāsan‘uñ (Gazel 104, Mısra 3). [didem,]

dik-: Biçilmiş veya yırtılmış kumaş, deri, yara vb.ni iğneye geçirilmiş iplikle tutturmak.

dike baķar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 4). [dikdiler, -di, -ler]

dike baķar: Gözünü açarak sert sert bakmak (Derleme).

dike baķar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 3). [dike baķar, -ar]

diken: 1- Kimi bitkilerin dal, yaprak, meyve kabuğı gibi bölümlerinde ve kimi hayvanların derisinde bulunan sert, ucu sivri ve batıcı çıkıntılardan her biri, har. 2- Rakip.

o gül-ruhsārumı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raķībā ğam nihālīn bağ-ı ğalbümde **dikensin** sen (Gazel 150, Mısra 6). [dikensin, -sin]

dikkat: dakiklik , incelik, doğruluk, ehemmiyet verme , ince eleme , ince arama.

dikķatle didi bilüne bir nażm-ı dūr-nişār
itdi yakīnī māmelekin yine der-miyān (Gazel 140, Mısra 13). [dikķatle, -le]

dil:1. Gönül, yürek, kalb.

giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alır āl-ile **diller** bir büt-i la‘līn-ķabā vardır (Gazel 51, Mısra 12). [diller, -ler]
zevraķ-ı bāde-ile gördi hūrūşın **dilimüñ**
cüş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā (Gazel 1, Mısra 3). [dilimüñ, -imüñ]

ğubār-ı hūznı siler **dillere** şafâ getürür
 Yakînî şî rūnî âb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 9). [dillere, -ler, -e]
 ol serv-i bağ-ı nâz şitâbân olup gider
diller revāne hâk-ile yeksân olup gider (Gazel 32, Mısra 2). [diller, -ler]
 hūn itdi nâfe-veş **dili** vü aldı aqlumuz
 cādū-yı çeşm-ile büt-i miskîn gazâleler (Gazel 33, Mısra 5). [dili, -i]
 öldi yoluña birbirine bakmadı **diller**
 hâcet degül imiş şaf-ı rindāna tekellûf (Gazel 91, Mısra 9). [diller, -ler]
 tîğ-i firāk-ıla yüregüm rîze rîzedür
 şemşîr-i hasret-ile **dilüm** oldı çāk çāk (Gazel 96, Mısra 10). [dilüm, -üm]
 dilünde şer‘-i hanîfî ki şâbit olmışdur
 şu bâğdur ki var anda şakâyık-ı nu‘mân (Kaside 6, Mısra 11). [dilünde, -ü, -ñ, -de]
diller anı şâneler soñra perîşân-hâl olur
 zülfüne iñen tolaşmasun mu‘anber kâkülün (Gazel 111, Mısra 5). [diller, -ler]
 cân gözün açup yum gözünü seyr-i şuverden
 ey **dil** idegör ‘âlem-i esrârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 14). [dil,]
 gitdükçe bend olur saçına rāh-ı ğamda **dil**
 miskîn esîr-i silsile-müyân olup gider (Gazel 32, Mısra 5). [dil,]
 def‘-i harâret eyleyemezsin zamāneden
 her sū şarâb gördigün ey **dil** serâbdur (Gazel 44, Mısra 8). [dil,]
 ister tavâf eyleye bî-perde **dil** velî
 zülfi cemâl-i ka‘be-i yâra niķâbdur (Gazel 44, Mısra 15). [dil,]
dil giriftâr-ı ser-i zülf-i perîşānuñdur
 dāğ-ı sînem siper-i nâvek-i müjgānuñdur (Gazel 49, Mısra 1). [dil,]
 yine verd-i ruķına bir lebi cân-perverdün
 şad-hezâr âh-ıla ey bülbul-i **dil** cân virdün (Gazel 109, Mısra 2). [dil,]
 za‘îf idüp **dili** reşk-i hilâli dervîş‘ün
 beni hayâl ide gibi hayâli dervîş‘ün (Gazel 115, Mısra 1). [dili, -i]
 mâr-ı zülfi niçe demdür ki harâb itdi **dili**
 genc-i vaşluñ daķı görmez mi bu vîrâne maķal (Gazel 118, Mısra 11). [dili, -i]
 ey **dil** tarîķ-ı hâķda geçersin çün ehl-i **dil**
 her dem reh-i fenâda ceres-vâr nâle kıl (Gazel 120, Mısra 1). [dil,]
 mükedder-hâķır olmış seyl-i ğamdan pâkdür göñlüm
 bu gün şâfi-derün olmaķda ey **dil** ‘ayn-ı ‘ummānam (Gazel 124, Mısra 14). [dil,]
 eşigi muştafâ‘nuñ ka‘be-i hâcâtdur ey **dil**
 bu elfâz-ı şafâ-perverd-ile ben anda hassân‘am (Gazel 124, Mısra 15). [dil,]
 geçürdi âyine devrânını şafâlarla
 revâ mı **dil** tola devr-i ruķuñda jeng ü fiğân (Gazel 136, Mısra 10). [dil,]
 şikeste âyine çok yüz bulur o meh-rûdan
 hezâr yüzden ider **dilde** ‘aksini pinhân (Gazel 136, Mısra 6). [dilde, -de]
 hazz ider cebhe-i tâbānuña **dil** bakmaķdan
 ğūyiyâ ebr-i sefid içre meh-i ğarrāsın (Gazel 151, Mısra 3). [dil,]
 gider **dilden** ğam-ı dölâb-ı çarķı cāmı devr itdür
 şakın bu bezme sâķi gelmesün bigāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 3). [dilden,]
 nâr-ı ğamdan girye eyler **dil** yakînî şem‘-veş
 ğayrılar bezminde hândān olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 11). [dil,]
 reh-i mülk-i ‘ademde sâlik olam
 dilde derdün olursa ger ğümrah (Gazel 183, Mısra 10). [dilde, -de]
 zülfinde haşr olur niçe **dil** eylese hırām
 budur o serv-kadde kıyâmet didükleri (Gazel 201, Mısra 3). [dil,]
 cân virmek-ile la‘lüne **dil** degmesün artuķ
 ey hıvâce-i hūsn eksüğe ister degerinden (Gazel 148, Mısra 5). [dil,]
 hañçeri ‘aksi **dilde** dildāruñ
 şan semekdür yakînî deryâda (Gazel 169, Mısra 13). [dilde, -de]
 ger acı **dil** virürse şöfi yakînî saña
 sen daķı rîş-hand it turma piyâza başla (Gazel 170, Mısra 9). [dil,]
dilinde dāğ-ı cefâ gözlerinde kanlu sirişk
 bi‘-aynihî baña beñzer şakâyık-ı nu‘mân (Kaside 3, Mısra 15). [dilinde, -i, -n, -de]
 maķaldür itse meķân **dilde** genc-i ihsānuñ
 ki niçe demdür ol ümmîd-ile yatur bî-cân (Kaside 6, Mısra 55). [dilde, -de]

murād mīvesin alam ümīd şāhından
iderse bağ-ı **dile** ebr-i re‘fetūn feyezān (Kaside 6, Mısra 42). [dile, -e]
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü **dil** de kıssa-hvān olsa (Müseddes 2, Mısra 16). [dil,]
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü **dil** de kıssa-hvān olsa (Müseddes 2, Mısra 16). [dil,]
lebūnde haṭ nigīn-i la‘lde şan ism-i a‘zamdur
anuñçün emrūne **dil** ey perī-peyker müsahḥardur (Gazel 61, Mısra 14). [dil,]
katılmaz ecel da‘vete geldükçe **dile** gam
hācet degül e şoḥbet-i yārāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 7). [dile, -e]
āh kim bağlandı **dil** zūlf-i perīşānuñ görüp
düşdi gönüm yūsuf ı çāh-ı zenaḥdānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 1). [dil,]
ğubār-ālūde **dil** seyl-āb-veş tırmaz aḳar yaşum
göz açdurmaz yağar bārān-ı gam ḥālüm mükedderdür (Gazel 61, Mısra 3). [dil,]
āh kim **dil** esīr-i fūrkatdür
‘ömr ise bī-amān u mūhletdür (Gazel 63, Mısra 1). [dil,]
sākī-i feyz iriş ey pīr-i ḥarābāt baña
cūr ‘añı içmese **dil** gamdan ifākat bulmaz (Gazel 66, Mısra 12). [dil,]
miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi **dil** sücūd
ḥācīnūñ olmasa eşigi kıblegāhumuz (Gazel 71, Mısra 3). [dil,]
zūlfünde çekdi **dil** gam-ı gīsūñı niçe sāl
tūl-i emelle geçdi bu ‘ömr-i dırāzumuz (Gazel 72, Mısra 9). [dil,]
cān u baş atup olur **dil** ser-i zūlfünde şehīd
‘arşa-i gamda ser-endāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 5). [dil,]
ne biter ellenilen verd-i tārīdan ey **dil**
bağ-ı dehr içre biter her gül-i pūr-ḥāra yapış (Gazel 81, Mısra 7). [dil,]
kıldı yoluma öl diyü cānāne tekellūf
cānını virüp **dil** didi cānā ne tekellūf (Gazel 91, Mısra 2). [dil,]
dil la‘l-i revān-baḥşuñā cān virmeye şanma
çekmez güzelüm ‘āşık olan cāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 11). [dil,]
olur dīvāne **dil** yād itseler zūlf-i perīşānuñ
añulsa kākūlūñ yağma ider ‘aḳlūm perīşānlık (Gazel 93, Mısra 3). [dil,]
dil kucamaz miyānını yok yire cüst ü cū kılar
būs-ı dehānı muḥtemel līkin o daḥı var yok (Gazel 95, Mısra 9). [dil,]
dil ḥūn u cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāk ile iderin āh-ı derd-nāk (Gazel 96, Mısra 1). [dil,]
dil ğubārın silemez fīkr-i ḥaṭuñ la‘lūñsüz
hiç ğubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel (Gazel 118, Mısra 3). [dil,]
her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya kıl
cümle sipās u minneti ey **dil** ḥudā‘ya kıl (Gazel 121, Mısra 2). [dil,]
itdüm du‘ā ki ‘ömr-i dırāz ola zūlfīnūñ
dil didi bu du‘āyı ḥaṭ-ı müşg-sāya kıl (Gazel 121, Mısra 6). [dil,]
meded yok ol şehe **dil** ḥālını ḥikāyet idem
meded meded nic‘edem n‘eyleyem ne ḥālet idem (Gazel 125, Mısra 1). [dil,]
cenāb-ı ka‘be‘ye **dil** secde eylemez ašlā
meger ki kıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem (Gazel 125, Mısra 3). [dil,]
ol şāh-ı ‘ālemūñ **dil** iletdüm eşigine
meydān-ı ‘ışık içinde bugün bir dil-āverem (Gazel 126, Mısra 13). [dil,]
çü kendūñ düşdūñ ey üftāde **dil** ‘ışka ne ağlarsın
meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşsensin sen (Gazel 150, Mısra 9). [dil,]
gerek **dil** zār olup rāh-ı belāda nātīvān ḳalsun
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim (Gazel 161, Mısra 7). [dil,]
dil almaḳda müjeñ ‘ayyārdur efsūn okur ammā
‘aḳıllar çāk olur siḥr eylese ol nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 9). [dil,]
zene **dil** virdi tañ midur ey **dil**
tīşesi ta‘ne itse ferḥād‘a (Gazel 169, Mısra 11). [dil,]
faşl-ı şitā-yı fūrkat çün āḥir oldı ey **dil**
yāruñ bahār-ı ḥūsnin vaşf eyle yaza başla (Gazel 170, Mısra 7). [dil,]
niçe şūrīdeler **dil** bağlamışdur zūlf-i cānāna
benüm üftāde gönüm düşdi ol çāh-ı zenaḥdāna (Gazel 171, Mısra 1). [dil,]

ne meyl-i 'âlem-i vuslat ne bîm-i vâdî-i fûrkat
 iki 'âlem gâmin çekmez olup **dil** mest ü dîvâne (Gazel 171, Mısra 4). [dil,]
dilinde dâğ-ı siyeh çeşmi kâna mustağrak
 bi-'aynihi bâña beñizer şakâyık-ı nu' mân (Gazel 138, Mısra 7). [diline, -in, -de]
dilden yakînî jeng-i murâdâtı dūr kıl
 çün mâsivâ hakîkate baksañ hicâbdur (Gazel 44, Mısra 13). [dilden, -den]
 ma'den-i elmâsî bir deryâ olur **dil** gūyiyâ
 cevher-i tîguñ şu dem kim sînede pinhân olur (Gazel 54, Mısra 9). [dil,]
 ser-i zülfünde kalup **dil** haţuña meyl itmez
 evvel-i şeb nerede gelse garîb anda yatur (Gazel 56, Mısra 7). [dil,]
 var mı hâlâş esîr-i gâmi zülf-i dil-rübâ
 hâll it bu müşkilin **dilüñ** ey hvâce şerh kıl (Gazel 120, Mısra 4). [dilüñ, -üñ]
 yoldaşı oldı çünkü **dilüñ** seng-i rāh-ı yār
 turma yakînî 'azmüñi rāh-ı hüdāya kıl (Gazel 121, Mısra 11). [dilüñ, -üñ]
 geh belâ sengin atarsın **dile** geh tîr-i cefâ
 her ne eylerseñ elüñden gelür ey kaşları yâ (Gazel 2, Mısra 1). [dile, -e]
 kulpı destüñde kalur her neye el şunduñsa
 geç hevâdan yûri ey **dil** oñacağ kâra yapış (Gazel 81, Mısra 4). [dil,]
 düşeli **dil** zekānuñ çāhına dil-teng oldum
 dār-ı dünyâyı benüm başuma zindān itdüñ (Gazel 110, Mısra 3). [dil,]
 egerçi aḥşama karşı bakılmaz āyineye
 olur 'izāruña zülfüñ yanında **dil** nigerān (Gazel 136, Mısra 12). [dil,]
diller anı şāneler şoñra müşevveş-bāl olur
 zülfüñe iñen tolaşmasun mu'anber kākülüñ (Kaside 4, Mısra 5). [diller, -ler]
 sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
 virme hercāyîye **dil** mihr-i dıraḥşān ise de (Müseddes 1, Mısra 6). [dil,]
 virme hercāyîye **dil** mihr-i dıraḥşān ise de
 m (Müseddes 1, Mısra 13). [dil,]
 sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
 virme hercāyîye **dil** mihr-i dıraḥşān ise de (Müseddes 1, Mısra 20). [dil,]
 virme hercāyîye **dil** mihr-i dıraḥşān ise de
 v (Müseddes 1, Mısra 27). [dil,]
 sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
 virme hercāyîye **dil** mihr-i dıraḥşān ise de (Müseddes 1, Mısra 34). [dil,]
 gubār-ı hūznî siler **dillere** şafâ getürür
 bu şî'r-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 11). [dillere, -ler, -e]

2. Dil, lisan.

hevesüm 'ilm ü göñlüm ehl-i şalāh
dilüme vird lā ilāhe sivāh (Gazel 183, Mısra 4). [dilüme,]

dil āyinesi: Gönül aynası. (Tasavvufta gönül aynaya benzetilmiştir. Haset, kibir, riya gibi kötü duyguların bulunduğu gönül pas tutmuş bir aynaya benzetilir. Kötü duygulardan ve dünyaya ait her şeyden arındırılarak içinde sadece Allah aşkına yer verilen gönül ise pasları temizlenmiş bir aynaya benzetilir).

cefâsı sengini ol yār eksük itmez-iken
 nedür **dil āyinesinde** bu inkisār 'aceb (Gazel 14, Mısra 6). [dil āyinesinde,]

dil bağla-: Gönül bağlamak: İçten, severek bağlanmak.

ey melek zülf-i perîşānuña **dil bağlayalı**
 zār u aşüfte vü pā-māl ü perîşānam ben (Gazel 144, Mısra 3). [dil bağlayalı,]

dil hānesi: Gönül evini.

seyr idüp **dil hānesin** dimez ki leylā bundadır
 geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadır (Gazel 42, Mısra 1). [dil hānesin,]

dil mülki: Gönül mülkü.

dil mülkini tātār-ı firāk eyledi gâret
himmet demidür gel yetiş ey şâh-ı velâyet (Gazel 20, Mısra 1). [dil mülkini,]

dil ol-: Dil gibi olmak, dile benzemek.

bî-hüde gezer hâk-i derinden **dil olup** dūr
âvâre gârib oldu cüdâ düşdi yirinden (Gazel 148, Mısra 7). [dil olup,]

dil tıflı: Gönül çocuğu. II Âşık.

dil tıflı düşdi yanuña düşdükçe al elin
ey serv-ı kadd yoluñda senüñ bir fütâdedür (Gazel 41, Mısra 7). [dil tıflı,]

dil ü cân: Gönül ve can.

‘aks-i zülf ü kad-i bālâsı **dil ü cānda** yatur
Naqşı yâ kaşlarmuñ dīde-i giryānda yatur (Gazel 56, Mısra 1). [dil ü cānda,]
keserse tīg-i belâ rişte-i **dil ü cāmı**
o şâh-ı hüsñ eşiginden kesilmezsin kaṭ‘ā (Gazel 3, Mısra 9). [dil ü cāmı,]
feth-i bâb eylese fettâh eşigi ka‘be‘sinî
kılsa meftûh hâbîb-i **dil ü cānum** fethî (Gazel 194, Mısra 2). [dil ü cānum,]
hûblar zikri gibi olmaz yakīnî fikr-i hûb
hamdülî ‘llâh oldu evrād-ı **dil ü cānum** ‘alî (Gazel 196, Mısra 12). [dil ü cānum,]
yakīnî ney gibi feryād idüp **dil ü cānum** (Müseddes 2, Mısra 28). [dil ü cānum,]

dil ü dīde: Gönül ve göz.

nūr-ı mihritüñle pūr **dil ü dīde**
berr ü bahre himâyetüñ şāmil (Gazel 122, Mısra 3). [dil ü dīde,]

dil vir-: Gönül vermek.

çeşm-i bīmārına **dil virme** şakın bî-çâre
göz göre nakdünî aldurmıyığör ‘ayyāra (Gazel 174, Mısra 1). [dil virme,]

dilâ: "Ey gönül!" anlamında şairin gönlüne hitabı.

ķays ‘ibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrâ-yı cünün itmege meyl itme **dilâ** (Gazel 2, Mısra 8). [dilâ,]
başuñ tūtur elde kıl o şeh pāsına ğaltān
kaşd eyle **dilâ** olmağa serdār-ı vilâyet (Gazel 20, Mısra 6). [dilâ,]
‘ārife bir gül yeter dirler benüm daḥı **dilâ**
gülsitān-ı dehrde bir gül-‘izārum var yeter (Gazel 36, Mısra 5). [dilâ,]
dāğ-ı cefāya merhem-i lūf isteme **dilâ**
tağlarca cevır ider büyük ihsān degül midür (Gazel 60, Mısra 5). [dilâ,]
feryād kılma keşmekeş-i ‘ışkdan **dilâ**
her ‘usrda iki yūsır bu bürhān degül midür (Gazel 60, Mısra 7). [dilâ,]
ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin ye‘s ü hirmānî
dilâ ser-rişte-i ümmidüñ el virmek müyesserdür (Gazel 61, Mısra 6). [dilâ,]
ağzına niçün atıldıñ varup ejderhānuñ
saña kim didi **dilâ** kākül-i dildāra yapış (Gazel 81, Mısra 10). [dilâ,]
şafâ kesb eyle gel âb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri sa‘y it **dilâ** almağa ‘ömr-i bî-vefādan hazz (Gazel 84, Mısra 4). [dilâ,]
ser-fürü eyleme maḥşerde **dilâ** tūbā‘ya
sāye-güster ola ger kadd-i nihālî ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 5). [dilâ,]
ber-murād eylemez insānî cihān bî-minnet
er iseñ çekme **dilâ** minnetin ol nāmerdüñ (Gazel 109, Mısra 4). [dilâ,]
dilâ fesānemi gūş itmez ol şacı leylā
gerekse ķays gibi dehre dāstān olayın (Gazel 154, Mısra 3). [dilâ,]

dilā bir lahza hîç şād olmaduñ mı
 ğam-ı hicrāna mu‘tād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 1). [dilā,]
 āhır **dilā** ‘imāret-i ‘ālem hārābdur
 Aşlı havā vü āteş ü āb ü türābdur (Gazel 44, Mısra 1). [dilā,]
 şeb-i fītrāda ğam-ı zülfi yazılmış başa
 bu keşākeşlere sabr eyle **dilā** itme cedel (Gazel 118, Mısra 10). [dilā,]
 hādeng-i ğamzeñe sīnem nişān olduĝını bildüm
 bi-hāmdi ‘llāh **dilā** sehm-i sa‘ādetden nişān buldum (Gazel 128, Mısra 6). [dilā,]
dilā zamānede rüstem‘leri zebūn itdūñ
 Yakīnī gibi seni pehlevāna beñzetedüm (Gazel 132, Mısra 13). [dilā,]
dilā gedālĝını pādīşehlĝ añlarsın
 o şāh-ı hūsne seni mübtelāya beñzetedüm (Gazel 133, Mısra 5). [dilā,]
 getürdi çarĝ-ı felek dōne dōne başuma hāl
 ne hācet idesin itnāb hāl-i bālī **dilā** (Kaside 1, Mısra 76). [dilā,]

dil-ārā: Gönül alan, gönül kapan, gönül okşayan, gönlü dinlendiren.

dilber zarīf ü bezm güzel rūzgār hūb
 gülşen laţīf bağ **dil-ārā** bahār hūb (Gazel 15, Mısra 2). [dil-ārā,]
 lāle dirdüm ruĝ-ı rengīnūñe gül-fām olsa
 beñzedürdüm boyuña servi **dil-ārām** olsa (Gazel 175, Mısra 2). [dil-ārām,]

dil-āver: Yürekli, cesur.

ol şāh-ı ‘ālemūñ dil iletüm eşigine
 meydān-ı ‘ışk içinde bugün bir **dil-āverem** (Gazel 126, Mısra 14). [dil-āverem,]

dilber: Gönül alan, güzel.

sıdk-ıla rümeli **dilberlerine** ol çāker (Müseddes 1, Mısra 22). [dilberlerine, -ler, -i, -n, -e]
 biz ol sevdā ‘tyüz kim bende geçmeden şāfā bulduk
 esīr-i bend-i zülfi **dilberüz** āzādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 6). [dilberüz, -üz]
 seni yād eylemezse yār tañ mı
 yanında **dilberüñ** yād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 6). [dilberüñ, -üñ]
dilber zarīf ü bezm güzel rūzgār hūb
 gülşen laţīf bağ dil-ārā bahār hūb (Gazel 15, Mısra 1). [dilber,]
 cümlesi sāde-derūn ehli cılasın **dilber**
 ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar (Müseddes 1, Mısra 23). [dilber,]
 be **dilber** beni öldürdūñ sağ ol elümden ne gelür
 bağrum kan ile töldürdūñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 1). [dilber,]
 derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey tabīb
dilberüñ ırgürmege kūyına dermān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 8). [dilberüñ, -üñ]
 bezm-i belāda şem‘ gibi gözyaşın döküp
 her şeb belā-yı tırta-i **dilberden** aĝlaram (Gazel 126, Mısra 8). [dilberden, -den]

dilberā: Ey gönül alan II. Ey sevgili.

nedür bu ‘ış u bu ‘işret nedür bu zevk u bu hālet
 kudümüñdan ne keyfiyyet bulur gör **dilberā** meclis (Gazel 77, Mısra 4). [dilberā,]

dilber-i mümtāz: Üstün, seçkin, güzide sevgili.

pisterin berg-i gül itse vechi var ey lāle-hādd
 oldı her yüzden ser-āmed **dilber-i mümtāz** zülfi (Gazel 88, Mısra 12). [dilber-i mümtāz,]

dildār: Gönül alan, sevgili.

şiken-i zülfi şikest ola n‘ola **dildāruñ**
 Muttaşıl pertev-i hūrşiyd-i dirāhşānda yatur (Gazel 56, Mısra 9). [dildāruñ, -uñ]
 kūy-ı **dildārda** olup rüsvā
 şışe-i nāmı taşā çal didiler (Gazel 34, Mısra 9). [dildārda, -da]

cân murğı zülf-i pür-ğam-ı **dildârı** kıldı cāy
güyâ şehâb içinde hümâ yaptı âşiyân (Gazel 140, Mısra 7). [dildârı, -ı]
ruhum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sîm-ten **dildâr** sensin sen (Gazel 150, Mısra 2). [dildâr,]
yakînî dâne-i hâl-i ruhı devrinde **dildârûn**
çevirsün sübhâdan yüz zâhid-i kâşâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 9). [dildârûn, -uñ]
hançeri 'aksi dilde **dildârûn**
şan semekdür yakînî deryâda (Gazel 169, Mısra 13). [dildârûn, -uñ]

dilden dile düş-: (Beyitte) herkes tarafından aşğın sırrının konuşulması kastedilmektedir.

süsenle berg-i bîde 'ayân itme hançerüñ
dilden dile düşer şağın ey kaşları kemân (Gazel 140, Mısra 12). [dilden dile düşer,]

dile-: Arzu etmek, istemek, talep etmek.

reh-i maşşûdî tîz geçmek **dilerken** reh-rev-i tab'um
kimesne varmadı ser-menzil-i maşşûda benden geç (Gazel 23, Mısra 3). [dilerken, -r-keñ]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak **diler**
bir büyük haşm-ıdî zülfüñ oldı ser-ber kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 13). [diler, -r]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak **diler**
bir büyük haşm-ıdî zülfüñ oldı ser-ber kâkülüñ (Gazel 111, Mısra 9). [diler, -r]
ferâgat milketinde tâc-dâr olmak **dilerseñ** ger
Yakînî tâcî terk idüp kabâ vü pîrehenden geç (Gazel 23, Mısra 11). [dilerseñ, -r, -se, -n]
nedür hüviyyeti bilmek **dilerseñ** ey dervîş
'ayân ider anı nûr-ı cemâli dervîş'üñ (Gazel 115, Mısra 9). [dilerseñ, -r, -se, -ñ]
mesâha-i keremüñ kıble-i ulû'l-ikbâl
taşavvuf ehli hudâ'dan **dilerse** zîkr-i cemîl (Kaside 1, Mısra 54). [dilerse, -r, -se]
tübâ kadûñ hevâsı-y-ıla gönlüm ey perî
Uçmak **dilerdi** küyüña olsa eger perî (Gazel 200, Mısra 2). [dilerdi, -r, -di]

dile düş-: Gönle düşmek.

düşdi dile dünyâ gamı kan tutdı çeşm-i pür-nemi
tîğ-ı gam-ıla sînemi deldüm meded deldüm meded (Gazel 25, Mısra 7). [dile düşdi,]

dil-efgâr: Gönlü yaralı olan, âşık.

hîç şîhât yüzini görmedüm âh
olahıdan senüñ **dil-efgârûn** (Gazel 106, Mısra 8). [dil-efgârûn, -uñ]

dile-: "Dilemek" fiilinin geniş zaman eki almış biçimi.

tolanur başına şevk-ıla rüşen kılmağa süzün
diler pervâne yanup yakıla şem'-i şebistâna (Gazel 172, Mısra 8). [diler,]
rûmı bir hindû'dur güyâ ki râm itmek **diler**
seyr ider ruhsârûnı cânâ ser-â-ser kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 19). [diler,]

dil-figâr: Gönlü yaralı , âşık.

bu hâristân-ı bağ-ı dehr içinde hâr-ı hecrüñle
Yakînî gibi ey gül var mıdur bir **dil-figâr** olmuş (Gazel 79, Mısra 10). [dil-figâr,]

dil-gîr: Gücenmiş, hatırı kalmış; âşık.

şemşîr-i gamzesinden elüñ çek yakînî'yâ
saña seni gerekse o **dil-gîrden** kesil (Gazel 120, Mısra 10). [dil-gîrden, -den]

dil-güşâ: Gönle ferahlık veren, iç açıcı, ferahlatıcı.

ne haddüñ gibi ra' nâ bir gül-i bâğ-ı bahâ vardır
ne bālâ kıddüñe mânend nañl-i **dil-güşâ** vardır (Gazel 51, Mısra 2). [dil-güşâ,]

dil-hasta: Gönül hastası.

gelmedüñ pister-i gamda göre ben bîmarı
künc-i hasretde bu **dil-hastayı** zâr eyleme gel (Gazel 118, Mısra 8). [dil-hastayı, -yı]
belâ-yı güşâ ile cân virür **dil-hasta** 'âşıklar
eger olmaz-ısa derd ehline dârü'ş-şifâ meclis (Gazel 77, Mısra 13). [dil-hasta,]

dil-i abdâl: Perişan âşık gönül.

hván-ı vaşluñ **dil-i abdâla** n'ola bezl itseñ
bir iki gün bu fenâ tekyede mihmânundu (Gazel 50, Mısra 9). [dil-i abdâla, -a]

dil-i âşüfte: Gönülden vurgun olan, meftûn olan.

şabrumı gâret iden gamze-i fettânuñdur
dil-i âşüfte iden hançer-i bürrânuñdur (Gazel 50, Mısra 2). [dili âşüfte,]

dil-i âvâre: Başıboş, serseri yürek; perişan, derbeder gönül.

güm kılan aklunı derbend-i maħabbetde odur
zülfünün dâmenine ey **dil-i âvâre** yapış (Gazel 81, Mısra 12). [dil-i âvâre,]

dil-i bîmâr: Hasta gönül.

dil-i bîmâr u şeydâ mağdeminden buldı dermânı
marîz-ı 'illet-i hicrân iken kalbe şifâ geldi (Gazel 191, Mısra 5). [dil-i bîmâr,]
emdürüp bu **dil-i bîmâra** lebün şerbetini
ey tañbüm dimedüñ hâtırını hõş ideyin (Gazel 159, Mısra 9). [dil-i bîmâra,]
mâr-ı zülfünüsüz ol âşüfte zebün olmışdur
n'ola tiryâk-i lebin şunsa **dil-i bîmâra** (Gazel 174, Mısra 12). [dil-i bîmâra,]
lebün bûs itdi sâgar şanma kim nûş itdügüm meydür
dil-i bîmâra kanlar yutdurur ey bî-vefâ meclis (Gazel 77, Mısra 6). [dil-i bîmâra,]

dil-i dîvâne: (Âşğın) deli, çılgın gönlü.

ol perî zülf-i girih-gîrini zencîr itmiş
dil-i dîvâneme bend itmege tedbîr itmiş (Gazel 82, Mısra 2). [dil-i dîvâneme,]
dil-i dîvâneme olmaz o perî hem-hâne
Başmadı gitdi kadem dâ'ire-i imkâna (Gazel 173, Mısra 1). [dil-i dîvâneme,]
sanmañuz kim sergüzeştüm kâbil-i ta'bîr olur
kays-ı bî-sâmâna beñzetmeñ **dil-i dîvânemi** (Gazel 198, Mısra 6). [dil-i dîvânemi,]
dil-i dîvânemi ser-ħalka iden 'uşşâka
ħalka-i silsile-i zülf-i perîşanuñdur (Gazel 50, Mısra 7). [dil-i dîvânemi,]

dil-i efgâr: Gönlü yaralı olan, âşık.

seyr eyle cerâhatleri şemşîr-i müjeñden
kıl çâk-i tenümden **dil-i efgârı** temâşâ (Gazel 8, Mısra 10). [dil-i efgârı,]

dil-i gam-nâki: Kederli, gamlı gönül.

gösterüp ol meh-i tarab-nâki
dil-i gam-nâki ercümend itdüm (Gazel 134, Mısra 6). [dil-i gam-nâki,]

dil-i gümrâh: Doğru yoldan ayrılmış gönül.

ümmed kılur pertev-i mihrün **dil-i gümrāh**
kırtar şeb-i ğamdan anı ey necm-i hidāyet (Gazel 20, Mısra 7). [dil-i gümrāh,]

dil-i mahzūn: Hüzünlü gönül.

benem ol bahtsuz kim yıldızum düşkün gözüüm giryān
dil-i mahzūnumı şād itmedi hiç bir zamān tāli‘ (Gazel 86, Mısra 4). [dil-i mahzūnumı,]

dil-i medhūs: Dehşete uğramış, şaşırılmış; korkmuş, sarhoş gönül.

zevrağ-ı cām içürüp şūr u hevāsı var-iken
dil-i medhūsumı deryā gibi pūr-cüş ideyīn (Gazel 159, Mısra 12). [dil-i medhūsumı, -umı]

dil-i meyyāl: (Bir şey veya kimseye) İstek ve arzu duyan gönül.

imtizāc itmez o gül-ruḥ bu **dil-i meyyāl** ile
āb ile kılmaz yakīnī nār-ı sūzān ihtilāṭ (Gazel 83, Mısra 13). [dil-i meyyāl,]

dil-i pūr-şevk: Neşe ile dolu gönül.

lem‘a-i envār-ı ḥüsnün gör **dil-i pūr-şevkda**
nūr-ı a‘zam bundadır ‘arş-ı mu‘azzam bundadır (Gazel 43, Mısra 3). [dil-i pūr-şevkda, -da]
cılve-i envār-ı ḥüsnü gör **dil-i pūr-şevkden**
tūr-ı mūsā bundadır tūr-ı tecellā bundadır (Gazel 42, Mısra 11). [dil-i pūr-şevkden, -den]

dil-i rüsvā: Perişan gönül.

yār idin kendüñe bir rind-i kadeḥ-peymāyı
dime āḥir nic‘ola ḥāl-i **dil-i rüsvāyı** (Müseddes 3, Mısra 4). [dil-i rüsvāyı, -yı]

dil-i şad-pāre: (Âşığın) yüz parça, paramparça olmuş gönlü.

gönderse baña tırini ol kaşı kemānum
Zaḥm-ı **dil-i şad-pāreme** bir pāre yarardı (Gazel 184, Mısra 4). [dil-i şad-pāreme,]

dil-i sengīn: Taşlaşmış gönül, katı kalp.

itdi eşküüm **dil-i sengīnine** yāruñ te‘şīr
gelmeye ‘āleme bir böyle müe‘ssir kevkeb (Gazel 13, Mısra 9). [dil-i sengīnine,]

dil-i şūrīde: Perişan gönül.

şorar-ısañ **dil-i şūrīde** mâcerāsından
vücūd fülkini ğarḳ itdi baḥr-ı eşk-i revān (Kaside 3, Mısra 27). [dil-i şūrīde,]
dil-i şūrīdede kalmaduğın cem‘iyyet-i ḥāṭır
ser-i zülfiñle pā-māl ü perīşān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 9). [dil-i şūrīdede,]

dil-i şūrīde-ḥāl: Perişan haldeki gönül.

fitne başı neydüğün bildi **dil-i şūrīde-ḥāl**
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 3). [dil-i şūrīde-ḥāl,]

dil-i vīrān: Yıkık, harap gönül.

mār-ı zülfiyle kaşı tīğī tılısm olmuş aña
genc-i ‘ışkı o cüvānuñ **dil-i vīrānda** yatur (Gazel 56, Mısra 12). [dil-i vīrānda, -da].
ġam tılısm olsa ‘aceb mi **dil-i vīrānede** kim
sen cüvān ‘ışkı-durur genc-i nihānum fethī (Gazel 194, Mısra 5). [dil-i vīrānede,]
dil-i vīrānı ey saçı ejder
Vuşlatuñ gencine maḥal didiler (Gazel 34, Mısra 21). [dil-i vīrānı,]

seyl-i ğam itdi yakīnī **dil-i vīrānī** harāb
tañ midur olmasa ger hāne-i ƣalbūm ma‘mūr (Gazel 40, Mısra 11). [dil-i vīrānī,]

dil-i zār: Ağlayan/feryat eden gönül.

şāyed olaydı **dil-i zāra** şehīd olmak naşīb
kāşki hūnī gözünle günde bir ƣan cyleseñ (Gazel 100, Mısra 5). [dil-i zāra,]

dilīr: Yüreklilik, cesaret, yiğitlik.

sipihr zāviye-i rif atūnde bir abdāl
dilīr-i rezm-i keremsin irer mi saña kirām (Kaside 1, Mısra 62). [dilīr-i,]

dil-keş: Gönül çekici, gönül cezbedici.

güller güler küşāde semen ğonca nāzda
dil-keş çemen laţif havā rūzgār hūb (Gazel 15, Mısra 8). [dil-keş,]

dil-pezir: Gönle hoş gelen, gönlün beğendiği, gönlün kabul ettiği.

bulsun güneş zevāl tutulsun meh-i münīr
‘arż-ı cemāl iderse cūvānī-i **dil-pezir** (Gazel 37, Mısra 2). [dil-pezir,]

dil-rübā: Gönül alan ll sevgili.

her ne niyāz var-ısa ol **dil-rübāya** kıl
cümle sipās u minneti ey dil hūdā‘ya kıl (Gazel 121, Mısra 1). [dil-rübāya, -ya]
senūñ gibi cefā-cū nāz-perver **dil-rübā** yokdur
benūm gibi belā-keş eşigūnde biñ gedā vardur (Gazel 51, Mısra 5). [dil-rübā,]

dil-teng ol-: Gönlü daralmak, bunalmak, kederlenmek.

düşeli dil zekānuñ çāhına **dil-teng oldum**
dār-ı dünyāyı benūm başuma zindān itdūñ (Gazel 110, Mısra 3). [dil-teng oldum, -dum]

dil-teşne: Bağıranık, gönlü susamış || Gönülden arzulayan.

çeşme-i vuslatuña tālib olan **dil-teşne**
āb-veş hāke düşüp ‘āşık-ı dīdār olsun (Gazel 163, Mısra 7). [dil-teşne,]
huşk-leb ü **dil-teşne** cān virmek muƣarrerdür baña
hızr-ı haţţ-ı la‘lūñ irmezse bi-ke‘sin min ma‘īn (Kaside 2, Mısra 37). [dil-teşne,]
zemīn **dil-teşne-i** bārān-ı luţfuñ baħr şūrīdeñ
sipihr-i nīl-gūn ser-geşteñ sen mihr-i raħşāna (Gazel 171, Mısra 5). [dil-teşne-i,]

dimāğ: Akıl, bilinç, şuur.

hāl-i miskīnine öyktün diyü sevdāya şalar
nāfe miskinūñ ider bād **dimāğın** muħtel (Gazel 118, Mısra 16). [dimāğın, -ı, -n(ı)]

dime ki: Deme ki, zannetme, düşünme.

cānā **dime ki** itdüğün ādem neden bulur
cevr itme belki ‘āşık olasın iden bulur (Gazel 55, Mısra 1). [dime ki,]

dīn: Allah’a inanma ve bağlanma.

ğıyāş-ı devlet-i dünyā muğīş-i millet ü mülk
medār-ı dā‘ire-i **dīn** ü merkez-i īmān (Kaside 6, Mısra 10). [dīn,]

dīnār: Yaklaşık bir çeyrek lira değerinde eski bir altın sikke.

hâliş oldum pûte-i hecründe nâr-ı şevk-ıla
mağribî **dînârdur** ruhsâr-ı zerdüm güyiyâ (Gazel 5, Mısra 12). [*dînârdur, -dur*]
ey sîm-çihre bende-i hâliş geçer saña
dînâr olursa tañ mı cihân içre mu‘teber (Gazel 126, Mısra 16). [*dînâr,*]

diñle-: Dinlemek, kulak vermek.

leylî saçuñ ğamıyla benüm **diñle** hâlümü
mecnûn ‘ı añma kışşası anuñ fesânedür (Gazel 57, Mısra 3). [*diñle,*]
virme ‘ışı yakîni‘yâ felege
diñle kim saña hûb pend itdüm (Gazel 134, Mısra 10). [*diñle,*]
çeng ü kânûnı gider âh-ı şifâ-sâzum işit
diñleme nağmelerin ol iki nâ-sâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 10). [*diñleme, -me*]
ne disün söylesün âlâm-ı ğamı tûti-i dil
diñlemezsın sözün añlarsın anuñ efsâne (Gazel 173, Mısra 4). [*diñlemezsın, -mez, -sın*]

dir dir ditre-: Çok üşümek; çok korkmak.

bâd şarşar diyü ğamdan şararup berg-i hâzân
düşer o tâze nihâl üstine **dir dir ditrer** (Gazel 30, Mısra 8). [*dir dir ditrer,*]

dirhem ü dînâr: (Para birimleri olan) Dirhem ve dinar. II Âşığın gözyaşları ve solgun yüzü.

eşk-ile ruğ-ı zerdüñi seyr eyle yakîni
ger hıvâce kıla **dirhem ü dînârı** temâşâ (Gazel 9, Mısra 12). [*dirhem ü dînârı,*]

dirğ: "Eyvah, çok yazık, aman" anlamında ünlem.

mütemmem eyle kim olur nihâyetü’l-âmâl
dirğ kuşb-ı murâd üzre dönmeyüp bir kez (Kaside 1, Mısra 74). [*dirğ,*]

dirğ it-: Esirgemek, sakınmak.

zekât-ı hüsni **dirğ itme** ben fakîründen
saña cemâl viren zü’l-celâl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 11). [*dirğ itme,*]
ne deñlü nâz eylersen kayırmaz eyle ‘uşşâka
kerem kıl tek **dirğ itme** şarâb-ı la’lûñ ey sâkî (Gazel 185, Mısra 6). [*dirğ itme,*]

dirğâ: "Çok yazık, eyvahlar olsun" anlamlarına gelir.

zülf-ile ruhsârın örtüp geçdi ol meh nâz-ıla
ey **dirğâ** görmedüm gün geçdi ‘ömr-i nâzenîn (Gazel 155, Mısra 6). [*dirğâ,*]

diril-: Canlanmak, hayat bulmak.

derdüñle cân viren **dirilür** ‘ışi-i lebün
cân virmek ey şanem saña âsân degül midür (Gazel 60, Mısra 3). [*dirilür, -ür*]
mürde-diller bir yire **dirilsün** ey şeyh-i ecel
ğam şebidür tekyegâh-ı ‘ışkda ahyâ gerek (Gazel 98, Mısra 5). [*dirilsün, -sün*]

ditre-: Titretmek, titremesine yol açmak.

girdâb şanma **ditretür** anı teb-i firāk
deryâya tâb-ı mihr-i ruğun virdi ıztırâb (Gazel 11, Mısra 9). [*ditretür, -t, -ür*]

div: Şeytan, dev II cin.

rağîb-i ehrimenler da‘vetinden kaçmayup hergiz
varup her **div** râm olmuş perî-şanumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 4). [*dive, -e*]

divâne: 'aşk ile kendinden geçmiş (kimse), 'aşk delisi.

şöyle mecnûn itdi ben **divâneyi** leylâ şaçuñ
ey perî bî- 'aql ola geldükçe mecnûn üstüme (Gazel 181, Mısra 3). [divâneyi, -(y)i]
divâne mükellef degül ey hıvâce kerem kıl
Uşlan diyü kılma bu perîşâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 5). [divâne,]
gönlümi zülf-i yâra bend itdüm
gör o **divâneye** ne bend itdüm (Gazel 134, Mısra 2). [divâneye, -ye]
ğubâr-ı cismi berbâd eylesünler gird-bâd-âsâ
yolında ol perînüñ rakş iden **divâneler** dönsün (Gazel 165, Mısra 6). [divâneler, -ler]
o meh geldükçe hâlüm görmege şeydâlıgum artar
olur aşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe **divâne** (Gazel 171, Mısra 10). [divâne,]
o meh geldükçe hâlüm görmege şeydâlıgum artar
olur aşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe **divâne** (Gazel 172, Mısra 4). [divâne,]
deşt ü kühsârda bî-hûde gezermiş mecnûn
'ışkuñ âyîni nedür bilmemiş ol **divâne** (Gazel 173, Mısra 6). [divâne,]

divâne ol-: Delirmek, kendinden geçmek, mecnun olmak.

olur divâne dil yâd itseler zülf-i perîşânuñ
añulsa kâkülün yağma ider 'aqlum perîşânlık (Gazel 93, Mısra 3). [divâne olur,]

divâr: Bir yapının dışı ile içini ayıran dikey düzlem; duvar.

yollaruñda didüm ağlamadan a 'mâ oldum
didi ol serv-i revân ko beni **divâra** yapış (Gazel 81, Mısra 6). [divâra, -a]
şanem-i deyr gibi yazılı şeydâñ olana
sâye-veş yirlere çalup dime **divâra** yapış (Gazel 81, Mısra 14). [divâra, -a]

divâr: Memleket, ülke, yer.

sürür-ı câh-ıla hîç ibtihâcumuz yokdur
şeh-i **diyâr-ı** gamuz taht u tâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 2). [diyâr-ı, --ı]

diyâr-ı gurbet: Gurbet diyarı, yabancı memleket; mec. Sevgiliden ayrı, uzak olan yer.

ğam-ı zülfüñle nâle kılsa gönül
'aceb olmaz **diyâr-ı gurbetdür** (Gazel 62, Mısra 4). [diyâr-ı gurbetdür, -dür]
tarîk-ı 'ışka girüp halkdan nihân olayın
diyâr-ı gurbete yaşum gibi revân olayın (Gazel 154, Mısra 2). [diyâr-ı gurbete,]

diyü: "Diye" zarf.

tek yakînî kuluña öl **diyü** fermân eyle
cân virür hıdmete bir bende-i fermânuñdur (Gazel 50, Mısra 11). [diyü,]
zür ehli geçindüñ **diyü** meclisde mey-i nâb
kıldı leb-i sâkî anı mey-dâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 13). [diyü,]
düşümde tevbe vire **diyü** bâdeden şöfi
Yakînî dîdelerüm itdi hıvâbdan tevbe (Gazel 177, Mısra 9). [diyü,]
ğamzeñle şehîdem **diyü** itsem n 'ola da 'vâ
kanlu kefen eyler baña her demde şehâdet (Gazel 20, Mısra 9). [diyü,]
bâd şarşar **diyü** gamdan şararup berg-i hâzân
düşer o taze nihâl üstine dir dir dîtrer (Gazel 30, Mısra 7). [diyü,]
ol mâhuñ ey yakînî irem **diyü** kûyına
yir yir revâk-ı 'arşa kemend atdı nâleler (Gazel 33, Mısra 9). [diyü,]
seni bir kerre yâd idem **diyü** minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammâ ferâmüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 5). [diyü,]
iltifâtı yok baña aslâ **diyü** gam çekmezin
seyr ider sâ 'ırlar ile ol perî gam bundadur (Gazel 43, Mısra 9). [diyü,]

mihr şanma felek ol māha kabûl ide **diyü**
 'arz ider gün başına bir güzel altun üsküf (Gazel 90, Mısra 7). [diyü,]
 kıldı yoluma öl **diyü** cânâne tekellüf
 cânını virüp dil didi cânā ne tekellüf (Gazel 91, Mısra 1). [diyü,]
 hāl-i miskînine öykün **diyü** sevdāya şalar
 nāfe miskinün ider bād dimāğın muhtel (Gazel 118, Mısra 15). [diyü,]
 terk-i nām eyledi **diyü** bizi bed-nām itmeñ
 neng-ile nām yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 5). [diyü,]
 dīvāne mükellef degül ey hıvāce kerem kıl
 Uşlan **diyü** kılma bu perîşāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 6). [diyü,]
 dike bakar **diyü** sen kebg-i hümā-pervāzı
 dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 3). [diyü,]
 nuķūd-ı eşküme bakmaz o şāh-ı sīmīn-ten
 Fakîr **diyü** ider ben gedāya istiğnā (Gazel 3, Mısra 6). [diyü,]
 geşt-i çemen eyler **diyü** ol serv yakîni
 nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā (Gazel 8, Mısra 15). [diyü,]

dizil-: Dizilmek, sıralanmak.

dizilür rişte-i cāna niçe lülü-yı hōş-āb
 dürc-i la lînin açup söylese gevher-pāre (Gazel 174, Mısra 3). [dizilür, -ü, -r]

dost: Birini riyâsız ve samîmî duygularla seven, her bakımdan kendisine güvenilir kimse, enis. 2. Sevgili, yâr.

kāşki cismümde yüz biñ dide peydā eylesem
 her biriyle **döst** dîdārın temāşā eylesem (Gazel 127, Mısra 2). [döst,]
 ğam yimen halk-ı cihān cümleten ağıyar olsun
döstlar dünyede yārum baña tek yār olsun (Gazel 163, Mısra 2). [döstlar, -lar]
döstum ğamzeyle kim ağıyaruña kılduñ nigāh
 zü 'lfekār 'ın şaldı küffār üstine gūyā 'alî (Gazel 195, Mısra 5). [döstum,]
 anuñçün tîğ çekdi başuma kaşd eyledi dellāk
 ayağūñ öpdüğümçün **döstum** oldı baña düşmen (Gazel 143, Mısra 14). [döstum,]

dölâb-ı çarh: Feleğin dolabı, çarkı; talih, baht.

gider dilden ğam-ı **dölâb-ı çarhı** cāmı devr itdür
 şakın bu bezme sākî gelmesün bigāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 3). [dölâb-ı çarhı, -ı]

dög-: Dövmek, vurmak.

dögdüm ağıyaruñı maħalleñde
 öldürürseñ dañı maħal didiler (Gazel 34, Mısra 11). [dögdüm, -düm]
 tōp-ı cevri ile **döger** hîç aman ārām virmez
 āhenin kılma meger varsa yakîni bedenüñ (Gazel 113, Mısra 13). [döger, -er]

dök-: Akıtmak, dökmek, serpmek.

dökerse tahta-i remle izüñ tozın remmāl
 şihāb elif bedeninde nücüm yir yir dāğ (Kaside 1, Mısra 59). [dökerse, -er, -se]
 şu mihre zerre-i ser-geşte olma kim her gün
 yüzi şuyın **döke** gün gibi hāke her yirde (Gazel 178, Mısra 4). [döke,]
 gelmeyüp yola **döker** kan o harāmî ğamzeñ
 mezhebinde meger olmuş dem-i 'uşşāk helāl (Gazel 117, Mısra 11). [döker,]
 bezm-i belāda şem ' gibi gözyaşın **döküp**
 her şeb belā-yı turra-i dilberden ağılaram (Gazel 126, Mısra 7). [döküp,]

dön-: Başka bir şey halini almak, dönüşmek, benzemek.

ķavs 'urcūna **döndi** 'ışkı-y-ıla
 sebebi ol hilāl-ebūdūr (Gazel 52, Mısra 15). [döndi, -di]

şevk-ı mihr-i ruḥ-ı yār-ıla semā' eyler çarḥ
 bî-karâr oldı **dönüp** 'aşık-ı ser-gerdâna (Gazel 173, Mısra 10). [dönüp, -üp]
 şurâhî ber-karâr olsun gümüş peymâner **dönsün**
 o şem'-i meclis-ârâ şevkına pervâner **dönsün** (Gazel 165, Mısra 2). [dönsün, -sün]
 sînemdeki her dâğ açılıp bir güle **döndi**
 ol serv ne var itse bu gülzârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 7). [döndi, -di]
 berg-i ḥazâna **döndi** ruḥı şem'-i meclisüñ
 sen 'arz idince gün gibi kâfûrdan beden (Gazel 146, Mısra 7). [döndi, -di]
 düşürdi fûlk-i dili niçe dürlü girdâba
 şikeste keştîye **döndürdi** rûzgâr beni (Gazel 199, Mısra 6). [döndürdi, -dür, -di]
 keştîye **döndi** kim düşe girdâb-ı mîhnete
 emvâc-ı kûlûm-i şağab u şûrdan beden (Gazel 146, Mısra 9). [döndi, -di]
 her tarafdan ḥamle itdi düşmen-i dün üstüme
 Vaktidür bir sâ' at ey çarḥ üstüme **dön** üstüme (Gazel 181, Mısra 2). [dön,]
 göreyin ḡam-ḥâneme **dönsün** olup pâ-mâl-i ḥâk
 dönmedi devrânda bir kez çarḥ-ı gerdûn üstüme (Gazel 181, Mısra 7). [dönsün, -sün]
 üstüne **dönse** bir iki gün şanma ber-karâr
 görmez misin ki çarḥuñ işi inkılâbdur (Gazel 44, Mısra 5). [dönse, -se]
 yakînî eyleyelden yaşumı bir la'l-leb deryâ
dönüpdür her müjem kan-ıla yir yir şâḥ-ı mercâna (Gazel 171, Mısra 14). [dönüpdür, -üp, -dür]
 çâre-sâzum şu kadar atdı kâmiş oklarını
 gönlüm ol şîre **dönüpdür** ki neyistânda yatur (Gazel 56, Mısra 4). [dönüpdür, -(ü)p, -dür]
 şurâhî ber-karâr olsun gümüş peymâner **dönsün**
 o şem'-i meclis-ârâ şevkına pervâner **dönsün** (Gazel 165, Mısra 1). [dönsün, -sün]
 gider dilden ḡam-ı dölâb-ı çarḥı câmî devr itdür
 şakın bu bezme sâkî gelmesün bigâner **dönsün** (Gazel 165, Mısra 4). [dönsün, -sün]
 ḡubâr-ı cismi berbâd eylesünler gird-bâd-âsâ
 yolında ol perînüñ rakş iden dîvâner **dönsün** (Gazel 165, Mısra 6). [dönsün, -sün]
 ruḥuñ göster cihân ḥalkına irsün cezbe-i 'ışkuñ
 olur pür-vecd ü ḥâlet sâkin-i vîrâner **dönsün** (Gazel 165, Mısra 8). [dönsün, -sün]
 yakînî dâne-i ḥâl-i ruḥı devrinde dildârüñ
 çevirsün sübhâdan yüz zâhid-i kâşâner **dönsün** (Gazel 165, Mısra 10). [dönsün, -sün]
 her tarafda piyâleler **dönsün**
 ḥırmî-i 'aklı virelüm bâda (Gazel 169, Mısra 5). [dönsün, -sün]
 göreyin ḡam-ḥâneme dönsün olup pâ-mâl-i ḥâk
 dönmedi devrânda bir kez çarḥ-ı gerdûn üstüme (Gazel 181, Mısra 8). [dönmedi, -me, -di]

döne döne: Dönerek.

cevr itdüğü için **döne döne** bu ḥastaya
 virdüm sipîhre şarşar-ı âhumla inkılâb (Gazel 11, Mısra 5). [döne döne,]
 getürdi çarḥ-ı felek **döne döne** başuma ḥâl
 ne ḥâcet idesin itnâb ḥâl-i bâli dilâ (Kaside 1, Mısra 75). [döne döne,]

döşen-: Baharın gelişyle- yeşil otların bitmesi, her yerin yeşillenmesi.

ḥarîm-i bâḡa **döşendi** harîr-i sebz-i çemen
 ki 'andelîb ile 'işret kıla gül-i ḥandân (Kaside 3, Mısra 3). [döşendi, -di]
 ḥayretüñ var ne 'aceb ḥâle **döşenmişsin** kim
 añup esrâr-ı leb-i dilberi ḥayrân olduñ (Gazel 101, Mısra 7). [döşenmişsin, -miş, -sin]

du'â: Allah' a yalvarma, niyâz.

itdüm du'â ki 'ömri dîrâz ola zülfinüñ
 dil didi bu **du'âyı** ḥaṭ-ı müşg-sâya kıl (Gazel 121, Mısra 6). [du'âyı, -(y)ı]
 iletdüñ meclise efsûn-ıla dün ol perî-rûyı
 meger kim sende ey vâ' ız mücerreb bir **du'â** vardır (Gazel 51, Mısra 8). [du'â,]
 yakînî lâf u güzâfî қо eyle şâha **du'â**
 niyâza ḡaldur elüñ süy-ı ḥazret-i mennân (Kaside 3, Mısra 29). [du'â,]

ķabŭl itdi **du‘āmi** ĥamdŭlillāĥ ĥazret-i bārī
ķolum boynında ol sīmīn-berŭñ zerrīn ĥamā‘ıldır (*Gazel 59, Mısra 3*). [*du‘āmi, -m, -ı*]

du‘ā id-: Allah'a yalvarmak, niyaz etmek.

şāĥum niyāz birle yakīnī **du‘ā ider**
devlet ziyāde pāye-i ikbāl pāyidār (*Gazel 26, Mısra 15*). [*du‘ā ider,*]

du‘ā it-: Tanrı'dan bir kimse ya da bir şey için iyilik dilemek.

yakīnī ka‘be şandı bezmi vaşluñçün **du‘ā itdi**
olaldan pertev-i mihr-i ruĥuñla pŭr-şafā meclis (*Gazel 77, Mısra 17*). [*du‘ā itdi,*]
itdŭm du‘ā ki ‘ōmri dirāz ola zŭlfinŭñ
dil didi bu du‘āyī ĥaṭ-ı mŭşg-sāya kıl (*Gazel 121, Mısra 5*). [*du‘ā itdŭm,*]

du‘ālar eyle-: Dualar etmek.

yeter bu deñlü beyān eyledŭñ ‘ale’l-icmāl
du‘ālar eyle o şeh-i kişver-i fezā‘ ile kim (*Kaside 1, Mısra 78*). [*du‘ālar eyle,*]

du‘ā-yı nŭr: Nur suresi (Kur'an'ın 24. suresi) II sevgilinin parlak yüzü, yanağı.

‘ālem-i ervāĥdan gelmiş yā bir mektŭbdur
yā **du‘ā-yı nŭr’dur** yazmış anı ĥızr-ı gŭzīn (*Kaside 2, Mısra 24*). [*du‘ā-yı nŭr’dur, -dur*]

dŭd: Duman, tŭtŭn.

āteş ŭzre **dŭddur** yā san‘at ızĥār itmege
rŭm‘a gelmiş ĥindī’dŭr zengī-i āteş-bāz zŭlf (*Gazel 88, Mısra 13*). [*dŭddur, -dur*]
dŭd-ı āĥum yiridŭr tutsa yakīnī felegi
itdi bir şem‘-i şeb-ārā yirŭmi nār-ı cefā (*Gazel 2, Mısra 13*). [*dŭd-ı, --ı*]
evc-i rif‘atde aña olmağ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i **dŭd** (*Kaside 5, Mısra 16*). [*dŭd,*]
sen gŭli sŭrĥ libāsuñ ĥaṭı rŭşen kıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş **dŭd** (*Kaside 5, Mısra 20*). [*dŭd,*]

dŭd-ı āĥ: Çekilen ateşli ahlardan çıkan duman l yürek yangını.

çarĥı ihāta kılsa n‘ola **dŭd-ı āĥumuz**
ķılmaz gedālarına nażar pādīşāĥumuz (*Gazel 70, Mısra 1*). [*dŭd-ı āĥumuz, -umuz*]

duĥān: Duman.

her bir **duĥānumuz** ‘ālem-i ser-firāzdir
‘uşşākdan bu ĥāl-iledŭr imtiyāzumuz (*Gazel 72, Mısra 3*). [*duĥānumuz, -umuz*]
cemālŭñde görinen lem‘a-i nŭr-ı ĥudā ĥaĥķı
ķaşuñ ‘īd-i **duĥānuñ** ĥurre-i ĥarrāsıdır yŭsuf (*Gazel 89, Mısra 6*). [*duĥānuñ, -uñ*]

duĥter: Kız, kerīme.

nişānı yoğ-idi rez **duĥterinŭñ** bāğ-ı ‘ālemde
şarāb-ı cām-ı vahdet birle serĥōş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 7*). [*duĥterinŭñ, -i, -nŭñ*]

dŭzah: Cehennem, tamu.

ben güneĥķaruña raĥm itmez-iseñ de bārī
ey şanem **dŭzah-ı** ĥicrānuñ-ıla itme ‘azāb (*Gazel 10, Mısra 6*). [*dŭzah-ı,*]
‘azāb-ı **dŭzah-ı** ĥamdan yakīnī‘yi kurtar
şefā‘at issi resŭl ile āl ĥaĥķıyçün (*Gazel 164, Mısra 13*). [*dŭzah-ı,*]

göl gibi her suhanum gayret-i firdevsî-durur
Dūzah-ı reşke yansa yiridür kalb-i hasūd (Kaside 5, Mısra 32). [dūzah-ı,]

dūzah-ı hecr: Ayrılığının cehenneminde.

kurtar şefâ 'at issi habîb-i hudâ için
çekdi yakîni **dūzah-ı hecründe** çok 'azâb (Gazel 11, Mısra 18). [dūzah-ı hecründe,]

dü- 'âlem: Dünya ve ahiret, iki cihan.

gedâ-yı bî-ser ü pâyı şeh-i **dü- 'âlem** ider
sürûr-ı câm-ı lebiyle vişâli dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 7). [dü- 'âlem,]

düğme: Giyecek, yorgan vb.nin bazı yerlerine ilikleyici veya süs olarak dikilen kemik, metal, sedef gibi sert maddelerden yapılmış küçük tutturma aracı.

ey câme-i siyâh giyen şâh-ı hışm-nâk
çaprâst **düğmelerle** beni eyledün helâk (Gazel 96, Mısra 8). [dügmelerle, -ler, -le]

dükân: Dükkan, satış yapılan yer. İl Aşığın gözü.

la 'l-i tekmi'le degül şîşe **dükânun** içre
kaldı çeşmüm bakup ol la 'l-i mesîh-i 'câza (Gazel 176, Mısra 7). [dükânun, -un]

düken-: Bitmek, sona ermek.

dükenmeye elemüm haşre dek beyân olsa
hikâyet-i gam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 17). [dükenmeye, -me, -y, -e]

düldül: Hz. Ali'nin atı.

virilse 'arşa-i medhûnde öndül aña bir at
alurdı **düldül-i** tab 'ı suhanverüm meydân (Kaside 6, Mısra 28). [düldül-i,]
semend-i çarha tokuz kat vireydi meydânı
ideydi **düldül-i** baht u fazîletün cevân (Kaside 6, Mısra 40). [düldül-i,]

dün: 1. alçak 2. soysuz 3. rakip.

her tarafından hamle itdi düşmen-i **dün** üstüme
Vahtidür bir sa 'at ey çarh üstüme dön üstüme (Gazel 181, Mısra 1). [dün,]
rind olanun kadri 'âlî zâhidün miqdârı **dün**
âsitân-ı yâra bak a 'lâ vü ednâ bundadır (Gazel 42, Mısra 3). [dün,]

dünyâ:1. Mal, mülk, servet, para.

fağrumuzla iderüz ehl-i ğinâyı pâ-mâl
ey yakîni n 'ola el virmez-ise **dünyâmuz** (Gazel 68, Mısra 10). [dünyâmuz, -muz]

2. İçinde yaşamakta olduğumuz yeryüzü, yer küresi, arz, cihan.

andadır cānum egerçi cism-i pür-ham bundadır
zevk-ı 'ışkı virmez **dünyâyâ** 'âlem bundadır (Gazel 43, Mısra 2). [dünyâyâ, -(y), -a]
bezm-i ezelde la 'lün-ile demler eyledük
dünyâda eyledün bize ol 'âlemi harâm (Gazel 123, Mısra 8). [dünyâda, -da]
beni lutf it şafâ mısırna sultân eyle sultānum
'adūnūn başına **dünyâyı** zindān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 2). [dünyâyı, -y, -ı]
vefâ itmezse n 'ola ger şolâk-zāde 'âlî bālî
kulı kurbāniyam anūn hemān **dünyâda** sağ olsun (Gazel 162, Mısra 8). [dünyâda, -da]

göl yüzünün çekeli bülbül-i dil hâr-ı cefâ
tutdı **dünyâ** yüzini âh u figânım muşlî (Gazel 197, Mısra 10). [dünyâ,]

dünyâ gamı: Dünya dertleri, dünyalık sıkıntılar.

düşdi dile **dünyâ gamı** kan tutdı çeşm-i pür-nemi
tîğ-ı gam-ıla sînemi deldüm meded deldüm meded (Gazel 25, Mısra 7). [dünyâ gamı,]

dür ü mercân: İnci ve mercan.

görüþ ey sîm-beden la'le ü dendânûñ
dür ü mercânı o dem çıkdı gözinden kânûñ (Gazel 103, Mısra 2). [dür ü mercânı,]

dür-i güher: Mücevher kutusu. || İnci gibi dişlerinden dolayı sevgilinin ağzı.

ey yakînî leb ü dendânını vaşf eyleyli
nazm-ı pāküm görinür **dür-i güherden** nāzūk (Gazel 99, Mısra 10). [dür-i güherden, -den]

dür-i la'le: Lal taşından yapılmış mücevher kutusu.(Dudak bağlamında).

leb-i yāķūtūñ içre dendānūñ
dür-i la'lin içinde lülüdür (Gazel 52, Mısra 4). [dür-i la'lin,]
dizilür rişte-i cāna niçe lülü-yı hōş-āb
dür-i la'linin açup söylese gevher-pāre (Gazel 174, Mısra 4). [dür-i la'linin, -in]

dür-i dendān: (Sevgilinin) İnci dişleri.

öykünürmiş **dür-i dendānına** ol serv-ķaddūñ
jāleden bāğda ter düşdügi budur çemenūñ (Gazel 112, Mısra 7). [dür-i dendānına,]
dür-i dendānına öykünmiş o gonca-dehenūñ
jāleden bāğda ter düşdügi budur çemenūñ (Gazel 113, Mısra 1). [dür-i dendānına,]

dür-i elfāz: Kelimeler incisi.

yakînî nazm-ı pākūñ gevher-işār olmağā dā'im
dür-i elfāz-ıla ol la'le-i gevher-bār olur bā'is (Gazel 22, Mısra 12). [dür-i elfāz-ıla, -ıla]

dür-i meknūn: Dizilmiş, iyi korunmuş, saklanmış parlak inci (Şiirdeki güzel ve saklı sözler bağlamında kullanılmıştır.).

ey yakînî bu ğazel ma'nide bir deryādur
oldı ķa'rında anuñ şān **dür-i meknūn** üsküf (Gazel 90, Mısra 12). [dür-i meknūn,]

dür-i pāk: Temiz, saf inci.

şānma girdābdur oynar yüregi ey **dür-i pāk**
zeķānuñ çāhına göñli düşeli 'ummānuñ (Gazel 103, Mısra 5). [dür-i pāk,]

dür-i yektā: Benzeri olmayan tek inci. II Sevgili.

aķ sādeyle sade içre **dür-i yektāsın**
yā semen içre olan jāle-i bî-hem-tāsın (Gazel 151, Mısra 1). [dür-i yektāsın,]

dürlü: "Türlü", çeşit çeşit, farklı.

tutarsın yüze el her gün idüp yüz **dürlü** fettānlık
elünden dād be hey kāfir ki gün görmez müselmānlık (Gazel 93, Mısra 1). [dürlü,]
düşürdi fülk-i dili niçe **dürlü** girdāba
şikeste keştiye döndürdi rüzgār beni (Gazel 199, Mısra 5). [dürlü,]

dürlü dürlü: Türlü türlü, çeşit çeşit, farklı farklı .

başum çekerken anuñ **dürlü dürlü** şürların
o dürr-i paki kinâr itmesün deñiz deryâ (Gazel 3, Mısra 7). [dürlü dürlü,]

dürr: İnci.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü şürların
o **dürr-i** paki kinâr itmesün deñiz deryâ (Gazel 3, Mısra 8). [dürr-i,]
deryâ-yı 'ışkuñ zahmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visâlün kıymetin bildüm meded bildüm meded (Gazel 25, Mısra 6). [dürr-i,]

dürr-i 'aden: 'Aden incileri.

la'l ü dendānuñ-içün gevher-i nazmum işidüp
deldi elmās-ı hased bağrını **dürr-i 'aden'ün** (Gazel 113, Mısra 12). [dürr-i 'aden'ün,]

dürr-i bahā: Değerli inci.

seherde şanma güle jale virdi **dürr-i bahā**
nihāl-i gülbün ele aldı cevheri kalқан (Kaside 3, Mısra 17). [dürr-i bahā,]

dürr-i dendān: İnci (gibi) dişler.

ol la'l-i mercān ol cevher-i cān
ol **dürr-i dendān** ol 'ıkd-ı pervin (Gazel 156, Mısra 6). [dürr-i dendān,]
dürr-i dendānı gamıyla ağlamakdan ol bütün
ey yakīnı eşk-i çeşmüm 'ākıbet 'ummān olur (Gazel 54, Mısra 13). [dürr-i dendānı,]

dürr-i kelām: Söz incisi.

yoğdur şadefçe rağbetüm ey la'l-leb veli
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem (Gazel 126, Mısra 10). [dürr-i kelāmum,]

dürr-i pāk: Pak inci.

'ummān-ı eşke yok yire talma yakīnı' yā
ol **dürr-i paki** iletmez kimse der-kenār (Gazel 26, Mısra 14). [dürr-i paki,]
sen **dürr-i paki** görmeyeli çeşm-i eşk-bār
tūfāna virdi hecr-ile bu baħr-ı aħzarı (Gazel 200, Mısra 7). [dürr-i paki,]

dürr-i semīn: Kıymetli İnci.

dāne dāne haṭṭ-ı rüyuñdan 'araqlar kim tamar
ebr-i nīsān şan kılrur her kaṭresin **dürr-i semīn** (Kaside 2, Mısra 6). [dürr-i semīn,]

dürr-i yektā: Eşsiz inci.

bugün sen kim leṭāfet baħrına bir **dürr-i yektāsın**
düşer mi saña hıç bīgāne düşmek aşınālardan (Gazel 142, Mısra 3). [dürr-i yektāsın, -sın]

dürüd: Duâ, medih, övme sözü, selâm.

ey harīm-i haremün ka'be-i aşhāb-ı şafā
sāha-i bāgehün kıble-i erbāb-ı **dürüd** (Kaside 5, Mısra 2). [dürüd,]
rūd iken gözlerümün yaşını teskīn itdün
itdügüm dem ayağın toprağına 'arż-ı **dürüd** (Kaside 5, Mısra 24). [dürüd,]

dürüst ol-: Doğru, düzgün, sağlam olmak.

hürmetle tut şurāhī şikest olmasun meded
ansuz gönüldē sāķī **dürüst olmaz** inkisār (Gazel 26, Mısra 12). [dürüst olmaz,]

düş-: 1. (Bir şey veya kimse) Dengesini kaybederek yıkılmak, dik durumda iken devrilip yatık duruma gelmek.

bād şarşar diyü gāmdan şararup berg-i hāzān
düşer o tāze nihāl üstine dir dir ditrer (Gazel 30, Mısra 8). [düşer, -er]
dil tıflı düşdi yanuña **düşdükçe** al elin
ey serv-kādd yoluñda senüñ bir fütādedür (Gazel 41, Mısra 7). [düşdükçe, -dükçe]
‘ākıbet fikrini қо zāhid-i şad-sāle gibi
her şehir var yūri bir gülşene **düş** jāle gibi (Müseddes 3, Mısra 32). [düş,]
çü kendüñ düşdün ey üftāde dil ‘ışka ne ağlarsın
meşeldür ağlamaz kendü **düşen** kendü düşsensin sen (Gazel 150, Mısra 9). [düşdün, -dün]

2. Müptela olmak.

gönüm yıkıldı gitdi **düşüp** rāh-ı miñnete
seyl-i belā vü kahr-ıla vīrān olup gider (Gazel 32, Mısra 11). [düşüp, -üp]
düşeli dil zekānuñ çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdün (Gazel 110, Mısra 3). [düşeli, -eli]
düşdüm görünce na‘lçeñ ü kebkebün izin
ey kebg murğ-ı şabrūma ol dām u dānedür (Gazel 57, Mısra 9). [düşdüm, -dū, -m]
cūr’a gibi yiridür olsam ayak toprağı
düşmeyen ayağa çün pāye-i rif’at bulmaz (Gazel 66, Mısra 6). [düşmeyen, -me, -y, -en]
şanma girdābdur oynar yüregi ey dūr-i pāk
zekānuñ çāhına gönli **düşeli** ‘ummānuñ (Gazel 103, Mısra 6). [düşeli, -eli]
düşeyin sāye gibi yanuña ben
yalnūz gezme sen güneş gibi tek (Gazel 97, Mısra 9). [düşeyin, -eyin]

3. Yalvarmak, af dilemek.

pīr-i muğān eşigine var **düş** ayağına
cüyān-ı feyz-i hāķķ ola gör kat’-ı pāye kıl (Gazel 121, Mısra 3). [düş ayağına,]

4. Kötü bir sebeple istenmeden bir yerde (veya durumda) bulunmak.

düşdük-ise ne var hāṭā-y-ıla
bu dahı bir düşüşdür üftāde (Gazel 169, Mısra 7). [düşdük-ise, -ise]

düş: Uyurken zihinde beliren hayaller ve düşünceler, rüyâ.

zerd-i ruḥum görüp o gül va‘de-i vaşl ider velī
Faşl-ı hāzānda görinen **düşlere** i‘tibār yok (Gazel 95, Mısra 4). [düşlere, -lere]
düşümde tevbe vire diyü bādeden şōfi
Yākīñ dīdelerüm itdi hūvābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 9). [düşümde, -üm, -de]

dü-şakk it-: 1-İkiye yarmak. 2-Ortadan ikiye bölmek.

mihr-i rüyūñdaki bīñ mi eyā kaşı kemān
yā **dü-şakk itdi** meh-i bedri benān-ı maḥmūd (Kaside 5, Mısra 10). [dü-şakk itdi, -di]

düşer mi: Uygun olmak, yakışmak.

bugün sen kim leṭāfet bahrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña hīç bigāne düşmek āşınālardan (Gazel 142, Mısra 4). [düşer mi,]
cebīñün pertevī şōhret virürken māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmak **düşer mi** şem’-i sūzāna (Gazel 172, Mısra 2). [düşer mi,]

düşkün: Düşkünlük, bahtsızlık.

yaķınī necm-i eşķüm gibi oldu yıldızum **düşkün**
Uşandum mihri yok hercāyī āfet meh-liķālardan (Gazel 142, Mısra 9). [düşkün,]
tālī'üm naħs gözüm yaşlu sitārem **düşkün**
itmedük nesne mi var çarķ-ı sitem-hvāh baňa (Gazel 7, Mısra 9). [düşkün,]

düşmen: Dost olmayan, hasım; rakip.

dem mi var gözüm kan tölmez hālūme **düşmenler** gülmez
güç-ile görķçeklik olmaz sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 11). [düşmenler, -ler]
künc-i ğurbetde yaķınī'yi ķoma zār u zelīl
yār olup **düşmene** güş itme sözün ğayrılaruñ (Gazel 114, Mısra 14). [düşmene, -e]
her tarafından hamle itdi **düşmen-i** dün üstüme
Vaķtidür bir sā'at ey çarķ üstüme dön üstüme (Gazel 181, Mısra 1). [düşmen-i,]
anuñçün tığ çekdi başuma kaşd eyledi dellāk
ayağuñ öpdüğümçün döstüm oldu baňa **düşmen** (Gazel 143, Mısra 14). [düşmen,]

düşmen-i bed-kış: Dinsiz düşman.

şāhum yaķınī gibi yoluñda ķoduķ seri
rāh-ı belāda **düşmen-i bed-kışden** ne bāk (Gazel 96, Mısra 14). [düşmen-i bed-kışden, -den]

düşmen-i rü-siyeh: Yüzü kara düşman.

fistıķī cāmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rü-siyeh ol dem tünekīler giydi (Gazel 193, Mısra 4). [düşmen-i rü-siyeh,]

düşür-: Müptela etmek, bağlamak, sevmesini sağlamak.

bir ğubār-ı miskdür haţ-ı lebüñ kim dest-i şun'
şan **düşürmişdür** aña bu la'lden engüşterin (Kaside 2, Mısra 10). [düşürmişdür, -miş, -dür]
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdāba
şikeste keştiye döndürdi rüzġār beni (Gazel 199, Mısra 5). [düşürdi, -di]

dü-tā-kāmet: İki büküm boy.

didüm geçdi nişān-ı sineden peykān-ı ħün-rizüñ
didi ol kaşları yā ey **dü-tā-kāmet** geçenden geç (Gazel 23, Mısra 10). [dü-tā-kāmet,]

dütün: Duman.

kızıl yaşıl **dütünüm** oldu çarķa peyveste
felekte ķavs-ı ķuzah şanma ey hilāl-ebrü (Gazel 168, Mısra 3). [dütünüm, -üm]

E

e: Başına getirildiġi cümledeki kavrama göre çeşitli tonlar alarak birtakım duygular anlatan bir söz.

ķatılmaz ecel da'vete geldükçe dile ġam
ħācet degül **e** şöħbet-i yārāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 8). [e,]

eblak: Alacalı, karışık renkli.

meydān-ı 'arş **eblak-ı** ikbālūme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme māh-ı nev rikāb (Gazel 12, Mısra 5). [eblak-ı, -ı]
çābük-süvār-ı **eblak-ı** eyyām-ı rüzġār
bālā-nişān-ı ma'reke-i āķirü'z-zamān (Gazel 137, Mısra 7). [eblak-ı, -ı]

ebr: Bulut, sehab.

mihr-i sipihr-i saltanat u müştērî-fütun
ebr-i yem-âstîn meh-i gerdün-âsumân (Gazel 137, Mısra 12). [ebr-i, --i]
ebri şimden gerü âhum n'ola berbâd itse
târ-mâr itdi saçın yüz tutup ol meh nâza (Gazel 176, Mısra 3). [ebri, -i]
mihre hâ'il **ebirdür** rüyuñda hañ ey meh-cebîn
sâye şalmış aħmed'e yâ şeh-per-i rûhu'l-emîn (Kaside 2, Mısra 1). [ebirdür, -dür]
hafif lutfına nisbet şehâ-yı **ebr-i** şikâl
uyup zelâzile ger hıffet itmeseydi zemîn (Kaside 1, Mısra 27). [ebr-i, --i]
murâd mîvesin alam ümîd şâhından
iderse bâğ-ı dile **ebr-i** re' fetûñ feyezân (Kaside 6, Mısra 42). [ebr-i, --i]
mihrüñ-ile ağlamakdan öldüm ey mâh üstüme
ebr giryân mihr süzân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 4). [ebr,]

ebr içre: Bulut içinde.

zülfin nesîm açup ruñ-ı cânân görünmedi
ebr içre kaldı mihr-i dırağşân görünmedi (Gazel 190, Mısra 2). [ebr içre,]

ebr-i nîsân: Nisan bulutu (Nisan yağmurları bağlamında).

dâne dâne hañ-ı rüyuñdan 'araqlar kim tamar
ebr-i nîsân şan kılur her kañresin dürr-i semîn (Kaside 2, Mısra 6). [ebr-i nîsân,]
evc-i rif atde aña olmağ-ıla hem-sâye
ebr-i nîsân-ıla yeksân ola mı pây-e-i düd (Kaside 5, Mısra 16). [ebr-i nîsân-ıla, -ıla]

ebr-i sefid: Beyaz bulut.

hazz ider cebhe-i tâbânûña dil bakmakdan
güyyâ **ebr-i sefid** içre meh-i garrâsın (Gazel 151, Mısra 4). [ebr-i sefid,]

ebr-i siyeh: Kara bulut.

şanmışam **ebr-i siyehden** meh-i nev itdi tülû'
güşe-i zülfi siyâhında görüp ebrûsın (Gazel 152, Mısra 3). [ebr-i siyehden,]

ebrü: Kaş.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi tülû'
güşe-i zülfi siyâhında görüp **ebrûsın** (Gazel 152, Mısra 4). [ebrûsın, -sı, -n]
tîr olup müjgânlaruñ **ebrûñ** olaldan yâ 'alî
bîm-i cân kıldı gözüme uyhu'yı rü'yâ 'alî (Gazel 195, Mısra 1). [ebrûñ, -ñ]
dağı kemâl-i hüsn-ile halka görünmedin
ebrü-yı yâra beñzemek ister hilâli gör (Gazel 39, Mısra 6). [ebrü-yı, --yı]
müjeñ helâketüm ammâ mazannem ol **ebrü**
bulınmaz egri tutulmayacak begüm toğru (Gazel 168, Mısra 1). [ebrü,]
zülfüñ elemi niçe çeksün bu yakîñ
tâk oldı gam-ı hasret-i **ebrûñ-ıla** tâkat (Gazel 20, Mısra 12). [ebrûñ-ıla, --ñ, -ıla]
ey 'aceb **ebrü** mısın ya misk tozlu bir kemân
yâ melâhat burcunuñ garrâ hilâli sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [ebrü,]
ebrûsı garrâ kâküller a'lâ
kâmet temâşâ ol cism-i sîmîn (Gazel 156, Mısra 11). [ebrûsı, --sı]
ebrûsı fikri kaddümi kıldı kemer-mişâl
tâk oldı hecr-i yâr-ıla tâkat didükleri (Gazel 201, Mısra 11). [ebrûsı, --sı]
firâk-ı kâmet ü **ebrûsı-y-ıla** kan ağlar
göz açmaz ansuz elem-dide gözlerüm bir ân (Kaside 6, Mısra 19). [ebrûsı-y-ıla, --y-ıla]

ecel: Muayyen olan vâde, ömrün sonu, hayatın son demi.

korkuluk çekmedin geçen şulehâ
köprüdür âdeme **ecel** didiler (Gazel 34, Mısra 8). [ecel,]

katılmaz **ecel** da 'vete geldükçe dile ğam
hâcet degül e şöhet-i yârâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 7). [ecel,]

ecelâ: Pek belli, çok âşikâr olan.

kılmış 'izâruñ âyînesin şâf zü'l-celâl
ecelâ cemâle zâtike fi-ahseni 'ş-şifât (Gazel 18, Mısra 8). [ecelâ,]

edâ: Naz, işve, cilve.

rengin ü nâzûk eyle **edâñi** yakîniyâ
Vaşf it lebin 'ubeydî gibi nûkte-dân olup (Gazel 16, Mısra 9). [edâñi, -ñ, -ı]

edâ-yı hûb: Hoş bir edâ.

ey yakîni bu **edâ-yı hûb-ı** şekker-bâr-ıla
Mısr-ı nazmuñ tûfî-i şîrîn-mağâlî sen misin (Gazel 158, Mısra 11). [edâ-yı hûb-ı, -ı]

edhem-veş: (İbrahim) edhem gibi.

libâsı jende kıl abdâl ol ibni **edhem-veş**
yakîni 'ışkına giy kara şalı dervîş'üñ (Gazel 115, Mısra 13). [edhem-veş,]

ednâ: Pek aşığı, en bayağı, çok alçak.

rind olanuñ kadri 'âlî zâhidüñ miqdârî dün
âsitân-ı yâra bak a'lâ vü **ednâ** bundadır (Gazel 42, Mısra 4). [ednâ,]
bulmaz ehl-i harâbâtuñ bir **ednâ** pâyesin
şöfî-i şad-sâle yüz kez olsa şâhib-erba'ın (Gazel 155, Mısra 7). [ednâ,]

efâz: Faziletli, erdemli kimseler.

efâzıla eşigi oldı ka'be-i âmâl
hüdâ kılup seni gûlzâr-ı şer'de her-bâr (Kaside 1, Mısra 79). [efâzıla, -ıla]

efendi: "Ey dost, arkadaş!".

la'lüñ metâ'ina dem-i naqd al gözyaşın
itme bahâne söyle **efendi** bahâ nedür (Gazel 57, Mısra 6). [efendi,]
efendi sen şeh-i hüsn iken âh u vâh idicek
ya ben gedâ bu kadar derdle niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 5). [efendi,]

efgân: Acı ile bağırıp çağırma, inleme, feryat.

bezm-i miñnetde yakîni bes-idi **efgânum**
bir yaña sen de çü ney nâle kılup neylerdüñ (Gazel 109, Mısra 9). [efgânum, -um]
küyında döküp gözyaşını nâleler itdüm
üyürken o yarı gice **efgânum** uyardı (Gazel 184, Mısra 8). [efgânum, -um]
yiridür ey yüzi gül güş iderseñ **efgânum**
ki bâğ-ı nazma benem bülbül-i bülend-elhân (Kaside 6, Mısra 51). [efgânum, -um]

efgân id-: Feryat etmek, haykırmak.

gölşen-i küyuñda güş it murğ-ı cânuñ nâlesin
gül-ruhuñçün şad hezâr **efgân iden** bülbül budur (Gazel 53, Mısra 8). [efgân iden, -en]

efgân it-: Feryat etmek, inlemek, sızlanmak.

âh idüp didüm aña güşuña nâlem yetmez
güş idüp didi o gül-ruh yeter **efgân itdüñ** (Gazel 110, Mısra 14). [efgân itdüñ, -dün]

efkār: Endişe, tasa, kaygı, üzüntü, keder.

ehl-i 'irfān ol kılup tahşil 'irfāniyyeti
neyse **efkārın** ko ey zāhid tesellā bundadır (Gazel 42, Mısra 14). [efkārın, -ın]

eflāk: Felek, baht, kader.

eflāke şaldı kevkebei kūs u na' remüz
zār itdi çeng-i zühre'yi 'ūd u taninümüz (Gazel 74, Mısra 7). [eflāke, -e]
yakīnī husrevā bir şā'ir-i hōş-güydur k'anuñ
belāgat tōpını **eflāke** atdı çarh meydānı (Gazel 187, Mısra 20). [eflāke, -e]
meh-i sipihr-i kemālüz 'utārid-i **eflāk**
yazar şahife-i hūrşiyde her kelāmumızı (Gazel 189, Mısra 7). [eflāk,]

efrād: İnsanlar, fertler.

yakīnī bil bunı tecrīd-ile tevhīde irdüñse
Yakīnī cevher-i ferdüz bizüm **efrādımız** yokdur (Gazel 48, Mısra 14). [efrādımız, -ımız]

efsāne: Dillere destan olmuş hikaye, meşhur olmuş hikaye.

cem gibi nāmuñı devr eylemedin **efsāne** (Müseddes 3, Mısra 22). [efsāne,]
ne disün söylesün ālām-ı gamı tūfī-i dil
diñlemezsin sözün añlarsın anuñ **efsāne** (Gazel 173, Mısra 4). [efsāne,]

efsün: Sihir, büyü.

iletdüñ meclise **efsün-ıla** dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey vā'ız mücerreb bir du'ā vardur (Gazel 51, Mısra 7). [efsün-ıla, -ıla]
mühr idüp 'aks-i leb-i yārı süleymān yine
her perī-peykeri **efsün** ile teşhīr itmiş (Gazel 82, Mısra 6). [efsün,]
dil almağda müjeñ 'ayyārdur **efsün** okur ammā
'aķıllar çāk olur sihr eylese ol nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 9). [efsün,]

efzāl: Üstün, en faziletli.

limā'kdaratu 'alā vāhīdin mine'l-**efzāl**
yakīnī pertev-i mihr-i 'ināyetün ister (Kaside 1, Mısra 69). [mine'l-efzāl,]
vaşf-ı bī-haddün ta'rīf degüldür haddüm
yoğ-ımiş kişver-i **efzālüne** eṭrāf u ḥudūd (Kaside 5, Mısra 30). [efzālüne, -üne]

efzün kıl-: Arttırmak, çoğaltmak.

kıldı zībālīgınuñ ziverin **efzün** üsküf
yaraşur giyse o la'l-i lebi mey-gün üsküf (Gazel 90, Mısra 1). [efzün kıldı, -dı]

efzün ol-: Artmak, çoğalmak.

cemālün mazharıdur pertev-i mihri yakīnī'nüñ
n'ola gün günden **efzün olsa** ḥüsnün ey hilāl-ebur (Gazel 167, Mısra 16). [efzün olsa,]
ğam degül gün günden **efzün olsa** ḥaṭṭ-ı 'arızuñ
zerrelerden mihre hiç irmez zevāl ey nāzenin (Kaside 2, Mısra 11). [efzün olsa,]

eger: "Eğer" edatı.

bulımazlarsa **eger** feyz-i ḥimāyetle şeref
kullaruñ pādīşehüm 'afva liyākat bulmaz (Gazel 66, Mısra 7). [eger,]
belā-yı gūşsa ile cān virür dil-ḥasta 'aşıklar
eger olmaz-ısa derd ehline dārü'ş-şifā meclis (Gazel 77, Mısra 14). [eger,]

vaşl-ı yāra irmek isterseñ **eger**
ey yakīnī 'ışka eyle ittibā' (Gazel 85, Mısra 9). [eger,]
görmese nāşihīn **eger** eglenimez mürīd olan
pīr-i muğānī görmedüm ağların ihtiyār yok (Gazel 95, Mısra 5). [eger,]
cismüñ ğubārını yele vir dir-iseñ **eger**
gülzār-ı kūy-ı yāra yakīnī gibi irem (Gazel 126, Mısra 19). [eger,]
ölürsem zūlf ü kaddūñçün **eger** ey serv-i hōş-bālā
tūram maḥşerde 'abbāsī 'alemlerle mezārımdan (Gazel 141, Mısra 5). [eger,]
bu deyr-i miḥnet-ābāduñ **egerçi** şūreti çokdur
eşer görmezse eglenmez gönül naḫş-ı nigārımdan (Gazel 141, Mısra 9). [egerçi, -çi]
dehān-ı yār için virdüm karār u şabrımı bāda
egerçi yok yire geçdüm yakīnī cümle varımdan (Gazel 141, Mısra 12). [egerçi, -çi]
eger bir kāmēti çeng ise def gibi gerer göğsin
bu kânūnı gider şālum meye niçe yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 3). [eger,]
alurdum mīve-i maḫşūdumı şāh-ı sa 'ādetden
eger ol serv sīb-i ğabğabından virse şeftālū (Gazel 167, Mısra 6). [eger,]
sipāh-ı eşk-ile talan idem gönül şehrin
o şāh-ı hūsn **eger** isterse inhizāmumızı (Gazel 189, Mısra 6). [eger,]
tūbā kadūñ hevāsı-y-ıla gönülüm ey perī
Uçmaḫ dilerdi kūyuña olsa **eger** peri (Gazel 200, Mısra 2). [eger,]
kūlın iderse **eger** şeh-süvār-ı esb-i murād
fezā-yı midḥat-i zātında eyleyem cevālān (Kaside 6, Mısra 31). [eger,]
piyāde kalsam **eger** hūnk-i himmet-i şehsüz
olam ğam iline gül-gün-ı eşkümle revān (Kaside 6, Mısra 35). [eger,]
andadur cānum **egerçi** cism-i pūr-ḥam bundadur
zevk-ı 'ışkı virmezsin dūnyāya 'ālem bundadur (Gazel 43, Mısra 1). [egerçi, -çi]

eger kim: Eğer ki.

hıram-ı kaddūñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa taḥrīk-i bāda serv-i revān (Kaside 6, Mısra 18). [eger kim,]

egerçi: "Eğer" şayet, koşul anlamı veren bağlaç.

egerçi zāhiren ben zerre-veş ḥāk-ile yeksānam
ḥaḳīḳat āsumānında velī mihr-i dıraḫşānam (Gazel 124, Mısra 1). [egerçi,]
egerçi aḫşama karşı bakılmaz āyineye
olur 'izāruña zūlfūñ yanında dil nigerān (Gazel 136, Mısra 11). [egerçi,]
başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi farz-ıdı bu kim zamān-ı mazīde (Kaside 1, Mısra 32). [egerçi,]

egle-: Avutmak, oyalamak.

seferde kaldı ol ārām-ı cānum eglendi
bu ḥasta gönülümü yā ben kimüñle **egleyeyin** (Gazel 160, Mısra 4). [egleyeyin, -yeyin]
ne āh ü zāra meded var ne 'arz-ı hāle mecāl
ne çāre **egleyeyin** bilmezsin 'aceb n'ola ḥāl (Müseddes 2, Mısra 8). [egleyeyin, -yeyin]
bu deyr-i miḥnet-ābāduñ **egerçi** şūreti çokdur
eşer görmezse **eglenmez** gönül naḫş-ı nigārımdan (Gazel 141, Mısra 10). [eglenmez, -mez]
ġılāf-ı sīnede **eglendi** tīg-ı 'uryānuñ
ininde uykuuya varmış yılana beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 3). [eglendi, -di]
ġılāf-ı sīnede **eglendi** tīg-ı 'uryānuñ
ininde uykuuya varmış yılana beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 7). [eglendi, -di]
seferde kaldı ol ārām-ı cānum **eglendi**
bu ḥasta gönülümü yā ben kimüñle egleyeyin (Gazel 160, Mısra 3). [eglendi, -di]
görmese nāşihīn **eger** **eglenimez** mürīd olan
pīr-i muğānī görmedüm ağların ihtiyār yok (Gazel 95, Mısra 5). [eglenimez, -i, -mez]

egri: Eğri. Yan.

bir iki yüzölü **egridür** tıguñ
Okıların ehl-i istikâmetdür (Gazel 64, Mısra 5). [egridür, -dür]

egri otur toğru söyle-: Eğri otur doğru konuş.

fırâk iderse de pîr eyle vaşf kâmetini
Yakînî **egri otur söyle** tek hemân **toğru** (Gazel 168, Mısra 8). [egri otur toğru söyle,]

ehl: Ehil, bir işten anlayan.

mağrûm **ehl-i** 'ışk u 'adû mağrem-i vişâl
bûlbûl esîr-i hâr-ı cefâ gül enîs-i zâğ (Gazel 87, Mısra 7). [ehl-i,]
kimdür yakînî dir iseñ ey pâdişâh-ı hüsn
bir 'uzlet **ehli** mu'tekif-i gûşe-i ferâğ (Gazel 87, Mısra 10). [ehli, -i]
zûr **ehli** geçindüñ diyü meclisde mey-i nâb
kıldı leb-i sâkî anı mey-dâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 13). [ehli, -i]
hârâbât **ehlinüñ** erkânını bilmezken ey zâhid
idersin da'vî-i 'irfân olur mı böyle nâdânlık (Gazel 93, Mısra 5). [ehlinüñ, -inüñ]
luţfuñ anuñ zuhûrına olsa n'ola zâhîr
şâhum yakînî gibi bir **ehl-i** kemâl yok (Gazel 94, Mısra 10). [ehl-i,]
kapuñı ka'be-i **ehl-i** şafâya beñzetdüm
Ruḥ-ı münîrünüñ nûr-ı hudâ'ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 1). [ehl-i,]
cümlesi sâde-derûn **ehli** cılasın dilber
ser virürler reh-i meydân-ı vefâda anlar (Müseddes 1, Mısra 23). [ehli, -i]
bir iki yüzölü egridür tıguñ
Okıların **ehl-i** istikâmetdür (Gazel 64, Mısra 6). [ehl-i,]
zevraḥ-ı bâde-ile gördi ḥurûşın dilimüñ
cüş ider bencileyin **ehl-i** hevâdur deryâ (Gazel 1, Mısra 4). [ehl-i,]

ehl-i cinân: Cennet ehli, cennete layık.

rif at-i hâlümüze gıbta ider **ehl-i cinân**
sâye-i re'fetini şalsa bize tûbâmuz (Gazel 68, Mısra 3). [ehl-i cinân,]

ehl-i derd: Dertli olanlarñ âşıkları.

ehl-i idrâke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse serde külâh (Gazel 183, Mısra 8). [ehl-i derd,]

ehl-i dil: Gönül dilinden anlayan.

ey dil tarîḳ-ı ḥaḳda geçersin çün **ehl-i dil**
her dem reh-i fenâda ceres-vâr nâle kıl (Gazel 120, Mısra 1). [ehl-i dil,]
oldı mengüş-ı gûş-ı **ehl-i dilân**
ey yakînî bu nazm-ı dür-bâruñ (Gazel 105, Mısra 13). [ehl-i dilân,]
mevc-i baḥr-i zâtın **ehl-i dilde** peydâ eyleyüp
kaṭre-i nâçizde pinhân olan 'ummânı gör (Gazel 38, Mısra 1). [ehl-i dilde,]

ehl-i ğınâ: Zenginler, zengin kimseler.

faḳrumuzla iderüz **ehl-i ğınâyı** pâ-mâl
ey yakînî n'ola el virmez-ise dünyâmuz (Gazel 68, Mısra 9). [ehl-i ğınâyı, -yı]

ehl-i hâl: Gönül ehli; İlâhi tecellilere ve mânevi feyze mazhar olan.

ey yakînî devlet-i 'uḳbâya zâhid muntaḳır
ehl-i hâl olan bilür anı ki hâlâ bundadır (Gazel 42, Mısra 16). [ehl-i hâl,]

ehl-i harâbât: Meyhane ehli, meyhanede bulunanlar.

bulmaz **ehl-i ḥarābātuñ** bir ednā pāyesin
şöfi-i şad-sāle yüz kez olsa şāḥib-erba'ın (Gazel 155, Mısra 7). [ehl-i ḥarābātuñ, -uñ]

ehl-i hevā: Gününü gün eden, günlük yaşayan, havai nitelikte insan, haylaz.

hecrüñde her dem **ehl-i hevā** āh u vādudur
bād-ı hevāsı manşib-ı 'ışkuñ ziyādedür (Gazel 41, Mısra 1). [ehl-i hevā,]

ehl-i idrāk: Düşünce sahipleri, her şeye akıl erdirenler.

ehl-i idrāke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse serde külāh (Gazel 183, Mısra 7). [ehl-i idrāke, -e]

ehl-i 'irfān: İrfan sahibi, bilgili.

ehl-i 'irfān ol kılup taḥşil 'irfāniyyeti
neyse efkārın қо ey zāhid tesellā bundadır (Gazel 42, Mısra 13). [ehl-i 'irfān,]

ehl-i 'ışk: Aşk ehli, âşık.

tāc u tahta bir ḥaṣīr-ile sifāli virmez
başdan **ehl-i 'ışk** olanlar bī-ser ü sāmān gerek (Gazel 98, Mısra 12). [ehl-i 'ışk,]
hırz-ı imān ḥaṭṭ-ı rüyuñ hırz-ı cān ḥaṭṭ-ı lebüñ
yazdı anı **ehl-i 'ışk** için kirāmen kātibin (Kaside 2, Mısra 28). [ehl-i 'ışk,]
gör **ehl-i 'ışkuñ** pişesin bil gönölümün endişesin
taşlara nāmum şişesin çaldum meded çaldum meded (Gazel 25, Mısra 11). [ehl-i 'ışkuñ,]
gonca-i kalbin **ehl-i 'ışkuñ** açar
şekkerin leblerüñle güftāruñ (Gazel 105, Mısra 5). [ehl-i 'ışkuñ,]

ehl-i 'ışk ol-: Aşk ehli olmak, aşktan anlamak, gerçek aşık olmak.

bülbül gibi bahār ericek **ehl-i 'ışk olan**
şeydālīk itmesün mi ḥuşūşan cüvān ola (Gazel 6, Mısra 7). [ehl-i 'ışk olan 'ışk olan, -olan]

ehl-i kalem: Yazı işleriyle uğraşan.

ruhdan gubār-ı ḥaṭṭı tırāş itdi tīg ile
Evrākı güyiyā ider **ehl-i kalem** tırāş (Gazel 78, Mısra 4). [ehl-i kalem,]

ehl-i kerāmet: Keramet ehli.

çāk itse kalbi ğamzeñ gönölümdekin bilürdün
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla (Gazel 170, Mısra 4). [ehl-i kerāmet,]

ehl-i kubūr: Kabir ehli, ölüler.

dā'imā kavş-ı kazādan atılır tır-i fenā
ey gönöl şanki nişānidur anuñ **ehl-i kubūr** (Gazel 40, Mısra 4). [ehl-i kubūr,]

ehl-i luğat: Dil sahipleri II Söz söylemekten anlayanlar.

ey yakīnī o bütüñ nükterin fehm eyle
ne bilür **ehl-i luğat** terk idelüm kıamusın (Gazel 152, Mısra 10). [ehl-i luğat,]

ehl-i mahabbet: Muhabbet ehli, aşıklar.

ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhān'a kim bakar
ehl-i mahabbetüñ gözi ol ḥāk-i pādudur (Gazel 41, Mısra 4). [ehl-i mahabbetüñ,]

ehl-i mātem: Yas tutanlar.

lâyık mıdur ki vaşluñ-ıla şād iken cihān
biz devletünde pâdişehüm **ehl-i mātemüz** (Gazel 73, Mısra 10). [ehl-i mātemüz, -üz]

ehl-i nişest ol-: (Meyhane) Sakinlerinden olmak.

şuyı bol ra' nā havāsı var sürür-efzā makām
gel **olalum** hāne-i mey-hānede **ehl-i nişest** (Gazel 21, Mısra 6). [ehl-i nişest olalum, -alum]

ehl-i şalāh: Doğru, dürtüst olan.

hevesüm 'ilm ü gönüm **ehl-i şalāh**
dilüme vird lā ilāhe sivāh (Gazel 183, Mısra 3). [ehl-i şalāh,]

ehl-i şevk: Şiddetli arzu edenler, isteyenler II Âşıklar.

salar sevdāya çok ferzāneyi evvel-bahār ammā
cünün-ı **ehl-i şevka** ruhlarıñ tekrār olur bā'is (Gazel 22, Mısra 8). [ehl-i şevka,]

ejder: Az çok yılana benzeyen efsanevi, korkunç, pek büyük hayvan. // Sevgilinin saçı.

dil-i vīrānı ey saçı **ejder**
Vuşlatuñ gencine maḥal didiler (Gazel 34, Mısra 21). [ejder,]

ejderhā: Korkunç ve hayālî bir hayvan.

ağzına niçün atıldıñ varup **ejderhānuñ**
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış (Gazel 81, Mısra 9). [ejderhānuñ, -nun]
bilmezem her şeb ne sihr eyler ḥayāl-i zülf-i dōst
pür kılar biñ başlu **ejderhā-y-ıla** vīrānemi (Gazel 198, Mısra 4). [ejderhā-y-ıla, -y, -ıla]

eksüg: Eksik; ucuz.

cān virmek-ile la'lüne dil degmesün artuğ
ey ḥvāce-i ḥüsn **eksüğe** ister degerinden (Gazel 148, Mısra 6). [eksüğe, -e]
mecnūndan maḥabbetümi **eksük** añlama
yanumda artuğ añma anı ey perī-ḥişāl (Gazel 116, Mısra 9). [eksük,]

eksük degül: Eksik değil, her zaman var.

derbend-i kākülünde ḥarāmī gözinden āh
eksük degül yaḥīnī müdām iḥtirāzumuz (Gazel 72, Mısra 14). [eksük degül,]

eksük itmez: Her zaman bulundurmak; uzun ara vermemek.

cefāsı sengini ol yār **eksük itmez-iken**
nedür dil āyinesinde bu inkisār 'aceb (Gazel 14, Mısra 5). [eksük itmez-iken, -iken]

el: Başkası, yabancı, el(ler).

şems-i tebrīzī gibi her gün güneş
başını alup **ele** eyler semā' (Gazel 85, Mısra 6). [ele, -e]
bir merḥabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey boyu şimşād **elüñ** biri (Gazel 200, Mısra 6). [elüñ, -üñ]
aña yaḥīnī müşterīdür naqd-i cān-ıla
virme metā'-ı vaşluñı ey meh-liḳā **ele** (Gazel 179, Mısra 10). [ele, -e]
kılaydı emrüne fi'l-hāl devlet istikbāl
velī meşel-durur **eller** içinde ḥayr-ı umūr (Kaside 1, Mısra 34). [eller, -ler]

el: El (uzuv); bir durum veya olayın birisinin idaresi altında olması.

be dilber beni öldürdün sağ ol **elümden** ne gelür
bağrum kan ile töldürdün sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 1). [elümden, -üm, -den]
be dilber beni öldürdün sağ ol **elümden** ne gelür
bağrum kan ile töldürdün sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 2). [elümden, -üm, -den]
şu gibi alçağ' akarsın beni odlara yakarsın
ne kıya kıya bakarsın sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 4). [elümden, -üm, -den]
yüregümi kebâb itdün yıkup gönlüm harâb itdün
çün benden ictinâb itdün sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 6). [elümden, -üm, -den]
bilmezsin n'eyledün n'itdün sefer tedârükin itdün
beni cansuz kodın gitdün sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 8). [elümden, -üm, -den]
hastalar hâlin bilmezsin gözümün yaşın silmezsin
derdûme devâ kılmazsın sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 10). [elümden, -üm, -den]
dem mi var gözüm kan tölmez hâlûme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 12). [elümden, -üm, -den]
her hâra takıl gül gibi ben inleyin bülbül gibi
yas tutayın sünbül gibi sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 14). [elümden, -üm, -den]
felek kişiye yâr olmaz güzellik ber-karâr olmaz
bu 'âlem pâyidâr olmaz sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 16). [elümden, -üm, -den]
yakînî kuluñdan kaçduñ yüzi şuyın yire saçduñ
bağrında şerhalar açduñ sağ ol **elümden** ne gelür (Gazel 65, Mısra 18). [elümden, -üm, -den]
al sazı muṭribâ **ele** sâkî şarâbı şun
def -i gama bu ikisidür çâre-sâzumuz (Gazel 72, Mısra 7). [ele, -e]
pîr-i muğân naṣîhatini tut mey al **ele**
vâ'ız sözünü fıkı ider olsañ me'âl yok (Gazel 94, Mısra 5). [ele, -e]
dilde la'l-i leb-i yâr **elde** tolu câm-ı şafâ
ey yakînî baña beñzer kanı sâfi-meşreb (Gazel 13, Mısra 11). [elde, -de]
elde çevgân-ı ser-i zülfüñi oynatdukca
güy ider başın aña 'aşk-ı ser-bâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 5). [elde, -de]
zülfi-i leyli'ñe 'arz-ı hâl iderin
'ışk-ı mecnûn **elümde** şüretdür (Gazel 64, Mısra 16). [elümde, -(ü)m, -de]
kıyâsın idemez-iken mühendisân hayâl
elüm niçe ire tahrîr-i vâsıf-ı fazluña kim (Kaside 1, Mısra 66). [elüm, -üm]
pây-mâl ider-ise ğuşşa seni
elüñe câm-ı 'işret al didiler (Gazel 34, Mısra 6). [elüñe, -üñ, -e]
geçmedin devr-i şebâb al **elüñe** şahbâyı
günüñi 'ış-ile geçür çekme ğam-ı dünyâyı (Müseddes 3, Mısra 1). [elüñe, -üñ, -e]
aldı zîr-i destine kaddün çenârı darb-ı dest
söylenür **ellerde** bu kim dest-ber-bâlâ-yı dest (Gazel 21, Mısra 2). [ellerde, -ler, -de]
elüñde hâtemüñi gördüm ey resül-hıṣâl
esâs-ı ka'be-i âmâl hâk-i pâyüñdur (Kaside 1, Mısra 51). [elüñde, -üñ, -de]

el: (mec.) Elden bırakmamak.

ķoma **elden** tarîķ-ı aşk-ı şakın
ey yakînî reh-i hidâyetdür (Gazel 63, Mısra 13). [elden, -den]

el çek-: Zararı görülen bir işi, alışkanlığı yapmaktan vazgeçmek, bırakmak.

rindüz ki geçmezüz mey-i hamrâdan **el çeküp**
tâ almayınca sâkî-i devrân ayağumuz (Gazel 69, Mısra 5). [el çeküp,]

el şun-: El uzatmak, cüret etmek.

ķulpu destüñde ķalur her neye **el şunduñsa**
geç hevâdan yûri ey dil oñacaķ ķara yapış (Gazel 81, Mısra 3). [el şunduñsa, -dun, -sa]

el uzat-: Dokunmak istemek II kendine almak istemek.

görüp aşüfte olduğum iller
zülf-i yāra **uzatma el** didiler (Gazel 34, Mısra 18). [el uzatma,]

el vir-: Yardımda bulunmak, destek çıkmak.

ğam-ı hicrân-ıla cümle gezeyin ye's ü hırmânî
dilâ ser-rişte-i ümmîdüñ **el virmek** müyesserdür (Gazel 61, Mısra 6). [el virmek,]
faḫrumuzla iderüz ehl-i ğınâyı pâ-mâl
ey yakînî n'ola **el virmez-ise** dünyâmuz (Gazel 68, Mısra 10). [el virmez-ise,]
pây-büs-ı nigâr devletdür
el virürse 'azîm rif'atdır (Gazel 64, Mısra 2). [el virürse,]
olup bahtum müsâ'id **el vireydi** nâgehân tâli'
olurdu ḫaneme gün gibi ol nâ-mihribân tâli' (Gazel 86, Mısra 1). [el vireydi,]

ele al-: Elinde tutmak, eline almak.

bir mehûñ gerdenine kol dolayup hâle gibi
câm-ı gül-günı yakînî **ele al** lâle gibi (Müseddes 3, Mısra 30). [ele al,]
devr-i güldür **ele al** câm-ı şarâb-ı gül-fâm
nüş idüp gül gibi la'lîn-kaḫeḫ ol mest-i müdâm (Müseddes 3, Mısra 17). [ele al,]
seḫerde şanma güle jâle virdi dürr-i bahâ
nihâl-i gülbün **ele aldı** cevherî kalkın (Kaside 3, Mısra 18). [ele aldı,]
'âlemün 'işretine cem gibi mâ'il degülin
almazın meclis-i şâḫide **ele** câm-ı şarâb (Gazel 10, Mısra 4). [ele almazın, -ın]

elem: Üzüntü, tasa, keder.

zülfün **elemini** niçe çeksün bu yakînî
tâḫ oldı ğam-ı ḫasret-i ebrûñ-ıla tâḫat (Gazel 20, Mısra 11). [elemini, -i, -ni]
dükenmeye **elemüm** ḫaşre dek beyân olsa
ḫikâyet-i ğam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 17). [elemüm, -üm]

elem-dide: Keder görmüş.

fırâḫ-ı kâmet ü ebrûsı-y-ıla ḫan ağlar
göz açmaz ansuz **elem-dide** gözlerüm bir ân (Kaside 6, Mısra 20). [elem-dide,]

elez: Daha lezzetli, en lezzetli.

zevk-ı ḫelvâdan **elezdür** bize bu ni'met-i ḫüb
ki miyâna gele bir lebleri pâlûde güzel (Gazel 119, Mısra 11). [elezdür, -dür]

elf: 1000, bin.

o kişvere dahı başmadı pây peyk-i ḫayâl
li'enne midḫate bi-fazlı sinân **elfi** sinân (Kaside 1, Mısra 68). [elfi, -i]

elfâz: Kelimeler, lafızlar.

reşk-i **elfâz-ı** güher-bâruñdan ey sîmîn-beden
başına lûlû-yı şehvârûñ şadef zindân olur (Gazel 54, Mısra 11). [elfâz-ı,]
eşigi muştafa'nuñ ka'be-i ḫacâtdur ey dil
bu **elfâz-ı** şafâ-perverd-ile ben anda ḫassân'am (Gazel 124, Mısra 16). [elfâz-ı,]

el-ğarîbü ke'l-a'mâ: Kör gibi kimsesiz, zavallı.

remedden oldu gözüm gurbet içre nâ-bînâ
meşel-durur ki dinür **el-ğarībū ke 'l-a 'mā** (Gazel 3, Mısra 2). [el-ğarībū ke 'l-a 'mā,]

el-hak: "Hak ve gerçek olan budur" anlamına gelen ifade.

anı nüş eyleyen âb-ı hayât-efzâya meyl itmez
mey ü şahbâda **el-hak** başka şöfi bir şafâ vardır (Gazel 51, Mısra 10). [el-hak,]

elhamdüli 'llāh: Allah'a şükürler olsun.

gönül nakdini teslim eyledüm ol hıvâce-i hüsne
metâ 'ı vaşlını **elhamdüli 'llāh** râygân buldum (Gazel 128, Mısra 8). [elhamdüli 'llāh,]

eli altında: (Eli altında olmak) Hakimiyeti, emri altında olmak.

hōş geçdüğü besdür **eli altında** çenârūñ
bîd istemesün kişver-i gülşende hilâfet (Gazel 19, Mısra 3). [eli altında,]

elif: Arap alfabesinin ilk harfi II aşığın sinesindeki elife benzer çizik şeklindeki yaralar.

şerh itmege ne çekdügümi kadd-i yâr için
yir yir **elifler** oldu tenümde zebân-ı hâl (Gazel 116, Mısra 6). [elifler, -ler]
cism-i bârîküm pür itdi dâğlarla her **elif**
ey yakînî bir nihâl-i berg ü bârum var yeter (Gazel 36, Mısra 9). [elif,]
kâmetün hecrinde 'azm itdi belâ şahrâsına
sînem üzre her **elif** bir reh-güzârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 6). [elif,]
dökerse tahta-i remle izün tozın remmâl
şihâb **elif** bedeninde nücüm yir yir dâğ (Kaside 1, Mısra 60). [elif,]

elif çek-: Elif harfi gibi göğüste boylamasına yara açmak.

elif çek sîneme ey serv senden bir nişân kalsun
tenün nâr-ı mahabbet yanmadan hâkister eylerse (Gazel 161, Mısra 3). [elif çek,]

elle-: Dokunmak, uğraşmak.

ne biter **ellenilen** verd-i tarîdan ey dil
bâğ-ı dehr içre biter her gül-i pür-hâra yapış (Gazel 81, Mısra 7). [ellenilen, -nilen]

elmās: Elmas, değerli bir taş.

ma 'den-i **elmāsî** bir deryâ olur dil gūyiyâ
cevher-i tîguñ şu dem kim sînede pinhân olur (Gazel 54, Mısra 9). [elmāsî,]

elmās-ı hased: Kıskançlık, çekememezlik elması.

la 'l ü dendānuñ-içün gevher-i nazmum işidüp
deldi **elmās-ı hased** bağrını dürr-i 'aden 'ün (Gazel 113, Mısra 12). [elmās-ı hased,]

eltâf: Lâtif, güzel, hoş (olan).

maşnık-ı envâr-ı **eltâf-ı** ilâhî ol müdām
eyledükçe mağrîbe hırşiyd-i enver ilticâ (Gazel 5, Mısra 13). [eltâf-ı,]

eliün çek-: Vaz geçmek.

şemşîr-i gamzesinden **eliün çek** yakînî 'yâ
saña seni gerekse o dil-gîrden kesil (Gazel 120, Mısra 9). [eliün çek,]

eliün kaldur-: Dua için el açmak.

yaķınî lâf u güzâfî ko eyle şâha du 'â
niyâza **ķaldur elüñ** süy-i ĥazret-i mennân (Kaside 3, Mısra 30). [elüñ ķaldur,]

em-: Dudak, dil ve soluk yardımıyla bir şeyi içine çekmek.

göl gül olsa ruĥın öpsek lebi cāmın **emsek**
gele gül mevsimi 'İş-i mey-i gül-fām olsa (Gazel 175, Mısra 9). [emsek, -se, -k]
belâ-yı hecr-ile cân virdi yürken pister-i ġamda
zülâl-i la 'lini **emdüm** ĥayât-ı cāvidân buldum (Gazel 128, Mısra 4). [emdüm,]

emdür-: Emdirmek II sunmak, bahşetmek.

emdürüp bu dil-i bīmāra lebüñ şerbetini
ey taḫībüm dimedüñ ĥâtırını ĥoş ideyin (Gazel 159, Mısra 9). [emdürüp, -(ü)p]

emek: Bir iş uğruna gayret ve çaba sarf etmek.

bulmaġa feyz rāh-ı ĥarābāta sālîk ol
bu yolda zāyî ' olmaz **emek** isteyen bulur (Gazel 55, Mısra 4). [emek,]

emek çek-: Emek çekmek (harcamak, sarfetmek): Bir şeyin olması için çalışmak, zahmet çekmek.

çekemezsin kināra ol servi
çekme zāyî ' yire yaķınî **emek** (Gazel 97, Mısra 16). [emek çekme,]

emîn: Herhangi bir konuda tereddüt ve şüphesi olmayan, kesin olarak kanaat getirmiş bulunan (kimse).

cihānı hîçe alaldan 'aceb **emînüz** kim
ziyāde buldı ĥisāb iden iltizāmumızı (Gazel 189, Mısra 3). [emînüz, -üz]

emîrâne: Emircesine, emirlere lâyk biçimde.

itdi pür-dāġ ten-i zerdî yaķınî-i gedā
ĥil'at-i 'ışķı **emîrâne** ser-â-ser giydi (Gazel 193, Mısra 10). [emîrâne,]

emr: Bir şeyin yapılması veya yapılmaması hususunda bildirilen kesin hüküm, hükmüne uyulması istenen zorlayıcı söz, buyruk.

lebüñde ĥat nigîn-i la 'lde şan ism-i a 'zamdur
anuñçün **emrüne** dil ey perî-peyker müsahĥardur (Gazel 61, Mısra 14). [emrüne, -ü, -ñ, -e]
ķapuñda bende-i fermān-ber olmak tek naşîb olsun
ne **emrüñ** var-ısa cân üzre fermān eyle sulṭānum (Gazel 130, Mısra 10). [emrüñ, -üñ]
ķılaydı **emrüne** fi'l-hāl devlet istıķbāl
velî meşel-durur eller içinde ĥayr-ı umūr (Kaside 1, Mısra 33). [emrüne,]

emvāc: Dalgalar.

keştiye döndi kim düşe girdāb-ı miĥnete
emvāc-ı ķulzüm-i şaġab u şürdan beden (Gazel 146, Mısra 10). [emvāc-ı,]

en: Başına geldiġi sıfatın o sıfatın ifāde ettiġi anlamın en üstün derecesinde olduġunu belirtir.

biz mālîkân-ı kişver-i 'ışķ u maĥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş **eñ** kemînümüz (Gazel 74, Mısra 10). [eñ,]
işleri gün gibi rüşen buña hem-vār olmaz
en ĥaķîķatlısi üç gün birine yār olmaz (Müseddes 1, Mısra 32). [en,]

encüm: Yıldızlar. Kevkebler, sitâreler.

baña nisbet şu 'arā zümresi **encüm** gibidür
āsumān-ı hünere mihr-i dıraḥşānam ben (Gazel 144, Mısra 15). [encüm,]
hürşiyd-veş yakīnī tūlū' itse sözlerūn
encüm gibi görünmeye eş 'ār-ı hāverī (Gazel 200, Mısra 10). [encüm,]
bu cism-i kebūdumda olan dāğlar añlar
encümle kılan çarḥ-ı nigūsārī temāşā (Gazel 9, Mısra 4). [encümle, -le]
'arz ider nakd-i **encüm-i** eşki
māh olmuş gibi ḥarīdārūn (Gazel 105, Mısra 11). [encüm-i,]
sipihr-i nazmda **encüm** gibi maḥv oldu şā'irler
olaldan ben ma'ārif burcunuñ hürşiyd-i raḥşānī (Gazel 187, Mısra 13). [encüm]

encüm degül: Yıldız değil.

degül encüm ḥalāş olmağa bahtum zūlmet-i şebden
felekde āteş-i āhum yakar yir yir meşā'ıldür (Gazel 59, Mısra 5). [encüm degül,]

encüm-i çarḥ: Gökteki yıldızlar.

sipāh-ı kūy-ı felek-i 'tibārī **encüm-i çarḥ**
kemīne çāker-i eyvān-ı kudreti keyvān (Kaside 6, Mısra 29). [encüm-i çarḥ,]

encüm-i seyyāre: Yıldızlar kâfilesi.

gün yüzün görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış muḳābil **encüm-i seyyāre** hīç (Gazel 24, Mısra 4). [encüm-i seyyāre,]

endişe: Düşünce, kaygı.

gör ehl-i 'ışkuñ pīşesin bil gönlümün **endişesin**
taşlara nāmum şīşesin çaldum meded çaldum meded (Gazel 25, Mısra 11). [endişesin, -sin]

engüşt: Parmak.

görindi sāğar-ı mey içre ey meh 'aks-i **engüştün**
Şafaḳdan oldu gūyā kim hilāl-i āsumān tālī' (Gazel 86, Mısra 9). [engüştün, -ün]

engüştērī: Yüzük.

bir ğubār-ı miskdür ḥatt-ı lebūn kim dest-i şun'
şan düşürmişdür aña bu la'lden **engüştērīn** (Kaside 2, Mısra 10). [engüştērīn,]

enīn: İnilti, inlemek.

kevkeb nuḥūset üzre vü tālī' felek-zede
Baht-ı siyāhı itmedi bīdār **enīnümüz** (Gazel 74, Mısra 2). [enīnümüz, -ümüz]

enīn it-: İnlemek.

çemende nāleler idüp hezār **enīn itseñ**
Yakīnī gūşına girmez o verd-i ḥandānuñ (Gazel 102, Mısra 13). [enīn itseñ, -señ]

enīs: Görüşülen kimse, arkadaş, dost.

maḥrūm ehl-i 'ışk u 'adū maḥrem-i vişāl
būlbūl esīr-i ḥār-ı cefā gül **enīs-i** zāğ (Gazel 87, Mısra 8). [enīs-i,]

envār: Nurlar, aydınlıklar.

cilve-i **envār-ı** ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
tūr-ı müsā bundadur tūr-ı tecellā bundadur (Gazel 42, Mısra 11). [envār-ı, --ı]

maşrık-ı **envār-ı** elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe mağrıbe hürşiyd-i enver ilticā (Gazel 5, Mısra 13). [envār-ı, --ı]

envār-ı hüsñ: Güzelliğinin nurları.

lem‘a-i **envār-ı hüsñüñ** gör dil-i pür-şevkda
nūr-ı a‘zam bundadır ‘arş-ı mu‘azzam bundadır (Gazel 43, Mısra 3). [envār-ı hüsñüñ,]

enver: Daha, pek, en nurlu.

geh hāk-i zülmet içre biten zerreyem hākīr
geh āsumān-ı çārda hürşiyd-i **enverem** (Gazel 126, Mısra 12). [enverem, -em]
maşrık-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe mağrıbe hürşiyd-i **enver** ilticā (Gazel 5, Mısra 14). [enver,]

er-: Ermek, ulaşmak II kavuşmak.

bülbül gibi bahār **ericek** ehl-i ‘ışk olan
Şeydālīk itmesün mi huşuşan cüvān ola (Gazel 6, Mısra 7). [ericek, -icek]

er: Adam, erkek, yiğit.

zen-i dünyāya meyli ko **er** iseñ
merd olan anlara çepel didiler (Gazel 34, Mısra 19). [er,]
zenāna vaz‘iden oğlana bakmaz **er** gibi **er**
levend tarzı müşāhed gerek güzellerde (Gazel 178, Mısra 5). [er,]
zenāna vaz‘iden oğlana bakmaz **er** gibi **er**
levend tarzı müşāhed gerek güzellerde (Gazel 178, Mısra 5). [er,]

erbāb: Bir işten anlayan, bir işi iyi yapan kimse II âşıklar.

ey harīm-i haremüñ ka‘be-i aşhāb-ı şafā
sāha-i bārgēhüñ kıble-i **erbāb-ı** dūrūd (Kaside 5, Mısra 2). [erbāb-ı, -ı]
ey yakīnī saña reşk eylese **erbāb-ı** bihişt
cennet-i kūyn o hūruñ idinürseñ me‘vā (Gazel 1, Mısra 9). [erbāb-ı,]
ey yakīnī ne bilür şānumuz **erbāb-ı** şuver
‘arīf-i vahdete hem-rāz ki dīrler o bizüz (Gazel 76, Mısra 15). [erbāb-ı,]

ercümend it-: Şeref vermek.

gösterüp ol meh-i tarab-nāki
dil-i gam-nāki **ercümend itdüm** (Gazel 134, Mısra 6). [ercümend itdüm, -düm]

erğānūn: Org, kiliselerde çalınan büyük çalgı.

degüldi **erğānūn-ı** deyrden feryādlar zāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde hāmūş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 11). [erğānūn-ı,]

erkān: Rükñ'ler, başlıca taraflar; usul, adap.

harābāt ehlinüñ **erkānını** bilmezken ey zāhid
idersin da‘vī-i ‘irfān olur mı böyle nādānlık (Gazel 93, Mısra 5). [erkānını, -ın, -ı]
gelmesün bu dergehe cānını kurbān itmeyen
hānqāh-ı sırr-ı ‘ışkuñ yolu var **erkānı** var (Gazel 28, Mısra 4). [erkānı, -ı]

ervāh: Ruhlar, canlar.

yā yoluñda hāk olan ‘āşıklarūñ **ervāhıdur**
kim hevāñ-ıla ururlar raqş cānānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 7). [ervāhıdur, -ı, -dur]

erzānī gör-: Layık, uygun görmek.

cāme-i vaşluñı her ‘ūra **görüp erzānī**
tekke-i ğamda bu abdālūñı ‘uryān itdūñ (*Gazel 110, Mısra 5*). [*erzānī görüp, -üp*]

esās: Temel. Asıl, mebna. Asıl, hakikat.

elüñde hātemüñi gördüm ey resül-hışāl
esās-ı ka‘be-i āmāl hāk-i pāyuñdur (*Kaside 1, Mısra 52*). [*esās-ı,]*

esb: At, beygir.

benem zamānede ol şeh-süvār-ı **esb-i** kemāl
ki raḥş-ı himmetüme cılvegeh verā-yı cihān (*Kaside 6, Mısra 23*). [*esb-i,]*
kūlın iderse eger şeh-süvār-ı **esb-i** murād
fezā-yı midḥat-i zātında eyleyem cevlan (*Kaside 6, Mısra 31*). [*esb-i,]*

eser: Eser, iz, nişan.

eşer-i āh-ı yakīnī‘yle mülebbes oldı
lāciverdī görinür şimdi bütün baḥr u semā (*Gazel 4, Mısra 9*). [*eşer-i,]*
olup yine **eşer-i** bād-ı feyz-baḥş ‘ayān
ḥayāt-ı nev bulup ezḥār açdılar a‘yān (*Kaside 3, Mısra 1*). [*eşer-i,]*
bildük suḥanuñdan dehenüñ var idüğini
ma‘lūm olur ey ğonca mü‘essir **eşerinden** (*Gazel 148, Mısra 4*). [*eşerinden, -i, -n, -den*]
yok-durur ğayrı güzellerde ḥakikatde **eşer**
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (*Müseddes 1, Mısra 25*). [*eşer,]*
işitdi āsitānuñda türāb olduğımı cānā
şabā komadı bir zerre **eşer** yirde ğubārumdan (*Gazel 141, Mısra 8*). [*eşer,]*
bu deyr-i miḥnet-ābāduñ egerçi şūreti çokdur
eşer görmezse eglenmez göñül naḳş-ı nigārumdan (*Gazel 141, Mısra 10*). [*eşer,]*

esir: Mahkum, tutsak.

var mı ḥalāş **esir-i** ğam-ı zūlf-i dil-rübā
ḥall it bu müşkilin dilüñ ey ḥvāce şerḥ kıl (*Gazel 120, Mısra 3*). [*esir-i, --i*]
şikeste çeşmine cān beste bend-i zūlfine ḥātır
o şāha cān u göñülden şikeste-beste **esirüz** (*Gazel 75, Mısra 4*). [*esirüz, -üz*]
āh kim dil **esir-i** fūrkatdür
‘ömr ise bī-amān u mühletdür (*Gazel 63, Mısra 1*). [*esir-i, --i*]
ġitdükçe bend olur saçına rāh-ı ğamda dil
miskīn **esir-i** silsile-müyān olup gider (*Gazel 32, Mısra 6*). [*esir-i, -tutsak*]
biz ol sevdā ‘yüz kim bende geçmeden şafā bulduk
esir-i bend-i zūlf-i dilberüz āzādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 6*). [*esir-i, -tutsak*]

esir it-: Esir etmek. Köle yapmak.

zūlfi kemendi cān ü dili bende geçti āh
cān ü göñülden **itdi** cüvānī beni **esir** (*Gazel 37, Mısra 8*). [*esir itdi,]*

esir-i bend-i ğam: Gam bağının esiri.

kemend-i zūlfüne şeydaları ser-cümle bend itdūñ
dimezsın kim **esir-i bend-i ğam** bir mübtelā vardur (*Gazel 51, Mısra 4*). [*esir-i bend-i ğam,]*

esir-i bend-i zindān ol-: Zindanda zincirli esir olmak.

zenahdānuñda ey yūsuf-liķā zūlfūñle zār oldum
benüm hālüm **esīr-i bend-i zindān olmayan** bilmez (Gazel 67, Mısra 4). [*esīr-i bend-i zindān olmayan, -ma, -yan*]

esīr-i hār: Dikenin esiri.

maḥrūm ehl-i 'iṣk u 'adū maḥrem-i viṣāl
būlbūl **esīr-i hār-ı** cefā gül enīs-i zāg (Gazel 87, Mısra 8). [*esīr-i hār-ı,]*

esrā: Götürdü, yürüttü. II "Kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu (Muhammed'i) bir gece Mescid-i Haram'dan çevresini bereketlendirdiğimiz Mescid-i Aksa'ya götüren Allah'ın şanı yücedir." 17/1.

şerḥ-i sübhānellezī **esrā** yazar ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
leyle-i mi'rāc' dur zūlf-i siyehkārūñ hemīn (Kaside 2, Mısra 35). [*esrā,]*

esrār: sırlar, gizler.

ni'met-i dünyāya şōfī tutmayup sāfī geçer
fıkr-i **esrār-ı** hüviyyet eyler ol ḥayrānı gör (Gazel 38, Mısra 4). [*esrār-ı, -ı*]
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī **esrār-ı** 'iṣku 'llāh-ıla medhūş u ḥayrānam (Gazel 124, Mısra 4). [*esrār-ı, -ı*]
yiyen **esrār-ı** ğam-ı ḥasreti lā-ya 'kıl olur
nic'olur hecr-ile cānum aña ḥayrānam ben (Gazel 145, Mısra 3). [*esrār-ı, -a*]
ġamuñ **esrārınuñ** keyfiyyetin benden su'āl eyle
ne ḥāletdür anı 'iṣkuñla ḥayrān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 7). [*esrārınuñ, -ı, -nuñ*]
tālib-i sāgar olan **esrār-ı** vaḥdāniyyete
'arīf-i mecmū'a-i māhiyyet-i eṣyā gerek (Gazel 98, Mısra 7). [*esrār-ı,]*
cān gözin açup yum gözüñi seyr-i şuverden
ey dil idegör 'ālem-i **esrārı** temāşā (Gazel 8, Mısra 14). [*esrārı, -ı*]
işiden yüzüñüñ **esrārını** lā-ya 'kıl olur
sen bu sözlerle yakīnī bizi ḥayrān itdūñ (Gazel 110, Mısra 11). [*esrārını, -ı, -n, -ı*]

esrār-ı ğam: Gamin, kederin sırları. (Ayrıca uyuşturucu madde olan esrar'a da atıfta bulunulmuştur.).

bilmedi bir kimse **esrār-ı ğamuñ** keyfiyyetin
gerçi kim lā-ya 'kıl olmuş niçe biñ ḥayrānı var (Gazel 28, Mısra 9). [*esrār-ı ğamuñ,]*

esrār-ı ğayb: Bilinmeyen, gizli sırlar.

yāruñ dehānı vaşfin ider yok benüm gibi
esrār-ı ğaybı keşf idemez degme ḥurde-dān (Gazel 140, Mısra 10). [*esrār-ı ğaybı,]*

esrār-ı leb-i dilber: Dilberin dudaklarının sırrı.

ḥayretūñ var ne 'aceb ḥāle döşenmişsin kim
añup **esrār-ı leb-i dilberi** ḥayrān olduñ (Gazel 101, Mısra 8). [*esrār-ı leb-i dilberi,]*

eş'ār: Şiirler, manzum sözler.

ḥurşiyd-veş yakīnī ṭulū' itse sözlerūñ
encüm gibi görinmeye **eş'ār-ı** ḥāverī (Gazel 200, Mısra 10). [*eş'ār-ı, -ı*]
ḥayl-i **eş'ār-ıla** ḥaylī 'āzamet kesb itdüm
ḥusrev-i nazm olalı şāhib-i dīvānam ben (Gazel 145, Mısra 9). [*eş'ār-ıla, -ıla*]
ḥusrev-i mülk-i kemāl oldı yakīnī serverā
ḥayl-i **eş'ār** ile ḥaylī şevket ü 'unvānı var (Gazel 28, Mısra 12). [*eş'ār,]*

eşig: Eşik, kapı önü, huzur.

keserse tīg-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı ḥüsn **eşiginden** kesilmezın kaṭ'ā (Gazel 3, Mısra 10). [*eşiginden, -ı, -n, -den*]

gelmez yakīnī **eşigüne** ‘arz-ı hācete
Ancak ğaraz cenābuña bir intisābdur (Gazel 45, Mısra 9). [eşigüne, -üne]
senūñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yokdur
benūm gibi belā-keş **eşigünde** biñ gedā vardur (Gazel 51, Mısra 6). [eşigünde, -ünde]
ser-i küyünde fark olmaz ruhum ferş-i harīmünden
kapuñda **eşigün** taşıyla başum baş berāberdür (Gazel 61, Mısra 10). [eşigün, -ün]
çünkü ol mäh-veşūñ **eşigidür** meşvāmuz
‘ākıbet cennet-i firdevs olısar me‘vāmuz (Gazel 68, Mısra 1). [eşigidür, -i, -dür]
biz ol mürīd-i bezm-i şafāyuz yakīnī kim
pīr-i muġānuñ **eşigidür** hānkāhumuz (Gazel 70, Mısra 12). [eşigidür, -i, -dür]
mihrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücūd
hācīnūñ olmasa **eşigi** kıblegāhumuz (Gazel 71, Mısra 4). [eşigi, -i]
eşigi muştafā‘nuñ ka‘be-i hācātdur ey dil
bu elfāz-ı şafā-perverd-ile ben anda ḥassān‘am (Gazel 124, Mısra 15). [eşigi, -i]
ben kim serīr-i mülk-i feşāhatde serverem
ey pādīşāh-ı ‘ālem **eşigünde** çakerem (Gazel 126, Mısra 2). [eşigünde, -ünde]
pīr-i muġān **eşigine** var düş ayağına
cūyān-ı feyz-i ḥaqq ola gör ka‘-ı pāye kıl (Gazel 121, Mısra 3). [eşigine, -i, -n, -e]
ol şāh-ı ‘ālemūñ dil iletüm **eşigine**
meydān-ı ‘ışk içinde bugün bir dil-āverem (Gazel 126, Mısra 13). [eşigine, -i, -n, -e]
feth-i bāb eylese fettāh **eşigi** ka‘be‘sini
kılsa meftūh ḥabīb-i dil ü cānum fethī (Gazel 194, Mısra 1). [eşigi, -i]
bu yakīnī kim **eşigünde** irādet getürür
himmet ümmīd ider ey pīr-i hidāyet senden (Gazel 147, Mısra 9). [eşigünde, -ün, -de]
kayırmaz ölür-isem intizār u ḥasret-ile
hele **eşigini** cānum çıkınca bekleyeyin (Gazel 160, Mısra 8). [eşigini, -i, -ni]
eşigün yaşdanuban ey saçı leylī her şeb
şanma kim ‘aşıq-ı mecnūnuñı yabanda yatur (Gazel 56, Mısra 5). [eşigün, -ün]
girihi-ı ‘ukde-i bahtı **eşigün** hall eyler
āsītānuñda degūldür der-i şādī mesdūd (Kaside 5, Mısra 5). [eşigün, -ün]
na‘lçesi o mehūñ **eşiginde** naķş olmış
görüp felekte hilālī oraya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 7). [eşiginde, -i, -n, -de]
efāzıla **eşigi** oldı ka‘be-i āmāl
ḥudā kılup seni gülzār-ı şer‘de her-bār (Kaside 1, Mısra 79). [eşigi, -i]
yüzüm hammāma ferş idüp başum itsem **eşik** taşı
der-i şādī açılsa üstüme ḥammāma girseñ sen (Gazel 143, Mısra 9). [eşik,]

eşk: Göz yaşı.

eşkümdür eyleyen ḥat-ı ruḥsāruñı ‘ayān
peydā olur buḥār tokındukça nāra āb (Gazel 12, Mısra 3). [eşkümdür, -üm, -dür]
itdi **eşküml** dil-i sengīnine yāruñ te‘şīr
gelmeye ‘āleme bir böyle mü‘ssir kevkeb (Gazel 13, Mısra 9). [eşküml, -ü, -m]
eşk-ile ruḥ-ı zerdūñı seyr eyle yakīnī
ger ḥvāce kıla dirhem ü dīnārı temāşā (Gazel 9, Mısra 11). [eşk-ile, -ile]
her mehi gördükde naķd-i **eşküñi** harc eyleyüp
müştērī olma metā‘-ı vaşla kim hicrānı var (Gazel 28, Mısra 5). [eşküñi, -ün, -i]
necm-i **eşküñ** gibi āḥir seni eyler pā-māl
nazar itmez ğam-ı mihriyle olursañ da hilāl (Miseddes 1, Mısra 17). [eşküñ, -ün]
nukūd-ı **eşküme** bakmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Faķīr diyü ider ben gedāya istiġnā (Gazel 3, Mısra 5). [eşküme, -üm, -e]
piyāde kalsam eger ḥınk-i himmet-i şehsüz
olam ğam iline gül-gün-ı **eşküml** revān (Kaside 6, Mısra 36). [eşküml, -üm, -le]
ḥāk-i pāyuñ cevherin aldukça naķd-i **eşk-ile**
çeşmüm ey yūsuf-likā şan keffe-i mīzān olur (Gazel 54, Mısra 7). [eşk-ile, --ile]
gül-gün-ı **eşk-ile** kim müjeler tāziyānedür
şebdīz-i zūlfi yādına her dem revānedür (Gazel 57, Mısra 1). [eşk-ile, --ile]
sipāh-ı **eşk-ile** talan idem gönül şehrin
o şāh-ı ḥüsn eger isterse inhizāmumızı (Gazel 189, Mısra 5). [eşk-ile, --ile]

bārān-ı **eşküm-ile** ruḥuñ kıldı sebzezār
men emṭara 's-seḥābe fe-ehyā bihi 'n-nebāt (Gazel 18, Mısra 5). [eşküm-ile, -üm, -ile]
'arz ider nakd-i encüm-i **eşki**
māh olmuş gibi ḥarīdaruñ (Gazel 105, Mısra 11). [eşki, -i]
bağladı yiryüzini **eşk** gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bağ-ı kūyuña varmağa iktidār yok (Gazel 95, Mısra 7). [eşk,]
gören ruḥsār-ı zerdüm seyl-i bī-pāyān-ı **eşkümde**
şanur bir berg-i nīlūfer düşüpdür baḥr u 'ummāna (Gazel 171, Mısra 7). [eşkümde, -üm, -de]

eşk-bār: Çok ağlayan, gözyaşı dökten; çok ağlayan, yaralı aşık.

āteşine sīne-i sūzānumuñ şu sepmeye
devletünde iki çeşm-i **eşk-bārum** var yeter (Gazel 36, Mısra 4). [eşk-bārum,]

eşk-i çeşm: Gözyaşı.

dürr-i dendānı ḡamiyla ağlamakdan ol bütüñ
ey yakīnī **eşk-i çeşmüm** 'ākıbet 'ummān olur (Gazel 54, Mısra 14). [eşk-i çeşmüm,]

eşk-i revān: Akan göz yaşı.

şorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkini ḡarḳ itdi baḥr-ı **eşk-i revān** (Kaside 3, Mısra 28). [eşk-i revān,]
sedd it çemen-i ḥaṭṭuñ-içün **eşk-i revānum**
hem cāna şafālār vire hem yārı temāşā (Gazel 9, Mısra 7). [eşk-i revānum,]

eşyā: Nesneler, mevcut olan şeyler, mevcudat II yaratılmış her şey.

ṭālib-i sāḡār olan esrār-ı vaḥdāniyyete
'ārif-i mecmū 'a-i māhiyyet-i **eşyā** gerek (Gazel 98, Mısra 8). [eşyā,]

etegin çek-: Uzaklaşmak, kaybolmak.

ey yakīnī **etegin çekse** her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel (Gazel 119, Mısra 13). [etegin çekse, -se]

etrāf: Taraflar, yanlar, canipler.

vādī-i 'ışka ḥadd ü ḡāyet yok
cümle **etrāfı** tih-i ḥayretdür (Gazel 62, Mısra 14). [etrāfı, -ı]
zū 'lfeḳār-ı ḡamzeñ içün tende açup şerḫalar
ser-be-ser **etrāfımı** kıldum münakkaş yā 'alī (Gazel 195, Mısra 4). [etrāfımı, -ımı]
yā 'izāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
olmuş **etrāfında** anuñ 'anberīn pervāz zūlf (Gazel 88, Mısra 6). [etrāfında, -ı, -n, -da]
vaşf-ı bī-ḥaddūñi ta 'rif degüldür ḥaddüm
yoḡ-ımiş kişver-i efzālūne **etrāf** u ḥudūd (Kaside 5, Mısra 30). [etrāf,]

etrāf-ı 'ālem: Alemin her yeri.

çıkup gül-geşt-i şahrā ideyim ey serv-i gül-ruḥsār
gelüp rüy-ı çemen **etrāf-ı 'ālem** sebzezār olmuş (Gazel 80, Mısra 6). [etrāf-ı 'ālem,]

evā 'il: Önceden, ilk zamanlar.

evā 'ilde gelenler bulmamışdur pāyesin anuñ
belāḡatde yakīnī ḡıbtā-i saḥbān-ı vā 'il 'dür (Gazel 59, Mısra 11). [evā 'ilde,]

evc: Gökyüzünün en yüksek noktası, doruk, yüce.

sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendüñ ser-firāz-ı **evc-i** a 'lā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 4). [evc-i, --i]

evc-i iḳbāle hümāsın yūri pervāz eyle
himmet ü nuşret ola her yañadan bāl ü perūñ (*Gazel 114, Mısra 5*). [*evc-i, --i*]
evc-i rif atde aña olmağ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı pāye-i dūd (*Kaside 5, Mısra 15*). [*evc-i, --i*]

ev: Ev, konut, hane, mekan, konak.

hüsñ bābında mu‘arız olımañ aña güneş
şeheri çıksa **evinden** giyüp altun üsküf (*Gazel 90, Mısra 4*). [*evinden,*]

evrād: Her zaman yinelenen dua.

hūblar zikri gibi olmaz yaḳīnī fikr-i hūb
ḥamdūlī ‘llāh oldı **evrād-ı** dil ü cānum ‘alī (*Gazel 196, Mısra 12*). [*evrād-ı, --ı*]

evrāk: Yapraklar, sayfalar, kağıtlar.

ruḥdan gubār-ı ḥaṭṭı tırāş itdi tīg ile
Evrākı gūyiyā ider ehl-i ḳalem tırāş (*Gazel 78, Mısra 4*). [*evrākı, -ı*]
ḳılca cānuñ di perīşānlığın ol ḳazzāza
hüsni **evrākına** ḥaṭ bağlamadın şīrāze (*Gazel 176, Mısra 2*). [*evrākına, -ı, -n, -a*]

evvel-bahār: Nevbahar. ilkbahar.

şalar sevdāya çok ferzāneyi **evvel-bahār** ammā
cūnūn-ı ehl-i şevḳa ruḥlarıñ tekrār olur bā‘iş (*Gazel 22, Mısra 7*). [*evvel-bahār,*]

evvel-i şeb: Gecenin öncesi.

ser-i zūlfūñde ḳalup dil ḥaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse ğarīb anda yatur (*Gazel 56, Mısra 8*). [*evvel-i şeb,*]

ey: Seslenme ünlemi.

hüsñ-i ‘ālem-gīrūñe **ey** şāhid-i şehbāz zūlf
vālīh-i sermest-çeşm ü ‘āşık-ı ser-bāz zūlf (*Gazel 88, Mısra 1*). [*ey,*]
gel **ey** nihāl-i ḳadūñ serv-i cūy-bār-ı revān
tarāvet-i gül-i rüyūñ bahār-ı ‘ālem-i cān (*Beyit 4, Mısra 1*). [*ey, -, -*]
mürde-diller bir yire dirilsün **ey** şeyḥ-i ecel
ğam şebidür tekyegāh-ı ‘ışḳda ahyā gerek (*Gazel 98, Mısra 5*). [*ey,*]
mağribīler mālīk-i genc-i ḥibāyā oldılar
kīmīyādur cevher-i zātuñ meger **ey** ḳaşı yā (*Gazel 5, Mısra 8*). [*ey,*]
ey ḥālūmi o zālīm ile bilmek isteyen
zūlm-ile yıḳdı göñlūmi ḥālūm ḥarābdur (*Gazel 45, Mısra 5*). [*ey,*]
iletduñ meclise efsūn-ıla dūn ol perī-rūyı
meger kim sende **ey** vā‘ız mücerreb bir du‘ā vardur (*Gazel 51, Mısra 8*). [*ey,*]
yaḳīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü müheymin ü mennān (*Gazel 138, Mısra 18*). [*eyā, -a*]
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ **ey** ṭabīb
dilberūñ ırgırmege kūyına dermān eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 7*). [*ey,*]
ruḥuñ **ey** ğonca verd-i ḥod-būdur
būlbūl-i cānı zār iden budur (*Gazel 52, Mısra 1*). [*ey,*]
ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhān ‘a kim baḳar
ehl-i maḥabbetūñ gözi ol ḥāk-i pādatur (*Gazel 41, Mısra 3*). [*ey,*]
sāḳī-i feyz iriş **ey** pīr-i ḥarābāt baña
cūr‘añı içmese dil ğamdan ifāḳat bulmaz (*Gazel 66, Mısra 11*). [*ey,*]
gūm ḳılan aḳluñı derbend-i maḥabbetde odur
zūlfīnūñ dāmenine **ey** dil-i āvāre yapış (*Gazel 81, Mısra 12*). [*ey,*]
divāne mükellef degül **ey** ḥvāce kerem ḳıl
Uşlan diyü ḳılma bu perīşāna tekellūf (*Gazel 91, Mısra 5*). [*ey,*]

gün yüzlülerle talsa cihân ey perî-nijâd
 va 'llâhi lestu enzuru tav'an ilâ sivâk (Gazel 96, Mısra 5). [ey,]
 ey câme-i siyâh giyen şâh-ı hışm-nâk
 çaprâst dügmelerle beni eyledüñ helâk (Gazel 96, Mısra 7). [ey,]
 karşı göster ruh-ı gül-berginüñ âyînesini
 tûfî-i tab'umı söyletmege ey şekker-leb (Gazel 13, Mısra 6). [ey,]
 şanma 'aks-i serv cüy-ı bâğda ey lâlê-hadd
 şuya düşdi servler kıdd-i hırâmânüñ görüp (Gazel 17, Mısra 9). [ey,]
 yap yap saña teslîm ideyin nakd-i hayâtı
 ey hançer-i ser-tîz-i nigâr eyleme hiddet (Gazel 19, Mısra 10). [ey,]
 ümmîd kılur pertev-i mihrüñ dil-i gümrah
 kurtar şeb-i gamdan anı ey necm-i hidâyet (Gazel 20, Mısra 8). [ey,]
 kıddüñe beñzedügiyçün senüñ ey nahl-i cefâ
 serv ü şimşâdı şabâ bâğda silker şarşar (Gazel 30, Mısra 5). [ey,]
 ey yakînî ten-i mecrûhdaki her zahmum
 zü'l-fekâr-ı müjesinden o şehüñ kan ağlar (Gazel 30, Mısra 9). [ey,]
 bir yirde hâk kıl beni ey rûzgâr kim
 nâz-ıla gâh o serv-i hırâmân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 7). [ey,]
 dil-i vîrânı ey saçı ejder
 Vuşlatuñ gencine maḥal didiler (Gazel 34, Mısra 21). [ey,]
 bir de sen şıma bu gönüm şîşesin ey bağı taş
 seng-i ta'nından 'adûñuñ inkisârüm var yeter (Gazel 36, Mısra 7). [ey,]
 gitdi mihrüñle qarârüm meded ey iki gözüm
 zerre-veş hâk-i mezelletde yetiş oldum hûr (Gazel 40, Mısra 9). [ey,]
 dil tıfılı düşdi yanuñ düşdükçe al elin
 ey serv-kıdd yoluñda senüñ bir fütâdedür (Gazel 41, Mısra 8). [ey,]
 reşk-i elfâz-ı güher-bâruñdan ey sîmîn-beden
 başına lûlû-yı şehvârüñ şadef zindân olur (Gazel 54, Mısra 11). [ey,]
 eşigüñ yaşdanuban ey saçı leyli her şeb
 şanma kim 'aşık-ı mecnûñuñı yabanda yatur (Gazel 56, Mısra 5). [ey,]
 düşdüm görince na'leñ ü kebkebüñ izin
 ey kebg murğ-ı şabrûma ol dâm u dânedür (Gazel 57, Mısra 10). [ey,]
 şekl-i zîbâñ-ıla ey şâhid-i ferhunde-cemâl
 büt-i çîn da'vî-i hüsn eylese şüret bulmaz (Gazel 66, Mısra 3). [ey,]
 tîğ-i cefâñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
 ey seng-dil kimüñ ki mezârında ola taş (Gazel 78, Mısra 6). [ey,]
 çıkup gül-geşt-i şahrâ ideyim ey serv-i gül-ruhsâr
 gelüp rüy-ı çemen etrâf-ı 'âlem sebzezâr olmuş (Gazel 80, Mısra 5). [ey,]
 seni zâr iden odur olma hatından gamgîn
 yûri ey âh yûri baht-ı siyehkâra yapış (Gazel 81, Mısra 2). [ey,]
 pāk-dāmān ol yûri âlûde olma ser-keş ol
 sâyelerle kılma ey serv-i hırâmân ihtilâf (Gazel 83, Mısra 12). [ey,]
 kimdür yakînî dir iseñ ey pâdişâh-ı hüsn
 bir 'uzlet ehli mu'tekif-i gûşe-i ferâğ (Gazel 87, Mısra 9). [ey,]
 bir hümâdur mihr-i 'âlem-tâbı kılmuş âşiyân
 gird-i ruhsârûnda şanma ey büt-i tannâz zülf (Gazel 88, Mısra 4). [ey,]
 pisterin berg-i gül itse vechi var ey lâlê-hadd
 oldı her yüzden ser-âmed dilber-i mümtâz zülf (Gazel 88, Mısra 11). [ey,]
 bîmâr hâtırın şora gel ey tabîb-i cân
 kim fûrkât eyledi yirümi pister-i helâk (Gazel 96, Mısra 3). [ey,]
 gam pisterinde derd-ile cân virmedin yetiş
 ey cân tabîbî hâl-i dil-i bî-mecâlî gör (Gazel 39, Mısra 4). [ey,]
 sipihr-i fazl u ma'ârifde gerçi mihr-i münîrüz
 kapuñda ey meh-i hürşiyd-çihre hâk-i hâkîrüz (Gazel 75, Mısra 2). [ey,]
 güneş kapuñda ey meh hâke düşmiş bî-karâr olmuş
 görüp mihr-i cemâlüñ zerre gibi bî-karâr olmuş (Gazel 80, Mısra 1). [ey,]
 tûlû' itdi girîbânûndan ey meh rüy-ı rahşânüñ
 şeref burcundan oldı güyyâ mihr-i cihân tâlî (Gazel 86, Mısra 7). [ey,]
 görindi sâğar-ı mey içre ey meh 'aks-i engüştüñ
 şafağdan oldı güyâ kim hilâl-i âsumân tâlî (Gazel 86, Mısra 9). [ey,]

anı mehtâb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḥuñ
 perr ü bâlin yaymış **ey** meh nitekim şebbâz zülf (*Gazel 88, Mısra 16*). [ey,]
 ḥüsnüñ artar zülfüñ **ey** meh 'anber-efşân eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 1*). [ey,]
 cân ü dil maḥzûn olup âh itseler her dem n'ola
ey perî zülfüñ ḡamı hem andadur hem bundadur (*Gazel 43, Mısra 8*). [ey,]
 iki şeh-perdür iki zülfeynüñ
ey perî gözlerüñ piristüdür (*Gazel 52, Mısra 6*). [ey,]
 yûri ol ḡamzesi ḥûn-rîze cân vir kayd-ı tenden geç
 şehîd-i 'ışk ol **ey** 'uryân olan gönlüm kefenden geç (*Gazel 23, Mısra 2*). [ey,]
 dâ'imâ kavş-ı kâzâdan atılır tîr-i fenâ
ey gönül şanki nişânıdır anuñ ehl-i kûbûr (*Gazel 40, Mısra 4*). [ey,]
ey perî gird-i 'izâruñda gören kâkülünü
 âşiyân itdi şanur mihr-i cihân-tâbî hüma (*Gazel 2, Mısra 9*). [ey,]
 meyl idüp olurduñ o boyu serve hevâdâr
ey 'ar'ar-ı bâḡ itseñ o reftârı temâşâ (*Gazel 9, Mısra 6*). [ey,]
 ağlamazdum gerdişüñden **ey** felek bir kez beni
 cür'a-veş bezminde yâruñ ḥâke yeksân eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 3*). [ey,]
 maḡribi eyler ziyâret rûz u şeb mâh-ıla mihr
 zülf ü ruḥsârüñ ümîdiyle **ey** ferruḥ-liḳâ (*Gazel 5, Mısra 16*). [ey,]
ey yakînî haremın bilmez-isem beyt-i ḥaram
 dilerin ola ḥarâm ol ulu dergâḥ baña (*Gazel 7, Mısra 11*). [ey,]
 geh belâ sengin atarsın dile geh tîr-i cefâ
 her ne eylesen elüñden gelür **ey** kaşları yâ (*Gazel 2, Mısra 2*). [ey,]
ey yakînî saña reşk eylese erbâb-ı bihişt
 cennet-i kûyn o ḥûruñ idinürsen me'vâ (*Gazel 1, Mısra 9*). [ey,]
 dil mülkini tâtâr-ı firâk eyledi ḡâret
 himmet demidür gel yetiş **ey** şâh-ı velâyet (*Gazel 20, Mısra 2*). [ey,]
 cân gözin açup yum gözüñi seyr-i şuverden
ey dil idegör 'âlem-i esrârı temâşâ (*Gazel 8, Mısra 14*). [ey,]
 def-i ḥarâret eyleyemezsin zamânedan
 her sū şarâb gördüñ **ey** dil serâbdur (*Gazel 44, Mısra 8*). [ey,]
 kulpu destüñde kalur her neye el şunduñsa
 geç hevâdan yûri **ey** dil oñacaḳ kâra yapış (*Gazel 81, Mısra 4*). [ey,]
 ne biter ellenilen verd-i tîridan **ey** dil
 bâḡ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḥâra yapış (*Gazel 81, Mısra 7*). [ey,]
 didüm geçdi nişân-ı şineden peykân-ı ḥûn-rîzüñ
 didi ol kaşları yâ **ey** dü-tâ-kâmet geçenden geç (*Gazel 23, Mısra 10*). [ey,]
 dilde la'l-i leb-i yâr elde tolu cām-ı şafâ
ey yakînî baña beñzer ḳanı şâfi-meşreb (*Gazel 13, Mısra 12*). [ey,]
 ol mâhuñ **ey** yakînî irem diyü kûyına
 yir yir revâḳ-ı 'arşa kemend atdı nâleler (*Gazel 33, Mısra 9*). [ey,]
 reh-revân-ı tîrîḳ-ı 'ışk-ı ḥudâ
ey yakînî saña kehel didiler (*Gazel 34, Mısra 26*). [ey,]
 cism-i bârîküm pür itdi dâḡlarla her elif
ey yakînî bir nihâl-i berg ü bârum var yeter (*Gazel 36, Mısra 10*). [ey,]
 ḥarf atsalar kelâmuma cühhâl ḡam yimem
 söz **ey** yakînî şâ'ir-i şîrîn-edâdadur (*Gazel 41, Mısra 10*). [ey,]
ey yakînî devlet-i 'uḳbâya zâhid muntazır
 ehl-i ḥâl olan bilür anı ki ḥâlâ bundadur (*Gazel 42, Mısra 15*). [ey,]
 'ışk hâdîdür yem-i fûrḳatde çekme ıztırâb
ey yakînî ḥamdülillâḥ hızz-ı ḥoş-dem bundadur (*Gazel 43, Mısra 12*). [ey,]
 ḥuzûrından ayırdı 'ışkı yâruñ bî-ḥuzûr oldum
 soñında her ḥuzûruñ **ey** yakînî bir belâ vardur (*Gazel 51, Mısra 14*). [ey,]
ey yakînî bu âbdâr ḡazelüñ
 Vaşf-ı tîḡında bir içim şudur (*Gazel 52, Mısra 17*). [ey,]
 dürr-i dendânı ḡamıyla ağlamakdan ol bütüñ
ey yakînî eşk-i çeşmüm 'âkıbet 'ummân olur (*Gazel 54, Mısra 14*). [ey,]
 der-i dilberde ḳalup derdüñe dermân umma
ey yakînî saña yir yok niçe der-mânde yatur (*Gazel 56, Mısra 14*). [ey,]

ey yakīnī reh-i cününü koma
 'akla yār olma kim sefāhetdür (Gazel 62, Mısra 15). [ey,]
 koma elden tarīk-ı aşkı şakın
ey yakīnī reh-i hidāyetdür (Gazel 63, Mısra 14). [ey,]
ey yakīnī şu 'ā'-ı āteş-i āh
 pertev-i lem 'a-i hidāyetdür (Gazel 64, Mısra 17). [ey,]
ey yakīnī yedi iklimi ararsa zāhid
 künc-i mey-hāne gibi gūşe-i vahdet bulmaz (Gazel 66, Mısra 13). [ey,]
 fakrumuzla iderüz ehl-i ğınāyı pā-māl
ey yakīnī n'ola el virmez-ise dünyāmuz (Gazel 68, Mısra 10). [ey,]
ey yakīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı şuver
 'ārif-i vahdete hem-rāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 15). [ey,]
ey yakīnī ğam-ı devr ayağa şalarsa seni
 mey-fürüşa varup ol pīr-i mededkāra yapış (Gazel 81, Mısra 15). [ey,]
 vaşl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yakīnī 'ışka eyle ittibā' (Gazel 85, Mısra 10). [ey,]
ey yakīnī bu ğazel ma'nide bir deryādur
 oldı ka'rında anuñ şān dūr-i meknūn üsküf (Gazel 90, Mısra 11). [ey,]
 şehri-i 'ışk içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yakīnī deli gönlüm katı şeydā ancak (Gazel 92, Mısra 10). [ey,]
 gülşen-i kūy-ı yārda yok baña hem-zebān olur
 bülbülüm **ey** yakīnī ben bencileyin hezār yok (Gazel 95, Mısra 12). [ey,]
 bulma bārān-ı havādisden keder seyl-āb-veş
ey yakīnī merdüm-i 'ālī-nazar deryā gerek (Gazel 98, Mısra 14). [ey,]
ey yakīnī leb ü dendānımı vaşf eyleyeli
 nazm-ı pāküm görinür dürc-i güherden nāzük (Gazel 99, Mısra 9). [ey,]
 bāde-i 'ışkı içelden beri 'akluñ gelmez
ey yakīnī ne 'aceb bī-ser ü sāmān olduñ (Gazel 101, Mısra 12). [ey,]
ey yakīnī sen hele şal şāhbāz-ı himmetüñ
 ola şāyed ol tezerv-i bağ-ı hüsñ ü ān şikār (Gazel 27, Mısra 13). [ey,]
ey bülbül-i çemen katı germ olma nāleden
 bu gülşene hezār hōş-elhān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 9). [ey,]
 hançer-i hār-ıla şakın ki ider sīneñi çāk
 güllüñ **ey** bülbül-i şūrīde yanından öte dur (Gazel 40, Mısra 6). [ey,]
 niçe araya seni bī-tākat ü ārām olup
 gel gel **ey** pervāne ol şem'-i şeb-ārā bundadır (Gazel 42, Mısra 10). [ey,]
 ehl-i 'irfān ol kılup taḥşīl 'irfāniyyeti
 neyse efkārın ko **ey** zāhid tesellā bundadır (Gazel 42, Mısra 14). [ey,]
 destüñ **ey** yākut-leb yaşum silerken kın olur
 bahr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur (Gazel 54, Mısra 1). [ey,]
 şām-ı ğamda şeb-çerāğı neylerin **ey** la'l-leb
 her şerārī āhumuñ bir gevher-i rahşān olur (Gazel 54, Mısra 3). [ey,]
 hāk-i pāyuñ cevherin alduķca naķd-i eşk-ile
 çeşmüm **ey** yūsuf-liķā şān keffe-i mīzān olur (Gazel 54, Mısra 8). [ey,]
 karīn olmak saña **ey** kaddi tūbā bağ-ı kūyuñda
 cinānda hem-nişin-i hūr u rıdvān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 7). [ey,]
 lebüñde ḥaṭ nigīn-i la'ide şān ism-i a'zamdur
 anuñçün emrüne dil **ey** perī-peyker müsahḥardur (Gazel 61, Mısra 14). [ey,]
 bu ḥāristān-ı bağ-ı dehr içinde hār-ı hecrüñle
 Yakīnī gibi **ey** gül var mıdur bir dil-figār olmuş (Gazel 79, Mısra 10). [ey,]
 ḥarābāt ehlinüñ erkānımı bilmezken **ey** zāhid
 idersin da'vī-i 'irfān olur mı böyle nādānlık (Gazel 93, Mısra 5). [ey,]
 saña **ey** gonca-dehen bülbül-i şeydāyam ben
 lāle-ruḥsāruñ olaldan gül-i terden nāzük (Gazel 99, Mısra 3). [ey,]
 görüp **ey** sīm-beden la'l-leb ü dendānuñ
 dūr ü mercānı o dem çıkdı gözinden kānuñ (Gazel 103, Mısra 1). [ey,]
 şānma girdābdur oynar yüregi **ey** dūr-i pāk
 zeķanuñ çāhına göñli düşeli 'ummānuñ (Gazel 103, Mısra 5). [ey,]
 kılca tākat komadı kıldı ḥayālī benī zār
ey yakīnī teni mü kıldı ḥayālī ḥasan'ıñ (Gazel 104, Mısra 14). [ey,]

oldı mengüş-ı güş-ı ehl-i dilân
ey yakînî bu nazm-ı dür-bâruñ (Gazel 105, Mısra 14). [ey,]
 der-i pâşaya lâıık ola nişâr
ey yakînî bu nazm-ı dür-bâruñ (Gazel 106, Mısra 10). [ey,]
 nazar it **ey** kaşı yâ cânına geçdi ğamzeñ
 bu yakînî'yi helâk itmesün iğmâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 11). [ey,]
 la'l-i cân-bağşuñla ihyâ eyleyüp ben bendeñi
ey şanem âyîn-i rûhu'llâh'ı ihyâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 10). [ey,]
ey yakînî saña şeydâlık görindi var-ısa
 ol mehûñ mir'ât-ı ruhsârın temâşâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 11). [ey,]
 yine verd-i ruhına bir lebi cân-perverdün
 şad-hezâr âh-ıla **ey** bülbül-i dil cân virdün (Gazel 109, Mısra 2). [ey,]
 yok mı **ey** zâlim ü bî-dâd meded sende amân
 ka'be-i cânı yeter zulm-ile vîrân itdün (Gazel 110, Mısra 7). [ey,]
 al giydün kanı inşâf nedür **ey** hûnî
 ğamze-i mestûñe uyduñ yine mi kan itdün (Gazel 110, Mısra 9). [ey,]
 kıddüñe **ey** serv-kâmet virdi zîver kâkülün
 Nağl-i gülde deste-i reyhâna beñzer kâkülün (Gazel 111, Mısra 1). [ey,]
ey yakînî diyemez hançerinün hiddetini
 olsa her bergi zebân süsen-i sahn-ı çemenün (Gazel 112, Mısra 9). [ey,]
 'anberîn hâlûñe üftâdedür **ey** çeşm-i ğazâl
 bağı hûn olsa n'ola nâfe-i misk-i hoten'ün (Gazel 113, Mısra 9). [ey,]
 var-ısa mağribe **ey** şâh-ı dil-âver seferün
 hem-rehûñ hıızr-ı hüda peyk-i zafer râh-berün (Gazel 114, Mısra 1). [ey,]
 deşt ü sahrâda hırâm it yûri **ey** kebg-i derî
 cıveller 'işveler it zîveri ol deşt ü derün (Gazel 114, Mısra 7). [ey,]
 lem'a-i tîğün ide pertev-i mihri zâ'il
 reşk-i hırşıyd-i cihân-tâb ola **ey** meh siperün (Gazel 114, Mısra 10). [ey,]
 külâh-ı cem saña **ey** sâkin-i sarây-ı sürür
 yeter baña seg-i küyî sıfâli dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 3). [ey,]
 nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ **ey** dervîş
 'ayân ider anı nûr-ı cemâli dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 9). [ey,]
 irmez 'ulüvv-i kıdrûñe **ey** serv-i ser-firâz
 neşv ü nemâ bulursa da 'ar'ar hezâr sâl (Gazel 116, Mısra 3). [ey,]
 seng-i mezârumuz kıla şemşîr-i 'ışkı tîz
 ğamzeñ helâk iderse bizi **ey** kaşı hilâl (Gazel 116, Mısra 8). [ey,]
 mecnûndan mağabbetümi eksük añlama
 yandumda artuğ añma anı **ey** perî-ñişâl (Gazel 116, Mısra 10). [ey,]
 aylarca göremen yüzüñi **ey** kaşı hilâl
 bâri göster göreyin saçlaruñı sâl-be-sâl (Gazel 117, Mısra 1). [ey,]
 kim-durur dir-iseñ **ey** şâh yakînî-i gedâ
 sâkin-i güşe-i ğam mu'tekif-i künc-i melâl (Gazel 117, Mısra 13). [ey,]
ey yakînî gönül âyînesini şâf eyle
 lem'a-i mihri-i nigâr-ıla aña vir şaykal (Gazel 118, Mısra 17). [ey,]
ey yakînî etegin çekse her âlâyişden
 serv-veş ser-keş olup olmasa âlûde güzel (Gazel 119, Mısra 13). [ey,]
ey dil tarîk-ı hâkıda geçersin çün ehl-i dil
 her dem reh-i fenâda ceres-vâr nâle kıl (Gazel 120, Mısra 1). [ey,]
 var mı hâlâş esîr-i ğam-ı zülf-i dil-rübâ
 hâll it bu müşkilin dilün **ey** hvâce şerh kıl (Gazel 120, Mısra 4). [ey,]
 la'li yanında söz açamazsın o gül-ruhuñ
ey ğonca sen gerekse gül açıl gerek tarıl (Gazel 120, Mısra 6). [ey,]
 her ne niyâz var-ısa ol dil-rübâya kıl
 cümle sipâs u minneti **ey** dil hudâ'ya kıl (Gazel 121, Mısra 2). [ey,]
 kimdür ki sen tûrurken ide nağl-i bâğa meyl
ey serv tırma kıddüñi göster idüp kıyâm (Gazel 123, Mısra 6). [ey,]
 mükedder-hâtır olmuş seyl-i ğamdan pâkdür göñlüm
 bu ğün şâfi-derün olmağda **ey** dil 'ayn-ı 'ummânâm (Gazel 124, Mısra 14). [ey,]
 eşigi muştafâ'nuñ ka'be-i hâcâtdur **ey** dil
 bu elfâz-ı şâfa-perverd-ile ben anda ğassân'am (Gazel 124, Mısra 15). [ey,]

tururken ey saçı leylâ kapuñ olur mu bu kim
 düşem yabanlara mecnûn gibi sefâhet idem (Gazel 125, Mısra 9). [ey,]
 ben kim serîr-i mülk-i feşâhatde serverem
 ey pâdişâh-ı ‘âlem eşigüñde çâkerem (Gazel 126, Mısra 2). [ey,]
 yokdur şadefçe rağbetüm ey la‘l-leb velî
 dürr-i kelâmum işiden añlar ne cevherem (Gazel 126, Mısra 9). [ey,]
 ey sîm-çihre bende-i hâliş geçer saña
 dinâr olursa tañ mı cihân içre mu‘teber (Gazel 126, Mısra 15). [ey,]
 kâşki biñ cânüm olsa tende ey leylâ-hırâm
 zülfüñ-içüñ her birin mecnûn-ı şeydâ eylesem (Gazel 127, Mısra 5). [ey,]
 ‘adem mülkine gitmiş ey perî hecr-i miyânuñla
 Yakînî‘nün vücûdından ne nâm u ne nişân buldum (Gazel 128, Mısra 9). [ey,]
 çemende sünbül-i zülf-i nigârî ey yüzi gül
 Ruñuñda tırta-ı ‘anber-feşâna beñzetedüm (Gazel 131, Mısra 7). [ey,]
 çemende sünbül-i zülf-i nigârî ey yüzi gül
 Ruñuñda tırta-ı ‘anber-feşâna beñzetedüm (Gazel 132, Mısra 3). [ey,]
 ey yakînî ben dıraht-ı bağ-ı derd ü miñnetem
 cismüm üzre na‘l ü dâğum berg ü bârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 13). [ey,]
 muķâbil eyleme mir‘ât-ı mihri ‘ârızuñla
 anı o dâ‘ireden tutma ey meh-i tâbân (Gazel 136, Mısra 4). [ey,]
 hıvâbdan nergisüñ aç bağda ey serv-i revân
 sünbülün hâl-i perîşânına eyle nigerân (Gazel 139, Mısra 1). [ey,]
 senün ey nûr-ı hudâ hasret-i didâruñdan
 teb tutup oldı teni âb-ı revânuñ lertzân (Gazel 139, Mısra 7). [ey,]
 süsenle berg-i bîde ‘ayân itme hançerün
 dilden dile düşer şakın ey kaşları kemân (Gazel 140, Mısra 12). [ey,]
 ölürsem zülf ü kaddüñçün eger ey serv-i hoş-bâlâ
 tıram mañşerde ‘abbâsî ‘alemlerle mezârumdan (Gazel 141, Mısra 5). [ey,]
 ey yakînî baş açuk rûm‘da bir abdâlam
 anuñ-içün bu fenâ tekyede mihmânım ben (Gazel 144, Mısra 17). [ey,]
 bu yakînî kim eşigüñde irâdet getirür
 himmet ümmîd ider ey pîr-i hidâyet senden (Gazel 147, Mısra 10). [ey,]
 cân virmek-ile la‘lûñe dil degmesün artuk
 ey hıvâce-i hüsn eksüğe ister degerinden (Gazel 148, Mısra 6). [ey,]
 câme-i sebz-ile oldukça revân ey boyu serv
 sebzezâr içre akan âb-ı muşaffâsın sen (Gazel 149, Mısra 3). [ey,]
 ruñum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
 baña hep reng-iden ey sîm-ten dildâr sensin sen (Gazel 150, Mısra 2). [ey,]
 yüzün gördüm delürdüm baña hîç yüz virmedün gitdün
 beni bu vech-ile ey lâle-ruñ mecnûn idensin sen (Gazel 150, Mısra 4). [ey,]
 çü kendün düşdün ey üftâde dil ‘ışka ne ağlarsın
 meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşensin sen (Gazel 150, Mısra 9). [ey,]
 şemîmünden meşâm-ı cân-ı ‘âlem müşg-sâ oldı
 meger ey hâl-i dilber nâfe-i misk-i hoten‘sin sen (Gazel 150, Mısra 12). [ey,]
 lem‘a eyler bedenün sâdede ey mâh-liķâ
 rûz-ı rüşende olan mihri-i cihân-ârâsın (Gazel 151, Mısra 11). [ey,]
 ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i hod-rûsın
 şanma kim ‘ârız-ı dildâr gibi hoş-bûsın (Gazel 152, Mısra 1). [ey,]
 ey yakînî o bütün nüktelerin fehm eyle
 ne bilür ehl-i luğat terk idelüm kâmusın (Gazel 152, Mısra 9). [ey,]
 varursın hâne-i a‘dâlara ey gözleri âhû
 belâ deşinde bir mecnûn-ı ser-gerdânı añmazsın (Gazel 153, Mısra 1). [ey,]
 zülf-ile ruñsârın örtüp geçdi ol meh nâz-ıla
 ey dirîğâ görmedüm gün geçdi ‘ömr-i nâzenîn (Gazel 155, Mısra 6). [ey,]
 ey verd-i handân bu nazm-ı pür-ân
 gûş itse hassân eylerdi tañsîn (Gazel 156, Mısra 17). [ey,]
 hasret-i dermânda müşkil derde uğrarsın şakın
 ey diyen ‘âşık belâ kuyında ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 8). [ey,]
 ey ‘aceb ebrû mısın ya misk tozlu bir kemân
 yâ melâhat burcunuñ garrâ hilâli sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [ey,]

şafha-i hadd üzre **ey** tāvūs-ı zülf-i ‘anberîn
 hûbluk menşürına tuğra-yı ‘ālî sen misin (Gazel 158, Mısra 3). [ey,]
 haṭṭ-ı pür-çin içre sen **ey** hâl-i ‘anber-bâr-ı dōst
 sebzezâr-ı çin üñ ol miskîn gazâli sen misin (Gazel 158, Mısra 5). [ey,]
 muğber olduñ hem perîşân-rûzgâr **ey** gird-bād
 zülf-i yâruñ ‘aşık-ı şûride-hâli sen misin (Gazel 158, Mısra 9). [ey,]
ey yakînî bu edâ-yı hûb-ı şekker-bâr-ıla
 Mısr-ı nazmuñ tûṭi-i şîrîn-makâli sen misin (Gazel 158, Mısra 11). [ey,]
 emdürüp bu dil-i bîmâra lebûñ şerbetini
ey tabîbüm dimedûñ hâtırını hōş ideyin (Gazel 159, Mısra 10). [ey,]
ey yakînî niçe bir zehr-i belâ çekmekden
 mest ü lâ-ya ‘kıl idüp göñlümi medhûş ideyin (Gazel 159, Mısra 15). [ey,]
 elif çek sîneme **ey** serv senden bir nişân kalsun
 tenûñ nâr-ı maḥabbet yanmadan hâkister eylerse (Gazel 161, Mısra 3). [ey,]
 cemâlûñ mazḥarîdur pertev-i mihri yakînî nûñ
 n’ola gün günden efzûñ olsa hûsnûñ **ey** hilâl-ebür (Gazel 167, Mısra 16). [ey,]
 kızıl yaşıl düttünüm oldı çarḥa peyveste
 felekde kıvırs-ı kuzah şanma **ey** hilâl-ebür (Gazel 168, Mısra 4). [ey,]
 üslûb-ı nâz içinde terk it rûsûḥ bahşin
ey tıfl-ı nâz-perver ol bahş-i nâza başla (Gazel 170, Mısra 6). [ey,]
 faşl-ı şitâ-yı fûrkât çün âḥir oldı **ey** dil
 yâruñ bahâr-ı hûsnin vaşf eyle yaza başla (Gazel 170, Mısra 7). [ey,]
 turup bir ân meclisde tolular nûş idem dirdûñ
 unutduñ gitdûñ ammâ tûrmaduñ **ey** mâh peymâna (Gazel 172, Mısra 10). [ey,]
ey yakînî ğam-ı ‘ışk âdemi mecnûn eyler
 kıys ‘ibret yeter a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 13). [ey,]
ey yakînî sen anuñla çıkamazsın başa
 bağlama ‘âkıl-ısañ göñlüñi zülf-i yâra (Gazel 174, Mısra 13). [ey,]
ey yakînî lebi vaşfın idemezsin o mehûñ
 her sözüñ ‘îsî-i cân-bahşdan ilhâm olsa (Gazel 175, Mısra 13). [ey,]
 alduñsa tîrûñi n’ola mecrûḥ sîneden
 peykânlaruñ yürekdedür **ey** kaşî yâ hele (Gazel 179, Mısra 4). [ey,]
 aña yakînî müştîrîdür naḳd-i cân-ıla
 virme metâ‘-ı vaşluñ **ey** meh-liḳâ ele (Gazel 179, Mısra 10). [ey,]
 bâğa gel şîve-i refîâr-ıla **ey** naḥl-i revân
 serv-i âzâdı ğam-ı ‘ışka giriftâr eyle (Gazel 180, Mısra 3). [ey,]
 ruḥı yanında o servûñ güli yirden yire çal
ey şabâ gülleri bülbül gözine hâr eyle (Gazel 180, Mısra 6). [ey,]
 âb-ı rûyn gülûñ **ey** bād-ı şabâ yirlere çal
 nuṭka gel ğonca-i dem-besteyi güftâr eyle (Gazel 180, Mısra 7). [ey,]
 her taraftan ḥamle itdi düşmen-i dün üstüme
 Vaktîdür bir sâ‘at **ey** çarḥ üstüme dön üstüme (Gazel 181, Mısra 2). [ey,]
 söyle mecnûn itdi ben dîvâneyi leylâ saçuñ
ey perî bî-‘âkl ola geldükçe mecnûn üstüme (Gazel 181, Mısra 4). [ey,]
 bir dem ol hûnî baña rahm itmeyüp kıldı helâk
 kanlar ağla dem-be-dem **ey** çeşm-i pür-hûn üstüme (Gazel 181, Mısra 6). [ey,]
 ne deñlü nâz eylersen kayırmaz eyle ‘uşşâka
 kerem kıl tek dirîğ itme şarâb-ı la‘lûñ **ey** sâḳî (Gazel 185, Mısra 6). [ey,]
 niçe bir bâğda yata ayağûñ
 Daḥı **ey** serv âzâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 4). [ey,]
 nevâî şanma kim destân-serâ-yı bâğ-ı nazm idi
 o gülzârûñ benem **ey** lâle-ruḥ murğ-ı hōş-elḥâm (Gazel 187, Mısra 18). [ey,]
 leṭâfet bâğınuñ sensin tezerv-i nâz-perverdi
 ne bilsün kebg-i kühsâr **ey** perî-ruḥsâr refîârı (Gazel 188, Mısra 4). [ey,]
 yürütmez şîve-i kıdd-i bülendûñ naḥlî gülşende
 yaraşur olsa nâmuñ **ey** şeker-güftâr refîârî (Gazel 188, Mısra 6). [ey,]
 ey nâle-i yakînî sipihri tokuz tolan
 bir aydur ki ol meh-i tâbân görinmedi (Gazel 190, Mısra 15). [ey,]
ey benüm lâle-ruḥum serv-i revânüm muşlî
 şaçı sünbül yüzi gül ğonca-deḥânüm muşlî (Gazel 197, Mısra 1). [ey,]

kerem it ok gibi gel atma beni yabana
 toğrı bir bendeñem **ey** kaşı kemānum muşlī (Gazel 197, Mısra 6). [ey,]
 bir merhabāya cān ü dili al da söğ baña
 senden yañadur **ey** boyu şimşād elüñ biri (Gazel 200, Mısra 6). [ey,]
 te'ennī ile olur hāşıl **ey** sipihr-i kemāl
 irer mi zihnüñe hiç hiddet-ile sür'atde (Kaside 1, Mısra 35). [ey,]
 elüñde hātemüñi gördüm **ey** resül-hışāl
 esās-ı ka'be-i āmāl hāk-i pāyuñdur (Kaside 1, Mısra 51). [ey,]
 hemīşe nāmuñı zıkr itsün **ey** sipihr-i cemāl
 kitāb-ı dānişüñüñ noktasın bilen kişiye (Kaside 1, Mısra 55). [ey,]
 mihre hā'il ebrdür rüyuñda hāt **ey** meh-cebñ
 sāye şalmış aħmed'e yā şeh-per-i rühu'l-emīn (Kaside 2, Mısra 1). [ey,]
 ğam degül gün günden efzün olsa hāt-ı 'arızuñ
 zerrelerden mihre hiç irmez zevāl **ey** nāzenñ (Kaside 2, Mısra 12). [ey,]
 yā 'izāruñ tāze pervāzī güzel bir lāledür
 hāt degüldür devr iden ruhsāruñı **ey** nāzenñ (Kaside 2, Mısra 20). [ey,]
 gerçi kim dirler anı olmaz-ı cennetde şeb
 hāt nedür gülzār-ı ruhsāruñda yā **ey** hūr-ı 'ın (Kaside 2, Mısra 34). [ey,]
 hıızr-ı hōş-demdür tutar destinde gūyā cām-ı cem
 leblerüñ devrinde **ey** gül-çihre hāt-ı 'anberñ (Kaside 2, Mısra 40). [ey,]
ey yakīñi hāt-ı ruhsārından ol 'īsī-lebüñ
 oldı zāhir ma'nī-i min 'indihī 'ilmu'l-yakīn (Kaside 2, Mısra 43). [ey,]
 kaddüñe **ey** serv-kāmet virdi zīver kākülüñ
 Naħl-i gülde deste-i reyhāna beñzer kākülüñ (Kaside 4, Mısra 1). [ey,]
ey hārīm-i haremüñ ka'be-i aşhāb-ı şafā
 sāha-i bārgeluñ kıble-i erbāb-ı dürüd (Kaside 5, Mısra 1). [ey,]
ey perī-çihre vücūdına muşavver rühuñ
 şahid isterler-ise zāt-ı laţfıñ mevcüd (Kaside 5, Mısra 17). [ey,]
 sidre-veş kadr-i bülendüñ idüp allāh refi'
ey hümā-sāye ola zıll-i zalilüñ memdüd (Kaside 5, Mısra 40). [ey,]
 yiridür **ey** yüzi gül gūş iderseñ eġānum
 ki bağ-ı nazma benem bülbul-i bülend-elhān (Kaside 6, Mısra 51). [ey,]
 kays-ı nā-şād ile hālüm göre geldi ferhād
 pend idüp didiler **ey** derd ü belāya mu'tād (Müseddes 1, Mısra 10). [ey,]
ey yakīñi bu sözüñ haķ-durur inkār olmaz
 içlerinde bularuñ zerre kadar 'ār olmaz (Müseddes 1, Mısra 29). [ey,]

ey āfet: Ey güzel. II Ey sevgili.

meh gibi şehri gezme **ey āfet**
 bu meşeldür ki şöhet āfetdür (Gazel 63, Mısra 11). [ey āfet,]

ey bī-vefā: Ey vefasız. || Ey sevgili.

lebüñ būs itdi sāġar şanma kim nūş itdügüm meydür
 dil-i bīmāra kanlar yutdurur **ey bī-vefā** meclis (Gazel 77, Mısra 6). [ey bī-vefā,]

ey büt-i çin: Ey Çin putu gibi olan güzel.

ey büt-i sīmīn-beden şüret-gerān-ı deyr-i **çin**
 kaldılar hayretde la'l-i gevher-efşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 5). [ey büt-i çin,]

ey dil: Ey gönül.

zārlıklarla semā' eyleyüben yaş akıdur
 girye vü nālede **ey dil** baña beñzer tölāb (Gazel 10, Mısra 10). [ey dil,]
 geldi yolumda var-ımmış **ey dil** ne çāre var
 rāh-ı belāda gözyaşı 'ummān olup gider (Gazel 32, Mısra 9). [ey dil,]
 maraz-ı 'ışķ-ıla dirdüñ ki fiġān eylemeyem
 şimdi dehri iniletdüñ nedür **ey dil** derdüñ (Gazel 109, Mısra 8). [ey dil,]

zene dil virdi tañ mîdur **ey dil**
tîşesi ta'ne itse ferhâd'a (Gazel 169, Mısra 11). [ey dil,]
kûyında ol begûn gel **ey dil** niyâza başla
çünkü hicâz'a irdûn sa'y it namâza başla (Gazel 170, Mısra 1). [ey dil,]
yarınıñ issi var **ey dil** şaķın itme ihmâl
'îş u nûş eyle bugûn añma ğam-ı ferdâyı (Müseddes 3, Mısra 11). [ey dil,]
cemâl-i şu'le-i yâra gönûl pervânesin yandur
maħabbet şem'ini **ey dil** uyandur bir çerâğ olsun (Gazel 162, Mısra 6). [ey dil,]

ey efendim: Ey efendim! II Ey sevgili!.

başladuñ ğün gibi ben zerreye hercâyilige
ey efendim ne 'aceb âfet-i devrân olduñ (Gazel 101, Mısra 10). [ey efendim,]

ey eşk: Ey gözyaşı.

ey eşk cüdâ düşseñ o servûn nazarından
ter düşme şaķın şaķlasun allâh betlerinden (Gazel 148, Mısra 1). [ey eşk,]

ey gedâ: Ey kul.

ey gedâ ol şehe çün bende-i fermân olduñ
eyle farz it ki kâmu 'âleme sultân olduñ (Gazel 101, Mısra 1). [ey gedâ,]
var **ey gedâ** seg-i kûyına iltiyâm eyle
tevâzu'-ıla gerek her hışâli dervîş'ûn (Gazel 115, Mısra 11). [ey gedâ,]

ey ğonca: Ey gonca. II Ey sevgili.

hîş gelür berg-i gül-i aldan **ey ğonca** baña
gülşen-i dilde dem-âlûde olan peykânûn (Gazel 103, Mısra 3). [ey ğonca,]
bildük suħanuñdan dehenûn var idüğini
ma'lûm olur **ey ğonca** mü'essir eserinden (Gazel 148, Mısra 4). [ey ğonca,]

ey ğonca-leb: Ey gonca dudaklı.

ruħuñçün hâr-ı hicrânûnla bûlbûl gibi zâr olmak
baña **ey ğonca-leb** gül gibi ħandân olmadan yîgdür (Gazel 58, Mısra 6). [ey ğonca-leb,]

ey gül-i ter: Ey taze gül! Genç; sevgili.

'izâruñ tâb-ı mülden **ey gül-i ter** al al oldı
n'ola bûlbûllerüñ âhından olsa pür-şadâ meclis (Gazel 77, Mısra 7). [ey gül-i ter,]

ey lâle-ruħ: Ey lale yanaklı.

dest-i şevk-ıla ğirîbânın çeküp çâk itdi şubħ
gül gibi **ey lâle-ruħ** çâk-i ğirîbânûn görüp (Gazel 17, Mısra 12). [ey lâle-ruħ,]

ey mäh: Ey ay gibi olan sevgili.

seyr itmege 'izâruñ **ey mäh** bî-nikâb
yüz yirde ħâke düşdi şitâbından âfitâb (Gazel 12, Mısra 1). [ey mäh,]
görindi dâmeni altında şem'den pertev
bilindi olduğı **ey mäh** zûlfûñûñ şeb-rev (Gazel 166, Mısra 2). [ey mäh,]
turup bir ân meclisde tölular nûş idem dirdûn
unutduñ gitdûn anı tırmađuñ **ey mäh** peymâna (Gazel 171, Mısra 12). [ey mäh,]
mihruñ-ile ağlamakdan öldüm **ey mäh** üstüme
ebr ğiryân mihir süzân olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 3). [ey mäh,]

ey meh-likâ: Ey ay yüzlü güzel, dilber.

istimā' idüp o semte 'azmüñi **ey meh-liķā**
başın alup gitdi dün hürşiyd mağribden yaña (*Gazel 5, Mısra 1*). [*ey meh-liķā,]*
şu 'ā'-ı pertev-i hürşiyd-i 'ālem-tābdan şanma
senüñ şevķuñla rüşendür bugün **ey meh-liķā** meclis (*Gazel 77, Mısra 16*). [*ey meh-liķā,]*

ey melek: Ey melek II Ey sevgili.

ey melek zülf-i perīşānuña dil bağlayalı
zār u āşüfte vü pā-māl ü perīşānam ben (*Gazel 144, Mısra 3*). [*ey melek,]*

ey perī: Ey peri. II Ey sevgili.

ey perī hātem-i cām-ıla şafā bezminde
seni teşhīr iderin şanki süleymān 'am ben (*Gazel 145, Mısra 15*). [*ey perī,]*
o hāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekml-i sihr itmiş
ne kim ta 'līm olınsa **ey perī** kâbildür insāna (*Gazel 172, Mısra 6*). [*ey perī,]*
tübā kadūñ hevāsı-y-ıla göñlüm **ey perī**
Uçmak dilerdi kūyuña olsa eger peri (*Gazel 200, Mısra 1*). [*ey perī,]*
bāğ-ı ruķuñda dāne-i hālūñçün **ey perī**
terk eylesek bihişti n 'ola biz de ādem 'üz (*Gazel 73, Mısra 3*). [*ey perī,]*

ey perī-peyker: Ey peri yüzlü II Sevgili.

fitne başı neydüğün bildi dil-i şürīde-hāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perīşānuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 4*). [*ey perī-peyker,]*

ey pervāne: Ey aşık.

tutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fūrkatde
yeter yandūñ gel **ey pervāne** şem 'i encümenden geç (*Gazel 23, Mısra 6*). [*ey pervāne,]*

ey şabā: Ey sabah rüzgarı.

demüñden zülf-i dilber gibi 'ālem müşg-bār olmaz
gerekse **ey şabā** her gice şahrā-yı hoten 'den geç (*Gazel 23, Mısra 8*). [*ey şabā,]*

ey şāh: Ey Şah, hükümdar.

sen şeh-i 'işmet ü ben bende-i şāhib- 'işyān
benden **ey şāh** hatā 'afv u mürüvvet senden (*Gazel 147, Mısra 6*). [*ey şāh,]*

ey şanem: Ey put gibi güzel olan sevgili.

ben günehkāruña rahm itmez-iseñ de bāri
ey şanem düzaķ-ı hicrānuñ-ıla itme 'azāb (*Gazel 10, Mısra 6*). [*ey şanem,]*
ey şanem saña bī-bedel didiler
allāh allāh 'aceb güzel didiler (*Gazel 34, Mısra 1*). [*ey şanem,]*
tūrūñ ki geldi sīne-i mecrūha **ey şanem**
didi ki biz cerāhat-i 'uşşāka merhemüz (*Gazel 73, Mısra 11*). [*ey şanem,]*
derdüñle cān viren dirilür 'tsī-i lebūñ
cān virmek **ey şanem** saña āsān degül midür (*Gazel 60, Mısra 4*). [*ey şanem,]*

ey şeh: Ey sultan. II Ey sevgili.

var mıdur bencileyin devlete lāyık bendeñ
seg-i kūyuña kapuñ beklerin **ey şeh** her şeb (*Gazel 13, Mısra 8*). [*ey şeh,]*

ey serv: Ey servi boylu sevgili.

şāh maḥmūd' uñ ayāz olmuş-ıdı manzūri
seyr-i mehtāb kıl **ey serv** olup cāme-kebūd (Kaside 5, Mısra 22). [ey serv,]

ey serv-kadd: Ey servi boylu sevgili.

göncalar hep saña eyler ser-fürü **ey serv-kadd**
bāğ-ı ḥüsnüñ ser-firāz olmuş nihāli sen misin (Gazel 158, Mısra 7). [ey serv-kadd,]

ey yūsuf-likā: Ey Yusuf yüzü.

zenāḥdānuñda **ey yūsuf-likā** zülfüñle zār oldum
benüm ḥālüm esir-i bend-i zindān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 3). [ey yūsuf-likā,]

evā: "Ey!" seslenme edatı.

mihr-i rüyuñdaki bīnī mi **evā** kaşı kemān
yā dü-şakḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd (Kaside 5, Mısra 9). [evā,]

eyle-: "Etmek, eylemek, yapmak" anlamına gelen yardımcı fiil.

dāğ-ı ruḥsāruñ-ıla kim ki cerāḥat bulmaz
pisterin berg-i gül **eylemse** de rāḥat bulmaz (Gazel 66, Mısra 2). [eylemse, -erse]
bāğ-ı küyuñda yakīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzüñde n'ola **eylemse** hezār āh u figān (Gazel 139, Mısra 10). [eylemse, -erse]
elif çek sīneme ey serv senden bir nişān kalsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan ḥākister **eylemse** (Gazel 161, Mısra 4). [eylemse, -erse]
def-i ḥarāret **eyleyemezsın** zamāneden
her sū şarāb gördigüñ ey dil serābdur (Gazel 44, Mısra 7). [eyleyemezsın, -y, -e, -mez, -sın]
kaṭ' iderler başını ol zevkdan maḥrūm olup
cām-ı la'l-i yāra hırşın **eylemezse** az zülf (Gazel 88, Mısra 10). [eylemezse, -mez, -se]
turmayup lu'b-ıla 'uşşakı tavāf **eylemler**
küy-i dilber be göñül ka'be-i 'ulyā ancak (Gazel 92, Mısra 7). [eylemler, -r, -ler]
bezm-i ezelde la'lüñ-ile demler **eyledük**
dünyāda eyledüñ bize ol 'ālemi ḥarām (Gazel 123, Mısra 7). [eyledük, -dük]
maşrıḳ-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe mağrībe ḥurşīyd-i enver ilticā (Gazel 5, Mısra 14). [eyledükçe, -dükçe].
ḳālbümü benüm 'ışḳ-ı cüvānī ider ḥarāb
eyle o nev-cüvānī ilāhī kemāl-i pīr (Gazel 37, Mısra 6). [eyle,]
geh belā sengin atarsın dile geh tūr-i cefā
her ne **eylemseñ** elüñden gelür ey kaşları yā (Gazel 2, Mısra 2). [eylemseñ, -r, -se, -ñ]
sakf-ı evvān-ı felek bir gün tokınur başuñā
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i a'lā **eyledüñ** (Gazel 108, Mısra 4). [eyledüñ, -dük, -ñ]
gök gök olmuş cismümü müzeñle pā-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebüñ şekl-i süreyyā **eyledüñ** (Gazel 108, Mısra 8). [eyledüñ, -dük, -ñ]
pür-şerer **eyleyeyin** yollaruñ āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ta'n ide tā reh-güzerüñ (Gazel 114, Mısra 11). [eyleyeyin, -y, -eyin]
benān ile ruḥuñ bīnüñ **eylemiş** iki şakḳ
ben anı mu'cize-i muşṭafā' ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 3). [eylemiş, -miş]
efendī sen şeh-i ḥüsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu kadar derdle niçe **eyleyeyin** (Gazel 160, Mısra 6). [eyleyeyin, -y, -eyin]
ḥaṭ degül rüyuñda bir ṭāvūs-ı ḳudsīdür ki ḥaḳ
eylemiş cevāñgehin gülzār-ı firdevs-i berīn (Kaside 2, Mısra 18). [eylemiş, -miş]
tal'atūñla **eyledi** ḥurşīyd mağribden ṭulū'
vechī var āḥir zamān oldı dir isem ḥusrevā (Gazel 5, Mısra 3). [eyledi, -di]
firdevs nedür **eyle** ruḥ-ı yārı temāşā
'āşık ne görür itnese dīdārı temāşā (Gazel 8, Mısra 1). [eyle,]
'acebā muṭrıb elinden mi figān **eylemler**
neyimiş nāleleri çeng ü defī gūş ideyin (Gazel 159, Mısra 5). [eylemler, -r, -ler]
gubār-ı cismi berbād **eylesünler** gird-bād-āsā
yolında ol perīñtūñ raḳş iden dīvāneler döñsün (Gazel 165, Mısra 5). [eylesünler, -sünler]

seni yâd **eylemezse** yâr tañ mı
yanında dilberüñ yâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 5). [eylemezse, -mez, -se]
rengin ü nâzûk **eyle** edañı yakîniyâ
Vaşf it lebin 'ubeydî gibi nûkte-dân olup (Gazel 16, Mısra 9). [eyle,]
seyr it derûn-ı servde murğ âşiyânesin
bağrında başlar **eylemiş** âsîb-i rûzgâr (Gazel 26, Mısra 6). [eylemiş, -miş]
ferhâd gözin lâle-şifât **eyledi** pür-hûn
şîrin idicek lâle-i kühsârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 11). [eyledi, --di, -]
zâr oldum idüp yâr ile ağıyârı temâşâ
şan **eyledi** bülbül gül ile hârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 2). [eyledi, --di, -]
gamzeñle şehîdem diyü itsem n'ola da'vâ
kanlu kefen **eyler** baña her demde şehâdet (Gazel 20, Mısra 10). [eyler, -r]
ni'met-i dünyâya şöfî tutmayup şâfi geçer
fikr-i esrâr-ı hüviyyet **eyler** ol hayrânı gör (Gazel 38, Mısra 4). [eyler, -r]
geçen gün râst gelüp yâr iltifât itdi bu nâçîze
Yakîni şâd oldı **eyledi** o merhabâdan hâzz (Gazel 84, Mısra 10). [eyledi, --di, -]
bûs-ı lebûñi **eyleme** 'âşıklara teklîf
lâzım mı şarâb içmege mestâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 3). [eyleme, -me]
güli şermende kılup 'arız-ı alı hasan'uñ
goncayı **eyledi** dem-beste vü lâli hasan'uñ (Gazel 104, Mısra 2). [eyledi, --di, -]
kişver-i fazla **eyledi** seni şâh
sâye-i husrev-i hümâyûn-zıl (Gazel 122, Mısra 9). [eyledi, --di, -]
muķâbil **eyleme** mir'ât-ı mihri 'arızuñ
anı o dâ'ireden tutma ey meh-i tâbân (Gazel 136, Mısra 3). [eyleme, -me]
gördüm ol yûsuf-ı gül-pîreheni vâkı'ada
uyanup **eyledüğüm** nâleyi ta'bir idemem (Beyit 5, Mısra 2). [eyledüğüm, -düg, -üm]
ey gedâ ol şehe çün bende-i fermân olduñ
eyle farz it ki kâmu 'âleme sultân olduñ (Gazel 101, Mısra 2). [eyle,]
has u hâşâk-i gamdan pâk kılsun vâdi-i kalbi
kerem seyl-âbını her cûda cüyân **eyle** sultânım (Gazel 130, Mısra 12). [eyle,]
ne deñlü nâz eylersen kayırmaz **eyle** 'uşşâka
kerem kıl tek dirîğ itme şarâb-ı la'lüñ ey sâķî (Gazel 185, Mısra 5). [eyle,]
şalma derbend-i gama **eyle** der-i vaşlı güşâd
yeter it zâr beni ruh-ı revânım fethî (Gazel 194, Mısra 7). [eyle,]
mütemmem **eyle** kim olur nihâyetü'l-âmâl
dirîğ kutb-ı murâd üzre dönmeyüp bir kez (Kaside 1, Mısra 73). [eyle,]
gerekse berķ-ı 'acül **eylesün** biñ isti'câl
raẓî-i dâye-i pür-cüd ü mürvetüñ yem ü kân (Kaside 1, Mısra 37). [eylesün, -sün]
yakîni lâf u güzâfî ķo **eyle** şâha du'â
niyâza kâldur elüñ süy-ı haẓret-i mennân (Kaside 3, Mısra 29). [eyle,]
ümîd-i rif at-ile niķe vaşfuñ **eyleyem**
ki medh-i aħmed-ile buldı ķok şeref hassân (Kaside 6, Mısra 47). [eyleyem, --(y)em, -]
goncalar hep saña **eyler** ser-fürü ey serv-kadd
bağ-i hüsnuñ ser-firâz olmış nihâli sen misin (Gazel 158, Mısra 7). [eyler, -r]
ey yakîni gam-ı 'ışk âdemi mecnûn **eyler**
ķays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 13). [eyler, -r]
egmez şurâķî câma baş **eyler** mücâdele
ol ser-ķeşüñ boğazını al sâķiyâ ele (Gazel 179, Mısra 1). [eyler, -r]
eşķümdür **eyleyen** haķ-ı ruhsârıñ 'ayân
peydâ olur buķâr ķokındukķa nâra âb (Gazel 12, Mısra 3). [eyleyen, -(y)en]
ķâşķi itsem ser-i kūyuñda cismi pây-mâl
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i süreyyâ **eylesem** (Gazel 127, Mısra 4). [eylesem, -se, -m]
ķâşķi biñ cânım olsa tende ey leylâ-hırâm
zülfüñ-içüñ her birin mecnûn-ı şeydâ **eylesem** (Gazel 127, Mısra 6). [eylesem, -se, -m]
ķâşķi olsa ser-â-pâ sînedi yüz biñ zebân
her birin gül ruhlaruñ şevķında güyâ **eylesem** (Gazel 127, Mısra 8). [eylesem, -se, -m]
haķ degüldür sâye-i perr-i hümâdur var-ısa
eylemişdür haķ seni baķt-ı hümâyûna ķarîn (Kaside 2, Mısra 22). [eylemişdür, -miş, -dür]
var şalâķuñ **eylesen** mağribde ger icrâ-yı haķ
irş-ile nakl itdi bir pâşâ-yı şâliħden saña (Gazel 5, Mısra 9). [eylesen, -se, -ñ]

hüsnuñ artar zülfuñ ey meh ‘anber-efşân **eyleseñ**
 şem ‘uñ artar lem ‘ası tārın perişân **eyleseñ** (Gazel 100, Mısra 1). [eyleseñ, -se, -ñ]
 ey yakīnī saña reşk **eylese** erbāb-ı bihişt
 cennet-i kūyın o hūruñ idinürseñ me‘vā (Gazel 1, Mısra 9). [eylese, -se]
 feth-i bāb **eylese** fettāh eşigi ka‘be‘sini
 kılsa meftūh habīb-i dil ü cānum fethī (Gazel 194, Mısra 1). [eylese, -se]
 yakīnī **eyleyelden** yaşumı bir la‘l-leb deryā
 dönüpdür her müjem kan-ıla yir yir şāh-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 13). [eyleyelden, -(y)el, -den]
 nücüm gibi yanam şubh olunca şevkumdan
 hūdā ger **eyleye** bīdār-ı kūy-ı yār beni (Gazel 199, Mısra 4). [eyleye, -y, -e]
 ne vücūdī ola her peşşe-i nāçizüñ kim
 eyleye kâf da ‘ankā-y-ıla da‘vā-yı vücūd (Kaside 5, Mısra 14). [eyleye, -y, -e]
 kıys üns **eyledi** vahşiler-ile havfindan
 ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā (Gazel 1, Mısra 7). [eyledi, -di]
 ‘ış u nüş **eyle** bugün aña ğam-ı ferdāy
 saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāy (Müseddes 3, Mısra 5). [eyle,]
 ey verd-i hāndān bu nazm-ı pür-ān
 gūş itse hassān **eylerdi** taḥsīn (Gazel 156, Mısra 18). [eylerdi, -r, -di]
 şīşe-i tevbe şikest **eylemek** āsān işdür
 Sākī-i ğonca-dehenden sehil ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 11). [eylemek,]

eyü: Beğenilecek, makbûle geçecek nitelikleri olan, kendisinde bulunması gereken vasıfları taşıyan insan veya durum.

kurtuldu vücūdūñ yaramaz ğuşşalarından
 mülk-i ‘ademe gitti yakīnī **eyü** vardı (Gazel 184, Mısra 10). [eyü,]

eyvān: Kemerli yüksek binâ, saray, köşk.

sipāh-ı kūy-ı felek-i ‘tibārī encüm-i çarḥ
 kemine çāker-i **eyvān-ı** kudreti keyvān (Kaside 6, Mısra 30). [eyvān-ı,]

eyvān-ı çarḥ: Felek köşkü. II Sema.

görindi çeşmüme **eyvān-ı çarḥ** köhne sifāl
 şafāda ṭab‘uñā öykünmek istemiş ‘ummān (Kaside 1, Mısra 43). [eyvān-ı çarḥ,]

eyvān-ı felek: Gökyüzü sarayı.

sakf-ı **eyvān-ı felek** bir gün tokınur başuñā
 tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i a‘lā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 3). [eyvān-ı felek,]

eyvān-ı kibriyā: Yüce köşk.

cemşiyd-i çār-bāliş-i **eyvān-ı kibriyā**
 hürşiyd-i şubh-sancaḥ u māh-ı zuḥal-mekān (Gazel 137, Mısra 9). [eyvān-ı kibriyā,]

eyyām: 1. devir, zaman II insanlar, halk.

hengām lāle devr gül **eyyām** ‘ış ü nüş
 bülbul nedīm ü bezm çemen lālezār hūb (Gazel 15, Mısra 3). [eyyām,]
 sākıyā cām-ı meyi destüme şun nüş ideyin
 bārī bir dem ğam-ı **eyyāmı** ferāmūş ideyin (Gazel 159, Mısra 2). [eyyāmı, -ı]

2. (Rüzgarın gemilerin seyrine elverişli olduğu zaman için) uygun ve elverişli zaman.

çābük-süvār-ı eblaḥ-ı **eyyām-ı** rüzgār
 bālā-nişān-ı ma‘reke-i āḥirü‘z-zamān (Gazel 137, Mısra 7). [eyyām-ı,]

ezber: Bir sözü, bir metni kitaba bakmadan aynen tekrar edebilecek şekilde zihinde tutma, hıfzetme.

baş koşup zülfüñle sineñ öpmege şarkar müdām
Okıdur ‘uşşāka cānā küfri **ezber** kākülün (*Kaside 4, Mısra 8*). [*ezber,]*
baş koşup zülfüñle sineñ öpmege şarkar müdām
Okıdur ‘uşşāka cānā küfri **ezber** kākülün (*Gazel 111, Mısra 4*). [*ezber,]*

ez-dest: Öz elinden.

şāne alup destine ağyardan zülfin tarar
āh **ez-dest-i** cüvānān-ı perīşān-ihtilāt (*Gazel 83, Mısra 10*). [*ez-dest-i,]*

ezhār: Çiçekler.

olup yine eşer-i bād-ı feyz-bahş ‘ayān
hayāt-ı nev bulup **ezhār** açdılar a‘yān (*Kaside 3, Mısra 2*). [*ezhār,]*

F

fağfür: Çin hükümdarlarına genel itibariyle verilen addır.

seg-i küyuñ sıfālın başa almak āsitānuñda
giyüp **fağfür** tacin çin‘e hākān olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 12*). [*fağfür,]*

faka: Fakirlik, yoksulluk.

kapuñda derd ü **fākayla** gönül bīmār u ‘ācizdür
bu derde şerbet-i luţfuñla dermān eyle sulţānum (*Gazel 130, Mısra 15*). [*fākayla, -yla]*

fakîr: 1. yoksul, muhtaç || düşkün, âciz.

nuķūd-ı eşküme bakmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Fakîr diyü ider ben gedāya istiğnā (*Gazel 3, Mısra 6*). [*fakîr,]*

2. ben’, ‘bendeniz’ anlamında.

zekāt-ı hüsnî dirîğ itme ben **fakîrünüden**
saña cemāl viren zü‘l-celāl hāķkıyçün (*Gazel 164, Mısra 11*). [*fakîrünüden, -ünüden]*

fakr: Yoksulluk, muhtaçlık, züğürtlük.

fakrumuzla iderüz ehl-i ğınāyî pā-māl
ey yakīnī n‘ola el virmez-ise dünyāmuz (*Gazel 68, Mısra 9*). [*fakrumuzla, -u, -muz, -la]*

fānî: Bekası olmayan, fena bulan, devamsız, yaratılan her şey, ölümlü dünya.

hāķākat gencine mālîk bizüz bu mülk-i **fānîde**
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 9*). [*fānîde, -de]*

fāriğ-bāl: Gönlü rahat, özgür.

hezār murğ-ı dil āsūde-hāl ü **fāriğ-bāl**
görindi hālka-i ka‘be yed-i muḥammed‘de (*Kaside 1, Mısra 49*). [*fāriğ-bāl,]*

fark: Fark, ayırım, başkalık.

kākülün **farķuñ** üzre ḥōş-būdur
müşğden farķ iden ḥatā eyler (*Gazel 29, Mısra 9*). [*farķuñ, -uñ]*

fark id-: Ayırmak, ayrı görmek.

kākülün **farķuñ** üzre ḥōş-būdur
müşğden **farķ iden** ḥatā eyler (*Gazel 29, Mısra 10*). [*farķ iden,]*

farķ ol-: Ayırt edilememek.

ser-i kūyuñda **farķ olmaz** ruḥum ferş-i ḥarīmüñden
ķapuñda eşigüñ taşıyla başum baş berāberdür (*Gazel 61, Mısra 9*). [*farķ olmaz,]*
itdüm şu deñlü nüş senüñ nış-i nāveküñ
Farķ olmaz oldı ḥāne-i zenbūrdan beden (*Gazel 146, Mısra 12*). [*farķ olmaz,]*

farz: Mutlak surette yapılması gereken.

başına her gün anuñ yiridür irerse zevāl
egerçi **farz-ıdı** bu kim zamān-ı māzide (*Kaside 1, Mısra 32*). [*farz-ıdı, -ıdı]*

farz it-: Farz etmek; varsaymak.

ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
eyle **farz it** ki ķamu ‘āleme sulṭān olduñ (*Gazel 101, Mısra 2*). [*farz it,]*

farzā: Diyelim ki, farz edelim ki.

vişāli ‘īdine irgürmez ol hilāl-ebrū
tutam ki şavm-ı firākına şabr idem **farzā** (*Gazel 3, Mısra 4*). [*farzā,]*

fāş eyleme-: Açığa çıkarmamak, ortaya dökmek.

fāş eylemezdi ‘āleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı ḥançer-i hecrüñle sīnemüz (*Gazel 73, Mısra 7*). [*fāş eylemezdi,]*

fāş kıl-: Gizli olan bir şeyi ortaya çıkarmak, açığa vurmak, duyurmak, ifşa etmek.

lebleri rāz-ı dehānın **kıldı fāş**
küllü sırrın cāveze‘l-işneyni şā‘ (*Gazel 85, Mısra 3*). [*fāş kıldı,]*

fāşih-zebān: Dili açık, anlaşılır ve düzgün.

ķapuñda bülbul-i şīrīn-suḥan hezār velī
benüm gibi kanı bir tūtī-i **fāşih-zebān** (*Kaside 6, Mısra 38*). [*fāşih-zebān,]*

faşl-ı hazān: Sonbahar, hazan mevsimi, güz.

zerd-i ruḥum görüp o gül va‘de-i vaşl ider velī
Faşl-ı hazānda görinen düşlere i‘tibār yok (*Gazel 95, Mısra 4*). [*faşl-ı hazānda,]*

faşl-ı şitā-yı fūrķat: Ayrılığın kış mevsimi.

faşl-ı şitā-yı fūrķat çün āḥir oldı ey dil
yāruñ bahār-ı ḥüsnin vaşf eyle yaza başla (*Gazel 170, Mısra 7*). [*faşl-ı şitā-yı fūrķat,]*

fāyık-ı akrān: Yaşlılarından üstün.

turmaz cefā vü cevır ider ol serv-i ḥōş-ḥırām
resm-i cefāda **fāyık-ı akrān** olup gider (*Gazel 32, Mısra 4*). [*fāyık-ı akrān,]*

fazilet: İyi huy, erdem, güzel ahlak.

semend-i çarha tokuz ķat vireydi meydānı
ideydi düldül-i baḥt u **faziletüñ** cevlan (*Kaside 6, Mısra 40*). [*faziletüñ, -üñ]*

fazl: 1.Ziyade, artık. 2. İyilik, fazilet, erdem.

oldı cüdi şeref-i keştî-i ikbālîne cāy
kūlzūm-i re‘fet ü **fazluñdan** irüp kaçre-i cūd (Kaside 5, Mısra 38). [fazluñdan, -uñ, -dan]
şu ‘ā’-ı pertev-i **fazlında** zerre mihr-i münir
kalîl himmeti yanında cūd-ı ma‘den ü kân (Kaside 1, Mısra 25). [fazlında, -ın, -da]
kıyāsın idemez-iken mühendisân hayāl
elüm niçe ire tahrîr-i vâsf-ı **fazluña** kim (Kaside 1, Mısra 66). [fazluña, -uñ, -a]

fazla: Çok, aşırı, fazla.

kişver-i **fazla** eyledi seni şāh
sāye-i husrev-i hümāyūn-zıl (Gazel 122, Mısra 9). [fazla,]

fehmi eyle-: Anlama, anlayış.

ey yakīnī o bütūn nūktelerin **fehmi eyle**
ne bilür ehl-i luğat terk idelüm kāmūsın (Gazel 152, Mısra 9). [fehmi eyle,]

felâket: Bela, büyük dert, sıkıntı.

begüm bir müflise lāyık görürsin cāme-i vaşluñ
felâket hānķāhı içre ben ‘uryānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 8). [felâket,]
felâket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ğarâbet-i dil-i bî-kār u bār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 3). [felâket-i,]

feleg: 1. Gökyüzü, semâ, âlem, devran.

virme ‘ışı yakīnī’ yā **felege**
diñle kim saña hūb pend itdüm (Gazel 134, Mısra 9). [felege, -e]
yalabur mihr-i ruhuñ şöyle ki gözler kamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-pāre (Gazel 174, Mısra 6). [felege, -e]
hilāl mişkala-i zerle levḥa-i **felege**
şu resme itmiş-idi naķş ki irmez aña hayāl (Kaside 1, Mısra 5). [felege, -e]
açıldı çinī sifāl içre aķ karanfiller
degül **felekdeki** yir yir kevākib-i raḥşān (Kaside 3, Mısra 24). [felekdeki, -de, -ki]
dūd-ı āhum yiridür tutsa yakīnī **felegi**
felekde âteş-i āhum yakar yir yir meşā’ildür (Gazel 59, Mısra 6). [felekde, -de]
sen **felekde** yirümi kadr-ile berter kılduñ
ber-murād itmedi firdevsī’yi sultān maḥmūd (Kaside 5, Mısra 33). [felekde, -de]
na‘lçesi o meḥūñ eşiginde naķş olmış
görüp **felekde** hilālî oraya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 8). [felekde, -de]
kıvıllı yeşil düttünüm oldu çarḥa peyveste
felekde kavs-i kuzah şanma ey hilāl-ebur (Gazel 168, Mısra 4). [felekde, -de]
sezā-durur baña bir raḥş-ı bād-pā çü **felek**
benem çü ‘arşa-i medḥūñde pehlevān-ı cihān (Kaside 6, Mısra 33). [felek,]

2.tâlih,alinyazısı, baht.

çeşm-i ümmîd-i yakīnī’yi münevver kılduñ
diñde-i bahtımı kılmışdı **felek** hıvāb-ālūd (Kaside 5, Mısra 36). [felek,]
ağlamazdum gerdişüñden ey **felek** bir kez beni
cür‘a-veş bezminde yāruñ ḥāke yeksān eylesen (Gazel 100, Mısra 3). [felek,]
reşk-i ḥurşiyd olur mı bir daḥı cām
o günü gösterür mi baña **felek** (Gazel 97, Mısra 6). [felek,]
felâket-i **felek-i** nābe-kār mı diyeyin
ğarâbet-i dil-i bî-kār u bār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 3). [felek-i, --i]
yolında kılsa **felek** kâşki gubār beni
kılardı raḥş-ıla pā-māl o şeh-süvār beni (Gazel 199, Mısra 1). [felek,]

3.Dünya.

felek kişiye yâr olmaz güzellik ber-çarâr olmaz
bu 'âlem pâyidar olmaz sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 15*). [*felek,]*

felek-kadr: Değerli, şanlı felek.

semend-i kadrüñe irmek senüñ hayâl-i muhâl
hemân devlet-i zıllinde sen **felek-kadrüñ** (*Kaside 1, Mısra 48*). [*felek-kadrüñ, -ün]*

felek-zede: Feleğin zulmüne uğramış, eziyet ve zulüm görmüş, tâlihsiz, bedbaht.

kevkeb nuhüset üzre vü tâli' **felek-zede**
Baht-ı siyâhı itmedi bîdâr enînümüz (*Gazel 74, Mısra 1*). [*felek-zede,]*

fenâ: Fânî, geçici. Sonu olan. Yok olma.

dâ'imâ kavş-ı kazâdan atılır tîr-i **fenâ**
ey gönül şanki nişânıdır anuñ eh1-i kûbûr (*Gazel 40, Mısra 3*). [*fenâ,]*
zâhid reh-i riyâda sülûk-i **fenâda** biz
kûy-ı murâdî her kişi bir semtden bulur (*Gazel 55, Mısra 9*). [*fenâda, -da]*
hûvân-ı vaşluñ dil-i abdâla n'ola bezl itseñ
bir iki gün bu **fenâ** tekyede mihmânüñdür (*Gazel 50, Mısra 10*). [*fenâ,]*
şafâ-yı kalbi yoklukda bulup tutduk **fenâ** semtin
sebûk-bâruz bu râh-ı pür-âtaarda zâdumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 11*). [*fenâ,]*
kendüñ garîk-ı bahır-ı **fenâ** bil ki çarh-ı dūn
âb üzre bir havâ-y-ıla tölmiş habâbdur (*Gazel 44, Mısra 3*). [*fenâ,]*
ey yakînî baş açuk rûm'da bir abdâlam
anuñ-içün bu **fenâ** tekyede mihmânâm ben (*Gazel 144, Mısra 18*). [*fenâ,]*

fenâ 'âlemi: Gelip geçici olma durumu, devamlı ve kalıcı olmama, ölümlü ve son bulucu olma, ölümlülük, fânîlik.

bir iki gün bu **fenâ 'âlemi** kılduñ çü makâm
eyleme kendüñe 'ış-ı mey-i hamrâyı harâm (*Müseddes 3, Mısra 15*). [*fenâ 'âlemi,]*

fenâ deşti: Yokluk çölü.

şafâsın pâk-dâmân olmağın hûr-ı ta'allukdan
fenâ deşinde mecnûn gibi 'uryân olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 6*). [*fenâ deşinde,]*

ferâğat: vazgeçme, el çekme. II. Dinlenme.

ferâğat milketinde tâc-dâr olmak dilerseñ ger
Yakînî tâcî terk idüp kabâ vü pîrehenden geç (*Gazel 23, Mısra 11*). [*ferâğat,]*

ferâğat id-: Vazgeçmek.

yakînî zerre gibi olmamağa ser-geşte
fîrûğ-ı mihr-i ruğundan meger **ferâğat idem** (*Gazel 125, Mısra 12*). [*ferâğat idem,]*

ferah-efzâ: Ferahlık arttıran, mutlu eden.

neyler nevâda nağmede mutrıb yakînî mest
Sâkî şafâda mey **ferah-efzâ** nigâr hûb (*Gazel 15, Mısra 10*). [*ferah-efzâ,]*

ferahşâd: Hurşid ü Ferahşad mesnevisinin erkek kahramanı II ferahlık.

görüþ hurşiyd-i haddin ol perînüñ
be hey 'âşık **ferahşâd** olmaduñ mı (*Gazel 186, Mısra 8*). [*ferahşâd,]*

ferâmûş id-: Unutmak, hatırdan çıkarma.

sākıyā cām-ı meyi destüme şun nüş ideyin
bāri bir dem ğam-ı eyyāmı **ferāmüş ideyin** (Gazel 159, Mısra 2). [ferāmüş ideyin, -eyin]

ferāmüş ol-: Unutulmak, hatırlanmamak.

seni bir kerre yād idem diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammā **ferāmüş olduğum** demler (Gazel 35, Mısra 6). [ferāmüş olduğum, -du, -gum]

ferd: bir olup, hem zâtında hem de sıfatlarında eşi ve benzeri olmayan demektir.

cevher-i **ferd**-i dehânın bildügin ğayr istemem
nükte-dānlıkda yakīnī kendümi **ferd** isterin (Gazel 157, Mısra 12). [ferd,]
yakīnī bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yakīnī cevher-i **ferdüz** bizüm efrādımız yokdur (Gazel 48, Mısra 14). [ferdüz, -üz]

ferhād: Ferhad ile Şirin adlı hikayede geçen kahramanlardan biri. Ferhad, Hüsrev adlı padişahın sevgilisi Şirin'e aşiktir. Şirin'in arzusu üzerine Bisütun adlı bir dağı delmesi istenir. Divan şiirinde, sevgilisine kavuşmak için zorlu, gerçekleşmesi güç işleri temsil eder.

ya hūnīn çeşmidür **ferhād-ı** mestüñ dahı kıan ağlar
ya kıays' uñ kıan bulaşmış penbe-i dāğ-ı nihānıdur (Gazel 46, Mısra 5). [ferhād-ı,]
ferhād gözin lāle-şifāt eyledi pür-hūn
şirīn idicek lāle-i kühsārī temāşā (Gazel 8, Mısra 11). [ferhād,]
kıays-ı nā-şād ile hālüm göre geldi **ferhād**
pend idüp didiler ey derd ü belāya mu'tād (Müseddes 1, Mısra 9). [ferhād,]
zene dīl virdi tañ mīdur ey dīl
tişesi ta'ne itse **ferhād'a** (Gazel 169, Mısra 12). [ferhād'a,]

ferhād-ı zār: İnleyen, ağlayan Ferhat.

işidüp bī-sütün **ferhād-ı zāruñ**
figān u nālesin feryāda geldi (Gazel 192, Mısra 5). [ferhād-ı zāruñ, -uñ]

ferhunde-cemal: Kutlu, mübarek güzellik.

şekl-i zībāñ-ıla ey şahid-i **ferhunde-cemāl**
büt-i çin da'vī-i ḥüsn eylese şüret bulmaz (Gazel 66, Mısra 3). [ferhunde-cemāl,]

ferhunde-fāl: Falı mübarek, mesut.

o muşhaf-ı ruḥ-ı **ferhunde-fāl** ḥaqqıyçün
hem anı zīnet iden ḥaṭṭ u ḥāl ḥaqqıyçün (Gazel 164, Mısra 1). [ferhunde-fāl,]

ferman: Emir, irade, buyruk.

tek yakīnī kuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḥıdmete bir bende-i **fermānuñdur** (Gazel 50, Mısra 12). [fermānuñdur,]

fermān eyle-: Emretmek, emir buyurmak.

tek yakīnī kuluña öl diyü **fermān eyle**
cān virür ḥıdmete bir bende-i fermānuñdur (Gazel 50, Mısra 11). [fermān eyle,]
kapuñda bende-i fermān-ber olmak tek naşīb olsun
ne emrūñ var-ısa cān üzre **fermān eyle** sultānum (Gazel 130, Mısra 10). [fermān eyle,]

fermān ol-: Ferman kölesi, emir kulu olmak.

ey gedā ol şeḥe çün bende-i **fermān olduñ**
eyle fārz it ki kıamu 'āleme sultān olduñ (Gazel 101, Mısra 1). [fermān olduñ,]

ferruh-likā: Kutlu yüzü.

mağribi eyler ziyāret rûz u şeb mäh-ıla mîhr
zülf ü ruhsârûn ümîdiyle ey **ferruh-likā** (Gazel 5, Mısra 16). [ferruh-likā,]
serîr-i rif ate geçdi oturdı yirine cânım
ma'ârif tahtına ol husrev-i **ferruh-likā** geldi (Gazel 191, Mısra 8). [ferruh-likā,]

fers: Döşeme, halı, yaygı.

yüzüm hammâma **fers** idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādî açılsa üstüme hammâma girseñ sen (Gazel 143, Mısra 9). [fers,]
ser-i küyuñda fark olmaz ruhum **fers-i** harîmüñden
kapuñda eşigün taşıyla başum baş berâberdür (Gazel 61, Mısra 9). [fers-i,]

fervâd: Bağırıp çağırma. Yüksek sesle yardım istemek.

degüldi erğanün-ı deyrden **feryâdlar** zâhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde hāmūş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 11). [feryâdlar, -lar]
dil-i meyyâldendür zârumuz her serve meyl eyler
bizüm ol zâlim-i bî-dâddan **feryâdumuz** yokdur (Gazel 48, Mısra 4). [feryâdumuz, -umuz]
feryâd kılma keşmekeş-i 'ışkdan dilâ
her 'usrda iki yüs bu bürhân degül midür (Gazel 60, Mısra 7). [feryâd,]
ışidüp bî-sütün ferhâd-ı zârûñ
figân u nâlesin **feryâda** geldi (Gazel 192, Mısra 6). [feryâda, -a]
vâkı 'amda ğam-ı fûrkatden iderken **feryâd** (Müseddes 1, Mısra 8). [feryâd,]
yakînî ney gibi **feryâd** idüp dil ü cânım (Müseddes 2, Mısra 28). [feryâd,]
ğam küştesiyem üstüme **feryâd** ider figân
kan ağlayup acırsa n'ola zaḥm-ı hûn-feşân (Gazel 140, Mısra 1). [feryâd,]

feryâd u âh u nâle: Feryat figan edip inlemek.

feryâd u âh u nâle senüñçün revân olup
râh-ı ğama çekildi gider kârbân olup (Gazel 16, Mısra 1). [feryâd u âh u nâle,]
küyuña **feryâd u nâlemden** kebüter inemez
saña nâlem niçe degsün şâh-ı hûbânım 'alî (Gazel 196, Mısra 9). [feryâd u nâlemden, -mden]

ferzâne: Bilgili, iyi yetişmiş kimse.

şalar sevdâya çok **ferzâne**yi evvel-bahâr ammâ
cünün-ı ehl-i şevka ruhların tekrâr olur bâ'is (Gazel 22, Mısra 7). [ferzâne, -y, -i]

feşâhat: Kurallı, etkileyici, heyecan verici, inandırıcı, sanatlı söz söyleme.

ben kim serîr-i mülk-i **feşâhatde** serverem
ey pâdişâh-ı 'âlem eşigüñde çâkerem (Gazel 126, Mısra 1). [feşâhatde, -de]
suḥan-ı hâfız u selmân 'a irişdi ğazelüm
Taht-ı iklîm-i **feşâhatdeki** hâkân 'am ben (Gazel 145, Mısra 12). [feşâhatdeki, -deki]

fesâne: asılsız hikaye, masal.

gavġâyı ko **fesâneñi** vâ'ız işitmezüz
pürdür şadâ-yı na're-i hûdan kulaġumuz (Gazel 69, Mısra 3). [fesâneñi, -ni]
dilâ **fesânemi** gûş itmez ol şacı leylâ
gerekse kıys gibi dehre dâstân olayın (Gazel 154, Mısra 3). [fesânemi, -m, -i]
fesâneyi koy a vâ'ız ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege âb-ı nâbdan tevbe (Gazel 177, Mısra 3). [fesâne, -yi]
leylî şaçun ğamıyla benüm diñle hâlümü
mecnûn 'ı anma kışşası anuñ **fesânedür** (Gazel 57, Mısra 4). [fesânedür, -dür]

feth: Açmak, açılmak, ele geçirmek.

gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuşret kıl
ceyş-i ğam aldı beden burcunı cānum **fethī** (*Gazel 194, Mısra 4*). [*fethī, -i*]
ġam tılısm olsa ‘aceb mi dil-i vīrānede kim
sen cūvān ‘ışkı-durur genc-i nihānum **fethī** (*Gazel 194, Mısra 6*). [*fethī, -i*]
şalma derbend-i ġama eyle der-i vaşlı ġuşād
yeter it zār beni rūh-ı revānum **fethī** (*Gazel 194, Mısra 8*). [*fethī, -i*]

feth-i bāb: Kapının açılması.

feth-i bāb eylese fettāh eşigi ka‘be‘sinī
kılsa meftūh ḥabīb-i dil ü cānum fethī (*Gazel 194, Mısra 1*). [*feth-i, --i*]
feth-i bāb eylese fettāh eşigi ka‘be‘sinī
kılsa meftūh ḥabīb-i dil ü cānum fethī (*Gazel 194, Mısra 2*). [*fethī, -i*]

feth ol-: Açılmak; ele geçirilmek.

himmet-i bedraḳa-i **feth** nıgeh-dāruñ **olup**
nūr-ı nuşretle mücellā ola şām u şehērūñ (*Gazel 114, Mısra 3*). [*feth olup, -up*]

feth ü nuşret: Yardım ve fetih.

bu **feth ü nuşreti** bulmazdı mihr-i ‘ālem-ġīr
o şehden olmasa ger yūmn ü himmet ü iḳbāl (*Kaside 1, Mısra 15*). [*feth ü nuşreti, -i*]

fettāh: Açıan, açıcı. II Kullarının kapalı işlerini açan Cenabıhak.

feth-i bāb eylese **fettāh** eşigi ka‘be‘sinī
kılsa meftūh ḥabīb-i dil ü cānum fethī (*Gazel 194, Mısra 1*). [*fettāh,]*

fettān: Fitne ve fesat salan, ortalığı karıştıran.

şabrımı ġāret iden ġamze-i **fettānuñdur**
dili aşūfte iden ḥançer-i būrrānuñdur (*Gazel 50, Mısra 1*). [*fettānuñdur, -uñdur*]
ideli cismi kebūter çeşm-i **fettānum** ‘alī
kūyuña ‘azm eyledi murġ-ı dil ü cānum ‘alī (*Gazel 196, Mısra 1*). [*fettānum, -um*]
‘ahd eyledi turup yüzini göstere velī
turmadı ‘ahde gitti o **fettān** görünmedi (*Gazel 190, Mısra 10*). [*fettān,]*

fettānlık id-: Fitne ve fesatlık etmek. II Gönlü kendine çekmek, cilve yapmak.

tutarsın yüze el her gün **idüp** yüz dürlü **fettānlık**
elūñden dād be hey kāfir ki gün görmez müselmānlık (*Gazel 93, Mısra 1*). [*fettānlık idüp, -üp*]

fevc fevc: Bölük bölük, takım takım, dalga dalga.

‘ārızuñda ol siyeh ḥaṭlar ki vardur **fevc fevc**
şan ḥabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn (*Kaside 2, Mısra 7*). [*fevc fevc,]*

feyezān id-: Bolluk etmek.

murād mīvesin alam ümīd şāḥından
iderse bāġ-ı dile ebr-i re‘fetūñ **feyezān** (*Kaside 6, Mısra 42*). [*feyezān iderse, -se*]

feyz: Allah tarafından kula lutfedilen ve ilham yoluyla kalbe gelen şey, vāridat.

bulmaġa **feyz** rāh-ı ḥarābāta sālīk ol
bu yolda zāyī‘ olmaz emek isteyen bulur (*Gazel 55, Mısra 3*). [*feyz,]*

bulımazlarsa eger **feyz-i** himāyetle şeref
kulların pādīşehūm ‘afva liyākāt bulmaz (*Gazel 66, Mısra 7*). [*feyz-i,]*
hulk-ı ‘azīmi gāliyedān-ı melā‘ike
feyz-i ‘amīmi micmere-gerdān-ı kudsıyān (*Gazel 137, Mısra 4*). [*feyz-i,]*
irişdi rûhına **feyz-i** nesīm-i ‘īsī-dem
ki mehd-i sebze de açdı tufeyl-i gönca dehān (*Gazel 138, Mısra 15*). [*feyz-i,]*

feyz-bahş: Feyiz bağışlayan, bereket veren.

olup yine eser-i bād-ı **feyz-bahş** ‘ayān
hayāt-ı nev bulup ezhār açdılar a‘yān (*Kaside 3, Mısra 1*). [*feyz-bahş,]*

feyz-i hakk: Allah'ın feyzi, İlahi feyiz ve bereket.

pīr-i muğān eşigine var düş ayağına
cüyān-ı **feyz-i hakk** ola gör kat‘-ı pāye kıl (*Gazel 121, Mısra 4*). [*feyz-i hakk,]*

feyz-i nesīm: Rüzgarın bereketi, bolluğu.

irişdi ravzaya **feyz-i nesīm-i** ‘īsī-dem
ki mehd-i sebze de açdı tufeyl-i gönca dehān (*Kaside 6, Mısra 13*). [*feyz-i nesīm-i,]*

feyz-i rahmet: Merhamet feyzi II Yağmur bereketi.

olam fezā-yı mahabbetde zerre-veş rakḳās
olursa burc-ı dile **feyz-i rahmetiūn** rahşān (*Kaside 6, Mısra 46*). [*feyz-i rahmetiūn, -üñ]*

fezā: Ucu bucağı bulunmayan boşluk, dünyânın sonsuz olan genişliği.

‘adem **fezāsına** kaçdı peleng-i bīşe-i çarḥ
açınca pençe-i pūr-çengi bebr-i zer-timşāl (*Kaside 1, Mısra 9*). [*fezāsına, -s, -ı, -n, -a]*
yakīnī-veş vaṭan tıtdum **fezā-yı** lā-mekānide
kudum bu teng nāmı anda bir vāsi‘ mekān buldum (*Gazel 128, Mısra 11*). [*fezā-yı,]*
fezā-yı dehre şalup sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl (*Kaside 1, Mısra 1*). [*fezā-yı,]*
kūlın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
fezā-yı midḥat-i zātında eyleyem cevlan (*Kaside 6, Mısra 32*). [*fezā-yı,]*
yeter bu deñlü beyān eyledüñ ‘ale‘l-icmāl
du‘ālar eyle o şeh-i kişver-i **fezā‘ile** kim (*Kaside 1, Mısra 78*). [*fezā‘ile, -ile]*

fezā-yı ‘ālem: Alemin göğü, gökyüzü, dünya (dünyanın boşluğu bağlamında).

şahrāda lāle şanma yakīnī sipāh-ı ‘ışk
kurdı **fezā-yı ‘āleme** gül-gün otağumuz (*Gazel 69, Mısra 14*). [*fezā-yı ‘āleme,]*

fezā-yı ‘arş: Arşın sonsuzluğu.

fezā-yı ‘arşdayuz hem-cenāh-ı t̄ā‘ir-i kudsüz
bülend-mertebe bāzuz hümā-yı sidre-mesīrüz (*Gazel 75, Mısra 5*). [*fezā-yı ‘arşdayuz, -da, -yuz]*

fezā-yı çarḥ: Gökyüzü.

fezā-yı çarḥa çü pervāz şaldı bāz-ı sefid
gurāb-ı şāma hücūm itdi kılmayup ihmāl (*Kaside 1, Mısra 7*). [*fezā-yı çarḥa, -a]*

fezā-yı gülşen: Gül bahçesinin alanı.

fezā-yı gülşeni vādī-i tūr‘a beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḥzar üzre nār ‘ayān (*Gazel 138, Mısra 9*). [*fezā-yı gülşeni,]*

fezā-yı gülşeni vādī-i tūr'a beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḥzar üze nār 'ayān (*Kaside 3, Mısra 7*). [fezā-yı gülşeni,]

fezā-yı maḥabbet: Aşkın/sevginin uçsuz bucaksız mecrası.

olam **fezā-yı maḥabbetde** zerre-veş rakḳāş
olursa burc-ı dile feyz-i raḥmetüñ raḥşān (*Kaside 6, Mısra 45*). [fezā-yı maḥabbetde, -de]

fıstıķı: Fıstık içi rengi, sarıya çalan açık yeşil.

fıstıķı cāmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rü-siyeh ol dem tünekiler giydi (*Gazel 193, Mısra 3*). [fıstıķı,]

fi-aḥsen: En güzel biçim, nitelik.

kılmış 'izāruñ āyīnesin şāf zü'l-celāl
ecelā cemāle zātike **fi-aḥseni** 'ş-şifāt (*Gazel 18, Mısra 8*). [fi-aḥseni 'ş-şifāt, -şifāt]

fidā ol-: Bir amaç uğrunda bir değer veya varlıktan vazgeçmek, uğruna vermek. Gözden çıkarmak, özveride bulunmak.

hezār rūḥ **fidā olsun** ol ruḥ-ı verde
ki gönca gibi ḥicāb-ıla ola perverde (*Gazel 178, Mısra 1*). [fidā olsun,]

figān: İstirapla bağırma, haykırma, feryat.

geçürdi āyine devrānını şafālarla
revā mı dil ṭola devr-i ruḥuñda jeng ü **figān** (*Gazel 136, Mısra 10*). [figān,]
ḡam küştesiyem üstüme feryād ider **figān**
kan ağlayup acırsa n'ola zaḥm-ı ḥün-feşān (*Gazel 140, Mısra 1*). [figān,]
'acebā muṭrıb elinden mi **figān** eylerler
neyimiş nāleleri çeng ü defi gūş ideyin (*Gazel 159, Mısra 5*). [figān,]

figān eyle-: Üzüntü ile bağırıp çağırmak, feryat etmek.

maraz-ı 'ışk-ıla dirdüñ ki **figān eylemeyem**
şimdi dehri iniletdüñ nedür ey dil derdüñ (*Gazel 109, Mısra 7*). [figān eylemeyem, -meyem]

figān ol-: Feryat, figan etmek.

ola ki mihr yüzün göstere şehir gerdün
şabāḥa dek bu gice hem-dem-i **figān olayın** (*Gazel 154, Mısra 8*). [figān olayın, -yın]

figān u āḥ: Feryat ve inleme.

figān u āḥ u zār-ıla beni ayırdı yārumdan
kime āḥ ideyim bilmem hevā-yı rüzgārumdan (*Gazel 141, Mısra 1*). [figān u āḥ,]

figān u nāle: Feryat ve inilti.

işidüp bī-sütün ferhād-ı zāruñ
figān u nālesin feryāda geldi (*Gazel 192, Mısra 6*). [figān u nālesin,]

figār: Yara.

dil ḥün u cān **figār** ciger rīş sīne çāk
derd-i firāk ile iderin āḥ-ı derd-nāk (*Gazel 96, Mısra 1*). [figār,]

fikr: Düşünce.

‘ākıbet **fikrini** ko zāhid-i şad-sāle gibi
her şehir var yūri bir gülşene düş jāle gibi (*Müseddes 3, Mısra 31*). [*fikrini, -i, -n, -i*]
ni‘met-i dünyāya şōfi tıtmayup şāfi geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol hayrānı gör (*Gazel 38, Mısra 4*). [*fikr-i,*]
hūblar zikri gibi olmaz yakīnī **fikr-i** hūb
hāmdūli ‘llāh oldı evrād-ı dil ü cānum ‘alī (*Gazel 196, Mısra 11*). [*fikr-i,*]
ebrūsı **fikri** kaddūmi kıldı kemer-mişāl
tāk oldı hecr-i yār-ıla tākāt didükleri (*Gazel 201, Mısra 11*). [*fikri, -i*]

fikr id-: Düşünmek, tefekkür etmek.

pīr-i muğān naşīhatini tut mey al ele
vā‘ız sözini **fikr ider** olsañ me‘āl yok (*Gazel 94, Mısra 6*). [*fikr ider,*]

fikr-i haţuñ: Sevgilinin yüzündeki ayva tüylerin düşüncesi.

dil gubārın silemez **fikr-i haţuñ** la‘lūñsüz
hiç gubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel (*Gazel 118, Mısra 3*). [*fikr-i haţuñ,*]

fikr-i me‘āl: Manayı fikretme, düşünme.

gelmesün ‘arif-iseñ hāţıruña **fikr-i me‘āl** (*Müseddes 3, Mısra 8*). [*fikr-i me‘āl,*]

fi‘l-hāl: Bu anda, aniden, hemen.

livā-yı husrev-i hāver ‘ayān olınca hemān
alāy-ı leşker-i şeb oldı mün‘adim **fi‘l-hāl** (*Kaside 1, Mısra 14*). [*fi‘l-hāl,*]
kılaydı emrūñe **fi‘l-hāl** devlet istikbāl
velī meşel-durur eller içinde hayr-ı umūr (*Kaside 1, Mısra 33*). [*fi‘l-hāl,*]

fi‘l-meşel: Diyelim ki, farz edelim ki.

olurdı hilm ü vaķārına **fi‘l-meşel** timsāl
zāmīr-i rüşeni devrinde oldı gırra güneş (*Kaside 1, Mısra 29*). [*fi‘l-meşel,*]

firāk: Ayrılık, hicran.

düşdüm **firāk** pisterine zār u bī-mecāl
bir derde uğradım ki hālāşa mecāl yok (*Gazel 94, Mısra 3*). [*firāk,*]
şemīm-i sünbülün ile dil-i nesīm sebük
Firāk-ı sebz-i haţuñla ser-i beneşe girān (*Gazel 138, Mısra 4*). [*firāk-ı,*]
firāk iderse de pīr eyle vaşf kāmetini
Yakīñi egri otur söyle tek hemān toĝru (*Gazel 168, Mısra 7*). [*firāk,*]
dil-i nesīm şehā sünbülün şemīmi ile
Firāk-ı sebz-i haţuñla ser-i beneşe girān (*Kaside 3, Mısra 14*). [*firāk-ı,*]
vişālī ‘īdine ırgürmez ol hilāl-ebrū
tutam ki şavm-ı **firākına** şabr idem farzā (*Gazel 3, Mısra 4*). [*firākına, --ı, --n, --a*]

firāk bezm: Ayrılık meclisi.

firāk bezmine āhumla kanlu yaşlarımı
şadā-yı nāya mey-i ergāvāna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 5*). [*firāk bezmine,*]

firāk evle-: Ayrı bırakmak.

dil mülkini tātār-ı **firāk eyledi** gāret
himmet demidür gel yetiş ey şāh-ı velāyet (*Gazel 20, Mısra 1*). [*firāk eyledi,*]

firāk-ı kāmēt: Sevgilinin endamından uzakta kalmak, sevgiliden ayrı düşmek.

fırāk-ı kâmet ü ebrûsı-y-ıla kan ağlar
göz açmaz ansuz elem-dide gözlerüm bir ân (*Kaside 6, Mısra 19*). [*fırāk-ı kâmet,]*

firâz: yokuş, çıkış.

beyâz-ı 'arız-ı âmâle zıll-i çetrün hâl
firâz-ı küngüre-i tâk-ı kadrüne nisbet (*Kaside 1, Mısra 42*). [*firâz-ı,]*

firdevs: Bahçe; cennet, cennetin en güzel yeri.

firdevs nedür eyle ruh-ı yârı temâşâ
'âşık ne görür itnese dîdârı temâşâ (*Gazel 8, Mısra 1*). [*firdevs,]*

firdevsî: Cennet II Şehname'nin yazarı, Firdevsi.

gül gibi her suhanum gayret-i **firdevsî-durur**
Dûzağ-ı reşkde yansa yiridür kalb-i hasûd (*Kaside 5, Mısra 31*). [*firdevsî-durur, -durur]*
sen felekde yirümi kadr-ile berter kılduñ
ber-murâd itmedi **firdevsî'yi** sulţân maḥmûd (*Kaside 5, Mısra 34*). [*firdevsî'yi, -yi]*

fitne: sıkıntı, mihnet, belâ.

kılmağa mülk-i cânı zîr ü zeber
kâmetün **fitne** kâkülün ser-ber (*Gazel 29, Mısra 2*). [*fitne,]*
fitnedür zülfi kişver-i 'ışka
gamzesi mülk-i câna âfetdür (*Gazel 62, Mısra 7*). [*fitnedür, -dür]*

fitne bas: Fitneyi çıkaran ve sürdüren.

fitne başı neydüğün bildi dil-i şûrîde-hâl
ey perî-peyker ser-i zülf-i perîşânun görüp (*Gazel 17, Mısra 3*). [*fitne başı,]*

fitne-cû: Fitne arayan, fesatçı, fitneci.

o hâl-i **fitne-cûdan** gözlerün tekmîl-i sihr itmiş
ne kim ta'îm olınsa ey perî kâbildür insâna (*Gazel 172, Mısra 5*). [*fitne-cûdan, -dan]*

fitrāk: Terki kayışı, av yapılırken avlanan hayvanların asılması için bele takılan kemer.

ser-nigün olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her kaçan **fitrāke** aşsa ol şeh-i hûbân şikâr (*Gazel 27, Mısra 6*). [*fitrāke, -e]*

futa: Vücudun belden aşağısını örtecek şekilde kuşanılan, genellikle ipekten bir nevi önlük.

kaçan kim **fütasın** kuşansa ol mihr-i cihân-ārâ
hicâb-ı ebre girer güyiyâ nîm-i meh-i rüşen (*Gazel 143, Mısra 7*). [*fütasın, -sın]*

fülk: Gemi, sandal, kayak.

şorar-ısañ dil-i şûrîde mâcerâsından
vücûd **fülkini** garğ itdi baḥr-ı eşk-i revân (*Kaside 3, Mısra 28*). [*fülkini, -ini]*

fülk-i dil: Gönül gemisi.

baḥr-ı firāka **fülk-i dil** şaldum meded şaldum meded
düşdüm belâ girdâbına kâldum meded kâldum meded (*Gazel 25, Mısra 1*). [*fülk-i dil,]*
mevc-i belâya uğraduğ **fülk-i dile** karar yok
baḥr-ı firāka âh kim dâ'ire vü kenâr yok (*Gazel 95, Mısra 1*). [*fülk-i dile, -e]*

düşürdi **fülk-i dili** niçe dürlü girdāba
şikeste keştīye döndürdi rüzgār beni (*Gazel 199, Mısra 5*). [*fülk-i dili,]*

fülk-i dil-i ‘uşşāk: Aşıkların gönül gemisi.

ğarķ ider baħr-ı ğama **fülk-i dil-i ‘uşşākı**
‘ışķ-ı dilber be gönül bir ulu deryā ancak (*Gazel 92, Mısra 3*). [*fülk-i dil-i ‘uşşākı,]*

fürkat: Ayrılık.

kül iden cānı nār-ı **fürkatdür**
def iden anı āb-ı vuşlatdur (*Gazel 62, Mısra 1*). [*fürkatdür, -dür]*
āh kim dil esīr-i **fürkatdür**
‘ömr ise bī-amān u mühletdür (*Gazel 63, Mısra 1*). [*fürkatdür, -dür]*
ben zelīl olmaz-idüm düşmese **fürkat** senden
senden oldu baħa hep bunca mezellet senden (*Gazel 147, Mısra 1*). [*fürkat,]*

fürkat dem: Ayrılık zamanı.

fürkat deminde çeşmümüz ile ķan ağlaruz
ol mürde-i fütādeye ğurbetde hem-demüz (*Gazel 73, Mısra 5*). [*fürkat deminde, -in, -de]*

fürkat eyle-: Ayrılmak.

bimār hātırın şora gel ey tabīb-i cān
kim **fürkat eyledi** yirümi pister-i helāk (*Gazel 96, Mısra 4*). [*fürkat eyledi,]*

fürüg-ı mihr-i ruh: Ruhun güneş gibi parlayışı.

yaķinī zerre gibi olmamağa ser-geşte
fürüg-ı mihr-i ruhından meğer ferāğat idem (*Gazel 125, Mısra 12*). [*fürüg-ı mihr-i ruhından, -dan]*

fütāde: Düşkün, biçare II aşık.

dil tıflı düşdi yanuħa düşdükçe al elin
ey serv-ķadd yoluħda senüñ bir **fütādedür** (*Gazel 41, Mısra 8*). [*fütādedür, -dür]*
ķad-i mevzünuħa **fütāde** geçer
sāye yanuħda bir siyeh-rüdur (*Gazel 52, Mısra 11*). [*fütāde,]*
fürkat deminde çeşmümüz ile ķan ağlaruz
ol mürde-i **fütādeye** ğurbetde hem-demüz (*Gazel 73, Mısra 6*). [*fütādeye, -y, -e]*
gönli **fütādenüñ** reh-i ğamda ķalır dimez
benden o şeh-süvār ğirizān olup gider (*Gazel 32, Mısra 7*). [*fütādenüñ, -nüñ]*
ğam-ı ķaddüñle hāke düşdi gönül
ol **fütāde** maħall-i himmetdür (*Gazel 64, Mısra 12*). [*fütāde,]*

G

ğabğab: Çenenin alt kısmı, çene altındaki ikinci gerdan.

alurdum mīve-i maķşūdumı şāh-ı sa‘ādetden
eger ol serv sīb-i **ğabğabından** virse seftālū (*Gazel 167, Mısra 6*). [*ğabğabından, -ı, -(n)dan]*

ğaflet: Gafillik, bîhaberlik, dalgınlık, boş bulunmak, schv.

nazar ķıl āyine-i rüy-ı yāra ‘ibretle
Yaķinī ķılma ğöze hvāb-ı **ğafleti** perde (*Gazel 178, Mısra 10*). [*ğafleti, -i]*

ğāh: "Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren "geh/ğāh... geh/ğāh ..." bağlacı.

bir yirde hāk ķıl beni ey rüzgār kim
nāz-ıla **ğāh** o serv-i hırāmān gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 8*). [*ğāh,]*

gāh olur ki: Bazen, zaman olur ki.

şafâ-yı hâtır ile **gāh olur ki** gıbta-i bahrüz
gehî keder buluruz seyl-vâr jeng-pezirüz (Gazel 75, Mısra 7). [*gāh olur ki,*]

ġalibā: Sağlam bir ihtimâle göre, görünüşe göre, belki.

şol gelen serv-i sehî gül-çihre ancak **ġalibā**
bâğ-ı hüsnüñ goncası didükleri bülbül budur (Gazel 53, Mısra 3). [*ġalibā,*]
düşerüz küp küp ayağına meyüñ dest-i kazâ
ġalibā hâkümüzi hamr-ıla tahmîr itmiş (Gazel 82, Mısra 4). [*ġalibā,*]

ġaliye: Misk macunu, misk ve amber gibi nesnelerden yapılmış güzel kokulu siyah bir macun.

yakînî sünbül-i zülf-i nigârî gülşende
Ruhuñda **ġaliye-i** müşg-sāya beñzetedüm (Gazel 133, Mısra 10). [*ġaliye-i, -i*]

ġalivedân: Galiye ve güzel koku konulan kutu.

hulq-ı ‘azîmî **ġalivedân-ı** melâ’ike
feyz-i ‘amîmî micmere-gerdân-ı kudsiyân (Gazel 137, Mısra 3). [*ġalivedân-ı, -ı*]

ġaltân: Yuvarlanan, tekerlenen.

terk-i diyâr kıldı yakînî-i bî-mecâl
düşdi tarîk-ı miñhete **ġaltân** olup gider (Gazel 32, Mısra 14). [*ġaltân,*]
başuñ tutup elde kıl o şeh pāsına **ġaltân**
kaşd eyle dilâ olmağa serdâr-ı vilâyet (Gazel 20, Mısra 5). [*ġaltân,*]

ġaltân ol-: Yuvarlanmak.

şeh-süvârüm bu yakînî-nüñ degül sâde hemân
niçe ser **ġaltân olur** bu zülf çevgānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 16). [*ġaltân olur,*]

ġam: Üzüntü, tasa, kaygı, keder, dert .

sürûr-ı cāh-ıla hîç ibtihâcumuz yokdur
şeh-i diyâr-ı **ġamuz** taht u tâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 2). [*ġamuz, -uz*]
zülfüñ elemiñi niçe çeksün bu yakînî
tāk oldı **ġam-ı** hasret-i ebrûñ-ıla tākāt (Gazel 20, Mısra 12). [*ġam-ı, --ı*]
zülfüñde çekdi dil **ġam-ı** gīsüñi niçe sāl
tûl-i emelle geçdi bu ‘ömr-i dirâzumuz (Gazel 72, Mısra 9). [*ġam-ı,*]
hâk olup **ġamla** ġubâr-ı reh-i cānân olalı
götürür tahtumı yel şanki süleymân’am ben (Gazel 144, Mısra 11). [*ġamla, -la*]
yiyen esrâr-ı **ġam-ı** hasreti lâ-ya’kıl olur
nic’olur hecr-ile cānum aña hayrānam ben (Gazel 145, Mısra 3). [*ġam-ı, --ı*]
sākıyâ cām-ı meyî destüme şun nüş ideyin
bâri bir dem **ġam-ı** eyyâmı ferāmüş ideyin (Gazel 159, Mısra 2). [*ġam-ı, --ı*]
gider dilden **ġam-ı** dölâb-ı çarhı cāmı devr itdür
şakın bu bezme sākî gelmesün bigāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 3). [*ġam-ı, --ı*]
ne meyl-i ‘âlem-i vuslat ne bîm-i vâdi-i fûrkāt
iki ‘âlem **ġamın** çekmez olup dil mest ü dîvâne (Gazel 171, Mısra 4). [*ġamın, -ın*]
ne disün söylesün âlâm-ı **ġamı** tûfî-i dil
dinlemezsin sözün añlarsın anuñ efsâne (Gazel 173, Mısra 3). [*ġamı, -ı*]
necm-i eşküñ gibi âhîr seni eyler pā-māl
nazar itmez **ġam-ı** mihriyle olursañ da hilâl (Müseddes 1, Mısra 18). [*ġam-ı, --ı*]
hikâyet-i **ġam-ı** hicrân-ı yâr mı diyeyin
şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 5). [*ġam-ı, --ı*]

hikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin
 şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 11*). [*ġam-ı, --ı*]
 dükenmeye elemüm haşre dek beyān olsa
 hikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 18*). [*ġam-ı, --ı*]
 h̄hikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin
 şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 25*). [*ġam-ı, --ı*]
 şorarlār-ısa nedür hāl-i kalb-i nālānum
 hikāyet-i **ġam-ı** hicrān-ı yār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 32*). [*ġam-ı, --ı*]
 feryād u āh u nāle senūñcün revān olup
 rāh-ı **ġama** çekildi gider kārban olup (*Gazel 16, Mısra 2*). [*ġama, -a*]
 bād-ı āhum ne ‘aceb ger anı berbād itse
 yanmadan nār-ı **ġama** oldı tenüm hākister (*Gazel 30, Mısra 4*). [*ġama, -a*]
 ne **ġama** çāre var ne derde meded
 ‘ışk bilmen ne güne zahmetdür (*Gazel 62, Mısra 9*). [*ġama, -a*]
 dürr-i dendānı **ġamıyla** ağlamağdan ol bütün
 ey yakīnī eşk-i çeşmüm ‘ākıbet ‘ummān olur (*Gazel 54, Mısra 13*). [*ġamıyla, -ı, -y, -la*]
 leyli saçun **ġamıyla** benüm diñle hālümü
 mecnūn ‘ı añma kıssası anuñ fesānedür (*Gazel 57, Mısra 3*). [*ġamıyla, -ı, -y, -la*]
 sen seng-dil **ġamıyla** yakīnī şehiddür
 kim meşhedi ucında ‘alāmetdür ana taş (*Gazel 78, Mısra 7*). [*ġamıyla, -ı, -y, -la*]
 şeh-i ‘ışkam hūm-ı mey baña genc-i husrevānī dūr
 başumda penbe-i dāğ-ı **ġamuñ** tāt-ı keyānī dūr (*Gazel 46, Mısra 2*). [*ġamuñ, -uñ*]
ġamuñ esrārınuñ keyfiyyetin benden su‘āl eyle
 ne hāletdür anı ‘ışkuñla hayrān olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 7*). [*ġamuñ, -uñ*]
 şalma derbend-i **ġama** eyle der-i vaşlı güşād
 yeter it zār beni ruh-ı revānum fethī (*Gazel 194, Mısra 7*). [*ġama, -a*]
ġamuñdan şād olup def -i ġam itmek
 hemān ben ‘aşık-ı nā-şāda geldi (*Gazel 192, Mısra 3*). [*ġamuñdan, -(u)ñ, -dan*]
 hasta-hāl oldı gönül tāt-ı teb-i hecrūñle
 pister-i **ġamda** yatur derdūñ-ile tep tenhā (*Gazel 2, Mısra 4*). [*ġamda, -da*]
 dest-i luţfuñ anı şimden girü ta‘mīr ide mi
 hāne-i hātırımı seyl-i **ġamuñ** itdi harāb (*Gazel 10, Mısra 8*). [*ġamuñ, -uñ*]
 bād şarşar diyü **ġamdan** şararup berg-i hazān
 düşer o taze nihāl üstine dir dir dıtrer (*Gazel 30, Mısra 7*). [*ġamdan, -dan*]
 harf atsalar kelāmuma cūhhāl **ġam** yimem
 söz ey yakīnī şā‘ır-ı şīrīn-edādudur (*Gazel 41, Mısra 9*). [*ġam,]*
 iltifātı yok baña aslā diyü **ġam** çekmezin
 seyr ider sā‘ırlar ile ol perī **ġam** bundadır (*Gazel 43, Mısra 9*). [*ġam,]*
 iltifātı yok baña aslā diyü **ġam** çekmezin
 seyr ider sā‘ırlar ile ol perī **ġam** bundadır (*Gazel 43, Mısra 10*). [*ġam,]*
 sākī-i feyz iriş ey pīr-i harābāt baña
 cūr‘añı içmese dil **ġamdan** ifākat bulmaz (*Gazel 66, Mısra 12*). [*ġamdan, -dan*]
 ‘aceb mi nāfe-veş **ġamdan** derūnum ġarķ-ı hūn olsa
 işitdüm seg rakībe ol gözi āhū şikār olmış (*Gazel 79, Mısra 5*). [*ġamdan, -dan*]
 katılmaz ecel da‘vete geldükçe dile **ġam**
 hācet degül e şoĥbet-i yārāna tekellūf (*Gazel 91, Mısra 7*). [*ġam,]*
 kanumuz **ġam** kurutdı bāde ile
 beñze kan gelse ol deme irsek (*Gazel 97, Mısra 7*). [*ġam,]*
 zehr-i **ġam** def ine tiryāk-i mey-i nāb gerek
 Yoksa **ġam** def idemez bir şeyi līk bir mişkāl (*Gazel 117, Mısra 8*). [*ġam,]*
 ġam küştesiyem üstüme feryād ider figān
 kan ağlayup acırsa n‘ola zahm-ı hūn-feşān (*Gazel 140, Mısra 1*). [*ġam,]*
 o gül-ruhşarımı göstermeyüp ben bülbul-i zāra
 Rakībā **ġam** nihālın bāğ-ı kalbümde dikensin sen (*Gazel 150, Mısra 6*). [*ġam,]*
 ‘azāb-ı düzaĥ-ı **ġamdan** yakīnī‘yi kurtar
 şefā‘at issi resūl ile āl hāķķıyçun (*Gazel 164, Mısra 13*). [*ġamdan, -dan*]
 tār kıldı tenümi süzen-i **ġam** cihremi zerd
 igneden iplige dek şerĥ idüñ o tannāza (*Gazel 176, Mısra 9*). [*ġam,]*
ġam tılısm olsa ‘aceb mi dil-i vīrānede kim
 sen cūvān ‘ışkı-durur genc-i nihānum fethī (*Gazel 194, Mısra 5*). [*ġam,]*

ğam degül gün günden efzûn olsa haţţ-ı ‘ârızuñ
zerrelerden mihre hiç irmez zevâl ey nâzenîn (Kaside 2, Mısra 11). [ğam,]
piyâde kalsam eger hünk-i himmet-i şehsüz
olam ğam iline gül-gün-ı eşkümle revân (Kaside 6, Mısra 36). [ğam,]
herkesüñ çekme ğamın serv-i hırâmân ise de
yüzi açılmışa bakma gül-i ħandân ise de (Müseddes 1, Mısra 1). [ğamın, -ın]

ğam meclisi: Gam, keder meclisi.

ğam meclisinde bâde-i ‘ışk-ıla ħurremüz
bezm-i şafâda ‘ış idici rind-i ‘âlemüz (Gazel 73, Mısra 1). [ğam meclisinde,]

ğam pister: Dert, üzüntü yatağı.

ğam pisterinde derd-ile cân virmedin yetiş
ey cân tabîbî ħâl-i dil-i bî-mecâlî gör (Gazel 39, Mısra 3). [ğam pisterinde,]

ğam şeb: Gam, dert gecesi.

mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyh-i ecel
ğam şebidür tekyegâh-ı ‘ışkda ahyâ gerek (Gazel 98, Mısra 6). [ğam şebidür, -dür]

ğam tenür: Gam fırını.

sofra-i vaşlına irmezsem o şâh-ı keremüñ
ğam tenürında yakînî niçe bir yanam ben (Gazel 145, Mısra 18). [ğam tenürında,]

ğam yi-: Dertlenmek, kederlenmek, tasalanmak.

ğam yimen ħalk-ı cihân cümleten ağıyâr olsun
döstlar dünyede yârüm baña tek yâr olsun (Gazel 163, Mısra 1). [ğam yimen, -men]

ğam-dîde: Gam görmüş, kederli.

sâķi-i lâl-e ‘izâr-ıla içüp cām-ı şarâb
itmez dîde-i ğam-dîdemi ħark-ı ħûn-âb (Gazel 10, Mısra 2). [ğam-dîdemi, -mi]

ğamgîn ol-: Gamlanmak, dertlenmek.

seni zâr iden odur olma ħatından ğamgîn
yüri ey âh yüri baĥt-ı siyehkâra yapış (Gazel 81, Mısra 1). [ğamgîn olma,]

ğam-girdâr: Sıkıntılı, kederli davranış.

hiçe şay anı ħabâb-âsâ yakînî ‘âķıl ol
i ‘timâd itme şakın bu çarĥ-ı ğam-girdâra hiç (Gazel 24, Mısra 14). [ğam-girdâra, -a]

ğam-güsâr: Dert ortağı, gam ve kederi def eden.

yakînî çekmede derd-i firâķı yâ ola mı
Vişâl-i yâr-ıla mesrûr o ğam-güsâr ‘aceb (Gazel 14, Mısra 10). [ğam-güsâr,]

ğam-ĥâne: Gam evi, gam yuvası/gönül.

ol perî-ruĥsâr teşrîf itmesün ğam-ĥânemi
genc-i ĥüsn-i yâra lâyıķ görmezem vîrânemi (Gazel 198, Mısra 1). [ğam-ĥânemi, -m, -i]
göreyin ğam-ĥâneme dönsün olup pâ-mâl-i ĥâķ
dönmedi devrânda bir kez çarĥ-ı gerdûn üstüme (Gazel 181, Mısra 7). [ğam-ĥâneme, -m, -e]

ğam-ı devr: Dünya gamı.

ey yakīnī **ġam-ı devr** ayağa şalarsa seni
mey-fürüşa varup ol pīr-i mededkāra yapış (Gazel 81, Mısra 15). [ġam-ı devr,]

ġam-ı dünyā: Dünyanın kederi, tasası.

geçmedin devr-i şebāb al elüñe şahbāyı
güni 'İş-ile geçür çekme **ġam-ı dünyāyı** (Müseddes 3, Mısra 2). [ġam-ı dünyāyı,]

ġam-ı dünyāyı çek-: Dünyanın gamını çekmek.

tālib-i sīm ü zer olma **ġam-ı dünyāyı çeküp**
yeter a naqd-i sirişkūñle bu rüy-ı zerdūñ (Gazel 109, Mısra 5). [ġam-ı dünyāyı çeküp, -üp]

ġam-ı ferdā: Gelecekte karşılaşılabacak sıkıntı, keder.

'İş u nüş eyle bugün aña **ġam-ı ferdāyı**
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 5). [ġam-ı ferdāyı,]
yarmuñ issi var ey dil şaķın itme ihmāl
'İş u nüş eyle bugün aña **ġam-ı ferdāyı** (Müseddes 3, Mısra 12). [ġam-ı ferdāyı,]
'İş u nüş eyle bugün aña **ġam-ı ferdāyı**
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 19). [ġam-ı ferdāyı,]
na 're-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
'İş u nüş eyle bugün aña **ġam-ı ferdāyı** (Müseddes 3, Mısra 26). [ġam-ı ferdāyı,]
'İş u nüş eyle bugün aña **ġam-ı ferdāyı**
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 33). [ġam-ı ferdāyı,]

ġam-ı fūrkat: Ayrılık acısı.

vāķı 'amda **ġam-ı fūrkatden** iderken feryād (Müseddes 1, Mısra 8). [ġam-ı fūrkatden, -den]

ġam-ı hicrān: Ayrılık acısı.

dilā bir lahza hīç şād olmaduñ mı
ġam-ı hicrāna mu 'tād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 2). [ġam-ı hicrāna,]
ġam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin ye 's ü hırmāñi
dilā ser-rişte-i ümmidūñ el virmek müyesserdür (Gazel 61, Mısra 5). [ġam-ı hicrān-ıla, -ıla]

ġam-ı 'ışk: Aşk üzüntüsü.

serdār-ı leşker-i **ġam-ı 'ışk** ol yakīnī 'yā
mansūr-veş çıkup ser-i dār üzre ol be-nām (Gazel 123, Mısra 9). [ġam-ı 'ışk,]
ey yakīnī **ġam-ı 'ışk** ādemi mecnūn eyler
ķays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 13). [ġam-ı 'ışk,].
bāga gel şīve-i reftār-ıla ey naħl-i revān
serv-i āzādı **ġam-ı 'ışka** giriftār eyle (Gazel 180, Mısra 4). [ġam-ı 'ışka,]

ġam-ı kadd: Sevgiliye ulaşamamanın verdiği üzüntü.

ġam-ı kaddüñle hāke düşdi gönül
ol fütāde maħall-i himmetdür (Gazel 64, Mısra 11). [ġam-ı kaddüñle,]

ġam-ı leylā-yı zülf: Saçının karanlığının derdi (Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı Leyla'ya telmih var.).

ġam-ı leylā-yı zülfüñle kabā vü tācı terk itdüm
Yakīnī gibi deşt-i ġamda bir mecnūn-ı 'uryānam (Gazel 124, Mısra 17). [ġam-ı leylā-yı zülfüñle,]

ġam-ı zülf-i dil-rübā: Sevgilinin zülfünün kederi.

var mı hālāş esīr-i **ġam-ı zūlf-i dil-rübā**
hāl it bu müşkilin dilūñ ey hūvāce şerh kıl (Gazel 120, Mısra 3). [ġam-ı zūlf-i dil-rübā,]

ġam-ı zūlf: Saçın derdi.

ġam-ı zūlfūñle nāle kılsa gönül
‘aceb olmaz diyār-ı ġurbetdür (Gazel 62, Mısra 3). [ġam-ı zūlfūñle,]
ġam-ı zūlfüyle āh itdüm gülüp ol ġonca açılmış
belī nāzūk-ṭabī‘at kesb ider sünbül havādan hāzz (Gazel 84, Mısra 5). [ġam-ı zūlfüyle, -yle]
şeb-i fīṭraṭda **ġam-ı zūlfī** yazılmış başa
bu keşākeşlere şabr eyle dilā itme cedel (Gazel 118, Mısra 9). [ġam-ı zūlfī,]

ġamze: Etkili, kesici, süzgün, baygın yan bakış.

şemşīr-i **ġamzesinūñ** işi geçdi cānuma
dilde olan cerāhati bilmez o ġamzekār (Gazel 26, Mısra 9). [ġamzesinūñ, -si, -nūñ, -]
niçe kırtarsun yakīñ bend-i ġamdan gerdenin
çeşm cādū **ġamze** şehhār ü kemend-endāz zūlf (Gazel 88, Mısra 18). [ġamze,]
dōstum **ġamzeyle** kim aġyāruña kılduñ nigāh
zū‘lfekār‘ın şaldı küffār üstine gūyā ‘alī (Gazel 195, Mısra 5). [ġamzeyle, -y, -le]
ġamzeñle şehīdem diyū itsem n‘ola da‘vā
kanlu kefen eyler baña her demde şehādet (Gazel 20, Mısra 9). [ġamzeñle, -ñ, -le]
yūri ol **ġamzesi** hūn-rīze cān vir kayd-ı tenden geç
şehīd-i ‘ışk ol ey ‘uryān olan gönülüm kefinden geç (Gazel 23, Mısra 1). [ġamzesi, -s, -i]
şemşīr-i **ġamzesinden** elūñ çek yakīñ‘yā
saña seni gerekse o dil-gīrden kesil (Gazel 120, Mısra 9). [ġamzesinden, -si, -n, -den]
nazar it ey kaşı yā cānına geçdi **ġamzeñ**
bu yakīñ‘yi helāk itmesün iġmāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 11). [ġamzeñ, -ñ]
seng-i mezārumuz kıla şemşīr-i ‘ışkı tīz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey kaşı hilāl (Gazel 116, Mısra 8). [ġamzeñ, -ñ]
gelmeyüp yola döker kan o hārāmī **ġamzeñ**
mezhebinde meger olmuş dem-i ‘uşşāk helāl (Gazel 117, Mısra 11). [ġamzeñ, -ñ]
hadeng-i **ġamzeñe** sīnem nişān olduġını bildüm
bi-hāmdī ‘llāh dilā sehmi sa‘ādetden nişān buldum (Gazel 128, Mısra 5). [ġamzeñe, -ñ, -e]
çāk itse kalbi **ġamzeñ** gönülümdekin bilürdūñ
ehl-i kerāmet iseñ gel keşf-i rāza başla (Gazel 170, Mısra 3). [ġamzeñ, -ñ]

ġamze-i fettān:

şabrumı ġāret iden **ġamze-i fettānuñdur**
dili āşūfte iden hañçer-i bürrānuñdur (Gazel 50, Mısra 1). [ġamze-i, --i]

ġamze-i ġammāz: Fitneci yan bakış.

meded öldürdi bizi **ġamze-i ġammāzlaruñ**
Yok mı pāyānı begüm şīvelerūñ nāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 1). [ġamze-i ġammāzlaruñ, -lar, -un]

ġamze-i hūn-hvār: Kan dökücü gamze.

mecālüm leşkerin tātār-ı zūlfūñ tār-mār eyler
karārüm gitmege ol **ġamze-i hūn-hvār** olur bā‘iş (Gazel 22, Mısra 6). [ġamze-i hūn-hvār,]

ġamze-i mest: Süzgün yan bakış, baygın bakış.

al giydūñ kanı inşāf nedür ey hūnī
ġamze-i mestūñe uyduñ yine mi kan itdūñ (Gazel 110, Mısra 10). [ġamze-i mestūñe, -e]

ġamzekār: Gamzeli, süzgün bakışlı. II sevgili.

şemşîr-i ğamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan cerāḥatı bilmez o **ġamzekār** (Gazel 26, Mısra 10). [ġamzekār,]

ġār: Mağara, in. **yār-ı gar**(mağara dostu): Hz. Ebûbekir.

behrām ise de gūra şalar yār-ı **ġārsuz**
şol şeh ki āsitānı sa‘ādet-me‘ābdur (Gazel 44, Mısra 9). [ġārsuz, -suz]

ġarābet: Gariplik, tuhaflık.

felāket-i felek-i nābe-kār mı diyeyin
ġarābet-i dil-i bī-kār u bār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 4). [ġarābet-i, -i]

ġaraz: Amaç, arzu, maksat, niyet, düşünce.

gelmez yakīnī eşigüñe ‘arz-ı hācete
Ancak **ġaraz** cenābuña bir intisābdur (Gazel 45, Mısra 10). [ġaraz,]
kühken sergüzeştin añmakdan
ġaraz aḥvālumi ḥikāyetdür (Gazel 64, Mısra 14). [ġaraz,]

ġāret: Akın, yağma, çapul.

dil mülkini tātār-ı firāk eyledi **ġāret**
himmət demidür gel yetiş ey şāh-ı velāyet (Gazel 20, Mısra 1). [ġāret,]

ġāret id-: Akın etmek, yağmalamak, talan etmek.

şabrumı **ġāret iden** ġamze-i fettānuñdur
dili aşüfte iden ḥançer-i bürrānuñdur (Gazel 50, Mısra 1). [ġāret iden,]

ġarīb: Kimsesiz, zavallı. II. Gurbette, kendi memleketinin dışında bulunan, yabancı.

ser-i zülfüñde ḳalup dil ḥaṭuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse **ġarīb** anda yatur (Gazel 56, Mısra 8). [ġarīb,]
bī-hüde gezer ḥāk-i derinden dil olup dūr
āvāre **ġarīb** oldı cüdā düşdi yirinden (Gazel 148, Mısra 8). [ġarīb,]
düşer yüz yirde naḳş-ı müzeñ üzre
ḳapuña bir **ġarīb** üftāde geldi (Gazel 192, Mısra 10). [ġarīb,]

ġarīb ü bī-kes: Kimsesiz garip.

ġarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ġurbet diyārında
ḳadīmī ‘ālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi (Gazel 191, Mısra 3). [ġarīb ü bī-kes,]

ġarīḳ-ı baḥr: Denizde boğulmuş, batmış.

kendüñ **ġarīḳ-ı baḥr-ı** fenā bil ki çarḥ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla ṭolmış ḥabābdur (Gazel 44, Mısra 3). [ġarīḳ-ı baḥr-ı, -ı]

ġark: Boğulma, batma.

sākī-i lāle-‘izār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezin dīde-i ġam-dīdemi **ġark-ı** ḥūn-āb (Gazel 10, Mısra 2). [ġark-ı,]
şiddet-i rüzgārdan niçe dil
Ġark-ı girdāb-ı baḥr-ı ḥayretdür (Gazel 62, Mısra 12). [ġark-ı,]

ġark eyle-: Suyla doldurmak; çok fazla ağlamak.

demdür yakīnī māh-ı muḥarremde ağla ḳan
Ġark eyle lāle-veş dem-i ‘āşürdan beden (Gazel 146, Mısra 14). [ġark eyle,]

ġark id-: Batırmak, sular altında bırakmak.

ġark ıder baħr-ı ġama fülk-i dil-i ‘uşşākı
ışk-ı dilber be gönül bir ulu deryā ancak (Gazel 92, Mısra 3). [ġark ıder,]

ġark it-: Batırmak, alabora etmek.

şorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkini **ġark itdi** baħr-ı eşk-i revān (Kaside 3, Mısra 28). [ġark itdi,]

ġark-ı hūn ol-: Kana batmak, kan içinde kalmak, kanda boğulmak.

‘aceb mi nāfe-veş ġamdan derūnum **ġark-ı hūn olsa**
iştüdüm seg rakıbe ol gözi āhū şikār olmuş (Gazel 79, Mısra 5). [ġark-ı hūn olsa,]

ġarrā: Ak, parlak, güzel, gösterişli, nümâyişli.

dirseñ cinānda gözüñe tūbā görünmeye
bāğ-ı letāfet içre o **ġarrā** nihālī gör (Gazel 39, Mısra 8). [ġarrā,]
ebrūsı **ġarrā** kāküller a‘lā
kāmet temāşā ol cism-i sīmīn (Gazel 156, Mısra 11). [ġarrā,]
ey ‘aceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ **ġarrā** hilālī sen misin (Gazel 158, Mısra 2). [ġarrā,]

ġavġā: Dövüş, gürültü, kavga, çekişme, mücadele.

ġavġāyı ko fesāneñi vā‘ız iştımezüz
pürdür şadā-yı na‘re-i hūdan kulaġumuz (Gazel 69, Mısra 3). [ġavġāyı, -y, -ı]

ġayet: "Çok, oldukça, pek, son derece" anlamında miktar zarfı.

ġāyetde ḥoş gelür baña peykān-ı tūr-i yār
bī-ḥadd ü ġāyet olsa daḥı çekmezin melāl (Gazel 116, Mısra 11). [ġāyetde, -de]
sünbülü **ġāyet** perīşān eyledi zūlf-i nigār
kāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşadı pest (Gazel 21, Mısra 7). [ġāyet,]

ġayet: Amaç, maksat, gaye.

ne rüzgār sitemgerliğine **ġāyet** var
ne zūlm ü cevrine ol zālīmūñ nihāyet var (Müseddes 2, Mısra 21). [ġāyet,]

ġayrı: Başkası, başka kimse.

kāse şınmağ-ıla bulmuş **ġayrıdan** kays imtiyāz
ḥōr olmak itlerūñden iftiḥārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 11). [ġayrıdan, -ı, -dan]
cevher-i ferd-i dehānın bildüğün **ġayr** istemem
nükte-dānlıkda yakīnī kendümi ferd isterin (Gazel 157, Mısra 11). [ġayr,]
vücūd-ı muṭlaquñ mihri şu‘ā‘ından şeref bulduk
ḥudānuñ **ġayrıdan** bir zerre istimdādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 8). [ġayrıdan, -ı, -dan]
ġayrıyı leblerūñ ider iḥyā
öldüren bendeñi bu ġayretdür (Gazel 64, Mısra 7). [ġayrıyı, -ı, -y, -ı]
ġayrıyı iḥyā idüp her dem beni eyler helāk
sözlerūñ ‘īsī-i devrān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 7). [ġayrıyı, -yı]
yok-durur **ġayrı** güzellerde ḥaḳīḳatde eşer
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 25). [ġayrı,]

ġavret: Çalışma, çabalama.

ğayrıyı leblertün ider ihyā
öldüren bendeñi bu **ğayretdür** (Gazel 64, Mısra 8). [ğayretdür, -dür]
gül gibi her suhanum **ğayret-i** firdevsî-durur
Düzağ-ı reşkde yansa yiridür kalb-i hasûd (Kaside 5, Mısra 31). [ğayret-i,]

ğazâl: Ahu, ceylan, maral. II Sevgili.

haţ-ı pür-çin içinde ol **ğazālūñ** hāl-i miskîni
gülistân-ı hoten 'de sebze otlar şanki bir âhû (Gazel 167, Mısra 3). [ğazālūñ, -uñ]
haţ-ı pür-çin içre sen ey hāl-i 'anber-bâr-ı dōst
sebzezâr-ı çin 'uñ ol miskîn **ğazālî** sen misin (Gazel 158, Mısra 6). [ğazālî, -i]
hūn itdi nāfe-veş dili vü aldı aqlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskîn **ğazāleler** (Gazel 33, Mısra 6). [ğazāleler, -ler]
şu 'arâ sen **ğazāl-i** sermeste
nice yüz taze ter **ğazel** didiler (Gazel 34, Mısra 15). [ğazāl-i,]

ğazel: Divan şiirinin en önemli ve en çok kullanılan nazım şeklidir//şiir.

ey yakîñi bu âbdâr **ğazelūñ**
Vaşf-ı tığında bir içim şudur (Gazel 52, Mısra 17). [ğazelūñ, -üñ]
dimezdi bu resm üzre tekellüflü **ğazeller**
olmasa yakîñi-i suhân-dâna tekellüf (Gazel 91, Mısra 15). [ğazeller, -ler]
yokdur yakîñi hâkk-ı edâda saña nazîr
hâkkâ budur ki her **ğazelūñ** 'aşîkânedür (Gazel 57, Mısra 12). [ğazelūñ, -üñ]
şu 'arâ sen **ğazāl-i** sermeste
nice yüz taze ter **ğazel** didiler (Gazel 34, Mısra 16). [ğazel,]
suhân-ı hâfiz u selmân 'a irişdi **ğazelüm**
Taht-ı iklîm-i feşâhatdeki hâkân 'am ben (Gazel 145, Mısra 11). [ğazelüm, -üm]
nâm-ı bâkî 'yle **ğazel** rengîn-i hōş-ter gösterür
zâğlansa nitekim şemşîr cevher gösterür (Beyit 6, Mısra 1). [ğazel,]
ey yakîñi bu **ğazel** ma 'nîde bir deryâdur
oldı ka 'rında anuñ şan dūr-i meknûn üsküf (Gazel 90, Mısra 11). [ğazel,]

gece: Akşam güneşin batımından gün ağarıncaya kadar geçen süre, tün, şeb.

cüdâ-yı mihr olana za 'f u inhinâ irişür
gece sehil ıslatmış bu nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 8). [gece,]
gece olsun varayın hânesine dimiş o mäh
kâmı tâlî ' ki tulusa güneş ahşâm olsa (Gazel 175, Mısra 7). [gece,]

geç-: 1. Vazgeçmek.

rindüz ki **geçmezüz** mey-i hamrâdan el çeküp
tâ almayınca sâkî-i devrân ayağumuz (Gazel 69, Mısra 5). [geçmezüz, -me, -züz]
suhân bezminde çekdi cām-ı nazmuñ cür 'asın cāmî
o meyden **geçdi** ol ammâ ben aldum şimdi meydânı (Gazel 187, Mısra 8). [geçdi, -di]
dehân-ı yâr için virdüm karar u şabrımı bâda
egerçi yok yire **geçdüm** yakîñi cümle varumdan (Gazel 141, Mısra 12). [geçdüm, --dü, --m]

2. (Bir yerden) geçmek, (bir yere) uğramak.

zülf-ile ruhsârın örtüp **geçdi** ol meh nâz-ıla
ey dirîgâ görmedüm gün geçdi 'ömr-i nâzenîn (Gazel 155, Mısra 5). [geçdi, -di]
şunmadın destüñe sâkî-i ecel peymâne
şadr-ı mey-hâneye yârân-ıla **geç** rindâne (Müseddes 3, Mısra 24). [geç,]
ma 'ânî cāmı çekilmez mi cāmî **geçdiyse**
tehî degül şeref-i himmetünde bu meydân (Kaside 6, Mısra 21). [geçdiyse, -di, -y, -se]

minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluña **geçer** 'aşıq olan cān u serinden (Gazel 148, Mısra 10). [geçer, -er]

3. (Bir şey) Bir nesnenin bir tarafından girip öbür tarafından çıkmak.

peykānlaruñ derūnuma işler **geçer** henüz
Zahmum anuñla tırmayup eyler mu'āmele (Gazel 179, Mısra 7). [geçer, -er]
şemşir-i ğamzesinüñ işi **geçdi** cānuma
dilde olan cerāhati bilmez o ğamzekār (Gazel 26, Mısra 9). [geçdi, -di]
pey-der-pey oklarıñ dil-i sūzāna **geçdiler**
bir táb-hānedür niçe mihmān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 3). [geçdiler, -di, -ler]

4. Etki yapmak, işlemek.

geçdi yakīnī cānumuza nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o hūnī degül habīr (Gazel 37, Mısra 9). [geçdi, -ti]

5. (Zaman için) Harcamak, geçirmek.

zülf-ile ruhsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīgā görmedüm gün **geçdi** 'ömr-i nāzenīn (Gazel 155, Mısra 6). [geçdi, -di]
geçmedin devr-i şebāb al elūne şahbāyı
günü 'ış-ile **geçür** çekme ğam-ı dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 1). [geçmedin, -me, -di, -n]
zülfünde çekdi dil ğam-ı gīsūñı niçe sāl
tül-i emelle **geçdi** bu 'ömr-i dırāzumuz (Gazel 72, Mısra 10). [geçdi, -di]
bu yakīnī gibi 'ömrüm beni mehcür itme
geçmesün hecr-ile 'ömr-i güzerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 18). [geçmesün, -me, -sün]

6. "Vazgeç, bırak" anlamında kullanılan söz.

yüri ol ğamzesi hūn-rīze cān vir kayd-ı tenden **geç**
şehīd-i 'ışk ol ey 'uryān olan göñlüm kefinden **geç** (Gazel 23, Mısra 1). [geç,]
tutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fūrkatde
yeter yandūñ gel ey pervāne şem 'i encümenden **geç** (Gazel 23, Mısra 6). [geç,]
demüñden zülf-i dilber gibi 'ālem müşg-bār olmaz
gerekse ey şabā her gice şahrā-yı hoten 'den **geç** (Gazel 23, Mısra 8). [geç,]
ferāğat milketinde tād-dār olmağ dilerseñ ger
Yakīnī tādı terk idüp kabā vü pīrehenden **geç** (Gazel 23, Mısra 12). [geç,]
kūlpı destüñde kalur her neye el şunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacağ kārā yapış (Gazel 81, Mısra 4). [geç,]

geçdi otur-: Geçip oturmak.

serīr-i rif ate **geçdi oturdı** yirine cānum
ma'ārif tahtına ol hūsev-i ferruḥ-likā geldi (Gazel 191, Mısra 7). [geçdi oturdı,]

geçenden geç-: Boşver, vazgeç, unut gitsin.

didüm geçdi nişān-ı sīneden peykān-ı hūn-rīzūñ
didi ol kaşları yā ey dü-tā-kāmet **geçenden geç** (Gazel 23, Mısra 10). [geçenden geç,]

geçin-:1. Güvenmek.

yakīnī káf-ı meşakkatde ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferrid **geçinmesün** 'anķā (Gazel 3, Mısra 12). [geçinmesün, -me, -sün]

2. Görünmek, öyle davranmak.

zūr ehli **geçindüñ** diyü meclisde mey-i nāb
kıldı leb-i sākī anı mey-dāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 13). [geçindüñ, -dü, -ñ]

da 'vî-i merdi gider baña mübâriz **geçinüp**
gelme meydâna şâkın rüstem-i destânam ben (Gazel 144, Mısra 13). [geçinüp, -üp]

geçür-: Geçirmek II sürdürmek.

geçürdi âyine devrânını şafâlarla
revâ mı dil tola devr-i ruhuñda jeng ü fiğân (Gazel 136, Mısra 9). [geçürdi, -di]
geçmedin devr-i şebâb al elüñe şahbâyı
günü 'İş-ile **geçür** çekme gam-ı dünyâyı (Müseddes 3, Mısra 2). [geçür,]
zâhid ri'yâzet-ile **geçürdüñ** zamânuñı
'ahd-i şebâbı bir dahı âdem kaçan bulur (Gazel 55, Mısra 5). [geçürdüñ, -dü, -ñ]

gedâ: Dilenci, fakir, yoksul.

dilâ **gedâlıgını** pâdişehlîk añlarsın
o şâh-ı hüsne seni mübtelâya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 5). [gedâlıgını, -lıg, -ı, -nı]
çarhı ihâta kılsa n'ola dūd-ı âhumuz
kılmaz **gedâlarına** nazar pâdişâhumuz (Gazel 70, Mısra 2). [gedâlarına, -lar, -ı, -n, -a]
murglar şâhın n'ola idinseñ üsküflü **gedâ**
oldı çün saña hümâ-yı devlet ü devrân şikâr (Gazel 27, Mısra 3). [gedâ,]
harâbâtuñ sıfâl-i köhnesin tâc idinen mey-keş
gedâ iken melâmet kişverine tâc-dâr olmış (Gazel 79, Mısra 4). [gedâ,]
iltifât ister cenâbuñdan yakînî müst-mend
ol **gedâ** lâıyk-durur sultânım ihsân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 10). [gedâ,]
kim-durur dir-iseñ ey şâh yakînî-i **gedâ**
sâkin-i güşe-i gam mu'tekif-i künc-i melâl (Gazel 117, Mısra 13). [gedâ,]
efendi sen şeh-i hüsni iken âh u vâh idicek
ya ben **gedâ** bu kadar derdle niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 6). [gedâ,]
her kim olmasa dergehünde **gedâ**
ire hem-vâre aña reddü 'llâh (Gazel 183, Mısra 5). [gedâ,]
itdi pür-dâğ ten-i zerdî yakînî-i **gedâ**
hîl'at-i 'ışkı emîrâne ser-â-ser giydi (Gazel 193, Mısra 9). [gedâ,]
senüñ gibi cefâ-cü nâz-perver dil-rübâ yokdur
benüm gibi belâ-keş eşigüñde biñ **gedâ** vardır (Gazel 51, Mısra 6). [gedâ,]
olup kûy-ı harâbâtuñ **gedâsı** câm-ı cem nüş it
bu câ vü saltanat cemşiyd-i devrân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 9). [gedâsı, -sı]
nukûd-ı eşküme bakmaz o şâh-ı sîmîn-ten
Fakîr diyü ider ben **gedâya** istignâ (Gazel 3, Mısra 6). [gedâya, -y, -a]
şâhum yakînî bendeñi hicrâna şalma kim
şâyed **gedâñı** yâd idesin bir zamân ola (Gazel 6, Mısra 14). [gedâñı, -nı]
del tîguñ-ıla bağrını mecrûh göñlümün
yüz döndürürse zecrüñi hep ben **gedâya** kıl (Gazel 121, Mısra 10). [gedâya, -(y)a]

gedâ-yı bî-ser ü pây: 1. Kendi başına buyruk/başı boş dervişler.

gedâ-yı bî-ser ü pây şeh-i dü-'âlem ider
sürür-ı câm-ı lebiyle vişâli dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 7). [gedâ-yı bî-ser ü pây, -ı]

geh: "Bazen de, kimi zaman da" anlamı veren "geh/gâh... geh/gâh ..." bağlacı.

geh belâ sengin atarsın dile **geh** tîr-i cefâ
her ne eylerseñ elüñden gelür ey kaşları yâ (Gazel 2, Mısra 1). [geh,]
geh belâ sengin atarsın dile **geh** tîr-i cefâ
her ne eylerseñ elüñden gelür ey kaşları yâ (Gazel 2, Mısra 1). [geh,]
geh hâk-i zulmet içre biten zerreyem hâkîr
geh âsumân-ı çârda hürşiyd-i enverem (Gazel 126, Mısra 11). [geh,]
geh hâk-i zulmet içre biten zerreyem hâkîr
geh âsumân-ı çârda hürşiyd-i enverem (Gazel 126, Mısra 12). [geh,]

geh gāh: Bazan.... bazan.

gösterür **geh** mihr-i rüyın **gāh** bir yüzden toğar
vechi var oldum dise ‘ayyār-ı şüret-bāz zülf (Gazel 88, Mısra 7). [geh gāh,]

gehī: Bazen, ara sıra anlamında bağlaç.

gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ‘ışku‘llāh-ıla medhūş u hayrānam (Gazel 124, Mısra 3). [gehī,]
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ‘ışku‘llāh-ıla medhūş u hayrānam (Gazel 124, Mısra 4). [gehī,]
şafā-yı hātır ile gāh olur ki gıpta-i bahrüz
gehī keder buluruz seyl-vār jeng-pezirüz (Gazel 75, Mısra 8). [gehī,]

gel:-1. (lütuf bekleyerek) gelmek.

āşüfte oldum rüyūña hem zülf-i ‘anber-büyūña
dermān arayı kūyuña **geldüm** meded **geldüm** meded (Gazel 25, Mısra 4). [geldüm, -dü, -m]
āşüfte oldum rüyūña hem zülf-i ‘anber-büyūña
dermān arayı kūyuña **geldüm** meded **geldüm** meded (Gazel 25, Mısra 4). [geldüm, -dü, -m]

2. (Allah'ın) tecelli etmesi.

tarīk-ı ‘avn-ı hāk‘dan rehber-i rāh-ı hüdā **geldi**
şeh-i mülk-i velāyet mahrem-i sırr-ı hüdā **geldi** (Gazel 191, Mısra 1). [geldi,]
tarīk-ı ‘avn-ı hāk‘dan rehber-i rāh-ı hüdā **geldi**
şeh-i mülk-i velāyet mahrem-i sırr-ı hüdā **geldi** (Gazel 191, Mısra 2). [geldi,]
ğarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken gurbet diyārında
kadīmī ‘ālem-i ervāhdan bir āşinā **geldi** (Gazel 191, Mısra 4). [geldi,]
nesīm-ile gelüp hāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yakīnī hāmdüli ‘llāh cānib-i hāk‘dan ‘atā **geldi** (Gazel 191, Mısra 12). [geldi,]

3. (Bir maksatla) Bir yere uğramak, ziyaret etmek.

o meh **geldükçe** hālüm görmege şeydālīgum artar
olur āşüfte-dil hayfā ki gün **geldükçe** dīvāne (Gazel 171, Mısra 9). [geldükçe, -dükçe]
gider dilden ğam-ı dölāb-ı çarhı cāmı devr itdür
şakın bu bezme sāķī **gelmesün** bīgāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 4). [gelmesün, --me, --sün]
şol **gelen** serv-i şehī gül-çihre ancak ğālibā
bāğ-ı hüsnüñ goncası didükleri bülbül budur (Gazel 53, Mısra 3). [gelen,]
şol **gelen** gonca-leb ol verd-i muṭarrā ancak
şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancak (Gazel 92, Mısra 1). [gelen,]
çemende bezme cām-ı bāde **geldi**
nesīm ol dem mübārek-bāda **geldi** (Gazel 192, Mısra 1). [geldi, -di]
düşer yüz yirde nakş-ı müzeñ üzre
kapuña bir ğarīb üftāde **geldi** (Gazel 192, Mısra 10). [geldi, -di]
mürlardur **geldiler** mühr-i süleymān öpmege
la‘l-i nābuñ devr idüpdür şanma haṭṭ-ı ‘anberīn (Kaside 2, Mısra 13). [geldiler, -di, -ler]
kays-ı nā-şād ile hālüm göre **geldi** ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya mu‘tād (Müseddes 1, Mısra 9). [geldi, -di]

4. Gelmek, görünmek, ortaya çıkmak.

itdi eşküm dil-i sengīnine yāruñ te‘şir
gelmeye ‘āleme bir böyle müe‘şşir kevkeb (Gazel 13, Mısra 10). [gelmeye, -me, -y, -e]
tūruñ ki **geldi** sīne-i mecrūḥa ey şanem
didi ki biz cerāhat-i ‘uşşāka merhemüz (Gazel 73, Mısra 11). [geldi, -di]

ğamuñdan şād olup def -i ğam itmek
 hemān ben 'āşık-ı nā-şāda **geldi** (Gazel 192, Mısra 4). [geldi, -di]
 şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi leylā saçūñ
 ey perī bī-'aql ola **geldükçe** mecnūn üstüme (Gazel 181, Mısra 4). [geldükçe, -dük, -çe]
 sen meleksüz yanuma **gelse** perī-peykerler
 hūr olsa dahı yokdur nigerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 13). [gelse, -se]
 'arz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
 seyr üzre idüm gibi **gelür** yāri temāşā (Gazel 8, Mısra 4). [gelür, -ür]
 çemende bezme cām-ı bāde **geldi**
 nesīm ol dem mübārek-bāda **geldi** (Gazel 192, Mısra 2). [geldi, -di]
 dil-i bīmār u şeydā maḳdeminden buldı dermānı
 marīz-ı 'illet-i hicrān iken ḳalbe şifā **geldi** (Gazel 191, Mısra 6). [geldi, -di]
 pūr oldı ka'be-i dil pertev-i nūr-ı 'izārından
 zālām-ı şām-ı fūrḳat gitdi gönülden şafā **geldi** (Gazel 191, Mısra 10). [geldi, -di]
 işidüp bī-sūtūn ferhād-ı zārūñ
 fiğān u nālesin feryāda **geldi** (Gazel 192, Mısra 6). [geldi, -di]
 yakīnī sāde-rūlar vaşf idelden
 tekellüfden kelāmum sāde **geldi** (Gazel 192, Mısra 12). [geldi, -di]
 serīr-i rif ate geçdi oturdı yirine cānum
 ma'ārif tahtına ol ḥusrev-i ferruḥ-likā **geldi** (Gazel 191, Mısra 8). [geldi, -di]
 gül gül olsa ruḥın öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi 'ış-ı mey-i gül-fām olsa (Gazel 175, Mısra 10). [gele, -e]
gelmeyüp yola döker ḳan o ḥarāmī ğamzeñ
 mezhebinde meger olmuş dem-i 'uşşāk ḥelāl (Gazel 117, Mısra 11). [gelmeyüp, -me, -y, -üp]
gelmeyüp sīneme ben ḥastayı bī-cān itme
 a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum muşlī (Gazel 197, Mısra 7). [gelmeyüp, -me, -y, -ü]

5. (Bir hal bir kimseye) Hâkim olmak, etkisini göstermek.

be dilber beni öldürdüñ sağ ol elümden ne **gelür**
 bağrum ḳan ile töldürdüñ sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 1). [gelür, -ür]
 be dilber beni öldürdüñ sağ ol elümden ne **gelür**
 bağrum ḳan ile töldürdüñ sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 2). [gelür, -ür]
 şu gibi alçağ'aḳarsın beni odlara yaḳarsın
 ne kıya kıya baḳarsın sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 4). [gelür, -ür]
 yüregümi kebāb itdüñ yıḳup gönüm ḥarāb itdüñ
 çün benden ictināb itdüñ sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 6). [gelür, -ür]
 bilmezsin n'eyledüñ n'itdüñ sefer tedārükün itdüñ
 beni cansuz ḳodın gitdüñ sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 8). [gelür, -ür]
 ḥastalar ḥālin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
 derdüme devā ḳılmazsın sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 10). [gelür, -ür]
 dem mi var gözüm ḳan tölmez ḥālüme düşmenler gülmez
 güç-ile görḳçeklik olmaz sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 12). [gelür, -ür]
 her ḥāra ḫaḳıl gül gibi ben inleyin bülbül gibi
 yas tutayın sünbül gibi sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 14). [gelür, -ür]
 felek kişiye yār olmaz güzellik ber-ḳarār olmaz
 bu 'ālem pāyidār olmaz sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 16). [gelür, -ür]
 yakīnī ḳuluñdan ḳaçduñ yüzi şuyın yire saçduñ
 bağrında şerḫalar açduñ sağ ol elümden ne **gelür** (Gazel 65, Mısra 18). [gelür, -ür]
 otağ-ı çarḫa **gelüp** şāḥ-ı lāciverd-evreng
 öñine çekdi şafaḳdan o demde perde-i al (Kaside 1, Mısra 11). [gelüp, -üp]

6. "Buyur, haydi gel!" anlamlarında bir davet ve çağırma sözü.

şuyı bol ra'nā havāsı var sürür-efzā maḳām
gel olalum ḥāne-i mey-ḥānede ehl-i nişest (Gazel 21, Mısra 6). [gel,]
gel yetiş leşker-i şādīyle meded nuşret ḳıl
 ceşş-i ğam aldı beden burcunı cānum fethī (Gazel 194, Mısra 3). [gel,]

7. Bırak, vazgeç!" anlamlarında olup bir kimseden bir davranışını, alışkanlığını terk etmesini istemek için kullanılan bir söz.

kerem it ok gibi **gel** atma beni yabana
toğrı bir bendeñem ey kaşı kemānum muşlî (Gazel 197, Mısra 5). [gel,]

gel gel: Büyük bir istekle ve ivedilikle muhatabın yaklaşmasını isteyen vurgulu söylem.

niçe araya seni bî-tākat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şem‘-i şeb-ārā bundadır (Gazel 42, Mısra 10). [gel gel,]

gel yetiş: Yardıma koşmak.

dil mülkini tātār-ı firāk eyledi ğāret
himmet demidür **gel yetiş** ey şāh-ı velāyet (Gazel 20, Mısra 2). [gel yetiş,]

gelenler: Daha önce dünyada yaşamış ancak şu an hayatta olmayanlar, ahirete göçenler, önceki nesiller.

evā‘ilde **gelenler** bulmamışdur pāyesin anuñ
belāgatde yaķinī ğıbtā-i şāhbān-ı vā‘il‘dür (Gazel 59, Mısra 11). [gelenler,]

gelür geç-: Gelip geçmek.

zaħm-ı derūna nāvek-i müjgān **gelür geçer**
güyā hedef-durur aña peykān **gelür geçer** (Gazel 31, Mısra 1). [gelür geçer,]
zaħm-ı derūna nāvek-i müjgān **gelür geçer**
güyā hedef-durur aña peykān **gelür geçer** (Gazel 31, Mısra 2). [gelür geçer,]
pey-der-pey oklarıñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-hānedür niçe miħmān **gelür geçer** (Gazel 31, Mısra 4). [gelür geçer,]
sākī çü ‘ākıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān **gelür geçer** (Gazel 31, Mısra 6). [gelür geçer,]
bir yirde hāk kıl beni ey rüzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i hırāmān **gelür geçer** (Gazel 31, Mısra 8). [gelür geçer,]
ey bülbül-i çemen katı germ olma nāleden
bu gülşene hezār hūş-elhān **gelür geçer** (Gazel 31, Mısra 10). [gelür geçer,]

genc: Hazine, define, kenz.

mağribiler mālīk-i **genc-i** hībāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i zātūñ meger ey kaşı yā (Gazel 5, Mısra 7). [genc-i,]
maħaldür itse mekān dilde **genc-i** iħsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bî-cān (Kaside 6, Mısra 55). [genc-i,]
hāķīkat **gencine** mālīk bizüz bu mülk-i fānīde
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 9). [gencine, -i, -n, -e]
dil-i vīrānı ey saçı ejder
Vuşlatuñ **gencine** maħal didiler (Gazel 34, Mısra 22). [gencine, -i, -n, -e]

genc-i hüs-n-i yār: Sevgilinin güzellik hazinesi.

ol perī-ruhsār teşrīf itmesün ğam-hānemi
genc-i hüs-n-i yāra lāyık görmezem vīrānemi (Gazel 198, Mısra 2). [genc-i hüs-n-i yāra, -a]

genc-i husrevānī: Hüsrev-i Pervīz’in hazinesi.

şeh-i ‘ışķam ħum-ı mey baña **genc-i husrevānī‘dür**
başumda penbe-i dāğ-ı ğamuñ tēc-ı keyānī‘dür (Gazel 46, Mısra 1). [genc-i husrevānī‘dür,]

genc-i ‘ışķ: Aşk hazinesi.

mār-ı zülfiyle kaşı tığı tılısm olmuş aña
genc-i 'ışkı o cüvānuñ dil-i vîrānda yatur (Gazel 56, Mısra 12). [genc-i 'ışkı,]

genc-i nihān: Gizli hazine. II Aşk.

ğam tılısm olsa 'aceb mi dil-i vîrānede kim
sen cüvān 'ışkı-durur **genc-i nihānum** fethî (Gazel 194, Mısra 6). [genc-i nihānum,]

genc-i vaşl: Kavuşma hazinesi.

mār-ı zülfi niçe demdür ki hārāb itdi dili
genc-i vaşluñ dañı görmez mi bu vîrāne maħal (Gazel 118, Mısra 12). [genc-i vaşluñ,]

genc-i vişāl: Kavuşma hazinesi II sevgiliye kavuşma umudu.

hāne-i dilde qarār itse ne var **genc-i vişāl**
niçe demdür ki ol ümmîd-ile hicrānam ben (Gazel 145, Mısra 7). [genc-i vişāl,]

ger-: Bir şeyin uçlarından veya kenarlarından çekerek gergin duruma getirmek, uzatmak.

bīmār gözlerin güne karşı yatur görüp
üstine **gerdi** kaşları bir miskî sāyebān (Gazel 140, Mısra 4). [gerdi, -di]

ger: "eğer" kelimesinin kısaltılmışıdır, nazımda kullanılır.

eşk-ile ruh-ı zerdüñi seyr eyle yakīnī
ger hvāce kıla dirhem ü dīnārı temāşā (Gazel 9, Mısra 12). [ger,]
ferāğat milketinde tād-dār olmak dilerseñ **ger**
Yakīnī tādı terk idüp kabā vü pīrehenden geç (Gazel 23, Mısra 11). [ger,]
bād-ı āhum ne 'aceb **ger** anı berbād itse
yanmadan nār-ı gāma oldı tenüm hākister (Gazel 30, Mısra 3). [ger,]
seyl-i gām itdi yakīnī dil-i vîrānı hārāb
tañ mīdur olmasa **ger** hāne-i kalbüm ma'mūr (Gazel 40, Mısra 12). [ger,]
şafağ gibi 'aceb mi dem-be-dem **ger** kanlar ağlarsam
Yakīnī görmege ol meh-veşi virmez amān tālī (Gazel 86, Mısra 11). [ger,]
var şalāhuñ eyleseñ mağribde **ger** icrā-yı hāk
irş-ile naql itdi bir pāşā-yı şālīhden saña (Gazel 5, Mısra 9). [ger,]
lāl olup hayret-ile kala hezārān şimşād
meyl-i refār ide **ger** kadd-i nihālī hasan 'uñ (Gazel 104, Mısra 12). [ger,]
n'ola **ger** murğ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-şaydam
niçe 'anķā gibi kuşlar uçurdum murğzārımdan (Gazel 141, Mısra 3). [ger,]
reh-i mülk-i 'ademde sālīk olam
dilde derdūñ olursa **ger** gümrah (Gazel 183, Mısra 10). [ger,]
ben ne hākem ki yüzüm sürem ayağūñ tozına
ger başarsañ yüzüme lūtf u 'ināyet senden (Gazel 147, Mısra 4). [ger,]
nizāmī **ger** hayālāt-ı kelāmum görse nazmumda
diye baña yakīnī husrev-i mülk-i suhānsın sen (Gazel 150, Mısra 13). [ger,]
vefā itmezse n'ola **ger** şolāk-zāde 'ālī bālī
kulı kurbāniyam anuñ hemān dünyāda şağ olsun (Gazel 162, Mısra 7). [ger,]
ger acı dil virürse şöfi yakīnī saña
sen dañı rīş-hand it turma piyāza başla (Gazel 170, Mısra 9). [ger,]
kemāl-i işfāhānī **ger** kemāl-i kudretüm görse
iderdi reh-güzārūm hākini kuhl-ı şifāhānī (Gazel 187, Mısra 3). [ger,]
nücüm gibi yanam şubh olınca şevkumdan
hudā **ger** eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni (Gazel 199, Mısra 4). [ger,]
bu feth ü nuşreti bulmazdı mīhr-i 'ālem-gīr
o şehden olmasa **ger** yümn ü himmet ü ikbāl (Kaside 1, Mısra 16). [ger,]
hāfif lūtfına nisbet şehā-yı ebr-i şikāl
uyup zelāzile **ger** hūffet itmeseydi zemīn (Kaside 1, Mısra 28). [ger,]

sevme şehri güzeli **ger** meh-i tãbân ise de
virme hercâyîye dil mihr-i dirâşşân ise de (*Müseddes 1, Mısra 5*). [ger,]
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden âzâd
sevme şehri güzeli **ger** meh-i tãbân ise de (*Müseddes 1, Mısra 12*). [ger,]
sevme şehri güzeli **ger** meh-i tãbân ise de
virme hercâyîye dil mihr-i dirâşşân ise de (*Müseddes 1, Mısra 19*). [ger,]
yok-durur ğayrı güzellerde hâķikatde eşer
sevme şehri güzeli **ger** meh-i tãbân ise de (*Müseddes 1, Mısra 26*). [ger,]
sevme şehri güzeli **ger** meh-i tãbân ise de
virme hercâyîye dil mihr-i dirâşşân ise de (*Müseddes 1, Mısra 33*). [ger,]
pençe-i mercâna **ger** yâķüt-ı la 'lûñsüz baķam
çeşm-i hûn-bâra olur her şâhı mîl-i âteşin (*Gazel 155, Mısra 3*). [ger,]

gerçi: "Aslına bakılırsa, aslında" anlamlarında bir zarf.

bilmedi bir kimse esrâr-ı ğamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lâ-ya 'kıl olmuş niçe biñ hayrâmı var (*Gazel 28, Mısra 10*). [gerçi,]
ben belâ vü ğuşsa vü cevre nihâyet bulmadum
gerçi dirler her belânuñ 'âķibet pâyânı var (*Gazel 28, Mısra 8*). [gerçi,]
gerçi kim hûr u melekde var-ıñmış nâzûklük
degül anlar dahı sen nûr-ı başardan nâzûk (*Gazel 99, Mısra 7*). [gerçi,]
gerçi kim dirler anı olmaz-ıñmış cennetde şeb
hať nedür gülzâr-ı ruhsârunda yâ ey hûr-ı 'ın (*Kaside 2, Mısra 33*). [gerçi,]
sipihr-i fażl u ma'ârifde **gerçi** mihr-i münîrüz
ķapuñda ey meh-i hûrşiyd-ķihre hâķ-i hâķîrüz (*Gazel 75, Mısra 1*). [gerçi,]
beni ķılıpdur ezel-mest bâde-i tevhîd
gören yakîñî şanur **gerçi** hûşyâr beni (*Gazel 199, Mısra 12*). [gerçi,]

gerd: Toz, toprak, gubar.

'aceb mi kuhl iderse **gerdümi** hûrşiyd-i 'âlem-tâb
ġubâr-ı âsitân-ı hazret-i şâh-ı şehîdânâm (*Gazel 124, Mısra 9*). [gerdümi, -üm, -i]
râh-ı mihründe ġubâr-ı cismümi **gerd** isterin
zerreyin ammâ özüm mihr-i cihân-gerd isterin (*Gazel 157, Mısra 1*). [gerd,]

gerden: Boyun, gerdan.

gerdenüñ üzre 'anberîne midür
yâ ham-ı kâķülün midür yir yir (*Gazel 29, Mısra 7*). [gerdenüñ, -ün]
şalmaġa **gerdenüñe** zülfümi yazuķ dir-iseñ
ķo bu teşvîşî benüm boynuma cânâ o vebâl (*Gazel 117, Mısra 9*). [gerdenüñe, -ün, -e]
'anberîne ġibi zîbâdur o zülf-i pür-ķam
gerdenüñ üzre girihlerle o ġîsü da ġüzel (*Gazel 119, Mısra 4*). [gerdenüñ, -ün]
şan hamâildür ki ķaplanmış aña miskî harîr
gerdenüñde baġlamış müşġin girihler kâķülün (*Kaside 4, Mısra 12*). [gerdenüñde, -ün, -de]
zâhiren tîġ ġibi gerçi ki 'uryânâm ben
gerden-i haşma velî hañçer-i bürrânâm ben (*Gazel 145, Mısra 2*). [gerden-i,]
bir mehün **gerdenine** ķol dolayup hâle ġibi
câm-ı ġül-ġünü yakîñî ele al lâle ġibi (*Müseddes 3, Mısra 29*). [gerdenine, -i, -ñ, -e]
niçe ķurtarsun yakîñî bend-i ġamdan **gerdenin**
çeşm cādü ġamze şehhâr ü kemend-endâz zülf (*Gazel 88, Mısra 17*). [gerdenin, -in]

gerdiş: Dönüş, dönme, dolaşma.

aġlamazdum **gerdişünden** ey felek bir kez beni
cür'a-veş bezminde yâruñ hâķe yeksân eylesen (*Gazel 100, Mısra 3*). [gerdişünden, -den]

gerdün: 1. Dönen, devreden 2. Dünya, sema, felek.

ola ki mihr yüzün göstere seher **gerdün**
şabâha dek bu gice hem-dem-i figân olayın (Gazel 154, Mısra 7). [gerdün,]

gerdün-âsumân: Felek, dünyâ.

mihr-i sipihr-i saltanat u müşteri-fuṭun
ebr-i yem-âstîn meh-i **gerdün-âsumân** (Gazel 137, Mısra 12). [gerdün-âsumân,]

gerek:1. Bir şeyin yapılabilmesi veya gerçekleşmesi bazı nesne, fiil vb.ne bağlı olmak, gerek olmak, lazım olmak, icap etmek, iktiza etmek.

neylerem nâyı ten-i zerd ü nizârûm var yeter
nağme-i berbaṭṭ **gerekmez** âh ü zârûm var yeter (Gazel 36, Mısra 2). [gerekmez, -mez]

2."Olmalı" anlamında kullanılan bir söz, lazım.

hem-rehûm hıızr-ı hüdâ peyk-i zafer rāh-berûm
kaçan irişse **gerek** zâhid-i gümrâh baña (Gazel 7, Mısra 8). [gerek,]
olamaz himmetûn gibi 'âlî
'arşı itsün **gerek** hümâ menzil (Gazel 122, Mısra 6). [gerek,]
gerek dil zâr olup rāh-ı belâda nâtüvân kılsun
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle mahv it kim (Gazel 161, Mısra 7). [gerek,]
şemşîr-i gamzesinden elûn çek yakînî'yâ
seyr it ne toz kopsarsa **gerek** dahî rûzgâr (Gazel 26, Mısra 2). [gerek,]
bu ben za 'îfê nazar kılmaz ol kemân-ebrû
hilâl gibi **gerek** zâr u nâtüvân olayın (Gazel 154, Mısra 6). [gerek,]
kaddûne meyyâl olaldan serve istîgnâ **gerek**
râstî ṭab'-ı bülendûn himmeti a'lâ **gerek** (Gazel 98, Mısra 2). [gerek,]
mürde-diller hây u hû kılsun saçunçün sînede
tekyede lâ-büd şeb-i kadr olıcak ihyâ **gerek** (Gazel 98, Mısra 4). [gerek,]
mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyh-i ecel
gam şebidür tekyegâh-ı 'ışkda ahyâ **gerek** (Gazel 98, Mısra 6). [gerek,]
ṭâlib-i sāgar olan esrâr-ı vahdâniyyete
'ârif-i mecmû'a-i mâhiyyet-i eşyâ **gerek** (Gazel 98, Mısra 8). [gerek,]
rüşen olmaz kaşr-ı şevk olmayıcak cām-ı şarâb
nûr u fer bulmağa meclis sāgar-ı şahbâ **gerek** (Gazel 98, Mısra 10). [gerek,]
tâc u taḥta bir haşîr-ile sifâli virmezsin
başdan ehl-i 'ışk olanlar bî-ser ü sāmân **gerek** (Gazel 98, Mısra 12). [gerek,]
bulma bārân-ı havâdişden keder seyl-âb-veş
ey yakînî merdüm-i 'âlî-nazar deryâ **gerek** (Gazel 98, Mısra 14). [gerek,]
var ey gedâ seg-i kûyına iltiyâm eyle
tevâzu '-ıla **gerek** her hışâli dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 12). [gerek,]
zehr-i gam def ine tiryâk-i mey-i nâb **gerek**
Yoksa gam def idemez bir şeyi lîk bir mişkâl (Gazel 117, Mısra 7). [gerek,]
zenâna vaz' iden oğlana bakmaz er gibi er
levend tarzı müşâhed **gerek** güzellerde (Gazel 178, Mısra 6). [gerek,]
kaddûne meyyâl olaldan serve istîgnâ **gerek**
râstî ṭab'-ı bülendûn himmeti a'lâ **gerek** (Gazel 98, Mısra 1). [gerek,]
gerek ağlat benî **gerek** güldür
severin sen nigârî n'olsa **gerek** (Gazel 97, Mısra 3). [gerek,]
gerek ağlat benî **gerek** güldür
severin sen nigârî n'olsa **gerek** (Gazel 97, Mısra 4). [gerek,]

3. "Gerek ... gerek ..." bağlacı.

gerek ağlat benî **gerek** güldür
severin sen nigârî n'olsa **gerek** (Gazel 97, Mısra 3). [gerek,]
gerek ağlat benî **gerek** güldür
severin sen nigârî n'olsa **gerek** (Gazel 97, Mısra 3). [gerek,]

gerek ağlat beni **gerek** güldür
severin sen nigârı n'olsa **gerek** (Gazel 97, Mısra 4). [gerek,]

germ: Sıcak.

cebînüñ pertevi şöhrat virürken mäh-i tábāna
ruhuñ yanında **germ** olmak düşer mi şem'-i sūzāna (Gazel 172, Mısra 2). [germ,]

germ eyile-: Isıtmak; ateşlemek.

āhumı **germ eylerin** 'ışk âteşiyle her nefes
şanma şöfi ben senüñ gibi dem-i serd isterin (Gazel 157, Mısra 5). [germ eylerin, -rin]

germiyyet: Sıcaklık, hararet. II Coşkunluk.

anı mehtāb eylemiş **germiyyet-i** mihr-i ruhuñ
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim şehbāz zülf (Gazel 88, Mısra 15). [germiyyet-i,]

geşt: Gezme, geçme, seyretme.

geşt-i çemen eyler diyü ol serv yakīnī
nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā (Gazel 8, Mısra 15). [geşt-i, -i]

geşt id-: Dolaşmak, gezmek.

seyr idüp dil hānesin dimez ki leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur (Gazel 42, Mısra 2). [geşt ider,]

geşt-i bağ it-: Bağ gezintisine çıkmak. / Bağ dolaşmak.

şan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis
geşt-i bağ itse giyüp ol kad-i mehzūn üsküf (Gazel 90, Mısra 10). [geşt-i bağ itse, -se]

geşt-i gülşen: Gül bahçesini gezip dolaşma.

geşt-i gülşen ne-y-idi rağmına murtāzlaruñ
bile şalınmağa bir serv-i gül-endām olsa (Gazel 175, Mısra 5). [geşt-i gülşen,]

getür-:1. Gelmesini sağlamak, gelmesine sebep olmak, iletmek, nakletmek.

getürdi çarh-ı felek döne döne başuma hāl
ne hācet idesin itnāb hāl-i bālī dilā (Kaside 1, Mısra 75). [getürdi, -di]

2. Getirmek.

ğubār-ı hūznı siler dillere şafā **getürür**
Yakīnī şī'rūñi āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 9). [getürür, -ür]

gevher: La'l, yakut ve inci gibi değerli taşlar.

yakīnī nazm-ı pākūñ **gevher-işār** olmağa dā'im
dür-i elfāz-ıla ol la'l-i gevher-bār olur bā'is (Gazel 22, Mısra 11). [gevher-işār, -isar]

gevher-bār: Cevher yağdıran.

yakīnī nazm-ı pākūñ gevher-işār olmağa dā'im
dür-i elfāz-ıla ol la'l-i **gevher-bār** olur bā'is (Gazel 22, Mısra 12). [gevher-bār,]

gevher-efşān: Cevher saçan.

ey büt-i sîmîn-beden şüret-gerân-ı deyr-i çîn
kaldılar hayrette la'î-i **gevher-efşânûn** görüp (Gazel 17, Mısra 6). [gevher-efşânûn, -uñ]

gevher-i nazm: Değerli şiir.

la'î ü dendânûn-içün **gevher-i nazmum** işidüp
deldi elmâs-ı hâsed bağrını dürr-i 'aden' uñ (Gazel 113, Mısra 11). [gevher-i nazmum,]

gevher-i rahşân ol-: Parlak mücevher haline gelmek.

şâm-ı gâmda şeb-çerâğı neylerin ey la'î-leb
her şerârî âhumuñ bir **gevher-i rahşân olur** (Gazel 54, Mısra 4). [gevher-i rahşân olur,]

gevher-pâre: Cevher parçası.

dizilür rişte-i câna niçe lülü-yı hoş-âb
dürr-i la'înin açup söylese **gevher-pâre** (Gazel 174, Mısra 4). [gevher-pâre,]

gez-: Bir yerde dolaşmak, yürümek, gezinmek.

düşeyin sâye gibi yanuña ben
yalnûz **gezme** sen güneş gibi tek (Gazel 97, Mısra 10). [gezme, -me]
kays üns eyledi vahşîler-ile havfindan
ben belâ deştini tenhâ **gezerin** bî-pervâ (Gazel 1, Mısra 8). [gezerin, -er, -in]
meh gibi şehri **gezme** ey âfet
bu meşeldür ki şöhet âfetdür (Gazel 63, Mısra 11). [gezme, -me]
gezerken hasta-dil bî-çâre bir 'îsî-dehân buldum
leb-i cân-bâhşın öpdüm mürde iken tâze cân buldum (Gazel 128, Mısra 1). [gezerken, -er, -ken]
deşt ü kühsârda bî-hûde **gezermiş** mecnûn
'ışkuñ âyîni nedür bilmemiş ol dîvâne (Gazel 173, Mısra 5). [gezermiş, -er, -miş]
şarâb-ı şevk-ıla rûsvâ-yı halk olup **gezerin**
görüñ ne hâlete ırgürdi 'ışk-ı yâr beni (Gazel 199, Mısra 9). [gezerin, -er, -in]
gam-ı hicrân-ıla cümle **gezeyin** ye's ü hırmânî
dilâ ser-rişte-i ümmîdüñ el virmek müyesserdür (Gazel 61, Mısra 5). [gezeyin, -e, -yin]
benüm gibi yâ gül-ruhsârûña şürîdedür lâlâ
gezer küh-ıla deşti hâr u hârâlar mekânıdır (Gazel 46, Mısra 14). [gezer, -er]
şehr-i 'ışk içre **gezer** vâlih ü şürîde olup
ey yakîñî deli gönüm katı şeydâ ancak (Gazel 92, Mısra 9). [gezer, -er]
gezer her hâr-ıla serv-i hırmânımdan ummazdum
tağıldı her pelîde verd-i handânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 1). [gezer, -er]
gezer meh gibi hercâyî olup her gice şehr içre
kılur her câyî rûşen mihr-i rahşânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 5). [gezer, -er]
bî-hûde **gezer** hâk-i derinden dil olup dūr
âvâre garîb oldı cüdâ düşdi yirinden (Gazel 148, Mısra 7). [gezer, -er]

gibi: Benzetme ve örnek ifade eder.

bu hâristân-ı bağ-ı dehr içinde hâr-ı hecrüñle
Yakîñî **gibi** ey gül var mıdır bir dil-figâr olmuş (Gazel 79, Mısra 10). [gibi,]
şanem-i deyr **gibi** yazılı şeydâñ olana
sâye-veş yırlere çalup dime dîvâra yapış (Gazel 81, Mısra 13). [gibi,]
luţfuñ anuñ zuhûrına olsa n'ola zahîr
şâhum yakîñî **gibi** bir ehl-i kemâl yok (Gazel 94, Mısra 10). [gibi,]
'arz eyledi seyrümde cemâlin baña yûsuf
seyr üzre idüm **gibi** gelür yârî temâşâ (Gazel 8, Mısra 4). [gibi,]
demüñden zülf-i dilber **gibi** 'âlem müşg-bâr olmaz
gerekse ey şabâ her gice şahrâ-yı hoten'den geç (Gazel 23, Mısra 7). [gibi,]
ey yakîñî yedi iklimi ararsa zâhid
künc-i mey-hâne **gibi** gûşe-i vahdet bulmaz (Gazel 66, Mısra 14). [gibi,]

irince gülşen-i küyına ol servüñ neler çekdüm
 Yakînî seyl-i eşküm **gibi** cüyân olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 12). [gibi,]
 âlüfteñüz yakînî-i âşüfte-dil **gibi**
 şürîde-i zamâne vü rüsvâ-yı 'âlemüz (Gazel 73, Mısra 13). [gibi,]
 'arz ider nakd-i encüm-i eşki
 mâh olmuş **gibi** harîdaruñ (Gazel 105, Mısra 12). [gibi,]
 za 'îf idüp dili reşk-i hilâli dervîş 'üñ
 beni hayâl ide **gibi** hayâli dervîş 'üñ (Gazel 115, Mısra 2). [gibi,]
 'anberîne **gibi** zîbâdur o zülf-i pür-ham
 gerdenüñ üzre girihlerle o gîsü da güzel (Gazel 119, Mısra 3). [gibi,]
 olamaz himmetüñ **gibi** 'âlî
 'arşî itsün gerek hümâ menzil (Gazel 122, Mısra 5). [gibi,]
 serv-i bağuñ kılmazın bî-hüde refâtına meyl
 kâmetüñ **gibi** nihâl-i nâz-perverd isterin (Gazel 157, Mısra 10). [gibi,]
 hûblar zikri **gibi** olmaz yakînî fikr-i hûb
 hamdülü 'llâh oldı evrâd-ı dil ü cânüm 'alî (Gazel 196, Mısra 11). [gibi,]
 hilâl **gibi** görüp kendüyi za 'îfî'l-hâl
 himâyetüñle hitâm-ı ricâmı sultânüm (Kaside 1, Mısra 71). [gibi,]
 ayağı hâke batup mahv olur gitdükçe
 bir aķarsu **gibidür** hayf ki 'ömr-i güzerân (Gazel 139, Mısra 6). [gibidür, --dür, -]
 baña nisbet şu 'arâ zümresi encüm **gibidür**
 âsumân-ı hünere mihr-i dirâşşânam ben (Gazel 144, Mısra 15). [gibidür, --dür, -]
 yıkılsam tañ mîdur serhîş olup cām-ı mey-i ğamdan
 kim oldı bezm-i vaşluñ **gibi** cānâ bî-bakā meclis (Gazel 77, Mısra 12). [gibi,]
 mey-i la 'l-i revân-baħşuñ **gibi** yok hazz-ı rûhânî
 'acebdür zâhid itmez böyle cām-ı cān-fezâdan hazz (Gazel 84, Mısra 7). [gibi,]
 şâhum yakînî **gibi** yoluñda koduk seri
 rāh-ı belâda düşmen-i bed-kîşden ne bāk (Gazel 96, Mısra 13). [gibi,]
 ey gönül veh ki seni seyl-i fenâ itdi harāb
 Yıkılup hâne-i şabrum **gibi** vîrân olduñ (Gazel 101, Mısra 6). [gibi,]
 zülf-i kâfir-kîş **gibi** korkarın başdan çıkar
 âteş-i ruhsârûña ki secde eyler kākülüñ (Kaside 4, Mısra 3). [gibi,]
 aldı zulm ü mekr-ile cānın yakînî hastanuñ
 çeşm-i hün-hvâruñ **gibi** olmuş sitemger kākülüñ (Kaside 4, Mısra 18). [gibi,]
 kaşîdem olsa n 'ola hükmi-i şeh **gibi** menşür
 ki buldı nām-ı nişānî beg ile çok 'unvân (Kaside 6, Mısra 53). [gibi,]
 necm-i eşküñ **gibi** âhîr seni eyler pâ-māl
 nazar itmez ğam-ı mihriyle olursañ da hilâl (Müseddes 1, Mısra 17). [gibi,]
 cem **gibi** nāmuñı devr eylemedin efsâne (Müseddes 3, Mısra 22). [gibi,]
 bir mehüñ gerdenine kol dolayup hâle **gibi**
 cām-ı gül-günî yakînî ele al lāle **gibi** (Müseddes 3, Mısra 29). [gibi,]
 bir mehüñ gerdenine kol dolayup hâle **gibi**
 cām-ı gül-günî yakînî ele al lāle **gibi** (Müseddes 3, Mısra 30). [gibi,]
 'ākıbet fikrini қо zâhid-i şad-sāle **gibi**
 her şehir var yûri bir gülşene düş jāle **gibi** (Müseddes 3, Mısra 31). [gibi,]
 'ākıbet fikrini қо zâhid-i şad-sāle **gibi**
 her şehir var yûri bir gülşene düş jāle **gibi** (Müseddes 3, Mısra 32). [gibi,]
 şu **gibi** alçağ 'aķarsın beni odlara yaķarsın
 ne kıya kıya baķarsın şağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 3). [gibi,]
 büt-i çîn hüsn-i 'izâruñ **gibi** şüret bulmaz
 gör şanıdur güzelüm hüsn-i cemālî anuñ (Gazel 103, Mısra 7). [gibi,]
 ğam-ı leylâ-yı zülfüñle kabâ vü tâcî terk itdüm
 Yakînî **gibi** deşt-i ğamda bir mecnûn-ı 'uryānam (Gazel 124, Mısra 18). [gibi,]
 şad-hezārân cān u dil murğın ider her ān şikār
 görmedüm çeşm-i hiyel-bāzuñ **gibi** bir cān-şikār (Gazel 27, Mısra 2). [gibi,]
 baķırın açdı haşm-ı bed-mestüñ
 olmaz-ı mış şarāb **gibi** mihek (Gazel 97, Mısra 12). [gibi,]
 kapuñda bûlbûl-i şîrîn-suhan hezār velî
 benüm **gibi** kanı bir tûfî-i faşîh-zebân (Kaside 6, Mısra 38). [gibi,]

'âlemüñ 'işretine cem **gibi** mâ'il degülin
 almazın meclis-i şâdide ele câm-ı şarâb (Gazel 10, Mısra 3). [gibi,]
 rengin ü nâzûk eyle edânı yakîniyâ
 Vaşf it lebin 'ubeydi **gibi** nûkte-dân olup (Gazel 16, Mısra 10). [gibi,]
 kerem it ok **gibi** gel atma beni yabana
 toğrı bir bendeñem ey kaşı kemānum muşlî (Gazel 197, Mısra 5). [gibi,]
 kânı sinem **gibi** bir tâze açılmış gülşen
 gülleri zaḥmlaruñ goncası peykānuñdur (Gazel 49, Mısra 5). [gibi,]
 senüñ **gibi** cefâ-cû nâz-perver dil-rübâ yokdur
 benüm **gibi** belâ-keş eşigüñde biñ gedâ vardır (Gazel 51, Mısra 5). [gibi,]
 senüñ **gibi** cefâ-cû nâz-perver dil-rübâ yokdur
 benüm **gibi** belâ-keş eşigüñde biñ gedâ vardır (Gazel 51, Mısra 6). [gibi,]
 giyüp gül **gibi** her gün al gül-geşt-i çemen eyler
 alur âl-ile diller bir büt-i la'îñ-kaḇâ vardır (Gazel 51, Mısra 11). [gibi,]
 aldı mekr ü zulm-ile cānıñ yakîni ḥastanuñ
 çeşm-i hūn-hvāruñ **gibi** olmuş sitemger kākülün (Gazel 111, Mısra 12). [gibi,]
 ḥaḳḳat üzre cihān içre bir muşāhib yok
 meger ki sōfi **gibi** ḥalvet içre şöḥbet idem (Gazel 125, Mısra 8). [gibi,]
 cismüñ gubārını yele vir dir-iseñ eger
 gülzâr-ı kûy-ı yāra yakîni **gibi** irem (Gazel 126, Mısra 20). [gibi,]
 dilâ zamānede rüstem'leri zebün itdüñ
 Yakîni **gibi** seni pehlevāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 14). [gibi,]
 yakîni necm-i eşküm **gibi** oldu yıldızum düşkün
 Uşandım mihri yok hercāyî âfet meh-liḳâlardan (Gazel 142, Mısra 9). [gibi,]
 zāhiren tiğ **gibi** gerçi ki 'uryānam ben
 gerden-i ḥaşma velî ḥançer-i bürrānam ben (Gazel 145, Mısra 1). [gibi,]
 her kelāmum gül-i ḥamrā **gibi** rengin terdür
 gülşen-i ma'rifete murğ-ı ḥoş-elḥānam ben (Gazel 145, Mısra 13). [gibi,]
 ruḥum zer **gibi** zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
 baña hep reng-iden ey sîm-ten dildâr sensin sen (Gazel 150, Mısra 1). [gibi,]
 ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḥod-rūsın
 şanma kim 'arız-ı dildâr **gibi** ḥoş-būsın (Gazel 152, Mısra 2). [gibi,]
 bu ben za'tfe nazar kılmaz ol kemān-ebrû
 hilâl **gibi** gerek zâr u nātüvān olayın (Gazel 154, Mısra 6). [gibi,]
 gönülüm aldı o serv-i âzāde
 sāyesi **gibi** kıldı üftāde (Gazel 169, Mısra 2). [gibi,]
 ruḥum ki zer **gibi** zerd ola sîm sākuñ-içün
 idem tevbe (Gazel 177, Mısra 7). [gibi,]
 zenāna vaz' iden oğlana bakmaz er **gibi** er
 levend tarzı müşāhed gerek güzellerde (Gazel 178, Mısra 5). [gibi,]
 zulmet-i hicrānda kaldım teşne iskender **gibi**
 leblerüñ ser-çeşme-i cān olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 9). [gibi,]
 zer virmek-ile şarılalı saña 'adûlar
 altun **gibi** 'aşıkılarınuñ beñzi şarardı (Gazel 184, Mısra 6). [gibi,]
 bu yakîni **gibi** 'ömrüm beni mehcür itme
 geçmesün hecr-ile 'ömr-i güzerānum muşlî (Gazel 197, Mısra 17). [gibi,]
 nücüm **gibi** yanam şubḥ olunca şevḳumdan
 ḥudâ ger eyleye bîdâr-ı kûy-ı yâr beni (Gazel 199, Mısra 3). [gibi,]
 ḥurşiyd-veş yakîni ṭulû' itse sözlerüñ
 encüm **gibi** görinmeye eş'âr-ı ḥāverî (Gazel 200, Mısra 10). [gibi,]
 şems-i tebrîzî **gibi** her gün güneş
 başını alup ele eyler semâ' (Gazel 85, Mısra 5). [gibi,]

ğibta: Aynı hali şiddetle arzu etme, imrenme.

evâ'ilde gelenler bulmamışdır pāyesin anuñ
 belāgatde yakîni **ğibta-i** saḥbān-ı vâ'il'dür (Gazel 59, Mısra 12). [ğibta-i,]
 şafâ-yı ḥāṭır ile gāḥ olur ki **ğibta-i** baḥrüz
 gehî keder buluruz seyl-vār jeng-peżirüz (Gazel 75, Mısra 7). [ğibta-i,]

ġıbtā id-: Gıpta etmek, imrenmek.

rif at-i ħālümüze **ġıbtā ider** ehl-i cinān
sāye-i re'fetini şalsa bize tūbāmuz (Gazel 68, Mısra 3). [ġıbtā ider,]

ġılāf: Kılıf, kın.

ġılāf-ı sīnede eglendi tīg-i 'uryānuñ
ininde uyķuya varmış yılana beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 3). [ġılāf-ı,]

ġılāf-ı sīne: Göğüs kını.

ġılāf-ı sīnede eglendi tīg-i 'uryānuñ
ininde uyķuya varmış yılana beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 7). [ġılāf-ı sīnede,]

ġırra: Gururlu, kibirli.

olurdı ħilm ü vaķārına fi'l-meşel timşāl
zāmīr-i rūşeni devrinde oldu **ġırra** güneş (Kaside 1, Mısra 30). [ġırra,]

ġıvās: Yardım.

ġıvās-ı devlet-i dünyā muġīs-i millet ü mülk
medār-ı dā'ire-i dīn ü merkez-i īmān (Kaside 6, Mısra 9). [ġıvās-ı, -ı]

ġice: Geç bir vakte, ileri ki bir zamana, belirli bir zamandan sonra.

gezer meh gibi hercāyī olup her **ġice** şehri içre
kılur her cāyī rūşen mihr-i raĥşānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 5). [ġice, -e]
kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yarı **ġice** eġānım uyardı (Gazel 184, Mısra 8). [ġice, -e]

gid-: Yürümek, gitmek, devam etmek, cereyan etmek, seyretmek.

ol serv-i bağ-ı nāz şitābān olup **gider**
diller revāne ħāk-ile yeksān olup **gider** (Gazel 32, Mısra 2). [gider, -er]
yūri var kūy-ı yāra āh iderek
göresin belki lūtfını **giderek** (Gazel 97, Mısra 2). [giderek, -erek]

gider-: Gidermek, uzaklaştırmak; yok olmak, eser kalmamak.

şu 'ā'-ı mihr-i ruĥı zūlfi zulmetin **giderüp**
Yakīnī nūr-ı ħudā rūşen itdi şāmumızı (Gazel 189, Mısra 9). [giderüp, -üp]

gir-: Girmek, dahil olmak.

ĥālī ġamıyla yakdı derūnumda tāze dāġ
ol ġonca ĥayra **girdi** uyandurdu bir çerāġ (Gazel 87, Mısra 2). [girdi, -di]
gireydi nāz-ıla ĥammāma ol serv-i seĥī-kāmet
ayaġına şu īşār ider-idüm tās-ı çeşmümden (Gazel 143, Mısra 5). [gireydi, -e, -y, -di]
yüzüm ĥammāma ferş idüp başum itsem eşik taş
der-i şādī açılsa üstüme ĥammāma **girsen** sen (Gazel 143, Mısra 10). [girsen, -se, -n]
oldı şan nūr-ı ĥudā aĥmed-i muĥtār'ı muĥt
nūrdan puñara **girmiş** görünür ĥūrāsın (Gazel 151, Mısra 6). [girmiş, -miş]
tarīķ-ı 'ışķa **girüp** ĥalkdan nihān olayın
diyār-ı ġurbete yaşum gibi revān olayın (Gazel 154, Mısra 1). [girüp, -(ü)p]
āsumānī giyer ol burc-ı cemālūñ māhı
ġusl için nīl'e **girer** yūsuf-ı mışrī ġüyā (Gazel 4, Mısra 4). [girer, -er]

girān: (Tartıda) ağır, (kıymeti) fazla, (değeri) çok olan.

şemīm-i sünbülün ile dil-i nesīm sebük
Firāk-ı sebz-i haṭuñla ser-i benefşe **girān** (*Gazel 138, Mısra 4*). [*girān,]*
dil-i nesīm şehā sünbülün şemīmi ile
Firāk-ı sebz-i haṭuñla ser-i benefşe **girān** (*Kaside 3, Mısra 14*). [*girān,]*

girdāb: Denizlerde, nehirlerde suların döndüğü tehlikeli yer, anafor, su çevrintisi; tehlikeli yer.

girdāb şanma ditretür anı teb-i firāk
deryāya tāb-ı mihr-i ruḥuñ virdi ıztırāb (*Gazel 11, Mısra 9*). [*girdāb,]*
şiddet-i rüzgārdan niçe dil
Garḫ-ı **girdāb-ı** baḥr-ı hayretdür (*Gazel 62, Mısra 12*). [*girdāb-ı, --ı]*
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü **girdāba**
şikeste keştīye döndürdi rüzgār beni (*Gazel 199, Mısra 5*). [*girdāba, -a]*
şanma **girdābdur** oynar yüregi ey dūr-i pāk
zeḫanuñ çahına gönli düşeli ‘ummānuñ (*Gazel 103, Mısra 5*). [*girdābdur,]*

girdāb-ı miḥnet: Eziyet, sıkıntı girdabı.

keştīye döndi kim düşe **girdāb-ı miḥnete**
emvāc-ı kılzüm-i şağab u şürdan beden (*Gazel 146, Mısra 9*). [*girdāb-ı miḥnete, -e]*

gird-bād: Döne döne esen şiddetli rüzgar, kasırga, hortum.

ğubār-ı cismi berbād eyleyüp zülfüñsüz āh itdüm
anuñçün **gird-bād-ı** rāh-ı kūyuñ baña muğberdür (*Gazel 61, Mısra 8*). [*gird-bād-ı, --ı]*
gird-bād aldı ğubār-ı tenümi kūyuñdan
bunca tül-ı emelüm oldı hebāen menşür (*Gazel 40, Mısra 7*). [*gird-bād,]*
muğber olduñ hem perişān-rüzgār ey **gird-bād**
zülfi yāruñ ‘aşık-ı şūrde-ḥālī sen misin (*Gazel 158, Mısra 9*). [*gird-bād,]*

gird-bād-āsā: Dönerek çevrinti ile esen şiddetli rüzgār, hortum gibi.

ğubār-ı cismi berbād eylesünler **gird-bād-āsā**
yolında ol perinñ rāḫ şiden dīvāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 5*). [*gird-bād-āsā,]*

gird-bād-veş: Fırtına gibi.

ğubārumı kılayın **gird-bād-veş** berbād
yolında tā ki kılam ol perī-ruḥuñ tek ü dev (*Gazel 166, Mısra 5*). [*gird-bād-veş,]*

gird: Yuvarlak.

ey perī **gird-i** ‘izāruñda gören kākülün
āşiyān itdi şanur mihr-i cihān-tābı hümā (*Gazel 2, Mısra 9*). [*gird-i,]*

gird-i ruḥsāruñ: Sevgilinin yuvarlak yanağı.

bir hümādur mihr-i ‘ālem-tābı kılmış āşiyān
gird-i ruḥsāruñda şanma ey büt-i tannāz zülfi (*Gazel 88, Mısra 4*). [*gird-i ruḥsāruñda,]*

girev: Rehin.

yüzi olaydı muğān içre bir kadeḫ mey içün
kılurdi zāhid-i şad-sāle sübḫasını **girev** (*Gazel 166, Mısra 4*). [*girev,]*

girībān: Elbise yakası.

tulū itdi **gırībānuñdan** ey meh rüy-ı rahşānuñ
şeref burcundan oldı güyiyā mihr-i cihān tāli (Gazel 86, Mısra 7). [gırībānuñdan, -dan]

gırībānın çek-: Gömleğinin yakasını çekmek.

dest-i şevk-ıla **gırībānın çeküp** çāk itdi şubh
gül gibi ey lāle-ruh çāk-i gırībānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 11). [gırībānın çeküp,]

gıriftār: Düşkün, âşık, tutkun.

derd-i fūrkatde benüm derdüme rahm eylemeyen
göreyin bencileyin derde **gıriftār** olsun (Gazel 163, Mısra 10). [gıriftār,]
dil **gıriftār-ı** ser-i zülf-i perişānuñdur
dāğ-ı sīnem sipir-i nāvek-i müjgānuñdur (Gazel 49, Mısra 1). [gıriftār-ı, --ı]
görmez artuğ rehā yüzün 'ömrüm
dām-ı 'ışka düşen **gıriftāruñ** (Gazel 105, Mısra 8). [gıriftāruñ, -uñ]

gıriftār eyle-: Müptela, esir, tutkun eylemek.

bāğa gel şīve-i refātār-ıla ey naḥl-i revān
serv-i āzādı ğam-ı 'ışka **gıriftār eyle** (Gazel 180, Mısra 4). [gıriftār eyle,]

gırıh: Dügüm.

'anberīne gibi zībādur o zülf-i pür-ḥam
gerdenüñ üzre **gırıhlerle** o ğsū da güzel (Gazel 119, Mısra 4). [gırıhlerle, -ler, -le]
şan ḥamāıldür ki kaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenüñde bağlamış müşğīn **gırıhler** kākülün (Kaside 4, Mısra 12). [gırıhler, -ler]
gırıh-i 'uḳde-i baḥtı eşigün ḥall eyler
āsītānuñda degüldür der-i şādī mesdūd (Kaside 5, Mısra 5). [gırıh-i,]
boynuma yir yir **gırıhlerden** kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfün oldı ser-ber kākülün (Gazel 111, Mısra 9). [gırıhlerden, -den]
boynuma yir yir **gırıhlerden** kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfün oldı ser-ber kākülün (Kaside 4, Mısra 13). [gırıhlerden, -den]

gırızān: Kaçan, firar eden.

ğöñli fütādenün reh-i ğamda kalur dimez
benden o şeh-süvār **gırızān** olup gider (Gazel 32, Mısra 8). [gırızān,]

gırvān: Ağlayıcı, ağlayan.

mihrün-ile ağlamakdan öldüm ey māl üstüme
ebr **gırvān** mihr sūzān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 4). [gırvān,]
ne kan ağladuğum 'ışkuñla **gırvān** olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdüñle nālān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 1). [gırvān,]
benem ol bahtsuz kim yıldızum düşkün gözüm **gırvān**
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hiç bir zamān tāli (Gazel 86, Mısra 3). [gırvān,]
ḥāl şanma o mehün āyine-i rüyında
şüret-i merdümek-i dīde-i **gırvānuñdur** (Gazel 49, Mısra 4). [gırvānuñdur, -dur]

gırvān ol-: Ağlamak, gözyaşı dökmek.

cebīnünü gören āyīnede **olur gırvān**
ki hāle içre görüleydi māl olur bārān (Gazel 136, Mısra 1). [gırvān olur,]

gırve: Ağlama, ağlayış.

zārılıklarla semā' eyleyüben yaş akıdur
girye vü nâlede ey dil baña beñzer tölâb (Gazel 10, Mısra 10). [girye,]

girye eyle-: Göz yaşı dökmek.

nâr-ı ğamdan **girye eyler** dil yakînî şem'-veş
ğayrılar bezminde ħandân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 11). [girye eyler,]

gīsū: Omuz üstüne dökülen saç.

zülfünde çekdi dil ğam-ı **gīsūnı** niçe sâl
tül-i emelle geçdi bu 'ömr-i dirâzumuz (Gazel 72, Mısra 9). [gīsūnı, -nı]
'anberîne gibi zîbâdur o zülfi-pür-ħam
gerdenün üzre girihlerle o **gīsū** da güzel (Gazel 119, Mısra 4). [gīsū,]

git-:1. Gitmek, ayrılmak, uzaklaşmak.

seyrâna gitdi 'arz-ı cemâl itmedin nigâr
gitdükçe cevri ider o perî-ruh nihân olup (Gazel 16, Mısra 4). [gitdükçe, -dükçe]
gitdükçe bend olur saçına râh-ı ğamda dil
miskîn esîr-i silsile-müyân olup gider (Gazel 32, Mısra 5). [gitdükçe, -dükçe]
bilmezin n'eyledün n'itdün sefer tedârükin itdün
beni cansuz kodın **gitdün** sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 8). [gitdün, -dü, -nı]
ayağı ħâke batup mahv olur **gitdükçe**
bir akarsu gibidür hayf ki 'ömr-i güzerân (Gazel 139, Mısra 5). [gitdükçe, -dükçe]
yüzün gördüm delürdüm baña hiç yüz virmedün **gitdün**
beni bu vech-ile ey lâle-ruh mecnûn idensin sen (Gazel 150, Mısra 3). [gitdün, -dün]
pür oldı ka'be-i dil pertev-i nûr-ı 'izârından
zalâm-ı şâm-ı fûrkât **gitdi** gönülden şafâ geldi (Gazel 191, Mısra 10). [gitdi, -di]
gitdi mihrîñle karârum meded ey iki gözüm
zerre-veş ħâk-i mezelletde yetiş oldum ħôr (Gazel 40, Mısra 9). [gitdi, -di]
cüdâ olmaz o bâlâ-ğad rakîb-i bed-liğâlardan
ħalâş olmadı **gitdi** âh kim cânım belâlardan (Gazel 142, Mısra 2). [gitdi, -di]
dil-i divâneme olmaz o perî hem-ħâne
Başmadı **gitdi** kadem dâ'ire-i imkâna (Gazel 173, Mısra 2). [gitdi, -di]

2. "Gitmek, varmak, ulaşmak" anlamında kullanılan bir ifade.

ihrâm-ı 'ışkı giy ħarem-i küy-ı yâra **git**
sa'y i ki ka'be ola her işde penâhumuz (Gazel 71, Mısra 13). [git,]
feryâd u âh u nâle senüñçün revân olup
râh-ı ğama çekildi **gider** kârbân olup (Gazel 16, Mısra 2). [gider, -er]
kurtuldu vücûduñ yaramaz ğuşşalarından
mülk-i 'ademe **gitdi** yakînî eyü vardı (Gazel 184, Mısra 10). [gitdi, -di]
'ahd eyledi turup yüzini göstere velî
turmadı 'ahde **gitdi** o fettân görünmedi (Gazel 190, Mısra 10). [gitdi, -di]
mecâlüm leşkerin tâtâr-ı zülfüñ târ-mâr eyler
karârum **gitmege** ol ğamze-i ħün-ħvâr olur bâ'is (Gazel 22, Mısra 6). [gitmege, -meg, -e]
'adem mülkine **gitmiş** ey perî hecr-i miyânuñla
Yakînî'nüñ vücûdından ne nâm u ne nişân buldum (Gazel 128, Mısra 9). [gitmiş, -miş]
yakînî **gitdi** meylüm bağ-ı dehrüñ ğayrı seyrinden
beni öldürdi âh ol serv-i ħoş-reftâr reftârı (Gazel 188, Mısra 9). [gitdi, -di]
seyrâna **gitdi** 'arz-ı cemâl itmedin nigâr
gitdükçe cevri ider o perî-ruh nihân olup (Gazel 16, Mısra 3). [gitdi, -di]
râst gelse yolda 'ahd itmişdi turmağa velî
gitdi ol serv-i revânım turmadı ikrâra hiç (Gazel 24, Mısra 8). [gitdi, -di]
da'vî-i merdi **gider** baña mübâriz geçinüp
gelme meydâna şakın rüstem-i destânam ben (Gazel 144, Mısra 13). [gider, -er]
gider dilden ğam-ı dölâb-ı çarĥı câmı devr itdür
şakın bu bezme sâķi gelmesün bigâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 3). [gider, -er]

çeng ü kânûnı **gider** âh-ı şifâ-sâzum işit
dinleme nağmelerin ol iki nâ-sâzların (Gazel 107, Mısra 9). [gider, -(e)r]

giy-: Bir giyeceği bedenine veya herhangi bir organına geçirmek.

kara çul giydürür-ise yiridür âh baña
giymiş ol bañr-ı letâfet yine mâvî kemhâ (Gazel 4, Mısra 2). [giymiş, -miş]
kıldı zîbâhıñıñ zîverin efzûn üsküf
yaraşur **giyse** o la 'l-i lebi mey-gün üsküf (Gazel 90, Mısra 2). [giyse, -se]
yağa çâk eyle şafâ bul bürisün cismüñi âh
ka 'be-veş 'ışkı-y-ıla **giy** kara şalı hasan 'uñ (Gazel 104, Mısra 8). [giy,]
al **giydün** kanı inşâf nedür ey hünî
gamze-i mestûñe uyduñ yine mi kan itdün (Gazel 110, Mısra 9). [giydün, -dü, -ñ]
libâsı jende kıl abdâl ol ibnî edhem-veş
yakînî 'ışkına **giy** kara şalı dervîş 'uñ (Gazel 115, Mısra 14). [giy,]
giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alır âl-ile diller bir büt-i la 'lîn-kabâ vardır (Gazel 51, Mısra 11). [giyüp, -üp]
çemenî câmesin ol serv-i semen-ber **giydi**
güyyîyâ hür-ı cinân sündüs-i aħzar **giydi** (Gazel 193, Mısra 1). [giydi, -di]
fistîkî câmeli bir servi görüp yanumda
düşmen-i rû-siyeh ol dem tûnekîler **giydi** (Gazel 193, Mısra 4). [giydi, -di]
çemenî nâz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
çemenî câmesini ol gül-i aħmer **giydi** (Gazel 193, Mısra 6). [giydi, -di]
ham-be-âam kâkülün altında o ââl-i hindü
Tâhten kılmağ-ıçün rûm 'a zirihler **giydi** (Gazel 193, Mısra 8). [giydi, -di]
itdi pür-dâğ ten-i zerdî yakînî-i gedâ
hîl 'at-i 'ışkı emîrâne ser-â-ser **giydi** (Gazel 193, Mısra 10). [giydi, -di]
nûr-ı aħmed şan ider sündüs-i aħzarda mekân
ya yaşıl câme **giyen** hıızr-ı mu 'allâsın sen (Gazel 149, Mısra 6). [giyen, -en]
gusl içün nîl 'e girer yûsuf-ı mısrî güyyâ (Gazel 4, Mısra 3). [giyer, -er]
seg-i küyyuñ sıfâlin başa almak âsîtanuñda
giyüp fağfür tâcın çîn 'e hâkân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 12). [giyüp, -üp]
hüsn bâbında mu 'arız olımağ aña güneş
seherî çıksa evinden **giyüp** altun üsküf (Gazel 90, Mısra 4). [giyüp, -üp]
şan ser-i serv-i revân üzre yir itmiş nergis
geşt-i bağ itse **giyüp** ol kad-i mevzûn üsküf (Gazel 90, Mısra 10). [giyüp, -üp]

giyâh: Taze ot, yeşillik.

öldükde sebz hattuñ-ıçün hasb-ı hâlümüz
şerh itmege zebân ola her bir **giyâhumuz** (Gazel 71, Mısra 10). [giyâhumuz, -umuz]

gizle-: Saklamak, görünmeyecek, belli olmayacak bir yere veya bir duruma koymak.

'alev-i âteş-i 'ışkı niçe bir **gizleyeyin**
Yağdı yandurdu benî sûz-ı nihânum muşlî (Gazel 197, Mısra 15). [gizleyeyin, -y, -eyin]

gonca: 1. Gülün açılmamış hali. 2. Tomurcuk.

kanı sînem gibi bir tâze açılmış gülşen
gülleri zahımların **goncası** peykânûndur (Gazel 49, Mısra 6). [goncası, -sı]
şol gelen serv-i sehî gül-çihre ancak ğalibâ
bağ-ı hüsnün **goncası** didükleri bülbül budur (Gazel 53, Mısra 4). [goncası, -sı]
ayırma **goncasını** gülşenün nihâlinde
koparma yûregini 'andelîb-i nâlânun (Gazel 102, Mısra 5). [goncasını, -sı, -n, -ı]
gonca-i kalbin ehl-i 'ışkuñ açar
şekkerin leblerünle güftârın (Gazel 105, Mısra 5). [gonca-i, -i]
güller güler küşâde semen **gonca** nâzda
dil-keş çemen laţîf havâ rûzgâr hûb (Gazel 15, Mısra 7). [gonca,]
kâmetün serv lebün **gonca** ruh-ı renginün
bağ-ı hüsnünde açılmış gül-i hândânûndur (Gazel 50, Mısra 3). [gonca,]

la'li yanında söz açamazsın o gül-ruhuñ
 ey **gonca** sen gerekse gül açıl gerek tarıl (Gazel 120, Mısra 6). [gonca,]
 lāle şermende iken 'arız-ı gül-günüñdan
gonca ağzını açar la'lüñ-ile güftāra (Gazel 174, Mısra 10). [gonca,]
 bir kaç tolu içüp yıkılup gitmedin 'adū
 yapmaz o **gonca** gönümüzü hālümüz harāb (Gazel 11, Mısra 16). [gonca,]
 nakd-i dil aldı 'arız alını 'arz idüp
 sāgar şunarsa destüñe ol **gonca** alı gör (Gazel 39, Mısra 10). [gonca,]
 ruhuñ ey **gonca** verd-i hod-būdūr
 bülbül-i cānı zār iden budur (Gazel 52, Mısra 1). [gonca,]
 ğam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol **gonca** açılmış
 belī nāzük-ṭabī'at kesb ider sünbül havādan hazz (Gazel 84, Mısra 5). [gonca,]
 güli şermende kılup 'arız-ı alı ḥasan'ūñ
goncayı eyledi dem-beste vü lālī ḥasan'ūñ (Gazel 104, Mısra 2). [goncayı, -y, -ı]
goncalar seyr eylesen yāqūt-ı la'lüñden cüdā
 çeşm-i cāna her biri bir la'lden peykān olur (Gazel 54, Mısra 5). [goncalar, -lar]
goncalar hep saña eyler ser-fürü ey serv-ḳadd
 bāğ-ı ḥüsñüñ ser-firāz olmuş nihālī sen misin (Gazel 158, Mısra 7). [goncalar, -lar]

gonca ağzı: Sevgilinin goncaya benzeyen ağzı.

gül ḥaddüñe mensüb geçer revnaķı budur
 yoğ olsun ider **gonca** özin **ağzuña** nisbet (Gazel 19, Mısra 12). [gonca ağzuña, -na]

gonca-dehān: Ağzı konca gibi küçük ve güzel olan, konca ağzılı.

ey benüm lāle-ruḥum serv-i revānum muşlī
 saçı sünbül yüzi gül **gonca-dehānum** muşlī (Gazel 197, Mısra 2). [gonca-dehānum, -um]
 ḥaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o **gonca-dehenüñ**
 kalb-i maḥzūna şafā virdügi budur çemenüñ (Gazel 112, Mısra 1). [gonca-dehenüñ, -üñ]
 dūr-i dendānına öykünmiş o **gonca-dehenüñ**
 jāleden bāğda ter düşdügi budur çemenüñ (Gazel 113, Mısra 1). [gonca-dehenüñ, -üñ]
 ḥaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o **gonca-dehenüñ**
 kalb-i maḥzūna şafā virdügi budur çemenüñ (Gazel 113, Mısra 3). [gonca-dehenüñ, -üñ]
 saña ey **gonca-dehen** bülbül-i şeydāyam ben
 lāle-ruḥsāruñ olaldan gül-i terden nāzük (Gazel 99, Mısra 3). [gonca-dehen,]
 şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
 Sāķi-i **gonca-dehenden** sehil ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 12). [gonca-dehenden, -den]
 irişdi rüḥına feyz-i nesīm-i 'īsī-dem
 ki mehd-i sebzede açdı tūfeyl-i **gonca dehān** (Gazel 138, Mısra 16). [gonca dehān,]
 irişdi ravzaya feyz-i nesīm-i 'īsī-dem
 ki mehd-i sebzede açdı tūfeyl-i **gonca dehān** (Kaside 6, Mısra 14). [gonca dehān,]

gonca-i bāğ: Konca bahçesi.

hezār ğunc ile güldi açıldı **gonca-i bāğ**
 Yaķasını niçe çāk itmesün gül-i ḥandān (Kaside 3, Mısra 9). [gonca-i bāğ,]

gonca-i dem-beste: Suskun gonca. Açmamış gül.

āb-ı rüyın gülüñ ey bād-ı şabā yirlere çal
 nuṭķa gel **gonca-i dem-besteyi** güftār eyle (Gazel 180, Mısra 8). [gonca-i dem-besteyi,]

gonca-i gül: Gülün tomurcuğu, açılmamış gül.

çemende bād-ı hevā buldı niçe ḥurde-i zer
 kim itdi **gonca-i gül** kīse içre anı nihān (Kaside 3, Mısra 6). [gonca-i gül,]

gonca-i ḥamrā: Kırmızı konca.

cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz içre ya bir **gonca-i hamrāsın** sen (*Gazel 149, Mısra 2*). [*gonca-i hamrāsın, -sın*]

gonca-i kalb: Gönül goncası II Gönülde (yeni filizlenen bir) tomurcuğa (benzeyen aşk duygusu).

gonca-i kalbüm açılır cānā
Nutka gelse leb-i şeker-bāruñ (*Gazel 106, Mısra 1*). [*gonca-i kalbüm,]*
açılmadı hicāb-ı gāmda kaldı **gonca-i kalbüm**
nesīm-i luṭf-ı cān-baḥşuñla ḥandān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 7*). [*gonca-i kalbüm,]*

gonca-i la'l: (Sevgilinin) açılmamış güle benzeyen kırmızı dudağı.

ḥayāl-i ḳadd-i bülendüñ nihāl-i bāğ-ı cinān
hevā-yı **gonca-i la'liñ** bahār-ı 'ālem-i cān (*Gazel 138, Mısra 2*). [*gonca-i la'liñ,]*

gonca-leb: Dudakları konca gibi olan, konca dudaklı.

açılsa **gonca-lebler** her biri gunc u delāl itse
olur ḥammām içi gūyā açılmış taze bir gülşen (*Gazel 143, Mısra 3*). [*gonca-lebler, -ler*]
şol gelen **gonca-leb** ol verd-i muṭarrā ancak
şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancak (*Gazel 92, Mısra 1*). [*gonca-leb,]*
hevā-yı ḥāl-i 'izāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı **gonca lebüñ** ḥasretiyle toṭṭolu ḳan (*Gazel 138, Mısra 6*). [*gonca lebüñ,]*
hevā-yı ḥāl-i 'izāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı **gonca lebüñ** ḥasretiyle toṭṭolu ḳan (*Kaside 3, Mısra 12*). [*gonca lebüñ,]*

göge çık-: Göge çıkmak, gökyüzüne doğru yükselmek.

sūziş-i āhumuñ şerārını
göge çıkmağa zer-kemend itdüm (*Gazel 134, Mısra 4*). [*göge çıkmağa,]*

gögsin ger-: Gururlanmak, övünmek.

eger bir ḳāmeti çeng ise def gibi **gerer gögsin**
bu ḳānūnı gider şāhum meye niçe yasağ olsun (*Gazel 162, Mısra 3*). [*gögsin gerer,]*

gök: Gök, gökyüzü.

bağladı yiryüzini eşk **gökleri** āh-ı pür-şerer
āh ki bāğ-ı kūyuñla varmağa iktidār yok (*Gazel 95, Mısra 7*). [*gökleri, -ler, -i*]
mihr-i vücūda lem'adur insān nite kim
gökde hilāl-i çarḥ şeref-iktisābdur (*Gazel 44, Mısra 12*). [*gökde, -de*]
gökden ne yağar ḳ'anı kabül eylemeye ḥāk
atsa o melek sīneñe tır itme şikāyet (*Gazel 19, Mısra 5*). [*gökden, -den*]
kūyında sāye şaldı o mäh üstüme bugün
irmez 'ulüvv-i rif atüme **gökde** āfitāb (*Gazel 12, Mısra 8*). [*gökde, -de*]
gökde gūyā tolanur mihr-i ziyā-baḥş-ı cihān
sīnesin mā'ī libās itdi o māhuñ iḥfā (*Gazel 4, Mısra 7*). [*gökde, -de*]

gök gök ol-: Beti benzi atmak.

gök gök olmuş cismümi müzeñle pā-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebūñ şekl-i şüreyyā eyledüñ (*Gazel 108, Mısra 7*). [*gök gök olmuş, -muş*]

gönl: 1. İnsanın duygu merkezi, yüreğin manevî yönü.

bir kaç tolu içüp yıkılup gitmedin 'adū
yapmaz o gonca **gönlümüzi** ḥālümüz ḥarāb (*Gazel 11, Mısra 16*). [*gönlümüzi, -ü, -müz, -i*]

semtden gel 'azm-i şahrâ kılma 'akluñ var-ısa
hây mecnûn iste **gönlünden** ki leylâ bundadır (Gazel 42, Mısra 8). [gönlünden, -ün, -den]
niçe şürîdeler dil bağlamışdur zülf-i cânâna
benüm üftâde **gönlüm** düşdi ol çâh-ı zenaḥdâna (Gazel 171, Mısra 2). [gönlüm, -(ü)m]
gönlî fütâdenün reh-i ğamda kalur dimez
benden o şeh-süvâr girizân olup gider (Gazel 32, Mısra 7). [gönlî, -i]
şanma girdâbdur oynar yüregi ey dūr-i pāk
zeḳanuñ çâhına **gönlî** düşeli 'ummānuñ (Gazel 103, Mısra 6). [gönlî, -i]
ey yakīnî sen anuñla çıkamazsın başa
bağlama 'âkıl-ısañ **gönlüñi** zülf-i yâra (Gazel 174, Mısra 14). [gönlüñi, -ün, -i]
ey ḥālūmi o zālīm ile bilmek isteyen
zūlm-ile yıkdı **gönlümi** ḥālūm ḥarâbdur (Gazel 45, Mısra 6). [gönlümi, -(ü)m, -i]
gönlümi zülf-i yâra bend itdüm
gör o dīvāneye ne bend itdüm (Gazel 134, Mısra 1). [gönlümi, -(ü)m, -i]
ey yakīnî niçe bir zehr-i belâ çekmekden
mest ü lâ-ya 'kıl idüp **gönlümi** medhüş ideyin (Gazel 159, Mısra 16). [gönlümi, -(ü)m, -i]
yürî ol ğamzesi ḥūn-rîze cân vir kayd-ı tenden geç
şehîd-i 'ışk ol ey 'uryân olan **gönlüm** kefenden geç (Gazel 23, Mısra 2). [gönlüm,]
bir de sen şıma bu **gönlüm** şışesin ey bağı taş
seng-i ta'nından 'adūnuñ inkisârūm var yeter (Gazel 36, Mısra 7). [gönlüm, -(ü)m]
bir yalñ yüzlü ḥūbdur tıġuñ
gönlüm anuñla sâde-pehlūdur (Gazel 52, Mısra 10). [gönlüm, -(ü)m]
yüregümi kebâb itdün yıkup **gönlüm** ḥarâb itdün
çün benden ictinâb itdün sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 5). [gönlüm, -(ü)m]
şehr-i 'ışk içre gezer vâlih ü şürîde olup
ey yakīnî deli **gönlüm** katı şeydâ ancak (Gazel 92, Mısra 10). [gönlüm, -(ü)m]
mükedder-ḥâtır olmuş seyl-i ğamdan pâkdür **gönlüm**
bu gün sâfi-derün olmaḳda ey dil 'ayn-ı 'ummānam (Gazel 124, Mısra 13). [gönlüm, -(ü)m]
gönlüm aldı o serv-i âzâde
sâyesi gibi kıldı üftâde (Gazel 169, Mısra 1). [gönlüm, -(ü)m]
hevesüm 'ilm ü **gönlüm** ehl-i şalâḥ
dilüme vird lâ ilâhe sivâḥ (Gazel 183, Mısra 3). [gönlüm, -(ü)m]
tübâ ḳadūñ hevâsı-y-ıla **gönlüm** ey perî
Uçmaḳ dilerdi kūyuña olsa eger peri (Gazel 200, Mısra 1). [gönlüm, -(ü)m]
çâre-sâzum şu ḳadar atdı ḳamış oḳlarını
gönlüm ol şîre dönüpdür ki neyistânda yatur (Gazel 56, Mısra 4). [gönlüm, -üm]

2. "Ey gönül" "ey kişi" anlamlarında bir ifade.

dâ'imâ kavş-ı ḳazâdan atılır tîr-i fenâ
ey **gönl** şanki nişânıdır anuñ ehl-i ḳubūr (Gazel 40, Mısra 4). [gönl,]

gönlini yap-: Birini hoşnut etmek, memnun etmek. Rızı etmek.

yapma **gönlini** her dem aġyāruñ
ḥâtırın yıḳma 'âşık-ı zāruñ (Gazel 105, Mısra 1). [gönlini yapma, -ma]

gönlüm düş-: Sevdalanmak, âşık olmak.

âḥ kim bağlandı dil zülf-i perîşānuñ görüp
düşdi gönlüm yūsuf ı çâh-ı zenaḥdānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 2). [gönlüm düşdi,]

gönlüm yıkıl-: Gönül evim harap oldu, çok üzüldüm, perişan oldum.

gönlüm yıkıldı gitdi düşüp rāḥ-ı miḥnete
seyl-i belâ vü ḳahr-ıla vîrân olup gider (Gazel 32, Mısra 11). [gönlüm yıkıldı,]

göñül āvinesi: Göñül aynası.

ey yaķınī **göñül āvinesini** şāf eyle
lem 'a-i mihr-i nigār-ıla aña vir şayķal (*Gazel 118, Mısra 17*). [*göñül āvinesini,*]

göñül hānesi: Göñül evi; âşığın göñlü.

seng-i cevri-ile **göñül hānesin** itseñ vīrān
şanma kim irişe bünyād-ı ğam-ı 'ışķa hālel (*Gazel 118, Mısra 13*). [*göñül hānesin,*]

göñül mülki: Göñül mülkü.

göñül mülkini yap yap dest-i luţfuñ eylesün ma 'mür
belā bünyādını ķalbūmde vīrān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 3*). [*göñül mülkini,*]

göñül nakdi: Göñül sermayesi.

göñül naķdini teslīm eyledüm ol hvāce-i hüsne
metā 'ı vaşlını elhāmdüli 'llāh rāygān buldum (*Gazel 128, Mısra 7*). [*göñül naķdini,*]

göñül pervānesi: Pervane gibi dönen göñül.

cemāl-i şu 'le-i yāra **göñül pervānesin** yandur
maķabbet şem 'ini ey dil uyandur bir çerāğ olsun (*Gazel 162, Mısra 5*). [*göñül pervānesin, -n*]

göñül yol: Göñül yolu.

'ayān itme şaķın 'ışķ âteşin sūzuñ nihān ķalsun
ķomam 'ışķuñ yolın ķalsun **göñül yol** ķalmasun cānā (*Gazel 161, Mısra 6*). [*göñül yol,*]

göñülden: Yürekten, içten.

şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine hātur
o şāha cān u **göñülden** şikeste-beste esrüz (*Gazel 75, Mısra 4*). [*göñülden, -den*]
pür oldı ka 'be-i dil pertev-i nūr-ı 'izārından
zālām-ı şām-ı fūrķat gitdi **göñülden** şāfā geldi (*Gazel 191, Mısra 10*). [*göñülden, -den*]

gör-:1. Görmek, bakmak.

sūzum **görüp** melekler ider āh-ı âteşin
zāhir olur 'alev gören anı şanur kebāb (*Gazel 11, Mısra 3*). [*görüp, -üp*]
şām-ı belāda **görmedin** āhum 'alevlerin
ol māha rüşen olmadı mihrüm 'ayān olup (*Gazel 16, Mısra 5*). [*görmedin, -me, -din*]
bīmār gözlerin güne karşı yatur **görüp**
üstine gerdi kaşları bir miskī sāyebān (*Gazel 140, Mısra 3*). [*görüp, -üp*]
sūzum **görüp** melekler ider āh-ı âteşin
zāhir olur 'alev gören anı şanur kebāb (*Gazel 11, Mısra 4*). [*gören, -en*]
gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vāķı 'ada
uyanup eyledüğüm nāleyi ta 'bīr idemem (*Beyit 5, Mısra 1*). [*gördüm, -dü, -m*]
zevraķ-ı bāde-ile **gördi** hurüşin dilimüñ
cüş ider bencileyin ehl-i hevādur deryā (*Gazel 1, Mısra 3*). [*gördi, -di*]
āh kim bağlandı dil zülf-i perişānuñ **görüp**
düşdi göñlüm yūsuf ı çāh-ı zenaħdānuñ **görüp** (*Gazel 17, Mısra 1*). [*görüp, -üp*]
āh kim bağlandı dil zülf-i perişānuñ **görüp**
düşdi göñlüm yūsuf ı çāh-ı zenaħdānuñ **görüp** (*Gazel 17, Mısra 2*). [*görüp, -üp*]
fitne başı neydüğün bildi dil-i şūrīde-hāl
ey perī-peyker ser-i zülf-i perişānuñ **görüp** (*Gazel 17, Mısra 4*). [*görüp, -üp*]
ey büt-i sīmīn-beden şüret-gerān-ı deyr-i çīn
ķaldılar hayrette la 'l-i gevher-eşānuñ **görüp** (*Gazel 17, Mısra 6*). [*görüp, -üp*]

şanma tâb-ı mihr ider rüy-ı zemîni rüşenâ
 hâke düşdi mihr-i 'âlem rüy-ı rahşânun **görüþ** (Gazel 17, Mısra 8). [görüþ, -üp]
 şanma 'aks-i serv cüy-ı bağda ey lâle-hadd
 şuya düşdi servler kadd-i hırāmān **görüþ** (Gazel 17, Mısra 10). [görüþ, -üp]
 dest-i şevk-ıla girbānım çeküp çak itdi şubh
 gül gibi ey lâle-ruḥ çak-i girbān **görüþ** (Gazel 17, Mısra 12). [görüþ, -üp]
 bād-ı âhum yele virdi güllerün evrākını
 cāme-i gül-gün-ıla rahş üzre cevlanun **görüþ** (Gazel 17, Mısra 14). [görüþ, -üp]
 şeh-süvarum bu yakīn-ı nūn degül sâde hemān
 niçe ser gāltān olur bu zülf çevgān **görüþ** (Gazel 17, Mısra 16). [görüþ, -üp]
 hāmmāmda **gördüm** o perī-çihreyi ḥalvet
 hiç dā 'ireye uğramaz itdüm niçe dā 'vet (Gazel 19, Mısra 1). [gördüm, -dü, -m]
 deryā-yı 'ışkuñ zahmetin çekdüm **görüþ** biñ mihnetin
 dürr-i visālün kıymetin bildüm meded bildüm meded (Gazel 25, Mısra 5). [görüþ, -üp]
 zerd-i ruḥum **görüþ** o gül va 'de-i vaşl ider velī
 Faşl-ı hāzānda görinen düşlere i 'tibār yok (Gazel 95, Mısra 3). [görüþ, -üp]
görüþ ey sīm-beden la 'l-leb ü dendān
 dür ü mercānı o dem çıkıdı gözinden kānūn (Gazel 103, Mısra 1). [görüþ, -üp]
 na 'lçesi o mehūñ eşiginde nakş olmış
görüþ felekde hilālī oraya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 8). [görüþ, -üp]
 cemālün **göricik** yāruñ niçe cān virmesün 'āşık
 be hey yār âdem öldürür anuñ bu ḥüsn-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 7). [göricik, -icek]
göreysi güstehem kabzamda ki şemşir-i bürrānı
 önümde cān virürdi ḥavfdan yalmanı yalmanı (Gazel 187, Mısra 1). [göreysi, -e, -y, -di]
göreysi hürmüz ü cem 'işret-i müdāmumızı
 başına tāt idinürdi ḥabāb-ı cāmumızı (Gazel 189, Mısra 1). [göreysi, -e, -y, -di]
 cevāhir-i suḥanum **görse** medḥ-i la 'lūñde
 iderdi dürrlerin iṣār üstüme 'ummān (Kaside 6, Mısra 49). [görse, -se]
görüþ aşüfte olduḡum iller
 zülf-i yāra uzatma el didiler (Gazel 34, Mısra 17). [görüþ, -üp]
 leb-i la 'l-i 'arāk-rizūñ **görüþ** bezm-i maḥabbetde
 ḥacāletden kızarmış şışe-i mey şermsār olmış (Gazel 79, Mısra 7). [görüþ, -üp]
 güneş kapuñda ey meh hāke düşmiş bī-ḳarār olmış
görüþ mihr-i cemālün zerre gibi bī-ḳarār olmış (Gazel 80, Mısra 2). [görüþ, -üp]
 kuruş-ı dāḡum **görüþ** vefā kılmaz
 kanı la 'lūñle ḥakk-ı nān u nemek (Gazel 97, Mısra 13). [görüþ, -üp]
 o meh geldükçe ḥālüm **görmege** şeydālīgum artar
 olur aşüfte-dil ḥayfā ki gün geldükçe divāne (Gazel 172, Mısra 3). [görmege, -me, -ge]
 sen dürr-i pāki **görmeyeli** çeşm-i eşk-bār
 tūfāna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḥzārı (Gazel 200, Mısra 7). [görmeyeli, -me, -(y)eli]
 ibni vaḳt ol olıcaḡ nesne için çekme melāl
 bu demi ḥoş **görüben** 'işrete kıl isti 'cāl (Müseddes 3, Mısra 10). [görüben, -üben]
 her mehi **gördükde** nakd-i eşküñi ḥarc eyleyüp
 müşterī olma metā 'ı vaşla kim hicrānı var (Gazel 28, Mısra 5). [gördükde, -dük, -de]
 düşdüm **görince** na 'lçeñ ü kebkebün izin
 ey kebg murğ-ı şabrūma ol dām u dānedür (Gazel 57, Mısra 9). [görince, -ince]
 'arza kıl nesteren-i 'arızuñi gülşende
 nergis-i bağ yüzi aḡını **görsün** semenün (Gazel 112, Mısra 4). [görsün, -sün]
 göreysi âteş-i süzānumuñ 'alevlerini
 iderdi nār-ı caḥīm iltihābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 5). [göreysi, -e, -y, -di]
 ḥaṭtuñi **gördükçe** 'aḳlüm aldurursam vechi var
 levḥ-i ḥaddūñde yazılmış inneḥ sīḥrun mübīn (Kaside 2, Mısra 41). [gördükçe, -dükce]
 görmese nāşihın eger eglenimez mürid olan
 pīr-i muḡānı **görmedüm** aḡların ihtiyār yok (Gazel 95, Mısra 6). [görmedüm, -me, -dü, -m]
 görmese nāşihın eger eglenimez mürid olan
 pīr-i muḡānı görmedüm aḡların ihtiyār yok (Gazel 95, Mısra 5). [görmedüm, -me, -se]
 hiç şıḥḥat yüzini **görmedüm** āḥ
 olalıdan senün dil-efḡāruñ (Gazel 106, Mısra 7). [görmedüm, -me, -dü, -m]
 pīr-i muḡānı mey-kedede **görmedüm** bugün
 anuñçün ihtiyārsuz aḡlar gözüm müdām (Gazel 123, Mısra 3). [görmedüm, -me, -dü, -m]

zülf-ile ruhsârın örtüp geçdi ol meh nâz-ıla
 ey dirîgâ **görmedüm** gün geçdi ‘ömr-i nâzenin (Gazel 155, Mısra 6). [görmedüm, -me, -dü, -m]
 görmedünse deşt-i ğamda kıys-ı zâruñ hayretin
 vâdî-i hasretde ben mecnûn-ı ser-gerdânı **gör** (Gazel 38, Mısra 7). [görmedünse, -me, -dün, -se]
gör ehl-i ‘ışkuñ pişesin bil göhlümün endişesin
 taşlara nâmun şîşesin çaldum meded çaldum meded (Gazel 25, Mısra 11). [gör,]
 mevc-i bahr-i zâtın ehl-i dilde peydâ eyleyüp
 kaatre-i nâçizde pinhân olan ‘ummânı **gör** (Gazel 38, Mısra 2). [gör,]
 ni ‘met-i dünyâya şöfi tutmayup şâfi geçer
 fikr-i esrâr-ı hüviyyet eyler ol hayrânı **gör** (Gazel 38, Mısra 4). [gör,]
 ‘ışkı bâtlı aňlayup tutmuş riyâ atvârını
 haklı idrâk itdi ya ‘nî zâhid-i nâdânı **gör** (Gazel 38, Mısra 6). [gör,]
 görmedünse deşt-i ğamda kıys-ı zâruñ hayretin
 vâdî-i hasretde ben mecnûn-ı ser-gerdânı **gör** (Gazel 38, Mısra 8). [gör,]
 âsitânında seg-i küyi nişânın seyr kıl
 gülşen-i şâdide açılmış gül-i ħandânı **gör** (Gazel 38, Mısra 10). [gör,]
 yazdı okuñı kudret-i şun ‘u kemâli **gör**
 Bak rüy-ı yâra âyine-i zü‘l-celâli **gör** (Gazel 39, Mısra 1). [gör,]
 yazdı okuñı kudret-i şun ‘u kemâli **gör**
 Bak rüy-ı yâra âyine-i zü‘l-celâli **gör** (Gazel 39, Mısra 2). [gör,]
 ğam pisterinde derd-ile cân virmedin yetiş
 ey cân tabîbi hâl-i dil-i bî-mecâli **gör** (Gazel 39, Mısra 4). [gör,]
 dahı kemâl-i ħüsn-ile ħalka görünmedin
 ebrû-yı yâra beñzemek ister hilâli **gör** (Gazel 39, Mısra 6). [gör,]
 dirseñ cinânda gözünne tûbâ görünmeye
 bağ-ı letâfet içre o ğarrâ nihâli **gör** (Gazel 39, Mısra 8). [gör,]
 nakd-i dil aldı ‘ârız alını ‘arz idüp
 sâgar şunarsa destünne ol ğonca alı **gör** (Gazel 39, Mısra 10). [gör,]
 şimşâd ħadden aşırı serv-i sehî kaşır
 yâruñ nihâl-i kaddine bak i ‘tidâli **gör** (Gazel 39, Mısra 12). [gör,]
 büt-i çin ħüsn-i ‘izâruñ gibi şüret bulmaz
gör şanıdur güzelüm ħüsn-i cemâli anuñ (Gazel 103, Mısra 8). [gör,]
 gönlümü zülf-i yâra bend itdüm
gör o divâneye ne bend itdüm (Gazel 134, Mısra 2). [gör,]

2. Şöyle veya böyle değerlendirmek.

begüm bir müflise lâyıq **görürsin** câme-i vaşluñ
 felâket ħânkâhı içre ben ‘uryânı aňmazsın (Gazel 153, Mısra 7). [görürsin, -ür, -sin]
 yakînî ‘ye seg-i küyuñ sıfâlin **görmedün** lâyıq
 kılından iltifâtın kesdi sultânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 9). [görmedün, -me, -dü, -ñ]

3. (Bir şeyin oluşuna veya var olduğuna) Şâhit olmak, müşâhede etmek, tanık olmak.

aylarca göremen yüzünü ey kaşı hilâl
 bâri göster **göreyin** saçlarıñı sâl-be-sâl (Gazel 117, Mısra 2). [göreyin, -eyin]
 vaşluñuñ baña kapusını güşâd itdürmez
 şeş-der-i ğamda rakîbi **göreyin** zâr olsun (Gazel 163, Mısra 6). [göreyin, -eyin]
 derd-i fûrkatde benüm derdüme rahm eylemeyen
göreyin bencileyin derde giriftâr olsun (Gazel 163, Mısra 10). [göreyin, -eyin]
göreyin ğam-ħâneme dönsün olup pâ-mâl-i ħâk
 dönmedi devrânda bir kez çarħ-ı gerdün üstüme (Gazel 181, Mısra 7). [göreyin, -eyin]
 yûri var küy-ı yâra âh iderek
göresin belki luţfını giderek (Gazel 97, Mısra 2). [göresin, -e, -sin]
 firdevs nedür eyle ruh-ı yârı temâşâ
 ‘aşık ne **görür** itmese didârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 2). [görür, -ür]
 nizâmî ger ħayâlât-ı kelâmun **görse** nazmumda
 diye baña yakînî ħusrev-i mülk-i suħansın sen (Gazel 150, Mısra 13). [görse, -se]
 şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi tülû‘
 güşe-i zülf-i siyâhında **görüp** ebrûsın (Gazel 152, Mısra 4). [görüp, -üp]

görüþ hürşiyd-i haddin ol perînün
be hey ‘aşık feraḥşād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 7). [görüp, -üp]
fistîkî câmeli bir servi **görüþ** yanumda
düşmen-i rû-siyeh ol dem tûnekiler giydi (Gazel 193, Mısra 3). [görüp, -üp]

görin-: Belirmek, görünür olmak, ortaya çıkmak.

görindi dâmeni altında şem ‘den pertev
bilindi olduğı ey mâh zülfüññ şeb-rev (Gazel 166, Mısra 1). [görindi, -in, -di]
ey yakîñî saña şeydâlık **görindi** var-ısa
ol mehûñ mir ‘ât-ı ruḥsârın temâşâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 11). [görindi, -in, -di]
oldı şan nûr-ı ḥudâ aḥmed-i muḥtâr ‘ı muḥt
nûrdan puñara girmiş **görinür** hûrâsın (Gazel 151, Mısra 6). [görinür, -in, -ür]
ey yakîñî leb ü dendânımı vaşf eyleyeli
nazm-ı pāküm **görinür** dürc-i güherden nâzûk (Gazel 99, Mısra 10). [görinür, -in, -ür]

görinme-: Görünmeyen; meçhul.

‘uşşākına **görinmez-imiş** bir perî-nijād
bildüm görünce sensin o âfet didükleri (Gazel 201, Mısra 9). [görinmez-imiş, -imiş]

görk: Güzellik, gösteriş, ihtişam, tantana, şâşaa.

dem mi var gözüm kan tölmez ḥâlûme düşmenler gülmez
güç-ile **görkçeklik** olmaz sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 12). [görkçeklik, -çek, -lik]

göster-: Açığa çıkarmak, görünür hale getirmek.

ruhuñ âyînesin **gösterme** kendin görmesün ağıyar
görinme şakla mir ‘ât-ı ‘izârûñ ḥod-nümâlardan (Gazel 142, Mısra 7). [gösterme, -me]
‘ahd eyledi turup yüzini **göstere** velî
turmadı ‘ahde gitdi o fettân görinmedi (Gazel 190, Mısra 9). [göstere, -e]
o gül-ruḥsârımı **göstermeyüp** ben bülbül-i zâra
Raḳîbâ ḡam nihâlin bağ-ı ḳalbümde dikensin sen (Gazel 150, Mısra 5). [göstermeyüp, -meyüp]
zülfî güneş yüzinden açılmaz şehâb-veş
hiç gün mi **gösterür** bize baḥt-ı siyâhumuz (Gazel 71, Mısra 8). [gösterür, -ür]
gösterür çeşm ü ‘izârûñ ḥaṭ-ı ser-sebzüñi ḥûb
nergis ü lâle imiş çeşm ü çerâğı çemenüñ (Gazel 113, Mısra 7). [gösterür, -ür]
ola ki mihr yüzün **göstere** şehir gerdün
şabâḥa dek bu gice hem-dem-i fiğân olayın (Gazel 154, Mısra 7). [göstere, -e]
reşk-i hürşiyd olur mı bir dahı cām
o günü **gösterür** mi baña felek (Gazel 97, Mısra 6). [gösterür, -ür]
gösterüp ol meh-i tarab-nâki
dil-i ḡam-nâki ercümend itdüm (Gazel 134, Mısra 5). [gösterüp, -üp]
nām-ı bâkî ‘yle ḡazel rengîn-i ḥoş-ter **gösterür**
zâḡlansa nitekim şemşîr cevher **gösterür** (Beyit 6, Mısra 1). [gösterür, -ür]
nām-ı bâkî ‘yle ḡazel rengîn-i ḥoş-ter **gösterür**
zâḡlansa nitekim şemşîr cevher **gösterür** (Beyit 6, Mısra 2). [gösterür, -ür]
gösterür geh mihr-i rüyın ḡah bir yüzden toḡar
vechi var oldum dise ‘ayyâr-ı şüret-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 7). [gösterür, -ür]
yakîñî mihr yüzün **gösterür** o mâh saña
senüñle âyineye baḳduğı odur her ân (Gazel 136, Mısra 13). [gösterür, -ür]
aylarca göremen yüzüñi ey kaşı hilâl
bâri **göster** göreyin saçlarıñı sâl-be-sâl (Gazel 117, Mısra 2). [göster,]
kimdür ki sen tururken ide naḥl-i bâḡa meyl
ey serv turma ḳaddüñi **göster** idüp kıyām (Gazel 123, Mısra 6). [göster,]
ruḥuñ **göster** cihân ḥalkına irsün cezbe-i ‘ışkuñ
olur pür-vecd ü ḥalet sâkin-i vîrâneler döñsün (Gazel 165, Mısra 7). [göster,]
semene **gösterür** yüzi aḡın
mihr-i rüyı o lâle-ruḥsârûñ (Gazel 105, Mısra 3). [gösterür, -ür]

götür-: Götürmek, taşımak, yüklenmek, üstlenmek, kaldırmak.

hāk olup ğamla ğubār-ı reh-i cānān olalı
götürür tahtımı yel şanki süleymān ‘am ben (Gazel 144, Mısra 12). [götürür, -ür]

göz:1. Göz, görme organı.

ṭālī ‘üm naḥs **gözüm** yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḥ-ı sitem-ḥvāh baña (Gazel 7, Mısra 9). [gözüm, -üm]
benem ol bahtsuz kim yıldızum düşkün **gözüm** giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hiç bir zamān ṭālī ‘ (Gazel 86, Mısra 3). [gözüm, -üm]
pīr-i muġānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün ihtiyārsuz aġlar **gözüm** müdām (Gazel 123, Mısra 4). [gözüm, -üm]
‘uşşāka karşı öpdī lebūn āl-ile kadeh
meclisde dün kimūn **gözine** kan görünmedi (Gazel 190, Mısra 14). [gözine, -i, -n, -e]
şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmak naşīb
kāşki ḥūn **gözünle** günde bir kan eyleseñ (Gazel 100, Mısra 6). [gözünle, -ün, -le]
cān gözün açup yum **gözünü** seyr-i şuverden
ey dil idegör ‘ālem-i esrārī temāşā (Gazel 8, Mısra 13). [gözünü, -ün, -i]
ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhān ‘a kim bakar
ehl-i maḥabbetūn **gözi** ol hāk-i pādatur (Gazel 41, Mısra 4). [gözi, -i]
kanlu **gözümde** ‘aks-i ruḥı lāle-ḥadlerūn
berg-i gül-ile şānki ṭolu cām-ı bādedür (Gazel 41, Mısra 5). [gözümde, -üm, -de]
murġ-ı dil kapıcı şehbāz idügin bildürmiş
o **gözi** şāhīn idüp giymege kânün üsküf (Gazel 90, Mısra 6). [gözi, -i]
kamaşur lem ‘a-i envāruña **gözler** bakamaz
Berķ urur nūr-ı ruḥūn reşk-i yed-i beyzāsın (Gazel 151, Mısra 7). [gözler, -ler]
dilinde dāġ-ı cefā **gözlerinde** kanlu sirişk
bi-‘ayniḥi baña beñzer şakāyık-ı nu ‘mān (Kaside 3, Mısra 15). [gözlerinde, -ler, -in, -de]
müjelerle görinen merdüm-i dīdem şanmañ
gözde nakş oldı ḥayāl-i ḥaṭ u ḥālī ḥasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 4). [gözde, -de]

2. Bakış, nazar.

süz **gözün** bağda bir kez taġıdup ṭurralaruñ
sünbūli derhem idüp nergisi bīmār eyle (Gazel 180, Mısra 1). [gözün, -(ü)ñ]
o ḥāl-i fitne-cūdan **gözleruñ** tekmīl-i siḥr itmiş
ne kim ta ‘līm olınsa ey perī kâbildür insāna (Gazel 172, Mısra 5). [gözleruñ, -ler, -(ü)ñ]

göz açdurma-: Herhangi bir şey yapma fırsatı vermemek.

ġubār-ālūde dil seyl-āb-veş ṭurmaz aķar yaşum
göz açdurmaz yağar bārān-ı ğam ḥālüm mükedderdür (Gazel 61, Mısra 4). [göz açdurmaz,]

göz aç-: Gözünü açmak, uyanmak.

geşt-i çemen eyler diyü ol serv yakīnī
nergis **göz açup** itdi çemenzārī temāşā (Gazel 8, Mısra 16). [göz açup,]

göz deg-: Bakma, görme II nazara gelme.

ḥalk mir ‘āt-ı ruḥ-ı dilbere nāzırdur hep
korķarın **göz dege** sen şakla nazardan yā rab (Gazel 13, Mısra 2). [göz dege,]

göz dik-: Dikkatle bakmak, gözünü ayırmadan bir yere veya bir kimseye bakmak II Birini özlemle beklemek.

meydān içinde bāde-i gül-ġūna **göz diküp**
baş koşmasun hevāya iñen baş açup ḥabāb (Gazel 11, Mısra 11). [göz diküp,]

göz göz ol-: Üzerinde birçok göz, delik oluşmak veya bulunmak.

göz göz oldu cism-i zârum nâvek-i dildârdan
cümleten çeşm oldum ammâ toymadum dîdârdan (*Beyit 3, Mısra 1*). [*göz göz oldu,]*

gözle-: Gözetmek, bir duruma tüm dikkatini sevk etmek.

dâğ-ı 'ışkuñla tenüm pürdür cemâlûñ özlerin
cism-i zârum cümleten çeşm oldu yollar **gözlerin** (*Beyit 2, Mısra 2*). [*gözlerin, -r, -in]*

gözler kamaş-: Güçlü bir ışık sebebiyle göz bakamaz olmak, mec. çok etkilenmek.

yalabur mihr-i ruhuñ şöyle ki **gözler kamaşur**
felege gelmeye bir sencileyin meh-pâre (*Gazel 174, Mısra 5*). [*gözler kamaşur,]*

gözleri âhü: Gözleri ahu (gibi), iri ve güzel gözlü (sevgili, güzel).

varursın hâne-i a 'dâlara ey **gözleri âhü**
belâ deştinde bir mecnûn-ı ser-gerdânı añmazsın (*Gazel 153, Mısra 1*). [*gözleri âhü,]*

göz yaş-: Göz tarafından üzüntü, sevinç, yanma gibi hallerde salgılanan sıvı, eşk, sirişk.

la 'lûñ metâ 'ına dem-i nakd al **gözyaşın**
itme bahâne söyle efendi bahâ nedür (*Gazel 57, Mısra 5*). [*gözyaşın, -n]*
bezm-i belâda şem ' gibi **gözyaşın** döküp
her şeb belâ-yı turra-i dilberden ağlaram (*Gazel 126, Mısra 7*). [*gözyaşın, -n]*
geldi yolumda var-ı mı ey dil ne çâre var
râh-ı belâda **gözyaşı** 'ummân olup gider (*Gazel 32, Mısra 10*). [*gözyaşı,]*

göz yaşını dök-: Gözyaşı dökmek, ağlamak.

küyunda **döküp gözyaşını** nâleler itdüm
üyürken o yarı gice efgânım uyardı (*Gazel 184, Mısra 7*). [*gözyaşını döküp, -üp]*

ğubâr: Toz, toprak.

bir **ğubâr-ı** miskdür hañt-ı lebûñ kim dest-i şun '
şan düşürmişdür aña bu la 'lden engüşterin (*Kaside 2, Mısra 9*). [*ğubâr-ı, --ı]*
ğubârımı kılayın gird-bâd-veş berbâd
yolında tâ ki kılam ol perî-ruhuñ tek ü dev (*Gazel 166, Mısra 5*). [*ğubârımı, -um, -ı]*
dil **ğubârın** silemez fikr-i hañt-ı la 'lûñsüz
hiç **ğubâr** ola mı tiryâk-i mey-i nâba bedel (*Gazel 118, Mısra 4*). [*ğubâr,]*
dil **ğubârın** silemez fikr-i hañt-ı la 'lûñsüz
hiç **ğubâr** ola mı tiryâk-i mey-i nâba bedel (*Gazel 118, Mısra 3*). [*ğubârın, -(ı)n]*
ğubâr-ı hañt-ı ruñı kılca cevır kılmaz-iken
nedür şaħîfe-i hañırda bu **ğubâr** 'aceb (*Gazel 14, Mısra 4*). [*ğubâr,]*
irerse devlet-i pâ-bûs-ı yâra bir 'ankâ
yiridür olsa **ğubâr** âsitân-ı dilberde (*Gazel 178, Mısra 8*). [*ğubâr,]*
işitdi âsitânunda türâb olduğumı cânâ
şabâ komadı bir zerre eşer yirde **ğubârımdan** (*Gazel 141, Mısra 8*). [*ğubârımdan, -um, -dan]*
ğubâr-ı hüzni siler dillere şafâ getürür
bu şî 'r-i pâküñi âb-ı revâna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 11*). [*ğubâr-ı,]*
ğubâr-ı hañt-ı ruñı kılca cevır kılmaz-iken
nedür şaħîfe-i hañırda bu **ğubâr** 'aceb (*Gazel 14, Mısra 3*). [*ğubâr-ı,]*
ğubâr-ı cismi berbâd eyleyüp zülfünsüz âh itdüm
anuñçün gird-bâd-ı râh-ı küyuñ baña muğberdür (*Gazel 61, Mısra 7*). [*ğubâr-ı,]*
ğubâr-ı hüzni siler dillere şafâ getürür
Yakîñi şî rûñi âb-ı revâna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 9*). [*ğubâr-ı,]*

ğubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perinüñ raķş iden dīvāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 5*). [*ğubār-ı,]*
rūzgār itdi mi **ğubārı** zelil
eyleyüp rāh-ı ğamda pā-der-gil (*Gazel 122, Mısra 15*). [*ğubārı, -ı]*
cismüñ **ğubārımı** yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra yakīnī gibi irem (*Gazel 126, Mısra 19*). [*ğubārımı, -ı, -nı]*

ğubār kıl-: (kendisini) toprak hâline getirdi. Toza, toprağa bulaştı.

yolında **kılsa** felek kākşı **ğubār** beni
kılardı raķş-ıla pā-māl o şeh-süvār beni (*Gazel 199, Mısra 1*). [*ğubār kılsa, -sa]*

ğubār ol-: Toz gibi değersiz olmak.

oldı yoluñda āh-ıla çok ‘āşıkūñ **ğubār**
seyr it ne toz kōparsa gerek daħı rūzgār (*Gazel 26, Mısra 1*). [*ğubār oldı,]*
irem gülzār-ı kūy-ı yāra diyü rūzgār-ıla
gönül rāh-ı belāda hāk idüp cismīn **ğubār olmış** (*Gazel 80, Mısra 8*). [*ğubār olmış, -mış]*

ğubār-ālūd: Toza bulanmış, tozlu.

ğubār-ālūde dil seyl-āb-veş tūrmaz aķar yaşum
göz açdurmaz yağar bārān-ı ğam hālüm mükedderdür (*Gazel 61, Mısra 3*). [*ğubār-ālūde,]*

ğubār-ı āsitān: Eşiğinin tozu.

‘aceb mi kuħl iderse gerdümi hūrşıyd-i ‘ālem-tāb
ğubār-ı āsitān-ı hāzret-i şāh-ı şehīdānam (*Gazel 124, Mısra 10*). [*ğubār-ı āsitān-ı,]*

ğubār-ı cism: Gövdenin tozu, bedeninin tozu, zerresi.

rāh-ı mihriñde **ğubār-ı cismümi** gerd isterin
zerreyin ammā özüm mihri-ı cihān-gerd isterin (*Gazel 157, Mısra 1*). [*ğubār-ı cismümi,]*

ğubār-ı hatt: Sevgilinin yüzünde yeni çıkmaya başlayan tozlu gibi görünen tüy; ayva tüyü.
ruħdan **ğubār-ı hattı** tırāş itdi tīg ile
Evrāķı ğüyiyā ider ehl-i kalem tırāş (*Gazel 78, Mısra 3*). [*ğubār-ı hattı,]*

ğubār-ı kūy: (sevgilinin) bulunduğu yerin, mahallesinin tozu, toprağı.

ğubār-ı kūyına yüz sürmek için ol servüñ
Aķardı her yaña cūy-ı sirişķ olup cūyān (*Kaside 6, Mısra 15*). [*ğubār-ı kūyına,]*

ğubār-ı reh-i cānān: Sevgilinin yolunun toprağı.

hāk olup ğamla **ğubār-ı reh-i cānān** olalı
götürür taħtımı yel şanki süleymān‘am ben (*Gazel 144, Mısra 11*). [*ğubār-ı reh-i cānān,]*

ğubār-ı ten: Toprak olan beden.

gird-bād aldı **ğubār-ı tenümi** kūyuñdan
bunca tūl-ı emelüm oldı hebāen menşūr (*Gazel 40, Mısra 7*). [*ğubār-ı tenümi, -ü, -mi]*

ğunc: Naz, şive, işve.

hezār **ğunc** ile güldi açıldı ğonca-i bāğ
Yaķasını niçe çāk itmesün gül-i hāndan (*Kaside 3, Mısra 9*). [*ğunc,]*

ğunc u delāl it-: Naz ve cilvede bulunmak.

açılrsa gonca-lebler her biri **ğunc u delāl itse**
olur hāmmām içi gūyā açılmış taze bir gülşen (Gazel 143, Mısra 3). [ğunc u delāl itse,]

ğurāb: Karga. // Rakip, ağyar.

hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişin-i meclis-i gülşen **ğurābdur** (Gazel 45, Mısra 4). [ğurābdur, -dur]
fezā-yı çarha çü pervāz şaldı bāz-ı sefid
ğurāb-ı şāma hücum itdi kılmayup ihmāl (Kaside 1, Mısra 8). [ğurāb-ı,]

ğurbet: Yabancı memleket, yad el II. Memleketinden uzak olma, vatanından ayrı yaşama hâlinin verdiği duygu, gariplik, yabancılık.

remedden oldu gözüm **ğurbet** içre nā-bīnā
meşel-durur ki dinür el-ğarībü ke'l-a' mā (Gazel 3, Mısra 1). [ğurbet,]
fūrkat deminde çeşmümüz ile kan ağlaruz
ol mürde-i fütādeye **ğurbetde** hem-demüz (Gazel 73, Mısra 6). [ğurbetde, -de]

ğurbet diyārı: Gariplik, yabancılık; yuvasından veya kentinden uzakta olma durumu; yabancı memleket.

ğarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken **ğurbet diyārında**
kadīmī 'ālem-i ervāhdan bir āşinā geldi (Gazel 191, Mısra 3). [ğurbet diyārında, -nda]

ğurre-i ğarrā: Şatafatlı parlaklık. II "id" bağlamında "parlak hilal."

cemālūñde görinen lem 'a-i nūr-ı hūdā hākkı
kaşuñ 'İd-i duhānuñ **ğurre-i ğarrāsıdur** yūsuf (Gazel 89, Mısra 6). [ğurre-i ğarrāsıdur, -dur]

ğuşsa: Acı, gam, dert, keder, üzüntü, sıkıntı.

tübā kadūñ ider beni āzāde **ğuşsadan**
tübā limen yūsā'iduhu 'l-fevze ve'n-necāt (Gazel 18, Mısra 3). [ğuşsadan, -dan]
pāy-māl ider-ise **ğuşsa** seni
elūñe cām-ı 'işret al didiler (Gazel 34, Mısra 5). [ğuşsa,]
belā-yı **ğuşsa** ile cān virür dil-ħasta 'āşıklar
eger olmaz-ısa derd ehline dārū'ş-şifā meclis (Gazel 77, Mısra 13). [ğuşsa,]
kul oldum 'ışka oldum kayd-ı bend-i **ğuşsadan** āzād
serir-i mülk-i istiğnāda şimdi ben de sultānam (Gazel 124, Mısra 7). [ğuşsadan, -dan]
olmamağa **ğuşsa** tennūrında hākister gönül
şu sepen bir päre çeşm-i eşk-bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 7). [ğuşsa,]
hem-rehüm nāledür benüm çün zil
cām-ı **ğuşsayla** olmuşam kanzil (Gazel 122, Mısra 2). [ğuşsayla, -y, -la]
kurtuldu vücūduñ yaramaz **ğuşsalarından**
mülk-i 'ademe gitdi yakīnī eyü vardı (Gazel 184, Mısra 9). [ğuşsalarından, -ından]

ğuyūb: Kayıplar.

Sürādikāt-ı **ğuyūb** içre kalmaya işkāl
rumūz-ı ğaybı kıla kılbine hūdā ilhām (Kaside 1, Mısra 57). [ğuyūb,]

ğüftār: Söz, kelām.

gonca-i kalbin ehl-i 'ışkuñ açar
şekkerin leblerüñle **ğüftāruñ** (Gazel 105, Mısra 6). [ğüftāruñ, -un]
görince ol şehi **ğüftāra** kudretüm kalmaz
Yakīnī hāl-i dil-i zārı niçe söyleyeyin (Gazel 160, Mısra 9). [ğüftāra, -a]
lāle şermende iken 'arız-ı gül-gūnuñdan
gonca ağzını açar la'lūñ-ile **ğüftāra** (Gazel 174, Mısra 10). [ğüftāra, -a]
refitārı mergūb **ğüftārı** matlūb
ol zülfī āşub ol tarz u āyın (Gazel 156, Mısra 7). [ğüftārı, -ı]

güftâr eyle-: Söz söylemek, konuşmak II emir, hüküm vermek.

âb-ı rüyın gülün ey bād-ı şabā yirlere çal
nutka gel gonca-i dem-besteyi **güftâr eyle** (Gazel 180, Mısra 8). [güftâr eyle,]

güher: Cevher, mücevher, elmas, inci.

zeyn itdi jâle gülleri didi şabāya şâh
pürdür hüner **güherleri** iki kulağumuz (Gazel 69, Mısra 12). [güherleri, -ler, -i]

güher kıl-: Cevher kılmak. II. Değerli hale gelmek.

özünü kân sözün **güher kıldı**
nazar-ı himmet-i şeh-i ‘âdil (Gazel 122, Mısra 13). [güher kıldı,]

güher-bâr: Inciler (cevher) saçan.

reşk-i elfâz-ı **güher-bârından** ey sîmîn-beden
başına lûlû-yı şehvârûn şadef zindân olur (Gazel 54, Mısra 11). [güher-bârından,]

güher-feşân: Mücevher saçan.

yakînî ta‘ne taşın bed-güherler atsa ne bāk
ko nazm-ı pāküm-ile ben **güher-feşân** olayın (Gazel 154, Mısra 10). [güher-feşân,]

gül: Çok sevilen ve beğenilen, katmerli ve kokulu olan çiçek.

qaddûn nihâli tâze-i büstân-ı i ‘tidâl
haddûn t̄ariyy ü tâze **gül-i** gülşen-i cemâl (Gazel 116, Mısra 2). [gül-i, -i]
giyüp **gül** gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alur âl-ile diller bir büt-i la‘lîn-kabâ vardır (Gazel 51, Mısra 11). [gül,]
sînemdeki her dâğ açılıp bir **güle** döndi
ol serv ne var itse bu gülzârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 7). [güle, -e]
zeyn itdi jâle **gülleri** didi şabāya şâh
pürdür hüner güherleri iki kulağumuz (Gazel 69, Mısra 11). [gülleri, -leri]
zâr oldum idüp yâr ile ağyârı temâşâ
şan eyledi bülbül **gül** ile hârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 2). [gül,]
sâ‘id-i sâkîde cām-ı bâde-i hamrāya bak
gülşen-i şâdi vü ‘işretde açılmış **gül** budur (Gazel 53, Mısra 6). [gül,]
zerd-i ruhum görüp o **gül** va‘de-i vaşl ider velî
Faşl-ı hâzânda görinen düşlere i‘tibâr yok (Gazel 95, Mısra 3). [gül,]
la‘lî yanında söz açamazsın o gül-ruhuñ
ey gonca sen gerekse **gül** açıl gerek tarıl (Gazel 120, Mısra 6). [gül,]
çemende sünbül-i zülf-i nigârı ey yüzi **gül**
Ruhuñda t̄urra-i ‘anber-feşâna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 7). [gül,]
vird-i zebân-ı bülbül-i hoş-güy medh-i **gül**
zıkr-i yakînî vaşf-ı cenâb-ı hüdâygân (Gazel 137, Mısra 13). [gül,]
niçe teşbîh olur serv-ile **gül** sen lâle-ruhsâra
ne **gül** nâz itmege kâdir ne servün var refîârı (Gazel 188, Mısra 7). [gül,]
niçe teşbîh olur serv-ile **gül** sen lâle-ruhsâra
ne **gül** nâz itmege kâdir ne servün var refîârı (Gazel 188, Mısra 8). [gül,]
kanı sînem gibi bir tâze açılmış gülşen
gülleri zağmlarûn goncası peykânûndur (Gazel 49, Mısra 6). [gülleri, -ler, -i]
bu hâristân-ı bâğ-ı dehr içinde hâr-ı hecrüñle
Yakînî gibi ey **gül** var mıdur bir dil-figâr olmuş (Gazel 79, Mısra 10). [gül,]
şeherde şanma **güle** jâle virdi dürr-i bahâ
nihâl-i gülbün ele aldı cevherî kalkan (Kaside 3, Mısra 17). [güle, -e]
hançer-i hâr-ıla şakın ki ider sîneñi çak
gülün ey bülbül-i şûrîde yanından öte dur (Gazel 40, Mısra 6). [gülün, -ün]

o **g l n ** kıldı benef    at-ı sebzine yem n
g  m l itse ‘aceb mi anı g l  nde  im l (Gazel 117, Mısra 3). [g l n , - n]
 emende s n  l-i z  f-i nig r  ey yüzi **g l**
Ru u nda t rra-i ‘anber-fe  na be zetd m (Gazel 132, Mısra 3). [g l,]
heng m l le devr **g l** eyy m ‘     n   
b  b l ned m   bezm  emen l lez r h b (Gazel 15, Mısra 3). [g l,]
g l h dd  ne mens b geçer revnakı budur
yo  olsun ider  onca  z n a zu na nisbet (Gazel 19, Mısra 11). [g l,]
ma r m ehl-i ‘i  k u ‘ad  ma rem-i vi  l
b  b l es r-i h r-ı cef  **g l** en s-i z    (Gazel 87, Mısra 8). [g l,]
kimisi l le didi ‘ r zu na kimisi **g l**
 tesin bilmezsin amm  katı ra‘n  ancak (Gazel 92, Mısra 5). [g l,]
ru   yanında o serv   **güli** yirden yire  al
ey  ab  g  leri b  b l gözine h r eyle (Gazel 180, Mısra 5). [güli, -i]
güler güler k   de semen  onca n zda
dil-ke   emen la  f hav  r zg r h b (Gazel 15, Mısra 7). [güler, -ler]

g l-: Gülmek   mutlu ve mesr r olmak.

dem mi var gözüm  an tölmez h l me düşmenler **gülmez**
g  -ile g r  eklik olmaz  a  ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 11). [gülmez, -mez]
 am-ı z  f yle    itdüm **gülüp** ol  onca açılmış
bel  n z k- ab  ‘at kesb ider s n  l hav dan hızı (Gazel 84, Mısra 5). [gülüp, - p]
güler **güler** k   de semen  onca n zda
dil-ke   emen la  f hav  r zg r h b (Gazel 15, Mısra 7). [güler, -er]
gerek a lat beni gerek **güldür**
severin sen nig r  n‘olsa gerek (Gazel 97, Mısra 3). [güldür, -d r]
hez r  unc ile **güldü** açıldı  onca-i b   
Ya as n  niçe   k itmesün g l-i h nd n (Kaside 3, Mısra 9). [güldü, -di]

g l gibi: G l şeklinde, biçiminde.

ru u   n h r-ı hicr nu la b  b l gibi z r olmak
başa ey  onca-leb **g l gibi** h nd n olmadan y gd r (Gazel 58, Mısra 6). [g l gibi,]
g l gibi her su anum ğayret-i firdevs -durur
D zah -ı reşkde yansa yiridür  alb-i h s d (Kaside 5, Mısra 31). [g l gibi,]
devr-i güldür ele al c m-ı  ar b-ı gül-f m
n   idüp **g l gibi** la ‘ n- ade  ol mest-i m d m (Müseddes 3, Mısra 18). [g l gibi,]
dest-i  ev  - la g r b n m çeküp   k itdi  ub 
g l gibi ey l le-ru    k-i g r b nu  görüp (Gazel 17, Mısra 12). [g l gibi,]
her h ra çakıl **g l gibi** ben  n leyin b  b l gibi
yas t tay n s n  l gibi  a  ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 13). [g l gibi,]

g l gibi açıl-: G l gibi büyüyüp tomurcuk ve  onca h linden çıkmak. II     n sinesinde g l gibi yaraların a ılması.

zenc r-i ‘işka bağlanalı h  k-i s nede
her d    oldu **g l gibi açıldı** b   umuz (Gazel 69, Mısra 10). [g l gibi açıldı,]

g l g l ol-: Gül g l olmak. II Yanakları pembe olmak, allanmak.

g l g l olsa ru  n  psek lebi c m n emsek
gele g l mevsimi ‘  -ı mey-i gül-f m olsa (Gazel 175, Mısra 9). [g l g l olsa,]

g l mevsimi: G l mevsimi, bahar.

g l g l olsa ru  n  psek lebi c m n emsek
gele **g l mevsimi** ‘  -ı mey-i gül-f m olsa (Gazel 175, Mısra 10). [g l mevsimi,]

g l ruh: G l yanaklı sevgili/güzel.

kāşki olsa ser-ā-pā sinede yüz biñ zebān
her birin **gül ruhlaruñ** şevkında gūyā eylesem (*Gazel 127, Mısra 8*). [*gül ruhlaruñ,]*
gül ruħuñsuz bülbül-i ṭab'-ı yakīnī lāl olur
söylemez āyīnesiz ṭūfī kelām-ı sükkerīn (*Gazel 155, Mısra 13*). [*gül ruħuñsuz,]*

gül yüz: Gül yüzü.

gül yüzüñçün çekeli bülbül-i dil hār-ı cefā
tutdı dünyā yüzini āh u figānum muşlī (*Gazel 197, Mısra 9*). [*gül yüzüñçün,]*
bāğ-ı küyuñda yakīnī şanemā bülbül-vār
gül yüzünde n'ola eylese hezār āh u figān (*Gazel 139, Mısra 10*). [*gül yüzünde,]*
şad-hezār āh ideyīn **gül yüzüñüñ** medhinde
gülşenüñ bülbül-i gūyāsını hāmūş ideyīn (*Gazel 159, Mısra 7*). [*gül yüzüñüñ,]*

gül-āb: Gül suyu.

zehr-i ğam şundı dehr çünki baña
def i için **gül-ābı** kand itdüm (*Gazel 134, Mısra 8*). [*gül-ābı, -ı]*
kadeh-i sīm-i mücellāda ya bir kaṭre **gül-āb**
cām-ı billürda yā āb-ı hayāt-efzāsın (*Gazel 151, Mısra 9*). [*gül-āb,]*

gül-berg: Gül yaprağı.

karşu göster ruħ-ı **gül-berginüñ** āyīnesini
ṭūfī-i ṭab'umı söyletmege ey şekker-leb (*Gazel 13, Mısra 5*). [*gül-berginüñ, -i, -nüñ]*

gülbin: Gül fidanı.

ruħuñçün her kelāmum **gülbin-i** bāğ-ı leṭāfetdür
ma'ānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i hāndānam (*Gazel 124, Mısra 11*). [*gülbin-i,]*

gül-bū: Gül kokulu.

çemende қо şabā sünbül o **gül-būdan** ırağ olsun
gülīstānda yalūñuz alnı açuk yüzi ağ olsun (*Gazel 162, Mısra 1*). [*gül-būdan, -dan]*

gül-çihre: Gül çehrelı, çehresi gül gibi lātif olan.

şol gelen serv-i sehī **gül-çihre** ancak ğālibā
bāğ-ı hüsnüñ ğoncası didükleri bülbül budur (*Gazel 53, Mısra 3*). [*gül-çihre,]*
hızr-ı hōş-demdür tutar destinde gūyā cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey **gül-çihre** haṭṭ-ı 'anberīn (*Kaside 2, Mısra 40*). [*gül-çihre,]*

güler oynar-: Gülüp oynamak.

ne hār ile **güler oynar** o gül-izār 'aceb
kimüñle şalınur ol serv-i bī-karār 'aceb (*Gazel 14, Mısra 1*). [*güler oynar,]*

gül-fām: Gül renkli.

devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı **gül-fām**
nüş idüp gül gibi la'fīn-kadeh ol mest-i müdām (*Müseddes 3, Mısra 17*). [*gül-fām,]*

gül-fām ol-: Gül renginde olmak.

lāle dirdüm ruħ-ı renginüñe **gül-fām olsa**
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa (*Gazel 175, Mısra 1*). [*gül-fām olsa, -sa]*

gül-geşt: Gül bahçesinde gezintiye çıkmak.

giyüp gül gibi her gün al **gül-geşt-i** çemen eyler
alır âl-ile diller bir büt-i la'îl-ı kabā vardır (Gazel 51, Mısra 11). [gül-geşt-i, --i]
çıkup **gül-geşt-i** şahrā ideyim ey serv-i gül-ruhsār
gelüp rüy-i çemen etrâf-ı 'âlem sebzear olmuş (Gazel 80, Mısra 5). [gül-geşt-i, --i]

gül-gün: Gül renkli.

şahrâda lâle şanma yakînî sipâh-ı 'ışk
kurdı fezâ-yı 'âleme **gül-gün** otağumuz (Gazel 69, Mısra 14). [gül-gün,]
gül-gün-ı eşk-ile kim müjeler tâziyânedür
şebdiz-i zülfî yâdına her dem revânedür (Gazel 57, Mısra 1). [gül-gün-ı,]
piyâde kalsam eger hünk-i himmet-i şehsüz
olam gam iline **gül-gün-ı** eşkümle revân (Kaside 6, Mısra 36). [gül-gün-ı,]

gül-gün otağ: Gül renkli otağ.

ya hûd keyhusrev'ün berbâd olan **gül-gün otağıdır**
anun pâyıyla varmış al vâlâ sâyebanıdır (Gazel 46, Mısra 9). [gül-gün otağıdır,]

gül-i ahmer: Kırmızı gül.

çemeni nâz-ıla seyr itmege bülbüller-ile
çemenî câmesini ol **gül-i ahmer** giydi (Gazel 193, Mısra 6). [gül-i ahmer,]

gül-i bağ-ı bahâ: Güzellik bağının gülü.

ne haddün gibi ra'nâ bir **gül-i bağ-ı bahâ** vardır
ne bâlâ kıddüne mânend naıl-i dil-güşâ vardır (Gazel 51, Mısra 1). [gül-i bağ-ı bahâ,]

gül-i gülistân: Gül bahçesinin gülü.

işitmez âhların 'andelîb-i nâlânun
ne berk güşî var-ımış **gül-i gülistânun** (Gazel 102, Mısra 2). [gül-i gülistânun, -un]

gül-i hamrâ: Kırmızı gül.

her kelâmum **gül-i hamrâ** gibi rengin terdür
gülşen-i ma'rifete murğ-ı hoş-elhânam ben (Gazel 145, Mısra 13). [gül-i hamrâ,]

gül-i handân: Gülen gül.

kâmetün serv lebün gonca ruḥ-ı renginün
bağ-ı hüsnünde açılmış **gül-i handânun**dur (Gazel 50, Mısra 4). [gül-i handânun, -un, -dur]
hezâr gunc ile güldi açıldı gonca-i bağ
Yakasını niçe çâk itmesün **gül-i handân** (Kaside 3, Mısra 10). [gül-i handân,]
herkesün çekme gamın serv-i hürâmân ise de
yüzi açılmışa bakma **gül-i handân** ise de (Müseddes 1, Mısra 2). [gül-i handân,]
harîm-i bâğa döşendi harîr-i sebz-i çemen
ki 'andelîb ile 'işret kıla **gül-i handân** (Kaside 3, Mısra 4). [gül-i handân,]
her kimün bağ-ı cihânda bir **gül-i handânı** var
'andelîb-âsâ hezârân nâle vü efgânı var (Gazel 28, Mısra 1). [gül-i handânı,]
âsitânında seg-i kûyî nişânın seyr kıl
gülşen-i şâdide açılmış **gül-i handânı** gör (Gazel 38, Mısra 10). [gül-i handânı,]

gül-i hod-rû: Yaban gülü.

boyuñ tûbâ lebûñ kevşer gözûñ nergis saçuñ şeb-bû
cemâlûñ gülşen-i firdevs ruhsârûñ **gül-i hod-rû** (Gazel 167, Mısra 2). [gül-i hod-rû,]
ey semen gerçi ki sen reşk-i **gül-i hod-rûsın**
şanma kim 'arız-ı dildâr gibi hoş-bûsın (Gazel 152, Mısra 1). [gül-i hod-rûsın, -sın]

gül-i pür-hâr: Bol dikenli gül.

ne biter ellenilen verd-i tarîdan ey dil
bâğ-ı dehr içre biter her **gül-i pür-hâra** yapış (Gazel 81, Mısra 8). [gül-i pür-hâra,]

gül-i rûy: Sevgilinin gül yüzü.

gel ey nihâl-i kadûñ serv-i cûy-bâr-ı revân
tarâvet-i **gül-i rûyuñ** bahâr-ı 'âlem-i cân (Beyit 4, Mısra 2). [gül-i rûyuñ,]

güli şermen: Utangaç gül.

güli şermende kılup 'arız-ı alı hasan 'uñ
ğoncayı eyledi dem-beste vü lâli hasan 'uñ (Gazel 104, Mısra 1). [güli şermende,]

güli sürh: Kırmızı gül.

sen **güli sürh** libâsuñ haşı rûşen kıldı
kim olur perde-i bâlâ-yı ser-i âteş dūd (Kaside 5, Mısra 19). [güli sürh,]

gül-i ter: Taze gül II genç güzel, sevgili.

saña ey gonca-dehen bülbül-i şeydâyam ben
lâle-ruhsârûñ olaldan **gül-i terden** nâzûk (Gazel 99, Mısra 4). [gül-i terden,]

gülistân: Güllük, gül bahçesi, gül tarlası.

haşı pür-çîn içinde ol gâzâlûñ hâl-i miskîni
gülistân-ı hoten 'de sebze otlar şanki bir âhû (Gazel 167, Mısra 4). [gülistân-ı, -ı]
çemende қо şabâ sünbül o gül-bûdan ırağ olsun
gülistânda yalunuz alını açuğ yüzi ağ olsun (Gazel 162, Mısra 2). [gülistânda, -da]

gülistân-ı ma 'ânî: Manaların gül bahçesi.

gülistân-ı ma 'ânîdür ruhuñ vaşfinda her beytüm
benem gülzâr-ı nazmuñ tâze bitmiş verd-i hândânı (Gazel 187, Mısra 9). [gülistân-ı ma 'ânîdür, -dür]

gül- 'izâr: Gül yanaklı (sevgili).

ne hâr ile güler oynar o **gül- 'izâr** 'aceb
kimûñle şalınur ol serv-i bî-karâr 'aceb (Gazel 14, Mısra 1). [gül- 'izâr,]
'ârife bir gül yeter dirler benüm dağı dilâ
gülsitân-ı dehrde bir **gül- 'izârûm** var yeter (Gazel 36, Mısra 6). [gül- 'izârûm, -um]
şol gelen nâz-ıla serv-i **gül- 'izârûmdur** benüm
cûşa gelsün seyl-i eşküm ol bahârûmdur benüm (Gazel 135, Mısra 1). [gül- 'izârûmdur, -um, -dur]

güllerûñ evrâkı: Gül yaprakları.

bâd-ı âhum yele virdi **güllerûñ evrâkı**
câme-i gül-gün-ıla rahş üzre cevânûñ görüp (Gazel 17, Mısra 13). [güllerûñ evrâkı, -nı]

gül-pîrechen: Gül kokulu gömlek.

gördüm ol yûsuf-ı **gül-pîrecheni** vâkı 'ada
uyanup eyledügüm nâleyi ta 'bir idemem (Beyit 5, Mısra 1). [gül-pîrecheni, -i]

göl-ruh: Göl çiçeği gibi hoş kokulu ve al renkli yanaklı sevgili.

göl-ruhuñ şevk-ıla hândân olduğından baña ne
ben melûlem ğayrı şādân olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 1). [göl-ruhuñ, -uñ]
göl-ruhuñ şevkına her şubh oluruz zemzeme-ğır
bülbul-i gülşene dem-sâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 11). [göl-ruhuñ, -un]
imtizâc itmez o **göl-ruh** bu dil-i meyyâl ile
âb ile kılmaz yakînî nâr-ı süzân ihtilâf (Gazel 83, Mısra 13). [göl-ruh,]
âh idüp didüm aña gûşuña nâlem yetmez
gûş idüp didi o **göl-ruh** yeter efgân itdün (Gazel 110, Mısra 14). [göl-ruh,]
la'li yanında söz açamazsın o **göl-ruhuñ**
ey gönca sen gerekse gül açıl gerek tarıl (Gazel 120, Mısra 5). [göl-ruhuñ, -un]
yâd eyleyüp o **göl-ruhu** itdük hezâr âh
hâmûş kıldı bülbuli şavt-ı hâzinümüz (Gazel 74, Mısra 3). [göl-ruhu, -ı]

göl-ruhsâr: Göl yanaklı, dilber.

o **göl-ruhsârımı** göstermeyüp ben bülbul-i zâra
Raķîbâ ğam nihâlin bağ-ı kâlbümde dikensin sen (Gazel 150, Mısra 5). [göl-ruhsârımı, -ımı]
benüm gibi yâ **göl-ruhsârıña** şürîdedür lâle
gezer küh-ıla deşti hâr u hârâlar mekânıdır (Gazel 46, Mısra 13). [göl-ruhsârıña, -uña]

gülşen: Bahçe, gül bahçesi.

hûş geçdüği besdür eli altında çenârıñ
bîd istemesün kişver-i **gülşende** hilâfet (Gazel 19, Mısra 4). [gülşende, -de]
leţâfet bağınıñ serv-i semen-sîmâsıdır yûsuf
melâhat **gülşeniniñ** bülbul-i zîbâsıdır yûsuf (Gazel 89, Mısra 2). [gülşeniniñ, -in, -ün]
ayırma gönçasını **gülşeniñ** nihâlinde
koparma yüregini 'andelib-i nâlânıñ (Gazel 102, Mısra 5). [gülşeniñ, -üñ]
ruhuñçün her kelâmum gülbin-i bağ-ı leţâfetdür
ma'ânî **gülşeninde** tâze bitmiş verd-i hândânam (Gazel 124, Mısra 12). [gülşeninde, -in, -de]
şad-hezâr âh ideyin gül yüzünüñ medhinde
gülşeniñ bülbul-i güyâsını hâmûş ideyin (Gazel 159, Mısra 8). [gülşeniñ, -üñ]
aķar şan cennet-i firdevs'den bir cüy-ı şâfidür
degöldür ol leţâfet **gülşeninde** sâ'id ü bâzû (Gazel 167, Mısra 14). [gülşeninde, -in, -de]
ey bülbul-i çemen katı germ olma nâleden
bu **gülşene** hezâr hûş-elhân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 10). [gülşene, -e]
gül-ruhuñ şevkına her şubh oluruz zemzeme-ğır
bülbul-i **gülşene** dem-sâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 12). [gülşene, -e]
'arza kıl nesteren-i 'arızuñ **gülşende**
nergis-i bağ yüzü ağını görsün semenüñ (Gazel 112, Mısra 3). [gülşende, -de]
'âkıbet fikrini ķo zâhid-i şad-sâle gibi
her şehir var yûri bir **gülşene** düş jâle gibi (Müseddes 3, Mısra 32). [gülşene, -e]
dilber zarîf ü bezm güzel rûzgâr hûb
gülşen laţîf bağ dil-ârâ bahâr hûb (Gazel 15, Mısra 2). [gülşen,]
ķanı sinem gibi bir tâze açılmış **gülşen**
gülleri zaķımlarıñ göncaı peykânıdır (Gazel 49, Mısra 5). [gülşen,]
müşevveş eyledi zûlf-i nigârî **gülşende**
şabâ tokındı meger sünbül-i perîşânıñ (Gazel 102, Mısra 9). [gülşende, -de]
o gülüñ kıldı benefşe haţ-ı sebzine yemîn
gûşmâl itse 'aceb mi anı **gülşende** şimâl (Gazel 117, Mısra 4). [gülşende, -de]
zîver-i **gülşen-i** behcetdür o ra'nâ ruhlar
haţ-ı şeb-bû da güzel hadd-i semen-bû da güzel (Gazel 119, Mısra 7). [gülşen-i, --i]
yakînî sünbül-i zûlf-i nigârî **gülşende**
Ruħuñda ğâliye-i müşğ-sâya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 9). [gülşende, -de]
açılsa gönca-lebler her biri ğunc u delâl itse
olur hâmmâm içi güyâ açılmış tâze bir **gülşen** (Gazel 143, Mısra 4). [gülşen,]

her kelāmum gül-i hamrā gibi rengin terdür
gülşen-i ma'rifete murğ-ı hoş-elhānam ben (*Gazel 145, Mısra 14*). [*gülşen-i, --i*]
çerāğ-ı lāle bu **gülşende** yanmaz dāğsuz hergiz
n'ola ol 'arız-ı meh-veşde olsa hāl-i 'anber-bū (*Gazel 167, Mısra 7*). [*gülşende, -de*]

gülşen-i cemāl: Güzelliğin gülbahçesi.

kaḍdūn nihāli tāze-i būstān-ı i'tidāl
haddūn tārīyy ü tāze gül-i **gülşen-i cemāl** (*Gazel 116, Mısra 2*). [*gülşen-i cemāl,*]

gülşen-i dil: Gönül bahçesi, gönlün gül bahçesi.

hoş gelür berg-i gül-i aldan ey gonca baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan peykānuñ (*Gazel 103, Mısra 4*). [*gülşen-i dilde,*]

gülşen-i firdevs: Cennet bahçesi.

boyuñ tūbā lebūn kevşer gözüñ nergis saçuñ şeb-bū
cemālūn **gülşen-i firdevs** ruhsāruñ gül-i hod-rū (*Gazel 167, Mısra 2*). [*gülşen-i firdevs,*]

gülşen-i 'ışk: Aşkın gül bahçesi.

yakīnī **gülşen-i 'ışkında** ben bir bülbül-i zāram
Leṭāfet mısırnuñ tūṭī-i şekker-hāsıdır yūsuf (*Gazel 89, Mısra 9*). [*gülşen-i 'ışkında, -ında*]

gülşen-i kūy: Köyün gül bahçesi II sevgilinin köyünün gül bahçesi.

gülşen-i kūy-ı yārda yok baña hem-zebān olur
bülbülem ey yakīnī ben bencileyin hezār yok (*Gazel 95, Mısra 11*). [*gülşen-i kūy-ı,*]
irince **gülşen-i kūyına** ol servüñ neler çekdüm
Yakīnī seyl-i eşküm gibi cūyān olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 11*). [*gülşen-i kūyına,*]
gülşen-i kūyuñda gūş it murğ-ı cānuñ nālesin
gül-ruhuñçün şad hezār efgān iden bülbül budur (*Gazel 53, Mısra 7*). [*gülşen-i kūyuñda,*]

gülşen-i şādī: Mutluluğun gül bahçesi.

sā'id-i sākīde cām-ı bāde-i hamrāya bak
gülşen-i şādī vü 'işretde açılmış gül budur (*Gazel 53, Mısra 6*). [*gülşen-i şādī,*]
āsītānında seg-i kūyī nişānım seyr kıl
gülşen-i şādide açılmış gül-i hāndānı gör (*Gazel 38, Mısra 10*). [*gülşen-i şādide, -de*]

gülsitān-ı dehr: Dünyanın gül bahçesi.

'ārifē bir gül yeter dirler benüm daḥı dilā
gülsitān-ı dehrde bir gül-'izārum var yeter (*Gazel 36, Mısra 6*). [*gülsitān-ı dehrde,*]

gülzār: Gül bahçesi II sevgili.

sīnemdeki her dāğ açılıp bir güle döndi
ol serv ne var itse bu **gülzārı** temāşā (*Gazel 8, Mısra 8*). [*gülzārı, -ı*]
şafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i **gülzār** it
yüri sa'y it dilā almağa 'ömr-i bī-vefādan hazz (*Gazel 84, Mısra 3*). [*gülzār,*]
n'eylerem **gülzārı** begüm verd-i rüyūñdan cūdā
sīne kanlı dāğlarla lālezārumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 9*). [*gülzārı, -ı*]
nevāyī şanma kim destān-serā-yı bāğ-ı nazm idi
o **gülzāruñ** benem ey lāle-ruḥ murğ-ı hoş-elhānı (*Gazel 187, Mısra 18*). [*gülzāruñ, -uñ*]
gülzār-ı 'adn içinde mekān itmeden kaçır
'aşıḳ ḥarīmūñ içre kaçan kim vāṭan bulur (*Gazel 55, Mısra 7*). [*gülzār-ı,*]

gölzâr-ı çîn: Çin bahçesi.

ol haţ-ı pür-çîn içinde hâl-i ‘anber-bâr-ı yâr
beñzer ol âhûya kim me’vâsıdır **gölzâr-ı çîn** (Kaside 2, Mısra 4). [gölzâr-ı çîn,]

gölzâr-ı firdevs-i berîn: En yüce Firdevs cennetinin bahçesi.

haţ degül rûyuñda bir tâvûs-ı kudsîdür ki haķ
eylemiş cevlangehin **gölzâr-ı firdevs-i berîn** (Kaside 2, Mısra 18). [gölzâr-ı firdevs-i berîn,]

gölzâr-ı kûy-ı yâr: Sevgilinin bulunduğu yerin gül bahçesi.

irem **gölzâr-ı kûy-ı yâra** diyü rûzgâr-ıla
göñül râh-ı belâda haķ idüp cismîn ğubâr olmış (Gazel 80, Mısra 7). [gölzâr-ı kûy-ı yâra,]
cismüñ ğubârını yele vir dir-iseñ eger
gölzâr-ı kûy-ı yâra yakîni gibi irem (Gazel 126, Mısra 20). [gölzâr-ı kûy-ı,]

gölzâr-ı nazm: Nazmın gül bahçesi.

gülistân-ı ma‘ânîdür ruhuñ vaşfinda her beytüm
benem **gölzâr-ı nazmuñ** tâze bitmiş verd-i hândânı (Gazel 187, Mısra 10). [gölzâr-ı nazmuñ,]

gölzâr-ı ruhsâr: Yanağın gül bahçesi.

gerçi kim dirler anı olmaz-ıymış cennetde şeb
haţ nedür **gölzâr-ı ruhsârûnda** yâ ey hûr-ı ‘în (Kaside 2, Mısra 34). [gölzâr-ı ruhsârûnda,]

gölzâr-ı şer: Şeriat bahçesi.

efâzıla eşigi oldı ka‘be-i âmâl
hüdâ kılpup seni **gölzâr-ı şer‘de** her-bâr (Kaside 1, Mısra 80). [gölzâr-ı şer‘de, -de]

güm kıl-: Kaybetmek, yok etmek.

güm kılan aklıñı derbend-i maħabbetde odur
zülfînüñ dâmenine ey dil-i âvâre yapış (Gazel 81, Mısra 11). [güm kılan, -an]

gümân: Zan, şüphe, kuşku.

didüm yakîni itdi miyânuñda çün gümân
virmez vücüd didi **gümâna** yakînümüz (Gazel 74, Mısra 12). [gümâna, -a]

gümân it-: Şüphe etmek.

didüm yakîni **itdi** miyânuñda çün gümân
virmez vücüd didi **gümâna** yakînümüz (Gazel 74, Mısra 11). [gümân itdi, -di]

gümrah: Yolunu şaşırmış, doğru yoldan ayrılmış.

hem-rehüm hıızr-ı hüdâ peyk-i zafer râh-berüm
kaçan irişse gerek zâhid-i **gümrah** baña (Gazel 7, Mısra 8). [gümrah,]
reh-i mülk-i ‘ademde sâlik olam
dilde derdüñ olursa ger **gümrah** (Gazel 183, Mısra 10). [gümrah,]

gümüş peymâne: Gümüş kadeh.

şurâhî ber-karâr olsun **gümüş peymâneler** dönsün
o şem‘-i meclis-ârâ şevkına pervâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 1). [gümüş peymâneler, -ler]

gün: Gün, zaman, vakit, an.

ben zerreye hercâyîlik itdün niçe **gündür**
senden kime yanup yakılâyn be hey âfet (*Gazel 19, Mısra 7*). [*gündür, -dür*]
ne ğama çâre var ne derde meded
'ışk bilmen ne **güne** zahmetdür (*Gazel 62, Mısra 10*). [*güne, -e*]
üstüne dönse bir iki **gün** şanma ber-karâr
görmez misin ki çarhuñ işi inkılâbdur (*Gazel 44, Mısra 5*). [*gün,]*
reşk-i hırşıyd olur mı bir dahı câm
o **güni** gösterür mi baña felek (*Gazel 97, Mısra 6*). [*güni, -i*]
bimâr gözlerin **güne** karşı yatur görüp
üstine gerdi kaşları bir miskî sâye-bân (*Gazel 140, Mısra 3*). [*güne, -e*]
geçmedin devr-i şebâb al elüne şahbâyı
güni 'ış-ile geçür çekme ğam-ı dünyâyı (*Müseddes 3, Mısra 2*). [*güni, -i*]

gün geldükçe: Zamanla.

o meh geldükçe hâlüm görmege şeydâlığum artar
olur âşüfte-dil hayfâ ki **gün geldükçe** dîvâne (*Gazel 171, Mısra 10*). [*gün geldükçe,]*
o meh geldükçe hâlüm görmege şeydâlığum artar
olur âşüfte-dil hayfâ ki **gün geldükçe** dîvâne (*Gazel 172, Mısra 4*). [*gün geldükçe,]*

gün gibi: Âşık, ortada.

başladuñ **gün gibi** ben zerreye hercâyîlige
kime yanup yakılâyn be hey âfet senden (*Gazel 147, Mısra 7*). [*gün gibi,]*
berg-i hâzâna döndi ruñı şem'-i meclisün
sen 'arz idince **gün gibi** kâfurdan beden (*Gazel 146, Mısra 8*). [*gün gibi,]*
işleri **gün gibi** rüşen buña hem-vâr olmaz
en haqîkatlısı üç gün birine yâr olmaz (*Müseddes 1, Mısra 31*). [*gün gibi,]*
başladuñ **gün gibi** ben zerreye hercâyîlige
ey efendim ne 'aceb âfet-i devrân olduñ (*Gazel 101, Mısra 9*). [*gün gibi,]*
şu mihre zerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi şuyın döke **gün gibi** hâke her yirde (*Gazel 178, Mısra 4*). [*gün gibi,]*

gün gibi ol-: Güneş gibi olmak, parlamak.

olup bahtum müsâ'id el vireydi nâgehân tâli'
olurdu hâneme **gün gibi ol** nâ-mihribân tâli' (*Gazel 86, Mısra 2*). [*gün gibi olurdu, -urdu*]

gün görmez: Güneş görmek.

tutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettânlık
elünden dâd be hey kâfir ki **gün görmez** müselmânlık (*Gazel 93, Mısra 2*). [*gün görmez,]*

gün günden: Günden güne.

cemâlün mazharıdır pertev-i mihri yakînî'nün
n'ola **gün günden** efzûn olsa hüsnuñ ey hilâl-ebür (*Gazel 167, Mısra 16*). [*gün günden,]*
ğam degül **gün günden** efzûn olsa haqq-ı 'ârızuñ
zerrelerden mihre hiç irmez zevâl ey nâzenin (*Kaside 2, Mısra 11*). [*gün günden,]*

gün toğ-: Güneşin doğması.

gün toğdı başa matla'-ı küyında ol mehün
'arz eyledi 'izârını ref eyleyüp niğâb (*Gazel 11, Mısra 13*). [*gün toğdı,]*

gün yüzün gör-: Mutlu olmak.

gün yüzün görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış muķābil encūm-i seyyāre hīç (Gazel 24, Mısra 3). [gün yüzün görmek,]

gün yüz: Güneş gibi parlak, göz alıcı yüz, güzel ve nur yüzlü.

gün yüzine bakandan ider var-ısa hīcāb
Baķduķca pençesin yüze tutar ol āfitāb (Gazel 11, Mısra 1). [gün yüzine,]
maķv olur **gün yüzine** karşı nücūm-ı eşķūm
mihir-i raķşāna muķābil olımaz seyyāre (Gazel 174, Mısra 7). [gün yüzine,]

günāh: Suç, kusur, kabahat.

zūlfūn esīriyüz budur ancaķ **günāhumuz**
‘afvuñ revādūr olsa şehā ‘ōzr-ıhvāhumuz (Gazel 71, Mısra 1). [günāhumuz, -umuz]
var tevbe kıl yakīnī yūri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ıñmış ancaķ **günāhumuz** (Gazel 71, Mısra 16). [günāhumuz, -umuz]

günde bir: Günde bir defa.

şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmak naşīb
kāşki hūnī gözūñle **günde bir** kan eylesen (Gazel 100, Mısra 6). [günde bir,]

günehkār: Günah işlemiş kimse, suçlu; Allah'ın emir ve yasaklarına uymayan kimse.

ben **günehkāruña** rahm itmez-iseñ de bāri
ey şanem düzaķ-ı hicrānuñ-ıla itme ‘azāb (Gazel 10, Mısra 5). [günehkāruña, -uñ, -a]

güneş: Dünya ve diğēr gezegenlerin etrafında döndüğü, bunlara ısı, ışık ve hayatın devamı için gerekli enerjiyi veren gök cisminin adı, dünyaya en yakın yıldız, şems.

gece olsun varayın hānesine dimiş o māh
ķanı tāli ‘ ki tūlunsa **güneş** aķşām olsa (Gazel 175, Mısra 8). [güneş,]
zūlfı **güneş** yüzinden açılmaz şehāb-veş
hīç gün mī gösterūr bize baķt-ı siyāhumuz (Gazel 71, Mısra 7). [güneş,]
güneş kapuñda ey meh hāke düşmüş bī-ķarār olmış
görüp mihir-i cemālūñ zerre gibi bī-ķarār olmış (Gazel 80, Mısra 1). [güneş,]
şems-i tebrīzī gibi her gün **güneş**
başını alup ele eyler semā ‘ (Gazel 85, Mısra 5). [güneş,]
hūsn bābında mu ‘arız olımaz aña **güneş**
seherī çıķsa evinden giyüp altun üskūf (Gazel 90, Mısra 3). [güneş,]
olurdı hīlm ü vaķārına fi’l-meşel tīmşāl
zamīr-i rūşeni devrinde oldu ğırra **güneş** (Kaside 1, Mısra 30). [güneş,]
bulsun **güneş** zevāl tutulsun meh-i mūnīr
‘arż-ı cemāl iderse cūvānī-i dil-peżīr (Gazel 37, Mısra 1). [güneş,]

gūr: Meşhūr pehlivan Rüstem’in lākabı.

behrām ise de **gūra** şalar yār-ı ğārsuz
şol şeh ki āsitānı sa ‘ādet-me ‘ābdur (Gazel 44, Mısra 9). [gūra, -a]

güş: Kulak.

işitmez āhların ‘andelīb-i nālānuñ
ne berk **güşı** var-ıñmış gül-i gülīstānuñ (Gazel 102, Mısra 2). [güşı, -ı]
āh idüp didüm aña **güşuña** nālem yetmez
güş idüp didi o gül-ruķ yeter eġāñ itdūñ (Gazel 110, Mısra 13). [güşuña, -u, -n, -a]

güş id-: Kulak vermek, dinlemek; değēr vermek önemsemek.

yiridür ey yüzi gül **güş iderseñ** efgānum
ki bāğ-ı nazma benem bülbül-i bülend-elhān (*Kaside 6, Mısra 51*). [*güş iderseñ, -señ*]
‘acebā muṭrib elinden mi fiğān eylerler
neyimiş nâleleri çeng ü defi **güş ideyin** (*Gazel 159, Mısra 6*). [*güş ideyin, -eyin*]
âh idüp didüm aña güşuña nâlem yetmez
güş idüp didi o gül-ruh yeter efgān itdün (*Gazel 110, Mısra 14*). [*güş idüp,]*

güş it-: Dinlemek, kulak vermek, işitmek.

gülşen-i küyuñda **güş it** murğ-ı cānuñ nâlesin
gül-ruhuñçün şad hezār efgān iden bülbül budur (*Gazel 53, Mısra 7*). [*güş it,]*
künc-i ğurbetde yakīnī‘yi koma zār u zelīl
yār olup düşmene **güş itme** sözün ğayrılaruñ (*Gazel 114, Mısra 14*). [*güş itme,]*
yakīnī bağrını anuñ yakardı âteş-i reşk
kemāl-i süzin **güş itse** nazmumuñ husrev (*Gazel 166, Mısra 12*). [*güş itse,]*
ey verd-i hāndān bu nazm-ı pür-ān
güş itse hassān eylerdi taḥsīn (*Gazel 156, Mısra 18*). [*güş itse,]*

güş itme-: Dinlememek II kulak vermemek II önemsememek.

dilā fesānemi **güş itmez** ol saçı leylā
gerekse kıys gibi dehre dāstān olayın (*Gazel 154, Mısra 3*). [*güş itmez,]*

güşād: Açma, açılma, açılış.

şalma derbend-i ğama eyle der-i vaşlı **güşād**
yeter it zār beni rüh-ı revānum fethī (*Gazel 194, Mısra 7*). [*güşād,]*

güşād itdür-: Açmak. II ferahlatmak.

vaşluñuñ baña kâpusını **güşād itdürmez**
şeş-der-i ğamda rakībi göreyin zār olsun (*Gazel 163, Mısra 5*). [*güşād itdürmez, -dürmez*]

güşe: Kenar, uç, köşe.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi tülū‘
güşe-i zülfi-i siyāhında görüp ebrūsın (*Gazel 152, Mısra 4*). [*güşe-i,]*

güşe-i ferāğ: Vazgeçme köşesi, terk etme yeri.

kimdür yakīnī dir iseñ ey pādīşāh-ı hüsñ
bir ‘uzlet ehli mu‘tekif-i **güşe-i ferāğ** (*Gazel 87, Mısra 10*). [*güşe-i ferāğ,]*

güşe-i vahdet: Yalnızlık köşesi.

ey yakīnī yedi iklīmi ararsa zāhid
künc-i mey-hāne gibi **güşe-i vahdet** bulmaz (*Gazel 66, Mısra 14*). [*güşe-i vahdet,]*

güşına gir-: Kulağına girmek. (söylenilen sözlere önem vermek, söylenenleri anlamak, benimsemek.).

çemende nâleler idüp hezār enīn itseñ
Yakīnī **güşına girmez** o verd-i hāndānuñ (*Gazel 102, Mısra 14*). [*güşına girmez,]*

güşmāl it-: Yola getirme, kulak bükme, ihtar etme.

o gülün kıldı benefşe ḥaṭ-ı sebzine yemīn
güşmāl itse ‘aceb mi anı gülşende şimāl (*Gazel 117, Mısra 4*). [*güşmāl itse, -se*]

güstehem: Firdavsî'nin Şehnâmesi'nde geçen meşhur pehlivanlardan birinin adı. Minuçih'r'in torunu ve Nuser'ın oğludur II yetenekli şairler.

göreydi **güstehem** kabzamda ki şemşîr-i bürrânı
öñümde cân virürdi havfdan yalmanı yalmanı (Gazel 187, Mısra 1). [güstehem,]

güy: Çevgan oyununda oynanan top II Âşıkların başı.

elde çevgân-ı ser-i zülfünü oynatdukça
güy ider başın aña 'âşık-ı ser-bâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 6). [güy,]

güyâ: Konuşan, söyleyen.

yiridür nuṭka gelürse leb-i şeker-şikenüñ
câme-i sebz-ile bir tütî-i **güyâsın** sen (Gazel 149, Mısra 10). [güyâsın, -sın]

güyâ: "Sanki, âdeta, zannedersin ki" anlamlarında zarf.

ḥaṭ-ı ruḥsârüñ ider münkesirü 'l-bâl beni
'andelîbüñ uṭurur ḥâr huzûrın **güyâ** (Gazel 2, Mısra 6). [güyâ,]
âsumânî giyer ol burc-ı cemâlüñ mâhı
ḡusl için nîl 'e girer yûsuf-ı mısırî **güyâ** (Gazel 4, Mısra 4). [güyâ,]
görindi sāgar-ı mey içre ey meh 'aks-i engüştüñ
Şafaḡdan oldu **güyâ** kim hilâl-i âsumân ṭâlî (Gazel 86, Mısra 10). [güyâ,]
hümâ-yı 'arş-pervâzam bülend-âvâz şebbâzam
şeker-ḥâ tütîyem hem bûlbûlem **güyâ** suḡan-dânam (Gazel 124, Mısra 6). [güyâ,]
kāşki olsa ser-â-pâ sîned e yüz biñ zebân
her birin gül ruhlaruñ şevkinda **güyâ** eylesem (Gazel 127, Mısra 8). [güyâ,]
cân murgî zülf-i pür-ḡam-ı dildârı kıldı cây
güyâ şehâb içinde hümâ yaptı âşiyân (Gazel 140, Mısra 8). [güyâ,]
açılsa ḡonca-lebler her biri ḡunc u delâl itse
olur ḡammâm içi **güyâ** açılmış taze bir ḡülşen (Gazel 143, Mısra 4). [güyâ,]
döstüm ḡamzeyle kim aḡyârüña kıldıñ niḡâh
zü 'lfekâr 'ın şaldı küffâr üstine **güyâ** 'alî (Gazel 195, Mısra 6). [güyâ,]
ḡıız-ı ḡöş-demdür tutar destinde **güyâ** cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḡaṭṭ-ı 'anberîn (Kaside 2, Mısra 39). [güyâ,]
rûmı bir hindü 'dur **güyâ** ki râm itmek diler
seyr ider ruḥsârüñ cânâ ser-â-ser kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 19). [güyâ,]
âsumânî şanasın lâledür ol mâ 'î libâs
bedeni kaṭre-i şeb-nem-durur anda **güyâ** (Gazel 4, Mısra 6). [güyâ,]
gökde **güyâ** tolanur mihr-i ziyâ-baḡş-ı cihân
sînesin mâ 'î libâs itdi o mâhuñ iḡfâ (Gazel 4, Mısra 7). [güyâ,]
zuhûr-ı berḡ-ı ḡaṭṭf bâ 'îş-i bârân olur **güyâ**
sirişḡ-i çeşmüme ol tîḡ-ı âteş-bâr olur bâ 'îş (Gazel 22, Mısra 9). [güyâ,]
zaḡm-ı derûna nâvek-i müjḡân gelür geṭer
güyâ hedef-durur aña peykân gelür geṭer (Gazel 31, Mısra 2). [güyâ,]
cân ile kıldı ḡayâl-i zülf-i cânân iḡtilâṭ
itdi cāmâşb ile **güyâ** şâh-ı mârân iḡtilâṭ (Gazel 83, Mısra 2). [güyâ,]
belâ ken 'ân 'inuñ ben ḡüzn-ile ya 'ḡüb uyam **güyâ**
cemâl iḡlîminüñ sulṭân-ı bî-hem-tâsıdur yûsuf (Gazel 89, Mısra 7). [güyâ,]

güzâr eyle-: Geçip gitmek.

âsitânına **güzâr eyleme** her bir bûmuñ
ne revâdur ki hümâ sāye şala vîrâna (Gazel 173, Mısra 11). [güzâr eyleme,]

güzel: 1. Dilber, sevgili, mahbub.

zenāna vaz' iden oğlana bakmaz er gibi er
levend tarzı müşāhed gerek **güzellerde** (Gazel 178, Mısra 6). [güzellerde, -ler, -de]
mevsim-i güldür yakīnī 'ış ü 'işret çağıdır
içelüm ra nā **güzellerle** şarāb-ı la'l-i nāb (Kit'a 1, Mısra 4). [güzellerle, -ler, -le
virme hercāyīye dil mihr-i dirāḡşān ise de (Müseddes 1, Mısra 19). [güzeli, -i]
yok-durur ġayrı **güzellerde** ḡaḡīkatde eṡer
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 26). [güzeli, -i]
yok-durur ġayrı **güzellerde** ḡaḡīkatde eṡer
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 25). [güzellerde, -ler, -de]

2.İyi, hoş giden, beğenilen.

şanma cismünle **güzeldür** yed-i beyzā ancak
ḡāl-i hindū da güzel ol siyeh ebrū da güzel (Gazel 119, Mısra 5). [güzeldür, -dür]
sevme şehri **güzeli** ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dirāḡşān ise de (Müseddes 1, Mısra 5). [güzeli, -i]
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme şehri **güzeli** ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 12). [güzeli, -i]
dilber zarīf ü bezm **güzel** rüzgār ḡūb
gülşen laṡīf bāġ dil-ārā bahār ḡūb (Gazel 15, Mısra 1). [güzel,]
ey şanem saña bī-bedel didiler
allāh allāh 'aceb **güzel** didiler (Gazel 34, Mısra 2). [güzel,]
'anberīne gibi zībādūr o zūlf-i pūr-ḡam
gerdenün üzre girihlerle o ġīsū da **güzel** (Gazel 119, Mısra 4). [güzel,]
yā 'izāruñ tāze pervāzī **güzel** bir lāledür
ḡaṡ degüldür devr iden ruḡsāruñ ey nāzenīn (Kaside 2, Mısra 19). [güzel,]
mihr şanma felek ol māha ḡabūl ide diyū
'arz ider gün başına bir **güzel** altun üsküf (Gazel 90, Mısra 8). [güzel,]
ol ruḡ-ı al **güzel** ol ḡaṡ-ı ḡōş-bū da **güzel**
cümleten ḡūb begüm o da **güzel** bu da **güzel** (Gazel 119, Mısra 1). [güzel,]
şanma cismünle güzeldür yed-i beyzā ancak
ḡāl-i hindū da **güzel** ol siyeh ebrū da **güzel** (Gazel 119, Mısra 6). [güzel,]
zīver-i gülşen-i behcetdūr o ra'nā ruhlar
ḡaṡ-ı şeb-bū da **güzel** ḡadd-i semen-bū da **güzel** (Gazel 119, Mısra 8). [güzel,]
zīver-i gülşen-i behcetdūr o ra'nā ruhlar
ḡaṡ-ı şeb-bū da **güzel** ḡadd-i semen-bū da **güzel** (Gazel 119, Mısra 8). [güzel,]
kimse ol mū-miyānda bulamaz kılca ḡuşūr
Sāḡ-ı meh-pāre **güzel** sā'id-i bāzū da **güzel** (Gazel 119, Mısra 10). [güzel,]
kimse ol mū-miyānda bulamaz kılca ḡuşūr
Sāḡ-ı meh-pāre **güzel** sā'id-i bāzū da **güzel** (Gazel 119, Mısra 10). [güzel,]
zevk-ı ḡelvādan elezdür bize bu ni'met-i ḡūb
ki miyāna gele bir lebleri pālūde **güzel** (Gazel 119, Mısra 12). [güzel,]
ey yakīnī etegin çekse her ālāyışden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde **güzel** (Gazel 119, Mısra 14). [güzel,]

güzellik: Estetik bir zevk, coşku, hoşlanma duygusu uyandıran nitelik, hüsn.

anuñ devrinde batdı yıldızı her māh-ruḡsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 4). [güzellik,]
ṡayanup ḡüsnüñe şāhum iñen incitme 'uşşāḡı
ḡalūr şanma benüm 'ömrüm **güzellik** kimseye bāḡī (Gazel 185, Mısra 2). [güzellik,].
felek kişiyē yār olmaz **güzellik** ber-ḡarār olmaz
bu 'ālem pāyidār olmaz saġ ol elümnden ne gelür (Gazel 65, Mısra 15). [güzellik,]

güzelüm: Beğenilen, sevilen kimseler için kullanılan hitap sözü. II Sevgili.

dil la'l-i revān-baḡşuñ cān vermeye şanma
çekmez **güzelüm** 'āşık olan cāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 12). [güzelüm,]

büt-i çîn hüsn-i 'izāruñ gibi şüret bulmaz
gör şanıdır **güzelm** hüsn-i cemālī anuñ (Gazel 103, Mısra 8). [güzelm,]

güzīn: Seçen, seçilmiş, seçkin, beğenilmiş.

'ālem-i ervāḥdan gelmiş yā bir mektūbdur
yā du'ā-yı nūr'dur yazmış anı hıızr-ı **güzīn** (Kaside 2, Mısra 24). [güzīn,]

H

habāb: Su üzerinde olan hava kabarcıkları.

kendüñ ġarīk-ı baḥr-ı fenā bil ki çarḥ-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla tölmiş **habābdur** (Gazel 44, Mısra 4). [habābdur,]
şol cām-ı mey ki dā'ire-gird-i **habābdur**
mir'āt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur (Gazel 45, Mısra 1). [habābdur,]
şol cām-ı mey ki dā'ire-gird-i **habābdur**
mir'āt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur (Gazel 45, Mısra 1). [habābdur, -dur]
meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
baş koşmasun hevāya inen baş açup **habāb** (Gazel 11, Mısra 12). [habāb,]

habāb-āsā: Şarap köpüğü gibi.

hīçe şay anı **habāb-āsā** yakīnī 'ākıl ol
i'timād itme şaḳın bu çarḥ-ı ġam-girdāra hīç (Gazel 24, Mısra 13). [habāb-āsā,]

habāb-ı cām: Kadehin üzerindeki hava kabarcığı II kadehte bulunan şarabın üzerindeki hava kabarcığı.

göreydi hürmüz ü cem 'işret-i müdāmumızı
başına tāt idinürdi **habāb-ı cāmumızı** (Gazel 189, Mısra 2). [habāb-ı cāmumızı, -umızı]

habāb-ı eşk-i çeşm: Gözyaşı kabarcığı.

kenār-ı cūyda yir yir görinen lāleler şanmañ
Yakīnī'nüñ **habāb-ı eşk-i çeşm-i** hūn-feşānidur (Gazel 46, Mısra 16). [habāb-ı eşk-i çeşm-i, -i]

habbe kadar: Tohum kadar, tane kadar, dirhem 1/48 kadarı.

müferriḥ olalı cāna lebūñde dāne-i ḥāl
şarāba **habbe kadar** ihtiyācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 6). [habbe kadar,]

habes: Habeşistan halkından olan kimse. II Siyah tenli.

'arīzuñda ol siyeh ḥaṭlar ki vardur fevc fevc
şan **habes** kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīm (Kaside 2, Mısra 8). [habes,]

habīb: Sevgili, mahbup.

vaşf-ı bihişt-i kūyı tururken **habībümün**
ḥāl-i caḥīmi söyleme vā'ız azābdur (Gazel 45, Mısra 7). [habībümün, -üm, -ün]
fetḥ-i bāb eylese fettāḥ eşigi ka'be'sini
kılsa meftūḥ **habīb-i** dil ü cānum fetḥī (Gazel 194, Mısra 2). [habīb-i,]

hāb-ı gaflet: Gaflet uykusu.

nazar kııl āyine-i rüy-ı yāra 'ibretle
Yakīnī kıılma göze **hāb-ı gafleti** perde (Gazel 178, Mısra 10). [hāb-ı,]

habīb-i hudā: Allah'ın sevgilisi (Hz. Muhammed).

kırtar şefâ' at issi **ḥabīb-i ḥudā** için
çekdi yakīnī dūzah-ı hecründe çok 'azāb (Gazel 11, Mısra 17). [*ḥabīb-i ḥudā,*]

ḥabīr degül: Haberdar olmamak.

geçdi yakīnī cānumuza nāvek-i belā
derd-i derūnumuzdan o ḥūnī **degül ḥabīr** (Gazel 37, Mısra 10). [*ḥabīr degül,*]

ḥacāletden kızar-: Utançtan kızarma.

leb-i la' l-i 'arāk-rīzūñ görüp bezm-i maḥabbetde
ḥacāletden kızarmış şışe-i mey şermsār olmuş (Gazel 79, Mısra 8). [*ḥacāletden kızarmış, -mış*]

ḥāce: Hoca, efendi, ağa, çelebi, muallim.

gönül naḳdini teslīm eyledüm ol **ḥāce-i** ḥüsne
metā'-ı vaşlını elḥamdüli 'llāh rāygān buldum (Gazel 128, Mısra 7). [*ḥvāce-i,*]

ḥācet degül: Gerekmez, İhtiyacı yoktur.

katılmaz ecel da'vete geldükçe dile ḡam
ḥācet degül e şoḡbet-i yārāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 8). [*ḥācet degül,*]
öldi yoluña birbirine baḡmadı diller
ḥācet degül imiş şaf-ı rindāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 10). [*ḥācet degül,*]

ḥācī: Din buyruklarını yerine getirmek için hacca gitmiş Müslüman.

miḥrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücüd
ḥācīnūñ olmasa eşiḡı kıbleḡahumuz (Gazel 71, Mısra 4). [*ḥācīnūñ,*]

ḥadd: 1. Sınır. 2. Derece, mertebe.

mir'āt-ı **ḥaddi** var iken ol māh-ṭal'atun
ḥūrşiyd-i çarḡ-ı cārīye yokdur nigāhumuz (Gazel 71, Mısra 5). [*ḥaddi, -i*]
vaşf-ı bī-ḥaddūñi ta'rif degüldür **ḥaddüm**
yoḡ-imiş kişver-i efzālūñe eṭrāf u ḡudūd (Kaside 5, Mısra 29). [*ḥaddüm, -(ü)m*]

ḥadd: Sevgilinin güzel yanaḡı.

ḡaṭṭuñı gördükçe 'aḡlum aldurursam vechi var
levḡ-i **ḥaddūñde** yazılmış inneḡu siḡrun mübīn (Kaside 2, Mısra 42). [*ḥaddūñde, -de, -üñ*]
görüp ḡurşiyd-i **ḥaddin** ol perīnūñ
be hey 'āşık feraḡşād olmadun mı (Gazel 186, Mısra 7). [*ḥaddin, -in*]
şimşād **ḥadden** aşurı serv-i sehī kaşır
yāruñ nihāl-i ḡaddine baḡ i' tidālī gör (Gazel 39, Mısra 11). [*ḥadden, -en*]
gül **ḥaddūñe** mensüb geçer revnaḡı budur
yoḡ olsun ider ḡonca özin aḡzuña nisbet (Gazel 19, Mısra 11). [*ḥaddūñe, -(ü)ñ, -e*]
ḡaddūñ nihālī tāze-i būstān-ı i' tidāl
ḥaddūñ tariyy ü tāze gül-i ḡülşen-i cemāl (Gazel 116, Mısra 2). [*ḥaddūñ,*]

ḥadd ü ḡāyet: Sınır ve son.

vādī-i 'ışka **ḥadd ü ḡāyet** yok
cümle eṭrāfi tih-i ḡayretdür (Gazel 62, Mısra 13). [*ḥadd ü ḡāyet,*]

ḥadd-i gül-gün: Gül renkli yanak.

ol ḡadd-i mevzūn ol **ḥadd-i gül-gün**
ol la' l-i mey-gün ol ṭavr u āyīn (Gazel 156, Mısra 9). [*ḥadd-i gül-gün,*]

hadd-i semen-bü: Yasemin kokulu yanak.

zîver-i gülşen-i behcetdür o ra' nâ ruhlar
haţ-ı şeb-bü da güzel **hadd-i semen-bü** da güzel (Gazel 119, Mısra 8). [*hadd-i semen-bü,*]

hadeng-i gamze: Gamze oku, sevgilinin yaralayıcı bakışı.

gönül mihr-i cemâlün görmege müştâkdur ammâ
halâş olmak **hadeng-i gamzesinden** katı müşkildür (Gazel 59, Mısra 8). [*hadeng-i gamzesinden, -den*]
nişân itdi **hadeng-i gamzesine** cism-i 'uryânı
İşâbet itdi mevlâ şaklasun anı haţâlardan (Gazel 142, Mısra 5). [*hadeng-i gamzesine, -ne*]
hadeng-i gamzeñe sînem nişân olduğını bildüm
bi-hamdi 'llâh dilâ sehmi-i sa'âdetden nişân buldum (Gazel 128, Mısra 5). [*hadeng-i, --i*]

hâdi: Hidayet eden, doğru yolu gösteren.

'ışk **hâdîdür** yem-i fûrkâtda çekme ıztırâb
ey yakînî hamdülillâh hıızr-ı hõş-dem bundadur (Gazel 43, Mısra 11). [*hâdîdür, -dür*]

hafif: At koşarken, kuş uçarken, rüzgar eserken hâsıl olan ses, hışlama, haşırtı.

hafif lutfına nisbet şehâ-yı ebr-i şikâl
uyup zelâzile ger hıffet itmeseydi zemîn (Kaside 1, Mısra 27). [*hafif,*]

hâfız u selmân: Klasik edebiyatta Osmanlı şairlerinin büyük çoğunluğunun kendisine örnek aldığı on dördüncü yüzyılda yaşamış iki meşhur İranlı şair.

suhan-ı **hâfız u selmân** 'a irişdi gâzelüm
Taht-ı iklim-i feşâhatdeki hâkân 'am ben (Gazel 145, Mısra 11). [*hâfız u selmân 'a, -a*]

hâ'il: Bir şeyin önünü kapayan, ileriye görmeye veya ileriye geçmeye engel olan şey, engel, mânîa.

mihre **hâ'il** ebrdür rüyuñda haţ ey meh-cebîn
sâye şalmış aḥmed'e yâ şeh-per-i rûhu'l-emîn (Kaside 2, Mısra 1). [*hâ'il,*]
olur başa çıkılsa kâkül-i miskîn-ile ammâ
aña bir niçe gündür tâlî-i ber-geşte **hâ'ildür** (Gazel 59, Mısra 10). [*hâ'ildür,*]

hak: Toprak, türap.

gökden ne yağar k' anı kabûl eylemeye **hâk**
atsa o melek sîneñe tîr itme şikâyet (Gazel 19, Mısra 5). [*hâk,*]
egerçi zâhiren ben zerre-veş **hâk-ile** yeksânam
ḥaḳîkat âsumânında velî mihr-i dıraşsânam (Gazel 124, Mısra 1). [*hâk-ile, -ile*]
geh **hâk-i** zulmet içre biten zerreyem ḥaḳîr
Yakînî **hâke** deryâ gibi mefrûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 14). [*hâke, -e*]
ey nûr-ı dîde kuhl-ı sıfâhân 'a kim bakar
ehl-i maḥabbetün gözi ol **hâk-i** pādadur (Gazel 41, Mısra 4). [*hâk-i,*]
şu mihre zerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi şuyın dōke gün gibi **hâke** her yirde (Gazel 178, Mısra 4). [*hâke, -e*]
hâk-i pâyundan ider kuhl-ı cilâ ümmîdin
sürmeden **hâke** mehûñ oldu ruḥı gerd-âlûd (Kaside 5, Mısra 4). [*hâke, -e*]
sâye-veş **hâk-ile** yeksân iden üftâdeleri
şîvelerle şalınan kadd-i hırâmânundur (Gazel 50, Mısra 5). [*hâk-ile, -ile*]
kemâl-i işfâhânî ger kemâl-i kudretüm görse
iderdi reh-güzârüm **hâkini** kuhl-ı sıfâhânî (Gazel 187, Mısra 4). [*hâkini, -ini*]
ayağı **hâke** batup mahv olur gitdükçe
bir akarsu gibidür ḥayf ki 'ömr-i güzerân (Gazel 139, Mısra 5). [*hâke, -e*]
haţ degül rüyuñda bir tâvûs-ı kudsîdür ki **hâk**
eylemiş cevlangehin gülzâr-ı firdevs-i berîn (Kaside 2, Mısra 17). [*hâk,*]

ben ne **hākem** ki yüzüm sürem ayağın tozına
ger başarsan yüzüme lutf u 'ināyet senden (Gazel 147, Mısra 3). [*hākem,*]

hak: Allah, tanrı.

haṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemiştir **hak** seni baht-ı hümāyūna qarın (Kaside 2, Mısra 22). [*hak,*]

hāk id-: Toprak etmek, toprağa sermek, ayaklar altında çiğnenmiş hale getirmek II değersizleştirmek, kendini değersiz saymak, benliğini yok etmek.

irem gülzār-ı kūy-ı yāra diyü rüzgār-ıla
gönül rāh-ı belāda **hāk idüp** cismın ğubār olmuş (Gazel 80, Mısra 8). [*hāk idüp,*]

hāk kıl-: Toprağa karıştırmak II Perişan etmek.

bir yirde **hāk kıl** beni ey rüzgār kim
nāz-ıla gāh o serv-i hıramān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 7). [*hāk kıl,*]

hāk ol-: Toprak olmak, can vermek.

yā yoluñda **hāk olan** 'aşıqların ervāhıdır
kim hevāñ-ıla ururlar rakş cānānum 'alī (Gazel 196, Mısra 7). [*hāk olan,*]
hāk olup ğamla ğubār-ı reh-i cānān olalı
götürür tahtımı yel şanki süleymān 'am ben (Gazel 144, Mısra 11). [*hāk olup,*]

hākān: Hükümdar, büyük padişah.

biri benem ki kadeh-nüş-ı bezm-i ma 'rifetem
kemine cür'a-keşüm husrev ü cem ü **hākān** (Kaside 6, Mısra 26). [*hākān,*]
suhan-ı hāfiz u selmān 'a irişdi ğazelüm
Taht-ı iklīm-i feşāhatdeki **hākān 'am** ben (Gazel 145, Mısra 12). [*hākān 'am, -am*]

hākān ol-: Sultan, hükümdar, padişah olmak.

seg-i küyüñ sıfālın başa almak āsitānuñda
giyüp fağfür tācın çin 'e **hākān olmadan** yigdür (Gazel 58, Mısra 12). [*hākān olmadan,*]

hākānī: XVI.yy. şairi Hakanî Mehmed Beğ. Hilyesi meşhurdur.

benüm her beytümü iz 'ān idüp ikān ider-iseñ
bulursın anda hep ma 'nā-yı külliyyāt-ı **hākānī** (Gazel 187, Mısra 12). [*hākānī,*]

hak-durur: Allah II Hakikat, doğru.

ey yakīnī bu sözün **hak-durur** inkār olmaz
içlerinde buların zerre kadar 'ār olmaz (Müseddes 1, Mısra 29). [*hak-durur,*]

hāke düş-: Toprağa düşmek. II ölmek.

seyr itmege 'izāruñı ey māh bī-nikāb
yüz yirde **hāke düşdi** şitābından āfitāb (Gazel 12, Mısra 2). [*hāke düşdi,*]
şanma tāb-ı mihr ider rüy-ı zemīni rüşenā
hāke düşdi mihr-i 'ālem rüy-ı rahşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 8). [*hāke düşdi,*]
ġam-ı kaddünle **hāke düşdi** gönül
ol fütāde maḥall-i himmetdür (Gazel 64, Mısra 11). [*hāke düşdi,*]
güneş kapuñda ey meh **hāke düşmiş** bī-qarār olmuş
görüp mihr-i cemālün zerre gibi bī-qarār olmuş (Gazel 80, Mısra 1). [*hāke düşmiş, -miş*]

çeşme-i vuslatuñna tâlib olan dil-teşne
âb-veş **hâke düşüp** 'aşıq-ı dîdâr olsun (*Gazel 163, Mısra 8*). [*hâke düşüp,]*

hâke yeksân eyle-: Yerle bir etmek || Perişan hale getirmek, mahvetmek.

ağlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cür'a-veş bezminde yâruñ **hâke yeksân eyleseñ** (*Gazel 100, Mısra 4*). [*hâke yeksân eyleseñ, -sen]*

hâk-i cism: Beden toprağı. / Topraktan olan beden.

reh-güzâr-ı yârdan ayırma **hâk-i cismüñi**
sâlik-i râh-ı hüdâ iseñ yakîñi yol budur (*Gazel 53, Mısra 9*). [*hâk-i cismüñi, -ni]*

hâk-i der: Kapı,eşik toprağı.

bî-hüde gezer **hâk-i derinden** dil olup dūr
âvâre garîb oldı cüdâ düşdi yirinden (*Gazel 148, Mısra 7*). [*hâk-i derinden,]*

hâk-i hakîr: Değersiz toprak, nefisini terbiye etmemiş insan.

sipîhr-i faẓl u ma'ârifde gerçi mîhr-i münürüz
kaþuñda ey meh-i hûrşiyd-çihre **hâk-i hakîrüz** (*Gazel 75, Mısra 2*). [*hâk-i hakîrüz, -üz]*

hâk-i mezellet: Ayaklar altında.

gitdi mîhrüñle kararum meded ey iki gözüm
zerre-veş **hâk-i mezelletde** yetiş oldum hûr (*Gazel 40, Mısra 10*). [*hâk-i mezelletde,]*

hâk-i pây: Ayağının toprağı.

hâk-i pâyüñ cevherin aldukca nakd-i eşk-ile
çeşmüm ey yûsuf-liķā şan keffe-i mîzân olur (*Gazel 54, Mısra 7*). [*hâk-i pâyüñ,]*
hâk-i pâyüñdan ider kuhl-ı cilâ ümmîdin
sürmeden hâke mehüñ oldı ruḥı gerd-âlûd (*Kaside 5, Mısra 3*). [*hâk-i pâyüñdan,]*
elüñde hâtemüñi gördüm ey resûl-ḥışâl
esâs-ı ka'be-i âmâl **hâk-i pâyüñdur** (*Kaside 1, Mısra 52*). [*hâk-i pâyüñdur,]*

hâk-i râh ol-: Yol toprağı olmak, toprak olmak, yoluna toprak olmak.

ister ki pây-mâlûñ ola **hâk-i râh olup**
yanuñca sürünürse n'ola dâmenüñ müdâm (*Gazel 123, Mısra 11*). [*hâk-i râh olup,]*

hâk-i râh: Yolun toprağı.

ol perî hecr-ile ister seni berbâd itmek
hâk-i râhı olagör tût ki süleymân olduñ (*Gazel 101, Mısra 4*). [*hâk-i râhı,]*
biri birine girerler **hâk-i râhuñ** üstine
gözlerüm yumdukca eyler şanma müjgân ihtilâṭ (*Gazel 83, Mısra 3*). [*hâk-i râhuñ,]*

hâk-i reh: (Sevgilinin) yolunun toprağı.

cân gözlerine **hâk-i rehi** kuhl-ı cilâdur
yâ rab anı sen şakla hasûduñ naẓarından (*Gazel 148, Mısra 11*). [*hâk-i rehi,]*
nesîm-ile gelüp **hâk-i rehi** çeşmüm cilâ buldı
Yakîñi ḥamdüli'llâh cânib-i ḥaḳ'dan 'atâ geldi (*Gazel 191, Mısra 11*). [*hâk-i rehi,]*
şadâkat üzre ne bir şâh var zamânede kim
ölince **hâk-i rehin** başa tâc-ı devlet idem (*Gazel 125, Mısra 6*). [*hâk-i rehin,]*

hâk-i sine: Gönül toprağı.

zencîr-i 'ışka bağlanalı **hâk-i sîned**
her dâğ oldı gül gibi açıldı bağımız (Gazel 69, Mısra 9). [hâk-i sîned, -de]

hâk-i zillet: Tevazu toprağı.

ne bende çekmege bu cevri kâbiliyyet var
gönülde âteş-i gâm serde **hâk-i zillet** var (Müseddes 2, Mısra 24). [hâk-i zillet,]

hakikat: Bir şeyin aslı ve esâsı, mâhiyeti.

hakikat gencine mâlik bizüz bu mülk-i fânide
bizüm vîrânelikden kârumuz âbâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 9). [hakikat,]
egerçi zâhiren ben zerre-veş hâk-ile yeksânâ
hakikat âsumânında velî mihr-i dırâhşânâ (Gazel 124, Mısra 2). [hakikat,]
yok-durur gayrı güzellerde **hakikatde** eşer
sevme şehri güzeli ger meh-i tâbân ise de (Müseddes 1, Mısra 25). [hakikatde, -de]
dilden yakîni jeng-i murâdâtı dür kıl
çün mâsivâ **hakikate** baksañ hiçâbdur (Gazel 44, Mısra 14). [hakikate, -e]

hakikat üzere: Olması gerektiğı gibi, doğru şekilde.

hakikat üzere cihân içre bir muşâhib yok
meger ki söfi gibi hâlvet içre şöhet idem (Gazel 125, Mısra 7). [hakikat üzere,]

hakikatli: Bağlılığı ve dostluğu devamlı olan, vefâlı.

işleri gün gibi rûşen buña hem-vâr olmaz
en **hakikatlisi** üç gün birine yâr olmaz (Müseddes 1, Mısra 32). [hakikatlisi, -si]

hakikî: Asıl olan, uydurma olmayan, doğru, sahih.

yâ mücellâ şâf mir'ât-ı **hakikîdür** ruhuñ
şüret-i hâl-i perîşânın görür kalb-i hâzîn (Kaside 2, Mısra 29). [hakikîdür, -dür]

hâk-ile yeksân: Yerle bir, toprakta.

şahrâya düşdi nâfe gibi hâl-i yâr-içün
miskîn yakîni **hâk-ile yeksân** degül midür (Gazel 60, Mısra 10). [hâk-ile yeksân,]

hâk-ile yeksân ol-: Yerle bir olmak.

ol serv-i bağ-ı nâz şitâbân olup gider
diller revâne **hâk-ile yeksân olup** gider (Gazel 32, Mısra 2). [hâk-ile yeksân olup,]

hakîr: Değersiz, aşağı.

geh hâk-i zulmet içre biten zerreyem **hakîr**
geh âsumân-ı çârda hürşiyd-i enverem (Gazel 126, Mısra 11). [hakîr,]

hakîr ol-: İtibarsız değersiz olmak, yenilmek, mağlup olmak.

segân-ı küyuñ içre hür olup şâhum **hakîr olmak**
'uluvv-i manşib-ıla reşk-i akrân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 13). [hakîr olmak, -mak]

hakister: Ateşli kül, kül ile karışık ince kor.

hezârî nâr-ı şevkıyla yakup kılmağa **hakister**
gül-i hamrâdaki şol âteşin ruhsâr olur bâ'ış (Gazel 22, Mısra 3). [hakister,]
olmamağa guşsa tennûrında **hakister** gönül
şu sepen bir pâre çeşm-i eşk-bârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 7). [hakister,]

elif çek sîneme ey serv senden bir nişân kalsun
tenûn nâr-ı maḥabbet yanmadan **ḥākister** eylerse (Gazel 161, Mısra 4). [*ḥākister,]*

ḥākister ol-: Yanıp kül olmak.

bād-ı āhum ne ‘aceb ger anı berbād itse
yanmadan nâr-ı ḡama **oldı** tenüm **ḥākister** (Gazel 30, Mısra 4). [*ḥākister oldı,]*

ḥakk: "Gerçek, doğru ve sabit olmak, gerekli ve layık olmak, olabilirlik niteliği taşımak, sürekli var olmak, gerçeğe uygun bulunmak; bir şeyi sabit ve gerekli kılmak" anlamlarında mastar ve bu anlamlara dayalı bir sıfat olup Allah’a nispet edildiğinde “bizzat ve sürekli olarak var olan, gerçekliği mevcut bulunan, varlığı ve uluhiyyeti fiilen tahakkuk eden” manasına gelen; Allah.

‘ışkı bāṭıl aňlayup tutmuş riyā atvārını
ḥakḳı idrāk itdi ya ‘nī zāhid-i nādānı gör (Gazel 38, Mısra 6). [*ḥakḳı, -ı]*
küyüñ aşḥāb-ı şafā-y-ıla n ‘ola kılsam tavāf
kıble **ḥakḳı** baña oldur ka ‘be-i ‘ulyā ‘alī (Gazel 195, Mısra 8). [*ḥakḳı, -ı]*

ḥakkā budur ki: Gerçekten de.

yokdur yakīnī **ḥakḳ-ı edāda** saña nazīr
ḥakkā budur ki her ḡazelüñ ‘āşıkānedür (Gazel 57, Mısra 12). [*ḥakkā budur ki,]*

ḥakk-ı edā: Hakkını vererek yapma.

yokdur yakīnī **ḥakḳ-ı edāda** saña nazīr
ḥakkā budur ki her ḡazelüñ ‘āşıkānedür (Gazel 57, Mısra 11). [*ḥakḳ-ı edāda, -da]*

ḥakk-ı nān u nemek: Ekmek ve tuz hakkı. II Birinin ekmek yedirip, iyilik ettiği kimse üzerindeki hakkı.

kurş-ı dāḡum görüp vefā kılmaz
kanı la ‘lūñle **ḥakḳ-ı nān u nemek** (Gazel 97, Mısra 14). [*ḥakḳ-ı nān u nemek,]*

ḥakkıyçün: Hakkı için / Hürmetine.

o muşḥaf-ı ruḥ-ı ferḥunde-fāl **ḥakkıyçün**
hem anı zīnet iden ḥaṭṭ u ḥāl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 1). [*ḥakkıyçün,]*
o muşḥaf-ı ruḥ-ı ferḥunde-fāl **ḥakkıyçün**
hem anı zīnet iden ḥaṭṭ u ḥāl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 2). [*ḥakkıyçün,]*
libās-ı ka ‘bede olan siyāḥ şāl içün
‘izāruñ üzre hat-ı bī-mişāl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 4). [*ḥakkıyçün,]*
cevāb-ı ruḥ-fezā-yı mesīḥ-i meryem içün
kelīm ‘e tūr ‘da olan su ‘āl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 6). [*ḥakkıyçün,]*
kemāl-i kudretin ızhār iden kirām içün
ricāl-i ḡaybdaki vecd ü ḥāl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 8). [*ḥakkıyçün,]*
ruḥuñda lāmi ‘ olan āfitāb-ı ‘ālem içün
cebīnüñ üzre görinen hilāl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 10). [*ḥakkıyçün,]*
zekāt-ı ḥüsnî dirīḡ itme ben fakīründen
saña cemāl viren zü ‘l-celāl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 12). [*ḥakkıyçün,]*
‘azāb-ı düzaḥ-ı ḡamdan yakīnī ‘yi kurtar
şefā ‘at issi resül ile āl **ḥakkıyçün** (Gazel 164, Mısra 14). [*ḥakkıyçün,]*

ḥāl: Vaziyet, hâl, durum.

vaşf-ı bihişt-i küyî tururken ḥabībümün
ḥāl-i caḥīmî söyleme vā ‘ız azābdur (Gazel 45, Mısra 8). [*ḥāl-i, --i]*
leylî şaçuñ ḡamıyla benüm diñle **ḥālūmi**
mecnūn ‘ı aňma kışşası anuñ fesānedür (Gazel 57, Mısra 3). [*ḥālūmi, -üm, -i]*
dem mi var gözüm kan tölmez **ḥālūme** düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 11). [*ḥālūme, -üm, -e]*

yakînî hastanûñ **hâlin** sorarsa o tabîb-i dil
 ‘acâyib derde uğramış işidenden ırağ olsun (*Gazel 162, Mısra 9*). [*hâlin, -i, -n*]
 ey **hâlûmi** o zâlim ile bilmek isteyen
 zulm-ile yıkdı gönlümü **hâlûm** hârâbdur (*Gazel 45, Mısra 6*). [*hâlûm, -üm*]
 gubâr-âlûde dil seyl-âb-veş tırmaz akar yaşum
 göz açdurmaz yağar bārân-ı gām **hâlûm** mükedderdür (*Gazel 61, Mısra 4*). [*hâlûm, -üm*]
 hastalar **hâlin** bilmezsin gözümün yaşın silmezsin
 derdüme devâ kılmazsın sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 9*). [*hâlin, -in*]
 zenaḥdānuñda ey yūsuf-liḳā zülfüñle zār oldum
 benüm **hâlûm** esîr-i bend-i zindân olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 4*). [*hâlûm, -üm*]
 rif at-i **hâlûmûze** gıbta ider ehl-i cinân
 sâye-i re‘fetini şalsa bize tûbāmuz (*Gazel 68, Mısra 3*). [*hâlûmûze,]*
 hayretün var ne ‘aceb **hâle** döşenmişsin kim
 aḥup esrâr-ı leb-i dilberi hayrân olduñ (*Gazel 101, Mısra 7*). [*hâle, -e*]
 kays-ı nâ-şad ile **hâlûm** göre geldi ferhâd
 pend idüp didiler ey derd ü belâya mu‘tâd (*Müseddes 1, Mısra 9*). [*hâlûm, -üm*]
 bir kaç tolu içüp yıkılıp gitmedin ‘adû
 yapmaz o gonca gönlümüzi **hâlûmüz** hârâb (*Gazel 11, Mısra 16*). [*hâlûmüz, -ümüz*]
 getürdi çarḥ-ı felek döne döne başuma **hâl**
 ne hâcet idesin tınâb hâl-i bâli dilâ (*Kaside 1, Mısra 75*). [*hâl,]*
 o meh geldükçe **hâlûm** görmege şeydâlıgum artar
 olur âşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe divâne (*Gazel 171, Mısra 9*). [*hâlûm, -üm*]
 dūr iken böyle yaḳar ol yüzi hürşiyd beni
 pertev-i vaşlınâ irsem niçe olur **hâl** ‘aceb (*Gazel 13, Mısra 4*). [*hâl,]*
 sitâre olmaz-ısa âfitâba hem-pehlû
 nedür ya mihr-i ‘izârında **hâli** dervîş ‘üñ (*Gazel 115, Mısra 6*). [*hâli, -i*]
 ne âh ü zâra meded var ne ‘arz-ı hâle mecâl
 ne çäre egleyeyin bilmezsin ‘aceb n’ola **hâl** (*Müseddes 2, Mısra 8*). [*hâl,]*
 ey **hâlûmi** o zâlim ile bilmek isteyen
 zulm-ile yıkdı gönlümü hâlûm hârâbdur (*Gazel 45, Mısra 5*). [*hâlûmi, -(ü)m, -i*]
 bilür derd ehlinün **hâlini** ben mecnûna mâ‘ildür
 benüm çok sevdüğüm hâl ehlidür ma‘küle kâ‘ildür (*Gazel 59, Mısra 1*). [*hâlini, -in, -i*]
 meded yok ol şehe dil **hâlini** hikâyet idem
 meded meded nic‘edem n‘eyleyem ne hâlet idem (*Gazel 125, Mısra 1*). [*hâlini, -in, -i*]

hâl: Bedende olan siyah nokta, ben.

hâlûne eyler ser-i zülfün zenaḥdānuñda meyl
 tâlib olmaz mı kişi ‘âlemde yâr-ı gâra hîç (*Gazel 24, Mısra 9*). [*hâlûne, -üñ, -e*]
hâl-i bâl-i yakînî-i zârı
 mû-be-mû zülf-i yâr şerḥ eyler (*Gazel 29, Mısra 11*). [*hâl-i,]*
 o **hâl-i** fitne-cûdan gözlerün tekmîl-i sıhr itmiş
 ne kim ta‘lîm olınsa ey perî kâbildür insâna (*Gazel 172, Mısra 5*). [*hâl-i,]*
 ḥaṭ-ı pür-çin içinde **hâlûñ** çın
 sebzezâr-ı ḥoten‘de âhûdur (*Gazel 52, Mısra 7*). [*hâlûñ, -üñ*]
hâl şanma o mehün âyine-i rüyunda
 şüret-i merdümek-i dîde-i giryānuñdur (*Gazel 49, Mısra 3*). [*hâl,]*
 bir mehün gerdenine kol dolayup **hâle** gibi
 cām-ı gül-günî yakînî ele al lâle gibi (*Müseddes 3, Mısra 29*). [*hâle, -e*]

hâl ehli: Bir mânevî derecenin tecellisini ve zevkini ruhunda hisseden(ler), sözde kalmayıp mâneviyat zevkini, ilâhî tecellileri ve vahdet neşesini bizzat yaşayan(lar), vecd sahipleri, hakikat ehli.

bilür derd ehlinün hâlini ben mecnûna mâ‘ildür
 benüm çok sevdüğüm **hâl ehlidür** ma‘küle kâ‘ildür (*Gazel 59, Mısra 2*). [*hâl ehlidür,]*

halaka‘l-mevte ve‘l-hayât: Ölümü ve hayatı yarattı.

la'lüñ hayât-bahş u müjeñ bā'ış-i hayât
sübhâne hâliķu **halaķa 'l-mevte ve 'l-hayât** (Gazel 18, Mısra 2). [*halaķa 'l-mevte ve 'l-hayât,*]

halās: Kurtarma, kurtuluş.

düşdüm firāk pisterine zār u bī-mecāl
bir derde uğradım ki **halāşa** mecāl yok (Gazel 94, Mısra 4). [*halāşa, -a*]
degül encüm **halāş** olmağa bahtum zulmet-i şebden
felekde âteş-i âhum yaķar yir yir meşâ'ıldür (Gazel 59, Mısra 5). [*halāş,*]
gönül mihr-i cemālün görmege müştākdur ammā
halāş olmaķ hadeng-i ğamzesinden ķatı müşkildür (Gazel 59, Mısra 8). [*halāş,*]
var mı **halāş** esir-i ğam-ı zülf-i dil-rübā
hall it bu müşkilin dilün ey hvāce şerh kıl (Gazel 120, Mısra 3). [*halāş,*]

halāş ol-: Kurtulmak.

cüdā olmaz o bālā-ķad raķīb-i bed-liķālardan
halāş olmadı gitdi āh kim cānum belālardan (Gazel 142, Mısra 2). [*halāş olmadı,*]

hāle: ay çevresindeki parlaklık.

cebīnüñi gören āyīnede olur giryān
ki **hāle** içre görüleydi māh olur bārān (Gazel 136, Mısra 2). [*hāle,*]

halel: Bozma, bozukluk, eksiklik, fesat, noksan, zaaf.

seng-i cevri-ile gönül hānesin itseñ vīrān
şanma kim irişe bünyād-ı ğam-ı 'ışķa **halel** (Gazel 118, Mısra 14). [*halel, -ub*]

hālet: Bir şeyin içinde bulunduğu şartların ve niteliklerin bütünü, durum, davranış, tutum.

nedür bu 'ış u bu 'işret nedür bu zevķ u bu **hālet**
ķudümüñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [*hālet,*]
şimdi bir **hāletdeyem** cām-ı mey-i 'ışķuñla kim
Sāķıyā keyfiyyet-i hālüm işiden oldı mest (Gazel 21, Mısra 9). [*hāletdeyem, -de, -(y)em*]
şarāb-ı şevķ-ıla rüsvā-yı hālķ olup gezerin
görüñ ne **hālete** irgürdi 'ışķ-ı yār beni (Gazel 199, Mısra 10). [*hālete, -e*]
ruķuñ göster cihān hālķına irsün cezbe-i 'ışķuñ
olur pūr-vecd ü **hālet** sākin-i vīrāneler döñsün (Gazel 165, Mısra 8). [*hālet,*]

hālet id-: Durumda, halde olmak.

meded yok ol şehe dil hālini hikāyet idem
meded meded nic'edem n'eyleyem ne **hālet idem** (Gazel 125, Mısra 2). [*hālet idem,*]

hālet-i 'ışķ: Aşk hāli, aşķın durumu.

niçe hüşyārı mest ü kanzil ider
hālet-i 'ışķ özge hāletdür (Gazel 62, Mısra 6). [*hālet-i 'ışķ,*]

hāl-i 'anber-bār-ı dōst: Sevgilinin amber kokulu beni.

haţt-ı pūr-ķin içre sen ey **hāl-i 'anber-bār-ı dōst**
sebzezār-ı ķin 'uñ ol miskīn ğazālī sen misin (Gazel 158, Mısra 5). [*hāl-i 'anber-bār-ı dōst,*]

hāl-i 'anber-bār-ı yār: Sevgilinin amber kokulu beni.

ol haţ-ı pūr-ķin içinde **hāl-i 'anber-bār-ı yār**
beñzer ol āhūya kim me'vāsıdur ğülzār-ı ķin (Kaside 2, Mısra 3). [*hāl-i 'anber-bār-ı yār,*]

hāl-i 'anber-bū: (Sevgilinin) Amber kokulu beni.

çerâğ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāğsuz hergiz
n'ola ol 'arız-ı meh-veşde olsa **hāl-i 'anber-bū** (Gazel 167, Mısra 8). [*hāl-i 'anber-bū,*]

hāl-i bālī: Gönül hālī.

getürdi çarh-ı felek döne döne başuma hāl
ne hācet idesin ıtnāb **hāl-i bālī** dilā (Kaside 1, Mısra 76). [*hāl-i bālī,*]

hāl-i dilber: Sevgilinin benī.

şemīmünden meşām-ı cān-ı 'ālem müşğ-sā oldı
meger ey **hāl-i dilber** nāfe-i misk-i hoten'sin sen (Gazel 150, Mısra 12). [*hāl-i dilber,*]

hāl-i dil-i zār: Ağlayan gönlün hālī.

görince ol şehi güftāra kudretüm kalmaz
Yakīnī **hāl-i dil-i zārı** niçe söyleyeyin (Gazel 160, Mısra 10). [*hāl-i dil-i zārı,*]

hālī ğam: Kederli hal.

hālī ğamıyla yakdı derūnumda tāze dāğ
ol ğonca hayra girdi uyandurdı bir çerāğ (Gazel 87, Mısra 1). [*hālī ğamıyla, -ıyla*]

hāl-i hindū: (Hintlilerin rengine benzeyen) Siyah ben. II Sevgilinin benī.

şanma cismūñle güzeldür yed-i beyzā ancak
hāl-i hindū da güzel ol siyeh ebrū da güzel (Gazel 119, Mısra 6). [*hāl-i hindū,*]

hāl-i 'izār: (Sevgilinin) yanağındaki ben.

hevā-yı **hāl-i 'izāruñla** nāfe dem-beste
derūn-ı ğonca lebūñ hasretiyle toptolı kıan (Gazel 138, Mısra 5). [*hāl-i 'izāruñla,*]
hevā-yı **hāl-i 'izāruñla** nāfe dem-beste
derūn-ı ğonca lebūñ hasretiyle toptolu kıan (Kaside 3, Mısra 11). [*hāl-i 'izāruñla,*]

hāl-i kevkeb: Yıldız (gibi) ben.

ol sükkerin-leb ol sīb-ğabğab
ol **hāl-i kevkeb** ol zülfi-pür-çin (Gazel 156, Mısra 14). [*hāl-i kevkeb,*]

hāl-i misk: Sevgilinin misk kokulu benī.

haṭ-ı pür-çin içinde ol ğazālūñ **hāl-i miskīni**
gülīstān-ı hoten'de sebze otlar şanki bir āhū (Gazel 167, Mısra 3). [*hāl-i miskīni, -i*]
hāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya şalar
nāfe miskīnūñ ider bād dimāğın muḥtel (Gazel 118, Mısra 15). [*hāl-i miskīnine, -ine*]

hāl-i perīşān: Dağmık, karmakarışık hal, durum.

yā mücellā şāf mir'āt-ı haḳīkīdür ruḥuñ
şüret-i **hāl-i perīşān** görür kalb-i hāzīn (Kaside 2, Mısra 30). [*hāl-i perīşān,*]
hıvābdan nergisūñ aç bāğda ey serv-i revān
sünbülūñ **hāl-i perīşānına** eyle nigerān (Gazel 139, Mısra 2). [*hāl-i perīşānına,*]

hāl-i ruh: Yüzdeki, yanaktaki ben.

zengī-i **hāl-i ruḥuñ** vaşfi gülīstānumdur
hāzret-i sa'dī-şīrāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 7). [*hāl-i ruḥuñ,*]

hāl-i yār: Sevgilinin benī.

şahrāya düşdi nāfe gibi **hāl-i yār-içün**
miskîn yakînî hāk-ile yeksân degül midür (*Gazel 60, Mısra 9*). [*hāl-i yār-içün, -içün*]

hālîş: Saf, katışıksız.

hālîş oldum püte-i hecrüñde nār-ı şevk-ıla
mağribî dînârdur ruhsâr-ı zerdüm güyyiâ (*Gazel 5, Mısra 11*). [*hālîş,*]

halk: Ahali || İnsanlar; mahlûkât.

halk mir'ât-ı ruh-ı dilbere nâzırdur hep
korkarın göz dege sen şakla nazardan yâ rab (*Gazel 13, Mısra 1*). [*halk,*]
dahı kemâl-i hüsn-ile **halka** görünmedin
ebrû-yı yâra beñzemek ister hilâli gör (*Gazel 39, Mısra 5*). [*halka, -a*]
ruhuñ göster cihân **halkına** irsün cezbe-i 'ışkuñ
olur pür-vecd ü hâlet sâkin-i vîrâneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 7*). [*halkına, -ı, -n, -a*]
tarîk-ı 'ışka girtip **halkdan** nihân olayın
diyâr-ı ğurbete yaşum gibi revân olayın (*Gazel 154, Mısra 1*). [*halkdan, -dan*]
cefâ vü cevri-ile **halkı** niçe odlara yakarsın
be hey zâlim ne işlersin unuttuñ 'ahd-i ahlâkı (*Gazel 185, Mısra 3*). [*halkı, -ı*]
şarâb-ı şevk-ıla rüsvâ-yı **halk** olup gezerin
görüñ ne hâlete ırgürdi 'ışk-ı yâr beni (*Gazel 199, Mısra 9*). [*halk,*]

halka-i ka'be: Kabe'nin halkası.

hezâr murğ-ı dil âsûde-hâl ü fâriğ-bâl
görindi **halka-i ka'be** yed-i muhammed'de (*Kaside 1, Mısra 50*). [*halka-i ka'be,*]

halk-ı cihân: Herkes, cümlesi.

ğam yimen **halk-ı cihân** cümleten ağıyâr olsun
döstlar dünyede yârüm baña tek yâr olsun (*Gazel 163, Mısra 1*). [*halk-ı cihân,*]

hall eyle-: Halletmek, çözmek.

giriş-i 'ukde-i bahtı eşigüñ **hall eyler**
âsitânüñde degüldür der-i şadî mesdûd (*Kaside 5, Mısra 5*). [*hall eyler,*]

hall it-: Bağlı bir şeyi, bir düğümü açmak; bir işin zor taraflarını çözmek, onu olumlu bir sonuca ulaştırmak II yok etmek, ortadan kaldırmak.

var mı hâlâş esîr-i ğam-ı zülf-i dil-rübâ
hall it bu müşkilin dilüñ ey hvâce şerh kıl (*Gazel 120, Mısra 4*). [*hall it,*]

halvet: Gözlerden uzak olacak şekilde bir yerde birileriyle baş başa kalma. Tenhaya çekilme.

hakikat üzre cihân içre bir müşâhib yok
meger ki söfi gibi **halvet** içre şöhet idem (*Gazel 125, Mısra 8*). [*halvet,*]
hammâmda gördüm o perî-çihreyi **halvet**
hiç dâ'ireye uğramaz itdüm niçe da'vet (*Gazel 19, Mısra 1*). [*halvet,*]

ham: Büklüm, kıvrım (zülf için).

gerdenüñ üzre 'anberîne midür
yâ **ham-ı** kâkülüñ midür yir yir (*Gazel 29, Mısra 8*). [*ham-ı,*]

hâm sevdâ: Olgunlaşmamış, acemi sevda.

olmuş âşüftesi bu tırra-i 'anber-şikenüñ
hâm sevdāsına baķ nāfe-i misk-i hōten 'üñ (Gazel 113, Mısra 6). [hām sevdāsına, -sına]

hamāil: Boyna asılan şey.II.Muska, tılsım.

şan **hamāildür** ki kaplanmış aña miskī harīr
gerdenüñde bağlamış müşgīn girihler kākülün (Kaside 4, Mısra 11). [hamāildür, -dür]
ķabül itdi du 'āmī hamdülillāh hāzret-i bārī
ķolum boynında ol sīmīn-berün zerrīn **hamā'ildür** (Gazel 59, Mısra 4). [hamā'ildür, -dür]

ham-be-ham: Kıvrım kıvrım, büküm büküm.

ham-be-ham kākülün altında o āāl-i hindū
Tāhten ķılmağ-içün rüm'a zirihler giydi (Gazel 193, Mısra 7). [ham-be-āam,]

hamdüli'llāh: Hamd Allah'a mahsustur. Allah'a hamd olsun. Allah'a şükür.

nesīm-ile gelüp hāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yakīnī **hamdüli'llāh** cānib-i hāk'dan 'atā geldi (Gazel 191, Mısra 12). [hamdüli'llāh,]
hūblar zikri gibi olmaz yakīnī fikr-i hūb
hamdüli'llāh oldı evrād-ı dil ü cānum 'alī (Gazel 196, Mısra 12). [hamdüli'llāh,]
'ışķ hādīdür yem-i fūrķatde çekme ıztırāb
ey yakīnī **hamdülillāh** hıızr-ı hōş-dem bundadur (Gazel 43, Mısra 12). [hamdülillāh,]
ķabül itdi du 'āmī **hamdülillāh** hāzret-i bārī
ķolum boynında ol sīmīn-berün zerrīn **hamā'ildür** (Gazel 59, Mısra 3). [hamdülillāh,]

hāme: Kalem.

penāh-ı sāye-i lūtfuñda mihr ü māh 'ıyāl
sevdād-ı dīde-i 'irfāna 'aķd-ı **hāmeñ** nūr (Kaside 1, Mısra 40). [hāmeñ, -ñ]

hamle it-: Hamle yapmak.

her tarafından **hamle itdi** düşmen-i dün üstüme
Vaķtidür bir sâ'at ey çarķ üstüme dön üstüme (Gazel 181, Mısra 1). [hamle itdi,]

hammām: Hamam, sıcak kaplıca.

'aceb zulm issidür **hammām** alur ķoynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruķuñla dā'imā küllhan (Gazel 143, Mısra 11). [hammām,]
gireydi nāz-ıla **hammāma** ol serv-i sehī-ķāmet
ayaķına şu īşār ider-idüm tās-ı çeşmümden (Gazel 143, Mısra 5). [hammāma, -a]
yüzüm **hammāma** ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme hammāma girseñ sen (Gazel 143, Mısra 9). [hammāma, -a]
yüzüm **hammāma** ferş idüp başum itsem eşik taşı
der-i şādī açılsa üstüme **hammāma** girseñ sen (Gazel 143, Mısra 10). [hammāma, -a]
hammāmda gördüm o perī-ķihreyi ķalvet
hiç dā'ireye uğramaz itdüm niçe da'vet (Gazel 19, Mısra 1). [hammāmda, -da]
açılsa ğonca-lebler her biri ğunc u delāl itse
olur **hammām** içi ğüyā açılmış tāze bir ğülşen (Gazel 143, Mısra 4). [hammām,]

hammāma gir-: Hamama girmek.

şoyunsa girse hammāma kaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı seyr itmege her cām olur bir dīde-i revzen (Gazel 143, Mısra 1). [hammāma girse, -se]

hamr: Bāde, sahbā, şarāb.

düşertüz küp küp ayaķına meyün dest-i ķazā
ğālibā hākümüzü **hamr-ıla** tahmīr itmiş (Gazel 82, Mısra 4). [hamr-ıla, -ıla]

hezārı nār-ı şevkıyla yakup kılmağa hākister
gül-i **hamrādaki** şol âteşin ruhsār olur bā'is (Gazel 22, Mısra 4). [*hamrādaki, -da, -ki*]

hāmüş id-: Susturmak.

şad-hezār āh ideyin gül yüzünün medhinde
gülşenün bülbül-i güyāsını **hāmüş ideyin** (Gazel 159, Mısra 8). [*hāmüş ideyin, -eyin*]

hāmüş kıl-: Suskun kılmak.

yād eyleyüp o gül-ruhı itdük hezār āh
hāmüş kıldı bülbülü şavt-ı hāzinümüz (Gazel 74, Mısra 4). [*hāmüş kıldı, -dı*]

hāmüş ol-: Suskun olmak, sessizlik.

degüldi erğanün-ı deyrden feryādlar zāhir
ney-i dem-beste-veş bezmünde **hāmüş olduğum** demler (Gazel 35, Mısra 12). [*hāmüş olduğum, -du, -gum*]

hançer: Ucu sivri, iki yanı keskin bıçak, hançer.

hançeri 'aksi dilde dildāruñ
şan semekdür yakīnī deryāda (Gazel 169, Mısra 13). [*hançeri, -i*]
ey yakīnī diyemez **hançerinün** hiddetini
olsa her bergi zebān süsen-i sahn-ı çemenün (Gazel 112, Mısra 9). [*hançerinün, -i, -nün*]
'aşıklara miyānuñ-içün çekme **hançerün**
havf eylerin ki ortada yok yire kan ola (Gazel 6, Mısra 3). [*hançerün, -ün*]
süsenle berg-i bīde 'ayān itme **hançerün**
dilden dile düşer şakın ey kaşları kemān (Gazel 140, Mısra 11). [*hançerün, -ün*]

hançer-i bürrān: Keskin hançer.

zāhiren tūğ gibi gerçi ki 'uryānam ben
gerden-i haşma velī **hançer-i bürrānam** ben (Gazel 145, Mısra 2). [*hançer-i bürrānam, -am*]
şabrumı gāret iden gāmze-i fettānuñdur
dili aşüfte iden **hançer-i bürrānuñdur** (Gazel 50, Mısra 2). [*hançer-i bürrānuñdur, -dur*]

hançer-i hār: Dikenin hançeri II dikenin ucu; sevgilinin yaralayıcı, etkili bakışı.

hançer-i hār-ıla şakın ki ider sīneñi çāk
gülün ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur (Gazel 40, Mısra 5). [*hançer-i hār-ıla, -ıla*]

hançer-i hecr: Ayrılık hançeri.

fāş eylemezdi 'āleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı **hançer-i hecrünle** sīnemüz (Gazel 73, Mısra 8). [*hançer-i hecrünle,]*

hançer-i ser-tiz: Keskin hançer.

yap yap saña teslīm ideyin naqd-i hayātı
ey **hançer-i ser-tiz-i** nigār eyleme hiddet (Gazel 19, Mısra 10). [*hançer-i ser-tiz-i,]*

handān: Açılmış gül II Gülen.

gül-ruhuñ şevk-ıla **handān** olduğundan baña ne
ben melülem gayrı şādān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 1). [*handān,]*
nār-ı gāmdan girye eyler dil yakīnī şem'-veş
gayrılar bezminde **handān** olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 12). [*handān,]*

handān eyle-: Sevindirmek, mutlu kılmak, güldürmek.

açılmadı hicāb-ı ğamda kaldı ğonca-i ğalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḥşuñla **ḥandān eyle** sulṭānum (Gazel 130, Mısra 8). [*ḥandān eyle,]*

ḥandān ol-: Gülüp neşelenmek, eğlenmek.

ruḥuñçün ḥār-ı hicrānuñla bülbul gibi zār olmak
baña ey ğonca-leb gül gibi **ḥandān olmadan** yigdür (Gazel 58, Mısra 6). [*ḥandān olmadan,]*

ḥāne: Ev, mesken.

şuyı bol ra'nā havāsi var sürür-efzā maḳām
gel olalum **ḥāne-i** mey-ḥānede ehl-i nişest (Gazel 21, Mısra 6). [*ḥāne-i,]*
ḥāneme bir ğün toğup ben zerreye virmez zıyā
Ruḥlaruñ ḥurşıyd-i raḥşān olduĝundan baña ne (Gazel 182, Mısra 5). [*ḥāneme, -me]*
olup baḥtım müsā'id el vireydi nāgehān ṭālī'
olurdi **ḥāneme** ğün gibi ol nā-mihribān ṭālī' (Gazel 86, Mısra 2). [*ḥāneme, -m, -e]*
gece olsun varayın **ḥānesine** dimiş o māh
kañı ṭālī' ki ṭulunsa ğüneş aḥşām olsa (Gazel 175, Mısra 7). [*ḥānesine, -si, -n, -e]*
varursın **ḥāne-i** a'dālara ey ğözleri āhū
belā deştinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 1). [*ḥāne-i,]*

ḥāne-i dil: Gönül evi. II Aşĝın gönlü.

ḥāne-i dilde karar itse ne var genc-i vişāl
niçe demdür ki ol ümmid-ile hicrānam ben (Gazel 145, Mısra 7). [*ḥāne-i dilde,]*
ḥāne-i dilde muḳīm oldu ḥayāl-i la'lūñ
şimdi oturdi daĝı yerine cānum muslī (Gazel 197, Mısra 3). [*ḥāne-i dilde,]*

ḥāne-i hātır: Hatır, gönül evi.

dest-i luṭfuñ anı şimden ğirü ta'mūr ide mi
ḥāne-i hātırımı seyl-i ğamuñ itdi ḥarāb (Gazel 10, Mısra 8). [*ḥāne-i hātırımı, -um, -ı]*

ḥāne-i kalb: Gönül evi. II Aşĝın gönlü.

seyl-i ğam itdi yaḳīnī dil-i vīrānı ḥarāb
tañ midur olmasa ger **ḥāne-i ğalbüm** ma'mūr (Gazel 40, Mısra 12). [*ḥāne-i ğalbüm,]*

ḥāne-i şabr: Sabır evi II Gönül.

ey göñül veh ki seni seyl-i fenā itdi ḥarāb
Yıkılup **ḥāne-i şabrum** gibi vīrān olduñ (Gazel 101, Mısra 6). [*ḥāne-i şabrum,]*

ḥāne-i zenbūr: Arı kovani.

itdüm şu deñlü nūş senüñ nīş-i nāvekūñ
Farḳ olmaz oldu **ḥāne-i zenbūrdan** beden (Gazel 146, Mısra 12). [*ḥāne-i zenbūrdan, -dan]*

ḥanīfī: İmam-ı Azam Ebū Hanife.

dilūñde şer'-i **ḥanīfī** ki sābit olmuştur
şu bağdur ki var anda şaḳāyık-ı nu'mān (Kaside 6, Mısra 11). [*ḥanīfī,]*

ḥānkah: Tekke.

gelmesün bu dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḥāñḳāh-ı sırr-ı 'ışkuñ yolu var erkānı var (Gazel 28, Mısra 4). [*ḥāñḳāh-ı, -ı]*
begüm bir müflise lāyık görürsin cāme-i vaşluñ
felāket **ḥāñḳāhı** içre ben 'uryānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 8). [*ḥāñḳāhı, -ı]*

biz ol mürîd-i bezm-i şafâyuz yakînî kim
pîr-i muğānuñ eşigîdür **hānķāhumuz** (Gazel 70, Mısra 12). [*hānķāhumuz, -muz*]

hār: Hor, hakir, aşağı, bayağı.

haţ-ı ruhsāruñ ider münkesirü 'l-bāl beni
'andelîbüñ uçurur **hār** huzûrın gūyā (Gazel 2, Mısra 6). [*hār,]*
gezer her **hār-ıla** serv-i hırāmānumdan ummazdum
taķıldı her pelîde verd-i hāndānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 1). [*hār-ıla, -ı, -la*]
ne **hār** ile güler oynar o gül-'izār 'aceb
kimüñle şalınur ol serv-i bî-karār 'aceb (Gazel 14, Mısra 1). [*hār,]*
yaşum seyl olmağa bir serv-i hōş-reftār olur bā'ış
ciger kan olmağa ol la'l-i şekker **hār** olur bā'ış (Gazel 22, Mısra 2). [*hār,]*

hār: Diken. II Kötülük, fenalık.

zār oldum idüp yār ile ağıyarı temāşā
şan eyledi bülbül gül ile **hārı** temāşā (Gazel 9, Mısra 2). [*hārı, -ı*]
her **hāra** taķıl gül gibi ben iñleyin bülbül gibi
yas tutayın sünbül gibi sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 13). [*hāra, -a*]

hār eyle-: Dikenli hale getirmek. İfade beyitte "müşkül, sıkıntılı hale getirmek" anlamındadır.

ruhı yanında o servüñ güli yirden yire çal
ey şabā gülleri bülbül gözine **hār eyle** (Gazel 180, Mısra 6). [*hār eyle,]*

hār u hārā: Diken ve mermer.

benüm gibi yā gül-ruhsāruña şürîdedür lāle
gezer küh-ıla deşti **hār u hārālar** mekânıdır (Gazel 46, Mısra 14). [*hār u hārālar, -lar*]

harāb: Yıkıntı, yıkılmış, bakımsız.

āhîr dilā 'imāret-i 'ālem **harābdur**
Aşlı havā vü āteş ü āb ü türābdur (Gazel 44, Mısra 1). [*harābdur, -dur*]
ey hālūmi o zālîm ile bilmek isteyen
zulm-ile yıķdı göñlūmi hālūm **harābdur** (Gazel 45, Mısra 6). [*harābdur, -dur*]
bir kaç tolu içüp yıķılup gitmedin 'adū
yapmaz o gonca göñlūmūzi hālūmūz **harāb** (Gazel 11, Mısra 16). [*harāb,]*

harāb id-: Harap etmek.

ķalbūmi benüm 'ışķ-ı cüvānī ider **harāb**
eyle o nev-cüvānı ilāhī kemāl-i pîr (Gazel 37, Mısra 5). [*harāb ider,]*

harāb it-: Yıkıp dökmek, yok etmek.

dest-i luţfuñ anı şîmden girü ta'mîr ide mi
hāne-i hātırımı seyl-i ğamuñ **itdi harāb** (Gazel 10, Mısra 8). [*harāb itdi,]*
seyl-i ğam **itdi** yakînî dil-i vîrānı **harāb**
tañ mîdur olmasa ger hāne-i ķalbūm ma'mûr (Gazel 40, Mısra 11). [*harāb itdi,]*
ey göñül veh ki seni seyl-i fenā **itdi harāb**
Yıķılup hāne-i şabrum gibi vîrān olduñ (Gazel 101, Mısra 5). [*harāb itdi,]*
mār-ı zülfi niçe demdür ki **harāb itdi** dili
genc-i vaşluñ dahı görmez mi bu vîrāne maķāl (Gazel 118, Mısra 11). [*harāb itdi,]*
yüregūmi kebāb itdūñ yıķup göñlūm **harāb itdūñ**
çün benden ictināb itdūñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 5). [*harāb itdūñ,]*

harābāt: Meyhāne, içkili eğlence yeri // Mānevî aşkın tadıldığı, ilāhî aşk ile sarhoş olunan yer; tekke, dergah, hankah.

bulmağa feyz rāh-ı **ḥarābāta** sālīk ol
bu yolda žāyī ‘ olmaz emek isteyen bulur (*Gazel 55, Mısra 3*). [*ḥarābāta, -a*]
ḥarābāt ehlinüñ erkānını bilmezken ey zāhid
idersin da ‘vī-i ‘irfān olur mı böyle nādānlık (*Gazel 93, Mısra 5*). [*ḥarābāt,]*
olup kūy-ı **ḥarābātuñ** gedāsı cām-ı cem nūş it
bu cā vū salṭanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 9*). [*ḥarābātuñ, -uñ*]
ḥarābātuñ sifāl-i köhnesin tāc idinen mey-keş
gedā iken melāmet kişverine tāc-dār olmış (*Gazel 79, Mısra 3*). [*ḥarābātuñ, -uñ*]

ḥarām: 1.Din kurallarına aykırı olan, dinî bakımdan yasak olan, helal karşıtı. 2. Yasak. 3. Yakışmaz.

ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i **ḥaram**
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh baña (*Gazel 7, Mısra 11*). [*ḥaram,]*

ḥarām eyle-: Bir kimseye bir şeyden umduğu yarar ve rahatı tattırmamak.

bezm-i ezelde la ‘lūñ-ile demler eyledük
dünyāda **eyledüñ** bize ol ‘ālemi **ḥarām** (*Gazel 123, Mısra 8*). [*ḥarām eyledüñ,]*

ḥarām eyleme-: Haram etmemek, Helal.

bir iki gün bu fenā ‘ālemi kılduñ çü maḳām
eyleme kendüñe ‘ış-ı mey-i ḥamrāyı **ḥarām** (*Müseddes 3, Mısra 16*). [*ḥarām eyleme,]*

ḥarām ol-: Bir şeyden gereği gibi yararlanamamak.

ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola **ḥarām ol** ulu dergāh baña (*Gazel 7, Mısra 12*). [*ḥarām ol,]*

ḥarāmī: Haydut, serseri.

gelmeyüp yola döker kan o **ḥarāmī** gamzeñ
mezhebinde meger olmuş dem-i ‘uşşāk ḥelāl (*Gazel 117, Mısra 11*). [*ḥarāmī,]*
derbend-i kākülünde **ḥarāmī** gözinden āh
eksük degül yakīnī müdām ihtirāzumuz (*Gazel 72, Mısra 13*). [*ḥarāmī,]*

ḥarāret: Hararet, sıcak, sıcaklık.

ṭālī ‘ olalı mihr ü maḥabbet didükleri
tāb ü tüvānum aldı **ḥarāret** didükleri (*Gazel 201, Mısra 2*). [*ḥarāret,]*

ḥarāret-i ciger-i tābdār: Yanan ciğerin ateşi.

hırāş-ı ḥātır-ı pür-ḥār-ı yār mı diyeyin
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 2*). [*ḥarāret-i ciger-i tābdār,]*

harc eyle-: Harcamak, tüketmek.

her mehi gördükde naḳd-i eşküñi **harc eyleyüp**
müştērī olma metā ‘-ı vaşla kim hicrānı var (*Gazel 28, Mısra 5*). [*harc eyleyüp,]*

harem: Harem (herkesin girmesine izin verilmeyen yer, sevgilinin mekânı bağlamında).

ḥarem-i kūyı ravza-i firdevs
müntehā kāmēti kıyāmetdür (*Gazel 63, Mısra 5*). [*ḥarem-i, --i*]
ḥaremüñ ravza-i firdevs ruḥuñ verd-i ṭarī
kāmētüñ serv-i sehī sībe müşābih zeḳānuñ (*Gazel 112, Mısra 5*). [*ḥaremüñ, -üñ*]
ey yakīnī **haremin** bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol ulu dergāh baña (*Gazel 7, Mısra 11*). [*haremin, -+in*]

ḥaremüñ kible-i ulü'l-iqbāl
Baht küyüñda bende-i muḳbil (*Gazel 122, Mısra 11*). [*ḥaremüñ, -üñ*]

ḥarem-i küy-i yār: Herkesin girmesine izin verilmeyen yer. İlsevgilinin mahallesinin haremî.

iḥrām-ı 'ışkı giy **ḥarem-i küy-i yāra** git
sa'y it ki ka'be ola her işde penāhumuz (*Gazel 71, Mısra 13*). [*ḥarem-i küy-i, -ı*]

ḥarf: Alfabeyi meydana getiren işaretlerden her biri. II Söz, lâkırdı.

ḥarf atsalar kelāmuma cühhāl ğam yimem
söz ey yakīnī şā'ir-i şīrīn-edādudur (*Gazel 41, Mısra 9*). [*ḥarf,]*

ḥargāh: Büyük çadır, otağ.

şehlerüñ zer-keş otağına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri ḥayme vü **ḥargāh** baña (*Gazel 7, Mısra 6*). [*ḥargāh,]*

ḥār-ı cefā: Eziyet, cefa dikenî.

göl yüzüñçün çekeli bülbül-i dil **ḥār-ı cefā**
tutdı dünyā yüzini āh u figānum muşlī (*Gazel 197, Mısra 9*). [*ḥār-ı cefā,]*
ḥār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ğurābdur (*Gazel 45, Mısra 3*). [*ḥār-ı cefāda,]*
ḥār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı pest
bālā-nişīn-i meclis-i gülşen ğurābdur (*Gazel 45, Mısra 3*). [*ḥār-ı cefāda,]*

ḥār-ı hecr: Ayrılık dikenî.

bu ḥāristān-ı bağ-ı dehr içinde **ḥār-ı hecrüñle**
Yakīnī gibi ey gül var mıdur bir dil-figār olmuş (*Gazel 79, Mısra 9*). [*ḥār-ı hecrüñle, -ünle*]

ḥār-ı muğaylān: Deve dikenî.

bālīn idindi **ḥār-ı muğaylān-ı** küyüñ
ḥaz̤z itmez oldu pister-i semmürdan beden (*Gazel 146, Mısra 3*). [*ḥār-ı muğaylān-ı,]*

ḥār-ı ta'alluk: Yapışmış diken. II. Dünya'nın değişik uğraşları, iş-güç, meşguliyet. İnsanlara ayak bağı olan durum ve hadiseler.

şafāsın pāk-dāmān olmağūñ **ḥār-ı ta'allukdan**
fenā deştinde mecnūn gibi 'uryān olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 5*). [*ḥār-ı ta'allukdan,]*

ḥarīdār: Müşteri, talip, alıcı; âşık, seven.

yūsuf-ı mısr-ı ḥüsn ü behcetsin
n'ola olsam senüñ **ḥarīdāruñ** (*Gazel 106, Mısra 4*). [*ḥarīdāruñ,]*
sīm ü zer ümīdiyle **ḥarīdār** ararlar
itdüm niçe yüz şāhid-i bāzārı temāşā (*Gazel 9, Mısra 9*). [*ḥarīdār,]*
'arz ider nakd-i encüm-i eşki
māh olmuş gibi **ḥarīdāruñ** (*Gazel 105, Mısra 12*). [*ḥarīdāruñ, -üñ*]

ḥarīdār ol-: Müşteri olmak, rağbet etmek.

ḥarīdār olma nakd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥüсне
Yakīnī hecri yād it aşşı itmez şöñ peşimānlık (*Gazel 93, Mısra 9*). [*ḥarīdār olma,]*

ḥarīm: Harem dairesi, harem; bir evin civarı.

gülsâr-ı ‘adn içinde mekân itmeden kaçar
‘âşık **harîmüñ** içre kaçan kim vağan bulur (Gazel 55, Mısra 8). [*harîmüñ, -üñ*]
ser-i küyünde fark olmaz ruhum ferş-i **harîmüñden**
kapuñda eşigüñ taşıyla başum baş berâberdür (Gazel 61, Mısra 9). [*harîmüñden, -üñ, -den*]
harîmüñ ka ‘be nâmuñ aḥmed ü ben anda ḥassân ‘am
şefâ ‘at pertevin cismümde raḥşân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 13). [*harîmüñ, -üñ*]

harîm-i bâğ: Bahçe avlusu.

harîm-i bâğa döşendi harîr-i sebz-i çemen
ki ‘andelîb ile ‘işret kıla gül-i ḥandân (Kaside 3, Mısra 3). [*harîm-i bâğa,]*

harîm-i dergeh: Dergâhının avlusu.

harîm-i dergehüñi büstâna beñzetdüm
nihâl-i kıddüñi serv-i revâna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 1). [*harîm-i dergehüñi, -ni*]

harîm-i harem: Girilmesi yabancıya yasak olan, kutsal tutulan, korunulan yer. II Sevgilinin bulunduğu yer.

ey **harîm-i haremüñ** ka ‘be-i aşḥâb-ı şafâ
sâḥa-i bârgehüñ kıble-i erbâb-ı dürüd (Kaside 5, Mısra 1). [*harîm-i haremüñ,]*

harîr-i sebz-i çemen: Çimenlerin yeşil ipek(ten yatağı).

harîm-i bâğa döşendi **harîr-i sebz-i çemen**
ki ‘andelîb ile ‘işret kıla gül-i ḥandân (Kaside 3, Mısra 3). [*harîr-i sebz-i çemen,]*

hâristân: Dikenlik, çalılık. || Dünya.

bu **hâristân-ı** bâğ-ı dehr içinde ḥâr-ı hecrüñle
Yakîñi gibi ey gül var mıdur bir dil-figâr olmış (Gazel 79, Mısra 9). [*hâristân-ı,]*

has u ḥaşâk: I. Çalı çırpı, çer çöp II. Değersiz, önemsiz kişiler.

yakîñi baḥr-ı ḥâtır tîre olmaz zemm-i a ‘dâdan
keder virmez muḳarrer her **has u ḥaşâk** ‘ummâna (Gazel 172, Mısra 12). [*has u ḥaşâk,]*

has u ḥaşâk-i ğam: Dert çer çöpü II Dert artıkları.

has u ḥaşâk-i ğamdan pāk kılsun vâdî-i ḳalbi
kerem seyl-âbını her cûda cüyân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 11). [*has u ḥaşâk-i ğamdan, -dan*]

hasan-sîret: Güzel ahlaklı. || Ahlakı Hz. Hasan'a benzeyen (kimse).

‘ömer-fazîlet ü bü-bekr-şıdḳ u ‘oşmân-şerm
‘alî-ḥışâl ü **hasan-sîret** ü ḥüseyn-iḥsân (Kaside 6, Mısra 2). [*hasan-sîret,]*

hasan: 1.Çok güzel olan. [Hz. Muhammed’in şâiri olan Hassan bin Sâbit’in ismi olan kelime edebiyâtımızda tevriyeli şekilde kullanılmıştır].

güli şermende kılp ‘ârız-ı alı **hasan ‘uñ**
gönçayı eyledi dem-beste vü lâli **hasan ‘uñ** (Gazel 104, Mısra 1). [*hasan ‘uñ,]*
müjelerle görinen merdüm-i dîdem şanmañ
gözde nakş oldı ḥayâl-i ḥat u ḥâli **hasan ‘uñ** (Gazel 104, Mısra 4). [*hasan ‘uñ,]*
ser-fürü eyleme maḥşerde dilâ tûbâ ‘ya
sâye-güster ola ger kıdd-i nihâli **hasan ‘uñ** (Gazel 104, Mısra 6). [*hasan ‘uñ,]*
yaḳa çāk eyle şafâ bul bürisün cismüñi âh
ka ‘be-veş ‘ışkı-y-ıla giy ḳara şâlî **hasan ‘uñ** (Gazel 104, Mısra 8). [*hasan ‘uñ,]*
‘alevî-vâr ruḥı şevkı-y-ıla pür-süzuz
Yakdı yandurdu bizi tâb-ı cemâli **hasan ‘uñ** (Gazel 104, Mısra 10). [*hasan ‘uñ,]*

lāl olup hayret-ile kıla hezārān şimşād
meyl-i refār ide ger kadd-i nihālī **hasan' uñ** (Gazel 104, Mısra 12). [*hasan' uñ,]*
kıla tākāt kōmadı kıldı hayālī benī zār
ey yakīnī teni mū kıldı hayālī **hasan' uñ** (Gazel 104, Mısra 14). [*hasan' uñ,]*

hasb-ı hāl: Dertleşme II Görüşüp konuşma.

öldükde sebz hattūñ-içün **hasb-ı hālümüz**
şerh itmege zebān ola her bir giyāhumuz (Gazel 71, Mısra 9). [*hasb-ı hālümüz,]*

hāsıl: Husûle gelen, olan, meydana çıkan.

te'ennī ile olur **hāsıl** ey sipihr-i kemāl
irer mi zihnüñe hiç hiddet-ile sür'atde (Kaside 1, Mısra 35). [*hāsıl,]*

hasır: Hasır, hasır otundan örülerek yapılan kilim.

tāc u tahta bir **hasır-ile** sıfālī virmez
başdan ehl-i 'ışk olanlar bī-ser ü sāmān gerek (Gazel 98, Mısra 11). [*hasır-ile, -ile]*

hasm: 1. Düşman. 2. Birine galebe etmeğe çalışan, muhalif, muhasım.

boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük **hasm-ıd** zülfüñ oldı ser-ber kākülün (Gazel 111, Mısra 10). [*hasm-ıd, -ıd]*
zāhiren tığ gibi gerçi ki 'uryānam ben
gerden-i **hasma** velī hañcer-i bürrānam ben (Gazel 145, Mısra 2). [*hasma, -a]*
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük **hasm-ıd** zülfüñ oldı ser-ber kākülün (Kaside 4, Mısra 14). [*hasm-ıd, -ıd]*
bakırın açdı **hasm-ı** bed-mestüñ
olmaz-ımsı şarāb gibi mihek (Gazel 97, Mısra 11). [*hasm-ı,]*

hasret: Bir şeyi çok isteyip, arzulayıp ona kavuşamamaktan gelen üzüntü, özlem.

hasret-i kākülündeýtüz niçe sāl
görmedük anı haylī müddetdür (Gazel 63, Mısra 7). [*hasret-i, --i]*
kayırılmaz ölü-r-isem intizār u **hasret-ile**
hele eşigini cānum çıkınca bekleyeyin (Gazel 160, Mısra 7). [*hasret-ile, -(i)le]*
yiyen esrār-ı ğam-ı **hasreti** lā-ya 'kıl olur
nic' olur hecr-ile cānum aña hayrānam ben (Gazel 145, Mısra 3). [*hasreti, -i]*
hevā-yı hāl-i 'izāruñla nāfe dem-beste
derün-ı ğonca lebün **hasretiyle** toptolu kıan (Gazel 138, Mısra 6). [*hasretiyle, -i, -y, -le]*
hevā-yı hāl-i 'izāruñla nāfe dem-beste
derün-ı ğonca lebün **hasretiyle** toptolu kıan (Kaside 3, Mısra 12). [*hasretiyle, -i, -y, -le]*
zülfüñ elemiñi niçe çeksün bu yakīnī
tāk oldı ğam-ı **hasret-i** ebrün-ıla tākāt (Gazel 20, Mısra 12). [*hasret-i,]*
hasret-i zülf-i dil-āvüzün-ile şeydāyuz
āh kim 'ömrümüzi kapladı bu tül-ı emel (Gazel 118, Mısra 5). [*hasret-i,]*

hasret-i dermān: Deva, çare özlemi.

hasret-i dermānda müşkil derde uğrarsın şakın
ey diyen 'aşık belā kūyında ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 7). [*hasret-i dermānda,]*

hasret-i didār: Yüzünün hasreti.

senün ey nūr-ı hudā **hasret-i didāruñdan**
teb tutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān (Gazel 139, Mısra 7). [*hasret-i didāruñdan, -dan]*

hasret-i kāmēt-i bālā: Sevgilinin (yüce) boyunun özlemi.

hasret-i kâmet-i bâlâñ-ıla öldükde şehâ
varayın cennetde tûbâ'yı der-âgûş ideyin (Gazel 159, Mısra 13). [hasret-i kâmet-i bâlâñ-ıla, -ñ-ıla]

hassân: Hz. Muhammed döneminde yaşayıp peygamber şairi olarak ünlenmiş, Arap şairi Hassan bin Sabit.

eşigi muştafâ'nuñ ka'be-i hâcâtdur ey dil
bu el fâz-ı şafâ-perverd-ile ben anda **hassân'am** (Gazel 124, Mısra 16). [hassân'am, -am]
harîmüñ ka'be nâmuñ aḥmed ü ben anda **hassân'am**
şefâ'at pertevin cismümde rahşân eyle sulṭânüm (Gazel 130, Mısra 13). [hassân'am, -am]
medḥ-i pâşâyı yakînî idelüm vird-i zebân
Muttasıl vaşf-ı muḥammed'dür işi **hassân'uñ** (Gazel 103, Mısra 10). [hassân'uñ, -un]
ey verd-i ḥandân bu nazm-ı pür-ân
güş itse **hassân** eylerdi taḥşîn (Gazel 156, Mısra 18). [hassân,]

hasta: Hasta, l'âşık: 'aşk derdiyle hasta düşmüş kimse.

cevr itdügi için döne döne bu **hastaya**
virdüm sipihre şarşar-ı âhumla inkılâb (Gazel 11, Mısra 5). [hastaya, -y, -a]
aldı mekr ü zulm-ile cânın yakînî **hastanuñ**
çeşm-i ḥün-ḥvâruñ gibi olmuş sitemger kâkülüñ (Gazel 111, Mısra 11). [hastanuñ, -nuñ]
lebüñ bir **hastayı** yad eylese cânâ bulur şıḥḥat
niçün ben mübtelâ-yı derd-i bî-dermânı añmazsın (Gazel 153, Mısra 5). [hastayı, -ı]
gelmeyüp sîneme ben **hastayı** bî-cân itme
a benüm iki gözüm rûḥ-ı revânüm muşlî (Gazel 197, Mısra 7). [hastayı, -ı]
çeşmüñ yakînî **hastayı** itmişdi bî-mecâl
âhü vü kays'a düşmedin ülfet didükleri (Gazel 201, Mısra 13). [hastayı, -ı]
yakînî **hastanuñ** hâlin sorarsa o tabîb-i dil
'acâyib derde uğramış işidenden ırağ olsun (Gazel 162, Mısra 9). [hastanuñ, -nun]
aldı zulm ü mekr-ile cânın yakînî **hastanuñ**
çeşm-i ḥün-ḥvâruñ gibi olmuş sitemger kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 17). [hastanuñ, -nun]
hastalar ḥâlin bilmezsin gözümüñ yaşın silmezsin
derdüme devâ kılmazsın şağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 9). [hastalar, -lar]

hasta gönül: Aşk derdine düşmüş gönül.

seferde kaldı ol ârâm-ı cânım eglendi
bu **hasta gönlümi** yâ ben kimünle egleyeyin (Gazel 160, Mısra 4). [hasta gönlümi,]

hasta vü der-mânde: Hasta ve güçsüz.

yakînî **hasta vü der-mânde** sürdi kapuña yüz
bu derde var-ısa la'lüñ ider aña dermân (Kaside 3, Mısra 25). [hasta vü der-mânde,]

hasta-dil: Gönlü hasta, hasta gönüllü kimse, aşık.

gezerken **hasta-dil** bî-çâre bir 'îsî-dehân buldum
leb-i cân-bâḥşın öpdüm mürde iken tâze cân buldum (Gazel 128, Mısra 1). [hasta-dil,]

hasta-hâl: Hasta halli.

hasta-hâl oldı gönül tâb-ı teb-i hecrüñle
pister-i gâmda yatur derdüñ-ile tep tenhâ (Gazel 2, Mısra 3). [hasta-hâl,]

hasûd: Çok haset eden, kıskanç.

cân gözlerine hâk-i rehi kuhl-ı cilâdur
yâ rab anı sen şakla **hasûduñ** nazarından (Gazel 148, Mısra 12). [hasûduñ, -uñ]

hasr ol-: Toplanmak. II (Sevgilinin) Saçının uçlarına asılı olan gönüller.

zülfinde **haşr olur** niçe dil eylese hırām
budur o serv-quadde kıyāmet didükleri (Gazel 201, Mısra 3). [haşr olur,]

haşre dek: Kıyamete kadar.

dükenmeye elemüm **haşre dek** beyān olsa
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 17). [haşre dek,]

hat: Sevgilinin yüzündeki ince ayva tüyleri.

seni zār iden odur olma **haṭından** gamgīn
yūri ey āh yūri baḥt-ı siyehkāra yapış (Gazel 81, Mısra 1). [haṭından, -ıñ, -dan]
‘ārızuñda ol siyeh **haṭlar** ki vardur fevc fevc
şan ḥabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn (Kaside 2, Mısra 7). [haṭlar, -lar]
dil-i nesīm şehā sünbülün şemīmi ile
Firāk-ı sebz-i **haṭuñla** ser-i benefşe girān (Kaside 3, Mısra 14). [haṭuñla, -uñ, -la]
haṭ-ı ruḥsārūñ ider münkesirü ‘l-bāl beni
‘andelībūñ uçurur ḥār ḥuzūrın gūyā (Gazel 2, Mısra 5). [haṭ-ı,]
haṭ-ı pūr-çin içinde ḥālūñ cın
sebzezār-ı ḥoten ‘de āḥūdur (Gazel 52, Mısra 7). [haṭ-ı,]
haṭ-ı pūr-çin içinde ol ḡazālūñ ḥāl-i miskīni
gūlistān-ı ḥoten ‘de sebze otlar şanki bir āḥū (Gazel 167, Mısra 3). [haṭ-ı,]
gerçi kim dirler anı olmaz-ı cennetde şeb
haṭ nedür gūlzār-ı ruḥsārūñda yā ey ḥūr-ı ‘tīn (Kaside 2, Mısra 34). [haṭ,]
şemīm-i sünbülün ile dil-i nesīm sebük
Firāk-ı sebz-i **haṭuñla** ser-i benefşe girān (Gazel 138, Mısra 4). [haṭuñla, -u, -ñ, -la]
haṭ degül rüyūñda bir ṭāvūs-ı qudsīdür ki ḥaḳ
eylemiş cevlangehin gūlzār-ı firdevs-i berīn (Kaside 2, Mısra 17). [haṭ,]
yā ‘izārūñ tāze pervāzī gūzel bir lāledür
haṭ degüldür devr iden ruḥsārūñı ey nāzenīn (Kaside 2, Mısra 20). [haṭ,]
haṭ degüldür sāye-i perr-i ḥümādur var-ısa
eylemişdür ḥaḳ seni baḥt-ı ḥümāyūna ḳarīn (Kaside 2, Mısra 21). [haṭ,]
kākülün ser-firāz-ı kişver-i nāz
kāmetüñdür ‘alem **haṭuñ** leşker (Gazel 29, Mısra 6). [haṭuñ, -uñ]
sen gülü sürḥ libāsūñ **haṭı** rüşen kıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş dūd (Kaside 5, Mısra 19). [haṭı, -ı]
lebūñde **haṭ** nigīn-i la ‘lde şan ism-i a ‘zamdur
anuñçün emrūñe dil ey perī-peyker müsahḥardur (Gazel 61, Mısra 13). [haṭ,]
kılca cānuñ di perīşānlığın ol ḳazzāza
ḥüsnı evrāḳına **haṭ** bağlamadın şirāze (Gazel 176, Mısra 2). [haṭ,]

haṭ u hāl: Yüzdeki ayva tüyleri ve ben.

müjelerle görinen merdüm-i dīdem şanmañ
gözde nakş oldı ḥayāl-i **haṭ u hāl** ḥasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 4). [haṭ u hāl,]

hatā: 1. Yanlış, yanlışlık. 2. Yanılma.

nişān itdi ḥadeng-i ḡamzesine cism-i ‘uryānı
İşābet itdi mevlā şaklasun anı **haṭālardan** (Gazel 142, Mısra 6). [haṭālardan, -lar, -dan]
düşdük-ise ne var **haṭā-y-ıla**
bu daḥı bir düşüştür üftāde (Gazel 169, Mısra 7). [haṭā-y-ıla, -y-, -ıla]
sen şeh-i ‘işmet ü ben bende-i şāḥib-‘ısyān
benden ey şāḥ **hatā** ‘afv u mürüvvet senden (Gazel 147, Mısra 6). [hatā,]

hatā eyle-: Yanlışlık yapmak, yanılgiya düşmek.

kākülün farḳuñ üzre ḥōş-būdur
müşğden farḳ iden **haṭā eyler** (Gazel 29, Mısra 10). [haṭā eyler,]

hâtem: Mühür.

elünde **hâtemüñi** gördüm ey resül-hışâl
esâs-ı ka'be-i âmâl hâk-i pâyuñdur (*Kaside 1, Mısra 51*). [*hâtemüñi, -üñ, -i*]

hâtem-i cām: Cam mühür.

ey perî **hâtem-i cām-ıla** şafâ bezminde
seni teşhîr iderin şanki süleymân 'am ben (*Gazel 145, Mısra 15*). [*hâtem-i cām-ıla, -ıla*]

haţ-ı ğubâr: Toz hattı (yazısı), Gubari hattı II Sevgilinin ayva tüyleri.

nûr-ı ruĥuñda şanma belürdi **haţ-ı ğubâr**
bir sîm levĥa yazdı ħazâ süre-i duĥân (*Gazel 140, Mısra 5*). [*haţ-ı ğubâr,]*

haţ-ı hōş-bû: (Sevgilinin) güzel kokulu ayva tüyleri.

ol ruĥ-ı al güzel ol **haţ-ı hōş-bû** da güzel
cümleten ĥûb begüm o da güzel bu da güzel (*Gazel 119, Mısra 1*). [*haţ-ı hōş-bû,]*

haţ-ı leb: (Sevgilinin) Lal gibi kırmızı dudaklarının yazısı.

kākülün kim perdedür **haţ-ı leb-i cān-bāĥşuñ**
ĥazret-i 'İsâ' ya şan şuhuf indürür rûĥü 'l-emîn (*Kaside 2, Mısra 31*). [*haţ-ı leb-i,]*

haţ-ı müşg-sāya: Misk kokulu ayva tüyleri.

itdüm du 'ā ki 'ömri dırāz ola zülfinün
dil didi bu du 'āyî **haţ-ı müşg-sāya** kıl (*Gazel 121, Mısra 6*). [*haţ-ı müşg-sāya, -ya*]

haţ-ı ruhsâr: Yanağındaki ayva tüyleri.

eşkümdür eyleyen **haţ-ı ruhsârūñi** 'ayān
peydâ olur buĥâr tōkındukça nâra âb (*Gazel 12, Mısra 3*). [*haţ-ı ruhsârūñi,]*

haţ-ı sebz: Yeşil renkli ayva tüyleri.

haţ-ı sebzine müşâbihdür o ğonca-dehenün
ĥalb-i maĥzûna şafâ virdüĝi budur çemenün (*Gazel 113, Mısra 3*). [*haţ-ı sebzine, -ne*]
o gülün kıldı benefşe **haţ-ı sebzine** yemîn
güşmâl itse 'aceb mi anı gülşende şimâl (*Gazel 117, Mısra 3*). [*haţ-ı sebzine, -ine*]

haţ-ı ser-sebzüñi: (Sevgilinin) Yeni bitmiş ayva tüyleri, sakal ve bıyığı.

gösterür çeşm ü 'izârūñ **haţ-ı ser-sebzüñi** ĥûb
nergis ü lâle imiş çeşm ü çerâĝi çemenün (*Gazel 113, Mısra 7*). [*haţ-ı ser-sebzüñi, -ni*]

hâţuf: Gaipiten gelen iç ses, mucizevi ses II İlâhi gücün sesi; ilham perisi.

zuhûr-ı berĥ-ı **hâţuf** bâ 'is-i bārân olur gūyâ
sirişk-i çeşmüme ol tîĝ-i âteş-bâr olur bâ 'is (*Gazel 22, Mısra 9*). [*hâţuf,]*

hâţur: Gönül, kalp; akıl, zihin.

tañ mıdur olsa yakînî **hâţurumda** inkisâr
k'eyledi seng-i havâdiş şîşe-i ĥalbüm şikest (*Gazel 21, Mısra 11*). [*hâţurumda, -um, -da*]
ĝubâr-ı ĥaţ-ı ruĥı kılca cevır kılmaz-iken
nedür şahîfe-i **hâţırda** bu ĝubâr 'aceb (*Gazel 14, Mısra 4*). [*hâţırda, -da*]

bimār **hâtırın** şora gel ey tabīb-i cān
kim fūrkat eyledi yirūmī pister-i helāk (Gazel 96, Mısra 3). [*hâtırın, -ın*]
emdürüp bu dil-i bimāra lebūn şerbetini
ey tabībūm dimedūn **hâtırını** hoş ideyin (Gazel 159, Mısra 10). [*hâtırını, -ını*]
yakīnī baħr-ı **hâtır** tīre olmaz zemmi-i a‘dādan
keder virmez muķarrer her ĥas u ĥāşāk ‘ummāna (Gazel 172, Mısra 11). [*hâtır,]*
bak **hâtır-ı** pūr-gerdūme rahm eyle rüy-ı zerdūme
bir çāre eyle derdūme şoldum meded şoldum meded (Gazel 25, Mısra 9). [*hâtır-ı, --ı*]
şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine **hâtır**
o şāha cān u gönülden şikeste-beste esīrüz (Gazel 75, Mısra 3). [*hâtır,]*
yapma gönlini her dem ağıyāruñ
hâtırın yıkma ‘āşık-ı zāruñ (Gazel 105, Mısra 2). [*hâtırın, -ın*]
gelmesün ‘ārif-iseñ **hâtırıña** fikr-i me‘āl (Müseddes 3, Mısra 8). [*hâtırıña, -uñ, -a*]

hâtır-nişān ol-: Hatırda kalmak, gönülde yer etmek.

her tīre kim nişān idesin ben kemīneñi
ķalup derūn-ı sīnede **hâtır-nişān ola** (Gazel 6, Mısra 10). [*hâtır-nişān ola, -ola*]

hatt: (Sevgili'nin) yüzündeki ayva tüyleri.

mihre ĥā‘il ebrdür rüyūnda **hatt** ey meh-cebīn
sāye şalmış aħmed’e yā şeh-per-i rūḥu‘l-emīn (Kaside 2, Mısra 1). [*hatt,]*
hattıñı gördükçe ‘aķlum aldurursam vechi var
levḥ-i ĥaddūnde yazılmış inñehū siḥrun mübīn (Kaside 2, Mısra 41). [*hattıñı, -un, -ı*]
hatt-ı pūr-çin içre sen ey ĥāl-i ‘anber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çin‘ūñ ol miskīn ĥazālī sen misin (Gazel 158, Mısra 5). [*hatt-ı,]*

hatt u hāl: (Sevgilinin yanağındaki) ayva tüyleri ve ben.

o muşĥaf-ı ruḥ-ı ferḥunde-fāl ĥaķķıyçūn
hem anı zīnet iden **hatt u hāl** ĥaķķıyçūn (Gazel 164, Mısra 2). [*hatt u hāl,]*

hatt-ı ‘anber: Anber kokulu ayva tüyü.

mūrlardur geldiler mūhr-i sūleymān öpmege
la‘l-i nābuñ devr idüpdür şanma **hatt-ı ‘anberin** (Kaside 2, Mısra 14). [*hatt-ı ‘anberin,]*
ĥızr-ı ĥōş-demdür tutar destinde güyā cām-ı cem
leblerūñ devrinde ey gül-çihre **hatt-ı ‘anberin** (Kaside 2, Mısra 40). [*hatt-ı ‘anberin,]*

hatt-ı ‘arız: (Sevgilinin) yanağındaki ayva tüyleri.

ĥam degül gün günden efzūn olsa **hatt-ı ‘arızuñ**
zerrelerden mihre ĥiç irmez zevāl ey nāzenin (Kaside 2, Mısra 11). [*hatt-ı ‘arızuñ, -uñ*]

hatt-ı la‘l: (Sevgilinin)lal gibi kırmızı dudağının üzerindeki / kenarındaki ayva tüyleri.

ĥuşk-leb ü dil-teşne cān virmek muķarrerdür baña
ĥızr-ı **hatt-ı la‘lūñ** irmezse bi-ke‘sin min ma‘īn (Kaside 2, Mısra 38). [*hatt-ı la‘lūñ,]*

hatt-ı leb: Dudak çizgisi.

bir ĥubār-ı miskdür **hatt-ı lebūñ** kim dest-i şun‘
şan düşürmişdür aña bu la‘lden engüştērin (Kaside 2, Mısra 9). [*hatt-ı lebūñ,]*
ĥızr-ı imān **hatt-ı** rüyūñ ĥızr-ı cān **hatt-ı lebūñ**
yazdı anı ehl-i ‘ışķ içün kirāmen kātībīn (Kaside 2, Mısra 27). [*hatt-ı lebūñ,]*

hatt-ı ruh: Yüzdeki ayva tüyleri.

ğubār-ı **ḥaṭṭ-ı ruḥı** kılca cevır kılmaz-iken
nedür şaḥīfe-i ḥāṭırda bu ğubār ‘aceb (Gazel 14, Mısra 3). [ḥaṭṭ-ı ruḥı,]

ḥaṭṭ-ı ruḥsār: Yüzde çıkan ayva tüyleri.

ey yakīnī **ḥaṭṭ-ı ruḥsārından** ol ‘isī-lebūñ
oldı zāḥir ma‘nī-i min ‘indihī ‘ilmü ‘l-yakīn (Kaside 2, Mısra 43). [ḥaṭṭ-ı ruḥsārından, -dan]

ḥaṭṭ-ı ruḥ: Yanaktaki ayva tüyü.

şerḥ-i sübhānellezī esrā yazar **ḥaṭṭ-ı ruḥuñ**
leyle-i mi‘rāc‘dur zülfi-i siyehkārūñ hemīn (Kaside 2, Mısra 35). [ḥaṭṭ-ı ruḥuñ,]

ḥaṭṭ-ı rüy: Yüzdeki ayva tüyü.

başa çıkmak isteyelden **ḥaṭṭ-ı rüyüñ** yüz bulup
zülfüñi kıldı perīşān oldı muğber kākülūñ (Gazel 111, Mısra 7). [ḥaṭṭ-ı rüyüñ,]
hırz-ı imān **ḥaṭṭ-ı rüyüñ** hırz-ı cān ḥaṭṭ-ı lebūñ
yazdı anı ehl-i ‘ışk için kirāmen kātībīn (Kaside 2, Mısra 27). [ḥaṭṭ-ı rüyüñ,]
başa çıkmak isteyelden **ḥaṭṭ-ı rüyüñ** yüz bulup
zülfüñi kıldı perīşān oldı kāfer kākülūñ (Kaside 4, Mısra 9). [ḥaṭṭ-ı rüyüñ,]
dāne dāne **ḥaṭṭ-ı rüyüñdan** ‘araqlar kim tamar
ebr-i nīsān şān kılar her kaṭresin dürr-i şemīn (Kaside 2, Mısra 5). [ḥaṭṭ-ı rüyüñdan, -dan]

ḥaṭṭ-ı sebz: Yeşil ayva tüyleri.

ḥaṭṭ-ı sebzine müşābihdür o ğonca-dehenūñ
kalb-i maḥzūna şāfa virdügi budur çemenūñ (Gazel 112, Mısra 1). [ḥaṭṭ-ı sebzine,]

ḥaṭṭ-ı siyāh: Siyah ayva tüyü.

perde-i **ḥaṭṭ-ı siyāh** altında lāmi‘dür ruḥuñ
ka‘be içre berķ urur şān nūr-ı ḥayrū ‘l-mürselīn (Kaside 2, Mısra 15). [ḥaṭṭ-ı siyāh,]
mīhr-i rüşendür yakīnī nazmumuñ ma‘nāları
şī‘rümūñ **ḥaṭṭ-ı siyāhı** mağrib olmışdır aña (Gazel 5, Mısra 18). [ḥaṭṭ-ı siyāhı,]

ḥaṭṭ-ı siyeh: Siyah çizgi.

ruḥsārūñ üzre **ḥaṭṭ-ı siyehden** ‘ayān olur
şerḥu buṭūni zāğ ve zūhūrī yakīnī‘yāt (Gazel 18, Mısra 9). [ḥaṭṭ-ı siyehden, -den]

ḥaṭṭ-ı vākūt: Kırmızı renkli yazı.

ḥaṭṭ-ı yākūt-ı lebūñdür cānı teşḥīr eyleyen
bir nigīn-i la‘ldür ki ism-i a‘zam bundadır (Gazel 43, Mısra 5). [ḥaṭṭ-ı yākūt-ı,]

havā: Durum, ortam, çevre, muhit, atmosfer, ambiyans.

güller güler küşāde semen ğonca nāzda
dil-keş çemen laṭīf **havā** rüzgār ḥūb (Gazel 15, Mısra 8). [havā,]
ğam-ı zülfiyle āḥ itdüm gülüp ol ğonca açılmış
belī nāzūk-ṭabī‘at kesb ider sūnbül **havādan** ḥazẓ (Gazel 84, Mısra 6). [havādan, -dan]
āḥir dilā ‘imāret-i ‘ālem ḥarābdur
Aşlı **havā** vü āteş ü āb ü türābdur (Gazel 44, Mısra 2). [havā,]
şuyı bol ra‘nā **havāsı** var sürür-efzā maḥām
gel olalum ḥāne-i mey-ḥānede ehl-i nişest (Gazel 21, Mısra 5). [havāsı, -sı]

havādis: Hadiseler, olaylar; ilgi ile karşılanabilecek haber.

bulma bārān-ı **havādişden** keder seyl-āb-veş
ey yakīnī merdūm-i 'ālī-nazar deryā gerek (*Gazel 98, Mısra 13*). [*havādişden, -den*]

hāver: Güneşin doğduğu taraf, doğu, şark.

hurşiyd-veş yakīnī tūlū 'itse sözlerūñ
encüm gibi görünmeye eş 'ār-ı **hāverī** (*Gazel 200, Mısra 10*). [*hāverī, -i*]

havf: Korku, korkma. havfen korkarak, korku hasebiyle.

göreydi güstehem kabzamda ki şemşir-i bürrānı
önümde cān virürdi **havfdan** yalmanı yalmanı (*Gazel 187, Mısra 2*). [*havfdan, -dan*]
kays üns eyledi vahşiler-ile **havfindan**
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā (*Gazel 1, Mısra 7*). [*havfindan, -ı, -n, -dan*]

havf evle-: Korkmak.

'āşıklara miyānuñ-içün çekme hañçerūñ
havf eylerin ki ortada yok yire kan ola (*Gazel 6, Mısra 4*). [*havf eylerin, -rin*]

havz-ı kevser: Havuz, kevser havuzu.

'aceb mi reşk-i **havz-ı kevser** olsa sākıyā meclis
tolu cām-ı muşaffālarla oldu pür-şafā meclis (*Gazel 77, Mısra 1*). [*havz-ı,]*

hāy: "Ey" manasında kullanılan hitap sözcüğü.

semtiden gel 'azm-i şahrā kılma 'akluñ var-ısa
hāy mecnūn iste gönlūñden ki leylā bundadur (*Gazel 42, Mısra 8*). [*hāy,]*

hāy u hū: Gürültü, patırtı; bilinçsizce yapılan hareket, davranış.

mürde-diller **hāy u hū** kılsun saçuñçün sinede
tekyede lā-büd şeb-i kadr olıcak ihyā gerek (*Gazel 98, Mısra 3*). [*hāy u hū,]*

hayāl: Aslı olmadığı halde zihinde kurulan şey, düş.

za 'ıf idüp dili reşk-i hilālī derviş 'ūñ
beni **hayāl** ide gibi hayālī derviş 'ūñ (*Gazel 115, Mısra 2*). [*hayāl,]*
müjelerle görinen merdūm-i dīdem şanmañ
gözde nakş oldu **hayāl-i** haṭ u hālī ḥasan 'uñ (*Gazel 104, Mısra 4*). [*hayāl-i, --i*]
za 'ıf idüp dili reşk-i hilālī derviş 'ūñ
beni hayāl ide gibi **hayālī** derviş 'ūñ (*Gazel 115, Mısra 2*). [*hayālī, -i*]
hayāl-i kadd-i bülendūñ nihāl-i bāğ-ı cinān
hevā-yı gonca-i la'lūñ bahār-ı 'ālem-i cān (*Gazel 138, Mısra 1*). [*hayāl-i, --i*]
hilāl mışkala-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi nakş ki irmez aña **hayāl** (*Kaside 1, Mısra 6*). [*hayāl,]*
kıyāsın idemez-iken mühendisān **hayāl**
elüm niçe ire tahrīr-i vaf-ı fazluña kim (*Kaside 1, Mısra 65*). [*hayāl,]*
kılca tākāt komadı kıldı **hayālī** beni zār
ey yakīnī teni mū kıldı **hayālī** ḥasan 'uñ (*Gazel 104, Mısra 13*). [*hayālī, -i*]
kılca tākāt komadı kıldı **hayālī** beni zār
ey yakīnī teni mū kıldı **hayālī** ḥasan 'uñ (*Gazel 104, Mısra 14*). [*hayālī, -i*]

hayālāt-ı kelām: Sözüñ hayalleri (sözümün hayalleri, sözlerimdeki hayaller).

nizāmī ger **hayālāt-ı kelāmum** görse nazmumda
diye baña yakīnī ḥusrev-i mülk-i suḥansın sen (*Gazel 150, Mısra 13*). [*hayālāt-ı kelāmum,]*

hayālī beg: Hayali Bey. 16. yüzyıl divan şairi.

ḥayālī beg tūtalum ‘īsī-i devrān-ı mış ammā
kelām-ı rūḥ-baḥşum birle yok baḥş itmege cānı (*Gazel 187, Mısra 5*). [*ḥayālī beg,]*

ḥayāl-i la‘l: Sevgilinin dudağının hayali.

ḥāne-i dilde muḳīm oldı **ḥayāl-i la‘lūn**
şimdi oturdı daḥı yirine cānum muslī (*Gazel 197, Mısra 3*). [*ḥayāl-i la‘lūn,]*
tenhā **ḥayāl-i la‘lūn-ile** şoḥbet itmege
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki kabağumuz (*Gazel 69, Mısra 7*). [*ḥayāl-i la‘lūn-ile, -ile]*

ḥayāl-i muḥāl: İmkansız, olanaksız.

semend-i ḳadrūne irmek senūn **ḥayāl-i muḥāl**
hemān devlet-i zıllinde sen felek-ḳadrūn (*Kaside 1, Mısra 47*). [*ḥayāl-i muḥāl,]*
ḳarāra yok mededüm şabr ise **ḥayāl-i muḥāl**
o serv ise olmaz bād-ı āh-ıla seyyāl (*Müseddes 2, Mısra 9*). [*ḥayāl-i muḥāl,]*

ḥayāl-i zūlf-i cānān: Sevgili saçının hayali.

cān ile ḳıldı **ḥayāl-i zūlf-i cānān** iḥtilāt
itdi cāmasb ile güyā şāh-ı mārān iḥtilāt (*Gazel 83, Mısra 1*). [*ḥayāl-i zūlf-i cānān,]*

ḥayāl-i zūlf-i dōst: Sevgilinin zülüflerinin hayali.

bilmezem her şeb ne sihr eyler **ḥayāl-i zūlf-i dōst**
pür kıılır biñ başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi (*Gazel 198, Mısra 3*). [*ḥayāl-i zūlf-i dōst,]*

ḥayāt bul-: Canlanmak, dirilmek; sıkıntılardan kurtulmak; isteklerine kavuşmak.

bulmuşıdum ‘īsī-i cān-baḥş-ı la‘lūnden **ḥayāt**
ḳılmadın bu ḳāleb-i ḥākī ile cān iḥtilāt (*Gazel 83, Mısra 5*). [*ḥayāt bulmuşıdum, -muşıdum]*

ḥayāt-baḥş: Hayat veren, canlandıran. || Mutluluk veren.

la‘lūn **ḥayāt-baḥş** u müjeñ bā‘ış-i ḥayāt
sūbhāne ḥālīḳu ḥalāḳa‘l-mevte ve‘l-ḥayāt (*Gazel 18, Mısra 1*). [*ḥayāt-baḥş,]*

ḥayāt-efzā: Hayat arttıran, canlandıran.

ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḳatre gül-āb
cām-ı billürda yā āb-ı **ḥayāt-efzāsın** (*Gazel 151, Mısra 10*). [*ḥayāt-efzāsın, -sın]*

ḥayāt-ı cāvidān bul-: Ölümsüz yaşamı bulmak.

belā-yı hecr-ile cān virdi yürken pister-i ḡamda
zülāl-i la‘lini emdüm **ḥayāt-ı cāvidān buldum** (*Gazel 128, Mısra 4*). [*ḥayāt-ı cāvidān buldum, -dum]*

ḥayāt-ı nev: Yeni hayat, taze can.

olup yine eşer-i bād-ı feyz-baḥş ‘ayān
ḥayāt-ı nev bulup ezḥār açdılar a‘yān (*Kaside 3, Mısra 2*). [*ḥayāt-ı nev,]*

ḥayf ki: Ne yazık ki.

ayağı ḥāke batup maḥv olur gitdükçe
bir aḳarsu gibidür **ḥayf ki** ‘ömr-i güzerān (*Gazel 139, Mısra 6*). [*ḥayf ki,]*

ḥayfā ki: Yazık ki!.

o meh geldükçe hālüm görmege şeydālīgum artar
olur aşüfte-dil **hayfā ki** gün geldükçe dīvāne (Gazel 172, Mısra 4). [hayfā ki,]
o meh geldükçe hālüm görmege şeydālīgum artar
olur aşüfte-dil **hayfā ki** gün geldükçe dīvāne (Gazel 171, Mısra 10). [hayfā,]

hayl: Çokça, epeyce, oldukça.

husrev-i mülk-i kemāl oldı yakīnī serverā
hayl-i eş‘ār ile hayli şevket ü ‘unvānı var (Gazel 28, Mısra 12). [hayl-i,]
hayl-i eş‘ār-ıla haylī ‘azamet kesb itdüm
husrev-i nazm olalı şāhib-i dīvānam ben (Gazel 145, Mısra 9). [hayl-i, -i]
husrev-i mülk-i kemāl oldı yakīnī serverā
hayl-i eş‘ār ile **hayli** şevket ü ‘unvānı var (Gazel 28, Mısra 12). [hayli,]
jeng-i hībā-yı bār keder virmez añların
mir‘āt-ı kalbe **hayli** cilā virdi ‘ışk-ı pāk (Gazel 96, Mısra 12). [hayli,]
hayl-i eş‘ār-ıla **hayli** ‘azamet kesb itdüm
husrev-i nazm olalı şāhib-i dīvānam ben (Gazel 145, Mısra 9). [haylī,]

hayl-i melek: Melek zümresi.

sen perī için yahod **hayl-i melek** nāzil olup
ka‘be-i küyüñ ziyāret itdi sultānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 5). [hayl-i melek,]

hayli müddet: Uzun zamandan beri.

hasret-i kākülünñdeyüz niçe sāl
görmedük anı **hayli müddetdür** (Gazel 63, Mısra 8). [hayli müddetdür,]

hayme: Çadır, otağ.

şehlerün zer-keş otağına baş egmem zīrā
yeter āhum şereri **hayme** vü hārgāh baña (Gazel 7, Mısra 6). [hayme,]

hayra: Hayır, hayırlı, faydalı, iyi, iyilik.

hālī ğamıyla yakdı derūnumda tāze dāğ
ol gonca **hayra** girdi uyandurdı bir çerāğ (Gazel 87, Mısra 2). [hayra,]

hayrān: Bir kimse veya bir şey karşısında hayranlık duyan, onu çok beğenen, çok takdir eden kimse.

gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ‘ışku ‘llāh-ıla medhūs u **hayrānam** (Gazel 124, Mısra 4). [hayrānam, -am]
yiyen esrār-ı ğam-ı hasreti lā-ya ‘kıl olur
nic‘olur hecr-ile cānum aña **hayrānam** ben (Gazel 145, Mısra 4). [hayrānam, -am]
bilmedi bir kimse esrār-ı ğamuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-ya ‘kıl olmuş niçe biñ **hayrānı** var (Gazel 28, Mısra 10). [hayrānı, -ı]
ni‘met-i dünyāya şōfi tutmayup şāfi geçer
fıkr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol **hayrānı** gör (Gazel 38, Mısra 4). [hayrānı, -ı]

hayrān it-: Kendine hayran etmek. İl kendinden geçirmek.

işiden yüzünñ esrārını lā-ya ‘kıl olur
sen bu sözlerle yakīnī bizi **hayrān itdün** (Gazel 110, Mısra 12). [hayrān itdün,]

hayrān ol-: Çok beğenmek, kendinden geçmek; bağlanmak.

hayretün var ne ‘aceb hāle döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi **hayrān olduñ** (Gazel 101, Mısra 8). [hayrān olduñ, -dun]
ğamuñ esrārınıñ keyfiyyetin benden su‘āl eyle
ne hāletdür anı ‘ışkuñla **hayrān olmayan** bilmez (Gazel 67, Mısra 8). [hayrān olmayan, -yan]

hayret: Şaşırma, şaşırıp kalma, ne yapacağını bilmeme.

şiddet-i rüzgârdan niçe dil
Gark-ı girdâb-ı bahr-ı **hayretdür** (Gazel 62, Mısra 12). [*hayretdür, -dür*]
hayretüñ var ne ‘aceb hâle döşenmişsin kim
añup esrâr-ı leb-i dilberi hayrân olduñ (Gazel 101, Mısra 7). [*hayretüñ, -üñ*]
hayretinden başın şalar şimşâd
görelî kâmetüñle reftârüñ (Gazel 106, Mısra 5). [*hayretinden, -i, -n, -den*]
görmedüñse deşt-i ğamda kıys-ı zârüñ **hayretin**
vâdî-i hasretde ben mecnûn-ı ser-gerdâñı gör (Gazel 38, Mısra 7). [*hayretin, -in*]
lâl olup **hayret-ile** kıla hezârân şimşâd
meyl-i reftâr ide ger kadd-i nihâli hasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 11). [*hayret-ile, -ile*]

hayretde kal-: Şaşırma, şaşırıp kalmak, ne yapacağını bilmemek.

serv ü şimşâd **kıldı hayretde**
seyr idüp nâzlarla reftârüñ (Gazel 105, Mısra 9). [*hayretde kıldı,]*
ey büt-i sîmîn-beden şüret-gerân-ı deyr-i çîn
kıldılar hayretde la‘l-i gevher-efşânüñ görüp (Gazel 17, Mısra 6). [*hayretde kıldılar, -lar*]

hayr-ı umûr: İşlerin en hayırlısı.

kılaydı emrüne fi‘l-hâl devlet istikbâl
velî meşel-durur eller içinde **hayr-ı umûr** (Kaside 1, Mısra 34). [*hayr-ı umûr,]*

hayrü‘l-mürsel: Hayırların sahibi olan Allah.

perde-i hatt-ı siyâh altında lâmi‘dür ruhuñ
ka‘be içre berķ urur şan nûr-ı **hayrü‘l-mürselin** (Kaside 2, Mısra 16). [*hayrü‘l-mürselin,]*

hazer eyle-: Sakınmak, kaçınmak.

şayha-i şeh-perümüzden **hazer eyler** ‘anķā
bâzû-yı kudrete şehbâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 13). [*hazer eyler,]*

hazret: 1. Şahıs veya kutsal sayılan varlık isimlerinin başına getirilip Farsça isim tamlaması şeklinde kullanılır ve saygı ifâde eder: “Hazret-i Peygamber.” “Hazret-i Kur’an.” 2. Bir büyük zattan bahsedilirken isim yerine kullanılır. 3. (Bilhassa Allah için) Kat, huzur, nezd [Aslında bu anlamda olan kelime, zamanla saygı sözü olarak yukarıda gösterilen şekillerde kullanılır olmuştur].

zengî-i hâl-i ruhuñ vaşfi gülîstânumdur
hazret-i sa‘dî-i şîrâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 8). [*hazret-i,]*
kabûl itdi du‘âmı hamdülillâh **hazret-i** bârî
kolum boynında ol sîmîn-berüñ zerrîn hamâ‘ildür (Gazel 59, Mısra 3). [*hazret-i,]*

hazret-i ‘îsâ: Hz. İsa aleyhisselam.

kâkülüñ kim perdedür hatt-ı leb-i cân-bâhşuñ
hazret-i ‘îsâ‘ya şan şuhuf indürür rûhü‘l-emîn (Kaside 2, Mısra 32). [*hazret-i ‘îsâ‘ya,]*

hazret-i mennân: Allah Hazretleri, Cenab-ı Hakk.

yaķînî lâf u güzâfî ķo eyle şâha du‘â
niyâza kıldur elüñ süy-ı **hazret-i mennân** (Kaside 3, Mısra 30). [*hazret-i mennân,]*

hazret-i şâh-ı şehîdân: Şehitlerin kıymetli sultanı. || Hz. Hüseyin.

‘aceb mi kuhl iderse gerdümi hürşiyd-i ‘âlem-tâb
ğubâr-ı âsitân-ı **hazret-i şâh-ı şehîdân** (Gazel 124, Mısra 10). [*hazret-i şâh-ı şehîdân, -am*]

hazz: Bir şeyin insana verdiği hoş giden tatlı duygu, zevk.

naşīb olmazsa sürmek cām-ı la'ī dil-rübādan **hazz**
ne mümkindür alam sākī şarāb-ı dil-güşādan **hazz** (Gazel 84, Mısra 1). [hazz,]
naşīb olmazsa sürmek cām-ı la'ī dil-rübādan **hazz**
ne mümkindür alam sākī şarāb-ı dil-güşādan **hazz** (Gazel 84, Mısra 2). [hazz,]
şafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yūri sa'y it dilā almağa 'ömr-i bī-vefādan **hazz** (Gazel 84, Mısra 4). [hazz,]
gam-ı zūlfüyle āh itdüm gülüp ol gonca açılmış
belī nāzūk-ṭabī' at kesb ider sūnbül havādan **hazz** (Gazel 84, Mısra 6). [hazz,]
mey-i la'ī revān-baḥşuñ gibi yok **hazz**-ı rūḥānī
'acebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan **hazz** (Gazel 84, Mısra 8). [hazz,]
geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçize
Yakīnī şād oldı eyledi o merḥabādan **hazz** (Gazel 84, Mısra 10). [hazz,]

hazz id-: Hoşlanmak, zevk almak.

hazz ider cebhe-i tābānuña dil bakmaqdan
gūyiyā ebr-i sefid içre meh-i ğarrāsın (Gazel 151, Mısra 3). [hazz ider,]

hazz it-: Hoşlanmak, zevk almak.

bālīn idindi hār-ı muğaylān-ı kūyuñı
hazz itmez oldı pister-i semmürdan beden (Gazel 146, Mısra 4). [hazz itmez,]

hazz-ı rūḥānī: Manevi zevk.

mey-i la'ī revān-baḥşuñ gibi yok **hazz-ı rūḥānī**
'acebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan **hazz** (Gazel 84, Mısra 7). [hazz-ı rūḥānī,]

hebāen mensūr: Boşuna olarak. Faydasız yere dağılmış.

gird-bād aldı gubār-ı tenümi kūyuñdan
bunca ṭul-ı emelüm oldı **hebāen mensūr** (Gazel 40, Mısra 8). [hebāen mensūr,]

hecr: Ayrılık ile.

ol perī **hecr-ile** ister seni berbād itmek
ḥāk-i rāhı olagör tūt ki süleymān olduñ (Gazel 101, Mısra 3). [hecr-ile, --ile]
bu yakīnī gibi 'ömrüm beni mehcūr itme
geçmesün **hecr-ile** 'ömr-i güzerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 18). [hecr-ile, --ile]
derd ü belā vü cevri ü sitem **hecr** ü ḥüzn ü gam
memlūküm oldı pādīşeh-i heft-kışverem (Gazel 126, Mısra 3). [hecr,]
yiyen esrār-ı gam-ı ḥasreti lā-ya'kıl olur
nic'olur **hecr-ile** cānum aña ḥayrānam ben (Gazel 145, Mısra 4). [hecr-ile, -ile]
sen dürr-i pākī görmeyeli çeşm-i eşk-bār
ṭūfāna virdi **hecr-ile** bu baḥr-ı aḥzārı (Gazel 200, Mısra 8). [hecr-ile, -ile]
ḥarīdār olma naqd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥüsne
Yakīnī **hecri** yād it aşşı itmez şoñ peşimānlık (Gazel 93, Mısra 10). [hecri, -i].
ḥālīş oldum püte-i **hecrüñde** nār-ı şevk-ıla
mağribī dīnārdur ruḥsār-ı zerdüm gūyiyā (Gazel 5, Mısra 11). [hecrüñde, -(ü)ñ, -de]
hecrüñde her dem ehl-i hevā āh u vādādur
bād-ı hevāsı manşib-ı 'ışkuñ ziyādedür (Gazel 41, Mısra 1). [hecrüñde, -(ü)ñ, -de]
kāmetüñ **hecrinde** 'azm itdi belā şahrāsına
sīnem üzre her elif bir reh-güzārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 5). [hecrinde, -i, -ñ, -de]
ḥasta-ḥāl oldı gönül tāb-ı teb-i **hecrüñle**
pister-i gamda yatur derdün-ile tep tenhā (Gazel 2, Mısra 3). [hecrüñle, -üñ, -le]

hecr-i miyān: Sevgilinin belinden ayrı olma.

‘adem mülkine gitmiş ey perî **hecr-i miyānuñla**
Yakînî’nüñ vücūdından ne nām u ne nişān buldum (Gazel 128, Mısra 9). [*hecr-i miyānuñla,]*

hecr-i yār: Sevgilinin ayrılığı, sevgiliden ayrı kalma.

ebrûsı fikri kıddümi kıldı kemer-mişāl
tāk oldı **hecr-i yār-ıla** tākāt didükleri (Gazel 201, Mısra 12). [*hecr-i yār-ıla, -ıla]*

hedef: Nişan alınan yer, nişangâh.

zahm-ı derûna nâvek-i müjgân gelür geçer
güyâ **hedef-durur** aña peykân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 2). [*hedef-durur, -ur]*

hedef-i tîr-i cefâ: Cefa oklarının hedefi.

ten-i pâ-mâlûmi itdüñ **hedef-i tîr-i cefâ**
tañ midur qalmaz-ısa nām u nişānum muşlî (Gazel 197, Mısra 11). [*hedef-i tîr-i cefâ,]*

heft-kişver: Yedi iklim.

derd ü belâ vü cevî ü sitem hecr ü hüzn ü ğam
mamlûküm oldı pâdişeh-i **heft-kişverem** (Gazel 126, Mısra 4). [*heft-kişverem, -em]*

helâk: Mahvetmek, perişan etmek, yok etmek.

bîmâr hâtırın şora gel ey tabîb-i cân
kim fûrkat eyledi yirümi pister-i **helâk** (Gazel 96, Mısra 4). [*helâk,]*

helâk evle-: Mahvetmek, perişan etmek.

ey câme-i siyâh giyen şâh-ı hışm-nâk
çaprâst dügmelerle beni **eyledüñ helâk** (Gazel 96, Mısra 8). [*helâk eyledüñ, -dün]*
ğayrıyı ihyâ idüp her dem beni **eyler helâk**
sözlerüñ ‘îsî-i devrân olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 7). [*helâk eyler,]*

helâk id-: Helak etmek, öldürmek.

seng-i mezârumuz kıla şemşîr-i ‘ışkı tîz
ğamzeñ **helâk iderse** bizi ey kaşı hilâl (Gazel 116, Mısra 8). [*helâk iderse, -erse]*
nazar it ey kaşı yâ cânına geçdi ğamzeñ
bu yakînî’yi **helâk itmesün** iğmâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 12). [*helâk itmesün,]*

helâk kıl-: Mahvetmek, yok etmek.

bir dem ol hünî baña rahm itmeyüp **kıldı helâk**
қанlar ağla dem-be-dem ey çeşm-i pür-hün üstüme (Gazel 181, Mısra 5). [*helâk kıldı,]*

helâl ol-: Bunu hak etti, bu ona lâyıktır.

gelmeyüp yola döker қan o ҳarāmî ğamzeñ
mezhebinde meger **olmuş** dem-i ‘uşşâk **helâl** (Gazel 117, Mısra 12). [*helâl olmuş,]*

hele: Bir kimse veya şey diğer kimse veya şeylerin içinde ayrıca belirtilmek istendiği zaman bunu ifade eden kelimenin başına veya sonuna getirilir, özellikle, bilhassa, bâhusus, her şeyden önce.

ey yakînî sen **hele** şal şâhbâz-ı himmetüñ
ola şâyed ol tezerv-i bâğ-ı hüsn ü ân şikâr (Gazel 27, Mısra 13). [*hele,]*
kayırılmaz ölür-isem intizâr u hasret-ile
hele eşigini cânım çıkınca bekleyeyin (Gazel 160, Mısra 8). [*hele,]*

alduñsa tırüñi n'ola mecrüh sineden
peykânlaruñ yürekdedür ey kaşı yâ **hele** (Gazel 179, Mısra 4). [hele,]

helvâ: Un veya unlu maddelerle şeker ve yağdan yapılan, muhtelif şekil ve çeşitleri olan tatlı.

zevk-ı **helvâdan** elezdür bize bu ni'met-i hûb
ki miyâna gele bir lebleri pâlüde güzel (Gazel 119, Mısra 11). [helvâdan, -dan]

hem: "Aynı zamanda, ayrıca " anlamlarına gelen bağlaç.

çemende kadd-i bülendüñ çenârı pest itdi
hem itdi nergisi bîmâr çeşm-i fettânuñ (Gazel 102, Mısra 12). [hem,]
âşüfte oldum rüyuña **hem** zülf-i 'anber-büyuña
dermân arayı küyuña geldüm meded geldüm meded (Gazel 25, Mısra 3). [hem,]
muğber olduñ **hem** perişân-rüzgâr ey gird-bâd
zülf-i yâruñ 'âşık-ı şürîde-hâli sen misin (Gazel 158, Mısra 9). [hem,]
o muşhaf-ı ruh-ı ferhunde-fâl hakkıyçün
hem anı zînet iden hatt u hâl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 2). [hem,]
hümâ-yı 'arş-pervâzam bülend-âvâz şehbâzam
şeker-hâ tütüyem **hem** bülbülem güyâ suhan-dânam (Gazel 124, Mısra 6). [hem,]

hem hem: Her ikisi de geçerli olan iki durumu anlatan bağlaç.

cân ü dil mahzûn olup âh itseler her dem n'ola
ey perî zülfüñ gamı **hem** andadur **hem** bundadur (Gazel 43, Mısra 8). [hem hem,]
sedd it çemen-i hattüñ-içün eşk-i revânüm
hem câna şafâlar vire **hem** yârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 8). [hem hem,]

hemân: "Derhal, çabucak, hemen, hiç vakit geçirmeden" anlamlarında zarf.

şeh-süvârum bu yakîni'nüñ degül sâde **hemân**
niçe ser gâltân olur bu zülf çevgânuñ görüp (Gazel 17, Mısra 15). [hemân,]
firāk iderse de pîr eyle vaşf kâmetini
Yakîni egri otur söyle tek **hemân** toğru (Gazel 168, Mısra 8). [hemân,]
livâ-yı husrev-i hâver 'ayân olunca **hemân**
alâ-yı leşker-i şeb oldı mün'adım fi'l-hâl (Kaside 1, Mısra 13). [hemân,]
semend-i kadrüne irmek senüñ hayâl-i muhâl
hemân devlet-i zıllinde sen felek-kadrün (Kaside 1, Mısra 48). [hemân,]
vefâ itmezse n'ola ger şolağ-zâde 'alî bâlî
kulı kurbânıyam anuñ **hemân** dünyâda sağ olsun (Gazel 162, Mısra 8). [hemân,]
bâğ-ı 'âlemde **hemân** adı büyük tûbâ'nuñ
hem-ser olmağa senüñle gelemes meydâna (Gazel 173, Mısra 7). [hemân,]
gamuñdan şâd olup def'-i gam itmek
hemân ben 'âşık-ı nâ-şâda geldi (Gazel 192, Mısra 4). [hemân,]

hemânâ: Güya, sanki, tıpkı.

leb-i la'lüñ leâfette söz açsa ruh-perverdür
hemânâ ol büt-i 'îsî-nefes ruh-ı muşavverdür (Gazel 61, Mısra 2). [hemânâ,]

hem-cenâh: Denk, eşit.

her zağanla ol perî-ruh **hem-cenâh** olmak neden
çünkü olmaz zâğa şehbâz-ı hümâ-cevlân şikâr (Gazel 27, Mısra 9). [hem-cenâh,]
fezâ-yı 'arşdayuz **hem-cenâh-ı** tâ'ir-i kudstüz
bülend-mertebe bâzuz hümâ-yı sidre-mesîrüz (Gazel 75, Mısra 5). [hem-cenâh-ı,]

hem-dem: Sırdaş, yakın arkadaş.

fürkât deminde çeşmümüz ile kan ağlaruz
ol mürde-i fütâdeye gurbetde **hem-demüz** (Gazel 73, Mısra 6). [hem-demüz, -üz]
ola ki mihr yüzün göstere şehir gerdün
şabâha dek bu gece **hem-dem-i** figân olayın (Gazel 154, Mısra 8). [hem-dem-i,]
soñ demümdür o serve irmedüm âh
hem-demüm âh u vâ-durur her gâh (Gazel 183, Mısra 2). [hem-demüm, -üm].
verdün kulağı berg idüğün bilse ‘andelîb
neylerdi böyle **hem-dem-i** âh u figân olup (Gazel 16, Mısra 8). [hem-dem-i,]
rind-i bezm-i ‘ışk iseñ ol **hem-dem-i** âh u enîn
çağırup bu şavtı söyler sâzlar şanma tanîn (Gazel 155, Mısra 1). [hem-dem-i,]

hem-hâne: Dost, arkadaş; ev arkadaşı olmak.

dil-i dīvāneme olmaz o perî **hem-hâne**
Başmadı gitti kâdem dâ’ire-i imkâna (Gazel 173, Mısra 1). [hem-hâne,]

hemîn: “Yerine göre, ancak, hemen, her zaman” vb. anlamlar ifâde eden bir çeşit doldurma kelime.
şerh-i sübhânellezî esrâ yazar hatt-ı ruḥuñ
leyle-i mi ‘râc’ dur zülf-i siyehkârûñ **hemîn** (Kaside 2, Mısra 36). [hemîn,]
yâd-ı la ‘lûñde kenâr-ı çeşm-i deryâ-bârda
Şâh-ı mercân oldu hûn-âlûde müjgânum **hemîn** (Gazel 155, Mısra 12). [hemîn,]

hemîşe: "Daima, her zaman, sürekli, hep." anlamında zarf.

Tasavvuf ehli Ḥudâ’dan dilerse zîkr-i cemil
hemîşe nâmuñı zîkr itsün ey sipihr-i cemâl (Kaside 1, Mısra 55). [hemîşe,]

hem-nişîn: Can dost/teklifsiz arkadaş.

karîn olmak saña ey kaddi tûbâ bâğ-ı kûyuñda
cinânda **hem-nişîn-i** hûr u rıdvân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 8). [hem-nişîn-i, --i]

hem-pehlû: Yan yana, omuz omuza; birlikte.

sitâre olmaz-ısa âfitâba **hem-pehlû**
nedür ya mihr-i ‘izârında ḥâlî dervîş’üñ (Gazel 115, Mısra 5). [hem-pehlû,]

hem-râz: Sırdaş, dost.

ey yakînî ne bilür şānumuz erbâb-ı şuver
‘ârif-i vahdetde **hem-râz** ki dirlir o bizüz (Gazel 76, Mısra 16). [hem-râz,]

hem-reh: Yol arkadaşı, yoldaş.

hem-rehüm hıızr-ı hüdâ peyk-i zafer rāh-berüm
kaçan irişse gerek zāhid-i gümrāh baña (Gazel 7, Mısra 7). [hem-rehüm, -üm]
var-ısa mağrîbe ey şāh-ı dil-âver seferüñ
hem-rehüñ hıızr-ı hüdâ peyk-i zafer rāh-berüñ (Gazel 114, Mısra 2). [hem-rehüñ, -üñ]
hem-rehüm nâledür benüm çün zil
cām-ı gûşşayla olmışam kanzil (Gazel 122, Mısra 1). [hem-rehüm, -üm]

hem-sāye: Komşu II bir arada olma, hiç ayrılmama.

evc-i rif atde aña olmağ-ıla **hem-sāye**
ebr-i nîsân-ıla yeksân ola mı pāye-i dūd (Kaside 5, Mısra 15). [hem-sāye,]

hem-ser: Arkadaş, dost, kafadar.

ehl-i idrāke derddür **hem-ser**
ehl-i derd ol gerekse serde külāh (Gazel 183, Mısra 7). [hem-ser,]

hem-ser ol-: Eş değer, aynı olmak.

bāğ-ı 'ālemde hemān adı büyük tūbā' nuñ
hem-ser olmağa senüñle gelemez meydāna (*Gazel 173, Mısra 8*). [*hem-ser olmağa, -ğa*]

hem-sifāl: İçki/meyhane arkadaşı.

icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla **hem-sifāl** olsun
Yakīnī bendeñe bir manşib ihsān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 17*). [*hem-sifāl,*]
seg-i kūyuñla **hem-sifāl olmağ**
ulu ni' met büyük sa'ādetdür (*Gazel 64, Mısra 3*). [*hem-sifāl olmağ, -mak*]

hem-vār olma-: Düzgün, muntazam, uygun olmamak.

işleri gün gibi rüşen buña **hem-vār olmaz**
en haķākatlısı üç gün birine yār olmaz (*Müseddes 1, Mısra 31*). [*hem-vār olmaz,*]

hem-vāre: Daima, her vakit, her zaman.

her kim olmasa dergehünde gedā
ire **hem-vāre** aña reddu'llāh (*Gazel 183, Mısra 6*). [*hem-vāre,*]

hem-zebān: Aynı dili konuşan, lisanları aynı olan.

gölşen-i kūy-ı yārda yok baña **hem-zebān** olur
bülbül ey yakīnī ben bencileyin hezār yok (*Gazel 95, Mısra 11*). [*hem-zebān,*]

hengām: Vakit, zaman, mevsim.

hengām lāle devr gül eyyām 'ış ü nüş
bülbül nedīm ü bezm çemen lālezār hūb (*Gazel 15, Mısra 3*). [*hengām,*]

henüz: Şimdiye kadar, bu āne dek; daha, yeni, hâlâ; ancak.

peykānlaruñ derünuma işler geçer **henüz**
Zahmum anuñla tırmayup eyler mu'āmele (*Gazel 179, Mısra 7*). [*henüz,*]

hep: "Bütün, hepsi" anlamında belgesiz sıfat.

rüz-ı şümārda alurñ **hep** hisābını
sā'at-be-sā'at itme baña cevri-bi-hisāb (*Gazel 11, Mısra 7*). [*hep,*]
halk mir'āt-ı ruḥ-ı dilbere nāzırdur **hep**
korḳarın göz dege sen şakla nazardan yā rab (*Gazel 13, Mısra 1*). [*hep,*]
del tıḡuñ-ıla baḡrını mecrūḥ göñlümün
yüz döndürse zecrūñi **hep** ben gedāya kıl (*Gazel 121, Mısra 10*). [*hep,*]
ruḥum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña **hep** reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen (*Gazel 150, Mısra 2*). [*hep,*]
ḡoncalar **hep** saña eyler ser-fürü ey serv-ḳadd
bāğ-ı hüsnuñ ser-firāz olmuş nihālī sen misin (*Gazel 158, Mısra 7*). [*hep,*]
benüm her beytümü iz'ān idüp ikān ider-iseñ
bulursın anda **hep** ma'nā-yı külliyyāt-ı ḥākānī (*Gazel 187, Mısra 12*). [*hep,*]
ben zelil olmaz-idüm düşmese fūrkat senden
senden oldı baña **hep** bunca mezellet senden (*Gazel 147, Mısra 2*). [*hep,*]

her: "Bütün, her bir" anlamında belgisiz sıfat.

geh belā sengin atarsın dile geh tır-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey ḳaşları yā (*Gazel 2, Mısra 2*). [*her,*]

her tîre kim nişân idesin ben kemîneñi
 ƙalup derûn-ı sîne de ƣatır-nişân ola (*Gazel 6, Mısra 9*). [her,]
 gördi hücum-ı seyl-i sirîşküm ziyâdedür
her mevc tutdı sâhil-i deryâda bir kenâr (*Gazel 26, Mısra 4*). [her,]
her zağanla ol perî-ruh hem-cenâh olmak neden
 çünkü olmaz zâga şehbâz-ı hüma-cevlân şikâr (*Gazel 27, Mısra 9*). [her,]
 murğ-ı 'ışkı sayd ümîdin itmesün **her** bü'l-heves
 hiç olur mı peşseye 'anķā-yı 'ālî-şân şikâr (*Gazel 27, Mısra 11*). [her,]
her mehi gördükde naķd-i eşküñi ƣarc eyleyüp
 müştērî olma metâ'-ı vaşla kim hicrânı var (*Gazel 28, Mısra 5*). [her,]
 ben belâ vü ƣuşsa vü cevve nihâyet bulmadum
 gerçi dirler **her** belânun 'âkıbet pâyânı var (*Gazel 28, Mısra 8*). [her,]
 ey yakîñî ten-i mecrûhdaki **her** zaħmum
 zû'l-feķâr-ı müjesinden o şehûñ ƣan aġlar (*Gazel 30, Mısra 9*). [her,]
 şadâ peydâ degüldi daħı **her** vâdide cûlardan
 benüm deryâ gibi 'ışķuñla pür-cüş olduġum demler (*Gazel 35, Mısra 9*). [her,]
 kâşķi meyl itmesem **her** serv-i ƣoş-reftâra hiç
 sâye-veş üftâde-dil olmaz-ıdı âvâre hiç (*Gazel 24, Mısra 1*). [her,]
 sînemdeki **her** dâġ açılıp bir güle döndi
 ol serv ne var itse bu gülzârî temâşâ (*Gazel 8, Mısra 7*). [her,]
 cism-i bârîküm pür itdi dâġlarla **her** elif
 ey yakîñî bir nihâl-i berg ü bârum var yeter (*Gazel 36, Mısra 9*). [her,]
 def'-i ƣarâret eyleyemezsin zamânen
her sū şarâb gördiġün ey dil serâbdur (*Gazel 44, Mısra 8*). [her,]
 dil-i meyyâldendür zârumuz **her** serve meyl eyler
 bizüm ol zâlim-i bi-dâddan feryâdumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 3*). [her,]
 ƣuzûrından ayırdı 'ışķı yâruñ bî-ƣuzûr oldum
 şoñında **her** ƣuzûruñ ey yakîñî bir belâ vardur (*Gazel 51, Mısra 14*). [her,]
 eşigün yaşdanuban ey saçı leylî **her** şeb
 şanma kim 'aşık-ı mecnûnuñı yabanda yatur (*Gazel 56, Mısra 5*). [her,]
 leb-i şîrîn-i şekker-bâruñun tekrâr ider vaşfin
 Yakîñî'nün anuñçün **her** sözü kand-ı mükerrerdür (*Gazel 61, Mısra 12*). [her,]
 zencîr-i 'ışķa baġlanalı ģâk-i sîne de
her dâġ oldı gül gibi açıldı bâġumuz (*Gazel 69, Mısra 10*). [her,]
 iħrâm-ı 'ışķı giy ģarem-i kūy-ı yâra git
 sa'y it ki ka'be ola **her** işde penâhumuz (*Gazel 71, Mısra 14*). [her,]
 gül-ruħuñ şevķına **her** şubħ oluruz zemzeme-ġir
 bûlbûl-i gülşene dem-sâz ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 11*). [her,]
 yakîñîñün 'aceb mi 'âķl u fikri târ-mâr olsa
 işitdüm ol perîñün zülfinün **her** târî mâr olmış (*Gazel 80, Mısra 10*). [her,]
 ne biter ellenilen verd-i ƣarîdan ey dil
 bâġ-ı dehr içre biter **her** gül-i pür-ģâra yapış (*Gazel 81, Mısra 8*). [her,]
 mühr idüp 'aks-i leb-i yârî süleymân yine
her perî-peykeri efsün ile teşġir itmiş (*Gazel 82, Mısra 6*). [her,]
 anuñ devrinde batdı yıldızı **her** mâh-ruħşaruñ
 güzellik burcunuñ mihr-i cihân-ârâsıdur yûsuf (*Gazel 89, Mısra 3*). [her,]
 ƣarîdâr olma naķd-i cân-ıla **her** yûsuf-ı ģüsne
 Yakîñî hecri yâd it aşşı itmez şoñ peşimâñlık (*Gazel 93, Mısra 9*). [her,]
her seģer ģile-ile zülf-i nigâr oġşamaġa
 cest-bâz olmaya hiç bād-ı seģerden nâzûk (*Gazel 99, Mısra 5*). [her,]
 câme-i vaşluñı **her** 'ûra görüp erzânî
 tekke-i ģamda bu abdâluñı 'uryân itdün (*Gazel 110, Mısra 5*). [her,]
 ey yakîñî diyemez ƣançerinün ģiddetini
 olsa **her** bergi zebân süsen-i saġn-ı çemenün (*Gazel 112, Mısra 10*). [her,]
 evc-i iķbâle hümasın yûri pervâz eyle
 himmet ü nuşret ola **her** yañadan bâl ü perün (*Gazel 114, Mısra 6*). [her,]
 var ey gedâ seg-i kūyına iltiyâm eyle
 tevâzu'-ıla gerek **her** ģuşâli dervîş'ün (*Gazel 115, Mısra 12*). [her,]
 ey yakîñî etegin çekse **her** âlâyîşden
 serv-veş ser-keş olup olmasa âlûde güzel (*Gazel 119, Mısra 13*). [her,]

ruḥuñçün **her** kelāmum gülbin-i bāğ-ı leṭāfetdür
 ma‘ānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ḥandānam (Gazel 124, Mısra 11). [her,]
 kāşki cismümde yüz biñ dide peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem (Gazel 127, Mısra 2). [her,]
 kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
 zūlfūñ-içüñ **her** birin mecnūn-ı şeydā eylesem (Gazel 127, Mısra 6). [her,]
 kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem (Gazel 127, Mısra 8). [her,]
 kāşki ka‘be kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
 her nefesde nūr-ı dīdārūñ temennā eylesem (Gazel 127, Mısra 10). [her,]
 gezer **her** ḥār-ıla serv-i ḥırāmānumdan ummazdum
 taķıldı **her** pelīde verd-i ḥandānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 1). [her,]
 gezer **her** ḥār-ıla serv-i ḥırāmānumdan ummazdum
 taķıldı **her** pelīde verd-i ḥandānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 2). [her,]
 raķīb-i ehrimenler da‘vetinden kaçmayup hergiz
 varup **her** dīve rām olmuş perī-şānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 4). [her,]
 gezer meh gibi hercāyī olup **her** gice şehir içre
 kılur **her** cāyı rüşen mihr-i raḥşānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 5). [her,]
 gezer meh gibi hercāyī olup **her** gice şehir içre
 kılur **her** cāyı rüşen mihr-i raḥşānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 6). [her,]
 ḥas u ḥāşāk-i ḡamdan pāk kılsun vādī-i ḡalbi
 kerem seyl-ābını **her** cūda cūyān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 12). [her,]
 ḡametūñ hecrinde ‘azm itdi belā şahrāsına
 sīnem üzre **her** elif bir reh-güzārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 6). [her,]
 var-ısa bencileyin ‘āşık-ı dīdārūñdur
 kūyuñuñ **her** tarafını ṭolanur āb-ı revān (Gazel 139, Mısra 4). [her,]
 şoyunsa girse ḥammāma kaçan ol serv-i sīmīn-ten
 anı seyr itmege **her** cām olur bir dīde-i revzen (Gazel 143, Mısra 2). [her,]
 her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengīn terdür
 gülşen-i ma‘rifete murğ-i ḥōş-elḥānam ben (Gazel 145, Mısra 13). [her,]
 ol māh ‘arza kıldı çü billūrdan beden
 ḡaldurdu baş görmege **her** sūrdan beden (Gazel 146, Mısra 2). [her,]
 pençe-i mercāna ger yāķūt-ı la‘lūnsüz baķam
 çeşm-i ḥūn-bāra olur **her** şāḥı mīl-i āteşīn (Gazel 155, Mısra 4). [her,]
 her tarafda piyāleler dönsün
 ḥırmen-i ‘aķlı virelüm bāda (Gazel 169, Mısra 5). [her,]
 yāķīñi eyleyelden yaşımı bir la‘l-leb deryā
 dönüpdür **her** müjem ḡan-ıla yir yir şāḥ-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 14). [her,]
 yāķīñi baķr-ı ḡatır tīre olmaz zemmi a‘dādan
 keder virmez muķarrer **her** ḡas u ḡāşāk ‘ummāna (Gazel 172, Mısra 12). [her,]
 ey yāķīñi lebi vaşfin idemezsin o mehūñ
 her sözüñ ‘tīsī cān-baḡşdan ilhām olsa (Gazel 175, Mısra 14). [her,]
 gūlistān-ı ma‘ānīdür ruḥuñ vaşfinda **her** beytüm
 benem gūlzār-ı nazmuñ tāze bitmiş verd-i ḥandānı (Gazel 187, Mısra 9). [her,]
 benüm **her** beytūmi iz‘ān idüp īkān ider-iseñ
 bulursın anda hep ma‘nā-yı külliyāt-ı ḡāķānī (Gazel 187, Mısra 11). [her,]
 meh-i sipihr-i kemālüz ‘uṭārid-i eflāk
 yazar şāḥīfe-i ḡurşīyde **her** kelāmumızı (Gazel 189, Mısra 8). [her,]
 dāne dāne ḡaṭṭ-ı rūyuñdan ‘araķlar kim ṭamar
 ebr-i nīsān şān kılur **her** ḡaṭresin dürr-i şemīn (Kaside 2, Mısra 6). [her,]
 ḡadr-i ‘ālīne degül ḡayrı maḡādīm sezā
 şānma **her** şāḡşa maḡall ola maḡām-ı mahmūd (Kaside 5, Mısra 12). [her,]
 ne vücūdi ola **her** peşşe-i nāķizūñ kim
 eyleye ḡāf da ‘anķā-y-ıla da‘vā-yı vücūd (Kaside 5, Mısra 13). [her,]
 gül gibi **her** suḡhanum ḡayret-i firdevsī-durur
 Dūzaḡ-ı reşkte yansa yiridür ḡalb-i ḡasūd (Kaside 5, Mısra 31). [her,]
 serümde **her** ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
 dil olsa **her** müjem ü dil de kıssa-ḡvān olsa (Müseddes 2, Mısra 15). [her,]
 serümde **her** ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
 dil olsa **her** müjem ü dil de kıssa-ḡvān olsa (Müseddes 2, Mısra 16). [her,]

‘ākābet fikrini o zāhid-i ad-sāle gibi
her seher var yūri bir gūlşene dūş jāle gibi (Müseddes 3, Mısra 32). [her,]
ām-ı amda eb-çerāğı neylerin ey la‘l-leb
her erārı āhumūn bir gevher-i raān olur (Gazel 54, Mısra 4). [her,]
yokdur yakīnī ha-ı edāda sağa nazīr
haā budur ki **her** azelūn ‘āīkānedür (Gazel 57, Mısra 12). [her,]
feryād kılma keşmekeş-i ‘ıdan dilā
her ‘usrda iki yūsr bu bürhān degūl midür (Gazel 60, Mısra 8). [her,]
her hāra çakıl gūl gibi ben inleyin būlbūl gibi
yas tutayın sūnbūl gibi a ol elūmden ne gelür (Gazel 65, Mısra 13). [her,]

her ān: Her zaman.

ad-hezārān cān u dil murğın ider **her ān** ikār
görmedüm çeşm-i iyel-bāzun gibi bir cān-şikār (Gazel 27, Mısra 1). [her ān,]
Çeşmi bir āhū ki īr-efgenlik anun pīşesi
zūlfı bir ehbāzdur kārı anun **her ān** ikār (Gazel 27, Mısra 8). [her ān,]
yakīnī mihr yüzün gösterür o māh sağa
senūnle āyineye baduı odur **her ān** (Gazel 136, Mısra 14). [her ān,]

her bār: Her defa, daima, her vakit.

efāzıla eşiği oldu ka‘be-i āmāl
hūdā kılup seni gūlzār-ı şer‘de **her-bār** (Kaside 1, Mısra 80). [her-bār,]

her bir: Hepsi, tüm.

öldükde sebz haun-itūn hasb-ı hālūmūz
er itmege zebān ola **her bir** giyāhumuz (Gazel 71, Mısra 10). [her bir,]
āsītānına gūzār eyleme **her bir** būmun
ne revādur ki hūmā sāye şala vīrāna (Gazel 173, Mısra 11). [her bir,]
her bir duānumuz ‘alem-i ser-fīrāzdur
‘uādan bu hāl-iledür imtiyāzumuz (Gazel 72, Mısra 3). [her bir,]
açılsa onca-lebler **her biri** unc u delāl itse
olur hāmām ii gūyā açılmış tāze bir gūlen (Gazel 143, Mısra 3). [her biri,]

her biri bir: Her biri bir, başka.

oncalar seyr eylesen yāūt-ı la‘lūnden cūdā
Çeşm-i cāna **her biri bir** la‘lden peykān olur (Gazel 54, Mısra 6). [her biri bir,]

her dem: Her zaman.

yapma gönlini **her dem** ayārun
hāırın yıkma ‘āşık-ı zārun (Gazel 105, Mısra 1). [her dem,]
ayrıyı ihyā idüp **her dem** beni eyler helāk
sözlerūn ‘tī-ı devrān olduğından başa ne (Gazel 182, Mısra 7). [her dem,]
seyl-āb-ı sirikūm bulanup **her dem** aardı
ol servūn ayağına varıcağ tūrı vardı (Gazel 184, Mısra 1). [her dem,]
hecrūnde **her dem** ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı manşıb-ı ‘ıkun ziyādedür (Gazel 41, Mısra 1). [her dem,]
cān ü dil mazūn olup āh itseler **her dem** n‘ola
ey perī zūlfūn amı hem andadur hem bundadur (Gazel 43, Mısra 7). [her dem,]
gūl-gūn-ı eş-ile kim mūjeler tāziyānedür
ebdīz-i zūlfı yādına **her dem** revānedür (Gazel 57, Mısra 2). [her dem,]
ey dil tarī-ı hada geçersin ūn ehl-i dil
her dem reh-i fenāda ceres-vār nāle kıl (Gazel 120, Mısra 2). [her dem,]
her demde emūme niçe bir hūn-feān ola
ol şāh-ı hūsn yā niçe bir bī-amān ola (Gazel 6, Mısra 1). [her demde,]

ğamzeñle şehîdem diyü itsem n'ola da'vâ
қанлу kefen eyler baña **her demde** şehâdet (Gazel 20, Mısra 10). [her demde,]

her gâh: Her zaman.

soñ demümdür o serve irmedüm âh
hem-demüm âh u vâ-durur **her gâh** (Gazel 183, Mısra 2). [her gâh,]

her gice: Her gece.

demüñden zülf-i dilber gibi 'âlem müşg-bâr olmaz
gerekse ey şabâ **her gice** şahrâ-yı hoten'den geç (Gazel 23, Mısra 8). [her gice,]

her kaçan: Her ne zaman.

ser-nigün olur ser-i sümm-i semendin öpmege
her kaçan fitrâke aşı ol şeh-i hübân şikâr (Gazel 27, Mısra 6). [her kaçan,]

her nefes: Her an.

âhumı germ eylerin 'ışk âteşiyle **her nefes**
şanma şöfi ben senüñ gibi dem-i serd isterin (Gazel 157, Mısra 5). [her nefes,]

her neye: Hangi nesneye.

külpu destüñde qalır **her neye** el şunduñsa
geç hevâdan yüri ey dil oñacaq kâra yapış (Gazel 81, Mısra 3). [her neye,]

her şeb: Her gece.

var mıdur bencileyin devlete lâıyık benden
seg-i küyuñla qapuñ beklerin ey şeh **her şeb** (Gazel 13, Mısra 8). [her şeb,]
tutuşduñ âteş-i hecr-ile **her şeb** bezm-i fûrkatde
yeter yandüñ gel ey pervâne şem'-i encümenden geç (Gazel 23, Mısra 5). [her şeb,]
bezm-i belâda şem' gibi gözyaşın döküp
her şeb belâ-yı tırta-i dilberden aqlaram (Gazel 126, Mısra 8). [her şeb,]

bilmezem **her şeb** ne sihr eyler hayâl-i zülf-i döst
pür kıılır biñ başlu ejderhâ-y-ıla vîrânemi (Gazel 198, Mısra 3). [her şeb,]

her yañ: Her taraf, her yön.

gubâr-ı küyına yüz sürmek için ol servüñ
Aqardı **her yaña** cüy-ı sirişk olup cüyân (Kaside 6, Mısra 16). [her yaña,]

her yüz: Her yönden, her taraftan.

pisterin berg-i gül itse vechi var ey lâle-ıhadd
oldı **her yüzden** ser-âmed dilber-i mümtâz zülf (Gazel 88, Mısra 12). [her yüzden,]
mihr-i ruhsârüñla **her yüzden** tecellâ eyledüñ
'aşıkuñ âyine-i qalbin mücellâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 1). [her yüzden,]

hercâvî: Şıpsevdi || sebatsız, kararsız.

başladuñ gün gibi ben zerreye **hercâyilige**
ey efendim ne 'aceb âfet-i devrân olduñ (Gazel 101, Mısra 9). [hercâyilige, -lik, -e]
başladuñ gün gibi ben zerreye **hercâyilige**
kime yanup yakılayın be hey âfet senden (Gazel 147, Mısra 7). [hercâyilige, -lik, -e]

sevme şehri güzeli ger meh-i tãbân ise de
 virme **hercâyîye** dil mihr-i dıraḥşân ise de (*Müseddes 1, Mısra 6*). [*hercâyîye, -y, -e*]
 virme **hercâyîye** dil mihr-i dıraḥşân ise de
 m (*Müseddes 1, Mısra 13*). [*hercâyîye, -y, -e*]
 sevme şehri güzeli ger meh-i tãbân ise de
 virme **hercâyîye** dil mihr-i dıraḥşân ise de (*Müseddes 1, Mısra 20*). [*hercâyîye, -y, -e*]
 virme **hercâyîye** dil mihr-i dıraḥşân ise de
 v (*Müseddes 1, Mısra 27*). [*hercâyîye, -y, -e*]
 sevme şehri güzeli ger meh-i tãbân ise de
 virme **hercâyîye** dil mihr-i dıraḥşân ise de (*Müseddes 1, Mısra 34*). [*hercâyîye, -y, -e*]
 yakîni necm-i eşküm gibi oldu yıldızum düşkün
 Uşandum mihri yok **hercâyî** âfet meh-liḳâlardan (*Gazel 142, Mısra 10*). [*hercâyî,]*

hercâyî ol-: Bir şey üzerinde sürekli durmayan, sözünden, kararlarından dönüveren, sebatsız, kararsız, vefasız olmak.

gezer meh gibi **hercâyî olup** her gice şehir içre
 kılar her câyî rüşen mihr-i raḥşânımdan ummazdum (*Gazel 129, Mısra 5*). [*hercâyî olup, -up*]

hercâyîlik: Uçarılık, her aşığa yüz verme hali, sabırsızlık ve kararsızlık durumu.

ben zerreye **hercâyîlik** itdüñ niçe gündür
 senden kime yanup yakılayın be hey âfet (*Gazel 19, Mısra 7*). [*hercâyîlik,]*

hergiz: Asla, katiyen, hiçbir vakit, hiçbir şekilde.

raḳîb-i ehrimenler da'vetinden kaçmayup **hergiz**
 varup her dîve râm olmuş perî-şânımdan ummazdum (*Gazel 129, Mısra 3*). [*hergiz,]*
 çerâg-ı lâle bu gülşende yanmaz dâğsuz **hergiz**
 n'ola ol 'ârız-ı meh-veşde olsa ḥâl-i 'anber-bû (*Gazel 167, Mısra 7*). [*hergiz,]*

herkes: Herkes, herşey.

herkesüñ çekme gamın serv-i hırāmân ise de
 yüzi açılmışa bakma gül-i ḥandân ise de (*Müseddes 1, Mısra 1*). [*herkesüñ, -üñ*]

hevâ: İptila, arzu, düşkünlük, aşk II Hava, yel, rüzgâr.

meydân içinde bâde-i gül-gûna göz diküp
 baş koşmasun **hevâya** inen baş açup habâb (*Gazel 11, Mısra 12*). [*hevâya, -y, -a*]
 zencîr-i ser-i zülfi **hevâsında** degülseñ
 başuñda nedür söfi bu sevdâ-yı sefâhet (*Gazel 20, Mısra 3*). [*hevâsında, -sın, -da*]
 kulpı destüñde kalur her neye el şunduñsa
 geç **hevâdan** yûri ey dil oñacak kâra yapış (*Gazel 81, Mısra 4*). [*hevâdan, -dan*]
 ḥayâl-i kıdd-i bülendüñ nihâl-i bâğ-ı cinân
hevâ-yı gonca-i la'lüñ bahâr-ı 'âlem-i cân (*Gazel 138, Mısra 2*). [*hevâ-yı, --yı*]
hevâ-yı ḥâl-i 'izâruñla nâfe dem-beste
 derûn-ı gonca lebûñ ḥasretiyle toptolu kan (*Gazel 138, Mısra 5*). [*hevâ-yı, --yı*]
 yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe 'ar'arı lertzân (*Gazel 138, Mısra 14*). [*hevâ-yı, --yı*]
 fiğân u âh u zâr-ıla benî ayırdı yârımdan
 kime âh ideyim bilmem **hevâ-yı** rüzgârımdan (*Gazel 141, Mısra 2*). [*hevâ-yı, --yı*]
 zevraḳ-ı cām içürüp şûr u **hevâsı** var-iken
 dil-i medhüşumı deryâ gibi pür-cüş ideyin (*Gazel 159, Mısra 11*). [*hevâsı, -sı*]
hevâ-yı ḥâl-i 'izâruñla nâfe dem-beste
 derûn-ı gonca lebûñ ḥasretiyle toptolu kan (*Kaside 3, Mısra 11*). [*hevâ-yı, --yı*]
 yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe 'ar'arı lertzân (*Kaside 3, Mısra 22*). [*hevâ-yı, --yı*]
 zevraḳ-ı bâde-ile gördi ḥurûşın dilimüñ
 cüş ider bencileyin ehl-i **hevâdur** deryâ (*Gazel 1, Mısra 4*). [*hevâdur, -dur*]
 tûbâ kadüñ **hevâsı-y-ıla** gönüm ey perî
 Uçmaḳ dilerdi küyüñe olsa eger perî (*Gazel 200, Mısra 1*). [*hevâsı-y-ıla,]*

hevādār: Dost, âşık, kafadar, havalı.

yolında zerre-veş rakḳāş idüp bu ben **hevādārın**
ḳarār u şabrum aldı rāḫat-ı cānumdan ummazdum (*Gazel 129, Mısra 7*). [*hevādārın, -ı, -n*]

hevādār ol-: İstekli, meyilli, hevesli.

meyl idüp **olurduñ** o boyu serve **hevādār**
ey ‘ar‘ar-ı bāğ itseñ o reftārı temāşā (*Gazel 9, Mısra 5*). [*hevādār olurduñ, -olurduñ*]

hevāñ: Horluk, aşâğılık, zelillik, alçaklık.

yā yoluñda ḫāk olan ‘âşıklarūñ ervāḫıdur
kim **hevāñ-ıla** ururlar rakḫ cānānum ‘alī (*Gazel 196, Mısra 8*). [*hevāñ-ıla,]*

hevāya düş-: Heveslenmek, aşırı istek duymak.

ne dem ki ilte şabā bāğa bŷy-ı sŷnbŷlŷñi
o dem **hevāya düşŷp** bī-ḳarār olur reyḫān (*Gazel 138, Mısra 12*). [*hevāya düşŷp, -ŷp*]

hevā-yı ‘ışk: Aşk havası II Aşk arzusu.

hevā-yı ‘ışk-ıla cŷş itdŷğŷmçŷn ta‘n ider şŷfī
ne bilsŷn fīre-diller neydŷğŷn deryā-yı ‘ummānlıḫ (*Gazel 93, Mısra 7*). [*hevā-yı ‘ışk-ıla, -ıla*]

heves: Arzu, istek.

hevesŷm ‘ilm ŷ göñlŷm ehl-i şalāḫ
dilŷme vird lā ilāhe sivāḫ (*Gazel 183, Mısra 3*). [*hevesŷm, -ŷm*]

heves-i ‘ışk: Aşk hevesine düşmek.

baḫr-ı eşkŷmde yakīnī benŷm āvāre başum
pŷr-hevādur **heves-i ‘ışk-ıla** mānend-i kelāb (*Gazel 10, Mısra 12*). [*heves-i ‘ışk-ıla, -ıla*]

hey: "Ey!" seslenme edatı.

leb-i şīrīnŷñ-ile tŷtī-i ṭab‘um sŷyler
hey ḫŷmā āyine-i rŷyŷñı ḳarşu gŷster (*Gazel 30, Mısra 2*). [*hey,]*

hezār: Bŷlbŷl, andelib.

hezārı nār-ı şevḳıyla yakŷp ḳılmağa ḫākister
gŷl-i ḫamrādaki şol āteşīn ruḫsār olur bā‘ış (*Gazel 22, Mısra 3*). [*hezārı, -ı*]
gŷlşen-i kŷy-ı yārda yok baña hem-zebān olur
bŷlbŷlem ey yakīnī ben bencileyin **hezār** yok (*Gazel 95, Mısra 12*). [*hezār,]*
çemende nāleler idŷp **hezār** enīn itseñ
Yakīnī gŷşına girmez o verd-i ḫandānuñ (*Gazel 102, Mısra 13*). [*hezār,]*
eyler **hezār** cān u göñŷl murğını şīḳār
sŷzdzŷkçe ḳara gŷzlerin ol ḫīle-bāzumuz (*Gazel 72, Mısra 5*). [*hezār,]*
yād eyleyŷp o gŷl-ruḫı itdzŷk **hezār** āḫ
ḫāmŷş ḳıldı bŷlbŷlī şavt-ı ḫazīnŷmŷz (*Gazel 74, Mısra 3*). [*hezār,]*
şīḳeste āyine çok yŷz bulur o meh-rŷdan
hezār yŷzden ider dilde ‘aksini pinḫān (*Gazel 136, Mısra 6*). [*hezār,]*
hezār murğ-ı dil āsŷde-ḫāl ŷ fārīg-bāl
gŷrindī ḫalka-i ḳa‘be yed-i muḫammed‘de (*Kaside 1, Mısra 49*). [*hezār,]*
hezār ğunc ile gŷldi açıldı ğonca-i bāğ
Yakasını niçe çāk itmesŷn gŷl-i ḫandān (*Kaside 3, Mısra 9*). [*hezār,]*

hezār: bin, pek çok.

hezār rûh fidâ olsun ol ruh-ı verde
ki gönca gibi hicâb-ıla ola perverde (*Gazel 178, Mısra 1*). [*hezār,]*
ey bülbül-i çemen katı germ olma nâleden
bu gülşene hezār hōş-elhân gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 10*). [*hezār,]*
kapuñda bülbül-i şîrîn-suhan **hezār** velî
benüm gibi kanı bir tütî-i faşîh-zebân (*Kaside 6, Mısra 37*). [*hezār,]*
bâğ-ı kûyuñda yakîñî şanemâ bülbül-vâr
gül yüzüñde n'ola eylerse **hezār** âh u figân (*Gazel 139, Mısra 10*). [*hezār,]*

hezārân: Binlerce, pek çok.

'ömr uzunluğunu bulmuşdur **hezārāndan** ziyād
nār-ı haddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ (*Kaside 4, Mısra 15*). [*hezārāndan, -dan]*
her kimüñ bâğ-ı cihānda bir gül-i handānı var
'andelîb-āsâ **hezārân** nâle vü efğānı var (*Gazel 28, Mısra 2*). [*hezārân,]*
lâl olup hayret-ile kâla **hezārân** şimşād
meyl-i refîr ide ger kıdd-i nihâli hasan' uñ (*Gazel 104, Mısra 11*). [*hezārân,]*

hıdîv: Hükümdar; vezir.

nüyîn-i haşm-bend **hıdîv-i** cihân-sitân
dârâ-yı çarh-kevkebe pâşâ-yı kām-rân (*Gazel 137, Mısra 1*). [*hıdîv-i, -i]*

hıdmet: Birinin işini görme; görev, vazife.

tek yakîñî kuluña öl diyü fermân eyle
cân virür **hıdmete** bir bende-i fermānuñdur (*Gazel 50, Mısra 12*). [*hıdmete, -e]*
yarayın seng-ile başın dimiş ol yâr baña
başum ortaya kıdum **hıdmete** yarar olsun (*Gazel 163, Mısra 4*). [*hıdmete, -e]*

hıffet: Hafiflik, ağır olmama hâli.

hafif lutfına nisbet şehâ-yı ebr-i şikâl
uyup zelâzile ger **hıffet** itmeseydi zemîn (*Kaside 1, Mısra 28*). [*hıffet,]*

hınk-i çarh: Feleğin, bahtın kır atı.

nesîm-i şubh urur aña selâsil ü ağılâl
cihânı kim tolanur **hınk-i çarh** bir günde (*Kaside 1, Mısra 46*). [*hınk-i çarh,]*

hıram: Salınan, salınarak yürüyen.

câme-i sebz-ile kûyuñda **hıramân** olsañ
hülle-i sebz-ile cennetdeki hūrâsın sen (*Gazel 149, Mısra 7*). [*hıramân,]*
sirişk-i çeşm reşk-i pây-bûs-ı cûy-bâr eyler
hıramân olsa şahñ-ı bâğda ol kâmet-i dil-cû (*Gazel 167, Mısra 12*). [*hıramân,]*
sāye-veş hāk-ile yeksân iden üftâdeleri
şîvelerle salınan kıdd-i **hıramānuñdur** (*Gazel 50, Mısra 6*). [*hıramānuñdur, -dur]*

hıram eyle-: Salınarak yürümek.

zülfinde haşr olur niçe dil eylese **hıram**
budur o serv-kadde kıyâmet didükleri (*Gazel 201, Mısra 3*). [*hıram eylese, -se]*

hırām it-: Salınarak nazla yürümek.

deşt ü sahrāda **hırām it** yūri ey kebg-i derī
cīlveller ‘işveler it zīveri ol deşt ü derūñ (*Gazel 114, Mısra 7*). [*hırām it,]*

hırām-ı kadd: Salınan boy.

hırām-ı kaddūne beñzetmez-idi refāırın
eger kim uymasa tahrīk-i bāda serv-i revān (*Kaside 6, Mısra 17*). [*hırām-ı kaddūne,]*

hırāş-ı hātır: Gönül tırmalayan.

hırāş-ı hātır-ı pūr-hār-ı yār mı diyeyin
hārāret-i ciger-i tābdār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 1*). [*hırāş-ı hātır-ı,]*

hırmān: Mahrumluk, mahrumiyet.

gam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin ye’s ü **hırmānī**
dilā ser-rişte-i ümmīdūñ el virmek müyesserdür (*Gazel 61, Mısra 5*). [*hırmānī,]*

hırmen-i ‘akl: Akıl harmanı.

her tarafda piyāleler dönsün
hırmen-i ‘aklı virelüm bāda (*Gazel 169, Mısra 6*). [*hırmen-i ‘aklı,]*

hırs: Bir şeyi elde etmek için duyulan, önüne geçilmez derecede kuvvetli istek.

kaţ‘ iderler başını ol zevkdan mahrūm olup
cām-ı la’l-i yāra **hırşın** eylemezse az zülf (*Gazel 88, Mısra 10*). [*hırşın, -ın]*

hırz: 1. Emin yer, içinde mal saklanan yer. 2. İnsan ve hayvanları nazardan ve tehlikelerden koruduğuna inanılan muska, nazar boncuğu, tılsım.

hırz-ı imān hatt-ı rüyuñ **hırz-ı cān hatt-ı** lebūñ
yazdı anı ehl-i ‘ışk için kirāmen kātībīn (*Kaside 2, Mısra 27*). [*hırz-ı, --ı]*

hırz-ı cān: Can sığınağı.

hırz-ı imān hatt-ı rüyuñ **hırz-ı cān hatt-ı** lebūñ
yazdı anı ehl-i ‘ışk için kirāmen kātībīn (*Kaside 2, Mısra 27*). [*hırz-ı cān,]*

hışāl: Hasletler, huylar.

var ey gedā seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzu‘ -ıla gerek her **hışālī** dervīş‘ūñ (*Gazel 115, Mısra 12*). [*hışālī, -i]*

hışm-nāk: Kızgın, öfkeli.

ey cāme-i siyāh giyen şāh-ı **hışm-nāk**
çaprāst dügmelerle beni eyledūñ helāk (*Gazel 96, Mısra 7*). [*hışm-nāk,]*

hızır-likā: Hızır yüzü.

hızır-likā vü süleymān-bisāţ āşaf-şaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān (*Kaside 6, Mısra 5*). [*hızır-likā,]*

hızr: Âbıhayat içtiği için ölümsüzlüğe erdiğine, bereketi temsil ettiğine ve kul sıkıştığında imdādına yettiğine inanılan, bir görüşe göre peygamber, bir görüşe göre velî olan zat.

‘ālem-i ervāh’dan gelmiş yâ bir mektûbdur
yâ du‘â-yı nûr‘dur yazmış anı **hızr-ı** güzîn (*Kaside 2, Mısra 24*). [*hızr-ı,]*.
hem-rehûm **hızr-ı** hüdâ peyk-i zafer rāh-berûm
kaçan irişse gerek zâhid-i gümrâh baña (*Gazel 7, Mısra 7*). [*hızr-ı,]*
‘ışk hâdîdür yem-i fûrkatde çekme ıztırâb
ey yakînî hamdülillâh **hızr-ı** hõş-dem bundadur (*Gazel 43, Mısra 12*). [*hızr-ı,]*
nûr-ı aḥmed şan ider sündüs-i aḥzarda mekân
ya yaşıl câme giyen **hızr-ı** mu‘allâsın sen (*Gazel 149, Mısra 6*). [*hızr-ı,]*
ḥuşk-leb ü dil-teşne cân virmek muḥarrerdür baña
hızr-ı ḥaṭṭ-ı la‘lûn irmezse bi-ke‘sin min ma‘în (*Kaside 2, Mısra 38*). [*hızr-ı,]*

hızr-ı hõş-dem: Hz. Hızır’ın iyi arkadaşı.

hızr-ı hõş-demdür tutar destinde güyâ cām-ı cem
leblerüñ devrinde ey gül-çihre ḥaṭṭ-ı ‘anberîn (*Kaside 2, Mısra 39*). [*hızr-ı hõş-demdür,]*

hızr-ı hüdâ: Hz. Hızır Peygamber.

var-ısa maḡribe ey şâh-ı dil-āver seferüñ
hem-rehûñ **hızr-ı hüdâ** peyk-i zafer rāh-berüñ (*Gazel 114, Mısra 2*). [*hızr-ı hüdâ,]*

hibâ: Bahşış.

jeng-i **hibâ-yı** bār keder virmez añların
mir‘ât-ı ḳalbe ḥaylı cilâ virdi ‘ışk-ı pāk (*Gazel 96, Mısra 11*). [*hibâ-yı, --yı]*

hiç: 1. "Asla, katiyen" anlamında zarf.

sürür-ı cāh-ıla **hiç** ibtihâcumuz yokdur
şeh-i diyâr-ı ḡamuz taḥt u tâcumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 1*). [*hiç,]*
te‘ennî ile olur ḥâşıl ey sipihr-i kemāl
irer mi zihnüñe **hiç** ḥiddet-ile sür‘atde (*Kaside 1, Mısra 36*). [*hiç,]*
yalman-ı tıḡı kesmedi ḳalbüñ şusuzluḡın
sîr-âb ider mi teşne-i mahrûrî **hiç** serâb (*Gazel 12, Mısra 10*). [*hiç,]*
ḥammâmda gördüm o perî-çihreyi ḥalvet
hiç dâ‘ireye uğramaz itdüm niçe da‘vet (*Gazel 19, Mısra 2*). [*hiç,]*
kāşki meyl itmesem her serv-i hõş-refîâra **hiç**
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre **hiç** (*Gazel 24, Mısra 2*). [*hiç,]*
gün yüzün görmek şerār-ı āhumı teskîn ider
mihre olmazmış muḳābil encüm-i seyyāre **hiç** (*Gazel 24, Mısra 4*). [*hiç,]*
ḳılca olduḡı miyānı bellüdüñ maḥff degül
kimse amma ırmadı sırr-ı dehān-ı yāra **hiç** (*Gazel 24, Mısra 6*). [*hiç,]*
zehr-i ḡam mu‘tādıyın tiryāk-i vuşlaṭ istemen
lezzet-i şādî gerekmez ‘āşık-ı ḡam-ḥvāra **hiç** (*Gazel 24, Mısra 12*). [*hiç,]*
hiçe şay anı ḥabāb-āsā yakînî ‘ākıl ol
i‘timād itme şakın bu çarḥ-ı ḡam-girdāra **hiç** (*Gazel 24, Mısra 14*). [*hiç,]*
hiç şıḥḥat yüzini görmedüm āh
olalıdan senüñ dil-efḡaruñ (*Gazel 106, Mısra 7*). [*hiç,]*
töp-ı cevri ile döğer **hiç** aman ārām virmez
āhenîn ḳılma meger varsa yakînî bedenüñ (*Gazel 113, Mısra 13*). [*hiç,]*
ḡam degül gün günden efzûn olsa ḥaṭṭ-ı ‘ārızuñ
zerrelerden mihre **hiç** irmez zevāl ey nāzenîn (*Kaside 2, Mısra 12*). [*hiç,]*
kāşki meyl itmesem her serv-i hõş-refîâra **hiç**
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre **hiç** (*Gazel 24, Mısra 1*). [*hiç,]*
her şehir ḥile-ile zülf-i nigār oḡşamaḡa
cest-bāz olmaya **hiç** bād-ı şehirden nāzûk (*Gazel 99, Mısra 6*). [*hiç,]*

2: Faydasız, boş, değersiz.

cihānı **hiçe** alaldan ‘aceb emīnüz kim
ziyāde buldı hisāb iden iltizāmumızı (Gazel 189, Mısra 3). [hiçe, -e]

3. Bir işin herhangi bir zamanda yapılıp yapılmadığını sormak için soru cümlelerinde kullanılır.

dilā bir lahza **hiç** şād olmaduñ mı
ğam-ı hicrāna mu ‘tād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 1). [hiç,]
bugün sen kim leṭāfet baḥrına bir dürr-i yektāsın
düşer mi saña **hiç** bīgāne düşmek āşinālardan (Gazel 142, Mısra 4). [hiç,]
ḥālūne eyler ser-i zülḥūn zenaḥdānuñda meyl
ṭalib olmaz mı kişi ‘ālemde yār-ı ğāra **hiç** (Gazel 24, Mısra 10). [hiç,]

hiç bir zamān: Hiçbir vakit.

benem ol bahtsız kim yıldızum düşkün gözüüm giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi **hiç bir zamān** ṭālī (Gazel 86, Mısra 4). [hiç bir zamān,]

hicāb: Utanma, sıkılma.

dilden yakīnī jeng-i murādātı dūr kıl
çün māsivā ḥaḳīqate baksañ **hicābdur** (Gazel 44, Mısra 14). [hicābdur, -dur].
hezār rūḥ fidā olsun ol ruḥ-ı verde
ki gonca gibi **hicāb-ıla** ola perverde (Gazel 178, Mısra 2). [hicāb-ıla, -ıla]

hicāb: Perde, örtü, engel.

açılmadı **hicāb-ı** ğamda kaldı gonca-i ḳalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḥşuñla ḥandān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 7). [hicāb-ı, --ı]

hicāb id-: Utanmak, sıkılmak, mahcup olmak.

şanma sāḳī allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḥuñdan utanup ider hicāb (Kıt'a 1, Mısra 2). [hicāb ider,]
gün yüzine bakandan ider var-ısa hicāb
Bağduḳca pençesin yüze tutar ol āfitāb (Gazel 11, Mısra 1). [hicāb ider,]

hicāb-ı ebre gir-: Bulutun arkasına saklanmak. || Utanmak.

ḳaçan kim fütasın kuşansa ol mihr-i cihān-ārā
hicāb-ı ebre girer gūyiyā nīm-i meh-i rūşen (Gazel 143, Mısra 8). [hicāb-ı ebre girer,]

hicāz: Mekke ve Medine şehirlerinin bulunduğu coğrafya.

kūyında ol begūñ gel ey dil niyāza başla
çünkü **hicāz** ‘a irdūñ sa ‘y it namāza başla (Gazel 170, Mısra 2). [hicāz ‘a, - ‘a]

hiçe say: Önemsememek, önem vermemek.

hiçe say anı ḥabāb-āsā yakīnī ‘ākıl ol
i ‘timād itme şaḳın bu çarḥ-ı ğam-girdāra hiç (Gazel 24, Mısra 13). [hiçe say,]

hicrān: Ayrılık || ayrılık acısı.

ruḥuñçün ḥār-ı **hicrānuñla** bülbul gibi zār olmak
baña ey gonca-leb gül gibi ḥandān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 5). [hicrānuñla, -unla]

hâne-i dilde karar itse ne var genc-i vişâl
niçe demdür ki ol ümmîd-ile **hicrânam** ben (Gazel 145, Mısra 8). [*hicrânam, -am*]
şâhum yakînî bendeñi **hicrâna** şalma kim
şâyed gedâñi yâd idesin bir zamân ola (Gazel 6, Mısra 13). [*hicrâna, -a*]
metâ‘-ı ‘ömrümüzi urdı ayağa **hicrân**
Yakînî yâr yanında revâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 9). [*hicrân,]*
her mehi gördükde nakd-i eşküñi harc eyleyüp
müşterî olma metâ‘-ı vaşla kim **hicrânı** var (Gazel 28, Mısra 6). [*hicrânı, --ı*]
yakînî‘ye ‘arâk-rîz oldı dirler cümleten cismüñ
o hod yâd eyleyüp **hicrânı** ağlar cümle cisminden (Gazel 143, Mısra 16). [*hicrânı, --ı*]
hikâyet-i gam-ı **hicrân-ı** yâr mı diyeyin
şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 5). [*hicrân-ı,]*
hikâyet-i gam-ı **hicrân-ı** yâr mı diyeyin
şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 11). [*hicrân-ı,]*
dükenmeye elemüm haşre dek beyân olsa
hikâyet-i gam-ı **hicrân-ı** yâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 18). [*hicrân-ı,]*
hikâyet-i gam-ı **hicrân-ı** yâr mı diyeyin
şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 25). [*hicrân-ı,]*
şorarlâr-ısa nedür hâl-i kalb-i nâlânım
hikâyet-i gam-ı **hicrân-ı** yâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 32). [*hicrân-ı,]*
ben günehkârûña rahm itmez-iseñ de bâri
ey şanem düzağ-ı **hicrânun-ıla** itme ‘azâb (Gazel 10, Mısra 6). [*hicrânun-ıla, -ıla*]

hidâyet: 1. Doğru yola irşat, delâlet. 2. Doğru yola sülûk. Hakk'a muvassal olan tariki bulmak.

ķoma elden tarîķ-ı aşķı şakın
ey yakînî reh-i **hidâyetdür** (Gazel 63, Mısra 14). [*hidâyetdür, -dür*]
ey yakînî şu ‘â‘-ı âteş-i âh
pertev-i lem ‘a-i **hidâyetdür** (Gazel 64, Mısra 18). [*hidâyetdür, -dür*]
bu yakînî kim eşigüñde irâdet getirür
himmet ümmîd ider ey pîr-i **hidâyet** senden (Gazel 147, Mısra 10). [*hidâyet,]*

hiddet: Öfke, kızgınlık.

te‘ennî ile olur hâşıl ey sipîhr-i kemâl
irer mi zihnüñe hiç **hiddet-ile** sür‘atde (Kaside 1, Mısra 36). [*hiddet-ile, -ile*]
ey yakînî diyemez hançerinüñ **hiddetini**
olsa her bergi zebân süsen-i şahñ-ı çemenüñ (Gazel 112, Mısra 9). [*hiddetini, -i, -n, -i*]

hiddet eyle-: Kızmak, öfkelenmek.

yap yap saña teslîm ideyin nakd-i hayâtı
ey hançer-i ser-tîz-i nigâr **eyleme hiddet** (Gazel 19, Mısra 10). [*hiddet eyleme,]*

hiddet-i zihn: Düşünce keskinliği, zihnin gücü.

hiddet-i zihn-i paktüñi görse
bile berķ-ı ‘acül özin kâhil (Gazel 122, Mısra 7). [*hiddet-i zihn-i,]*

hikâyet: Hikaye, anlatmak, nakletmek.

kühken sergüzeştin añmakdan
garaz ahvâlümü **hikâyetdür** (Gazel 64, Mısra 14). [*hikâyetdür, -dür*]
hikâyet-i gam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin
şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 5). [*hikâyet-i, --i*]
hikâyet-i gam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin
şikâyet-i elem-i rûzgâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 11). [*hikâyet-i, --i*]
dükenmeye elemüm haşre dek beyân olsa
hikâyet-i gam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 18). [*hikâyet-i, --i*]

şorarlār-ısa nedür hāl-i kalb-i nālānum
hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 32*). [*hikāyet-i, --i*]
meded yok ol şehe dil hālını **hikāyet** idem
meded meded nic'edem n'eyleyem ne hālet idem (*Gazel 125, Mısra 1*). [*hikāyet,]*
hikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (*Müseddes 2, Mısra 25*). [*hikāyet-i,]*
hōş geçdüğü besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende **hilāfet** (*Gazel 19, Mısra 4*). [*hilāfet,]*

hilāl: Yeni ay.

hilāl mişkālā-i zerle levḥa-i felege
şu resme itmiş-idi nakş ki irmez añā ḥayāl (*Kaside 1, Mısra 5*). [*hilāl,]*
hilāl gibi görüp kendüyi za 'ıfı'l-hāl
ḥimāyetüñle ḥitām-ı ricāmı sultānum (*Kaside 1, Mısra 71*). [*hilāl,]*
za 'ıf idüp dili reşk-i **hilālī** dervīş' üñ
beni ḥayāl ide gibi ḥayālī dervīş' üñ (*Gazel 115, Mısra 1*). [*hilālī, -i*]
necm-i eşküñ gibi āḥir seni eyler pā-māl
nazar itmez ğam-ı mihriyle olursañ da **hilāl** (*Müseddes 1, Mısra 18*). [*hilāl,]*
bu ben za 'ıfe nazar kılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek zār u nātüvān olayın (*Gazel 154, Mısra 6*). [*hilāl,]*
ruḥuñda lāmi' olan āfitāb-ı 'ālem için
cebñüñ üzre görinen **hilāl** ḥaḳkıyçün (*Gazel 164, Mısra 10*). [*hilāl,]*
dahı kemāl-i ḥüsn-ile ḥalkā görinmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister **hilālī** gör (*Gazel 39, Mısra 6*). [*hilālī, -i*]
na 'lçesi o mehüñ eşiginde nakş olmış
görüp felekde **hilālī** oraya beñzetdüm (*Gazel 133, Mısra 8*). [*hilālī, -i*]
ey 'aceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ğarrā **hilālī** sen misin (*Gazel 158, Mısra 2*). [*hilālī, -i*]
seng-i mezārımız kıla şemşir-i 'ışkı tiz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey kaşı **hilāl** (*Gazel 116, Mısra 8*). [*hilāl,]*
aylarca göremen yüzüñi ey kaşı **hilāl**
bāri göster göreyin saçlarıñı sāl-be-sāl (*Gazel 117, Mısra 1*). [*hilāl,]*

hilāl-ebrū: Hilal kaşlı (sevgili).

ḳavs 'urcūna döndi 'ışkı-y-ıla
sebebi ol **hilāl-ebrūdūr** (*Gazel 52, Mısra 16*). [*hilāl-ebrūdūr, -dūr*]
cemālüñ mazḥarıdır pertev-i mihri yakīnī' nūñ
n'ola ğün ğünden efzūn olsa ḥüsnüñ ey **hilāl-ebrū** (*Gazel 167, Mısra 16*). [*hilāl-ebrū,]*
mihrüm arturdı cemālin o **hilāl-ebrūnuñ**
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur ḥüsn ü kemāl (*Gazel 117, Mısra 5*). [*hilāl-ebrūnuñ, -nuñ*]
vişālī 'ıdine ırgürmez ol **hilāl-ebrū**
tutam ki şavm-ı firākına şabr idem farzā (*Gazel 3, Mısra 3*). [*hilāl-ebrū,]*
kızıl yaşıl düttünüm oldı çarḥa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzāş şanma ey **hilāl-ebrū** (*Gazel 168, Mısra 4*). [*hilāl-ebrū,]*

hilāl-i āsumān: Gökyüzündeki hilal şeklinde olan ay.

görindi sāġar-ı mey içre ey meh 'aks-i engüştüñ
Şafaḳdan oldı ğüyā kim **hilāl-i āsumān** ṭālī' (*Gazel 86, Mısra 10*). [*hilāl-i āsumān,]*

hilāl-i çarḥ: Feleğin ayı.

mihr-i vücūda lem'adur insān nite kim
gökde **hilāl-i çarḥ** şeref-iktisābdur (*Gazel 44, Mısra 12*). [*hilāl-i çarḥ,]*

hil'at-i 'ışk: Aşkın kıymetli kaftanı.

itdi pür-dâğ ten-i zerdî yakînî-i gedâ
hîl'at-i 'ışkı emîrâne ser-â-ser giydi (Gazel 193, Mısra 10). [hîl'at-i 'ışkı,]

hîle: Bir kimseyi aldatmak, kandırmak ve yanıltmak amacıyla yapılan tertip, düzen.

her seher **hîle-ile** zülf-i nigâr oğşamağa
cest-bâz olmaya hiç bād-ı seherden nâzûk (Gazel 99, Mısra 5). [hîle-ile, -ile]

hîle-bâz: Hileci.

eyler hezâr cân u gönül murğın şikâr
süzdükçe kara gözlerin ol **hîle-bâzumuz** (Gazel 72, Mısra 6). [hîle-bâzumuz, -umuz]

hilm ü vakâr: Yumuşakbaşlılık ve ağırbaşlılık.

olurdı **hilm ü vakârına** fi'l-meşel timsâl
zâmîr-i rüşeni devrinde oldu gürra güneş (Kaside 1, Mısra 29). [hilm ü vakârına, -ına]

himâyet: Koruma, esirgeme.

niçe demdür ki dîde kan ağlar
Vaqt-ı lûtf u dem-i **himâyetdür** (Gazel 63, Mısra 10). [himâyetdür, -dür]
bulmazlarsa eger feyz-i **himâyetle** şeref
kullaruñ pādîşehüm 'afva liyâkat bulmaz (Gazel 66, Mısra 7). [himâyetle, -le]
nûr-ı mihrüñle pür dil ü dîde
berr ü bahre **himâyetüñ** şâmil (Gazel 122, Mısra 4). [himâyetüñ, -üñ]
hilâl gibi görüp kendüyi za'îfî'l-hâl
himâyetüñle hitâm-ı ricâmı sultânüm (Kaside 1, Mısra 72). [himâyetüñle, -üñ, -le]

himmet: Gayret, emek, çalışma, çabalama.

meydân-ı 'arş eblağ-ı ikbâlûme mekân
çâbü-k-süvâr-ı **himmetüme** mâh-ı nev rikâb (Gazel 12, Mısra 6). [himmetüme, -üm, -e]
benem zamânede ol şeh-süvâr-ı esb-i kemâl
ki rahş-ı **himmetüme** cilvegeh verâ-yı cihân (Kaside 6, Mısra 24). [himmetüme, -üm, -e]
ey yakînî sen hele şal şâhbâz-ı **himmetüñ**
ola şâyed ol tezerv-i bâğ-ı hüsn ü ân şikâr (Gazel 27, Mısra 13). [himmetüñ, -üñ]
kaddüñe meyyâl olaldan serve istîgnâ gerek
râstî tab'-ı bülendüñ **himmeti** a'lâ gerek (Gazel 98, Mısra 2). [himmeti, -i]
olamaz **himmetüñ** gibi 'âlî
'arş itsün gerek hümnâ menzil (Gazel 122, Mısra 5). [himmetüñ, -üñ]
bu yakînî kim eşigüñde irâdet getirür
himmet ümmîd ider ey pîr-i hidâyet senden (Gazel 147, Mısra 10). [himmet,]
dil mülkini tâtâr-ı firâk eyledi gâret
himmet demidür gel yetiş ey şâh-ı velâyet (Gazel 20, Mısra 2). [himmet,]
şu 'â'-ı pertev-i fazlında zerre mihr-i münîr
kalîl **himmeti** yanında cüd-ı ma'den ü kân (Kaside 1, Mısra 26). [himmeti, -i]
ğam-ı kaddüñle hâke düşdi gönül
ol fütâde mağall-i **himmetdür** (Gazel 64, Mısra 12). [himmetdür, -dür]
ma'ânî câmî çekilmez mi câmî geçdiyse
tehî degül şeref-i **himmetüñde** bu meydân (Kaside 6, Mısra 22). [himmetüñde, -ü, -ñ, -de]
himmet-i bedrağa-i feth nîgeh-dâruñ olup
nûr-ı nuşretle mücellâ ola şâm u seherüñ (Gazel 114, Mısra 3). [himmet-i, -i]
özünü kân sözüñ güher kıldı
nazar-ı **himmet-i** şeh-i 'âdil (Gazel 122, Mısra 14). [himmet-i, -i]

himmet ü ikbâl: Lütuf ve saadet.

bu feth ü nuşreti bulmazdı mihr-i 'âlem-gür
o şehden olmasa ger yümn ü **himmet ü ikbâl** (Kaside 1, Mısra 16). [himmet ü ikbâl,]

himmet ü nuşret: Çalışma, gayret, emek, yardım, inayet.

evc-i ikbāle hümāsın yūri pervāz eyle
himmet ü nuşret ola her yañadan bāl ü perüñ (*Gazel 114, Mısra 6*). [*himmet ü nuşret,*]

himmet-i şeh: Padişahın lütfü.

piyāde kalsam eger hıñk-i **himmet-i şehsüz**
olam ğam iline gül-gün-ı eşkümlle revān (*Kaside 6, Mısra 35*). [*himmet-i şehsüz, -süz*]

hindī: Hintli II siyah.

āteş üzre düddur yā san‘at ızhār itmege
rüm‘a gelmiş **hindī‘dür** zengī-i āteş-bāz zülf (*Gazel 88, Mısra 14*). [*hindī‘dür,*]
rümü bir **hindū‘dur** gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruhsāruñı cānā ser-ā-ser kākülün (*Kaside 4, Mısra 19*). [*hindū‘dur,*]

hisāb: Hesap, ölçü.

rüz-ı şümārda alurın hep **hisābını**
sā‘at-be-sā‘at itme baña cevri-i bī-hisāb (*Gazel 11, Mısra 7*). [*hisābını, -ı, -n, -ı*]

hisāb id-: Hesaplayan.

cihānı hıçe alaldan ‘aceb emīnüz kim
ziyāde buldı **hisāb iden** iltizāmumızı (*Gazel 189, Mısra 4*). [*hisāb iden,*]

hişār: Kale, sığınmak.

küy-ı nigār şehri-i melāhat **hişārıdur**
cism-i müniri olmuş aña nürdan beden (*Gazel 146, Mısra 5*). [*hişārıdur, -ı, -dur*]

hiyel-bāz: Hileci, oyuncu, dubaracı, aldatıcı.

şad-hezārān cān u dil murğın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i **hiyel-bāzuñ** gibi bir cān-şikār (*Gazel 27, Mısra 2*). [*hiyel-bāzuñ, -un*]

hitām: Son, Bitme, nihâyet bulma.

hilāl gibi görüp kendüyi za‘ıfı‘l-hāl
hımāyetünle **hitām-ı** ricāmı sultānum (*Kaside 1, Mısra 72*). [*hitām-ı, -ı*]

hod: Bizzat, kendi.

ruhuñ ey gönca verd-i **hod-būdur**
būlbūl-i cānı zār iden budur (*Gazel 52, Mısra 1*). [*hod-būdur, -bū, -dur*]
ya **hod** keyhusrev‘ün berbād olan gül-gün otağıdur
anuñ pāyıyla varmış al vālā sāyebānıdur (*Gazel 46, Mısra 9*). [*hōd,*]
yakīn‘ye ‘arāk-rīz oldı dirler cümleten cismün
o **hod** yād eyleyüp hicrānı aġlar cümle cisminden (*Gazel 143, Mısra 16*). [*hod,*]

hod-nümā: Gösteriş meraklısı.

ruhuñ āyīnesin gösterme kendin görmesün aġyār
görinme şakla mir‘āt-ı ‘izāruñ **hod-nümālardan** (*Gazel 142, Mısra 8*). [*hod-nümālardan, -lar, -dan*]

hōr: Bir kimseye değersiz, aşağı gözüyle bakmak.

gitdi mihrüñle qararum meded ey iki gözüm
zerre-veş hâk-i mezelletde yetiş oldum **ẖör** (Gazel 40, Mısra 10). [ẖör,]

ẖör ol-: Küçük görülmek, zelif olmak.

kāse şınmağ-ıla bulmuş gayrıdan kıys imtiyāz
ẖör olmak itlerüñden iftiḥarumdur benüm (Gazel 135, Mısra 12). [ẖör olmak,]
segān-ı küyuñ içre **ẖör olup** şāhum ḥākīr olmak
‘ulüvv-i manşib-ıla reşk-i akrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 13). [ẖör olup, -up]

hoş: Beğenilen, duyguları okşayan, güzel, iyi.

ibni vaḳt ol olıcaḳ nesne içün çekme melāl
bu demi **ẖōş** görüben ‘işrete kıl isti‘cāl (Müseddes 3, Mısra 10). [ẖōş,]
ādemīye ma‘rifet **ẖōş** tāt imiş
saltanatla māl ü mülki bāc imiş (Kıt‘a 2, Mısra 1). [ẖōş,]

ẖōş geç-: Hoş vakit geçirmek, eğlenmek.

ẖōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bīd istemesün kişver-i gülşende ḥilāfet (Gazel 19, Mısra 3). [ẖōş geçdügi,]

ẖōş gel-: Hoşa gitmek || hoş görünmek, güzel gelmek.

ẖōş gelür berg-i gül-i aldan ey ḡonca baña
gülşen-i dilde dem-ālūde olan peykānuñ (Gazel 103, Mısra 3). [ẖōş gelür,]
ḡāyetde **ẖōş gelür** baña peykān-ı tūr-i yār
bī-ḥadd ü ḡāyet olsa daḥı çekmezin melāl (Gazel 116, Mısra 11). [ẖōş gelür,]

ẖōş id-: Güzel etmek, iyi etmek || mutlu etmek, sevindirmek.

emdürüp bu dil-i bīmāra lebūñ şerbetini
ey taḥībüm dimedūñ ḥātırını **ẖōş ideyin** (Gazel 159, Mısra 10). [ẖōş ideyin, -eyin]

hoş-bū: Güzel koku(lu).

kākülūñ farkūñ üzre **ẖōş-būdur**
müşğden fark iden ḥatā eyler (Gazel 29, Mısra 9). [ẖōş-būdur, -dur]
ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḥod-rūsın
şanma kim ‘arız-ı dildār gibi **ẖōş-būsın** (Gazel 152, Mısra 2). [ẖōş-būsın, -sın]

hoş-dem: Hoş nefesli. || Hoş esinti.

‘ışḳ ḥādīdür yem-i fūrkatde çekme ıztırāb
ey yakīnī ḥamdülillāh ḥızr-ı **ẖōş-dem** bundadur (Gazel 43, Mısra 12). [ẖōş-dem,]

hoş-elḥān: Güzel sesli.

ey bülḫül-i çemen katı germ olma nāleden
bu gülşene hezār **ẖōş-elḥān** gelür geçer (Gazel 31, Mısra 10). [ẖōş-elḥān,]

ẖōş-güy: Tatlı dilli, güzel konuşan gibi.

yakīnī ḥusrevā bir şā‘ir-i **ẖōş-güydur** k‘anuñ
belāḡat tōpını eflāke atdı çarḥ meydānı (Gazel 187, Mısra 19). [ẖōş-güydur, -dur]

hoş-hāl: Durumu iyi, mesut, bahtiyar, memnun.

dem-i şafaḳla ‘alīl olmuş-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde kıлмаğa **ẖōş-hāl** (Kaside 1, Mısra 4). [ẖōş-hāl,]

hoş-reftâr: Yürüyüşü güzel olan (Sevgili).

yakînî gitti meylüm bağ-ı dehrün gayrı seyrinden
beni öldürdi âh ol serv-i **hōş-reftâr** reftârı (Gazel 188, Mısra 10). [hōş-reftâr,]

hoş-ter: Daha güzel, çok güzel.

nâm-ı bākî'yle gazel rengin-i **hōş-ter** gösterür
zâğlansa nitekim şemşir cevher gösterür (Beyit 6, Mısra 1). [hōş-ter,]

hoten: Hotan (Doğu Türkistan'da bir şehir). II Misk kokusu.

hat-ı pür-çin içinde hâlün çın
sebzâr-ı **hoten'de** âhûdur (Gazel 52, Mısra 8). [hoten'de, -de]
hat-ı pür-çin içinde ol gazâlün hâl-i miskini
gülistân-ı **hoten'de** sebze otlar şanki bir âhû (Gazel 167, Mısra 4). [hoten'de, -de]

hüb: Güzel, hoş, iyi.

'aql u cân-ıdı **hüblarda** kalan
şabruma sen de bunda kal didiler (Gazel 34, Mısra 13). [hüblarda, -larda]
hüblar zikri gibi olmaz yakînî fikr-i **hüb**
hamdüli 'llâh oldı evrâd-ı dil ü cânüm 'alî (Gazel 196, Mısra 11). [hüb,]
şafha-i hadd üze ey tāvüs-ı zülf-i 'anberin
hübluk menşürına tuğrâ-yı 'âlî sen misin (Gazel 158, Mısra 4). [hübluk, -luk]
hüblar zikri gibi olmaz yakînî fikr-i **hüb**
hamdüli 'llâh oldı evrâd-ı dil ü cânüm 'alî (Gazel 196, Mısra 11). [hüblar, -lar]
bir yalın yüzlü **hübdur** tığun
gönlüm anuñla sâde-pehlûdur (Gazel 52, Mısra 9). [hübdur, -dur]
dilber zarîf ü bezm güzel rûzgâr **hüb**
gülşen latîf bağ dil-ârâ bahâr **hüb** (Gazel 15, Mısra 1). [hüb,]
dilber zarîf ü bezm güzel rûzgâr **hüb**
gülşen latîf bağ dil-ârâ bahâr **hüb** (Gazel 15, Mısra 2). [hüb,]
hengâm lâlâ devr gül eyyâm 'ış ü nûş
bülbül nedim ü bezm çemen lâlâzâr **hüb** (Gazel 15, Mısra 4). [hüb,]
mestâne çeşm ü gonca dehân u şeker zebân
kâmet latîf ü zülf mutarrâ 'izâr **hüb** (Gazel 15, Mısra 6). [hüb,]
güller güler küşâde semen gonca nâzda
dil-keş çemen latîf havâ rûzgâr **hüb** (Gazel 15, Mısra 8). [hüb,]
neyler nevâda nağmede mutrib yakînî mest
Sâkî şafâda mey ferâh-efzâ nigâr **hüb** (Gazel 15, Mısra 10). [hüb,]
gösterür çeşm ü 'izârün hat-ı ser-sebzüñi **hüb**
nergis ü lâlâ imiş çeşm ü çerâğı çemenün (Gazel 113, Mısra 7). [hüb,]
ol ruh-ı al güzel ol hat-ı hoş-bü da güzel
cümleten **hüb** begüm o da güzel bu da güzel (Gazel 119, Mısra 2). [hüb,]
zevk-ı helvâdan elezdür bize bu ni'met-i **hüb**
ki miyâna gele bir lebleri pâlûde güzel (Gazel 119, Mısra 11). [hüb,]
virme 'ışi yakînî' yâ felege
diñle kim saña **hüb** pend itdüm (Gazel 134, Mısra 10). [hüb,]

hudâ: Allah, Tanrı, Rabb.

kapuñı ka'be-i ehl-i şafâya beñzetdüm
Ruh-ı münirüñi nûr-ı **hudâ'ya** beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 2). [hudâ'ya, --ya]
her ne niyâz var-ısa ol dil-rübâya kıl
cümle sipâs u minneti ey dil **hudâ'ya** kıl (Gazel 121, Mısra 2). [hudâ'ya, -y, -a]
vücüd-ı mutlaquñ mihri şu'a'ından şeref bulduk
hudânun gayrıdan bir zerre istimdâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 8). [hudânun, -nun]

Sürâdikât-ı guyûb içre kalmaya işkâl
rumûz-ı gaybı kıla kâlbine **hudâ** ilhâm (Kaside 1, Mısra 58). [hudâ,]
mesâha-i keremûn kıble-i ulû'l-ikbâl
taşavvuf ehli **hudâ'dan** dilerse zîkr-i cemîl (Kaside 1, Mısra 54). [hudâ'dan, -'dan]
hem-rehûm hızz-ı **hudâ** peyk-i zafer râh-berûm
kaçan irişse gerek zâhid-i gümrah baña (Gazel 7, Mısra 7). [hudâ,]
reh-revân-ı tarîk-ı 'ışk-ı **hudâ**
ey yakînî saña kehel didiler (Gazel 34, Mısra 25). [hudâ,]
nücûm gibi yanam şubh olunca şevkumdan
hudâ ger eyleye bîdâr-ı kûy-ı yâr beni (Gazel 199, Mısra 4). [hudâ,]
efâzıla eşigi oldu ka'be-i âmâl
hudâ kılup seni gülzâr-ı şer'de her-bâr (Kaside 1, Mısra 80). [hudâ,]

hudâ hakkı: Allah hakkı.

cemâlünde görinen lem'a-i nûr-ı **hudâ hakkı**
kaşuñ 'îd-i duhânuñ gurre-i garrâsıdur yûsuf (Gazel 89, Mısra 5). [hudâ hakkı,]

hudâvgân: Büyük hükümdar, padişah.

hudâvgân-ı şudûr-ı zamâne şemsü'd-dîn
'imâd-ı kubbe-i ikbâl ü kıble-i iclâl (Kaside 1, Mısra 21). [hudâvgân-ı,]

hudûd: Sınır.

vaşf-ı bî-haddûnî ta'rîf degüldür haddüm
yoğ-imiş kişver-i efzâlüne etrâf u **hudûd** (Kaside 5, Mısra 30). [hudûd,]

hulk: Huy, tabiat, yaratılış.

hulk-ı 'azîmi gâliyedân-ı melâ'ike
feyz-i 'amîmi micmere-gerdân-ı kudsîyân (Gazel 137, Mısra 3). [hulk-ı, --ı]

hulle: Cennette giyilecek elbise, cennet elbisesi.

câme-i sebz-ile kûyuñda hırâmân olsañ
hulle-i sebz-ile cennetdeki hürâsın sen (Gazel 149, Mısra 8). [hulle-i, --ı]

hum-hâne: 1. Meyhane. 2. Şarap mahzeni.

şu'a-ı âh-ıla **hum-hânemüz** olur rûşen
dimeñ ki şâm-ı belâda sirâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 7). [hum-hânemüz, -müz]

hum-ı mey: Şarap küpü.

şeh-i 'ışkam **hum-ı mey** baña genc-i husrevânî'dür
başumda penbe-i dâğ-ı gamuñ tâc-ı keyânî'dür (Gazel 46, Mısra 1). [hum-ı mey,]

hûn: Kan, dem.

ya **hûnîn** çeşmidür ferhâd-ı mestûn dahı kan ağlar
ya kays' uñ kan bulaşmış penbe-i dâğ-ı nihânıdur (Gazel 46, Mısra 5). [hûnîn, -în]
bir dem ol **hûnî** baña rahm itmeyüp kıldı helâk
kanlar ağla dem-be-dem ey çeşm-i pür-hûn üstüme (Gazel 181, Mısra 5). [hûnî, -î]
yâ **hûnîn** kalbidür mecnûn-ı zâruñ laht laht olmuş
derûnında olan dâğ-ı siyâh anuñ nişânıdur (Gazel 46, Mısra 11). [hûnîn, -in]
dil **hûn** u cân figâr ciger rîş sîne çâk
derd-i firâk ile iderin âh-ı derd-nâk (Gazel 96, Mısra 1). [hûn,]
'anberîn hâlûne üftâdedür ey çeşm-i gâzâl
bağrı **hûn** olsa n'ola nâfe-i misk-i hoten' uñ (Gazel 113, Mısra 10). [hûn,]

hurûş: Coşku, coşkunluk.

zevrağ-ı bâde-ile gördi **hurûşın** dilimün
cüş ider bencileyin ehl-i hevâdur deryâ (Gazel 1, Mısra 3). [*hurûşın,]*

huşûşân: Bilhassa, özellikle.

bülbül gibi bahâr ericek ehl-i 'ışk olan
Şeydâlık itmesün mi **huşûşân** cüvân ola (Gazel 6, Mısra 8). [*huşûşân,]*

huzûr: Gönül rahatlığı.

hağ-ı ruhsârûn ider münkesirü 'l-bâl beni
'andelîbün uçurur hâr **huzûrın** güyâ (Gazel 2, Mısra 6). [*huzûrın, -ı, -n]*
huzûrından ayırdı 'ışkı yârûn bî-huzûr oldum
şoñında her **huzûruñ** ey yakîni bir belâ vardır (Gazel 51, Mısra 14). [*huzûruñ, -uñ]*
huzûrından ayırdı 'ışkı yârûn bî-huzûr oldum
şoñında her huzûruñ ey yakîni bir belâ vardır (Gazel 51, Mısra 13). [*huzûrından, -ı, -n, -dan]*

hücûm: Saldırı, saldırma.

gördi **hücûm-ı** seyl-i sirişküm ziyâdedür
her mevc tütüdi sâhil-i deryâda bir kenâr (Gazel 26, Mısra 3). [*hücûm-ı,]*

hücûm it-: Hücüm etmek, saldırmak, saldırıya geçmek.

fezâ-yı çarha çü pervâz şaldı bâz-ı sefid
gurâb-ı şâma **hücûm itdi** kılmayup ihmâl (Kaside 1, Mısra 8). [*hücûm itdi,]*

hük-m-i şeh: Padişahlar padişahının emri.

kaşîdem olsa n'ola **hük-m-i şeh** gibi menşûr
ki buldı nâm-ı nişânî beg ile çok 'unvân (Kaside 6, Mısra 53). [*hük-m-i şeh,]*

hümâ: Devlet kuşu, talih kuşu. Kaf dağında, Okyanus adalarında veya Çin'de yaşadığına inanılan efsanevi bir kuş.

bir **hümâdur** mihr-i 'âlem-tâbı kılmış âşiyân
gird-i ruhsârûnda şanma ey büt-i tannâz zülf (Gazel 88, Mısra 3). [*hümâdur, -dur]*
evc-i iqbâle **hümâsın** yûri pervâz eyle
himmet ü nuşret ola her yañadan bâl ü perüñ (Gazel 114, Mısra 5). [*hümâsın, -sı, -n]*
murglar şâhın n'ola idinseñ üsküflü gedâ
oldı çün saña **hümâ-yı** devlet ü devrân şikâr (Gazel 27, Mısra 4). [*hümâ-yı,]*
fezâ-yı 'arşdayuz hem-cenâh-ı tâ'ir-i kıdsüz
bülend-mertebe bâzuz **hümâ-yı** sidre-mesîrüz (Gazel 75, Mısra 6). [*hümâ-yı,]*
ey perî gird-i 'izârûnda gören kâkülüñi
âşiyân itdi şanur mihr-i cihân-tâbı **hümâ** (Gazel 2, Mısra 10). [*hümâ,]*
leb-i şîrinüñ-ile tütü-i tab'um söyler
hey **hümâ** âyine-i rüyuñı karşı göster (Gazel 30, Mısra 2). [*hümâ,]*
olamaz himmetüñ gibi 'âlî
'arşı itsün gerek **hümâ** menzil (Gazel 122, Mısra 6). [*hümâ,]*
cân murgı zülf-i pür-ğam-ı dildârı kıldı cây
güyâ şehâb içinde **hümâ** yapdı âşiyân (Gazel 140, Mısra 8). [*hümâ,]*
âsitânına güzâr eyleme her bir bümüñ
ne revâdur ki **hümâ** sâye şala vîrâna (Gazel 173, Mısra 12). [*hümâ,]*

hümâ-cevlân: Kafdağı'nda ve dâimî karlar bölgesinde yaşadığı kabul edilen, boz renkli, kanatları zümrüt yeşili, gölgesinin bir kimsenin üzerine düşmesi o kimsenin başına devlet kuşu konacağına alâmet sayılan, çok büyük, yırtıcı, efsânevi kuş. Cevlan: Gezinme, Dolaşma, gidip gelme, deveran.

her zağanla ol perî-ruḥ hem-cenāḥ olmak neden
çünkü olmaz zāğa şehbāz-ı **hümā-cevlān** şikār (Gazel 27, Mısra 10). [hümā-cevlān,]

hümā-sāye: Hüma gibi aleme uğur ve zenginlik veren gölge.

sidre-veş kadr-i bülendün idüp allāh refî
ey **hümā-sāye** ola zıll-i zalilün memdūd (Kaside 5, Mısra 40). [hümā-sāye,]

hümā-yı ‘arş-pervāz: Göğe uçan hüma kuşu.

hümā-yı ‘arş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-hā tūṭiyem hem bülbülem güyā suḥan-dānam (Gazel 124, Mısra 5). [hümā-yı ‘arş-pervāzam, -am]

hümā-yı fāriḡu ‘l-bāl: Kol ve kanattan kurtulmuş hüma.

bir **hümā-yı fāriḡu ‘l-bālem** bugün uçmaḡdan
dām-ı tezvir itmezem ben sübḥa-i şad-dānemi (Gazel 198, Mısra 7). [hümā-yı fāriḡu ‘l-bālem, -em]

hümāyün: Kutlu, kuvvetli, mübarek, saadetli.

ruḡlaruñda sāye-güsterdür **hümāyün** kākülün
sāye şaldı aḡmed’e şan perr-i cibril-i emîn (Gazel 155, Mısra 9). [hümāyün,]

hümāyün-fāl: Talihi uğurlu.

fezā-yı dehre şalup sāye-i **hümāyün-fāl**
sepide-dem cevlān itdi bāz-ı zerrin-bāl (Kaside 1, Mısra 1). [hümāyün-fāl,]

hümāyün-zıl: Hümayun: 1. Kutlu, mübarek, saadetli. 2. Pâdişâha, pâdişahlığa âit. Zıl: 1. Gölge. 2. mec. Himâye, sâhip çıkma.

kişver-i fazla eyledi seni şāḥ
sāye-i ḡusrev-i **hümāyün-zıl** (Gazel 122, Mısra 10). [hümāyün-zıl, -zıl]

hün it-: Kan içinde bırakmak, kanlı hale getirmek.

hün itdi nāfe-veş dili vü aldı aḡlumuz
cādū-yı çeşm-ile büt-i miskîn ḡazāleler (Gazel 33, Mısra 5). [hün itdi,]

hün-āb: Kanlı gözyaşı.

sākī-i lāle-‘izār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezsin dide-i ḡam-didemi ḡarḡ-ı **hün-āb** (Gazel 10, Mısra 2). [hün-āb,]

hün-ālūde: Kana bulanmış, kan bulaşmış II kırmızı; üzüntülü.

yād-ı la’lünde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Şāḡ-ı mercān oldı **hün-ālūde** müjḡānum hemîn (Gazel 155, Mısra 12). [hün-ālūde,]

hüner: Bilme, marifet; ustalık, maharet.

baña nisbet şu ‘arā zümresi encüm gibidür
āsumān-ı **hünere** mihr-i dıraḡşānam ben (Gazel 144, Mısra 16). [hünere, -e]
zeyn itdi jāle gülleri didi şabāya şāḡ
pürdür **hüner** güherleri iki ḡulaḡumuz (Gazel 69, Mısra 12). [hüner,]

hün-feşān: Kan saçan. II kan ağlayan (göz bebeği bağlamında).

her demde çeşmüme niçe bir **hün-feşân** ola
ol şâh-ı hüsni yâ niçe bir bî-amân ola (Gazel 6, Mısra 1). [hün-feşân,]
kenâr-ı cüyda yir yir görinen lâleler şanmañ
Yakîni' nûñ habâb-ı eşk-i çeşm-i **hün-feşânıdur** (Gazel 46, Mısra 16). [hün-feşânıdur, -dur]

hün-hvâr: Kan dökücü (Sevgili).

aldı mekr ü zulm-ile cânın yakîni hastanuñ
çeşm-i **hün-hvâruñ** gibi olmış sitemger kâkülün (Gazel 111, Mısra 12). [hün-hvâruñ, -un]
aldı zulm ü mekr-ile cânın yakîni hastanuñ
çeşm-i **hün-hvâruñ** gibi olmış sitemger kâkülün (Kaside 4, Mısra 18). [hün-hvâruñ, -un]

hünî: Kan akıtıcı, kan dökmeye meyilli; zalim, gaddar.

şâyed olaydı dil-i zâra şehîd olmak naşîb
kâşki **hünî** gözüñle günde bir kan eyleseñ (Gazel 100, Mısra 6). [hünî,]
geçdi yakîni cânımuza nâvek-i belâ
derd-i derûnumuzdan o **hünî** degül habîr (Gazel 37, Mısra 10). [hünî,]
al giydüñ kanı inşâf nedür ey **hünî**
ğamze-i mestüñe uyduñ yine mi kan itdüñ (Gazel 110, Mısra 9). [hünî,]

hün-rîz: Kan döken, kan dökücü II zâlim, acımasız sevgili.

yüri ol gamzesi **hün-rîze** cân vir kayd-ı tenden geç
şehîd-i 'ışk ol ey 'uryân olan göñlüm kefinden geç (Gazel 23, Mısra 1). [hün-rîze, -e]
didüm geçdi nişân-ı sînenen peykân-ı **hün-rîzüñ**
didi ol kaşları yâ ey dü-tâ-kâmet geçenden geç (Gazel 23, Mısra 9). [hün-rîzüñ, -üñ]

hür: Ahu gözlüler, cennet kızları.

sen meleksüz yanuma gelse perî-peykerler
hür olsa dañı yokdur nigerânım muşlî (Gazel 197, Mısra 14). [hür,]
câme-i sebz-ile küyüñda hürâmân olsañ
hülle-i sebz-ile cennetdeki **hürâsın** sen (Gazel 149, Mısra 8). [hürâsın, -sın]
oldı şan nûr-ı hudâ aḥmed-i muḥtâr'ı muḥîṭ
nûrdan puñara girmiş görinür **hürâsın** (Gazel 151, Mısra 6). [hürâsın, -sın]

hür u melek: Hürî ve melek.

gerçi kim **hür u melekde** var-ıymış nâzûklük
degül anlar dañı sen nûr-ı başardan nâzûk (Gazel 99, Mısra 7). [hür u melekde,]

hür u rıdvân: Huri ve Cennet bekçisi.

karîn olmak saña ey kaddi tûbâ bağ-ı küyüñda
cinânda hem-nişîn-i **hür u rıdvân** olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 8). [hür u rıdvân,]

hurde-dân: Nükteleri ve incelikleri anlayan, bilen.

yâruñ dehânı vaşfın ider yok bentüm gibi
esrâr-ı gaybı keşf idemez degme **hurde-dân** (Gazel 140, Mısra 10). [hurde-dân,]

hurde-i zer: Altın parçacığı.

çemende bād-ı hevâ buldı niçe **hurde-i zer**
kim itdi gonca-i gül kîse içre anı nihân (Kaside 3, Mısra 5). [hurde-i zer,]

hür-ı cinân: Cennetler hurisi.

çemenî cāmesin ol serv-i semen-ber giydi
güyyā **hür-i cinān** sündüs-i aḫzar giydi (Gazel 193, Mısra 2). [hür-i cinān,]

huşk-leb: Dudağı kuru, susamış.

huşk-leb ü dil-teşne cān virmek muḳarrerdür baña
hızr-ı haṭṭ-ı la'lüñ irmezse bi-ke'sin min ma'in (Kaside 2, Mısra 37). [huşk-leb,]

hurşiyd: Güneş.

istimā' idüp o semte 'azmüñi ey meh-liḳā
başın alup gitdi dün **hurşiyd** maḡribden yaña (Gazel 5, Mısra 2). [hurşiyd,]
tal'atuñla eyledi **hurşiyd** maḡribden tülü'
vechî var āḫir zamān oldı dir isem ḫusrevā (Gazel 5, Mısra 3). [hurşiyd,]
maşrık-ı envār-ı eltāf-ı ilāhî ol müdām
eyledükçe maḡribe **hurşiyd-i** enver ilticā (Gazel 5, Mısra 14). [hurşiyd-i, -i]
dür iken böyle yaḳar ol yüzi **hurşiyd** beni
pertev-i vaşlınā irsem niçe olur hāl 'aceb (Gazel 13, Mısra 3). [hurşiyd,]
şiken-i zülfi şikest ola n'ola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i **hurşiyd-i** dirāḫşānda yatur (Gazel 56, Mısra 10). [hurşiyd-i, -i]
mir'āt-ı ḫaddi var iken ol māh-tal'atuñ
hurşiyd-i çarḫ-ı cārīye yokdur nigāhumuz (Gazel 71, Mısra 6). [hurşiyd-i, -i]
reşk-i **hurşiyd** olur mı bir dahı cām
o günü gösterür mi baña felek (Gazel 97, Mısra 5). [hurşiyd,]
lem'a-i tūḡuñ ide pertev-i mihri zā'il
reşk-i **hurşiyd-i** cihān-tāb ola ey meh siperüñ (Gazel 114, Mısra 10). [hurşiyd-i, -i]
'aceb mi kuhl iderse gerdümi **hurşiyd-i** 'ālem-tāb
gubār-ı āsitān-ı ḫazret-i şāh-ı şehidānam (Gazel 124, Mısra 9). [hurşiyd-i, -i]
geh ḫāk-i zülmet içre biten zerreyem ḫākīr
geh āsumān-ı çārda **hurşiyd-i** enverem (Gazel 126, Mısra 12). [hurşiyd-i, -i]
şu'ā'-ı nīze-i **hurşiyd-i** 'ālem-ārāyı
livā-yı ḫusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 5). [hurşiyd-i, -i]
mir'āt-ı re'fetinden ider dem-be-dem tülü'
hurşiyd-i 'avn u nuşret tevḫīk-ı kārđān (Gazel 137, Mısra 6). [hurşiyd-i, -i]
cemşiyd-i çār-bālīş-ı eyvān-ı kibriyā
hurşiyd-i şubḫ-sancaḳ u māh-ı zuḫal-mekān (Gazel 137, Mısra 10). [hurşiyd-i, -i]
görüp **hurşiyd-i** ḫaddin ol perīñüñ
be hey 'āşık feraḫşād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 7). [hurşiyd-i, -i]
meh-i sipihr-i kemālüz 'uṭārid-i eflāk
yazar şaḫīfe-i **hurşiyde** her kelāmumızı (Gazel 189, Mısra 8). [hurşiyde, -e]
hurşiyd-veş yakīnī tülü' itse sözlerüñ
encüm gibi görinmeye eş'ār-ı ḫāverī (Gazel 200, Mısra 9). [hurşiyd-veş, -veş]

hurşiyd-çihre: Güneş yüzü. hurşid: güneş çihre (çehre): yüz, surat, simâ.

sipihr-i faẓl u ma'ārifde gerçi mihri münirüz
kapuñda ey meh-i **hurşiyd-çihre** ḫāk-i ḫākīrüz (Gazel 75, Mısra 2). [hurşiyd-çihre,]

hurşiyd-i 'ālem-tāb: Cihānı aydınlatan güneş.

şu'ā'-ı pertev-i **hurşiyd-i 'ālem-tābdan** şanma
senüñ şevḳuñla rüşendür bugün ey meh-liḳā meclis (Gazel 77, Mısra 15). [hurşiyd-i 'ālem-tābdan, -dan]

hurşiyd-i raḫşān: Parlak güneş.

ḫāneme bir gün toḡup ben zerreye virmez zıyā
Ruḫlarıñ **hurşiyd-i raḫşān** olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 6). [hurşiyd-i raḫşān,]
sipihr-i nazmda encüm gibi maḫv oldı şā'irler
olaldan ben ma'ārif burcunuñ **hurşiyd-i raḫşānı** (Gazel 187, Mısra 14). [hurşiyd-i raḫşānı, -ı]

hürmet: Saygılık, saygı.

hürmetle tut şurāhī şikest olmasun meded
ansuz gönülde sākī dürüst olmaz inkisār (Gazel 26, Mısra 11). [hürmetle, -le]

hürmüz: Sasaniyan'dan hükümdar Nuşirevan'ın oğlu ve halefidir.

göreydi **hürmüz** ü cem 'işret-i müdāmumızı
başına təc idinürdi hābāb-ı cāmumızı (Gazel 189, Mısra 1). [hürmüz,]

hürrem: Sevinçli, mutlu, gönül açıcı.

ğam meclisinde bāde-i 'ışk-ıla **hürremüz**
bezm-i şafāda 'tş idici rind-i 'ālemüz (Gazel 73, Mısra 1). [hürremüz, -üz]

hüseyn-ihsān: Hz. Hüseyin'le ilgili olan, Lutuf, kerem, iyilik.

'ömer-fazālet ü bñ-bekr-şıdk u 'oşmān-şerm
'alī-hışāl ü ḥasan-siret ü **hüseyn-ihsān** (Kaside 6, Mısra 2). [hüseyn-ihsān, -ihsan]

hüsn: Güzellik, iyilik.

bağ la'l-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşür-ı **hüsne** kaşları 'unvān degül midür (Gazel 60, Mısra 2). [hüsne, -e]
kullı olsam 'aceb mi vālīnün
yūsuf-ı mısr-ı **hüsn** ü behcetdür (Gazel 63, Mısra 4). [hüsn,]
hüsn bābında mu'arız olımaz aña güneş
seheri çıksa evinden giyüp altun üsküf (Gazel 90, Mısra 3). [hüsn,]
hüsnün artar zülfün ey meh 'anber-efşān eyleseñ
şem 'ün artar lem 'ası tārın perişān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 1). [hüsnün,]
cılve-i envār-ı **hüsni** gör dil-i pür-sevkdin
tūr-ı müsā bundadır tūr-ı tecellā bundadır (Gazel 42, Mısra 11). [hüsni, -i]
cemālün mazharıdır pertev-i mihri yakīnī'nün
n'ola gün günden efzün olsa **hüsni** ey hilāl-ebür (Gazel 167, Mısra 16). [hüsni, -ün]
gönül nakdini teslim eyledüm ol ḥvāce-i **hüsne**
metā'-ı vaşlını elḥamdülil'illāh rāygān buldum (Gazel 128, Mısra 7). [hüsne, -e]
keserse tīg-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı **hüsn** eşiginden kesilmezin kaç 'ā (Gazel 3, Mısra 10). [hüsn,]
tayanup **hüsni** şāhum iñen incitme 'uşşākı
kalur şanma benüm 'ömrüm güzellik kimseye bākī (Gazel 185, Mısra 1). [hüsni, -ün, -e]
kılca cānuñ di perişānlığın ol kazzāza
hüsni evrākına ḥat bağlamadın şirāze (Gazel 176, Mısra 2). [hüsni, -i]
'aceb mi mihrün-ile zerre gibi rakş itsem
saña bu **hüsni** viren kıldı bī-ḳarār beni (Gazel 199, Mısra 8). [hüsni, -i]

hüsn ü ān: Güzellik ve cazibe.

ey yakīnī sen hele şāl şāhbāz-ı himmetün
ola şāyed ol tezerv-i bāğ-ı **hüsn ü ān** şikār (Gazel 27, Mısra 14). [hüsn ü ān,]

hüsn ü behcet: Güzellik ve hoşluk.

yūsuf-ı mısr-ı **hüsn ü behcetsin**
n'ola olsam senün ḥarīdārūñ (Gazel 106, Mısra 3). [hüsn ü behcetsin, -sin]

hüsn ü kemāl: Güzellik ve olgunluk.

mihrüm arturdı cemālın o hilāl-ebürün
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur **hüsn ü kemāl** (Gazel 117, Mısra 6). [hüsn ü kemāl,]

hüsn-i ahlāk: Güzel huylar.

cemālūñ göricek yāruñ niçe cān virmesün ‘aşık
be hey yār ādem öldürtür anuñ bu **hüsn-i ahlākı** (Gazel 185, Mısra 8). [*hüsn-i ahlākı, -ı*]

hüsn-i ‘ālem-gır: Dünyayı fetheden güzellik.

hüsn-i ‘ālem-gırūñe ey şāhid-i şehbāz zülf
vālih-i sermest-çeşm ü ‘aşık-ı ser-bāz zülf (Gazel 88, Mısra 1). [*hüsn-i ‘ālem-gırūñe, -üne*]

hüsn-i cemāl: Güzel yüz, güzel çehre.

büt-i çīn **hüsn-i ‘izāruñ** gibi şüret bulmaz
gör şanıdır güzelüm **hüsn-i cemālī** anuñ (Gazel 103, Mısra 8). [*hüsn-i cemālī, -i*]

hüsn-i ‘izār: Yanağın güzelliği.

büt-i çīn **hüsn-i ‘izāruñ** gibi şüret bulmaz
gör şanıdır güzelüm **hüsn-i cemālī** anuñ (Gazel 103, Mısra 7). [*hüsn-i ‘izāruñ, -un*]

hüsrev: : Padişah, hükümdar // Sevgili // Hüsrev ü Şirin öyküsünün erkek kahramanı olan hükümdar, İran şahlarından birkaçı aynı adla anılırsa da içlerinde en meşhuru budur. Ayrıca kelime padişah anlamında da kullanılır.

serīr-i rif ate geçdi oturdı yirine cānum
ma ‘arīf tahtına ol **hüsrev-i** ferruḥ-likā geldi (Gazel 191, Mısra 8). [*hüsrev-i, -i*]
ḥayl-i eş ‘ār-ıla ḥaylī ‘azamet kesb itdüm
hüsrev-i nazm olalı şāhib-i divānam ben (Gazel 145, Mısra 10). [*hüsrev-i, -i*]
yakīnī bağrını anuñ yakardı ateş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse nazmumuñ **hüsrev** (Gazel 166, Mısra 12). [*hüsrev, -i*]
kişver-i fazla eyledi seni şāh
sāye-i **hüsrev-i** hümāyūn-zıl (Gazel 122, Mısra 10). [*hüsrev-i, -i*]
meh-i sipīhr-i şeref **hüsrev-i** sitāre-sipāh
muḥīṭ-i kāf-vaḳār āfītāb-ı berḳ-‘inān (Kaside 6, Mısra 3). [*hüsrev-i, -i*]

hüsrev ü cem: Büyük hükümdarlar Hüsrev ve Cem.

biri benem ki kadeḥ-nūş-ı bezm-i ma ‘rifetem
kemīne cūr ‘a-keşüm **hüsrev ü cem** ü ḥākān (Kaside 6, Mısra 26). [*hüsrev ü cem, -i*]

hüsrevā: Ey Hüsrev II Ey padişah, ey sevgili.

‘ışkuñla **hüsrevā** şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekāndan uludur bārgāhumuz (Gazel 70, Mısra 5). [*hüsrevā, -ı*]
tal ‘atuñla eyledi ḥurşiyd mağribden tülū
vechī var āḥir zamān oldı dir isem **hüsrevā** (Gazel 5, Mısra 4). [*hüsrevā, -ı*]
yakīnī **hüsrevā** bir şā ‘ir-i ḥōş-güydür k ‘anuñ
belāğat tōpını eflāke atdı çarḫ meydānı (Gazel 187, Mısra 19). [*hüsrevā, -ı*]

hüsrev-i gītī-sitāna: Cihanı zapteden Hüsrev.

şu ‘ā ‘-ı nīze-i ḥurşiyd-i ‘ālem-ārāy
livā-yı **hüsrev-i gītī-sitāna** beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 6). [*hüsrev-i gītī-sitāna, -ı*]

hüsrev-i mülk-i kemāl: Mükemmellik ülkesinin sultanı.

hüsrev-i mülk-i kemāl oldı yakīnī serverā
ḥayl-i eş ‘ār ile ḥaylī şevket ü ‘unvānı var (Gazel 28, Mısra 11). [*hüsrev-i mülk-i kemāl, -ı*]

husrev-i mülk-i suhan: Söz mülkünün sultanı.

nizāmī ger hayālāt-ı kelāmum görse nazmumda
diye baña yakīnī **husrev-i mülk-i suhansın** sen (Gazel 150, Mısra 14). [*husrev-i mülk-i suhansın,]*

hüşyār: Akıllı başında olan, akıllı uslu.

beni kılupdur ezel-mest bāde-i tevhhīd
gören yakīnī şanur gerçi **hüşyār** beni (Gazel 199, Mısra 12). [*hüşyār,]*
niçe **hüşyārı** mest ü kanzil ider
hālet-i ‘ışk özge hāletdür (Gazel 62, Mısra 5). [*hüşyārı, -ı]*

hüviyyet: Hakikat, asıl.

ni ‘met-i dünyāya şōfi tutmayup sāfi geçer
fıkr-i esrār-ı **hüviyyet** eyler ol hayrānı gör (Gazel 38, Mısra 4). [*hüviyyet,]*
nedür **hüviyyeti** bilmek dilerseñ ey dervīş
‘ayān ider anı nūr-ı cemālī dervīş‘ün (Gazel 115, Mısra 9). [*hüviyyeti, -i]*

hüzni: Gam, keder, tasa.

belā ken ‘ān ‘inuñ ben **hüzni-ile** ya ‘küb ‘uyam güyā
cemāl iklīmünñ sulṭān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 7). [*hüzni-ile, -ile]*
ğubār-ı **hüzni** siler dillere şafā getürür
Yakīnī şī rūñi āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 9). [*hüzni, -i]*
ğubār-ı **hüzni** siler dillere şafā getürür
bu şī ‘r-ı pākūñi āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 11). [*hüzni, -i]*

hüzni ü ğam: Hüznün ve gam.

derd ü belā vü cevri ü sitem hecr ü **hüzni ü ğam**
memlüküm oldı pādīşeh-i heft-kişverem (Gazel 126, Mısra 3). [*hüzni ü ğam,]*

hüzür: Gönül rahatlığı.

haṭ-ı ruhsārūñ ider münkesirü ‘l-bāl beni
‘andelībün uçurur hār **hüzürin** güyā (Gazel 2, Mısra 6). [*hüzürin, -ı, -n]*
hüzürından ayırdı ‘ışkı yāruñ bī-hüzür oldum
şōñında her **hüzürün** ey yakīnī bir belā vardır (Gazel 51, Mısra 14). [*hüzürün, -uñ]*
hüzürından ayırdı ‘ışkı yāruñ bī-hüzür oldum
şōñında her hüzürün ey yakīnī bir belā vardır (Gazel 51, Mısra 13). [*hüzürından, -ı, -n, -dan]*

hvāb: Uyku.

hvābdan nergisün aç bağda ey serv-i revān
sünbülün hāl-i perīşānına eyle nigerān (Gazel 139, Mısra 1). [*hvābdan, -dan]*
düşümde tevbe vire diyü bādeden şōfi
Yakīnī dīdelerüm itdi **hvābdan** tevbe (Gazel 177, Mısra 10). [*hvābdan, -dan]*

hvāce: 1. tüccar, tacir 2. hoca (müderris, mektep hocası, sufi, vaiz vb. bağlamında) 3. bey, sultan, efendi.

eşk-ile ruḥ-ı zerdüñi seyr eyle yakīnī
ger **hvāce** kıla dirhem ü dīnārı temāşā (Gazel 9, Mısra 12). [*hvāce,]*

hvāce-i dünyā-perest: Dünya perestliğinin hocası.

meyl-i yāķūt u zer itsün **hvāce-i dünyā-perest**
ķan-ıla ben la ‘l idüp yaşum ruḥum zerd isterin (Gazel 157, Mısra 3). [*hvāce-i dünyā-perest,]*

hväce-i hüsn: Güzellik hocası.

cān virmek-ile la 'lūñe dil degmesün artuk
ey **hväce-i hüsn** eksüğe ister degerinden (*Gazel 148, Mısra 6*). [*hväce-i hüsn,]*

hväñ-ı vaşl: Kavuşma sofrası.

hväñ-ı vaşluñ dil-i abdāla n'ola bezl itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede mihmānuñdur (*Gazel 50, Mısra 9*). [*hväñ-ı vaşluñ,]*

hväce: Hoca, öğretmen, muallim, müderris.

divāne mükellef degül ey **hväce** kerem kıl
Uşlan diyü kılma bu perişāna tekellüf (*Gazel 91, Mısra 5*). [*hväce,]*
var mı hālāş esīr-i ğam-ı zülf-i dil-rübā
hāl it bu müşkilin dilüñ ey **hväce** şerh kıl (*Gazel 120, Mısra 4*). [*hväce,]*

I

ıkd-ı pervīn: Ülker'in gerdanlığı.

ol la 'l-i mercān ol cevher-i cān
ol dürr-i dendān ol **ıkd-ı pervīn** (*Gazel 156, Mısra 6*). [*ıkd-ı pervīn,]*

ırag ol-: Irak olmak, uzak olmak.

çemende қо şabā sünbül o gül-büdan **ırag olsun**
gülüstānda yaluñuz alnı açuk yüzi ağ olsun (*Gazel 162, Mısra 1*). [*ırag olsun,]*

ırz: Haysiyet. Şan, şeref.

'āşık-ı sāde-dile beñzemek isterse zücāc
çalalum taşlara **ırzın** şıyalum nāmūsın (*Gazel 152, Mısra 8*). [*ırzın, -ın]*

ışlat-: Işıldamak, parlamak || Görülmek.

cüdā-yı mihr olana za 'f u inhīnā irişür
gece sehil **ışlatmış** bu nükteyi meh-i nev (*Gazel 166, Mısra 8*). [*ışlatmış, -tmüş]*

ışk-: Aşk, yoğun sevgi.

kalbümi benüm **ışk-ı** cüvānī ider hārāb
eyle o nev-cüvānī ilāhī kemāl-i pīr (*Gazel 37, Mısra 5*). [*ışk-ı, -ı]*
şadā peydā degüldi dahı her vādīde cülardan
benüm deryā gibi **ışkuñla** pür-cüş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 10*). [*ışkuñla, -u, -ñ, -la]*
huzūrından ayırdı **ışkı** yāruñ bī-huzūr oldum
soñında her huzūruñ ey yakīnī bir belā vardur (*Gazel 51, Mısra 13*). [*ışkı, -ı]*
ışkuñla husrevā şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekāndan uludur bārgāhumuz (*Gazel 70, Mısra 5*). [*ışkuñla, -u, -ñ, -la]*
vaşl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yakīnī **ışka** eyle ittibā' (*Gazel 85, Mısra 10*). [*ışka, -a]*
feryād kılma keşmekeş-i **ışkdan** dilā
her 'usrda iki yūs bu bürhān degül midür (*Gazel 60, Mısra 7*). [*ışkdan, -dan]*
kavs 'urcūna döndi **ışkı-y-ıla**
sebebi ol hilāl-ebrüdur (*Gazel 52, Mısra 15*). [*ışkı-y-ıla, -ı, -y, -ıla]*
mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyh-i ecel
ġam şebidür tekyegāh-ı **ışkda** ahyā gerek (*Gazel 98, Mısra 6*). [*ışkda, -da]*

yağa çāk eyle şafā bul bürisün cismüñi āh
ka'be-veş 'ışkı-y-ıla giy kara şālī hasan'uhn (Gazel 104, Mısra 8). ['ışkı-y-ıla, -ı, -y, -ıla]
ğamuñ esrārıñ keyfiyyetin benden su'āl eyle
ne hāletdür anı 'ışkuñla hayrān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 8). ['ışkuñla, -uñ, -la]
biz mālīkān-ı kişver-i 'ışk u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz (Gazel 74, Mısra 9). ['ışk,]
maḥrūm ehl-i 'ışk u 'adū maḥrem-i vişāl
būlbūl esir-i hār-ı cefā gül enīs-i zāğ (Gazel 87, Mısra 7). ['ışk,]
seng-i mezārımız kıla şemşir-i 'ışkı tüz
ğamzeñ helāk iderse bizi ey kaşı hilāl (Gazel 116, Mısra 7). ['ışkı, -ı]
seng-i cevri-ile gönül hānesin itseñ vīrān
şanma kim irişe bünyād-ı gam-ı 'ışka hālel (Gazel 118, Mısra 14). ['ışka, -a]
kul oldum 'ışka oldum kayd-ı bend-i ğuşşadan āzād
serir-i mülk-i istiğnāda şimdi ben de sultānam (Gazel 124, Mısra 7). ['ışka, -a]
'ış-ı bezm-i 'ışk ider bir pehlevān-ı ālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 3). ['ışk,]
çü kendüñ düşdün ey üftāde dil 'ışka ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen (Gazel 150, Mısra 9). ['ışka, -a]
ruḥuñ göster cihān ḥalkına irsün cezbe-i 'ışkuñ
olur pür-vecd ü hālet sākin-i vīrāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 7). ['ışkuñ, -uñ]
dāğ-ı 'ışkuñla tenüm pürdür cemālūñ özlerin
cism-i zārūm cümleten çeşm oldı yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 1). ['ışkuñla, -uñ, -la]
deşt ü kühsārda bī-hūde gezermiş mecnūn
'ışkuñ āyini nedür bilmemiş ol dīvāne (Gazel 173, Mısra 6). ['ışkuñ, -uñ]
murğ-ı 'ışkı şayd ümīdin itmesün her bü'l-heves
hiç olur mı peşşeye 'ankā-yı ālī-şān şikār (Gazel 27, Mısra 11). ['ışkı, -ı]
'ışkı bātıl añlayup tutmuş riyā atvārını
ḥakkı idrāk itdi ya'nī zāhid-i nādānı gör (Gazel 38, Mısra 5). ['ışkı, -ı]
şimdi bir hāletdeyem cām-ı mey-i 'ışkuñla kim
Sākıyā keyfiyyet-i hālüm işiden oldı mest (Gazel 21, Mısra 9). ['ışkuñla, -uñ, -la]
ne kan aġladuğum 'ışkuñla giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdünle nālān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 1). ['ışkuñla, -uñ, -la]
'ışk hādīdür yem-i fūrkatde çekme ıztırāb
ey yakīnī ḥamdülillāh hıız-ı ḥōş-dem bundadur (Gazel 43, Mısra 11). ['ışk,]
gördi mey-hānede beni rindān
'ışret-ābād-ı 'ışka gel didiler (Gazel 34, Mısra 4). ['ışka, -a]
ne ğama çāre var ne derde meded
'ışk bilmen ne güne zahmetdür (Gazel 62, Mısra 10). ['ışk,]

'ışk ātes: Aşk ateşi.

'ayān itme şakın 'ışk ātesin sūzuñ nihān ḳalsun
komam 'ışkuñ yolın ḳalsun gönül yol ḳalmasun cānā (Gazel 161, Mısra 5). ['ışk ātesin,]
āhumı germ eylerin 'ışk āteşiyle her nefes
şanma şōfi ben senūñ gibi dem-i serd isterin (Gazel 157, Mısra 5). ['ışk āteşiyle,]

'ışk içinde: Aşkılık hali içinde.

ol şāh-ı ālemūñ dil iletüm eşigine
meydān-ı 'ışk içinde bugün bir dil-āverem (Gazel 126, Mısra 14). ['ışk içinde,]

'ışk içre: Aşk içinde, aşkıta.

ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i 'ışk içre suḥan-sāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 10). ['ışk içre,]

'ışk-ı dilber: Sevgilinin aşkı.

ġarḳ ider baḥr-ı ğama fülk-i dil-i 'uşşākı
'ışk-ı dilber be gönül bir ulu deryā ancak (Gazel 92, Mısra 4). ['ışk-ı dilber,]

‘ışkı ğam: Aşk derdi.

o şaşı leyli‘nün ‘ışkı ğamında
be mecnün dağı üstād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 9). [‘ışkı ğamında, -da]

‘ışk-ı pāk: Temiz aşk; saf, halis aşk; gerçek aşk.

jeng-i ħibā-yı bār keder virmez añların
mir‘āt-ı kâlbe ħayli cilā virdi ‘ışk-ı pāk (Gazel 96, Mısra 12). [‘ışk-ı pāk,]

‘ışk-ı yār: Sevgilinin aşkı.

řarāb-ı şevk-ıla rüsvā-yı ħalk olup gezerin
görüñ ne ħālete irgürdi ‘ışk-ı yār beni (Gazel 199, Mısra 10). [‘ışk-ı yār,]

‘ışku‘llāh: Allah aşkı.

gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ‘ışku‘llāh-ıla medhüş u ħayrānam (Gazel 124, Mısra 4). [‘ışku‘llāh-ıla, -ıla]

‘ıřkuñ yolın: Aşkın yolu.

‘ayān itme şakın ‘ışk āteřin süzuñ nihān kalsun
ķomam ‘ıřkuñ yolın kalsun göñül yol kalmasun cānā (Gazel 161, Mısra 6). [‘ıřkuñ yolın,]

ışmarla-: Birakmak, emanet etmek.

‘ış u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 6). [ışmarlamadılar, -dı, -lar]
‘ış u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 20). [ışmarlamadılar, -dı, -lar]
saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı
v (Müseddes 3, Mısra 27). [ışmarlamadılar, -dı, -lar]
‘ış u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
saña ışmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 34). [ışmarlamadılar, -dı, -lar]

‘ışmet: Masumluk, günahsızlık, temizlik.

sen şeh-i ‘ışmet ü ben bende-i řāĥib-‘ıřyān
benden ey řāĥ hatā ‘afv u mürüvvat senden (Gazel 147, Mısra 5). [‘ışmet,]

ıtnāb: Sözü gereksiz yere uzatmak .

getürdi çarĥ-ı felek döne döne başuma ħāl
ne ħācet idesin ıtnāb ħāl-i bāli dilā (Kaside 1, Mısra 76). [ıtnāb,]

‘ıyādet: 1.hatır sorma, ziyaretinde bulunma,gidip görme. 2.Hasta ziyareti.

irişdi göklere nāleyle āĥ u efgānum
‘ıyādete gelicek ben za ‘ıfe yārānum (Müseddes 2, Mısra 30). [‘ıyādete, -e]

‘ıyāl: Aile, çocuk çocuk.

penāh-ı sāye-i luţfuñda mihr ü māĥ ‘ıyāl
sevād-ı dide-i ‘ırfāna ‘aķd-ı ħāmeñ nūr (Kaside 1, Mısra 39). [‘ıyāl,]

ızhār id-: Meydana çıkarmak, göstermek, açığa çıkarmak.

kemāl-i kudretin **ızhār iden** kirām için
ricāl-i gaybdaki vecd ü hāl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 7). [ızhār iden,]
âteş üzre düddür yâ san'at **ızhār itmege**
rûm'a gelmiş hindî dūr zengî-i âteş-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 13). [ızhār itmege,]

ıztırab çek-: Bir şeyin verdiği acının, azabın etkisi altında bulunmak.

'ışk hādīdür yem-i fūrkatde **çekme ıztırab**
ey yakīnī hamdülillāh hıızr-ı hōş-dem bundadır (Gazel 43, Mısra 11). [ıztırab çekme,]

ıztırab vir-: Elem, üzüntü vermek.

girdāb şanma ditretür anı teb-i firāk
deryāya tāb-ı mihr-i ruḥuñ **virdi ıztırab** (Gazel 11, Mısra 10). [ıztırab viridi,]

İ

i-: Ek fiil.

murğ-ı dil kapıcı şebbāz **idügin** bildürmüş
o gözi şāhīn idüp giymege kânün üsküf (Gazel 90, Mısra 5). [idügin, -düg, -i, -n]
bildük suḥānuñdan dehenüñ var **idügin**
ma'lûm olur ey ḡonca mü'essir eşerinden (Gazel 148, Mısra 3). [idügin, -dük, -i, -n, -i]
'arz eyledi seyrümde cemālın baña yūsuf
seyr üzre **idüm** gibi gelür yāri temāşā (Gazel 8, Mısra 4). [idüm, -dü, -m]
rind-i bezm-i 'ışk **iseñ** ol hem-dem-i āh u enīn
çağırup bu şavṭı söyler sâzlar şanma tanīn (Gazel 155, Mısra 1). [iseñ, -se, -ñ]
gösterür çeşm ü 'izāruñ ḥaṭ-ı ser-sebzüñi ḥüb
nergis ü lāle **imiş** çeşm ü çerāḡı çemenüñ (Gazel 113, Mısra 8). [imiş, -miş]
nevāyī şanma kim destān-serā-yı bāḡ-ı nazm **idi**
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḥ murğ-ı hōş-elḥānı (Gazel 187, Mısra 17). [idi, -di]
öldi yoluña birbirine bakmadı diller
ḥācet degül **imiş** şaf-ı rindāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 10). [imiş, -miş]
ādemīye ma'rifet hōş tāt **imiş**
saltanatla māl ü mülki bāc **imiş** (Kut'a 2, Mısra 1). [imiş, -miş]
ādemīye ma'rifet hōş tāt **imiş**
saltanatla māl ü mülki bāc **imiş** (Kut'a 2, Mısra 2). [imiş, -miş]
ma'rifetsüz ādemī muhtāc **imiş**
'ālem anuñ olsa karmı ac **imiş** (Kut'a 2, Mısra 3). [imiş, -miş]
ma'rifetsüz ādemī muhtāc **imiş**
'ālem anuñ olsa karmı ac **imiş** (Kut'a 2, Mısra 4). [imiş, -miş]

i-: "i-" ek fiilinin koşul eki (-sA) almış hâli.

tal'atūñla eyledi ḥurşiyd maḡribden ṭulū'
vechī var āḫir zamān oldı dir **isem** ḥusrevā (Gazel 5, Mısra 4). [isem, -se, -m]
reh-güzār-ı yārdan ayırma ḥāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḥudā **iseñ** yakīnī yol budur (Gazel 53, Mısra 10). [iseñ, -se, -ñ]

ibni: Oğul, zāde.

libāsı jende kıl abdāl ol **ibni** edhem-veş
yakīnī 'ışkına giy kara şalı dervīş'üñ (Gazel 115, Mısra 13). [ibni,]
ibni vaḡt ol olıcaḡ nesne için çekme melāl
bu demi hōş görüben 'işrete kıl isti'cāl (Müseddes 3, Mısra 9). [ibni,]

ibrām ol-: Bıktıncaya kadar üstüne düşme, can sıkacak şekilde ısrar etme, ısrarcı olma.

şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sākī-i ḡonca-dehenden sehil **ibrām olsa** (Gazel 175, Mısra 12). [ibrām olsa, -sa]

‘ibret: Bir olaydan çıkarılan göz açıcı, uyarıcı ders.

nazar kıl âyine-i rüy-ı yâra ‘**ibretle**
Yakînî kılma göze hıvâb-ı gâfleti perde (*Gazel 178, Mısra 9*). [*‘ibretle, -le*]
kays ‘**ibret** yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrâ-yı cünûn itmege meyl itme dilâ (*Gazel 2, Mısra 7*). [*‘ibret,]*
ey yakînî gam-ı ‘ışk âdemi mecnûn eyler
kays ‘**ibret** yeter a gitmeyelüm yabana (*Gazel 173, Mısra 14*). [*‘ibret,]*

ibtihâc: Sevinme, gönlü açılma.

sürûr-ı câh-ıla hîç **ibtihâcumuz** yokdur
şeh-i diyâr-ı gamuz taht u tâcumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 1*). [*ibtihâcumuz,]*

icâzet vir-: İzin vermek.

icâzet vir kilâb-ı kûyuñ-ıla hem-sifâl olsun
Yakînî bendeñe bir manşib ihsân eyle sultânüm (*Gazel 130, Mısra 17*). [*icâzet vir,]*

iclâl: Büyüklük, ululuk, azamet, kudret.

hudâygân-ı şudûr-ı zamâne şemsü’ d-dîn
‘imâd-ı kubbe-i ikbâl ü kıble-i **iclâl** (*Kaside 1, Mısra 22*). [*iclâl,]*

icrâ-yı hak: Gerçeğe uygun (olan şey).

var şalâhuñ eyleseñ mağribde ger **icrâ-yı hak**
irş-ile nakl itdi bir pâşâ-yı şâlihden saña (*Gazel 5, Mısra 9*). [*icrâ-yı hak,]*

ictinâb it-: Kaçınmak, uzak durmak, sakınmak.

yüregümi kebâb itdüñ yıkup göñlüm harâb itdüñ
çün benden **ictinâb itdüñ** sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 6*). [*ictinâb itdüñ, -dün*]

ic-: Bir sıvıyı ağza alıp yudumlamak.

sâkî-i feyz iriş ey pîr-i harâbât baña
cür’ânı **icmese** dil gamdan ifâkat bulmaz (*Gazel 66, Mısra 12*). [*icmese, -me, -se*]
zevrağ-ı câm **icürüp** şûr u hevâsı var-iken
dil-i medhüşümü deryâ gibi pür-cüş ideyin (*Gazel 159, Mısra 11*). [*icürüp, -ür, -üp*]
mevsim-i güldür yakînî ‘ış ü ‘işret çağıdır
icelüm ra’nâ güzellerle şarâb-ı la’l-i nâb (*Kit’a 1, Mısra 4*). [*icelüm, -elü, -m*]

ic: İç kısım. Gönlü, kalp.

ey yakînî bu sözüñ hak-durur inkâr olmaz
iclerinde bularuñ zerre kadar ‘âr olmaz (*Müseddes 1, Mısra 30*). [*iclerinde, -ler, -i, -n, -de*]

icinde: "İçinde, arasında" anlamlarına gelen bir ifade.

leb-i yâkütuñ içre dendânüñ
dürc-i la’lîn **icinde** lülûdur (*Gazel 52, Mısra 4*). [*icinde,]*
haţ-ı pür-çîn **icinde** ol gazâlüñ hâl-i miskîni
gülistân-ı hoten’de sebze otlar şanki bir âhû (*Gazel 167, Mısra 3*). [*icinde,]*
üslûb-ı nâz **icinde** terk it rüsûl bahşin
ey tıfl-ı nâz-perver ol bahş-i nâza başla (*Gazel 170, Mısra 5*). [*icinde,]*
kılaydı emrüne fi’l-hâl devlet istikbâl
velî meşel-durur eller **icinde** hayr-ı umûr (*Kaside 1, Mısra 34*). [*icinde,]*

ol haṭṭ-ı pür-çin **içinde** ḥāl-i ‘anber-bār-ı yār
beñzer ol āhūya kim me‘vāsıdur gülzār-ı çin (Kaside 2, Mısra 3). [içinde,]

içre: "İçinde, arasında" anlamlarına gelen ve "-de/ -da" bulunma hali eki görevinde de kullanılan bir ifade.

remedden oldu gözüm ğurbet **içre** nā-bīnā
meşel-durur ki dinür el-ğarībū ke‘l-a‘ mā (Gazel 3, Mısra 1). [içre,]
dirseñ cinānda gözüñe tūbā görünmeye
bāğ-ı leṭāfet **içre** o ğarrā nihāli gör (Gazel 39, Mısra 8). [içre,]
leb-i yāķūtūñ **içre** dendānuñ
dür-c-i la‘līn içinde lülūdur (Gazel 52, Mısra 3). [içre,]
destūñ ey yāķūt-leb yaşum silerken kan olur
bahır-ı eşķūm **içre** ol dem pençe-i mercān olur (Gazel 54, Mısra 2). [içre,]
görindi sāğar-ı mey **içre** ey meh ‘aks-i engüştüñ
Şafaķdan oldu gūyā kim hilāl-i āsumān ṭālī‘ (Gazel 86, Mısra 9). [içre,]
şehr-i ‘ışķ **içre** gezer vālīh ü şūrīde olup
ey yakīñī deli göñlüm katı şeydā ancak (Gazel 92, Mısra 9). [içre,]
gehī bezm-i elest **içre** belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ‘ışķū‘llāh-ıla medhūş u hayrānam (Gazel 124, Mısra 3). [içre,]
ḥaķīkat üzre cihān **içre** bir muşāḥib yok
meger ki sōfī gibi ḥalvet **içre** şoḥbet idem (Gazel 125, Mısra 8). [içre,]
cebīñüñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle **içre** görüleydi māh olur bārān (Gazel 136, Mısra 2). [içre,]
cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i sebz **içre** ya bir ğonca-i ḥamrāsın sen (Gazel 149, Mısra 2). [içre,]
cāme-i sebz-ile olduķca revān ey boyu serv
sebzezār **içre** akan āb-ı muşaffāsın sen (Gazel 149, Mısra 4). [içre,]
aķ sādeyle sadeñ **içre** dür-i yektāsın
yā semen **içre** olan jāle-i bī-hem-tāsın (Gazel 151, Mısra 2). [içre,]
ḥazz ider cebhe-i tābānuñā dil baķmakdan
gūyiyā ebr-i sefid **içre** meh-i ğarrāsın (Gazel 151, Mısra 4). [içre,]
begüm bir müflise lāyık görürsin cāme-i vaşluñ
felāket ḥāñķāhı **içre** ben ‘uryāñı añmazsın (Gazel 153, Mısra 8). [içre,]
rūzgār **içre** çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümi toprağa deryā gibi mefrūş ideyin (Gazel 159, Mısra 3). [içre,]
yüzi olaydı muġān **içre** bir ķadeḥ mey içün
ķılurdı zāhid-i şad-sāle sūbḥasını ğirev (Gazel 166, Mısra 3). [içre,]
la‘l-i tekmiñle degül şīşe dūķānuñ **içre**
ķaldı çeşmüm baķup ol la‘l-i mesīḥ-i‘cāza (Gazel 176, Mısra 7). [içre,]
suḥanda ben dem-i cān-baḥş-ıla nażm **içre** ‘īsā‘yam
‘aceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḥ selmān‘ı (Gazel 187, Mısra 15). [içre,]
Sürādikāt-ı ğuyūb **içre** kalmaya işķāl
rumūz-ı ğaybı kıla ķalbine ḥudā ilhām (Kaside 1, Mısra 57). [içre,]
perde-i ḥaṭṭ-ı siyāh altında lāmi‘dür ruḥuñ
ka‘be **içre** berķ urur şān nūr-ı ḥayrū‘l-mürselīn (Kaside 2, Mısra 16). [içre,]
açıldı çinī sıfāl **içre** aķ ķaranfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i raḥşān (Kaside 3, Mısra 23). [içre,]
gülzār-ı ‘adn içinde meķān itmeden kaçār
‘āşık ḥarīmūñ **içre** kaçān kim vaṭān bulur (Gazel 55, Mısra 8). [içre,]
ḥaṭṭ-ı pür-çin **içre** sen ey ḥāl-i ‘anber-bār-ı dōst
sebzezār-ı çin ‘uñ ol miskīn ğazālī sen misin (Gazel 158, Mısra 5). [içre,]
çemende bād-ı hevā buldı niçe ḥurde-i zer
kim itdi ğonca-i gül ķise **içre** anı nihān (Kaside 3, Mısra 6). [içre,]

içre ol-: İçinde olmak.

tā kim yakīñī sīnesine kesdi na‘ller
‘uşşāķuñ **içre oldu** meķāñı şaf-ı ni‘āl (Gazel 116, Mısra 14). [içre oldu, -dı]

İçün:1. " Sebebiyle, -den dolayı" anlamlarında edat.

âsumânî giyer ol burc-ı cemâlün mâhı
ğusl **İçün** nîl'e girer yûsuf-ı mısırî güyâ (Gazel 4, Mısra 4). [İçün,]
cevr itdüğü **İçün** döne döne bu hastaya
virdüm sipihre şarşar-ı âhumla inkılâb (Gazel 11, Mısra 5). [İçün,]
kurtar şefâ'at issi habîb-i hudâ **İçün**
çekdi yakînî düzağ-ı hecründe çok 'azâb (Gazel 11, Mısra 17). [İçün,]
zehr-i gam şundı dehr çünkü baña
def'i **İçün** gül-âbı kand itdüm (Gazel 134, Mısra 8). [İçün,]
dehân-ı yâr **İçün** virdüm karar u şabrımı bâda
egerçi yok yire geçdüm yakînî cümle varumdan (Gazel 141, Mısra 11). [İçün,]
'âşıka nâleler itdirmek **İçün** kânûnuñ
Muttaşıl anuñ-İçün ney gibi nâlanam ben (Gazel 144, Mısra 9). [İçün,]
libâs-ı ka'bede olan siyâh şâl **İçün**
'izâruñ üzre hat-ı bî-misâl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 3). [İçün,]
cevâb-ı ruh-fezâ-yı mesîh-i meryem **İçün**
kelîm'e tür'da olan su'âl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 5). [İçün,]
kemâl-i kudretin ızhâr iden kirâm **İçün**
ricâl-i gaybdaki vecd ü hâl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 7). [İçün,]
ruhuñda lâmi' olan âfitâb-ı 'âlem **İçün**
cebînün üzre görinen hilâl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 9). [İçün,]
devâ **İçün** ne ararsın tabîbi
Yakînî derde mu'tâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 11). [İçün,]
zü'lfeğâr-ı gamzeñ **İçün** tende açup şerhalar
ser-be-ser etrâfını kıldum münakkaş yâ 'alî (Gazel 195, Mısra 3). [İçün,]
sen perî **İçün** yahod hayl-i melek nâzil olup
ka'be-i küyüñ ziyâret itdi sultânüm 'alî (Gazel 196, Mısra 5). [İçün,]
hırz-ı imân hatt-ı rüyüñ hırz-ı cân hatt-ı lebün
yazdı anı ehl-i 'ışk **İçün** kirâmen kâtibîn (Kaside 2, Mısra 28). [İçün,]
ğubâr-ı küyüne yüz sürmek **İçün** ol servün
Ağardı her yaña cüy-ı sirişk olup cüyân (Kaside 6, Mısra 15). [İçün,]

2. "...için, ... uğruna" anlamlarında edat.

cân virenler yoluñda derdüñle
lebünî cân **İçün** bedel didiler (Gazel 34, Mısra 24). [İçün,]
yüzi olaydı muğân içre bir kadeh mey **İçün**
kılurdu zâhid-i şad-sâle sübhasını girev (Gazel 166, Mısra 3). [İçün,]
ibni vaqt ol olıcak nesne **İçün** çekme melâl
bu demi hoş görüben 'işrete kıl isti'câl (Müseddes 3, Mısra 9). [İçün,]
şerh itmege ne çekdügümi kadd-i yâr **İçün**
yir yir elifler oldı tenümde zebân-ı hâl (Gazel 116, Mısra 5). [İçün,]

İd: Bayram.

cemâlünde görinen lem'a-i nûr-ı hudâ hakkı
kaşuñ **İd-i** duhânuñ gurre-i garrâsıdur yûsuf (Gazel 89, Mısra 6). [İd-i, --i]
vişâli **İdine** irgürmez ol hilâl-ebrû
tutam ki şavm-ı firâkına şabr idem farzâ (Gazel 3, Mısra 3). [İdine, -ine]

İdeme-: Yapamamak, edememek.

kıyâsın **İdemez-iken** mühendisân hayâl
elüm niçe ire tahrîr-i vâsf-ı fazluña kim (Kaside 1, Mısra 65). [İdemez-iken, -iken]

İden bulur: Kişi yaptıklarının karşılığını görür.

cānā dime ki itdügin ādem neden bulur
cevr itme belki ‘āşık olasin **iden bulur** (Gazel 55, Mısra 2). [iden bulur,]

ider mi: Eder mi? Yapar mı?.

‘aceb mi itmese ‘āşık şarābdan tevbe
ider mi teşne olan kimse ābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 2). [ider mi,]

idhāl: Dahil etmek, edilmek; içeri komak, konulmak.

nite ki cennet-i ‘adn’e muḥammed-i muḥtār
riyāz-ı rif ate ḥaḳḳ eyledi seni **idhāl** (Kaside 1, Mısra 24). [idhāl,]

idici: Eden, yapan, edici.

ḡam meclisinde bāde-i ‘ışk-ıla ḥurremüz
bezm-i şafāda ‘īs **idici** rind-i ‘ālemüz (Gazel 73, Mısra 2). [idici,]

idin-: Edinmek, yapmak.

murğlar şāhın n’ola **idinseñ** üsküflü gedā
oldı çün saña ḥümā-yı devlet ü devrān şikār (Gazel 27, Mısra 3). [idinseñ, -sen]
göreydi ḥürmüz ü cem ‘ışret-i müdāmumızı
başına tāt **idinürdi** ḥabāb-ı cāmumızı (Gazel 189, Mısra 2). [idinürdi, -ür, -di]

idrāk it-: Anlamak, kavramak.

‘ışkı bātıl anlayup tutmuş riyā atvārını
ḥaḳḳı **idrāk itdi** ya ‘nī zāhid-i nādānı gör (Gazel 38, Mısra 6). [idrāk itdi,]

ifākat: İyileşme, derman bulma.

sāḳī-i feyz iriş ey pīr-i ḥarābāt baña
cür‘añı içmese dil ḡamdan **ifākat** bulmaz (Gazel 66, Mısra 12). [ifākat,]

iftihār: Övünmek, gurur duymak.

kāse şınmağ-ıla bulmuş ḡayrıdan ḳays imtiyāz
ḥör olmak itlertünden **iftihārumdur** benüm (Gazel 135, Mısra 12). [iftihārumdur, -umdur]

igmāz: Ayıplamak, kınamak, aşağılamak; göz yummak, görmemezlikten gelmek.

nazar it ey ḳaşı yā cānına geçdi ḡamzeñ
bu yakīnı‘yi helāk itmesün **igmāzlaruñ** (Gazel 107, Mısra 12). [igmāzlaruñ, -lar, -un]

igne: Dikiş dikmeye yarayan, ince, ucu sivri, bir ucunda iplik geçecek deliği bulunan çelik araç.

dike baḳar diyü sen kebg-i ḥümā-pervāzı
dikdiler **igne** ile çeşmini şebāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 4). [igne,]

igneden iplige dek: En önemsiz ayrıntılarına kadar, her şey.

tār kıldı tenümi süzen-i ḡam çihremi zerd
igneden iplige dek şerḥ idüñ o ṭannāza (Gazel 176, Mısra 10). [igneden iplige dek,]

ihāta: Etrafindan çevirmek, kuşatmak, içine almak. Kuşatılmak, sarılmak.

çarḥı **ihāta** kılsa n’ola düd-ı āhumuz
kılmaz gedālarına nazar pādīşāhumuz (Gazel 70, Mısra 1). [ihāta,]

ihfā: Saklamak, saklanmak, gizlemek, gizlenmek.

gökde gūyā tolanur mihr-i ziyā-baḥş-ı cihān
sīnesin mā'ī libās itdi o māhuñ **ihfā** (Gazel 4, Mısra 8). [ihfā,]

ihmāl: Üstüne düşeni zamanında yapmama, gereken ilgiyi göstermeme, önem vermeyip kendi hâline bırakma.

fezā-yı çarḥa çü pervāz şaldı bāz-ı sefid
ğurāb-ı şāma hücum itdi kılmayup **ihmāl** (Kaside 1, Mısra 8). [ihmāl,]

ihmāl it-: Aldırmama, terk etme, bırakmak.

yarınuñ issi var ey dil şaḳın **itme ihmāl**
'ış u nüş eyle bugün aḡma ğam-ı ferdāy (Müseddes 3, Mısra 11). [ihmāl itme,]

ihrām-ı giy: İhrām giymek, hac vazifesini yapmak için olan kıyafetleri giyinmek.

ihrām-ı 'ışkı **giy** harem-i kūy-ı yāra git
sa'y it ki ka'be ola her işde penāhumuz (Gazel 71, Mısra 13). [ihrām-ı giy,]

ihsān: Cömertlik, lutuf lı bağış, hediye (padişah/sevgiliden beklenen iyilik).

bu kadar cevri ü cefāy kim umardı senden
umduğum pādīşehüm bendeñe **ihsānuñdur** (Gazel 49, Mısra 10). [ihsānuñdur, -uñ, -dur]
dāğ-ı cefāya merhem-i lutf isteme dilā
tağlarca cevri ider büyük **ihsān** degül midür (Gazel 60, Mısra 6). [ihsān,]
maḥaldür itse mekân dilde genc-i **ihsānuñ**
ki niçe demdür ol ümmid-ile yatur bī-cān (Kaside 6, Mısra 55). [ihsānuñ, -un]

ihsān eyle-: Bağışlamak, armağan etmek, vermek, bahşetmek.

icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yakīnī bendeñe bir mansīb **ihsān eyle** sultānum (Gazel 130, Mısra 18). [ihsān eyle,]
iltifāt ister cenābuñdan yakīnī müst-mend
ol gedā lāyık-durur sultānum **ihsān eyleseñ** (Gazel 100, Mısra 10). [ihsān eyleseñ,]

ihsān it-: Yardım etmek, iyilikte bulunmak, bağışlamak.

kullara pādīşehüm cevri-i firāvān itdün
kerem itdün bizi şermende-i **ihsān itdün** (Gazel 110, Mısra 2). [ihsān itdün,]

ihtilāt: Karışıp, görüşmek. Karışmak, perişan olmak.

şāne alup destine ağıyardan zülfin tarar
āh ez-dest-i cüvānān-ı **perişān-ihtilāt** (Gazel 83, Mısra 10). [perişān-ihtilāt, -perişan]

ihtilāt eyle-: Sıkı fıkı olmak.

biri birine girerler ḥāk-i rāhuñ üstine
gözlerüm yumduḳca **eyler** şanma müjgān **ihtilāt** (Gazel 83, Mısra 4). [ihtilāt eyler,]

ihtilāt it-: Karşılaşıp görüşmek, görüşüp temas etmek.

cān ile kıldı ḥayāl-i zülf-i cānān **ihtilāt**
itdi cāmasb ile gūyā şāh-ı mārān **ihtilāt** (Gazel 83, Mısra 2). [ihtilāt itdi, -di]

ihtilāt kıl-: Karşılaşıp görüşmek, görüşüp temas etmek.

cân ile **kıldı** hayâl-i zülf-i cânân **ihtilâf**
itdi cāmasb ile güyâ şah-ı mārân ihtilâf (Gazel 83, Mısra 1). [ihtilâf kıldı, -dı]
çāh iderler yirüñi bir lu 'b-ıla yūsuf-miṣāl
'ākıl-ısañ **kılma** ihvân ile bir ân **ihtilâf** (Gazel 83, Mısra 8). [ihtilâf kılma,]
pāk-dāmān ol yüri âlûde olma ser-keş ol
sâyelerle **kılma** ey serv-i hıramân **ihtilâf** (Gazel 83, Mısra 12). [ihtilâf kılma,]

ihtirâz: Çekinme, sakınma.

derbend-i kākûlinde hārāmî gözinden āh
eksük degül yakīnî müdām **ihtirâzumuz** (Gazel 72, Mısra 14). [ihtirâzumuz, -umuz]

ihtivâcumuz yok: Gereksinim yok.

müferrih olalı cāna lebûnde dāne-i hāl
şarāba hâbbe kadar **ihtivâcumuz yokdur** (Gazel 47, Mısra 6). [ihtivâcumuz yokdur,]

ihtiyâr: Seçmek, seçilmek, seçilip alınmak. Katlanma.

görmese nâşihî eger eglenimez mürîd olan
pîr-i muḡānı görmedüm ağların **ihtiyâr** yok (Gazel 95, Mısra 6). [ihtiyâr,]
irşād-ı pîr-ile degül-imiş cünûn-ı kıys
leylâ 'yî sevmeye yoḡ-imiş anda **ihtiyâr** (Gazel 26, Mısra 8). [ihtiyâr,]

ihtiyârsuz: İstemsizce, irade dışı.

pîr-i muḡānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün **ihtiyârsuz** ağlar gözüm müdām (Gazel 123, Mısra 4). [ihtiyârsuz,]

ihvân: Kardeşler, dostlar, ahabplar.

çāh iderler yirüñi bir lu 'b-ıla yūsuf-miṣāl
'ākıl-ısañ **kılma** ihvân ile bir ân ihtilâf (Gazel 83, Mısra 8). [ihvân,]

ihyâ: 1. Diriltmek, diriltirmek. 2. Rızaenlillah vücuda getirmek, getirilmek. 3. Taze hayat verircesine iyilik, lütfetmek, edilmek.

cân revân eyler yolında sen mürüvvet kânınun
kılsa ihsânun yakīnî 'yî n 'ola **ihyâ** 'alî (Gazel 195, Mısra 10). [ihyâ,]
mürde-diller hây u hû kılsun saçunçün sinede
tekyede lâ-büd şeb-i qadr olıcağ **ihyâ** gerek (Gazel 98, Mısra 4). [ihyâ,]

ihyâ eyle-: Hayat vermek, diriltmek, canlandırmak.

la 'l-i cân-baḡşuñla ihyâ eyleyüp ben bendeñi
ey şanem âyîn-i rūḡu 'llāh 'ı **ihyâ eyledün** (Gazel 108, Mısra 10). [ihyâ eyledün,]
dem-i cân-baḡş-ıla ben mürdeyi **eyler ihyâ**
şerḡ ider leblerünî âyet-i yuḡyî 'l-mevtâ (Gazel 1, Mısra 1). [ihyâ eyler,]
la 'l-i cân-baḡşuñla **ihyâ eyleyüp** ben bendeñi
ey şanem âyîn-i rūḡu 'llāh 'ı ihyâ eyledün (Gazel 108, Mısra 9). [ihyâ eyleyüp,]

ihyâ id-: Yeniden canlandırmak, diriltmek II sevindirmek, memnun etmek.

ḡayrıy leblerün **ider ihyâ**
öldüren bendeñi bu ḡayretdür (Gazel 64, Mısra 7). [ihyâ ider,]
ḡayrıy **ihyâ idüp** her dem beni eyler helāk
sözlerün 'îsî-i devrân olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 7). [ihyâ idüp,]

ikân: Sağlam bilme, şüphe götürmeyecek şekilde yakinen bilme.

benüm her beytümü iz'ân idüp **ikān** ider-iseñ
bulursın anda hep ma'nā-yı külliyyāt-ı hākānī (Gazel 187, Mısra 11). [ikān,]

ikbāl: Mutluluk, saadet, baht, talih.

evc-i **ikbale** hümāsın yürü pervāz eyle
himmet ü nuşret ola her yañadan bāl ü perüñ (Gazel 114, Mısra 5). [ikbāle, -e]
meydān-ı 'arş eblağ-ı **ikbālūme** mekān
çābü-k-süvār-ı himmetüme mäh-ı nev rikāb (Gazel 12, Mısra 5). [ikbālūme, -ü, -me]
hudāygān-ı şudūr-ı zamāne şemsü'd-dīn
'imād-ı kubbē-i **ikbāl** ü kible-i iclāl (Kaside 1, Mısra 22). [ikbāl,]

iki: " İki " sayı sıfatı.

üstüne dönse bir **iki** gün şanma ber-ķarār
görmez misin ki çarhuñ işi inķilābdur (Gazel 44, Mısra 5). [iki,]
iki şeh-perdür **iki** zülfeynüñ
ey perī gözlerüñ piristüdür (Gazel 52, Mısra 5). [iki,]
iki şeh-perdür **iki** zülfeynüñ
ey perī gözlerüñ piristüdür (Gazel 52, Mısra 5). [iki,]
feryād kılma keşmekeş-i 'ışķdan dilā
her 'usrda **iki** yüs bu bürhān degül midür (Gazel 60, Mısra 8). [iki,]
tenhā hayāl-i la'lün-ile şöhet itmege
pürdür şarāb-ı eşķ-ile **iki** kabağumuz (Gazel 69, Mısra 8). [iki,]
zeyn itdi jāle gülleri didi şabāya şāh
pürdür hüner güherleri **iki** kulağumuz (Gazel 69, Mısra 12). [iki,]
çeng ü kānūnı gider āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme nağmelerin ol **iki** nā-sāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 10). [iki,]

iki 'ālem: İki dünya; dünya ve ahiret.

ne meyl-i 'ālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fūrķat
iki 'ālem gāmin çekmez olup dil mest ü dīvāne (Gazel 171, Mısra 4). [iki 'ālem,]

iki çeşm: İki gözü.

āteşine sīne-i sūzānumuñ şu sepmege
devletünde **iki çeşm-i** eşķ-bārum var yeter (Gazel 36, Mısra 4). [iki çeşm-i,]

iki gözüm: İki göz kadar kıymetli ve sakınılan kişi.

gelmeyüp sīneme ben hastayı bī-cān itme
a benüm **iki gözüm** rūh-ı revānum muşlī (Gazel 197, Mısra 8). [iki gözüm,]
gitdi mihrüñle ķarārüm meded ey **iki gözüm**
zerre-veş hāk-i mezelletde yetiş oldum hūr (Gazel 40, Mısra 9). [iki gözüm,]

iki şakk: İki parçaya ayırmak.

benān ile ruħuñ bīnūñ eylemiş **iki şakk**
ben anı mu'cize-i muşţafā'ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 3). [iki şakk,]

ikisi: İkisi, ikisi birden.

al sazı muṭribā ele sāķī şarābı şun
def -i gama bu **ikisidür** çāre-sāzumuz (Gazel 72, Mısra 8). [ikisidür, -dür]

iklīm: Ülke, memleket, diyar.

ey yakīnī yedi **iklīmī** ararsa zāhid
künc-i mey-hāne gibi gūşe-i vahdet bulmaz (Gazel 66, Mısra 13). [iklīmī, -i]
suḥan-ı ḥāfiẓ u selmān'a irişdi ğazelüm
Taht-ı **iklīm-i** feṣāḥatdeki ḥākān'am ben (Gazel 145, Mısra 12). [iklīm-i,]

ikrāra turma-: Sözüni tutmamak.

rāst gelse yolda 'ahd itmişdi turmağa velī
gitdi ol serv-i revānum **turmadı ikrāra** hiç (Gazel 24, Mısra 8). [ikrāra turmadı, -dı]

iktidār: Bir işi yapabilme gücü, erk, kudret; güç, kuvvet.

bağladı yiriyüzini eşk gökleri āh-ı pür-şerer
āh ki bāğ-ı kūyuña varmağa **iktidār** yok (Gazel 95, Mısra 8). [iktidār,]

il: 1.El, yabancı.

görüþ āşüfte olduğum **iller**
zülf-i yāra uzatma el didiler (Gazel 34, Mısra 17). [iller, -ler]

2. Diyar, iklim, memleket, ülke, yurt.

piyāde kalsam eger ḥünk-i himmet-i şehsüz
olam ğam **iline** gül-gün-ı eşkümler revān (Kaside 6, Mısra 36). [iline, -i, -n, -i]

ilāc: Bir hastalığı iyi etmek veya önlemek için türlü yollardan kullanılan madde || Çare, deva, şifa.

bilmez 'ilāc kadrini bīmār olmayan
bī-derde kılma zaḥmuñı ben mübtelāya kıl (Gazel 121, Mısra 7). ['ilāc,]

ilāh: Yaratıcı, Allah.

bir dem şafā-yı kūyını biñ 'ömre virmezin
anuñ ṭavāfin itse müyesser **ilāhumuz** (Gazel 71, Mısra 12). [ilāhumuz, -umuz]

ilāhi: "Ey Allah'ım!" anlamında dua etme veya bir temennide bulunma sözü.

maşrık-ı envār-ı eltāf-ı **ilāhī** ol müdām
eyledükçe mağrībe ḥurşīyd-i enver ilticā (Gazel 5, Mısra 13). [ilāhī,]
ḳalbūmī benüm 'ışk-ı cüvānī ider ḥarāb
eyle o nev-cüvānı **ilāhī** kemāl-i pīr (Gazel 37, Mısra 6). [ilāhī,]

ile: " birlikte, beraber" anlamlarında edat.

ḥusrev-i mülk-i kemāl oldı yakīnī serverā
ḥayl-i eş'ār **ile** ḥayli şevket ü 'unvānı var (Gazel 28, Mısra 12). [ile,]
ḳaşīdem olsa n'ola ḥük-m-i şeh gibi menşūr
ki buldı nām-ı nişānī beg **ile** çok 'unvān (Kaside 6, Mısra 54). [ile,]
ḳays-ı nā-şād **ile** ḥālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya mu'tād (Müseddes 1, Mısra 9). [ile,]
rakş urup şevkı **ile** zerre-i ser-geşte mişāl
pertev-i vaşlını cūyān olur-ısañ meh ü sāl (Müseddes 1, Mısra 15). [ile,]
'azāb-ı düzaḥ-ı ğamdan yakīnī'yi kurtar
şefā'at issi resül **ile** āl ḥaḳḳıyçün (Gazel 164, Mısra 14). [ile,]
belā-yı ğuşsa **ile** cān virür dil-ḥasta 'aşıklar
eger olmaz-ısa derd ehline dārū'ş-şifā meclis (Gazel 77, Mısra 13). [ile,]
iltifātı yok baña aslā diyü ğam çekmezin
seyr ider sāl'ırlar **ile** ol perī ğam bundadur (Gazel 43, Mısra 10). [ile,]
ey ḥālūmī o zālīm **ile** bilmek isteyen
zulm-ile yıkdı ğöñlūmī ḥālüm ḥarābdur (Gazel 45, Mısra 5). [ile,]

fürkât deminde çeşmümüz **ile** kan ağlaruz
ol mürde-i fütâdeye ğurbetde hem-demüz (Gazel 73, Mısra 5). [ile,]
şafâ-yı hâtır **ile** gâh olur ki ğıbtâ-i bahrüz
gehî keder buluruz seyl-vâr jeng-pezirüz (Gazel 75, Mısra 7). [ile,]
ney gibi nâle **ile** şerh iderüz süz-ı dili
bezm-i 'ışk içre suhan-sâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 9). [ile,]
te'ennî **ile** olur hâşıl ey sipihr-i kemâl
irer mi zihnüñe hîç hiddet-ile sür'atde (Kaside 1, Mısra 35). [ile,]
harîm-i bâğa döşendi harîr-i sebz-i çemen
ki 'andelîb **ile** 'işret kıla gül-i handân (Kaside 3, Mısra 4). [ile,]
şemîm-i sünbülün **ile** dil-i nesîm sebük
Fırâk-ı sebz-i haţuñla ser-i benefşe girân (Gazel 138, Mısra 3). [ile,]
zâr oldum idüp yâr **ile** âğyârı temâşâ
şan eyledi bülbul gül **ile** hârî temâşâ (Gazel 9, Mısra 1). [ile,]
zâr oldum idüp yâr **ile** âğyârı temâşâ
şan eyledi bülbul gül **ile** hârî temâşâ (Gazel 9, Mısra 2). [ile,]
ne hâr **ile** güler oynar o gül-izâr 'aceb
kimünle şalınur ol serv-i bî-karâr 'aceb (Gazel 14, Mısra 1). [ile,]
be dilber beni öldürdüñ sağ ol elümden ne gelür
bağrum kan **ile** toldurduñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 2). [ile,]
mühr idüp 'aks-i leb-i yârî süleymân yine
her perî-peykeri efsün **ile** teşhîr itmiş (Gazel 82, Mısra 6). [ile,]
cân **ile** kıldı hayâl-i zülf-i cânân ihtilâţ
itdi câmasb **ile** güyâ şah-ı mârân ihtilâţ (Gazel 83, Mısra 2). [ile,]
bulmuşıdum 'îsî-i cân-bahş-ı la'lünden hayât
kılmadın bu kâleb-i hâkî **ile** cân ihtilâţ (Gazel 83, Mısra 6). [ile,]
çâh iderler yirüñi bir lu'b-ıla yûsuf-misâl
'âkıl-ısañ kılma ihvân **ile** bir ân ihtilâţ (Gazel 83, Mısra 8). [ile,]
imtizâc itmez o gül-ruh bu dil-i meyyâl **ile**
âb **ile** kılmaz yakînî nâr-ı süzân ihtilâţ (Gazel 83, Mısra 13). [ile,]
dil hûn u cân figâr ciger rîş sîne çâk
derd-i fırâk **ile** iderin âh-ı derd-nâk (Gazel 96, Mısra 2). [ile,]
kanumuz gam kurutdı bâde **ile**
beñze kan gelse ol deme irsek (Gazel 97, Mısra 7). [ile,]
dike bakar diyü sen kebg-i hümâ-pervâzı
dikdiler igne **ile** çeşmini şebâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 4). [ile,]
dil-i nesîm şehâ sünbülün şemîmi **ile**
Fırâk-ı sebz-i haţuñla ser-i benefşe girân (Kaside 3, Mısra 13). [ile,]
benân **ile** ruhuñı bîñüñ eylemiş iki şakk
ben anı mu'cize-i muştafâ'ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 3). [ile,]
hezâr günc **ile** güldi açıldı gonca-i bağ
Yağasını niçe çâk itmesün gül-i handân (Kaside 3, Mısra 9). [ile,]

ilet-: Götürmek, ulaştırmak.

iletduñ meclise efsün-ıla dün ol perî-rüyı
meger kim sende ey vâ'ız mücerreb bir du'â vardır (Gazel 51, Mısra 7). [iletduñ, -düñ]
ol şah-ı 'âlemün dil **iletüm** eşigine
meydân-ı 'ışk içinde bugün bir dil-âverem (Gazel 126, Mısra 13). [iletüm, -düm]

ilhâm: ilham, ruhta meydana gelen ve yaratıcılığa iten coşku, içe doğma, esin.

ey yakînî lebi vaşfin idemezsin o mehûñ
her sözüñ 'îsî-i cân-bahşdan **ilhâm** olsa (Gazel 175, Mısra 14). [ilhâm,]
Sürâdikât-ı guyûb içre kalmaya işkâl
rumüz-ı gaybı kıla kâlbine hüdâ **ilhâm** (Kaside 1, Mısra 58). [ilhâm,]

'ilm: Bilme, bilgi, biliş.

hevesüm 'ilm ü gönüm ehl-i şalâh
dilüme vird lâ ilâhe sivâh (Gazel 183, Mısra 3). ['ilm,]

'ilmu'l-yakîn: İlahi aleme ilişkin bilgi.

ey yakînî haṭṭ-ı ruḥsârından ol 'isî-lebûñ
oldı zâhir ma'nî-i min 'indihî 'ilmu'l-yakîn (Kaside 2, Mısra 44). ['ilmu'l-yakîn,]

ilticâ: Sığınma, dayanma, dayanak edinme, güvenme.

maşrık-ı envâr-ı elṭâf-ı ilâhî ol müdâm
eyledükçe mağribe hırşıyd-i enver ilticâ (Gazel 5, Mısra 14). [ilticâ,]

iltifât: Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranma, güler yüz gösterme, hatırını sorma, ilgilenme, teveccüh.

iltifât ister cenâbuñdan yakînî müst-mend
ol gedâ lâyıḳ-durur sultânüm ihsân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 9). [iltifât,]
yakînî'ye seg-i küyuñ sıfâlin görmedüñ lâyıḳ
kûlından iltifâtın kesdi sultânümümüm (Gazel 129, Mısra 10). [iltifâtın, -ı, -n]

iltifât it-: Bir kimseye gönlünü alacak şekilde davranmak.

geçen gün râst gelüp yâr iltifât itdi bu nâçize
Yakînî şâd oldı eyledi o merḥabâdan ḥazz (Gazel 84, Mısra 9). [iltifât itdi,]

iltifâtı yok: İlgi göstermemek.

iltifâtı yok baña aslâ diyü ḡam çekmezin
seyr ider sâ'irler ile ol perî ḡam bundadır (Gazel 43, Mısra 9). [iltifâtı yok,]

iltihâb: Tutuşmak, yanmak.

göreydi âteş-i süzânümüñ 'alevlerini
iderdi nâr-ı caḥîm iltihâbdan tevbe (Gazel 177, Mısra 6). [iltihâbdan, -dan]

iltiyâm eyle-: İyileştirmek, yarayı sarmak.

var ey gedâ seg-i küyına iltiyâm eyle
tevâzu'-ıla gerek her ḥışâli dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 11). [iltiyâm eyle,]

iltizâm: Birinin tarafını tutma. II Devlet gelirlerinden birini toplama işini üzerine alma.

cihânı hîce alaldan 'aceb emînüz kim
ziyâde buldı ḥisâb iden iltizâmumızı (Gazel 189, Mısra 4). [iltizâmumuzu, -umuzu]

'imād: Temel direk, dayanak.

ḥudâygân-ı şudûr-ı zamâne şemsü'd-dîn
'imād-ı kûbbe-i iḳbâl ü kible-i iclâl (Kaside 1, Mısra 22). ['imād-ı, --ı]

imân: İnanma, inanç.

unutdı şefkat-ı islâmı rahm-ı imânı
anuñçün almaz o kâfir bizüm selâmumızı (Gazel 189, Mısra 11). [imânı, -ı]
ḡıyâş-ı devlet-i dünyâ muḡîş-i millet ü mülk
medâr-ı dâ'ire-i dîn ü merkez-i imân (Kaside 6, Mısra 10). [imân,]
hırz-ı imân haṭṭ-ı rûyuñ hırz-ı cân haṭṭ-ı lebûñ
yazdı anı ehl-i 'ışḳ içün kirâmen kâtibîn (Kaside 2, Mısra 27). [imân,]

'imâret: Bir yeri bayındır ve mâmur etme, bayındırlık.

âhîr dilâ ‘**imâret-i** ‘âlem harâbdur
Aşlı havâ vü âteş ü âb ü türâbdur (Gazel 44, Mısra 1). [‘imâret-i,]

imtiyâz: Ayrıcalık, hususiyet.

her bir duhânumuz ‘âlem-i ser-firâzdur
‘uşşâkdan bu hâl-iledür **imtiyâzumuz** (Gazel 72, Mısra 4). [imtiyâzumuz, -umuz]

imtiyâz bul-: Ayrıcalık bulmak, ayrıcalık görmek.

ḳaddûn mişâli bulmadı şimşâd imtiyâz
la‘l-i lebûn nümûnesi âb-ı zülâl yok (Gazel 94, Mısra 7). [imtiyâz bulmadı, -ma, -dı]
kâse şınmağ-ıla **bulmuş** gayrıdan ḳays **imtiyâz**
hür olmak itlerûnden iftiḥârumdur benûm (Gazel 135, Mısra 11). [imtiyâz bulmuş, -muş]

imtizâc it-: Kaynaşmak, uyum sağlamak.

imtizâc itmez o gül-ruḥ bu dil-i meyyâl ile
âb ile ḳılmaz yakînî nâr-ı süzân ihtilâṭ (Gazel 83, Mısra 13). [imtizâc itmez,]

imtizâcumuz yok: Uyuşmamak.

mizâcî âteş anuñ biz şu gibi mâ‘il aña
o mihr-i ‘âlem-ile **imtizâcumuz yokdur** (Gazel 47, Mısra 4). [imtizâcumuz yokdur,]

iñ- 1. İnnek.

meydân içinde bâde-i gül-gûna göz diküp
baş ḳoşmasun hevâya **iñen** baş açup ḥabâb (Gazel 11, Mısra 12). [iñen, -en]
diller anı şâneler şoñra müşevveş-bâl olur
zülfüñe **iñen** tolaşmasun mu‘anber kâkülûñ (Kaside 4, Mısra 6). [iñen, -en]

iñ: Yaban hayvanlarının kendilerine yuva edindikleri kovuk, mağara.

ḡilâf-ı sînde eglendi tîḡ-ı ‘uryânuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetedüm (Gazel 131, Mısra 4). [ininde, -i, -n, -de]
ḡilâf-ı sînde eglendi tîḡ-ı ‘uryânuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetedüm (Gazel 132, Mısra 8). [ininde, -i, -n, -de]

‘inâyet: İyilik, lutuf, hayır, ihsan.

limâ‘ḳdaratu ‘alâ vâḥidin mine‘l-efzâl
yakînî pertev-i mihr-i ‘**inâyetüñ** ister (Kaside 1, Mısra 70). [‘inâyetüñ, -üñ]

incit-: Birini üzme, kırmak, gücendirmek.

ṭayanup ḥüsnüñe şâhum inen **incitme** ‘uşşâḳı
ḳalır şanma benûm ‘ömrüm güzellik kimseye bākī (Gazel 185, Mısra 1). [incitme, -me]

indür-: (Yukarıdan aşağıya doğru) Gelmesini, inmesini sağlamak.

kâkülûñ kim perdedür ḥaṭ-ı leb-i cân-bâḥşuña
ḥazret-i ‘İsâ‘ya şan şuhuf **indürür** ruhü‘l-emîn (Kaside 2, Mısra 32). [indürür, -ür]

inhinâ: Eğilmek, boyun eğmek, itaat etmek.

cüdâ-yı mihr olana za‘f u **inhinâ** irişür
gece sehil ışlatmış bu nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 7). [inhinâ,]

inhizām: Hezimete uğrama, yenilme.

sipāh-ı eşk-ile talan idem gönül şehrin
o şah-ı hüsn eger isterse **inhizāmumuzu** (Gazel 189, Mısra 6). [inhizāmumuzu, -umuzu]

inkār ol-: Yok sayılmak.

ey yakīnī bu sözün haḳ-durur **inkār olmaz**
içlerinde bularuñ zerre kadar ‘ār olmaz (Müseddes 1, Mısra 29). [inkār olmaz,]

inkulāb: Değişim, dönüşüm, bir durumdan başka bir duruma geçiş.

üstüne dönse bir iki gün şanma ber-ḳarār
görmez misin ki çarhuñ işi **inkulābdur** (Gazel 44, Mısra 6). [inkulābdur, -dur]
cevr itdügi içün döne döne bu hastaya
virdüm sipihre şarşar-ı āhumla **inkulāb** (Gazel 11, Mısra 6). [inkulāb,]

inkisār: Kırılma II incinme, gücenme.

bir de sen şıma bu gönüm şışesin ey bağı taş
seng-i ta‘nından ‘adūnuñ **inkisārum** var yeter (Gazel 36, Mısra 8). [inkisārum, -um]
cefāsı sengini ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde bu **inkisār** ‘aceb (Gazel 14, Mısra 6). [inkisār,]
tañ midur olsa yakīnī hātırında **inkisār**
k’eyledi seng-i havādiş şışe-i ḳalbüm şikest (Gazel 21, Mısra 11). [inkisār,]
hürmetle tut şurāhī şikest olmasun meded
ansuz gönülden sāḳī dürüst olmaz **inkisār** (Gazel 26, Mısra 12). [inkisār,]

inkıtā‘ bul-: Tükenme, son bulma.

cān u dil **bulmaz** şaḳuñdan **inkıtā‘**
tīg-ı ḡamzeñ eylesün ḳat‘-ı nizā‘ (Gazel 85, Mısra 1). [inkıtā‘ bulmaz, -maz]

iñle-: Acı ve üzüntü ifāde eden kesik kesik sesler çıkarmak; Gür, uğultulu, yankılı ses çıkarmak II āh etmek, şikayet etmek.

her hāra taḳıl gül gibi ben **iñleyin** bülbul gibi
yas tutayın sünbül gibi şaḡ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 13). [iñleyin, -yin]

inşāf: Hakka ve adālete uygun davranış, nefse deḡil vicdana uyarak adāletle hareket etme, merhametli davranma.

al giydüñ ḳanı **inşāf** nedür ey hūnī
ḡamze-i mestüñe uyduñ yine mi ḳan itdüñ (Gazel 110, Mısra 9). [inşāf,]

insān: Adam, beniādem, beniādemden her fert.

o hāl-i fitne-cūdan gözleruñ tekmīl-i sihr itmiş
ne kim ta‘līm olınsa ey perī ḳābildür **insāna** (Gazel 172, Mısra 6). [insāna, -a]
ber-murād eylemez **insānı** cihān bī-minnet
er iseñ çekme dilā minnetin ol nāmerdüñ (Gazel 109, Mısra 3). [insānı, -ı]
mıhr-i vücūda lem‘adur **insān** nite kim
gökde hilāl-i çarḡ şeref-iktisābdur (Gazel 44, Mısra 11). [insān,]

intisāb: Bağlanma, baḡlı olma II Hizmete talip olma.

gelmez yakīnī eşigüñe ‘arz-ı hācete
Ancak ḡaraz cenābuña bir **intisābdur** (Gazel 45, Mısra 10). [intisābdur, -dur]

intizar: Bekleme, beklenilme.

ķayırmaz ölür-isem **intiz r** u ĥasret-ile
hele eşigini c num çıkınca bekleyeyin (*Gazel 160, Mısra 7*). [*intiz r,]*

ir-: Yetişmek, vasıl olmak.

sofra-i vaşlına **irmezsem** o ş h-ı kerem n
ġam tenürında yak n  niçe bir yanam ben (*Gazel 145, Mısra 17*). [*irmezsem, -mez, -sem]*
şar b-ı řevķ-ıla r sv -y  ĥalk olup gezerin
g r n  ne ĥ lete **irgürdi**  řķ-ı y r beni (*Gazel 199, Mısra 10*). [*irgürdi, -g r, -di]*
ruĥu n g ster cih n ĥalkına **irsün** cezbe-i  řķu n
olur p r-vecd   ĥ let s kin-i v r neler dönsün (*Gazel 165, Mısra 7*). [*irsün, -s n]*
irerse devlet-i p -b s-ı y ra bir  ank 
yiridür olsa ġub r  sit n-ı dilberde (*Gazel 178, Mısra 7*). [*irerse, -er, -se]*
ķılca olduġı miy n  bellüdür maĥfi degül
kimse amma **irmedi** sırr-ı deh n-ı y ra h ş (*Gazel 24, Mısra 6*). [*irmedi, -me, -di]*
irişdi r ĥına feyz-i nes m-i  is -dem
ki mehd-i sebze de a dı t feyl-i ġonca deh n (*Gazel 138, Mısra 15*). [*irişdi, -iş, -di]*
ke li  sserdi ric l n ve li  l-ĥur bi ric l
kim **ire** d   re-i irtif   rif  t ne (*Kaside 1, Mısra 64*). [*ire, -e]*
başına her gün anu  yiridür **irerse** zev l
egerçi farz-ıdı bu kim zam n-ı m zide (*Kaside 1, Mısra 31*). [*irerse, -er, -se]*
irince ġ lřen-i k yına ol serv n neler  ekd m
Yak n  seyl-i eřķ m gibi c y n olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 11*). [*irince, -ince]*
ĥuřķ-leb   dil-teşne c n virmek muķarrer d r başa
ĥızr-ı ĥatt-ı la  l n **irmezse** bi-ke  sin min ma Çin (*Kaside 2, Mısra 38*). [*irmezse, -mez, -se]*
suĥan-ı ĥ f z u selm n  a **irişdi** ġ zel m
Taĥt-ı ikl m-i feş hatdeki h k n  am ben (*Gazel 145, Mısra 11*). [*irişdi, -iş, -di]*
her kim olmasa dergehünde ged 
ire hem-v re a a reddu  ll h (*Gazel 183, Mısra 6*). [*ire, -e]*
ķıy sın idemez-iken m hendis n ĥay l
elüm niçe **ire** tahr r-i vasf-ı fazlu na kim (*Kaside 1, Mısra 66*). [*ire, -e]*
semend-i ķadr ne **irmek** senün ĥay l-i muĥ l
hem n devlet-i zıllinde sen felek-ķadr n (*Kaside 1, Mısra 47*). [*irmek, -mek]*
oldı c dı şeref-i keşti-i iķb line c y
ķulzüm-i re  fet   fazlu ndan **irüp** ķatre-i c d (*Kaside 5, Mısra 38*). [*ir p, - p]*
irişdi ravzaya feyz-i nes m-i  is -dem
ki mehd-i sebze de a dı t feyl-i ġonca deh n (*Kaside 6, Mısra 13*). [*irişdi, -iş, -di]*
irişdi g klere n leyle  h u efġ num
 iy dete gelicek ben za  fe y r num (*M seddes 2, Mısra 29*). [*irişdi, -iş, -di]*
d r iken b yle yaķar ol y zi ĥ rřiyd beni
pertev-i vaşlına **irsem** ni e olur ĥ l  aceb (*Gazel 13, Mısra 4*). [*irsem, -se, -m]*
yak n  bil bunu tecrid-ile tevĥide **irdünse**
Yak n  cevher-i ferdüz bizüm efr d muz yokdur (*Gazel 48, Mısra 13*). [*irdünse, -d , -n , -se]*
k yında s ye şaldı o m h üstüme bugün
irmez  l vv-i rif  t me gökde  fit b (*Gazel 12, Mısra 8*). [*irmez, -mez]*
b ġda serv-i seh ler ne ķadar olsa bülend
iremez ķ met ne söyleyelüm t ġrusın (*Gazel 152, Mısra 6*). [*iremez, -emez, -]*
k yında ol beg n gel ey dil niy za başla
 unki ĥic z  a **ird n** sa  y it nam za başla (*Gazel 170, Mısra 2*). [*ird n, -d , -n ]*
te  enn  ile olur ĥ řil ey sipihr-i kem l
irer mi zih n ne h ş ĥiddet-ile s r  atde (*Kaside 1, Mısra 36*). [*irer, -er]*
sipihr z viye-i rif  t nde bir abd l
dil r-i rezm-i keremsin **irer** mi sağa kir m (*Kaside 1, Mısra 62*). [*irer, -er]*
hil l miřķala-i zerle levĥa-i felege
şu resme itmiş-idi naķř ki **irmez** a a ĥay l (*Kaside 1, Mısra 6*). [*irmez, -mez]*
ġam degül gün günden efv n olsa ĥatt-ı  arızu n
zerrelerden mihre h ş **irmez** zev l ey n zen n (*Kaside 2, Mısra 12*). [*irmez, -mez]*
nem **irmese** a a n s n-ı lu f u c du ndan
 emende neşv   nem  bulmaz-ıdı serv-i rev n (*Kaside 3, Mısra 19*). [*irmese, -me, -se]*

soñ demümdür o serve **irmedüm** âh
hem-demüm âh u vâ-durur her gâh (Gazel 183, Mısra 1). [irmedüm, -me, -dü, -m]
irmez 'ulüvv-i kadrüne ey serv-i ser-firâz
neşv ü nemâ bulursa da 'ar'ar hezâr sâl (Gazel 116, Mısra 3). [irmez, -mez]

irâdet getir-: İstemek || kapılanmak, gönülden intisâb etmek.

bu yakînî kim eşigünde **irâdet getirür**
himmet ümmîd ider ey pîr-i hidâyet senden (Gazel 147, Mısra 9). [irâdet getirür, -ür]

irem diyü: Ulaşmak, vasıl olmak için.

irem gülzâr-ı kûy-ı yâra **diyü** rûzgâr-ıla
gönül râh-ı belâda hâk idüp cismîn gubâr olmuş (Gazel 80, Mısra 7). [irem diyü,]

'irfân: Bilme, anlama, biliş, anlayış.

hârâbât ehlinüñ erkânını bilmezken ey zâhid
idersin da 'vî-i **'irfân** olur mı böyle nâdânlık (Gazel 93, Mısra 6). ['irfân,]

'irfâniyyet: İrfânî kelimesinin müennesi, irfanla ilgili.

ehl-i 'irfân ol kılup tahşîl **'irfâniyyeti**
neyse efkârın ço ey zâhid tesellâ bundadır (Gazel 42, Mısra 13). ['irfâniyyeti,]

irgür-: Ulaştırmak, eriştirmek.

vişâli 'îdine **irgürmez** ol hilâl-ebrû
tutam ki şavm-ı firâkına şabr idem farzâ (Gazel 3, Mısra 3). [irgürmez, -mez]
derd-mend üftâdeyem var-ısa çâreñ ey tabîb
dilberüñ **irgürmege** kûyına dermân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 8). [irgürmege, -meg, -e]
umarum pâdişehüm lutfuña **irgürürsin**
bu yakînî niçe dem bâbuña derbânuñdur (Gazel 49, Mısra 11). [irgürürsin, -n, -si]

iriş-: Erişmek, gelip çatmak.

sâkî **irişdi** devr-i gül açıldı lâleler
bezm-i çemende şun bize la 'lîn piyâleler (Gazel 33, Mısra 1). [irişdi, -di].
sâkî-i feyz **iriş** ey pîr-i hârâbât baña
cür'ânı içmese dil gâmdan ifâkat bulmaz (Gazel 66, Mısra 11). [iriş,]
seng-i cevri-ile gönül hânesin itseñ vîrân
şanma kim **irişe** bünyâd-ı gâm-ı 'ışka hâlel (Gazel 118, Mısra 14). [irişe, -e]
cüdâ-yı mihr olana za 'f u inhinâ **irişür**
gece sehîl ışlatmış bu nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 7). [irişür, -ür]
kimden **irişe** nâme-i şevkum cenâbuña
âvâre kıldı şarşar-ı âhum kebûteri (Gazel 200, Mısra 3). [irişe, -e]

irs: Miras.

var şalâhuñ eyleseñ mağribde ger icrâ-yı hâk
irş-ile nakl itdi bir pâşâ-yı şâlihden saña (Gazel 5, Mısra 10). [irş-ile, -ile]

irşâd: Doğru yolu gösterme; mânên aydınlatma, uyarma.

irşâd-ı pîr-ile degül-imiş cünün-ı kıys
leylâ'yı sevmeye yoğ-imiş anda ihtiyâr (Gazel 26, Mısra 7). [irşâd-ı, -ı]

irtifâ': Yükseklik.

ke li'sserîdi ricâlün ve li'l-hurûbi ricâl
kim ire dâ'ire-i **irtifâ'**-ı rif atüñe (Kaside 1, Mısra 64). [irtifâ'-ı, --ı]

irtifâ' bul-: Yükselmek, yücelmek.

sāye-veş dergāhuña yüz sürmese
mihir bulmazdı bu deñlü irtifâ' (Gazel 85, Mısra 8). [irtifâ' bulmazdı, -mazdı]

'İsā: Hz. İsa. II Hayat veren.

suḥanda ben dem-i cān-baḥş-ıla nazm içre **'İsā'yam**
'aceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḥ selmān'ı (Gazel 187, Mısra 15). ['İsā'yam, -yam]

işābet it-: Rast gelmek, ulaşmak, değmek, yerini bulmak, uygun düşmek.

nişān itdi ḥadeng-i ḡamzesine cism-i 'uryānı
İşābet itdi mevlā şaḳlasun anı ḥatālardan (Gazel 142, Mısra 6). [işābet itdi,]

İsār: İkrām, bahşış.Cömertlikle verme.

gireydi nāz-ıla ḥammāma ol serv-i sehī-kāmet
ayağına şu **İsār** ider-idüm tās-ı çeşmümden (Gazel 143, Mısra 6). [İsār,]
cevāhir-i suḥanum görse medḥ-i la'lūñde
iderdi dūrlerin **İsār** üstüme 'ummān (Kaside 6, Mısra 50). [İsār,]

'İsī-dehān: Hz. İsa'nın ölülere diriltten nefesi bağlamında.

gezerken ḥasta-dil bī-çāre bir **'İsī-dehān** buldum
leb-i cān-bāḥşın öpdüm mürde iken tāze cān buldum (Gazel 128, Mısra 1). ['İsī-dehān,]

'İsī-dem: Hz. İsa nefesli.

irişdi rūḥına feyz-i nesīm-i **'İsī-dem**
ki mehd-i sebze açdı tufeyl-i ḡonca dehān (Gazel 138, Mısra 15). ['İsī-dem,]
irişdi ravzaya feyz-i nesīm-i **'İsī-dem**
ki mehd-i sebze açdı tufeyl-i ḡonca dehān (Kaside 6, Mısra 13). ['İsī-dem,]

'İsī-i devrān: Zamanın İsa'sı. (Ölüyü diriltmek bağlamında) || Sevgili.

gayrıyı iḥyā idüp her dem beni eyler helāk
sözlerüñ **'İsī-i devrān** olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 8). ['İsī-i devrān,]

'İsī-leb: Hz. İsa gibi can bağışlayan dudak. (Hz. İsa'nın ölülere diriltmesi mucizesine telmih vardır.).

ey yakīnī ḥaṭṭ-ı ruḥsārından ol **'İsī-lebūñ**
oldı zāhir ma'nī-i min 'indihī 'ilmu'l-yakīn (Kaside 2, Mısra 43). ['İsī-lebūñ, -ūñ]

'İsī-nefes: Hz.İsa'nın ölülere can veren nefesi gibi nefesli.

leb-i la'lūñ leṭāfetde söz açsa rūḥ-perverdür
hemānā ol büt-i **'İsī-nefes** rūḥ-ı muşavverdür (Gazel 61, Mısra 2). ['İsī-nefes,]

İskender: Hakkında tarih manzumesi yazılan kişi.

zulmet-i hicrānda ḳaldum teşne **İskender** gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 9). [İskender,]

iskender-misāl: İskender gibi.

şark u ğarbı seyr kıl mir ‘āt-ı **iskender-misāl**
çünkü ruhsârûn-durur âyîne-i ‘âlem-nümâ (Gazel 5, Mısra 5). [iskender-misāl,]

islām: İslam dini, Müslümanlık.

unutdı şefkat-ı **islāmı** rahm-ı imānı
anuñçün almaz o kâfir bizüm selāmumızı (Gazel 189, Mısra 11). [islāmı, -ı]

ism ü resm: Ad ve şekil.

gerek dil zâr olup rāh-ı belāda nātüvān kılsun
bu varlık defterinden **ism ü resmin** şöyle maḥv it kim (Gazel 161, Mısra 8). [ism ü resmin,]

ism-i a‘zam: En büyük, en yüce isim.

ḥaṭṭ-ı yâkūt-ı lebüñdür cānı teşhîr eyleyen
bir nigîn-i la‘ldür ki **ism-i a‘zam** bundadır (Gazel 43, Mısra 6). [ism-i a‘zam,]

ism-i a‘zam: En büyük/yüce isim. Allah’ın bütün isimlerini kendinde toplayan ismi (Allah'ın isimlerinden hangisi olduğu bilinmeyen bu isim söylendikten sonra dilenen her şey yerine gelirmiş.

lebüñde ḥaṭ nigîn-i la‘lde şan **ism-i a‘zamdur**
anuñçün emrüne dil ey perî-peyker müsaḥḥardur (Gazel 61, Mısra 13). [ism-i a‘zamdur,]

issi: Sahip, malik.

‘aceb zulm **issidür** ḥammām alur koynına ol māhı
yanarken âteş-i mihr-i ruḥuñla dā‘imā küllḥan (Gazel 143, Mısra 11). [issidür, -+dür]
‘azāb-ı düzaḥ-ı ğamdan yakînî‘yi kurtar
şefā‘at **issi** resül ile âl ḥaḳkıyçün (Gazel 164, Mısra 14). [issi,]
kurtar şefā‘at **issi** ḥabîb-i ḥudā içün
çekdi yakînî düzaḥ-ı hecründe çok ‘azāb (Gazel 11, Mısra 17). [issi,]

issi: Sıcaklık, hararet; sıcak II coşkunluk, şevk.

yarınuñ **issi** var ey dil şakın itme iḥmāl
‘ış u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı (Müseddes 3, Mısra 11). [issi,]

iste-: (Bir şeye karşı) İstek duymak, (o şeyi) arzulamak, arzu etmek.

dāğ-ı cefāya merhem-i luṭf **isteme** dilā
tağlarca cevır ider büyük iḥsān degül midür (Gazel 60, Mısra 5). [isteme, -me]
daḥı kemāl-i ḥüsn-ile ḥalka görünmedin
ebrü-yı yāra beñzemek **ister** hilālî gör (Gazel 39, Mısra 6). [ister, -r]
cān virmek-ile la‘lüne dil degmesün artuḳ
ey ḥvāce-i ḥüsn eksüğe **ister** degerinden (Gazel 148, Mısra 6). [ister, -r]
semtden gel ‘azm-i şahrā kıлма ‘akluñ var-ısa
hāy mecnūn **iste** gönülünden ki leylā bundadır (Gazel 42, Mısra 8). [iste,]
ḥōş geçdügi besdür eli altında çenāruñ
bîd **istemeseün** kişver-i gülşende hilāfet (Gazel 19, Mısra 4). [istemeseün, -me, -sün]
vaşl-ı yāra irmek **isterseñ** eger
ey yakînî ‘ışka eyle ittibā‘ (Gazel 85, Mısra 9). [isterseñ, -r, -se, -ñ]
‘aşıḳ-ı sâde-dile beñzemek **isterse** zücâc
çalalum taşlara ‘ırsın sıyalum nāmūsın (Gazel 152, Mısra 7). [isterse, -rse]
rāh-ı mihründe ğubār-ı cismümi gerd **isterin**
zerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd **isterin** (Gazel 157, Mısra 1). [isterin, -rin]

rāh-ı mihründe gubār-ı cismümi gerd **isterin**
zerreyin ammā özüm mihr-i cihān-gerd **isterin** (Gazel 157, Mısra 2). [isterin, -rin]
meyl-i yāķūt u zer itsün hıvāce-i dünyā-perest
ķan-ıla ben la' l idüp yaşum ruķum zerd **isterin** (Gazel 157, Mısra 4). [isterin, -rin]
āhumı germ eylerin 'ışķ āteşıyle her nefes
şanma şōfı ben senüñ gibi dem-i serd **isterin** (Gazel 157, Mısra 6). [isterin, -rin]
ķasret-i dermānda müşkil derde uğrarsın şakın
ey diyen 'āşık belā kūyında ben derd **isterin** (Gazel 157, Mısra 8). [isterin, -rin]
serv-i bāģuñ ķılmazın bī-hüde refārına meyl
ķāmetüñ gibi nihāl-i nāz-perverd **isterin** (Gazel 157, Mısra 10). [isterin, -rin]
cevher-i ferd-i dehānın bildüġin ġayr istemem
nükte-dānlıkda yāķinī kendümi ferd **isterin** (Gazel 157, Mısra 12). [isterin, -rin]
sipāh-ı eşķ-ile talan idem göñül şehrın
o şāh-ı hüsñ eger **isterse** inhizāmumızı (Gazel 189, Mısra 6). [isterse, -rse]
ey hālümü o zālīm ile bilmek **isteyen**
zulm-ile yıķdı göñlümi hālüm hārābdur (Gazel 45, Mısra 5). [isteyen, -y, -(e)n]
bulmaģa feyz rāh-ı hārābāta sālīk ol
bu yolda zāyi' olmaz emek **isteyen** bulur (Gazel 55, Mısra 4). [isteyen, -y, -(e)n]
iltifāt **ister** cenābuñdan yāķinī müst-mend
ol gedā lāyık-durur sultānum ihsān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 9). [ister, -r]
limā'ķdaratu 'alā vāhıdın mine'l-efzāl
yāķinī pertev-i mihr-i 'ināyetüñ **ister** (Kaside 1, Mısra 70). [ister, -r]
cevher-i ferd-i dehānın bildüġin ġayr **istemem**
nükte-dānlıkda yāķinī kendümi ferd isterin (Gazel 157, Mısra 11). [istemem, -me, -m]
ister tāvāf eyleye bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i ka'be-i yāra niķābdur (Gazel 44, Mısra 15). [ister, -r]
ol perī hecr-ile **ister** seni berbād itmek
hāķ-i rāhı olagör tūt ki süleymān olduñ (Gazel 101, Mısra 3). [ister, -r]

ister ki: İster ki.

ister ki pāy-mālün ola hāķ-i rāh olup
yanuñca sürünürse n'ola dāmenüñ müdām (Gazel 123, Mısra 11). [ister ki,]

isti'cāl: Acele etme, sabırsızlanma.

gerekse berķ-ı 'acül eylesün biñ **isti'cāl**
raẓı'-i dāye-i pür-cüd ü mürvetüñ yem ü kān (Kaside 1, Mısra 37). [isti'cāl,]

isti'cāl kıl-: Acele etmek.

ibni vaķt ol olıcaķ nesne içün çekme melāl
bu demi hōş görüben 'işrete **ķıl isti'cāl** (Müseddes 3, Mısra 10). [isti'cāl kıl,]

istiġnā: 1. Elde olana kanāat edip başka bir şeye ihtiyaç duymama, tok gözlülük, gönül tokluğu. 2. Bir şeye karşı nazlı davranma, tenezzül etmeme.

ķaddüne meyyāl olaldan serve **istiġnā** gerek
rāstı táb'-ı bülendüñ himmeti a'lā gerek (Gazel 98, Mısra 1). [istiġnā,]
ķul oldum 'ışķa oldum ķayd-ı bend-i ġuşşadan āzād
serir-i mülk-i **istiġnāda** şimdi ben de sultānam (Gazel 124, Mısra 8). [istiġnāda, -da]

istiġnā id-: Eldekini yeter bulmak, tok gözlülük, aza kanaat etmek, gönül doygunluğu.

nukūd-ı eşķüme bakmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Faķir diyü **ider** ben gedāya **istiġnā** (Gazel 3, Mısra 6). [istiġnā ider,]

istikāmet: Yön, cihet. hedef.

bir iki yüzölçü egridür tığuñ
Okıların ehl-i **istıķāmetdür** (Gazel 64, Mısra 6). [istıķāmetdür,]

istıķbāl: Gelecek, gelecek zaman, âtî.

kılaydı emrüne fı'l-hāl devlet **istıķbāl**
velî meşel-durur eller içinde ħayr-ı umūr (Kaside 1, Mısra 33). [istıķbāl,]

istimā' id-: Dinlemek, kulak vermek.

istimā' idüp o semte 'azmüni ey meh-likā
başın alup gitti dün ħurşiyd mağribden yaña (Gazel 5, Mısra 1). [istimā' idüp,]

istimdād: Medet ve yardım isteme.

vücüd-ı mutlaķuñ mihri şu 'ā'ndan şeref bulduk
ĥudānuñ ħayrıdan bir zerre **istimdādumuz** yokdur (Gazel 48, Mısra 8). [istimdādumuz, -umuz]

İş: Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk ü safa.

ġam meclisinde bāde-i 'ışķ-ıla ħurremüz
bezm-i şafāda **İş** idici rind-i 'ālemüz (Gazel 73, Mısra 2). [İş,]
nedür bu **İş** u bu 'işret nedür bu zevķ u bu ħālet
ķudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [İş,]
virme **İş**ı yakīnī' yā felege
dinle kim saña ħüb pend itdüm (Gazel 134, Mısra 9). [İş, -ı]
şemşir-i ġamzesinüñ **İş**i geçdi cānuma
dilde olan cerāĥatı bilmez o ġamzekār (Gazel 26, Mısra 9). [İş, -i]

İş-i bezm: Hayatın zevkini çıkarma, yiyip içme, zevk u safā meclisi.

İş-i bezm-i 'ışķ ider bir pehlevān-ı 'ālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 3). [İş-i bezm-i,]

İş ü 'işret: Yiyip içip eğlenme.

mevsim-i güldür yakīnī **İş ü 'işret** çağıdur
içelüm ra'nā güzellerle şarāb-ı la'l-i nāb (Kıt'a 1, Mısra 3). [İş ü 'işret,]

İş u nüş: Yiyip içme.

hengām lāle devr gül eyyām **İş ü nüş**
bülbul nedim ü bezm çemen lālezār ħüb (Gazel 15, Mısra 3). [İş ü nüş,]
İş u nüş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 5). [İş u nüş,]

İş u nüş eyle-: Yemek ve içmek ile eğlenmek.

yarınuñ issi var ey dil şakın itme iĥmāl
İş u nüş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı (Müseddes 3, Mısra 12). [İş u nüş eyle,]
İş u nüş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 19). [İş u nüş eyle,]
na're-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
İş u nüş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı (Müseddes 3, Mısra 26). [İş u nüş eyle,]
İş u nüş eyle bugün añma ġam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 33). [İş u nüş eyle,]

İşit-: İşitmek, duymak.

ğavğâyı ko fesâneñi vâ'ız **ışitmezüz**
 pürdür şadâ-yı na're-i hüdan kulağumuz (Gazel 69, Mısra 3). [*ışitmezüz, -mez, -üz*]
 çeng ü kânûnı gider âh-ı şifâ-sâzum **ışit**
 dinleme nağmelerin ol iki nâ-sâzların (Gazel 107, Mısra 9). [*ışit,*]
 şimdi bir hâletdeyem cām-ı mey-i 'ışkuñla kim
 Sākıyâ keyfiyyet-i hālüm **ışiden** oldı mest (Gazel 21, Mısra 10). [*ışiden, -en*]
ışiden yüzünñ esrârını lâ-ya 'kıl olur
 sen bu sözlerle yakīnī bizi hayrân itdün (Gazel 110, Mısra 11). [*ışiden, -en*]
 yokdur şadefçe rağbetüm ey la'l-leb velī
 dürr-i kelāmum **ışiden** añlar ne cevherem (Gazel 126, Mısra 10). [*ışiden, -en*]
 la'l ü dendānuñ-içün gevher-i nazmum **ışidüp**
 deldi elmās-ı hased bağrını dürr-i 'aden'ün (Gazel 113, Mısra 11). [*ışidüp, -üp*]
ışitdi āsitānuñda türāb olduğumı cānā
 şabā komadı bir zerre eşer yirde gubārumdan (Gazel 141, Mısra 7). [*ışitdi, -di*]
ışidüp bī-sütün ferhād-ı zāruñ
 fiğān u nālesin feryāda geldi (Gazel 192, Mısra 5). [*ışidüp, -üp*]
 'aceb mi nāfe-veş gāmdan derūnum ğarḳ-ı hūn olsa
ışitdüm seg rakībe ol gözi āhū şikār olmuş (Gazel 79, Mısra 6). [*ışitdüm, -dü, -m*]
 yakīnīñün 'aceb mi 'aḳl u fikri tār-mār olsa
ışitdüm ol perīñün zülfinün her tārī mār olmuş (Gazel 80, Mısra 10). [*ışitdüm, -dü, -m*]

ışitme-: Dinleyemez, ıstemez, duyamaz.

ışitmez āhların 'andelīb-i nālānuñ
 ne berk gūşı var-ıñmış gül-i gülistānuñ (Gazel 102, Mısra 1). [*ışitmez,*]

ışidenden ırağ olsun: ıštenlerden uzak olsun. ıštenlerden, evlerden ırak/uzak. "Dilerim kimsenin (ışitenlerin) başına böyle bir felaket gelmesin" anlamında kullanılan söz .

yakīnī hastanuñ hālīn sorarsa o tabīb-i dil
 'acāyib derde uğramış **ışidenden ırağ olsun** (Gazel 162, Mısra 10). [*ışidenden ırağ olsun,*]

ışkāl: Güçleştirme, güç hâle getirme II Zorluk, güçlük.

Sürādīkāt-ı guyūb içre kalmaya **ışkāl**
 rumūz-ı gaybı kıla ḳalbīne hūdā ilhām (Kaside 1, Mısra 57). [*ışkāl,*]

ışret: 1. İçki. 2. İçki içme, içki kullanma.

'ālemün **ışretine** cem gibi mā'il degülin
 almazın meclis-i şādīde ele cām-ı şarāb (Gazel 10, Mısra 3). [*ışretine, -i, -n, -e*]
 ya cemşiyd'ün zamān-ı saltanatda rüzgār-ıla
 yanan ser-menzil-i **ışretde** la'līn şem'dānıdır (Gazel 46, Mısra 8). [*ışretde, -de*]
 sā'id-i sākīde cām-ı bāde-i ḥamrāya baḳ
 gülşen-i şādī vü **ışretde** açılmış gül budur (Gazel 53, Mısra 6). [*ışretde, -de*]
 ibnī vaḳt ol olıcak nesne içün çekme melāl
 bu demi ḥōş görüben **ışrete** kıl isti'cāl (Müseddes 3, Mısra 10). [*ışrete, -e*]
 nedür bu 'ış u bu **ışret** nedür bu zevḳ u bu hālet
 ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [*ışret,*]

ışret kıl-: Eğlenmek.

ḥarīm-i bāğa döşendi harīr-i sebz-i çemen
 ki 'andelīb ile **ışret kıla** gül-i ḥandān (Kaside 3, Mısra 4). [*ışret kıla,*]

ışret-ābād: Aşk, sevda meyhanesi.

gördi mey-ḥānede benī rindān
ışret-ābād-ı 'ışḳa gel didiler (Gazel 34, Mısra 4). [*ışret-ābād-ı,*]

‘işret-i müdām: Şarap içmek.

göreydi hürmüz ü cem **‘işret-i müdāmumuzu**
başına tã idinürdi hãbãb-ı cãmumuzu (Gazel 189, Mısra 1). [‘işret-i müdāmumuzu, -umuzu]

‘işret-i şāhāne: Harika bir zevk ve safa meclisidir.

bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sıfālinden müdām
reşk-i cem itsem yakīnī **‘işret-i şāhānemi** (Gazel 198, Mısra 10). [‘işret-i şāhānemi, -mi]

‘işveler it-: Eda, naz, cilve yapmak.

deşt ü sahrāda hırām it yūri ey kebg-i derī
cilveler **‘işveler it** ziveri ol deşt ü derūñ (Gazel 114, Mısra 8). [‘işveler it,]

it: Köpek, rakip, yabancı.

kāse şınmağ-ıla bulmuş gayrıdan kıys imtiyāz
hōr olmak **itlerūñden** iftiḥārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 12). [itlerūñden, -lerūñden]

it-: Etmek, yapmak.

sākī-i lāle-‘izār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmezin dīde-i ğam-dīdemi ğarḳ-ı ḥūn-āb (Gazel 10, Mısra 2). [itmez, -mez, -in]
gülzār-ı ‘adn içinde mekân **itmeden** kaçır
‘āşık ḥarīmūñ içre kaçan kim vātan bulur (Gazel 55, Mısra 7). [itmeden, -me, -den]
hilāl mışkālā-i zerle levḥa-i felege
şu resme **itmiş-idi** nakş ki irmez aña ḥayāl (Kaside 1, Mısra 6). [itmiş-idi, -miş, --idi]
ferḥād gözin lāle-şifāt eyledi pūr-hūn
şīrīn **idicek** lāle-i kühsārı temāşā (Gazel 8, Mısra 12). [idicek, -icek]
sīnemdeki her dāğ açılıp bir güle döndi
ol serv ne var **itse** bu gülzārı temāşā (Gazel 8, Mısra 8). [itse, -se]
ben zerreye hercāyilik **itdūñ** niçe gündür
senden kime yanup yakılayın be hey āfet (Gazel 19, Mısra 7). [itdūñ, -dū, -ñ]
yūregūmi kebāb **itdūñ** yıkup göñlüm ḥarāb **itdūñ**
çīn benden ictināb **itdūñ** sağ ol elūmden ne gelür (Gazel 65, Mısra 5). [itdūñ, -dū, -ñ]
bilmezin n’eyledūñ n’itdūñ sefer tedārükün **itdūñ**
beni cansuz ḳodın gītūdūñ sağ ol elūmden ne gelür (Gazel 65, Mısra 7). [itdūñ, -dū, -ñ]
bulduñ ağıyārı baña va ‘de-i ferdā **itdūñ**
itdūğın şanma kişi rüz-i kıyāmet bulmaz (Gazel 66, Mısra 9). [itdūñ, -dū, -ñ]
pisterin berg-i gül **itse** vechi var ey lāle-ḥadd
oldı her yüzden ser-āmed dilber-i mümtāz zūlf (Gazel 88, Mısra 11). [itse, -se]
dilā zamānede rūstem ‘leri zebūn **itdūñ**
Yakīnī gibi seni pehlevāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 13). [itdūñ, -dū, -ñ]
derūn-ı āyinede ‘aksi çāk ider yakasın
Baḳar ki āyineye **itse** sīnesin ‘uryān (Gazel 136, Mısra 8). [itse, -se]
efendi sen şeh-i ḥūsn iken āh u vāh **idicek**
ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 5). [idicek, -icek]
zene dīl virdi tañ mīdur ey dīl
tīşesi ta ‘ne **itse** ferḥād ‘a (Gazel 169, Mısra 12). [itse, -se]
ten-i pā-mālūmi **itdūñ** hedef-i tīr-i cefā
tañ mīdur ḳalmaz-ısa nām u nişānum muşlī (Gazel 197, Mısra 11). [itdūñ, -dū, -ñ]
çeşmūñ yakīnī ḥastayı **itmişdi** bī-mecāl
āhū vū kıys ‘a düşmedin ūlfet didükleri (Gazel 201, Mısra 13). [itmişdi, -miş, -di]
‘aceb mi **itse** leb-i yāra beñzemek ḳaşdın
dehān-ı ğoncayı zeyn itdi jāleden dendān (Kaside 6, Mısra 43). [itse, -se]
maḥaldür **itse** mekân dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān (Kaside 6, Mısra 55). [itse, -se]

firdevs nedür eyle ruḥ-ı yârı temâşâ
 'âşık ne görür **itmese** didârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 2). [itmese, -me, -se]
 tâlî'üm naḥs gözüm yaşlu sitârem düşkün
itmedük nesne mi var çarḥ-ı sitem-ḥvâh baña (Gazel 7, Mısra 10). [itmedük, -me, -dük]
 bir hümâ-yı fâriḡu'l-bâlem bugün uçmakdan
 dâm-ı tezvîr **itmezem** ben sübhâ-i şad-dânemi (Gazel 198, Mısra 8). [itmezem, -mez, -em]
 kays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana
 seyr-i şahrâ-yı cünün **itmege** meyl itme dilâ (Gazel 2, Mısra 8). [itmege, -meg, -e]
 zülfi 'ahd itdi vefâ eyleyüp öldürmege lîk
 korkarın **itmeye** 'ömrüm benüm ol 'ahde vefâ (Gazel 2, Mısra 12). [itmeye, --me, --(y)e]
 gökde güyâ tolanur mihr-i ziyâ-baḥş-ı cihân
 sînesin mâ'î libâs **itdi** o mâhuñ ihfâ (Gazel 4, Mısra 8). [itdi, -di]
 bülbül gibi bahâr ericek ehl-i 'ışık olan
 Şeydâlık **itmesün** mi ḥuşuşan cüvân ola (Gazel 6, Mısra 8). [itmesün, -me, -sün]
 meyl idüp olurduñ o boyu serve hevâdâr
 ey 'ar'ar-ı bâḡ **itseñ** o reftârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 6). [itseñ, -señ]
 rûz-ı şümârda alurın hep ḥisâbını
 sâ'at-be-sâ'at **itme** baña cevri-bî-ḥisâb (Gazel 11, Mısra 8). [itme, -me]
 murḡ-i 'ışkı sayd ümîdin **itmesün** her bü'l-heves
 hiç olur mı peşşeye 'anḡâ-yı 'âlî-şân şikâr (Gazel 27, Mısra 11). [itmesün, -me, -sün]
 la'lûñ metâ'ma dem-i naḡd al gözyaşın
itme bahâne söyle efendi bahâ nedür (Gazel 57, Mısra 6). [itme, -me]
 kevkeb nuḥûset üzre vü tâlî' felek-zede
 Baḡt-ı siyâhı **itmedi** bîdâr eninümüz (Gazel 74, Mısra 2). [itmedi, --me, --di]
 mey-i la'l-i revân-baḥşuñ gibi yok ḥazz-ı rûḡânî
 'acebdür zâhid **itmez** böyle câm-ı cân-fezâdan ḥazz (Gazel 84, Mısra 8). [itmez, -mez]
 sa'âdet maṭla'ından niçe toḡsun kevkeb-i maḡşûd
 ki **itmişdür** bu nâ-hem-vâr baḡtumla kırân tâlî' (Gazel 86, Mısra 6). [itmişdür, -miş, -dür]
 olamaz himmetüñ gibi 'âlî
 'arşı **itsün** gerek hümâ menzil (Gazel 122, Mısra 6). [itsün, -sün]
 süziş-i âhumuñ şerârını
 göge çıkmâḡa zer-kemend **itdüm** (Gazel 134, Mısra 4). [itdüm, --dü, -]
 zehr-i ḡam şundi dehr çünki baña
 def-i için gül-âbı kând **itdüm** (Gazel 134, Mısra 8). [itdüm, --dü, -]
 yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
 hevâ-yı kâmetüñ **itdükçe** 'ar'arı lertzân (Gazel 138, Mısra 14). [itdükçe, -dük, -ce]
 diḡḡatle didi bilüñe bir nazm-ı dūr-nişâr
itdi yakînî mâmelekin yine der-miyân (Gazel 140, Mısra 14). [itdi, -di]
 fiḡân u âh u zâr-ıla beni ayırdı yârumdan
 kime âh **ideyim** bilmem hevâ-yı rûzgârımdan (Gazel 141, Mısra 2). [ideyim, -e, -(y)im]
 yüzüm hammâma ferş idüp başum **itsem** eşik taşı
 der-i şadî açılsa üstüme hammâma girseñ sen (Gazel 143, Mısra 9). [itsem, -se, -m]
itdüm şu deñlü nûş senüñ nîş-i nâveküñ
 Farḡ olmaz oldu ḡâne-i zenbûrdan beden (Gazel 146, Mısra 11). [itdüm, --dü, -]
itdükçe pervâz biñ câna dir az
 ol çeşm-i şehbâz v'allâh şâhîn (Gazel 156, Mısra 3). [itdükçe, -dük, -ce]
 meyl-i yâḡût u zer **itsün** ḡvâce-i dünyâ-perest
 ḡan-ıla ben la'l **idüp** yaşum ruḡum zerd isterin (Gazel 157, Mısra 3). [itsün, -sün]
 yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
 hevâ-yı kâmetüñ **itdükçe** 'ar'arı lertzân (Kaside 3, Mısra 22). [itdükçe, -dük, -ce]
 rûd iken gözlerümüñ yaşını teskîn itdüñ
itdügüm dem ayaḡuñ topraḡına 'arz-ı dūrûd (Kaside 5, Mısra 24). [itdügüm, -düg, -üm]
 sen felekde yirümi ḡadr-ile berter kılduñ
 ber-murâd **itmedi** firdevsî'yi sulṭân maḡmûd (Kaside 5, Mısra 34). [itmedi, --me, --di]
 geşt-i çemen eyler diyü ol serv yakînî
 nergis göz açup **itdi** çemenzârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 16). [itdi,]
 düşümde tevbe vire diyü bâdeden şöfi
 Yakînî dîdelerüm **itdi** ḡvâbdan tevbe (Gazel 177, Mısra 10). [itdi,]

i'tibâr: Değer verme, hürmet etme.

zerd-i ruḥum görüp o gül va‘de-i vaşl ider velî
Faşl-ı ḥazānda görinen düşlere **i‘tibār** yok (Gazel 95, Mısra 4). [i‘tibār,]

i‘tidāl: Aşırı olmama, ne çok fazla ne çok az, tam gerektiği kadar olma, orta halde bulunma, ölçülülük.

şimşād ḥadden aşırı serv-i sehî kaşîr
yāruñ nihāl-i ḳaddine bak **i‘tidālî** gör (Gazel 39, Mısra 12). [i‘tidālî, -i]
bāğ-ı cihānda ḳaddūne beñzer nihāl yok
serv-i sehîde meyl idicek **i‘tidāl** yok (Gazel 94, Mısra 2). [i‘tidāl,]
ḳaddūñ nihālî taze-i büstān-ı **i‘tidāl**
ḥaddūñ ṭariyy ü taze gül-i gülşen-i cemāl (Gazel 116, Mısra 1). [i‘tidāl,]

i‘timād it-: İnanmak, güvenmek.

hîçe şay anı ḥabāb-āsā yakînî ‘ākıl ol
i‘timād itme şaḳın bu çarḥ-ı ḡam-girdāra hîç (Gazel 24, Mısra 14). [i‘timād itme,]

ittibā‘ eyle-: Uyma, peşinden gitme, tabi olma.

vaşl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yakînî ‘işka **eyle ittibā‘** (Gazel 85, Mısra 10). [ittibā‘ eyle,]

iz: Bir şeyin geçtiği veya önce bulunduğu yerde bıraktığı belirti, nişan, alamet, emare.

düşdüm görince na‘lçeñ ü kebkebūñ **izin**
ey kebg murğ-ı şabrūma ol dām u dānedür (Gazel 57, Mısra 9). [izin, -i, -n]

iz‘ān: Anlayış, kavrayış, feraset.

benüm her beytümü **iz‘ān** idüp tīkân ider-iseñ
bulursın anda hep ma‘nā-yı külliyyāt-ı ḥākānî (Gazel 187, Mısra 11). [iz‘ān,]

izār: Yanak.

‘izāruñ táb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
n‘ola bülbüllerüñ āhından olsa pür-şadā meclis (Gazel 77, Mısra 7). [‘izāruñ, -uñ]
yā **‘izāruñ** taze pervāzî güzel bir lāledür
olmuş eṭrāfında anuñ ‘anber’in pervāz zülf (Gazel 88, Mısra 5). [‘izāruñ, -uñ]
pür oldı ka‘be-i dil pertev-i nūr-ı **‘izārından**
zālām-ı şām-ı fūrḳat gıdı gönülden şafā geldi (Gazel 191, Mısra 9). [‘izārından, -ı, -n, -dan]
kılmış **‘izāruñ** āyīnesin şāf zü‘l-celāl
eclā cemāle zātike fī-aḥseni‘ş-şifāt (Gazel 18, Mısra 7). [‘izāruñ, -uñ]
gösterür çeşm ü **‘izāruñ** ḥaṭ-ı ser-sebzūñi ḥūb
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāḡı çemenüñ (Gazel 113, Mısra 7). [‘izāruñ, -uñ]
libās-ı ka‘bede olan siyāh şāl için
‘izāruñ üzre hat-ı bī-miṣāl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 4). [‘izāruñ, -uñ]
yā **‘izāruñ** taze pervāzî güzel bir lāledür
ḥaṭ degüldür devr iden ruḥsāruñı ey nāzen’in (Kaside 2, Mısra 19). [‘izāruñ, -uñ]
mestāne çeşm ü gonca dehān u şeker zebān
ḳāmet laṭīf ü zülf muṭarrā **‘izār** ḥūb (Gazel 15, Mısra 6). [‘izār,]
egerçi aḥşama karşı bakılmaz āyineye
olur **‘izāruña** zülfüñ yanında dil nigerān (Gazel 136, Mısra 12). [‘izāruña, -u, -n, -a]
gün toḡdı başa matla‘-ı kūyında ol mehūñ
‘arz eyledi **‘izārımı** ref‘ eyleyüp niḳāb (Gazel 11, Mısra 14). [‘izārımı, -ı, -n, -ı]
seyr itmege **‘izāruñı** ey māh bī-niḳāb
yüz yirde ḥāke düşdi şitābından āfītāb (Gazel 12, Mısra 1). [‘izāruñı, -uñı]
ey perī gird-i **‘izāruñda** gören kākülūñi
āşiyān itdi şanur mihr-i cihān-tābı ḥümā (Gazel 2, Mısra 9). [‘izāruñda,]

izūñ tozın: Ayak izinin tozu.

dökerse tahta-i remle **izûn tozın** remmāl
şihāb elif bedeninde nücüm yir yir dāğ (Kaside 1, Mısra 59). [iziûn tozın,]

‘izz ü cāh: Saygınlık ve makam; kuvvet ve itibar.

olduk kulu o vālī-i mülk-i melāhatuñ
reşk-i kubbād u cem mi degül **‘izz ü cāhumuz** (Gazel 70, Mısra 10). [‘izz ü cāhumuz, -muz]

‘izz ü nāz: Büyüklük ve eda.

seyr idüp zülf-i nigārı dime kim kākül budur
gülsitān-ı **‘izz ü nāz** içindeki sünbül budur (Gazel 53, Mısra 2). [‘izz ü nāz,]

J

jāle: Çiğ (Sabah vakti yaprak ve çimenlerde oluşan su damlacıkları.)kırığı.

öykünürmiş dūr-i dendānına ol serv-ķaddūñ
jāleden bağda ter düşdüğü budur çemenüñ (Gazel 112, Mısra 8). [jāleden, -den]
dūr-i dendānına öykünmüş o gonca-dehenüñ
jāleden bağda ter düşdüğü budur çemenüñ (Gazel 113, Mısra 2). [jāleden, -den]
seherde şanma güle **jāle** virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī kalkan (Kaside 3, Mısra 17). [jāle,]
zeyn itdi **jāle** gülleri didi şabāya şāh
pürdür hüner güherleri iki kulağumuz (Gazel 69, Mısra 11). [jāle,]
‘aceb mi itse leb-i yāra beñzemek kaşdın
dehān-ı goncayı zeyn itdi **jāleden** dendān (Kaside 6, Mısra 44). [jāleden, -den]
‘ākıbet fikrini ķo zāhid-i şad-sāle gibi
her seher var yūri bir gülşene düş **jāle** gibi (Müseddes 3, Mısra 32). [jāle,]
deryā-yı aħzar itdi çemenzārı cüybār
Aşdāf aña semenler ü lülüsi **jāleler** (Gazel 33, Mısra 4). [jāleler, -ler]
aķ sādeyle sadef içre dūr-i yektāsın
yā semen içre olan **jāle-i** bī-hem-tāsın (Gazel 151, Mısra 2). [jāle-i,]

jende: Eski, eski püskü, yamalı, hırka.

libāsı **jende** kıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ‘ışkına giy ķara şalı dervīş‘üñ (Gazel 115, Mısra 13). [jende,]

jeng: Pas, küf, kir. II Gönül aynasının kiri.

dilden yakīnī **jeng-i** murādātı dūr kıl
çün māsivā haķıķate baķsañ hicābdur (Gazel 44, Mısra 13). [jeng-i, --i]
jeng-i hībā-yı bār keder virmez añların
mir‘āt-ı ķalbe hayli cilā virdi ‘ışķ-ı pāk (Gazel 96, Mısra 11). [jeng-i, --i]
geçürdi āyine devrānını şafālarla
revā mı dil ķola devr-i ruķuñda **jeng** ü fiğān (Gazel 136, Mısra 10). [jeng,]

jeng-pezir: Paslı, küflü, kirli.

şafā-yı hātır ile gāh olur ki ğıbtā-i bahrüz
gehī keder buluruz seyl-vār **jeng-pezirüz** (Gazel 75, Mısra 8). [jeng-pezirüz, -üz]

jūlide-mūy: Taranmamış ve dağınık saç.

mecnūn-mişāl kişver-i ğam tād-dāriyuz
jūlide-mūydu başumuzda külāhumuz (Gazel 70, Mısra 8). [jūlide-mūydu, -dur]

K

kabā: Üstlük, kaftan, libas, cübbe.

ğam-ı leylā-yı zülfünle **kaḫā** vü tācı terk itdüm
Yakīnī gibi deşt-i ğamda bir mecnūn-ı ‘uryānam (*Gazel 124, Mısra 17*). [*kaḫā,*]
ferāğat milketinde tād-dār olmak dilerseñ ger
Yakīnī tācı terk idüp **kaḫā** vü pīrehenden geç (*Gazel 23, Mısra 12*). [*kaḫā,*]

kabağ: Kadeh, bardak; gözkapığı.

tenhā ḫayāl-i la‘lūn-ile şöḫbet itmege
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki **kaḫağumuz** (*Gazel 69, Mısra 8*). [*kaḫağumuz, -muz*]

ka‘be: Bütün müslümanların kıblesi ve ziyaret yeri olan Mekke şehrindeki mukaddes binâ, beytullah.

libās-ı **ka‘bede** olan siyāḫ şāl için
‘izāruñ üzre hat-ı bī-mişāl hakkıyçün (*Gazel 164, Mısra 3*). [*ka‘bede, -de*]
elūñde ḫātemūñi gördüm ey resūl-ḫıṣāl
esās-ı **ka‘be-i** āmāl ḫāk-i pāyuñdur (*Kaside 1, Mısra 52*). [*ka‘be-i, --i*]
kapuñı **ka‘be-i** ehl-i şafāya beñzetdüm
Ruḫ-ı münirūñi nūr-ı ḫudā‘ya beñzetdüm (*Gazel 133, Mısra 1*). [*ka‘be-i,*]
iḫrām-ı ‘ışkı giy ḫarem-i kūy-ı yāra git
sa‘y it ki **ka‘be** ola her işde penāhumuz (*Gazel 71, Mısra 14*). [*ka‘be,*]
yakīnī **ka‘be** şandı bezmi vaşluñçün du‘ā itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruḫuñla pūr-şafā meclis (*Gazel 77, Mısra 17*). [*ka‘be,*]
kāşki **ka‘be** kapuñda eylesem yüz bīñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem (*Gazel 127, Mısra 9*). [*ka‘be,*]
ḫarīmūñ **ka‘be** nāmuñ aḫmed ü ben anda ḫassān‘am
şefā‘at pertevin cismümde raḫşān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 13*). [*ka‘be,*]
perde-i ḫaṭṭ-ı siyāḫ altında lāmi‘dür ruḫuñ
ka‘be içre berḫ urur şān nūr-ı ḫayrū‘l-mürselīn (*Kaside 2, Mısra 16*). [*ka‘be,*]
fetḫ-i bāb eylese fettāḫ eşigi **ka‘be‘sini**
kılsa meftūḫ ḫabīb-i dil ü cānum fetḫī (*Gazel 194, Mısra 1*). [*ka‘be‘sini,*]

ka‘be-i āmāl: Emellerin kabesi.

eḫāzıla eşigi oldı **ka‘be-i āmāl**
ḫudā kılpup seni gülzār-ı şer‘de her-bār (*Kaside 1, Mısra 79*). [*ka‘be-i āmāl,*]

ka‘be-i aşḫāb-ı şafā: Huzurlu kişilerin Kabe’si(mukaddes yeri).

ey ḫarīm-i ḫaremūñ **ka‘be-i aşḫāb-ı şafā**
sāḫa-i bārgēhūñ kıble-i erbāb-ı dūrūd (*Kaside 5, Mısra 1*). [*ka‘be-i aşḫāb-ı şafā,*]

ka‘be-i cān: Can Kabe’si.

yok mı ey zālīm ü bī-dād meded sende amān
ka‘be-i cānı yeter zulm-ile vīrān itdūñ (*Gazel 110, Mısra 8*). [*ka‘be-i cānı,*]

ka‘be-i dil: Gönül Kabesi.

pür oldı **ka‘be-i dil** pertev-i nūr-ı ‘izārından
zālām-ı şām-ı fūrḫat gıtdi gönülünden şafā geldi (*Gazel 191, Mısra 9*). [*ka‘be-i dil,*]

ka‘be-i ḫacāt: İhtiyaçlar Ka’besi, insanların ihtiyaçlarının karşılandığı kapı.

eşigi muştafā‘nuñ **ka‘be-i ḫacātdur** ey dil
bu elfāz-ı şafā-perverd-ile ben anda ḫassān‘am (*Gazel 124, Mısra 15*). [*ka‘be-i ḫacātdur, -dur*]

ka‘be-i kūy: Ka‘be’nin bulunduğu yer II sevgilinin bulunduğu yer.

sen perî için yahûd hayl-i melek nâzil olup
ka'be-i küyuñ ziyâret itdi sulţânım 'alî (Gazel 196, Mısra 6). [ka'be-i küyuñ,]

ka'be-i 'ulvâ: Yüce Kabe.

küyuñ aşhâb-ı şafâ-y-ıla n'ola kılsam tavâf
kıble hâkkı baña oldur **ka'be-i 'ulyâ** 'alî (Gazel 195, Mısra 8). [ka'be-i 'ulyâ,]
turmayup lu'b-ıla 'uşşâkı tavâf eylerler
küy-ı dilber be gönül **ka'be-i 'ulyâ** ancak (Gazel 92, Mısra 8). [ka'be-i 'ulyâ,]

ka'be-i yâr: Sevgilinin kabesi; sevgilin bulunduğu yer.

ister tavâf eyleye bî-perde dil velî
zülfî cemâl-i **ka'be-i yâra** niķâbdur (Gazel 44, Mısra 16). [ka'be-i yâra, -a]

ka'be-ves: Kâbe gibi.

yaķa çâk eyle şafâ bul bürisün cismüñi âh
ka'be-ves 'ışkı-y-ıla giy kara şâlî hasan'ıñ (Gazel 104, Mısra 8). [ka'be-ves,]

kâbil: Olabilir, mümkün.

o hâl-i fitne-cûdan gözlerüñ tekml-i sihr itmiş
ne kim ta'îm olınsa ey perî **kâbildür** insâna (Gazel 172, Mısra 6). [kâbildür, -dür]

kâbil-i ta'bîr: Açıklanması mümkün (şey).

sanmañuz kim sergüzeştüm **kâbil-i ta'bîr** olur
ķays-ı bî-sâmâna beñzetmeñ dil-i dîvânemi (Gazel 198, Mısra 5). [kâbil-i ta'bîr,]

kâbiliyyet: Anlama, anlayış.

ne bende çekmege bu cevri **kâbiliyyet** var
gönülde âteş-i ğam serde hâk-i zillet var (Müseddes 2, Mısra 23). [kâbiliyyet,]

kabûl: Bir öneriyi uygun bulma, onaylama; makbul olma.

re'îs-i şadr-nişînân-ı bârgâh-ı **kabûl**
şeh-i serîr-nişîn-i sürâdikât-ı celâl (Kaside 1, Mısra 19). [kabûl,]

kabûl eyle-: Kabul etmek.

gökden ne yağar ķ'anı **kabûl eylemeye** hâk
atsa o melek sîneñe tîr itme şikâyet (Gazel 19, Mısra 5). [kabûl eylemeye,]

kabûl id-: Kabul etmek, razı olmak, geri çevirmemek.

mihr şanma felek ol mâha **kabûl ide** diyü
'arz ider gün başına bir güzel altun üskûf (Gazel 90, Mısra 7). [kabûl ide,]
kabûl itdi du'âmı hâmdülillâh hâzret-i bârî
ķolum boynında ol sîmîn-berüñ zerrîn hâma'ıldür (Gazel 59, Mısra 3). [kabûl itdi,]

kabûl ol-: Kabul edilmek, onaylanmak.

ol şâha secde kılmadın oldı niyâzumuz
sehv eyledük **kabûl ola** mı bu namâzumuz (Gazel 72, Mısra 2). [kabûl ola,]

kabza: Silah, kılıç vb. şeylerde tutulacak yer, sap; pençe.

göreydi güstehe **ka**z**amda** ki şemşîr-i bürrânı
önümde cân virürdi havfdan yalmanı yalmanı (Gazel 187, Mısra 1). [**ka**z**amda**, -mda]

kaç-: (Birinden veya bir şeyden) Kurtulmak için süratle uzaklaşmak.

yakînî kuluñdan **kaçduñ** yüzi şuyın yire saçduñ
bağrında şerhalar açduñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 17). [**kaçduñ**, -duñ]
gülzâr-ı ‘adn içinde mekân itmeden **kaçar**
‘âşık harîmüñ içre kaçan kim vañan bulur (Gazel 55, Mısra 7). [**kaçar**, -ar]
rakîb-i ehrimenler da‘vetinden **kaçmayup** hergiz
varup her dîve râm olmış perî-şânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 3). [**kaçmayup**, -ma, -y, -up]
‘adem fezâsına **kaçdı** peleng-i bişe-i çarh
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timsâl (Kaside 1, Mısra 9). [**kaçdı**, -dı]

kaçan: "Ne zaman, her ne vakit, -dığında" anlamında zarf.

zâhid riyâzet-ile geçürdüñ zamânuñı
‘ahd-i şebâbı bir dahı âdem **kaçan** bulur (Gazel 55, Mısra 6). [**kaçan**,]
gülzâr-ı ‘adn içinde mekân itmeden kaçan
‘âşık harîmüñ içre **kaçan** kim vañan bulur (Gazel 55, Mısra 8). [**kaçan**,]
hem-rehüm hıızr-ı hüda peyk-i zafer râh-berüm
kaçan irişse gerek zâhid-i gümrâh baña (Gazel 7, Mısra 8). [**kaçan**,]
şoyunsa girse hammâma **kaçan** ol serv-i sîmîn-ten
anı seyr itmege her câm olur bir dîde-i revzen (Gazel 143, Mısra 1). [**kaçan**,]
kaçan kim fütâsın kuşansa ol mihr-i cihân-ârâ
hicâb-ı ebre girer güyiyâ nîm-i meh-i rüşen (Gazel 143, Mısra 7). [**kaçan**,]

kadd: Boy.

ebrûsı fikri **kaddümi** kıldı kemer-mişâl
tâk oldı hecr-i yâr-ıla tâkat didükleri (Gazel 201, Mısra 11). [**kaddümi**, -üm, -i]
gel ey nihâl-i **kadûñ** serv-i cüy-bâr-ı revân
tarâvet-i gül-i rüyûñ bahâr-ı ‘âlem-i cân (Beyit 4, Mısra 1). [**kadûñ**, -(ü)ñ]
tübâ **kadûñ** ider benî âzâde guşşadan
tübâ limen yüsâ‘iduhu‘l-fevze ve‘n-necât (Gazel 18, Mısra 3). [**kadûñ**, -(ü)ñ]
tübâ **kadûñ** hevâsı-y-ıla gönülüm ey perî
Uçmağ dilerdi küyüña olsa eger perî (Gazel 200, Mısra 1). [**kadûñ**, -(ü)ñ]
ruh verd-i ra‘nâ kâkül semen-sâ
kad serv-i bâlâ ruhsâr nesrîn (Gazel 156, Mısra 16). [**kad**,]
şimşâd hâdden aşurı serv-i sehî kaşır
yârûñ nihâl-i **kaddine** bağ i‘tidâli gör (Gazel 39, Mısra 12). [**kaddine**, -i, -n, -e]
kimdür ki sen tûrurken ide nağl-i bâğa meyl
ey serv tûrma **kaddüñi** göster idüp kıyâm (Gazel 123, Mısra 6). [**kaddüñi**, -(ü)ñ, -i]
aldı zîr-i destine **kaddûñ** çenârı darb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bâlâ-yı dest (Gazel 21, Mısra 1). [**kaddûñ**, -(ü)ñ]
kaddûñ mişâli bulmadı şimşâd imtiyâz
la‘l-i lebûñ nümüneşi âb-ı zülâl yok (Gazel 94, Mısra 7). [**kaddûñ**, -(ü)ñ]
kaddüñe beñzedügiyçün senüñ ey nağl-i cefâ
serv ü şimşâdı şabâ bağda silker şarşar (Gazel 30, Mısra 5). [**kaddüñe**, -(ü)ñ, -e]
bâğ-ı cihânda **kaddüñe** beñzer nihâl yok
serv-i sehîde meyl idicek i‘tidâl yok (Gazel 94, Mısra 1). [**kaddüñe**, -(ü)ñ, -e]
kaddüñe meyyâl olaldan serve istîgnâ gerek
râstı tab‘-ı bülendüñ himmeti a‘lâ gerek (Gazel 98, Mısra 1). [**kaddüñe**, -(ü)ñ, -e]
kaddüñe ey serv-kâmet virdi zîver kâkülüñ
Nağl-i gülde dest-i reyhâna beñzer kâkülüñ (Gazel 111, Mısra 1). [**kaddüñe**, -(ü)ñ, -e]
kaddüñe ey serv-kâmet virdi zîver kâkülüñ
Nağl-i gülde dest-i reyhâna beñzer kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 1). [**kaddüñe**, -(ü)ñ, -e]
sâye-veş hâk-ile yeksân iden üftâdeleri
şîvelerle şalınan **kadd-i** hıramânuñdur (Gazel 50, Mısra 6). [**kadd-i**,]

ölürsem zülf ü **ḳaddüñçün** eger ey serv-i ḥōṣ-bālā
tūram maḥşerde ‘abbāsī ‘alemlerle mezārūmdan (Gazel 141, Mısra 5). [ḳaddüñçün, -çün]

ḳadd-i būlend: Yüksek boy. II Uzun boy.

çemende **ḳadd-i būlendüñ** çenārı pest itdi
hem itdi nergisi bīmār çeşm-i fettānuñ (Gazel 102, Mısra 11). [ḳadd-i būlendüñ,]
ḥayāl-i **ḳadd-i būlendüñ** nihāl-i bāğ-ı cinān
hevā-yı ḡonca-i la‘lūñ bahār-ı ‘ālem-i cān (Gazel 138, Mısra 1). [ḳadd-i būlendüñ,]
yürütmez şive-i **ḳadd-i būlendüñ** naḥli ḡülşende
yaraşur olsa nāmuñ ey şeker-ḡüftār reftārī (Gazel 188, Mısra 5). [ḳadd-i būlendüñ,]

ḳadd-i dil-cū: Gönül çeken boy, gönül alan boy.

ol çeşm ü ebrū ol zülf-i pūr-çin
ol **ḳadd-i dil-cū** ol ḥāl-i müşḡin (Gazel 156, Mısra 2). [ḳadd-i dil-cū,]

ḳadd-i ḥurāmān: Salınan boyu.

şanma ‘aks-i serv cūy-ı bāğda ey lāle-ḥadd
şuya düşdi servler **ḳadd-i ḥurāmānuñ** görüp (Gazel 17, Mısra 10). [ḳadd-i ḥurāmānuñ,]

ḳadd-i mezzūn: Biçimli boy, mezzun.

ol **ḳadd-i mezzūn** ol ḥadd-i ḡül-ḡün
ol la‘l-i mey-ḡün ol tavır u āyīn (Gazel 156, Mısra 9). [ḳadd-i mezzūn,]

ḳadd-i nihāl: Fidan boy.

ser-fürū eyleme maḥşerde dilā tūbā‘ya
sāye-ḡüster ola ger **ḳadd-i nihāli** ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 6). [ḳadd-i nihāli,]
lāl olup ḥayret-ile ḡala hezārān şimşād
meyl-i reftār ide ger **ḳadd-i nihāli** ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 12). [ḳadd-i nihāli,]
ḳaddüñ nihāli tāze-i būstān-ı i‘tidāl
ḥaddüñ ṭariyy ü tāze ḡül-i ḡülşen-i cemāl (Gazel 116, Mısra 1). [ḳaddüñ nihāli,]

ḳaddi tūbā: Tuba ağacı gibi uzun boylu sevgili.

ḡarīn olmak saña ey **ḳaddi tūbā** bāğ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişīn-i ḥūr u rıdvān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 7). [ḳaddi tūbā,]

ḳadd-i yār: Sevgilinin boyu.

şerḥ itmege ne çekdügümi **ḳadd-i yār** içün
yir yir elifler oldı tenümde zebān-ı ḥāl (Gazel 116, Mısra 5). [ḳadd-i yār,]

ḳadeḥ: Bardak; küçük bardak, içki bardağı.

ḳadeḥ-i sīm-i mücellāda ya bir ḡatre ḡül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın (Gazel 151, Mısra 9). [ḳadeḥ-i,]
yüzi olaydı muḡān içre bir **ḳadeḥ** mey içün
ḡılurdı zāhid-i şad-sāle sübḡasını girev (Gazel 166, Mısra 3). [ḳadeḥ,]
‘uşşāḡa ḡarşu öpdı lebūñ āl-ile **ḳadeḥ**
meclisde dün kimūñ ḡözine ḡan ḡörinmedi (Gazel 190, Mısra 13). [ḳadeḥ,]

ḳadeḥ-nūş: Kadeh içen.

biri benem ki **ḳadeḥ-nūṣ-ı** bezm-i ma'rifetem
kemine cür'a-keşüm ḥusrev ü cem ü ḥākān (Kaside 6, Mısra 25). [*ḳadeḥ-nūṣ-ı*,]

ḳadem: Ayak, adım.

dil-i dīvāneme olmaz o perī hem-ḥāne
Başmadı gitdi **ḳadem** dā'ire-i imkāna (Gazel 173, Mısra 2). [*ḳadem*,]

ḳad-i bālā: Uzun boy, yüksek boy.

'aks-i zülf ü **ḳad-i bālāsı** dil ü cānda yatur
Naḳşı yā ḳaşlarınuñ dīde-i giryānda yatur (Gazel 56, Mısra 1). [*ḳad-i bālāsı*,]

ḳad-i mevzūn: Düzgün, ölçülü boy.

şan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis
geşt-i bağ itse giyüp ol **ḳad-i mevzūn** üsküf (Gazel 90, Mısra 10). [*ḳad-i mevzūn*,]
ḳad-i mevzūnuña fütāde geçer
sāye yanuñda bir siyeh-rūdūr (Gazel 52, Mısra 11). [*ḳad-i mevzūnuña*,]

ḳadīmī: Başlangıcı olmayacak kadar eski II eskiden beri, oldu olası.

ḡarīb ü bī-kes ü mehcūr-iken ḡurbet diyārında
ḳadīmī 'ālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi (Gazel 191, Mısra 4). [*ḳadīmī*,]

ḳādir: Elinden gelir, muktedir, kudretli.

niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḥsāra
ne gül nāz itmege **ḳādir** ne servüñ var refṭarı (Gazel 188, Mısra 8). [*ḳādir*,]

ḳadr: Değer, itibar, haysiyet,.

ḳadr-i 'ālīne degül ḡayrı maḥādīm sezā
şanma her şaḥşa maḥall ola maḳām-ı maḥmūd (Kaside 5, Mısra 11). [*ḳadr-i*, -i]
rind olanuñ **ḳadri** 'ālī zāhidüñ miḳdārı dūn
āsītān-ı yāra baḳ a'lā vü ednā bundadur (Gazel 42, Mısra 3). [*ḳadri*, -i]
irmez 'ulüvv-i **ḳadrüñe** ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa da 'ar'ar hezār sāl (Gazel 116, Mısra 3). [*ḳadrüñe*, -üñ, -e]
beyāz-ı 'ārız-ı āmāle zıll-i çetruñ ḥāl
firāz-ı küngüre-i tāk-ı **ḳadrüñe** nisbet (Kaside 1, Mısra 42). [*ḳadrüñe*, -üñ, -e]
sen felekde yirümi **ḳadr-ile** berter kılduñ
ber-murād itmedi firdevsī'yi sulṭān maḥmūd (Kaside 5, Mısra 33). [*ḳadr-ile*, -+ -ile]

ḳadr-i bülend: Yüce (ulu) kudret.

sidre-veş **ḳadr-i bülendüñ** idüp allāh refī'
ey hümā-sāye ola zıll-i zālilüñ memdūd (Kaside 5, Mısra 39). [*ḳadr-i bülendüñ*,]

ḳadrini bil-: Değerini bilmemek II kıymetini anlamamak.

bilmez 'ilāc **ḳadrini** bīmār olmayan
bī-derde kılma zaḥmuñı ben mübtelāya kıl (Gazel 121, Mısra 7). [*ḳadrini bilmez*,]

ḳāf: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çepçevre kuşattığı kabul edilen efsānevî dağ.

yaḳīnī **ḳāf-ı** meşakḳatde ben de sīmurgın
büyüklenüp müteferriḍ geçinmesün 'anḳā (Gazel 3, Mısra 11). [*ḳāf-ı*, --ı]
ne vücūdı ola her peşşe-i nāçizüñ kim
eyleye **ḳāf'da** 'anḳā-y-ıla da 'vā-yı vücūd (Kaside 5, Mısra 14). [*ḳāf'da*,]

kāfer ol-: Müslümanlıktan çıkmak, gayrimüslim olmak.

başa çıkmak isteyelden haṭṭ-ı rüyuñ yüz bulup
zülfünü kıldı perişan **oldı kāfer** kākülün (Kaside 4, Mısra 10). [kāfer oldı,]

kāfir: Allah'ın varlığına ve birliğine inanmayan.

unutdı şefkat-ı islāmı rahm-ı imānı
anuñçün almaz o **kāfir** bizüm selāmumızı (Gazel 189, Mısra 12). [kāfir,]
tutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlık
elünden dād be hey **kāfir** ki gün görmez müselmānlık (Gazel 93, Mısra 2). [kāfir,]
'arızuñda ol siyeh haṭṭlar ki vardur fevc fevc
şan ḥabeş **kāfirleridür** kim ider tārāc-ı dīn (Kaside 2, Mısra 8). [kāfirleridür, -idür]

kāfūr: Hindistan'ın cenûbunda yetişen bir ağacın zamkıdır ki, beyaz renkli, ağır kokuludur. Şairlerimiz sevgililerinin bedenini renk cihetiyle kāfûra benzetmişlerdir.

berg-i ḥazāna döndi ruḥı şem'-i meclisün
sen 'arz idince gün gibi **kāfûrdan** beden (Gazel 146, Mısra 8). [kāfûrdan, -dan]

kāf-vakār: Ankā kuşunun yaşadığı ve yeryüzünü çevre kuşattığı kabul edilen efsānevî dağ gibi Ağırbaşlılık, haysiyetli ve şerefli olma, temkin.

meh-i sipihr-i şeref ḥusrev-i sitāre-sipāh
muḥīṭ-i **kāf-vakār** āfitāb-ı berķ-'inān (Kaside 6, Mısra 4). [kāf-vakār,]

kāhil: Gayretsiz, tembel.

hiddet-i zihn-i pākūñi görse
bile berķ-'acül özin **kāhil** (Gazel 122, Mısra 8). [kāhil,]

kahr: Çok kederlenme, çok üzüntü duyma.

gönlüm yıkıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü **kahr-ıla** vīrān olup gider (Gazel 32, Mısra 12). [kahr-ıla, -ıla]

kākül: Alnın üzerine sarkıtılan kısa kesilmiş saç, kākül, perçem.

tolaşur **kākül-i** miskīnūñe sevdā-zededür
dār-ı zülfünde yakīn'ı ko ber-dār olsun (Gazel 163, Mısra 11). [kākül-i, --i]
ruḥ verd-i ra'nā **kākül** semen-sā
kad serv-i bālā ruḥsār nesrīn (Gazel 156, Mısra 15). [kākül,]
derbend-i **kākülünde** ḥarāmī gözinden āh
eksük degül yakīnī müdām iḥtirāzumuz (Gazel 72, Mısra 13). [kākülünde, -in, -de]
kākülinden alup yakīnī şemīm
didi şeydā iden benī budur (Gazel 52, Mısra 19). [kākülinden, -i, -n, -den]
ey perī gird-i 'izāruñda gören **kākülünü**
āşiyān itdi şanur mihr-i cihān-tābī ḥümā (Gazel 2, Mısra 9). [kākülünü, -ünü, -i]
kılmağa mülk-i cānı zīr ü zeber
kāmetün fitne **kākülün** ser-ber (Gazel 29, Mısra 2). [kākülün, -(ü)n]
kākülün ser-firāz-ı kişver-i nāz
kāmetündür 'alem ḥaṭuñ leşker (Gazel 29, Mısra 5). [kākülün, -(ü)n]
gerdenün üzre 'anberine midür
yā ḥam-ı **kākülün** midür yir yir (Gazel 29, Mısra 8). [kākülün, -(ü)n]
kākülün farkuñ üzre ḥoş-budur
müşgden fark iden ḥaṭā eyler (Gazel 29, Mısra 9). [kākülün, -(ü)n]
seyr idüp zülf-i nigārı dime kim **kākül** budur
gülsitān-ı 'izz ü nāz içindeki sünbül budur (Gazel 53, Mısra 1). [kākül,]

olur dīvāne dil yād itseler zülf-i perîşānuñ
añulsa **kākülün** yağma ider 'aklūm perîşānlık (Gazel 93, Mısra 4). [kākülün, -(ü)ñ]
kaddüne ey serv-kāmet virdi zīver **kākülün**
Naḥl-i gülde dest-e-i reyḥāna beñzer **kākülün** (Gazel 111, Mısra 1). [kākülün, -(ü)ñ]
kaddüne ey serv-kāmet virdi zīver **kākülün**
Naḥl-i gülde dest-e-i reyḥāna beñzer **kākülün** (Gazel 111, Mısra 2). [kākülün, -(ü)ñ]
baş koşup zülfünle sīneñ öpmege şarkar müdām
Okıdur 'uşşāka cānā küfri ezber **kākülün** (Gazel 111, Mısra 4). [kākülün, -(ü)ñ]
diller anı şāneler soñra perîşān-hāl olur
zülfüne iñen tolaşmasun mu'anber **kākülün** (Gazel 111, Mısra 6). [kākülün, -(ü)ñ]
başa çıkmak isteyelden ḥaṭṭ-ı rüyüñ yüz bulup
zülfünı kıldı perîşān oldı muğber **kākülün** (Gazel 111, Mısra 8). [kākülün, -(ü)ñ]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfün oldı ser-ber **kākülün** (Gazel 111, Mısra 10). [kākülün, -(ü)ñ]
aldı mekr ü zulm-ile cānın yakīnī ḥastanuñ
çeşm-i ḥün-ḥvāruñ gibi olmış sitemger **kākülün** (Gazel 111, Mısra 12). [kākülün, -(ü)ñ]
ruḥlarıñda sāye-güsterdür ḥümāyün **kākülün**
sāye şaldı aḥmed'e şan perr-i cibril-i emīn (Gazel 155, Mısra 9). [kākülün, -(ü)ñ]
ḥam-be-āam **kākülün** altında o āāl-i hindū
Tāḥten kıлмаğ-ıçün rüm'a zirihler giydi (Gazel 193, Mısra 7). [kākülün, -(ü)ñ]
kākülün kim perdedür ḥaṭṭ-ı leb-i cān-bāḥşuñ
ḥazret-i 'İsā'ya şan şuḥuf indürür rūḥü'l-emīn (Kaside 2, Mısra 31). [kākülün, -(ü)ñ]
kaddüne ey serv-kāmet virdi zīver **kākülün**
Naḥl-i gülde dest-e-i reyḥāna beñzer **kākülün** (Kaside 4, Mısra 1). [kākülün, -(ü)ñ]
kaddüne ey serv-kāmet virdi zīver **kākülün**
Naḥl-i gülde dest-e-i reyḥāna beñzer **kākülün** (Kaside 4, Mısra 2). [kākülün, -(ü)ñ]
zülf-i kāfir-kış gibi korkarın başdan çıkar
āteş-i ruḥsāruña ki secde eyler **kākülün** (Kaside 4, Mısra 4). [kākülün, -(ü)ñ]
diller anı şāneler soñra müşevveş-bāl olur
zülfüne iñen tolaşmasun mu'anber **kākülün** (Kaside 4, Mısra 6). [kākülün, -(ü)ñ]
baş koşup zülfünle sīneñ öpmege şarkar müdām
Okıdur 'uşşāka cānā küfri ezber **kākülün** (Kaside 4, Mısra 8). [kākülün, -(ü)ñ]
başa çıkmak isteyelden ḥaṭṭ-ı rüyüñ yüz bulup
zülfünı kıldı perîşān oldı kāfer **kākülün** (Kaside 4, Mısra 10). [kākülün, -(ü)ñ]
şan ḥamāildür ki kaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenünde bağlamış müşğīn girihler **kākülün** (Kaside 4, Mısra 12). [kākülün, -(ü)ñ]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfün oldı ser-ber **kākülün** (Kaside 4, Mısra 14). [kākülün, -(ü)ñ]
'ömr uzunluğın bulmuşdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḥaddün kim semender-veş açup per **kākülün** (Kaside 4, Mısra 16). [kākülün, -(ü)ñ]
aldı zulm ü mekr-ile cānın yakīnī ḥastanuñ
çeşm-i ḥün-ḥvāruñ gibi olmış sitemger **kākülün** (Kaside 4, Mısra 18). [kākülün, -(ü)ñ]
rümü bir hindū'dur gūyā ki rām itmek diler
seyr ider ruḥsāruñı cānā ser-ā-ser **kākülün** (Kaside 4, Mısra 20). [kākülün, -(ü)ñ]

kākül-i dildār: (Gönül götüren)Sevgilinin kakülü.

ağzına niçün atıldıñ varup ejderḥānuñ
saña kim didi dilā **kākül-i dildāra** yapış (Gazel 81, Mısra 10). [kākül-i dildāra,]

kākül-i miskīn: Misk kokulu kakülü.

olur başa çıkılsa **kākül-i miskīn-ile** ammā
aña bir niçe gündür tālī'-i ber-geşte ḥā'ildür (Gazel 59, Mısra 9). [kākül-i miskīn-ile, -ile]

kal-: 1.(Bir sebepten dolayı) Yapacağı şeyi yapamamak, gideceği yere gidememek, yapmaktan veya gitmekten mahrum olmak.

baḥr-ı firāka fülk-i dil şaldum meded şaldum meded
düşdüm belā girdābına **şaldum** meded **şaldum** meded (Gazel 25, Mısra 2). [şaldum, -dum]

baħr-ı firāka fülk-i dil şaldum meded şaldum meded
düşdüm belâ girdâbına **şaldum** meded **şaldum** meded (Gazel 25, Mısra 2). [*şaldum, -dum*]
görince ol şehi güftâra kudretüm **şalmaz**
Yakînî hâl-i dil-i zârı niçe söyleyeyin (Gazel 160, Mısra 9). [*şalmaz, -maz*]
zulmet-i hicrânda **şaldum** teşne iskender gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 9). [*şaldum, -dum*]
‘aql u cân-ıdı hüblarda kalan
şabruma sen de bunda **şal** didiler (Gazel 34, Mısra 14). [*şal,]*
der-i dilberde **şalup** derdüñe dermân umma
ey yakînî saña yir yok niçe der-mânde yatur (Gazel 56, Mısra 13). [*şalup, --up*]
piyâde **şalsam** eger hünk-i himmet-i şehsüz
olam gam iline gül-gün-ı eşkümle revân (Kaside 6, Mısra 35). [*şalsam, -sa, -m*].
gönli fütâdenüñ reh-i gamda **şalur** dimez
benden o şeh-süvâr girizân olup gider (Gazel 32, Mısra 7). [*şalur, -ur*]
Yakînî nüñ vücûdından ne nâm u ne nişân **şalsun** (Gazel 161, Mısra 9). [*şalsun, -sun*]
ser-i zülfüñde **şalup** dil haţuña meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse garîb anda yatur (Gazel 56, Mısra 7). [*şalup, -up*]
tenüñ koyup ‘azmi o râh-ı pür-haţardan kârbân **şalsun**
benüm gibi yoluñda toğrı yok çün biñde bir ‘aşık (Gazel 161, Mısra 1). [*şalsun, -sun*].
kulpı destüñde **şalur** her neye el şunduñsa
geç hevâdan yûri ey dil oñacaķ kâra yapış (Gazel 81, Mısra 3). [*şalur, -ur*]
Sürâdikât-ı guyûb içre **şalmaya** işkâl
rumûz-ı gaybı kıla şalbine hudâ ilhâm (Kaside 1, Mısra 57). [*şalmaya, -ma, -y, -a*]
her tîre kim nişân idesin ben kemîneñi
şalup derün-ı sinede hâţır-nişân ola (Gazel 6, Mısra 10). [*şalup, -up*]
gerek dil zâr olup râh-ı belâda nâtüvân **şalsun**
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle mahv it kim (Gazel 161, Mısra 7). [*şalsun, -sun*]
‘ayân itme şakın ‘ışķ âteşin süzuñ nihân şalsun
ķomam ‘ışķuñ yolın şalsun gönül yol **şalmasun** cânâ (Gazel 161, Mısra 6). [*şalmasun, -ma, -sun*]

2.Geriye kalan, diğer.

‘aql u cân-ıdı hüblarda **şalan**
şabruma sen de bunda şal didiler (Gazel 34, Mısra 13). [*şalan, -an*]
lâl olup hayret-ile **şala** hezârân şimşâd
meyl-i refîâr ide ger ķadd-i nihâli ḡasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 11). [*şala, -a*]

3.(Bir yerde) Dışarı çıkamayacak durumda bulunmak.

zülfin nesîm açup ruh-ı cânân görünmedi
ebr içre **şaldı** mihr-i dirâşşân görünmedi (Gazel 190, Mısra 2). [*şaldı, -dı*]
açılmadı hicâb-ı gamda **şaldı** gonca-i şalbüm
nesîm-i luţf-ı cân-baḡşuñla ḡandân eyle sultânım (Gazel 130, Mısra 7). [*şaldı, -dı*]
seferde **şaldı** ol ârâm-ı cânım eğlendi
bu ḡasta gönlümi yâ ben kimüñle egleyeyin (Gazel 160, Mısra 3). [*şaldı, -dı*]
la‘l-i tekmîle degül şîşe dükânüñ içre
şaldı çeşmüm bakup ol la‘l-i meşîḡ-i‘câza (Gazel 176, Mısra 8). [*şaldı, -dı*]

4.Elde bulunmak.

ḡayanup ḡüsnüñe şâhum iñen incitme ‘uşşâķı
şalur şanma benüm ‘ömrüm güzellik kimseye bākî (Gazel 185, Mısra 2). [*şalur, -ur*]
‘ayân itme şakın ‘ışķ âteşin süzuñ nihân **şalsun**
ķomam ‘ışķuñ yolın **şalsun** gönül yol şalmasun cânâ (Gazel 161, Mısra 6). [*şalsun, -sun*]

kalb: Yürek || gönül, insanın iç âlemi.

kalbümi benüm 'ışk-ı cüvânî ider harâb
eyle o nev-cüvânî ilâhî kemâl-i pîr (Gazel 37, Mısra 5). [kalbümi, -ümi]
yâ hünîn **kalbidür** mecnûn-ı zâruñ laht laht olmuş
derûnında olan dağ-ı siyâh anuñ nişânıdır (Gazel 46, Mısra 11). [kalbidür, -i, -dür]
hañt-ı sebzine müşâbihdür o gonca-dehenüñ
kalb-i mañzûna şafâ virdügi budur çemenüñ (Gazel 112, Mısra 2). [kalb-i, --i]
hañt-ı sebzine müşâbihdür o gonca-dehenüñ
kalb-i mañzûna şafâ virdügi budur çemenüñ (Gazel 113, Mısra 4). [kalb-i, --i]
dil-i bîmâr u şeydâ mağdeminden buldı dermânı
marîz-ı 'illet-i hicrân iken **kalbe** şifâ geldi (Gazel 191, Mısra 6). [kalbe, -e]
sorarlar-ısa nedür hâl-i **kalb-i** nâlânım
hikâyet-i gam-ı hicrân-ı yâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 31). [kalb-i, --i]
gönül mülkini yap yap dest-i luftuñ eylesün ma'mûr
belâ bünyâdını **kalbümde** vîrân eyle sultânım (Gazel 130, Mısra 4). [kalbümde, -üm, -de]
o gül-ruhsârımı göstermeyüp ben bülbül-i zâra
Raķîbâ gam nihâlin bağ-ı **kalbümde** dikensin sen (Gazel 150, Mısra 6). [kalbümde, -üm, -de]
yalman-ı tîgi kesmedi **kalbüñ** şusuzluğın
sîr-âb ider mi teşne-i mahrûrî hîç serâb (Gazel 12, Mısra 9). [kalbüñ, -üñ]
Sürâdikât-ı guyûb içre kalmaya işkâl
rumûz-ı gaybı kıla **kalbine** hudâ ilhâm (Kaside 1, Mısra 58). [kalbine, -i, -n, -e]
çâk itse **kalbi** gamzeñ gönümdekin bilürdüñ
ehl-i kerâmet iseñ gel keşf-i râza başla (Gazel 170, Mısra 3). [kalbi, -i]
gonca-i **kalbin** ehl-i 'ışkuñ açar
şekkerîn leblerüñle güftârûñ (Gazel 105, Mısra 5). [kalbin,]
has u hâşâk-i gamdan pâk kılsun vâdî-i **kalbi**
kerem seyl-âbını her cûda cüyân eyle sultânım (Gazel 130, Mısra 11). [kalbi,]

kalb-i hasûd: Haset eden kalp.

gül gibi her suhanım gayret-i firdevsî-durur
Dûzağ-ı reşkde yansa yiridir **kalb-i hasûd** (Kaside 5, Mısra 32). [kalb-i hasûd,]

kalb-i hazîn: Hüzünlenmiş kalp, üzülen kimse.

yâ mücellâ şâf mir'ât-ı haķîķîdür ruhuñ
şûret-i hâl-i perişânın görür **kalb-i hazîn** (Kaside 2, Mısra 30). [kalb-i hazîn,]

kaleb-i âdem: İnsan kalıbı.

sirişt olmamış-ıdı dest-i haķ 'la **kaleb-i âdem**
Yâķînî hâke deryâ gibi mefrûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 13). [kaleb-i âdem,]

kaleb-i hâķî: Toprak kalıp (beden).

bulmuşıdum 'îsî-i cân-bağş-ı la'lüñden hayât
kılmadın bu **kaleb-i hâķî** ile cân ihtilâţ (Gazel 83, Mısra 6). [kaleb-i hâķî,]

kalender: Kalenderilik yolu gereği saçlarını kazıtan derviş.

tâc u kabâyı n'eyleyeyin kim bu tekyede
'uryân u pâ-bürehne baş açuk **kalenderem** (Gazel 126, Mısra 18). [kalenderem,]

kalîl: Az / noksan.

şu'â'-ı pertev-i fazlında zerre mihr-i münîr
kalîl himmeti yanında cûd-ı ma'den ü kân (Kaside 1, Mısra 26). [kalîl,]

kalkan: Arkasına sığınılacak şey, siper.

seherde şanma güle jâle virdi dürr-i bahâ
nihâl-i gülbtün ele aldı cevherî **kalğan** (Kaside 3, Mısra 18). [*kalğan*,]

kamaş-: Fazla ışıktan dolayı geçici olarak kararıp etrafı göremez olmak.

kamaşur lem ‘a-i envâruña gözler bakamaz
Berķ urur nûr-ı ruḡuñ reşk-i yed-i beyzâsın (Gazel 151, Mısra 7). [*kamaşur*, -ur]

kamer: Ay, mâh.

mihre kemend atar **kameri** münhasif kılur
Ruḡsâr-ı aluñ üzre o miskîn külâleler (Gazel 33, Mısra 7). [*kameri*, -i]

kâmet: Boy, boybos.

eger bir **kâmeti** çeng ise def gibi gerer göğsin
bu kânûnı gider şâhum meye nice yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 3). [*kâmeti*, -i]
cüst ü cû itmesün mi anı yaşum
kâmet-i yâr serv-i dil-cûdur (Gazel 52, Mısra 14). [*kâmet-i*, --i]
bâğda serv-i sehîler ne kadar olsa bülend
iremez **kâmetüñe** söyleyelüm toğrusın (Gazel 152, Mısra 6). [*kâmetüñe*, -üñ, -e]
ebrûsı ġarrâ kâküller a ‘lâ
kâmet temâşâ ol cism-i sîmîn (Gazel 156, Mısra 12). [*kâmet*,]
ḡayretinden başın şalar şîmşâd
görelî **kâmetüñle** refîârûñ (Gazel 106, Mısra 6). [*kâmetüñle*, -(ü)ñ, -le]
kâmetüñden nişânedür tûbâ
kâkülünden nûmûnedür maḡşer (Gazel 29, Mısra 3). [*kâmetüñden*, -ü(ñ), -den]
mestâne çeşm ü ġonca dehân u şeker zebân
kâmet laṡîf ü zûlf muṡarrâ ‘izâr ḡûb (Gazel 15, Mısra 6). [*kâmet*,]
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâyeñ
hevâ-yı **kâmetüñ** itdükçe ‘ar‘arı lerzân (Kaside 3, Mısra 22). [*kâmetüñ*, -(ü)ñ]
firāk iderse de pîr eyle vaşf **kâmetini**
Yakînî egri otur söyle tek hemân toğru (Gazel 168, Mısra 7). [*kâmetini*, -i, -n, -i]
kılmağâ mülk-i cânı zîr ü zeber
kâmetüñ fitne kâkülün ser-ber (Gazel 29, Mısra 2). [*kâmetüñ*, -üñ]
kâmetüñ serv lebün ġonca ruḡ-ı rengînün
bâğ-ı ḡüsnuñde açılmış gül-i ḡandânuñdur (Gazel 50, Mısra 3). [*kâmetüñ*, -üñ]
ḡaremün ravza-i firdevs ruḡuñ verd-i tarî
kâmetüñ serv-i sehî sîbe müşâbih zeķanuñ (Gazel 112, Mısra 6). [*kâmetüñ*, -üñ]
kâmetüñ hecrinde ‘azm itdi belâ şaḡrâsına
sînem üzre her elif bir reh-ġüzârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 5). [*kâmetüñ*, -üñ]
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâye
hevâ-yı **kâmetüñ** itdükçe ‘ar‘arı lerzân (Gazel 138, Mısra 14). [*kâmetüñ*, -üñ]
serv-i bâğûñ kılmazın bî-hûde refîârına meyl
kâmetüñ gibi nihâl-i nâz-perverd isterin (Gazel 157, Mısra 10). [*kâmetüñ*, -üñ]

kâmet-i bālâ: Uzun boyu.

sûnbûlî ġâyet perîşân eyledi zûlf-i nigâr
kâmet-i bālâsı itdi nite kim şîmşâdı pest (Gazel 21, Mısra 8). [*kâmet-i bālâsı*,]

kâmet-i dil-cû: Gönül cezbedici boy.

sirişk-i çeşm reşk-i pây-bûs-ı cûy-bâr eyler
ḡırâmân olsa şaḡn-ı bâğda ol **kâmet-i dil-cû** (Gazel 167, Mısra 12). [*kâmet-i dil-cû*,]

kâmet-i ḡırâmân: Salınan boy.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâyeñ
şalınsa şîve ile **kâmet-i ḡırâmânûñ** (Gazel 102, Mısra 4). [*kâmet-i ḡırâmânûñ*,]

kāmeti kıyāmet: Kıyamet koparan boy.

harem-i kūyı ravza-i firdevs
müntehā **ķāmeti ķiyāmetdür** (Gazel 63, Mısra 6). [*ķāmeti ķiyāmetdür, -dür*]

kamış: Buğdaygillerden, sulak, nemli yerlerde yetişen, boğumlu, sert gövdesi olan bitkilere verilen ad.

ķāre-sāzum şu ķadar atdı **ķamış** oklarını
gönlüm ol ķire dönüpdür ki neyistānda yatur (Gazel 56, Mısra 3). [*ķamış,*]

kamu: Hep, hepsi, tamamı, bütün, bütünü II Bütünü, cümlesi, baştanbaşa, bütünüyle, her biri.

ey yakīnī o bütün nūktelerin fehmi eyle
ne bilür ehl-i luġat terk idelüm **ķamusın** (Gazel 152, Mısra 10). [*ķamusın, -sın*]
ey gedā ol ķehe ķün bende-i fermān olduñ
eyle farz it ki **ķamu** ‘āleme sulţān olduñ (Gazel 101, Mısra 2). [*ķamu,*]

kan: Plazma ve kan yuvarlarından meydana gelen ve damarların içinde dolaşarak vücut dokularını besleyen kırmızı renkli sıvı

ķurutdı **ķanumı** afyōn-ı ġam zerd ü nizār oldum
ķanı ol lāle-ruġsār-ıla mey-nūş olduġum demler (Gazel 35, Mısra 3). [*ķanumı, -um, -ı*]
ķanlu gözümde ‘aks-i ruġı lāle-ġadlerüñ
berg-i ġül-ile şānki ŗolu cām-ı bādedür (Gazel 41, Mısra 5). [*ķanlu, -lu*]
meyl-i yakūt u zer itsün ġvāce-i dünyā-perest
ķan-ıla ben la ‘l idüp yaşum ruġum zerd isterin (Gazel 157, Mısra 4). [*ķan-ıla, -ıla*]
yakīnī eyleyelden yaşumı bir la ‘l-leb deryā
dönüpdür her müjem **ķan-ıla** yir yir şāġ-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 14). [*ķan-ıla, -ıla*]
‘āşıklara miyānuñ-iġtün çekme ġanġerüñ
ġavf eylerin ki ortada yok yire **ķan** ola (Gazel 6, Mısra 4). [*ķan,*]
yaşum seyl olmaġa bir serv-i ġōş-refţār olur bā ‘iş
ciger **ķan** olmaġa ol la ‘l-i şekker ġār olur bā ‘iş (Gazel 22, Mısra 2). [*ķan,*]
be dilber beni öldürdüñ şaġ ol elümden ne gelür
baġrum **ķan** ile ŗoldurduñ şaġ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 2). [*ķan,*]
firāk bezmine āhumla **ķanlu** yaşlarumı
şadā-yı nāya mey-i ergāvāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 5). [*ķanlu, -lu*]
n ‘eylerem ġülzārı begüm verd-i rüyūñdan cüdā
sīne **ķanlu** daġlarla lālezārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 10). [*ķanlu, -lu*]
hevā-yı ġāl-i ‘izāruñla nāfe dem-beste
derün-ı ġonca lebün ġasretiyle toptolu **ķan** (Gazel 138, Mısra 6). [*ķan,*]
dilinde daġ-ı siyeh ķeşmi **ķana** mustaġrak
bi-‘aynihī baña beñzer şakāyık-ı nu ‘mān (Gazel 138, Mısra 7). [*ķana, -a*]
‘uşşāķa ķarşu öpdı lebün āl-ile ķadeġ
meclisde dün kimün gözine **ķan** görünmedi (Gazel 190, Mısra 14). [*ķan,*]
hevā-yı ġāl-i ‘izāruñla nāfe dem-beste
derün-ı ġonca lebün ġasretiyle toptolu **ķan** (Kaside 3, Mısra 12). [*ķan,*]
destün ey yakūt-leb yaşum silerken **ķan** olur
baġr-ı eşķüm iġre ol dem pençe-i mercān olur (Gazel 54, Mısra 1). [*ķan,*]
özünü **ķān** sözüñ ġüher kıldı
nazar-ı himmet-i şeh-i ‘ādil (Gazel 122, Mısra 13). [*ķān,*]
la ‘lün añılsa **ķanumuz** kaynar
bize ‘işķuñ senün cibilletdür (Gazel 64, Mısra 9). [*ķanumuz, -umuz*]
ķanumuz ġam ķurutdı bāde ile
beñze **ķan** gelse ol deme irsek (Gazel 97, Mısra 7). [*ķanumuz, -umuz*]
görüp ey sīm-beden la ‘l-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıķdı gözinden **ķānuñ** (Gazel 103, Mısra 2). [*ķānuñ, -uñ*]
gelmeyüp yola döker **ķan** o ġarāmī ġamzeñ
mezhebinde meger olmış dem-i ‘uşşāķ ġelāl (Gazel 117, Mısra 11). [*ķan,*]

kan ağla-: Kanlı gözyaşı dökmek || çok üzölmek.

demdür yakīnī māh-ı muharemde **ağla kan**
Ėarķ eyle lāle-veş dem-i ‘āşürdan beden (Gazel 146, Mısra 13). [kan ağla,]
ne **kan ağladuğum** ‘ışkuñla giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdüñle nālān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 1). [kan ağladuğum,]
ey yakīnī ten-i mecrūhdaki her zaħmum
zü ‘l-feķār-ı müjesinden o şehūñ **kan ağlar** (Gazel 30, Mısra 10). [kan ağlar,]
firāk-ı kāmēt ü ebrūsı-y-ıla **kan ağlar**
göz açmaz ansuz elem-dide gözlerüm bir ān (Kaside 6, Mısra 19). [kan ağlar,]
ya hūñin çeřmidür ferhād-ı mestūñ daħı **kan ağlar**
ya kays’uñ kan bulaşmış penbe-i dāğ-ı nihānidur (Gazel 46, Mısra 5). [kan ağlar,]
niçe demdür ki didē **kan ağlar**
Vakt-ı luť u dem-i himāyetdür (Gazel 63, Mısra 9). [kan ağlar,]
fırķat deminde çeşmümüz ile **kan ağlaruz**
ol mürde-i fütādeye ġurbetde hem-demüz (Gazel 73, Mısra 5). [kan ağlaruz,]
ya ‘kūb-veř gözüm n’ola **kan ağlasa** müdām
Çok dem-durur o yūsuf-ı ken’an ġorinmedi (Gazel 190, Mısra 5). [kan ağlasa,]
ġam küştesiyem üstüme feryād ider fiğān
kan ağlayup acırsa n’ola zaħm-ı hūñ-feřān (Gazel 140, Mısra 2). [kan ağlayup,]

kan bulaş-: Kanlanmak, kan rengine dönmek.

ya hūñin çeřmidür ferhād-ı mestūñ daħı kan ağlar
ya kays’uñ **kan bulaşmış** penbe-i dāğ-ı nihānidur (Gazel 46, Mısra 6). [kan bulaşmış,]

kan eyle-: Başkasının kanını dökmek, cinayet işlemek.

řāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmak nařīb
kāřki hūñi ġözünle ġünde bir **kan eyleseñ** (Gazel 100, Mısra 6). [kan eyleseñ, -sen]

kan it-: Kan etmek, kanlar içinde bırakmak; derde, sıkıntıya sokmak, kederlendirmek.

al ġiydūñ kanı inřāf nedür ey hūñi
ġamze-i mestūñe uyduñ yine mi **kan itdūñ** (Gazel 110, Mısra 10). [kan itdūñ, -dūñ]

kan tol-: Kanla dolmak, kıpkırmızı olmak.

dem mi var ġözüm **kan tolmaz** hālūme düşmenler ġülmez
ġüç-ile ġörķçeklik olmaz řağ ol elūmden ne ġelür (Gazel 65, Mısra 11). [kan tolmaz, -maz]

kan tut-: Kan tutmak.

düşdi dile dūnyā ġamı **kan tutdı** çeřm-i pür-nemi
tīğ-ı ġam-ıla sīnemi deldüm meded deldüm meded (Gazel 25, Mısra 7). [kan tutdı,]

kand: şeker II ġüzel, tatlı, hoş.

zehr-i ġam şundı dehr çünki baña
def i için ġül-ābı **kand** itdüm (Gazel 134, Mısra 8). [kand,]

kand-ı mükerrer-: Tekrar tekrar kaynatılarak özenle yapılmış şeker. || Sevgilinin iki dudağı.

leb-i řirīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaşfin
Yakīnī’nūñ anuñçün her sözü **kand-ı mükerrerdür** (Gazel 61, Mısra 12). [kand-ı mükerrerdür,]

kanı: "Hani, nerede" anlamlarında soru zarfı.

kanı sînem gibi bir tâze açılmış gülşen
gülleri zaḥmların gıncası peykânıdır (Gazel 49, Mısra 5). [kanı,]
dilde la'l-i leb-i yâr elde tolu câm-ı şafâ
ey yakînî baña beñzer **kanı** şâfi-meşreb (Gazel 13, Mısra 12). [kanı,]
kırş-ı dâğum görüp vefâ kılmaz
kanı la'lûnle ḥaḳḳ-ı nân u nemek (Gazel 97, Mısra 14). [kanı,]
al giydün **kanı** inşâf nedür ey ḥûnî
ğamze-i mestûne uyduñ yine mi kan itdün (Gazel 110, Mısra 9). [kanı,]
gece olsun varayın ḥânesine dimiş o mâh
kanı tâlî ki tulusa güneş aḥşâm olsa (Gazel 175, Mısra 8). [kanı,]
kanı câm-ı mey-i la'lûnle bî-hüş olduğum demler
şarâb-ı şevk-ıla sermest ü medhûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 1). [kanı,]
kurutdı kanımı afyôn-ı ğam zerd ü nizâr oldum
kanı ol lâle-ruḥsâr-ıla mey-nûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 4). [kanı,]
kapuñda bûlbûl-i şîrîn-suḥan hezâr velî
benüm gibi **kanı** bir tûfî-i faşîḥ-zebân (Kaside 6, Mısra 38). [kanı,]
gökden ne yağar **k'**anî kabûl eylemeye ḥâk
atsa o melek sîneñe tîr itme şikâyet (Gazel 19, Mısra 5). [k'anî,]

kân-ı kerem: Cömertlik madeni; iyilik, ihsan kaynağı.

sehâb-ı bahşîş ü **kân-ı kerem** nişânî beg
ki reşḥa-i kef-i deryâ-nişânıdır 'ummân (Kaside 6, Mısra 7). [kân-ı kerem,]

kanlar ağla-: Derin acı ve üzüntü duymak, içi yanmak, çok yakınmak.

bir dem ol ḥûnî baña rahm itmeyüp kıldı helâk
kanlar ağla dem-be-dem ey çeşm-i pür-ḥûn üstüme (Gazel 181, Mısra 6). [kanlar ağla,]
şafâk gibi 'aceb mi dem-be-dem ger **kanlar ağlarsam**
Yakînî görmege ol meh-veşi virmez amân tâlî (Gazel 86, Mısra 11). [kanlar ağlarsam,]

kanlar yut-: Zorluk, sıkıntı çektirmek.

lebûn bûs itdi sāğar şanma kim nûş itdügüm meydür
dil-i bîmâra **kanlar yutdurur** ey bî-vefâ meclis (Gazel 77, Mısra 6). [kanlar yutdurur,]

kanlu kefen: Kanlı kefen. II Aşğın bağrındaki yaralardan dolayı kana bulanmış gömleği.

ğamzeñle şehîdem diyü itsem n'ola da'vâ
kanlu kefen eyler baña her demde şehâdet (Gazel 20, Mısra 10). [kanlu kefen,]

kanlu sirişk: Kanlı gözyaşı.

dilinde dâğ-ı cefâ gözlerinde **kanlu sirişk**
bi-'aynihî baña beñzer şakâyık-ı nu'mân (Kaside 3, Mısra 15). [kanlu sirişk,]

kanlu yaş: Kanlı gözyaşı.

gözümün **kanlu yaş**ı yad olunmaz sildügün demler
mey-i la'lûnle demler sürdügüm devrânı añmazsın (Gazel 153, Mısra 3). [kanlu yaş,]
pür-lâle oldu **kanlu yaşum** birle kûh u deşt
yâd-ı ruḥuñla bendeki tağ oldu üstü bağ (Gazel 87, Mısra 5). [kanlu yaşum,]

kanûn: Emir, hüküm, kural.

eger bir kâmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
bu **kânûn**ı gider şâhum meye niçe yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 4). [kânûnı, -ı]
murğ-ı dil kapıcı şehbâz idüğün bildürmiş
o gözi şâhîn idüp giymege **kânûn** üsküf (Gazel 90, Mısra 6). [kânûn,]

kānūn: Sol köşesi kesik dikdörtgen biçimindeki tahta bir tabla üzerine geçirilmiş tellerden meydana gelen ve yatık durumda dizler üzerine konarak iki elin işaret parmağındaki yüksüklere tutturulmuş birer mızrapla çalınan çalgı.

künc-i belāda nāle şifā-sāz olur baña
bezm-i şafāda nağme-i **kānūnı** n'eylerem (Gazel 126, Mısra 6). [*kānūnı, -ı*]
'āşıkā nāleler itdürmek için **kānūnuñ**
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben (Gazel 144, Mısra 9). [*kānūnuñ, -uñ*]

k'anuñ: Ki onun.

yaķīnī ħusrevā bir şā'ir-i ħōş-güydur **k'anuñ**
belāgat tōpını eflāke atdı çarĥ meydānı (Gazel 187, Mısra 19). [*k'anuñ,]*

kanzil: Kendinden geçmek, körkütük sarhoş olmak.

hem-rehüm nāledür benüm çün zil
cām-ı guşşayla olmuşam **kanzil** (Gazel 122, Mısra 2). [*kanzil,]*

kapıcı: Kapan, ele geçiren.

murġ-ı dil **kapıcı** şehbāz idügin bildürmiş
o gözi şāhīn idüp giymege kāmūn üsküf (Gazel 90, Mısra 5). [*kapıcı,]*

kapla-: Kaplamak, sarmak.

şan ħamāildür ki **kaplanmış** aña miskī ħarīr
gerdenüñde bağlamış müşġin girihler kākülün (Kaside 4, Mısra 11). [*kaplanmış, -n, -mış*]
ĥasret-i zülf-i dil-āvizün-ile şeydāyuz
āh kim 'ömrümüzi **kapladı** bu tül-ı emel (Gazel 118, Mısra 6). [*kapladı, -dı*]

kapu: (Sevgilinin) eşiġi, huzuru, kapısı.

vaşluñuñ baña **kapusını** guşād itdürmez
şeş-der-i ġamda raķībı göreyn zār olsun (Gazel 163, Mısra 5). [*kapusını, -sını*]
baña der-māndelik **kapuñda** derbān olmadan yigdür
lebün yādına ölmek vāşıl-ı cān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 1). [*kapuñda, -ñ, -da*]
ser-i küyuñda fark olmaz ruĥum ferş-i ĥarīmüñden
kapuñda eşiġün taşıyla başum baş berāberdür (Gazel 61, Mısra 10). [*kapuñda, -ñ, -da*]
kāşki ka'be **kapuñda** eylesen yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesen (Gazel 127, Mısra 9). [*kapuñda, -ñ, -da*]
kapuñda derd ü fāķayla gönül bīmār u 'ācizdür
bu derde şerbet-i luţfuñla dermān eyle sulţānum (Gazel 130, Mısra 15). [*kapuñda, -ñ, -da*]
düşer yüz yirde nakş-ı müzeñ üzre
kapuña bir ġarīb üftāde geldi (Gazel 192, Mısra 10). [*kapuña, -ña*]
sen nāzenīne karşı **kapuñda** niyāzdur
şāhın-ı ĥaremde zühd ü 'ibādet didükleri (Gazel 201, Mısra 5). [*kapuñda, -ñ, -da*]
kapuñda bülbul-i şīrīn-suĥan hezār velī
benüm gibi kanı bir tūfī-i faşīĥ-zebān (Kaside 6, Mısra 37). [*kapuñda, -ñ, -da*]
kapuñda bende-i fermān-ber olmak tek naşīb olsun
ne emrūñ var-ısa cān üzre fermān eyle sulţānum (Gazel 130, Mısra 9). [*kapuñda, -ñ, -da*]
var mıdur bencileyin devlete lāyık bendeñ
seg-i küyuñla **kapuñ** beklerin ey şeh her şeb (Gazel 13, Mısra 8). [*kapuñ, --ñ, -*]
sipihri-i fażl u ma'ārifde gerçi mihr-i münürüz
kapuñda ey meh-i ĥurşiyd-çihre ĥāk-i ĥākīrüz (Gazel 75, Mısra 2). [*kapuñda, -ñ, -da*]
güneş **kapuñda** ey meh ĥāke düşmiş bī-ķarār olmuş
görüp mihr-i cemālün zerre gibi bī-ķarār olmuş (Gazel 80, Mısra 1). [*kapuñda, -ñ, -da*]

tururken ey şacı leylâ **kapuñ** olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnûn gibi sefâhet idem (Gazel 125, Mısra 9). [*kapuñ, --ñ, -*]
kapuñi ka'be-i ehl-i şafâya beñzetdüm
Ruḥ-ı münîrünü nûr-ı ḥudâ'ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 1). [*kapuñi, -ñ, -ı*]
yakînî ḥasta vü der-mânde sürdi **kapuña** yüz
bu derde var-ısa la'lûñ ider âña dermân (Kaside 3, Mısra 25). [*kapuña, -ñ, -a*]

kâr: Bir işin, zahmetin karşılığı, kazanç.

ḥaḳîkat gencine mâlik bizüz bu mülk-i fânide
bizüm vîrânelikden **kârumuz** âbâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 10). [*kârumuz, -umuz*]
mir'ât-ı re'fetinden ider dem-be-dem tülû'
ḥurşiyd-i 'avn u nuşret tevḫîk-ı **kârdân** (Gazel 137, Mısra 6). [*kârdân, -dan*]
kûlpu destüñde kalur her neye el şunduñsa
geç hevâdan yûri ey dil oñacak **kâra** yapış (Gazel 81, Mısra 4). [*kâra, -a*]
çeşmi bir âhû ki şîr-efgenlik anuñ pişesi
zülfi bir şehbâzdur **kârı** anuñ her ân şikâr (Gazel 27, Mısra 8). [*kârı, -ı*]

kara: Siyah renk. mec.ayıp,kusur.

kara çul giydürür-ise yiridür âh baña
giymiş ol baḥr-ı leṭâfet yine mâvî kemḥâ (Gazel 4, Mısra 1). [*kara,]*
eyler hezâr cân u gönül murğını şikâr
süzdükçe **kara** gözlerin ol ḥîle-bâzumuz (Gazel 72, Mısra 6). [*kara,]*
yaka çâk eyle şafâ bul bürisün cismüñi âh
ka'be-veş 'ışkı-y-ıla giy **kara** şâlî ḥasan' uñ (Gazel 104, Mısra 8). [*kara,]*
libâsı jende kıl abdâl ol ibni edhem-veş
yakînî 'ışkına giy **kara** şalı dervîş' uñ (Gazel 115, Mısra 14). [*kara,]*

karanfil: Güzel renkli çiçekler açan bir süs bitkisi.

açıldı çînî sıfâl içre aḳ **karanfiller**
degül felekdeki yir yir kevâkib-i raḥşân (Kaside 3, Mısra 23). [*karanfiller,]*

karâr: Bir iş veya sorun hakkında düşünülerek verilen kesin yargı.

mecâlüm leşkerin tâtâr-ı zülḫûñ târ-mâr eyler
karârum gitmege ol ğamze-i ḥûn-ḥvâr olur bâ'ış (Gazel 22, Mısra 6). [*karârum, -um*]
karâra yok mededüm şabr ise ḥayâl-i muḥâl
o serv ise olmaz bâd-ı âh-ıla seyyâl (Müseddes 2, Mısra 9). [*karâra, -a*]
gitdi mihriñle **karârum** meded ey iki gözüüm
zerre-veş ḥâk-i mezelletde yetiş oldum ḥôr (Gazel 40, Mısra 9). [*karârum, -um*]
mevc-i belâya uğraduk fülk-i dile **karâr** yok
baḥr-ı firâka âh kim dâ'ire vü kenâr yok (Gazel 95, Mısra 1). [*karâr,]*

karâr it-: Karar kılmak, seçmek.

ḥâne-i dilde **karâr itse** ne var genc-i vişâl
niçe demdür ki ol ümmîd-ile hicrânam ben (Gazel 145, Mısra 7). [*karâr itse,]*

karâr u şabr: Dayanma ve tahammül.

yolında zerre-veş rakḳâş idüp bu ben hevâdârın
karâr u şabrum aldı râḥat-ı cânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 8). [*karâr u şabrum,]*
dehân-ı yâr için virdüm **karâr u şabrumı** bâda
egerçi yok yire geçdüm yakînî cümle varımdan (Gazel 141, Mısra 11). [*karâr u şabrumı,]*

karbân: Kârvan, kervan, tüccar ve yolcu kafilesi.

tenüñ koyup ‘azmi o rāh-ı pür-ḥaṭardan **kārbān** kalsun
benüm gibi yoluñda ṭoğrı yok çün biñde bir ‘āşık (Gazel 161, Mısra 1). [kārbān,]

kārbān ol-: Kervan olmak.

feryād u āh u nāle senüñçün revān olup
rāh-ı ğama çekildi gider **kārbān olup** (Gazel 16, Mısra 2). [kārbān olup, -up]

karīn: Bir şeye eren / sahip olan.

ḥaṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemiştir ḥaḳ seni baḥt-ı hümāyūna **karīn** (Kaside 2, Mısra 22). [karīn,]

karīn ol-: Yakın olmak, yaklaşmak.

karīn olmak saña ey ḳaddi ṭübā bāğ-ı kūyuñda
cinānda hem-nişin-i ḥūr u rıdvān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 7). [karīn olmak,]

ka‘rın: Deniz, kuyu vb. şeylerin dibi, dip, derinlik.

ey yakīnī bu ğazel ma‘nide bir deryādur
oldı **ka‘rında** anuñ şan dūr-i meknūn üsküf (Gazel 90, Mısra 12). [ka‘rında, -ı, -(n)da]

karn: Karın, mide.

ma‘rifetsüz ādemī muhtāc imiş
‘ālem anuñ olsa **karın** ac imiş (Kit‘a 2, Mısra 4). [karın, -ı]

karşu: Karşı, karşısında.

bülbül degül uçan göricek naḥl-i kāmētūñ
karşuñda murğ-ı cānımı uçurdı serv-i bāğ (Gazel 87, Mısra 4). [karşuñda, -ñ, -da]

kaşd: Niyet, istek, amaç, gāye.

‘aceb mi itse leb-i yāra beñzemek **kaşdım**
dehān-ı ğoncayı zeyn itdi jāleden dendān (Kaside 6, Mısra 43). [kaşdım, -ıñ]

kaşd eyle-: Bir amaç güderek bir işe girişmek, niyet etmek.

başuñ tutup elde kıl o şeh pāsına ğaltān
kaşd eyle dilā olmağa serdār-ı vilāyet (Gazel 20, Mısra 6). [kaşd eyle,]
anuñçün tīg çekdi başuma **kaşd eyledi** dellāk
ayağūñ öpdüğümçün dōstum oldu baña düşmen (Gazel 143, Mısra 13). [kaşd eyledi,]

kāse: Çini, toprak veya camdan yapılmış çukur çanak.

kāse şınmağ-ıla bulmuş ğayrıdan ḳays imtiyāz
ḥōr olmak itlerüñden iftiḥārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 11). [kāse,]

kaş: Göz çukuru üzerinde bir yay gibi uzanan, üzeri kıllarla kaplı çıkıntı II sevgilinin kaşı.

geh belā sengin atarsın dile geh tūr-i cefā
her ne eylerseñ elüñden gelür ey **kaşları** yā (Gazel 2, Mısra 2). [kaşları, -lar, -ı]
mār-ı zülfiyle **kaşı** tīgı tılısm olmuş aña
genc-i ‘ışkı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur (Gazel 56, Mısra 11). [kaşı, -ı]
baḳ la‘l-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşūr-ı ḥüsne **kaşları** ‘unvān degül midür (Gazel 60, Mısra 2). [kaşları, -lar, -ı]

bimār gözlerin güne karşı yatur görüp
üstine gerdi **kaşları** bir miskî sāyebān (Gazel 140, Mısra 4). [kaşları, -lar, -ı]
'aks-i zül' ü kad-i bālāsı dil ü cānda yatur
Nakşı yā **kaşlarını** dīde-i giryānda yatur (Gazel 56, Mısra 2). [kaşlarını, -lar, -ı, -n, -uñ]
cemālūnde görinen lem 'a-i nūr-ı hudā haqqı
kaşuñ 'id-i duḥānuñ gurre-i garrāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 6). [kaşuñ, -(u)ñ]
nazar it ey **kaşı** yā cānına geçdi ğamzeñ
bu yakīnī 'yi helāk itmesün iġmāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 11). [kaşı, -ı]
seng-i mezārumuz kıla şemşir-i 'ışkı tüz
ġamzeñ helāk iderse bizi ey **kaşı** hilāl (Gazel 116, Mısra 8). [kaşı, -ı]
aylarca göremen yüzüñi ey **kaşı** hilāl
bāri göster göreyin şaclaruñı sāl-be-sāl (Gazel 117, Mısra 1). [kaşı, -ı]
alduñsa tırüñi n'ola mecrūḥ sineden
peykānlaruñ yürekdedür ey **kaşı** yā hele (Gazel 179, Mısra 4). [kaşı, -ı]

kāşāne: Köşk, saray.

yakīnī dāne-i ḥāl-i ruḥı devrinde dildāruñ
çevirsün sübhādan yüz zāhid-i **kāşāneler** dönsün (Gazel 165, Mısra 10). [kāşāneler, -ler]

kaşı kemān: Kaşı yay gibi kavisli olan. || Sevgili.

mihr-i rüyūndaki bīnī mi eyā **kaşı kemān**
yā dü-şakḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd (Kaside 5, Mısra 9). [kaşı kemān,]
gönderse baña tırini ol **kaşı kemānum**
Zahm-ı dil-i şad-pāreme bir pāre yarardı (Gazel 184, Mısra 3). [kaşı kemānum,]
kerem it ok gibi gel atma beni yabana
toġrı bir bendeñem ey **kaşı kemānum** muşlī (Gazel 197, Mısra 6). [kaşı kemānum,]

kaşı vā: Yay kaşlı (sevgili).

maġribīler mālīk-i genc-i ḥibāyā oldılar
kīmiyādur cevher-i zātuñ meger ey **kaşı yā** (Gazel 5, Mısra 8). [kaşı yā,]

kaşide: Bir maksat için yazılan, genellikle birini övmek amacıyla kullanılan klasik Türk edebiyatı nazım şekli.

kaşidem olsa n'ola ḥükm-i şeh gibi menşūr
ki buldı nām-i nişānī beg ile çok 'unvān (Kaside 6, Mısra 53). [kaşidem, -m]

kāşir: Kısa, boysuz.

şimşād ḥadden aşırı serv-i sehī **kaşir**
yāruñ nihāl-i ḳaddine baḳ i 'tidālī gör (Gazel 39, Mısra 11). [kaşir,]

kāşki: Keşke, dilek anlatan cümlelerin başına getirilerek: “ne olurdu” gibi özleme veya pişmanlık anlatır.

kāşki meyl itmesem her serv-i ḥōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hīç (Gazel 24, Mısra 1). [kāşki,]
şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmak naşīb
kāşki ḥūñi gözūñle günde bir ḳan eyleseñ (Gazel 100, Mısra 6). [kāşki,]
kāşki cismümde yüz biñ dīde peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem (Gazel 127, Mısra 1). [kāşki,]
kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebuñ reşk-i süreyyā eylesem (Gazel 127, Mısra 3). [kāşki,]
kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zūlfūñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem (Gazel 127, Mısra 5). [kāşki,]
kāşki olsa ser-ā-pā sinede yüz biñ zebān
her birin gül ruḥlaruñ şevkinda güyā eylesem (Gazel 127, Mısra 7). [kāşki,]
kāşki ka'be kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem (Gazel 127, Mısra 9). [kāşki,]

mihr-i ruḥsāruña her gün nigerān olmağ-ıçün
kāṣki revzenüñe didelerüm cām olsa (*Gazel 175, Mısra 4*). [*kāṣki,]*
yolında kılsa felek **kāṣki** gubār beni
kılaydı raḥş-ıla pā-māl o şeh-süvār beni (*Gazel 199, Mısra 1*). [*kāṣki,]*

kaşr-ı şevk: Keyif köşkü.

rüşen olmaz **kaşr-ı şevk** olmayıcak cām-ı şarāb
nūr u fer bulmağa meclis sāgar-ı şahbā gerek (*Gazel 98, Mısra 9*). [*kaşr-ı şevk,]*

kaṭ'ā: Asla, hiçbir zaman, katiyen anlamında kullanılan durum zarfı.

keserse tığ-i belā rişte-i dil ü cānı
o şah-ı ḥüsn eşiginden kesilmez **kaṭ'ā** (*Gazel 3, Mısra 10*). [*kaṭ'ā,]*

katı: Aşırı derecede, çok fazla.

kimisi lāle didi 'arızuña kimisi gül
ötesin bilmez **katı** ra'nā ancak (*Gazel 92, Mısra 6*). [*katı,]*
göñül mihr-i cemālūñ görmege müştākdur ammā
ḥalāş olmak ḥadeng-i ḡamzesinden **katı** müşkildür (*Gazel 59, Mısra 8*). [*katı,]*
şehr-i 'ışk içre gezer vālih ü şūrīde olup
ey yakīnī deli göñlüm **katı** şeydā ancak (*Gazel 92, Mısra 10*). [*katı,]*

katı germ: Çok sıcak (hiddetli).

ey bülbül-i çemen **katı germ** olma nāleden
bu gülşene hezār ḥoş-elḥān gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 9*). [*katı germ,]*

kaṭ'-ı nizā' evle-: Kavgayı bitirmek, sona erdirmek.

cān u dil bulmaz şaçuñdan inkıṭā'
tığ-ı ḡamzeñ **eylesün kaṭ'-ı nizā'** (*Gazel 85, Mısra 2*). [*kaṭ'-ı nizā' eylesün, -sün]*

kaṭ'-ı pāye kıl-: Ayakla geçme.

pīr-i muḡān eşigine var düş ayağına
cüyān-ı feyz-i ḥaḳḳ ola gör **kaṭ'-ı pāye kıl** (*Gazel 121, Mısra 4*). [*kaṭ'-ı pāye kıl,]*

katıl-: Dahil olmak, katılmak.

katılmaz eccl da'vete geldükçe dile ḡam
ḥācet degül e şoḥbet-i yārāna tekellüf (*Gazel 91, Mısra 7*). [*katılmaz, -maz]*

katre: Damla, damlayan şey.

dāne dāne ḥaṭṭ-ı rüyūñdan 'arāklar kim tamar
ebr-i nīsān şān kılrur her **kaṭresin** dürr-i semīn (*Kaside 2, Mısra 6*). [*kaṭresin, -sin]*
ḳadeḥ-i sim-i mücellāda ya bir **kaṭre** gül-āb
cām-ı billürda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın (*Gazel 151, Mısra 9*). [*kaṭre,]*

katre-i cūd: Cömertlik damlası.

oldı cūdı şeref-i keşt-i iḳbālīne cāy
ḳulzüm-i re'fet ü fāzluñdan irüp **kaṭre-i cūd** (*Kaside 5, Mısra 38*). [*kaṭre-i cūd,]*

katre-i nāçiz: Değersiz, hiç hükmünde olan damla II gözyaşı.

mevc-i baḥr-i zātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
kaṭre-i nāçizde pinhān olan 'ummānı gör (*Gazel 38, Mısra 2*). [*kaṭre-i nāçizde,]*

katre-i şebnem: Çiy damlası.

āsumānī şanasın lâledür ol mā'ī libās
bedeni **katre-i şeb-nem**-durur anda gūyā (Gazel 4, Mısra 6). [*katre-i,*]

kavs: Yay.

dā'imā **kavş-ı** kazādan atılır tūr-i fenā
ey göñül şanki nişānıdır anuñ ehl-i kubūr (Gazel 40, Mısra 3). [*kavş-ı, --ı*]
kavs 'urcūna döndi 'ışkı-y-ıla
sebebi ol hilāl-ebrūdur (Gazel 52, Mısra 15). [*kavs,*]

kavs-i kuzah: Gökkuşağı, ebem kuşağı.

kızıl yaşıl düttünüm oldu çarha peyveste
felekte **kavs-i kuzah** şanma ey hilāl-ebrū (Gazel 168, Mısra 4). [*kavs-i kuzah,*]

kayd-ı bend: Bağlama.

kul oldum 'ışka oldum **kayd-ı bend-i** guşşadan āzād
serīr-i mülk-i istiğnāda şimdi ben de sulţānam (Gazel 124, Mısra 7). [*kayd-ı,*]

kayd-ı ten: Vücut bağı.

yüri ol gamzesi hūn-rīze cān vir **kayd-ı tenden** geç
şehīd-i 'ışk ol ey 'uryān olan göñlüm kefenden geç (Gazel 23, Mısra 1). [*kayd-ı tenden,*]

kayır-: İlgilenip korumak, gözetmek, himaye etmek, tarafını tutup arka çıkmak.

ne deñlü nāz eylersen **kayırmaz** eyle 'uşşāka
kerem kıl tek dirīg itme şarāb-ı la'lūñ ey sākī (Gazel 185, Mısra 5). [*kayırmaz, -maz*]
kayırmaz ölür-isem intizār u hāsret-ile
hele eşigini cānum çıkınca bekleyeyin (Gazel 160, Mısra 7). [*kayırmaz, -ır, -maz*]

kayna-: Coşmak, coşup taşmak, çok hareketli olmak.

la'lūñ añılsa kanumuz **kaynar**
bize 'ışkuñ senūñ cibilletdür (Gazel 64, Mısra 9). [*kaynar, -r*]

kays: "Leylā ile Mecnūn hikāyesindeki aşk mübtelası olan Mecnun'un önceki adı".

kays üns eyledi vahşīler-ile havfindan
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā (Gazel 1, Mısra 7). [*kays,*]
kays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrā-yı cūnūn itmege meyl itme dilā (Gazel 2, Mısra 7). [*kays,*]
ey yakīnī gam-ı 'ışk ādemi mecnūn eyler
kays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 14). [*kays,*]
kāse şınmağ-ıla bulmuş gayrıdan **kays** imtiyāz
hōr olmak itlerūñden iftiḥārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 11). [*kays,*]
kays-ıla vāmık u ferhād'a kıyās itme beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 7). [*kays-ıla, --ıla*]
çeşmūñ yakīnī ḥastayı itmişdi bī-mecāl
āhū vū **kays**'a düşmedin ülfet didükleri (Gazel 201, Mısra 14). [*kays'a,*]

kays gibi: Mecnun gibi.

dilā fesānemi gūş itmez ol şacı leylā
gerekse **ķays gibi** dehre dāstān olayın (*Gazel 154, Mısra 4*). [*ķays gibi,]*

ķays-ı bī-sāmān: Huzursuz Kays (Mecnun).

sanmañuz kim sergüzeştüm ķabil-i ta 'bīr olur
ķays-ı bī-sāmāna beñzetmeñ dil-i dīvānemi (*Gazel 198, Mısra 6*). [*ķays-ı bī-sāmāna,]*

ķays-ı nā-şād: Üzüntülü, gamlı, kederli, mahzun Kays. II. Mecnun.

ķays-ı nā-şād ile hālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya mu 'tād (*Müseddes 1, Mısra 9*). [*ķays-ı nā-şād,]*

ķays-ı zār: Ağlayıp inleyen Kays (Mecnun).

görmedüñse deşt-i ğamda **ķays-ı zāruñ** hayretin
vādī-i ħasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı gör (*Gazel 38, Mısra 7*). [*ķays-ı zāruñ, -uñ]*

kazā: Kaderin, Allah tarafından ezelde tāyin ve tespit edilen biçimde ve zamanda gerçekleşmesi.

nūr-ı ruĥuñda şanma belürdi ĥat-ı ğubār
bir sīm levĥa yazdı **ķazā** sūre-i duĥān (*Gazel 140, Mısra 6*). [*ķazā,]*
dā 'imā kavş-ı **ķazādan** atılır tūr-i fenā
ey göñül şanki nişānıdır anuñ chl-i ķubūr (*Gazel 40, Mısra 3*). [*ķazādan, -dan]*

kazzāz: İpekçi, ipek işleyen, ipek satan.

ķılca cānuñ di perīşānlığın ol **ķazzāza**
ĥusni evrākına ĥat bağlamadın şīrāze (*Gazel 176, Mısra 1*). [*ķazzāza, -a]*

kebāb: Ateş ısıısıyla kızartılan et II Aşığın yanmış gönlü.

sūzum görüp melekler ider āh-ı āteşin
zāhir olur 'alev gören anı şanur **kebāb** (*Gazel 11, Mısra 4*). [*kebāb,]*
yüregümi **kebāb** itdüñ yıķup göñlüm ĥarāb itdüñ
çün benden ictināb itdüñ şağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 5*). [*kebāb,]*

kebg: Keklik.

düşdüm görince na 'lçeñ ü kebkebüñ izin
ey **kebg** murğ-ı şabruma ol dām u dānedür (*Gazel 57, Mısra 10*). [*kebg,]*

kebg-i derī: Dere kekliği, güzel sesli büyük keklik, nazlı edayla yürümesiyle anılır.

deşt ü sahrāda hırām it yūri ey **kebg-i derī**
cilverler 'işveler it zīveri ol deşt ü derüñ (*Gazel 114, Mısra 7*). [*kebg-i derī,]*

kebg-i hü mā-pervāz: Hüma kuşu gibi uçan keklik , sevgili.

dike baķar diyü sen **kebg-i hü mā-pervāzı**
dikdiler igne ile çeşmini şehbāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 3*). [*kebg-i hü mā-pervāzı, -i]*

kebg-i kühsār: Dağ kekliği.

leţāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün **kebg-i kühsār** ey perī-ruĥsār refţarı (*Gazel 188, Mısra 4*). [*kebg-i kühsār,]*

kebkeb: Ayak izi. // Ayakkabının altına çakılan çivinin izi.

kāşki itsem ser-i kūyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı **kebkebūñ** reşk-i şüreyyā eylesem (Gazel 127, Mısra 4). [kebkebūñ, -ünün]
düşdüm görince na 'lçeñ ü **kebkebūñ** izin
ey kebg murğ-ı şabruma ol dām u dānedür (Gazel 57, Mısra 9). [kebkebūñ, -üñ]

kebūd: Gök rengi, mavi; mec. morluk.

bu cism-i **kebūdumda** olan dāğlar añlar
encümle kılan çarḥ-ı nigūsārı temāşā (Gazel 9, Mısra 3). [kebūdumda, -um, -da]

kebüter: Güvercin.

ideli cismi **kebüter** çeşm-i fettānum 'alī
kūyuña 'azm eyledi murğ-ı dil ü cānum 'alī (Gazel 196, Mısra 1). [kebüter,]
kūyuña feryād u nālemden **kebüter** inemez
saña nālem niçe degsün şāh-ı ḥübānum 'alī (Gazel 196, Mısra 9). [kebüter,].
bāmuñ üstinde **kebüterler** degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller kūyuñı cānum 'ali (Gazel 196, Mısra 3). [kebüterler, -ler].
kimden irişe nāme-i şevkum cenābuña
āvāre kıldı şarşar-ı āhum **kebūteri** (Gazel 200, Mısra 4). [kebūteri, -i]

keder: Acı, üzüntü, dert, sıkıntı, ızdırıp, tasa, gam.

şafā-yı ḥātır ile gāh olur ki ḡıbtā-i baḥrüz
gehī **keder** buluruz seyl-vār jeng-pežirüz (Gazel 75, Mısra 8). [keder,]
jeng-i ḥibā-yı bār **keder** virmez añların
mir'āt-ı kalbe ḥayli cilā virdi 'ışk-ı pāk (Gazel 96, Mısra 11). [keder,]
bulma bārān-ı ḥavādişden **keder** seyl-āb-veş
ey yaḡinī merdüm-i 'ālī-naḡar deryā gerek (Gazel 98, Mısra 13). [keder,]

keder vir-: Üzüntü vermek, tasalanmasına sebep olmak.

yaḡinī baḥr-ı ḥātır tīre olmaz zemm-i a 'dādan
keder virmez muḡarrer her ḥas u ḥāşāk 'ummāna (Gazel 172, Mısra 12). [keder virmez,]

kefenden geç-: Şehit olunduğunda kefensiz, üzerindeki elbiseler ile gömülmek.

yūri ol ḡamzesi ḥūn-rīze cān vir kayd-ı tenden geç
şehīd-i 'ışk ol ey 'uryān olan gönlüm **kefenden geç** (Gazel 23, Mısra 2). [kefenden geç,]

keffe-i mizān: Terazi kefesi, gözü.

ḥāk-i pāyuñ cevherin alduḡca naḡd-i eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḡā şān **keffe-i mizān** olur (Gazel 54, Mısra 8). [keffe-i mizān,]

kef-i 'ummān: Okyanusun köpüğü.

şeḡāb-ı baḡşış ü kān-ı kerem nişānī beg
ki reşḡa-i **kef-i** deryā-nişānidur 'ummān (Kaside 6, Mısra 8). [kef-i 'ummān,]

kehel: Tembel, miskin, iş görmeyi, çalışmayı sevmeyen, çaba göstermekten, sıkıntıdan kaçan (kimse), üşengeç.

reh-revān-ı tarīḡ-ı 'ışk-ı ḥudā
ey yaḡinī saña **kehel** didiler (Gazel 34, Mısra 26). [kehel,]

kehkeşān-ı feleg: Felekteki Samanyolu.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ta 'n ide tā reh-güzereñ (Gazel 114, Mısra 12). [kehkeşān-ı felege, -e]

kelāb: Kudurma. II Su ürküntüsü.

baħr-ı eşkümde yakīnī benüm āvāre başum
pür-hevādur heves-i ‘ışk-ıla mānend-i **kelāb** (Gazel 10, Mısra 12). [kelāb,]

kelām: Söz, konuşma.

meh-i sipihr-i kemālüz ‘utārid-i eflāk
yazar şaħīfe-i ħurşiyde her **kelāmumuzu** (Gazel 189, Mısra 8). [kelāmumuzu, -umuzu]
ħarf atsalar **kelāmuma** cūhhāl ğam yimem
söz ey yakīnī şā‘ir-i şīrīn-edādudur (Gazel 41, Mısra 9). [kelāmuma, -um, -a]
ruħuñçün her **kelāmum** gülbin-i bāğ-ı leṭāfetdür
ma‘ānī gülşeninde tāze bitmiş verd-i ħandānam (Gazel 124, Mısra 11). [kelāmum, -um]
her **kelāmum** gül-i ħamrā gibi rengīn terdür
gülşen-i ma‘rifete murğ-ı ħōş-elĥānam ben (Gazel 145, Mısra 13). [kelāmum, -um]
yakīnī sāde-rūlar vaşf idelden
tekellüfden **kelāmum** sāde geldi (Gazel 192, Mısra 12). [kelāmum, -um]

kelām-ı rūh-baħş: Can baħşeden (canlandıran, iç açan) söz.

ĥayālī beg tūtalum ‘īstī-i devrān-ı mış ammā
kelām-ı rūh-baħşum birle yok baħş itmege cānı (Gazel 187, Mısra 6). [kelām-ı rūh-baħşum, -um]

kelām-ı sūkker: Sözlere şeker tadında olanlar.

gül ruħuñsuz bülbul-i ṭab‘-ı yakīnī lāl olur
söylemez āyīnesiz ṭūṭī **kelām-ı sūkkerīn** (Gazel 155, Mısra 14). [kelām-ı sūkkerīn,]

kelīm: Söz söyleyen, konuşan kimse.

ħızır-likā vü sūleymān-bisāṭ āşaf-şaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem **kelīm-benān** (Kaside 6, Mısra 6). [kelīm-benān, -benān]

kem id-: Kötü hale getirir, fena eder.

kem iden naḳd-i ĥayātuñ dehenümdür dirsın
Nuṭka yok ṭāḳati bir vālīh ü ĥayrānuñdur (Gazel 49, Mısra 7). [kem iden, -en]

kemāl: Erginilik, olgunluk, pişkinlik.

yakīnī bağrını anuñ yakardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını gūş itse nazmumuñ ĥusrev (Gazel 166, Mısra 12). [kemāl-i,]
kemāl-i ısfāhānī ger **kemāl-i** kudretüm görse
iderdi reh-güzārüm ĥākini kuħl-ı sıfāhānī (Gazel 187, Mısra 3). [kemāl-i,]
yazdı oḳuñā kudret-i şun‘u **kemālī** gör
Bağ rüy-ı yāra āyīne-i zū‘l-celālī gör (Gazel 39, Mısra 1). [kemālī, -i]
luṭfuñ anuñ zuhūrına olsa n‘ola zāħīr
şāhum yakīnī gibi bir ehl-i **kemāl** yok (Gazel 94, Mısra 10). [kemāl,]
benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i **kemāl**
ki raḥş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān (Kaside 6, Mısra 23). [kemāl,]

kemāl-i ĥüsn-ile: Mükemmel güzellik.

dağı **kemāl-i ĥüsn-ile** ĥalka görünmedin
ebrū-yı yāra beñzemek ister hilālī gör (Gazel 39, Mısra 5). [kemāl-i ĥüsn-ile,]

kemāl-i ısfāhānī: Şiirlerinde, ancak iki defa okunduğu takdirde anlaşılabilen ince manalara yer verdiği için kendisine “Hallāku’l-meānī” unvanı verilen İranlı şair.

kemāl-i ıṣḫāhānī ger kemāl-i kudretüm görse
iderdi reh-güzārüm ḥākini kuḥl-ı şıfāhānī (Gazel 187, Mısra 3). [kemāl-i ıṣḫāhānī,]

kemāl-i kudret: Gücünün olgunluğunda.

kemāl-i kudretin ızhār iden kirām için
ricāl-i ḡaybdaki vecd ü ḥāl ḥaḳkıyçün (Gazel 164, Mısra 7). [kemāl-i kudretin,]

kemāl-i pīr: Yaşlıların en olgunu.

ḳalbūmi benüm ‘ıṣḳ-ı cüvānī ider ḥarāb
eyle o nev-cüvānī ilāhī **kemāl-i pīr** (Gazel 37, Mısra 6). [kemāl-i pīr,]

kemān: Eğri, kavisli, yay gibi ince II. Sevgilinin kaşı.

ey ‘aceb ebrū mısın ya misk tozlu bir **kemān**
yā melāḥat burcunuñ ḡarrā hilālī sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [kemān,]

kemān-ebrū: Kaşı yay gibi düzgün olan, keman kaşı.

bu ben za‘īfe nazar kılmaz ol **kemān-ebrū**
hilāl gibi gerek zār u nātüvān olayın (Gazel 154, Mısra 5). [kemān-ebrū,]

kemend: Bir cismi çekmek amacıyla atılan ucu ilmikli kalın ip.

mihre **kemend** atar ḳameri münḥasif kılar
Ruḥsār-ı aluñ üzre o miskīn külāleler (Gazel 33, Mısra 7). [kemend,]

kemend at-: Kemendi ucundan tutup birkaç kere döndürdükten sonra ilmiği yakalanmak istenen şeye geçecek şekilde fırlatmak.

ol māhuñ ey yakīnī irem diyü kūyna
yir yir revāḳ-ı ‘arṣa **kemend atdı** nāleler (Gazel 33, Mısra 10). [kemend atdı, -dı]
boynuma yir yir gırıhlerden **kemend atmaḳ** diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülün (Gazel 111, Mısra 9). [kemend atmaḳ,]
boynuma yir yir gırıhlerden **kemend atmaḳ** diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfüñ oldı ser-ber kākülün (Kaside 4, Mısra 13). [kemend atmaḳ,]

kemend-endāz: 1. Kement atan, sevgili.

mū-miyānuña şarılmazsa n’ola rişte-i cān
anı tek bend kııl ol zülf-i **kemend-endāza** (Gazel 176, Mısra 6). [kemend-endāza, -a]
niçe ḳurtarsun yakīnī bend-i ḡamdan gerdenin
çeşm cādū ḡamze seḥḥār ü **kemend-endāz** zülf (Gazel 88, Mısra 18). [kemend-endāz,]

kemend-i zülf: Saçın kemendi.

kemend-i zülfüne şeydaları ser-cümle bend itdün
dimezsın kim esīr-i bend-i ḡam bir mübtelā vardır (Gazel 51, Mısra 3). [kemend-i zülfüne,]

kemer-misāl: Kemer gibi.

ebrūsı fikri ḳaddümi kıldı **kemer-misāl**
tāḳ oldı hecr-i yār-ıla tāḳat didükleri (Gazel 201, Mısra 11). [kemer-misāl,]

kemhā: Altın ve gümüş tellerle nakışlı ipekli kumaştan yapılmış giysi.

ḳara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet yine māvī **kemhā** (Gazel 4, Mısra 2). [kemhā,]

kemîn: Eksikli, zavallı.

biz mālīkân-ı kişver-i 'ışk u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ **kemînümüz** (*Gazel 74, Mısra 10*). [*kemînümüz, -ümüz*]
biri benim ki kadeḥ-nüş-ı bezm-i ma' rifetem
kemîne cür'a-keşüm ḥusrev ü cem ü ḥākān (*Kaside 6, Mısra 26*). [*kemîne,]*
sipāh-ı kûy-ı felek-i 'tibārī encüm-i çarḥ
kemîne çāker-i eyvān-ı kudreti keyvān (*Kaside 6, Mısra 30*). [*kemîne,]*
her tîre kim nişān idesin ben **kemîneñi**
kalup derûn-ı sîne de ḥatır-nişān ola (*Gazel 6, Mısra 9*). [*kemîneñi, -ñ, -i*]

ken'ân: Kenan şehri. Hz. Yakub'un memleketi.

belâ **ken'ân'ın** ben ḥüzn-ile ya'kûb'uyam gûyâ
cemâl iklîminüñ sulṭān-ı bî-hem-tâsıdur yûsuf (*Gazel 89, Mısra 7*). [*ken'ân'ın, -ınun*]

kenâr: 1. Kıyı, çevre. 2. Deniz kıyısı. 3. Uc, köşe.

gördi hücum-ı seyl-i sirişküm ziyâdedür
her mevc tutdı sâhil-i deryâda bir **kenâr** (*Gazel 26, Mısra 4*). [*kenâr,]*
mevc-i belâya uğraduḥ fülk-i dile karar yok
baḥr-ı firâka âh kim dâ'ire vü **kenâr** yok (*Gazel 95, Mısra 2*). [*kenâr,]*
yâd-ı la'lüñde **kenâr-ı** çeşm-i deryâ-bârda
Şaḥ-ı mercân oldı ḥün-âlûde müjgānum hemîn (*Gazel 155, Mısra 11*). [*kenâr-ı,]*

kenâr-ı cüy: Irmak, akarsu kenarı.

kenâr-ı cüyda yir yir görinen lâleler şanmañ
Yakîni'nüñ ḥabâb-ı eşk-i çeşm-i ḥün-feşânıdur (*Gazel 46, Mısra 15*). [*kenâr-ı cüyda,]*

kendi: "Kendi" dönüşlülük zamiri.

ruhuñ âyînesin gösterme **kendin** görmesün ağıyâr
görinme şakla mir'ât-ı 'izârüñ ḥod-nümâlardan (*Gazel 142, Mısra 7*). [*kendin, -n*]
cevher-i ferd-i dehânın bildügin ğayr istemem
nükte-dânlıḳda yakîni **kendümi** ferd isterin (*Gazel 157, Mısra 12*). [*kendümi, -m, -i*]
çü kendüñ düşdüñ ey üftâde dil 'ışka ne ağılarsın
meşeldür ağlamaz **kendü** düşen **kendü** düşsensin sen (*Gazel 150, Mısra 10*). [*kendü,]*
kendüñ ğarîḳ-ı baḥr-ı fenâ bil ki çarḥ-ı dün
âb üze bir havâ-y-ıla tölmiş ḥabâbdur (*Gazel 44, Mısra 3*). [*kendüñ, -ñ*]
sakf-ı eyvān-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki **kendüñ** ser-firâz-ı evc-i a'lâ eyledüñ (*Gazel 108, Mısra 4*). [*kendüñ, -ñ*]
yanuñca **kendüyi** yirden yire çalar sāye
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe 'ar'arı lertzân (*Gazel 138, Mısra 13*). [*kendüyi, -yi*]
çü **kendüñ** düşdüñ ey üftâde dil 'ışka ne ağılarsın
meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşsensin sen (*Gazel 150, Mısra 9*). [*kendüñ, -ñ*]
hilâl gibi görüp **kendüyi** za'îfû'l-hâl
ḥimâyetüñle ḥitâm-ı ricâmı sulṭānum (*Kaside 1, Mısra 71*). [*kendüyi, -yi*]
yanuñca **kendüyi** yirden yire çalar sāyeñ
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe 'ar'arı lertzân (*Kaside 3, Mısra 21*). [*kendüyi, -yi*]
yâr idin **kendüñe** bir rind-i kadeḥ-peymâyı
dime âḥir nic'ola ḥâl-i dil-i rüsvâyı (*Müseddes 3, Mısra 3*). [*kendüñe, -n, -e*]
bir iki gün bu fenâ 'âlemi kılduñ çü maḳām
eyleme **kendüñe** 'ış-ı mey-i ḥamrâyı ḥarām (*Müseddes 3, Mısra 16*). [*kendüñe, -ñ, -e*]
yanuñca **kendüyi** yirden yire çalar sāyeñ
şalınsa şîve ile kâmet-i ḥıramānuñ (*Gazel 102, Mısra 3*). [*kendüyi, -y, -i*]

kendü düşen ağlamaz: "Kendi zararına kendisi neden olanın yakınmaya hakkı olmaz" anlamında kullanılan atasözü.

çü kendüñ düşdün ey üftâde dil 'ışka ne ağlarsın
meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşsensin sen (Gazel 150, Mısra 10). [kendü düşen ağlamaz,]

kerem: Lutuf, iyilik, ihsan | ululuk, şeref | cömertlik.

sipihir zāviye-i rif atūñde bir abdāl
dilir-i rezm-i **keremsin** irer mi saña kirām (Kaside 1, Mısra 62). [keremsin, -sin]
mesāha-i **keremün** kible-i ulū'l-iqbāl
taşavvuf ehli hūdā'dan dilerse zıkr-i cemīl (Kaside 1, Mısra 53). [keremün, -ün]
virmese pertev-i mihr-i **keremün** baña vücūd
zerre-veş şām-ı meşakkatde olurdum nā-būd (Kaside 5, Mısra 25). [keremün, -ün]
has u hāşāk-i gāmdan pāk kılsun vādī-i qalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 12). [kerem,]

kerem it-: Cömert davranmak.

kerem it ok gibi gel atma beni yabana
toğrı bir bendeñem ey kaşı kemānum muşlī (Gazel 197, Mısra 5). [kerem it,]
kullara pādīşehüm cevri-i firāvān itdün
kerem itdün bizi şermende-i ihsān itdün (Gazel 110, Mısra 2). [kerem itdün, -dün]

kerem kıl-: Cömertlik etmek, asalet göstermek.

ne deñlü nāz eylersen kayırmaz eyle 'uşşāka
kerem kıl tek dirig itme şarāb-ı la'lün ey sākī (Gazel 185, Mısra 6). [kerem kıl,]
divāne mükellef degül ey hūvāce **kerem kıl**
Uşlan diyü kılma bu perişāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 5). [kerem kıl,]

kerim ü rahim: Cömert ve merhametli.

yaķinī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā **kerim ü rahim** ü müheymin ü mennān (Gazel 138, Mısra 18). [kerim ü rahim,]

kes-:1. Kesmek, koparmak.

keserse tiğ-i belā rişte-i dil ü cānı
o şāh-ı hüsn eşiginden kesilmezsin kaç'ā (Gazel 3, Mısra 9). [keserse, -er, -se]
yalman-ı tiği **kesmedi** qalbün şusuzluğın
sīr-āb ider mi teşne-i mahrūrī hīç serāb (Gazel 12, Mısra 9). [kesmedi, -me, -di]
zerre-veş mihrūñe ser-geşte olan rüz-ı ezel
kesmeye zūlfūñe peyvendini tā şām-ı ecel (Gazel 118, Mısra 2). [kesmeye, -me, -(y)e]

2.Bitirmek, sona erdirmek.

yaķinī'ye seg-i küyuñ sıfālin görmedün lāyık
kulından iltifātın **kesdi** sultānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 10). [kesdi, -di]

kesb eyle-: Edinmek, elde etmek, kazanmak.

şafā **kesb eyle** gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yūri sa'y it dilā almağa 'ömr-i bī-vefādan hāzz (Gazel 84, Mısra 3). [kesb eyle,]
gām-ı zūlfūyle āh itdüm gülüp ol gönca açılmış
belī nāzūk-ṭabī'at **kesb ider** sūnbül havādan hāzz (Gazel 84, Mısra 6). [kesb ider,]
hayl-i eş'ār-ıla haylī 'āzamet **kesb itdüm**
hüsrev-i nazm olalı şāhib-i divānam ben (Gazel 145, Mısra 9). [kesb itdüm, -düm]

keşakeş: Çekişme, uğraşma, münakaşa.

şeb-i fîtra'tda ğam-ı zülfi yazılmış başa
bu **keşâkeşlere** şabr eyle dilâ itme cedel (Gazel 118, Mısra 10). [keşâkeşlere, -lere]

keşf: Bir sırrın ve gizli bir hâlin bir kimseye gösterilmesi, ilhâm edilmesi.

şafâ kesb eyle gel âb-ı revândan **keşf-i** gülzâr it
yüri sa'y it dilâ almağa 'ömr-i bî-vefâdan hazz (Gazel 84, Mısra 3). [keşf-i, --i]

keşf id-: Açmak, anlamak, sırrına vakıf olmak.

yâruñ dehânı vaşfin ider yok benüm gibi
esrâr-ı gaybı **keşf idemez** degme hürde-dân (Gazel 140, Mısra 10). [keşfidemez,]

keşf ü kerâmet: Kerametlerin bilinmesi.

bir nâvek-ile sîneme biñ revzen açdı yâr
budur cihânda **keşf ü kerâmet** didükleri (Gazel 201, Mısra 8). [keşf ü kerâmet,]

keşf-i râz: Bir sırrı öğrenme.

çâk itse kalbi ğamzeñ gönlümdekin bilürdün
ehl-i kerâmet iseñ gel **keşf-i râza** başla (Gazel 170, Mısra 4). [keşf-i râza,]

kesil-: Ayrılmak / uzaklaşmak / ilgiyi kesmek / vazgeçmek.

şemşîr-i ğamzesinden elün çek yakînî'yâ
saña seni gerekse o dil-gîrden **kesil** (Gazel 120, Mısra 10). [kesil,]
keserse tîğ-i belâ rişte-i dil ü cânı
o şâh-ı hûsn eşiginden **kesilmez**in kaç'â (Gazel 3, Mısra 10). [kesilmez, -in]

keşmekeş: Çekişme, kavga; mücâdele.

feryâd kılma **keşmekeş-i** 'ışkdan dilâ
her 'usrda iki yûsr bu bürhân degül midür (Gazel 60, Mısra 7). [keşmekeş-i,]

keşti: Gemi.

keştiye döndi kim düşe girdâb-ı mihnete
emvâc-ı kulzüm-i şağab u şürdan beden (Gazel 146, Mısra 9). [keştiye, -y, -e]
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdâba
şikeste **keştiye** döndürdi rüzgâr beni (Gazel 199, Mısra 6). [keştiye, -y, -e]

keşti-i ikbâl: Talih gemisi.

oldı cüdî şeref-i **keşti-i ikbâline** cây
kulzüm-i re'fet ü fazluñdan irüp katre-i cüd (Kaside 5, Mısra 37). [keşti-i ikbâline, -ine]

kevâkib-i rahşân: Parlak yıldızlar.

açıldı çînî sifâl içre ak karanfiller
degül felekdeki yir yir **kevâkib-i rahşân** (Kaside 3, Mısra 24). [kevâkib-i rahşân,]

kevkeb: Yıldız .

kevkeb nuhûset üzre vü tâli' felek-zede
Baht-ı siyâhı itmedi bîdâr enîñümüz (Gazel 74, Mısra 1). [kevkeb,]
itdi eşküm dil-i senginine yâruñ te'sîr
gelmeğe 'âleme bir böyle müe'ssir **kevkeb** (Gazel 13, Mısra 10). [kevkeb,]
eflâke şaldı **kevkebei** kûs u na'remüz
zâr itdi çeng-i zühre'yi 'üd u tanîñümüz (Gazel 74, Mısra 7). [kevkebei, -i]

kevkebi burc-ı ‘ināyet: İhsan, iyilik burcunun yıldızı.

tulū ‘ itsün ümüdüm **kevkebi burc-ı ‘ināyetden**
şeref nürin cebinüm üzre tábân eyle sulţânüm (Gazel 130, Mısra 5). [kevkebi burc-ı ‘ināyetden,]

kevkeb-i makşūd: Arzu yıldızı. || Aşığın arzularına erişme şansı.

sa ‘âdet maţla ‘ından niçe toğsun **kevkeb-i makşūd**
ki itmişdür bu nâ-hem-vâr bahtumla kırân tâli ‘ (Gazel 86, Mısra 5). [kevkeb-i makşūd,]

kevn ü mekân: Oluş ve mekan || Varlık, kainat.

‘ışkuñla husrevâ şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekândan uludur bârgâhumuz (Gazel 70, Mısra 6). [kevn ü mekândan,]

kevser: Cennette bir nehir veya havuz || Cana can katan, hayat veren, saf, temiz, tatlı su .

‘aceb mi reşk-i ḥavz-ı **kevser** olsa sâkıyâ meclis
tolu cām-ı muşaffâlarla oldu pür-şafâ meclis (Gazel 77, Mısra 1). [kevser,]
boyuñ tûbâ lebüñ **kevser** gözüñ nergis saçuñ şeb-bü
cemâlün gülşen-i firdevs ruhsârüñ gül-i ḥod-rü (Gazel 167, Mısra 1). [kevser,]

keyfiyyet: Bir şeyin niteliği ve insana verdiği hoşluk hissi.

bilmedi bir kimse esrâr-ı ğamuñ **keyfiyyetün**
gerçi kim lâ-ya ‘kıl olmuş niçe biñ ḥayrânı var (Gazel 28, Mısra 9). [keyfiyyetin, -i, -n]
ğamuñ esrârıñ **keyfiyyetün** benden su ‘âl eyle
ne ḥâletdür anı ‘ışkuñla ḥayrân olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 7). [keyfiyyetin, -i, -n]

keyfiyyet bul-: Keyiflenmek.

nedür bu ‘ış u bu ‘işret nedür bu zevk u bu ḥâlet
kudümüñdan ne **keyfiyyet bulur** gör dilberâ meclis (Gazel 77, Mısra 4). [keyfiyyet bulur, -ur]

keyfiyyet-i hâl: Vaziyet, durumun niteliği.

şimdi bir ḥâletdeyem cām-ı mey-i ‘ışkuñla kim
Sâkıyâ **keyfiyyet-i ḥâlüm** işiden oldu mest (Gazel 21, Mısra 10). [keyfiyyet-i ḥâlüm,]

keyhusrev: Keykavus'un torunu, Siyavuş'un oğlu olan meşhur hükümdar. || hükümdar.

ya ḥöd **keyhusrev ‘üñ** berbâd olan gül-gün otağıdır
anuñ pâyıyla varmış al vâlâ sāyebânıdır (Gazel 46, Mısra 9). [keyhusrev ‘üñ, -ün]

keyvân: Zuhal yıldızı. 2-Zuhal gezegeni, Satürn.

sipâh-ı küy-i felek-i ‘tibârı encüm-i çarḥ
kemine çâker-i evvân-ı kudreti **keyvân** (Kaside 6, Mısra 30). [keyvân,]

kez: Defa, kere, sefer.

bulımaz ehl-i ḥarâbātuñ bir ednâ pāyesin
şöfi-i şad-sâle yüz **kez** olsa şâhib-erba ‘ın (Gazel 155, Mısra 8). [kez,]

kible: İbadet ederken dönülen yer.

mesâḥa-i keremüñ **kible-i** ulü ‘l-iḳbâl
taşavvuf ehli ḥudâ ‘dan dilerse zikr-i cemîl (Kaside 1, Mısra 53). [kible-i, --i]

küyuñ aşhâb-ı şafâ-y-ıla n'ola kılsam tavâf
kible hakkı baña oldur ka'be-i 'ulyâ 'alî (Gazel 195, Mısra 8). [kible,]
 ey harîm-i haremüñ ka'be-i aşhâb-ı şafâ
 sâha-i bârgehüñ **kible-i** erbâb-ı dürüd (Kaside 5, Mısra 2). [kible-i, --i]
 haremüñ **kible-i** ulû'l-ikbâl
 Baht küyuñda bende-i mukbil (Gazel 122, Mısra 11). [kible-i, --i]
 cenâb-ı ka'be'ye dil secde eylemez aslâ
 meger ki **kible-i** küy-ı nigâra niyyet idem (Gazel 125, Mısra 4). [kible-i, -i]
 hudâygân-ı şudûr-ı zamâne şemsü'd-dîn
 'imâd-ı kubbe-i ikbâl ü **kible-i** iclâl (Kaside 1, Mısra 22). [kible-i,]

kiblegâh: Kabe'nin bulunduğu yer, kible yönü.

mihrâb-ı ebruvânına itmezdi dil sücüd
 hâcînüñ olmasa eşigi **kiblegâhumuz** (Gazel 71, Mısra 4). [kiblegâhumuz, -muz]

kıl-: Etmek, eylemek, yapmak yardımcı fiil olarak kullanılır.

hezârı nâr-ı şevkıyla yakup **kılmağa** hâkister
 gül-i hamrâdaki şol âteşin ruhsâr olur bâ'is (Gazel 22, Mısra 3). [kılmağa, -mağa]
kılmağa mülk-i cânı zîr ü zeber
 kâmetüñ fitne kâkülüñ ser-ber (Gazel 29, Mısra 1). [kılmağa, -mağa]
 beni **kılupdur** ezel-mest bâde-i tevhhîd
 gören yakîñî şanur gerçi hüşyâr beni (Gazel 199, Mısra 11). [kılupdur, -up, -dur]
 her ne niyâz var-ısa ol dil-rübâyâ **kıl**
 cümle sipâs u minneti ey dil hudâ'ya **kıl** (Gazel 121, Mısra 2). [kıl,]
 itdüm du'â ki 'ömri dırâz ola zülfinüñ
 dil didi bu du'âyı hat-ı müşg-sâya **kıl** (Gazel 121, Mısra 6). [kıl,]
 şâh maḥmūd'üñ ayâz olmuş-ıdı manzûr
 seyr-i mehtâb **kıl** ey serv olup câme-kebûd (Kaside 5, Mısra 22). [kıl,]
kılmış 'izârüñ âyînesin şâf zü'l-celâl
 eclâ cemâle zâtike fi-aḥseni's-şifât (Gazel 18, Mısra 7). [kılmış, -mış]
 ehl-i 'irfân ol **kılup** taḥşîl 'irfâniyyeti
 neyse efkârın ko ey zâhid tesellâ bundadur (Gazel 42, Mısra 13). [kılup, -up]
 mürde-diller hây u hû **kılsun** saçunçün sinede
 tekyede lâ-bûd şeb-i kâdr olıcak ihyâ gerek (Gazel 98, Mısra 3). [kılsun, -sun]
 gülî şermende **kılup** 'arız-ı alî ḥasan'üñ
 ḡoncayı eyledi dem-beste vü lâli ḥasan'üñ (Gazel 104, Mısra 1). [kılup, -up]
 ḥas u ḥâşâk-i ḡamdan pāk **kılsun** vâdi-i kalbi
 kerem seyl-âbını her cûda cüyân eyle sultânım (Gazel 130, Mısra 11). [kılsun, -sun]
 tolanur başına şevk-ıla rûşen **kılmağa** süzün
 diler pervâne yanup yakıla şem'-i şebistâna (Gazel 172, Mısra 7). [kılmağa, -mağa]
 dem-i şafakla 'alîl olmuş-ıdı çeşm-i felek
 şeb aşmış-ıdı siyeh perde **kılmağa** ḥoş-ḥâl (Kaside 1, Mısra 4). [kılmağa, -mağa]
 efâzıla eşigi oldı ka'be-i âmâl
 hudâ **kılup** seni gülzâr-ı şer'de her-bâr (Kaside 1, Mısra 80). [kılup, -up]
 göstermez-imiş dîdelere mihr-i cemâlin
 ben niçe **kılâm** yâ rab o ruhsârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 6). [kılâm, -am]
 ḡubârımı kılayın gird-bâd-veş berbâd
 yolında tâ ki **kılâm** ol perî-ruḥuñ tek ü dev (Gazel 166, Mısra 6). [kılâm, -am]
 seyr eyle cerâhatleri şemşîr-i müjeñden
 kıl çâk-i tenümden dil-i efgârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 10). [kıl,]
 başuñ tutup elde **kıl** o şeh pāsına ḡaltân
 kaşd eyle dilâ olmağa serdâr-ı vilâyet (Gazel 20, Mısra 5). [kıl,]
 libâsı jende **kıl** abdâl ol ibni edhem-veş
 yakîñî 'ışkına giy kara şalı dervîş'üñ (Gazel 115, Mısra 13). [kıl,]
 bilmez 'ilâc kadrini bîmâr olmayan
 bî-derde kılma zaḥmuñı ben mübtelâyâ **kıl** (Gazel 121, Mısra 8). [kıl,]
 del tîḡuñ-ıla baḡrını mecrûḥ ḡöñlümüñ
 yüz döndürürse zecrünü hep ben gedâyâ **kıl** (Gazel 121, Mısra 10). [kıl,]

yoldaşı oldu çünkü dilün seng-i rāh-ı yār
turma yakīnī ‘azmūnī rāh-ı hüdāya **kıl** (Gazel 121, Mısra 12). [kıl,]
sen felekde yirümi kadr-ile berter **kılduñ**
ber-murād itmedi firdevsī ‘yi sultān maḥmūd (Kaside 5, Mısra 33). [kılduñ, -du, -ñ]
çeşm-i ümmīd-i yakīnī ‘yi münevver **kılduñ**
dīde-i bahtımı kılınışdı felek ḥvāb-ālūd (Kaside 5, Mısra 35). [kılduñ, -du, -ñ]
bir iki gün bu fenā ‘ālemi **kılduñ** çü maḳām
eyleme kendüñe ‘İş-ı mey-i ḥamrāyī ḥarām (Müseddes 3, Mısra 15). [kılduñ, -du, -ñ]
feżā-yı çarḥa çü pervāz şaldı bāz-ı sefid
gurāb-ı şāma hücum itdi **kılmayup** ihmāl (Kaside 1, Mısra 8). [kılmayup, -ma, -y, -up]

kılca: 1- Kıl kadar 2- Azıcık.

ğubār-ı ḥaṭṭ-ı ruḥı **kılca** cevr kılmaz-iken
nedür şaḥīfe-i ḥaṭṭırdā bu ğubār ‘aceb (Gazel 14, Mısra 3). [kılca,]
kılca olduğı miyānı bellüdü maḥfi degül
kimse amma ırmadı sırr-ı dehān-ı yāra hīç (Gazel 24, Mısra 5). [kılca,]
kılca ṭākat komadı kıldı ḥayālī beni zār
ey yakīnī teni mū kıldı ḥayālī ḥasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 13). [kılca,]
kimse ol mū-miyānda bulamaz **kılca** kuşūr
Sāk-ı meh-pāre güzel sā ‘id-i bāzū da güzel (Gazel 119, Mısra 9). [kılca,]
kılca cānuñ di perīşānlığın ol kazzāza
ḥüsnī evrākına ḥaṭ bağlamadın şīrāze (Gazel 176, Mısra 1). [kılca,]

kıy-: Acımadan vermek, esirgememek, feda etmek.

bülbüllere **kıya** baḳan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi umarın okıya gele (Gazel 179, Mısra 5). [kıya, -a]

kıya kıya bak-: Yaralayıcı, öldürücü bir şekilde bakmak II etkili, cezbedici bir şekilde bakmak.

şu gibi alçağ ‘aḳarsın beni odlara yaḳarsın
ne **kıya kıya baḳarsın** şağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 4). [kıya kıya baḳarsın, -arsın]

kıyām id-: Ayağa kalkmak, ayaklanmak, boylanmak.

kimdür ki sen ṭururken ide naḥl-i bāğa meyl
ey serv ṭurma ḳaddüñi göster **idüp kıyām** (Gazel 123, Mısra 6). [kıyām idüp, -üp]

kıyāmet: Alemin sona ermesi, ölümlerin dirilmesi, āhiret ḥayātının başlaması olayı ve bu olayın meydana geldiğı zaman.

zülfinde ḥaşr olur niçe dil eylese ḥırām
budur o serv-ḳadde **kıyāmet** didükleri (Gazel 201, Mısra 4). [kıyāmet,]

kıyās: Bir şeyi diğerk şeye benzeterek veya onu ölçü alarak değerkendirme; bir genel kurala uygunluk.

kıyāsın idemez-iken mühendisān ḥayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vāsf-ı fazluña kim (Kaside 1, Mısra 65). [kıyāsın, -ı, -n]

kıyās it-: Mukayese etmek, karşılaştırmak.

ḳays-ıla vāmıḳ u ferḥād ‘a **kıyās itme** beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 7). [kıyās itme,]

kızıl: 1. Kızıl, al, kırmızı.

kızıl yaşıl düttünüm oldu çarḥa peyveste
felekde ḳavs-i ḳuzah şanma ey hilāl-ebrū (Gazel 168, Mısra 3). [kızıl,]

kilāb-ı kūyuñ: Sokağının köpekleri.

icāzet vir **kilāb-ı kūyuñ-ıla** hem-sifāl olsun

Yakīnī bendeñe bir mansīb ihsān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 17*). [*kilāb-ı kūyuñ-ıla, -ıla*]

ki: " Ki bağlacı".

nāhun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür **ki** şafağdan ola nāgeh peydā (*Gazel 1, Mısra 6*). [*ki,]*
remedden oldı gözüm ğurbet içre nā-bīnā
meşel-durur **ki** dinür el-ğarībū ke'l-a' mā (*Gazel 3, Mısra 2*). [*ki,]*
vişālī 'īdine irgürmez ol hilāl-ebrū
tutam **ki** şavm-ı firākına şabr idem farzā (*Gazel 3, Mısra 4*). [*ki,]*
'aşıklara miyānuñ-içün çekme hançerüñ
havf eylerin **ki** ortada yok yire kan ola (*Gazel 6, Mısra 4*). [*ki,]*
vir nakd-i cānı ol meleküñ mū-miyānına
'aşık odur **ki** mameleki der-miyān ola (*Gazel 6, Mısra 12*). [*ki,]*
çeşmi bir āhū **ki** şır-efgenlik anuñ pışesi
zülfı bir şehbāzdur kārı anuñ her ān şikār (*Gazel 27, Mısra 7*). [*ki,]*
sākī çü 'ākıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle **ki** devrān gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 6*). [*ki,]*
hançer-i hār-ıla şakın **ki** ider sīneñi çāk
gülüñ ey bülbul-i şūrīde yanından öte dur (*Gazel 40, Mısra 5*). [*ki,]*
seyr idüp dil hānesin dimez **ki** leylā bundadur
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadur (*Gazel 42, Mısra 1*). [*ki,]*
semtden gel 'azm-i şahrā kılmā 'akluñ var-ısa
hāy mecnūn iste göñlüñden **ki** leylā bundadur (*Gazel 42, Mısra 8*). [*ki,]*
ey yakīnī devlet-i 'uqbāya zāhid muntazır
ehl-i hāl olan bilür anı **ki** hālā bundadur (*Gazel 42, Mısra 16*). [*ki,]*
hañt-ı yākūt-ı lebüñdür cānı teşhīr eyleyen
bir nigīn-i la'ldür **ki** ism-i a'zam bundadur (*Gazel 43, Mısra 6*). [*ki,]*
kendüñ ğarīk-ı bahır-ı fenā bil **ki** çarh-ı dūn
āb üzre bir havā-y-ıla tölmiş habābdur (*Gazel 44, Mısra 3*). [*ki,]*
üstüñe dönse bir iki gün şanma ber-ğarār
görmez misin **ki** çarhuñ işi inkılābdur (*Gazel 44, Mısra 6*). [*ki,]*
behrām ise de gūra şalar yār-ı ğārsuz
şol şeh **ki** āsitānı sa'adet-me'ābdur (*Gazel 44, Mısra 10*). [*ki,]*
şol cām-ı mey **ki** dā'ire-gird-i habābdur
mir'āt-durur **ki** cilvegeh-i āfitābdur (*Gazel 45, Mısra 1*). [*ki,]*
şol cām-ı mey **ki** dā'ire-gird-i habābdur
mir'āt-durur **ki** cilvegeh-i āfitābdur (*Gazel 45, Mısra 1*). [*ki,]*
şol cām-ı mey **ki** dā'ire-gird-i habābdur
mir'āt-durur **ki** cilvegeh-i āfitābdur (*Gazel 45, Mısra 2*). [*ki,]*
şu 'ā'-ı āh-ıla hum-hānemüz olur rüşen
dimeñ **ki** şām-ı belāda sirācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 8*). [*ki,]*
çāre-sāzum şu kadar atdı kāmı ş oğlarını
göñlüm ol şīre dönüpdür **ki** neyistānda yatur (*Gazel 56, Mısra 4*). [*ki,]*
niçe demdür **ki** dīde kan ağlar
Vaqt-ı lutf u dem-i himāyetdür (*Gazel 63, Mısra 9*). [*ki,]*
meh gibi şehri gezme ey āfet
bu meşeldür **ki** şöhet āfetdür (*Gazel 63, Mısra 12*). [*ki,]*
rindüz **ki** geçmezüz mey-i hamrādan el çeküp
tā almayınca sākī-i devrān ayağumuz (*Gazel 69, Mısra 5*). [*ki,]*
ihrām-ı 'ışkı giy harem-i kūy-ı yāra git
sa'y it **ki** ka'be ola her işde penāhumuz (*Gazel 71, Mısra 14*). [*ki,]*
lāyık midur **ki** vaşluñ-ıla şād iken cihān
biz devletüñde pādīşehüm ehl-i mātemüz (*Gazel 73, Mısra 9*). [*ki,]*

tūrūn **ki** geldi sīne-i mecrūha ey şanem
 didi **ki** biz cerāhat-i ‘uşşāka merhemüz (Gazel 73, Mısra 11). [ki,]
 tūrūn **ki** geldi sīne-i mecrūha ey şanem
 didi **ki** biz cerāhat-i ‘uşşāka merhemüz (Gazel 73, Mısra 12). [ki,]
 şu‘arā içre ser-efrāz **ki** dirler o bizüz
 Vaşf-ı bālān-ıla mümtāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 1). [ki,]
 şu‘arā içre ser-efrāz **ki** dirler o bizüz
 Vaşf-ı bālān-ıla mümtāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 2). [ki,]
 başı çevgān-ı ser-i zülfüne tōb eylemişüz
 baş açık ‘aşık-ı ser-bāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 4). [ki,]
 cān u baş atup olur dil ser-i zülfünde şehīd
 ‘arşa-i ğamda ser-endāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 6). [ki,]
 zengī-i hāl-i ruhuñ vaşfi gülīstānumdur
 hazret-i sa’dī-i şīrāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 8). [ki,]
 ney gibi nāle ile şerh iderüz sūz-ı dili
 bezm-i ‘ışk içre suhān-sāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 10). [ki,]
 gül-ruhuñ şevkına her şubh oluruz zemzeme-gīr
 bülbul-i gülşene dem-sāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 12). [ki,]
 şayha-i şeh-perümüzden hāzer eyler ‘ankā
 bāzū-yı kudrete şehbāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 14). [ki,]
 ey yakīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı şuver
 ‘arīf-i vahdete hem-rāz **ki** dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 16). [ki,]
 tīg-ı cefān-ıla ölenüñ meşhedi-durur
 ey seng-dil kimüñ **ki** mezārında ola taş (Gazel 78, Mısra 6). [ki,]
 sa‘ādet matla‘ından niçe toğsun kevkeb-i maqşūd
 ki itmīşdür bu nā-hem-vār bahtumla kırān tāli‘ (Gazel 86, Mısra 6). [ki,]
 tutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlık
 elüñden dād be hey kāfir **ki** gün görmez müselmānlık (Gazel 93, Mısra 2). [ki,]
 düşdüm firāk pisterine zār u bī-mecāl
 bir derde uğradım **ki** hālāsa mecāl yok (Gazel 94, Mısra 4). [ki,]
 bağladı yiriyüzini eşk gökleri āh-ı pūr-şerer
 āh **ki** bāğ-ı kūyuña varmağa iktidār yok (Gazel 95, Mısra 8). [ki,]
 ey gedā ol şehe çün bende-i fermān olduñ
 eyle farz it **ki** kamu ‘āleme sultān olduñ (Gazel 101, Mısra 2). [ki,]
 maraz-ı ‘ışk-ıla dirdüñ **ki** figān eylemeyem
 şimdi dehri inīletdün nedür ey dil derdün (Gazel 109, Mısra 7). [ki,]
 mār-ı zülfi niçe demdür **ki** harāb itdi dili
 genc-i vaşluñ dağı görmez mi bu vīrāne maḥal (Gazel 118, Mısra 11). [ki,]
 itdüm du‘ā **ki** ‘ömrī dirāz ola zülfinüñ
 dil didi bu du‘āyı ḥat-ı müşg-sāya kıl (Gazel 121, Mısra 5). [ki,]
 cenāb-ı ka‘be‘ye dil secde eylemez ašlā
 meger **ki** kıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem (Gazel 125, Mısra 4). [ki,]
 ḥaḳīkat üzre cihān içre bir muşāḥib yok
 meger **ki** sōfi gibi ḥalvet içre şoḥbet idem (Gazel 125, Mısra 8). [ki,]
 cebīnünī gören āyīnede olur giryān
 ki hāle içre görüleydi māh olur bārān (Gazel 136, Mısra 2). [ki,]
 derūn-ı āyīnede ‘aksi çāk ider yakasın
 Bakar **ki** āyīneye itse sīnesin ‘uryān (Gazel 136, Mısra 8). [ki,]
 irişdi rūḥına feyz-i nesīm-i ‘tsī-dem
 ki mehd-i sebze de açdı tūfeyl-i ğonca dehān (Gazel 138, Mısra 16). [ki,]
 ben ne ḥākem **ki** yüzüm sürem ayağıñ tozına
 ger başarsañ yüzüme lūtf u ‘ināyet senden (Gazel 147, Mısra 3). [ki,]
 o meh geldükçe hālüm görmege şeydālīgum artar
 olur āşifte-dil ḥayfā **ki** gün geldükçe dīvāne (Gazel 171, Mısra 10). [ki,]
 āsitānına güzār eyleme her bir būmuñ
 ne revādūr **ki** hūmā sāye şala vīrāna (Gazel 173, Mısra 12). [ki,]
 gece olsun varayın ḥānesine dimiş o māh
 kanı tāli‘ **ki** tūlunsa güneş aḥşām olsa (Gazel 175, Mısra 8). [ki,]
 fesāneyi koy a vā‘ız **ki** tevbe itdüm ben
 ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 3). [ki,]

ruḥum **ki** zer gibi zerd ola sīm sākuñ-içün
 idem tevbe (*Gazel 177, Mısra 7*). [ki,]
 hezār rūḥ fidā olsun ol ruḥ-ı verde
 ki gonca gibi hicāb-ıla ola perverde (*Gazel 178, Mısra 2*). [ki,]
 göreydi güstehem kabzamda **ki** şemşir-i bürranı
 öñümde cān virürdi havfdan yalmanı yalmanı (*Gazel 187, Mısra 1*). [ki,]
 ey nāle-i yakīnī sipihri tokuz tolan
 bir aydur **ki** ol meh-i tābān görünmedi (*Gazel 190, Mısra 16*). [ki,]
 hilāl mışkala-i zerle levḥa-i felege
 şu resme itmiş-idi nakş **ki** irmez aña hayāl (*Kaside 1, Mısra 6*). [ki,]
 ‘arızuñda ol siyeh ḥaṭlar **ki** vardur fevc fevc
 şan ḥabeş kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn (*Kaside 2, Mısra 7*). [ki,]
 ḥaṭ degül rüyüñda bir tāvūs-ı kudsidür **ki** ḥaḳ
 eylemiş cevlangehin gülzār-ı firdevs-i berīn (*Kaside 2, Mısra 17*). [ki,]
 ḥarīm-i bāğa dōşendi harīr-i sebz-i çemen
 ki ‘andelib ile ‘işret kıla gül-i ḥandān (*Kaside 3, Mısra 4*). [ki,]
 zülf-i kāfir-kīş gibi korkarın başdan çıkar
 āteş-i ruḥsāruña **ki** secde eyler kākülün (*Kaside 4, Mısra 4*). [ki,]
 şan ḥamāildür **ki** kaplanmış aña miskī harīr
 gerdenünde bağlamış müşgīn girihler kākülün (*Kaside 4, Mısra 11*). [ki,]
 rūmı bir hindü ‘dur gūyā **ki** rām itmek diler
 seyr ider ruḥsāruñ cānā ser-ā-ser kākülün (*Kaside 4, Mısra 19*). [ki,]
 şehāb-ı bahşış ü kān-ı kerem nişānī beg
 ki reşḥa-i kefi deryā-nişānidur ‘ummān (*Kaside 6, Mısra 8*). [ki,]
 dilünde şer‘-i ḥanīfī **ki** sābit olmuştur
 şu bağdur **ki** var anda şakāyık-ı nu‘mān (*Kaside 6, Mısra 11*). [ki,]
 dilünde şer‘-i ḥanīfī **ki** sābit olmuştur
 şu bağdur **ki** var anda şakāyık-ı nu‘mān (*Kaside 6, Mısra 12*). [ki,]
 irişdi ravzaya feyz-i nesīm-i ‘īsī-dem
 ki mehd-i sebze açdı tufeyl-i gonca dehān (*Kaside 6, Mısra 14*). [ki,]
 benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
 ki raḥş-ı himmetüme cilvegeh verā-yı cihān (*Kaside 6, Mısra 24*). [ki,]
 biri benem **ki** kādeḥ-nūş-ı bezm-i ma‘rifetem
 kemīne cūr‘a-keşüm ḥusrev ü cem ü ḥākān (*Kaside 6, Mısra 25*). [ki,]
 ümīd-i rif‘at-ile niçe vaşfuñ eyleyem
 ki medḥ-i aḥmed-ile buldı çok şeref ḥassān (*Kaside 6, Mısra 48*). [ki,]
 yiridür ey yüzi gül gūş iderseñ efgānum
 ki bāğ-ı nazma benem bülbül-i bülend-elḥān (*Kaside 6, Mısra 52*). [ki,]
 kaşīdem olsa n‘ola ḥük-m-i şeh gibi menşūr
 ki buldı nām-ı nişānī beg ile çok ‘unvān (*Kaside 6, Mısra 54*). [ki,]
 maḥaldür itse mekān dilde genc-i iḥsānuñ
 ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān (*Kaside 6, Mısra 56*). [ki,]

kim: "Hangi kimse" anlamında soru zamiri.

ne ḥār ile güler oynar o gül-‘izār ‘aceb
kimüñle şalınur ol serv-i bī-ḳarār ‘aceb (*Gazel 14, Mısra 2*). [kimüñle, -üñ, -le]
kimdür yakīnī dir iseñ ey pādīşāh-ı ḥüsn
 bir ‘uzlet ehli mu‘tekif-i gūşe-i ferāğ (*Gazel 87, Mısra 9*). [kimdür, -dür]
 tīg-ı cefāñ-ıla ölenün meşhedi-durur
 ey seng-dil **kimün** ki mezārında ola taş (*Gazel 78, Mısra 6*). [kimün, -ün]
kim-durur dir-iseñ ey şāh yakīnī-i gedā
 sākin-i gūşe-i gam mu‘tekif-i künc-i melāl (*Gazel 117, Mısra 13*). [kim-durur, --durur]
 seferde kaldı ol ārām-ı cānum eglendi
 bu ḥasta göñlümi yā ben **kimüñle** egleyyin (*Gazel 160, Mısra 4*). [kimüñle, -üñ, -le]
 kimden irişe nāme-i şevḳum cenābuña
 āvāre kıldı şarşar-ı āhum kebūteri (*Gazel 200, Mısra 3*). [kimden, -den]
 cān nakdine metā‘-ı vişālīn virürse yār
 kim almaz anı **kim** bu kadar rāygān ola (*Gazel 6, Mısra 6*). [kim,]

cân naḳdine metâ‘-ı vişâlin virürse yâr
kim almaz anı **kim** bu kadar râygân ola (Gazel 6, Mısra 6). [kim,]
her tîre **kim** nişân idesin ben kemînefi
ḳalup derûn-ı sinede hâtır-nişân ola (Gazel 6, Mısra 9). [kim,]
âh **kim** bağlandı dil zülf-i perîşânunı görüp
düşdi gönüm yûsuf ı çâh-ı zenaḥdânunı görüp (Gazel 17, Mısra 1). [kim,]
ey nûr-ı dîde kuḥl-ı sıfâhân ‘a **kim** bakar
ehl-i maḥabbetün gözi ol ḥâk-i pâdadur (Gazel 41, Mısra 3). [kim,]
bu kadar cevır ü cefâyı **kim** umardı senden
umduğum pâdişehüm bendeñe iḥsânundur (Gazel 49, Mısra 9). [kim,]
yıkılsam tañ mîdur serhîş olup câm-ı mey-i ğamdan
kim oldu bezm-i vaşluñ ğibi cânâ bî-baḳâ meclis (Gazel 77, Mısra 12). [kim,]
ağzına niçün atıldıñ varup ejderhânunı
saña **kim** didi dilâ kâkül-i dildâra yapış (Gazel 81, Mısra 10). [kim,]
ke li‘şserîdi ricâlün ve li‘l-hurûbi ricâl
kim ire dâ‘ire-i irtifâ‘-ı rif‘atüne (Kaside 1, Mısra 64). [kim,]
biz ol sevdâ‘îyüz **kim** bende geçmeden şafâ bulduk
esîr-i bend-i zülf-i dilberüz âzâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 5). [kim,]

kim: "Ki" bağlacı.

bilmedi bir kimse esrâr-ı ğamuñ keyfiyyetin
gerçi **kim** lâ-ya‘ḳıl olmış niçe biñ ḥayrânı var (Gazel 28, Mısra 10). [kim,]
virme ‘îşî yaḳînî‘yâ felege
diñle **kim** saña ḥûb pend itdüm (Gazel 134, Mısra 10). [kim,]
keştiye döndi **kim** düşe girdâb-ı mîḥnete
emvâc-ı ḳulzüm-i şağab u şûrdan beden (Gazel 146, Mısra 9). [kim,]
cihânı hiçe alaldan ‘aceb emînüz **kim**
ziyâde buldı ḥisâb iden iltizâmumızı (Gazel 189, Mısra 3). [kim,]
ğam tılısm olsa ‘aceb mi dil-i vîrânede **kim**
sen cüvân ‘ışkı-durur genc-i nihânunı fethî (Gazel 194, Mısra 5). [kim,]
döstüm ğamzeyle **kim** ağıyâruna ḳıldıñ nigâh
zü‘lfekâr‘ın şaldı küffâr üstine ğüyâ ‘alî (Gazel 195, Mısra 5). [kim,]
yâ yoluñda ḥâk olan ‘âşıkларуñ ervâḥıdur
kim hevân-ıla ururlar raḳş cânânunı ‘alî (Gazel 196, Mısra 8). [kim,]
sanmañuz **kim** sergüzeştüm ḳâbil-i ta‘bîr olur
ḳays-ı bî-sâmâna beñzetmeñ dil-i dîvânemi (Gazel 198, Mısra 5). [kim,]
nesîm-i şubḥ urur aña selâsil ü aĝlâl
cihânı **kim** tolanur ḥınc-ı çarḥ bir ğünde (Kaside 1, Mısra 46). [kim,]
ḳıyâsın idemez-iken mühendisân ḥayâl
elüm niçe ire tahrîr-i vâsıf-ı fazluña **kim** (Kaside 1, Mısra 66). [kim,]
yeter bu deñlü beyân eyledün ‘ale‘l-icmâl
du‘âlar eyle o şeh-i ḳişver-i fezâ‘ile **kim** (Kaside 1, Mısra 78). [kim,]
ol ḥaṭ-ı pür-çîn içinde ḥâl-i ‘anber-bâr-ı yâr
beñzer ol âhûya **kim** me‘vâsıdur ğülzâr-ı çîn (Kaside 2, Mısra 4). [kim,]
dâne dâne ḥaṭṭ-ı rûyuñdan ‘araḳlar **kim** tamar
ebr-i nîsân şan ḳılır her ḳaṭresin dürr-i şemîn (Kaside 2, Mısra 5). [kim,]
bir ğubâr-ı miskdür ḥaṭṭ-ı lebün **kim** dest-i şun
şan düşürmişdür aña bu la‘lden engüşterin (Kaside 2, Mısra 9). [kim,]
bir ‘aceb berg-i ğül-i sîr-âbdur **kim** ‘arızunı
anda sünbüller bitürmiş şun‘-ı rabbü‘l-‘âlemîn (Kaside 2, Mısra 25). [kim,]
kâkülün **kim** perdedür ḥaṭ-ı leb-i cân-bâḥşuña
ḥazret-i ‘îsâ‘ya şan şuhuf indürür rûḥü‘l-emîn (Kaside 2, Mısra 31). [kim,]
gerçi **kim** dirler anı olmaz-ı cennetde şeb
ḥaṭ nedür ğülzâr-ı ruḥsârufında yâ ey ḥûr-ı ‘în (Kaside 2, Mısra 33). [kim,]
‘ömr uzunluĝını bulmışdur hezârândan ziyâd
nâr-ı ḥaddün **kim** semender-veş açup per kâkülün (Kaside 4, Mısra 16). [kim,]
ne vücûdı ola her peşse-i nâçizün **kim**
eyleye ḳâf da ‘anḳâ-y-ıla da‘vâ-yı vücûd (Kaside 5, Mısra 13). [kim,]
sen ğülü sürḥ libâsuñ ḥaṭı rûşen ḳıldı
kim olur perde-i bâlâ-yı ser-i âteş düd (Kaside 5, Mısra 20). [kim,]

kim id-: Kim yapar.

‘arızuñda ol siyeh haţlar ki vardur fevc fevc
şan habes kâfirleridür **kim ider** tārâc-ı dîn (Kaside 2, Mısra 8). [kim ider,]

kim ki: Her kim ki.

dâğ-ı ruhsârûñ-ıla **kim ki** cerâhat bulmaz
pisterin berg-i gül eylerse de rāhat bulmaz (Gazel 66, Mısra 1). [kim ki,]

kim ola: Her kim, kim ki, kim olursa olsun.

dā‘imā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sâkıyâ şol **kim ola** mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 4). [kim ola,]

kim olur: Ki olur.

mütemmem eyle **kim olur** nihāyetü’l-āmāl
dirğ kutb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez (Kaside 1, Mısra 73). [kim olur,]

kimdür ki: Her kim ki.

kimdür ki sen tururken ide naḥl-i bâğa meyl
ey serv turma kıddüñi göster idüp kıyām (Gazel 123, Mısra 5). [kimdür ki,]

kimesne: "Kimse, hiçbir, hiç kimse" anlamlarında belgisiz zamir.

reh-i maḫşûdı tîz geçmek dilerken reh-rev-i ṭab‘um
kimesne varmadı ser-menzil-i maḫşûda benden geç (Gazel 23, Mısra 4). [kimesne,]

kimî: "Bazıları" anlamında belgisiz zamir.

kimisi lâle didi ‘arızuñ **kimisi** gül
ötesin bilmezsin ammā katı ra‘nâ ancak (Gazel 92, Mısra 5). [kimisi, -si]
kimisi lâle didi ‘arızuñ **kimisi** gül
ötesin bilmezsin ammā katı ra‘nâ ancak (Gazel 92, Mısra 5). [kimisi, -si]

kimivâ: Maddenin özünü inceleyen bilim.

mağribîler mâlik-i genc-i ḥibâyâ oldılar
kîmiyâdur cevher-i zâtuñ meger ey kaşı yâ (Gazel 5, Mısra 8). [kîmiyâdur, -dur]

kirām: I. Soyu temiz, soylu kimseler, şerefli ve ulu kimseler II. Cömert kişiler.

sipîhr zâviye-i rif atüñde bir abdāl
dilîr-i rezm-i keremsin irer mi saña **kirām** (Kaside 1, Mısra 62). [kirām,]
kemāl-i kudretin ızhâr iden **kirām** için
ricâl-i gaybdaki vecd ü hâl ḥaḫkıyçün (Gazel 164, Mısra 7). [kirām,]

kirāmen kâtibîn: İnsanların iki tarafında bulunup, sevablarını ve günahlarını yazan meleklerin adı.

hırz-ı imān haţṭ-ı rûyuñ hırz-ı cān haţṭ-ı lebüñ
yazdı anı ehl-i ‘ışk için **kirāmen kâtibîn** (Kaside 2, Mısra 28). [kirāmen kâtibîn,]

kîse: Kese, küçük torba.

çemende bād-ı hevâ buldı niçe ḥurde-i zer
kim itdi gonca-i gül **kîse** içre anı nihān (Kaside 3, Mısra 6). [kîse,]

kişi: Adam, insan, şahıs, kimse, fert, birey.

hālūne eyler ser-i zülfün zenaḥdānuḥda meyl
ṭālib olmaz mı **kişi** 'ālemde yār-ı ġāra hīç (Gazel 24, Mısra 10). [kişi,]
bulduñ aġyārı baña va 'de-i ferdā itdūñ
itdüġin şanma **kişi** rüz-ı kıyāmet bulmaz (Gazel 66, Mısra 10). [kişi,]
hemīşe nāmuñı zıkr itsün ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişūññ nokṭasın bilen **kişiye** (Kaside 1, Mısra 56). [kişiye, -y, -e]
felek **kişiye** yār olmaz güzellik ber-ķarār olmaz
bu 'ālem pāyidār olmaz şaġ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 15). [kişiye, -y, -e]

kıssa: Kısa hikāye, ibretli hikāye, fıkra, rivāyet.

leylī şaçuñ ġamıyla benüm diñle hālūmi
mecnūn 'ı añma **kışşası** anuñ fesānedür (Gazel 57, Mısra 4). [kışşası, -sı]

kıssa-hvān: Hikaye okuyan kişiler.

serümde her ser-i mü ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü dil de **kıssa-hvān** olsa (Müseddes 2, Mısra 16). [kıssa-hvān,]

kişver: Memleket, ülke.

hōş geçdüġi besdür eli altında çenāruñ
bid istemesün **kişver-i** gülşende hilāfet (Gazel 19, Mısra 4). [kişver-i, --i]
biz mālīkān-ı **kişver-i** 'ışk u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz (Gazel 74, Mısra 9). [kişver-i, --i]
kişver-i fazla eyledi seni şāh
sāye-i ḥusrev-i ḥümāyūn-zıl (Gazel 122, Mısra 9). [kişver-i, --i]
yeter bu deñlü beyān eyledüñ 'ale'l-icmāl
du 'ālar eyle o şeh-i **kişver-i** feẓā 'ile kim (Kaside 1, Mısra 78). [kişver-i, --i]
vaşf-ı bī-haddüñi ta 'rīf degüldür ḥaddüm
yoġ-imış **kişver-i** efzālūne eṭrāf u ḥudūd (Kaside 5, Mısra 30). [kişver-i, --i].
o **kişvere** dañı başmadı pāy peyk-i ḥayāl
li'enne midḥate bi-fāzlı sinān elfi sinīn (Kaside 1, Mısra 67). [kişvere, -e]

kişver-i ġam: Gam, keder ülkesi.

mecnūn-mişāl **kişver-i ġam** tāt-dāriyuz
jūlide-müydur başumuzda külāhumuz (Gazel 70, Mısra 7). [kişver-i ġam,]
kişver-i ġamda begüm gerçi ki sultānam ben
āsītānuñda velī bende-i fermānam ben (Gazel 144, Mısra 1). [kişver-i ġamda, -da]

kişver-i 'ışk: Aşk diyarı, aşk ülkesi.

fitnedür zülfi **kişver-i 'ışka**
ġamzesi mülk-i cāna āfetdür (Gazel 62, Mısra 7). [kişver-i 'ışka,]

kişver-i nāz: Naz ülkesi.

kākülün ser-firāz-ı **kişver-i nāz**
ķametüñdür 'ālem ḥaṭuñ leşker (Gazel 29, Mısra 5). [kişver-i nāz,]

kitāb-ı dāniş: İlim, irfan kitabı.

hemīşe nāmuñı zıkr itsün ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişūññ nokṭasın bilen kişiye (Kaside 1, Mısra 56). [kitāb-ı dānişūññ, -üññ]

ko-: 1.Bırakmak, vazgeçmek, terketmek.

bilmezin n'eyledüñ n'itdün sefer tedârükün itdün
beni cansuz **qodın** gitdün şağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 8). [qodın, -dün]
ak sâdeyle yakîni seni gördükde didi
âb-ı şâfiye **qonulmuş** semen-i zîbâsın (Gazel 151, Mısra 14). [qonulmuş, -n, -ul, -muş]
'ayân itme şakın 'ışık âteşin süzuñ nihân kalsun
qomam 'ışkuñ yolın kalsun göñül yol qalmasun cānā (Gazel 161, Mısra 6). [qomam, -mam]
zen-i dünyāya meyli **qo** er iseñ
merd olan anlara çepel didiler (Gazel 34, Mısra 19). [qo,]
ehl-i 'irfān ol kılup tahşil 'irfāniyyeti
neyse efkārın **qo** ey zāhid tesellā bundadur (Gazel 42, Mısra 14). [qo,]
şalmağa gerdenüñe zülfümi yazuk dir-iseñ
qo bu teşvîşi benüm boynuma cānā o vebāl (Gazel 117, Mısra 10). [qo,]
yakîni ta'ne taşın bed-güherler atsa ne bāk
qo nazm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın (Gazel 154, Mısra 10). [qo,]
çemende **qo** şabā sünbül o gül-būdan ırāğ olsun
gülüstānda yalunūz alnı açuk yüzi ağ olsun (Gazel 162, Mısra 1). [qo,]
tolaşur kākül-i miskīnūñe sevdā-zededür
dār-ı zülfüñde yakîni'yi **qo** ber-dār olsun (Gazel 163, Mısra 12). [qo,]
yakîni lāf u güzāfi **qo** eyle şāha du'ā
niyāza qaldur elün süy-ı hāzret-i mennān (Kaside 3, Mısra 29). [qo,]
bî-hākīkat büti **qo** 'isī-i devrān ise de
yanma bî-mihr odına şem'-i şebistān ise de (Müseddes 1, Mısra 3). [qo,]
'ākıbet fikrini **qo** zāhid-i şad-sāle gibi
her seher var yūri bir gülşene düş jāle gibi (Müseddes 3, Mısra 31). [qo,]
qoma elden tarīk-ı aşkı şakın
ey yakîni reh-i hidāyetdür (Gazel 63, Mısra 13). [qoma, -ma]
yakîni-veş vaṭan tıtdum fezā-yı lā-mekānide
qodum bu teng nāmı anda bir vāsi' mekān buldum (Gazel 128, Mısra 12). [qodum, -du, -m]
gavğayı **qo** fesāneñi vā'ız işitmezüz
pürdür şadā-yı na're-i hūdan kulağumuz (Gazel 69, Mısra 3). [qo,]
yollaruñda didüm ağlamadan a'mā oldum
didi ol serv-i revān **qo** beni dīvāra yapış (Gazel 81, Mısra 6). [qo,]

2. "Koymak"; bırakmak. || Mâsivâyı terk etmek.

ey yakîni reh-i cününü **qoma**
'akla yār olma kim sefāhetdür (Gazel 62, Mısra 15). [qoma,]
künc-i ğurbetde yakîni'yi **qoma** zār u zelil
yār olup düşmenc güş itme sözün ğayrılaruñ (Gazel 114, Mısra 13). [qoma,]
kılca tākāt **qomadı** kıldı hayāli beni zār
ey yakîni teni mū kıldı hayāli ḥasan'ıñ (Gazel 104, Mısra 13). [qomadı, -dı]
işitdi āsitānuñda türāb olduğımı cānā
şabā **qomadı** bir zerre eşer yirde ğubārumdan (Gazel 141, Mısra 8). [qomadı, -dı]

3. Bir şeyi bir yere bırakmak, uğruna harcamak.

şāhum yakîni gibi yoluñda **qoduq** seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-kışden ne bāk (Gazel 96, Mısra 13). [qoduq, -du, -k]

kol: El, kol.

kabül itdi du'āmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
qolum boynında ol sīmīn-berüñ zerrīn ḥamā'ildür (Gazel 59, Mısra 4). [qolum, -um]

kol dola-: Sarılmak, kolunu dolamak.

bir mehüñ gerdenine **kol dolayup** hāle gibi
cām-ı gül-günü yakîni ele al lāle gibi (Müseddes 3, Mısra 29). [kol dolayup, -yup]

konar göçer: Konup göçmek II fani olmak.

peykânlaruñ derûna geçerken **konar göçer**
pür-süz sînemüz şanasın tâb-hânedür (Gazel 57, Mısra 13). [*konar göçer,*]

kopar-: Koparmak, ayırmak.

ayırma goncasını gülşenüñ nihâlinde
koparma yüregini ‘andelîb-i nâlânuñ (Gazel 102, Mısra 6). [*koparma, -ma*]

kork-: Endişelenmek, kaygılanmak, tedirgin olmak.

zülfî ‘ahd itdi vefâ eyleyüp öldürmege lîk
korķarın itmeye ‘ömrüm benüm ol ‘ahde vefâ (Gazel 2, Mısra 12). [*korķarın, -ar, -ın*]
halk mir ‘ât-ı ruḥ-ı dilbere nâzırdur hep
korķarın göz dege sen şakla nazardan yâ rab (Gazel 13, Mısra 2). [*korķarın, -ar, -ın*]
zülf-i kâfir-kîş gibi **korķarın** başdan çıkar
âteş-i ruḥsârûña ki secde eyler kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 3). [*korķarın, -ar, -ın*]

korkuluk çek-: Korku (ölüm vb.) yaşayan kişilerde, korku gidermek için yapılan bir tür ritüel.

korķuluk çekmedin geçen şulehâ
köprüdür âdeme ecel didiler (Gazel 34, Mısra 7). [*korķuluk,*]

koy: Bırak, terket.

fesâneysi **koy** a vâ ‘ız ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege âb-ı nâbdan tevbe (Gazel 177, Mısra 3). [*koy,*]

koyın: Kollar arası, kucak. II. Göğüsle giysi arası.

‘aceb zulm issidür ḥammâm alur **koyınna** ol mâhı
yanarken âteş-i mihr-i ruḥuñla dâ ‘imâ külḥan (Gazel 143, Mısra 11). [*koyınna, -ı, -n, -a*]

köhne sifâl: Eski testi/kadeh.

görindi çeşmüme eyvân-ı çarḥ **köhne sifâl**
şafâda ṭab’uña öykünmek istemiş ‘ummân (Kaside 1, Mısra 43). [*köhne sifâl,*]

köprü: İki şey arasında bağ veya ilişkiyi sağlayan şey, köprü.

korķuluk çekmedin geçen şulehâ
köprüdür âdeme ecel didiler (Gazel 34, Mısra 8). [*köprüdür, -dür*]

kubād: 488-431 yılları arasında hükümdar olan ve I. Kavad ismiyle de bilinen Sasani padişahi.

olduḡ kûlî o vâlî-i mülk-i melâḥatuñ
reşk-i **kubād** u cem mi degül ‘izz ü câḥumuz (Gazel 70, Mısra 10). [*kubād,*]

kubbe: Kubbe | gökyüzü.

ḥudâygân-ı şudûr-ı zamâne şemsü’ d-dîn
‘imâd-ı **kubbe-i** iḳbâl ü kıble-i iclâl (Kaside 1, Mısra 22). [*kubbe-i, -i*]

kudret: Güç, kuvvet, takat.

kemâl-i işfahânî ger kemâl-i **kudretüm** görse
iderdi reh-güzârüm ḥâkini kuḥl-ı şifâḥânî (Gazel 187, Mısra 3). [*kudretüm, -üm*]

görince ol şehi güftāra **ḳudretüm** ḳalmaz
Yakīnī ḥāl-i dil-i zārī niçe söyleyeyin (Gazel 160, Mısra 9). [**ḳudretüm**, -üm]
sipāh-ı küy-ı felek-i 'tibārī encüm-i çarḥ
kemīne çāker-i evvān-ı **ḳudreti** keyvān (Kaside 6, Mısra 30). [**ḳudreti**, -i]
şayḥa-i şeh-pertümüzden ḥazer eyler 'anḳā
bāzū-yı **ḳudrete** şehbāz ki dirlər o bizüz (Gazel 76, Mısra 14). [**ḳudrete**, -e]
yazdı okuḥna **ḳudret-i** şun ' u kemālī gör
Baḳ rüy-ı yāra āyine-i zū'l-celālī gör (Gazel 39, Mısra 1). [**ḳudret-i**,]

ḳudsiyān: Melekler II bir kimseyi kutsayan.

ḥulḳ-ı 'azīmi ḡāliyedān-ı melā'ike
feyz-i 'amīmi micmere-gerdān-ı **ḳudsiyān** (Gazel 137, Mısra 4). [**ḳudsiyān**,]

ḳudūm: Gelme, geliş; ayak basma.

nedür bu 'ış u bu 'işret nedür bu zevḳ u bu ḥālet
ḳudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 4). [**ḳudūmuñdan**, -un, -dan]

ḳul: Abd, kul, yaratılan.

tek yakīnī **ḳuluña** öl diyü fermān eyle
cān virür ḥidmete bir bende-i fermānuñdur (Gazel 50, Mısra 11). [**ḳuluña**, -u, -n, -a]
yakīnī'ye seg-i küyuñ sıfālın görmedüñ lāyık
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 10). [**ḳulından**, -ından]
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
fezā-yı midḥat-i zātında eyleyem cevālān (Kaside 6, Mısra 31). [**ḳulın**, -ın]
ḳullara pādişehüm cevri-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi şermende-i ihsān itdüñ (Gazel 110, Mısra 1). [**ḳullara**, -lar, -a]
yakīnī **ḳuluñdan** kaçduñ yüzi şuyın yire saçduñ
bağrında şerḥalar açduñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 17). [**ḳuluñdan**, -undan]
aşsun ser-i zülfinde yakīnī **ḳulın** ol şāh
bir bendesinüñ āḥir ola 'ömri nihāyet (Gazel 19, Mısra 13). [**ḳulın**, -(i)n]
bulımazlarsa eger feyz-i ḥimāyetle şeref
ḳullaruñ pādişehüm 'afva liyāḳat bulmaz (Gazel 66, Mısra 8). [**ḳullaruñ**, -lar, -uñ]
olduḳ **ḳulı** o vālī-i mülk-i melāḥatuñ
reşḳ-i ḳubād u cem mi degül 'izz ü cāhumuz (Gazel 70, Mısra 9). [**ḳulı**, -ı]

ḳuhl-ı cilā: Parlak bir sürme.

ḥāk-i pāyuñdan ider **ḳuhl-ı cilā** ümmidin
sürmeden ḥāke mehüñ oldu ruḥı gerd-ālūd (Kaside 5, Mısra 3). [**ḳuhl-ı cilā**,]
cān gözlerine ḥāk-i rehi **ḳuhl-ı cilādur**
yā rab anı sen şaḳla hasūduñ nazarından (Gazel 148, Mısra 11). [**ḳuhl-ı cilādur**,]

ḳuhl-ı sıfāḥān: İsfahan'ın (meşhur) sürmesi.

ey nūr-ı dīde **ḳuhl-ı sıfāḥān** 'a kim baḳar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḥāk-i pādatur (Gazel 41, Mısra 3). [**ḳuhl-ı sıfāḥān** 'a,]
kemāl-i işfāḥānī ger kemāl-i ḳudretüm görse
iderdi reh-güzārüm ḥākini **ḳuhl-ı sıfāḥānī** (Gazel 187, Mısra 4). [**ḳuhl-ı sıfāḥānī**,]

ḳul: Abd, kul, yaratılan.

tek yakīnī **ḳuluña** öl diyü fermān eyle
cān virür ḥidmete bir bende-i fermānuñdur (Gazel 50, Mısra 11). [**ḳuluña**, -u, -n, -a]
yakīnī'ye seg-i küyuñ sıfālın görmedüñ lāyık
ḳulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 10). [**ḳulından**, -ından]
ḳulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
fezā-yı midḥat-i zātında eyleyem cevālān (Kaside 6, Mısra 31). [**ḳulın**, -ın]

ķullara pādişehüm cevri-i firāvān itdüñ
kerem itdüñ bizi şermende-i ihsān itdüñ (Gazel 110, Mısra 1). [ķullara, -lar, -a]
yakīnī ķuluñdan kaçduñ yüzi şuyin yire saçduñ
bağrında şerhalar açduñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 17). [ķuluñdan, -undan]
aşsun ser-i zülfinde yakīnī ķulın ol şāh
bir bendesinüñ āhir ola ‘ömri nihāyet (Gazel 19, Mısra 13). [ķulın, -(i)n]
bulımazlarsa eger feyz-i himāyetle şeref
ķullaruñ pādişehüm ‘afva liyākat bulmaz (Gazel 66, Mısra 8). [ķullaruñ, -lar, -uñ]
olduķ ķulı o vālī-i mülk-i melāhatuñ
reşk-i ķubād u cem mi degül ‘izz ü cāhumuz (Gazel 70, Mısra 9). [ķulı, -ı]

ķul ol-: Hükmüne girmek, bağlanmak l kulluk yapmak l hizmette bulunmak.

ķul oldum ‘ışķa oldum kayd-ı bend-i ğuşşadan āzād
serīr-i mülk-i istiğnāda şimdi ben de sulţānam (Gazel 124, Mısra 7). [ķul oldum, -dum]

ķulağ: Başın iki yanında bulunan işitme organı.

ğavğāyı ķo fesāneñi vā ‘ız işitmezüz
pürdür şadā-yı na ‘re-i hūdan ķulağumuz (Gazel 69, Mısra 4). [ķulağumuz, -umuz]
zeyn itdi jāle gülleri didi şabāya şāh
pürdür hüner güherleri iki ķulağumuz (Gazel 69, Mısra 12). [ķulağumuz, -umuz]
verdüñ ķulağı berg idüğün bilse ‘andelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u figān olup (Gazel 16, Mısra 7). [ķulağı, -ı]

ķulı ķurbānıyam: Kulu kurbanı. Birine tābi.

vefā itmezse n ‘ola ger şolaķ-zāde ‘alī bālī
ķulı ķurbānıyam anuñ hemān dünyāda sağ olsun (Gazel 162, Mısra 8). [ķulı ķurbānıyam, -yam]

ķulı ol-: Kulu, kölesi olmak, tüm varlığını bir kimse, bir şey uğruna adamak.

ķulı olsam ‘aceb mi vālīnüñ
yūsuf-ı mısr-ı hüsni ü behcetdür (Gazel 63, Mısra 3). [ķulı olsam,]

ķulp: Kapların, testi, ibrik, sepet vb.nin kaldırılmak veya taşınmak için elle tutulacak yeri.

ķulpu destüñde ķalır her neye el şunduñsa
geç hevādan yüri ey dil oñacaķ ķāra yapış (Gazel 81, Mısra 3). [ķulpu,]

ķulzüm: Deniz.

keştiye döndi kim düşe girdāb-ı miñnete
emvāc-ı ķulzüm-i şağab u şürdan beden (Gazel 146, Mısra 10). [ķulzüm-i, --i]
oldı cūdı şeref-i keşti-i iķbāline cāy
ķulzüm-i re‘fet ü fazluñdan irüp ķatre-i cūd (Kaside 5, Mısra 38). [ķulzüm-i, --i]

ķur-: Hazırlamak, kurmak.

şahrāda lāle şanma yakīnī sipāh-ı ‘ışķ
ķurdı fezā-yı ‘āleme gül-ğün otağumuz (Gazel 69, Mısra 14). [ķurdı, -dı]

ķurbān it-: Kurban etmek; feda etmek.

gelmesün bu dergehe cānını ķurbān itmeyen
hānķāh-ı sırr-ı ‘ışķuñ yolu var erkānı var (Gazel 28, Mısra 3). [ķurbān itmeyen,]

ķurs-ı dāğum: Aşğın göğsünde bulunan daire biçimindeki yaralar. II Sevgiliden ayrı kalan aşğın yaşadığı acı, elem ve üzüntü gibi duyguların aşkıdaki etkileri.

ķurş-ı dāğum görüp vefā kılmaz
ķanı la'lüñle ĥaķķ-ı nān u nemek (Gazel 97, Mısra 13). [ķurş-ı dāğum, -um]

ķurtar-: (İçinde bulunduğū güç durumu, derdi) Üzerinden kaldırmak, o halden arındırmak.

ķurtar şefā'at issi ĥabīb-i ĥudā için
çekdi yakīñi dūzaķ-ı hecrüñde çok 'azāb (Gazel 11, Mısra 17). [ķurtar,]
ümmeğ kılar pertev-i mihrüñ dil-i gümrāh
ķurtar şeb-i ģamdan anı ey necm-i hidāyet (Gazel 20, Mısra 8). [ķurtar,]
'azāb-ı dūzaķ-ı ģamdan yakīñi'yi **ķurtar**
şefā'at issi resül ile āl ĥaķķıyķün (Gazel 164, Mısra 13). [ķurtar,]
niķe **ķurtarsun** yakīñi bend-i ģamdan gerdenin
ķeşm cādü ģamze şehār ü kemend-endāz zülf (Gazel 88, Mısra 17). [ķurtarsun, -sun]

ķurtul-: (Bir tehlikeden, sıkıntılı bir durumdan) Sıyrılmak, uzaklaşmak, selamete çıkmak, halas olmak.

ķurtuldu vücūduñ yaramaz ģuşşalarından
mülk-i 'ademe gitdi yakīñi eyü vardı (Gazel 184, Mısra 9). [ķurtuldu, -dı]

ķurut-: Kuru duruma getirmek II boşaltmak, boş duruma getirmek; tüketmek, yok etmek.

ķurutdı ķanumı afyōñ-ı ģam zerd ü nizār oldum
ķanı ol lāle-ruĥşār-ıla mey-nüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 3). [ķurutdı, -dı]
ķanumuz ģam **ķurutdı** bāde ile
beñze ķan gelse ol deme irsek (Gazel 97, Mısra 7). [ķurutdı, -dı]

ķuşan-: Kuşanmak, giyinmek.

ķaçan kim fütasın **ķuşansa** ol mihr-i cihāñ-ārā
ĥicāb-ı ebre girer ģüyyiā nīm-i meh-i rüşen (Gazel 143, Mısra 7). [ķuşansa, -sa]

ķuşûr: Eksik, noksan.

kimse ol mû-miyānda bulamaz kılcā **ķuşûr**
Sāķ-ı meh-pāre ģüzel sā'id-i bāzû da ģüzel (Gazel 119, Mısra 9). [ķuşûr,]

ķutb-ı murād üzre dönmeyüp: Arzu ekseni doğrultusunda dönmek. II Dünyanın bir kişı etrafında dönmesi, her dileğın ģerķekleşmesi.

mütemmem eyle kim olur nihāyetü'l-āmāl
dirġ **ķutb-ı murād üzre dönmeyüp** bir kez (Kaside 1, Mısra 74). [ķutb-ı murād üzre dönmeyüp, -meyüp]

ķüy: Köy, semt, mahalle (Sevgilinin bulunduğu, yaşadığı ortam).

zāhid reh-i riyāda sülük-i fenāda biz
ķüy-ı murādı her kişı bir semtden bulur (Gazel 55, Mısra 10). [ķüy-ı, -ı]
olup **ķüy-ı** ĥarābātuñ gedāsı cām-ı cem nüş it
bu cā vü salţanat cemşiyd-i devrāñ olmadan yigdüñ (Gazel 58, Mısra 9). [ķüy-ı, -ı]
ķüy-ı dildārda olup rüsvā
şişe-i nāmı taşā çal didiler (Gazel 34, Mısra 9). [ķüy-ı, --ı].
var mıdur bencileyin devlete lāyık bendeñ
seg-i **ķüyüñla** kapuñ beklerin ey şeh her şeb (Gazel 13, Mısra 8). [ķüyüñla, -uñla]
sipāh-ı **ķüy-ı** felek-i'tibārı encüm-i çarġ
kemine çāker-i eyvāñ-ı ģudreti keyvāñ (Kaside 6, Mısra 29). [ķüy-ı, --ı]
gird-bād aldı ģubār-ı tenümi **ķüyüñdan**
bunca tül-ı emelüm oldı hebāen menşür (Gazel 40, Mısra 7). [ķüyüñdan,]
ķüyüña feryād u nālemden kebüter inemez
saña nālem niķe degsün şāh-ı ĥübānum 'alī (Gazel 196, Mısra 9). [ķüyüña, -uñ, -a]
bāmuñ üstinde kebüterler degül pervāz iden
devr ider āvāre-diller **ķüyüñi** cānum 'alī (Gazel 196, Mısra 4). [ķüyüñi, -uñ, -ı]

kūyında sāye şaldı o māh üstüme bugün
 irmez 'ultıvv-i rif atüme gökde āfitāb (Gazel 12, Mısra 7). [kūyında, -i, -n, -da]
 ol māhuñ ey yakīnī irem diyü **kūyına**
 yir yir revāk-ı 'arşa kemend atdı nāleler (Gazel 33, Mısra 9). [kūyına, -ına]
 var-ısa bencileyin 'aşıq-ı dīdāruñdur
kūyuñuñ her tarafını tolanur āb-ı revān (Gazel 139, Mısra 4). [kūyuñuñ, -, -uñ]
kūyuñ aşhāb-ı şafā-y-ıla n'ola kılsam tavāf
 kıble hākkı baña oldur ka'be-i 'ulyā 'alī (Gazel 195, Mısra 7). [kūyuñ, -uñ]
 ey yakīnī saña reşk eylese erbāb-ı bihişt
 cennet-i **kūyin** o hūruñ idinürseñ me'vā (Gazel 1, Mısra 10). [kūyin, -i, -n, -]
 harem-i **kūyı** ravza-i firdevs
 mūntehā kāmēti kıyāmetdür (Gazel 63, Mısra 5). [kūyı, -ı]
 var tevbe kıl yakīnī yūri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ı mış ancak günāhumuz (Gazel 71, Mısra 16). [kūyında, -i, -n, -da]
 derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey tabīb
 dilberuñ ırgırmege **kūyına** dermān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 8). [kūyına, -ına]
 haremüñ kıble-i ulū 'l-ıqbāl
 Baht **kūyuñda** bende-i muḳbil (Gazel 122, Mısra 12). [kūyuñda, -uñ, -]
 bihişti **kūyuñı** ben būstāna beñzetdüm
 nihāl-i ḳaddūñi serv-i revāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 1). [kūyuñı, -uñ, -ı]
 bālīn idindi hār-ı muḡaylān-ı **kūyuñı**
 hazz itmez oldu pister-i semmūrdan beden (Gazel 146, Mısra 3). [kūyuñı, -uñ, -ı]
 cāme-i sebz-ile **kūyuñda** hūrāmān olsañ
 hulle-i sebz-ile cennetdeki hūrāsın sen (Gazel 149, Mısra 7). [kūyuñda, -uñ, -]
kūyında ol begūñ gel ey dil niyāza başla
 çūñki ḥicāz' a irdūñ sa'y it namāza başla (Gazel 170, Mısra 1). [kūyında, -i, -n, -da]
kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
 üyürken o yāri gice efgānum uyardı (Gazel 184, Mısra 7). [kūyında, -i, -n, -da]
 tūbā ḳadūñ hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
 Uçmak dilerdi **kūyuña** olsa eger peri (Gazel 200, Mısra 2). [kūyuña, -u, -n, -a]
 āsitānında seg-i **kūyı** nişānın seyr kıl
 gülşen-i şādīde açılmış gül-i ḥandānı gör (Gazel 38, Mısra 9). [kūyı, -ı]
 gün toḡdı başa maṭla'ı **kūyında** ol mehūñ
 'arz eyledi 'izārını ref eyleyüp niḳāb (Gazel 11, Mısra 13). [kūyında, -i, -n, -da]
 āşūfte oldum rūyuña hem zūlf-i 'anber-būyuña
 dermān arayı **kūyuña** geldüm meded geldüm meded (Gazel 25, Mısra 4). [kūyuña, -uña]
 ideli cismi kebūter çeşm-i fettānum 'alī
kūyuña 'azm eyledi murḡ-ı dil ü cānum 'alī (Gazel 196, Mısra 2). [kūyuña, -uñ, -a]

kūy-ı dilber: Sevgilinin köyü, mahallesi.

turmayup lu'b-ıla 'uşşākı tavāf eylerler
 kūy-ı dilber be göñül ka'be-i 'ulyā ancak (Gazel 92, Mısra 8). [kūy-ı dilber,]

kūy-ı nigār: Sevgilinin köyü.

kūy-ı nigār şehr-i melāḥat ḥişārıdur
 cism-i mūnūrī olmış aña nūrdan beden (Gazel 146, Mısra 5). [kūy-ı nigār,]
 cenāb-ı ka'be' ye dil secde eylemez aślā
 meger ki kıble-i **kūy-ı nigāra** niyyet idem (Gazel 125, Mısra 4). [kūy-ı nigāra,]

kūy-ı yār: Sevgilinin bulunduğu yer.

nūcūm gibi yanam şubḥ olınca şevḳumdan
 ḥudā ger eyleye bīdār-ı **kūy-ı yār** beni (Gazel 199, Mısra 4). [kūy-ı yār,]
 yūri var **kūy-ı yāra** āh iderek
 göresin belki lūṭfını giderek (Gazel 97, Mısra 1). [kūy-ı yāra,]

kūyuñ içre: (senin) köyünde.

segân-ı **küyuñ içre** hõr olup şāhum hākīr olmak
‘ulüvv-i manşib-ıla reşk-i akrân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 13). [küyuñ içre,]

küffār: Kâfirler.

döstum gamzeyle kim ağıyaruña kılduñ nigāh
zü‘lfeķār‘ın şaldı **küffār** üstine gūyā ‘alī (Gazel 195, Mısra 6). [küffār,]

küfr: Sövüp sayma, fenâ, kaba söz söyleme.

baş koşup zülfüñle sīneñ öpmege şarķar müdām
Okıdır ‘uşşāķa cānā **küfri** ezber kākülün (Gazel 111, Mısra 4). [küfri,]
baş koşup zülfüñle sīneñ öpmege şarķar müdām
Okıdır ‘uşşāķa cānā **küfri** ezber kākülün (Kaside 4, Mısra 8). [küfri,]

küh: Dağ.

benüm gibi yā gül-ruhsāruña şūrīdedür lāle
gezer **küh-ıla** deştı hār u hārālar mekānidur (Gazel 46, Mısra 14). [küh-ıla, -ıla]

küh u deşt: Dağ ve çöl II tüm yeryüzü, dünya.

pür-lāle oldı kanlu yaşum birle **küh u deşt**
yād-ı ruhuñla bendeki taş oldı üstü bağ (Gazel 87, Mısra 5). [küh u deşt,]

kühken: Dağı delen, dağ kazan (Ferhat ve Şirîn hikayesindeki Ferhat).

kühken sergüzeştin añmakdan
ğaraz ahvālūmi hikāyetdür (Gazel 64, Mısra 13). [kühken,]

kühl: Sürme.

‘aceb mi **kuhl** iderse gerdümi hırşıyd-i ‘ālem-tāb
ğubār-ı āsītān-ı hāzret-i şāh-ı şehīdānam (Gazel 124, Mısra 9). [kuhl,]

kül id-: Yakmak. II Varını yoğunu tüketmek, mahvetmek, helak etmek.

kül iden cānı nār-ı fūrkatdür
def iden anı āb-ı vuşlatdur (Gazel 62, Mısra 1). [kül iden, -en]

külāh: Başa giyilen şapka.

mecnün-mişāl kişver-i gam tād-dāriyuz
jülīde-müydur başumuzda **külāhumuz** (Gazel 70, Mısra 8). [külāhumuz, -u, -muz]
ehl-i idrāke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse serde **külāh** (Gazel 183, Mısra 8). [külāh,]

külāh-ı cem: Cem’in külāhı / tacı.

külāh-ı cem saña ey sākīn-i sarāy-ı sürūr
yeter baña seg-i kūyī sifāli dervīş‘ün (Gazel 115, Mısra 3). [külāh-ı cem,]

külāle: Kıvrık saç.

mihre kemend atar ķameri münhasif kıılır
Ruhsār-ı aluñ üzre o miskīn **külāleler** (Gazel 33, Mısra 8). [külāleler, -ler]

külbe-i ahzān: Hüzünler kulübesi; aşğın hüzünlü, kederli gönü.

mekānum **külbe-i ahzān** olup çeşmüm ‘alīl oldı
belā ya ‘ķüb‘uyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen (Gazel 150, Mısra 7). [külbe-i ahzān,]

irmedüm vaşlına ol yūsuf-ı gül-pīrehenüñ
gerçi kim mu‘tekif-i **külbe-i ahzānam** ben (Gazel 144, Mısra 8). [külbe-i ahzānam, -am]

külhan: Hamam ocağı.

‘aceb zulm issidür hammām alur koynına ol māhı
yanarken āteş-i mihr-i ruḥuñla dā‘imā **külhan** (Gazel 143, Mısra 12). [külhan,]

külliyāt: Bir şeyin bütünü, hepsi.

benüm her beytümü iz‘ān idüp ikān ider-iseñ
bulursın anda hep ma‘nā-yı **külliyāt-ı** ḥākānī (Gazel 187, Mısra 12). [külliyāt-ı, -ı]

küllü sırrın cāveze‘l-isneyni şā‘: İki kişiden fazla kişinin bildiği sırlar yayılır.

lebleri rāz-ı dehānın kıldı fāş
küllü sırrın cāveze‘l-isneyni şā‘ (Gazel 85, Mısra 4). [küllü sırrın cāveze‘l-isneyni şā‘,]

künc-i belā: Bela köşesi.

künc-i belāda nāle şifā-sāz olur baña
bezm-i şafāda nağme-i kânūnı n‘eylerem (Gazel 126, Mısra 5). [künc-i belāda,]

künc-i gurbet: Gurbet köşesi, yalnızlık köşesi.

künc-i gurbetde yakīnī‘yi koma zār u zelīl
yār olup düşmene güş itme sözün gayrılaruñ (Gazel 114, Mısra 13). [künc-i gurbetde,]

künc-i hasret: Hasret köşesi.

gelmedüñ pister-i gāmda göre ben bīmarı
künc-i hasretde bu dil-ḥastayı zār eyleme gel (Gazel 118, Mısra 8). [künc-i hasretde,]

künc-i mey-hāne: Meyhane köşesi.

ey yakīnī yedi iklīmi ararsa zāhid
künc-i mey-hāne gibi güşe-i vahdet bulmaz (Gazel 66, Mısra 14). [künc-i mey-hāne,]

küngüre: Her şeyin tabaka tabaka yüksek yeri.

beyāz-ı ‘arız-ı āmāle zıll-i çetruñ ḥāl
firāz-ı **küngüre-i** tāk-ı kadrüñe nisbet (Kaside 1, Mısra 42). [küngüre-i,]

küp küp: Çok çok, çokça, pek fazla.

düşertüz **küp küp** ayağına meyüñ dest-i kazā
ğālībā ḥākümüzi ḥamr-ıla taḥmīr itmiş (Gazel 82, Mısra 3). [küp küp,]

küşāde: Açılmış, açık, ferah.

güller güler **küşāde** semen gönca nāzda
dil-keş çemen laṭīf havā rüzgār ḥüb (Gazel 15, Mısra 7). [küşāde,]

küste: Öldürülmüş, maktul.

gām **küştesiyem** üstüme feryād ider fiğān
kan ağlayup acırsa n‘ola zaḥm-ı ḥün-feşān (Gazel 140, Mısra 1). [küştesiyem, -sı, -y, -em]

L

lā ilāhe sivāh: Her şeye gücü yeten Allah'tan başka ilah yoktur.

hevesüm 'ilm ü gön'lüm ehl-i şalāh
dilüme vird **lā ilāhe sivāh** (Gazel 183, Mısra 4). [*lā ilāhe sivāh,*]

lā-büd: Gerekli, lâzım, zarûrî, terkedilmesi mümkün olmayan.

mürde-diller hây u hû kılsun saçun'çün sinede
tekyede **lā-büd** şeb-i kâdr olıcağ ihyâ gerek (Gazel 98, Mısra 4). [*lā-büd,*]

lâciverd: Koyu mavi renkte değerli bir taş, koyu mavi renk.

eşer-i âh-ı yakînî'yle mülebbes oldı
lâciverdî görünür şimdi bütün baħr u semâ (Gazel 4, Mısra 10). [*lâciverdî, -i*]

lâciverd-evreng: Koyu mâvi taht.

otağ-ı çarħa gelüp şâh-ı **lâciverd-evreng**
öñine çekdi şafağdan o demde perde-i al (Kaside 1, Mısra 11). [*lâciverd-evreng,*]

lâf u güzâf: Boş söz, lakırdı.

yakînî **lâf u güzâfı** ko eyle şâha du'â
niyâza kâldur elüñ süy-ı hâzret-i mennân (Kaside 3, Mısra 29). [*lâf u güzâfı,*]

laht laht ol-: Parça parça olmak II (yüreği) parça parça olmak. Çok üzölmek, harap olmak.

yâ hûnîn kâlbidür mecnûn-ı zâruñ **laht laht olmış**
derünında olan dağ-ı siyâh anuñ nişânıdır (Gazel 46, Mısra 11). [*laht laht olmış, -mış*]

la' l: Yakut gibi kırmızı renkli bir tür kıymetli taş II sevgilinin kırmızı (şarap gibi) dudağı.

dil gubârın silemez fikr-i haţuñ **la' lüñsüz**
hiç gubâr ola mı tiryâk-i mey-i nâba bedel (Gazel 118, Mısra 3). [*la' lüñsüz, -üñ, -süz*]
pençe-i mercâna ger yâkût-ı **la' lüñsüz** baķam
çeşm-i hûn-bâra olur her şâhı mîl-i âteşin (Gazel 155, Mısra 3). [*la' lüñsüz, -üñ, -süz*]
ya cemşiyd'üñ zamân-ı saltanatda rûzgâr-ıla
yanan ser-menzil-i 'işretde **la' lîn** şem'dânıdır (Gazel 46, Mısra 8). [*la' lîn, -iñ*]
ķanı câm-i mey-i **la' lüñle** bî-hûş olduğum demler
şarâb-ı şevķ-ıla sermest ü medhûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 1). [*la' lüñle, -üñ, -le*]
ķurş-ı dağum görüp vefâ ķılmaz
ķanı **la' lüñle** haķķ-ı nân u nemek (Gazel 97, Mısra 14). [*la' lüñle, -üñ, -le*]
gözümün kanlı yaşı yad olunmaz sildüğün demler
mey-i **la' lüñle** demler sürdüğüm devrânı añmazsın (Gazel 153, Mısra 4). [*la' lüñle, -üñ, -le*]
la' l ü dendânuñ-içün gevher-i nazmum işidüp
deldi elmâs-ı hâsed bağrını dürr-i 'aden'üñ (Gazel 113, Mısra 11). [*la' l,*]
la' li yanında söz açamazsın o gül-ruħuñ
ey ğonca sen gerekse gül açıl gerek tarıl (Gazel 120, Mısra 5). [*la' li, -+i*]
bir gubâr-ı miskdür haţı-ı lebün kim dest-i şun'
şan düşürmişdür aña bu **la' lden** engüşterin (Kaside 2, Mısra 10). [*la' lden, -den*]
meyl-i yâkût u zer itsün hvâce-i dünyâ-perest
ķan-ıla ben **la' l** idüp yaşum ruħum zerd isterin (Gazel 157, Mısra 4). [*la' l,*]
belâ-yı hecr-ile cân virdi yürken pister-i ğamda
zülâl-i **la' lini** emdüm hayât-ı cavidân buldum (Gazel 128, Mısra 4). [*la' lini, -i, -n, -ı*]
sâķî irişdi devr-i gül açıldı lâleler
bezm-i çemende şun bize **la' lîn** piyâleler (Gazel 33, Mısra 2). [*la' lîn, -in*]
cân virmek-ile **la' lüñle** dil degmesün artuķ
ey hvâce-i hûsn eksüğe ister degerinden (Gazel 148, Mısra 5). [*la' lüñle, -(ü)ñ, -e*]

yaķinī ħasta vü der-mānde sürdi ħapuña yüz
 bu derde var-ısa **la' lüñ** ider aña dermān (*Kaside 3, Mısra 26*). [*la' lüñ, -(ü)ñ*]
 az mıdur yoksa bahā-yı leb-i **la' lüñ** çok mı
 be hey āfet biricik söyleye ağzuñ yok mı (*Beyit 1, Mısra 1*). [*la' lüñ, -üñ*]
la' lüñ metā'ına dem-i naķd al gözyaşın
 itme bahāne söyle efendi bahā nedür (*Gazel 57, Mısra 5*). [*la' lüñ, -üñ*]
la' lüñ añılsa ħanumuz ħaynar
 bize 'ışķuñ senüñ cibilletdür (*Gazel 64, Mısra 9*). [*la' lüñ, -üñ*]
 yād-ı **la' lüñde** kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
 Şāh-ı mercān oldı ħün-ālūde müjgānum hemīn (*Gazel 155, Mısra 11*). [*la' lüñde, -(ü)ñ, -de*]
 cevāhir-i suĥanum görse medĥ-i **la' lüñde**
 iderdi dürlerin iśār üstüme 'ummān (*Kaside 6, Mısra 49*). [*la' lüñde, -(ü)ñ, -de*]
la' lüñ ħayāt-baĥş u müjeñ bā'ış-i ħayāt
 sübhāne ħālīķu ħalaķa 'l-mevte ve 'l-ĥayāt (*Gazel 18, Mısra 1*). [*la' lüñ, -(ü)ñ*]
 bulmışıdum 'ıśı-i cān-baĥş-ı **la' lüñden** ħayāt
 kılmadın bu ħāleb-i ħākī ile cān iĥtilāf (*Gazel 83, Mısra 5*). [*la' lüñden, -ü, -ñ, -den*]
 bezm-i ezelde **la' lüñ-ile** demler eyledük
 dünyāda eyledüñ bize ol 'ālemi ħarām (*Gazel 123, Mısra 7*). [*la' lüñ-ile, --üñ, -ile*]
 lāle şermende iken 'arız-ı gül-gūnuñdan
 ħonca ağzını açar **la' lüñ-ile** güftāra (*Gazel 174, Mısra 10*). [*la' lüñ-ile, --üñ, -ile*]
 ħoncalar seyr eylesem yāķūt-ı la' lüñden cüdā
 çeşm-i cāna her biri bir **la' lden** peykān olur (*Gazel 54, Mısra 6*). [*la' lden, -den*]
 lebüñde ħať nigīn-i **la' lde** şan ism-i a' zamdur
 anuñķün emrüne dil ey perī-peyker müsahĥardur (*Gazel 61, Mısra 13*). [*la' lde,]*

lāl ol-: Dilsiz olmak, konuşamaz olmak.

lāl olup ħayret-ile ħala hezārān şimşād
 meyl-i reftār ide ger ħadd-i nihāli ħasan' uñ (*Gazel 104, Mısra 11*). [*lāl olup,]*
 gül ruĥuñsuz bülbul-i tať -ı yaķinī **lāl olur**
 söylemez āyñesiz tūťi kelām-ı sükkerīn (*Gazel 155, Mısra 13*). [*lāl olur,]*

lāle: Zambakgillerden yaprakları uzun ve mızrağı andırır, çiçeğı ise kadehe benzer çok renkli bir çiçek.

sāķī irişdi devr-i gül açıldı **lāleler**
 bezm-i çemende şun bize la' līn piyāleler (*Gazel 33, Mısra 1*). [*lāleler, -ler*]
 degül bezm-i çemende **lāleler** seng-i ħavādişden
 şikest olmış cem' üñ cām-ı şarāb-ı ergāvānıdır (*Gazel 46, Mısra 3*). [*lāleler, -ler*]
 hengām **lāle** devr gül eyyām 'ıś ü nüş
 bülbul nedīm ü bezm çemen lālezār ħüb (*Gazel 15, Mısra 3*). [*lāle,]*
 şahrāda **lāle** şanma yaķinī sipāh-ı 'ışķ
 ħurdı fezā-yı 'āleme gül-gūn otağumuz (*Gazel 69, Mısra 13*). [*lāle,]*
 kimisi **lāle** didi 'arızuña kimisi gül
 ötesin bilmezsin ammā ħatı ra' nā ancak (*Gazel 92, Mısra 5*). [*lāle,]*
lāle şermende iken 'arız-ı gül-gūnuñdan
 ħonca ağzını açar la' lüñ-ile güftāra (*Gazel 174, Mısra 9*). [*lāle,]*
lāle dirdüm ruĥ-ı rengīnüne gül-fām olsa
 beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa (*Gazel 175, Mısra 1*). [*lāle,]*
 yā 'izāruñ tāze pervāzī güzel bir **lāledür**
 ħať degüldür devr iden ruĥsāruñı ey nāzenīn (*Kaside 2, Mısra 19*). [*lāledür, -dür*]
 benüm gibi yā gül-ruĥsāruña şürīdedür **lāle**
 gezer küh-ıla deşti ħār u ħārālar mekāmıdır (*Gazel 46, Mısra 13*). [*lāle,]*
 bir mehüñ gerdenine ħol dolayup hāle gibi
 cām-ı gül-gūnı yaķinī ele al **lāle** gibi (*Müseddes 3, Mısra 30*). [*lāle,]*
 gösterür çeşm ü 'izāruñ ħať-ı ser-sebzüñi ħüb
 nergis ü **lāle** imiş çeşm ü çerāğı çemenüñ (*Gazel 113, Mısra 8*). [*lāle,]*
 āsumānī şanasın **lāledür** ol mā'ī libās
 bedeni ħaťre-i şeb-nem-durur anda güyā (*Gazel 4, Mısra 5*). [*lāledür, -dür*]

yâ 'izâruñ tâze pervâzî güzel bir **lâledür**
olmuş etrafında anuñ 'anberîn pervâz zülf (Gazel 88, Mısra 5). [lâledür, -dür]
demdür yakînî mâh-ı muhârremde ağla kan
Ğarķ eyle **lâle-veş** dem-i 'âşûrdan beden (Gazel 146, Mısra 14). [lâle-veş, -veş]

lâle-had: Lale yanaklı.

kanlu gözümde 'aks-i ruķı **lâle-hadlerüñ**
berg-i gül-ile şânki tolu cām-ı bâdedür (Gazel 41, Mısra 5). [lâle-hadlerüñ, -ler, -ün]
pisterin berg-i gül itse vechi var ey **lâle-hadd**
oldı her yüzden ser-âmed dilber-i mümtâz zülf (Gazel 88, Mısra 11). [lâle-hadd,]
şanma 'aks-i serv cüy-ı bağda ey **lâle-hadd**
şuya düşdi servler kadd-i hırâmānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 9). [lâle-hadd,]

lâle-i kühsâr: Dağ lalesi, gelincik.

ferhâd gözin lâle-şifât eyledi pür-hün
şîrîn idicek **lâle-i kühsârı** temâşâ (Gazel 8, Mısra 12). [lâle-i kühsârı,]

lâle-'izâr: Lale yanaklı. II al yanaklı sevgili.

sâķî-i **lâle-'izâr-ıla** içüp cām-ı şarâb
itmezsin dîde-i ğam-dîdemi ğarķ-ı hün-âb (Gazel 10, Mısra 1). [lâle-'izâr-ıla, -ıla]

lâle-ruh: Lâle gibi al yanaklı.

ey benüm **lâle-ruķum** serv-i revānum muşlî
şaçı sünbül yüzi gül ğonca-dehānum muşlî (Gazel 197, Mısra 1). [lâle-ruķum, -um]
yüzüñ gördüm delürdüm baña hiç yüz virmedüñ ğitdün
beni bu vech-ile ey **lâle-ruķ** mecnûn idensin sen (Gazel 150, Mısra 4). [lâle-ruķ,]
nevâyî şanma kim destân-serâ-yı bağ-ı nazm idi
o gülzârüñ benem ey **lâle-ruķ** murġ-ı hûş-elhānı (Gazel 187, Mısra 18). [lâle-ruķ,]

lâle-ruhsâr: Lale yanaklı. II Sevgili.

niçe teşbîh olur serv-ile gül sen **lâle-ruhsâra**
ne gül nâz itmege kâdir ne servüñ var refîârı (Gazel 188, Mısra 7). [lâle-ruhsâra, -a]
saña ey ğonca-dehen bûlbûl-i şeydâyam ben
lâle-ruhsârüñ olaldan gül-i terden nâzûk (Gazel 99, Mısra 4). [lâle-ruhsârüñ, -uñ]
semene gösterür yüzi aġın
mihr-i rûyî o **lâle-ruhsârüñ** (Gazel 105, Mısra 4). [lâle-ruhsârüñ, -uñ]
ķurutdı kanımı afyôn-ı ğam zerd ü nizâr oldum
ķanı ol **lâle-ruhsâr-ıla** mey-nüş olduġum demler (Gazel 35, Mısra 4). [lâle-ruhsâr-ıla, -ıla]

lâle-şifât: Lale gibi.

ferhâd gözin **lâle-şifât** eyledi pür-hün
şîrîn idicek lâle-i kühsârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 11). [lâle-şifât,]

lâlezâr: 1. lale bahçesi 2. lale bahçesi.

hengâm lâle devr gül eyyâm 'îş ü nûş
bûlbûl nedim ü bezm çemen **lâlezâr** hûb (Gazel 15, Mısra 4). [lâlezâr,]
n'eylerem gülzârı begüm verd-i rûyuñdan cüdâ
sîne kanlu dâġlarla **lâlezârumdur** benüm (Gazel 135, Mısra 10). [lâlezârumdur, -um, -dur]

la'l-i cān-bahş: Can veren dudak.

la 'l-i cān-baḥṣuṇla iḥyā eyleyüp ben bendeñi
ey şanem āyın-i rūḥu 'llāh 'ı iḥyā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 9). [la 'l-i cān-baḥṣuṇla,]

la 'l-i leb: Dudağın lal gibi kızılığı; kırmızı dudak.

kıldı zībālīgmuñ zīverin efzūn üsküf
yaraşur giyse o **la 'l-i lebi** mey-gün üsküf (Gazel 90, Mısra 2). [la 'l-i lebi,]
dilde **la 'l-i leb-i** yār elde tolu cām-ı şafā
ey yakīnī baña beñzer kanı şāfi-meşreb (Gazel 13, Mısra 11). [la 'l-i leb-i,]
kaddüñ mişālī bulmadı şimşād imtiyāz
la 'l-i lebüñ nümunesi āb-ı zülāl yok (Gazel 94, Mısra 8). [la 'l-i lebüñ,]
şām-ı ğamda şeb-çerāğī neylerin ey **la 'l-leb**
her şerārī āhumuñ bir gevher-i raḥşān olur (Gazel 54, Mısra 3). [la 'l-leb,]
yakīnī eyleyelden yaşumı bir **la 'l-leb** deryā
dönüpdür her müjem kan-ıla yir yir şāḥ-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 13). [la 'l-leb,]
görüp ey sīm-beden **la 'l-leb** ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıkdı gözinden kānuñ (Gazel 103, Mısra 1). [la 'l-leb,]
yokdur şadefçe rağbetüm ey **la 'l-leb** velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem (Gazel 126, Mısra 9). [la 'l-leb,]

la 'l-i mercān: Mercan taşı. II Sevgilinin dudağı.

ol **la 'l-i mercān** ol cevher-i cān
ol dürr-i dendān ol 'ıkd-ı pervīn (Gazel 156, Mısra 5). [la 'l-i mercān,]

la 'l-i mey-gün: Şarap renkli dudak.

ol kadd-i mevzūn ol ḥadd-i gül-gün
ol **la 'l-i mey-gün** ol ṭavr u āyīn (Gazel 156, Mısra 10). [la 'l-i mey-gün,]

la 'l-i nāb: Saf dudak, kıpkırmızı dudak.

mürlardur geldiler mühr-i süleymān öpmege
la 'l-i nābuñ devr idüpdür şanma ḥatt-ı 'anberīn (Kaside 2, Mısra 14). [la 'l-i nābuñ,]

la 'l-i revān-baḥş: Can bağışlayan kırmızı dudak.

dil **la 'l-i revān-baḥşuṇla** cān virmeye şanma
çekmez güzelüm 'aşık olan cāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 11). [la 'l-i revān-baḥşuṇla, -na]

la 'l-i yār: Sevgilinin lal gibi kırmızı dudağı.

bak **la 'l-i yāra** mühr-i süleymān degül midür
menşür-ı ḥüсне kaşları 'unvān degül midür (Gazel 60, Mısra 1). [la 'l-i yāra,]

la 'l-in-kabā: Kırmızı kaftan, kırmızı elbise.

giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
alır āl-ile diller bir büt-i **la 'l-in-kabā** vardır (Gazel 51, Mısra 12). [la 'l-in-kabā,]

la 'l-in-kadeh: Kırmızı kadeh (gibi) lale.

devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı gül-fām
nüş idüp gül gibi **la 'l-in-kadeh** ol mest-i müdām (Müseddes 3, Mısra 18). [la 'l-in-kadeh,]

lā-mekān: Mekansızlık.

yakīnī-veş vaṭan tıtdum fezā-yı **lā-mekānide**
kõdum bu teng nāmı anda bir vāsi' mekān buldum (Gazel 128, Mısra 11). [lā-mekānide,]

lāmi': Parlayan, parıldayan.

perde-i haţţ-ı siyâh altında **lâmi' dîr** ruĥuñ
ka' be içre berķ urur şan nûr-ı ĥayrû' l-mürselîn (Kaside 2, Mısra 15). [lâmi' dîr,]

lâmi' ol-: Parlayan olmak, parlamak.

ruĥuñda **lâmi' olan** âfitâb-ı 'âlem için
cebînüñ üzre görinen hilâl ĥaķķıyçün (Gazel 164, Mısra 9). [lâmi' olan, -an]

laţif: Hoş, güzel; nazik, yumuşak.

dilber zarîf ü bezm güzel rûzgâr ĥûb
gûlşen **laţif** bâĥ dil-ârâ bahâr ĥûb (Gazel 15, Mısra 2). [laţif,]
mestâne çeşm ü ĥonca dehân u şeker zebân
ķâmet **laţif** ü zûlf mutarrâ 'izâr ĥûb (Gazel 15, Mısra 6). [laţif,]
gûller güler küşâde semen ĥonca nâzda
dil-keş çemen **laţif** havâ rûzgâr ĥûb (Gazel 15, Mısra 8). [laţif,]

lâ-ya' kıl ol-: Aklı başında olmamak ne yaptığını bilmemek, kendinden geçmek. || Sarhoş olmak.

bilmedi bir kimse esrâr-ı ĥamuñ keyfiyyetin
gerçi kim **lâ-ya' kıl olmuş** niçe biñ ĥayrânı var (Gazel 28, Mısra 10). [lâ-ya' kıl olmuş, -mış]
işiden yüzüñüñ esrârını **lâ-ya' kıl olur**
sen bu sözlerle yakîñ bizi ĥayrân itdün (Gazel 110, Mısra 11). [lâ-ya' kıl olur, -ur]
yiyeñ esrâr-ı ĥam-ı ĥasreti **lâ-ya' kıl olur**
nic' olur hecr-ile cânım aña ĥayrânam ben (Gazel 145, Mısra 3). [lâ-ya' kıl olur, -ur]

lâyık: 1. Uygun, yaraşır, münâsip 2. Nitelikleriyle bir şeye hak kazanacak seviyede olan, bir şeyi hak edecek nitelikte bulunan.

var mîdur bencileyin devlete **lâyık** bendeñ
seg-i küyuñla ĥapuñ beklerin ey şeh her şeb (Gazel 13, Mısra 7). [lâyık,]
lâyık mîdur ki vaşluñ-ıla şâd iken cihân
biz devletüñde pâdişehüm ehl-i mâtemüz (Gazel 73, Mısra 9). [lâyık,]
yakîñ'ye seg-i küyuñ sıfâlin görmedün **lâyık**
ķulından iltifâtın kesdi sulţânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 9). [lâyık,]
begüm bir müflise **lâyık** görürsün câme-i vaşluñ
felâket ĥânķâhı içre ben 'uryânı añmazsın (Gazel 153, Mısra 7). [lâyık,]
iltifât ister cenâbuñdan yakîñ müst-mend
ol gedâ **lâyık-durur** sulţânım iĥsân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 10). [lâyık-durur, -durur]

lâyık görme-: "Lâyık görmemek", yakıştırmamak, uygun görmemek.

ol perî-ruĥsâr teşrîf itmesün ĥam-ĥânemi
genc-i ĥüsn-i yâra **lâyık görmezem** vîrânemi (Gazel 198, Mısra 2). [lâyık görmezem,]

lâyık ol-: Lâyık, uygun, yaraşır olmak.

der-i pâşâya **lâyık ola** nişâr
ey yakîñ bu nazm-ı dîr-bâruñ (Gazel 106, Mısra 9). [lâyık ola,]

lâzım mı: Gerekli mi?.

bûs-ı lebüñi eyleme 'aşıklara teklîf
lâzım mı şarâb içmege mestâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 4). [lâzım mı,]

leb: Dudak.

az mîdur yoksa bahâ-yı **leb-i** la'lüñ çok mı
be hey âfet biricik söyleye ağzuñ yok mı (Beyit 1, Mısra 1). [leb-i,]

yiridür nuṭka gelürse **leb-i** şekker-şikenüñ
câme-i sebz-ile bir tûṭi-i güyâsın sen (Gazel 149, Mısra 9). [leb-i,]
kâmetüñ serv **lebüñ** gonca ruḥ-ı renginüñ
bâğ-ı hüsününde açılmış gül-i ḥandânuñdur (Gazel 50, Mısra 3). [lebüñ, -üñ]
gonca-i ḳalbin ehl-i 'ışkuñ açar
şekkerin **lebleriñle** güftâruñ (Gazel 105, Mısra 6). [lebleriñle, -leriñle]
lebüñ bir ḥastayı yad eylese cānâ bulur şıḥḥat
niçün ben mübtelâ-yı derd-i bî-dermânı añmazsın (Gazel 153, Mısra 5). [lebüñ, -üñ]
boyuñ tûbâ **lebüñ** kevser gözüñ nergis saçuñ şeb-bû
cemâlün gülşen-i firdevs ruḥsârüñ gül-i ḥod-rû (Gazel 167, Mısra 1). [lebüñ, -üñ]
'uşşâka karşı öpdî **lebüñ** âl-ile kadeḥ
meclisde dün kimüñ gözine ḳan görünmedi (Gazel 190, Mısra 13). [lebüñ, -üñ]
cân virenler yoluñda derdüñle
lebüñi cân içün bedel didiler (Gazel 34, Mısra 24). [lebüñi, -üñ, -i]
zür ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nâb
kıldı **leb-i** sâḳî anı mey-dâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 14). [leb-i, --i]
gezerken ḥasta-dil bî-çâre bir 'îsî-dehân buldum
leb-i cân-bâḥşın öpdüm mürde iken tâze cân buldum (Gazel 128, Mısra 2). [leb-i, --i]
baña der-mândelik kapuñda derbân olmadan yigdür
lebüñ yâdına ölmek vâsıl-ı cân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 2). [lebüñ, -üñ]
lebüñ bûs itdi sâğar şanma kim nûş itdügüm meydür
dil-i bîmâra ḳanlar yutdurur ey bî-vefâ meclis (Gazel 77, Mısra 5). [lebüñ, -üñ]
ey yakînî **lebi** vaşfin idemezsin o mehüñ
her sözüñ 'îsî-i cân-bâḥşdan ilhâm olsa (Gazel 175, Mısra 13). [lebi, -i]
lebleri râz-ı dehânın kıldı fâş
küllü sırrın câveze'l-işneyni şâ' (Gazel 85, Mısra 3). [lebleri, -leri]
lebünde ḥaṭ nigîn-i la'ide şan ism-i a'zamdur
anuñçün emrüne dil ey perî-peyker müsahḥardur (Gazel 61, Mısra 13). [lebünde, -üñ, -de]
derdüñle cân viren dirilür 'îsî-i **lebüñ**
cân virmek ey şanem saña âsân degül midür (Gazel 60, Mısra 3). [lebüñ, -üñ]
gayrıy **lebleriñ** ider iḥyâ
öldüren bendeñi bu gayretdür (Gazel 64, Mısra 7). [lebleriñ, -ler, -üñ]
dem-i cân-bâḥş-ıla ben mürdeyi eyler iḥyâ
şerḥ ider **lebleriñi** âyet-i yuḥyi'l-mevtâ (Gazel 1, Mısra 2). [lebleriñi, -ler, -üñ, -i]
gül gül olsa ruḥın öpsek **lebi** cāmın emsek
gele gül mevsimi 'îş-ı mey-i gül-fâm olsa (Gazel 175, Mısra 9). [lebi, -i]
zevk-ı ḥelvâdan elezdür bize bu ni'met-i ḥûb
ki miyâna gele bir **lebleri** pâlûde güzel (Gazel 119, Mısra 12). [lebleri, -ler, -i]
ḥaṭṭ-ı yakût-ı **lebüñdür** cāmı teşḥir eyleyen
bir nigîn-i la'ldür ki ism-i a'zam bundadur (Gazel 43, Mısra 5). [lebüñdür, -ü, -ñ, -dür]
emdürüp bu dil-i bîmâra **lebüñ** şerbetini
ey taḥibüm dîmedüñ ḥatırını ḥoş ideyin (Gazel 159, Mısra 9). [lebüñ, -üñ]
rengin ü nâzûk eyle edâñı yakînîyâ
Vaşf it **lebin** 'ubeydî gibi nûkte-dân olup (Gazel 16, Mısra 10). [lebin,]
zulmet-i hicrânda ḳaldum teşne iskender gibi
lebleriñ ser-çeşme-i cân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 10). [lebleriñ,]
hızr-ı ḥoş-demdür tutar destinde güyâ cām-ı cem
lebleriñ devrinde ey gül-çihre ḥaṭṭ-ı 'anberîn (Kaside 2, Mısra 40). [lebleriñ,]
müferriḥ olalı cāna **lebünde** dâne-i ḥâl
şarâba ḥabbe ḳadar ihtiyâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 5). [lebünde, -de]

leb ü dendân: Dudak ve diş.

ey yakînî **leb ü dendânımı** vaşf eyleyeli
nazm-ı pāküm görinür dürc-i güherden nâzûk (Gazel 99, Mısra 9). [leb ü dendânımı, -i, -mı]

lebi cân-perverd: Ruh besleyen, gönü açan, cana can katan sevgilinin dudağı.

yine verd-i ruḥına bir **lebi cān-perverdūn**
şad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil cān virdūn (*Gazel 109, Mısra 1*). [*lebi cān-perverdūn,]*

leb-i la 'l-i 'arak-rîz: Yakut gibi kırmızı dudağının yansıması.

leb-i la 'l-i 'arak-rîzūn görüp bezm-i maḥabbetde
ḥacāletden kızarmış şîşe-i mey şermsār olmuş (*Gazel 79, Mısra 7*). [*leb-i la 'l-i 'arak-rîzūn,]*

leb-i la 'l: Lal gibi kırmızı dudak.

leb-i la 'lūn leṭāfetde söz açsa rūḥ-perverdūr
hemānā ol büt-i 'îsî-nefes rūḥ-ı muşavverdūr (*Gazel 61, Mısra 1*). [*leb-i la 'lūn,]*
leb-i la 'lūnle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıkılса bir yaña ağıyardan olsa cüdā meclis (*Gazel 77, Mısra 9*). [*leb-i la 'lūnle,]*

lebi mül: Dudağı şarap.

bezm-i maḥşerde olursam o **lebi mül**den dūr
āh-ı dil-süzümüñ āhengi ola nağme-i şūr (*Gazel 40, Mısra 1*). [*lebi mül*den,]

leb-i şeker-bār: Şeker saçan dudak.

gonca-i kalbüm açılır cānā
Nuṭka gelse **leb-i şeker-bāruñ** (*Gazel 106, Mısra 2*). [*leb-i şeker-bāruñ, -un]*

leb-i şîrîn: Tatlı dudak.

leb-i şîrîn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider vaşfın
Yakīnī'nūñ anuñçün her sözü kand-ı mükerrerdūr (*Gazel 61, Mısra 11*). [*leb-i şîrîn-i,]*
leb-i şîrînüñ-ile tūtî-i ṭab'um söyler
hey hümā āyine-i rüyüñi karşı göster (*Gazel 30, Mısra 1*). [*leb-i şîrînüñ-ile, -ile]*

leb-i yākūt: Kırmızı yakuta benzeyen dudak.

leb-i yākūtuñ içre dendānuñ
dür-c-i la 'lîn içinde lülüdür (*Gazel 52, Mısra 3*). [*leb-i yākūtuñ,]*

leb-i yār: Sevgilinin dudağı.

'aceb mi itse **leb-i yāra** beñzemek kaçdın
dehān-ı goncayı zeyn itdi jāleden dendān (*Kaside 6, Mısra 43*). [*leb-i yāra,]*
mühr idüp 'aks-i **leb-i yārı** süleymān yine
her perî-peykeri efsün ile teşhîr itmiş (*Gazel 82, Mısra 5*). [*leb-i yārı,]*

lem 'a: Parıltı, parlamış.

lem 'a-i envār-ı ḥüsnüñ gör dil-i pür-şevkda
nūr-ı a 'zam bundadur 'arş-ı mu 'azzam bundadur (*Gazel 43, Mısra 3*). [*lem 'a-i,]*
mihir-i vücūda **lem 'adur** insān nite kim
gökde hilāl-i çarḥ şeref-iktisābdur (*Gazel 44, Mısra 11*). [*lem 'adur, -dur]*
ey yakīnī şu 'ā 'ı âteş-i āh
pertev-i **lem 'a-i** hidāyetdūr (*Gazel 64, Mısra 18*). [*lem 'a-i,]*
ḥüsnüñ artar zülfüñ ey meh 'anber-efşān eyleseñ
şem 'uñ artar **lem 'ası** tārın perîşān eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 2*). [*lem 'ası, -sı]*
lem 'a-i tîguñ ide pertev-i mihri zā 'il
reşk-i ḥurşiyd-i cihān-ṭab ola ey meh sipertüñ (*Gazel 114, Mısra 9*). [*lem 'a-i,]*
ey yakīnī gönül āyinesini şāf eyle
lem 'a-i mihir-i nigār-ıla aña vir şaykal (*Gazel 118, Mısra 18*). [*lem 'a-i,]*

lem 'a evle-: Aydınlatmak.

lem‘a eyler bedenün sâdede ey mâh-likā
rüz-ı rüşende olan mihr-i cihân-ârâsın (*Gazel 151, Mısra 11*). [*lem‘a eyler,]*

lem‘a-i envâr: Nurların parıltısı.

kamaşur **lem‘a-i envâruña** gözler bakamaz
Berķ urur nūr-ı ruḥuñ reşk-i yed-i beyzâsın (*Gazel 151, Mısra 7*). [*lem‘a-i envâruña,]*

lem‘a-i nūr-ı cemâl: Güzel yüzün nurunun parıltısı.

cemâlünde görinen **lem‘a-i nūr-ı** ḥudâ ḥaḳķı
kaşuñ ‘îd-i ḍuḥânuñ ğurre-i ğarrâsıdır yūsuf (*Gazel 89, Mısra 5*). [*lem‘a-i nūr-ı cemâlünde, -de]*

lerzân: Titreyen, titrek.

şabâ-yı âhum ider cism-i zerdümi **lerzân**
ten-i nizârımı berg-i ḥazâna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 9*). [*lerzân,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâye
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe ‘ar‘arı **lerzân** (*Gazel 138, Mısra 14*). [*lerzân,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâyeñ
hevâ-yı kâmetüñ itdükçe ‘ar‘arı **lerzân** (*Kaside 3, Mısra 22*). [*lerzân,]*
senüñ ey nūr-ı ḥudâ ḥasret-i dîdârından
teb tutup oldı teni âb-ı revânuñ **lerzân** (*Gazel 139, Mısra 8*). [*lerzân,]*

leşker: Asker.

serdâr-ı **leşker-i** ğam-ı ‘ışķ ol yakînî‘yâ
mansûr-veş çıkup ser-i dâr üzre ol be-nâm (*Gazel 123, Mısra 9*). [*leşker-i, --i]*
kâkülün ser-firâz-ı kişver-i nâz
kâmetüñdür ‘alem ḥaṭuñ **leşker** (*Gazel 29, Mısra 6*). [*leşker,]*
leşker-i derd ü belâdan yüzümi döndürme
‘arşa-i ğamda begüm server-i merdânam ben (*Gazel 144, Mısra 5*). [*leşker-i,]*
gel yetiş **leşker-i** şadîyle meded nuşret kıl
ceyş-i ğam aldı beden burcunı cânım fethî (*Gazel 194, Mısra 3*). [*leşker-i,]*
mecâlüm **leşkerin** tâtâr-ı zülfüñ târ-mâr eyler
ķarârım gitmege ol ğamze-i ḥün-ḥvâr olur bâ‘iş (*Gazel 22, Mısra 5*). [*leşkerin,]*

leşker-i şeb: Gece askeri. II Gece.

livâ-yı ḥusrev-i ḥâver ‘ayân olunca hemân
alây-ı **leşker-i şeb** oldı mün‘adım fi‘l-ḥâl (*Kaside 1, Mısra 14*). [*leşker-i şeb,]*

leṭâfet: Latiflik, güzellik, hoşluk.

ruḥuñçün her kelâmum gülbin-i bâğ-ı **leṭâfetdür**
ma‘ânî gülşeninde tâze bitmiş verd-i ḥandânam (*Gazel 124, Mısra 11*). [*leṭâfetdür, -dür]*
ķara çul giydürür-ise yiridür âh baña
giymiş ol baḥr-ı **leṭâfet** yine mâvî kemḥâ (*Gazel 4, Mısra 2*). [*leṭâfet,]*
leb-i la‘lün **leṭâfetde** söz açsa rûḥ-perverdür
hemânâ ol büt-i ‘îsî-nefes rûḥ-ı muşavverdür (*Gazel 61, Mısra 1*). [*leṭâfetde, -de]*
yakînî gülşen-i ‘ışķında ben bir bülbul-i zâram
Leṭâfet mışrınıñ tûṭî-i şekker-ḥâsıdır yūsuf (*Gazel 89, Mısra 10*). [*leṭâfet,]*
bugün sen kim **leṭâfet** baḥrına bir dürr-i yektâsın
düşer mi saña hîç bîġâne düşmek âşinâlardan (*Gazel 142, Mısra 3*). [*leṭâfet,]*
aķar şan cennet-i firdevs‘den bir cüy-ı şâfidür
degöldür ol **leṭâfet** gülşeninde sâ‘id ü bâzû (*Gazel 167, Mısra 14*). [*leṭâfet,]*

leṭâfet bâğı: Hoşluk, latiflik bahçesi.

leṭāfet bāḡımuñ serv-i semen-sīmāsıdır yūsuf
melāḥat gülşenıñ bülbul-i zībāsıdır yūsuf (*Gazel 89, Mısra 1*). [*leṭāfet bāḡımuñ, -nun*]
leṭāfet bāḡımuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruhsār reftārı (*Gazel 188, Mısra 3*). [*leṭāfet bāḡımuñ,*

levend: Asker, boylu poslu, yiğit.

zenāna vaz‘ iden oğlana bakmaz er gibi er
levend tarzı müşāhed gerek güzellerde (*Gazel 178, Mısra 6*). [*levend,*

levh: Sayfa.

ḥaṭṭuñı gördükçe ‘aqlum aldurursam vecḥi var
levh-i ḥaddüñde yazılmış inneḥü sıhrun mübîn (*Kaside 2, Mısra 42*). [*levh-i,*
nūr-i ruḥuñda şanma belürdi ḥaṭ-ı gubār
bir sım **levḥa** yazdı kazā süre-i duḡān (*Gazel 140, Mısra 6*). [*levḥa, -a*

levḥa: Bir yere asılmak üzere yazılmış veya yapılmış yazı veya resim.

hilāl mışkala-i zerle **levḥa-i** felege
şu resme itmiş-idi nakş ki irmez aña ḥayāl (*Kaside 1, Mısra 5*). [*levḥa-i, --i*

leylā: Leyla ile Mecnun hikayesinin kadın kahramanı.

irşād-ı pīr-ile degül-imiş cünün-ı kays
leylā ‘yı sevmeye yoḡ-imiş anda ihtiyār (*Gazel 26, Mısra 8*). [*leylā ‘yı, -y, -ı*
seyr idüp dil ḥānesin dimez ki **leylā** bundadır
geşt ider yabancıları mecnūn temāşā bundadır (*Gazel 42, Mısra 1*). [*leylā,*
semtden gel ‘azm-i şahrā kıılma ‘aqluñ var-ısa
ḥay mecnūn iste göñlüñden ki **leylā** bundadır (*Gazel 42, Mısra 8*). [*leylā,*
tururken ey saç **leylā** kapuñ olur mu bu kim
düşem yabancıları mecnūn gibi sefāhet idem (*Gazel 125, Mısra 9*). [*leylā,*

leylā saçuñ: Leyla saç. Gece renkli siyah saç.

şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi **leylā saçuñ**
ey perī bī-‘aql ola geldükçe mecnūn üstüme (*Gazel 181, Mısra 3*). [*leylā saçuñ,*

leylā-hırām: Leyla gibi nazlı nazlı salınan sevgili.

kāşki biñ cānum olsa tende ey **leylā-hırām**
zülfüñ-i-ıçuñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem (*Gazel 127, Mısra 5*). [*leylā-hırām,*

leyle-i mi‘rāc: Miraç gecesi.

şerḥ-i sübhānellezī esrā yazar ḥaṭṭ-ı ruḥuñ
leyle-i mi‘rāc ‘dur zülf-i siyehkārūñ hemīn (*Kaside 2, Mısra 36*). [*leyle-i mi‘rāc ‘dur, -dur*

leylī: Geceye ait, geceyle ilgili. || Siyah.

eşigüñ yaşdanuban ey saç **leylī** her şeb
şanma kim ‘aşıq-ı mecnūnuñı yabanda yatur (*Gazel 56, Mısra 5*). [*leylī,*

leylī saçuñ: Gece renkli, siyah saç. || Sevgilinin Leyla'nın saç gibi olan saç.

leylī saçuñ gamıyla benüm diñle ḥālümü
mecnūn ‘ı aña kışşası anuñ fesānedür (*Gazel 57, Mısra 3*). [*leylī saçuñ,*

lezzet: Tat, lezzet.

zehr-i ğam mu'tādiyın tiryāk-i vuşlať istemen
lezzet-i şādī gerekmez 'āşık-ı ğam-hvāra hīç (*Gazel 24, Mısra 12*). [*lezzet-i, -i*]

libās: Elbise, giysi.

libās-ı ka'bede olan siyāh şāl için
'izāruñ üzre hat-ı bī-mişāl hakkıyçün (*Gazel 164, Mısra 3*). [*libās-ı,]*
āsumānī şanasın lāledür ol mā'ī **libās**
bedeni katre-i şeb-nem-durur anda gūyā (*Gazel 4, Mısra 5*). [*libās,]*
gökde gūyā tolanur mihr-i ziyā-bağş-ı cihān
sīnesin mā'ī **libās** itdi o māhuñ ihfā (*Gazel 4, Mısra 8*). [*libās,]*
libāsı jende kıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī 'ışkına giy kara şalı dervīş'ūñ (*Gazel 115, Mısra 13*). [*libāsı, -ı*]
siyāh olursa **libāsı** n'ola o meh-rūnuñ
çerāğ dibi karañu olur meşeldür bu (*Gazel 168, Mısra 5*). [*libāsı, -ı*]
sen güli sürh **libāsuñ** haťi rūşen kıldı
kim olur perde-i bālā-yı ser-i āteş dūd (*Kaside 5, Mısra 19*). [*libāsuñ, -uñ*]

līk: "Lakin, fakat, ama, ancak" anlamlarında bir bağlaç.

zülfi 'ahd itdi vefā eyleyüp öldürmege **līk**
korkarın itmeye 'ömrüm benüm ol 'ahde vefā (*Gazel 2, Mısra 11*). [*līk,]*
zehr-i ğam def ine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoksa ğam def idemez bir şeyi **līk** bir mişkāl (*Gazel 117, Mısra 8*). [*līk,]*

likā: (Ay) yüzü.

lem'a eyler bedenüñ sādede ey **māh-likā**
rūz-ı rūşende olan mihr-i cihān-ārāsın (*Gazel 151, Mısra 11*). [*māh-likā,]*

limen: O kimse içindir ki.

tübā kadūñ ider beni āzāde guşşadan
tübā **limen** yūsā'iduhu'l-fevze ve'n-necāt (*Gazel 18, Mısra 4*). [*limen,]*

livā: Sancak, bayrak.

şu 'ā'-ı nīze-i ħurşiyd-i 'ālem-ārāyı
livā-yı ħusrev-i gītī-sitāna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 6*). [*livā-yı,]*

livā-yı husrev-i hāver: Doğu hükümdarının bayrağı (güneş bağlamında).

livā-yı husrev-i hāver 'ayān olınca hemān
alāy-ı leşker-i şeb oldı mün'adim fi'l-hāl (*Kaside 1, Mısra 13*). [*livā-yı husrev-i hāver,]*

livākat: Layık olma / yeterlilik / uygunluk.

bulımazlarsa eger feyz-i ħimāyetle şeref
kullaruñ pādīşehüm 'afva **livākat** bulmaz (*Gazel 66, Mısra 8*). [*livākat,]*

lu'b: I. Oyun. II. Hile.

çāh iderler yirüñi bir **lu'b-ıla** yūsuf-mişāl
'ākıl-ısañ kılma ihvān ile bir ān ihtilāt (*Gazel 83, Mısra 7*). [*lu'b-ıla, --ıla*]
turmayup **lu'b-ıla** 'uşşākı tavāf eylerler
küy-ı dilber be gönül ka'be-i 'ulyā ancaķ (*Gazel 92, Mısra 7*). [*lu'b-ıla, --ıla*]

lūlū: İnci.

leb-i yâkıtuñ içre dendānuñ
dürc-i la' lîn içinde **lülûdur** (Gazel 52, Mısra 4). [lülûdur, -dür]
deryâ-yı aḫzar itdi çemenzârı cüybâr
Aşḏâf aña semenler ü **lülûsı** jâleler (Gazel 33, Mısra 4). [lülûsı, -sı]

lülû-yı hōş-âb: Parlak inci.

dizilür rişte-i cāna niçe **lülû-yı hōş-âb**
dürc-i la' lînin açup söylese gevher-pāre (Gazel 174, Mısra 3). [lülû-yı hōş-âb,]

lülû-yı şehvâr: İri inci tanesi.

reşk-i elfâz-ı güher-bāruñdan ey sîmîn-beden
başına **lülû-yı şehvāruñ** şadef zindān olur (Gazel 54, Mısra 12). [lülû-yı şehvāruñ, -un]

lutf: Hoşluk, güzellik,.

nem irmese aña nîsân-ı **lutf** u cûduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān (Kaside 3, Mısra 19). [lutf,]
niçe demdür ki dîde kan aḡlar
Vaḡt-ı **lutf** u dem-i ḥimāyetdür (Gazel 63, Mısra 10). [lutf,]
kapuñda derd ü fâḡayla gönül bîmār u 'âcizdür
bu derde şerbet-i **lutfuñla** dermān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 16). [lutfuñla, -uñ, -la]
yûri var kûy-ı yāra āh iderek
göresin belki **lutfını** giderek (Gazel 97, Mısra 2). [lutfını, -ı, -n, -ı]
ḡafîf **lutfına** nisbet şehâ-yı ebr-i şîkāl
uyup zelâzile ger ḡıffet itmeseydi zemîn (Kaside 1, Mısra 27). [lutfına, -ı, -n, -a]
umarum pâdişehûm **lutfuña** ırgürürsin
bu yakînî niçe dem bâbuña derbānuñdur (Gazel 49, Mısra 11). [lutfuña, -(u)n, -a]
lutfuñ anuñ zuhûrına olsa n'ola zahîr
şāhum yakînî gibi bir ehl-i kemāl yok (Gazel 94, Mısra 9). [lutfuñ, -uñ]

lutf it-: İhsanda, iyilikte bulunmak.

beni **lutf it** şafâ mısrına sultān eyle sultānum
'adūnuñ başına dünyâyı zindān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 1). [lutf it,]

lutf u 'ināyet: Güzellik ve iyilik.

ben ne ḡâkem ki yüzüm sürem ayaḡuñ tozına
ger başarsañ yüzüme **lutf u 'ināyet** senden (Gazel 147, Mısra 4). [lutf u 'ināyet,]

lutf-ı cān-bahş: Can bağışlayan lütuf.

açılmadı ḡicāb-ı ḡamda ḡaldı ḡonca-i ḡalbüm
nesîm-i **lutf-ı cān-bahşuñla** ḡandān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 8). [lutf-ı cān-bahşuñla, -la]

M

ma'ānî: Anlamlar, manalar .

ruḡuñçün her kelāmum ḡülbin-i bâḡ-ı leṡâfetdür
ma'ānî ḡülşeninde tâze bitmiş verd-i ḡandānam (Gazel 124, Mısra 12). [ma'ānî,]
ma'ānî cāmî çekilmez mi cāmî geçdiyse
tehî degül şeref-i himmetünde bu meydān (Kaside 6, Mısra 21). [ma'ānî,]

ma'ārif: 1. marifetler, bilimler. 2. bilgi, kültür.

sipîhr-i nazmda encüm gibi maḡv oldı şā'irler
olaldan ben **ma'ārif** burcunuñ ḡurşıyd-i raḡşānı (Gazel 187, Mısra 14). [ma'ārif,]

serîr-i rif'ate geçdi oturdı yirine cânım
ma'arîf tahtına ol hüsrev-i ferruh-likâ geldi (Gazel 191, Mısra 8). [ma'arîf,]
sipih-r-i fâzîl u **ma'arîfde** gerçi mihr-i münîrüz
kapuñda ey meh-i hürşiyd-çihre hâk-i hâkîrüz (Gazel 75, Mısra 1). [ma'arîfde, --de]

ma'bûd: Kendisine ibadet olunan, tapınılan; Allah.

vech-i pâküñde olan âba teşebbüh kılmış
Yohsa bî-vech bût-i çîn'e dimezler **ma'bûd** (Kaside 5, Mısra 8). [ma'bûd,]

mâcerâ: Yaşanan olaylar dizisi, baştan geçen, vuku bulan hal ve olay.

şorar-ısañ dil-i şürîde **mâcerâsından**
vücûd fülkîni garķ itdi baħr-ı eşk-i revân (Kaside 3, Mısra 27). [mâcerâsından, -sın, -dan]

ma'den: Çok değerli şeyleri kapsayan kaynak.

ma'den-i elmâsî bir deryâ olur dil gûyiyâ
cevher-i tîguñ şu dem kim sîne de pinhân olur (Gazel 54, Mısra 9). [ma'den-i,]

ma'den ü kân: Maden ve kaynak.

şu'â'-ı pertev-i fâzîlînde zerre mihr-i münîr
kalîl himmeti yanında cûd-ı **ma'den ü kân** (Kaside 1, Mısra 26). [ma'den ü kân,]

mağrib: Güneşin gurup ettiğî yer, batı, garp ciheti.

mihr-i rüşendür yakînî nazmumun ma'naları
şî'rümün hañt-ı siyâhı **mağrib** olmışdur aña (Gazel 5, Mısra 18). [mağrib,]
var şalâhuñ eyleseñ **mağribde** ger icrâ-yı hâk
irş-ile nakl itdi bir pâşâ-yı şâlihden saña (Gazel 5, Mısra 9). [mağribde, -de]
istimâ' idüp o semte 'azmüñi ey meh-likâ
başın alup gitdi dün hürşiyd **mağribden** yaña (Gazel 5, Mısra 2). [mağribden, -den]
tal'atuñla eyledi hürşiyd **mağribden** tulû'
vechî var âhîr zamân oldı dir isem hüsrevâ (Gazel 5, Mısra 3). [mağribden, -den]
maşrık-ı envâr-ı elţâf-ı ilâhî ol müdâm
eyledükçe **mağribe** hürşiyd-i enver ilticâ (Gazel 5, Mısra 14). [mağribe, -e]
mağribi eyler ziyâret rûz u şeb mâh-ıla mihr
zûlf ü ruhsârûñ ümîdiyle ey ferruh-likâ (Gazel 5, Mısra 15). [mağribi, -i]
var-ısa **mağribe** ey şâh-ı dil-âver seferüñ
hem-rehüñ hıızr-ı hüda peyk-i zafer râh-berüñ (Gazel 114, Mısra 1). [mağribe, -e]

mağribî: Magribe mensup, Magrip Arapları.

mağribîler mâlik-i genc-i hibâyâ oldılar
kîmiyâdur cevher-i zâtuñ meger ey kaşı yâ (Gazel 5, Mısra 7). [mağribîler, -ler]
hâliş oldum pûte-i hecrüñde nâr-ı şevķ-ıla
mağribî dînârdur ruhsâr-ı zerdüm gûyiyâ (Gazel 5, Mısra 12). [mağribî,]

mağrûr ol-: 1. böbürlenmek, gururlanmak 2. aldanmak || tafrâ atmak, kibirlenmek.

serîr-i saltanatda tâca **mağrûr olma** sultânım
başına 'âkıbet çok tâc-dârûñ tâc dar olmuş (Gazel 80, Mısra 3). [mağrûr olma,]

mâh: Ay.

nâhun-ı pây-ı següñ dîde-i hûn-bârımda
mâh-ı nevdür ki şafâkdan ola nâgeh peydâ (Gazel 1, Mısra 6). [mâh-ı,]
âsumânî giyer ol burc-ı cemâlüñ **mâhı**
ğusl içün nîl'e girer yûsuf-ı mışrî gûyâ (Gazel 4, Mısra 3). [mâhı, -ı]

gökde gūyā tolanur mihr-i ziyā-baḥş-ı cihān
sīnesin mā'ī libās itdi o **māhuñ** iḥfā (Gazel 4, Mısra 8). [māhuñ, -uñ]
meydān-ı 'arş eblaḳ-ı iḳbālūme mekān
çābüḳ-süvār-ı himmetūme **māh-ı** nev rikāb (Gazel 12, Mısra 6). [māh-ı,]
ol **māhuñ** ey yakīnī irem diyü küyına
yir yir revāk-ı 'arşa kemend atdı nāleler (Gazel 33, Mısra 9). [māhuñ, -uñ]
mihr şanma felek ol **māha** ḳabūl ide diyü
'arz ider gün başına bir güzel altun üsküf (Gazel 90, Mısra 7). [māha, -a]
turup bir ān meclisde toḷular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā turmaduñ ey **māh** peymāna (Gazel 172, Mısra 10). [māh,]
cemşiyd-i çār-bāliş-i eyvān-ı kibriyā
hurşiyd-i şubḥ-sancaḳ u **māh-ı** zuḥal-mekān (Gazel 137, Mısra 10). [māh-ı, --ı]
cebīnūñi gören āyīnede olur giryān
ki hāle içre görüleydi **māh** olur bārān (Gazel 136, Mısra 2). [māh,]
'arz ider nakd-i encüm-i eşki
māh olmış gibi ḥarīdāruñ (Gazel 105, Mısra 12). [māh,]
yakīnī mihr yüzün gösterür o **māh** saña
senūñle āyineye baḳduḡı odur her ān (Gazel 136, Mısra 13). [māh,]
'aceb zulm issidür ḥammām alur ḳoynına ol **māhi**
yanarken āteş-i mihr-i ruḥuñla dā'imā küllḥan (Gazel 143, Mısra 11). [māhi, -ı]
o **māha** āteşüm olmaḡa şām-ı ḡamda 'ayān
derūn-ı sīnede 'ālī zebāne çekdi 'alev (Gazel 166, Mısra 9). [māha, -a]
gece olsun varayın ḥānesine dimiş o **māh**
ḳanı ṭālī' ki ṭulunsa güneş aḡşām olsa (Gazel 175, Mısra 7). [māh,]

maḥabbet: Sevgi.

biz mālīkān-ı kişver-i 'ışḳ u **maḥabbetüz**
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz (Gazel 74, Mısra 9). [maḥabbetüz, -üz]
mecnūndan **maḥabbetümi** eksük añlama
yanumda artuḳ añma anı ey perī-ḥişāl (Gazel 116, Mısra 9). [maḥabbetümi, -mi]

maḥabbet şem'i: Aşk, sevgi mumu.

cemāl-i şu'le-i yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şem'ini ey dil uyandur bir çerāḡ olsun (Gazel 162, Mısra 6). [maḥabbet şem'ini,]

maḥādīm: Oğullar, mahdumlar.

ḳadr-i 'ālīne degül ḡayrı **maḥādīm** sezā
şanma her şaḡşa maḡall ola maḳām-ı mahmūd (Kaside 5, Mısra 11). [maḥādīm,]

mahāl: Uygun, yerinde, tam, kusursuz.

maḡaldür itse mekān dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān (Kaside 6, Mısra 55). [maḡaldür, -dür]
dögdüm aḡyāruñı maḡalleñde
öldürseñ daḡı **maḡal** didiler (Gazel 34, Mısra 12). [maḡal,]
dil-i vīrānı ey şacı ejder
Vuşlatuñ gencine **maḡal** didiler (Gazel 34, Mısra 22). [maḡal,]
mār-ı zülfi niçe demdür ki ḥarāb itdi dili
genc-i vaşluñ daḡı görmez mi bu vīrāne **maḡal** (Gazel 118, Mısra 12). [maḡal,]
ḡam-ı ḳaddūñle ḡāke düşdi göñül
ol fütāde **maḡall-i** himmetdür (Gazel 64, Mısra 12). [maḡall-i,]
ḳadr-i 'ālīne degül ḡayrı maḡādīm sezā
şanma her şaḡşa **maḡall** ola maḳām-ı mahmūd (Kaside 5, Mısra 12). [maḡall,]

mahalle: Bir şehrin veya bir kasabanın bölündüğü parçalardan her biri. II Sevgilinin mahallesesi.

dögdüm ağyāruñı **maḥalleñde**
öldürtürseñ daḥı maḥal didiler (Gazel 34, Mısra 11). [maḥalleñde, -ñ, -de]

maḥfi: Gizlenilmiş, gizli, saklı.

kılca olduḡı miyānı bellüdür **maḥfi** degül
kimse amma irmedi sırr-ı dehān-ı yāra hīç (Gazel 24, Mısra 5). [maḥfi,]

māh-ı muḥarrem: Hz Hüseyin ve arkadaşlarının şehit edildiḡı ay.

demdür yakīnī **māh-ı muḥarremde** ağla kan
Ġarḳ eyle lāle-veş dem-i ‘āşūrdan beden (Gazel 146, Mısra 13). [māh-ı muḥarremde,]

māh-ı tābān: Parlak ay.

cebīnūñ pertevi şöhret virtürken **māh-ı tābāna**
ruhuñ yanında germ olmak düşer mi şem‘-i sūzāna (Gazel 172, Mısra 1). [māh-ı tābāna,]

māhiyyet: Bir şeyin aslı, nasıl olduḡu.

tālib-i sāḡar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
‘ārif-i mecmū‘a-i **māhiyyet-i** eşyā gerek (Gazel 98, Mısra 8). [māhiyyet-i,]

maḥmūd: "Övülmüş methedilmiş" anlamında.

mihr-i rüyūndaki bīnī mi eyā kaşı kemān
yā dü-şakḳ itdi meh-i bedri benān-ı **maḥmūd** (Kaside 5, Mısra 10). [maḥmūd,]

maḥrem-i sırr-ı ḥudā: Allah'ın sırrının gizliliḡi.

tarīḳ-ı ‘avn-ı ḥaḳ‘dan rehber-i rāh-ı ḥudā geldi
şeh-i mülk-i velāyet **maḥrem-i sırr-ı ḥudā** geldi (Gazel 191, Mısra 2). [maḥrem-i sırr-ı ḥudā,]

maḥrem-i vişāl: Vuslata (kavuşma) yakın.

maḥrūm ehl-i ‘ışḳ u ‘adū **maḥrem-i vişāl**
būlbūl esīr-i ḥār-ı cefā gül enīs-i zāḡ (Gazel 87, Mısra 7). [maḥrem-i vişāl,]

māh-ruḥsār: Ay yüzlü sevgili.

anuñ devrinde batdı yıldızı her **māh-ruḥsāruñ**
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 3). [māh-ruḥsāruñ,]

maḥrūm: Dilediḡini elde edememe, yoksun.

maḥrūm ehl-i ‘ışḳ u ‘adū maḥrem-i vişāl
būlbūl esīr-i ḥār-ı cefā gül enīs-i zāḡ (Gazel 87, Mısra 7). [maḥrūm,]

maḥrūm ol-: Bir şeyden nasibini alamamak, istediḡini elde edememek.

kaṭ‘ iderler başını ol zevḳdan **maḥrūm olup**
cām-ı la‘l-i yāra hırşın eylemezse az zūlf (Gazel 88, Mısra 9). [maḥrūm olup,]

maḥrūr: Teşne, harareti ziyade olan kimse.

yalman-ı tıḡı kesmedi ḳalbūñ şusuzluḡın
sīr-āb ider mi teşne-i **maḥrūrı** hīç serāb (Gazel 12, Mısra 10). [maḥrūrı, -ı]

maḥşer: Âhirette insanların dünyāda yaptıklarının hesābını vermek üzere dirilip toplanacaḡı yer.

kāmetünden nişānedür tūbā
kākülünden nümünedür **maḥşer** (Gazel 29, Mısra 4). [maḥşer,]
ser-fürü eyleme **maḥşerde** dilā tūbā'ya
sāye-güster ola ger kadd-i nihāli ḥasan'ın (Gazel 104, Mısra 5). [maḥşerde, -de]
ölürsem zūlf ü kaddüñçün eger ey serv-i ḥōş-bālā
tūram **maḥşerde** 'abbāsī 'ālemlerle mezārımdan (Gazel 141, Mısra 6). [maḥşerde, -de]

māh-tal'at: Yüzü ay gibi parlak, güzel olan.

mir'āt-ı ḥaddi var iken ol **māh-tal'atuñ**
ḥurşiyd-i çarḥ-ı cārīye yokdur nigāhumuz (Gazel 71, Mısra 5). [māh-tal'atuñ, -uñ]

maḥv it-: Mahvetmek. yok etmek. harab etmek.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātūvān kalsun
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle **maḥv it** kim (Gazel 161, Mısra 8). [maḥv it,]

maḥv ol-: Yok olmak, perişan olmak.

sipih-r-i nazmda encüm gibi **maḥv oldı** şā'irler
olaldan ben ma'ārif burcunuñ ḥurşiyd-i raḥşānı (Gazel 187, Mısra 13). [maḥv oldı,]
ayağı ḥāke batup **maḥv olur** gitdükçe
bir aḳarsu gibidür ḥayf ki 'ömr-i güzerān (Gazel 139, Mısra 5). [maḥv olur,]
maḥv olur gün yüzine karşı nücüm-ı eşküm
mih-r-i raḥşāna muḳābil olıma seyyāre (Gazel 174, Mısra 7). [maḥv olur,]

māh-veş: Ay gibi, - sevgili-.

çünkü ol **māh-veşüñ** eşigidür meşvāmuz
'āḳibet cennet-i firdevs olısa me'vāmuz (Gazel 68, Mısra 1). [māh-veşüñ, -üñ]

maḥzūn: Hüznü, kederli || Gönül.

ḥatṭ-ı sebzine müşābihdür o ḡonca-dehenüñ
kalb-i **maḥzūna** şafā virdügi budur çemenüñ (Gazel 112, Mısra 2). [maḥzūna, -a]
ḥatṭ-ı sebzine müşābihdür o ḡonca-dehenüñ
kalb-i **maḥzūna** şafā virdügi budur çemenüñ (Gazel 113, Mısra 4). [maḥzūna, -a]

maḥzūn ol-: Üzüntülü olmak.

cān ü dil **maḥzūn olup** āh itseler her dem n'ola
ey per' zūlfüñ ḡamı hem andadır hem bundadır (Gazel 43, Mısra 7). [maḥzūn olup,]

mā'ī: Su rengi, mavi.

āsumānī şanasın lāledür ol **mā'ī libās**
bedeni ḳatre-i şeb-nem-durur anda gūyā (Gazel 4, Mısra 5). [mā'ī,]
gökde gūyā tolanur mih-r-i ziyā-baḥş-ı cihān
şinesin **mā'ī libās** itdi o māhuñ iḥfā (Gazel 4, Mısra 8). [mā'ī,]

ma'il: Meyilli, istekli, hevesli.

bilür derd ehlinüñ ḥālını ben mecnūna **mā'ildür**
benüm çok sevdügüm ḥāl ehlidür ma'küle ḳā'ildür (Gazel 59, Mısra 1). [mā'ildür, -dür]
'ālemüñ 'işretine cem gibi **mā'il** degülin
almazın meclis-i şādide ele cām-ı şarāb (Gazel 10, Mısra 3). [mā'il,]
mizāc-ı āteş anuñ biz şu gibi **mā'il** añā
o mih-r-i 'ālem-ile imtizācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 3). [mā'il,]

makām: Durulan yer. II Mevki.

şuyı bol ra'nā havāsı var sürür-efzā **maḳām**
gel olalum ḥāne-i mey-ḥānede ehl-i nişest (Gazel 21, Mısra 5). [maḳām,]
bir iki gün bu fenā 'ālemi kılduñ çü **maḳām**
eyleme kendüñe 'İş-ı mey-i ḥamrāyı ḥarām (Müseddes 3, Mısra 15). [maḳām,]
hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ **maḳāmı** pest
bālā-nişin-i meclis-i gülşen gürābdur (Gazel 45, Mısra 3). [maḳāmı,]

maḳām-ı mahmūd: Mahşer günü Hz. Muhammedd'in diğer nebîlerle velîlere melce' olan şefaât-i Kübrâ makamı.

ḳadr-i 'ālîñe degül ğayrı maḥādīm sezā
şanma her şaḥşa maḥall ola **maḳām-ı mahmūd** (Kaside 5, Mısra 12). [maḳām-ı mahmūd,]

maḳdem: Ayak basma, gelme, geliş, teşrif etme.

dil-i bīmār u şeydā **maḳdeminden** buldı dermānı
marız-ı 'illet-i hicrān iken ḳalbe şifā geldi (Gazel 191, Mısra 5). [maḳdeminden, -in, -den]

ma'ḳüle ḳā'il: Akla uygun mantıklı şeyler söyleyen kimse.

bilür derd ehlinüñ ḥālını ben mecnūna mā'ildür
benüm çok sevdüğüm ḥāl ehlidür **ma'ḳüle ḳā'ildür** (Gazel 59, Mısra 2). [ma'ḳüle ḳā'ildür,]

māl ü mülk: Mal ve mülk.

ādemīye ma'rifet ḥōş tāt imiş
saltānatla **māl ü mülki** bāc imiş (Kıt'a 2, Mısra 2). [māl ü mülki,]

mālik: Sahip. Bir şeye sahip olan, bir şeyi olan.

mağribîler **mālik-i** genc-i ḥibāyā oldılar
kimiyādur cevher-i zātuñ meger ey ḳaşı yā (Gazel 5, Mısra 7). [mālik-i, -i]
ḥaḳīḳat gencine **mālik** bizüz bu mülk-i fāñide
bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 9). [mālik,]

mālik ol-: Sahip olmak.

cihānda **mālik olmaḳ** vaşlına bir yūsuf-ı ḥüsnüñ
'azīz-i 'ālem olup mışr'a sultān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 3). [mālik olmaḳ,]

mālikān: Sahibi, âşığı.

biz **mālikān-ı** ḳışver-i 'ışḳ u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz (Gazel 74, Mısra 9). [mālikān-ı,]

ma'lūm ol-: Bilinmek.

bildük suḥanuñdan dehenüñ var idüğini
ma'lūm olur ey gonca mü'essir eşerinden (Gazel 148, Mısra 4). [ma'lūm olur,]

māmelek: Bir kimsenin sâhip olduğu her şey, varı yoğu, mal varlığı.

dıḳḳatle didi bilüñe bir nazm-ı dūr-nişār
itdi yaḳīñi **māmelekin** yine der-miyān (Gazel 140, Mısra 14). [māmelekin, -in]

ma'mūr: Bayındır, imar edilmiş. II Mutlu, huzurlu olmuş.

seyl-i ḡam itdi yaḳīñi dil-i vīrānı ḥarāb
tañ mıdur olmasa ger ḥāne-i ḳalbüm **ma'mūr** (Gazel 40, Mısra 12). [ma'mūr,]

ma'mūr eyle-: İmar etmek.

göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ **eylesün ma'mūr**
belā bünyādını ḳalbümde vīrān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 3*). [*ma'mūr eylesün,]*

ma'nā: Anlam, kavram.

benüm her beytümü iz'ān idüp īkān ider-iseñ
bulursın anda hep **ma'nā-yı** külliyyāt-ı ḥākānī (*Gazel 187, Mısra 12*). [*ma'nā-yı, --yı]*
mihr-i rüşendür yakīnī nazmumuñ **ma'nāları**
şī'rümün ḥaṭṭ-ı siyāhī maḡrib olmışdur aña (*Gazel 5, Mısra 17*). [*ma'nāları, -lar, -ı]*

mānend: Benzer, eş II uygun, yakıştır.

ne ḥaddüñ gibi ra'nā bir gül-i bağ-ı bahā vardır
ne bālā ḳaddüñe **mānend** naḥl-i dil-güşā vardır (*Gazel 51, Mısra 2*). [*mānend,]*
baḥr-ı eşkümde yakīnī benüm āvāre başum
pür-hevādur heves-i 'ışk-ıla **mānend-i** kelāb (*Gazel 10, Mısra 12*). [*mānend-i,]*

ma'nī: Mana, anlam.

ey yakīnī ḥaṭṭ-ı ruḥsārından ol 'īsī-lebūñ
oldı zāhir **ma'nī-i** min 'indihī 'ilmu'l-yakīn (*Kaside 2, Mısra 44*). [*ma'nī-i, -i]*
ey yakīnī bu ḡazel **ma'nide** bir deryādur
oldı ḳa'rında anuñ şan dūr-i meknün üsküf (*Gazel 90, Mısra 11*). [*ma'nide, -de]*

manşib: Makam,rütbe, derece.Memurluk.

icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yakīnī bendeñe bir **manşib** iḥsān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 18*). [*manşib,]*
segān-ı kūyuñ içre ḥūr olup şāhum ḥaḳīr olmaḳ
'ulüvv-i **manşib-ıla** reşk-i aḳrān olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 14*). [*manşib-ıla, -ıla]*

manşib-ı 'ışk: Aşk makamı.

hecrüñde her dem ehl-i hevā āh u vādādur
bād-ı hevāsı **manşib-ı 'ışkuñ** ziyādedür (*Gazel 41, Mısra 2*). [*manşib-ı 'ışkuñ,]*

manşür-veş: "Ene'l-Hak" sözü sebebiyle idam edilen Hallac-ı Mansur gibi.

serdār-ı leşker-i ḡam-ı 'ışk ol yakīnī'yā
mansür-veş çıḳup ser-i dār üzre ol be-nām (*Gazel 123, Mısra 10*). [*mansür-veş,]*

manzūr: Görülen, beğenilerek nazar edilen, bakılan.

şāh maḥmūd'uñ ayāz olmuş-ıdı **manzūrı**
seyr-i mehtāb ḳıl ey serv olup cāme-kebūd (*Kaside 5, Mısra 21*). [*manzūrı, -ı]*

mār: Yılan. Divan şiirinde sevgilinin saçı ve aşğın ahları şekil yönünden yılanı benzer. Uzunluğu, kıvrımlı oluşu, siyahlığı, zehiri vs. özellikleri ile ele alınır.

mār-ı zülfiyle ḳaşı tığ tılısm olmuş aña
genc-i 'ışkı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur (*Gazel 56, Mısra 11*). [*mār-ı,]*
yakīnīñüñ 'aceb mi 'aḳl u fikri tār-mār olsa
işitdüm ol perīñüñ zülfinüñ her tārı **mār** olmuş (*Gazel 80, Mısra 10*). [*mār,]*

maraz-ı 'ışk: Aşk hastalığı ile.

maraz-ı 'ışk-ıla dirdüñ ki fiğān eylemeyem
şimdi dehri iniletdüñ nedür ey dil derdüñ (Gazel 109, Mısra 7). [maraz-ı 'ışk-ıla, -ıla]

ma'reke: Savaş alanı.

çābük-süvār-ı eblağ-ı eyyām-ı rūzgār
bālā-nişān-ı **ma'reke-i** āhirü'z-zamān (Gazel 137, Mısra 8). [ma'reke-i,]

mār-ı zülfi: Sevgilinin yılanı benzeyen saçı.

mār-ı zülfi niçe demdür ki hārāb itdi dili
genc-i vaşluñ dahı görmez mi bu vīrāne maḥal (Gazel 118, Mısra 11). [mār-ı zülfi,]
mār-ı zülfüñsüz ol āşüfte zebün olmışdur
n'ola tiryāk-i lebin şunsa dil-i bīmāra (Gazel 174, Mısra 11). [mār-ı zülfüñsüz, -süz]

ma'rifet: Bilgi. || Varlıkların hakikatini ve ilāhî sırları tefekkür, keşif ve ilham yoluyla kavrama, gerçeği bilme, irfan.

ma'rifetsüz ādemī muhtāc imiş
'ālem anuñ olsa karmı ac imiş (Kit'a 2, Mısra 3). [ma'rifetsüz, -süz]
ādemīye **ma'rifet** hōş tāt imiş
salṭanatla māl ü mülki bāc imiş (Kit'a 2, Mısra 1). [ma'rifet,]
her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengin terdür
gülşen-i **ma'rifete** murğ-ı hōş-elḥānam ben (Gazel 145, Mısra 14). [ma'rifete, -e]

mariz-ı 'illet-i hicrān: Ayrılıktan kaynaklanan hastalıklar, sıkıntılar.

dil-i bīmār u şeydā maḥdeminden buldı dermānı
mariz-ı 'illet-i hicrān iken kalbe şifā geldi (Gazel 191, Mısra 6). [mariz-ı 'illet-i hicrān,]

māsivā: 1. Bir şeyin dışında kalan ve ondan başka olan her şey. 2. (Māsivallah sözünden kısaltılarak) Allah'ın zâtı dışındaki bütün varlıklar.

dilden yakīnī jeng-i murādātı dūr kıl
çün **māsivā** ḥaḳīkate baksañ hicābdur (Gazel 44, Mısra 14). [māsivā,]

maşrık: Güneşin doğduğu yer, doğu.

maşrık-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol müdām
eyledükçe mağrībe ḥurşīyd-i enver ilticā (Gazel 5, Mısra 13). [maşrık-ı, --ı]

maṭla: Doğacak yer.

gün toğdı başa **maṭla'-ı** kūyında ol mehūñ
'arz eyledi 'izārını ref' eyleyüp niḳāb (Gazel 11, Mısra 13). [maṭla'-ı,]

maṭlūb: İstenen, talep edilen şey.

reftārı merğūb güftārı **maṭlūb**
ol zülfi āşüb ol ṭarz u āyīn (Gazel 156, Mısra 7). [maṭlūb,]

mavi: Yeşil ile menekşe rengi arasında bir renk, bulutsuz gökyüzünün rengi, mai.

kara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiş ol baḥr-ı leṭāfet yine **māvī** kemḥā (Gazel 4, Mısra 2). [māvī,]

mazanne: Bir şeyin vücudunun zannolunduğu yer, zan götüren.

müjeñ helāketüm ammā **mazannem** ol ebrū
bulınmaz egri ṭutulmayıcak begüm toğru (Gazel 168, Mısra 1). [mazannem, -m]

mazhar: Bir şeyin görünür duruma geldiği, görüldüğü, açığa çıktığı, zâhir olduğu yer veya kimse, tecellî yeri.

cemâlûn **mazharıdur** pertev-i mihri yakînî'nün
n'ola gün günden efzûn olsa hüsnuñ ey hilâl-ebur (Gazel 167, Mısra 15). [mazharıdur, -ı, -dur]

me'al: Anlam, mana.

pîr-i muğân naşîhatini tut mey al ele
vâ'ız sözünü fîkr ider olsañ **me'al** yok (Gazel 94, Mısra 6). [me'al,]

mecâl: 1. Güç, kuvvet, derman, tâkat.

ne âh ü zâra meded var ne 'arz-ı hâle **mecâl**
ne çâre egleyyin bilmezsin 'aceb n'ola hâl (Müseddes 2, Mısra 7). [mecâl,]
mecâlüm leşkerin tâtâr-ı zülfûñ târ-mâr eyler
kârârüm gitmege ol gâmze-i hûn-hvâr olur bâ'is (Gazel 22, Mısra 5). [mecâlüm, -üm]

mecâl yok: Gücü kalmamak, güçsüzleşmek.

düşdüm firâk pisterine zâr u bî-mecâl
bir derde uğradum ki hâlâşa **mecâl yok** (Gazel 94, Mısra 4). [mecâl yok,]

meclis: Bezm, meclis, eğlence yeri, zevk ve safa toplantısı.

belâ-yı gûşşa ile cân virür dil-hasta 'aşıklar
eger olmaz-ısa derd ehline dârü'ş-şifâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 14). [meclis,]
zür ehli geçindün diyü **meclisde** mey-i nâb
kıldı leb-i sâkî anı mey-dâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 13). [meclisde, -de]
'İş-ı bezm-i 'ışk ider bir pehlevân-ı 'âlemem
meclisümde cem sebû-keş dest-yârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 4). [meclisümde, -üm, -de]
'aceb mi reşk-i havz-ı kevşer olsa sâkıyâ **meclis**
tolu câm-ı muşaffâlarla oldı pür-şafâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 1). [meclis,]
lebün bûs itdi sâgar şanma kim nûş itdügüm meydür
dil-i bîmâra kanlar yutdurur ey bî-vefâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 6). [meclis,]
'izârûñ tâb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
n'ola bûlbüllerün âhından olsa pür-sadâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 8). [meclis,]
leb-i la'lünle tenhâ sözlerüm var câm-ı mey içse
Yıkılsa bir yaña ağyardan olsa cüdâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 10). [meclis,]
yıkılsam tañ mîdur serhōş olup câm-ı mey-i gâmdan
kim oldı bezm-i vaşluñ gibi cânâ bî-bakâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 12). [meclis,]
şu 'â'ı pertev-i hürşiyd-i 'âlem-tâbdan şanma
senün şevkuñla rûşendür bugün ey meh-likā **meclis** (Gazel 77, Mısra 16). [meclis,]
yakînî ka'be şandı bezmi vaşluñçün du'â itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruhuñla pür-şafâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 18). [meclis,]
iletün **meclise** efsûn-ıla dün ol perî-rûy
meger kim sende ey vâ'ız mücerreb bir du'â vardır (Gazel 51, Mısra 7). [meclise, -e]
turup bir ân **meclisde** tolular nûş idem dirdün
unutduñ gitdün anı tûrmañ ey mâh peymâna (Gazel 171, Mısra 11). [meclisde, -de]
turup bir ân **meclisde** tolular nûş idem dirdün
unutduñ gitdün ammâ tûrmañ ey mâh peymâna (Gazel 172, Mısra 9). [meclisde, -de]
'uşşâka karşı öpdü lebün âl-ile kadeh
meclisde dün kimün gözine kan görünmedi (Gazel 190, Mısra 14). [meclisde, -de]
nedür bu 'iş u bu 'işret nedür bu zevk u bu hâlet
kudumuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberâ **meclis** (Gazel 77, Mısra 4). [meclis,]
rûşen olmaz kaşr-ı şevk olmayıcağ câm-ı şarâb
nûr u fer bulmağa **meclis** sâgar-ı şahbâ gerek (Gazel 98, Mısra 10). [meclis,]

meclis-i gülşen: Gül bahçesinde kurulan meclis.

hār-ı cefāda bülbul-i zāruñ makāmı pest
bālā-nışın-i **meclis-i gülşen** gurābdur (Gazel 45, Mısra 4). [meclis-i gülşen,]

meclis-i şādī: Mutluluk meclisi.

‘ālemün ‘işretine cem gibi mā‘il degülin
almazın **meclis-i şādīde** ele cām-ı şarāb (Gazel 10, Mısra 4). [meclis-i şādīde, -de]

mecnûn: 1. Leyla ile Mecnun hikayesinin erkek kahramanı Kays. 2. Deli; divane. 3. Delice seven, tutkun.

zülfi leylī‘ne ‘arz-ı hāl iderin
‘ışk-ı **mecnûn** elümde şüretdür (Gazel 64, Mısra 16). [mecnûn,]
mecnûndan maḥabbetümi eksük añlama
yanumda artuḡ añma anı ey perī-ḥiṣāl (Gazel 116, Mısra 9). [mecnûndan, -dan]
yüzün gördüm delürdüm baña hiç yüz virmedün gitdün
beni bu vech-ile ey lāle-ruḡ **mecnûn** idensin sen (Gazel 150, Mısra 4). [mecnûn,]
leylī şaḡuñ ḡamıyla benüm diñle ḡālümü
mecnûn ‘ı añma kıṣṣası anuñ fesānedür (Gazel 57, Mısra 4). [mecnûn ‘ı, -ı]
bilür derd ehlinün ḡālını ben **mecnûna** mā‘ildür
benüm çok sevdüğüm ḡāl ehliür ma‘küle kâ‘ildür (Gazel 59, Mısra 1). [mecnûna, -a]
şöyle **mecnûn** itdi ben dīvāneyi leylā şaḡuñ
ey perī bī-‘aḡl ola geldükçe **mecnûn** üstüme (Gazel 181, Mısra 4). [mecnûn,]
seyr idüp dil ḡānesin dimez ki leylā bundadur
geşt ider yabanları **mecnûn** temāşā bundadur (Gazel 42, Mısra 2). [mecnûn,]
semtiden gel ‘azm-i şahrā kıılma ‘aḡluñ var-ısa
ḡāy **mecnûn** iste ḡöñlünden ki leylā bundadur (Gazel 42, Mısra 8). [mecnûn,]
deşt ü kühsārda bī-hüde gezermiş **mecnûn**
‘ışkuñ āyini nedür bilmemiş ol dīvāne (Gazel 173, Mısra 5). [mecnûn,]
ey yakīnī ḡam-ı ‘ışk ādemi **mecnûn** eyler
kays ‘ibret yeter a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 13). [mecnûn,]
o şacı leylī‘nün ‘ışkı ḡamında
be **mecnûn** daḡı üstād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 10). [mecnûn,]

mecnûn it-: Aklını başından almak || Mecnun gibi aşka düşmek.

şöyle **mecnûn itdi** ben dīvāneyi leylā şaḡuñ
ey perī bī-‘aḡl ola geldükçe mecnûn üstüme (Gazel 181, Mısra 3). [mecnûn itdi,]

mecnûn-ı ser-gerdān: Sersem, perişan Mecnûn.

görmedünse deşt-i ḡamda kays-ı zāruñ ḡayretin
vādī-i ḡasretde ben **mecnûn-ı ser-gerdānı** gör (Gazel 38, Mısra 8). [mecnûn-ı ser-gerdānı,]
varursın ḡāne-i a‘dālara ey gözleri āḡū
belā deştinde bir **mecnûn-ı ser-gerdānı** añmazsın (Gazel 153, Mısra 2). [mecnûn-ı ser-gerdānı,]

mecnûn-ı şeydā: Çılgın (bir) Mecnun.

kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfüñ-iḡuñ her birin **mecnûn-ı şeydā** eylesem (Gazel 127, Mısra 6). [mecnûn-ı şeydā,]

mecnûn-ı ‘uryān: Çıplak Mecnûn; dünyanın maddiyatından arınmış divane, Mecnûn.

ḡam-ı leylā-yı zülfüñle kabā vü tācı terk itdüm
Yakīnī gibi deşt-i ḡamda bir **mecnûn-ı ‘uryānam** (Gazel 124, Mısra 18). [mecnûn-ı ‘uryānam,]

mecnûn-ı zār: Ağlayıp inleyen Mecnûn, zavallı Mecnûn.

yā ḡunün ḡalbidür **mecnûn-ı zāruñ** laḡt laḡt olmuş
derünında olan daḡ-ı siyāḡ anuñ nişānidur (Gazel 46, Mısra 11). [mecnûn-ı zāruñ, -un]

mecnûn-misāl: Mecnun gibi.

mecnûn-miṣāl kişver-i ğam tâc-dâriyuz
jûlîde-müydur başumuzda külâhumuz (Gazel 70, Mısra 7). [mecnûn-miṣāl,]

mecrûh: (Gönül, kalp vb. için) Kırık, incinmiş, kırgın.

del tîġuñ-ıla baġrını **mecrûh** gönölümün
yüz döndürürse zecrûñi hep ben gedâya kıl (Gazel 121, Mısra 9). [mecrûh,]
alduñsa tîrûñi n'ola **mecrûh** sîneden
peykânlaruñ yürekdedür ey kaşî yâ hele (Gazel 179, Mısra 3). [mecrûh,]

medâr: Dayanak, dönülecek yer.

ġıyâş-ı devlet-i dünyâ muġṣ-i millet ü mülk
medâr-ı dâ'ire-i dîn ü merkez-i îmân (Kaside 6, Mısra 10). [medâr-ı, -ı]

meded: Yardım dilemek. İmdat.

karâra yok **mededüm** şabr ise hayâl-i muḥâl
o serv ise olmaz bâd-ı âh-ıla seyyâl (Müseddes 2, Mısra 9). [mededüm, -üm]
ney gibi nâle vü âh it didi ol şâh baña
nâle ye yok **mededüm** neyleyeyin âh baña (Gazel 7, Mısra 2). [mededüm, -üm]
meded yok ol şehe dil hâlini hikâyet idem
meded **meded** nic'edem n'eyleyem ne hâlet idem (Gazel 125, Mısra 2). [meded,]
meded yok ol şehe dil hâlini hikâyet idem
meded **meded** nic'edem n'eyleyem ne hâlet idem (Gazel 125, Mısra 2). [meded,]
baħr-ı firâka fülk-i dil şaldum **meded** şaldum **meded**
düşdüm belâ girdâbına şaldum **meded** şaldum **meded** (Gazel 25, Mısra 2). [meded,]
gitdi mihriñle karârüm **meded** ey iki gözüm
zerre-veş hâk-i mezelletde yetiş oldum hôr (Gazel 40, Mısra 9). [meded,]
ne ğama çâre var ne derde **meded**
'ışk bilmen ne gûne zahmetdür (Gazel 62, Mısra 9). [meded,]
meded öldürdi bizi ğamze-i ğammâzlaruñ
Yok mı pâyânı begüm şîvelerüñ nâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 1). [meded,]
gel yetiş leşker-i şâdiyle **meded** nusret kıl
ceyş-i ğam aldı beden burcunı cânım fethî (Gazel 194, Mısra 3). [meded,]
baħr-ı firâka fülk-i dil şaldum **meded** şaldum **meded**
düşdüm belâ girdâbına şaldum **meded** şaldum **meded** (Gazel 25, Mısra 2). [meded,]
âşüfte oldum rûyuña hem zülf-i 'anber-bûyuña
dermân arayı kûyuña geldüm **meded** geldüm **meded** (Gazel 25, Mısra 4). [meded,]
âşüfte oldum rûyuña hem zülf-i 'anber-bûyuña
dermân arayı kûyuña geldüm **meded** geldüm **meded** (Gazel 25, Mısra 4). [meded,]
deryâ-yı 'ışkuñ zahmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visâlün kıymetin bildüm **meded** bildüm **meded** (Gazel 25, Mısra 6). [meded,]
deryâ-yı 'ışkuñ zahmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i visâlün kıymetin bildüm **meded** bildüm **meded** (Gazel 25, Mısra 6). [meded,]
düşdi dile dünyâ ğamı kan tıtdı çeşm-i pür-nemi
tîġ-ı ğam-ıla sînemi deldüm **meded** deldüm **meded** (Gazel 25, Mısra 8). [meded,]
düşdi dile dünyâ ğamı kan tıtdı çeşm-i pür-nemi
tîġ-ı ğam-ıla sînemi deldüm **meded** deldüm **meded** (Gazel 25, Mısra 8). [meded,]
bak hâtır-ı pür-gerdüme rahım eyle rûy-ı zerdüme
bir çâre eyle derdüme şoldum **meded** şoldum **meded** (Gazel 25, Mısra 10). [meded,]
bak hâtır-ı pür-gerdüme rahım eyle rûy-ı zerdüme
bir çâre eyle derdüme şoldum **meded** şoldum **meded** (Gazel 25, Mısra 10). [meded,]
gör ehl-i 'ışkuñ pîşesin bil gönölümün endişesin
taşlara nâmun şîşesin çaldum **meded** çaldum **meded** (Gazel 25, Mısra 12). [meded,]
gör ehl-i 'ışkuñ pîşesin bil gönölümün endişesin
taşlara nâmun şîşesin çaldum **meded** çaldum **meded** (Gazel 25, Mısra 12). [meded,]
hurmetle tut şurâhî şikest olmasun **meded**
ansuz gönülde sâķî dürtüst olmaz inkisâr (Gazel 26, Mısra 11). [meded,]

meded şal-: Medet ummak.

baħr-ı firāka fülk-i dil şaldum **meded şaldum** meded
düşdüm belā girdābına şaldum meded şaldum meded (Gazel 25, Mısra 1). [meded şaldum, -du, -m]
baħr-ı firāka fülk-i dil şaldum **meded şaldum** meded
düşdüm belā girdābına şaldum meded şaldum meded (Gazel 25, Mısra 1). [meded şaldum, -du, -m]

meded sende: Yardım, meded sendendir. Sen yardıma koş.

yok mı ey zālīm ü bī-dād **meded sende** amān
ka‘be-i cānı yeter zūlm-ile vīrān itdūn (Gazel 110, Mısra 7). [meded sende,]

meded yok: Fayda yok, yardım yok.

meded yok ol şehe dil hālını hikāyet idem
meded meded nic‘edem n‘eyleyem ne hālet idem (Gazel 125, Mısra 1). [meded yok,]

medh: : Bir kimse veya bir şeyin iyiliklerini, üstün niteliklerini söyleyerek değerini yüceltme, övme, övgü, senâ.

medh-i pāşayı yakīnī idelüm vird-i zebān
Muttaşıl vaşf-ı muħammed‘dür işi ħassān‘uñ (Gazel 103, Mısra 9). [medh-i, --i]
vird-i zebān-ı bülbul-i ħoş-gūy **medh-i** gül
zıkr-i yakīnī vaşf-ı cenāb-ı ħudāygān (Gazel 137, Mısra 13). [medh-i, --i]
ümīd-i rif‘at-ile niçe vaşfuñ eyleyem
ki **medh-i** aħmed-ile buldı çok şeref ħassān (Kaside 6, Mısra 48). [medh-i, --i]
cevāhir-i suħanum görse **medh-i** la‘lünde
iderdi dūrlerin iṣār üstüme ‘ummān (Kaside 6, Mısra 49). [medh-i, --i]
şad-hezār āh ideyin gül yüzünüñ **medhinde**
gülşenüñ bülbul-i gūyasını ħāmūş ideyin (Gazel 159, Mısra 7). [medhinde, -iñ, -de]

medhūs: Dehşete uğramış, şaşırmış; korkmuş.

kanı cām-ı mey-i la‘lünde bī-hūş olduğum demler
şarāb-ı şevk-ıla sermest ü **medhūs** olduğum demler (Gazel 35, Mısra 2). [medhūs,]
gehī bezm-i elest içre belā cāmın çeken mestem
gehī esrār-ı ‘ışku‘llāh-ıla **medhūs** u ħayrānam (Gazel 124, Mısra 4). [medhūs,]

medhūs id-: Dehşete uğratmak, şaşırtmak, hayran etmek II aklını başından almak, kendinden geçirtmek.

ey yakīnī niçe bir zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-ya ‘kıl idüp göñlümi **medhūs ideyin** (Gazel 159, Mısra 16). [medhūs ideyin, -eyin]

mefrūs: Döşenmiş, döşeli.Ferşolunmuş.

rüzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şürin
yüzümi toprağa deryā gibi **mefrūs** ideyin (Gazel 159, Mısra 4). [mefrūs,]

mefrūs ol-: Yayılmış, döşenmiş olmak.

sirişt olmamış-ıdı dest-i ħaḳ‘la kaleb-i ādem
Yakīnī ħāke deryā gibi **mefrūs olduğum** demler (Gazel 35, Mısra 14). [mefrūs olduğum, -du, -gum]

mefṭūh kıl-: Ele geçirmek.

feth-i bāb eylese fettāh eşigi ka‘be‘sini
kılsa meṭṭūh ħabīb-i dil ü cānum fethī (Gazel 194, Mısra 2). [mefṭūh kılsa, -sa]

meger: "Aslında, işin aslı" anlamlarında bağlaç.

iletduñ meclise efsün-ıla dün ol perî-rüyı
meger kim sende ey vâ'ız mücerreb bir du'â vardır (Gazel 51, Mısra 8). [meger,]
 vardır **meger** başumda sa'âdet nişânesi
 tîr-i cefâña dâğ-ı derûnum nişânedür (Gazel 57, Mısra 7). [meger,]
 gelmeyüp yola döker kan o harâmî gamzeñ
 mezhebinde **meger** olmuş dem-i 'uşşâk helâl (Gazel 117, Mısra 12). [meger,]
 hakikat üzre cihân içre bir müşâhib yok
 meger ki sôfi gibi halvet içre şohbet idem (Gazel 125, Mısra 8). [meger,]
 yakînî zerre gibi olmamağa ser-geşte
 fûrûğ-ı mîhr-i ruḥından **meger** ferâgat idem (Gazel 125, Mısra 12). [meger,]
 şemîmünden meşâm-ı cân-ı 'âlem müşg-sâ oldı
 meger ey ḥâl-i dilber nâfe-i misk-i ḥoten 'sin sen (Gazel 150, Mısra 12). [meger,]
 mağribiler mâlik-i genc-i ḥibâyâ oldılar
 kimiyâdur cevher-i zâtuñ **meger** ey kaşı yâ (Gazel 5, Mısra 8). [meger,]
 müşevveş eyledi zûlf-i nigârî gülşende
 şabâ tokındı **meger** sünbül-i perîşânıñ (Gazel 102, Mısra 10). [meger,]
 tûp-ı cevri ile döger hiç aman ârâm virmez
 âhenin kılma **meger** varsa yakînî bedenüñ (Gazel 113, Mısra 14). [meger,]
 cenâb-ı ka'be'ye dil secde eylemez aşlâ
 meger ki kıble-i kûy-ı nigâra niyyet idem (Gazel 125, Mısra 4). [meger,]

meh: Ay.

her **mehi** gördükde nakd-i eşküñi harc eyleyüp
 müşterî olma metâ'-ı vaşla kim hicrânı var (Gazel 28, Mısra 5). [mehi, -i]
 güneş kapuñda ey **meh** ḥâke düşmiş bî-karâr olmuş
 görüp mîhr-i cemâlüñ zerre gibi bî-karâr olmuş (Gazel 80, Mısra 1). [meh,]
 görindi sāğar-ı mey içre ey **meh** 'aks-i engüştüñ
 Şafağdan oldı gûyâ kim hilâl-i âsumân tâli' (Gazel 86, Mısra 9). [meh,]
 ḥüsnüñ artar zûlfüñ ey **meh** 'anber-efşân eyleseñ
 şem'üñ artar lem'ası târın perîşân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 1). [meh,]
 'âleme mîhrüm od şalar ammâ
 tâli'ümnden o **meh** degül âgâh (Gazel 183, Mısra 12). [meh,]
 bir **mehüñ** gerdenine kol dolayup hâle gibi
 cām-ı gül-günı yakînî ele al lâle gibi (Müseddes 3, Mısra 29). [mehüñ, -üñ]
 anı mehtâb eylemiş germiyyet-i mîhr-i ruḥuñ
 perr ü bâlin yaymış ey **meh** nitekim şehbâz zûlf (Gazel 88, Mısra 16). [meh,]
 o **meh** geldükçe ḥâlüm görmege şeydâlıgum artar
 olur âşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe divâne (Gazel 171, Mısra 9). [meh,]
 ebri şimden gerü âhum n'ola berbâd itse
 târ-mâr itdi saçın yüz tutup ol **meh** nâza (Gazel 176, Mısra 4). [meh,]
 ḥâl şanma o **mehüñ** âyine-i rüyında
 şüret-i merdümek-i dîde-i giryânuñdur (Gazel 49, Mısra 3). [mehüñ, -üñ]
 ey yakînî lebi vaşfin idemezsin o **mehüñ**
 her sözüñ 'îsî-i cân-baḥşdan ilhâm olsa (Gazel 175, Mısra 13). [mehüñ, -üñ]
 ḥâk-i pâyuñdan ider kuḥl-ı cilâ ümmîdin
 sürmeden ḥâke **mehüñ** oldı ruḥı gerd-âlûd (Kaside 5, Mısra 4). [mehüñ, -üñ]
 ey yakînî saña şeydâlık görindi var-ısa
 ol **mehüñ** mir'ât-ı ruḥsârın temâşâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 12). [mehüñ, -üñ]
 na'lçesi o **mehüñ** eşiginde nakş olmuş
 görüp felekte hilâlî oraya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 7). [mehüñ, -üñ]
 lem'a-i tîguñ ide pertev-i mîhri zâ'il
 reşk-i ḥurşiyd-i cihân-tâb ola ey **meh** siperüñ (Gazel 114, Mısra 10). [meh,]

meh gibi: Ay gibi II Parlak, aydınlık.

meh gibi şehri gezme ey âfet
 bu meşeldür ki şöhret âfetdür (Gazel 63, Mısra 11). [meh gibi,]

gezer **meh gibi** hercāyī olup her gice şehre içre
kılur her cāyī rüşen mihr-i raḥşānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 5). [meh gibi,]

meh rüy: Sevgilinin ay gibi parlak, güzel yüzü.

tulū ' itdi giribānuñdan ey **meh rüy-i** raḥşānuñ
şeref burcundan oldı güyiyā mihr-i cihān tālī ' (Gazel 86, Mısra 7). [meh rüy-i, -ı]

meh ü sāl: Ay ve yıl.

raḥş urup şevkı ile zerre-i ser-geşte mişāl
pertev-i vaşlını cüyān olur-ısañ **meh ü sāl** (Müseddes 1, Mısra 16). [meh ü sāl,]

meh-cebīn: Alnı ay gibi parlak olan güzel (sevgili).

mihre hā ' il ebrdür rüyūñda ḥatt ey **meh-cebīn**
sāye şalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn (Kaside 2, Mısra 1). [meh-cebīn,]

meh-çihre: Ay yüzü.

alsa beyāz otağa o **meh-çihre** başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-mesīr (Gazel 37, Mısra 3). [meh-çihre,]

mehcūr: 1. Uzaklaşmış, uzakta kalmış, ayrı düşmüş. 2. Bırakılmış, unutulmuş, terkedilmiş, metruk.

ğarīb ü bī-kes ü **mehcūr-iken** gurbet diyārında
kaḍīmī ' ālem-i ervāḥdan bir āşinā geldi (Gazel 191, Mısra 3). [mehcūr-iken, -iken]

mehcūr it-: Uzaklaştırmak.

bu yakīnī gibi ' ömrüm beni **mehcūr itme**
geçmesün hecr-ile ' ömr-i güzerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 17). [mehcūr itme,]

mehd: Beşik.

irişdi rūḥına feyż-i nesīm-i ' isī-dem
ki **mehd-i** sebzede açdı tufeyl-i ḡonca dehān (Gazel 138, Mısra 16). [mehd-i,]
irişdi ravzaya feyż-i nesīm-i ' isī-dem
ki **mehd-i** sebzede açdı tufeyl-i ḡonca dehān (Kaside 6, Mısra 14). [mehd-i,]

meh-i bedri: Ayın on dördüncü gecesindeki şekli, aydınlık ve parlak tam bir daire şeklindeki görünüşü, dolunay.

mihr-i rüyūñdaki bīnī mi eyā kaşı kemān
yā dü-şakḳ itdi **meh-i bedri** benān-ı maḥmūd (Kaside 5, Mısra 10). [meh-i bedri,]

meh-i ḡarrā: Aydınlık, parlak ay. II sevgili.

sebz cāmeñle yakīnī didi gördükde saña
mezra ' -ı sebz-i felekde **meh-i ḡarrāsın** sen (Gazel 149, Mısra 12). [meh-i ḡarrāsın, -sın]
ḥazz ider cebhe-i tābānuña dil bakmaḳdan
güyiyā ebr-i sefid içre **meh-i ḡarrāsın** (Gazel 151, Mısra 4). [meh-i ḡarrāsın, -sın]

meh-i münir: Parlak ay.

bulsun güneş zevāl tütulsun **meh-i münir**
' arz-ı cemāl iderse cüvānī-i dil-peḫīr (Gazel 37, Mısra 1). [meh-i münir,]

meh-i nev: Yeni ay, hilal.

cüdā-yı mihr olana za‘f u inhinā irişür
gece sehil ışlatmış bu nükteyi **meh-i nev** (Gazel 166, Mısra 8). [meh-i nev,]
mihrüm arturdu cemālın o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur hüsn ü kemāl (Gazel 117, Mısra 6). [meh-i nev,]

meh-i rüşen: Aydınlık ay.

kaçan kim fütasın kuşansa ol mihr-i cihān-ārā
hicāb-ı ebre girer güyiyā nīm-i **meh-i rüşen** (Gazel 143, Mısra 8). [meh-i rüşen,]

meh-i sipihr-i kemāl: Semanın olgunlaşmış ayı.

meh-i sipihr-i kemālüz ‘utārid-i eflāk
yazar şahīfe-i hūrşiyde her kelāmumızı (Gazel 189, Mısra 7). [meh-i sipihr-i kemālüz, -üz]

meh-i sipihr-i şeref: Şeref göğünün ayı.

meh-i sipihr-i şeref husrev-i sitāre-sipāh
muht-ı kâf-vaķār āfitāb-ı berk-‘inān (Kaside 6, Mısra 3). [meh-i sipihr-i şeref,]

meh-i tībān: Parlak ay.

muķābil eyleme mir‘āt-ı mihri ‘arizuñā
anı o dā‘ireden tütme ey **meh-i tībān** (Gazel 136, Mısra 4). [meh-i tībān,]
sevme şehri güzeli ger **meh-i tībān** ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dirāşşān ise de (Müseddes 1, Mısra 5). [meh-i tībān,]
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme şehri güzeli ger **meh-i tībān** ise de (Müseddes 1, Mısra 12). [meh-i tībān,]
sevme şehri güzeli ger **meh-i tībān** ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dirāşşān ise de (Müseddes 1, Mısra 19). [meh-i tībān,]
yok-durur ğayrı güzellerde hāķīkatde eğer
sevme şehri güzeli ger **meh-i tībān** ise de (Müseddes 1, Mısra 26). [meh-i tībān,]
sevme şehri güzeli ger **meh-i tībān** ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dirāşşān ise de (Müseddes 1, Mısra 33). [meh-i tībān,]
ey nāle-i yakīnī sipihri tokuz tolan
bir aydur ki ol **meh-i tībān** görünmedi (Gazel 190, Mısra 16). [meh-i tībān,]

meh-likā: Ay yüzlü güzel/dilber.

yakīnī necm-i eşküm gibi oldu yıldızum düşkün
Uşandım mihr-i yok hercāyī āfet **meh-likālardan** (Gazel 142, Mısra 10). [meh-likālardan, -lar, -dan]
aña yakīnī müştēridür naķd-i cān-ıla
virme metā‘-ı vaşluñı ey **meh-likā** ele (Gazel 179, Mısra 10). [meh-likā,]

meh-pāre: Ay parçası II ay gibi parlak ve güzel yüzlü sevgili.

yalabur mihr-i ruñuñ şöyle ki gözler kamaşur
felege gelmeye bir sencileyin **meh-pāre** (Gazel 174, Mısra 6). [meh-pāre,]
kimse ol mū-miyānda bulamaz kılca kuşur
Sāk-ı **meh-pāre** güzel sā‘id-i bāzū da güzel (Gazel 119, Mısra 10). [meh-pāre,]

meh-rū: Ay yüzlü II Sevgili.

şikeste āyine çok yüz bulur o **meh-rūdan**
hezār yüzden ider dilde ‘aksini pinhān (Gazel 136, Mısra 5). [meh-rūdan, -dan]
siyāh olursa libāsı n‘ola o **meh-rūnuñ**
çerāğ dibi karañu olur meşeldür bu (Gazel 168, Mısra 5). [meh-rūnuñ, -nuñ]

mehtāb: Ay aydınlığı, ay ışığı.

şāh maḥmūd‘uñ ayāz olmuş-ıdı manzūri
seyr-i **mehtāb** kıl ey serv olup cāme-kebūd (Kaside 5, Mısra 22). [mehtāb,]

mehtāb eyle-: Ay ışıḡı haline getirmek.

anı **mehtāb eylemiş** germiyyet-i mihr-i ruḥuñ
perr ü bālin yaymış ey meh nitekim şehbāz zülfi (Gazel 88, Mısra 15). [mehtāb eylemiş, -miş]

meh-veşi: Ay yüzü.

şafak gibi ‘aceb mi dem-be-dem ger kanlar ağlarsam
Yakīnī görmege ol **meh-veşi** virmez amān tāli‘ (Gazel 86, Mısra 12). [meh-veşi, -i]

mekān: 1. Yer, mahal. 2. Durulan, oturlan yer, ev, mesken, ikāmetgāh.

benüm gibi yā gül-ruḥsāruña şūrīdedür lāle
gezer küh-ıla deşti ḥār u ḥārālar **mekānidur** (Gazel 46, Mısra 14). [mekānidur, -ıdur]
gülzār-ı ‘adn içinde **mekān** itmeden kaçır
‘āşık ḥarīmūñ içre kaçan kim vātan bulur (Gazel 55, Mısra 7). [mekān,]
tā kim yakīnī sīnesine kesdi na‘ller
‘uşşākuñ içre oldı **mekānı** şaf-ı nī‘āl (Gazel 116, Mısra 14). [mekānı, -ı]
yakīnī-veş vātan tıtdum fezā-yı lā-mekānide
kōdum bu teng nāmı anda bir vāsi‘ **mekān** buldum (Gazel 128, Mısra 12). [mekān,]
nūr-ı aḥmed şan ider sūndūs-i aḥzarda **mekān**
ya yaşıl cāme giyen ḥızr-ı mu‘allāsın sen (Gazel 149, Mısra 5). [mekān,]
maḥaldür itse **mekān** dilde genc-i iḥsānuñ
ki niçe demdür ol ümmīd-ile yatur bī-cān (Kaside 6, Mısra 55). [mekān,]
meydān-ı ‘arş eblaḡ-ı iḡbālūme **mekān**
çābük-süvār-ı himmetūme māh-ı nev rikāb (Gazel 12, Mısra 5). [mekān,]
mekānum kılbe-i aḥzān olup çeşmüm ‘alīl oldı
belā ya ‘kūb‘uyam ben yūsuf-ı gül-pīrehensin sen (Gazel 150, Mısra 7). [mekānum, -um]

mekr: Hile, düzen, aldatma.

aldı **mekr** ü zulm-ile cānın yakīnī ḥastanuñ
çeşm-i ḥūn-ḥvāruñ gibi olmuş sitemger kākülūñ (Gazel 111, Mısra 11). [mekr,]
aldı zulm ü **mekr-ile** cānın yakīnī ḥastanuñ
çeşm-i ḥūn-ḥvāruñ gibi olmuş sitemger kākülūñ (Kaside 4, Mısra 17). [mekr-ile, -ile]

mektüb: Yazılmış, yazılı. II Birine bir şey haber vermek, sormak, duyguları bildirmek için yazılan kâğıt, name.

‘ālem-i ervāḥdan gelmiş yā bir **mektūbdur**
yā du‘ā-yı nūr‘dur yazmış anı ḥızr-ı güzīn (Kaside 2, Mısra 23). [mektūbdur, -dur]

melāḥat: Güzel yüze sahip olma, güzellik.

leṭāfet bāḡınuñ serv-i semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat gülşenintūñ bülbül-i zībāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 2). [melāḥat,]
ey ‘aceb ebrū mısın ya misk tozlu bir kemān
yā **melāḥat** burcunuñ ḡarrā hilāli sen misin (Gazel 158, Mısra 2). [melāḥat, -ı]

melā‘ike: Melekler.

ḥulḡ-ı ‘azīmi ḡāliyedān-ı **melā‘ike**
feyz-i ‘amīmi micmere-gerdān-ı kudsıyān (Gazel 137, Mısra 3). [melā‘ike,]

melāl çek-: Sıkıntı çekmek, zorluk içinde yaşamak.

ibni vaḡt ol olıcaḡ nesne içün **çekme melāl**
bu demi ḥōş görüben ‘işrete kıl isti‘cāl (Müseddes 3, Mısra 9). [melāl çekme,]

melâl ol-: Üzüntü.

ğāyetde hōş gelür baña peykân-ı tîr-i yâr
bî-hadd ü gāyet **olsa** dahı çekmezin **melâl** (*Gazel 116, Mısra 12*). [*melâl olsa, -sa*]

melâmet kişver: Kınanmışlık ülkesi.

harâbātuñ sıfâl-i köhnesin tâc idinen mey-keş
gedâ iken **melâmet kişverine** tâc-dâr olmış (*Gazel 79, Mısra 4*). [*melâmet kişverine,]*

melek: Allah (cc)'un nurdan yaratmış olduğu mahluklardan her biri.

sûzum görüp **melekler** ider âh-ı âteşîn
zâhir olur ‘alev gören anı şanur kebâb (*Gazel 11, Mısra 3*). [*melekler, -ler*]
sen **meleksüz** yanuma gelse perî-peykerler
hûr olsa dahı yokdur nigerânım muşlî (*Gazel 197, Mısra 13*). [*meleksüz, -süz*]
gökden ne yağar k ‘anı kabûl eylemeye hâk
atsa o **melek** sîneñe tîr itme şikâyet (*Gazel 19, Mısra 6*). [*melek,]*

melûl: Bıkılmış, usanmış, bezmiş.

gûl-ruhuñ şevk-ıla handân olduğundan baña ne
ben **melûlem** gayrı şādân olduğundan baña ne (*Gazel 182, Mısra 2*). [*melûlem, -em*]

memdûd: Uzatılmış, çekilmiş, uzamış, uzun.

sidre-veş qadr-i bülendüñ idüp allâh refî‘
ey hüma-sāye ola zıll-i zâlilûñ **memdûd** (*Kaside 5, Mısra 40*). [*memdûd,]*

memlûk: Kul, köle.

derd ü belâ vü cevri ü sitem hecr ü hüzn ü gam
memlûküm oldı pâdişeh-i heft-kişverem (*Gazel 126, Mısra 4*). [*memlûküm, -üm*]

mengüş-ı güş: Kulak küpesi.

oldı **mengüş-ı güş-ı** ehl-i dilân
ey yakînî bu nazm-ı dîr-bâruñ (*Gazel 105, Mısra 13*). [*mengüş-ı güş-ı, -ı*]

mennân: Çok lütuf ve ihsan eden (Allah).

yakînî bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyâ kerîm ü rahîm ü müheymin ü **mennân** (*Gazel 138, Mısra 18*). [*mennân,]*

mensûb geç-: Bağlı olmak, ait olmak.

gûl haddüñe **mensûb geçer** revnaķı budur
yoğ olsun ider gonca özin ağzuña nisbet (*Gazel 19, Mısra 11*). [*mensûb geçer, -er*]

menşür: Padişahın rütbe verdiğini gösteren ferman.

baķ la ‘l-i yâra mühr-i süleymân degûl midür
menşür-ı hüsne kaşları ‘unvân degûl midür (*Gazel 60, Mısra 2*). [*menşür-ı,]*
kaşidem olsa n ‘ola hükmi-i şeh gibi **menşür**
ki buldı nâm-ı nişânî beg ile çok ‘unvân (*Kaside 6, Mısra 53*). [*menşür,]*
safha-i hadd üzre ey tâvûs-ı zûlf-i ‘anberîn
hûbluk **menşürına** tuğrâ-yı ‘âlî sen misin (*Gazel 158, Mısra 4*). [*menşürına, -ı, -n, -a*]

menzil: 1. Yolcuların konakladıkları yer, konak yeri, konak. 2. İki konak arasındaki uzaklık, bir konaklık mesâfe, normal yürüyüşle bir günlük yol. 3. Varılacak yer.

olamaz himmetün gibi ‘ālī
‘arşı itsün gerek hümā **menzil** (Gazel 122, Mısra 6). [menzil,]

merd: Yiğit, cesur (kimse), bahadır, kahraman.

zen-i dünyāya meyli ʔo er iseñ
merd olan anlara ʔepel didiler (Gazel 34, Mısra 20). [merd,]

merdüm: İnsan, adam.

bulma bārān-ı havādişden keder seyl-āb-veş
ey yakīnī **merdüm-i** ‘ālī-nazar deryā gerek (Gazel 98, Mısra 14). [merdüm-i, -i]
müjelerle görinen **merdüm-i** dīdem şanmañ
gözde nakş oldu hayāl-i haṭ u hālī ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 3). [merdüm-i, -i]

merdümek: Gözbebeği.

hāl şanma o mehūñ āyine-i rüyında
şüret-i **merdümek-i** dīde-i giryānuñdur (Gazel 49, Mısra 4). [merdümek-i, -i]

mergüb: 1. İstenilen, arzu edilen, rağbet gösterilen (kimse veya şey). 2. Herkesin beğenip arzu edeceği, rağbet göstereceği kadar güzel, makbul (şey).

reftārī **mergüb** güftārī maṭlūb
ol zülfi aşüb ol ʔarṣ u āyīn (Gazel 156, Mısra 7). [mergüb,]

merhabā: Selam hitabı II Hatır sormak.

geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāṣīze
Yakīnī şād oldu eyledi o **merhabādan** ḥaṣṣ (Gazel 84, Mısra 10). [merhabādan,]
bir **merhabāya** cān ü dili al da sōg baña
senden yañadur ey boyu şimşād elüñ biri (Gazel 200, Mısra 5). [merhabāya, -y, -a]

merhem: Merhem, ilaç, çare.

tīrūñ ki geldi sīne-i mecrūḥa ey şanem
didi ki biz cerāḥat-i ‘uşşāḳa **merhemüz** (Gazel 73, Mısra 12). [merhemüz, -üz]

merhem-i lutf: Lutuf, ihsan merhemi.

dāğ-ı cefāya **merhem-i lutf** isteme dilā
tağlarca cevır ider büyük iḥsān degül midür (Gazel 60, Mısra 5). [merhem-i lutf,]

merkez: Belirli bir yerin ortası, orta kabul edilen en önemli yeri, bir ülkenin, bir belde veya bölgenin yönetildiği yer.

ğıyās-ı devlet-i dünyā muğīṣ-i millet ü mülk
medār-ı dā‘ire-i dīn ü **merkez-i** imān (Kaside 6, Mısra 10). [merkez-i, -i]

mesāha: Arazi, arsa, ev vb. yerleri alan ölçüleriyle ölçme.

mesāha-i keremūñ kıble-i ulü‘l-iḳbāl
taşavvuf ehli ḥudā‘dan dilerse zıkr-i cemīl (Kaside 1, Mısra 53). [mesāha-i, -i]

meşā‘il: Meşale, aydınlatma amacıyla kullanılan ucunda alev çıkaracak yanıcı madde bulunan değnek.

degül encüm halâş olmağa bahtum zulmet-i şebden
felekde âteş-i âhum yakar yir yir **meşâ'ıldür** (Gazel 59, Mısra 6). [meşâ'ıldür, -dür]

meşakkat: Güçlük, zorluk, sıkıntı, eziyet.

yakînî kâf-ı **meşakkatde** ben de sîmurgın
büyüklenüp müteferrid geçinmesün 'anķā (Gazel 3, Mısra 11). [meşakkatde, -de]
virmese pertev-i mihr-i keremün baña vücūd
zerre-veş şâm-ı **meşakkatde** olurum nâ-būd (Kaside 5, Mısra 26). [meşakkatde, -de]

meşām: Burun, koku alacak yer.

şemîmünden **meşām-ı** cān-ı 'ālem müşg-sā oldı
meger ey hāl-i dilber nāfe-i misk-i hōten 'sin sen (Gazel 150, Mısra 11). [meşām-ı,]

mesdūd: Kapanmış, kapalı.

girihi-i 'ukde-i bahtı eşigün hāl eyler
āsitanuñda degüldür der-i şādī **mesdūd** (Kaside 5, Mısra 6). [mesdūd,]

mesel: Atasözü, örnek alınacak söz.

siyāh olursa libāsı n'ola o meh-rünüñ
çerāğ dibi karañu olur **meşeldür** bu (Gazel 168, Mısra 6). [meşeldür, -dür]
remedden oldı gözüm ğurbet içre nā-bīnā
meşel-durur ki dinür el-ġarībū ke'l-a'mā (Gazel 3, Mısra 2). [meşel-durur, -durur]
kılaydı emrüne fi'l-hāl devlet istikbāl
velī **meşel-durur** eller içinde hayr-ı umūr (Kaside 1, Mısra 34). [meşel-durur, -durur]
meh gibi şehri gezme ey āfet
bu **meşeldür** ki şöhet āfetdür (Gazel 63, Mısra 12). [meşeldür, --dür]
çü kendün düşdün ey üftāde dil 'ışka ne aġlarsın
meşeldür aġlamaz kendü düşen kendü düşensin sen (Gazel 150, Mısra 10). [meşeldür, --dür]

meşhed: Bir şehidin gömüldüğü yer.

sen seng-dil ġamıyla yakînî şehiddür
kim **meşhedi** ucında 'alāmetdür ana taş (Gazel 78, Mısra 8). [meşhedi, -i]
tiğ-i cefāñ-ıla ölenün **meşhedi-durur**
ey seng-dil kimün ki mezārında ola taş (Gazel 78, Mısra 5). [meşhedi-durur, -durur]

mesih-i meryem: Meryem oğlu Hz. İsa.

cevāb-ı rūh-fezā-yı **mesih-i meryem** için
kelīm'e tür'da olan su'āl hākkıyçün (Gazel 164, Mısra 5). [mesih-i meryem,]

mesrūr: Sevinçmiş, memnun.

yakînî çekmede derd-i firākı yā ola mı
Vişāl-i yār-ıla **mesrūr** o ġam-güsār 'aceb (Gazel 14, Mısra 10). [mesrūr,]

mest: Sarhoş, kendinden geçmiş.

ya hūnün çeşmidür ferhād-ı **mestün** dalı kan aġlar
ya kays'ün kan bulaşmış penbe-i dāğ-ı nihānıdur (Gazel 46, Mısra 5). [mestün, -ün]
gehī bezm-i elest içre belā cāmin çeken **mestem**
gehī esrār-ı 'ışku'llāh-ıla medhūş u hayrānam (Gazel 124, Mısra 3). [mestem, -em]
neyler nevāda nağmede muṭrīb yakînî **mest**
Sākī şafāda mey ferah-efzā nigār hūb (Gazel 15, Mısra 9). [mest,]

mest ol-: Kendinden geçmek.

şimdi bir hâletdeyem cām-ı mey-i 'ışkuñla kim
Sâkıyâ keyfiyyet-i hâlüm işiden oldu mest (Gazel 21, Mısra 10). [mest oldı,]

mest ü dīvāne: Sarhoş ve deli.

ne meyl-i 'ālem-i vuslat ne bīm-i vādī-i fūrkat
iki 'ālem gāmin çekmez olup dil **mest ü dīvāne** (Gazel 171, Mısra 4). [mest ü dīvāne,]

mest ü kanzil: Sarhoş, kendinden geçmiş ve körkütük, zil zurna, sarhoşluğun en üstü.

niçe hüşyārı **mest ü kanzil** ider
hâlet-i 'ışk öze hâletdür (Gazel 62, Mısra 5). [mest ü kanzil,]

mest ü lâ-ya 'kıl-: Sarhoş ve kendinden geçmiş.

ey yakīnī niçe bir zehr-i belā çekmekden
mest ü lâ-ya 'kıl idüp gönlümü medhüş ideyin (Gazel 159, Mısra 16). [mest ü lâ-ya 'kıl,]

mestān: Sarhoşlar.

būs-ı lebūñi eyleme 'aşıklara teklīf
lāzım mı şarāb içmege **mestāna** tekellūf (Gazel 91, Mısra 4). [mestāna, -a]

mestāne: Akı başından gitmiş, sarhoş olmuş, kendinden geçmiş, mahmur.

mestāne çeşm ü gönca dehān u şeker zebān
kāmēt laṭīf ü zūlf muṭarrā 'izār hūb (Gazel 15, Mısra 5). [mestāne,]

mestān-ı maḥabbet: Aşk sarhoşları.

turmasun rūd-ı sirīškümle sürūd-ı nālem
bezm-i **mestān-ı maḥabbetde** budur rūd ü sürūd (Kaside 5, Mısra 28). [mestān-ı maḥabbetde, -de]

mest-i mey-i bezm-i elest: Elest bezminin şarabının sarhoşu.

dā'imā bezm-i maḥabbetde belā cāmın çeker
Sâkıyâ şol kim ola **mest-i mey-i bezm-i elest** (Gazel 21, Mısra 4). [mest-i mey-i bezm-i elest,]

mest-i müdām: Şarap sarhoşu II devamlı sarhoş, hiç ayık gezmeyen.

devr-i güldür ele al cām-ı şarāb-ı gül-fām
nüş idüp gül gibi la'līn-kaḍeḥ ol **mest-i müdām** (Müseddes 3, Mısra 18). [mest-i müdām,]

mesvā: Mesken, hâne, ev.

çünkü ol mäh-veşūñ eşigidür **meşvāmuz**
'ākıbet cennet-i firdevs olısar me'vāmuz (Gazel 68, Mısra 1). [meşvāmuz, -muz]

metā': Bir şeyin karşılığında verilen şey, ücret.

la'lūñ **metā'ına** dem-i naqd al gözyaşın
itme bahāne söyle efendi bahā nedür (Gazel 57, Mısra 5). [metā'ına, -ı, -n, -a]

metā'-ı ömr: Ömür sermayesi.

metā'-ı 'ömrümüzi urdı ayağa hicrān
Yakīnī yār yanında revācumuz yoḡdur (Gazel 47, Mısra 9). [metā'-ı,]

metā'-ı vaşl: Kavuşma sermayesi.

her mehi gördükde naqd-i eşküni harc eyleyüp
müşterî olma **metâ'-ı vaşla** kim hicrânı var (Gazel 28, Mısra 6). [metâ'-ı vaşla,]
gönül naqdini teslim eyledüm ol hvâce-i hüsne
metâ'-ı vaşlını elhamdüli 'llâh râygân buldum (Gazel 128, Mısra 8). [metâ'-ı vaşlını,]
aňa yakînî müşterîdür naqd-i cân-ıla
virme **metâ'-ı vaşluñı** ey meh-likā ele (Gazel 179, Mısra 10). [metâ'-ı vaşluñı, -ı]

metâ'-ı vişâl: Kavuşma sermayesi.

cân naqdine **metâ'-ı vişâlin** virürse yâr
kim almaz anı kim bu kadar râygân ola (Gazel 6, Mısra 5). [metâ'-ı vişâlin,]

me'vâ: Yurt, mesken, yer.

ol haţ-ı pür-çîn içinde hâl-i 'anber-bâr-ı yâr
beñzer ol âhüya kim **me'vâsıdur** gülzâr-ı çîn (Kaside 2, Mısra 4). [me'vâsıdur, -sı, -dur]
ey yakînî saña reşk eylese erbâb-ı bihişt
cennet-i küyn o hûruñ idinürseñ **me'vâ** (Gazel 1, Mısra 10). [me'vâ,]
çünkü ol mâh-veşüñ eşigidür meşvâmuz
'âkıbet cennet-i firdevs olısar **me'vâmuz** (Gazel 68, Mısra 2). [me'vâmuz,]

mevc: Dalga.

gördi hücum-ı seyl-i sirişküm ziyâdedür
her **mevc** tutdı sâhil-i deryâda bir kenâr (Gazel 26, Mısra 4). [mevc,]
mevc-i baħr-i zâtın ehl-i dilde peydâ eyleyüp
kaţre-i nâcizde pinhân olan 'ummânı gör (Gazel 38, Mısra 1). [mevc-i, --i]

mevc-i belâya: Dert dalgası.

mevc-i belâya uğraduk fûlk-i dile karar yok
baħr-ı firâka âh kim dâ'ire vü kenâr yok (Gazel 95, Mısra 1). [mevc-i belâya, -ya]
rüzgâr içre çeküp **mevc-i belânuñ** şürin
yüzümi toprağa deryâ gibi mefruş ideyin (Gazel 159, Mısra 3). [mevc-i, --i]

mevcüd: Var olan, bulunan (şey veya kimse).

ey perî-çihre vücûdına muşavver rûhuñ
şâhid isterler-ise zât-ı latîfün **mevcüd** (Kaside 5, Mısra 18). [mevcüd,]

mevlâ şakla-: Allah korusun - Olumsuz bir durumun gerçekleşmemesi için söylenen temenni ifadesi-.

nişân itdi hadeng-i ğamzesine cism-i 'uryânı
İşâbet itdi **mevlâ şaklasun** anı haţâlardan (Gazel 142, Mısra 6). [mevlâ şaklasun, -sun]

mevsim-i gül: Gül mevsimi, bahar.

mevsim-i güldür yakînî 'İş ü 'işret çağıdır
içelüm ra nâ güzellerle şarâb-ı la'l-i nâb (Kit'a 1, Mısra 3). [mevsim-i güldür,]

mey: Şarap, bade.

lebün bûs itdi sāğar şanma kim nûş itdügüm **meydür**
dil-i bîmâra kanlar yutdurur ey bî-vefâ meclis (Gazel 77, Mısra 5). [meydür, -dür]
şimdi bir hâletdeyem câm-ı **mey-i** 'işkuñla kim
Sâkıyâ keyfiyyet-i hâlüm işiden oldı mest (Gazel 21, Mısra 9). [mey-i, --i]
kanı câm-ı **mey-i** la'lüñle bî-huş olduğum demler
şarâb-ı şevk-ıla sermest ü medhûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 1). [mey-i, --i]

anı nûş eyleyen âb-ı hayât-efzāya meyl itmez
mey ü şahbâda el-hak başka şöfi bir şafâ vardır (Gazel 51, Mısra 10). [mey,]
mey-i la 'l-i revân-balısuñ gibi yok hazz-ı rûhânî
 'acebdür zâhid itmez böyle cām-ı cān-fezâdan hazz (Gazel 84, Mısra 7). [mey-i, -i]
 görindi sāğar-ı **mey** içre ey meh 'aks-i engüştüñ
 Şafağdan oldı gūyā kim hilāl-i āsumān tālî (Gazel 86, Mısra 9). [mey,]
 sākıyā cām-ı **meysi** destüme şun nûş ideyin
 bâri bir dem gam-ı eyyāmı ferāmûş ideyin (Gazel 159, Mısra 1). [meysi, -i]
 düşerüz küp küp ayağına **meyüñ** dest-i kazā
 gālībā hākümüzî hamr-ıla taḥmîr itmiş (Gazel 82, Mısra 3). [meyüñ, -üñ]
 eger bir kāmeti çeng ise def gibi gerer gögsin
 bu kânûnı gider şāhum **meysi** niçe yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 4). [meysi, -e]
 neyler nevāda nağmede muṭrīb yakīnî mest
 Sākî şafāda **mey** feraḥ-efzā nigār hūb (Gazel 15, Mısra 10). [mey,]
 yüzi olaydı muğān içre bir kadeḥ **mey** için
 kılurdi zâhid-i şad-sāle sübḥasını girev (Gazel 166, Mısra 3). [mey,]
 gözümün kanlu yaşı yad olunmaz sildüğüñ demler
mey-i la 'lünle demler sürdüğüñ devrānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 4). [mey-i, -i]
 suḥan bezminde çekdi cām-ı nazmuñ cür'asın cāmî
 o **meyden** geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı (Gazel 187, Mısra 8). [meyden, -den]

mey al-: İçki almak.

pîr-i muğān naşîḥatini tut **mey al** ele
 vā'ız sözini fikr ider olsañ me'al yok (Gazel 94, Mısra 5). [mey al,]

meydān: Geniş yer, açıklık, saha.

semend-i çarha tokuz kat vireydi **meydānı**
 ideydi düldül-i baht u fazîletüñ cevlan (Kaside 6, Mısra 39). [meydānı, -ı]
 cümlesi sāde-derün ehli cılasın dilber
 ser virürler reh-i **meydān-ı** vefāda anlar (Müseddes 1, Mısra 24). [meydān-ı,]
 ma'anî cāmı çekilmez mi cāmî geçdiyse
 tehî degül şeref-i himmetüñde bu **meydān** (Kaside 6, Mısra 22). [meydān,]
 virilse 'arşa-i medḥüñde öñdül aña bir at
 alurdi düldül-i tab'-ı suḥanverüm **meydān** (Kaside 6, Mısra 28). [meydān,]
 suḥan bezminde çekdi cām-ı nazmuñ cür'asın cāmî
 o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi **meydānı** (Gazel 187, Mısra 8). [meydānı, -ı]
meydān-ı 'arş eblağ-ı ikbālūme mekân
 çabük-süvār-ı himmetüme mäh-ı nev rikāb (Gazel 12, Mısra 5). [meydān-ı,]
 ol şāh-ı 'ālemün dil iletdüm eşigine
meydān-ı 'ışık içinde bugün bir dil-āverem (Gazel 126, Mısra 14). [meydān-ı,]
meydān içinde bāde-i gül-gūna göz diküp
 baş koşmasun hevāya inen baş açup ḥabāb (Gazel 11, Mısra 11). [meydān,]
 yakīnî ḥusrevā bir şā'ir-i ḥoş-güydur k'anuñ
 belāğat tōpını eflāke atdı çarḥ **meydānı** (Gazel 187, Mısra 20). [meydānı, -ı]
 zūr ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
 kıldı leb-i sākî anı **mey-dāna** tekellüf (Gazel 91, Mısra 14). [mey-dāna,]

meydāna gel-: Alana gelmek; meydana çıkmak. Ortaya çıkmak, görünmek.

bāğ-ı 'ālemde hemān adı büyük tūbā'nuñ
 hem-ser olmağa senüñle **gelemez meydāna** (Gazel 173, Mısra 8). [meydāna gelemez, -emez]
 da'vî-i merdi gider baña mübāriz geçinüp
gelme meydāna şaḳın rüstem-i destānam ben (Gazel 144, Mısra 14). [meydāna gelme,]

mey-fürüş: Şarap satıcısı, meyhaneci.

ey yakīnî gam-ı devr ayağa şalarsa seni
mey-fürüşa varup ol pîr-i mededkāra yapış (Gazel 81, Mısra 16). [mey-fürüşa, -a]

mey-gün: Şarap renkli, kırmızı.

kıldı zîbâlığınıñ zîverin efzûn üsküf
yaraşur giyse o la'î-i lebi **mey-gün** üsküf (*Gazel 90, Mısra 2*). [*mey-gün,]*

mey-hâne: İçki içilen ve satılan yer.

sedd itdiler yakîni'ye **mey-hâne** yolların
yâ rab müyesser eyle sülûk-i reh-i şavâb (*Gazel 12, Mısra 11*). [*mey-hâne,]*
suu bol ra'nâ havâsı var sürûr-efzâ maķâm
gel olalum hâne-i **mey-hânede** ehl-i nişest (*Gazel 21, Mısra 6*). [*mey-hânede, -de]*
gördi **mey-hânede** beni rindân
'işret-âbâd-ı 'ışka gel didiler (*Gazel 34, Mısra 3*). [*mey-hânede, -de]*
şunmadın destûne sâķi-i ecel peymâne
şadr-ı **mey-hâneye** yârân-ıla geç rindâne (*Müseddes 3, Mısra 24*). [*mey-hâneye, -y, -e]*

mey-i ergavân: Erguvan renkli şarap.

firâķ bezmine âhumla kanlu yaşlarımı
şadâ-yı nâya **mey-i ergavâna** beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 6*). [*mey-i ergavâna,]*

mey-i gül-fâm: Gül renkli (kırmızı) şarap.

gûl gûl olsa ruķın öpsək lebi cāmın emsek
gele gûl mevsimi 'ış-ı **mey-i gül-fâm** olsa (*Gazel 175, Mısra 10*). [*mey-i gül-fâm,]*

mey-i hamrâ: Kırmızı şarap.

rindüz ki geçmezüz **mey-i hamrâdan** el çeküp
tâ almayınca sâķi-i devrân ayağumuz (*Gazel 69, Mısra 5*). [*mey-i hamrâdan, -dan]*
bir iki gün bu fenâ 'âlemi kılduñ çü maķâm
eyleme kendüñe 'ış-ı **mey-i hamrâyı** haram (*Müseddes 3, Mısra 16*). [*mey-i hamrâyı,]*

mey-i nâb: Halis şarap.

zûr ehli geçindüñ diyü meclisde **mey-i nâb**
kıldı leb-i sâķi anı mey-dâna tekellûf (*Gazel 91, Mısra 13*). [*mey-i nâb,]*
zehr-i ğam def ine tiryâk-i **mey-i nâb** gerek
Yoksa ğam def idemez bir şeyi lîk bir mişķâl (*Gazel 117, Mısra 7*). [*mey-i nâb,]*
dîl ğubârın silemez fikr-i ğaţuñ la'lüñsüz
hiç ğubâr ola mı tiryâk-i **mey-i nâba** bedel (*Gazel 118, Mısra 4*). [*mey-i nâba,]*

mey-kede: Meyhane.

pîr-i muġânı **mey-kedede** görmedüm bugün
anuñçün ihtiyârsuz aġlar gözüm müdâm (*Gazel 123, Mısra 3*). [*mey-kedede, -de]*

mey-keş: Şarap içen.

ġarâbatuñ sıfâl-i köhnesin tâc idinen **mey-keş**
gedâ iken melâmet kişverine tâc-dâr olmış (*Gazel 79, Mısra 3*). [*mey-keş,]*

meyli: (Bir kimseye veya bir şeye) Yönelmek, sevgi, ilgi, alâka göstermek, istek ve arzu duymak.

zen-i dünyâya **meyli** ķo er iseñ
merd olan anlara çepel didiler (*Gazel 34, Mısra 19*). [*meyli, --i]*
lâl olup ġayret-ile ķala hezârân şimşâd
meyli-i refîâr ide ger ķadd-i nihâli ġasan'uñ (*Gazel 104, Mısra 12*). [*meyli-i, --i]*

meyl-i yâkût u zer itsün hıvâce-i dünyâ-perest
қан-ıla ben la' l idüp yaşum ruhum zerd isterin (Gazel 157, Mısra 3). [meyl-i, --i]
ne **meyl-i** 'âlem-i vuslat ne bîm-i vâdî-i fûrkât
iki 'âlem ğamın çekmez olup dil mest ü dîvâne (Gazel 171, Mısra 3). [meyl-i, --i]
yakînî gitdi **meylüm** bağ-ı dehrûn ğayrı seyrinden
beni öldürdi âh ol serv-i hûş-reftâr reftârı (Gazel 188, Mısra 9). [meylüm, -ü, -m]

meyl eyle-: Yönelmek. || İstek ve arzu duymak.

hâlûne **eyler** ser-i zülfûn zenaḥdānuḥda **meyl**
tâlib olmaz mı kişi 'âlemde yâr-ı ğâra hîç (Gazel 24, Mısra 9). [meyl eyler,]
dil-i meyyâldendür zârumuz her serve **meyl eyler**
bizüm ol zâlim-i bî-dâddan feryādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 3). [meyl eyler,]

meyl id-: Gönül vermek, yönelmek.

kimdür ki sen tûrurken **ide** naḥl-i bâġa **meyl**
ey serv tûrma ḳaddûnî göster idüp kıyām (Gazel 123, Mısra 5). [meyl ide,]
bâġ-ı cihānda ḳaddûne beñzer nihāl yok
serv-i sehîde **meyl idicek** i 'tidāl yok (Gazel 94, Mısra 2). [meyl idicek,]
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevādâr
ey 'ar'ar-ı bâġ itseñ o reftârı temâsâ (Gazel 9, Mısra 5). [meyl idüp,]
ḳays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrâ-yı cünûn itmeġe **meyl itme** dilâ (Gazel 2, Mısra 8). [meyl itme,]

meyl it-: Meyl etmemek, yönelmemek..

kâşki **meyl itmesem** her serv-i hûş-reftâra hîç
sâye-veş üftâde-dil olmaz-ıdı âvâre hîç (Gazel 24, Mısra 1). [meyl itmesem,]
ser-i zülfûnde ḳalup dil ḥaṭuṇa **meyl itmez**
evvel-i şeb nerede gelse ġarîb anda yatur (Gazel 56, Mısra 7). [meyl itmez,]
anı nûş eyleyen âb-ı ḥayât-efzâya **meyl itmez**
mey ü şaḥbâda el-ḥaḳ başḳa şöfi bir şafâ vardır (Gazel 51, Mısra 9). [meyl itmez,]

meyl kıl-: İlgi duymamak, gönül vermemek.

serv-i bâġuñ **ḳılmazın** bî-hûde reftârına **meyl**
ḳâmetûñ gibi nihāl-i nâz-perverd isterin (Gazel 157, Mısra 9). [meyl ḳılmazın, -ın]

mey-nûş ol-: Sarhoş olduğum.

ḳurutdı kanımı afyön-ı ġam zerd ü nizâr oldum
ḳanı ol lâle-ruḥsâr-ıla **mey-nûş olduğum** demler (Gazel 35, Mısra 4). [mey-nûş olduğum, -du, -gum]

mevyâl: Çok meyleden, istekli.

dil-i **meyyâldendür** zârumuz her serve meyl eyler
bizüm ol zâlim-i bî-dâddan feryādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 3). [meyyâldendür, -den, -dür]
ḳaddûne **mevyâl** olaldan serve istiġnâ gerek
râstî ṭab' -ı bülendûñ himmeti a 'lâ gerek (Gazel 98, Mısra 1). [mevyâl,]

mezâr: Bir kimsenin öldükten sonra gömüldüğü yer, kabir.

tîġ-ı cefâñ-ıla ölenûñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimûñ ki **mezârında** ola taş (Gazel 78, Mısra 6). [mezârında, -da, -ı]
ölürsem zülf ü ḳaddûñçün eger ey serv-i hûş-bālâ
tûram maḥşerde 'abbâstî 'alemlerle **mezârumdan** (Gazel 141, Mısra 6). [mezârumdan, -um, -dan]

mezellet: Zelillik, horluk, hakirlik; alçaklık, itibarsızlık.

ben zelîl olmaz-idüm düşmese fûrkât senden
senden oldu baña hep bunca **mezellet** senden (Gazel 147, Mısra 2). [mezellet,]

mezheb: Bir dinin görüş, yorum ve anlayış ayrılıkları sebebiyle ortaya çıkan kollarından her biri İl. Yol, usûl.

gelmeyüp yola döker kan o harâmî gamzeñ
mezhebinde meger olmuş dem-i 'uşşâk helâl (Gazel 117, Mısra 12). [mezhebinde, -i, -n, -de]

mezra 'ı sebz-i felek: Dünyanın yeşil tarlasından.

sebz câmeñle yakîni didi gördükde saña
mezra 'ı sebz-i felekde meh-i garrâsın sen (Gazel 149, Mısra 12). [mezra 'ı sebz-i felekde,]

mi: "mı" soru edatı ve "-dır" bildirme ekinin bir arada kullanılmış hali "mıdır?".

az **mıdur** yoksa bahâ-yı leb-i la'lûñ çok mı
be hey âfet biricik söyleye ağzuñ yok mı (Beyit 1, Mısra 1). [mıdur, -dur]
lâyık **mıdur** ki vaşluñ-ıla şâd iken cihân
biz devletüñde pâdişehüm ehl-i mâtemüz (Gazel 73, Mısra 9). [mıdur, -dur]
seyl-i gam itdi yakîni dil-i vîrânı harâb
tañ **mıdur** olmasa ger hâne-i kalbüm ma'mûr (Gazel 40, Mısra 12). [mıdur, -dur]
zene dil virdi tañ **mıdur** ey dil
tîşesi ta'ne itse ferhâd'a (Gazel 169, Mısra 11). [mıdur, -dur]
bûlbûl gibi bahâr ericek ehl-i 'ışk olan
Şeydâlık itmesün **mi** huşûşan cüvân ola (Gazel 6, Mısra 8). [mi,]
cüst ü cû itmesün **mi** anı yaşum
kâmet-i yâr serv-i dil-cûdur (Gazel 52, Mısra 13). [mi,]
dem **mi** var gözüm kan tölmez hâlûme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 11). [mi,]
olduk kulı o vâlî-i mülk-i melâhatuñ
reşk-i kubâd u cem **mi** degül 'izz ü câhumuz (Gazel 70, Mısra 10). [mi,]
reşk-i hürşiyd olur mı bir dahı câm
o günü gösterür **mi** baña felek (Gazel 97, Mısra 6). [mi,]
nihâl-i kâmet-i mevzûn-ı yâra öykünmiş
ne alçak olduğımı bildüñüz **mi** tûbâ'nuñ (Gazel 102, Mısra 8). [mi,]
rûzgâr itdi **mi** gubârı zelîl
eyleyüp râh-i gamda pâ-der-gil (Gazel 122, Mısra 15). [mi,]
ma'ânî câmi çekilmez **mi** câmi geçdiyse
tehî degül şeref-i himmetüñde bu meydân (Kaside 6, Mısra 21). [mi,]
tâli'üm nañs gözüm yaşlu sitârem düşkün
itmedük nesne **mi** var çarh-ı sitem-hvâh baña (Gazel 7, Mısra 10). [mi,]
dest-i luţfuñ anı şimden girü ta'mîr ide **mi**
hâne-i hâtırumı seyl-i gamuñ itdi harâb (Gazel 10, Mısra 7). [mi,]
yalman-ı tîğ kesmedi kalbün şusuzluğın
sîr-âb ider **mi** teşne-i mañrûrî hiç serâb (Gazel 12, Mısra 10). [mi,]
üstüñe dönse bir iki gün şanma ber-karâr
görmez **misin** ki çarhuñ işi inkılâbdur (Gazel 44, Mısra 6). [misin, -sin]
kulı olsam 'aceb **mi** vâlîñüñ
yûsuf-ı mısr-ı hüsñ ü behcetdür (Gazel 63, Mısra 3). [mi,]
zülfi güneş yüzinden açılmaz şehâb-veş
hiç gün **mi** gösterür bize baht-ı siyâhumuz (Gazel 71, Mısra 8). [mi,]
mâr-ı zülfi niçe demdür ki harâb itdi dili
genc-i vaşluñ dahı görmez **mi** bu vîrâne mañhal (Gazel 118, Mısra 12). [mi,]
ey 'aceb ebrû mısın ya misk tozlu bir kemân
yâ melâhat burcunuñ garrâ hilâli sen **misin** (Gazel 158, Mısra 2). [misin, -sin]
göncalar hep saña eyler ser-fürü ey serv-kadd
bâğ-ı hüsñüñ ser-firâz olmuş nihâli sen **misin** (Gazel 158, Mısra 8). [misin, -sin]
muğber olduñ hem perîşân-rûzgâr ey gird-bâd
zülfi yârûñ 'aşık-ı şûrîde-hâlî sen **misin** (Gazel 158, Mısra 10). [misin, -sin]

ey yakīnī bu edā-yı hūb-ı şekker-bār-ıla
 Mısr-ı nazmuñ tūṭı-i şırın-makālī sen **misin** (Gazel 158, Mısra 12). [misin, -sin]
 ‘acebā muṭrib elinden **mi** fiğān eylerler
 neyimiş nâleleri çeng ü defi gūş ideyin (Gazel 159, Mısra 5). [mi,]
 te’ennī ile olur ḥāşıl ey sipihr-i kemāl
 irer **mi** zihnüñe hiç ḥiddet-ile sür’atde (Kaside 1, Mısra 36). [mi,]
 sipihr zāviye-i rif atūñde bir abdāl
 dilr-i rezm-i keremsin irer **mi** saña kirām (Kaside 1, Mısra 62). [mi,]
 mihr-i rüyüñdaki bīnī **mi** eyā kaşı kemān
 yā dü-şakḳ itdi meh-i bedri benān-ı maḥmūd (Kaside 5, Mısra 9). [mi,]
 evc-i rif atde aña olmağ-ıla hem-sāye
 ebr-i nīsān-ıla yeksān ola **mi** pāye-i dūd (Kaside 5, Mısra 16). [mi,]
 al giydūñ kanı inşāf nedür ey ḥūnī
 ğamze-i mestūñe uyduñ yine **mi** kan itdūñ (Gazel 110, Mısra 10). [mi,]
 az mıdur yoksa bahā-yı leb-i la’lūñ çok **mi**
 be hey āfet biricik söyleye ağızuñ yok **mi** (Beyit 1, Mısra 1). [mi,]
 yakīnī çekmede derd-i firākı yā ola **mi**
 Vişāl-i yār-ıla mesrūr o ğam-güsār ‘aceb (Gazel 14, Mısra 9). [mi,]
 ḥālūñe eyler ser-i zūlfūñ zenaḥdānuñda meyl
 tālib olmaz **mi** kişī ‘ālemde yār-ı ğāra hīç (Gazel 24, Mısra 10). [mi,]
 ol şāha secde kılmadın oldı niyāzumuz
 sehv eyledük kabūl ola **mi** bu namāzumuz (Gazel 72, Mısra 2). [mi,]
 dil ğubārın silemez fikr-i ḥaṭuñ la’lūñsüz
 hiç ğubār ola **mi** tiryāk-i mey-i nāba bedel (Gazel 118, Mısra 4). [mi,]
 ey sīm-çihre bende-i ḥāliş geçer saña
 dīnār olursa tañ **mi** cihān içre mu’teber (Gazel 126, Mısra 16). [mi,]
 geçürdi āyine devrānını şafālarla
 revā **mi** dil tola devr-i ruḥuñda jeng ü fiğān (Gazel 136, Mısra 10). [mi,]
 ey ‘aceb ebrū **misin** ya misk tozlu bir kemān
 yā melāḥat burcunuñ ğarrā hilālī sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [misin, -sin]
 dilā bir laḥza hiç şād olmaduñ **mi**
 ğam-ı hicrāna mu’tād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 1). [mi,]
 dilā bir laḥza hiç şād olmaduñ **mi**
 ğam-ı hicrāna mu’tād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 2). [mi,]
 niçe bir bāğda yata ayağıñ
 Daḥı ey serv āzād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 4). [mi,]
 seni yād eylemezse yār tañ **mi**
 yanında dilberūñ yād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 5). [mi,]
 seni yād eylemezse yār tañ **mi**
 yanında dilberūñ yād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 6). [mi,]
 görüp ḥurşiyd-i ḥaddın ol perīnūñ
 be hey ‘āşık feraḥşād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 8). [mi,]
 o şaçı leyli’ nūñ ‘ışkı ğamında
 be mecnūn daḥı üstād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 10). [mi,]
 devā için ne ararsın ṭabībī
 Yakīnī derde mu’tād olmaduñ **mi** (Gazel 186, Mısra 12). [mi,]
 ḥırāş-ı ḥātır-ı pūr-ḥār-ı yār **mi** diyeyin
 ḥarāret-i ciger-i tābdār **mi** diyeyin (Müseddes 2, Mısra 2). [mi,]
 felāket-i felek-i nābe-kār **mi** diyeyin
 ğarābet-i dil-i bī-kār u bār **mi** diyeyin (Müseddes 2, Mısra 3). [mi,]
 ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār **mi** diyeyin
 şikāyet-i elem-i rüzgār **mi** diyeyin (Müseddes 2, Mısra 5). [mi,]
 dūkenmeye elemüm ḥaşre dek beyān olsa
 ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār **mi** diyeyin (Müseddes 2, Mısra 18). [mi,]
 şikāyet-i elem-i rüzgār **mi** diyeyin
 iv (Müseddes 2, Mısra 19). [mi,]
 şorarlara-ısa nedür ḥāl-i kalb-i nālānum
 ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār **mi** diyeyin (Müseddes 2, Mısra 32). [mi,]
 şikāyet-i elem-i rüzgār **mi** diyeyin (Müseddes 2, Mısra 33). [mi,]

micmere-gerdān-ı: Dolaşan buhurdanlık.

hulq-ı ‘azîmi ğāliyedān-ı melā‘ike
feyz-i ‘amîmi **micmere-gerdān-ı** kudsiyān (Gazel 137, Mısra 4). [micmere-gerdān-ı,]

midhat: Medih, övgü.

o kişvere dahı başmadı pāy peyk-i hayāl
li’enne **midhate** bi-fazlı sinān elfi sinīn (Kaside 1, Mısra 68). [midhate, -e]
kulın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
fezā-yı **midhat-i** zātında eyleyem cevlan (Kaside 6, Mısra 32). [midhat-i,]

mihek: Karanfil.

bakırın açdı haşm-ı bed-mestün
olmaz-ımsı şarāb gibi **mihek** (Gazel 97, Mısra 12). [mihek,]

mihmān: Konuk, misafir.

ey yakīnī baş açuk rūm‘da bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede **mihmānam** ben (Gazel 144, Mısra 18). [mihmānam, -am]
pey-der-pey oklarıñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-hānedür niçe **mihmān** gelür geçer (Gazel 31, Mısra 4). [mihmān,]
hvan-ı vaşluñ dil-i abdāla n‘ola bezl itseñ
bir iki gün bu fenā tekyede **mihmānuñdur** (Gazel 50, Mısra 10). [mihmānuñdur, -dur]

mihnet: Sıkıntı, dert, keder.

ey yakīnī ben dıraht-ı bağ-ı derd ü **mihnetem**
cismüm üzre na‘l ü dāğum berg ü bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 13). [mihnetem, -em]
deryā-yı ‘ışkuñ zahmetin çekdüm görüp biñ **mihnetin**
dürr-i visālūñ kıymetin bildüm meded bildüm meded (Gazel 25, Mısra 5). [mihnetin, -in]

mihnet-ābād: Keder ve gam ile dolu olan yer. mec. dünya.

bu deyr-i **mihnet-ābāduñ** egerçi şüreti çokdur
eşer görmezse eglenmez gönül naqş-ı nigārumdan (Gazel 141, Mısra 9). [mihnet-ābāduñ, -uñ]

mihr: Güneş, şems, sevgili.

ey perī gird-i ‘izāruñda gören kākülūñi
āşiyān itdi şanur **mihr-i** cihān-tābı hümā (Gazel 2, Mısra 10). [mihr-i,]
gökde güyā tolanur **mihr-i** ziyā-bağ-ı cihān
sīnesin mā‘ī libās itdi o māhuñ ihfā (Gazel 4, Mısra 7). [mihr-i,]
mağribi eyler ziyāret rüz u şeb māh-ıla **mihr**
zūlf ü ruhsāruñ ümīdiyle ey ferruh-liķā (Gazel 5, Mısra 15). [mihr,]
şanma tāb-ı **mihr** ider rüy-ı zemīni rüşenā
hāke düşdi mihr-i ‘ālem rüy-ı raşşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 7). [mihr,]
mihr-i vücūda lem‘adur insān nite kim
gökde hilāl-i çarğ şeref-iktisābdur (Gazel 44, Mısra 11). [mihr-i,]
mihrüm arturdi cemālin o hilāl-ebrūnuñ
meh-i nev pertev-i mihr-ile bulur hüsñ ü kemāl (Gazel 117, Mısra 5). [mihrüm, -üm]
şu **mihre** zerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi şuyın dōke gün gibi hāke her yirde (Gazel 178, Mısra 3). [mihre, -e]
‘āleme **mihrüm** od şalar ammā
tālī‘ümnden o meh degül āgāh (Gazel 183, Mısra 11). [mihrüm, -üm]
necm-i eşküñ gibi āhir seni eyler pā-māl
nazar itmez ğam-ı **mihriyle** olursañ da hilāl (Müseddes 1, Mısra 18). [mihriyle, -iyle]

vücüd-ı mutlakun **mihri** şu 'ā'ndan şeref bulduk
 hüdānūn gayırdan bir zerre istimdādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 7). [mihri, -i]
 gün yüzün görmek şerār-ı āhumı teskīn ider
mihre olmazmış mukābil encüm-i seyyāre hīç (Gazel 24, Mısra 4). [mihre, -e]
mihre kemend atar kāmī mūnhasif kılar
 Ruḥsār-ı aluñ üzre o miskīn külāleler (Gazel 33, Mısra 7). [mihre, -e]
 sāye-veş dergāhuña yüz sürmese
mihir bulmazdı bu deñlü irtifā' (Gazel 85, Mısra 8). [mihir,]
mihir şanma felek ol māha kabūl ide diyü
 'arz ider gün başına bir güzel altun üsküf (Gazel 90, Mısra 7). [mihir,]
 ola ki **mihir** yüzün göstere şehir gerdün
 şabāḥa dek bu gece hem-dem-i figān olayın (Gazel 154, Mısra 7). [mihir,]
 cūdā-yı **mihir** olana za'f u inḥinā irişür
 gece sehil ıslatmış bu nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 7). [mihir,]
 mihriñ-ile ağlamakdan öldüm ey mäh üstüme
 ebr giryān **mihir** sūzān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 4). [mihir,]
mihre hā'il ebrdür rüyūnda ḥaṭṭ ey meh-cebīn
 sāye şalmış aḥmed'e yā şeh-per-i rūḥu'l-emīn (Kaside 2, Mısra 1). [mihre, -e]
 gam degül gün günden efzūn olsa ḥaṭṭ-ı 'ārızuñ
 zerrelere **mihre** hīç irmez zevāl ey nāzenīn (Kaside 2, Mısra 12). [mihre, -e]
 gitdi **mihriñle** kararum meded ey iki gözüm
 zerre-veş ḥāk-i mezelletde yetiş oldum ḥōr (Gazel 40, Mısra 9). [mihriñle, -üñ, -le]
mihriñle tā ki şubḥ gibi şādık olmuştuz
 Raḥşende oldı pertev-i nūr-ı cebīnümüz (Gazel 74, Mısra 5). [mihriñle, -üñ, -le]
 zerre-veş **mihriñle** ser-geşte olan rüz-ı ezel
 kesmeye zūlfūne peyvendini tā şām-ı ecel (Gazel 118, Mısra 1). [mihriñle, -(ü)ñ, -e]
 şām-ı belāda görmedin āhum 'alevlerin
 ol māha rüşen olmadı **mihriñ** 'ayān olup (Gazel 16, Mısra 6). [mihriñ, -üm]
mihriñ-ile ağlamakdan öldüm ey mäh üstüme
 ebr giryān **mihir** sūzān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 3). [mihriñ-ile, -üñ, -ile]
 'aceb mi **mihriñ-ile** zerre gibi rakş itsem
 saña bu ḥüsnı viren kıldı bī-karār beni (Gazel 199, Mısra 7). [mihriñ-ile, -üñ, -ile]
 bakma ümīd-i **mihir-ile** mir'āt-ı rüyına
 Çok bakdum anda şüret-i iḥsān görünmedi (Gazel 190, Mısra 7). [mihir-ile, -ile]
 rāḥ-ı **mihriñde** gubār-ı cismümi gerd isterin
 zerreyin ammā özümi mihir-i cihān-gerd isterin (Gazel 157, Mısra 1). [mihriñde, -üñ, -de]

mihir ü mäh: Güneş ve ay.

penāḥ-ı sāye-i luṭfuñda **mihir ü mäh** 'ıyāl
 sevād-ı dīde-i 'irfāna 'aḳd-ı ḥāmeñ nūr (Kaside 1, Mısra 39). [mihir ü mäh,]

mihir ü maḥabbet: Sevgi ve muhabbet.

tālī' olalı **mihir ü maḥabbet** didükleri
 tāb ü tüvānum aldı ḥarāret didükleri (Gazel 201, Mısra 1). [mihir ü maḥabbet,]

mihir yüz: Güneş yüzlü.

yaḳīnī **mihir yüzün** gösterür o mäh saña
 senüñle āyineye bakduğı odur her ān (Gazel 136, Mısra 13). [mihir yüzün, -in]

mihriñ-ı ebruvān: (Sevgilinin) kaşının mihri.

mihriñ-ı ebruvānına itmezdi dil sücüd
 ḥācīnün olmasa eşigi kıblegāhumuz (Gazel 71, Mısra 3). [mihriñ-ı ebruvānına,]

mihir-i 'ālem-gir: Dünyaya yayılan güneş.

bu fetḥ ü nuşreti bulmazdı **mihr-i ‘âlem-gür**
o şehden olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl (Kaside 1, Mısra 15). [mihr-i ‘âlem-gür,]

mihr-i ‘âlem-tâbı: Dünyayı/ alemleri aydınlatan güneş.

bir hümadur **mihr-i ‘âlem-tâbı** kılmış âşiyân
gird-i ruḥsârûnda şanma ey büt-i tannâz zülf (Gazel 88, Mısra 3). [mihr-i ‘âlem-tâbı,]

mihr-i cemâl: Güzellik güneşi, (sevgilinin) güneşe benzeyen güzel yüzü.

göstermez-imiş dîdelere **mihr-i cemâlin**
ben niçe kılam yâ rab o ruḥsârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 5). [mihr-i cemâlin,]
gönül **mihr-i cemâlûn** görmege müştâkdur ammâ
ḥalâş olmaḳ ḥadeng-i ḡamzesinden ḳatı müşkildür (Gazel 59, Mısra 7). [mihr-i cemâlûn,]
güneş kapuḡda ey meh ḥâke düşmiş bî-ḳarâr olmuş
görüp **mihr-i cemâlûn** zerre gibi bî-ḳarâr olmuş (Gazel 80, Mısra 2). [mihr-i cemâlûn,]
cân u dil şâm-ı ‘ademde zerre-veş pinḥân-iken
pertev-i **mihr-i cemâlûn** birle peydâ eyledûn (Gazel 108, Mısra 6). [mihr-i cemâlûn,]

mihr-i cihân: Cihan, dünya güneşi.

tulû‘ itdi girîbânûndan ey meh rûy-ı raḥşânûn
şeref burcundan oldı güyyiâ **mihr-i cihân tâli‘** (Gazel 86, Mısra 8). [mihr-i cihân,]

mihr-i cihân-ârâ: Cihanı süsleyen güneş. II Sevgili.

ḳaçan kim fütasın ḳuşansa ol **mihr-i cihân-ârâ**
ḥicâb-ı ebre girer güyyiâ nîm-i meh-i ruşen (Gazel 143, Mısra 7). [mihr-i cihân-ârâ,]
anûn devrinde batdı yıldızı her mâh-ruḥsârûn
güzellik burcunuñ **mihr-i cihân-ârâsıdır** yûsuf (Gazel 89, Mısra 4). [mihr-i cihân-ârâsıdır, -dur]
lem‘a eyler bedenûn sâdede ey mâh-liḳâ
rûz-ı ruşende olan **mihr-i cihân-ârâsın** (Gazel 151, Mısra 12). [mihr-i cihân-ârâsın,]

mihr-i cihân-gerd: Cihanı dolaşan güneş.

râh-ı mihrûnde ḡubâr-ı cismümi gerd isterin
zerreyin ammâ özüñ **mihr-i cihân-gerd** isterin (Gazel 157, Mısra 2). [mihr-i cihân-gerd,]

mihr-i dıraḥşân: Parlak güneş.

zülfin nesîm açup ruḥ-ı cānân görünmedi
ebr içre ḳaldı **mihr-i dıraḥşân** görünmedi (Gazel 190, Mısra 2). [mihr-i dıraḥşân,]
sevme şehri güzeli ger meh-i tâbân ise de
virme hercâyîye dil **mihr-i dıraḥşân** ise de (Müseddes 1, Mısra 6). [mihr-i dıraḥşân,]
virme hercâyîye dil **mihr-i dıraḥşân** ise de
ııı (Müseddes 1, Mısra 13). [mihr-i dıraḥşân,]
sevme şehri güzeli ger meh-i tâbân ise de
virme hercâyîye dil **mihr-i dıraḥşân** ise de (Müseddes 1, Mısra 20). [mihr-i dıraḥşân,]
virme hercâyîye dil **mihr-i dıraḥşân** ise de
v (Müseddes 1, Mısra 27). [mihr-i dıraḥşân,]
sevme şehri güzeli ger meh-i tâbân ise de
virme hercâyîye dil **mihr-i dıraḥşân** ise de (Müseddes 1, Mısra 34). [mihr-i dıraḥşân,]
egerçi zâhiren ben zerre-veş ḥâk-ile yeksānam
ḥaḳîḳat âsumânında velî **mihr-i dıraḥşānam** (Gazel 124, Mısra 2). [mihr-i dıraḥşānam, -am]
baña nisbet şu‘arâ zümresi encüm gibidür
âsumân-ı hünere **mihr-i dıraḥşānam** ben (Gazel 144, Mısra 16). [mihr-i dıraḥşānam, -am]

mihr-i felek-mesîr: Feleğin gezinti yerinin güneşi.

alsa beyāz otağa o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña **mihr-i felek-mesîr** (Gazel 37, Mısra 4). [mihr-i felek-mesîr,]

mihr-i 'izâr: (sevgilinin) yanağının güneşi.

sitâre olmaz-ısa âfitâba hem-pehlû
nedür ya **mihr-i 'izârında** hâli dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 6). [mihr-i 'izârında, -unda]

mihr-i münîr: Parlak güneş.

şu 'â'-ı pertev-i fâzlında zerre **mihr-i münîr**
kalîl himmeti yanında cûd-ı ma'den ü kân (Kaside 1, Mısra 25). [mihr-i münîr,]
sipihr-i fâzıl u ma'ârifde gerçi **mihr-i münîrüz**
kapuında ey meh-i hürşiyd-çihre hâk-i hâkîrüz (Gazel 75, Mısra 1). [mihr-i münîrüz, -üz]

mihr-i nigâr: Resim gibi güzel sevgilinin güneşi.

ey yakînî gönül âyînesini şâf eyle
lem'a-i **mihr-i nigâr-ıla** aña vir şaykal (Gazel 118, Mısra 18). [mihr-i nigâr-ıla, -ıla]

mihr-i rahşâna: Parlak güneş, "sevgili bağlamında".

zemîn dil-teşne-i bârân-ı lûtfuñ baħr şûrîdeñ
sipihr-i nîl-gün ser-geştedür sen **mihr-i rahşâna** (Gazel 171, Mısra 6). [mihr-i rahşâna,]
maħv olur gün yüzine karşı nücüm-i eşküm
mihr-i rahşâna muķâbil olamaz seyyâre (Gazel 174, Mısra 8). [mihr-i rahşâna,]
gezer meh gibi hercâyî olup her gice şehîr içre
kılur her câyî rûşen **mihr-i rahşânımdan** ummazdum (Gazel 129, Mısra 6). [mihr-i rahşânımdan, -dan]

mihr-i ruhsâr: Yanak güneşi II sevgilinin güneş gibi parlayan yanağı.

mihr-i ruhsârıña her gün nigerân olmağ-ıçün
kaşki revzenüñe dîdelerüm câm olsa (Gazel 175, Mısra 3). [mihr-i ruhsârıña, -a]
mihr-i ruhsârıñla her yüzden tecellâ eyledüñ
'aşıkıñ âyîne-i kalbin mücellâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 1). [mihr-i ruhsârıñla,]

mihr-i ruh: Yanağın güneşi, mec. yanağın parlaklığı.

girdâb şanma ditretür anı teb-i firâk
deryâya tâb-ı **mihr-i ruhuñ** virdi ıztırâb (Gazel 11, Mısra 10). [mihr-i ruhuñ,]
yalabur **mihr-i ruhuñ** şöyle ki gözler kamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-pâre (Gazel 174, Mısra 5). [mihr-i ruhuñ,]
anı mehtâb eylemiş germiyyet-i **mihr-i ruhuñ**
perr ü bâlin yaymış ey meh nitekim şehbâz zülf (Gazel 88, Mısra 15). [mihr-i ruhuñ,]

mihr-i rüy: Yanağın nuru (Sevgilinin yüzünün güzelliği).

mihr-i rüyüñdaki bînî mi eyâ kaşı kemân
yâ dü-şakķ itdi meh-i bedri benân-ı maħmûd (Kaside 5, Mısra 9). [mihr-i rüyüñdaki, -daki]
semene gösterür yüzi ağın
mihr-i rüy o lâle-ruhsârıñ (Gazel 105, Mısra 4). [mihr-i rüy,]
gösterür geh **mihr-i rüyın** gâh bir yüzden toğar
vechi var oldum dise 'ayyâr-ı şûret-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 7). [mihr-i rüyın,]

mihr-i sipihr: Gökteki güneş.

mihr-i sipihr-i saltanat u müşterî-futun
ebr-i yem-âstîn meh-i gerdün-âsumân (Gazel 137, Mısra 11). [mihr-i sipihr-i,]

mihri yok: Sevgisiz, vefasız, merhametsiz II sevgili.

yaķĩnĩ necm-i eŗkũm gibi oldu yıldızum dũŗkũn
Uŗandum **mihri yok** hercāyĩ āfet meh-liķālardan (*Gazel 142, Mısra 10*). [*mihri yok,]*

miķdār: Bir ŗeyin ōlķũlebilen, sayılabilen veya azalıp ķoķalabilen durumu, nicelik; ōlķũ II deķer, ōnem.

rind olanuñ ķadri ‘ālĩ zāhidũñ **miķdārı** dũn
āsitān-ı yāra baķ a ‘lā vũ ednā bundadur (*Gazel 42, Mısra 3*). [*miķdārı, -ı]*

mĩl-i āteŗ: Mil, gŗze sũrme ķekmeye yarayan, kemik veya fil diŗinden yapılmıŗ ince ve uzun alete ve tũrlũ iŗlerde kullanılmak iķin yapılan ince ve uzun metal ķubuķa denir. Eskiden kimi suķları iŗleyen insanların gŗzleri millerin kızıdırılıp gŗzlere sokulması ŗeklinde kŗr edilirmiŗ.

penķe-i mercāna ger yāķũt-ı la ‘lũnsũz baķam
ķeŗm-i ħũn-bāra olur her ŗāķı **mĩl-i āteŗĩn** (*Gazel 155, Mısra 4*). [*mĩl-i āteŗĩn, -ĩn]*

milket: Mũlk l ŗũlke.

ferāġat **milketinde** tāc-dār olmaķ dilerseñ ger
Yaķĩnĩ tācı terk idũp ķabā vũ pĩrehenden geķ (*Gazel 23, Mısra 11*). [*milketinde, -i, -n, -de]*

millet: Bir dine, bir kavmiyete mensup topluluk.

ġıyāŗ-ı devlet-i dũnyā muġĩŗ-ı **millet** ŗ mũlk
medār-ı dā ‘ire-i dĩn ŗ merkez-i ĩmān (*Kaside 6, Mısra 9*). [*millet,]*

minnet: Bir iyiliķe karŗı kendini borķlu gŗrme.

minnet-durur ōlmeķ yoluña baŗa vũ cāna
yoluñda geķer ‘āŗıķ olan cān u serinden (*Gazel 148, Mısra 9*). [*minnet-durur, -dur, -ur]*
her ne niyāz var-ısa ol dil-rũbāya ķıl
cũmle sipā u **minneti** ey dil ħudā ‘ya ķıl (*Gazel 121, Mısra 2*). [*minneti, -i]*
yaķĩnĩ bendeñe ķekdũrme **minnet-i** dehri
eyā kerĩm ŗ raķĩm ŗ mũheymin ŗ mennān (*Gazel 138, Mısra 17*). [*minnet-i,]*

minnetin ķek-: Eziyet ķekmek, altında ezilmek.

ber-murād eylemez insānı cihān bĩ-minnet
er iseñ **ķekme** dilā **minnetin** ol nāmerdũñ (*Gazel 109, Mısra 4*). [*minnetin ķekme,]*

minnetler eyle-: Borcu yũkũ altında kalacaķını bile bile bir kimseden kendisi iķin iyilikte bulunmasını istemek, boyun eĝip yalvarmak.

seni bir kerre yād idem diyũ **minnetler eylersin**
añılmaz buncadan ammā ferāmũŗ olduĝum demler (*Gazel 35, Mısra 5*). [*minnetler eylersin, -sin]*

mir ‘āt: Ayna.

ŗarķ u ġarbí seyr ķıl **mir ‘āt-ı** iskender-miŗāl
ķũnki ruŗŗaruñ-durur āyĩne-i ‘ālem-nũmā (*Gazel 5, Mısra 5*). [*mir ‘āt-ı,]*
ĥalk **mir ‘āt-ı** ruŗ-ı dilbere nāzırdur hep
ķorķarın gŗz dege sen ŗaķla nazardan yā rab (*Gazel 13, Mısra 1*). [*mir ‘āt-ı,]*
mir ‘āt-ı ĥaddi var iken ol māĥ-tāl ‘atuñ
ĥũŗıyd-i ķarĥ-ı cārıye yokdur niĝāhumuz (*Gazel 71, Mısra 5*). [*mir ‘āt-ı,]*
mir ‘āt-ı re ‘fetinden ider dem-be-dem tũlũ
ĥũŗıyd-i ‘avn u nuŗret tevfiķ-ı ķārdān (*Gazel 137, Mısra 5*). [*mir ‘āt-ı,]*
baķma ŗmĩd-i mihr-ile **mir ‘āt-ı** rũyına
Ķoķ baķdum anda ŗũret-i iŗŗān gŗrĩnmedi (*Gazel 190, Mısra 7*). [*mir ‘āt-ı,]*

yâ mücellâ şâf **mir'ât-ı** hâkîkîdür ruhuñ
şüret-i hâl-i perişânın görür kalb-i hâzîn (Kaside 2, Mısra 29). [mir'ât-ı,]
şol câm-ı mey ki dâ'ire-gird-i habâbdur
mir'ât-durur ki cilvegeh-i âfitâbdur (Gazel 45, Mısra 2). [mir'ât-durur, -durur]

mir'ât-ı 'izâr: Yüz aynası.

ruhuñ âyînesin gösterme kendin görmesün ağyâr
görünme şakla **mir'ât-ı 'izâruñ** hod-nümâlardan (Gazel 142, Mısra 8). [mir'ât-ı 'izâruñ,]

mir'ât-ı kalb: Gönül aynası.

jeng-i hîbâ-yı bâr keder virmez añların
mir'ât-ı kalbe hayli cilâ virdi 'ışk-ı pâk (Gazel 96, Mısra 12). [mir'ât-ı kalbe,]

mir'ât-ı mihri: Güneş aynası.

muqâbil eyleme **mir'ât-ı mihri** 'arîzuña
anı o dâ'ireden tutma ey meh-i tâbân (Gazel 136, Mısra 3). [mir'ât-ı mihri,]

mir'ât-ı ruhsâr: Yüz aynası.

ey yakînî saña şeydâlık görindi var-ısa
ol mehûñ **mir'ât-ı ruhsârın** temâşâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 12). [mir'ât-ı ruhsârın,]

misâl: 1. Örnek olarak alınabilen, gösterilen şey, örnek; 2. Benzer.

qaddüñ **mişâli** bulmadı şimşâd imtiyâz
la'l-i lebûñ nümûnesi âb-ı zülâl yok (Gazel 94, Mısra 7). [mişâli, -i]
rakş urup şevkı ile zerre-i ser-geşte **mişâl**
pertev-i vaşlını cüyân olur-ısañ meh ü sâl (Müseddes 1, Mısra 15). [mişâl,]

misk: Misk, güzel koku.

bir gubâr-ı **miskdür** hatt-ı lebûñ kim dest-i şun'
şan düşürmişdür aña bu la'lden engüşterin (Kaside 2, Mısra 9). [miskdür, -dür]
bimâr gözlerin güne karşı yatur görüp
üstine gerdi kaşları bir **miskî** sāyebân (Gazel 140, Mısra 4). [miskî, -i]
ey 'aceb ebrû mısın ya **misk** tozlu bir kemân
yâ melâhat burcunuñ garrâ hilâli sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [misk,]

mişkâl: Ağırlık, miktar; bir buçuk dirhem karşılığı olarak kabul edilen ağırlık ölçüsü birimi.

zehr-i gam def ine tiryâk-i mey-i nâb gerek
Yoksa gam def idemez bir şeyi lîk bir **mişkâl** (Gazel 117, Mısra 8). [mişkâl,]

mişkâla: Kılıç, ayna, kösele vs. parlatmaya yarayan cila aleti.

hilâl **mişkâla-i** zerle levha-i felege
şu resme itmiş-idi nakş ki irmez aña hayâl (Kaside 1, Mısra 5). [mişkâla-i,]

miskî harîr: Miskli ipek kâğıt.

şan hamâildür ki kaplanmış aña **miskî harîr**
gerdenünde bağlamış müşğîn girihler kâkülûñ (Kaside 4, Mısra 11). [miskî harîr,]

miskîn: 1) Aciz, zavallı, beceriksiz, hareketsiz. 2) Dertli, mahzun.

şahrâya düşdi nâfe gibi hâl-i yâr-içün
miskîn yakînî hâk-ile yeksân degül midür (Gazel 60, Mısra 10). [miskîn,]

haṭṭ-ı pür-çin içre sen ey hāl-i ‘anber-bār-ı dōst
 sebzear-ı çin ‘ün ol **miskîn** gâzâli sen misin (Gazel 158, Mısra 6). [miskîn,]
 gitdükçe bend olur saçına rāh-ı gâmda dil
miskîn esîr-i silsile-müyân olup gider (Gazel 32, Mısra 6). [miskîn,]
 hûn itdi nâfe-veş dili vü aldı aqlumuz
 cādû-yı çeşm-ile büt-i **miskîn** gâzâleler (Gazel 33, Mısra 6). [miskîn,]
 mihre kemend atar kâmeri münhasif kılur
 Ruḥsâr-ı aluñ üzre o **miskîn** külâleler (Gazel 33, Mısra 8). [miskîn,]
 tolaşur kâkül-i **miskînüñe** sevdâ-zededür
 dâr-ı zülfünde yaḳînî ‘yi қо ber-dâr olsun (Gazel 163, Mısra 11). [miskînüñe, -ñe]

mısr: Şehir, ülke.

beni luṭf it şafâ **mısrına** sultân eyle sultânım
 ‘adûnuñ başına dünyâyı zindân eyle sultânım (Gazel 130, Mısra 1). [mısrına, -ın, -a]
 yaḳînî gülşen-i ‘ışkında ben bir bûlbûl-i zâram
 Letâfet **mısrınuñ** tûṭı-i şekker-hâsıdır yûsuf (Gazel 89, Mısra 10). [mısrınuñ, -ı, -nuñ]
 cihânda mâlik olmak vaşlına bir yûsuf-ı hüsnuñ
 ‘azîz-i ‘âlem olup **mısr** ‘a sultân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 4). [mısr ‘a,]

mısr-ı nazm: Şiir ülkesi.

ey yaḳînî bu edâ-yı hûb-ı şekker-bār-ıla
 Mısr-ı nazmuñ tûṭı-i şîrîn-maḳâlî sen misin (Gazel 158, Mısra 12). [mısr-ı nazmuñ,]

mîve: Meyve, yemiş.

murâd **mîvesin** alam ümîd şâhından
 iderse bağ-ı dile ebr-i re ‘fetûñ feyezân (Kaside 6, Mısra 41). [mîvesin, -sin]

mîve-i maḳşûd: Maksat, istek meyvesi, ulaşılmak istenen şey.

alurdum **mîve-i maḳşûdumı** şâh-ı sa ‘âdetden
 eger ol serv sîb-i ḡabḡabından virse şeftâlû (Gazel 167, Mısra 5). [mîve-i maḳşûdumı, -umu]

miyân: Bel. Sevgilinin ince beli.

didüm yaḳînî itdi **miyânuñda** çün gümân
 virmez vücûd didi gümâna yaḳînümüz (Gazel 74, Mısra 11). [miyânuñda, -un, -da]
 dil kucamaz **miyânını** yok yire cüst ü cû kılur
 bûs-ı dehânı muḥtemel lîkin o daḥı var yok (Gazel 95, Mısra 9). [miyânını, -ı, -(n)ı]
 zevk-ı helvâdan elezdür bize bu ni ‘met-i hûb
 ki **miyâna** gele bir lebleri pâlûde güzel (Gazel 119, Mısra 12). [miyâna,]
 cân u dil ceng ider **miyânuñçün**
 hiç ne bu var ne ol bu ortada (Gazel 169, Mısra 3). [miyânuñçün, -uñ, -çün]
 kılca olduḡı **miyânı** bellüdü mahfî degül
 kimse amma irmedi sırt-ı dehân-ı yâra hiç (Gazel 24, Mısra 5). [miyânı,]
 ‘aşıklara **miyânuñ-içün** çekme ḡançerüñ
 ḡavf eylerin ki ortada yok yire kan ola (Gazel 6, Mısra 3). [miyânuñ-içün, -içün]

mizâc: Huy, yaratılış, tabiat, karakter.

mizâcı âteş anuñ biz şu gibi mâ ‘il aña
 o mihr-i ‘âlem-ile imtizâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 3). [mizâcı, -ı]

mu ‘cize-i muştafâ: Hz. Peygamberin mucizeleri.

benân ile ruḡuñı bînuñ eylemiş iki şakk
 ben anı **mu ‘cize-i muştafâ ‘ya** beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 4). [mu ‘cize-i muştafâ ‘ya, -ya]

muğân: Meyhaneci.

yüzi olaydı **muğân** içre bir kadeh mey için
kılurdu zâhid-i şad-sâle sübhasını girev (Gazel 166, Mısra 3). [muğân,]

muğber: Tozlanmış.

ğubâr-ı cismi berbâd eyleyüp zülfünsüz âh itdüm
anuñçün gird-bâd-ı râh-ı küyuñ baña **muğberdür** (Gazel 61, Mısra 8). [muğberdür, -dür]
muğber olduñ hem perîşân-rüzgâr ey gird-bâd
zülf-i yâruñ 'aşık-ı şûrîde-hâli sen misin (Gazel 158, Mısra 9). [muğber,]

muğber ol-: Tozlanmak, üzerini toz kaplamak; kırılmak, incinmek .

başâ çıkmak isteyelden hatt-ı rüyuñ yüz bulup
zülfünü kıldı perîşân **oldı muğber** kâkülün (Gazel 111, Mısra 8). [muğber oldu, -dı]

muğîs: Yardım eden, yardıma koşan.

ğıyâş-ı devlet-i dünyâ **muğîs-i** millet ü mülk
medâr-ı dâ'îre-i dîn ü merkez-i îmân (Kaside 6, Mısra 9). [muğîs-i, -i]

muhammed: Bir çok defalar hamd ü senâ olunmuş, tekrar tekrar övülmüş mânâsına gelen bu kelime, peygamberimizin adıdır.

medh-i pâşâyı yakînî idelüm vird-i zebân
Muttasıl vaşf-ı **muhammed'dür** işi hassân' uñ (Gazel 103, Mısra 10). [muhammed'dür, -dür]
hezâr murğ-ı dil âsûde-hâl ü fâriğ-bâl
görindi halka-i ka'be yed-i **muhammed'de** (Kaside 1, Mısra 50). [muhammed'de, -'de]

muhammed-i muhtâr: Seçilmiş olan Muhammed(sav).

nite ki cennet-i 'adn'e **muhammed-i muhtâr**
riyâz-ı rif'ate hâkık eyledi seni idhâl (Kaside 1, Mısra 23). [muhammed-i muhtâr,]

muḥannâ: Kınalı, kınalanmış.

çeşmümde 'aks-i dest-i **muḥannâñı** seyr idüp
'ummâna düşdi pençe-i mercân görünmedi (Gazel 190, Mısra 3). [muḥannâñı, -ñı]

muḥîṭ ol-: Çevreleyen olmak.

oldı şan nûr-ı hudâ aḥmed-i muḥtâr' ı **muḥîṭ**
nûrdan puñara girmiş görünür hûrâsın (Gazel 151, Mısra 5). [muḥîṭ oldu,]

muḥîṭ: Çepeçevre kuşatan; etrâfını çeviren; çevreleyen.

meh-i sipîhr-i şeref ḥusrev-i sitâre-sipâh
muḥîṭ-i kâf-vakâr âfîtab-ı berç-' inân (Kaside 6, Mısra 4). [muḥîṭ-i,]

muhtâc: (Bir kimseye) ihtiyaç duyan kimse.

ma'rifetsüz âdemî **muhtâc** imiş
'âlem anuñ olsa kırmı ac imiş (Kit'a 2, Mısra 3). [muhtâc,]

muhtel: Karışık, bozuk.

hâl-i miskînine öykün diyü sevdâya şalar
nâfe miskînün ider bâd dimâğın **muhtel** (Gazel 118, Mısra 16). [muhtel,]

muhtemel: Gerçekleşmesi de gerçekleşmemesi de ihtimal dâhilinde olan, beklenen, beklenir, umulur, olası, olasılı, mümkün.

dil kucamaz miyânını yok yire cüst ü cû kılar
bûs-ı dehânı **muhtemel** lîkin o dahı var yok (Gazel 95, Mısra 10). [muhtemel,]

mû kıl-: Kıl gibi incelmek, zayıflamak.

kılca tākāt komadı kıldı hayâli beni zār
ey yakînî teni **mû kıldı** hayâli hasan' uñ (Gazel 104, Mısra 14). [mû kıldı,]

mu'allâ: Değeri, derecesi, mertebesi üstün, yüksek seviyeli.

nûr-ı aḥmed şan ider sündüs-i aḥzarda mekân
ya yaşıl câme giyen hıızr-ı **mu'allâsın** sen (Gazel 149, Mısra 6). [mu'allâsın,]

mu'âmele eyle-: Davranmak.

peykânlaruñ derûnuma işler geçer henüz
Zahmum anuñla tırmayup **eyler mu'âmele** (Gazel 179, Mısra 8). [mu'âmele eyler,]

mu'anber: Anberleşmiş, güzel kokan, güzel kokulu.

diller anı şâneler soñra perîşân-hâl olur
zülfûñe inen tolaşmasun **mu'anber** kâkülüñ (Gazel 111, Mısra 6). [mu'anber,]
diller anı şâneler soñra müşevveş-bâl olur
zülfûñe inen tolaşmasun **mu'anber** kâkülüñ (Kaside 4, Mısra 6). [mu'anber,]

mu'âriz ol-: Karşı gelmek, başkaldırmak.

ḥüsn bâbında **mu'âriz olamaz** aña güneş
seherî çıksa evinden giyüp altun üsküf (Gazel 90, Mısra 3). [mu'âriz olamaz, -ı, -maz]

mu'âvin: Yardım eden, yardımcı.

yâr olmazsa **mu'âvin** neme yarar şevket
tutalum kim diyeler yarıcuñ allâh baña (Gazel 7, Mısra 3). [mu'âvin,]

mukâbil: Bir şeye karşılık olarak yapılan, bir şeyin karşılığı olan.

gün yüzün görmek şerâr-ı âhumı teskîn ider
mihre olmazmış **mukâbil** encüm-i seyyâre hîç (Gazel 24, Mısra 4). [mukâbil,]
mukâbil eyleme mir'ât-ı mihri 'ârızuña
anı o dâ'ireden tutma ey meh-i tâbân (Gazel 136, Mısra 3). [mukâbil,]

mukâbil ol-: Karşısına çıkmak, karşı karşıya gelmek.

maḥv olur gün yüzine karşı nücüm-ı eşküm
mihri-i raḥşâna **mukâbil olamaz** seyyâre (Gazel 174, Mısra 8). [mukâbil olamaz, -ı]

mukarrer: Hakkında karar alınmış, karar verilmiş, kararlaştırılmış.

ḥuşk-leb ü dil-teşne cân virmek **mukarrerdür** baña
hıızr-ı ḥatt-ı la'lüñ irmezse bi-ke'sin min ma'ın (Kaside 2, Mısra 37). [mukarrerdür, -dür]
yakînî baḥr-ı ḥâtır türe olmaz zemmi-i a'dâdan
keder virmez **mukarrer** her ḥas u ḥâşâk 'ummâna (Gazel 172, Mısra 12). [mukarrer,]

mukûm ol-: Kalıcı bir şekilde yerleşmek, sabit olmak.

hâne-i dilde **muķīm oldu** hayāl-i la'lūñ
şimdi oturdu dağı yirine cânım muslî (Gazel 197, Mısra 3). [muķīm oldu,]

muntazır: Bekleyen, gözleyen, intizar eden.

ey yakīnī devlet-i 'uķbāya zāhid **muntazır**
ehl-i hāl olan bilür anı ki hālā bundadır (Gazel 42, Mısra 15). [muntazır,]

mūr: Karınca.

mūrlardur geldiler mühr-i süleymān öpmege
la'l-i nābuñ devr idüpdür şanma haţţ-ı 'anberīn (Kaside 2, Mısra 13). [mūrlardur, -lar, -dur]

murād: Amaç, arzu, istek.

zāhid reh-i riyāda sülūk-i fenāda biz
kūy-ı **murādı** her kişi bir semtden bulur (Gazel 55, Mısra 10). [murādı, -ı]
kūlın iderse eger şeh-süvār-ı esb-i **murād**
fezā-yı midhat-i zātında eyleyem cevlan (Kaside 6, Mısra 31). [murād,]
murād mīvesin alam ümīd şāhından
iderse bağ-ı dile ebr-i re'fetūñ feyezān (Kaside 6, Mısra 41). [murād,]

murādāt: Dünyevî istek ve arzular.

dilden yakīnī jeng-i **murādātı** dūr kıl
çün māsivā haķīkate bakşañ hiçābdur (Gazel 44, Mısra 13). [murādātı, -ı]

murğ: Kuş II gönül kuşu, aşığın gönül kuşu.

eyler hezār cān u gönül **murğını** şikār
süzdükçe kara gözlerin ol hīle-bāzumuz (Gazel 72, Mısra 5). [murğını, -ın, -ı]
murğlar şāhın n'ola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hümā-yı devlet ü devrān şikār (Gazel 27, Mısra 3). [murğlar, -lar]
şad-hezārān cān u dil **murğın** ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i hīyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār (Gazel 27, Mısra 1). [murğın, -ı, -n]
murğ-ı 'ışkı şayd ümīdin itmesün her bü'l-heves
hiç olur mı peşseye 'ankā-yı 'ālī-şān şikār (Gazel 27, Mısra 11). [murğ-ı, --ı]
seyr it derün-ı servde **murğ** āşiyānesin
bağrında başlar eylemiş āsīb-i rüzgār (Gazel 26, Mısra 5). [murğ,]
gülşen-i kūyuñda gūş it **murğ-ı** cānuñ nālesin
gül-ruhuñçün şad hezār efgān iden bülbül budur (Gazel 53, Mısra 7). [murğ-ı,]
düşdüm görince na'lçeñ ü kebkebūñ izin
ey kebg **murğ-ı** şabruma ol dām u dānedür (Gazel 57, Mısra 10). [murğ-ı,]
n'ola ger **murğ-ı** zār-ısam yine bāz-ı hümā-şaydam
niçe 'ankā gibi kuşlar uçurdum murğzārımdan (Gazel 141, Mısra 3). [murğ-ı,]

murğ-ı cān: Can kuşu.

bülbül degül uçan göricek naħl-i kāmētūñ
karşuñda **murğ-ı cānını** uçurdu serv-i bağ (Gazel 87, Mısra 4). [murğ-ı cānını, -ını]

murğ-ı dil: Gönül kuşu.

hezār **murğ-ı dil** āsūde-hāl ü fāriğ-bāl
görindi halka-i ka'be yed-i muħammed'de (Kaside 1, Mısra 49). [murğ-ı dil,]
murğ-ı dil kapıcı şehbāz idüğün bildürmiş
o gözi şāhın idüp giymege kânün üsküf (Gazel 90, Mısra 5). [murğ-ı dil,]

murğ-ı dil ü cān: Can ve gönül kuşu.

ideli cismi kebüter çeşm-i fettānum 'alī
kūyuña 'azm eyledi **murğ-ı dil ü cānum** 'alī (Gazel 196, Mısra 2). [murğ-ı dil ü cānum, -um]

murğ-ı hoş-elhān: Güzel ve hoş makale okuyan kuş.

her kelāmum gül-i hamrā gibi rengin terdür
gülşen-i ma'rifete **murğ-ı hoş-elhānam** ben (Gazel 145, Mısra 14). [murğ-ı hoş-elhānam, -am]
nevāyī şanma kim destān-serā-yı bağ-ı nazm idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruh **murğ-ı hoş-elhānı** (Gazel 187, Mısra 18). [murğ-ı hoş-elhānı,]

murğzār: Kuş yatağı, kuşu bol olan yer.

n'ola ger murğ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-şaydam
niçe 'anķa gibi kuşlar uçurdum **murğzārumdan** (Gazel 141, Mısra 4). [murğzārumdan, -umdan]

murtāz: Nefsini terbiyeye çekmiş, riyāzete çekilmiş (kimse).

geşt-i gülşen ne-y-idi rağmına **murtāzlaruñ**
bile şalınmağa bir serv-i gül-endām olsa (Gazel 175, Mısra 5). [murtāzlaruñ, -larun]

mūsā: Hz. Musa.

cilve-i envār-ı hüsni gör dil-i pür-şevkden
tūr-ı **mūsā** bundadur tūr-ı tecellā bundadur (Gazel 42, Mısra 12). [mūsā,]

musahhar: Boyun eğmiş, emre amade.

lebūnde haṭ nigīn-i la'ide şan ism-i a'zamdur
anuñçün emrūne dil ey perī-peyker **musaḥḥardur** (Gazel 61, Mısra 14). [musaḥḥardur, -dur]

muşāhib: 1. Biriyle karşılıklı konuşan, sohbet arkadaşı olan kimse. 2. Büyük zatlara, özellikle pâdişahlara sohbet akradaşı olan ve zaman zaman hoş fıkralar, hikâyeler anlatıp latife ve nükteler yaparak hoşça vakit geçirmelerini sağlayan zeki, bilgili, görgülü, hoşsohbet kimse, nedim.

ḥaḳīkat üzre cihān içre bir **muşāhib** yok
meger ki söfi gibi ḥalvet içre şöhet idem (Gazel 125, Mısra 7). [muşāhib,]

muşavver rūh: Tasvir edilmiş, somut ruh.

ey perī-çihre vücūdına **muşavver rūhuñ**
şāhid isterler-ise zāt-ı laṭīfuñ mevcūd (Kaside 5, Mısra 17). [muşavver rūhuñ, -uñ]

muşhaf-ı ruh: Yanağının kitabı.

o **muşhaf-ı ruh-ı** ferḥunde-fāl ḥaḳkıyçün
hem anı zīnet iden haṭṭ u ḥāl ḥaḳkıyçün (Gazel 164, Mısra 1). [muşhaf-ı ruh-ı,]

muşli: Özel isim (Muslihü'd-din isminin Türkçede kısaltılmış şekli).

ey benüm lāle-ruhūm serv-i revānum **muşli**
şaçı sünbül yüzi gül gönca-dehānum **muşli** (Gazel 197, Mısra 2). [muşli,]
ḥāne-i dilde muḳīm oldu ḥayāl-i la'lüñ
şimdi oturdı daḥı yerine cānum **muşli** (Gazel 197, Mısra 4). [muşli,]
kerem it ok gibi gel atma beni yabana
toğrı bir bendeñem ey kaşı kemānum **muşli** (Gazel 197, Mısra 6). [muşli,]
gelmeyüp sīneme ben ḥastayı bī-cān itme
a benüm iki gözüm rūḥ-ı revānum **muşli** (Gazel 197, Mısra 8). [muşli,]
gül yüzüñçün çekeli bülbul-i dil ḥār-ı cefā
tutdı dünyā yüzini āh u figānum **muşli** (Gazel 197, Mısra 10). [muşli,]
ten-i pā-mālūmi itdūñ hedef-i tīr-i cefā
tañ midur ḳalmaz-ısa nām u nişānum **muşli** (Gazel 197, Mısra 12). [muşli,]

sen meleksüz yanuma gelse perî-peykerler
hür olsa dağı yokdur nigerānum **muşlî** (Gazel 197, Mısra 14). [muşlî,]
‘alev-i âteş-i ‘ışkı niçe bir gizleyeyin
Yağdı yandurdu beni süz-ı nihānum **muşlî** (Gazel 197, Mısra 16). [muşlî,]
bu yakīnî gibi ‘ömrüm beni mehcür itme
geçmesün hecr-ile ‘ömr-i güzerānum **muşlî** (Gazel 197, Mısra 18). [muşlî,]
ey benüm lāle-ruḥum serv-i revānum **muşlî**
şaçı sünbül yüzi gül gönca-dehānum **muşlî** (Gazel 197, Mısra 1). [muşlî,]

muştafā: 1. Maddî mânevî yönden artırılıp saf ve seçkin duruma getirilmiş veya cinsi içinden en temiz, en iyisi ve en hâlisi olarak seçilmiş (kimse). 2. Hz. Muhammed'in adı.

eşigi **muştafā’ nuñ** ka’be-i hâcâtur ey dil
bu elfâz-ı şafâ-perverd-ile ben anda ḥassân’am (Gazel 124, Mısra 15). [muştafā’ nuñ,]

mu’tād: Âdet edilmiş, alışılmış; âdet, alışılan şey.

kays-ı nâ-şād ile hālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya **mu’tād** (Müseddes 1, Mısra 10). [mu’tād,]
bizüm zevk-ı safā-yı ‘āleme **mu’tādumuz** yokdur
anuñçün sâlik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 1). [mu’tādumuz, -umuz]
dilā bir lahza hîç şād olmaduñ mı
ğam-ı hicrāna **mu’tād** olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 2). [mu’tād,]
devā içün ne ararsın ṭabībi
Yakīnî derde **mu’tād** olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 12). [mu’tād,]
zehr-i ğam **mu’tādiyn** tiryāk-i vuşlaṭ istemen
lezzet-i şādî gerekmez ‘aşık-ı ğam-ḥvāra hîç (Gazel 24, Mısra 11). [mu’tādiyn, -yn]

muṭarrā: Taze, taravetli; göz alıcı, parlak, revnaklı; kokulu, koku sürünmüş.

mestāne çeşm ü gönca dehān u şeker zebān
kāmēt laṭif ü zülḥ **muṭarrā** ‘izār ḥüb (Gazel 15, Mısra 6). [muṭarrā,]

mu’teber: İtibarlı, güvenilir, üstün ve değerli kabul edilen.

ey sīm-çihre bende-i ḥālîş geçer saña
dīnār olursa tañ mı cihān içre **mu’teber** (Gazel 126, Mısra 16). [mu’teber,]

mu’tekif: Bir ibadethaneye çekilip namaz, niyaz ve ibadetle meşgul olan; itikafa çekilen kimse.

kimdür yakīnî dir iseñ ey pâdişāh-ı ḥüsn
bir ‘uzlet ehli **mu’tekif-i** gūşe-i ferāğ (Gazel 87, Mısra 10). [mu’tekif-i, -i]
irmedüm vaşlına ol yūsuf-ı gül-pīrehenüñ
gerçi kim **mu’tekif-i** külb-i aḥzānam ben (Gazel 144, Mısra 8). [mu’tekif-i, -i]

mu’tekif-i künc-i melāl: Gam köşesinde kendini ibadete adanmış (kişi).

kim-durur dir-iseñ ey şāh yakīnî-i gedā
sākin-i gūşe-i ğam **mu’tekif-i künc-i melāl** (Gazel 117, Mısra 14). [mu’tekif-i künc-i melāl,]

muṭrib: Bir mûsikî âleti çalan kimse, sâzende.

‘acebā **muṭrib** elinden mi fiğān eylerler
neyimiş nâleleri çeng ü defi gūş ideyin (Gazel 159, Mısra 5). [muṭrib,]
al sazı **muṭribā** ele sākī şarābı şun
def -i ğama bu ikisidür çāre-sāzumuz (Gazel 72, Mısra 7). [muṭribā, -a]
neyler nevāda nağmede **muṭrib** yakīnî mest
Sākī şafāda mey feraḥ-efzā nigār ḥüb (Gazel 15, Mısra 9). [muṭrib,]

muttasıl: Ara vermeksizin, devamlı olarak, aralıksız, biteviye.

medh-i pâşâyı yakînî idelüm vird-i zebân
Muttaşıl vaşf-ı muḥammed' dūr işi ḥassân' uñ (Gazel 103, Mısra 10). [muttaşıl,]
şiken-i zülfi şikest ola n' ola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i ḥürşiyd-i dirahşānda yatur (Gazel 56, Mısra 10). [muttaşıl,]
'āşika nāleler itdürmek için kânūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben (Gazel 144, Mısra 10). [muttaşıl,]

mûze: Çizme.

düşer yüz yirde naḳş-ı **mûzeñ** üzre
kapuña bir ġarīb üftāde geldi (Gazel 192, Mısra 9). [mûzeñ, -ñ]
gök gök olmış cismümi **mûzeñle** pâ-māl eyleyüp
tende naḳş-ı kebkebuñ şekl-i şüreyyā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 7). [mûzeñle, -le]

mübārek-bād: Kutlu olsun, mübarek olsun.

çemende bezme cām-ı bāde geldi
nesīm ol dem **mübārek-bāda** geldi (Gazel 192, Mısra 2). [mübārek-bāda, -a]

mübārız: Mücadeleye girişen, muhalifiyle mücadele eden kimse.

da'vî-i merdi gider baña **mübārız** geçinüp
gelme meydāna şaḳın rüstēm-i destānam ben (Gazel 144, Mısra 13). [mübārız,]

mü-be-mü: I. Tel tel, kıl kıl. II. Birer birer. III. İnceden inceye, çok dikkatle.

ḥāl-i bāl-i yakînî-i zārı
mü-be-mü zülfi-yār şerḥ eyler (Gazel 29, Mısra 12). [mü-be-mü,]

mübtelā: (Bir derde, bir hastalığa) tutulmuş, aşık, tutkun, düşkün.

lebüñ bir ḥastayı yad eylese cānā bulur şıḥḥat
niçün ben **mübtelā-yı** derd-i bî-dermānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 6). [mübtelā-yı,]
bilmez 'ilāc ḳadrini bīmār olmayan
bî-derde ḳılma zaḥmuñı ben **mübtelāya** ḳıl (Gazel 121, Mısra 8). [mübtelāya, -ya]
kemend-i zülfüñe şeydāları ser-cümle bend itdüñ
dimezsın kim esîr-i bend-i ġam bir **mübtelā** vardur (Gazel 51, Mısra 4). [mübtelā,]
dilā gedālığını pâdişehlik añlarsın
o şāh-ı ḥüsne seni **mübtelāya** beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 6). [mübtelāya, -y, -a]

mücādele: Bir şeyin üstesinden gelmek için yılmadan, bıkmadan uğraşma, çalışma, didinme.

egmez şurāḥî cāma baş eyler **mücādele**
ol ser-keşüñ boğazını al sākıyā ele (Gazel 179, Mısra 1). [mücādele,]

mücellā: Cilâlanmış, cilâ verilmiş, parlatılmış.

ḳadeḥ-i sîm-i **mücellāda** ya bir ḳatre gül-āb
cām-ı billürda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın (Gazel 151, Mısra 9). [mücellāda, -da]
yā **mücellā** şāf mir'āt-ı ḥaḳîḳîdür ruḥuñ
şüret-i ḥāl-i perîşānın görür ḳalb-i ḥazîn (Kaside 2, Mısra 29). [mücellā,]

mücellā evle-: Cilalamak, parlatmak.

mihr-i ruḥsāruñla her yüzden tecellā eyledüñ
'āşıḳuñ āyine-i ḳalbin **mücellā eyledüñ** (Gazel 108, Mısra 2). [mücellā eyledüñ, -dün]

mücellā ol-: Cilalı, parlak olmak.

himmet-i bedrakā-i feth nıgeh-dāruñ olup
nūr-ı nuşretle **mücellā ola** şām u şeherüñ (Gazel 114, Mısra 4). [mücellā ola, -a]

mücerreb: Denenmiş, sınanmış, tecrübe edilmiş.

iletüñ meclise efsün-ıla dün ol perī-rūyı
meğer kim sende ey vā ız **mücerreb** bir du ʿā vardır (Gazel 51, Mısra 8). [mücerreb,]

müdām: Sürekli, devam eden.

pīr-i muğānı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün ihtiyārsuz ağlar gözüm **müdām** (Gazel 123, Mısra 4). [müdām,]
ister ki pāy-mālūñ ola hāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse n ʿola dāmenüñ **müdām** (Gazel 123, Mısra 12). [müdām,]
baş koşup zülfünle sīneñ öpmege şarkar **müdām**
Okıdur ʿuşşāka cānā küfri ezber kākülün (Gazel 111, Mısra 3). [müdām,]
baş koşup zülfünle sīneñ öpmege şarkar **müdām**
Okıdur ʿuşşāka cānā küfri ezber kākülün (Kaside 4, Mısra 7). [müdām,]
derbend-i kākülünde harāmī gözinden āh
eksük degül yakīnī **müdām** ihtirāzumuz (Gazel 72, Mısra 14). [müdām,]
ya ʿkūb-veş gözüm n ʿola kan ağlasa **müdām**
Çok dem-durur o yūsuf-ı ken ʿan görünmedi (Gazel 190, Mısra 5). [müdām,]
maşırık-ı envār-ı elṭāf-ı ilāhī ol **müdām**
eyledükçe mağrībe hūrşıyd-i enver ilticā (Gazel 5, Mısra 13). [müdām,]
bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sıfālinden **müdām**
reşk-i cem itsem yakīnī ʿişret-i şāhānemi (Gazel 198, Mısra 9). [müdām,]

mü ʿessir: Tesir eden, tesirli, dokunaklı.

bildük suhanuñdan dehenüñ var idüğini
ma ʿlūm olur ey gonca **mü ʿessir** eserinden (Gazel 148, Mısra 4). [mü ʿessir,]
itdi eşküm dil-i senginine yāruñ te ʿsīr
gelmeye ʿāleme bir böyle **mü ʿssir** kevkeb (Gazel 13, Mısra 10). [mü ʿssir,]

müferrih ol-: İç açıcı olmak, serinletici olmak.

müferrih olah cāna lebūñde dāne-i hāl
şarāba ḥabbe kadar ihtiyācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 5). [müferrih olalı, -alı]

müflis: İflas eden, malını mülkünü batıran (kimse); parasız pulsuz, beş parasız (kimse) .

begüm bir **müflise** lāyık görürsin cāme-i vaşluñ
felāket ḥānkāhı içre ben ʿuryānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 7). [müflise, -e]

mühendis: Mesleği mühendislik olan kimse.

kıyāsın idemez-iken **mühendisān** ḥayāl
elüm niçe ire tahrīr-i vāsf-ı fazluña kim (Kaside 1, Mısra 65). [mühendisān, -ān]

müheymīn: Korumacı, gözetici, her hususta kendisine güvenilen (Allah).

yakīnī bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerīm ü raḥīm ü **müheymīn** ü mennān (Gazel 138, Mısra 18). [müheymīn,]

mühlet: Bir işin yapılması için verilen belirli süre, vāde.

āh kim dil esīr-i fūrkatdür
ʿömr ise bī-amān u **mühletdür** (Gazel 63, Mısra 2). [mühletdür, -dür]

mühr: Hz. Süleyman'ın yüzüğüne verilen addır. Bu yüzüğün üstünde İsm-i Âzâm yazılı imiş. Hz. Süleyman bununla tüm varlıklara hükmedermiş.

mühr idüp 'aks-i leb-i yarı süleymān yine
her perî-peykeri efsûn ile teşhîr itmiş (Gazel 82, Mısra 5). [mühr,]

mühr-i süleymān: Hz. Süleyman'ın yüzüğüne verilen addır. Bu yüzüğün üstünde İsm-i Âzâm yazılı imiş. Hz. Süleyman bununla tüm varlıklara hükmedermiş.

bağ la'l-i yāra **mühr-i süleymān** degül midür
menşür-i hüsne kaşları 'unvān degül midür (Gazel 60, Mısra 1). [mühr-i süleymān,]
mürlardur geldiler **mühr-i süleymān** öpmege
la'l-i nābuñ devr idüpdür şanma haṭṭ-ı 'anberîn (Kaside 2, Mısra 13). [mühr-i süleymān,]

müje: Kirpik.

serümde her ser-i mü ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her **müjem** ü dil de kıssa-hvān olsa (Müseddes 2, Mısra 16). [müjem, -m]
gül-gün-ı eşk-ile kim **müjeler** tâziyānedür
şebdîz-i zülfî yādına her dem revānedür (Gazel 57, Mısra 1). [müjeler, -ler]
ey yakînî ten-i mecrûhdaki her zaḥmum
zü'l-feḳār-ı **müjesinden** o şehûñ kan aḡlar (Gazel 30, Mısra 10). [müjesinden, -si, -n, -den]
müjelerle görinen merdüm-i dîdem şanmañ
gözde nakş oldu ḡayāl-i ḡaṭ u ḡālî ḡasan'ıñ (Gazel 104, Mısra 3). [müjelerle, -ler, -le]
seyr eyle cerāḡatleri şemşîr-i **müjeñden**
kıl çāk-i tenümden dil-i efgārî temāşā (Gazel 8, Mısra 9). [müjeñden, -ñ, -den]
dil almaḡda **müjeñ** 'ayyārdur efsûn okur ammā
'aḡıllar çāk olur sihr eylese ol nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 9). [müjeñ, -ñ]
müjeñ helāketüm ammā mazannem ol ebrū
bulınmaz egri tutulmayıcak begüm toḡru (Gazel 168, Mısra 1). [müjeñ, -ñ]
yakînî eyleyelden yaşumı bir la'l-leb deryā
dönüpdür her **müjem** kan-ıla yir yir şāḡ-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 14). [müjem, -m]
la'lüñ ḡayāt-baḡş u **müjeñ** bā'îş-i ḡayāt
sübḡāne ḡālîḡu ḡalāka'l-mevte ve'l-ḡayāt (Gazel 18, Mısra 1). [müjeñ, -ñ]

müjgān: Kirpikler.

dil giriftār-ı ser-i zülf-i perîşānuñdur
dāḡ-ı sînem siper-i nāvek-i **müjgānuñdur** (Gazel 49, Mısra 2). [müjgānuñdur, -uñdur].
tîr olup **müjgānlaruñ** ebrüñ olaldan yā 'alî
bîm-i cān kıldı gözüme uyḡuyı rü'yā 'alî (Gazel 195, Mısra 1). [müjgānlaruñ, -lar, -u, -ñ]
biri birine girerler ḡāk-i rāḡuñ üstine
gözlerüm yumduḡca eyler şanma **müjgān** iḡtilāt (Gazel 83, Mısra 4). [müjgān,]
yād-ı la'lüñde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Şāḡ-ı mercān oldu ḡün-ālüde **müjgānum** hemîn (Gazel 155, Mısra 12). [müjgānum, -um]

mükedder: Kederli, sıkıntılı, dertli.

ḡubār-ālüde dil seyl-āb-veş ṡurmaz aḡar yaşum
göz açdurmaz yaḡar bārān-ı ḡam ḡālüm **mükedderdür** (Gazel 61, Mısra 4). [mükedderdür, -dür]

mükedder-hāṡır: Kalbi kederli.

mükedder-hāṡır olmış seyl-i ḡamdan pākdür göñlüm
bu ḡün şāfi-derün olmaḡda ey dil 'ayn-ı 'ummānam (Gazel 124, Mısra 13). [mükedder-hāṡır,]

mükellef: Bir işi yapmak zorunda olan (kimse), yükümlü.

divâne **mükellef** degül ey hvâce kerem kıl
Uşlan diyü kılma bu perîşâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 5). [mükellef,]

mülebbes: Giyimli, ağır giysiler giymiş.

eşer-i âh-ı yakînî'yle **mülebbes** oldı
lâciverdî görünür şimdi bütün baħr u semâ (Gazel 4, Mısra 9). [mülebbes,]

mülk: Bir hükümdar veya devletin hüküm ve idaresi altında bulunan toprakların tamamı, memleket.

kul oldum 'ışka oldum kayd-ı bend-i guşşadan âzâd
serîr-i **mülk-i** istiğnâda şimdi ben de sulţānam (Gazel 124, Mısra 8). [mülk-i, --i]
ğuyâş-ı devlet-i dünyâ muğtî-i millet ü **mülk**
medâr-ı dâ'ire-i dîn ü merkez-i îmân (Kaside 6, Mısra 9). [mülk,]
hâkîkat gencine mâlik bizüz bu **mülk-i** fânide
bizüm vîrânelikden kârumuz âbâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 9). [mülk-i,]
ben kim serîr-i **mülk-i** feşâhatde serverem
ey pâdişâh-ı 'âlem eşigüñde çâkerem (Gazel 126, Mısra 1). [mülk-i,]

mülk-i 'adem: Yokluk ülkesi.

kurtuldu vücûduñ yaramaz guşşalarından
mülk-i 'ademe gitti yakînî eyü vardı (Gazel 184, Mısra 10). [mülk-i 'ademe,]

mülk-i cân: Gönül memleketi.

fitnedür zülfî kişver-i 'ışka
ğamzesi **mülk-i cânâ** âfetdür (Gazel 62, Mısra 8). [mülk-i cânâ,]
kılmağa **mülk-i cânı** zîr ü zeber
kâmetüñ fitne kâkûlûñ ser-ber (Gazel 29, Mısra 1). [mülk-i cânı,]

mülk-i cihân: Dünya malı.

biz mâlikân-ı kişver-i 'ışk u maħabbetüz
mülk-i cihâna egmedi baş eñ kemînümüz (Gazel 74, Mısra 10). [mülk-i cihâna,]

mü-miyân: Beli kıl gibi denecek kadar ince olan, çok ince belli. II güzel, sevgili.

kimse ol **mü-miyânda** bulamaz kılca kuşūr
Sâk-ı meh-pâre güzel sâ'id-i bâzû da güzel (Gazel 119, Mısra 9). [mü-miyânda, -da]
vir nakd-i cânı ol meleküñ **mü-miyânına**
'âşık odur ki mâmeleki der-miyân ola (Gazel 6, Mısra 11). [mü-miyânına, -ı, -n, -a]
mü-miyânuna şarılmazsa n'ola rişte-i cân
anı tek bend kıl ol zülf-i kemend-endâza (Gazel 176, Mısra 5). [mü-miyânuna, -ña]

mümtâz: 1. Seçilmiş, seçkin. 2. İmtiyazlı.

şu 'arâ içre ser-efrâz ki dirler o bizüz
Vaşf-ı bâlâñ-ıla **mümtâz** ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 2). [mümtâz,]

mün 'adim ol-: Yok olmak.

livâ-yı husrev-i hâver 'ayân olunca hemân
alây-ı leşker-i şeb **oldı mün 'adim** fi'l-hâl (Kaside 1, Mısra 14). [mün 'adim oldı, -dı]

münakkaş: İşlenmiş, nakşedilmiş. II Nakışlı, işlemeli.

zü'lfeğâr-ı gamzeñ için tende açup şerhalar
ser-be-ser eṭrafını kıldum **münakkaş** yâ 'alî (Gazel 195, Mısra 4). [münakkaş,]

münevver: Aydınlık, parlak, nurlu.

çeşm-i ümmîd-i yakînî'yi **münevver** kılduñ
dide-i bahtımı kılmaşdı felek hıvâb-âlûd (Kaside 5, Mısra 35). [münevver,]

münfa'îl: İnfial eden, gücenmiş, alınmış, darılmış.

al oldı dest-i yâr silerken gözüm yaşın
kıldı bu reşk pençe-i mercânı **münfa'îl** (Gazel 120, Mısra 8). [münfa'îl,]

münhasif: Tutulmuş; parlaklığı az olan, sönük (ay için).

mihre kemend atar kâmeri **münhasif** kıılır
Ruhsâr-ı aluñ üzre o miskîn külâleler (Gazel 33, Mısra 7). [münhasif,]

münîr: Aydınlatan, ıstık veren, ıstıklı, parlak.

kapuñı ka'be-i ehl-i şafâya beñzetdüm
Ruḥ-ı **münîrûñi** nûr-ı ḥudâ'ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 2). [münîrûñi, -üñi]
kûy-ı nigâr şehri-i melâḥat ḥişârıdır
cism-i **münîri** olmış aña nûrdan beden (Gazel 146, Mısra 6). [münîri, -i]

münkesirü'l-bâl: Kolu kanadı kırılmak; mec. Perişan olmak.

ḥaṭ-ı ruḥsârıñ ider **münkesirü'l-bâl** beni
'andelîbüñ uḥurur ḥâr ḥuzûrın gûyâ (Gazel 2, Mısra 5). [münkesirü'l-bâl,]

müntehâ: Bir şeyin varabileceği son nokta, son, nihâyet.

ḥarem-i kûyı ravza-i firdevs
müntehâ kâmeti kıyâmetdür (Gazel 63, Mısra 6). [müntehâ,]

mürde: Ölü, ölmüş.

fırkat deminde çeşmümüz ile kan aḡlaruz
ol **mürde-i** fütâdeye ḡubetde hem-demüz (Gazel 73, Mısra 6). [mürde-i, --i]
dem-i cân-baḡş-ıla ben **mürdeyi** eyler iḡyâ
şerḥ ider leblerüñi âyet-i yuḡyî'l-mevtâ (Gazel 1, Mısra 1). [mürdeyi, -(y)i]
gezerken ḡasta-dil bî-çâre bir 'îsî-deḡân buldum
leb-i cân-baḡşın öpdüm **mürde** iken tâze cân buldum (Gazel 128, Mısra 2). [mürde,]

mürde-dil: Gönlü ölü olan, hissiz, duygusuz.

mürde-diller ḡây u ḡû kılsun saçunçün sînede
tekyede lâ-büd şeb-i kâdr olıcaḡ iḡyâ gerek (Gazel 98, Mısra 3). [mürde-diller, -ler]
mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyḡ-i ecel
ḡam şebidür tekyegâḡ-ı 'ıştâda aḡyâ gerek (Gazel 98, Mısra 5). [mürde-diller,]

mürîd: Tarikatte bir şeyḡ ve mürşide bağlanarak kendisinden usul ve tasavvuf yolunu öğrenen kimse.

biz ol **mürîd-i** bezm-i şafâyuz yakînî kim
pîr-i muḡânıñ eşiḡıdır ḡânḡâḡumuz (Gazel 70, Mısra 11). [mürîd-i, --i]
görmese nâşihîn eḡer eḡlenimez **mürîd** olan
pîr-i muḡânı görmedüm aḡların iḡtiyâr yok (Gazel 95, Mısra 5). [mürîd,]

mürüvvet: Yiḡitlik, mertlik II. İnsanca davranma, insanlık.

cân revân eyler yolında sen **mürüvvet** kânıñıñ
kılsa iḡsânıñ yakînî'yi n'ola iḡyâ 'alî (Gazel 195, Mısra 9). [mürüvvet,]

gerekse berķ-ı ‘acül eylesün biñ isti‘cāl
raẓı‘-i dāye-i pūr-cūd ü **mürvetüñ** yem ü kân (Kaside 1, Mısra 38). [mürvetüñ, -üñ]

müşābih: Benzer, benzeyen.

haremüñ ravza-i firdevs ruḥuñ verd-i tarī
kāmetüñ serv-i sehī sībe **müşābih** zekanuñ (Gazel 112, Mısra 6). [müşābih,]
ḥaṭṭ-ı sebzine **müşābihdür** o ğonca-dehenüñ
kalb-i maḥzūna şafā virdügi budur çemenüñ (Gazel 112, Mısra 1). [müşābihdür, -dür]

müşāhed: Görülen II sezilen, hissedilen.

zenāna vaz‘ iden oğlana bakmaz er gibi er
levend tarzı **müşāhed** gerek güzellerde (Gazel 178, Mısra 6). [müşāhed,]

müsā‘id ol-: Müsait olmak, uygun olmak.

olup baḥtum **müsā‘id** el vireydi nāgehān ṭālī‘
olurdu ḥāneme ğün gibi ol nā-mihribān ṭālī‘ (Gazel 86, Mısra 1). [müsā‘id olup,]

müselmānlık: Müslümanlık.

tutarsın yüze el her ğün idüp yüz dürlü fettānlık
elüñden dād be hey kāfir ki ğün görmez **müselmānlık** (Gazel 93, Mısra 2). [müselmānlık,]

müşevveş eyle-: Dağınık, perişan, içinden çıkılamaz bir hale sokmak.

müşevveş eyledi zülf-i nigārı gülşende
şabā ṭokındı meger sünbül-i perişānuñ (Gazel 102, Mısra 9). [müşevveş eyledi,]

müşevveş-bāl: Karmakarışık, düzeniz uçan.

diller anı şāneler şoñra **müşevveş-bāl** olur
zülfüne iñen tolaşmasun mu‘anber kākülüñ (Kaside 4, Mısra 5). [müşevveş-bāl,]

müşg: Hālîs misk kokusu.

kākülüñ farkuñ üzre ḥoş-būdur
müşgden fark iden ḥaṭā eyler (Gazel 29, Mısra 10). [müşgden, -den]

müşg-bār ol-: Güzel kokular yayan, saçan olmak; iyilik, ihsanda bulunan olmak.

demüñden zülf-i dilber gibi ‘ālem **müşg-bār olmaz**
gerekse ey şabā her gice şahrā-yı ḥoten‘den geç (Gazel 23, Mısra 7). [müşg-bār olmaz, -maz]

müşgīn: Asya daĝlarında yaşıyan bir ceylān cinsinin erkeĝinde karın derisi altında bulunan kese şeklindeki bir bezden elde edilen güzel kokulu siyah madde. || Sevgilinin ayva tüyleri.

şan ḥamāildür ki kaplanmış aña miskī ḥarīr
gerdenünde bağlamış **müşgīn** girihler kākülüñ (Kaside 4, Mısra 12). [müşgīn,]

müşg-sā: Mis gibi kokmak.

şemīmüñden meşām-ı cān-ı ‘ālem **müşg-sā** oldu
meger ey ḥāl-i dilber nāfe-i misk-i ḥoten‘sin sen (Gazel 150, Mısra 11). [müşg-sā,]
yakīnī sünbül-i zülf-i nigārı gülşende
Ruḥuñda ğāliye-i **müşg-sāya** beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 10). [müşg-sāya, -ya]

müşkil: Halledilmesi, çözüme kavuşturulması güç iş veya mesele, zorluk, güçlük.

var mı hālāş esīr-i ğam-ı zūlf-i dil-rübā
hāl it bu **müşkilin** dilūñ ey ẖvāce şerh kıl (Gazel 120, Mısra 4). [müşkilin, -in]
gōñül mihr-i cemālūñ görmege müştākdur ammā
hālāş olmak hādeng-i ğamzesinden kıatı **müşkildür** (Gazel 59, Mısra 8). [müşkildür, -dür]
hasret-i dermānda **müşkil** derde uğrarsın şakın
ey diyen ‘aşık belā kūyında ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 7). [müşkil,]

müstağrak: Batmış, dalmış, içine gömülmüş.

dilinde dāğ-ı siyeh çeşmi kana **mustağrak**
bi-‘ aynihī baña beñzer şakāyık-ı nu‘ mān (Gazel 138, Mısra 7). [mustağrak,]

müştak: Şevkli, büyük bir şevkle istemek.

gōñül mihr-i cemālūñ görmege **müştaqdur** ammā
hālāş olmak hādeng-i ğamzesinden kıatı müşkildür (Gazel 59, Mısra 7). [müştaqdur, -dur]

müşterī: Alıcı.

her mehi gördükde naqd-i eşküñi ẖarc eyleyüp
müşterī olma metā‘-ı vaşla kim hicrānı var (Gazel 28, Mısra 6). [müşterī,].
añā yakīñi **müşterīdür** naqd-i cān-ıla
virme metā‘-ı vaşluñi ey meh-liķā ele (Gazel 179, Mısra 9). [müşterīdür, -dür]

müst-mend: Biçare, zavallı.

iltifāt ister cenābuñdan yakīñi **müst-mend**
ol gedā lāyık-durur sultānum ihsān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 9). [müst-mend,]

müte‘āl: Yüce, ali, üstün.

sipih-r-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı yakīñ
şehāb-ı re‘fet-i bārān-ı rahmet-i **müte‘āl** (Kaside 1, Mısra 18). [müte‘āl,]

müteferrid: Benzerleri arasında tek, yegâne olan, eşsiz.

yakīñi ḵāf-ı meşaḵkatde ben de sīmurgın
büyüklenüp **müteferrid** geçinmesün ‘ankā (Gazel 3, Mısra 12). [müteferrid,]

mütemmem: Tamamlayan, tamamlayıcı (şey).

mütemmem eyle kim olur nihāyetü’l-āmāl
dirīğ ḵutb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez (Kaside 1, Mısra 73). [mütemmem,]

müyesser: Kolaylıkla olan, kolaylıkla yapılan.

ğam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin ye‘ s ü hīrmāñi
dilā ser-rişte-i ümmīdūñ el virmek **müyesserdür** (Gazel 61, Mısra 6). [müyesserdür, -dür]
bir dem şafā-yı kūyını biñ ‘ömre virmezin
anuñ tavāfin itse **müyesser** ilāhumuz (Gazel 71, Mısra 12). [müyesser,]

müyesser eyle-: Nasip etmek; elde edilmesini sağlamak. Kolaylaştırmak.

sedd itdiler yakīñi‘ ye mey-ẖāne yolların
yā rab **müyesser eyle** sülük-i reh-i şavāb (Gazel 12, Mısra 12). [müyesser eyle,]

N

nābe-kār: İşe gelmez, faydasız, yaramaz, avare.

felâket-i felek-i **nâbe-kâr** mı diyeyin
ğarâbet-i dil-i bî-kâr u bâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 3). [nâbe-kâr,]

nâ-bînâ: Gözü görmez, anadan doğma kör.

remedden oldı gözüüm ğurbet içre **nâ-bînâ**
meşel-durur ki dinür el-ğarîbü ke'l-a'mâ (Gazel 3, Mısra 1). [nâ-bînâ,]

nâ-bûd ol-: Mevcut olmamak, bulunmamak.

virmese pertev-i mihr-i keremün baña vücûd
zerre-veş şâm-ı meşakḳatde **olurdum nâ-bûd** (Kaside 5, Mısra 26). [nâ-bûd olurdum, -dum]

nâçîz: Hiç hükmünde olan, değersiz, önemsiz, küçük.

geçen gün râst gelüp yâr iltifât itdi bu **nâçîze**
Yakînî şâd oldı eyledi o merḥabâdan ḥazz (Gazel 84, Mısra 9). [nâçîze, -e]

nâdânlık: Cahillik, bilmezlik; kabalık, eğitilmemişlik.

ḥarâbât ehlinün erkânını bilmezken ey zâhid
idersin da'vî-i 'irfân olur mı böyle **nâdânlık** (Gazel 93, Mısra 6). [nâdânlık,]

nâfe: Misk adı verilen ve bir tür ceylanın göbeğinden çıkarılan güzel koku.

hevâ-yı ḥâl-i 'izâruñla **nâfe** dem-beste
derûn-ı ğonca lebün ḥasretiyle toptolı ḳan (Gazel 138, Mısra 5). [nâfe,]
hevâ-yı ḥâl-i 'izâruñla **nâfe** dem-beste
derûn-ı ğonca lebün ḥasretiyle toptolu ḳan (Kaside 3, Mısra 11). [nâfe,]

nâfe gibi: Misk kesesi gibi.

şahrâya düşdi **nâfe gibi** ḥâl-i yâr-içün
miskîn yakînî ḥâk-ile yeksân degül midür (Gazel 60, Mısra 9). [nâfe gibi,]

nâfe miskin: Misk, ahu miski kokusu.

ḥâl-i miskînine öykün diyü sevdâya şalar
nâfe miskinün ider bâd dimâğın muḥtel (Gazel 118, Mısra 16). [nâfe miskinün,]

nâfe-i misk-i hoten: Hoten miskin kokusu.

şemîmünden meşâm-ı cân-ı 'âlem müşğ-sâ oldı
meger ey ḥâl-i dilber **nâfe-i misk-i hoten'sin** sen (Gazel 150, Mısra 12). [nâfe-i misk-i hoten'sin, -sin]
olmış âşüftesi bu ṭurra-i 'anber-şikenün
ḥâm sevdâsına bak **nâfe-i misk-i hoten'ün** (Gazel 113, Mısra 6). [nâfe-i misk-i hoten'ün,]
'anberîn ḥâlüne üftâdedür ey çeşm-i ğazâl
bağrı ḥûn olsa n'ola **nâfe-i misk-i hoten'ün** (Gazel 113, Mısra 10). [nâfe-i misk-i hoten'ün,]

nâfe-veş: Misk âhûsu denen bir ceylân türünün göbeğindeki, içi misk denilen güzel koku ile dolu kese gibi.

ḥûn itdi **nâfe-veş** dili vü aldı aqlumuz
câdü-yı çeşm-ile büt-i miskîn ğazâleler (Gazel 33, Mısra 5). [nâfe-veş,]
'aceb mi **nâfe-veş** ğamdan derûnum ğarḳ-ı ḥûn olsa
işitdüm seg raḳîbe ol gözi âhû şikâr olmuş (Gazel 79, Mısra 5). [nâfe-veş,]

nâgeh: Ansızın, apansız.

nāhun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki şafakdan ola **nāgeh** peydā (Gazel 1, Mısra 6). [nāgeh,]

nāgehān: Aniden, ansızın, birdenbire.

olup bahtum müsā‘id el vireydi **nāgehān** tāli‘
olurdu hāneme gün gibi ol nā-mihribān tāli‘ (Gazel 86, Mısra 1). [nāgehān,]

nağme: Kulağa hoş gelen âhenkli ses, ezgi.

neylerem nāy-ı ten-i zerd ü nizārum var yeter
nağme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var yeter (Gazel 36, Mısra 2). [nağme-i,]
künc-i belāda nāle şifā-sāz olur baña
bezm-i şafāda **nağme-i** kânūnı n‘eylerem (Gazel 126, Mısra 6). [nağme-i,]
bezm-i maḥşerde olursam o lebi mülden dūr
āh-ı dil-süzümüñ āhengi ola **nağme-i** şūr (Gazel 40, Mısra 2). [nağme-i, --i].
çeng ü kânūnı gider āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme **nağmelerin** ol iki nā-sāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 10). [nağmelerin, -ler, -i, -n]
neyler nevāda **nağmede** muṭṭıb yakīnī mest
Sākī şafāda mey ferāḥ-efzā nigār hūb (Gazel 15, Mısra 9). [nağmede, -de]

nā-hem-vār: Uygunsuz, karmaşık.

sa‘ādet maṭla‘ından niçe ṭoḡsun kevkeb-i maḡsūd
ki itmişdür bu **nā-hem-vār** bahtumla kırān tāli‘ (Gazel 86, Mısra 6). [nā-hem-vār,]
iderken şivelerle nāzlarla yār refṭārı
ne cānı var kim ide serv-i **nā-hem-vār** refṭārı (Gazel 188, Mısra 2). [nā-hem-vār,]

nahl: Hurma fidanı demektir. mec. mevzun boya da denir.

ne ḥaddüñ gibi ra‘nā bir gül-i bāḡ-ı bahā vardur
ne bālā ḡaddüñe mānend **nahl-i** dil-ḡüşā vardur (Gazel 51, Mısra 2). [nahl-i, --i]

nahl-i bāḡ: Bahçedeki fidan.

kimdür ki sen ṭururken ide **nahl-i bāḡa** meyl
ey serv ṭurma ḡaddüñi ḡöster idüp kıyām (Gazel 123, Mısra 5). [nahl-i bāḡa,]

nahl-i cefā: Eziyet fidanı II Sevgili.

ḡaddüñe beñzedüḡiyçün senüñ ey **nahl-i cefā**
serv ü şimşadı şabā bāḡda silker şarşar (Gazel 30, Mısra 5). [nahl-i cefā,]

nahl-i gül: Gül fidanı.

ḡaddüñe ey serv-kāmet virdi zīver kākülün
Nahl-i gülde deste-i reyḡāna beñzer kākülün (Gazel 111, Mısra 2). [nahl-i gülde,]
ḡaddüñe ey serv-kāmet virdi zīver kākülün
Nahl-i gülde deste-i reyḡāna beñzer kākülün (Kaside 4, Mısra 2). [nahl-i gülde,]

nahli gülşen: Gül bahçesinin fidanı.

yürütmez şive-i ḡadd-i bülendün **nahli gülşende**
yaraşur olsa nāmuñ ey şeker-ḡüftār refṭārı (Gazel 188, Mısra 5). [nahli gülşende, -de]

nahl-i kāmet: Fidan boy.

bülbül degül uçan göricek **nahl-i kāmetün**
ḡarşuñda murḡ-ı cānını uçurdu serv-i bāḡ (Gazel 87, Mısra 3). [nahl-i kāmetün,]

nahl-i revān: Salınarak yürüyen fidan boylu II sevgili.

bāğa gel şive-i refîâr-ıla ey **naḥl-i revân**
serv-i âzâdı ğam-ı 'ışka giriftâr eyle (*Gazel 180, Mısra 3*). [*naḥl-i revân,]*

naḥs: uğursuzluk, uğursuz.

tâli 'üm **naḥs** gözüm yaşlu sitârem düşkün
itmedük nesne mi var çarḥ-ı sitem-ḥvâh baña (*Gazel 7, Mısra 9*). [*naḥs,]*

nāhun: Tırnak.

nāhun-ı pây-ı segün dîde-i hün-bârumda
māh-ı nevdu ki şafaḡdan ola nāgeh peydā (*Gazel 1, Mısra 5*). [*nāhun-ı, --ı]*

naḡd: Nakit, akçe.

vir **naḡd-i** cānı ol melekün mü-miyânına
'āşık odur ki māmleki der-miyân ola (*Gazel 6, Mısra 11*). [*naḡd-i, --ı]*
ḡāk-i pâyūñ cevherin alduḡca **naḡd-i** eşk-ile
çeşmüm ey yūsuf-liḡā şan keffe-i mîzân olur (*Gazel 54, Mısra 7*). [*naḡd-i, --ı]*.
cān **naḡdine** metā 'ı vîşālîn virürse yār
kim almaz anı kim bu ḡadar rāygān ola (*Gazel 6, Mısra 5*). [*naḡdine, -ine]*
'arz ider **naḡd-i** encüm-i eşki
māh olmış gibi ḡarîdaruñ (*Gazel 105, Mısra 11*). [*naḡd-i,]*
her mehi gördükde **naḡd-i** eşküñi ḡarc eyleyüp
müşterî olma metā 'ı vaşla kim hicrânı var (*Gazel 28, Mısra 5*). [*naḡd-i, --ı]*

naḡd-i cān: mec. En değerli şey olan can sermâyesi, can varlığı.

ḡarîdâr olma **naḡd-i cān-ıla** her yūsuf-ı ḡüsne
Yakînî hecri yād it aşşı itmez soñ peşimānlık (*Gazel 93, Mısra 9*). [*naḡd-i cān-ıla, -ıla]*
aña yakînî müşterîdür **naḡd-i cān-ıla**
virme metā 'ı vaşluñı ey meh-liḡā ele (*Gazel 179, Mısra 9*). [*naḡd-i cān-ıla, -ıla]*

naḡd-i dil: Gönül sermayesi.

naḡd-i dil aldı 'arızı alını 'arz idüp
sāḡar şunarsa destüñe ol ḡonca alı gör (*Gazel 39, Mısra 9*). [*naḡd-i dil,]*

naḡd-i ḡayât: Hayat sermayesi.

yap yap saña teslîm ideyin **naḡd-i ḡayâtı**
ey ḡançer-i ser-tîz-i nigār eyleme ḡiddet (*Gazel 19, Mısra 9*). [*naḡd-i ḡayâtı,]*
kem iden **naḡd-i ḡayātuñ** dehenümdür dirsın
Nutḡa yok tākati bir vālîh ü ḡayrānuñdur (*Gazel 49, Mısra 7*). [*naḡd-i ḡayātuñ, -un]*

naḡd-i sirişk: Gözyaşı sermayesi.

tālîb-i sîm ü zer olma ḡam-ı dünyâyı çeküp
yeter a **naḡd-i sirişküñle** bu rûy-ı zerdüñ (*Gazel 109, Mısra 6*). [*naḡd-i sirişküñle, -le]*

naḡl it-: Taşımak, bir şeyi bir yerden bir yere ulaştırmak.

var şalāḡuñ eyleseñ maḡribde ger icrâ-yı ḡāk
irş-ile **naḡl itdi** bir pāsâ-yı şālîḡden saña (*Gazel 5, Mısra 10*). [*naḡl itdi,]*

naḡş: Görüntü, nakış, resim.

kāşki itsem ser-i küyuñda cismi pây-māl
tende **naḡş-ı** kebkebün reşk-i şüreyyâ eylesen (*Gazel 127, Mısra 4*). [*naḡş-ı, --ı]*

bu deyr-i miñnet-âbâduñ egerçi şüreti çokdur
eşer görmezse eglenmez gönül **naķş-ı** nigârundan (Gazel 141, Mısra 10). [naķş-ı, --ı]
düşer yüz yirde **naķş-ı** müzeñ üzre
ķapuña bir ğarīb üftâde geldi (Gazel 192, Mısra 9). [naķş-ı, --ı]
‘aks-i zülf ü ğad-i bālâsı dil ü cânda yatur
Naķşı yâ kaşlarınuñ dide-i giryânda yatur (Gazel 56, Mısra 2). [naķşı, -ı]
hilâl mışkala-i zerle levha-i felege
şu resme itmiş-idi **naķş** ki irmez aña ħayâl (Kaside 1, Mısra 6). [naķş,]

naķş ol-: Bir yerde belirli bir iz bırakmak, yer etmek.

müjelerle görinen merdüm-i dîdem şanmañ
gözde **naķş oldı** ħayâl-i ħaṭ u ħâlî ḥasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 4). [naķş oldı, -dı]
na ‘lçesi o meññ eşiginde **naķş olmış**
görüñ felekde hilâlî oraya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 7). [naķş olmış,]

naķş-ı kebkeķ: Yıldız şeklindeki çivi izi, çivi naķşı.

gök gök olmış cismümi müzeñle pâ-mâl eyleyüp
tende **naķş-ı kebkeķüñ** şekl-i süreyyâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 8). [naķş-ı kebkeķüñ, -ün]

na ‘l ü dāğ: Kalenderilerde alna çekilen nal ve yanık yarası.

ey yakīñ ben dıraḥt-ı bāğ-ı derd ü miñnetem
cismüm üzre **na ‘l ü dāğum** berg ü bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 14). [na ‘l ü dāğum,]

nālān: İnleyen, inleyici.

ayırma ğoncasını gülşenüñ nihālinden
ķoparma yüregini ‘andelīb-i **nālānuñ** (Gazel 102, Mısra 6). [nālānuñ, -uñ]
‘āşıkā nāleler itdürmek için kânūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi **nālānam** ben (Gazel 144, Mısra 10). [nālānam, -am, -]
şorarlar-ısa nedür ħâl-i ħalb-i **nālānum**
ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 31). [nālānum, -um]
ne ħan ağladuğum ‘ışkuñla giryān olmayan bilmez
nedendür nālemüz derdüñle **nālān** olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 2). [nālān,]

na ‘lçe: Nalça.

düşdüm görince **na ‘lçeñ** ü kebkeķüñ izin
ey keķ murğ-ı şabruma ol dām u dānedür (Gazel 57, Mısra 9). [na ‘lçeñ, -ñ]
na ‘lçesi o meññ eşiginde naķş olmış
görüñ felekde hilâlî oraya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 7). [na ‘lçesi, -si]

nāle: İnilti, inleme, figan.

ney gibi nāle vü āh it didi ol şāh baña
nāleye yok mededüm neyleyeyin āh baña (Gazel 7, Mısra 2). [nāle, -ye]
gülşen-i küyuñda ğuş it murğ-ı cānuñ **nālesin**
gül-ruḥuñçün şad hezār efgān iden bülbül budur (Gazel 53, Mısra 7). [nālesin, -sin]
ey bülbül-i çemen ħatı germ olma **nāleden**
bu gülşene hezār ḥoš-elḥān gelür geķer (Gazel 31, Mısra 9). [nāleden, -den]
irişdi göklere **nāleyle** āh u efgānum
‘ıyādete geliceķ ben za ‘ife yārānum (Müseddes 2, Mısra 29). [nāleyle, -y, -le]
gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vāķı ‘ada
uyanup eyledüğüñ **nāleyi** ta ‘bır idemem (Beyit 5, Mısra 2). [nāleyi, -y, -i]
ol māhuñ ey yakīñ irem diyü küyına
yir yir revāk-ı ‘arşa kemend atdı **nāleler** (Gazel 33, Mısra 10). [nāleler, -ler]
ne ħan ağladuğum ‘ışkuñla giryān olmayan bilmez
nedendür **nālemüz** derdüñle nālān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 2). [nālemüz, -müz]

‘acebā muṭrıb elinden mi fiğān eylerler
neyimiş **nāleleri** çeng ü defi güş ideyin (Gazel 159, Mısra 6). [nāleleri, -ler, -i]
ey **nāle-i** yakīnī sipihri toḡuz tolan
bir aydur ki ol meh-i tābān görinmedi (Gazel 190, Mısra 15). [nāle-i, --i]
hem-rehüm **nāledür** benüm çün zil
cām-ı güşşayla olmışam kanzil (Gazel 122, Mısra 1). [nāledür, -dür]
ney gibi **nāle** vü āh it didi ol şāh baña
nāleye yok mededüm neyleyeyin āh baña (Gazel 7, Mısra 1). [nāle,]
āh idüp didüm aña güşuña **nālem** yetmez
güş idüp didi o gül-ruh yeter efgān itdūñ (Gazel 110, Mısra 13). [nālem, -m]
künc-i belāda **nāle** şifā-sāz olur baña
bezm-i şafāda nağme-i kânūnı n‘eylerem (Gazel 126, Mısra 5). [nāle,]
yakīnī bezm-i miḡnetde delindi ney gibi bağrum
anuñçün **nāle** vü āhum ser-ā-ser tutdı āfākı (Gazel 185, Mısra 10). [nāle,]
küyuña feryād u nālemden kebüter inemez
saña **nālem** niçe degsün şāh-ı hūbānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 10). [nālem, -m]
turmasun rūd-ı sirışkümle sürūd-ı **nālem**
bezm-i mestān-ı maḡabbetde budur rūd ü sürūd (Kaside 5, Mısra 27). [nālem, -m]

nāle kıl-: İnlemek, feryad etmek.

ey dil tārīk-ı ḡaḡda geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda ceres-vār **nāle kıl** (Gazel 120, Mısra 2). [nāle kıl,]
ğam-ı zülfüñle **nāle kıl**sa göñül
‘aceb olmaz diyār-ı ġurbetdūr (Gazel 62, Mısra 3). [nāle kıl,]
bezm-i miḡnetde yakīnī bes-idi efgānum
bir yaña sen de çü ney **nāle kılup** neylerdūñ (Gazel 109, Mısra 10). [nāle kılup,]

nāle vü efgān: İnleme ve feryat.

her kimüñ bağ-ı cihānda bir gül-i ḡandānı var
‘andelīb-āsā hezārān **nāle vü efgānı** var (Gazel 28, Mısra 2). [nāle vü efgānı,]

nāleler id-: İnlemek, feryat etmek.

çemende **nāleler idüp** hezār enīn itseñ
Yakīnī güşına girmez o verd-i ḡandānuñ (Gazel 102, Mısra 13). [nāleler idüp, -üp]
küyında döküp gözyaşını **nāleler itdüm**
üyürken o yārı gice efgānum uyardı (Gazel 184, Mısra 7). [nāleler itdüm,]

nāleler it-: İnlemek, sızlamak, ağlamak.

‘āşıka **nāleler itdürmek** için kânūnuñ
Muttaşıl anuñ-içün ney gibi nālānam ben (Gazel 144, Mısra 9). [nāleler itdürmek, -dürmek]

na‘ller kes-: Yaralar açmak.

tā kim yakīnī sīnesine **kesdi na‘ller**
‘uşşākuñ içre oldı mekāmı şaf-ı ni‘āl (Gazel 116, Mısra 13). [na‘ller kesdi, -di]

nām: Ad II Şan,şöhret.

nām-ı bākī‘yle gazel rengīn-i ḡoş-ter gösterür
zāğlansa nitekim şemşīr cevher gösterür (Beyit 6, Mısra 1). [nām-ı, -ı]
ḡarīmüñ ka‘be **nāmuñ** aḡmed ü ben anda ḡassān‘am
şefā‘at pertevin cismümde raḡşān eyle sulṭānum (Gazel 130, Mısra 13). [nāmuñ, -uñ]
yürütmez şīve-i ḡadd-i bülendüñ naḡli ḡülşende
yaraşur olsa **nāmuñ** ey şeker-ḡüftār refṭārī (Gazel 188, Mısra 6). [nāmuñ, -uñ]
terk-i **nām** eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile **nām** yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 6). [nām,]

yaķını-veş vatan tıtdum fezā-yı lā-mekānide
ķodum bu teng **nāmı** anda bir vāsi‘ mekān buldum (*Gazel 128, Mısra 12*). [*nāmi, -ı*]
Yaķını‘nūñ vüçüdından ne **nām** u ne nişān ķalsun (*Gazel 161, Mısra 9*). [*nām,]*
gör ehl-i ‘ışķuñ pīşesin bil gönlümüñ endīşesin
taşlara **nāmum** şīşesin çaldum meded çaldum meded (*Gazel 25, Mısra 12*). [*nāmum, -um*]
hemīşe **nāmuñı** zıkr itsün ey sipihr-i cemāl
ķitāb-ı dānişüññ noķtasın bilen kişiyē (*Kaside 1, Mısra 55*). [*nāmuñı, -uñ, -ı*]
cem gibi **nāmuñı** devr eylemedin efsāne (*Müseddes 3, Mısra 22*). [*nāmuñı, -uñ, -ı*]

nām u nişān: Şöhret ve rütbe.

‘adem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yaķını‘nūñ vüçüdından ne **nām u ne nişān** buldum (*Gazel 128, Mısra 10*). [*nām u nişān,]*
ten-i pā-mālūmi itdūñ hedef-i tır-i cefā
tañ midur ķalmaz-ısa **nām u nişānum** muşlī (*Gazel 197, Mısra 12*). [*nām u nişānum,]*

namāz: İslām’ın beş şartından birini teşkil eden ibadet, namaz.

ol şāha secde kılmadın oldı niyāzumuz
sehv eyledük kabūl ola mı bu **namāzumuz** (*Gazel 72, Mısra 2*). [*namāzumuz, -umuz*]
kūyında ol begüñ gel ey dil niyāza başla
çūñki hiçāz‘a irdüñ sa‘y it **namāza** başla (*Gazel 170, Mısra 2*). [*namāza,]*

nāme: Mektup ‖ âşığın gönlünün tercümanı: aşk mektubu.

būlbūllere kıya baķan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde **nāmemi** umarın okıya gele (*Gazel 179, Mısra 6*). [*nāmemi, -mi*]

nāme-i şevk: Aşk mektubu.

kimden irişe **nāme-i şevķum** cenābuña
āvāre kıldı şarşar-ı āhum kebūteri (*Gazel 200, Mısra 3*). [*nāme-i şevķum,]*

nām-ı nişānı: Adı sanı.

ķaşıdem olsa n‘ola hūkm-i şeh gibi menşūr
ki buldı **nām-ı nişānı** beg ile çok ‘unvān (*Kaside 6, Mısra 54*). [*nām-ı nişānı,]*

nā-mihribān: Merhametsiz, acıması olmayan, zalim. Sevgisiz.

olup baķtum müsā‘id el vireydi nāgehān tālī‘
olurdı hāneme gün gibi ol **nā-mihribān** tālī‘ (*Gazel 86, Mısra 2*). [*nā-mihribān,]*

nāmūs: Ar, edep, haya.

‘āşıķ-ı sāde-dile beñzemek isterse züçāc
çalalum taşlara ‘ırzın şıyalum **nāmūsın** (*Gazel 152, Mısra 8*). [*nāmūsın, -ın*]

nār: Ateş, od.

hālīş oldum pūte-i hecrüñde **nār-ı** şevķ-ıla
mağribi dīnārdur ruhsār-ı zerdüm güyiyā (*Gazel 5, Mısra 11*). [*nār-ı,]*
bād-ı āhum ne ‘aceb ger anı berbād itse
yanmadan **nār-ı** ğama oldı tenüm hākister (*Gazel 30, Mısra 4*). [*nār-ı,]*
kül iden cānı **nār-ı** fūrķatdır
def iden anı āb-ı vuşlatdur (*Gazel 62, Mısra 1*). [*nār-ı,]*
eşķümdür eyleyen haķ-ı ruhsāruñı ‘ayān
peydā olur buķār tōķındukça **nāra** āb (*Gazel 12, Mısra 4*). [*nāra, -a*]
fezā-yı gülşeni vādī-i tūr‘a beñzetdüm
olalıdan şecer-i aķzar üzre **nār** ‘ayān (*Gazel 138, Mısra 10*). [*nār,]*

fezā-yı gülşeni vādī-i tūr'a beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üze **nār** 'ayān (Kaside 3, Mısra 8). [nār,]

na're: Yüksek sesle bağırma, haykırma.

eflāke şaldı kevkebei kūs u **na'remüz**
zār itdi çeng-i zühre'yi 'ūd u tanīnümüz (Gazel 74, Mısra 7). [na'remüz, -müz]
na're-i şevk-ıla āvāz salup devrāna
'ış u nūş eyle bugün aḫma ḡam-ı ferdāyı (Müseddes 3, Mısra 25). [na're-i, -i]

na're-i hū: Allah diyerek yüksek sesle uzun uzun bağırma.

ḡavḡāyı ḡo fesāneñi vā'ız işitmezüz
pürdür şadā-yı **na're-i hūdan** ḡulaḡumuz (Gazel 69, Mısra 4). [na're-i hūdan, -dan]

nār-ı caḡīm: Cehennem ateşi.

göreysi āteş-i sūzānumuñ 'alevlerini
iderdi **nār-ı caḡīm** iltihābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 6). [nār-ı caḡīm,]

nār-ı ḡam: Gam ateşi.

nār-ı ḡamdan girye eyler dil yakīnī şem'-veş
ḡayrılar bezminde ḡandān olduḡından baña ne (Gazel 182, Mısra 11). [nār-ı ḡamdan, -dan]
pür-āteş oldı şu'le-i 'ışḡ-ıla dāḡumuz
nār-ı ḡam-ıla yandı söyünmiş çerāḡumuz (Gazel 69, Mısra 2). [nār-ı ḡam-ıla, -ıla]

nār-ı hadd: Yanaḡının ateşi.

'ömr uzunluḡını bulmuşdur hezārāndan ziyād
nār-ı haddūñ kim semender-veş açup per kākūlūñ (Kaside 4, Mısra 16). [nār-ı haddūñ,]

nār-ı maḡabbet: Sevgi, muhabbet ateşi.

elif çek sīneme ey serv senden bir nişān ḡalsun
tenūñ **nār-ı maḡabbet** yanmadan ḡākister eyleyse (Gazel 161, Mısra 4). [nār-ı maḡabbet,]

nār-ı şevk: Aşk ateşi.

hezārī **nār-ı şevkıyla** yakup ḡılmaḡa ḡākister
gül-i ḡamrādaki şol āteşin ruḡsār olur bā'ış (Gazel 22, Mısra 3). [nār-ı şevkıyla,]

nār-ı sūzān: Yakıcı ateş.

imtizāc itmez o gül-ruḡ bu dil-i meyyāl ile
āb ile ḡılmaz yakīnī **nār-ı sūzān** iḡtilāt (Gazel 83, Mısra 14). [nār-ı sūzān,]

nā-sāzlar: Edepsiz, uygunsuz.

çeng ü ḡānūnı gider āh-ı şifā-sāzum işit
diñleme naḡmelerin ol iki **nā-sāzlaruñ** (Gazel 107, Mısra 10). [nā-sāzlaruñ, -un]

naşīb: (Bir şey bir kimseye) Kader olarak belirlenmiş olmak, onun kısmeti hâline gelmek, ona müyesser olmak, payına düşmek, kısmet olmak.

şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmaḡ **naşīb**
kāşki ḡūnī ḡözünle ḡünde bir ḡan eyleseñ (Gazel 100, Mısra 5). [naşīb,]

naşīb olma-: Kısmet olmamak.

naşib olmazsa sürmek cām-ı la'ı dil-rübādan hazz
ne mümkündür alam sākī şarāb-ı dil-güşādan hazz (Gazel 84, Mısra 1). [naşib olmazsa, -sa]
kapuñda bende-i fermān-ber olmak tek **naşib olsun**
ne emrūñ var-ısa cān üzre fermān eyle sulţānum (Gazel 130, Mısra 9). [naşib olsun,]

nāsih: Nasihat eden, öğüt veren.

görmese **nāşihin** eger eğlenemez mürīd olan
pīr-i muğānı görmedüm ağların ihtiyār yok (Gazel 95, Mısra 5). [nāşihin, -in]

naşihat: Öğüt, nasihat.

pīr-i muğān **naşihatini** tut mey al ele
vā'ız sözini fikr ider olsañ me'āl yok (Gazel 94, Mısra 5). [naşihatini, -ini]

nātuvān: Zayıf, güçsüz, çaresiz.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda **nātuvān** kalsun
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle mahv it kim (Gazel 161, Mısra 7). [nātuvān,]

nāvek: Ok.

dil giriftār-ı ser-i zülf-i perīşānuñdur
dāğ-ı sīnem siper-i **nāvek-i** müjgānuñdur (Gazel 49, Mısra 2). [nāvek-i, --i]
bir **nāvek-ile** sīneme biñ revzen açdı yār
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri (Gazel 201, Mısra 7). [nāvek-ile, -ile]
itdüm şu deñlü nüñ senüñ nāş-i **nāveküñ**
Farq olmaz oldu hāne-i zenbūrdan beden (Gazel 146, Mısra 11). [nāveküñ, -üñ]

nāvek-i belā: Bela oku.

geçdi yakīnī cānumuza **nāvek-i belā**
derd-i derūnumuzdan o hūnī degül habīr (Gazel 37, Mısra 9). [nāvek-i belā,]

nāvek-i dildār: Sevgilinin oku. II Sevgilinin yan bakış oku.

göz göz oldu cism-i zārum **nāvek-i dildārdan**
cümleten çeşm oldum ammā toymadum didārdan (Beyit 3, Mısra 1). [nāvek-i dildārdan,]

nāvek-i müjgān: Kirpik okları.

zaḥm-ı derūna **nāvek-i müjgān** gelür geçer
güyā hedef-durur aña peykān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 1). [nāvek-i müjgān,]

nāy: Kamış. || Ney.

neylerem **nāyı** ten-i zerd ü nizārum var yeter
nağme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārum var yeter (Gazel 36, Mısra 1). [nāyı, -ı]

nāz: Kendini beğendirmek için takınılan yapmacık işve, cilve.

güller güler küşāde semen gonca **nāzda**
dil-keş çemen laṭif havā rūzgār hūb (Gazel 15, Mısra 7). [nāzda, -da]
serv ü şimşād kaldı hayretde
seyr idüp **nāzlarla** reftāruñ (Gazel 105, Mısra 10). [nāzlarla, -lar, -la]
iderken şīvelerle **nāzlarla** yār reftārı
ne cānı var kim ide serv-i nā-hem-vār reftārı (Gazel 188, Mısra 1). [nāzlarla, -lar, -la].
meded öldürdi bizi ğamze-i ğammāzlaruñ
Yok mı pāyānı begüm şīvelerüñ **nāzlaruñ** (Gazel 107, Mısra 2). [nāzlaruñ, -lar, -uñ]

üslûb-ı **nâz** içinde terk it rûsûh bahşin
 ey tıfl-ı nâz-perver ol bahş-i nâza başla (Gazel 170, Mısra 5). [nâz,]
 bir yirde hâk kıl beni ey rûzgâr kim
nâz-ıla gâh o serv-i hürâmân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 8). [nâz-ıla, --ıla, -]
 gireydi **nâz-ıla** hâmmâma ol serv-i sehî-kâmet
 ayağına şu îşâr ider-idüm taş-ı çeşmümden (Gazel 143, Mısra 5). [nâz-ıla, --ıla, -]
 çemeni **nâz-ıla** seyr itmege bülbüller-ile
 çemeni câmesini ol gül-i ahmer giydi (Gazel 193, Mısra 5). [nâz-ıla, --ıla, -]
 şol gelen gönca-leb ol verd-i muţarrâ ancak
 şalınan **nâz-ıla** ol serv-i dil-ârâ ancak (Gazel 92, Mısra 2). [nâz-ıla, -ıla]
 zülf-ile ruhsârın örtüp geçdi ol meh **nâz-ıla**
 ey dirîgâ görmedüm gün geçdi 'ömr-i nâzenîn (Gazel 155, Mısra 5). [nâz-ıla, -ıla]
 şol gelen **nâz-ıla** serv-i gül-'izârumdur benüm
 cûşa gelsün seyl-i eşküm ol bahârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 1). [nâz-ıla, -ıla]
 üslûb-ı **nâz** içinde terk it rûsûh bahşin
 ey tıfl-ı nâz-perver ol bahş-i **nâza** başla (Gazel 170, Mısra 6). [nâza, -a]
 ebri şimden gerü âhum n'ola berbâd itse
 târ-mâr itdi saçın yüz tutup ol meh **nâza** (Gazel 176, Mısra 4). [nâza, -a]
 ol serv-i bağ-ı **nâz** şitâbân olup gider
 diller revâne hâk-ile yeksân olup gider (Gazel 32, Mısra 1). [nâz,]

nâz eyle-: Nazlanmak; övünmek.

ne deñlü **nâz eylersen** kayırmaz eyle 'uşşâka
 kerem kıl tek dirîg itme şarâb-ı la'lûn ey sâkî (Gazel 185, Mısra 5). [nâz eylersen, -rsen]

nâz it-: Nazlanmak.

niçe teşbîh olur serv-ile gül sen lâle-ruhsâra
 ne gül **nâz itmege** kâdir ne servüñ var refîârî (Gazel 188, Mısra 8). [nâz itmege,]

nazar: Bakış, göz atma.

ey eşk cüdâ düşseñ o servüñ **nazarından**
 ter düşme şakın şaklasun allâh beterinden (Gazel 148, Mısra 1). [nazarından, -dan, -ı]
 halk mir 'ât-ı ruḥ-ı dilbere nâzırdur hep
 kırkârın göz dege sen şakla **nazardan** yâ rab (Gazel 13, Mısra 2). [nazardan, -dan]
 cân gözlerine hâk-i rehi kuhl-ı cilâdur
 yâ rab anı sen şakla hasûduñ **nazarından** (Gazel 148, Mısra 12). [nazarından, -ı, -n, -dan]
 özüñi kân sözüñ güher kıldı
nazar-ı himmet-i şeh-i 'âdil (Gazel 122, Mısra 14). [nazar-ı, --ı]

nazar it-: Bakmak, görmek.

nazar it ey kaşı yâ cânına geçdi ğamzeñ
 bu yakînî 'yi helâk itmesün iğmâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 11). [nazar it,]
 necm-i eşküñ gibi âḥir seni eyler pâ-mâl
nazar itmez ğam-ı mihriyle olursañ da hilâl (Müseddes 1, Mısra 18). [nazar itmez,]

nazar kıl-: Bakmak, bakış.

nazar kıl âyine-i rûy-ı yâra 'ibretle
 Yakînî kılma göze ḥvâb-ı ğafleti perde (Gazel 178, Mısra 9). [nazar kıl,]
 bu ben za'ife **nazar kılmaz** ol kemân-ebur
 hilâl gibi gerek zâr u nâtüvân olayın (Gazel 154, Mısra 5). [nazar kılmaz,]
 çarḥı ihâta kılsa n'ola dūd-ı âhumuz
kılmaz gedâlarına **nazar** pâdişâhumuz (Gazel 70, Mısra 2). [nazar kılmaz,]

nâzenîn: İnce yapılı, narin.

sen **nāzenīne** karşı kapuñda niyāzdur
şahn-ı haremde zühd ü 'ibādet didükleri (Gazel 201, Mısra 5). [nāzenīne, -e]
ğam degül gün günden efzūn olsa haţt-ı 'arızuñ
zerrelerden mihre hiç irmez zevāl ey **nāzenīn** (Kaside 2, Mısra 12). [nāzenīn,]
yā 'izāruñ taze pervāzī güzel bir lāledür
haţ degüldür devr iden ruhsāruñı ey **nāzenīn** (Kaside 2, Mısra 20). [nāzenīn,]

nāzil ol-: İnnek.

sen perī için yaḥod ḥayl-i melek **nāzil olup**
ka'be-i küyuñ ziyāret itdi sultānum 'alī (Gazel 196, Mısra 5). [nāzil olup,]

nāzır: Benzer, eş, denk.

yokdur yakīnī ḥaqq-ı edāda saña **naẓīr**
ḥaqqā budur ki her ḡazelūñ 'aşıkānedür (Gazel 57, Mısra 11). [naẓīr,]

nāzır: Nazar eden, bakan (kimse).

ḥalk mir'āt-ı ruh-ı dilbere **nāzırdur** hep
korkarın göz dege sen şakla nazardan yā rab (Gazel 13, Mısra 1). [nāzırdur, -dur]

nazm: Dizmek, şiir söylemek.

urur yüreklere āteş bu **naẓm-ı** 'ālem-süz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥālī dervīş'ūñ (Gazel 115, Mısra 15). [naẓm-ı,]
ey verd-i ḥandān bu **naẓm-ı** pür-ān
güş itse ḥassān eylerdi taḥsīn (Gazel 156, Mısra 17). [naẓm-ı,]
yakīnī baḡrını anuñ yaḳardı āteş-i reşk
kemāl-i sūzını güş itse **naẓmumuñ** ḥusrev (Gazel 166, Mısra 12). [naẓmumuñ, -umun]
suḥan bezminde çekdi cām-ı **naẓmuñ** cür'asın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı (Gazel 187, Mısra 7). [naẓmuñ, -uñ]
suḥanda ben dem-i cān-baḥş-ıla **naẓm** içre 'īsā'yam
'aceb mi zinde itsem rūḥ-ı pāk-i şeyḫ selmān'ı (Gazel 187, Mısra 15). [naẓm,]
ḥayl-i eş 'ār-ıla ḥaylī 'azamet kesb itdüm
ḥusrev-i **naẓm** olalı şāḥib-i dīvānam ben (Gazel 145, Mısra 10). [naẓm,]
nevāyī şanma kim destān-serā-yı baḡ-ı **naẓm** idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruh murḡ-i ḥöş-elḥānı (Gazel 187, Mısra 17). [naẓm,]
mihir-i rüşendür yakīnī **naẓmumuñ** ma'naları
şī' rümūñ haţt-ı siyāhı maḡrib olmışdur aña (Gazel 5, Mısra 17). [naẓmumuñ, -(u)m, -(u)ñ]
niẓāmī ger ḥayālāt-ı kelāmum görse **naẓmumda**
diye baña yakīnī ḥusrev-i mülk-i suḥansın sen (Gazel 150, Mısra 13). [naẓmumda, -(u)m, -da]

naẓm-ı dūr-bār: İnci saçan şiir.

der-i pāşāya lāyık ola nişār
ey yakīnī bu **naẓm-ı dūr-bāruñ** (Gazel 106, Mısra 10). [naẓm-ı dūr-bāruñ, -un]
oldı mengüş-ı güş-ı chl-i dilān
ey yakīnī bu **naẓm-ı dūr-bāruñ** (Gazel 105, Mısra 14). [naẓm-ı dūr-bāruñ, -un]

naẓm-ı dūr-nisār: İnci gibi kıymetli ve parlak şiir.

dikkatle didi bilūne bir **naẓm-ı dūr-nisār**
itdi yakīnī māmelekin yine der-miyān (Gazel 140, Mısra 13). [naẓm-ı dūr-nisār,]

naẓm-ı pāk: Temiz, noksansız şiir.

ey yakīnī leb ü dendānını vaşf eyleyeli
naẓm-ı pākūm görünür dūr-i güherden nāzūk (Gazel 99, Mısra 10). [naẓm-ı pākūm,]

yaķınġı ta'ne taşın bed-güherler atsa ne bāk
ķo **naẓm-ı pākūm-ile** ben güher-feşān olayın (*Gazel 154, Mısra 10*). [*naẓm-ı pākūm-ile, -ile*]
yaķınġı **naẓm-ı pākūn** gevher-işār olmaġa dā'im
dür-i elfāz-ıla ol la'l-i gevher-bār olur bā'is (*Gazel 22, Mısra 11*). [*naẓm-ı pākūn,]*

nāz-perver: Naz eden, nazlı. II Sevgili.

senūn gibi cefā-cū **nāz-perver** dil-rübā yokdur
benūm gibi belā-keş eşigūnde biñ gedā vardur (*Gazel 51, Mısra 5*). [*nāz-perver,]*

nāzūk: 1. ince | narin 2. tatlı.

dehenūndür var-ısa teng şekerden **nāzūk**
'arizuñdur yine pālūde-i terden **nāzūk** (*Gazel 99, Mısra 1*). [*nāzūk,]*
dehenūndür var-ısa teng şekerden **nāzūk**
'arizuñdur yine pālūde-i terden **nāzūk** (*Gazel 99, Mısra 2*). [*nāzūk,]*
saña ey gonca-dehen bülbül-i şeydāyam ben
lāle-ruhsāruñ olaldan gül-i terden **nāzūk** (*Gazel 99, Mısra 4*). [*nāzūk,]*
her seher hile-ile zülf-i nigār oħşamaġa
cest-bāz olmaya hıç bād-ı seherden **nāzūk** (*Gazel 99, Mısra 6*). [*nāzūk,]*
gerçi kim hūr u melekde var-ı mış nāzūklük
degül anlar daħı sen nūr-ı başardan **nāzūk** (*Gazel 99, Mısra 8*). [*nāzūk,]*
ey yaķınġı leb ü dendānını vaşf eyleyeli
naẓm-ı pākūm görinür dürc-i güherden **nāzūk** (*Gazel 99, Mısra 10*). [*nāzūk,]*
gerçi kim hūr u melekde var-ı mış **nāzūklük**
degül anlar daħı sen nūr-ı başardan nāzūk (*Gazel 99, Mısra 7*). [*nāzūklük, -lük*]
rengin ü **nāzūk** eyle edānı yaķınġıya
Vaşf it lebin 'ubeydġi gibi nükte-dān olup (*Gazel 16, Mısra 9*). [*nāzūk,]*

nāzūk-tabī'at: Zarif mizaç.

ġam-ı zülfüyle āh itdüm gülüp ol gonca açılmış
beli **nāzūk-tabī'at** kesb ider sünbül havādan ġazḡ (*Gazel 84, Mısra 6*). [*nāzūk-tabī'at,]*

ne 'aceb: Ne olmuş, şaşılabak ne var.

bād-ı āhum **ne 'aceb** ger anı berbāditse
yanmadan nār-ı ġama oldu tenüm ġākister (*Gazel 30, Mısra 3*). [*ne 'aceb,]*
çāh-ı ġam olsa gözlerüm **ne 'aceb**
görmedüm yūsuf'ı çü rü'yāda (*Gazel 169, Mısra 9*). [*ne 'aceb,]*
başladuñ ġün gibi ben zerreye hercāyılıge
ey efendim **ne 'aceb** āfet-i devrān olduñ (*Gazel 101, Mısra 10*). [*ne 'aceb,]*
bāde-i 'ışķı içelden beri 'akluñ gelmez
ey yaķınġı **ne 'aceb** bī-ser ü sāmān olduñ (*Gazel 101, Mısra 12*). [*ne 'aceb,]*
ġayretüñ var **ne 'aceb** ġāle döşenmişsin kim
añup esrār-ı leb-i dilberi ġayrān olduñ (*Gazel 101, Mısra 7*). [*ne 'aceb,]*

ne bilsün: Nasıl bilebilir, ne bilsin.

leḡāfet bāġınuñ sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruhsār reftārı (*Gazel 188, Mısra 4*). [*ne bilsün,]*

ne bir: Olumsuzluk bildiren bağlaç.

şadāķat üzre **ne bir** şāh var zamānede kim
ölince ġāk-i rehin başa tāt-ı devlet idem (*Gazel 125, Mısra 5*). [*ne bir,]*

necm: Yıldız.

necm-i eşküñ gibi âhir seni eyler pâ-mâl
nazar itmez ğam-ı mihriyle olursañ da hilâl (Müseddes 1, Mısra 17). [necm-i, -i]

necm-i eşk: Gözyaşı yıldızı.

yakînî **necm-i eşküñ** gibi oldu yıldızum düşküñ
Uşandum mihri yok hercâyî âfet meh-liķâlardan (Gazel 142, Mısra 9). [necm-i eşküñ,]

necm-i hidâyet: Kurtuluş yıldızı II doğruluk yıldızı.

ümmîd kılur pertev-i mihriñ dil-i gümrah
kırtar şeb-i ğamdan anı ey **necm-i hidâyet** (Gazel 20, Mısra 8). [necm-i hidâyet,]

ne çâre: Çaresi yok, elden ne gelir.

ne âh ü zâra meded var ne ‘arz-ı hâle mecâl
ne çâre egleyeyin bilmezsin ‘aceb n ‘ola hâl (Müseddes 2, Mısra 8). [ne çâre,]
devâ ümîdin idüp derd-i yâra neyleyeyin
ölümünden öze şifâ yok **ne çâre** neyleyeyin (Gazel 160, Mısra 2). [ne çâre,]

ne çâre var: Ne çare var II hangi yol-yöntem var.

geldi yolumda var-ı mı ey dil **ne çâre var**
rah-ı belâda gözyaşı ‘ummân olup gider (Gazel 32, Mısra 9). [ne çâre var,]

ne dem ki: Öyle bir zaman ki.

ne dem ki ilte şabâ bâğa büy-ı sünbülünü
o dem hevâya düşüp bî-ķarâr olur reyhân (Gazel 138, Mısra 11). [ne dem ki,]

ne deñlü: Ne kadar, ne ölçüde.

ne deñlü nâz eylersen kayırmaz eyle ‘uşşâķa
kerem kıl tek dirîĝ itme şarâb-ı la ‘lûñ ey sâķî (Gazel 185, Mısra 5). [ne deñlü,]

ne disün: Ne desin, diyecek bir şeyi yok.

ne disün söylesün âlâm-ı ğamı tûfî-i dil
diñlemezsün sözün añlarsın anuñ efsâne (Gazel 173, Mısra 3). [ne disün,]

nedîm: Sohbet arkadaşı, meclislerde birlikte bulunulan, sohbet edilen kimse.

hengâm lâle devr gül eyyâm ‘îş ü nûş
bûlbûl **nedîm** ü bezm çemen lâlezâr hûb (Gazel 15, Mısra 4). [nedîm,]

ne hâcet: Neden, ne sebepten.

getürdi çarh-ı felek döne döne başuma hâl
ne hâcet idesin ıtñâb hâl-i bâli dilâ (Kaside 1, Mısra 76). [ne hâcet,]

ne hâlet: Nasıl bir hal, nasıl bir durum.

ĝamuñ esrârıñ keyfîyyetin benden su ‘âl eyle
ne hâletdür anı ‘ışķuñla hayrân olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 8). [ne hâletdür,]

ne hikmet oldu ki: Nasıl bir şey oldu ki II sebebi nedir ki.

vardum segân-ı küyin aradum şoķaķ şoķaķ
yâ rab **ne hikmet oldu ki** yârân görinmedi (Gazel 190, Mısra 12). [ne hikmet oldu ki,]

ne kadar: Ne kadar olursa olsun.

yur āb-ı ‘afv anı **ne kadar** olsa cürmümüz
Şefkat kılsa ol şeh-i bende-nüvāzumuz (Gazel 72, Mısra 11). [ne kadar,]

ne kadar olsa: Ne kadar olursa.

bāğda serv-i sehīler **ne kadar olsa** bülend
iremez kâmetüñe söyleyelüm toğrusın (Gazel 152, Mısra 5). [ne kadar olsa,]

ne kim: Her ne.

o hāl-i fitne-cüdan gözlerün tekmīl-i sihr itmiş
ne kim ta ‘īm olınsa ey perī kâbildür insāna (Gazel 172, Mısra 6). [ne kim,]

ne mümkündür: Mümkün değil.

naşīb olmazsa sürmek cām-ı la ‘l-i dil-rübādan hazz
ne mümkündür alam sākī şarāb-ı dil-güşādan hazz (Gazel 84, Mısra 2). [ne mümkündür,]

ne ne: Bağlaç olarak ve tekrar edilerek cümlede yer alan aynı değerdeki öğelerin başına getirildiğinde bunları red ve inkâr etmek için kullanılır.

‘adem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuñla
Yakīnī’nün vücūdından **ne** nām u **ne** nişān buldum (Gazel 128, Mısra 10). [ne ne,]
Yakīnī’nün vücūdından **ne** nām u **ne** nişān kalsun (Gazel 161, Mısra 9). [ne ne,]
ne meyl-i ‘ālem-i vuslat **ne** bīm-i vādī-i fūrkat
iki ‘ālem gāmin çekmez olup dil mest ü divāne (Gazel 171, Mısra 3). [ne ne,]
ne gama çäre var **ne** derde meded
‘ışk bilmen **ne** güne zahmetdür (Gazel 62, Mısra 9). [ne ne,]
niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruhsāra
ne gül nāz itmege kādīr **ne** servüñ var reftārı (Gazel 188, Mısra 8). [ne ne,]
ne āh ü zāra meded var **ne** ‘arz-ı hāle mecāl
ne çäre egleyeyin bilmezsin ‘aceb n’ola hāl (Müseddes 2, Mısra 7). [ne ne,]

ne tekellüf: Zor değil, bir işi yapmanın o kişiye zahmet vermeyeceğini, zor gelmeyeceğini belirten bir söz.

kıldı yoluma öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā **ne tekellüf** (Gazel 91, Mısra 2). [ne tekellüf,]

ne var: Ne olmuş? Şaşılır mı?.

hāne-i dilde karar itse **ne var** genc-i vişāl
niçe demdür ki ol ümmīd-ile hicrānam ben (Gazel 145, Mısra 7). [ne var,]
düşdük-ise **ne var** haṭā-y-ıla
bu daḥı bir düşüşdür üftāde (Gazel 169, Mısra 7). [ne var,]

nefes: An. II Nefes.

kāşki ka‘be kapuñda eylesen yüz biñ niyāz
her **nefesde** nūr-ı didāruñ temennā eylesen (Gazel 127, Mısra 10). [nefesde, -de]

nem: Hafif ıslaklık, rutubet, nem.

nem irmese aña nīsān-ı luṭf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı serv-i revān (Kaside 3, Mısra 19). [nem,]

neme yarar: Bana lazım değil, gerekmez.

yār olmazsa mu‘āvin **neme yarar** şevket
tutalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña (Gazel 7, Mısra 3). [neme yarar,]

nergis: 1. Bir çenekliler sınıfının nergisgiller familyasından, lâle gibi soğanla üretilen, beyaz veya sarı çiçekli, soğanı zehirli süs bitkisi 2. mec. edeb. Sevgilinin gözü.

geşt-i çemen eyler diyü ol serv yakīnī
nergis göz açup itdi çemenzārī temāşā (Gazel 8, Mısra 16). [nergis,]
çemende kadd-i bülendüñ çenārī pest itdi
hem itdi **nergisi** bīmār çeşm-i fettānuñ (Gazel 102, Mısra 12). [nergisi, -i]
gösterür çeşm ü ‘izāruñ haṭ-ı ser-sebzüñi ḥūb
nergis ü lāle imiş çeşm ü çerāğī çemenüñ (Gazel 113, Mısra 8). [nergis,]
boyuñ tūbā lebūñ kevser gözüñ **nergis** saçuñ şeb-bū
cemālūñ gülşen-i firdevs ruḥsāruñ gül-i ḥod-rū (Gazel 167, Mısra 1). [nergis,]
süz gözüñ bağda bir kez tağıdup ṭurralaruñ
sünbūli derhem idüp **nergisi** bīmār eyle (Gazel 180, Mısra 2). [nergisi, -i]
şan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş **nergis**
geşt-i bağ itse giyüp ol kad-i mevrūn üsküf (Gazel 90, Mısra 9). [nergis,]
ḥvābdan **nergisüñ** aç bağda ey serv-i revān
sünbülūñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān (Gazel 139, Mısra 1). [nergisüñ, -üñ]

nergis-i bāğ: Bağın, gül bahçesinin nergisi.

‘arza kıl nesteren-i ‘arızuñi gülşende
nergis-i bāğ yüzi ağımı görsün semenüñ (Gazel 112, Mısra 4). [nergis-i bāğ,]

nergis-i cādū: Büyücü nergis, büyüleyici göz.

dil almakda müjeñ ‘ayyārdur efsūn okur ammā
‘aķıllar çāk olur sihr eylese ol **nergis-i cādū** (Gazel 167, Mısra 10). [nergis-i cādū,]

neş‘e-dār: Neşeli, keyifli.

zülāl-i la‘l-i cān-baḥşını nüş idüp şafā bulmak
Yakīnī **neş‘e-dār-ı** āb-ı ḥayvān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 16). [neş‘e-dār-ı,]

nesīm: Hafif hafif esen, hoş ve latif rüzgār.

irişdi rūḥına feyz-i **nesīm-i** ‘īsī-dem
ki mehd-i sebzede açdı ṭufeyl-i ḡonca dehān (Gazel 138, Mısra 15). [nesīm-i, --i]
nesīm-ile gelüp ḥāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yakīnī ḥamdüli ‘llāh cānib-i ḥāk‘dan ‘atā geldi (Gazel 191, Mısra 11). [nesīm-ile, --ile]
nesīm-i şubḥ urur aña selāsil ü aḡlāl
cihānı kim ṭolanur ḥımk-i çarḥ bir günde (Kaside 1, Mısra 45). [nesīm-i, --i]
şemīm-i sünbülūñ ile dil-i **nesīm** sebük
Firāk-ı sebz-i ḥaṭuñla ser-i benefşe girān (Gazel 138, Mısra 3). [nesīm,]
zülfin **nesīm** açup ruḥ-ı cānān görünmedi
ebr içre qaldı mihr-i dirāḥşān görünmedi (Gazel 190, Mısra 1). [nesīm,]
çemende bezme cām-ı bāde geldi
nesīm ol dem mübārek-bāda geldi (Gazel 192, Mısra 2). [nesīm,]
dil-i **nesīm** şehā sünbülūñ şemīmi ile
Firāk-ı sebz-i ḥaṭuñla ser-i benefşe girān (Kaside 3, Mısra 13). [nesīm,]
açılmadı ḥicāb-ı ḡamda qaldı ḡonca-i ḳalbüm
nesīm-i luṭf-ı cān-baḥşuñla ḥandān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 8). [nesīm-i,]

nesne: Belli bir ağırlığı, maddesi ve hacmi olan her türlü cansız varlık, şey, obje.

ibni vaḳt ol olıcaḳ **nesne** içün çekme melāl
bu demi ḥoş görüben ‘işrete kıl isti‘cāl (Müseddes 3, Mısra 9). [nesne,]

ṭālī'üm naḥs gözüüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük **nesne** mi var çarḥ-ı sitem-ḥvāḥ baña (Gazel 7, Mısra 10). [nesne,]

nesrîn: Güzel kokusu sebebiyle sevgilinin yüzündeki ayva tüylerine benzetilen yabangülü çiçeği.

ruḥ verd-i ra'nā kākül semen-sā
ḳad serv-i bālā ruḥsār **nesrîn** (Gazel 156, Mısra 16). [nesrîn,]

nesteren: Yabani gül.

'arza kıl **nesteren-i** 'arızuñı gülşende
nergis-i bağ yüzü ağını görsün semenün (Gazel 112, Mısra 3). [nesteren-i,]

neşv ü nemā: Gelişme, büyüme, gelişim.

irmez 'ulüvv-i ḳadrüñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa da 'ar'ar hezār sāl (Gazel 116, Mısra 4). [neşv ü nemā,]
nem irmese aña nīsān-ı luṭf u cüduñdan
çemende **neşv ü nemā** bulmaz-ıdı serv-i revān (Kaside 3, Mısra 20). [neşv ü nemā,]

nev: Yeni, cedit, taze, taravetli.

meydān-ı 'arş eblaḳ-ı iḳbālūme mekān
çābük-süvār-ı himmetüme mäh-ı **nev** rikāb (Gazel 12, Mısra 6). [nev,]
şanmışam ebr-i siyehden meh-i **nev** itdi ṭulū'
güşe-i zülfi siyāhında görüp ebrūsın (Gazel 152, Mısra 3). [nev,]
nāḥun-ı pāy-ı següñ ḳide-i hün-bārumda
mäh-ı **nevdür** ki şafaḳdan ola nāgeh peydā (Gazel 1, Mısra 6). [nevdür, -dür]

nevā: Ahenk, ses, güzel seda, nağme.

neyler **nevāda** nağmede muṭrıḳ yakīnī mest
Sāḳī şafāda mey feraḥ-efzā nigār ḥüb (Gazel 15, Mısra 9). [nevāda, -da]

nevāyī: 15. Yüzyıl Çağatay sahası şairi Alī Şîr Nevāyî'nin mahlası.

nevāyī şanma kim destān-serā-yı bağ-ı nazm idi
o gülzāruñ benem ey lāle-ruḥ murğ-ı ḥōş-elḥānı (Gazel 187, Mısra 17). [nevāyī,]

nev-cüvān: Taze delikanlı, genç güzel. II Tarikata yeni girmiş derviş.

ḳalbümi benüm 'ışk-ı cüvānī ider ḥarāb
eyle o **nev-cüvān** ilāhī kemāl-i pîr (Gazel 37, Mısra 6). [nev-cüvānı, -ı]

ney: Kamıştan yapılmış bir arşın uzunluğunda nefesli çalgı.

neyler nevāda nağmede muṭrıḳ yakīnī mest
Sāḳī şafāda mey feraḥ-efzā nigār ḥüb (Gazel 15, Mısra 9). [neyler, -ler]
degüldi erḡanün-ı deyrden feryādlar zāhir
ney-i dem-beste-veş bezmüñde ḥāmūş olduḡum demler (Gazel 35, Mısra 12). [ney-i, --i]
bezm-i miḥnetde yakīnī bes-idi eḡḡānum
bir yaña sen de çü **ney** nāle kılup neylerdüñ (Gazel 109, Mısra 10). [ney,]

ney gibi: Ney gibi.

yakīnī **ney gibi** feryād idüp dil ü cānum (Müseddes 2, Mısra 28). [ney gibi,]
ney gibi nāle vü āḥ it didi ol şāḥ baña
nāleye yok mededüm neyleyeyin āḥ baña (Gazel 7, Mısra 1). [ney gibi,]

‘āşıkā nāleler itdürmek için kânūnūñ
Muttaşıl anuñ-içün **ney gibi** nālānam ben (Gazel 144, Mısra 10). [ney gibi,]
yakīnī bezm-i miñnetde delindi **ney gibi** bağrum
anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser tutdı āfākı (Gazel 185, Mısra 9). [ney gibi,]
ney gibi nāle ile şerh idertüz sūz-ı dili
bezm-i ‘ışk içre suñan-sāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 9). [ney gibi,]

neydügin: "Ne olduğunu" anlamında bir soru ifadesi.

fitne başı **neydügin** bildi dil-i şūrīde-hāl
ey perī-peyker ser-i zūlf-i perīşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 3). [neydügin,]
hevā-yı ‘ışk-ıla cūş itdügümçün ta‘n ider şōfi
ne bilsün fīre-diller **neydügin** deryā-yı ‘ummānlık (Gazel 93, Mısra 8). [neydügin,]

neyistān: Kamaşın bol olduğu yer, sazlık.

çāre-sāzum şu kadar atdı kamaş oklarını
gönlüm ol şīre dönüpdür ki **neyistānda** yatur (Gazel 56, Mısra 4). [neyistānda, -da]

neyle-: Ne eylemek, ne yapmak.

neylerem nāyı ten-i zerd ü nizārum var yeter
nağme-i berbañt gerekmez āh ü zārum var yeter (Gazel 36, Mısra 1). [neylerem, -r, -em]
bezm-i miñnetde yakīnī bes-idi efgānum
bir yaña sen de çü ney nāle kılup **neylerdüñ** (Gazel 109, Mısra 10). [neylerdüñ, -rdün]
devā ümīdin idüp derd-i yāra **neyleyeyin**
ölümünden özge şifā yok ne çāre **neyleyeyin** (Gazel 160, Mısra 1). [neyleyeyin, -y, -eyin]
devā ümīdin idüp derd-i yāra **neyleyeyin**
ölümünden özge şifā yok ne çāre **neyleyeyin** (Gazel 160, Mısra 2). [neyleyeyin, -y, -eyin]
ney gibi nāle vü āh it didi ol šāh baña
nāle ye yok mededüm **neyleyeyin** āh baña (Gazel 7, Mısra 2). [neyleyeyin, -y, -eyin]

n‘eyledüñ: Ne yaptın?.

bilmezin **n‘eyledüñ** n‘itdün sefer tedārükün itdün
beni cansuz kodın gitdün sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 7). [n‘eyledüñ,]
verdüñ kulağı berg idügin bilse ‘andelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u fiğān olup (Gazel 16, Mısra 8). [neylerdi,]

n‘eylerem: Ne yapayım!.

künc-i belāda nāle şifā-sāz olur baña
bezm-i şafāda nağme-i kânūnı **n‘eylerem** (Gazel 126, Mısra 6). [n‘eylerem,]
n‘eylerem gülzārı begüm verd-i rüyuñdan cüdā
sīne kanlu dāğlarla lālezārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 9). [n‘eylerem,]
meded yok ol şehe dil hālını hikāyet idem
meded meded nic‘edem **n‘eyleyem** ne hālet idem (Gazel 125, Mısra 2). [n‘eyleyem,]
tāc u kabāyı **n‘eyleyeyin** kim bu tekyede
‘uryān u pā-bürehne baş açuk kalenderem (Gazel 126, Mısra 17). [n‘eyleyeyin,]

neylerin: Ne yapayım, gerek yok anlamında bir söz.

şām-ı gāmda şeb-çerāğı **neylerin** ey la‘l-leb
her şerārı āhumuñ bir gevher-i rañşān olur (Gazel 54, Mısra 3). [neylerin,]

neyse: Her ne ise.

ehl-i 'irfān ol kılup tahşil 'irfāniyyeti
neyse efkārın o ey zāhid tesellā bundadır (Gazel 42, Mısra 14). [neyse,]

nice: " Pek çok, çok, bir hayli" anlamında zarf.

göstermez-imiş dıdelere mihr-i cemālin
ben **niçe** kılam yā rab o ruhsārı temāşā (Gazel 8, Mısra 6). [niçe,]
ammāmda gördüm o perī-ihreyi alvet
hi dā 'ireye uğramaz itdüm **nie** da 'vet (Gazel 19, Mısra 2). [nie,]
zülfün elemi nie çeksün bu yakīnī
tā oldu am-ı asret-i ebrūn-ıla tāat (Gazel 20, Mısra 11). [nie,]
her demde eşmūme **nie** bir hūn-feşān ola
ol šāh-ı hūsn yā **nie** bir bī-amān ola (Gazel 6, Mısra 1). [nie,]
her demde eşmūme **nie** bir hūn-feşān ola
ol šāh-ı hūsn yā **nie** bir bī-amān ola (Gazel 6, Mısra 2). [nie,]
sīm ü zer ümīdiyle arīdār ararlar
itdüm **nie** yüz šāhid-i bāzārı temāşā (Gazel 9, Mısra 10). [nie,]
şeh-süvārūm bu yakīnī' nūn degül sāde hemān
nie ser altān olur bu zülf çevgānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 16). [nie,]
ben zerreye hercāyilik itdün **nie** gündür
senden kime yanup yakılaym be hey āfet (Gazel 19, Mısra 7). [nie,]
bilmedi bir kimse esrār-ı amuñ keyfiyyetin
gerçi kim lā-ya 'kıl olmuş **niçe** biñ ayrānı var (Gazel 28, Mısra 10). [niçe,]
pey-der-pey oklarıñ dil-i sūzāna ediler
bir tāb-ānedür **niçe** mihmān gelür eer (Gazel 31, Mısra 4). [niçe,]
şu' arā sen azāl-i sermeste
nice yüz tāze ter azel didiler (Gazel 34, Mısra 16). [nice,]
niçe araya seni bī-tāat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şem 'i şeb-ārā bundadır (Gazel 42, Mısra 9). [niçe,]
der-i dilberde alup derdüñe dermān umma
ey yakīnī saña yir yok **niçe** der-mānde yatur (Gazel 56, Mısra 14). [niçe,]
niçe hüşyārı mest ü kanzil ider
ālet-i 'ışı özge āletdür (Gazel 62, Mısra 5). [niçe,]
asret-i kākülünde yüz **niçe** sāl
görmedük anı ayli müddetdür (Gazel 63, Mısra 7). [niçe,]
zülfünde çekdi dil am-ı gīsūnı **niçe** sāl
tūl-ı emelle edi bu 'ömr-i dirāzumuz (Gazel 72, Mısra 9). [niçe,]
sa' ādet matla' ından **niçe** tōğsun kevkeb-i maşūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār bahtumla kırān tāli' (Gazel 86, Mısra 5). [niçe,]
niçe kırtarsun yakīnī bend-i amdan gerdenin
Çeşm cādū amze sehār ü kemend-endāz zülf (Gazel 88, Mısra 17). [niçe,]
n' ola ger murğ-ı zār-ısam yine bāz-ı hümā-şaydam
niçe 'ana gibi uşlar uçurdum murğzārūmdan (Gazel 141, Mısra 4). [niçe,]
sofra-i vaşlına irmezsem o šāh-ı keremūñ
am tenūrında yakīnī **niçe** bir yanam ben (Gazel 145, Mısra 18). [niçe,]
efendi sen şeh-i hūsn iken āh u vāh idicek
ya ben gedā bu adar derdle **niçe** eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 6). [niçe,]
görince ol şehi ğüftāra udretüm almaz
Yakīnī āl-i dil-i zārı **niçe** söyleyeyin (Gazel 160, Mısra 10). [niçe,]
eger bir āmeti eng ise def gibi gerer göğsin
bu ānūnı gider šāhum meye **niçe** yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 4). [niçe,]
niçe şürīdeler dil baqlamışdur zülf-i cānāna
benüm üftāde göñlüm düşdi ol şāh-ı zenadāna (Gazel 171, Mısra 1). [niçe,]
dizilür rişte-i cāna **niçe** lūlū-yı hōş-āb
dür-c-i la' līnin açup söylese gevher-pāre (Gazel 174, Mısra 3). [niçe,]
cemālūñ göricek yāruñ **niçe** cān virmesün 'āşık
be hey yār ādem öldürür anuñ bu hūsn-i alāı (Gazel 185, Mısra 7). [niçe,]
niçe teşbih olur serv-ile gül sen lāle-ruhsāra
ne gül nāz itmege ādır ne servūñ var reftārı (Gazel 188, Mısra 7). [niçe,]

kūyuña feryād u nālemden kebüter inemez
saña nālem **niçe** degsün şāh-ı hūbānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 10). [niçe,]
zūlfinde haşr olur **niçe** dil eylese hūrām
budur o serv-ı kadde kıyāmet didükleri (Gazel 201, Mısra 3). [niçe,]
kıyāsın idemez-iken mühendisān hayāl
elüm **niçe** ire tahrīr-i vaf-ı fazluña kim (Kaside 1, Mısra 66). [niçe,]
dūr iken böyle yaķar ol yüzi hūrşıyd beni
pertev-i vaşlına irsem **niçe** olur hāl ‘aceb (Gazel 13, Mısra 4). [niçe,]

niçe bir: Daha ne kadar, ne vakte kadar.

‘alev-i āteş-i ‘ışkı **niçe bir** gizleyeyin
Yaķdı yandurdu beni sūz-ı nihānum muşlī (Gazel 197, Mısra 15). [niçe bir,]
ey yakīnī **niçe bir** zehr-i belā çekmekden
mest ü lā-ya ‘kıl idüp gönümi medhūş ideyin (Gazel 159, Mısra 15). [niçe bir,]
niçe bir bağda yata ayağın
Dağı ey serv āzād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 3). [niçe bir,]

niçe dem: Uzun zamandan beri.

niçe demdür ki dīde kan aēlar
Vakt-ı lūf u dem-i hīmāyetdür (Gazel 63, Mısra 9). [niçe demdür,]

niçe dil: Çok samimiyetle, içten bir şekilde.

şiddet-i rüzgārdan **niçe dil**
Ėarķ-ı girdāb-ı baħr-ı hayretdür (Gazel 62, Mısra 11). [niçe dil,]

nic‘ed-: (Eh) ne yapalım!.

meded yok ol şehe dil hālını hikāyet idem
meded meded **nic‘edem** n‘eyleyem ne hālet idem (Gazel 125, Mısra 2). [nic‘edem, -em]

nic‘ol-: Nice olmak, nasıl olmak.

yār idin kendüñe bir rind-i kadeħ-peymāyı
dime āħir **nic‘ola** hāl-i dil-i rüsvāyı (Müseddes 3, Mısra 4). [nic‘ola, -a]

nic‘olur: Nasıl olur?.

yiyeñ esrār-ı Ėam-ı hasreti lā-ya ‘kıl olur
nic‘olur hecr-ile cānum aña hayrānam ben (Gazel 145, Mısra 4). [nic‘olur,]

niçün: "Hangi amaçla, hangi sebeple, neden, niye" anlamında zarf.

aēzına **niçün** atıldıñ varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış (Gazel 81, Mısra 9). [niçün,]
lebūñ bir hastayı yad eylese cānā bulur şıhhat
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 6). [niçün,]

nigāh: Bakış, nazar.

mir‘āt-ı haddi var iken ol māh-tal‘atuñ
hūrşıyd-i çarķ-ı cārīye yokdur **nigāhumuz** (Gazel 71, Mısra 6). [nigāhumuz, -umuz]

nigāh kıl-: Bakmak, nazar etmek.

dōstum Ėamzeyle kim aēyāruña **kıldıñ nigāh**
zū‘lfekār‘ın şaldı küffār üstine güyā ‘alī (Gazel 195, Mısra 5). [nigāh kıldıñ, -duñ]

bu cāygāh-ı hüdūşa **nigāh kılmazuz** ašlā
Yakīnī šāh-ı bülendüz şeh-i sipihr-serīrüz (Gazel 75, Mısra 9). [nigāh kılmazuz, -uz]

nigār: 1. Nakış, resim, suret. 2. Tasvir gibi güzel, sevgili.

yap yap saña teslīm ideyin nakd-i hayātı
ey hañcer-i ser-tiz-i **nigār** eyleme hiddet (Gazel 19, Mısra 10). [nigār,]
bu deyr-i miñnet-ābāduñ egerçi şūreti çokdur
eşer görmezse eglenmez gönül nakş-ı **nigārumdan** (Gazel 141, Mısra 10). [nigārumdan, -um, -dan]
neyler nevāda nağmede muṭrīb yakīnī mest
Sākī şafāda mey feraḥ-efzā **nigār** hūb (Gazel 15, Mısra 10). [nigār,]
seyrāna gitti ‘arz-ı cemāl itmedin **nigār**
gıtdükçe cevri ıder o perī-ruḥ nihān olup (Gazel 16, Mısra 3). [nigār,]
pāy-būs-ı **nigār** devletdür
el virürse ‘azīm rif atdır (Gazel 64, Mısra 1). [nigār,]
gerek ağlat beni gerek güldür
severin sen **nigārı** n’olsa gerek (Gazel 97, Mısra 4). [nigārı, -ı]

nigeh-dār: Gözetleyen, koruyan.

himmet-i bedraḳa-i feth **nigeh-dāruñ** olup
nūr-ı nuşretle mücellā ola şām u şehirūñ (Gazel 114, Mısra 3). [nigeh-dāruñ,]

niger: Bakıcı, bakakalan, seyreden.

mihr-i ruḥsāruña her gün **nigerān** olmağ-ıçün
kāşki revzenūñe dīdelerüm cām olsa (Gazel 175, Mısra 3). [nigerān, -ān]
sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
hūr olsa daḥı yokdur **nigerānum** muşlı (Gazel 197, Mısra 14). [nigerānum, -num]
egerçi aḥşama karşı bakılmaz āyineye
olur ‘izāruña zülfüñ yanında dil **nigerān** (Gazel 136, Mısra 12). [nigerān,]

nigerān eyle-: Bakakalmak.

ḥvābdan nergisūñ aç bāğda ey serv-i revān
sünbülūñ ḥāl-i perīşānına eyle nigerān (Gazel 139, Mısra 2). [nigerān eyle,]

nigīn: Yüzük.

lebūñde ḥaṭ **nigīn-i** la ‘lde şān ism-i a ‘zamdur
anuñçün emrūñe dil ey perī-peyker müsahḥardur (Gazel 61, Mısra 13). [nigīn-i,]

nigīn-i la ‘l: Lal taşından yapılmış mühür.

ḥaṭṭ-ı yāḳūt-ı lebūñdür cānı teşhīr eyleyen
bir **nigīn-i la ‘ldür** ki ism-i a ‘zam bundadur (Gazel 43, Mısra 6). [nigīn-i la ‘ldür,]

nigūsār: Baş aşığı etmek, ters döndürmek.

bu cism-i kebūdumda olan dāğlar añlar
encümle kılan çarḥ-ı **nigūsārı** temāşā (Gazel 9, Mısra 4). [nigūsārı, -ı]

nihāl: 1. Fidan 2. Fidan boylu güzel.

gel ey **nihāl-i** ḳadūñ serv-i cūy-bār-ı revān
tarāvet-i gül-i rüyūñ bahār-ı ‘ālem-i cān (Beyit 4, Mısra 1). [nihāl-i, --i]
cism-i bārīkūm pūr itdi dāğlarla her elif
ey yakīnī bir **nihāl-i** berg ü bārum var yeter (Gazel 36, Mısra 10). [nihāl-i, --i]
şimşād ḥadden aşurı serv-i sehī ḳaşır
yāruñ **nihāl-i** ḳaddine baḳ i ‘tidālī gör (Gazel 39, Mısra 12). [nihāl-i, --i]

bāğ-ı cihānda addūne bezer **nihāl** yok
serv-i sehīde meyl idicek i'tidāl yok (Gazel 94, Mısra 1). [nihāl,]
hayāl-i add-i bülendūn **nihāl-i** bāğ-ı cinān
hevā-yı onca-i la'lūn bahār-ı 'ālem-i cān (Gazel 138, Mısra 1). [nihāl-i, --i]
o gül-ruhsārımı göstermeyüp ben bülbül-i zāra
Raībā am **nihālın** bāğ-ı albümde dikensin sen (Gazel 150, Mısra 6). [nihālın, -iñ]
dirseñ cinānda gözüne tūbā görünmeye
bāğ-ı letāfet içre o arrā **nihālī** gör (Gazel 39, Mısra 8). [nihālī, -i]
oncalar hep saña eyler ser-fürü ey serv-add
bāğ-ı hüsnuñ ser-firāz olmuş **nihālī** sen misin (Gazel 158, Mısra 8). [nihālī, -i]
ayırma oncasını gülşenūn **nihālinden**
oparma yüregini 'andelīb-i nālānuñ (Gazel 102, Mısra 5). [nihālinden, -in, -den]
bād şarşar diyü amdan şararup berg-i hāzān
düşer o tāze **nihāl** üstine dir dir dıtrir (Gazel 30, Mısra 8). [nihāl,]

nihāl-i gülbün: Gül fidanı.

seherde şanma güle jāle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gülbün ele aldı cevherī alkān (Kaside 3, Mısra 18). [nihāl-i gülbün,]

nihāl-i add: Fidan boy. II Fidan gibi boy.

hārīm-i dergehūñi büstāna bezetdüm
nihāl-i addūñi serv-i revāna bezetdüm (Gazel 131, Mısra 2). [nihāl-i addūñi,]
bihişti küyuñi ben büstāna bezetdüm
nihāl-i addūñi serv-i revāna bezetdüm (Gazel 132, Mısra 2). [nihāl-i addūñi,]

nihāl-i āmet-i mevzūn: (Sevgilinin)f idan gibi ölçülü, düzgün boyu.

nihāl-i āmet-i mevzūn-ı yāra öykünmiş
ne ala olduını bildūñüz mi tūbā'nuñ (Gazel 102, Mısra 7). [nihāl-i āmet-i mevzūn-ı,]

nihāl-i nāz-perverd: Nazla büyütölmüş fidan II Nazlı sevgili.

serv-i bāguñ ılmazın bī-hūde refitārına meyl
āmetūn gibi **nihāl-i nāz-perverd** isterin (Gazel 157, Mısra 10). [nihāl-i nāz-perverd,]

nihāl-i 'ömr: Ömür fidanı II Ömür ağacı.

nihāl-i 'ömrūñi itsün dırāz sidre-mişāl (Kaside 1, Mısra 81). [nihāl-i 'ömrūñi, -ñi]

nihān: Gizli, saklı, gizlenmiş, saklanmış.

tarī-ı 'ışa girüp hādan **nihān** olayın
diyār-ı urbete yaşum gibi revān olayın (Gazel 154, Mısra 1). [nihān,]

nihān it-: Gizlemek, saklamak.

emende bād-ı hevā buldı niçe hürde-i zer
kim **itdi** onca-i gül kīse içre anı **nihān** (Kaside 3, Mısra 6). [nihān itdi,]

nihān al-: Gizli, saklı kalmak.

'ayān itme şaın 'ışı ateşin sūzuñ **nihān alsun**
omam 'ıřuñ yolın alsun göñöl yol şalmasun cānā (Gazel 161, Mısra 5). [nihān alsun, -sun]

nihān ol-: Gizlenmek, saklanmak.

seyrāna gitdi 'arz-ı cemāl itmedin nigār
gitdükçe cevri ider o perī-ru **nihān olup** (Gazel 16, Mısra 4). [nihān olup,]

niḥāyet: 1. Son. 2. Sonunda, en sonunda.
ne rüzgār sitemgerliğine ḡāyet var
ne zulm ü cevrine ol zālīmūn **niḥāyet** var (*Müseddes 2, Mısra 22*). [*niḥāyet,]*

niḥāvet bul-: Sona ermek, bitmek, tükenmek.

ben belā vü ḡuşsa vü cevre **niḥāyet bulmadum**
gerçi dirler her belānuñ 'ākıbet pāyānı var (*Gazel 28, Mısra 7*). [*niḥāyet bulmadum, -du, -m]*

niḥāyet ol-: Son bulmak, aşışın sevgiliye kavuşma ümidi ile hayatının son bulması.

aşsun ser-i zülfinde yakīnī kılın ol şāh
bir bendesinūñ āḡır **ola** 'ömri **niḥāyet** (*Gazel 19, Mısra 14*). [*niḥāyet ola,]*

niḥāyetü'l-āmāl: Emellerin en sonu.

mütemmem eyle kim olur **niḥāyetü'l-āmāl**
dirḡ kutb-ı murād üzre dönmeyüp bir kez (*Kaside 1, Mısra 73*). [*niḥāyetü'l-āmāl,]*

niḡāb: Yüz örtüsü, peçe.

seyr itmege 'izāruñ ey māh **bī-niḡāb**
yüz yirde ḡāke düşdi şitābından āfitāb (*Gazel 12, Mısra 1*). [*bī-niḡāb,]*
gün toḡdı başa maṡla'-ı kūyında ol mehūñ
'arz eyledi 'izārını ref' eyleyüp **niḡāb** (*Gazel 11, Mısra 14*). [*niḡāb,]*
ister ṡavāf eyleye bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i ka'be-i yāra **niḡābdur** (*Gazel 44, Mısra 16*). [*niḡābdur, -dur]*

nīl': Nil nehri.

āsumānī giyer ol burc-ı cemālūñ māhı
ḡusl için **nīl'e** girer yūsuf-ı mısrī ḡüyā (*Gazel 4, Mısra 4*). [*nīl'e, -e]*

nī'met: İyilik, lütuf, ihsan, bahşış.

zevḡ-ı ḡelvādan elezdür bize bu **nī'met-i ḡūb**
ki miyāna gele bir lebleri pālūde ḡüzel (*Gazel 119, Mısra 11*). [*nī'met-i, --i]*

nī'met-i dūnyā: Dünya nimetleri.

nī'met-i dūnyāya şōfi tutmayup şāfi geṡer
fıkr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol ḡayrānı ḡör (*Gazel 38, Mısra 3*). [*nī'met-i dūnyāya,]*

nişār: Saçma, dağıtma, feda etme.

der-i pāşāya lāyık ola **nişār**
ey yakīnī bu naẓm-ı dūr-bāruñ (*Gazel 106, Mısra 9*). [*nişār,]*

nisbet: "Kıyaslama, karşılaştırma" amacıyla kullanılmıştır.

baña **nisbet** şu'arā zümresi encüm gibidür
āsumān-ı hünere mihr-i dirāḡşānam ben (*Gazel 144, Mısra 15*). [*nisbet,]*
ḡafif luṡfına **nisbet** seḡā-yı ebr-i şikāl
uyup zelāzile ger ḡıffet itmeseydi zemīn (*Kaside 1, Mısra 27*). [*nisbet,]*
beyāz-ı 'arız-ı āmāle zıll-i ṡetrūñ ḡāl
firāz-ı küngüre-i ṡāḡ-ı ḡadrūne **nisbet** (*Kaside 1, Mısra 42*). [*nisbet,]*

nisbet id-: Kıyaslamak, mukayese etmek.

göl haddüne mensüb geçer revnakı budur
yoğ olsun ider gonca özin ağzuña nisbet (Gazel 19, Mısra 12). [nisbet ider,]

niş: zehir, ağı.

itdüm şu deñlü nüş senüñ **niş-i** nâveküñ
Farq olmaz oldu hâne-i zenbûrdan beden (Gazel 146, Mısra 11). [niş-i,]

nişân: İşâret, belirti, iz, alâmet.

her tîre kim **nişân** idesin ben kemîneñi
kalup derûn-ı sînede hâtır-nişân ola (Gazel 6, Mısra 9). [nişân,]
nişânı yoğ-ıdı rez duhterinüñ bağ-ı ‘âlemde
şarâb-ı câm-ı vahdet birle serhîş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 7). [nişânı, -ı]
âsitânında seg-i küyü **nişânın** seyr kıl
gülşen-i şâdide açılmış gül-i handânı gör (Gazel 38, Mısra 9). [nişânın, -ın]
hadeng-i gamzeñe sînem **nişân** olduğını bildüm
bi-hamdi ‘İlâh dilâ sehmi-ı sa‘âdetden **nişân** buldum (Gazel 128, Mısra 5). [nişân,]
Yakîni‘nüñ vücûdından ne nâm u ne **nişân** kılsun (Gazel 161, Mısra 9). [nişân,]
dâ‘imâ kavş-ı kazâdan atılır tîr-i fenâ
ey gönül şanki **nişânıdır** anuñ ehl-i kûbûr (Gazel 40, Mısra 4). [nişânıdır, --ı, --dur]
yâ hünin kalbidür mecnûn-ı zâruñ laht laht olmuş
derûnında olan dâğ-ı siyâh anuñ **nişânıdır** (Gazel 46, Mısra 12). [nişânıdır, -ı, -dur]
nem irmese aña **nîsân-ı** lûtf u cûduñdan
çemende neşv ü nemâ bulmaz-ıdı serv-i revân (Kaside 3, Mısra 19). [nîsân-ı,]

nişân bul-: İşâret, iz bulmak.

hadeng-i gamzeñe sînem nişân olduğını bildüm
bi-hamdi ‘İlâh dilâ sehmi-ı sa‘âdetden **nişân buldum** (Gazel 128, Mısra 6). [nişân buldum, -dum]

nişân it-: Hedef yapmak.

nişân itdi hadeng-i gamzesine cism-i ‘uryânı
İşâbet itdi mevlâ şaklasun anı hâtalardan (Gazel 142, Mısra 5). [nişân itdi,]

nişân kal-: Izi kalmak.

elif çek sîneme ey serv senden bir **nişân kılsun**
tenüñ nâr-ı maḥabbet yanmadan hâkister eylerse (Gazel 161, Mısra 3). [nişân kılsun,]

nişâne: İz, alâmet, belirti.

vardur meger başumda sa‘âdet nişânesi
tîr-i cefâña dâğ-ı derûnum **nişânedür** (Gazel 57, Mısra 8). [nişânedür, -dür]
vardur meger başumda sa‘âdet **nişânesi**
tîr-i cefâña dâğ-ı derûnum nişânedür (Gazel 57, Mısra 7). [nişânesi, -si]
kâmetüñden **nişânedür** tûbâ
kâkülünden nümunedür maḥşer (Gazel 29, Mısra 3). [nişânedür, -dür]

nişânî beg: Türk Edebiyatı İsimler Sözlüğü'nde üç Nişânî'den bahsedilmişse de hangisi olduğu tam olarak tespit edilememiştir.

seḥâb-ı bahşîş ü kân-ı kerem **nişânî beg**
ki reşâ-i kefi deryâ-nişânıdır ‘ummân (Kaside 6, Mısra 7). [nişânî beg,]

nişân-ı sîne: Göğüs hedefi, göğüs nişangâhı.

didüm geçdi **nişân-ı sîned** peykân-ı hün-rîzüñ
didi ol kaşları yâ ey dü-tâ-kâmet geçenden geç (Gazel 23, Mısra 9). [nişân-ı sîned, -de, -n]

n'it-: Ne etmek, ne yapmak.

bilmezin n'eyledüñ **n'itdün** sefer tedārükün itdün
beni cansuz ķodın gitdün şağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 7). [n'itdün, -dü, -n]

nite ki: Nitekim.

nite ki cennet-i 'adn'e muḥammed-i muḥtār
riyāz-ı rif'ate ḥaḳḳ eyledi seni idḥāl (Kaside 1, Mısra 23). [nite ki,]
mihr-i vücūda lem'adur insān **nite kim**
gökde hilāl-i çarḥ şeref-iktisābdur (Gazel 44, Mısra 11). [nite kim,]

nite kim: Cümle başında kendisinden önce gelen cümledeki hükmü doğrulamak için "gerçekten, hakikaten, nasıl ki ... olduğu gibi" anlamlarında kullanılır.

sünbūli ḡāyet perīşān eyledi zūlf-i nigār
ķāmet-i bālāsı itdi **nite kim** şimşādı pest (Gazel 21, Mısra 8). [nite kim,]
nām-ı bākī'yle ḡazel rengīn-i ḥōş-ter gösterür
zāğlansa **nitekim** şemşir cevher gösterür (Beyit 6, Mısra 2). [nitekim,]
anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḥuñ
perr ü bālin yaymış ey meh **nitekim** şehbāz zūlf (Gazel 88, Mısra 16). [nitekim,]

niyāz: Yalvarma, rica, istirahat; büyüklerden birinin huzurunda edeple bulunmak, bazı tarikat dervişlerinin tarikat yolunda kendisinden üstün birine kendini teslim etmesi; derviş armağanı; hediye, ihsan, sadaka.

sen nāzenīne karşı kapuñda **niyāzdur**
şāhn-ı ḥaremde zūhd ü 'ibādet didükleri (Gazel 201, Mısra 5). [niyāzdur,]
ol şāha secde kılmadın oldı **niyāzumuz**
sehv eyledük kabūl ola mı bu namāzumuz (Gazel 72, Mısra 1). [niyāzumuz, -umuz]
şāhum **niyāz** birle yakīnī du'ā ider
devlet ziyāde pāye-i ikbāl pāyidār (Gazel 26, Mısra 15). [niyāz,]
her ne **niyāz** var-ısa ol dil-rübāya kıl
cümle sipās u minneti ey dil ḥudā'ya kıl (Gazel 121, Mısra 1). [niyāz,]
yakīnī lāf u güzāfī ķo eyle şāha du'ā
niyāza kıldur elüñ sūy-ı ḥāzret-i mennān (Kaside 3, Mısra 30). [niyāza, -a]

niyāz eyle-: Yalvarmak, ricada bulunmak.

kāşki ka'be kapuñda **eylesem** yüz biñ **niyāz**
her nefesde nūr-ı dīdāruñ temennā eylesem (Gazel 127, Mısra 9). [niyāz eylesem,]

niyāza başla-: Yalvarmaya başlamak.

kūyında ol begüñ gel ey dil **niyāza başla**
çünkü ḥicāz'a irdün sa'y it namāza başla (Gazel 170, Mısra 1). [niyāza başla,]

niyyet id-: (Bir şeyi yapmayı) Zihinde tasarlamak, aklına koymak, yapmaya karar vermek.

cenāb-ı ka'be'ye dil secde eylemez ašlā
meger ki ķible-i kūy-ı nigāra **niyyet idem** (Gazel 125, Mısra 4). [niyyet idem, -em]

nizāmī: Usûlüne uygun, tertipli, düzenli.

nizāmī ger ḥayālāt-ı kelāmum görse nazmumda
diye baña yakīnī ḥusrev-i mülk-i suḥansın sen (Gazel 150, Mısra 13). [nizāmī, -ı]

nīze: Mızrak, süngü.

şu'ā'-ı **nīze-i** ḥurşiyd-i 'ālem-ārāy
livā-yı ḥusrev-i ḡitī-sitāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 5). [nīze-i, --i]

nokta: Az bir kısım, küçük bir parça.

hemîşe nâmuñı zıkr itsün ey sipihr-i cemâl
kitâb-ı dânişüñün **noktasın** bilen kişiye (Kaside 1, Mısra 56). [noktasın, -sın]

n'ola: Ne çıkar.

bâğ-ı küyuñda yakînî şanemâ bülbül-vâr
gül yüzüñde **n'ola** eylerse hezâr âh u figân (Gazel 139, Mısra 10). [n'ola,]
ğam küştesiyem üstüme feryâd ider figân
kan ağlayup acırsa **n'ola** zahm-ı hûn-feşân (Gazel 140, Mısra 2). [n'ola,]
ne âh ü zâra meded var ne 'arz-ı hâle mecâl
ne çâre egleyeyin bilmezsin 'aceb **n'ola** hâl (Müseddes 2, Mısra 8). [n'ola,]
murğlar şâhın **n'ola** idinseñ üsküflü gedâ
oldı çün saña hümâ-yı devlet ü devrân şikâr (Gazel 27, Mısra 3). [n'ola,]
ğamzeñle şehîdem diyü itsem **n'ola** da 'vâ
kanlu kefen eyler baña her demde şehâdet (Gazel 20, Mısra 9). [n'ola,]
cân ü dil mahzûn olup âh itseler her dem **n'ola**
ey perî zülfüñ ğamı hem andadur hem bundadur (Gazel 43, Mısra 7). [n'ola,]
hûn-ı vaşluñ dil-i abdâla **n'ola** bezl itseñ
bir iki gün bu fenâ tekyede mihmânüñdür (Gazel 50, Mısra 9). [n'ola,]
şiken-i zülfî şikest ola **n'ola** dildârüñ
Muttaşıl pertev-i hürşiyd-i dirâşşânda yatur (Gazel 56, Mısra 9). [n'ola,]
fâkrumuzla iderüz ehl-i ğmâyı pâ-mâl
ey yakînî **n'ola** el virmez-ise dünyâmuz (Gazel 68, Mısra 10). [n'ola,]
çarhı ihâta kılsa **n'ola** düd-ı âhumuz
kılmaz gedâlarına nazar pâdişâhumuz (Gazel 70, Mısra 1). [n'ola,]
bâğ-ı ruhuñda dâne-i hâlünçün ey perî
terk eylesek bihişti **n'ola** biz de âdem 'üz (Gazel 73, Mısra 4). [n'ola,]
'izârüñ tâb-ı mülden ey gül-i ter al al oldı
n'ola bülbüllerüñ âhından olsa pür-şadâ meclis (Gazel 77, Mısra 8). [n'ola,]
luţfuñ anuñ zuhûrına olsa **n'ola** zahîr
şâhum yakînî gibi bir ehl-i kemâl yok (Gazel 94, Mısra 9). [n'ola,]
yûsuf-ı mısır-ı hüsni ü behcetsin
n'ola olsam senüñ harîdârüñ (Gazel 106, Mısra 4). [n'ola,]
'anberîn hâlüne üftâdedür ey çeşm-i ğazâl
bağrı hûn olsa **n'ola** nâfe-i misk-i hoten 'ün (Gazel 113, Mısra 10). [n'ola,]
ister ki pây-mâlün ola hâk-i râh olup
yanuñca sürünürse **n'ola** dâmenüñ müdâm (Gazel 123, Mısra 12). [n'ola,]
n'ola ger murğ-ı zâr-ısam yine bâz-ı hümâ-şaydam
niçe 'ankâ gibi kuşlar uçurdum murğzârımdan (Gazel 141, Mısra 3). [n'ola,]
vefâ itmezse **n'ola** ger şolâk-zâde 'alî bâlî
kulı kurbânıyam anuñ hemân dünyâda sağ olsun (Gazel 162, Mısra 7). [n'ola,]
çerâğ-ı lâl bu gülşende yanmaz dâğsuz hergiz
n'ola ol 'arız-ı meh-veşde olsa hâl-i 'anber-bü (Gazel 167, Mısra 8). [n'ola,]
cemâlün mazharıdur pertev-i mihri yakînî'nüñ
n'ola gün günden efzûn olsa hüsniñ ey hilâl-ebür (Gazel 167, Mısra 16). [n'ola,]
siyâh olursa libâsı **n'ola** o meh-rünüñ
çerâğ dibi karañu olur meşeldür bu (Gazel 168, Mısra 5). [n'ola,]
mâr-ı zülfünsüz ol âşüfte zebûn olmışdur
n'ola tiryâk-i lebin şunsa dil-i bîmâra (Gazel 174, Mısra 12). [n'ola,]
ebri şimden gerü âhum **n'ola** berbâd itse
târ-mâr itdi saçın yüz tutup ol meh nâza (Gazel 176, Mısra 3). [n'ola,]
mü-miyânıña şarılmazsa **n'ola** rişte-i cân
anı tek bend kıl ol zülf-i kemend-endâza (Gazel 176, Mısra 5). [n'ola,]
alduñsa tîrünüñ **n'ola** mecrûh sîneden
peykânlaruñ yürekdedür ey kaşı yâ hele (Gazel 179, Mısra 3). [n'ola,]
ya 'küb-veş gözüm **n'ola** kan ağlasa müdâm
Çok dem-durur o yûsuf-ı ken'an görünmedi (Gazel 190, Mısra 5). [n'ola,]

kūyuñ aşhāb-ı şafā-y-ıla **n'ola** kılsam tavāf
kıble hāḡḡı baña oldur ka'be-i 'ulyā 'alī (Gazel 195, Mısra 7). [n'ola,]

nusret: 1. Yardım etmek. 2. Yardım, muavenet, medet.

mir'āt-ı re'fetinden ider dem-be-dem tūlū'
hūrşıyd-i 'avn u **nusret** tevfiḡ-ı kārđān (Gazel 137, Mısra 6). [nusret,]

nusret kıl-: Yardım etmek.

gel yetiş leşker-i şādīyle meded **nusret kıl**
ceyş-i ḡam aldı beden burcunı cānum fethī (Gazel 194, Mısra 3). [nusret kıl,]

nutḡ: Konuşma, söz, kelam.

yiridür **nutḡa** gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir tūḡı-i gūyāsın sen (Gazel 149, Mısra 9). [nutḡa, -a]
kem iden naḡd-i ḡayātuñ dehenümdür dırsın
Nutḡa yok ṭāḡatı bir vālih ü ḡayrānuñdur (Gazel 49, Mısra 8). [nutḡa, -a]

nutḡa gel-: Dile gelmek, konuşmak, konuşmaya başlamak.

āb-ı rūyın gülüñ ey bād-ı şabā yirlere çal
nutḡa gel ḡonca-i dem-besteyi ḡūṭār eyle (Gazel 180, Mısra 8). [nutḡa gel,]
ḡonca-i ḡalbüm açılır cānā
Nutḡa gelse leb-i şekker-bāruñ (Gazel 106, Mısra 2). [nutḡa gelse,]

nūr: 1. Işık, ziya, aydınlık, nur.

tūlū' itsün ümüdüm kevkebi burc-ı 'ināyetden
şeref **nūrın** cebünüm üzre tābān eyle sūṭānum (Gazel 130, Mısra 6). [nūrın, -ın]
ḡapuñı ka'be-i ehl-i şafāya beñzetdüm
Ruḡ-ı münirüñi **nūr-ı** ḡudā'ya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 2). [nūr-ı, --ı]
nūr-ı ruḡuñda şanma belürdi ḡaṭ-ı ḡubār
bir sım levḡa yazdı ḡazā sūre-i duḡān (Gazel 140, Mısra 5). [nūr-ı, --ı]
oldı şān **nūr-ı** ḡudā aḡmed-i muḡṭār'ı muḡṭ
nūrdan puñara girmiş ḡorinür ḡūrāsın (Gazel 151, Mısra 6). [nūrdan, -dan]
pūr oldı ka'be-i dil pertev-i **nūr-ı** 'izārından
ḡalām-ı şām-ı fūrḡat ḡitdi ḡönülden şafā geldi (Gazel 191, Mısra 9). [nūr-ı, --ı]
penāh-ı sāye-i luṭṭuñda mihr ü māh 'ıyāl
sevād-ı dīde-i 'irfāna 'aḡd-ı ḡāmeñ **nūr** (Kaside 1, Mısra 40). [nūr,]
perde-i ḡaṭṭ-ı siyāh altında lāmi'dür ruḡuñ
ka'be içre berḡ urur şān **nūr-ı** ḡayrū'l-mürselīn (Kaside 2, Mısra 16). [nūr-ı, --ı]

nūr u fer: Işık ve aydınlık.

rūşen olmaz ḡaşr-ı şevḡ olmayıcaḡ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmaḡa meclis sāḡar-ı şahbā gerek (Gazel 98, Mısra 10). [nūr u fer,]

nūrdan beden: Parlak vücut. II Sevgilinin beyaz teni.

kūy-ı nigār şehri-i melāḡat ḡiṣārıdur
cism-i müniri olmış āña **nūrdan beden** (Gazel 146, Mısra 6). [nūrdan beden,]

nūr-ı aḡmed: Hz. Muhammed'in nuru.

nūr-ı aḡmed şān ider süñdüs-i aḡzarda mekān
ya yaşıḡ cāme ḡiyen ḡızr-ı mu'allāsın sen (Gazel 149, Mısra 5). [nūr-ı aḡmed,]

nūr-ı a'zam: Çok büyük ışık, parıltı.

lem ‘a-i envār-ı hüsnuñ gör dil-i pür-şevkda
nūr-ı a ‘zam bundadur ‘arş-ı mu ‘azzam bundadur (Gazel 43, Mısra 4). [nūr-ı a ‘zam,]

nūr-ı başar: Göz nuru.

gerçi kim hūr u melekde var-ımuş nāzüklük
degül anlar dahı sen **nūr-ı başardan** nāzük (Gazel 99, Mısra 8). [nūr-ı başardan,]

nūr-ı cemāl: Cemalının nuru.

nedür hüviyyeti bilmek dilerseñ ey derviş
‘ayān ider anı **nūr-ı cemāl**i derviş ‘uñ (Gazel 115, Mısra 10). [nūr-ı cemāl,]

nūr-ı didār: Yüzün, çehrenin ışığı, parlaklığı.

kāski ka ‘be kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde **nūr-ı didāruñ** temennā eylesem (Gazel 127, Mısra 10). [nūr-ı didāruñ, -un]

nūr-ı dīde: Göz nuru, göz ışığı.

ey **nūr-ı dīde** kuhl-ı sıfāhān ‘a kim bakar
ehl-i maḥabbetüñ gözi ol ḥāk-i pādadur (Gazel 41, Mısra 3). [nūr-ı dīde,]

nūr-ı hudā: Allah'ın nuru.

senüñ ey **nūr-ı hudā** ḥasret-i dīdāruñdan
teb tutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān (Gazel 139, Mısra 7). [nūr-ı hudā,]
oldı şān **nūr-ı hudā** aḥmed-i muḥtār ‘ı muḥīt
nūrdan puñara girmiş görinür hūrāsın (Gazel 151, Mısra 5). [nūr-ı hudā,]
şu ‘ā ‘ı mihr-i ruḥı zūlfı zulmetin giderüp
Yaqīnī **nūr-ı hudā** rüşen itdi şāmumızı (Gazel 189, Mısra 10). [nūr-ı hudā,]

nūr-ı mihr: Güneş'in aydınlığı.

nūr-ı mihrüñle pür dil ü dīde
berr ü baḥre ḥimāyetüñ şāmil (Gazel 122, Mısra 3). [nūr-ı mihrüñle,]

nūr-ı nusret: Yardım ışığı.

himmet-i bedraḳa-i feth nigeḥ-dāruñ olup
nūr-ı nusretle mücellā ola şām u şehertüñ (Gazel 114, Mısra 4). [nūr-ı nusretle, -le]

nūr-ı ruh: Yanağının nuru, aydınlığı.

ḳamaşur lem ‘a-i envāruña gözler baḳamaz
Berḳ urur **nūr-ı ruḥuñ** reşk-i yed-i beyzāsın (Gazel 151, Mısra 8). [nūr-ı ruḥuñ,]

nüş: İçki, içecek II Zevk u safā.

itdüm şu deñlü **nüş** senüñ nış-i nāveküñ
Farḳ olmaz oldı ḥāne-i zenbūrdan beden (Gazel 146, Mısra 11). [nüş,]

nüş eyle-: İçmek.

anı **nüş eyleyen** āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü şaḥbāda el-ḥaḳ başḳa şöfi bir şafā vardur (Gazel 51, Mısra 9). [nüş eyleyen,]

nüş id-: İçmek.

turup bir  n meclisde şolular **n    idem** dird  n
unutdu  gıtdün anı  urmadu  ey m  h peym  na (Gazel 171, Mısra 11). [n    idem,]
turup bir  n meclisde şolular **n    idem** dird  n
unutdu  gıtdün amm    urmadu  ey m  h peym  na (Gazel 172, Mısra 9). [n    idem,]
s  kry  c m-ı meyi destüme  un **n    ideyin**
b ri bir dem  am-ı eyy m  fer m    ideyin (Gazel 159, Mısra 1). [n    ideyin, -eyin]
z l l-i la  l-i c n-ba   n  **n    idüp**  af  bulmak
Yığını ne    e-d r-ı  b-ı  ayv n olmadan y  d r (Gazel 58, Mısra 15). [n    idüp,]
devr-i güldür ele al c m-ı  ar b-ı gül-f m
n    idüp g l gibi la l n- ade  ol mest-i m d m (Müseddes 3, Mısra 18). [n    idüp,]
olup k y-ı  ar b tu  ged s  c m-ı cem **n    it**
bu c  v   al anat cem  y d-i devr n olmadan y  d r (Gazel 58, Mısra 9). [n    it,]

n    it-:  mek,  arap  mek.

leb  n b s itdi s   ar şanma kim **n    itd    m** meydür
dil-i b m ra  anlar yutdurur ey b -vef  meclis (Gazel 77, Mısra 5). [n    itd    m,]
b de **n    itsem** seg-i k y n  s f linden m d m
reşk-i cem itsem yığını   ret-i     nemi (Gazel 198, Mısra 9). [n    itsem, -sem]

n    n: Nuyan: Şehzade. Padişah oğlu.

n    n-i    m-bend     v-i cih n-sit n
d r -y   ar  -ke ke e p   -y  k m-r n (Gazel 137, Mısra 1). [n    n-i,]

n    m: Yıldızlar.

dökerse ta ta-i remle iz  n tozun remm l
    b elif bedeninde **n    m** yir yir d    (Kaside 1, Mısra 60). [n    m,]
n    m gibi yanam      olınca  ev  m dan
 ud  ger eyleye b d r-ı k y-ı y r beni (Gazel 199, Mısra 3). [n    m,]

n    m-ı e  k: Gözyaşı yıldızları, gözyaşı damlaları.

ma v olur gün yüzine  ar   **n    m-ı e    m**
mihr-i ra    na m    b l olamaz seyy re (Gazel 174, Mısra 7). [n    m-ı e    m, - m]

n    set: Uğursuzluk.

ke ke  **n    set**  zre v    li  felek-zede
Ba t-ı siyah  itmedi b d r en n m z (Gazel 74, Mısra 1). [n    set,]

n   te:  nce bir anlam taşıyan, zek  eseri olduğu için hoşa giden zarif ve düşündürücü s z, espri.

c d -y  mihr olana za f u in in  irişür
gece seh l i latm    bu **n   teyi** meh-i nev (Gazel 166, Mısra 8). [n   teyi, -y, -i]
ey yığını o bütün **n   telerin** fehm eyle
ne bilür ehl-i luğat terk idelüm  amus n (Gazel 152, Mısra 9). [n   telerin, -lerin]

n   te-d n ol-: N  kte yapmakta mahir olmak, n  kte bilen olmak.

re  n   n    k eyle ed  n  y   n y  
Va  t lebin  ubeyd  gibi **n   te-d n olup** (Gazel 16, Mısra 10). [n   te-d n olup, -olup]

n   te-dönük: Nüktedan olma durumu, n  ktecilik.

cevher-i ferd-i deh n n bildüğün ğayr istemem
n   te-d n  kda yığını kendümi ferd isterin (Gazel 157, Mısra 12). [n   te-d n  kda,]

n     : Varlıklar. II Varlıkların adedi.

nuḳūd-ı eşkūme bakmaz o şāh-ı sīmīn-ten
Fakīr diyü ider ben gedāya istiḡnā (Gazel 3, Mısra 5). [nuḳūd-ı,]

nümüne: 1. Nitelikleri hakkında bir fikir vermek üzere bir bütünden alınan parça, örnek. 2. Benzer.

ḳaddūn mişālī bulmadı şimşād imtiyāz
la 'l-i lebūn **nümūnesi** āb-ı zülāl yok (Gazel 94, Mısra 8). [nümūnesi, --si]
ḳāmetūnden nişānedür tūbā
kākülünden **nümūnedür** mahşer (Gazel 29, Mısra 4). [nümūnedür, -dür]

O

o dem: O zaman.

ne dem ki ilte şabā bāḡa bŷy-ı sūnbŷlŷnī
o dem hevāya dŷŷŷp bī-ḳarār olur reyḫān (Gazel 138, Mısra 12). [o dem,]
otaḡ-ı çarḫa gelŷp şāh-ı lāciverd-evreng
ōñine çekdi şafāḳdan **o demde** perde-i al (Kaside 1, Mısra 12). [o demde,]

o māh: O ay gibi güzel || Ay yüzlü sevgili.

kŷyında sāye şaldı **o māh** ŷstŷme bugŷn
irmez 'ulŷvv-i rif atŷme gŷkde āfitāb (Gazel 12, Mısra 7). [o māh,]
o meh geldŷkçe ḫālŷm gŷrmeḡe şeydālŷḡum artar
olur āşŷfte-dil ḫayfā ki gŷn geldŷkçe dīvāne (Gazel 172, Mısra 3). [o meh,]

o mihr: O güneş. II O güneş gibi parlak sevgili.

mizācı āteş anuñ biz ŷu gibi mā 'il aña
o mihr-i ālem-ile imtizācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 4). [o mihr-i,]

o şeh: O padişah, o sevgili.

başuñ tŷtŷp elde ḳıl **o şeh** pāsına ḡaltān
ḳaşd eyle dilā olmaḡa serdār-ı vilāyet (Gazel 20, Mısra 5). [o şeh,]

o şeh-sŷvār: O usta binici.

gŷñli fŷtādenŷñ reh-i ḡamda ḳalur dimez
benden **o şeh-sŷvār** girizān olup gider (Gazel 32, Mısra 8). [o şeh-sŷvār,]

od: Ateş, Aşk ateşi.

cefā vŷ cev-r-ile ḫalkı niçe **odlara** yaḳarsın
be hey zālīm ne işlersin unuttuñ 'ahd-i aḫlākı (Gazel 185, Mısra 3). [odlara, -lar, -a]
ŷu gibi alçaḡ 'aḳarsın beni **odlara** yaḳarsın
ne ḳıya ḳıya baḳarsın şaḡ ol elŷmden ne gelŷr (Gazel 65, Mısra 3). [odlara, -lar, -a]
'āleme mihrŷm **od** şalar ammā
tālī 'ŷmden o meh degŷl āḡāh (Gazel 183, Mısra 11). [od,]
bī-ḫaḳīḳat bŷti ḳo 'īsī-i devrān ise de
yanma bī-mihr **odına** şem 'i şebistān ise de (Mŷseddes 1, Mısra 4). [odına, -ı, -n, -a]

oḡlan: Delikanlı, erkek çocuk.

zenāna vaz ' iden **oḡlana** bakmaz er gibi er
levend tarzı mŷşāhed gerek gŷzellerde (Gazel 178, Mısra 5). [oḡlana, -a]

ohşa-: Okşamak.

her seher hile-ile zülf-i nigâr **oḥşamağa**
cest-bâz olmaya hiç bād-ı seherden nâzûk (Gazel 99, Mısra 5). [oḥşamağa, -a]

ok: 1. Yay veya keman denilen kavis şeklinde bükülmüş bir ağaç çubuğa gerili kirişe takılarak uzağa atılan ucu sivri demirli ince ve kısa değneğe verilen addır. 2. Kirpikler.

çāre-sāzum şu kadar atdı kāmıṣ **oḳlarını**
gönlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur (Gazel 56, Mısra 3). [oḳlarını, -lar, -ı, -n, -ı]
bir iki yüzlü egridür tıḡuñ
Oḳlaruñ ehl-i istikāmetdür (Gazel 64, Mısra 6). [oḳlaruñ, -laruñ, -uñ]
kerem it **oḳ** gibi gel atma beni yabana
toḡrı bir bendeñem ey kaşı kemānum muṣlī (Gazel 197, Mısra 5). [oḳ,]
yazdı **oḳuña** kudret-i şun‘ u kemālī gör
Bağ rüy-ı yāra āyine-i zū‘l-celālī gör (Gazel 39, Mısra 1). [oḳuña, -uñ, -a]
pey-der-pey **oḳlaruñ** dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-hānedür niçe mihmān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 3). [oḳlaruñ, -laruñ, -uñ]

okı-: 1. Bir yazıda ne yazıldığını sâdece gözle veya aynı zamanda seslendirerek çözmek.

bülbüllere kıya bağan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi umarın **oḳıya** gele (Gazel 179, Mısra 6). [oḳıya, -(y)a]
baş koşup zülfüñle sīneñ öpmege şarkar müdām
Oḳıdur ‘uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Kaside 4, Mısra 8). [oḳıdur,]
dil almakda müjeñ ‘ayyārdur efsün **oḳur** ammā
‘aḳıllar çāk olur sihr eylese ol nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 9). [oḳur, -r]

okıd-: Okutmak, söyletmek.

baş koşup zülfüñle sīneñ öpmege şarkar müdām
Oḳıdur ‘uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Gazel 111, Mısra 4). [oḳıdur, -ur]

ol: O, işaret sıfatı.

şanma cismüñle güzeldür yed-i beyzā ancak
hāl-i hindü da güzel **ol** siych ebrü da güzel (Gazel 119, Mısra 6). [ol,]
kimse **ol** mü-miyānda bulamaz kılca kuşūr
Sāḳ-ı meh-pāre güzel sā‘id-i bāzū da güzel (Gazel 119, Mısra 9). [ol,]
her ne niyāz var-ısa **ol** dil-rübāya kıl
cümle sipās u minneti ey dil ḥudā‘ya kıl (Gazel 121, Mısra 1). [ol,]
geldükçe rāst yolda тұrup almadı selām
tұrmaz cefā ider yürür **ol** serv-i ḥōş-hıram (Gazel 123, Mısra 2). [ol,]
gubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında **ol** perīnün rāḳş iden dīvāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 6). [ol,]
gubārumı kılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki kılam **ol** perī-ruḡuñ tek ü dev (Gazel 166, Mısra 6). [ol,]
alurdum mīve-i maḳşūdumı şāḡ-ı sa‘ādetden
eger **ol** serv sīb-i ḡabḡabından virse şeftālū (Gazel 167, Mısra 6). [ol,]
çerāḡ-ı lāle bu gülşende yanmaz dāḡsuz hergiz
n‘ola **ol** ‘arız-ı meh-veşde olsa hāl-i ‘anber-bū (Gazel 167, Mısra 8). [ol,]
dil almakda müjeñ ‘ayyārdur efsün oḳur ammā
‘aḳıllar çāk olur sihr eylese **ol** nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 10). [ol,]
sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı cūy-bār eyler
hıramān olsa şahn-ı bağda **ol** kāmēt-i dil-cū (Gazel 167, Mısra 12). [ol,]
aḳar şan cennet-i firdevs‘den bir cūy-ı şāfidür
degüldür **ol** letāfet gülşeninde sā‘id ü bāzū (Gazel 167, Mısra 14). [ol,]
kūyında **ol** begüñ gel ey dil niyāza başla
çünki ḥicāz‘a irdüñ sa‘y it namāza başla (Gazel 170, Mısra 1). [ol,]
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aḳardı
ol servüñ ayaḡına varıcaḳ tırı vardı (Gazel 184, Mısra 2). [ol,]

görüp hürşiyd-i haddin **ol** perînün
 be hey 'aşık feraḥşād olmadun mı (Gazel 186, Mısra 7). [ol,]
 ey nâle-i yakînî sipihri tokuz tolan
 bir aydur ki **ol** meh-i tâbân görünmedi (Gazel 190, Mısra 16). [ol,]
 'arzuñda **ol** siyeh hatlar ki vardur fevc fevc
 şan habes kâfirleridür kim ider târâc-ı dîn (Kaside 2, Mısra 7). [ol,]
 benem zamânede **ol** şeh-süvâr-ı esb-i kemâl
 ki raḥş-ı himmetüme cilvegeḥ verâ-yı cihân (Kaside 6, Mısra 23). [ol,]
 egmez şurâhî câma baş eyler mücâdele
ol ser-keşün boğazını al sâkıyâ ele (Gazel 179, Mısra 2). [ol,]
 bir dem **ol** hünî baña rahm itmeyüp kıldı helâk
 kanlar ağla dem-be-dem ey çeşm-i pür-hün üstüme (Gazel 181, Mısra 5). [ol,]

ol-: "Olmak" yardımcı fiili.

gül-ruḥuñ şevk-ıla ḥandân **olduğundan** baña ne
 ben melûlem gayrı şādân **olduğundan** baña ne (Gazel 182, Mısra 1). [olduğundan, -duğ, -ı, -n, -dan]
 zulmet-i hicrânda kaldum teşne iskender gibi
 leblerün ser-çeşme-i cân **olduğundan** baña ne (Gazel 182, Mısra 10). [olduğundan, -duğ, -ı, -n, -dan]
 kılca **olduğu** miyânı bellüdür maḥfî degül
 kimse amma irmedi sırr-ı dehân-ı yâra hiç (Gazel 24, Mısra 5). [olduğu, -duğ, -ı]
 her mehi gördükde nakd-i eşküñi harc eyleyüp
 müştet **olma** metâ'-ı vaşla kim hicrânı var (Gazel 28, Mısra 6). [olma, -ma]
 'arz ider nakd-i encüm-i eşki
 mâh **olmuş** gibi ḥarîdârün (Gazel 105, Mısra 12). [olmuş, -muş]
 aldı mekr ü zulm-ile cânın yakînî ḥastanuñ
 çeşm-i hün-hvârün gibi **olmuş** sitemger kâkülün (Gazel 111, Mısra 12). [olmuş, -muş]
 küy-ı nigâr şehir-i melâhat ḥişâridur
 cism-i münîri **olmuş** aña nûrdan beden (Gazel 146, Mısra 6). [olmuş, -muş]
 aldı zulm ü mekr-ile cânın yakînî ḥastanuñ
 çeşm-i hün-hvârün gibi **olmuş** sitemger kâkülün (Kaside 4, Mısra 18). [olmuş, -muş]
 kanı câm-ı mey-i la'lünle bî-hüş **olduğum** demler
 şarâb-ı şevk-ıla sermest ü medhüş **olduğum** demler (Gazel 35, Mısra 1). [olduğum, -duğ, -um]
 kanı câm-ı mey-i la'lünle bî-hüş **olduğum** demler
 şarâb-ı şevk-ıla sermest ü medhüş **olduğum** demler (Gazel 35, Mısra 2). [olduğum, -duğ, -um]
 hiç şîḥat yüzini görmedüm âh
 olalidan senün dil-efgârün (Gazel 106, Mısra 8). [olalidan, -a, -ı, -dan]
 câme-i sebz-ile küyünâda ḥırâmân **olsa**
 ḥulle-i sebz-ile cennetdeki ḥürâsın sen (Gazel 149, Mısra 7). [olsa, -sa, -n]

ol-: "Ol-" fiilinin geniş zaman eki almış biçimi.

dür iken böyle yaḳar ol yüzi hürşiyd beni
 pertev-i vaşlına irsem niçe **olur** hâl 'aceb (Gazel 13, Mısra 4). [olur, -ur]

ol-: "Olmak" fiilinin şart kipi çekimi.

zülfüñ esîriyüz budur ancak günâhumuz
 'afvün revâdur **olsa** şehâ 'özü-hvâhumuz (Gazel 71, Mısra 2). [olsa, --sa]
 yur âb-ı 'afv anı ne kadar **olsa** cürmümüz
 Şefkat kılsa ol şeh-i bende-nüvâzumuz (Gazel 72, Mısra 11). [olsa, --sa]
 'aceb mi reşk-i ḥavz-ı kevşer **olsa** sâkıyâ meclis
 tolu câm-ı muşaffâlarla oldı pür-şafâ meclis (Gazel 77, Mısra 1). [olsa, --sa]
 ey yakînî diyemez ḥançerinin ḥiddetini
olsa her bergi zebân süsen-i sahn-ı çemenün (Gazel 112, Mısra 10). [olsa, --sa]
 'anberin ḥâlüne üftâdedür ey çeşm-i gâzâl
 bağı hün **olsa** n'ola nâfe-i misk-i ḥoten'ün (Gazel 113, Mısra 10). [olsa, --sa]

kāşki biñ cānum **olsa** tende ey leylā-hırām
zül-füh-i-çüh her birin mecnūn-ı şeydā eylesem (Gazel 127, Mısra 5). [olsa, --sa]
çāh-ı ğam **olsa** gözlerüm ne ‘aceb
görmedüm yūsuf ı çü rü‘yāda (Gazel 169, Mısra 9). [olsa, --sa]
geşt-i gülşen ne-y-idi raġmına murtāzlaruñ
bile şalınmaġa bir serv-i gül-endām **olsa** (Gazel 175, Mısra 6). [olsa, --sa]
gece olsun varayın hānesine dimiş o māh
kāmı tālī ‘ki tulusa güneş aḥşām **olsa** (Gazel 175, Mısra 8). [olsa, --sa]
gül gül **olsa** ruḥın öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi ‘İş-i mey-i gül-fām **olsa** (Gazel 175, Mısra 10). [olsa, --sa]
ey yakīnī lebi vaşfin idemezsin o mehūñ
her sözün ‘İsī-i cān-baḥşdan ilhām **olsa** (Gazel 175, Mısra 14). [olsa, --sa]
irerse devlet-i pā-būs-ı yāra bir ‘ankā
yiridür **olsa** ġubār āsitān-ı dilberde (Gazel 178, Mısra 8). [olsa, --sa]
tübā kādūñ hevāsı-y-ıla gönüm ey perī
Uçmak dilerdi küyuña **olsa** eger peri (Gazel 200, Mısra 2). [olsa, --sa]
ma ‘rifetsüz ādemī muhtāc imiş
‘ālem anuñ **olsa** karnı ac imiş (Kit’a 2, Mısra 4). [olsa, --sa]
tenümde şerhalarum cümleten dehān **olsa** (Müseddes 2, Mısra 14). [olsa, --sa]
serümde her ser-i mü ser-be-ser zebān **olsa**
dil **olsa** her müjem ü dil de kıssa-ḥvān **olsa** (Müseddes 2, Mısra 16). [olsa, --sa]
serümde her ser-i mü ser-be-ser zebān **olsa**
dil **olsa** her müjem ü dil de kıssa-ḥvān **olsa** (Müseddes 2, Mısra 16). [olsa, --sa]
cūr’a gibi yiridür **olsam** ayak topraġı
düşmeyen ayaġa çün pāye-i rif’at bulmaz (Gazel 66, Mısra 5). [olsam, -sa, -m]
mihrāb-ı ebruvānına itmezdi dil sücūd
ḥācīnūñ **olmasa** eşiġi kıbleġāhumuz (Gazel 71, Mısra 4). [olmasa, -ma, -sa]
reh-i mülk-i ‘ādemde sālīk olam
dilde derdūñ **olursa** ger ġümrah (Gazel 183, Mısra 10). [olursa, --ur, -sa]

ola ger: Olsa gerek.

ser-fürü eyleme maḥşerde dilā túbā‘ya
sāye-ġüster **ola ger** kadd-i nihālī ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 6). [ola ger,]

ola ki: Olur ki, olur da, diyelim ki.

ola ki mihr yüzün göstere şehir gerdün
şabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiġān olayın (Gazel 154, Mısra 7). [ola ki,]

olagör: ...haline dönüşmeye çalışmak.

ol perī hecr-ile ister seni berbād itmek
ḥāk-i rāhı **olagör** tut ki süleymān olduñ (Gazel 101, Mısra 4). [olagör,]

olmaġ-içün: Olmak için.

mihr-i ruḥsāruña her gün nigerān **olmaġ-içün**
kāşki revzenūñe dīdelerüm cām olsa (Gazel 175, Mısra 3). [olmaġ-içün,]

olup gid-: Olup gider.

turmaz cefā vü cevri ider ol serv-i ḥōş-hırām
resm-i cefāda fāyık-ı akrān **olup gider** (Gazel 32, Mısra 4). [olup gider,]
gitdükçe bend olur şacına rāh-ı ğamda dil
miskīn esīr-i silsile-müyān **olup gider** (Gazel 32, Mısra 6). [olup gider,]
gönli fütādenūñ reh-i ğamda kalur dimez
benden o şeh-süvār ġirizān **olup gider** (Gazel 32, Mısra 8). [olup gider,]

geldi yolumda var-ıymış ey dil ne çäre var
râh-ı belâda gözyaşı ‘ummân **olup gider** (Gazel 32, Mısra 10). [olup gider,]
gönlüm yıkıldı gitdi düşüp râh-ı miñnete
seyl-i belâ vü kâhr-ıla vîrân **olup gider** (Gazel 32, Mısra 12). [olup gider,]
terk-i diyâr kıldı yakîni-bi-mecâl
düşdi tarîk-ı miñnete gâltân **olup gider** (Gazel 32, Mısra 14). [olup gider,]

ol-: "Ol" fiilinin geniş zaman kipi.

destün ey yâkût-leb yaşum silerken kan **olur**
bañr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercân **olur** (Gazel 54, Mısra 1). [olur,]
destün ey yâkût-leb yaşum silerken kan **olur**
bañr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercân **olur** (Gazel 54, Mısra 2). [olur,]
hâk-i pâyuñ cevherin alduķca naķd-i eşk-ile
çeşmüm ey yûsuf-likâ şan keffe-i mîzân **olur** (Gazel 54, Mısra 8). [olur,]
ma‘den-i elmâsi bir deryâ **olur** dil gûyiyâ
cevher-i tîguñ şu dem kim sinede pinhân **olur** (Gazel 54, Mısra 9). [olur,]
dürr-i dendânı ğamıyla ağlamakdan ol bütün
ey yakîni eşk-i çeşmüm ‘âkıbet ‘ummân **olur** (Gazel 54, Mısra 14). [olur,]
olur başa çıkılsa kâkül-i miskîn-ile ammâ
aña bir niçe gündür tâli‘-i ber-geşte hâ‘ildür (Gazel 59, Mısra 9). [olur,]
cân u baş atup **olur** dil ser-i zülfünde şehîd
‘arşa-i ğamda ser-endâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 5). [olur,]
gölşen-i kûy-ı yârda yok baña hem-zebân **olur**
bûlbûlem ey yakîni ben bencileyin hezâr yok (Gazel 95, Mısra 11). [olur,]
urur yüreklere âteş bu nazm-ı ‘âlem-süz
beli pür-âteş **olur** hasb-ı hâli dervîş‘ün (Gazel 115, Mısra 16). [olur,]
künc-i belâda nâle şîfâ-sâz **olur** baña
bezm-i şafâda nağme-i kânûnı n‘eylerem (Gazel 126, Mısra 5). [olur,]
egerçi aħşama karşı bakılmaz âyineye
olur ‘izârûña zülfün yanında dil nigerân (Gazel 136, Mısra 12). [olur,]
şoyunsa girse hammâma kaçan ol serv-i sîmîn-ten
anı seyr itmege her câm **olur** bir dîde-i revzen (Gazel 143, Mısra 2). [olur,]
açılsa ğonca-lebler her biri ğunc u delâl itse
olur hammâm içi gûyâ açılmış taze bir gülşen (Gazel 143, Mısra 4). [olur,]
ruhuñ göster cihân halkına irsün cezbe-i ‘işkuñ
olur pür-vecd ü hâlet sâkin-i vîrâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 8). [olur,]
o meh geldükçe hâlüm görmege şeydâlığum artar
olur âşüfte-dil hayfâ ki ğün geldükçe dîvâne (Gazel 171, Mısra 10). [olur,]
o meh geldükçe hâlüm görmege şeydâlığum artar
olur âşüfte-dil hayfâ ki ğün geldükçe dîvâne (Gazel 172, Mısra 4). [olur,]
sanmañuz kim serğüzeştüm kâbil-i ta‘bîr **olur**
kays-ı bî-sâmâna beñzetmeñ dil-i dîvânemi (Gazel 198, Mısra 5). [olur,]
te‘ennî ile **olur** hâşıl ey sipîhr-i kemâl
irer mi zihnüñe hiç hiddet-ile sür‘atde (Kaside 1, Mısra 35). [olur,]
diller anı şâneler soñra müşevveş-bâl **olur**
zülfüne inen tolaşmasun mu‘anber kâkülün (Kaside 4, Mısra 5). [olur,]

oñ-: İyileşmek, şîfâ bulmak; düzelmek, daha iyi duruma gelmek.

şabâ sevdâ-yı zülf-i yâra düşmiş bî-karâr olmuş
yeler **oñmaz** benüm ğibi perîşân-rûzgâr olmuş (Gazel 79, Mısra 2). [oñmaz, -maz]

ora: "Ora" işaret zamiri.

na‘lçesi o mehün eşiginde naķş olmuş
ğörüp felekde hilâli **oraya** beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 8). [oraya, -y, -a]

ortada: Görünür yerde, göz önünde, meydana.

‘āşıqlara miyānuñ-içün çekme hānçerüñ
hāvf eylerin ki **ortada** yok yire kan ola (Gazel 6, Mısra 4). [ortada,]

ortada ol-: Görünen, aşık olan.

cān u dil ceng ider miyānuñçün
hiç ne bu var ne ol bu ortada (Gazel 169, Mısra 4). [ortada ol,]

ortaya ko-: Bir işe girişirken ölümü göze almak.

yarayın seng-ile başın dimiş ol yār baña
başum **ortaya kodum** hüdmete yarar olsun (Gazel 163, Mısra 4). [ortaya kodum,]

‘osmān-şerm: Hz. Osman edepli, mahcubiyeti Hz. Osman gibi olan.

‘ömer-fazīlet ü bū-bekr-şıdık u **‘osmān-şerm**
‘alī-hışāl ü hasan-sīret ü hüseyñ-ihsān (Kaside 6, Mısra 1). [‘osmān-şerm,]

otag: Büyük çadır, büyüklere mahsus yüksek etekli geniş ve süslü çadır.

şehlerüñ zer-keş **otağına** baş egmem zīrā
yeter āhum şereri hayme vü hārgāh baña (Gazel 7, Mısra 5). [otağına, -ı, -n, -a]
alsa beyāz **otağa** o meh-çihre başına
baş egse yiridür aña mihr-i felek-meşīr (Gazel 37, Mısra 3). [otağa, -a]
şahrāda lāle şanma yakīnī sipāh-ı ‘ışık
kurdı fezā-yı ‘āleme gül-gün **otağumuz** (Gazel 69, Mısra 14). [otağumuz, -umuz]
otağ-ı çarha gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafağdan o demde perde-i al (Kaside 1, Mısra 11). [otağ-ı,]

otla-: (Hayvan) Dolaşarak yerden ot yemek.

haṭ-ı pūr-çin içinde ol gazālün hāl-i miskīni
gülīstān-ı hoten ‘de sebze **otlar** şanki bir āhū (Gazel 167, Mısra 4). [otlar, -r]

otur-: Yerleşmek, oturmak.

hāne-i dilde muķīm oldu hayāl-i la‘lün
şimdi **oturdu** daḥı yirine cānum muslī (Gazel 197, Mısra 4). [oturdu, -dı]

oyna-: Bir şeyi sürekli evirip çevirmek veya sürekli olarak ona dokunmak.

şanma girdābdur **oynar** yūregi ey dūr-i pāk
zeķanuñ çāhına göñli düşeli ‘ummānuñ (Gazel 103, Mısra 5). [oynar, -r]
elde çevgān-ı ser-i zūlfüñi **oynatdukça**
güy ider başın aña ‘āşıq-ı ser-bāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 5). [oynatdukça, -t, -dukça]

Ö

öl-: Ölünce, öldüğüm zaman.

öldükde sebz haṭtuñ-içün hasb-ı hālümüz
şerḥ itmege zebān ola her bir giyāhumuz (Gazel 71, Mısra 9). [öldükde,]

öldüm meded: Öldüm, mahvoldum. Aman eyvah!.

başumdan aşdı seyl-i ğam bilmem yakīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem **öldüm meded** öldüm meded (Gazel 25, Mısra 14). [öldüm meded,]
başumdan aşdı seyl-i ğam bilmem yakīnī neyleyem
dirdüm bu sözüm dem-be-dem **öldüm meded** öldüm meded (Gazel 25, Mısra 14). [öldüm meded,]

öldür-: Bir canlının hayatına son vermek.

dögdüm ağyaruñı maħalleñde
öldürürseñ daħı maħal didiler (Gazel 34, Mısra 12). [öldürürseñ, -ür, -se, -ñ]
 ğayrıy leblerüñ ider ihyā
öldüren bendeñi bu ğayretdür (Gazel 64, Mısra 8). [öldüren, -en]
 be dilber beni **öldürdüñ** sağ ol elümden ne gelür
 bağrum kan ile töldürdüñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 1). [öldürdüñ, -dü, -ñ]
 zülfi 'ahd itdi vefā eyleyüp **öldürmege** lık
 korğarın itmeye 'ömrüm benüm ol 'ahde vefā (Gazel 2, Mısra 11). [öldürmege, -meg, -e]
 yakīnı gitdi meylüm bāğ-ı dehrüñ ğayrı seyrinden
 beni **öldürdi** āh ol serv-i hōş-refār refārı (Gazel 188, Mısra 10). [öldürdi, -di]
 cemālüñ göricek yāruñ niçe cān virmesün 'āşık
 be hey yār ādem **öldürür** anuñ bu hüsni ahlākı (Gazel 185, Mısra 8). [öldürür, -ür]
 meded **öldürdi** bizi ğamze-i ğammāzlaruñ
 Yok mı pâyānı begüm şivelerüñ nāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 1). [öldürdi, -di]

öl-: Ölen kişi.

tīg-ı cefāñ-ıla **ölenüñ** meşhedi-durur
 ey seng-dil kimüñ ki mezārında ola taş (Gazel 78, Mısra 5). [ölenüñ, -ün]

ölüm: Bir canlıda hayâtî fonksiyonların tam ve kesin bir şekilde sona ermesi durumu, mevt, irtihal, vefat.

devā ümüdün idüp derd-i yāra neyleyeyin
ölümden özge şifā yok ne çāre neyleyeyin (Gazel 160, Mısra 2). [ölümden, -den]

'ömer-fazilet: Hz. Ömer. (Ar. fazilet) 1. Dürüstlük, iffet, nâmus, merhamet, alçak gönüllülük, yiğitlik, sadâkat, adâlet, kerem ve ihsan gibi ahlâkî meziyetlerin hepsine birden verilen isim, erdem.

'**ömer-fazilet** ü bû-bekr-şıdk u 'oşmān-şerm
 'alî-hışāl ü hasan-sîret ü hüseyin-ihsān (Kaside 6, Mısra 1). ['ömer-fazilet, -fazilet]

'ömr: Hayat, yaşama süresi, yaşayış.

metā '-ı '**ömrümüzi** urdı ayağa hicrān
 Yakīnı yār yanında revācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 9). ['ömrümüzi, -ümüz, -i]
 hasret-i zülfi-i dil-āvizüñ-ile şeydâyuz
 āh kim '**ömrümüzi** kapladı bu tül-i emel (Gazel 118, Mısra 6). ['ömrümüzi, -ümüz, -i]
 zülfi 'ahd itdi vefā eyleyüp öldürmege lık
 korğarın itmeye '**ömrüm** benüm ol 'ahde vefā (Gazel 2, Mısra 12). ['ömrüm, -üm]
 aşsun ser-i zülfinde yakīnı kılın ol şāh
 bir bendesinüñ āhır ola '**ömr** nihāyet (Gazel 19, Mısra 14). ['ömr, -i]
 āh kim dil esir-i fūrkatdür
 '**ömr** ise bî-amān u mühletdür (Gazel 63, Mısra 2). ['ömr,]
 görmez artuk rehā yüzün '**ömrüm**
 dām-ı 'ışka düşen giriftāruñ (Gazel 105, Mısra 7). ['ömrüm, -üm]
 '**ömr** uzunluğunu bulmuşdur hezārāndan ziyād
 nār-ı haddüñ kim semender-veş açup per kākülüñ (Kaside 4, Mısra 15). ['ömr,]
 bu yakīnı gibi '**ömrüm** beni mehcür itme
 geçmesün hecr-ile 'ömr-i güzerānum muşlî (Gazel 197, Mısra 17). ['ömrüm, -üm]
 tayanup hüsniñe şāhum inen incitme 'uşşākı
 kalur şanma benüm '**ömrüm** güzellik kimseye bākî (Gazel 185, Mısra 2). ['ömrüm, -üm]
 şafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
 yüri sa'y it dilā almağa '**ömr**-i bî-vefādan hāzz (Gazel 84, Mısra 4). ['ömr-i,]

'ömrî dırāz ol-: Yaşam süresinin uzun olması.

itdüm du'ā ki '**ömrî dırāz ola** zülfinüñ
 dil didi bu du'āyı haṭ-ı müşg-sāya kıl (Gazel 121, Mısra 5). ['ömrî dırāz ola,]

‘ömr-i güzerân: Geçip giden ömür.

ayağı hâke batup mahv olur gitdükçe
bir aķarsu gibidür hayf ki ‘**ömr-i güzerân** (Gazel 139, Mısra 6). [‘ömr-i güzerân,]
bu yakīnī gibi ‘ömrüm beni mehcūr itme
geçmesün hecr-ile ‘**ömr-i güzerānum** muşlī (Gazel 197, Mısra 18). [‘ömr-i güzerānum, -um]

‘ömr-i nāzenīn: Nazlı ömür.

zūlf-ile ruḥsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīgā görmedüm gün geçdi ‘**ömr-i nāzenīn** (Gazel 155, Mısra 6). [‘ömr-i nāzenīn,]

öñ: Bir kimse veya yerin yüzünün baktığı tarafta olan yakın yer // Karşı, huzur.

göreysi güstehem kabzamda ki şemşīr-i bürrānı
öñümde cān virürdi ḥavfdan yalmanı yalmanı (Gazel 187, Mısra 2). [öñümde, -üm, -de]
otağ-ı çarḥa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi şafaḳdan o demde perde-i al (Kaside 1, Mısra 12). [öñine, -ine]

öñdül: Armağan, hediye, mükafat, ödül.

virilse ‘arşa-i medḥūnde **öñdül** aña bir at
alurdı döldül-i ṭab‘-ı suḥanverüm meydān (Kaside 6, Mısra 27). [öñdül,]

öp-: Buse almak.

baş koşup zūlfūnle sīneñ **öpmege** şarkar müdām
Okıdur ‘uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Gazel 111, Mısra 3). [öpmege, -mek, -e]
mūrlardur geldiler mühr-i süleymān **öpmege**
la‘l-i nābuñ devr idüpdür şanma ḥaṭṭ-ı ‘anberīn (Kaside 2, Mısra 13). [öpmege, -mek, -e]
baş koşup zūlfūnle sīneñ **öpmege** şarkar müdām
Okıdur ‘uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Kaside 4, Mısra 7). [öpmege, -mek, -e]

ört-: Gizlemek, saklamak.

zūlf-ile ruḥsārın **örtüp** geçdi ol meh nāz-ıla
ey dirīgā görmedüm gün geçdi ‘ömr-i nāzenīn (Gazel 155, Mısra 5). [örtüp, -üp]

öte dur-: Uzak dur, geride dur.

ḥançer-i ḥār-ıla şaḳın ki ider sīneñi çāk
gülün ey bülbul-i şūrīde yanından **öte dur** (Gazel 40, Mısra 6). [öte dur,]

ötesi: İlerisi.

kimisi lāle didi ‘arızuña kimisi gül
ötesin bilmezsin ammā ḳatı ra‘nā ancak (Gazel 92, Mısra 6). [ötesin, -n]

öykün-: Özenmek, taklitle çalışmak, benzemek istemek.

nihāl-i kāmēt-i mevzūn-ı yāra **öykünmiş**
ne alçak olduğunu bildüñüz mi ṭubā‘nuñ (Gazel 102, Mısra 7). [öykünmiş, -miş]
dür-i dendānına **öykünmiş** o ḡonca-dehenün
jāleden bağda ter düşdügi budur çemenün (Gazel 113, Mısra 1). [öykünmiş, -miş]
görindi çeşmüme eyvān-ı çarḥ köhne sifāl
şafāda ṭab‘uña **öykünmek** istemiş ‘ummān (Kaside 1, Mısra 44). [öykünmek, -mek]
ḥāl-i miskīnine **öykün** diyü sevdāya şalar
nāfe miskinün ider bād dimāḡın muḥṭel (Gazel 118, Mısra 15). [öykün,]

öykünürmiş dūr-i dendānına ol serv-ḳaddūñ
jāleden bāğda ter düşdügi budur çemenūñ (*Gazel 112, Mısra 7*). [*öykünürmiş, --ür, --miş*]

öz: Bir kimsenin kendi manevi varlığı, zatı, kendisi.

özüñi kân sözüñ güher kıldı
nazar-ı himmet-i şeh-i ‘ādil (*Gazel 122, Mısra 13*). [*özüñi, -ü, -n, -i*]
gül ḥaddüñe mensüb geçer revnākı budur
yoğ olsun ider gonca **özin** ağzuña nisbet (*Gazel 19, Mısra 12*). [*özin, -i, -n*]
hiddet-i zihn-i pākūñi görse
bile berḳ-ı ‘acül **özin** kāhil (*Gazel 122, Mısra 8*). [*özin, -i, -n*]
rāh-ı mihrūñde ğubār-ı cismūmi gerd isterin
zerreyin ammā **özüm** mihr-i cihān-gerd isterin (*Gazel 157, Mısra 2*). [*özüm, -üm*]

özge: "-den başka, gayrı" anlamında edat.

devā ümīdin idüp derd-i yāra neyleyeyin
ölümünden **özge** şifā yok ne çāre neyleyeyin (*Gazel 160, Mısra 2*). [*özge,*

özge hālet: Başka haller.

niçe hüşyārı mest ü kanzil ider
hālet-i ‘ışḳ **özge hāletdür** (*Gazel 62, Mısra 6*). [*özge hāletdür, -dür*]

özle-: Bir kimseyi, bir yeri veya bir şeyi görmeyi, ona kavuşmayı istemek, göreceği gelmek.

dāğ-ı ‘ışḳuñla tenüm pürdür cemālūñ **özlerin**
cism-i zārūm cümleten çeşm oldı yollar gözlerin (*Beyit 2, Mısra 1*). [*özlerin, -r, -in*]

‘özü-hvā: Özür dileyen.

zülfüñ esīriyüz budur ancak günāhumuz
‘afvuñ revādur olsa şehā **‘özü-hvāhumuz** (*Gazel 71, Mısra 2*). [*‘özü-hvāhumuz, -humuz*]

P

pā: Ayak.

ey nūr-ı dīde kuḥl-ı sıfāhān‘a kim bakar
ehl-i maḥabbetūñ gözi ol ḥāk-i **pādadur** (*Gazel 41, Mısra 4*). [*pādadur, -da, -dur*]

pā-bürehne: Yalın ayak.

tāc u kabāyı n‘eyleyeyin kim bu tekyede
‘uryān u **pā-bürehne** baş açuḳ ḳalenderem (*Gazel 126, Mısra 18*). [*pā-bürehne,*

pā-der-gil eyle-: Ayağını çamura batırmak II Sıkıntıya sokmak.

rūzgār itdi mi ğubārı zelīl
eyleyüp rāh-ı ğamda **pā-der-gil** (*Gazel 122, Mısra 16*). [*pā-der-gil eyleyüp, -yüp*]

pādişāh-ı ‘ālem: Alemin padişahı.

ben kim serīr-i mülk-i feşāhatde serverem
ey **pādişāh-ı ‘ālem** eşigūñde çākerem (*Gazel 126, Mısra 2*). [*pādişāh-ı ‘ālem,*

pādişāh-ı ḥüsn: Güzellik padişahı.

kimdür yakīnī dir iseñ ey **pādişāh-ı ḥüsn**
bir ‘uzlet ehl-i mu‘tekif-i ğuşe-i ferāğ (*Gazel 87, Mısra 9*). [*pādişāh-ı ḥüsn,*

pâdişeh: Padişah, hükümdar.

dilâ gedâlığını **pâdişehlik** anlarsın
o şâh-ı hüsne seni mübtelâya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 5). [pâdişehlik, -lık]
bulmazlarsa eger feyz-i himâyetle şeref
kulların **pâdişehüm** 'afva liyâkat bulmaz (Gazel 66, Mısra 8). [pâdişehüm, -üm]
lâyık mıdır ki vaşluñ-ıla şâd iken cihân
biz devletünde **pâdişehüm** ehl-i mâtemüz (Gazel 73, Mısra 10). [pâdişehüm, -üm]
bu kadar cevri ü cefâyı kim umardı senden
umduğum **pâdişehüm** bendeñe ihsânundu (Gazel 49, Mısra 10). [pâdişehüm, -üm]
umarum **pâdişehüm** lutfuñı ırgürürsün
bu yakîni niçe dem bâbuñı derbânuñdu (Gazel 49, Mısra 11). [pâdişehüm, -üm]
kullara **pâdişehüm** cevri-i firâvân itdün
kerem itdün bizi şermende-i ihsân itdün (Gazel 110, Mısra 1). [pâdişehüm, -üm]
derd ü belâ vü cevri ü sitem hecr ü hüzn ü ğam
mamlûküm oldu **pâdişeh-i** heft-kışverem (Gazel 126, Mısra 4). [pâdişeh-i, -i]
çarhı ihâta kılsa n'ola dūd-ı âhumuz
kılmaz gedâlarına nazar **pâdişahumuz** (Gazel 70, Mısra 2). [pâdişahumuz, -umuz]

pâk: Temiz, saf.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü şürların
o dürr-i **pâki** kinâr itmesün deñiz deryâ (Gazel 3, Mısra 8). [pâki, -i]
mükedder-hâtır olmış seyl-i ğamdan **pâkdür** göñlüm
bu gün şâfi-derün olmağda ey dil 'ayn-ı 'ummânam (Gazel 124, Mısra 13). [pâkdür, -dür]
has u hâşâk-i ğamdan **pâk** kılsun vâdi-i kalbi
kerem seyl-âbını her cûda cüyân eyle sultânım (Gazel 130, Mısra 11). [pâk,]
hiddet-i zihn-i **pâküni** görse
bile berç-ı 'acül özin kâhil (Gazel 122, Mısra 7). [pâküni, -i]

pâk-dâmân: "Eteği temiz" namuslu, iffetli, masum.

şafâsın **pâk-dâmân** olmağın hâr-ı ta'allukdan
fenâ deşinde mecnûn gibi 'uryân olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 5). [pâk-dâmân,]
pâk-dâmân ol yûri âlûde olma ser-keş ol
sâyelerle kılmı ey serv-i hıramân ihtilâf (Gazel 83, Mısra 11). [pâk-dâmân,]

pâlûde: Nişasta, şeker ve su karışımının pişirilerek soğutulmasıyla yapılan bir tür tatlı; sevgilinin dudağı.

zevk-ı helvâdan elezdür bize bu ni'met-i hûb
ki miyâna gele bir lebleri **pâlûde** güzel (Gazel 119, Mısra 12). [pâlûde,]

pâlûde-i ter: Taze pelte (nişasta tatlısı).

dehenüñdür var-ısa teng şekerden nâzûk
'ârızundu yine **pâlûde-i terden** nâzûk (Gazel 99, Mısra 2). [pâlûde-i terden,]

pâ-mâl: Ayak altında kalmış, çiğnenmiş.

yolında kılsa felek kâşki gubâr beni
kılaydı rahş-ıla **pâ-mâl** o şeh-süvâr beni (Gazel 199, Mısra 2). [pâ-mâl,]
dil-i şürîdede kalmadığın cem'iyet-i hâtır
ser-i zülfüñle **pâ-mâl** ü perîşân olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 10). [pâ-mâl,]
fâkrumuzla iderüz ehl-i ğınâyı **pâ-mâl**
ey yakîni n'ola el virmez-ise dünyâmuz (Gazel 68, Mısra 9). [pâ-mâl,]

ey melek zülf-i perîşānuña dil bağlayalı
zār u āşüfte vü **pā-māl** ü perîşānam ben (*Gazel 144, Mısra 4*). [*pā-māl,]*

pā-māl eyile-: Ayaklar altına almak, çiğnemek.

necm-i eşküñ gibi āhîr seni **eyler pā-māl**
nazar itmez ğam-ı mihriyle olursañ da hilāl (*Müseddes 1, Mısra 17*). [*pā-māl eyler,]*
gök gök olmuş cismümi müzeñle **pā-māl eyleyüp**
tende naķş-ı kebkebüñ şekl-i şüreyyā eyledüñ (*Gazel 108, Mısra 7*). [*pā-māl eyleyüp, -yüp]*

pā-māl-i hāk: Yere düşürmek, yerle bir etmek.

göreyin ğam-hāneme dönsün olup **pā-māl-i hāk**
dönmedi devrānda bir kez çarḥ-ı gerdün üstüme (*Gazel 181, Mısra 7*). [*pā-māl-i hāk,]*

pāre: Azıcık, nebze, bir miktar.

gönderse baña tîrini ol kaşı kemānum
Zahm-ı dil-i şad-pāreme bir **pāre** yarardı (*Gazel 184, Mısra 4*). [*pāre,]*
olmamağa ğuşsa tennürında hākister gönül
şu sepen bir **pāre** çeşm-i eşk-bārumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 8*). [*pāre,]*

pās: mec. Gönül kiri, gönül aynasının parlaklığını yok eden manevi pislik.

başuñ tutup elde kıl o şeh **pāsına** ğaltān
kaşd eyle dilā olmağa serdār-ı vilāyet (*Gazel 20, Mısra 5*). [*pāsına, -ı, -n, -a]*

pāşā: Paşa, komutan.

medh-i **pāşayı** yakīnī idelüm vird-i zebān
Muttaşıl vaşf-ı muḥammed‘dür işi ḥassān‘uñ (*Gazel 103, Mısra 9*). [*pāşāyı, -yı]*
der-i **pāşāya** lāyık ola nişār
ey yakīnī bu nazm-ı dür-bāruñ (*Gazel 106, Mısra 9*). [*pāşāya, -y, -a]*
var şalāhuñ eyleseñ mağribde ger icrā-yı hāk
irş-ile naķl itdi bir **pāşā-yı** şālîhden saña (*Gazel 5, Mısra 10*). [*pāşā-yı, --yı]*

pāşā-yı kām-rān: Muradına eren paşa.

nüyîn-i ḥaşm-bend ḥıdīv-i cihān-sitān
dārā-yı çarḥ-kevkebe **pāşā-yı kām-rān** (*Gazel 137, Mısra 2*). [*pāşā-yı kām-rān,]*

pāy: 1. ayak 2. hisse, nasip.

nāhun-ı **pāy-ı** següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki şafaķdan ola nāgeh peydā (*Gazel 1, Mısra 5*). [*pāy-ı,]*
ya ḥöd keyḥusrev‘üñ berbād olan gül-gün otağıdır
anuñ **pāyıyla** varmış al vālā sāyebānıdır (*Gazel 46, Mısra 10*). [*pāyıyla, --ı(y), -la]*

pāy bas-: Ayak basmak. bir yere varmak, ulaşmak; girmek, gelmek, uğramak; mesleğe girmek; bir yere bağlanmak.

o kişvere daḥı **başmadı pāy** peyk-i ḥayāl
li‘enne midḥate bi-fazlı sinān elfi sinīn (*Kaside 1, Mısra 67*). [*pāy başmadı, -madı]*

pāyān: Son bulma, nihayet, bitip tükenme.

ben belā vü ğuşsa vü cevre nihāyet bulmadum
gerçi dirler her belānuñ ‘ākıbet **pāyāni** var (*Gazel 28, Mısra 8*). [*pāyāni, -ı]*
meded öldürdi bizi ğamze-i ğammāzlaruñ
Yok mı **pāyāni** begüm şîvelerüñ nāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 2*). [*pāyāni,]*

pāy-būs: Ayak öpme. || Yalvarma, sevgi, saygı göstergesi olarak ayağa kapanmak.

pāy-būs-ı nigār devletdür
el virürse ‘azīm rif atdır (Gazel 64, Mısra 1). [pāy-būs-ı,]
sirişk-i çeşm reşk-i **pāy-būs-ı** cüy-bār eyler
hürāmān olsa şahn-ı bāğda ol kāmēt-i dil-cū (Gazel 167, Mısra 11). [pāy-būs-ı,]

pāye: Rütbe, mertebe, derece.

evā‘ilde gelenler bulmamışdur **pāyesin** anuñ
belāğatde yakīnī ğıbtā-i şahbān-ı vā‘il‘dür (Gazel 59, Mısra 11). [pāyesin, -sin]
cūr‘a gibi yiridür olsam ayak toprağı
düşmeyen ayağa çün **pāye-i** rif at bulmaz (Gazel 66, Mısra 6). [pāye-i,]
evc-i rif atde aña olmağ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla yeksān ola mı **pāye-i** dūd (Kaside 5, Mısra 16). [pāye-i,]
bulımaz ehl-i hārābātuñ bir ednā **pāyesin**
şöfi-i şad-sāle yüz kez olsa şāhib-erba‘ın (Gazel 155, Mısra 7). [pāyesin, -si, -n]

pāye-i ikbāl: Mutluluk makamı, basamağı.

şāhum niyāz birle yakīnī du‘ā ider
devlet ziyāde **pāye-i ikbāl** pāyidār (Gazel 26, Mısra 16). [pāye-i ikbāl,]

pāyidār: Sonsuza dek, kalıcı.

şāhum niyāz birle yakīnī du‘ā ider
devlet ziyāde pāye-i ikbāl **pāyidār** (Gazel 26, Mısra 16). [pāyidār,]

pāyidār ol-: Ebedi olmamak II kalıcı olmamak.

felek kişiye yār olmaz güzellik ber-karār olmaz
bu ‘ālem **pāyidār olmaz** sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 16). [pāyidār olmaz,]

pāy-māl: Ayaklar altında kalmış, çiğnenmiş I hakir düşürülmüş, perişan edilmiş.

ister ki **pāy-mālūñ** ola hāk-i rāh olup
yanuñca sürünürse n‘ola dāmenūñ müdām (Gazel 123, Mısra 11). [pāy-mālūñ, -üñ]

pāy-māl id-: Ayak altına almak, yerle bir etmek.

pāy-māl ider-ise ğuşşa seni
elüñe cām-ı ‘işret al didiler (Gazel 34, Mısra 5). [pāy-māl ider-ise, -ise]

pāy-māl it-: Ayak altına almak, ezmek; rezil etmek; yok etmek II çok acı, sıkıntı vermek; yırtmak.

kāşki **itsem** ser-i küyuñda cismi **pāy-māl**
tende nakş-ı kebkebuñ reşk-i şüreyyā eylesem (Gazel 127, Mısra 3). [pāy-māl itsem, -sem]

pehlevān: 1. İri, bünyesi kavi, şeci adam. 2. Güreşçi, mesārî.

dilā zamānede rüstēm‘leri zebūn itdūñ
Yakīnī gibi seni **pehlevāna** beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 14). [pehlevāna, -a]
‘İş-ı bezm-i ‘ışk ider bir **pehlevān-ı** ‘ālemem
meclisümde cem sebū-keş dest-yārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 3). [pehlevān-ı, --ı]

pehlevān-ı cihān: Cihān'ın yiğidi.

sezā-durur baña bir raşş-ı bād-pā çü felek
benem çü ‘arşa-i medhūñde **pehlevān-ı cihān** (Kaside 6, Mısra 34). [pehlevān-ı cihān,]

peleng-i bîşe: Orman panteri.

‘adem feżāsına kaçdı **peleng-i bîşe-i** çarḥ
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i zer-timşāl (Kaside 1, Mısra 9). [peleng-i bîşe-i, -i]

pelîd: Pis, rezil, alçak || rakip.

gezer her ḥār-ıla serv-i ḥırāmānumdan ummazdum
taḳıldı her **pelîde** verd-i ḥandānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 2). [pelîde, -e]

penāh: Sığınma, sığınacak yer.

iḥrām-ı ‘ışkı giy ḥarem-i kūy-ı yāra git
sa’y it ki ka’be ola her işde **penāhumuz** (Gazel 71, Mısra 14). [penāhumuz, -um, -uz]
penāh-ı sāye-i luṭfuḡda mihr ü māh ‘ıyāl
sevād-ı dīde-i ‘irfāna ‘aḳd-ı ḥāmeñ nūr (Kaside 1, Mısra 39). [penāh-ı,]

penbe-i dāğ: Yaraların üzerine konulan pamuk.

şeh-i ‘ışkam ḥum-ı mey baña genc-i ḥusrevānī’dür
başumda **penbe-i dāğ-ı** gamuñ tāt-ı keyānī’dür (Gazel 46, Mısra 2). [penbe-i dāğ-ı,]

penbe-i dāğ-ı nihān: Gizli yaranın pamuğu.

ya ḥūnīn çeşmidür ferhād-ı mestūñ daḥı kan ağlar
ya ḳays’uñ kan bulaşmış **penbe-i dāğ-ı nihānidur** (Gazel 46, Mısra 6). [penbe-i dāğ-ı nihānidur, -dur]

pençe: pençe, yırtıcı hayvanların parmaklarıyla tınakları.

‘adem feżāsına kaçdı peleng-i bîşe-i çarḥ
açınca **pençe-i** pür-çengi bebr-i zer-timşāl (Kaside 1, Mısra 10). [pençe-i, --i]
gün yüzine bakandan ider var-ısa ḥicāb
Baḳduḳca **pençesin** yüze tutar ol āfitāb (Gazel 11, Mısra 2). [pençesin, -sin]

pençe-i mercān: Bir el şeklini andıran girintili çıkıntılı kırmızı deniz hayvanı.

destūñ ey yāḳūt-leb yaşum silerken kan olur
baḥr-ı eşkūm içre ol dem **pençe-i mercān** olur (Gazel 54, Mısra 2). [pençe-i mercān,]
çeşmümde ‘aks-i dest-i muḥannāñı seyr idüp
‘ummāna düşdi **pençe-i mercān** görünmedi (Gazel 190, Mısra 4). [pençe-i mercān,]
pençe-i mercāna ger yāḳūt-ı la ‘lūñsüz baḳam
çeşm-i ḥūn-bāra olur her şāḥı mīl-i āteşin (Gazel 155, Mısra 3). [pençe-i mercāna,]
al oldı dest-i yār silerken gözüm yaşın
kıldı bu reşk **pençe-i mercānı** münfa‘il (Gazel 120, Mısra 8). [pençe-i mercānı,]

pend id-: Öğüt ve nasihatlere kulak asmak, dinlemek.

ḳays-ı nā-şād ile ḥālüm göre geldi ferhād
pend idüp didiler ey derd ü belāya mu’tād (Müseddes 1, Mısra 10). [pend idüp,]

pend it-: Öğüt vermek, nasihatte bulunmak.

virme ‘ışı yāḳīnī’yā felege
diñle kim saña ḥūb **pend itdüm** (Gazel 134, Mısra 10). [pend itdüm, -düm]

per aç-: Kanat açmak.

‘ömr uzunluḡını bulmuşdur hezārāndan ziyād
nār-ı ḥaddūñ kim semender-veş **açup per** kākülün (Kaside 4, Mısra 16). [per açup,]

perde: perde, örtü.

perde-i haṭṭ-ı siyāh altında lāmi 'dür ruḥuñ
ka'be içre berķ urur şan nūr-ı ḥayrū 'l-mürselm (*Kaside 2, Mısra 15*). [*perde-i,]*.
dem-i şafakla 'alıl olmuş-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh **perde** kılmağa ḥōş-ḥāl (*Kaside 1, Mısra 4*). [*perde,]*
kākülün kim **perdedür** haṭ-ı leb-i cān-bāḥşuña
ḥazret-i 'İsā 'ya şan şuhuf indürür rūḥū 'l-emīn (*Kaside 2, Mısra 31*). [*perdedür, -dür]*
nazar kıl āyine-i rüy-ı yāra 'ibretle
Yakīnī kılma göze ḥvāb-ı ḡafleti **perde** (*Gazel 178, Mısra 10*). [*perde,]*
sen gülü sürḥ libāsuñ haṭı rüşen kıldı
kim olur **perde-i** bālā-yı ser-i āteş dūd (*Kaside 5, Mısra 20*). [*perde-i,]*

perde-i al: Kırmızı perde.

otağ-ı çarḥa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
ōnine çekdi şafaḡdan o demde **perde-i al** (*Kaside 1, Mısra 12*). [*perde-i al,]*

perī: Çekici güzelliği olan çok alımlı kız veya kadın. II Sevgili.

yaḡīnün 'aceb mi 'aḡl u fikri tār-mār olsa
iştüdüm ol **perīnün** zūlfīnün her tāri mār olmuş (*Gazel 80, Mısra 10*). [*perīnün, -(n)ün]*
ey **perī** gird-i 'izāruñda gören kākülün
āşiyān itdi şanur mihr-i cihān-tābı hümā (*Gazel 2, Mısra 9*). [*perī,]*
iki şeh-perdūr iki zūlfeynün
ey **perī** gözlerün piristüdür (*Gazel 52, Mısra 6*). [*perī,]*
ol **perī** zūlf-i girih-girini zencir itmiş
dil-i dīvāneme bend itmege tedbir itmiş (*Gazel 82, Mısra 1*). [*perī,]*
şöyle mecnūn itdi ben dīvāneyi leylā saçuñ
ey **perī** bī- 'aḡl ola geldükçe mecnūn üstüme (*Gazel 181, Mısra 4*). [*perī,]*
sen **perī** için yaḡod ḥayl-i melek nāzil olup
ka'be-i küyuñ ziyāret itdi sulṭānum 'alī (*Gazel 196, Mısra 5*). [*perī,]*
'adem mülkine gitmiş ey **perī** hecr-i miyānuñla
Yakīnī 'nün vüçüdından ne nām u ne nişān buldum (*Gazel 128, Mısra 9*). [*perī,]*
ḡubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol **perīnün** raḡş iden dīvāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 6*). [*perīnün, -nün]*
görüp ḥurşiyd-i ḥaddın ol **perīnün**
be hey 'āşık feraḡşād olmaduñ mı (*Gazel 186, Mısra 7*). [*perīnün, -nün]*
cān ü dil maḡzūn olup āḥ itseler her dem n'ola
ey **perī** zūlfün ḡamı hem andadur hem bundadur (*Gazel 43, Mısra 8*). [*perī,]*
iltifātı yok baña aslā diyü ḡam çekmezin
seyr ider sā 'ırlar ile ol **perī** ḡam bundadur (*Gazel 43, Mısra 10*). [*perī,]*
tūbā ḡadūñ hevāsı-y-ıla ḡōñlüm ey perī
Uçmaḡ dilerdi küyuña olsa eger **perī** (*Gazel 200, Mısra 2*). [*perī,]*
dil-i dīvāneme olmaz o **perī** hem-ḡāne
Başmadı gitdi ḡadem dā 'ire-i imkāna (*Gazel 173, Mısra 1*). [*perī,]*

perī-çihre: Çehresi peri gibi olan, peri yüzlü.

ḡammāmda gördüm o **perī-çihreyi** ḡalvet
hiç dā 'ireye uğramaz itdüm niçe da 'vet (*Gazel 19, Mısra 1*). [*perī-çihreyi, -yi]*
ey **perī-çihre** vüçüdına muşavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise zāt-ı laṭīfün mevcūd (*Kaside 5, Mısra 17*). [*perī-çihre,]*

perī-ḡişāl: peri (gibi) güzel huylu.

mecnūndan maḡabbetümi eksük añlama
yanumda artuḡ añma anı ey **perī-ḡişāl** (*Gazel 116, Mısra 10*). [*perī-ḡişāl,]*

perī-nijād: Peri tabiyatlı.

gün yüzlülerle tolsa cihān ey **perī-nijād**
va 'llāhi lestu enzuru tav'an ilā sivāk (Gazel 96, Mısra 5). [perī-nijād,]
'uşşākına görünmez-imiş bir **perī-nijād**
bildüm görünce sensin o āfet didükleri (Gazel 201, Mısra 9). [perī-nijād,]

perī-pevker: Peri yüzlü, peri suratlı.

müher idüp 'aks-i leb-i yarı süleymān yine
her **perī-pevkeri** efsün ile teşhīr itmiş (Gazel 82, Mısra 6). [perī-pevkeri, -i]
sen meleksüz yanuma gelse **perī-pevkerler**
hür olsa dağı yokdur nigerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 13). [perī-pevkerler, -ler]
lebünde haṭ nigīn-i la 'lde şān ism-i a' zāmdur
anuñçün emrüne dil ey **perī-pevker** müsahḥhardur (Gazel 61, Mısra 14). [perī-pevker,]

perī-ruh: Peri yanaklı.

her zağanla ol **perī-ruh** hem-cenāḥ olmak neden
çünkü olmaz zāga şehbāz-ı hüma-cevlān şikār (Gazel 27, Mısra 9). [perī-ruh,]
gubārumı kılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki kılam ol **perī-ruhuñ** tek ü dev (Gazel 166, Mısra 6). [perī-ruhuñ, -uñ]
seyrāna gitdi 'arz-ı cemāl itmedin nigār
girdükçe cevri ider o **perī-ruh** nihān olup (Gazel 16, Mısra 4). [perī-ruh,]

perī-ruhsār: Peri yanaklı, çok güzel.

ol **perī-ruhsār** teşrīf itmesün gam-hānemi
genc-i hüsn-i yāra lāyık görmezem vīrānemi (Gazel 198, Mısra 1). [perī-ruhsār,]
leṭāfet bāğınun sensin tezerv-i nāz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsār ey **perī-ruhsār** refṭarı (Gazel 188, Mısra 4). [perī-ruhsār,]

perīşān: Dağınık, karışık.

dil giriftār-ı ser-i zülfi-i **perīşānuñdur**
dağ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjgānuñdur (Gazel 49, Mısra 1). [perīşānuñdur, -un, -dur]
divāne mükellef degül ey hvāce kerem kıl
Uşlan diyü kılama bu **perīşāna** tekellūf (Gazel 91, Mısra 6). [perīşāna, -a]
kılca cānuñ di **perīşānlığın** ol kazzāza
hüsn-i evrākına haṭ bağlamadın şīrāze (Gazel 176, Mısra 1). [perīşānlığın, -lığ, -ın]
ey melek zülfi-i perīşānuña dil bağlayalı
zār u aşıfte vü pā-māl ü **perīşānam** ben (Gazel 144, Mısra 4). [perīşānam, -am]
olur divāne dil yād itseler zülfi-i perīşānuñ
añulsa kākülün yağma ider 'aqlum **perīşānlık** (Gazel 93, Mısra 4). [perīşānlık, -lık]

perīşān eyle-: Sıkıntılı ve kederli eylemek. II perişan etmek.

sünbūli gāyet **perīşān eyledi** zülfi-i nigār
kāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşadı pest (Gazel 21, Mısra 7). [perīşān eyledi,]
hüsnün artar zülfüñ ey meh 'anber-eḫşān eyleseñ
şem 'uñ artar lem 'ası tārın **perīşān eyleseñ** (Gazel 100, Mısra 2). [perīşān eyleseñ, -sen]

perīşān kıl-: Acınacak duruma getirmek, altüst etmek, mahvetmek.

başa çıkmak isteyelden haṭṭ-ı rüyuñ yüz bulup
zülfüñi **kıldı perīşān** oldı muğber kākülün (Gazel 111, Mısra 8). [perīşān kıldı,]
başa çıkmak isteyelden haṭṭ-ı rüyuñ yüz bulup
zülfüñi **kıldı perīşān** oldı kāfer kākülün (Kaside 4, Mısra 10). [perīşān kıldı,]

perîşân ol-: Dağılmak, altüst olmak, kendini kaybetmek.

dil-i şûrîdede kalmadığın cem'iyet-i hâtır
ser-i zülfünle pâ-mâl ü **perîşân olmayan** bilmez (Gazel 67, Mısra 10). [perîşân olmayan,]

perîşân-hâl ol-: Darmadağınık olmak.

diller anı şâneler soñra **perîşân-hâl olur**
zülfüne inen tolaşmasun mu'anber kâkülün (Gazel 111, Mısra 5). [perîşân-hâl olur,]

perîşân-rûzgâr: Darmadağınık, düşkün halde, perişan (olan kimse).

muğber olduñ hem **perîşân-rûzgâr** ey gird-bâd
zülf-i yâruñ 'âşık-ı şûrîde-hâli sen misin (Gazel 158, Mısra 9). [perîşân-rûzgâr,]

perîşân-rûzgâr ol-: Darmadağınık, düşkün bir halde olmak.

şabâ sevdâ-yı zülf-i yâra düşmiş bî-karâr olmuş
yeler oñmaz benüm gibi **perîşân-rûzgâr olmuş** (Gazel 79, Mısra 2). [perîşân-rûzgâr olmuş, -muş]

perr ü bâl: Kol kanat.

anı mehtâb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruhuñ
perr ü bâlin yaymış ey meh nitekim şebâz zülf (Gazel 88, Mısra 16). [perr ü bâlin,]

perr: Kanat.

ruhlarıñda sâye-güsterdür hümâyün kâkülün
sâye şaldı aḥmed'e şan **perr-i** cibrîl-i emîn (Gazel 155, Mısra 10). [perr-i,]

pertev: Işık, parlaklık, revnak.

şiken-i zülfi şikest ola n'ola dildâruñ
Muttasıl **pertev-i** hürşiyd-i dirahşânda yatur (Gazel 56, Mısra 10). [pertev-i, -i]
şu 'â'-ı **pertev-i** hürşiyd-i 'âlem-tâbdan şanma
senün şevkuñla rüşendür bugün ey meh-liḳâ meclis (Gazel 77, Mısra 15). [pertev-i, -i]
pür oldı ka'be-i dil **pertev-i** nûr-ı 'izârından
zâlâm-ı şâm-ı fûrḳat gitdi gönülden şafâ geldi (Gazel 191, Mısra 9). [pertev-i, -i]
limâ'ḳdaratu 'alâ vâḥidin mine'l-efzâl
yakînî **pertev-i** mihr-i 'inâyetün ister (Kaside 1, Mısra 70). [pertev-i, -i]
rakş urup şevkı ile zerre-i ser-geşte mişâl
pertev-i vaşlını cüyân olur-ısañ meh ü sâl (Müseddes 1, Mısra 16). [pertev-i, -i]
şu 'â'-ı **pertev-i** faẓlında zerre mihr-i münîr
ḳalîl himmeti yanında cûd-ı ma'den ü kân (Kaside 1, Mısra 25). [pertev-i,]
ḥarîmün ka'be nâmuñ aḥmed ü ben anda ḥassân'am
şefâ'at **pertevin** cismümde raḥşân eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 14). [pertevin, -in]
dûr iken böyle yaḳar ol yüzi hürşiyd beni
pertev-i vaşlına irsem niçe olur hâl 'aceb (Gazel 13, Mısra 4). [pertev-i,]
cân u dil şâm-ı 'ademde zerre-veş pinhân-iken
pertev-i mihr-i cemâlün birle peydâ eyledün (Gazel 108, Mısra 6). [pertev-i, -i]
görindi dâmeni altında şem'den **pertev**
bilindi olduğı ey mâh zülfünün şeb-rev (Gazel 166, Mısra 1). [pertev,]
cebîñün **pertevi** şöhet virürken mâh-ı tâbâna
ruhuñ yanında germ olmak düşer mi şem'-i sūzâna (Gazel 172, Mısra 1). [pertevi, -i]
ey yakînî şu 'â'-ı âteş-i âḥ
pertev-i lem'a-i hidâyetdür (Gazel 64, Mısra 18). [pertev-i,]

pertev-i mihr: Güneşin aydınlığı, parlaklığı.

virmeſe **pertev-i mihri**-i keremüñ baña vücüd
zerre-veſ ſâm-ı meſakkatde olurduñ nâ-büd (*Kaside 5, Mısra 25*). [*pertev-i mihri,]*
lem ‘a-i tîğüñ ide **pertev-i mihri** zâ‘il
reſk-i ħurſıyd-i cihân-tâb ola ey meh siperüñ (*Gazel 114, Mısra 9*). [*pertev-i mihri,]*
cemâlüñ mazharıdır **pertev-i mihri** yakînî‘nün
n‘ola gün günden efzün olsa ħüsnüñ ey hilâl-ebür (*Gazel 167, Mısra 15*). [*pertev-i mihri,]*

pertev-i mihri-ruh: Güneſe benzeyen yanağın ıſığı.

yakînî ka‘be ſandı bezmi vaſluñçün du‘â itdi
olaldan **pertev-i mihri-ruĥuñla** pür-ſafâ meclis (*Gazel 77, Mısra 18*). [*pertev-i mihri-ruĥuñla,]*

pertev-i mihri: Güneſ ıſığı.

mihrüm arturdu cemâlin o hilâl-ebürüñ
meh-i nev **pertev-i mihri-ile** bulur ħüsn ü kemâl (*Gazel 117, Mısra 6*). [*pertev-i mihri-ile, -ile]*
ümmîd kılar **pertev-i mihri**ñ dil-i gümrâh
kırtar ſeb-i ğamdan anı ey necm-i hidâyet (*Gazel 20, Mısra 7*). [*pertev-i mihri,]*

pertev-i nür: Iſığın aydınlığı, parlaklığı.

mihriñle tâ ki ſubĥ gibi ſâdıĥ olmuſuz
Raĥſende oldı **pertev-i nür-i** cebînümüz (*Gazel 74, Mısra 6*). [*pertev-i nür-i,]*

pervâne: 1. Geceleri ıſığın etrafında dönen küçük kelebek. 2. Gönül, âſık.

niçe araya seni bî-tâkat ü ârâm olup
gel gel ey **pervâne** ol ſem‘-i ſeb-ârâ bundadır (*Gazel 42, Mısra 10*). [*pervâne,]*
ſurâĥî ber-karâr olsun gümüş peymâneler dönsün
o ſem‘-i meclis-ârâ ſevkına **pervâneler** dönsün (*Gazel 165, Mısra 2*). [*pervâneler, -ler]*
tolanur başına ſevk-ıla rüſen kılmâğa süzün
diler **pervâne** yanup yakıla ſem‘-i ſebistâna (*Gazel 172, Mısra 8*). [*pervâne,]*

pervâz: Uçma, uçuſ.

yâ ‘izâruñ tâze **pervâzî** güzel bir lâledür
olmuſ etrafında anuñ ‘anberîn pervâz zülf (*Gazel 88, Mısra 5*). [*pervâzî, -î]*
yâ ‘izâruñ tâze **pervâzî** güzel bir lâledür
ĥaĥ degüldür devr iden ruĥsârüñ ey nâzenîn (*Kaside 2, Mısra 19*). [*pervâzî, -î]*
fezâ-yı çarĥa çü **pervâz** ſaldı bâz-ı ſefîd
gurâb-ı ſâma hücum itdi kılmayup ihmâl (*Kaside 1, Mısra 7*). [*pervâz,]*
itdüĥçe **pervâz** biñ câna dir az
ol çeſm-i ſebbâz v‘allâh ſâĥîn (*Gazel 156, Mısra 3*). [*pervâz,]*

pervâz eyle-: Uçmak, kanat açmak.

evc-i ikbâle hümâsın yûri **pervâz eyle**
himmet ü nuſret ola her yañadan bâl ü perüñ (*Gazel 114, Mısra 5*). [*pervâz eyle,]*

pervâz id-: Uçmak, kanatlanmak, kanat çırpmaĥ; yükselmek.

bâmuñ üstinde kebüterler degül **pervâz iden**
devr ider âvâre-diller küyuñ cânüm ‘alî (*Gazel 196, Mısra 3*). [*pervâz iden,]*

pervâz ol-: Uçmak.

yâ ‘izâruñ tâze pervâzî güzel bir lâledür
olmuſ etrafında anuñ ‘anberîn **pervâz** zülf (*Gazel 88, Mısra 6*). [*pervâz olmuſ, -muſ]*

perver: Beslenmiſ, büyütölmüſ, terbiye edilmiſ.

hezār rūḥ fidā olsun ol ruḥ-ı verde
ki gönca gibi ḥicāb-ıla ola **perverde** (*Gazel 178, Mısra 2*). [*perverde,]*

pest: Alçak, aşağı, hafif sesle söylenen.

hār-ı cefāda bülbül-i zāruñ makāmı **pest**
bālā-niṣīn-i meclis-i gülşen gürābdur (*Gazel 45, Mısra 3*). [*pest,]*

pest it-: Alçaltmak, aşağı duruma düşürmek, değerini düşürmek.

sünbülü gāyet perīşān eyledi zülf-i nigār
kāmēt-i bālāsı **itdi** nite kim şimşādı **pest** (*Gazel 21, Mısra 8*). [*pest itdi,]*
çemende kadd-i bülendüñ çenārı **pest itdi**
hem itdi nergisi bīmār çeşm-i fettānuñ (*Gazel 102, Mısra 11*). [*pest itdi,]*

peşse: Sivrisinek.

murğ-ı ‘ışkı şayd ümīdin itmesün her bü’l-heves
hiç olur mı **peşseye** ‘anķā-yı ‘ālī-şān şikār (*Gazel 27, Mısra 12*). [*peşseye, -ye]*

peşse-i nāçiz: Değersiz sivrisinek.

ne vücūdı ola her **peşse-i nāçizüñ** kim
eyleye kâf da ‘anķā-y-ıla da ‘vā-yı vücūd (*Kaside 5, Mısra 13*). [*peşse-i nāçizüñ, -üñ]*

peydā: Açıkta ve meydana olan, âşikâr, zâhir.

nāḥun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki şafaḳdan ola nāgeh **peydā** (*Gazel 1, Mısra 6*). [*peydā,]*

peydā degül: Belli değil.

şadā **peydā degüldi** dahı her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi ‘ışkuñla pür-cüş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 9*). [*peydā degüldi, -di]*

peydā eyle-: Ortaya çıkarmak, meydana getirmek.

cān u dil şām-ı ‘ademde zerre-veş pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālūñ birle **peydā eyledüñ** (*Gazel 108, Mısra 6*). [*peydā eyledüñ,]*
kāşki cismümde yüz biñ dīde **peydā eylesem**
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem (*Gazel 127, Mısra 1*). [*peydā eylesem,]*
mevc-i baḥr-i zātın ehl-i dilde **peydā eyleyüp**
kaṭre-i nāçizde pinhān olan ‘ummānı gör (*Gazel 38, Mısra 1*). [*peydā eyleyüp,]*

peydā ol-: Ortaya çıkmak, belirmek, görünmek.

eşkümdür eyleyen ḥaṭ-ı ruḥsāruñı ‘ayān
peydā olur buḥār toḳınduçca nāra āb (*Gazel 12, Mısra 4*). [*peydā olur,]*

pey-der-pey: Arka arkaya, ardı sıra, durmadan; azar azar.

pey-der-pey oklarıñ dil-i sūzāna geçdiler
bir tāb-ḥānedür niçe mihmān gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 3*). [*pey-der-pey,]*

peykān: Temren, okun ucundaki sivri demir. mec.sevgilinin kirpiği.

didüm geçdi nişān-ı sīneden **peykān-ı** hūn-rīzūñ
didi ol kaşları yā ey dü-tā-kāmēt geçenden geç (*Gazel 23, Mısra 9*). [*peykān-ı, --ı]*

zaḥm-ı derûna nâvek-i müjgân gelür geçer
güyâ hedef-durur aña **peykân** gelür geçer (Gazel 31, Mısra 2). [peykân,]
peykânlaruñ derûna geçerken konar göçer
pür-süz sînemüz şanasın tâb-hânedür (Gazel 57, Mısra 13). [peykânlaruñ, -lar, -uñ]
ḥoş gelür berg-i gül-i aldan ey gönca baña
gülşen-i dilde dem-âlûde olan **peykânûñ** (Gazel 103, Mısra 4). [peykânûñ, -uñ]
alduñsa tîrûñi n'ola mecrûḥ sîneden
peykânlaruñ yürekdedür ey kaşı yâ hele (Gazel 179, Mısra 4). [peykânlaruñ, -lar, -uñ]
peykânlaruñ derûnuma işler geçer henüz
Zaḥmum anuñla tırmayup eyler mu'âmele (Gazel 179, Mısra 7). [peykânlaruñ, -lar, -uñ]

peykân ol-: Ok temreni olmak.

göncalar seyr eylesem yâkût-ı la'lûnden cüdâ
çeşm-i câna her biri bir la'lden **peykân olur** (Gazel 54, Mısra 6). [peykân olur,]

peykân-ı tîr-i yâr: Sevgilinin okunun ucu. || Sevgilinin kirpikleri.

gâyetde ḥoş gelür baña **peykân-ı tîr-i yâr**
bî-hadd ü gâyet olsa daḥı çekmezin melâl (Gazel 116, Mısra 11). [peykân-ı tîr-i yâr,]

peyk: Haber ve mektup getirip götür.

hem-rehûm ḥızr-ı hüdâ **peyk-i zafer** râh-berûm
kaçan irişse gerek zâhid-i gümrâh baña (Gazel 7, Mısra 7). [peyk-i,]

peyk-i havâl: Hayal elçisi.

o kişvere daḥı başmadı pây **peyk-i havâl**
li'enne midḥate bi-fâzlı sinân elfi sinân (Kaside 1, Mısra 67). [peyk-i havâl,]

peyk-i zafer: Zaferin habercisi.

var-ısa mağrîbe ey şâh-ı dil-âver seferûñ
hem-rehûñ ḥızr-ı hüdâ **peyk-i zafer** râh-berûñ (Gazel 114, Mısra 2). [peyk-i zafer,]

peymân: Ahd, yemin, söz.

turup bir ân meclisde tolular nûş idem dirdûñ
unutduñ gîtdûñ anı tırmaduñ ey mâh **peymâna** (Gazel 171, Mısra 12). [peymâna, -a]
turup bir ân meclisde tolular nûş idem dirdûñ
unutduñ gîtdûñ ammâ tırmaduñ ey mâh **peymâna** (Gazel 172, Mısra 10). [peymâna, -a]

peymâne: İçki kadehi, özellikle şarap kadehi.

şunmadın destûñe sâķî-i eccl **peymâne**
şadr-ı mey-ḥâneye yârân-ıla geç rindâne (Müseddes 3, Mısra 23). [peymâne,]

peyvend: Bağ, ilgi, münâsebet, râbita.

zerre-veş mihtrûñe ser-geşte olan rûz-ı ezel
kesmeye zülfûñe **peyvendini** tâ şâm-ı eccl (Gazel 118, Mısra 2). [peyvendini, -i, -n, -i]

peyveste ol-: Ulaşmak, erişmek.

kızıl yaşıl düttünüm **oldı** çarḥa **peyveste**
felekde kıvı-ı kuzah şanma ey hilâl-ebur (Gazel 168, Mısra 3). [peyveste oldı,]

pinhân: Gizli.

cân u dil şâm-ı ‘ademde zerre-veş **pinhân-iken**
pertev-i mihr-i cemâlûñ birle peydâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 5). [pinhân-iken, -iken]
mevc-i bahr-i zâtn ehl-i dilde peydâ eyleyüp
kaṭre-i nâcîzde **pinhân** olan ‘ummânî gör (Gazel 38, Mısra 2). [pinhân,]
şikeste âyine çok yüz bulur o meh-rûdan
hezâr yüzden ider dilde ‘aksini **pinhân** (Gazel 136, Mısra 6). [pinhân,]

pinhân ol-: Gizli, saklı olmak.

ma‘den-i elmâsî bir deryâ olur dil gūyiyâ
cevher-i tîguñ şu dem kim sînede **pinhân olur** (Gazel 54, Mısra 10). [pinhân olur,]

pîr: Yaşlı, ihtiyar || görmüş geçirmiş.

irşād-ı **pîr-ile** degül-imiş cünûn-ı kays
leylâ‘yî sevmeye yoğ-imiş anda ihtiyâr (Gazel 26, Mısra 7). [pîr-ile, -ile]
bu yakînî kim eşigünde irâdet getirür
himmet ümmîd ider ey **pîr-i** hidâyet senden (Gazel 147, Mısra 10). [pîr-i, --i]

pîr eyle-: Yaşlandırıp; güç ve kuvvetten düşürmek. || Manevî mertebesini yükseltmek.

fırâk iderse de **pîr eyle** vaşf kâmetini
Yakînî egri otur söyle tek hemân toḡru (Gazel 168, Mısra 7). [pîr eyle,]

pîrehen: Gömlek.

ferâḡat milketinde tâc-dâr olmak dilerseñ ger
Yakînî tâcî terk idüp kabâ vü **pîrehenden** geç (Gazel 23, Mısra 12). [pîrehenden, -den]

pîr-i harâbât: Meyhanenin en kıdemlisi.

sâķî-i feyz iriş ey **pîr-i harâbât** baña
cür‘añı içmese dil ḡamdan ifâkat bulmaz (Gazel 66, Mısra 11). [pîr-i harâbât,]

pîr-i mededkâra: Yardımcı olan, yardım eden bir yaşlı.

ey yakînî ḡam-ı devr ayaḡa şalarsa seni
mey-fürûşa varup ol **pîr-i mededkâra** yapış (Gazel 81, Mısra 16). [pîr-i mededkâra, -a]

pîr-i muḡân: Meyhaneci II Sevgili.

pîr-i muḡân naşîhatini tut mey al ele
vâ‘ız sözini fîkr ider olsañ me‘âl yok (Gazel 94, Mısra 5). [pîr-i muḡân,]
pîr-i muḡân eşigine var düş ayaḡına
cüyân-ı feyz-i ḡaḡ ola gör kaṭ‘-ı pâye kıl (Gazel 121, Mısra 3). [pîr-i muḡân,]
görmese nâşîhîñ eger eglenimez mürîd olan
pîr-i muḡânı görmedüm aḡların ihtiyâr yok (Gazel 95, Mısra 6). [pîr-i muḡânı,]
pîr-i muḡânı mey-kedede görmedüm bugün
anuñçün ihtiyârsuz aḡlar gözüm müdâm (Gazel 123, Mısra 3). [pîr-i muḡânı,]
biz ol mürîd-i bezm-i şafâyuz yakînî kim
pîr-i muḡânıñ eşigidür ḡanḡahumuz (Gazel 70, Mısra 12). [pîr-i muḡânıñ,]

pîristü: Kırlangıç.

iki şeh-perdür iki zülfeynûñ
ey perî gözlerûñ **pîristüdur** (Gazel 52, Mısra 6). [pîristüdur, -dur]

pîşe: Huy, tabiat; sanat, meslek.

gör ehl-i 'ışkuñ **pîşesin** bil gön'lümün endîşesin
taşlara nâmun şîşesin çaldum meded çaldum meded (Gazel 25, Mısra 11). [pîşesin, -sin]
çeşmi bir âhû ki şîr-efgenlik anuñ **pîşesi**
zülfî bir şehbâzdur kârî anuñ her ân şîkâr (Gazel 27, Mısra 7). [pîşesi, -s, -i]

pister: Yatak.

hâsta-hâl oldu gönül tâb-ı teb-i hecrünle
pister-i gâmda yatur derdün-ile tep tenhâ (Gazel 2, Mısra 4). [pister-i, --i]
bîmâr hâtırın sora gel ey tabîb-i cân
kim fûrkat eyledi yirümi **pister-i** helâk (Gazel 96, Mısra 4). [pister-i, --i]
dâğ-ı ruhsârûn-ıla kim ki cerâhat bulmaz
pisterin berg-i gül eylerse de râhat bulmaz (Gazel 66, Mısra 2). [pisterin, -in]
pisterin berg-i gül itse vechi var ey lâle-hadd
oldı her yüzden ser-âmed dilber-i mümtâz zülf (Gazel 88, Mısra 11). [pisterin, -in]
düşdüm firâk **pisterine** zâr u bî-mecâl
bir derde uğradum ki hâlâşa mecâl yok (Gazel 94, Mısra 3). [pisterine, -i, -n, -e]

pister-i gam: Gam döşegi.

belâ-yı hecr-ile cân virdi yürken **pister-i gâmda**
zü'lâl-i la 'lîni emdüm hayât-ı câvidân buldum (Gazel 128, Mısra 3). [pister-i gâmda,]
gelmedün **pister-i gâmda** göre ben bîmarı
künc-i hasretde bu dil-hastayı zâr eyleme gel (Gazel 118, Mısra 7). [pister-i gâmda,]

pister-i semmür: Samur kürklü yatak; samur kürkünden yatak.

bâlîn idindi hâr-ı muğaylân-ı küyüñi
hâzz itmez oldu **pister-i semmürdan** beden (Gazel 146, Mısra 4). [pister-i semmürdan, -dan]

pivâde: 1. Yaya, ayağıyla yürüyerek giden. 2. İktidarı pek az, iktidarsız, râcil.

piyâde kalsam eger hûnk-i himmet-i şehsüz
olam gam iline gül-gün-ı eşkümle revân (Kaside 6, Mısra 35). [piyâde,]

piyâle: Kadeh, şarap bardağı.

sâkî irişdi devr-i gül açıldı lâleler
bezm-i çemende şun bize la 'lîn **piyâleler** (Gazel 33, Mısra 2). [piyâleler, -ler]
her tarafda **piyâleler** dönsün
hürmen-i 'aklı virelüm bâda (Gazel 169, Mısra 5). [piyâleler, -ler]
sâkî çü 'âkıbet geçerüz câm-ı mergden
devr eylesün **piyâle** ki devrân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 6). [piyâle,]

piyâz: Pohpohlama, maksatlı iltifat, amaçlı ve boş övgü.

ger acı dil virürse şöfî yakînî saña
sen dahı rîş-hand it turma **piyâza** başla (Gazel 170, Mısra 10). [piyâza,]

puñar: Pınar, çeşme.

oldı şan nûr-ı hüdâ aḥmed-i muḥtâr 'ı muḥt
nûrdan **puñara** girmiş görünür hûrâsın (Gazel 151, Mısra 6). [puñara, -a]

pür: Çok, dolu, pek çok.

gavğâyı ko fesâneñi vâ 'ız işitmezüz
pürdür şadâ-yı na 're-i hûdan kulağumuz (Gazel 69, Mısra 4). [pürdür, -dür]
tenhâ hayâl-i la 'lûñ-ile şöḥbet itmege
pürdür şarâb-ı eşk-ile iki kabağumuz (Gazel 69, Mısra 8). [pürdür, -dür]

zeyn itdi jâle gülleri didi şabâya şâh
pürdür hünere güherleri iki kulağumuz (Gazel 69, Mısra 12). [pürdür, -dür]
nûr-ı mihrûnle **pür** dil ü dîde
berr ü bahre hîmâyetün şâmil (Gazel 122, Mısra 3). [pür,]
pür oldu ka'be-i dil pertev-i nûr-ı 'izârından
zâlâm-ı şâm-ı fûrkât gitdi gönûlden şafâ geldi (Gazel 191, Mısra 9). [pür,]
dâğ-ı 'ışkuñla tenüm **pürdür** cemâlün özlerin
cism-i zârum cümleten çeşm oldu yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 1). [pürdür, -dür]

pür it-: Doldurmak, kaplamak; doyurmak.

cism-i bârîküm **pür itdi** dâğlarla her elif
ey yakîni bir nihâl-i berg ü bârum var yeter (Gazel 36, Mısra 9). [pür itdi, -di]

pür kıl-: Doldurmak.

bilmezem her şeb ne sihr eyler hayâl-i zülf-i döst
pür kılar biñ başlu ejderhâ-y-ıla vîrânemi (Gazel 198, Mısra 4). [pür kılar,]

pür-ân: Dolu, dopdolu.

ey verd-i hândân bu nazm-ı **pür-ân**
güş itse hassân eylerdi taḥsîn (Gazel 156, Mısra 17). [pür-ân,]

pür-âtes: Atışlanmış, ateş dolu.

urur yüreklere âtes bu nazm-ı 'âlem-sûz
beli **pür-âtes** olur hasb-ı hâli dervîş üñ (Gazel 115, Mısra 16). [pür-âtes,]

pür-âtes ol-: Ateş dolu, yakıcı olmak II hırslı, açgözlü olmak.

pür-âtes oldu şu'le-i 'ışk-ıla dâğumuz
nâr-ı gam-ıla yandı söyünmüş çerâğumuz (Gazel 69, Mısra 1). [pür-âtes oldu, -dı]

pür-çîn: Çok bükülmüş, çok buruşuk ve karışık.

ḥaṭ-ı **pür-çîn** içinde ḥâlün çin
sebzezâr-ı ḥoten' de âhûdur (Gazel 52, Mısra 7). [pür-çîn,]
ol ḥaṭ-ı **pür-çîn** içinde ḥâl-i 'anber-bâr-ı yâr
beñzer ol âhûya kim me' vâsîdur gülzâr-ı çîn (Kaside 2, Mısra 3). [pür-çîn,]
ḥaṭ-ı **pür-çîn** içre sen ey ḥâl-i 'anber-bâr-ı döst
sebzezâr-ı çîn 'üñ ol miskîn gazâli sen misin (Gazel 158, Mısra 5). [pür-çîn,]
ḥaṭ-ı **pür-çîn** içinde ol gazâlün ḥâl-i miskîni
gülistân-ı ḥoten' de sebze otlar şanki bir âhû (Gazel 167, Mısra 3). [pür-çîn,]

pür-cüd: Cömertlikle dolu.

gerakse berç-ı 'acûl eylesün biñ isti' câl
raẓî-i dâye-i **pür-cüd** ü mürvetün yem ü kân (Kaside 1, Mısra 38). [pür-cüd,]

pür-cüş id-: Coşkulu hale getirmek, coşturmak.

zevraḳ-ı cām içürüp şûr u hevâsı var-iken
dil-i medhûşumı deryâ gibi **pür-cüş ideyin** (Gazel 159, Mısra 12). [pür-cüş ideyin, -eyin]

pür-cüş ol-: Coşku dolu olmak; duygu, düşünce ve fikirlerini kuvvetle ve heyecanla dışa vurmayı istemek.

şadâ peydâ degüldi daḥı her vâdide cûlardan
benüm deryâ gibi 'ışkuñla **pür-cüş olduğum** demler (Gazel 35, Mısra 10). [pür-cüş olduğum, -du, -gum]

pür-dâğ it-: Yaralar içinde bırakmak.

itdi **pür-dâğ** ten-i zerdî yakînî-i gedâ
hîl'at-i 'ışkı emîrâne ser-â-ser giydi (Gazel 193, Mısra 9). [pür-dâğ itdi,]

pür-ğam: Gamla dolu.

cân murğî zülf-i **pür-ğam-ı** dildârı kıldı cây
güyâ şehâb içinde hümâ yaptı âşiyân (Gazel 140, Mısra 7). [pür-ğam-ı,]

pür-gerd: Tozlu. II. Sıkıntı, eziyet dolu.

bağ hâtır-ı **pür-gerdüme** rahm eyle rûy-ı zerdüme
bir çäre eyle derdüme şoldum meded şoldum meded (Gazel 25, Mısra 9). [pür-gerdüme, -ü, -me]

pür-ham: Kıvrım dolu; çok kıvrık; kıvrım kıvrım.

andadur cânım egerçi cism-i **pür-ham** bundadur
zevğ-ı 'ışkı virmezsin dünyâyâ 'âlem bundadur (Gazel 43, Mısra 1). [pür-ham,]

pür-hâr: Diken dolu. II sıkıntılı, eziyet içinde.

hırâş-ı hâtır-ı **pür-hâr-ı** yâr mı diyeyin
harâret-i ciger-i tâbdâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 1). [pür-hâr-ı, --ı]

pür-hatar: Tehlike dolu.

tenüñ koyup 'azmi o râh-ı **pür-hatardan** kârbân kalsun
benüm gibi yolunda toğrı yok çün binde bir 'âşık (Gazel 161, Mısra 1). [pür-hatardan, -dan]
şafâ-yı kalbi yoklukda bulup tutduk fenâ semtin
sebük-bâruz bu râh-ı **pür-hatarda** zâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 12). [pür-hatarda, -da]

pür-hevâ: Heves ile dolu. II Kendinden geçmiş, mest olmuş (âşık).

bağır-ı eşkümde yakînî benüm âvâre başum
pür-hevâdur heves-i 'ışk-ıla mânend-i kelâb (Gazel 10, Mısra 12). [pür-hevâdur, -dur]

pür-hün: Kan içinde, kan dolu.

ferhâd gözin lâle-şifât eyledi **pür-hün**
şîrin idicek lâle-i kühsârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 11). [pür-hün,]

pür-lâle: Lale dolu, Çok fazla lale.

pür-lâle oldu kanlu yaşum birle küh u deşt
yâd-ı ruhuñla bendeki taş oldu üstü bağ (Gazel 87, Mısra 5). [pür-lâle,]

pür-şadâ ol-: Ses dolu olmak, sesle dolmak.

'izâruñ tâb-ı mülden ey gül-i ter al al oldu
n'ola bülbüllerün âhından **olsa pür-şadâ** meclis (Gazel 77, Mısra 8). [pür-şadâ olsa, -sa]

pür-şafâ olaldan: Gönül huzuruyla dopdolu olmak.

yakînî ka'be şandı bezmi vaşluñçün du'a itdi
olaldan pertev-i mihr-i ruhuñla **pür-şafâ** meclis (Gazel 77, Mısra 18). [pür-şafâ olaldan, -aldan]

pür-şafâ ol-: Parlamak, huzur ve neşeyle dolmak.

‘aceb mi reşk-i havz-ı kevşer olsa sâkıyâ meclis
tolu câm-ı muşaffâlarla **oldı pür-şafâ** meclis (Gazel 77, Mısra 2). [pür-şafâ oldı,]

pür-şerer: Kıvılcımlarla dolu, aydınlanmış.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı âhum-ıla
kehkeşân-ı felege ta ‘n ide tâ reh-güzertüñ (Gazel 114, Mısra 11). [pür-şerer,]

pür-süz: Çok yanık, çok yakıcı, çok belalı.

‘alevî-vâr ruḥı şevkı-y-ıla **pür-süzuz**
Yağdı yandurdu bizi tâb-ı cemâli ḥasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 9). [pür-süzuz, -uz]
peykânlaruñ derûna geçerken konar göçer
pür-süz sînemüz şanasın tâb-ḥânedür (Gazel 57, Mısra 14). [pür-süz,]

püte: Madenleri eritmede kullanılan yüksek ısıya dayanıklı kap, pota.

ḥâliş oldum **püte-i** hecrüñde nâr-ı şevk-ıla
mağribî dînârdur ruḥsâr-ı zerdüm güyiyâ (Gazel 5, Mısra 11). [püte-i, --i]

R

rağbet: Değer, kıymet, meyil.

yokdur şadefçe **rağbetüm** ey la ‘l-leb velî
dürr-i kelâmum işiden añlar ne cevherem (Gazel 126, Mısra 9). [rağbetüm, -üm]

rağm: Aksine, rağmen, zıddına, inadına.

geşt-i gülşen ne-y-idi **rağmina** murtâzlaruñ
bile şalınmağa bir serv-i gül-endâm olsa (Gazel 175, Mısra 5). [rağmina, -i, -n, -a]

râhat: Huzur, mutluluk.

yolında zerre-veş rakḳâş idüp bu ben hevâdârın
karâr u şabrum aldı **râhat-ı** cânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 8). [râhat-ı,]
dâğ-ı ruḥsârıñ-ıla kim ki cerâhat bulmaz
pisterin berg-i gül eylerse de **râhat** bulmaz (Gazel 66, Mısra 2). [râhat,]

râh-ber: Rehber, kılavuz, yol gösteren.

var-ısa mağrîbe ey şâh-ı dil-âver seferüñ
hem-rehüñ hıız-ı hüdâ peyk-i zafer **râh-berüñ** (Gazel 114, Mısra 2). [râh-berüñ, -üñ]
hem-rehüm hıız-ı hüdâ peyk-i zafer **râh-berüm**
kaçan irişse gerek zâhid-i gümrâh baña (Gazel 7, Mısra 7). [râh-berüm, -ber, -üm]

râh: 1. yol.

feryâd u âh u nâle senüñçün revân olup
râh-ı ğama çekildi gider kârbân olup (Gazel 16, Mısra 2). [râh-ı, -yol]
şafâ-yı kalbi yoklukda bulup tutduk fenâ semtin
sebük-bâruz bu **râh-ı** pür-ḥaṭarda zâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 12). [râh-ı, -yol]
bulmağa feyz **râh-ı** ḥarâbâta sâlik ol
bu yolda zâyî ‘ olmaz emek isteyen bulur (Gazel 55, Mısra 3). [râh-ı, -yol]
tenüñ koyup ‘azmi o **râh-ı** pür-ḥaṭardan kârbân kılsun
benüm gibi yoluñda toğrı yok çün binde bir ‘aşık (Gazel 161, Mısra 1). [râh-ı, -yol]

râh-ı belâ: Bela yolu.

geldi yolumda var-ıymış ey dil ne çäre var
râh-ı belâda gözyaşı ‘ummân olup gider (Gazel 32, Mısra 10). [râh-ı belâda,]
irem gülzâr-ı küy-ı yâra diyü rûzgâr-ıla
gönül **râh-ı belâda** hâk idüp cismîn gubâr olmuş (Gazel 80, Mısra 8). [râh-ı belâda,]
şâhum yakînî gibi yoluñda koduk seri
râh-ı belâda düşmen-i bed-kîşden ne bâk (Gazel 96, Mısra 14). [râh-ı belâda,]
gerek dil zâr olup **râh-ı belâda** nâtüvân kalsun
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle mahv it kim (Gazel 161, Mısra 7). [râh-ı belâda,]

râh-ı gam: Gam, keder yolu.

rûzgâr itdi mi gubârı zelîl
eyleyüp **râh-ı gamda** pâ-der-gil (Gazel 122, Mısra 16). [râh-ı gamda,]
girdükçe bend olur saçına **râh-ı gamda** dil
miskîn esîr-i silsile-müvân olup gider (Gazel 32, Mısra 5). [râh-ı gamda,]

râh-ı hüdâ: Allah'ın yolu.

tarîk-ı ‘avn-ı hâk‘ dan rehber-i **râh-ı hüdâ** geldi
şeh-i mülk-i velâyet mahrem-i sırr-ı hüdâ geldi (Gazel 191, Mısra 1). [râh-ı hüdâ,]
yoldaşı oldu çünkü dilüñ seng-i râh-ı yâr
turma yakînî ‘azmüñi **râh-ı hüdâya** kıl (Gazel 121, Mısra 12). [râh-ı hüdâya,]

râh-ı küy: (Sevgilinin)mahallesinin yolu.

gubâr-ı cismi berbâd eyleyüp zülfüñsüz âh itdüm
anuñçün gird-bâd-ı **râh-ı küyuñ** baña muğberdür (Gazel 61, Mısra 8). [râh-ı küyuñ,]

râh-ı miñnet: Eziyet yolu.

gönülüm yıkıldı gitdi düşüp **râh-ı miñnete**
seyl-i belâ vü kahr-ıla vîrân olup gider (Gazel 32, Mısra 11). [râh-ı miñnete, -e]

râh-ı yâr: Sevgilinin yolu.

yoldaşı oldu çünkü dilüñ seng-i **râh-ı yâr**
turma yakînî ‘azmüñi râh-ı hüdâya kıl (Gazel 121, Mısra 11). [râh-ı yâr,]

rahm: Merhamet.

unutdı şefkat-ı islâmı **rahm-ı** imâni
anuñçün almaz o kâfir bizüm selâmumızı (Gazel 189, Mısra 11). [rahm-ı, -ı]

rahm eyle-: Merhamet etmek, acımak.

bak hâtır-ı pür-gerdüme **rahm eyle** rüy-ı zerdüme
bir çäre eyle derdüme şoldum meded şoldum meded (Gazel 25, Mısra 9). [rahm eyle,]
derd-i fîrkatde benüm derdüme **rahm eylemeyen**
göreyin bencilayın derde giriftâr olsun (Gazel 163, Mısra 9). [rahm eylemeyen, -meyen]

rahm it-: Merhamet etmemek.

bir dem ol hünî baña **rahm itmeyüp** kıldı helâk
kanlar ağla dem-be-dem ey çeşm-i pür-hün üstüme (Gazel 181, Mısra 5). [rahm itmeyüp,]
ben güneşkârûña **rahm itmez-iseñ** de bâri
ey şanem düzağ-ı hicrânüñ-ıla itme ‘azâb (Gazel 10, Mısra 5). [rahm itmez-iseñ,]

rahş: Gösterişli, güzel at.

yolında kılsa felek kâşki ğubâr beni
kılaydı **rahş-ıla** pâ-mâl o şeh-süvâr beni (Gazel 199, Mısra 2). [rahş-ıla, -ıla]

rahş üzre: At üzerine.

bād-ı âhum yele virdi güllerüñ evrākını
cāme-i gül-gün-ıla **rahş üzre** cevlanuñ görüp (Gazel 17, Mısra 14). [rahş üzre,]

rahşân: Parlak || güzel.

şanma tâb-ı mihr ider rüy-ı zemîni rüşenâ
hâke düşdi mihr-i 'âlem rüy-ı **rahşânuñ** görüp (Gazel 17, Mısra 8). [rahşânuñ, -uñ]
tulû' itdi ğirîbânuñdan ey meh rüy-ı **rahşânuñ**
şeref burcundan oldı ğüyyâ mihr-i cihân tâli' (Gazel 86, Mısra 7). [rahşânuñ, -uñ]

rahşân eyle-: Aydınlatmak, parlatmak.

harîmüñ ka'be nâmuñ aħmed ü ben anda ĥassân 'am
şefâ'at pertevin cismümde **rahşân eyle** sultānum (Gazel 130, Mısra 14). [rahşân eyle,]

rahşân ol-: Parlamak, aydınlanmak. II Mutlu olmak, neşelenmek.

olam fezâ-yı maħabbetde zerre-veş rakķāş
olursa burc-ı dile feyz-i rahmetüñ **rahşân** (Kaside 6, Mısra 46). [rahşân olursa, -sa]

rahşende: Parıldayan, parıldayıcı.

mihrüñle tâ ki şubh gibi şâdık olmuşuz
Rahşende oldı pertev-i nûr-ı cebînumuz (Gazel 74, Mısra 6). [rahşende,]

rakîb: Aynı sevgiliye gönül verenlerden her biri // Klasik şiirde sevgiliyi aşıkta uzaklaştırmaya çalışan, sevgili ile aşığın kavuşmasına engel olan kimse, şey.

o gül-ruhsârımı göstermeyüp ben bülbül-i zâra
Rakîbâ ğam nihâlin bâĝ-ı kalbümde dikensin sen (Gazel 150, Mısra 6). [rakîbâ, -a]
'aceb mi nâfe-veş ğamdan derûnum ğark-ı hûn olsa
işitdüm seg **rakîbe** ol gözi âhü şikâr olmuş (Gazel 79, Mısra 6). [rakîbe, -e]
vaşluñuñ baña kapusını ğüşâd itdürmez
şeş-der-i ğamda **rakîbi** göreyin zâr olsun (Gazel 163, Mısra 6). [rakîbi, -i]

rakîb-i bed-likâ: Çirkin suratlı, sevimsiz rakip.

cüdâ olmaz o bālâ-ķad **rakîb-i bed-likâlardan**
ħalâş olmadı gitdi âh kim cānum belâlardan (Gazel 142, Mısra 1). [rakîb-i bed-likâlardan, -dan]

rakîb-i ehrimen: Şeytan rakip.

rakîb-i ehrimenler da'vetinden kaçmayup hergiz
varup her dîve rām olmuş perî-şānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 3). [rakîb-i ehrimenler, -ler]

rakķāş id-: Köçek etmek.

yolında zerre-veş **rakķāş idüp** bu ben hevâdârın
ķarâr u şabrum aldı rāħat-ı cānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 7). [rakķāş idüp, -üp]

rakķāş ol-: Raks etmek, oynamak.

olam fezâ-yı maħabbetde zerre-veş **rakķāş**
olursa burc-ı dile feyz-i rahmetüñ rahşân (Kaside 6, Mısra 45). [rakķāş olam, -am]

raķş id-: Dans etmek.

ğubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīnūñ **raķş iden** dīvāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 6*). [*raķş iden, -en*]
‘aceb mi mihrūñ-ile zerre gibi **raķş itsem**
saña bu hüsni viren kıldı bī-ķarār beni (*Gazel 199, Mısra 7*). [*raķş itsem, -sem*]

raķş ur-: Dans etmek.

raķş urup şevķı ile zerre-i ser-geşte mişāl
pertev-i vaşlını cūyān olur-ısañ meh ü sāl (*Müseddes 1, Mısra 15*). [*raķş urup,]*
yā yoluñda hāk olan ‘aşıķlaruñ ervāhıdır
kim hevāñ-ıla **ururlar raķş** cānānum ‘alī (*Gazel 196, Mısra 8*). [*raķş ururlar, -lar*]

rām: Boyun eğen, kendini başkasının buyruğuna bırakan.

raķīb-i ehrimenler da‘vetinden kaçmayup hergiz
varup her dīve **rām** olmuş perī-şānumdan ummazdum (*Gazel 129, Mısra 4*). [*rām,]*

rām it-: Boyun eğdirmek, itaat ettirmek.

rūmı bir hindū‘dur gūyā ki **rām itmek** diler
seyr ider ruḥsāruñ cānā ser-ā-ser kākülūñ (*Kaside 4, Mısra 19*). [*rām itmek,]*

ra‘nā: Güzel, hoş, latif görünen.

şuyı bol **ra‘nā** havāsı var sürür-efzā maķām
gel olalum hāne-i mey-hānede ehl-i nişest (*Gazel 21, Mısra 5*). [*ra‘nā,]*
ne ḥaddūñ gibi **ra‘nā** bir gül-i bağ-ı bahā vardur
ne bālā ḳaddūñe mānend naḥl-i dil-güşā vardur (*Gazel 51, Mısra 1*). [*ra‘nā,]*
kimisi lāle didi ‘arızuñ kimisi gül
ötesin bilmezin ammā ḳatı **ra‘nā** ancaķ (*Gazel 92, Mısra 6*). [*ra‘nā,]*
ruḥ verd-i **ra‘nā** kākül semen-sā
ḳad serv-i bālā ruḥsār nesrīn (*Gazel 156, Mısra 15*). [*ra‘nā,]*
mevsim-i güldür yakīnī ‘ış ü ‘işret ḳāğıdır
içelüm **ra‘nā** güzellerle şarāb-ı la‘l-i nāb (*Kit‘a 1, Mısra 4*). [*ra‘nā,]*
zīver-i gülşen-i behcetdür o **ra‘nā** ruḥlar
ḥaṭ-ı şeb-bū da güzel ḥadd-i semen-bū da güzel (*Gazel 119, Mısra 7*). [*ra‘nā,]*

rāst gel-: Rastlamak, tesadüf etmek, fırsat bulmak.

geldükçe rāst yolda ṭurup almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür ol serv-i ḥōş-ḥırām (*Gazel 123, Mısra 1*). [*rāst geldükçe, -dükce*]
rāst gelse yolda ‘ahd itmişdi ṭurmağā velī
gitdi ol serv-i revānum ṭurmadı iķrāra hīḳ (*Gazel 24, Mısra 7*). [*rāst gelse,]*
geçen gün **rāst gelüp** yār iltifāt itdi bu nāḳize
Yakīnī şād oldı eyledi o merḥabādan ḥazz (*Gazel 84, Mısra 9*). [*rāst gelüp,]*

rāstī: Doğrusu, işin aslı.

ḳaddūñe meyyāl olaldan serve istiğnā gerek
rāstī ṭab‘-ı bülendūñ himmeti a‘lā gerek (*Gazel 98, Mısra 2*). [*rāstī,]*

ravza: Bahçe.

irişdi **ravzaya** feyż-i nesīm-i ‘īsī-dem
ki mehd-i sebze de açdı ṭufeyl-i ḡonca dehān (*Kaside 6, Mısra 13*). [*ravzaya, -ya*]

ravza-i firdevs: Cennet bahçesi.

harem-i küyü **ravza-i firdevs**
müntehâ kâmeti kıyâmetdür (Gazel 63, Mısra 5). [ravza-i firdevs,]
haremüñ **ravza-i firdevs** ruhuñ verd-i tarî
kâmetüñ serv-i sehî sîbe müşâbih zeķanuñ (Gazel 112, Mısra 5). [ravza-i firdevs,]

rāygān bul-: Bedava, karşılıksız bulmak.

göñül nakdini teslîm eyledüm ol hıvâce-i hüsne
metâ‘-ı vaşlını elhâmdüli‘llâh **rāygān buldum** (Gazel 128, Mısra 8). [rāygān buldum, -dum]

rāygān ol-: Karşılıksız, bedava olmak.

cân nakdine metâ‘-ı vişâlin virürse yâr
kim almaz anı kim bu kadar **rāygān ola** (Gazel 6, Mısra 6). [rāygān ola,]

râz-ı dehân: (Sevgilinin) ağzının sırrı.

lebleri **râz-ı dehânın** kıldı fâş
külli sırrın câveze‘l-ışneyni şâ‘ (Gazel 85, Mısra 3). [râz-ı dehânın,]

razi: Rıza gösteren, kabul eden, boyun eğen.

gerekse berķ-ı ‘acül eylesün biñ isti‘câl
razi‘-i dâye-i pür-cüd ü mürvetüñ yem ü kân (Kaside 1, Mısra 38). [razi‘-i,]

ref‘ eyle-: Kaldırmak.

gün toğdı başa matla‘-ı küyünda ol mehüñ
‘arz eyledi ‘izârını **ref‘ eyleyüp** niķâb (Gazel 11, Mısra 14). [ref‘ eyleyüp,]

re‘fet: Esirgeme, pek esirgeme, merhamet, şiddet-i merhamet.

murâd mîvesin alam ümîd şâhından
iderse bâğ-ı dile ebr-i **re‘fetüñ** feyezân (Kaside 6, Mısra 42). [re‘fetüñ, -üñ]
oldı cüdi şeref-i keşti‘i iķbâline cây
ķulzüm-i **re‘fet** ü fazluñdan irüp ķatre-i cüd (Kaside 5, Mısra 38). [re‘fet,]
rif‘at-i hâlümüze ğıbta ider ehl-i cinân
sâye-i **re‘fetini** şalsa bize tûbâmuz (Gazel 68, Mısra 4). [re‘fetini, -ini]
sipîhr-i burc-ı temķin ü mihr-i burc-ı yakîn
şeķâb-i **re‘fet-i** bârân-ı rahmet-i müte‘âl (Kaside 1, Mısra 18). [re‘fet-i,]
mir‘ât-ı **re‘fetinden** ider dem-be-dem tülü‘
hırşıyd-i ‘avn u nuşret tevķîķ-ı kârdân (Gazel 137, Mısra 5). [re‘fetinden, -den]

refi‘: Yüksek, yüce, şerefli.

sidre-veş ķadr-i bülendüñ idüp allâh **refi‘**
ey hümâ-sâye ola zıll-i zâlilüñ memdüd (Kaside 5, Mısra 39). [refi‘,]

reftâr: Salınarak yürüme, güzel yürüyüş.

meyl idüp olurduñ o boyu serve hevâdâr
ey ‘ar‘ar-ı bâğ itseñ o **reftârı** temâşâ (Gazel 9, Mısra 6). [reftârı, -ı]
serv ü şimşâd ķaldı hayretde
seyr idüp nâzlarla **reftârıñ** (Gazel 105, Mısra 10). [reftârıñ, -uñ]
hayretinden başın şalar şimşâd
görelî ķâmetüñle **reftârıñ** (Gazel 106, Mısra 6). [reftârıñ, -uñ]
hırâm-ı ķaddüñe beñzetmez-idi **reftârın**
eger kim uymasa tahrik-i bâda serv-i revân (Kaside 6, Mısra 17). [reftârın, -ın]

iderken şivelerle nâzlarla yâr **reftârı**
ne cânı var kim ide serv-i nâ-hem-vâr **reftârı** (Gazel 188, Mısra 1). [reftârı, -ı]
iderken şivelerle nâzlarla yâr **reftârı**
ne cânı var kim ide serv-i nâ-hem-vâr **reftârı** (Gazel 188, Mısra 2). [reftârı, -ı]
leâfât bağınuañ sensin tezerv-i nâz-perverdi
ne bilsün kebg-i kühsâr ey perî-ruhsâr **reftârı** (Gazel 188, Mısra 4). [reftârı, -ı]
niçe teşbîh olur serv-ile gül sen lâle-ruhsâra
ne gül nâz itmege kâdir ne servüñ var **reftârı** (Gazel 188, Mısra 8). [reftârı, -ı]
reftârı merğüb güftârı maṭlûb
ol zülfi âşûb ol tarz u âyîn (Gazel 156, Mısra 7). [reftârı, -ı]
serv-i bağuañ kılmazın bî-hüde **reftârına** meyl
kâmetüñ gibi nihâl-i nâz-perverdi isterin (Gazel 157, Mısra 9). [reftârına, -ıñ, -a]

reftâr id-: Yürümek II Gezmek, dolaşmak.

lâl olup hayret-ile kâla hezârân şimşâd
meyl-i **reftâr ide** ger kâdd-i nihâli ḥasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 12). [reftâr ide,]

reha: Kurtuluş, kurtulma.

görmez artuḡ **rehâ** yüzin ‘ömrüm
dâm-ı ‘ışka düşen giriftârüñ (Gazel 105, Mısra 7). [rehâ,]

rehber-: Kılavuz, yol gösterici || Şeyh, mürşid.

tarîḡ-ı ‘avn-ı ḥaḡ ‘dan **rehber-i** râh-ı hüdâ geldi
şeh-i mülk-i velâyet maḥrem-i sırr-ı hüdâ geldi (Gazel 191, Mısra 1). [rehber-i, -i]

reh-güzâr: Geçilen yol, geçit.

reh-güzâr-ı yârdan ayırma ḥâk-i cismüñi
sâlik-i râh-ı hüdâ iseñ yakîñi yol budur (Gazel 53, Mısra 9). [reh-güzâr-ı, --ı]
kâmetüñ hecrinde ‘azm itdi belâ şahrâsına
sînem üzre her elif bir **reh-güzârumdur** benüm (Gazel 135, Mısra 6). [reh-güzârumdur, -um, -dur]
kemâl-i ısfâḥânî ger kemâl-i kudretüm görse
iderdi **reh-güzârüm** ḥâkîni kuḡl-ı şıfâḥânî (Gazel 187, Mısra 4). [reh-güzârüm, -um]
pür-şerer eyleyeyin yollaruñi âhum-ıla
kehkeşân-ı felege ta ‘n ide tâ **reh-güzêrüñ** (Gazel 114, Mısra 12). [reh-güzêrüñ, -üñ]

reh: Yol.

sedd itdiler yakîñi ‘ye mey-ḥâne yolların
yâ rab müyesser eyle sülûk-i **reh-i** şavâb (Gazel 12, Mısra 12). [reh-i,]
zâhid **reh-i** riyâda sülûk-i fenâda biz
küy-ı murâdı her kişi bir semtden bulur (Gazel 55, Mısra 9). [reh-i,]
koma elden tarîḡ-ı aşkı şakın
ey yakîñi **reh-i** hidâyetdür (Gazel 63, Mısra 14). [reh-i,]
cümlesi sâde-derün ehli cılasın dilber
ser virürler **reh-i** meydân-ı vefâda anlar (Müseddes 1, Mısra 24). [reh-i,]

reh-i cünün: Ne yapacağını bilememek. 1. Delilik yolu. 2. Deliliğe giden yol.

ey yakîñi **reh-i cünümü** koma
‘akla yâr olma kim sefâhetdür (Gazel 62, Mısra 15). [reh-i cünümü, -ı]

reh-i fenâ: Yokluk yolu.

ey dil tarîḡ-ı ḥaḡda geçersin çün ehl-i dil
her dem **reh-i fenâda** ceres-vâr nâle kıl (Gazel 120, Mısra 2). [reh-i fenâda, -da]

reh-i ğam: Gam, keder yolu.

gönlü fütâdenüñ **reh-i ğamda** kalur dimez
benden o şeh-süvâr girizân olup gider (*Gazel 32, Mısra 7*). [*reh-i ğamda,]*

reh-i maşşûd: Amaçlanan, hedeflenen, arzu edilen yol.

reh-i maşşûd tîz geçmek dilerken reh-rev-i tab‘um
kimesne varmadı ser-menzil-i maşşûda benden geç (*Gazel 23, Mısra 3*). [*reh-i maşşûd, -ı]*

reh-i mülk-i ‘adem: Yokluk memleketinin yolu.

reh-i mülk-i ‘ademde sâlik olam
dilde derdün olursa ger gümrâh (*Gazel 183, Mısra 9*). [*reh-i mülk-i ‘ademde, -de]*

reh-revân: Aşk yolcuları.

reh-revân-ı tarîk-ı ‘ışk-ı hüdâ
ey yakîni saña kehel didiler (*Gazel 34, Mısra 25*). [*reh-revân-ı,]*

reh-rev-i: Yolculuk.

reh-i maşşûd tîz geçmek dilerken **reh-rev-i** tab‘um
kimesne varmadı ser-menzil-i maşşûda benden geç (*Gazel 23, Mısra 3*). [*reh-rev-i,]*

re‘îs: Başta bulunan zat, amir, nazır.

re‘îs-i şadr-nişîmân-ı bârgâh-ı kabûl
şeh-i serîr-nişîn-i sürâdikât-ı celâl (*Kaside 1, Mısra 19*). [*re‘îs-i,]*

remed: Göz ağrısı.

remedden oldı gözüm ğurbet içre nâ-bînâ
meşel-durur ki dinür el-ġarîbü ke‘l-a‘mâ (*Gazel 3, Mısra 1*). [*remedden, -den]*

remmâl: Falcı, remilci.

dökerse tahta-i remle izün tozin **remmâl**
şihâb elif bedeninde nücüm yir yir dâğ (*Kaside 1, Mısra 59*). [*remmâl,]*

reng: Oyun, hile.

ruhum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep **reng-iden** ey sîm-ten dildâr sensin sen (*Gazel 150, Mısra 2*). [*reng-iden, -iden]*

rengîn: Renkli, boyalı. 2. süslü.

nâm-ı bâkî‘yle ğazel **rengîn-i** hoş-ter gösterür
zâğlansa nitekim şemşîr cevher gösterür (*Beyit 6, Mısra 1*). [*rengîn-i, --i]*
rengîn ü nâzûk eyle edâñı yakîniyâ
Vaşîit lebin ‘ubeydî gibi nûkte-dân olup (*Gazel 16, Mısra 9*). [*rengîn,]*
her kelâmum gül-i hamrâ gibi **rengîn** terdür
gülşen-i ma‘rifete murğ-ı hoş-elhânam ben (*Gazel 145, Mısra 13*). [*rengîn,]*

resm: Âdet, usul, davranış, yetenek.

dimezdi bu **resm** üzre tekellüflü ğazeller
olmasa yakîni suhân-dâna tekellûf (*Gazel 91, Mısra 15*). [*resm,]*

hilāl mışkala-i zerle levha-i felege
şu **resme** itmiş-idi nakş ki irmez aña hayāl (Kaside 1, Mısra 6). [resme, -e]

resm-i cefā: Eziyet, sıkıntı tarzı.

turmaz cefā vü cevri ider ol serv-i hoş-hıram
resm-i cefāda fâyık-ı akrân olup gider (Gazel 32, Mısra 4). [resm-i cefāda, -da]

resül: Allah tarafından kendisine ilahi din kitabı gönderilen peygamber. (Hz. Muhammed).)

‘azāb-ı düzaḥ-ı gâmdan yakînî‘yi kurtar
şefâ‘at issi **resül** ile âl ḥaḳkıyçün (Gazel 164, Mısra 14). [resül,]

reşha: Damla, sızıntı, katre.

seḥāb-ı bahşış ü kân-ı kerem nişânî beg
ki **reşha-i** kefi deryâ-nişânıdır ‘ummân (Kaside 6, Mısra 8). [reşha-i,]

reşk: 1. kıskançlık 2. haset.

reşk-i elfâz-ı güher-bâruından ey sîmîn-beden
başına lûlû-yı şehvârûn şâdef zindân olur (Gazel 54, Mısra 11). [reşk-i,]
olduk kûlî o vâlî-i mülk-i melâḥatuñ
reşk-i kubād u cem mi degül ‘izz ü cāhumuz (Gazel 70, Mısra 10). [reşk-i,]
‘aceb mi **reşk-i** ḥavz-ı kevşer olsa sâkıyâ meclis
tolu cām-ı muşaffâlarla oldu pür-şafâ meclis (Gazel 77, Mısra 1). [reşk-i,]
al oldu dest-i yâr silerken gözüm yaşın
kıldı bu **reşk** pençe-i mercânı münfâ‘il (Gazel 120, Mısra 8). [reşk,]
bâde nüş itsem seg-i küyüñ sifâlerinden müdâm
reşk-i cem itsem yakînî ‘işret-i şâhânemi (Gazel 198, Mısra 10). [reşk-i,]
ey yakînî saña **reşk** eylese erbâb-ı bihişt
cennet-i küym o hûruñ idinürseñ me‘vâ (Gazel 1, Mısra 9). [reşk,]
gül gibi her suḥanum ḡayret-i firdevsî-durur
Düzaḥ-ı **reşkde** yansa yiridür ḳalb-i ḥasûd (Kaside 5, Mısra 32). [reşkde, -de]
segân-ı küyüñ içre hûr olup şâhum ḥaḳîr olmak
‘ulüvv-i manşib-ıla **reşk-i** akrân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 14). [reşk-i,]
reşk-i ḥurşiyd olur mı bir daḥı cām
o günü gösterür mi baña felek (Gazel 97, Mısra 5). [reşk-i,]
lem‘a-i tîḡuñ ide pertev-i mihri zâ‘il
reşk-i ḥurşiyd-i cihân-tâb ola ey meh sipertüñ (Gazel 114, Mısra 10). [reşk-i,]
za‘îf idüp dili **reşk-i** hilâli dervîş‘üñ
beni hayâl ide gibi hayâli dervîş‘üñ (Gazel 115, Mısra 1). [reşk-i,]
ḳamaşur lem‘a-i envârûña gözler baḳamaz
Berḳ urur nûr-ı ruḥuñ **reşk-i** yed-i beyzâsın (Gazel 151, Mısra 8). [reşk-i,]
ey semen gerçi ki sen **reşk-i** gül-i ḥod-rûsın
şanma kim ‘arız-ı dildâr gibi hoş-bûsın (Gazel 152, Mısra 1). [reşk-i,]
sirişk-i çeşm **reşk-i** pây-bûs-ı cûy-bâr eyler
ḥıramân olsa şahn-ı bağda ol ḳâmet-i dil-cû (Gazel 167, Mısra 11). [reşk-i,]

reşk-i süreyyâ: Avizesi kıskanılan.

kâşki itsem ser-i küyüñda cismi pây-mâl
tende nakş-ı kebkebûñ **reşk-i süreyyâ** eylesem (Gazel 127, Mısra 4). [reşk-i süreyyâ,]

revâ: Lâyık, uygun, yerinde, münâsip.

geçürdi âyine devrânını şafâlarla
revâ mı dil tola devr-i ruḥuñda jeng ü fiḡân (Gazel 136, Mısra 10). [revâ,]

revâcumuz yok: Değeri olmamak.

metā‘-ı ‘ömrümüzi urdı ayağa hicrân
Yaķını yâr yanında **revâcumuz yokdur** (Gazel 47, Mısra 10). [revâcumuz yokdur,]

revāk-ı ‘arş: Gökyüzünün parlaklığı.

ol mâhuñ ey yaķinî irem diyü kûyına
yir yir **revāk-ı ‘arşa** kemend atdı nâleler (Gazel 33, Mısra 10). [revāk-ı ‘arşa,]

revân: 1. Yürtüyen, giden. 2. Akan. 3. mec. Su gibi akıp giden, akıcı.

gel ey nihâl-i kadûñ serv-i cûy-bâr-ı **revân**
tarâvet-i gül-i rüyuñ bahâr-ı ‘âlem-i cân (Beyit 4, Mısra 1). [revân,]
yollaruñda didüm ağlamadan a‘mâ oldum
didi ol serv-i **revân** ço beni divâra yapış (Gazel 81, Mısra 6). [revân,]

revân evle-: Akmak; akıtmak.

cân **revân eyler** yolında sen mürüvvet kânınuñ
kılsa ihsânuñ yaķinî‘yi n‘ola ihyâ ‘alî (Gazel 195, Mısra 9). [revân eyler,]

revân ol-: Gitmek, akmak.

piyâde kalsam eger hünk-i himmet-i şehsüz
olam gam iline gül-gün-ı eşkümler **revân** (Kaside 6, Mısra 36). [revân olam, -am]
tarîk-ı ‘ışka girüp halkdan nihân olayın
diyâr-ı gurbete yaşum gibi **revân olayın** (Gazel 154, Mısra 2). [revân olayın, -yın]
câme-i sebz-ile **olduķca revân** ey boyu serv
sebzezâr içre akan âb-ı muşaffâsın sen (Gazel 149, Mısra 3). [revân olduķca,]
feryâd u âh u nâle senüñçün **revân olup**
râh-ı gama çekildi gider kârbân olup (Gazel 16, Mısra 1). [revân olup,]

revân-bahş: Can bağışlayıcı, cana can katan.

mey-i la‘l-i **revân-bahşuñ** gibi yok hazz-ı rûhânî
‘acebdür zâhid itmez böyle câm-ı cân-fezâdan hazz (Gazel 84, Mısra 7). [revân-bahşuñ,]

revâne: Giden, yürüyen.

ol serv-i bâğ-ı nâz şitâbân olup gider
diller **revâne** hâk-ile yeksân olup gider (Gazel 32, Mısra 2). [revâne,]
gül-gün-ı eşk-ile kim müjeler tâziyânedür
şebdiz-i zülfî yâdına her dem **revânedür** (Gazel 57, Mısra 2). [revânedür, -dür]

revnak: Göz alıcı güzellik, parlaklık, tazelik.

gül haddüñe mensüb geçer **revnakı** budur
yoğ olsun ider gonca özin ağzuña nisbet (Gazel 19, Mısra 11). [revnakı, -ı]

revzen: Pencere.

mihr-i ruhsârûña her gün nigerân olmağ-ıçün
kâşki **revzenüñe** dîdelerüm câm olsa (Gazel 175, Mısra 4). [revzenüñe, -üñ, -e]
bir nâvek-ile sîneme biñ **revzen** açdı yâr
budur cihânda keşf ü kerâmet didükleri (Gazel 201, Mısra 7). [revzen,]

revhân: Fesleğen denilen güzel kokulu bir bitki. II Sevgilinin saçı.

ķaddüñe ey serv-ķâmet virdi zîver kâkülüñ
Nahl-i gülde deste-i **revhâna** beñzer kâkülüñ (Gazel 111, Mısra 2). [revhâna, -a]

ne dem ki ilte şabā bāğa bŭy-ı sŭnbŭlŭnŭi
o dem hevāya dŭşŭp bŭ-karār olur **reyhān** (Gazel 138, Mısra 12). [reyhān,]

rez: Üzüm ağacı, asma.

nişānı yog-idi **rez** duhterinŭn bāğ-ı ‘ālemde
şarāb-ı cām-ı vahdet birle serhōş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 7). [rez,]

rezm: Savaş, cenk, muharebe.

sipihir zāviye-i rif atŭnde bir abdāl
dilir-i **rezm-i** keremsin irer mi saña kirām (Kaside 1, Mısra 62). [rezm-i,]

ricā: Dilek, istek.

hilāl gibi görŭp kendŭyi za ‘tfŭ’l-hāl
hŭmāyetŭnle hitām-ı **ricām** sultānum (Kaside 1, Mısra 72). [ricām, -m, -ı]

ricāl: Er kişiler.

ke li’şserīdi **ricālŭn** ve li’l-hurŭbi ricāl
kim ire dā’ire-i irtifā’-ı rif atŭne (Kaside 1, Mısra 63). [ricālŭn, -(ŭ)ñ]

ricāl: Büyük mevkide bulunanlar.

ke li’şserīdi ricālŭn ve li’l-hurŭbi **ricāl**
kim ire dā’ire-i irtifā’-ı rif atŭne (Kaside 1, Mısra 63). [ricāl,]

ricāl-i ğayb: Gaybın sırrına ermiş mübarek zatlar.

kemāl-i kudretin ızhār iden kirām içŭn
ricāl-i ğaybdaki veed ŭ hāl hākkıyçŭn (Gazel 164, Mısra 8). [ricāl-i ğaybdaki, -daki]

rif at: Yükseklik, yücelik, büyük ve büyük rütbe.

ke li’şserīdi ricālŭn ve li’l-hurŭbi ricāl
kim ire dā’ire-i irtifā’-ı **rif atŭne** (Kaside 1, Mısra 64). [rif atŭne, -ŭ, -ñe]
evc-i **rif atde** aña olmağ-ıla hem-sāye
ebr-i nŭsān-ıla yeksān ola mı pāye-i dŭd (Kaside 5, Mısra 15). [rif atde, -de]
pāy-bŭs-ı nigār devletdŭr
el virŭrse ‘azīm **rif atdŭr** (Gazel 64, Mısra 2). [rif atdŭr, -dŭr]
nite ki cennet-i ‘adn’e muḥammed-i muḥtār
riyāz-ı **rif ate** hākk eyledi seni idḥāl (Kaside 1, Mısra 24). [rif ate, -e]
cŭr’a gibi yiridŭr olsam ayak toprağŭ
dŭşmeyen ayağa çŭn pāye-i **rif at** bulmaz (Gazel 66, Mısra 6). [rif at,]
rif at-i hālŭmŭze ğıbtā ider ehl-i cinān
sāye-i re’fetini şalsa bize tŭbāmuz (Gazel 68, Mısra 3). [rif at-i,]

rikāb: Üzengi; büyük bir kimsenin huzuru, makamı II güç, kudret.

meydān-ı ‘arş eblağ-ı iḳbālŭme mekān
çābŭk-sŭvār-ı himmetŭme māh-ı nev **rikāb** (Gazel 12, Mısra 6). [rikāb,]

rind: Dünya işleriyle uğraşan, eğlenceye düşkün, kalender (kimse).

rindŭz ki geçmezŭz mey-i ḥamrādan el çekŭp
tā almayınca sākŭ-i devrān ayağumuz (Gazel 69, Mısra 5). [rindŭz,]
rind olanuñ ḳadri ‘ālŭ zāhidŭñ miḳdārŭ dŭn
āsītān-ı yāra bağ’a lā vŭ ednā bundadur (Gazel 42, Mısra 3). [rind,]

rind-i bezm-i ‘ışk iseñ ol hem-dem-i âh u enîn
çağırup bu şavtı söyler sâzlar şanma tanîn (Gazel 155, Mısra 1). [rind-i, -i]

rindân: Dünya işini boş görenler, alçakgönüllüler, kalenderler. Aşıklar, şairler.

gördi mey-ḥānede beni **rindân**
‘ışret-ābād-ı ‘ışka gel didiler (Gazel 34, Mısra 3). [rindân,]

rindâne: Dış dünyadan ilgisini kesen, toplum tarafından hor görülen, kendi dünyasında aşkı yaşamaya çalışan kişi. II
Âşık.

şunmadın destüñe sâķi-i ecel peymāne
şadr-ı mey-ḥāneye yārān-ıla geç **rindâne** (Müseddes 3, Mısra 24). [rindâne,]

rind-i ‘âlem: Dünyanın rindi; eğlence, içki meclisinin rindi.

ğam meclisinde bāde-i ‘ışk-ıla ḥurremüz
bezm-i şafāda ‘tış idici **rind-i ‘âlemüz** (Gazel 73, Mısra 2). [rind-i ‘âlemüz, -üz]

rind-i kadeh-peymā: İçki içen rindler.

yār idin kendüñe bir **rind-i kadeh-peymāyı**
dime âḥir nic’ola ḥāl-i dil-i rüsvāyı (Müseddes 3, Mısra 3). [rind-i kadeh-peymāyı,]

rîş: Yara, yaralı.

dil ḥūn u cān figār ciger **rîş** sîne çāk
derd-i firāk ile iderin âh-ı derd-nāk (Gazel 96, Mısra 1). [rîş,]

rîş-hand it-: Bıyık altından gülmek. || Alay etmek.

ger acı dil virürse şōfı yakīnī saña
sen dahı **rîş-hand it** turma piyāza başla (Gazel 170, Mısra 10). [rîş-ḥand it,]

rişte: İplik.

keserse tîğ-i belā **rişte-i** dil ü cānı
o şāh-ı ḥüsn eşiginden kesilmez in kaç’ā (Gazel 3, Mısra 9). [rişte-i,]

rişte-i cān: Can ipliği.

mū-miyānuña şarılmazsa n’ola **rişte-i cān**
anı tek bend kıl ol zūlf-i kemend-endāza (Gazel 176, Mısra 5). [rişte-i cān,]
dizilür **rişte-i cāna** niçe lūlū-yı ḥōş-āb
dür-i la’līn açup söylese gevher-pāre (Gazel 174, Mısra 3). [rişte-i cāna,]

riyā: Özü sözü bir olmama, ikiyüzlülük, yalandan gösteriş.

zāhid reh-i **riyāda** sülūk-i fenāda biz
kūy-ı murādı her kişi bir semtden bulur (Gazel 55, Mısra 9). [riyāda, -+da]
‘ışkı bāṭıl aňlayup tutmuş **riyā** atvārını
ḥākķı idrāk itdi ya’nī zāhid-i nādānı gör (Gazel 38, Mısra 5). [riyā,]

riyāz: Bahçeler.

nite ki cennet-i ‘adn’e muḥammed-i muḥtār
riyāz-ı rif ate ḥākķ eyledi seni idḥāl (Kaside 1, Mısra 24). [riyāz-ı,]

riyāzet: Nefsi kırma, dünya lezzetlerinden ve rahatından sakınmalar, perhizle, kanaatle yaşama.

zâhid **riyâzet-ile** geçürdün zamānuñı
‘ahd-i şebâbı bir dahı âdem kaçan bulur (Gazel 55, Mısra 5). [riyâzet-ile,]

rîze rîze: Parça parça, lime lime.

tîğ-i firāk-ıla yüregüm **rîze rîzedür**
şemşîr-i hasret-ile dilüm oldı çâk çâk (Gazel 96, Mısra 9). [rîze rîzedür, -dür]

rû: Yüz, çehre, satıh.

âb-ı **rûyın** gülün ey bād-ı şabâ yirlere çal
nuḡa gel ḡonca-i dem-besteyi ḡüftâr eyle (Gazel 180, Mısra 7). [rûyın, -y, -ın]

rûd: Irmak, çay.

rûd iken gözlerümün yaşını teskîn itdün
itdügüm dem ayaḡuñ topraḡına ‘arz-ı dürrüd (Kaside 5, Mısra 23). [rûd,]
turmasun rûd-ı sirîşkümle sürüd-ı nâlem
bezm-i mestân-ı maḡabbetde budur **rûd** ü sürüd (Kaside 5, Mısra 28). [rûd,]

rûd-ı sirîşk: Gözyaşı ırmaḡım.

turmasun **rûd-ı sirîşkümle** sürüd-ı nâlem
bezm-i mestân-ı maḡabbetde budur rûd ü sürüd (Kaside 5, Mısra 27). [rûd-ı sirîşkümle, -le]

ruh: Yanak. (Mecazen yüz manasında da kullanılır).

karşu göster **ruh-ı** gül-berginün âyînesini
tûḡı-i tab‘umı söyletmege ey şekker-leb (Gazel 13, Mısra 5). [ruh-ı,]
bārân-ı eşküm-ile **ruḡuñ** kıldı sebzear
men emṡara ‘s-seḡābe fe-ḡyā bihi ‘n-nebāt (Gazel 18, Mısra 5). [ruḡuñ, -uñ]
ḡaremün ravza-i firdevs **ruḡuñ** verd-i tarī
kāmetün serv-i sehī sībe müṡābih zekānuñ (Gazel 112, Mısra 5). [ruḡuñ, -uñ]
gül gül olsa **ruḡın** öpsek lebi cāmın emsek
gele gül mevsimi ‘İş-ı mey-i gül-fām olsa (Gazel 175, Mısra 9). [ruḡın, -ın]
şanma sāḡī allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i ḡülşende **ruḡuñdan** utanup ider ḡicāb (Kıt’a 1, Mısra 2). [ruḡuñdan, -uñ, -dan]

ruh: Allah tarafından yaratıldıktan sonra insan bedenine üflenen, ölümden sonra da varlığı devam eden ve mahiyeti tam olarak bilinemeyen ilahi ve manevi cevher.

ser-i kūyuñda fark olmaz **ruḡum** ferş-i ḡarīmüñden
kapuñda eşigün taşıyla başum baş berāberdür (Gazel 61, Mısra 9). [ruḡum, -u, -m]
zīver-i ḡülşen-i behcetdür o ra ‘nā **ruhlar**
ḡaṡ-ı şeb-bū da ḡüzel ḡadd-i semen-bū da ḡüzel (Gazel 119, Mısra 7). [ruhlar, -lar]
ruḡdan ḡubār-ı ḡaṡı tırāş itdi tîğ ile
Evrākı ḡüyyiā ider ehl-i kalem tırāş (Gazel 78, Mısra 3). [ruḡdan, -dan]
benân ile **ruḡuñ** bīnün eylemiş iki şakḡ
ben anı mu‘cize-i muṡṡafā‘ ya beḡizetdüm (Gazel 133, Mısra 3). [ruḡuñ, -uñ]
irişdi **ruḡına** feyz-i nesīm-i ‘İsī-dem
ki mehd-i sebze de açdı tufeyl-i ḡonca dehān (Gazel 138, Mısra 15). [ruḡına, -ı, -n, -a]
şalar sevdāya çok ferzāneyi evvel-baḡār ammā
cünün-ı ehl-i şevka **ruḡlaruñ** tekrār olur bā‘İş (Gazel 22, Mısra 8). [ruḡlaruñ, -lar, -(u)ñ]
ḡāneme bir ḡün toḡup ben zerreye virmez zıyā
Ruḡlaruñ ḡurşıyd-i raḡşān olduḡından baña ne (Gazel 182, Mısra 6). [ruḡlaruñ, -lar, -(u)ñ]

rūh-fezā: Ruha canlılık veren.

cevāb-ı **rūh-fezā-yı** mesīḡ-i meryem için
kelīm’e ṡūr‘da olan su‘āl ḡaḡkıyṡın (Gazel 164, Mısra 5). [rūh-fezā-yı,]

ruh-ı al: Kırmızı yanak.

ol **ruh-ı al** güzel ol hat-ı hoş-bü da güzel
cümleten hûb begüm o da güzel bu da güzel (Gazel 119, Mısra 1). [ruh-ı al,]

ruh-ı cânân: Sevgilinin yanağı.

zülfin nesîm açup **ruh-ı cânân** görünmedi
ebr içre kaldı mihr-i dirahşân görünmedi (Gazel 190, Mısra 1). [ruh-ı cânân,]

ruh-ı dilber: Sevgilinin yanağı/yüzü.

halk mir 'ât-ı **ruh-ı dilbere** nâzırdur hep
korkarın göz dege sen şakla nazardan yâ rab (Gazel 13, Mısra 1). [ruh-ı dilbere,]

ruhı gerd-âlûd: Toz toprak bulaşmış yüz.

hâk-i pâyuñdan ider kuhl-ı cilâ ümmîdin
sürmeden hâke mehûn oldu **ruhı gerd-âlûd** (Kaside 5, Mısra 4). [ruhı gerd-âlûd,]

rûh-ı muşavver: Cisimleşmiş ruh.

leb-i la'lûn leâfetde söz açsa rûh-perverdûr
hemânâ ol bût-i 'isî-nefes **rûh-ı muşavverdûr** (Gazel 61, Mısra 2). [rûh-ı muşavverdûr,]

rûh-ı pāk: Temiz, saf ruh.

suhandâ ben dem-i cân-bağş-ıla nazm içre 'isâ 'yam
'aceb mi zinde itsem **rûh-ı pāk-i** şeyh selmân 'ı (Gazel 187, Mısra 16). [rûh-ı pāk-i,]

ruh-ı rengîn: (Sevgilinin) hoş, güzel ve renkli yanağı.

kāmetûñ serv lebûñ gonca **ruh-ı rengînûñ**
bāğ-ı hüsñünde açılmış gül-i handānuñdur (Gazel 50, Mısra 3). [ruh-ı rengînûñ,]
lāle dirdüm **ruh-ı rengînûñe** gül-fām olsa
beñzedürdüm boyuña servi dil-ārām olsa (Gazel 175, Mısra 1). [ruh-ı rengînûñe,]

rûh-ı revân: Ruhun ferahlığı II sevgili.

gelmeyüp sîneme ben hastayı bî-cân itme
a benüm iki gözüm **rûh-ı revānum** muşlî (Gazel 197, Mısra 8). [rûh-ı revānum,]
şalma derbend-i gama eyle der-i vaşlı güşād
yeter it zâr beni **rûh-ı revānum** fetih (Gazel 194, Mısra 8). [rûh-ı revānum,]

ruh-ı verd: Gül gibi yanak.

hezâr rûh fidâ olsun ol **ruh-ı verde**
ki gonca gibi hicâb-ıla ola perverde (Gazel 178, Mısra 1). [ruh-ı verde,]

ruh-ı yâr: Sevgilinin yüzü, yanağı.

firdevs nedür eyle **ruh-ı yârı** temâşâ
'aşık ne görür itnese dîdârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 1). [ruh-ı yârı,]

ruh-ı zerd: Sarı yüz.

eşk-ile **ruh-ı zerdüñi** seyr eyle yakîñi
ger hûvâce kıla dirhem ü dînârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 11). [ruh-ı zerdüñi, -i]

rûh-perver: Ruha kuvvet verici, ruh besleyici.

leb-i la 'lûñ le'âfetde söz açsa **rûh-perverdûr**
hemânâ ol bût-i 'îsî-nefes rûh-ı muşavverdûr (Gazel 61, Mısra 1). [rûh-perverdûr, -dûr]

ruhsâr: Yanak, ruh, yüz, çehre.

hâliş oldum pûte-i hecrûñde nâr-ı şevk-ıla
mağribî dînârdur **ruhsâr-ı** zerdûm gûyiyâ (Gazel 5, Mısra 12). [ruhsâr-ı, -ı]
yâ 'izâruñ tâze pervâzî güzel bir lâledûr
haţ degüldür devr iden **ruhsârûñ** ey nâzenîn (Kaside 2, Mısra 20). [ruhsârûñ, -uñ, -ı]
haţ-ı **ruhsârûñ** ider mûnkesirü 'l-bâl beni
'andelîbûñ uçurur hâr huzûrın gûyâ (Gazel 2, Mısra 5). [ruhsârûñ, -uñ]
göstermez-imiş dîdelere mîhr-i cemâlin
ben niçe kılam yâ rab o **ruhsârı** temâşâ (Gazel 8, Mısra 6). [ruhsârı, -ı]
zülf-ile **ruhsârın** örtüp geçdi ol meh nâz-ıla
ey dirîgâ görmedüm gün geçdi 'ömr-i nâzenîn (Gazel 155, Mısra 5). [ruhsârın, --ıñ]
rûh verd-i ra 'nâ kâkül semen-sâ
kad serv-i bâlâ **ruhsâr** nesrîn (Gazel 156, Mısra 16). [ruhsâr,]
boyuñ tûbâ lebûñ kevşer gözûñ nergis şaçuñ şeb-bû
cemâlün gülşen-i firdevs **ruhsârûñ** gül-i hod-rû (Gazel 167, Mısra 2). [ruhsârûñ, -uñ]
rûmı bir hindû 'dur gûyâ ki râm itmek diler
seyr ider **ruhsârûñ** cânâ ser-â-ser kâkülûñ (Kaside 4, Mısra 20). [ruhsârûñ, -u(ñ), -ı]

ruhsâr-ı al: (Sevgilinin) kırımızı yanağı.

mîhre kemend atar çameri mûnhasif kılur
Ruhsâr-ı aluñ üzre o miskîn külâleler (Gazel 33, Mısra 8). [ruhsâr-ı aluñ,]

ruhsâr-ı zerd: (Aşığın) Solgun yüzü.

gören **ruhsâr-ı zerdûm** seyl-i bî-pâyân-ı eşkümde
şanur bir berg-i nîlüfer düşüpdür baħr u 'ummâna (Gazel 171, Mısra 7). [ruhsâr-ı zerdûm,]

ruhsârûñ üzre: Yüzüne karşı, yüzüne.

ruhsârûñ üzre haţ-ı siyehden 'ayân olur
şerhu buţûni zâğ ve zühûri yakînî yât (Gazel 18, Mısra 9). [ruhsârûñ üzre,]

rûhu'l-emîn: Dört büyük melekten biri olan Cebrail.

mîhre hâ'il ebrdûr rûyuñda haţ ey meh-cebîn
sâye şalmış aħmed'e yâ şeh-per-i **rûhu'l-emîn** (Kaside 2, Mısra 2). [rûhu'l-emîn,]
kâkülûñ kim perdedür haţ-ı leb-i cân-bâħşuñâ
hâzret-i 'îsâ'ya şan şuhuf indürür **rûhü'l-emîn** (Kaside 2, Mısra 32). [rûhü'l-emîn,]

rûhu'llâh'ı: İsâ peygamber.

la'l-i cân-bâħşuñla ihyâ eyleyüp ben bendeñi
ey şanem âyîn-i **rûhu'llâh'ı** ihyâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 10). [rûhu'llâh'ı,]

ruhuñ âyînesi: Yanağın aynası II aynaya benzeyen yanak.

ruhuñ âyînesin gösterme kendin görmesün ağıyar
görinme şakla mir'ât-ı 'izâruñ hod-nümâlardan (Gazel 142, Mısra 7). [ruhuñ âyînesin,]

ruhuñ vaşf: (Sevgilinin) yanağının vasıfları.

gülistân-ı ma‘ânîdür **ruhuñ vaşfinda** her beytüm
benem gülbâr-ı nazmuñ taze bitmiş verd-i hândanı (Gazel 187, Mısra 9). [ruhuñ vaşfinda, -da]

ruhuñçün: Yanağın için.

ruhuñçün hâr-ı hicrânıñla bülbül gibi zâr olmak
baña ey gonca-leb gül gibi hândan olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 5). [ruhuñçün,]
ruhuñçün her kelâmum gülbin-i bāğ-ı letâfetdür
ma‘ânî gülşeninde taze bitmiş verd-i hândanam (Gazel 124, Mısra 11). [ruhuñçün,]

rûm: Doğu Roma İmparatorluğu sınırları içinde oturanlara verilen isim, Anadolu.

âteş üzre düddür yâ san‘at ızhâr itmege
rûm ‘a gelmiş hindî dūr zengî-i âteş-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 14). [rûm ‘a, -a]
ey yakînî baş açuk **rûm ‘da** bir abdâlam
anuñ-içün bu fenâ tekyede mihmânâm ben (Gazel 144, Mısra 17). [rûm ‘da, -da]
ham-be-âam kâkülün altında o ââl-i hindü
Tâhten kıлмаğ-ıçün **rûm ‘a** zirihler giydi (Gazel 193, Mısra 8). [rûm ‘a, -a]
rûmı bir hindü‘dur gūyâ ki râm itmek diler
seyr ider ruhsârıñ cânâ ser-â-ser kâkülün (Kaside 4, Mısra 19). [rûmı, -ı]

rumeli: Rumeli || Rumeli halkı, insanlar.

şıdk-ıla **rûmeli** dilberlerine ol çâker (Müseddes 1, Mısra 22). [rûmeli,]

rumûz-ı ğayb: Gizli olan, göze görünmeyen işaretler; bilinmeyen manası gizli olan sözler.

Sürâdikât-ı guyûb içre kalmaya işkâl
rumûz-ı ğaybı kıla kalbine hüdâ ilhâm (Kaside 1, Mısra 58). [rumûz-ı ğaybı, -ı]

rûşen: 1. meydana çıkmış || aydınlanmış 2. aydınlık 3. parlak.

mihr-i **rûşendür** yakînî nazmumuñ ma‘nâları
şi‘rümün haţt-ı siyâhı mağrib olmışdur aña (Gazel 5, Mısra 17). [rûşendür, -dür]
gezer meh gibi hercâyî olup her gice şehr içre
kılır her câyı **rûşen** mihr-i rahşânımdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 6). [rûşen,]
tolanur başına şevk-ıla **rûşen** kıлмаğa sūzın
diler pervâne yanup yakıla şem‘-i şebistâna (Gazel 172, Mısra 7). [rûşen,]
işleri gün gibi **rûşen** buña hem-vâr olmaz
en haķıķatlısı üç gün birine yâr olmaz (Müseddes 1, Mısra 31). [rûşen,]
şu‘â‘-ı pertev-i hûrşıyd-i ‘âlem-tâbdan şanma
senün şevkuñla **rûşendür** bugün ey meh-liķâ meclis (Gazel 77, Mısra 16). [rûşendür, -dür]

rûşen id-: Aydınlatan || Mutlu ve mesrûr eden.

zulmeti **rûşen ider** şu‘le-i sūz-ı âhum
bezm-i fûrkatde yanan şem‘-i şebistânam ben (Gazel 145, Mısra 5). [rûşen ider,]

rûşen it-: Aydınlatmak, ıııklı ve parlak hale getirmek.

şu‘â‘-ı mihr-i ruķı zülfı zulmetin giderüp
Yakînî nūr-ı hüdâ **rûşen itdi** şamumızı (Gazel 189, Mısra 10). [rûşen itdi,]

rûşen kıl-: Aydınlatmak.

sen güli sürh libâsuñ haţı **rûşen kıldı**
kim olur perde-i bâlâ-yı ser-i âteş düd (Kaside 5, Mısra 19). [rûşen kıldı,]

rûşen ol-: Aşık olmak, açığa çıkmak.

şām-ı belāda görmedin āhum ‘alevlerin
ol māha **rūşen olmadı** mihrüm ‘ayān olup (*Gazel 16, Mısra 6*). [*rūşen olmadı, -dı*]
rūşen olmaz kaşr-ı şevk olmayıcağ cām-ı şarāb
nūr u fer bulmağa meclis sāgar-ı şahbā gerek (*Gazel 98, Mısra 9*). [*rūşen olmaz,]*
şu ‘ā ‘-ı āh-ıla hum-ḥānemüz **olur rūşen**
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 7*). [*rūşen olur,]*

rūşenā: Aydınlık, parlak, nurlu, ışıklı.

şanma tāb-ı mihr ider rūy-ı zemīni **rūşenā**
ḥāke düşdi mihr-i ‘ālem rūy-ı raḥşānuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 7*). [*rūşenā,]*

rūşenī: Açıklık, aydınlık.

olurdı ḥilm ü vakārına fi’l-meşel timşāl
zāmīr-i **rūşeni** devrinde oldı ḡırra güneş (*Kaside 1, Mısra 30*). [*rūşeni,]*

rūy: Güzel yüz.

şanma tāb-ı mihr ider **rūy-ı** zemīni rūşenā
ḥāke düşdi mihr-i ‘ālem **rūy-ı** raḥşānuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 8*). [*rūy-ı,]*
bakma ümid-i mihr-ile mir‘āt-ı **rūyına**
Çok bakdum anda şüret-i iḥsān görünmedi (*Gazel 190, Mısra 7*). [*rūyına, -ı, -n, -a]*
ḥaṭ degül **rūyuñda** bir ṭāvūs-ı kudsīdür ki ḥaḳ
eylemiş cevlañgehin gülzār-ı firdevs-i berīn (*Kaside 2, Mısra 17*). [*rūyuñda, -un, -dan]*
āşūfte oldum **rūyuña** hem zūlf-i ‘anber-būyuña
dermān arayı kūyuña geldüm meded geldüm meded (*Gazel 25, Mısra 3*). [*rūyuña, -uñ, -a]*
mihre ḥā ‘il ebrdür **rūyuñda** ḥaṭṭ ey meh-cebīn
sāye şalmış aḥmed’e yā şeh-per-i rūḥu’l-emīn (*Kaside 2, Mısra 1*). [*rūyuñda, -u, -ñ, -da]*

rūy-ı cemen: Çimenliğin, bahçenin yüzü.

çıkup gül-geşt-i şahrā ideyim ey serv-i gül-ruḥsār
gelüp **rūy-ı cemen** eṭrāf-ı ‘ālem sebzezār olmış (*Gazel 80, Mısra 6*). [*rūy-ı cemen,]*

rūy-ı yār: Sevgilinin yüzü.

yazdı okuña kudret-i şun ‘ u kemālī gör
Bağ **rūy-ı yāra** āyine-i zū ‘l-celālī gör (*Gazel 39, Mısra 2*). [*rūy-ı yāra,]*

rūy-ı zemīn: Yeryüzü.

şanma tāb-ı mihr ider **rūy-ı zemīni** rūşenā
ḥāke düşdi mihr-i ‘ālem rūy-ı raḥşānuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 7*). [*rūy-ı zemīni,]*

rūy-ı zerd: Sarı yüz, sararmış yüz.

bağ ḥāṭır-ı pūr-gerdūme raḥm eyle **rūy-ı zerdūme**
bir çāre eyle derdūme şoldum meded şoldum meded (*Gazel 25, Mısra 9*). [*rūy-ı zerdūme,]*
ṭālib-i sīm ü zer olma ḡam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḳd-i sirişkūñle bu **rūy-ı zerdūñ** (*Gazel 109, Mısra 6*). [*rūy-ı zerdūñ,]*

rūz: Gün.

rūz-ı şümārda alurın hep ḥisābını
sā ‘at-be-sā ‘at itme baña cevri-i bī-ḥisāb (*Gazel 11, Mısra 7*). [*rūz-ı, --ı]*

rūz u şeb: Gündüz ve gece.

mağribi eyler ziyâret **rûz u şeb** mâh-ıla mihr
zülf ü ruhsârûn ümîdiyle ey feruḥ-likâ (Gazel 5, Mısra 15). [rûz u şeb,]

rûzgâr: Devir, zaman II esinti,yel.

dilber zarîf ü bezm güzel **rûzgâr** hûb
gülşen laţîf bağ dil-ârâ bahâr hûb (Gazel 15, Mısra 1). [rûzgâr,]
oldı yoluñda âh-ıla çok ‘âşıkun gubâr
seyr it ne toz koparsa gerek dahı **rûzgâr** (Gazel 26, Mısra 2). [rûzgâr,]
bir yirde ḥâk kıl beni ey **rûzgâr** kim
nâz-ıla gâh o serv-i ḥıramân gelür geçer (Gazel 31, Mısra 7). [rûzgâr,]
rûzgâr itdi mi gubârı zelîl
eyleyüp râh-ı ğamda pâ-der-gil (Gazel 122, Mısra 15). [rûzgâr,]
çâbü-k-süvâr-ı eblaḳ-ı eyyâm-ı **rûzgâr**
bâlâ-nişân-ı ma‘reke-i âḥirü‘z-zamân (Gazel 137, Mısra 7). [rûzgâr,]
rûzgâr içre çeküp mevc-i belânuñ şürin
yüzümi toprağa deryâ gibi mefrûş ideyin (Gazel 159, Mısra 3). [rûzgâr,]
güller güler küşâde semen ğonca nâzda
dil-keş çemen laţîf havâ **rûzgâr** hûb (Gazel 15, Mısra 8). [rûzgâr,]
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdâba
şikeste keştiye döndürdi **rûzgâr** beni (Gazel 199, Mısra 6). [rûzgâr,]
ne **rûzgâr** sitemgerliğine ğâyet var
ne zulm ü cevrine ol zâlimün nihâyet var (Miseddes 2, Mısra 21). [rûzgâr,]
ya cemşiyd‘ün zamân-ı saltanatda **rûzgâr-ıla**
yanan ser-menzil-i ‘işretde la‘lîn şem‘dânıdur (Gazel 46, Mısra 7). [rûzgâr-ıla, -ıla]
irem gülzâr-ı küy-ı yâra diyü **rûzgâr-ıla**
gönül râh-ı belâda ḥâk idüp cismın gubâr olmış (Gazel 80, Mısra 7). [rûzgâr-ıla, -ıla]
fiĝân u âh u zâr-ıla beni ayırdı yârundan
kime âh ideyim bilmem hevâ-yı **rûzgârundan** (Gazel 141, Mısra 2). [rûzgârundan, -um, -dan]

rûz-ı ezel: Ezelden beri.

zerre-veş mihrüne ser-geşte olan **rûz-ı ezel**
kesmeye zülfüne peyvendini tâ şâm-ı ecel (Gazel 118, Mısra 1). [rûz-ı ezel,]

rûz-ı kıyâmet: Kıyamet günü.

bulduñ aĝyârı baña va‘de-i ferdâ itdün
itdüĝin şanma kişi **rûz-ı kıyâmet** bulmaz (Gazel 66, Mısra 10). [rûz-ı kıyâmet,]

rûz-ı rûşen: Aydınlık gün, parlak gün.

lem‘a eyler bedenün sâdede ey mâh-likâ
rûz-ı rûşende olan mihr-i cihân-ârâsın (Gazel 151, Mısra 12). [rûz-ı rûşende,]

rûstem-i destân: Şeh-nâme’de Zâl’ın dillere destan kahramanlıklarıyla anılan oĝlu.

da‘vî-i merdi gider baña mübâriz geçinüp
gelme meydâna şaḳın **rûstem-i destânam** ben (Gazel 144, Mısra 14). [rûstem-i destânam,]

rûsûh: Bir ilimde sağlam bilgi sâhibi olma, o ilmin derinliğine inme.

üslûb-ı nâz içinde terk it **rûsûh** baḥşin
ey tıfl-ı nâz-perver ol baḥş-i nâza başla (Gazel 170, Mısra 5). [rûsûh,]

rûsvâ: Rezil, perişan.

şarâb-ı şevk-ıla **rûsvâ-yı** ḥalk olup gezerin
görün ne ḥâlete irgürdi ‘ışḳ-ı yâr beni (Gazel 199, Mısra 9). [rûsvâ-yı,]

rüsvā ol-: Rezil olmak.

kūy-ı dildārda olup rüsvā
şışe-i nāmı taşā çal didiler (Gazel 34, Mısra 9). [rüsvā olup,]

rüsvā-yı ‘ālem: Âleme rezil olmak, başkaları tarafından ayıplanacak hale düşmek.

ālūfteñüz yakīnī-i āşūfte-dil gibi
şūrīde-i zamāne vü **rüsvā-yı ‘ālemüz** (Gazel 73, Mısra 14). [rüsvā-yı ‘ālemüz, -üz]

rü‘yā: Uyku içinde görülen keyfiyet, düş.

çāh-ı ğam olsa gözlerüm ne ‘aceb
görmedüm yūsuf ı çü **rü‘yāda** (Gazel 169, Mısra 10). [rü‘yāda, -da]
seyr-i dīdār itmege zāhid düşer **rü‘yālara**
şūret-i zībālara bakmaz temāşā bundadur (Gazel 42, Mısra 5). [rü‘yālara, -lar, -a]
tīr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā ‘alī
bīm-i cān kıldı gözüme uyhuuy **rü‘yā** ‘alī (Gazel 195, Mısra 2). [rü‘yā,]

S

sa‘ādet: Mutlu olma, mutluluk.

alurdum mīve-i maqşūdumı şāh-ı **sa‘ādetden**
eger ol serv sīb-i ğabğabından virse şeftālū (Gazel 167, Mısra 5). [sa‘ādetden, -den]
vardur meger başumda **sa‘ādet** nişānesi
tīr-i cefāña dāğ-ı derūnum nişānedür (Gazel 57, Mısra 7). [sa‘ādet,]

sa‘ādet maṭla‘ı: Mutluluğun doğduğu yer.

sa‘ādet maṭla‘ından niçe toğsun kevkeb-i maqşūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār bahtumla kırān ṭālī‘ (Gazel 86, Mısra 5). [sa‘ādet maṭla‘ından,]

sa‘ādet-me‘āb: Saadet sığınağı.

behrām ise de gūra şalar yār-ı ğārsuz
şol şeh ki āsitānı **sa‘ādet-me‘ābdur** (Gazel 44, Mısra 10). [sa‘ādet-me‘ābdur, -dur]

sā‘at: Altmış dakikalık zaman dilimi; an, zaman.

her taraıdan ḥamle itdi düşmen-i dūn üstüme
Vaḳtidür bir **sā‘at** ey çarḥ üstüme dön üstüme (Gazel 181, Mısra 2). [sā‘at,]

sā‘at-be-sā‘at: Saatten saate, her saat; sürekli.

rüz-ı şümārda alurın hep ḥisābını
sā‘at-be-sā‘at itme baña cevri-i bī-ḥisāb (Gazel 11, Mısra 8). [sā‘at-be-sā‘at,]

şabā: Sabaha doğru kuzeydoğudan hafif hafif esen serin, hoş, latif bahar rüzgârı, tan yeli.

ḳaddūne beñzedügiyçün senūñ ey naḥl-i cefā
serv ü şimşadı **şabā** bağda silker şarşar (Gazel 30, Mısra 6). [şabā,]
ne dem ki ilte **şabā** bağa bñy-ı sñnbñlññi
o dem hevāya düşüp bī-ḳarār olur reyḥān (Gazel 138, Mısra 11). [şabā,]
ruḥı yanında o servññ güli yirden yire çal
ey **şabā** gülleri bñlbñl gözine ḥār eyle (Gazel 180, Mısra 6). [şabā,]
zeyn itdi jāle gülleri didi **şabāya** şāḥ
pürdür hñner güherleri iki ḳulağumuz (Gazel 69, Mısra 11). [şabāya, -ya]

şabā sevdā-yı zülf-i yāra düşmüş bî-karār olmuş
yeler oñmaz benüm gibi perîşān-rūzgār olmuş (*Gazel 79, Mısra 1*). [*şabā,*]
müşevveş eyledi zülf-i nigārı gülşende
şabā tokındı meger sünbül-i perîşānuñ (*Gazel 102, Mısra 10*). [*şabā,*]
işitdi āsitānuñda türāb olduğımı cānā
şabā komadı bir zerre eşer yirde gubārumdān (*Gazel 141, Mısra 8*). [*şabā,*]
çemende қо **şabā** sünbül o gül-būdan ırağ olsun
gülüstānda yaluñuz alnı açuğ yüzi ağ olsun (*Gazel 162, Mısra 1*). [*şabā,*]

şabāha dek: Sabaha kadar.

ola ki mihr yüzün göstere şehir gerdün
şabāha dek bu gice hem-dem-i fiğān olayın (*Gazel 154, Mısra 8*). [*şabāha dek,*]

sābit ol-: Bir şeyin varlığı, gerçekliği kesin olarak belli olmak.

dilūñde şer‘-i hanīfi ki **sābit olmuştur**
şu bāğdur ki var anda şakāyık-ı nu‘mān (*Kaside 6, Mısra 11*). [*sābit olmuştur,*]

şabr: Sabır, dayanma, katlanma.

‘aql u cān-ıdı hūblarda kalan
şabruma sen de bunda kal didiler (*Gazel 34, Mısra 14*). [*şabruma, -um, -a*]
düşdüm görince na‘lçeñ ü kebkebūñ izin
ey kebg murğ-ı **şabruma** ol dām u dānedür (*Gazel 57, Mısra 10*). [*şabruma, -um, -a*]
şabrumı ğāret iden ğamze-i fettānuñdur
dili āşūfte iden hançer-i bürrānuñdur (*Gazel 50, Mısra 1*). [*şabrumı, -um, -ı*]
karāra yok mededüm **şabr** ise hayāl-i muḥāl
o serv ise olmaz bād-ı āh-ıla seyyāl (*Müseddes 2, Mısra 9*). [*şabr,*]

şabr eyle-: Sabretmek, tahammül etmek.

şeb-i fitratda ğam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşākeşlere **şabr eyle** dilā itme cedel (*Gazel 118, Mısra 10*). [*şabr eyle,*]

şabr id-: Sabretmek, dayanmak, katlanmak, tahammül etmek.

vişāli ‘idine irgürmez ol hilāl-ebrū
tutam ki şavm-ı firākına **şabr idem** farzā (*Gazel 3, Mısra 4*). [*şabr idem,*]

şaç-: (Bir şeyi) Ortalığa dağıtmak, etrafa serpmek, dökmek.

yakīñi kuluñdan kaçduñ yüzi şuyın yire **şaçduñ**
bağrında şerhalar açduñ sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 17*). [*şaçduñ, -du, -ñ*]

şaç: Saç, zülf.

girdükçe bend olur **şaçına** rāh-ı ğamda dil
miskīn esīr-i silsile-müyān olup gider (*Gazel 32, Mısra 5*). [*şaçına, -ı, -n, -a*]
cān u dil bulmaz **şaçuñdan** inkıṭā‘
tiğ-ı ğamzeñ eylesün kat‘-ı nizā‘ (*Gazel 85, Mısra 1*). [*şaçuñdan, -uñ, -dan*]
dil-i vīrānı ey **şaçı** ejder
Vuşlatuñ gencine maḥal didiler (*Gazel 34, Mısra 21*). [*şaçı, -ı*]
tururken ey **şaçı** leylā kapuñ olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnūn gibi sefāhet idem (*Gazel 125, Mısra 9*). [*şaçı, -ı*]
boyuñ tūbā lebūñ kevşer gözūñ nergis **şaçuñ** şeb-bū
cemālūn gülşen-i firdevs ruḥsāruñ gül-i ḥod-rū (*Gazel 167, Mısra 1*). [*şaçuñ, -uñ*]

ebri şimden gerü āhum n'ola berbād itse
tār-mār itdi **şaçın** yüz tūtop ol meh nāza (Gazel 176, Mısra 4). [**şaçın**, -iñ]
eşigüñ yaşıdanuban ey **şaçı** leylī her şeb
şanma kim 'aşık-ı mecnūnūñı yabanda yatur (Gazel 56, Mısra 5). [**şaçı**, -ı]
aylarca göremen yüzüñi ey kaşı hilāl
bāri göster göreyin **şaçlarıñı** sāl-be-sāl (Gazel 117, Mısra 2). [**şaçlarıñı**, -lar, -u, -ñ, -ı]

şaçı levlā: Siyah saçlı (sevgili).

dilā fesānemi gūş itmez ol **şaçı leylā**
gerekse kıys gibi dehre dāstān olayın (Gazel 154, Mısra 3). [**şaçı leylā**,]

şaçı leylī: Gece - gibi karanlık- saçlı.

o **şaçı leylī' nūñ** 'ışkı ğamında
be mecnūn dañı üstād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 9). [**şaçı leylī' nūñ**, -nūñ]

şaçı sūnbül: Saçı sümbül gibi.

ey benüm lāle-ruñum serv-i revānum muşlī
şaçı sūnbül yüzü gül ğonca-dehānum muşlī (Gazel 197, Mısra 2). [**şaçı sūnbül**,]

şaçuñçün: Saçın için.

mürde-diller hāy u hū kılsun **şaçuñçün** sīnede
tekyede lā-būd şeb-i kadr olıcak ihyā gerek (Gazel 98, Mısra 3). [**şaçuñçün**,]

şadā: Ses, avaz, yankı.

şadā peydā degüldi dañı her vādīde cūlardan
benüm deryā gibi 'ışkuñla pūr-cüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 9). [**şadā**,]
ğavğāyı kı fesāneñi vā 'ız işitmezüz
pürdür **şadā-yı** na're-i hūdan kulağumuz (Gazel 69, Mısra 4). [**şadā-yı**, --yı]

şadākat: Doğruluk, bağlılık.

şadākat üzre ne bir şāh var zamānede kim
ölince ħāk-i rehin başa tāt-ı devlet idem (Gazel 125, Mısra 5). [**şadākat**,]

şadā-yı nāv: Ney sesi. II Âşıkların figanı.

fırāk bezmine āhumla kanlu yaşlarımı
şadā-yı nāya mey-i ergāvāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 6). [**şadā-yı nāya**, -a]

şad-dāne: Yüzlük tespah.

bir hūmā-yı fāriğū'l-bālem bugün uçmağdan
dām-ı tezvīr itmezem ben sūbħa-i **şad-dānemi** (Gazel 198, Mısra 8). [**şad-dānemi**, -mi]

şāde: Süsü olmayan, üzerinde süsleme bulunmayan, yalın.

yaķīñi sāde-rūlar vaşf idelden
tekellüfdn kelāmum **sāde** geldi (Gazel 192, Mısra 12). [**sāde**,]

şaded: Kasıt, niyet.

lem'a eyler bedenüñ **sādede** ey māh-liķā
rüz-ı rüşende olan mihr-i cihān-ārāsın (Gazel 151, Mısra 11). [**sādede**, -e]

sāde-derün: İyi kalpli, temiz gönüllü.

cümlesi **sāde-derūn** ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar (*Müseddes 1, Mısra 23*). [*sāde-derūn,]*

sāde-dil: Temiz kalpli.

‘āşık-ı **sāde-dile** beñzemek isterse zücāc
çalalum taşlara ‘ırsın şıyalum nāmūsın (*Gazel 152, Mısra 7*). [*sāde-dile,]*

sādef: Sedef, inci kabuğu.

yokdur **sādefçe** rağbetüm ey la‘l-leb velī
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem (*Gazel 126, Mısra 9*). [*sādefçe, -çe]*
reşk-i elfāz-ı güher-bāruñdan ey sīmīn-beden
başına lülū-yı şhvāruñ **sādef** zindān olur (*Gazel 54, Mısra 12*). [*sādef,]*

sādef içre: Sādef içerisinde.

aķ sādeyle **sādef içre** dürr-i yektāsın
yā semen içre olan jāle-i bī-hem-tāsın (*Gazel 151, Mısra 1*). [*sādef içre,]*

sāde-pehlū: Sarmaş dolaş, kucak kucağa.

bir yalın yüzlü hūbdur tīguñ
gōñlüm anuñla **sāde-pehlūdur** (*Gazel 52, Mısra 10*). [*sāde-pehlūdur, -dur]*

sāde-rū: Süsten arınmış, ziynetsiz yüz.

yaķīnī **sāde-rūlar** vaşf idelden
tekellüfden kelāmum sāde geldi (*Gazel 192, Mısra 11*). [*sāde-rūlar, -lar]*

sād-hezār: Yüz bin, yüz bin kere.

yine verd-i ruḥına bir lebi cān-perverdūñ
sād-hezār āh-ıla ey bülbul-i dil cān virdūñ (*Gazel 109, Mısra 2*). [*sād-hezār,]*
sād-hezār āh ideyin gül yüzüñüñ medḥinde
gülşenüñ bülbul-i güyāsını ḥāmūş ideyin (*Gazel 159, Mısra 7*). [*sād-hezār,]*
sād-hezārān cān u dil murḡın ider her ān şikār
görmedüm çeşm-i ḥiyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār (*Gazel 27, Mısra 1*). [*sād-hezārān,]*

sa‘dī-ī şīrāz: Klasik Türk şairlerinin örnek aldığı 13. asırda yaşamış Şirazlı Fars şair ve alimi Sadi-i Şirazi. "Gülistan" ve "Bostan" en meşhur eserleridir.

zengī-i ḥāl-i ruḥuñ vaşfi gülīstānumdur
ḥazret-i **sa‘dī-ī şīrāz** ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 8*). [*sa‘dī-ī şīrāz,]*

sādık ol-: Doğru, hakikatli, sadakatli, dürüst olmak.

mihruñle tā ki şubḥ gibi **sādık olmuşuz**
Raḥşende oldu pertev-i nūr-ı cebīnümüz (*Gazel 74, Mısra 5*). [*sādık olmuşuz, -muşuz]*

sadr: Her şeyin önü, başı, ilerisi, en yukarı, en baş.

şunmadın destüñe sākī-i ecel peymāne
sadr-ı mey-ḥāneye yārān-ıla geç rindāne (*Müseddes 3, Mısra 24*). [*sadr-ı,]*

sadr-nişīn: Baş sedirde, üst başta oturan.

re‘īs-i **sadr-nişīnān-ı** bārgāh-ı kabūl
şeh-i serīr-nişīn-i sürādīkāt-ı celāl (*Kaside 1, Mısra 19*). [*sadr-nişīnān-ı,]*

şad-sāl: Yüz yıl, asır.

yüzi olaydı muğān içre bir kadeh mey için
kılurdi zāhid-i **şad-sāle** sübhasını girev (*Gazel 166, Mısra 4*). [*şad-sāle,]*

şāf: İçine temizliğini bozacak bir şey karışmamış olan, temiz, duru, arı, berrak, halis.

kılmış 'izāruñ āyīnesin **şāf** zū'l-celāl
eclā cemāle zātike fī-aḥseni 'ş-sıfāt (*Gazel 18, Mısra 7*). [*şāf,]*
yā mücellā **şāf** mir'āt-ı ḥaḳīkīdür ruḥuñ
şüret-i ḥāl-i perīşānın görür kalb-i ḥazīn (*Kaside 2, Mısra 29*). [*şāf,]*

şāf eyle-: Saf hāle getirmek, arındırmak.

ey yakīnī gönül āyīnesini **şāf eyle**
lem 'a-i mihr-i nigār-ıla aña vir şayḳal (*Gazel 118, Mısra 17*). [*şāf eyle,]*

şafā: 1. Gönül şenliği, rahat, huzur, kedsizlik. 2. Eğlence, neşe, zevk. 3. Saflık, berraklık.

neyler nevāda nağmede muṭrīb yakīnī mest
Sākī **şafāda** mey feraḥ-efzā nigār ḥüb (*Gazel 15, Mısra 10*). [*şafāda, -da]*
bizüm zevḳ-ı **şafā-yı** 'āleme mu'tādumuz yokdur
anuñçün sālik-i rāh-ı fenāyuz zādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 1*). [*şafā-yı, -yı]*
anı nüş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
mey ü şahbāda el-ḥaḳ başka şöfī bir **şafā** vardur (*Gazel 51, Mısra 10*). [*şafā,]*
şafāsın pāk-dāmān olmağūñ ḥār-ı ta'alluḳdan
fenā deşinde mecnūn gibi 'uryān olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 5*). [*şafāsın, -(s)ı, -n]*
küyuñ aşḥāb-ı **şafā-y-ıla** n'ola kılsam tavāf
kıble ḥaḳkı baña oldur ka'be-i 'ulyā 'alī (*Gazel 195, Mısra 7*). [*şafā-y-ıla, -y, -ıla, -]*
görindi çeşmüme eyvān-ı çarḥ köhne sıfāl
şafāda ṭab'uña öykünmek istemiş 'ummān (*Kaside 1, Mısra 44*). [*şafāda, -da]*
kapuñı ka'be-i ehl-i **şafāya** beñzetdüm
Ruḥ-ı münirüñi nūr-ı ḥudā'ya beñzetdüm (*Gazel 133, Mısra 1*). [*şafāya, -y, -a]*
sedd it çemen-i ḥaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna **şafālar** vire hem yarı temāşā (*Gazel 9, Mısra 8*). [*şafālar, -lar]*
şafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri sa'y it dilā almağa 'ömr-i bī-vefādan ḥazḳ (*Gazel 84, Mısra 3*). [*şafā,]*
beni luṭf it **şafā** mısrına sultān eyle sultānum
'adūnuñ başına dünyāyı zindān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 1*). [*şafā,]*
gubār-ı ḥüzni siler dillere **şafā** getirür
Yakīnī şī rūñi āb-ı revāna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 9*). [*şafā,]*
gubār-ı ḥüzni siler dillere **şafā** getirür
bu şī 'r-i pākūñi āb-ı revāna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 11*). [*şafā,]*
pür oldı ka'be-i dil pertev-i nūr-ı 'izārından
zālām-ı şām-ı fūrḳat gitdi gönülden **şafā** geldi (*Gazel 191, Mısra 10*). [*şafā,]*
geçürdi āyine devrānını **şafālarla**
revā mı dil ṭola devr-i ruḥuñda jeng ü fiğān (*Gazel 136, Mısra 9*). [*şafālarla, -lar, -la]*

şafā bezmi: Eğlence meclisi.

ey perī ḥātem-i cām-ıla **şafā bezminde**
seni teşḥīr iderin şanki süleymān 'am ben (*Gazel 145, Mısra 15*). [*şafā bezminde,]*

şafā bul-: Sağlıklı, huzurlu hale gelmek.

yaḳa çāk eyle **şafā bul** bürisün cismüñi āh
ka'be-veş 'ışḳı-y-ıla giy ḳara şālī ḥasan'uñ (*Gazel 104, Mısra 7*). [*şafā bul,]*
biz ol sevdā'iyüz kim bende geçmeden **şafā bulduk**
esīr-i bend-i zülfi dilberüz āzādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 5*). [*şafā bulduk,]*

zülâl-i la'î-i cân-bağşını nüş idüp **şafâ bulmak**

Yakînî neş'e-dâr-ı âb-ı hayvân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 15). [*şafâ bulmak,]*

şafâ vir-: Rahatlatmak, mutlu etmek.

hâtt-ı sebzine müşâbihdür o gonca-dehenüñ

kalb-i maḥzûna **şafâ virdügi** budur çemenüñ (Gazel 112, Mısra 2). [*şafâ virdügi, -dügi]*

hâtt-ı sebzine müşâbihdür o gonca-dehenüñ

kalb-i maḥzûna **şafâ virdügi** budur çemenüñ (Gazel 113, Mısra 4). [*şafâ virdügi, -dügi]*

şafâ-perverd: Huzuru koruyan.

eşigi muştafâ'nuñ ka'be-i hâcâtdur ey dil

bu elfâz-ı **şafâ-perverd-ile** ben anda ḥassân'am (Gazel 124, Mısra 16). [*şafâ-perverd-ile, -ile]*

şafâ-yı hâtır: Gönül ferahlığı.

şafâ-yı hâtır ile gâh olur ki gıpta-i baḥrüz

gehî keder buluruz seyl-vâr jeng-pezirüz (Gazel 75, Mısra 7). [*şafâ-yı hâtır,]*

şafâ-yı kalbi: Gönül huzuru.

şafâ-yı kalbi yoklukda bulup tutduk fenâ semtin

sebük-bâruz bu râh-ı pür-hatârda zâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 11). [*şafâ-yı kalbi,]*

şafâ-yı küy: (Sevgilinin) semtinin neşesi, mutluluğu, zevki.

bir dem **şafâ-yı küyını** biñ 'ömre virmezsin

anuñ tavâfin itse müyesser ilâhumuz (Gazel 71, Mısra 11). [*şafâ-yı küyını, -ını]*

şafha-i hadd: Yanak sayfası (sevgilinin sayfaya benzeyen yanakları).

şafha-i hadd üzre ey tâvûs-ı zülf-i 'anberîn

ḥüblük menşûrına tuğrâ-yı 'âlî sen misin (Gazel 158, Mısra 3). [*şafha-i hadd,]*

şâfi: Duru, temiz, katıksız; bir şeyle karışık olmayan, katıksız.

ni' met-i dünyâya şöfi tutmayup **şâfi** geçer

fikr-i esrâr-ı hüviyyet eyler ol ḥayrânî gör (Gazel 38, Mısra 3). [*şâfi,]*

şaf-ı ni'âl: Ayakkabıların dizildiği sıra, papuçluk; meclisin en aşağı yeri.

tâ kim yakînî sînesine kesdi na'ller

'uşşâkuñ içre oldı mekânı **şaf-ı ni'âl** (Gazel 116, Mısra 14). [*şaf-ı ni'âl,]*

şaf-ı rindâna: Rintlerin yanı.

öldi yoluña birbirine bakmadı diller

ḥâcet degül imiş **şaf-ı rindâna** tekellüf (Gazel 91, Mısra 10). [*şaf-ı rindâna,]*

şâfi-derûn: Temiz göntüllü (kimse).

mükedder-hâtır olmuş seyl-i ğamdan pâkdür gönülüm

bu gün **şâfi-derûn** olmaḥda ey dil 'ayn-ı 'ummānam (Gazel 124, Mısra 14). [*şâfi-derûn,]*

şâfi-meşreb: Temiz huylu.

dilde la'î-i leb-i yâr elde tolu cām-ı şafâ

ey yakînî baña beñzer kanı **şâfi-meşreb** (Gazel 13, Mısra 12). [*şâfi-meşreb,]*

şâğ ol: Sağ ol, çok yaşa. Sağlıkla kal.

be dilber beni öldürdün **şag ol** elümden ne gelür
bağrum kan ile töldürdün **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 1). [şag ol,]
be dilber beni öldürdün **şag ol** elümden ne gelür
bağrum kan ile töldürdün **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 2). [şag ol,]
şu gibi alçağ' akarsın beni odlara yakarsın
ne kıya kıya bakarsın **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 4). [şag ol,]
yüregümi kebâb itdün yıkup gönüm harâb itdün
çün benden ictinâb itdün **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 6). [şag ol,]
bilmezin n'eyledün n'itdün sefer tedârükün itdün
beni cansuz kodın gitdün **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 8). [şag ol,]
hastalar hâlin bilmezsin gözümün yaşın silmezsin
derdüme devâ kılmazsın **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 10). [şag ol,]
dem mi var gözüm kan tölmez hâlûme düşmenler gülmez
güç-ile görkçeklik olmaz **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 12). [şag ol,]
her hâra takıl gül gibi ben inleyin bülbül gibi
yas tutayın sünbül gibi **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 14). [şag ol,]
felek kişiye yâr olmaz güzellik ber-karâr olmaz
bu 'âlem pâyîdar olmaz **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 16). [şag ol,]
yakînî kuluñdan kaçduñ yüzi suyn yire saçduñ
bağrında şerhalar açduñ **şag ol** elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 18). [şag ol,]

sâgar: Bardak, kâse, kadeh, içki kadehi // su, şarap vesaire içmeye mahsus her çeşit kap.

naqd-i dil aldı 'arızı alını 'arz idüp
sâgar şunarsa destûne ol gonca alı gör (Gazel 39, Mısra 10). [sâgar,]
lebûñ bûs itdi **sâgar** şanma kim nûş itdügüm meydür
dil-i bîmâra kanlar yutdurur ey bî-vefâ meclis (Gazel 77, Mısra 5). [sâgar,]
tâlib-i **sâgar** olan esrâr-ı vahdâniyyete
'arîf-i mecmû'a-i mâhiyyet-i eşyâ gerek (Gazel 98, Mısra 7). [sâgar,]
görindi **sâgar-ı** mey içre ey meh 'aks-i engüştün
Şafağdan oldı gûyâ kim hilâl-i âsumân tâli' (Gazel 86, Mısra 9). [sâgar-ı,]

sâgar-ı şahbâ: Şarap kadehi.

rüşen olmaz kaşr-ı şevk olmayıcak cām-ı şarâb
nûr u fer bulmağâ meclis **sâgar-ı şahbâ** gerek (Gazel 98, Mısra 10). [sâgar-ı şahbâ,]

sâha: Meydan, avlu, arsa.

ey harîm-i haremün ka'be-i aşhâb-ı şafâ
sâha-i bârgehün kıble-i erbâb-ı dürüd (Kaside 5, Mısra 2). [sâha-i,]

şahbâ: Bâde, hamr, şarâb.

geçmedin devr-i şebâb al elüñe **şahbâyı**
güni 'îş-ile geçür çekme gam-ı dünyâyı (Miseddes 3, Mısra 1). [şahbâyı, -y, -ı]
anı nûş eyleyen âb-ı hayât-efzâya meyl itmez
mey ü **şahbâda** el-hağ başka şöfi bir şafâ vardur (Gazel 51, Mısra 10). [şahbâda,]

şahbân-ı vâ'il: Şahbân-ı Vâil Cahiliyye döneminde Arap dilini doğru, açık ve güzel kullanmasıyla ün yapmış biridir.

evâ'ilde gelenler bulmamışdur pâyesin anuñ
belâgatde yakînî gıbtâ-i **şahbân-ı vâ'il'dür** (Gazel 59, Mısra 12). [şahbân-ı vâ'il'dür, -dür]

şahib-erba: Çile sahibi.

bulmaz chl-i harâbātuñ bir ednâ pâyesin
şöfi-i şad-sâle yüz kez olsa **şahib-erba'ın** (Gazel 155, Mısra 8). [şahib-erba'ın, -ın]

şāhib-i dīvān: Divan sahibi, şair.

hayl-i eş'ār-ıla haylī 'azamet kesb itdüm
hüsrev-i nazm olalı **şāhib-i dīvānam** ben (*Gazel 145, Mısra 10*). [*şāhib-i dīvānam, -am*]

şāhib- 'ısyān: İsyankâr, gayrimüslim, namussuz.

sen şeh-i 'ışmet ü ben bende-i **şāhib- 'ısyān**
benden ey şāh hatā 'afv u mürüvvet senden (*Gazel 147, Mısra 5*). [*şāhib- 'ısyān,]*

şahife: Sayfa, yanak sayfası, yüz.

ğubār-ı haṭṭ-ı ruḥı kılca cevri kılmaz-iken
nedür **şahife-i** hātırda bu ğubār 'aceb (*Gazel 14, Mısra 4*). [*şahife-i, -i*]
meh-i sipihr-i kemālüz 'uṭārid-i eflāk
yazar **şahife-i** hürşiyde her kelāmumuzu (*Gazel 189, Mısra 8*). [*şahife-i, -i*]

sāhil: Deniz, nehir, göl kenarı.

gördi hücum-ı seyl-i sirişküm ziyādedür
her mevc tıtdı **sāhil-i** deryāda bir kenār (*Gazel 26, Mısra 4*). [*sāhil-i, -i*]

şahn-ı bāğ: Bahçenin ortası.

sirişk-i çeşm reşk-i pāy-būs-ı cüy-bār eyler
hürmān olsa **şahn-ı bāğda** ol kām-i dil-cü (*Gazel 167, Mısra 12*). [*şahn-ı bāğda,]*

şahn-ı cemen: Bahçenin ortası, meydana.

ey yakīnī diyemez hançerinüñ hiddetini
olsa her bergi zebān süsen-i **şahn-ı cemenüñ** (*Gazel 112, Mısra 10*). [*şahn-ı,]*

şahn-ı harem: Harem bahçesi.

sen nāzenīne karşı kapuñda niyāzdur
şahn-ı haremde zühd ü 'ibādet didükleri (*Gazel 201, Mısra 6*). [*şahn-ı haremde,]*

şahrā: Kır, ova, çöl.

kays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i **şahrā-yı** cünün itmege meyl itme dilā (*Gazel 2, Mısra 8*). [*şahrā-yı,]*
çıkup gül-geşt-i **şahrā** ideyim ey serv-i gül-ruḥsār
gelüp rüy-ı cemen etrāf-ı 'ālem sebzezār olmuş (*Gazel 80, Mısra 5*). [*şahrā,]*
şahrāda lāle şanma yakīnī sipāh-ı 'ışk
kurdı fezā-yı 'āleme gül-gün otağumuz (*Gazel 69, Mısra 13*). [*şahrāda, -da*]

şahrāya düş-: Çöle düşmek.

şahrāya düşdi nāfe gibi hāl-i yār-içün
miskīn yakīnī hāk-ile yeksān degül midür (*Gazel 60, Mısra 9*). [*şahrāya düşdi,]*

şahrā-yı hoten: Hoten Çölü.

demüñden zülfi dilber gibi 'ālem müşg-bār olmaz
gerekse ey şabā her gice **şahrā-yı hoten'den** geç (*Gazel 23, Mısra 8*). [*şahrā-yı hoten'den, -den*]

sā'id: Kutlu, uğurlu.

kimse ol mü-miyānda bulamaz kılca kuşūr
Sāk-ı meh-pāre güzel **sā'id-i** bāzū da güzel (Gazel 119, Mısra 10). [sā'id-i,]
aķar şan cennet-i firdevs' den bir cüy-ı şāfidūr
degüldür ol leṭāfet gülşeninde **sā'id** ü bāzū (Gazel 167, Mısra 14). [sā'id,]

sā'id-i sākī: İçki dağıtanın kolu. II Sevgilinin kolu.

sā'id-i sākīde cām-ı bāde-i ḥamrāya bak
gülşen-i şādī vü 'işretde açılmış gül budur (Gazel 53, Mısra 5). [sā'id-i sākīde,]

sāk: Baldır, incik. II Ayak.

kimse ol mü-miyānda bulamaz kılca kuşūr
Sāk-ı meh-pāre güzel sā'id-i bāzū da güzel (Gazel 119, Mısra 10). [sāk-ı,]

sakf: Tavan.

sakf-ı eyyān-ı felek bir gün tokınur başuṅa
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i a'lā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 3). [sakf-ı,]

sākī: Kadeh, içki sunan.

sākīyā cām-ı meyi destüme şun nüş ideyin
bāri bir dem ğam-ı eyyāmı ferāmūş ideyin (Gazel 159, Mısra 1). [sākīyā, -ya]
egmez şurāḥī cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ boğazını al **sākīyā** ele (Gazel 179, Mısra 2). [sākīyā, -ya]
şīşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sākī-i gonca-dehenden sehil ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 12). [sākī-i, -i]
sākī-i lāle-'izār-ıla içüp cām-ı şarāb
itmez dīde-i ğam-dīdemi ğark-ı ḥün-āb (Gazel 10, Mısra 1). [sākī-i,]
sākī irişdi devr-i gül açıldı lāleler
bezm-i çemende şun bize la'līn piyāleler (Gazel 33, Mısra 1). [sākī,]
neyler nevāda nağmede muṭrīb yakīnī mest
Sākī şafāda mey ferāḥ-efzā nigār ḥüb (Gazel 15, Mısra 10). [sākī,]
ḥurmetle tut şurāḥī şikest olmasun meded
ansuz gönülde **sākī** dürtüst olmaz inkisār (Gazel 26, Mısra 12). [sākī,]
al sazi muṭrībā ele **sākī** şarābı şun
def -i ğama bu ikisidür çāre-sāzumuz (Gazel 72, Mısra 7). [sākī,]
naşīb olmazsa sürmek cām-ı la'l-i dil-rübādan ḥazṣ
ne mümkindür alam **sākī** şarāb-ı dil-güşādan ḥazṣ (Gazel 84, Mısra 2). [sākī,]
zür ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nāb
kıldı leb-i **sākī** anı mey-dāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 14). [sākī,]
gider dilden ğam-ı dölāb-ı çarḥı cāmı devr itdür
şakın bu bezme **sākī** gelmesün bigāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 4). [sākī,]
ne deñlü nāz eylersen kayırmaz eyle 'uşşāka
kerem kıl tek dirīğ itme şarāb-ı la'lūñ ey **sākī** (Gazel 185, Mısra 6). [sākī,]
sākī çü 'ākıbet geçerüz cām-ı mergden
devr eylesün piyāle ki devrān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 5). [sākī,]
şanma **sākī** allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruḥuñdan utanup ider ḥicāb (Kıt'a 1, Mısra 1). [sākī,]

sākī-i devrān: Felek sakisi. II Ecel, ölüm.

rindüz ki geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca **sākī-i devrān** ayağumuz (Gazel 69, Mısra 6). [sākī-i devrān,]

sākī-i ecel: Ecel sakisi, Azrail.

şunmadın destüñe **sākī-i ecel** peymāne
şadr-ı mey-ḥāneye yārān-ıla geç rindāne (Müseddes 3, Mısra 23). [sākī-i ecel,]

sākī-i feyz: Bolluk, bereket sākîsi. Cömertçe içki sunan kişi II tasavvufa yönlendirme, manevi rehberlik etme; kişiyi kendinden geçiren sevgili.

sākī-i feyz iriş ey pîr-i harâbât baña
cür‘a nî içmese dil gâmdan ifâkat bulmaz (Gazel 66, Mısra 11). [sākī-i feyz,]

sakin: İnkâmet eden, oturucu, oturan, mukim, mütemekkin.

külâh-ı cem saña ey **sakin-i** sarây-ı sürûr
yeter baña seg-i kûyî sifâli dervîş‘ün (Gazel 115, Mısra 3). [sakin-i,]
ruhuñ göster cihân hâlkına irsün cezbe-i ‘ışkuñ
olur pür-vecd ü hâlet **sakin-i** vîrâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 8). [sakin-i,]

sakin: "Aman ha" / "dikkat et".

hîçe şay anı habâb-âsâ yakînî ‘âkı ol
i‘timâd itme **sakin** bu çarh-ı gâ-m-girdâra hîç (Gazel 24, Mısra 14). [sakin,]
hançer-i hâr-ıla **sakin** ki ider sîneñi çâk
gülün ey bülbül-i şûrîde yanından öte dur (Gazel 40, Mısra 5). [sakin,]
koma elden tarîk-ı aşkı **sakin**
ey yakînî reh-i hidâyetdür (Gazel 63, Mısra 13). [sakin,]
süsenle berg-i bîde ‘ayân itme hançerün
dilden dile düşer **sakin** ey kaşları kemân (Gazel 140, Mısra 12). [sakin,]
ey eşk cüdâ düşseñ o servün nazarından
ter düşme **sakin** şaklasun allâh beterinden (Gazel 148, Mısra 2). [sakin,]
hasret-i dermânda müşkil derde uğrarsın **sakin**
ey diyen ‘âşık belâ kûyında ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 7). [sakin,]
‘ayân itme **sakin** ‘ışk âteşin süzün nihân kalsun
komam ‘ışkuñ yolın kalsun gönül yol kalmasun cânâ (Gazel 161, Mısra 5). [sakin,]
gider dilden gâ-m-ı dölâb-ı çarhı câmı devr itdür
sakin bu bezme sākî gelmesün bigâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 4). [sakin,]
da‘vî-i merdi gider baña mübâriz geçinüp
gelme meydâna **sakin** rüstem-i destânam ben (Gazel 144, Mısra 14). [sakin,]
yarınıñ issi var ey dil **sakin** itme ihmâl
‘îş u nûş eyle bugün ânma gâ-m-ı ferdâyı (Müseddes 3, Mısra 11). [sakin,]
çeşm-i bîmârına dil virme **sakin** bî-çâre
göz göre nakdünü aldurmayıgôr ‘ayyâra (Gazel 174, Mısra 1). [sakin,]

sakin-i gûşe-i gâ-m: Dert köşesinin oturanı olmak. II Âşığn dertlenerek bir köşede kalması.

kim-durur dir-iseñ ey şâh yakînî-i gedâ
sakin-i gûşe-i gâ-m mu‘tekif-i künc-i melâl (Gazel 117, Mısra 14). [sakin-i gûşe-i gâ-m,]

sakıyâ: Ey içki dağıtan, ey kadeh sunan!.

dâ‘imâ bezm-i mahabbetde belâ câmın çeker
Sakıyâ şol kim ola mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 4). [sakıyâ,]
şimdi bir hâletdeyem câm-ı mey-i ‘ışkuñla kim
Sakıyâ keyfiyyet-i hâlüm işiden oldı mest (Gazel 21, Mısra 10). [sakıyâ,]
‘aceb mi reşk-i havz-ı kevser olsa **sakıyâ** meclis
tolu câm-ı muşaffâlarla oldı pür-şafâ meclis (Gazel 77, Mısra 1). [sakıyâ,]

sakla-: Gizlemek; korumak, muhafaza etmek.

ey eşk cüdâ düşseñ o servün nazarından
ter düşme şakin **saklasun** allâh beterinden (Gazel 148, Mısra 2). [saklasun, -sun]
hâlk mir‘ât-ı ruh-ı dilbere nazırdur hep
korkarın göz dege sen **sakla** nazardan yâ rab (Gazel 13, Mısra 2). [sakla,]
ruhuñ âyînesin gösterme kendin görmesün ağıyar
görinme **sakla** mir‘ât-ı ‘izâruñ hüd-nümâlardan (Gazel 142, Mısra 8). [sakla,]

cān gözlerine hāk-i rehi kuhl-ı cilādur
yā rab anı sen **şakla** hasūduñ nazarından (Gazel 148, Mısra 12). [şakla,]

sākuñ: Gümüş baldırlı güzel, teni beyaz güzel.

ruḥum ki zer gibi zerd ola sīm **sākuñ-içün**
idem tevbe (Gazel 177, Mısra 7). [sākuñ-içün, -içün]

şal-: 1. Koyvermek, serbest bırakmak, bırakmak. 2. Koymak, bırakmak, atmak. 3. Yaymak, sermek.

behrām ise de gūra **şalar** yār-ı ğārsuz
şol şeh ki āsitānı sa‘ādet-me‘ābdur (Gazel 44, Mısra 9). [şalar, -ar]
eḫlāke **şaldı** kevkebei kūş u na‘remüz
zār itdi çeng-i zühre‘yi ‘ūd u taninümüz (Gazel 74, Mısra 7). [şaldı, -di]
ḫāl-i miskīnine öykün diyü sevdāya **şalar**
nāfe miskīnün ider bād dimāğın muḫtel (Gazel 118, Mısra 15). [şalar, -ar]
āsitānına gūzār eyleme her bir bümün
ne revādur ki hümā sāye **şala** vīrāna (Gazel 173, Mısra 12). [şala, -a]
‘āleme mihrüm od **şalar** ammā
ṭālī‘ümden o meh degül āgāh (Gazel 183, Mısra 11). [şalar, -ar]
döstüm ğamzeyle kim aġyāruña kılduñ niġāh
zū‘lfeḫār‘ın **şaldı** küffār üstine gūyā ‘ālī (Gazel 195, Mısra 6). [şaldı, -di]
fezā-yı dehre **şalup** sāye-i hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl (Kaside 1, Mısra 1). [şalup, -up]

şal: 1. Omza örtülen geniş atkı. 2. Bele sarılan kuşak.

yaḫa çāk eyle şafā bul bürisün cismünī āh
ka‘be-veş ‘ışkı-y-ıla giy kara **şalı** hasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 8). [şalı, -ı]
libās-ı ka‘bede olan siyāh **şāl** içün
‘izāruñ üze hat-ı bī-miṣāl hakkıyçün (Gazel 164, Mısra 3). [şāl,]
libāsı jende kıl abdāl ol ibni edhem-veş
yakīnī ‘ışkına giy kara **şalı** dervīş‘uñ (Gazel 115, Mısra 14). [şalı, -ı]

şal: Yıl, sene.

ḫasret-i kākülünde yüz niçe **sāl**
görmedük anı ḫayli müddetdür (Gazel 63, Mısra 7). [sāl,]
zülfiñde çekdi dil ğam-ı ġisūñı niçe **sāl**
ṭül-ı emelle geçdi bu ‘ömr-i dirāzumuz (Gazel 72, Mısra 9). [sāl,]
irmez ‘ulūv-i ḫadrūñe ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa da ‘ar‘ar hezār **sāl** (Gazel 116, Mısra 4). [sāl,]

sāl-be-sāl: Yıldan yıla, her yıl.

aylarca göremen yüzünī ey kaşı hilāl
bārī göster göreyin şaçlarıñı **sāl-be-sāl** (Gazel 117, Mısra 2). [sāl-be-sāl,]

şālih: Dinin emrettiği hususlara uygun davranan, iyi amel sahibi, günah işlemekten kaçınan (kimse).

var şālāḫuñ eyleseñ maġribde ger icrā-yı ḫāk
irş-ile naḫl itdi bir pāşā-yı **şālihden** saña (Gazel 5, Mısra 10). [şālihden, -den]

sālik ol-: Bir yola girmek, bir yol tutup onu takip etmek.

bulmaġa feyz rāh-ı ḫarābāta **sālik ol**
bu yolda zāyī‘ olmaz emek isteyen bulur (Gazel 55, Mısra 3). [sālik ol,]
reh-i mülk-i ‘ademde **sālik olam**
dilde derdün olursa ger gümrāh (Gazel 183, Mısra 9). [sālik olam,]

sālik-i rāh-ı fenā: Fenā yolunun dervişi, tasavvuf yoluna giren kişi.

bizüm zevk-ı safā-yı 'āleme mu'tādumuz yokdur

anuñçün **sālik-i rāh-ı fenāyuz** zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 2). [*sālik-i rāh-ı fenāyuz, -yuz*]

sālik-i rāh-ı hudā: Hak yolunun yolcusu.

reh-güzār-ı yārdan ayırma hāk-i cismüñi

sālik-i rāh-ı hudā iseñ yakīnī yol budur (Gazel 53, Mısra 10). [*sālik-i rāh-ı hudā,]*

şalın-: Bir sağa, bir sola hafifçe meylederek naz ve eda ile yürümek.

geşt-i gülşen ne-y-idi rağmına murtāzlaruñ

bile **şalınmağa** bir serv-i gül-endām olsa (Gazel 175, Mısra 6). [*şalınmağa, -mak, -a*]

yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ

şalınsa şīve ile kāmēt-i hīrāmānuñ (Gazel 102, Mısra 4). [*şalınsa, -sa*]

sāye-veş hāk-ile yeksān iden üftādeleri

şīvelerle **şalınan** kadd-i hīrāmānuñdur (Gazel 50, Mısra 6). [*şalınan,]*

şol gelen gonca-leb ol verd-i muṭarrā ancak

şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancak (Gazel 92, Mısra 2). [*şalınan,]*

ne hār ile güler oynar o gül- 'izār 'aceb

kimünle **şalınur** ol serv-i bī-ḳarār 'aceb (Gazel 14, Mısra 2). [*şalınur,]*

salṭanat: Hükümdarlık, sultanlık; hakimiyet, güç.

ādemīye ma'rifet hōş tāt imiş

salṭanatla māl ü mülki bāc imiş (Kit'a 2, Mısra 2). [*salṭanatla, -la*]

olup kūy-ı hārābātuñ gedāsı cām-ı cem nūş it

bu cā vü **salṭanat** cemşiyd-i devrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 10). [*salṭanat,]*

mīhr-i sipīhr-i **salṭanat** u müşterī-fuṭun

ebr-i yem-āstīn meh-i gerdün-āsumān (Gazel 137, Mısra 11). [*salṭanat,]*

ya cemşiyd 'ün zamān-ı **salṭanatda** rüzgār-ıla

yanan ser-menzil-i 'işretde la'lin şem'dānıdur (Gazel 46, Mısra 7). [*salṭanatda, -da*]

şan-: "Sanki, adeta, güya" anlamında edat.

hāk-i pāyuñ cevherin alduḳca naḳd-i eşk-ile

çeşmüm ey yūsuf-likā **şan** keffe-i mīzān olur (Gazel 54, Mısra 8). [*şan,]*

lebünde haṭ nigīn-i la'ide **şan** ism-i a'zamdur

anuñçün emrüne dil ey perī-peyker müsahḥardur (Gazel 61, Mısra 13). [*şan,]*

şan ser-i serv-i revān üzre yir itmiş nergis

geşt-i bağ itse giyüp ol kad-i mevzūn üsküf (Gazel 90, Mısra 9). [*şan,]*

oldı **şan** nūr-ı hudā aḥmed-i muḥtār 'ı muḥt

nūrdan puñara girmiş görünür hūrāsın (Gazel 151, Mısra 5). [*şan,]*

ruḥlaruñda sāye-güsterdür hümāyūn kākülün

sāye şaldı aḥmed'e **şan** perr-i cibrīl-i emīn (Gazel 155, Mısra 10). [*şan,]*

aḳar **şan** cennet-i firdevs'den bir cūy-ı şāfidür

degüldür ol leṭāfet gülşeninde sā'id ü bāzū (Gazel 167, Mısra 13). [*şan,]*

hañçeri 'aksı dilde dildāruñ

şan semekdür yakīnī deryāda (Gazel 169, Mısra 14). [*şan,]*

dāne dāne haṭṭ-ı rüyūñdan 'araḳlar kim ṭamar

ebr-i nīsān **şan** kılur her ḳaṭresin dürr-i şemīn (Kaside 2, Mısra 6). [*şan,]*

'arīzuñda ol siyeh haṭlar ki vardur feve feve

şan habes kāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn (Kaside 2, Mısra 8). [*şan,]*

kākülün kim perdedür haṭ-ı leb-i cān-bāḥşuñ

hazret-i 'İsā'ya **şan** şuḥuf indürür rūḥü'l-emīn (Kaside 2, Mısra 32). [*şan,]*

şan hamāildür ki ḳaplanmış aña mīskī harīr

gerdenünde bağlamış müşğīn girihler kākülün (Kaside 4, Mısra 11). [*şan,]*

şan id-: Zannetmek, sanmak.

nūr-ı aḥmed **şan ider** sündüs-i aḥzarda mekân
ya yaşıl câme giyen hıızr-ı mu‘allâsın sen (Gazel 149, Mısra 5). [şan ider,]

saña: " Sen " ikinci tekil şahıs zamirinin yönelme durumu eki almış hali.

ey yakînî **saña** reşk eylese erbâb-ı bihişt
cennet-i kūyn o hūruñ idinürseñ me‘vâ (Gazel 1, Mısra 9). [saña,]
var şalâhuñ eyleseñ mağribde ger icrâ-yı ḥak
irş-ile naql itdi bir pâşâ-yı şâlihden **saña** (Gazel 5, Mısra 10). [saña,]
yap yap **saña** teslîm ideyin naḥd-i ḥayâtı
ey ḥançer-i ser-tîz-i nigâr eyleme ḥiddet (Gazel 19, Mısra 9). [saña,]
murglar şâhın n‘ola idinseñ üsküflü gedâ
oldı çün **saña** hümâ-yı devlet ü devrân şikâr (Gazel 27, Mısra 4). [saña,]
ey şanem **saña** bî-bedel didiler
allâh allâh ‘aceb güzel didiler (Gazel 34, Mısra 1). [saña,]
reh-revân-ı tarîk-ı ‘ışk-ı ḥudâ
ey yakînî **saña** kehel didiler (Gazel 34, Mısra 26). [saña,]
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermân umma
ey yakînî **saña** yir yok niçe der-mânde yatur (Gazel 56, Mısra 14). [saña,]
yokdur yakînî ḥaḳḳ-ı edâda **saña** nazîr
ḥaḳḳâ budur ki her ḡazelüñ ‘âşıkânedür (Gazel 57, Mısra 11). [saña,]
ḳarîn olmak **saña** ey ḳaddi tûbâ bâḡ-ı kūyuñda
cinânda hem-nişin-i hūr u rıdvân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 7). [saña,]
derdüñle cân viren dirilür ‘îsî-i lebüñ
cân virmek ey şanem **saña** âsân degül midür (Gazel 60, Mısra 4). [saña,]
aḡzına niçün atıldıñ varup ejderhânuñ
saña kim didi dilâ kâkül-i dildâra yapış (Gazel 81, Mısra 10). [saña,]
saña ey ḡonca-dehen bülbül-i şeydâyam ben
lâle-ruḡsârüñ olaldan gül-i terden nâzûk (Gazel 99, Mısra 3). [saña,]
ey yakînî **saña** şeydâlık görindi var-ısa
ol mehüñ mir‘ât-ı ruḡsârın temâşâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 11). [saña,]
külâh-ı cem **saña** ey sâkin-i sarây-ı sürür
yeter baña seg-i kūyî sifâli dervîş‘üñ (Gazel 115, Mısra 3). [saña,]
şemşîr-i ḡamzesinden elüñ çek yakînî‘yâ
saña seni gerekse o dil-ḡirden kesil (Gazel 120, Mısra 10). [saña,]
ey sîm-çihre bende-i ḥâlîş geçer **saña**
dînâr olursa tañ mı cihân içre mu‘teber (Gazel 126, Mısra 15). [saña,]
virme ‘îşî yakînî‘yâ felege
diñle kim **saña** ḥûb pend itdüm (Gazel 134, Mısra 10). [saña,]
yakînî mihr yüzün gösterür o mâh **saña**
senüñle âyineye baḳduḡı odur her ân (Gazel 136, Mısra 13). [saña,]
bugün sen kim leṭâfet baḡrına bir dürr-i yektâsın
düşer mi **saña** hîç bigâne düşmek âşinâlardan (Gazel 142, Mısra 4). [saña,]
sebz câmeñle yakînî didi gördükde **saña**
mezra‘-ı sebz-i felekde meh-i ḡarrâsın sen (Gazel 149, Mısra 11). [saña,]
ḡoncalar hep **saña** eyler ser-fürü ey serv-ḳadd
bâḡ-ı ḡüsñüñ ser-firâz olmuş nihâli sen misin (Gazel 158, Mısra 7). [saña,]
zekât-ı ḡüsni dirîḡ itme ben faḳîrûñden
saña cemâl viren zû‘l-celâl ḥaḳḳıyçün (Gazel 164, Mısra 12). [saña,]
ger acı dil virürse şöfi yakînî **saña**
sen daḡı rîş-ḡand it turma piyâza başla (Gazel 170, Mısra 9). [saña,]
zer virmek-ile şarılalı **saña** ‘adûlar
altun gibi ‘âşıkıruñuñ beñzi şarardı (Gazel 184, Mısra 5). [saña,]
kūyuña feryâd u nâlemden kebüter inemez
saña nâlem niçe deḡsün şâh-ı ḡübânum ‘alî (Gazel 196, Mısra 10). [saña,]
‘aceb mi mihrüñ-ile zerre gibi raḳş itsem
saña bu ḡüsni viren ḳıldı bî-ḳarâr benî (Gazel 199, Mısra 8). [saña,]
sipihr zâviye-i rif atüñde bir abdâl
dilîr-i rezm-i keremsin irer mi **saña** kirâm (Kaside 1, Mısra 62). [saña,]

‘İş u nûş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı (*Müseddes 3, Mısra 6*). [*saña,]*
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı
ııı (*Müseddes 3, Mısra 13*). [*saña,]*
‘İş u nûş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı (*Müseddes 3, Mısra 20*). [*saña,]*
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı
v (*Müseddes 3, Mısra 27*). [*saña,]*
‘İş u nûş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı
saña ısmarlamadılar bu yalan dünyâyı (*Müseddes 3, Mısra 34*). [*saña,]*

san‘at: Bir şeyi gerektiği gibi tam ve güzel yapmak için sâhip olunması gereken bilgi ve ustalık.

âteş üzre düddür yâ **san‘at** ızhâr itmege
rûm‘a gelmiş hindî‘dür zengî-i âteş-bâz zûlf (*Gazel 88, Mısra 13*). [*san‘at,]*

şanem: 1 Put. 2.Put gibi güzel sevgili.

la‘l-i cân-bağşuñla ihyâ eyleyüp ben bendeñi
ey **şanem** âyîn-i rûhu‘llâh‘ı ihyâ eyledüñ (*Gazel 108, Mısra 10*). [*şanem,]*

şanemâ: Ey dilber (put gibi güzel olan sevgili).

bâğ-ı küyuñda yakîñî **şanemâ** bülbül-vâr
gül yüzüñde n‘ola eylerse hezâr âh u figân (*Gazel 139, Mısra 9*). [*şanemâ,]*

şanem-i deyr: Kilise putu.

şanem-i deyr gibi yazılı şeydâñ olana
sâye-veş yirlere çalup dime dîvâra yapış (*Gazel 81, Mısra 13*). [*şanem-i deyr,]*

şanki: Adeta, gibi, tıpkı.

dâ‘imâ kavş-ı kazâdan atılır tîr-i fenâ
ey göñül **şanki** nişânıdır anuñ ehl-i kûbûr (*Gazel 40, Mısra 4*). [*şanki,]*
kanlu gözümde ‘aks-i ruḥı lâle-hadlerüñ
berg-i gül-ile **şanki** tolu câm-ı bâdedür (*Gazel 41, Mısra 6*). [*şanki,]*
ḥâk olup ğamla ğubâr-ı reh-i cânân olalı
götürür taḥtımı yel **şanki** süleymân‘am ben (*Gazel 144, Mısra 12*). [*şanki,]*
ey perî ḥâtem-i câm-ıla şafâ bezminde
seni teşhîr iderin **şanki** süleymân‘am ben (*Gazel 145, Mısra 16*). [*şanki,]*
ḥaṭ-ı pür-çîn içinde ol ğazâlüñ ḥâl-i miskîni
gülîstân-ı ḥoten‘de sebze otlar **şanki** bir âhû (*Gazel 167, Mısra 4*). [*şanki,]*

şanma kim: Zannetme ki.

ey semen gerçi ki sen reşk-i gül-i ḥod-rûsın
şanma kim ‘arız-ı dildâr gibi ḥoş-bûsın (*Gazel 152, Mısra 2*). [*şanma kim,]*

şarar-: Sararmak, solmak.

bâd şarşar diyü ğamdan **şararup** berg-i ḥazân
düşer o tâze nihâl üstüne dir dir dîtrer (*Gazel 30, Mısra 7*). [*şararup, -up]*

sarây-ı sürür: Mutluluk sarayı.

külâh-ı cem saña ey sâkin-i **sarây-ı sürür**
yeter baña seg-i küyî sifâli dervîş‘üñ (*Gazel 115, Mısra 3*). [*sarây-ı sürür,]*

sarıl-: Kucaklaşmak, samimi olmak, güvenmek, bağlanmak.

mü-miyānuña **şarılmazsa** n'ola rişte-i cān
anı tek bend kıl ol zülf-i kemend-endāza (Gazel 176, Mısra 5). [*şarılmazsa, -mazsa*]
zer virmek-ile **şarılalı** saña 'adūlar
altun gibi 'aşıklarūnuñ beñzi şarardı (Gazel 184, Mısra 5). [*şarılalı, -alı*]

şark-: Aşağıya doğru uzamak veya uzanmak; yolunu uzatmak, uğramak.

baş koşup zülfüñle sīneñ öpmege **şarkar** müdām
Okıdur 'uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Gazel 111, Mısra 3). [*şarkar, -ar*]
baş koşup zülfüñle sīneñ öpmege **şarkar** müdām
Okıdur 'uşşāka cānā küfri ezber kākülün (Kaside 4, Mısra 7). [*şarkar, -ar*]

sars-: Birdenbire ve güçle kimildatmak, sallamak II zarar verecek yolda etkilemek.

ḳaddüñe beñzedügiyçün senün ey naḥl-i cefā
serv ü şimşadı şabā bağda silker **şarşar** (Gazel 30, Mısra 6). [*şarşar, -ar*]

şarşar: Pek şiddetli, pek gürültülü rüzgâr.

bād **şarşar** diyü ğamdan şararup berg-i ḥazān
düşer o taze nihāl üstine dir dir dıtrır (Gazel 30, Mısra 7). [*şarşar,*]

şarşar-ı āh: Ah fırtınası. II Âşığın ahı.

kimden irişe nāme-i şevḳum cenābuña
āvāre kıldı **şarşar-ı āhum** kebūteri (Gazel 200, Mısra 4). [*şarşar-ı āhum,*]
cevr itdügi içün döne döne bu ḥastaya
virdüm sipihre **şarşar-ı āhumla** inḳılāb (Gazel 11, Mısra 6). [*şarşar-ı āhumla,*]

şavāb: Doğru, doğru davranış, doğru düşünce.

sedd itdiler yakīnī'ye mey-ḥāne yolların
yā rab müyesser eyle sülük-i reh-i **şavāb** (Gazel 12, Mısra 12). [*şavāb,*]

savm: Oruç.

vişāli 'idīne irgürmez ol hilāl-ebrū
tutam ki **şavm-ı** firāḳına şabr idem farzā (Gazel 3, Mısra 4). [*şavm-ı,*]

şavt: Ses | şarkı | cıvıltı, ötüşme.

yād eyleyüp o gül-ruḥı itdük hezār āh
ḥāmūş kıldı bülbüli **şavt-ı** ḥazīnümüz (Gazel 74, Mısra 4). [*şavt-ı, --ı*]
rind-i bezm-i 'ışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çağırup bu **şavtı** söyler sāzlar şanma tanīn (Gazel 155, Mısra 2). [*şavtı,*]

sa'y it-: Çalışmak, mücadele etmek.

şafā kesb eyle gel āb-ı revāndan keşf-i gülzār it
yüri **sa'y it** dilā almağa 'ömr-i bī-vefādan ḥazḫ (Gazel 84, Mısra 4). [*sa'y it,*]
ihrām-ı 'ışḳı giy ḥarem-i kūy-ı yāra git
sa'y it ki ka'be ola her işde penāhumuz (Gazel 71, Mısra 14). [*sa'y it,*]
kūyında ol beğün gel ey dil niyāza başla
çünki ḥicāz'a irdün **sa'y it** namāza başla (Gazel 170, Mısra 2). [*sa'y it,*]

sayd: Avlama, avlanma.

murğ-ı 'ışḳı **şayd** ümīdin itmesün her bü'l-heves
hiç olur mı peşşeye 'anḳā-yı 'ālī-şān şikār (Gazel 27, Mısra 11). [*şayd,*]

sāye: Gölge.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar **sāyeñ**
hevā-yı kāmētūñ itdükçe ‘ar‘arı lertzān (*Kaside 3, Mısra 21*). [*sāyeñ,]*
rif‘at-i hālümüze gıbtā ider ehl-i cinān
sāye-i re‘fetini şalsa bize tūbāmuz (*Gazel 68, Mısra 4*). [*sāye-i, --i]*
kişver-i fızla eyledi seni şāh
sāye-i husrev-i hümāyūn-zıl (*Gazel 122, Mısra 10*). [*sāye-i, --i]*
fezā-yı dehre şalup **sāye-i** hümāyūn-fāl
sepīde-dem cevelān itdi bāz-ı zerrīn-bāl (*Kaside 1, Mısra 1*). [*sāye-i, --i]*
pāk-dāmān ol yūri ālūde olma ser-keş ol
sāyelerle kılma ey serv-i hırāmān iḥtilāṭ (*Gazel 83, Mısra 12*). [*sāyelerle, -lerle]*
ḳad-i mevzūnuña fūtāde geçer
sāye yanuñda bir siyeh-rūdur (*Gazel 52, Mısra 12*). [*sāye,]*
āsītānına gūzār eyleme her bir bümüñ
ne revādur ki hümā **sāye** şala vīrāna (*Gazel 173, Mısra 12*). [*sāye,]*
mihre ḥā‘il ebrdür rüyuñda ḥaṭṭ ey meh-cebīn
sāye şalmış aḥmed‘e yā şeh-per-i rūḥu‘l-emīn (*Kaside 2, Mısra 2*). [*sāye,]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar **sāye**
hevā-yı kāmētūñ itdükçe ‘ar‘arı lertzān (*Gazel 138, Mısra 13*). [*sāye,]*
göñlüm aldı o serv-i āzāde
sāyesi gibi kıldı üftāde (*Gazel 169, Mısra 2*). [*sāyesi, -s, -i]*
yanuñca kendüyi yirden yire çalar **sāyeñ**
şalınsa şīve ile kāmēt-i hırāmānuñ (*Gazel 102, Mısra 3*). [*sāyeñ, -ñ]*

sāye gibi: Gölge gibi.

düşeyin **sāye gibi** yanuñda ben
yalıñuz gezme sen güneş gibi tek (*Gazel 97, Mısra 9*). [*sāye gibi,]*

sāye şal-: Üzerine gölge etmek.

küyında **sāye şaldı** o māh üstüme bugün
irmez ‘ulūvv-i rif‘atüme gökde āfitāb (*Gazel 12, Mısra 7*). [*sāye şaldı,]*
ruḥlarıñda sāye-güsterdür hümāyūn kākülūñ
sāye şaldı aḥmed‘e şan perr-i cibrīl-i emīn (*Gazel 155, Mısra 10*). [*sāye şaldı,]*

sāyebān: Gölgelek, büyük çadır.

ya ḥōd keyḥusrev‘ūñ berbād olan gül-gūn otağıdur
anuñ pāyıyla varmış al vālā **sāyebānidur** (*Gazel 46, Mısra 10*). [*sāyebānidur, -ı, -dur]*
bīmār gözlerin güne karşı yatur görüp
üstine gerdi ḳaşları bir miskī **sāyebān** (*Gazel 140, Mısra 4*). [*sāyebān,]*

sāye-güster: Gölge salan, gölge eden || iltifat eden; koruyan.

ruḥlarıñda **sāye-güsterdür** hümāyūn kākülūñ
sāye şaldı aḥmed‘e şan perr-i cibrīl-i emīn (*Gazel 155, Mısra 9*). [*sāye-güsterdür, -dür]*
ser-fürū eyleme maḥşerde dilā tūbā‘ya
sāye-güster ola ger ḳadd-i nihālī ḥasan‘uñ (*Gazel 104, Mısra 6*). [*sāye-güster,]*

sāye-i lutf: Lutfunun gölgesi.

penāh-ı **sāye-i lutfuñda** mihr ü māh ‘ıyāl
sevād-ı dīde-i ‘irfāna ‘aḳd-ı ḥāmeñ nūr (*Kaside 1, Mısra 39*). [*sāye-i lutfuñda,]*

sāye-i perr-i hümā: Hüma kuşunun kanatlarının gölgesi (kutluluk bağlamında).

haṭ degüldür **sāye-i perr-i hümādur** var-ısa
eylemiştir haṭ seni baḥt-ı hümāyūna ḳarīn (*Kaside 2, Mısra 21*). [*sāye-i perr-i hümādur,]*

sāye-veş: Gölge gibi.

kāşki meyl itmesem her serv-i ḥōş-reftāra hīç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hīç (*Gazel 24, Mısra 2*). [*sāye-veş,]*
sāye-veş ḥāk-ile yeksān iden üftādeleri
şīvelerle şalınan ḳadd-i ḥırāmānuñdur (*Gazel 50, Mısra 5*). [*sāye-veş,]*
şanem-i deyr gibi yazılı şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra yapış (*Gazel 81, Mısra 14*). [*sāye-veş,]*
sāye-veş dergāhuña yüz sürmese
mihir bulmazdı bu deñlü irtifā' (*Gazel 85, Mısra 7*). [*sāye-veş,]*

şayha: Bağırma, nara atma, haykırma, çığlık.

şayha-i şeh-perümüzden ḥazer eyler 'anḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 13*). [*şayha-i, -i]*

şavkal vir-: Parlaklık vermek.

ey yakīnī göñül āyinesini şāf eyle
lem 'a-i mihir-i nigār-ıla aña **vir şavkal** (*Gazel 118, Mısra 18*). [*şavkal vir,]*

sāz: Çalgı aleti.

rind-i bezm-i 'ışḳ iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çağırup bu şavṭı söyler **sāzlar** şanma ṭanīn (*Gazel 155, Mısra 2*). [*sāzlar, -lar]*
al **sazı** muṭribā ele sāḳī şarābı şun
def -i ḡama bu ikisidür çāre-sāzumuz (*Gazel 72, Mısra 7*). [*sazı, -ı]*

sebeb: Neden.

ḳavs 'urcūna döndi 'ışḳı-y-ıla
sebebi ol hilāl-ebrūdur (*Gazel 52, Mısra 16*). [*sebebi, -i]*

sebük: Hafif, çabuk, seri.

şemīm-i sünbülün ile dil-i nesīm **sebük**
Firāk-ı sebz-i ḥaṭuñla ser-i benefşe girān (*Gazel 138, Mısra 3*). [*sebük,]*

sebük-bār: Dert yükü taşımayan, düşünce ve gamdan uzak (olan kişi).

şafā-yı ḳalbi yoklukda bulup tutduk fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḥaṭarda zādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 12*). [*sebük-bāruz, -uz]*

sebū-keş: Testi çeken, taşıyan.

'ış-ı bezm-i 'ışḳ ider bir pehlevān-ı 'ālemem
meclisümde cem **sebū-keş** dest-yārumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 4*). [*sebū-keş,]*

sebz: Yeşillik ot, çayır; sevgilinin ayva tüyleri.

şemīm-i sünbülün ile dil-i nesīm **sebük**
Firāk-ı **sebz-i** ḥaṭuñla ser-i benefşe girān (*Gazel 138, Mısra 4*). [*sebz-i, --i]*
dil-i nesīm şehā sünbülün şemīmi ile
Firāk-ı **sebz-i** ḥaṭuñla ser-i benefşe girān (*Kaside 3, Mısra 14*). [*sebz-i, --i]*
cāme-i sebz-ile bir serv-i dil-ārāsın sen
berg-i **sebz** içre ya bir ḡonca-i ḥamrāsın sen (*Gazel 149, Mısra 2*). [*sebz,]*

sebz cāmeñle yakīnī didi gördükde saña
mezra‘-ı sebz-i felekde meh-i garrāsın sen (Gazel 149, Mısra 11). [sebz,]

sebz hattıñ-içün: Delikanlılarda sakal ve bıyıktan önce çıkan ince tüy, siyah.

öldükde **sebz hattıñ-içün** hasb-ı hālümüz
şerh itmege zebān ola her bir giyāhumuz (Gazel 71, Mısra 9). [sebz hattıñ-içün, -içün]

sebze: Çimen, yeşillik.

irişdi rūhına feyz-i nesīm-i ‘īsī-dem
ki mehd-i **sebze**de açdı tufeyl-i gonca dehān (Gazel 138, Mısra 16). [sebze, -de]
irişdi ravzaya feyz-i nesīm-i ‘īsī-dem
ki mehd-i **sebze**de açdı tufeyl-i gonca dehān (Kaside 6, Mısra 14). [sebze, -de]
haṭ-ı pūr-çin içinde ol gāzālūñ hāl-i miskīni
gūlistān-ı ḥoten‘de **sebze** otlar şanki bir āhū (Gazel 167, Mısra 4). [sebze,]

sebzēzār: Yeşillik, çayırılık, çimenlik yer.

bārān-ı eşküm-ile ruḥuñ kıldı **sebzēzār**
men emṭara‘ s-seḥābe fe-ḥyā bihi‘ n-nebāt (Gazel 18, Mısra 5). [sebzēzār,]
cāme-i sebz-ile olduğca revān ey boyu serv
sebzēzār içre akan āb-ı muşaffāsın sen (Gazel 149, Mısra 4). [sebzēzār,]
haṭ-ı pūr-çin içinde hālūñ çin
sebzēzār-ı ḥoten‘de āhūdur (Gazel 52, Mısra 8). [sebzēzār-ı, -ı]

sebzēzār ol-: Yeşillik, çayırılık, çimenlik yer olmak.

çıkup gül-geşt-i şahrā ideyim ey serv-i gül-ruḥsār
gelüp rüy-i çemen etrāf-ı ‘ālem **sebzēzār olmuş** (Gazel 80, Mısra 6). [sebzēzār olmuş, -muş]

secde eyle-: Secde etmek.

cenāb-ı ka‘be‘ye dil **secde eylemez** aslā
meger ki kıble-i kūy-ı nigāra niyyet idem (Gazel 125, Mısra 3). [secde eylemez,]
zülf-i kāfir-kīş gibi kōrkārın başdan çıkar
āteş-i ruḥsāruña ki **secde eyler** kākülūñ (Kaside 4, Mısra 4). [secde eyler,]

secde kıl-: Secde etmek.

ol şāha **secde kılmadın** oldı niyāzumuz
sehv eyledük kabūl ola mı bu namāzumuz (Gazel 72, Mısra 1). [secde kılmadın, -dın]

sedd it-: Set çekmek, engellemek, bir şeyden alıkoymak.

sedd it çemen-i hattıñ-içün eşk-i revānum
hem cāna şafālar vire hem yāri temāşā (Gazel 9, Mısra 7). [sedd it,]
sedd itdiler yakīnī‘ye mey-hāne yolların
yā rab müyesser eyle sülük-i reh-i şavāb (Gazel 12, Mısra 11). [sedd itdiler, -ler]

sefāhet: Akılsızlık.

ey yakīnī reh-i cünūnı koma
‘aqla yār olma kim **sefāhetdür** (Gazel 62, Mısra 16). [sefāhetdür, -dür]
zencīr-i ser-i zülf-i hevāsında degülseñ
başıñda nedür şōfi bu sevdā-yı **sefāhet** (Gazel 20, Mısra 4). [sefāhet,]
tururken ey saçı leylā kapuñ olur mu bu kim
düşem yabanlara mecnūn gibi **sefāhet** idem (Gazel 125, Mısra 10). [sefāhet,]

sefer: 1.yolculuk. 2. Askerin düşman karşısına gitmek üzere hareketi.

var-ısa mağrıbe ey şāh-ı dil-āver **seferüñ**
hem-rehüñ hıız-ı hüda peyk-i zafer rāh-berüñ (Gazel 114, Mısra 1). [seferüñ, -üñ]
bilmezin n'eyledüñ n'itdün **sefer** tedārükün itdün
beni cansuz qodın gıtdün sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 7). [sefer,]
seferde kaldı ol āram-ı cānum eglendi
bu hāsta göñlümi yā ben kimüñle egleyeyin (Gazel 160, Mısra 3). [seferde, -de]

seg: Köpek II Rakip.

var mıdur bencileyin devlete lāyık bendeñ
seg-i küyuñla kapuñ beklerin ey şeh her şeb (Gazel 13, Mısra 8). [seg-i,]
nāhun-ı pāy-ı **següñ** dīde-i hün-bārumda
māh-ı nevdür ki şafaqdan ola nāgeh peydā (Gazel 1, Mısra 5). [següñ, -üñ]
'aceb mi nāfe-veş gāmdan derūnum gark-ı hün olsa
ışıtdüm **seg** rakıbe ol gözi āhū şikār olmuş (Gazel 79, Mısra 6). [seg,]
āsītānında **seg-i** küyü nişānı seyr kıl
gülşen-i şādīde açılmış gül-i hāndānı gör (Gazel 38, Mısra 9). [seg-i,]

segān-ı küyün: Sevgilinin bulunduğu semtin köpekleri II Sevgilinin kapısında bekleyen rakipler.

vardum **segān-ı küyün** aradum şoķaķ şoķaķ
yā rab ne hıķmet oldu ki yārān görünmedi (Gazel 190, Mısra 11). [segān-ı küyün,]
külāh-ı cem saña ey sākin-i sarāy-ı sürür
yeter baña **seg-i küyü** sıfālī dervīş'üñ (Gazel 115, Mısra 4). [seg-i küyü,]
var ey gedā **seg-i küyına** iltiyām eyle
tevāzu'-ıla gerek her hışālī dervīş'üñ (Gazel 115, Mısra 11). [seg-i küyına,]
bāde nüş itsem **seg-i küyuñ** sıfālinden müdām
reşk-i cem itsem yakīnī 'ışret-i şāhānemi (Gazel 198, Mısra 9). [seg-i küyuñ,]
yakīnī'ye **seg-i küyuñ** sıfālın görmedüñ lāyık
kulından iltifātın kesdi sulṭānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 9). [seg-i küyuñ,]
seg-i küyuñ sıfālın başa almak āsītānuñda
giyüp fağfūr tācın çin'e hāķān olmadan yıgdür (Gazel 58, Mısra 11). [seg-i küyuñ,]
seg-i küyuñla hem-sifāl olmak
ulu ni'met büyük sa'ādetdür (Gazel 64, Mısra 3). [seg-i küyuñla,]

sehāb: Bulut.

sipih-r-i burc-ı temkīn ü mihr-i burc-ı yakīn
sehāb-ı re'fet-i bārān-ı rahmet-i müte'āl (Kaside 1, Mısra 18). [sehāb-ı, --ı]
sehāb-ı bahşış ü kān-ı kerem nişānī beg
ki reşha-i kef-i deryā-nişānıdır 'ummān (Kaside 6, Mısra 7). [sehāb-ı, --ı]
cān murğı zülf-i pür-gām-ı dildārı kıldı cāy
güyā **sehāb** içinde hümā yaptı āşiyān (Gazel 140, Mısra 8). [sehāb,]

sehāb-veş: Bulut gibi.

zülfi güneş yüzinden açılmaz **sehāb-veş**
hiç gün mi gösterür bize baht-ı siyāhumuz (Gazel 71, Mısra 7). [sehāb-veş,]

seher: Seher vakti, tan atarken.

her **seher** hile-ile zülf-i nigār oḥsamağa
cest-bāz olmaya hiç bād-ı seherden nāzük (Gazel 99, Mısra 5). [seher,]
ola ki mihr yüzün göstere **seher** gerdün
şabāha dek bu gice hem-dem-i figān olayın (Gazel 154, Mısra 7). [seher,]
'ākıbet fikrini qo zāhid-i şad-sāle gibi
her **seher** var yūri bir gülşene düş jāle gibi (Müseddes 3, Mısra 32). [seher,]
hüsñ bābında mu'arız olıma aña güneş
seheri çıksa evinden giyüp altun üsküf (Gazel 90, Mısra 4). [seheri, -i]

seherde şanma güle jâle virdi dürr-i bahā
nihāl-i gûlbûn ele aldı cevherî kalkan (Kaside 3, Mısra 17). [seherde, -de]

sehhar: Büyücü II Büyüleyici.

niçe kırtarsun yakînî bend-i ğamdan gerdenin
çeşm cādū ğamze **sehhar** ü kemend-endāz zülf (Gazel 88, Mısra 18). [sehhar,]

sehil: Az, biraz.

şîşe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sākî-i ğonca-dehenden **sehil** ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 12). [sehil,]

sehl: Kolay.

cüdā-yı mihr olana za‘f u inhinā irişür
gece **sehil** ıslatmış bu nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 8). [sehil,]

sehm-i sa‘adet: Mutluluk oku.

hadeng-i ğamzeñe sînem nişān olduğunu bildüm
bi-hamdi ‘İlāh dilā **sehm-i sa‘adetden** nişān buldum (Gazel 128, Mısra 6). [sehm-i sa‘adetden,]

sehv eyle-: Yanılmak, hata yapmak.

ol şāha secde kılmadın oldu niyāzumuz
sehv eyledük kabûl ola mı bu namāzumuz (Gazel 72, Mısra 2). [sehv eyledük, -dük]

selām: Selam verme.

unutdı şefkat-ı islāmı rahm-ı imānı
anuñçün almaz o kâfir bizüm **selāmumuzu** (Gazel 189, Mısra 12). [selāmumuzu, -umuzu]

selām al-: Selam almak, selama karşılık vermek.

geldükçe rāst yolda turup **almadı selām**
turmaz cefā ıder yürür ol serv-i hüş-hırām (Gazel 123, Mısra 1). [selām almadı, -dı]

selāsil ü aġlāl ur-: Zincir ve kelepçe vurmak.

nesīm-i şubh **urur** aña **selāsil ü aġlāl**
cihānı kim tolanur hınk-i çarh bir günde (Kaside 1, Mısra 45). [selāsil ü aġlāl urur,]

semā: Gök, gökyüzü.

eşer-i āh-ı yakînî‘yle mülebbes oldu
lāciverdî görinür şimdi bütün baħr u **semā** (Gazel 4, Mısra 10). [semā,]

semā‘ eyle-: Mevlevî dervişlerin bazı çalgılar ve okunan ilahiler eşliğinde icra ettikleri âyin.

şems-i tebrizî gibi her gün güneş
başını alup ele **eyler semā‘** (Gazel 85, Mısra 6). [semā‘ eyler,]
şevk-ı mihr-i ruh-ı yār-ıla **semā‘ eyler** çarh
bî-karār oldu dönüp ‘āşık-ı ser-gerdāna (Gazel 173, Mısra 9). [semā‘ eyler,]
zārılıklarla **semā‘ eyleyüben** yaş akıdur
giry e vü nālede ey dil baña beñzer tölāb (Gazel 10, Mısra 9). [semā‘ eyleyüben, -yüben]

semek: Balık, mâhi.

hançeri 'aksi dilde dildârûn
şan **semekdür** yakînî deryâda (Gazel 169, Mısra 14). [semekdür, -dür]

semen: Güzel kokulu, beyaz ve güzel çiçekler açan sarmaşık cinsinden bir ağaç; hoş kokulu sevgili.

'arza kıl nesteren-i 'ârızuñi gülşende
nergis-i bağ yüzi ağını görsün **semenüñ** (Gazel 112, Mısra 4). [semenüñ, -üñ]
deryâ-yı ahzar itdi çemenzârı cüybâr
Aşdâf aña **semenler** ü lûlûsı jâleler (Gazel 33, Mısra 4). [semenler, -ler]
güller güler küşâde **semen** gonca nâzda
dil-keş çemen laîf havâ rûzgâr hûb (Gazel 15, Mısra 7). [semen,]
ak sâdeyle sade içre dîr-i yektâsın
yâ **semen** içre olan jâle-i bî-hem-tâsın (Gazel 151, Mısra 2). [semen,]
ey **semen** gerçi ki sen reşk-i gül-i hûd-rûsın
şanma kim 'ârız-ı dildâr gibi hûş-bûsın (Gazel 152, Mısra 1). [semen,]
semene gösterür yüzi ağın
mihr-i rûyî o lâle-ruhsârûn (Gazel 105, Mısra 3). [semene, -e]

semend: Çevik ve gösterişli at.

ser-nigün olur ser-i sümm-i **semendin** öpmeye
her kaçan fitrâke aşsa ol şeh-i hûbân şikâr (Gazel 27, Mısra 5). [semendin, -i, -n]

semender-veş: Semender gibi. Semender : Ateş içinde yaşayan masal hayvanı.

'ömr uzunluğunu bulmuşdur hezârândan ziyâd
nâr-i haddûn kim **semender-veş** açup per kâkülûn (Kaside 4, Mısra 16). [semender-veş,]

semend-i çarha: Feleğin atı. 2. Talih atı.

semend-i çarha tokuz kat vireydi meydânı
ideydi düldül-i baht u fâzîletûn cevân (Kaside 6, Mısra 39). [semend-i çarha,]

semend-i kadrüñe: İtibar, şeref atı II yüce, değerli varlık.

semend-i kadrüñe irmek senüñ hayâl-i muhâl
hemân devlet-i zıllinde sen felek-kadrûn (Kaside 1, Mısra 47). [semend-i kadrüñe, -üñe]

semen-sâ: Yasemin'in kokusu gibi.

ruh verd-i ra'nâ kâkül **semen-sâ**
kad serv-i bâlâ ruhsâr nesrîn (Gazel 156, Mısra 15). [semen-sâ,]

semen-sîmâsı: Yasemin yüzlü(dür) olmak.

leţâfet bağınıñ serv-i **semen-sîmâsıdır** yûsuf
melâhat gülşeninüñ bülbül-i zîbâsıdır yûsuf (Gazel 89, Mısra 1). [semen-sîmâsıdır, -dür]

semt: 1. Şehirde yerleşim bölgesi, yaka. 2. Yan, taraf, cihet, yön.

istimâ' idüp o **semte** 'azmüñi ey meh-likā
başın alup gitdi dün hürşiyd mağribden yaña (Gazel 5, Mısra 1). [semte, -e]
şafâ-yı kalbi yoklukda bulup tutduk fenâ **semtin**
sebük-bâruz bu râh-ı pür-hatarda zâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 11). [semtin, -in]
semtten gel 'azm-i şahrâ kılma 'akluñ var-ısa
hây mecnûn iste gönülünden ki leylâ bundadır (Gazel 42, Mısra 7). [semtten, -den]
zâhid reh-i riyâda sülûk-i fenâda biz
küy-ı murâdı her kişi bir **semtten** bulur (Gazel 55, Mısra 10). [semtten, -den]

sen: "Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

yalabur mihr-i ruḥuñ şöyle ki gözler kamaşur
 felege gelmeye bir **sencileyin** meh-pâre (Gazel 174, Mısra 6). [sencileyin, -cileyin]
 bâğ-ı ‘âlemde hemân adı büyük tûbâ’ nuñ
 hem-ser olmağa **senüñle** gelemey meydâna (Gazel 173, Mısra 8). [senüñle, -üñ, -le]
 niçe araya **seni** bî-tâkât ü ârâm olup
 gel gel ey pervâne ol şem ‘-i şeb-ârâ bundadur (Gazel 42, Mısra 9). [seni, -i]
 yakînî mihr yüzün gösterür o mâh saña
senüñle âyineye bakduğı odur her ân (Gazel 136, Mısra 14). [senüñle, -üñ, -le]
 kaddüñe beñzedügiçün **senüñ** ey naḥl-i cefâ
 serv ü şimşâdı şabâ bâğda silker şarşar (Gazel 30, Mısra 5). [senüñ, -üñ]
senüñ gibi cefâ-cû nâz-perver dil-rübâ yokdur
 benüm gibi belâ-keş eşigüñde biñ gedâ vardur (Gazel 51, Mısra 5). [senüñ, -üñ]
 şu ‘â’-ı pertev-i hürşiyd-i ‘âlem-tâbdan şanma
senüñ şevkuñla rüşendür bugün ey meh-likâ meclis (Gazel 77, Mısra 16). [senüñ, -üñ]
senüñ ey nûr-ı ħudâ ħasret-i dîdâruñdan
 teb tutup oldı teni âb-ı revânun lertzân (Gazel 139, Mısra 7). [senüñ, -üñ]
 itdüm şu deñlü nûş **senüñ** niş-i nâvekün
 Farq olmaz oldı ħâne-i zenbûrdan beden (Gazel 146, Mısra 11). [senüñ, -üñ]
 ben zerreye hercâyîlik itdün niçe gündür
senden kime yanup yakılayın be hey âfet (Gazel 19, Mısra 8). [senden, -den]
 pây-mâl ider-ise ğuşşa **seni**
 elüñe câm-ı ‘işret al didiler (Gazel 34, Mısra 5). [seni, -i]
seni bir kerre yâd idem diyü minnetler eylersin
 añılmaz buncadan ammâ ferâmüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 5). [seni, -i]
seni zâr iden odur olma ħatından ğamgîn
 yûri ey âh yûri baĥt-ı siyehkâra yapış (Gazel 81, Mısra 1). [seni, -i]
 ey yakînî ğam-ı devr ayaga şalarsa **seni**
 mey-fürûşa varup ol pîr-i mededkâra yapış (Gazel 81, Mısra 15). [seni, -i]
 ol perî hecr-ile ister **seni** berbâd itmek
 ħâk-i râhî olagör tût ki süleymân olduñ (Gazel 101, Mısra 3). [seni, -i]
 ey gönül veh ki **seni** seyl-i fenâ itdi ħarâb
 Yıkılup ħâne-i şabrum gibi vîrân olduñ (Gazel 101, Mısra 5). [seni, -i]
 şemşîr-i ğamzesinden elüñ çek yakînî ‘yâ
 saña **seni** gerekse o dil-gîrden kesil (Gazel 120, Mısra 10). [seni, -i]
 ey yakînî **sen** hele şal şâhbâz-ı himmetün
 ola şâyed ol tezerv-i bâğ-ı ħüsn ü ân şikâr (Gazel 27, Mısra 13). [sen,]
 ‘âkl u cân-ıdı ħüblarda kalan
 şabruma **sen** de bunda ħal didiler (Gazel 34, Mısra 14). [sen,]
 şu ‘arâ **sen** ğazâl-i sermeste
 nice yüz taze ter ğazel didiler (Gazel 34, Mısra 15). [sen,]
 bir de **sen** şıma bu gönülüm şîşesin ey bağı taş
 seng-i ta ‘nından ‘adûnuñ inkisârım var yeter (Gazel 36, Mısra 7). [sen,]
sen seng-dil ğamıyla yakînî şehîddür
 kim meşhedi ucında ‘alâmetdür ana taş (Gazel 78, Mısra 7). [sen,]
 gerek ağlat beni gerek güldür
 severin **sen** nigârı n ‘olsa gerek (Gazel 97, Mısra 4). [sen,]
 düşeyin sâye gibi yanuña ben
 yalıñuz gezme **sen** güneş gibi tek (Gazel 97, Mısra 10). [sen,]
 işiden yüzünün esrârını lâ-ya ‘kıl olur
sen bu sözlerle yakînî bizi ħayrân itdün (Gazel 110, Mısra 12). [sen,]
 la ‘lî yanında söz açamazsın o gül-ruḥuñ
 ey ğonca **sen** gerekse gül açıl gerek tırıl (Gazel 120, Mısra 6). [sen,]
 kişver-i fazla eyledi **seni** şâh
 sâye-i ħusrev-i ħümâyûn-zıl (Gazel 122, Mısra 9). [seni, -i]
 dilâ gedâlıĝını pâdişehlik añlarsın
 o şâh-ı ħüsne **seni** mübtelâya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 6). [seni, -i]
 le‘âfet bağınun **sensin** tezerv-i nâz-perverdi
 ne bilsün kebg-i kühsâr ey perî-ruḥsâr refîârı (Gazel 188, Mısra 3). [sensin, -sin]

bu kadar cevri ü cefâyı kim umardı **senden**
 umduğum pâdişehüm bendeñe ihsânıñdur (Gazel 49, Mısra 9). [senden, -den]
 gerçi kim hür u melekde var-ıñmış nâzûklük
 degül anlar dalı **sen** nür-ı başardan nâzûk (Gazel 99, Mısra 8). [sen,]
 dike bakar diyü **sen** kebg-i hüma-pervâzı
 dikdiler igne ile çeşmini şehbâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 3). [sen,]
 kimdür ki **sen** tûrurken ide nañl-i bâğa meyl
 ey serv tırma kaddüñi göster idüp kıyâm (Gazel 123, Mısra 5). [sen,]
 dilâ zamânede rüstem'leri zebün itdün
 Yakînî gibi **seni** pehlevâna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 14). [seni, -i]
 bugün **sen** kim leñâfet bañrına bir dürr-i yektâsın
 düşer mi saña hiç bîgâne düşmek âşinâlardan (Gazel 142, Mısra 3). [sen,]
 yüzüm hammâma ferş idüp başum itsem eşik taşı
 der-i şâdi açılma üstüme hammâma girseñ **sen** (Gazel 143, Mısra 10). [sen,]
 ey perî hâtem-i câm-ıla şafâ bezminde
seni teşhîr iderin şanki süleymân'am ben (Gazel 145, Mısra 16). [seni, -i]
 berg-i hâzâna döndi ruñı şem'-i meclisün
sen 'arz idince gün gibi kâfûrdan beden (Gazel 146, Mısra 8). [sen,]
 ey 'aceb ebrû mısın ya misk tozlu bir kemân
 yâ melâhat burcunuñ garrâ hilâli **sen** misin (Gazel 158, Mısra 2). [sen,]
sen şeh-i 'işmet ü ben bende-i şâhib-'ısyân
 benden ey şâh hatâ 'afv u mürüvvet senden (Gazel 147, Mısra 5). [sen,]
 ben zelîl olmaz-idüm düşmese fûrkat **senden**
 senden oldı baña hep bunca mezellet **senden** (Gazel 147, Mısra 1). [senden, -den]
 ben zelîl olmaz-idüm düşmese fûrkat **senden**
 senden oldı baña hep bunca mezellet **senden** (Gazel 147, Mısra 2). [senden, -den]
 ben zelîl olmaz-idüm düşmese fûrkat **senden**
 senden oldı baña hep bunca mezellet **senden** (Gazel 147, Mısra 2). [senden, -den]
 ben ne hâkem ki yüzüm sürem ayağın tozına
 ger başarsañ yüzüme lutf u 'inâyet **senden** (Gazel 147, Mısra 4). [senden, -den]
 sen şeh-i 'işmet ü ben bende-i şâhib-'ısyân
 benden ey şâh hatâ 'afv u mürüvvet **senden** (Gazel 147, Mısra 6). [senden, -den]
 başladuñ gün gibi ben zerreye hercâyilge
 kime yanup yakılayın be hey âfet **senden** (Gazel 147, Mısra 8). [senden, -den]
 bu yakînî kim eşigünde irâdet getirür
 himmet ümmid ider ey pîr-i hidâyet **senden** (Gazel 147, Mısra 10). [senden, -den]
 cân gözlerine hâk-i rehi kuñl-ı cilâdur
 yâ rab anı **sen** şakla hasûduñ nazarından (Gazel 148, Mısra 12). [sen,]
 câme-i sebz-ile bir serv-i dil-ârâsın **sen**
 berg-i sebz içre ya bir gonca-i hamrâsın **sen** (Gazel 149, Mısra 1). [sen,]
 câme-i sebz-ile bir serv-i dil-ârâsın **sen**
 berg-i sebz içre ya bir gonca-i hamrâsın **sen** (Gazel 149, Mısra 2). [sen,]
 câme-i sebz-ile olduñca revân ey boyu serv
 sebzezâr içre akan âb-ı muşaffâsın **sen** (Gazel 149, Mısra 4). [sen,]
 nür-ı ahmed şan ider sündüs-i ahzarda mekân
 ya yaşıl câme giyen hıız-ı mu'allâsın **sen** (Gazel 149, Mısra 6). [sen,]
 câme-i sebz-ile küyünde hıramân olsañ
 hülle-i sebz-ile cennetdeki hürâsın **sen** (Gazel 149, Mısra 8). [sen,]
 yiridür nuñka gelürse leb-i şekker-şikenün
 câme-i sebz-ile bir tûñi-güyâsın **sen** (Gazel 149, Mısra 10). [sen,]
 sebz câmeñle yakînî didi gördükde saña
 mezra'-ı sebz-i felekde meh-i garrâsın **sen** (Gazel 149, Mısra 12). [sen,]
 ruñum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin **sen**
 baña hep reng-iden ey sîm-ten dildâr sensin **sen** (Gazel 150, Mısra 1). [sen,]
 yüzün gördüm delürdüm baña hiç yüz virmedün gitdün
 beni bu vech-ile ey lâle-ruñ mecnûn idensin **sen** (Gazel 150, Mısra 4). [sen,]
 o gül-ruhsârımı göstermeyüp ben bülbül-i zâra
 Raķîbâ gam nihâlin bâğ-ı kâlbümde dikensin **sen** (Gazel 150, Mısra 6). [sen,]
 mekânüm külbe-i ahzân olup çeşmüm 'alîl oldı
 belâ ya 'küñ'uyam ben yûsuf-ı gül-pîrehensin **sen** (Gazel 150, Mısra 8). [sen,]

çü kendüñ düşdüñ ey üftâde dil 'ışka ne ağılsın
 meşeldür ağılamaz kendü düşen kendü düşsin **sen** (Gazel 150, Mısra 10). [sen,]
 şemîmüñden meşâm-ı cân-ı 'âlem müşğ-sâ oldı
 meger ey hâl-i dilber nâfe-i misk-i hoten 'sin **sen** (Gazel 150, Mısra 12). [sen,]
 nizâmî ger hayâlât-ı kelâmum görse nazmumda
 diye baña yakînî husrev-i mülk-i suhansın **sen** (Gazel 150, Mısra 14). [sen,]
 ak sâdeyle yakînî **seni** gördükde didi
 âb-ı sâfiye konulmuş semen-i zîbâsın (Gazel 151, Mısra 13). [seni, -i]
 ey semen gerçi ki **sen** reşk-i gül-i hod-rûsın
 şanma kim 'arız-ı dildâr gibi hoş-bûsın (Gazel 152, Mısra 1). [sen,]
 şafha-i hadd üzre ey tâvûs-ı zülf-i 'anberîn
 hûbluk menşûrına tuğrâ-yı 'âlî **sen** misin (Gazel 158, Mısra 4). [sen,]
 haţî-ı pür-çîn içre **sen** ey hâl-i 'anber-bâr-ı döst
 sebzezâr-ı çîn 'üñ ol miskîn gazâli **sen** misin (Gazel 158, Mısra 5). [sen,]
 haţî-ı pür-çîn içre **sen** ey hâl-i 'anber-bâr-ı döst
 sebzezâr-ı çîn 'üñ ol miskîn gazâli **sen** misin (Gazel 158, Mısra 6). [sen,]
 göncalar hep saña eyler ser-fürü ey serv-kadd
 bâğ-ı hüsnüñ ser-firâz olmuş nihâli **sen** misin (Gazel 158, Mısra 8). [sen,]
 muğber olduñ hem perîşân-rûzgâr ey gird-bâd
 zülf-i yâruñ 'aşık-ı şûrîde-hâli **sen** misin (Gazel 158, Mısra 10). [sen,]
 ey yakînî bu edâ-yı hûb-ı şekker-bâr-ıla
 Mısr-ı nazmuñ tûfî-i şîrîn-makâli **sen** misin (Gazel 158, Mısra 12). [sen,]
 efendi **sen** şeh-i hüsn iken âh u vâh idicek
 ya ben gedâ bu kadar derdle niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 5). [sen,]
 elif çek sîneme ey serv **senden** bir nişân kılsun
 tenüñ nâr-ı maḥabbet yanmadan ḥâkister eylerse (Gazel 161, Mısra 3). [senden, -den]
 ger acı dil virürse şöfi yakînî saña
 sen daḥı rîş-hand it turma piyâza başla (Gazel 170, Mısra 10). [sen,]
 zemîn dil-teşne-i bârân-ı lutfuñ baḥr şûrîdeñ
 sipihr-i nil-gün ser-geştedür **sen** mihr-i raḥşâna (Gazel 171, Mısra 6). [sen,]
 ey yakînî **sen** anuñla çıkamazsın başa
 bağlama 'âkı-ısañ gönüñi zülf-i yâra (Gazel 174, Mısra 13). [sen,]
 seni yâd eylemezse yâr tañ mı
 yanında dilberüñ yâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 5). [seni, -i]
 niçe teşbîh olur serv-ile gül **sen** lâle-ruhsâra
 ne gül nâz itmege kâdir ne servüñ var reftârı (Gazel 188, Mısra 7). [sen,]
 ğam tılısm olsa 'aceb mi dil-i vîrâne kim
 sen cüvân 'ışkı-durur genc-i nihânum fethî (Gazel 194, Mısra 6). [sen,]
 cân revân eyler yolında **sen** mürüvvet kânınuñ
 kılsa ihsânüñ yakînî 'yi n'ola ihyâ 'alî (Gazel 195, Mısra 9). [sen,]
 sen perî için yaḥod ḥayl-i melek nâzil olup
 ka'be-i küyuñ ziyâret itdi sultânüm 'alî (Gazel 196, Mısra 5). [sen,]
 sen meleksüz yanuma gelse perî-peykerler
 hûr olsa daḥı yokdur nigerânüm muşlî (Gazel 197, Mısra 13). [sen,]
 sen dürr-i pâki görmeyeli çeşm-i eşk-bâr
 tûfâna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḥzârı (Gazel 200, Mısra 7). [sen,]
 bir merḥabâya cân ü dili al da söğ baña
 senden yañadur ey boyu şimşâd elüñ biri (Gazel 200, Mısra 6). [senden, -den]
 sen nâzenîne karşı kapuñda niyâzdur
 şahn-ı haremde zühd ü 'ibâdet didükleri (Gazel 201, Mısra 5). [sen,]
 'uşşâkına görünmez-imiş bir perî-nijâd
 bildüm görünce **sensin** o âfet didükleri (Gazel 201, Mısra 10). [sensin, -sin]
 semend-i kâdrüñeirmek senüñ hayâl-i muḥâl
 hemân devlet-i zıllinde **sen** felek-kâdrüñ (Kaside 1, Mısra 48). [sen,]
 nite ki cennet-i 'adn'e muḥammed-i muḥtâr
 riyâz-ı rif'ate ḥaqq eyledi **seni** idḥâl (Kaside 1, Mısra 24). [seni, -i]
 efâzıla eşigi oldı ka'be-i âmâl
 ḥudâ kıluḥ **seni** gülzâr-ı şer' de her-bâr (Kaside 1, Mısra 80). [seni, -i]
 semend-i kâdrüñeirmek **senüñ** hayâl-i muḥâl
 hemân devlet-i zıllinde sen felek-kâdrüñ (Kaside 1, Mısra 47). [senüñ, -üñ]

haṭ degüldür sāye-i perr-i hümādur var-ısa
eylemiştir haḫ **seni** baht-ı hümāyūna ḫarīn (*Kaside 2, Mısra 22*). [*seni, -i*]

seng: Taş.

cefāsı **sengini** ol yār eksük itmez-iken
nedür dil āyinesinde bu inkisār ‘aceb (*Gazel 14, Mısra 5*). [*sengini, -i, -n, -i*]
yarayın **seng-ile** başın dimiş ol yār baña
başum ortaya ḫodum ḫidmete yarar olsun (*Gazel 163, Mısra 3*). [*seng-ile, --ile*]

seng-dil: Taş kalp, katı kalp, acımasız.

sen **seng-dil** ḡamıyla yakīnī ṣhēddür
kim meşhedi ucında ‘alāmetdür ana taş (*Gazel 78, Mısra 7*). [*seng-dil,*]
tīg-ı cefāñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey **seng-dil** kimün ki mezārında ola taş (*Gazel 78, Mısra 6*). [*seng-dil,*]

seng-i cevr-ile: Eziyet taşı. II Eziyetin neden olduğu üzüntü, acı.

seng-i cevr-ile göñül ḫānesin itseñ vīrān
şanma kim irişe bünyād-ı ḡam-ı ‘ışka ḫalel (*Gazel 118, Mısra 13*). [*seng-i cevr-ile,*]

seng-i hāre: Pek sert taş, kaya.

ağyār **seng-i ḫāredür** anı idüp tırāş
tiḡın ‘aceb mi taşā ḫalarsa o ser-tırāş (*Gazel 78, Mısra 1*). [*seng-i ḫāredür,*]

seng-i ḫavādis: Yaşanılan olayların taşı.

tañ mıdur olsa yakīnī ḫātrında inkisār
k’eyledi **seng-i ḫavādis** şışe-i ḫalbüm şikest (*Gazel 21, Mısra 12*). [*seng-i ḫavādis,*]
degül bezm-i çemende lāleler **seng-i ḫavādisden**
şikest olmuş cem ‘ün cām-ı şarāb-ı ergāvānıdır (*Gazel 46, Mısra 3*). [*seng-i ḫavādisden,*]

seng-i mezār: Mezar taşı.

seng-i mezārumuz kıla şemşīr-i ‘ışkı tīz
ḡamzeñ helāk iderse bizi ey ḫaşı hilāl (*Gazel 116, Mısra 7*). [*seng-i mezārumuz,*]

seng-i ṭa ‘n: Ayıplama taşı. II Dedikodu.

bir de sen şıma bu göñlüm şışesin ey baḡrı taş
seng-i ṭa ‘nından ‘adūnuñ inkisārım var yeter (*Gazel 36, Mısra 8*). [*seng-i ṭa ‘nından, -dan*]

sengin: Taştan yapılmış II katı, sert; acımasız.

geh belā **sengin** atarsın dile geh tūr-i cefā
her ne eylerseñ elünden gelür ey ḫaşları yā (*Gazel 2, Mısra 1*). [*sengin,*]

sensin sen: Yalnızca sensin.

ruḫum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sīm-ten dildār **sensin sen** (*Gazel 150, Mısra 2*). [*sensin sen,*]

sen: "Sen" ikinci tekil şahıs zamiri.

la ‘lūñ añılsa ḫanumuz ḫaynar
bize ‘ışḫuñ **senüñ** cibilletdür (*Gazel 64, Mısra 10*). [*senüñ, --ün*]

yūsuf-ı mısr-ı hüsün ü behcetsin
n'ola olsam **senüñ** harîdaruñ (Gazel 106, Mısra 4). [senüñ, --ün]
hiç şıhhat yüzini görmedüm âh
olalıdan **senüñ** dil-efgāruñ (Gazel 106, Mısra 8). [senüñ, --ün]

senüñ gibi: Senin gibi.

âhumı germ eylerin 'ışk âteşiyle her nefes
şanma şöfi ben **senüñ gibi** dem-i serd isterin (Gazel 157, Mısra 6). [senüñ gibi,]

senüñ yoluñda: Senin uğrunda.

dil tıflı düşdi yanuña düşdükçe al elin
ey serv-ğadd **yoluñda senüñ** bir fütâdedür (Gazel 41, Mısra 8). [senüñ yoluñda,]

senüñçün: Senin için, senin uğruna.

feryād u âh u nâle **senüñçün** revân olup
râh-ı gama çekildi gider kârbân olup (Gazel 16, Mısra 1). [senüñçün,]

sepîde-dem: Sabah vakti, sabah aydınlığı.

fezâ-yı dehre şalup sâye-i hümâyün-fâl
sepîde-dem cevelân itdi bâz-ı zerrîn-bâl (Kaside 1, Mısra 2). [sepîde-dem,]

sep-: Serpmek.

âteşine sîne-i sūzānumuñ şu **sepmege**
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter (Gazel 36, Mısra 3). [sepmege, -ge]

ser: Baş, kafa, insan.

aşsun **ser-i** zülfinde yakīnī kılın ol şāh
bir bendesinüñ âhır ola 'ömri nihāyet (Gazel 19, Mısra 13). [ser-i,]
serümde her ser-i mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü dil de kıssa-hvān olsa (Müseddes 2, Mısra 15). [serümde, -üm, -de]
şāhum yakīnī gibi yoluñda kōduḡ **seri**
râh-ı belāda düşmen-i bed-kīşden ne bāk (Gazel 96, Mısra 13). [seri, -i]
şeh-süvārum bu yakīnī' nūñ degül sâde hemān
niçe **ser** gālṭān olur bu zülf çevgānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 16). [ser,]
fitne başı neydüğün bildi dil-i şūrîde-hāl
ey perî-peyker **ser-i** zülf-i perîşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 4). [ser-i, -i]
ser-nigün olur **ser-i** sümme-i semendin öpmege
her kaçan fitrāke aşsa ol şeh-i hūbān şikār (Gazel 27, Mısra 5). [ser-i, -i]
şemīm-i sünbülün ile dil-i nesīm sebük
Firāk-ı sebz-i ḡaṭuñla **ser-i** benefşe girān (Gazel 138, Mısra 4). [ser-i, -i]
ehl-i idrāke derddür hem-ser
ehl-i derd ol gerekse **serde** külāh (Gazel 183, Mısra 8). [serde, -de]
dil-i nesīm şehā sünbülün şemīmi ile
Firāk-ı sebz-i ḡaṭuñla **ser-i** benefşe girān (Kaside 3, Mısra 14). [ser-i, -i]
serümde her **ser-i** mū ser-be-ser zebān olsa
dil olsa her müjem ü dil de kıssa-hvān olsa (Müseddes 2, Mısra 15). [ser-i, -i]
ne bende çekmege bu cevri kâbiliyyet var
gönülde âteş-i gam **serde** ḡāk-i zillet var (Müseddes 2, Mısra 24). [serde, -de]
cümlesi sâde-derün ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı vefāda anlar (Müseddes 1, Mısra 24). [ser,]
minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer 'aşık olan cān u **serinden** (Gazel 148, Mısra 10). [serinden, -inden]

serāb: Çölde güneşin ışığın parlamasıyla su gibi görünen hayal.

def -i harâret eyleyemezsin zamânen
her sū şarâb gördüğün ey dil **serâbdur** (Gazel 44, Mısra 8). [serâbdur, -dur]
yalman-ı tıgı kesmedi kalbün şusuzluğun
sîr-âb ider mi teşne-i mahrûrî hîç **serâb** (Gazel 12, Mısra 10). [serâb,]

ser-âmed: Başta bulunan, ileri gelen II üstün, kıymetli.

pisterin berg-i gül itse vechi var ey lâle-ḥadd
oldı her yüzden **ser-âmed** dilber-i mümtâz zülf (Gazel 88, Mısra 12). [ser-âmed,]

ser-â-pâ: "Baştan ayağa, büsbütün, tamamen" anlamında zarf.

kâşki olsa **ser-â-pâ** sînede yüz bîn zebân
her birin gül ruhların şevkında güyâ eylesem (Gazel 127, Mısra 7). [ser-â-pâ,]

ser-â-ser: Baştan başa, büsbütün.

itdi pür-dâğ ten-i zerdî yakînî-i gedâ
ḥil'at-i 'ışkı emîrâne **ser-â-ser** giydi (Gazel 193, Mısra 10). [ser-â-ser,]
yakînî bezm-i miḥnetde delindi ney gibi bağrum
anuñçün nâle vü âhum **ser-â-ser** tıtdı âfâkı (Gazel 185, Mısra 10). [ser-â-ser,]
rûmı bir hindû 'dur güyâ ki râm itmek diler
seyr ider ruḥsârûnı cânâ **ser-â-ser** kâkülün (Kaside 4, Mısra 20). [ser-â-ser,]

ser-ber: Baş alıp götüren.

kılmağa mülk-i cânı zîr ü zeber
kâmetün fitne kâkülün **ser-ber** (Gazel 29, Mısra 2). [ser-ber,]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfün oldı **ser-ber** kâkülün (Kaside 4, Mısra 14). [ser-ber,]

ser-ber ol-: Yük üstüne yük olmak.

boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı zülfün **oldı ser-ber** kâkülün (Gazel 111, Mısra 10). [ser-ber oldı,]

ser-be-ser: Baş başa, birlikte, beraberce.

zû 'lfekâr-ı gamzeñ için tende açup şerhalar
ser-be-ser etrâfını kıldum münakkaş yâ 'alî (Gazel 195, Mısra 4). [ser-be-ser,]
serümde her ser-i mü **ser-be-ser** zebân olsa
dil olsa her müjem ü dil de kıssa-ḥvân olsa (Müseddes 2, Mısra 15). [ser-be-ser,]

ser-çeşme-i cân: Can pınarı, can kaynağı.

zulmet-i hicrânda kıldum teşne iskender gibi
leblerün **ser-çeşme-i cân** olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 10). [ser-çeşme-i cân,]

ser-cümle: Baştan aşağı, tamamen.

kemend-i zülfüne şeydaları **ser-cümle** bend itdün
dimezsın kim esîr-i bend-i gam bir mübtelâ vardır (Gazel 51, Mısra 3). [ser-cümle,]

serdâr: Önde giden, başkan, komutan.

başuñ tutup elde kıl o şeh pāsına gâltân
kaşd eyle dilâ olmağa **serdâr-ı** vilâyet (Gazel 20, Mısra 6). [serdâr-ı,]
serdâr-ı leşker-i gam-ı 'ışk ol yakînî 'yâ
mansûr-veş çıkup ser-i dâr üzre ol be-nâm (Gazel 123, Mısra 9). [serdâr-ı,]

ser-efrâz: Başını yükselten. II Seçkin, benzerlerinden üstün olan.

şu 'arâ içre **ser-efrâz** ki dirler o bizüz
Vaşf-ı balâñ-ıla mümtâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 1). [ser-efrâz,]

ser-endâz: Korkusuz, çekinmez.

cân u baş atup olur dil ser-i zülfünde şehîd
'arşa-i gamda **ser-endâz** ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 6). [ser-endâz,]

ser-firâz: 1. Başını kaldıran, yücelere, yükseklere uzanan. 2. mec. Benzerlerinden üstün olan (kimse), seçkin, mümtaz.

her bir duhânumuz 'alem-i **ser-firâzdur**
'uşşâkdan bu hâl-iledür imtiyâzumuz (Gazel 72, Mısra 3). [ser-firâzdur, -dur]
kâkülün **ser-firâz-ı** kişver-i nâz
kâmetüñdür 'alem hañuñ leşker (Gazel 29, Mısra 5). [ser-firâz-ı, --ı]
sakf-ı evvân-ı felek bir gün tokınur başuña
tut ki kendün **ser-firâz-ı** evc-i a'lâ eyledün (Gazel 108, Mısra 4). [ser-firâz-ı, --ı]

ser-firâz ol-: Yücelmek, benzerlerinden üstün duruma gelmek.

göncalar hep saña eyler ser-fürü ey serv-kadd
bâğ-ı hüsnün **ser-firâz olmuş** nihâli sen misin (Gazel 158, Mısra 8). [ser-firâz olmuş,]

ser-fürü: Baş eğen II itaat eden.

göncalar hep saña eyler **ser-fürü** ey serv-kadd
bâğ-ı hüsnün ser-firâz olmuş nihâli sen misin (Gazel 158, Mısra 7). [ser-fürü,]

ser-fürü eyle-: Baş eğmek, itaat etmek || minnet etmek.

ser-fürü eyleme maşşerde dilâ tûbâ'ya
sâye-güster ola ger kadd-i nihâli hasan' uñ (Gazel 104, Mısra 5). [ser-fürü eyleme,]

ser-geşte: Başı dönmüş, kafası karışmış, avare.

zemîn dil-teşne-i bârân-ı lutfuñ bañr şürîden
sipihr-i nîl-gün **ser-geştüdür** sen mihr-i raşşâna (Gazel 171, Mısra 6). [ser-geştüdür, -dür]
yakînî zerre gibi olmamağa **ser-geşte**
fürüg-ı mihr-i ruñından meger ferâğat idem (Gazel 125, Mısra 11). [ser-geşte,]

ser-geşte ol-: Akli karışmış hâlde bir yerden bir yere savrulmak, kendini kaybedip yollara düşmek.

zerre-veş mihrüne **ser-geşte olan** rûz-ı ezel
kesmeye zülfüne peyvendini tâ şâm-ı ecel (Gazel 118, Mısra 1). [ser-geşte olan, -an]

sergüzeşt: Başa gelen, baştan geçen olay, macera.

kühken **sergüzeştin** añağdan
ğaraz ahvâlümü hikâyetdür (Gazel 64, Mısra 13). [sergüzeştin, -i, -n]
sanmañuz kim **sergüzeştüm** kâbil-i ta'bîr olur
kays-ı bî-sâmâna beñzetmeñ dil-i dîvânemi (Gazel 198, Mısra 5). [sergüzeştüm, -üm]

ser-halka: Halka halinde oturanların başı.

dil-i dîvânemi **ser-halka** iden 'uşşâka
halka-i silsile-i zülf-i perîşânundur (Gazel 50, Mısra 7). [ser-halka,]

serhüş ol-: Kendinden geçmek, akli başından gitmek; açılmak.

nişanı yoğ-idi rez duhterinün bağ-ı 'âlemde
şarâb-ı cām-ı vahdet birle **serhōş olduḡum** demler (*Gazel 35, Mısra 8*). [*serhōş olduḡum, -du, -gum*]
yıkılsam tañ mîdur **serhōş olup** cām-ı mey-i ḡamdan
kim oldı bezm-i vaşluñ gibi cānā bî-bakā meclis (*Gazel 77, Mısra 11*). [*serhōş olup,*]

ser-i âteş: Ateş başı (Kışın ısınmak için ateşin önünde durmak bağlamında).

sen güli sürh libāsuñ haṭı rüşen kıldı
kim olur perde-i bālā-yı **ser-i âteş** düd (*Kaside 5, Mısra 20*). [*ser-i âteş,*]

ser-i dār: İdama mahkum olanları asmak için dikilen direğin başında, tepesinde.

serdār-ı leşker-i ḡam-ı 'ışk ol yakīnī' yā
mansūr-veş çıkup **ser-i dār** üzre ol be-nām (*Gazel 123, Mısra 10*). [*ser-i dār,*]

ser-i kūy: Yanı başında, gözünün önünde, yanında, elinde.

ser-i kūyuñda fark olmaz ruḡum ferş-i ḡarīmüñden
kapuñda eşigüñ taşıyla başum baş berāberdür (*Gazel 61, Mısra 9*). [*ser-i kūyuñda,*]
kāşki itsem **ser-i kūyuñda** cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebüñ reşk-i süreyyā eylesem (*Gazel 127, Mısra 3*). [*ser-i kūyuñda,*]

ser-i serv-i revān: Yürüten servinin başı.

şan **ser-i serv-i revān** üzre yir itmiş nergis
geşt-i bağ itse giyüp ol kad-i mevzūn üsküf (*Gazel 90, Mısra 9*). [*ser-i serv-i revān,*]

ser-i zülf: (sevgilinin) saçının ucu.

dil giriftār-ı **ser-i zülf-i** perīşānuñdur
dāḡ-ı sīnem siper-i nāvek-i müjḡānuñdur (*Gazel 49, Mısra 1*). [*ser-i zülf-i,*]
hālūñe eyler **ser-i zülfüñ** zenaḡdānuñda meyl
ṭalib olmaz mı kişi 'âlemde yār-ı ḡāra hīç (*Gazel 24, Mısra 9*). [*ser-i zülfüñ,*]
ser-i zülfüñde kalup dil ḡaṭuñā meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse ḡarīb anda yatur (*Gazel 56, Mısra 7*). [*ser-i zülfüñde,*]
cān u baş atup olur dil **ser-i zülfüñde** şehīd
'arşa-i ḡamda ser-endāz ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 5*). [*ser-i zülfüñde,*]
başı çevḡān-ı **ser-i zülfüñe** tōb eylemişüz
baş açık 'aşıq-ı ser-bāz ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 3*). [*ser-i zülfüñe, -ne*]
elde çevḡān-ı **ser-i zülfüñi** oynatdukca
ḡūy ider başın aña 'aşıq-ı ser-bāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 5*). [*ser-i zülfüñi,*]
dil-i şūrīdede kalmaduḡın cem'ıyyet-i ḡāṭır
ser-i zülfüñle pā-māl ü perīşān olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 10*). [*ser-i zülfüñle,*]

serīr: Taht, oturulacak yüksekçe yer.

kul oldum 'ışka oldum kayd-ı bend-i ḡuşşadan āzād
serīr-i mülk-i istiḡnāda şimdi ben de sulṭānam (*Gazel 124, Mısra 8*). [*serīr-i, -i*]
ben kim **serīr-i** mülk-i feşāḡatde serverem
ey pādīşāh-ı 'âlem eşigüñde çākerem (*Gazel 126, Mısra 1*). [*serīr-i, -i*]

serīr-i rif'at: Yüce saltanat; Osmanlı saltanatı (makam, mevki sahibi olma).

serīr-i rif'ate geçdi oturdı yirine cānum
ma 'arīf taḡtına ol ḡusrev-i ferruḡ-likā geldi (*Gazel 191, Mısra 7*). [*serīr-i rif'ate, -e*]

serīr-i saltanat: Saltanat, sultanlık tahtı.

serîr-i saltanatda tâca mağrûr olma sultânüm
başına ‘âkıbet çok tâc-dârûñ tâc dar olmış (*Gazel 80, Mısra 3*). [*serîr-i saltanatda,*]

serîr-nişîn: Tahta oturan” Saltanat süren (kimse), pâdişah.

re’îs-i şadr-nişînân-ı bârgâh-ı kabûl
şeh-i **serîr-nişîn-i** sürâdikât-ı celâl (*Kaside 1, Mısra 20*). [*serîr-nişîn-i,*]

ser-keş: Baş çeken; dik başlı, inatçı.

egmez şurâhî câma baş eyler mücâdele
ol **ser-keşüñ** boğazını al sâkıyâ ele (*Gazel 179, Mısra 2*). [*ser-keşüñ, -üñ*]

ser-keş ol-: Baş çeken; dik başlı, inatçı kimse.

pâk-dâmân ol yûri âlûde olma **ser-keş ol**
sâyelerle kıлма ey serv-i hırâmân ihtilât (*Gazel 83, Mısra 11*). [*ser-keş ol,*]
ey yakîñi etegin çekse her âlâyışden
serv-veş **ser-keş olup** olmasa âlûde güzel (*Gazel 119, Mısra 14*). [*ser-keş olup,*]

ser-menzil: Varılacak nokta, durak.

ya cemşiyd’üñ zamân-ı saltanatda rûzgâr-ıla
yanan **ser-menzil-i** ‘işretde la’îñ şem’dânıdır (*Gazel 46, Mısra 8*). [*ser-menzil-i, --i*]

ser-menzil-i makşûd: Amaç, gaye, niyet.

reh-i makşûdı tîz geçmek dilerken reh-rev-i tab’um
kimesne varmadı **ser-menzil-i makşûda** benden geç (*Gazel 23, Mısra 4*). [*ser-menzil-i makşûda,*]

sermest: Sarhoş, kendinden geçmiş.

şu’arâ sen gâzâl-i **sermeste**
nice yüz tâze ter gâzel didiler (*Gazel 34, Mısra 15*). [*sermeste, -e*]
kanı câm-ı mey-i la’lûñle bî-hûş olduğum demler
şarâb-ı şevk-ıla **sermest** ü medhûş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 2*). [*sermest,*]
hûsn-i ‘âlem-gîrûñe ey şahid-i şehbâz zülf
vâlih-i **sermest-çeşm** ü ‘âşık-ı ser-bâz zülf (*Gazel 88, Mısra 2*). [*sermest-çeşm, -çeşm*]

ser-nigûn ol-: Baş aşağı olmak (aşığın gönlünün yıkılması bağlamında).

ser-nigûn olur ser-i sümm-i semendin öpmeye
her kaçan fitrâke aşsa ol şeh-i hûbân şikâr (*Gazel 27, Mısra 5*). [*ser-nigûn olur,*]

ser-rişte-i ümmîd: Umut ipinin ucu, en çok istenilen şey.

ğam-ı hicrân-ıla cümle gezeyin ye’s ü hırmânî
dilâ **ser-rişte-i ümmîdüñ** el virmek müyesserdür (*Gazel 61, Mısra 6*). [*ser-rişte-i ümmîdüñ, -ün*]

ser-tırâş: Berber.

ağyâr seng-i hâredür anı idüp tırâş
tîğün ‘aceb mi taşâ çalarsa o **ser-tırâş** (*Gazel 78, Mısra 2*). [*ser-tırâş,*]

serv: Selvi ağacı mec. uzun boylu sevgili.

gel ey nihâl-i kadûñ **serv-i** cûy-bâr-ı revân
tarâvet-i gül-i rüyûñ bahâr-ı ‘âlem-i cân (*Beyit 4, Mısra 1*). [*serv-i, --i*]
şol gelen nâz-ıla **serv-i** gül-‘izârumdur benüm
cûşa gelsün seyl-i eşküm ol bahârumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 1*). [*serv-i, --i*]

seyr it derûn-ı **servde** murğ âşiyânesin
bağrında başlar eylemiş âsib-i rûzgâr (Gazel 26, Mısra 5). [servde, -de]
şanma ‘aks-i serv cüy-ı bağda ey lâle-ḥadd
şuya düşdi **servler** kıdd-i ḥurāmānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 10). [servler, -ler]
irince gülşen-i kūyına ol **servüñ** neler çekdüm
Yakīnī seyl-i eşküm gibi cüyān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 11). [servüñ, -ün]
niçe teşbīh olur **serv-ile** gül sen lâle-ruḥsāra
ne gül nāz itmege kâdir ne servüñ var reftârı (Gazel 188, Mısra 7). [serv-ile, --ile]
şanma ‘aks-i **serv** cüy-ı bağda ey lâle-ḥadd
şuya düşdi **servler** kıdd-i ḥurāmānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 9). [serv,]
dil-i meyyâldendür zârumuz her **serve** meyl eyler
bizüm ol zâlim-i bî-dâddan feryâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 3). [serve, -e]
kıddüñe meyyâl olaldan **serve** istiğnâ gerek
râstî ṭab’-ı bülendüñ himmeti a’lâ gerek (Gazel 98, Mısra 1). [serve, -e]
lâle dirdüm ruḥ-ı renginüñe gül-fâm olsa
beñzedürdüm boyuñā **servi** dil-ārām olsa (Gazel 175, Mısra 2). [servi, -i]
niçe teşbīh olur **serv-ile** gül sen lâle-ruḥsāra
ne gül nāz itmege kâdir ne **servüñ** var reftârı (Gazel 188, Mısra 8). [servüñ, -ün]
ol **serv** ne varitse bu gülzârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 8). [serv,]
geşt-i çemen eyler diyü ol **serv** yakīnī
nergis göz açup itdi çemenzârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 15). [serv,]
niçe bir bağda yata ayağün
Daḥı ey **serv** âzâd olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 4). [serv,]
fistıķı cāmeli bir **servi** görüp yanumda
düşmen-i rû-siyeh ol dem tûnekiler giydi (Gazel 193, Mısra 3). [servi, -i]
meyl idüp olurduñ o boyu **serve** hevâdâr
ey ‘ar’ar-ı bağ itseñ o reftârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 5). [serve, -e]
soñ demümdür o **serve** irmedüm âh
hem-demüm âh u vâ-durur her gâh (Gazel 183, Mısra 1). [serve, -e]
çekemezsin kināra ol **servi**
çekme zāyi’ yire yakīnī emek (Gazel 97, Mısra 15). [servi, -i]
leṭâfet bağınuñ **serv-i** semen-sīmāsıdır yūsuf
melâḥat gülşenüñ bülbul-i zībāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 1). [serv-i,]
kâmetüñ **serv** lebüñ gonca ruḥ-ı renginüñ
bâğ-ı ḥüsñünde açılmış gül-i ḥandānuñdur (Gazel 50, Mısra 3). [serv,]
kimdür ki sen ṭururken ide naḥl-i bâğa meyl
ey **serv** ṭurma kıddüñi göster idüp kıyām (Gazel 123, Mısra 6). [serv,]
câme-i sebz-ile olduḡca revân ey boyu **serv**
sebzezâr içre akan âb-ı muşaffāsın sen (Gazel 149, Mısra 3). [serv,]
elif çek sîneme ey **serv** senden bir nişān kılsun
tenüñ nâr-ı maḥabbet yanmadan ḥākister eylerse (Gazel 161, Mısra 3). [serv,]
alurdum mîve-i maḡşüdümü şâḥ-ı sa’âdetden
eger ol **serv** sîb-i ḡabḡabından virse şeftālū (Gazel 167, Mısra 6). [serv,]
karāra yok mededüm şabr ise ḥayāl-i muḥāl
o **serv** ise olmaz bād-ı âh-ıla seyyāl (Müseddes 2, Mısra 10). [serv,]
ey eşk cüdâ düşseñ o **servüñ** nazarından
ter düşme şakın şaklasun allāh beterinden (Gazel 148, Mısra 1). [servüñ, -ün]
ruḥı yanında o **servüñ** güli yirden yire çal
ey şabâ gülleri bülbul gözine ḥâr eyle (Gazel 180, Mısra 5). [servüñ, -ün]
seyl-âb-ı sirişküm bulanup her dem akardı
ol **servüñ** ayağına varıcaḡ ṭurı vardı (Gazel 184, Mısra 2). [servüñ, -ün]
ḡubâr-ı kūyına yüz sürmek içün ol **servüñ**
Akardı her yaña cüy-ı sirişk olup cüyān (Kaside 6, Mısra 15). [servüñ, -ün]
iderken şîvelerle nâzlarla yâr reftârı
ne cāmı var kim ide **serv-i** nâ-hem-vâr reftârı (Gazel 188, Mısra 2). [serv-i, -i]

serv ü şimşād: Serv ve şimşad ağacı.

serv ü şimşād kaldı ḥayretde
seyr idüp nâzlarla reftârüñ (Gazel 105, Mısra 9). [serv ü şimşād,]

ḳaddūne beñzedügiyçün senüñ ey naḥl-i cefā
serv ü şimşadı şabā bağda silker şarşar (Gazel 30, Mısra 6). [serv ü şimşadı,]

server: Zenginlik, varlık.

ben kim serîr-i mülk-i feşâhatde **serverem**
ey pâdişâh-ı ‘âlem eşigüñde çâkerem (Gazel 126, Mısra 1). [serverem, -em]
ḥusrev-i mülk-i kemâl oldu yakînî **serverâ**
ḥayl-i eş ‘âr ile ḥayli şevket ü ‘unvânı var (Gazel 28, Mısra 11). [serverâ, -â]

server-i merdâ: Mertler, yiğitler piri || Hz. Ali.

leşker-i derd ü belâdan yüzümi döndürme
‘arşa-i ğamda begüm **server-i merdânam** ben (Gazel 144, Mısra 6). [server-i merdânam, -am]

serv-i âzâde: Salınarak yürüyen servi. II Sevgili.

gönlüm aldı o **serv-i âzâde**
sâyesi gibi kıldı üftâde (Gazel 169, Mısra 1). [serv-i âzâde,]

serv-i âzâd: Çok uzayan düz bir selvi; düzgün, başı dik.

bâğa gel şîve-i refâtâr-ıla ey naḥl-i revân
serv-i âzâdî ğam-ı ‘ışka giriftâr eyle (Gazel 180, Mısra 4). [serv-i âzâdî,]

serv-i bâğ: Bağın servisi II uzun boylu sevgili.

bülbül degül uçan göricek naḥl-i ḳâmetüñ
ḳarşuñda murğ-ı cânımı uçurdu **serv-i bâğ** (Gazel 87, Mısra 4). [serv-i bâğ,]
serv-i bâğuñ kılmazın bî-hüde refâtârına meyl
ḳâmetüñ gibi nihâl-i nâz-perverder isterin (Gazel 157, Mısra 9). [serv-i bâğuñ,]

serv-i bâlâ: Uzun boylu güzel.

ruh verd-i ra‘nâ kâkül semen-sâ
ḳad **serv-i bâlâ** ruḥsâr nesrîn (Gazel 156, Mısra 16). [serv-i bâlâ,]

serv-i dil-ârâ: Gönül süsleyen servi.

şol gelen ğonca-leb ol verd-i muṭarrâ ancak
şalınan nâz-ıla ol **serv-i dil-ârâ** ancak (Gazel 92, Mısra 2). [serv-i dil-ârâ,]
câme-i sebz-ile bir **serv-i dil-ârâsın** sen
berg-i sebz içre ya bir ğonca-i ḥamrâsın sen (Gazel 149, Mısra 1). [serv-i dil-ârâsın, -sın]

serv-i dil-cü: Gönül alıcı servi (boyu güzel).

cüst ü cü itmesün mi anı yaşum
ḳâmet-i yâr **serv-i dil-cüdur** (Gazel 52, Mısra 14). [serv-i dil-cüdur,]

serv-i gül-endâm: Teni gül gibi ve (boyu) servi gibi olan (sevgili).

geşt-i gülşen ne-y-idi rağmına murtâzlaruñ
bile şalınmağa bir **serv-i gül-endâm** olsa (Gazel 175, Mısra 6). [serv-i gül-endâm,]

serv-i gül-ruḥsâr: Gül yanaklı sevgili (gül yanaklı, servi boylu sevgili).

çıkpup gül-geşt-i şahrâ ideyim ey **serv-i gül-ruḥsâr**
gelüp rüy-ı çemen etrâf-ı ‘âlem sebz-zâr olmuş (Gazel 80, Mısra 5). [serv-i gül-ruḥsâr,]

serv-i hırâmân: Salınarak yürüyen servi.

bir yirde hāk kıl beni ey rûzgâr kim
nâz-ıla gâh o **serv-i hürāmān** gelür geçer (Gazel 31, Mısra 8). [serv-i hürāmān,]
pāk-dāmān ol yûri âlûde olma ser-keş ol
sâyelerle kılma ey **serv-i hürāmān** ihtilâf (Gazel 83, Mısra 12). [serv-i hürāmān,]
herkesûñ çekme ğamın **serv-i hürāmān** ise de
yûzi açılmışa bakma gül-i ħandān ise de (Müseddes 1, Mısra 1). [serv-i hürāmān,]
gezer her hār-ıla **serv-i hürāmānumdan** ummazdum
tağıldı her pelîde verd-i ħandānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 1). [serv-i hürāmānumdan,]

serv-i hōş-bālā: Güzel boylu servi.

ölürsem zûlf ü ħaddüñçün eger ey **serv-i hōş-bālā**
tûram maḥşerde ‘abbāsi ‘alemlerle mezârımdan (Gazel 141, Mısra 5). [serv-i hōş-bālā,]

serv-i hōş-hürām: Hoş edalı servi II sevgili.

geldükçe rāst yolda tûrup almadı selām
tûrmaz cefā ider yürür ol **serv-i hōş-hürām** (Gazel 123, Mısra 2). [serv-i hōş-hürām,]

serv-i hōş-reftār: Alımlı yürüyen (güzel, Sevgili), güzel yürüyüşlü servi.

yaşum seyl olmağa bir **serv-i hōş-reftār** olur bâ‘iş
ciger kan olmağa ol la‘l-i şekker hār olur bâ‘iş (Gazel 22, Mısra 1). [serv-i hōş-reftār,]
kâşki meyl itmesem her **serv-i hōş-reftāra** hiç
sāye-veş üftāde-dil olmaz-ıdı āvāre hiç (Gazel 24, Mısra 1). [serv-i hōş-reftāra,]
yakīnı gitdi meylüm bağ-ı dehrûñ ğayrı seyrinden
beni öldürdi āh ol **serv-i hōş-reftār** reftāri (Gazel 188, Mısra 10). [serv-i reftāri, -ı]

serv-i revān: Salınan servi II Uzun boylu sevgili.

ẖvābdan nergisûñ aç bağda ey **serv-i revān**
sünbülûñ hāl-i perîşānına eyle nigerān (Gazel 139, Mısra 1). [serv-i revān,]
ẖrām-ı ħaddüñe beñzetmez-idi reftārın
eger kim uymasa tahrik-i bāda **serv-i revān** (Kaside 6, Mısra 18). [serv-i revān,]
nem irmese aña nīsān-ı lûtf u cūduñdan
çemende neşv ü nemā bulmaz-ıdı **serv-i revān** (Kaside 3, Mısra 20). [serv-i revān,]
ẖarīm-i dergehüñi büstāna beñzetdüm
nihāl-i ħaddüñi **serv-i revāna** beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 2). [serv-i revāna,]
bihişti kûyuñı ben büstāna beñzetdüm
nihāl-i ħaddüñi **serv-i revāna** beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 2). [serv-i revāna,]
ey benüm lāle-ruḥum **serv-i revānum** muşlī
şaçı sünbül yûzi gül ğonca-dehānum muşlī (Gazel 197, Mısra 1). [serv-i revānum,]
rāst gelse yolda ‘ahd itmışdi tûrmağa velī
gitdi ol **serv-i revānum** tûrmadı ikrāra hiç (Gazel 24, Mısra 8). [serv-i revānum,]

serv-i sehī: Doğru büyümüş iki daldan ibāret selvi. (güzellerin boyuna benzetilir.)

şimşād ħadden aşırı **serv-i sehī** kaşır
yāruñ nihāl-i ħaddine bak i‘tidālî gör (Gazel 39, Mısra 11). [serv-i sehī,]
şol gelen **serv-i sehī** gül-çihre ancak ğālibā
bağ-ı ẖsnuñ ğoncası didükleri bülbül budur (Gazel 53, Mısra 3). [serv-i sehī,]
ẖaremüñ ravza-i firdevs ruḥuñ verd-i tarī
kāmētüñ **serv-i sehī** sibe müşābih zekānuñ (Gazel 112, Mısra 6). [serv-i sehī,]
bağ-ı cihānda ħaddüñe beñzer nihāl yok
serv-i sehīde meyl idicek i‘tidāl yok (Gazel 94, Mısra 2). [serv-i sehīde,]

serv-i sehī-kāmet: Düzgün boylu servi II Fidan boylu sevgili.

gireydi nāz-ıla hāmmāma ol **serv-i sehī-kāmet**
ayağına şu işār ider-idüm taş-ı çeşmümden (*Gazel 143, Mısra 5*). [*serv-i sehī-kāmet,]*

serv-i semen-ber: Göğsü yasemin gibi beyaz olan servi boylu (sevgili).

çemenī cāmesin ol **serv-i semen-ber** giydi
gūyiyā hūr-ı cinān sündüs-i aḥzar giydi (*Gazel 193, Mısra 1*). [*serv-i semen-ber,]*

serv-i ser-firāz: Başını kaldıran, yücelere, yükseklerle uzanan servi (sevgili).

irmez ‘ulüvv-i kādrüñe ey **serv-i ser-firāz**
neşv ü nemā bulursa da ‘ar‘ar hezār sāl (*Gazel 116, Mısra 3*). [*serv-i ser-firāz,]*

serv-i sīmīn-ten: Gümüş gibi beyaz ve parlak vücutlu servi.

şoyunsa girse hāmmāma kaçan ol **serv-i sīmīn-ten**
anı seyr itmege her cām olur bir dīde-i revzen (*Gazel 143, Mısra 1*). [*serv-i sīmīn-ten,]*

serv-kadd: (Sevgilinin) selvi gibi olan boyu.

öykünürmiş dūr-i dendānına ol **serv-kaddūñ**
jāleden bāğda ter düşdüğü budur çemenūñ (*Gazel 112, Mısra 7*). [*serv-kaddūñ, -üñ]*
dil tıflı düşdi yanūña düşdükçe al elin
ey **serv-kadd** yoluñda senūñ bir fütādedür (*Gazel 41, Mısra 8*). [*serv-kadd,]*
zūlfinde ḥaşr olur niçe dil eylese ḥurām
budur o **serv-kadde** kıyāmet didükleri (*Gazel 201, Mısra 4*). [*serv-kadde, -e]*

serv-kāmet: Selvi ağacı II uzun boylu sevgili.

sirişk-i dīdesini cūybār iden ‘āşık
o **serv-kāmeti** eyler mi der-kenār ‘aceb (*Gazel 14, Mısra 8*). [*serv-kāmeti, -i]*
kaddūñe ey **serv-kāmet** virdi zīver kākülūñ
Naḥl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülūñ (*Gazel 111, Mısra 1*). [*serv-kāmet,]*
kaddūñe ey **serv-kāmet** virdi zīver kākülūñ
Naḥl-i gülde deste-i reyḥāna beñzer kākülūñ (*Kaside 4, Mısra 1*). [*serv-kāmet,]*

serv-veş: Selvi ağacı gibi.

ey yakīñi etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel (*Gazel 119, Mısra 14*). [*serv-veş,]*

sev-: (Bir şey veya kimseye) Sevgi duymak, gönlünde (ona karşı) bir muhabbet beslemek, âşık olmak.

gerek aḡlat beni gerek güldür
severin sen nigārı n’olsa gerek (*Gazel 97, Mısra 4*). [*severin, -erin]*
bilür derd ehlinūñ ḥālını ben mecnūna mā‘ildür
benüm çok **sevdügüm** ḥāl ehlidür ma‘küle kâ‘ildür (*Gazel 59, Mısra 2*). [*sevdügüm, -düg, -üm]*
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyiye dil mihr-i dirāḥşān ise de (*Müseddes 1, Mısra 5*). [*sevme, -me]*
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (*Müseddes 1, Mısra 12*). [*sevme, -me]*
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyiye dil mihr-i dirāḥşān ise de (*Müseddes 1, Mısra 19*). [*sevme, -me]*
yok-durur ḡayrı güzellerde ḥaḳīkatde eşer
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de (*Müseddes 1, Mısra 26*). [*sevme, -me]*
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyiye dil mihr-i dirāḥşān ise de (*Müseddes 1, Mısra 33*). [*sevme, -me]*
irşād-ı pīr-ile degül-imiş cünün-ı ḳays
leylā’yı **sevmede** yoḡ-imiş anda ihtiyār (*Gazel 26, Mısra 8*). [*sevmede, -me, -de]*

sevād: Karanlık, siyahlık.

penāh-ı sāye-i lutfuñda mihr ü mäh 'ıyāl
sevād-ı dide-i 'ırfāna 'ağd-ı hāmeñ nūr (*Kaside 1, Mısra 40*). [*sevād-ı,]*

sevdā: 1. Aşk, sevgi. 2. İstek heve, arzu.

zencir-i ser-i zülfi hevāsında degülseñ
başıñda nedür şöfi bu **sevdā-yı** sefāhet (*Gazel 20, Mısra 4*). [*sevdā-yı,]*
hāl-i miskīnine öykün diyü **sevdāya** şalar
nāfe miskīnün ider bād dimāğın muhtel (*Gazel 118, Mısra 15*). [*sevdāya, -y, -a]*
biz ol **sevdā'ıyüz** kim bende geçmeden şafā bulduk
esir-i bend-i zülfi dilberüz āzādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 5*). [*sevdā'ıyüz, -yüz]*

sevdāya şal-: Aşka düşürmek.

şalar sevdāya çok ferzāneyi evvel-bahār ammā
cünün-i ehl-i şevka ruhlarıñ tekrār olur bā'is (*Gazel 22, Mısra 7*). [*sevdāya şalar,]*

sevdā-yı zülf: (Sevgilinin) saçının heves ve arzusu II (Sevgilinin) saçının karalığı.

şabā **sevdā-yı zülf-i** yāra düşmiş bī-ķarār olmuş
yeler oñmaz benüm gibi perişān-rūzgār olmuş (*Gazel 79, Mısra 1*). [*sevdā-yı zülf-i,]*

sevdā-zede: Sevdaya uğramış, âşık.

tolaşur kākül-i miskīnüne **sevdā-zededür**
dār-ı zülfünde yakīnī'yi ķo ber-dār olsun (*Gazel 163, Mısra 11*). [*sevdā-zededür, -dür]*

seyl: Sel II Gözyaşı.

yaşum **seyl** olmağa bir serv-i hoş-reftār olur bā'is
ciger kan olmağa ol la'l-i şekker hār olur bā'is (*Gazel 22, Mısra 1*). [*seyl,]*

seyl-āb: Sel, sel suyu II aşğın gözyaşları.

has u hāşāk-i ğamdan pāk kılsun vādī-i ķalbi
kerem **seyl-ābını** her cūda cūyān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 12*). [*seyl-ābını, -ı, -n, -ı]*

seyl-āb-ı sirişk: Göz yaşı seli.

seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem aķardı
ol servün ayağına varıcak tırı vardı (*Gazel 184, Mısra 1*). [*seyl-āb-ı sirişküm,]*

seyl-āb-veş: Sel suları gibi.

ğubār-ālūde dil **seyl-āb-veş** tırmaz aķar yaşum
göz açdurmaz yağar bārān-ı ğam hālüm mükedderdür (*Gazel 61, Mısra 3*). [*seyl-āb-veş,]*
bulma bārān-ı havādişden keder **seyl-āb-veş**
ey yakīnī merdüm-i 'ālī-nażar deryā gerek (*Gazel 98, Mısra 13*). [*seyl-āb-veş,]*

seyl-i belā: Bela seli.

göñlüm yıkıldı gitdi düşüp rāh-ı miñnete
seyl-i belā vü ķahr-ıla vīrān olup gider (*Gazel 32, Mısra 12*). [*seyl-i belā,]*

seyl-i eşk: Gözyaşı seli.

irince gülşen-i küyına ol servüñ neler çekdüm
Yakînî **seyl-i eşküm** gibi cüyân olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 12). [seyl-i eşküm,]
şol gelen nâz-ıla serv-i gül- 'izârumdur benüm
cûşa gelsün **seyl-i eşküm** ol bahârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 2). [seyl-i eşküm,]

seyl-i fenâ: Yokluk seli.

ey gönül veh ki seni **seyl-i fenâ** itdi hârâb
Yıkılup hâne-i şabrum gibi vîrân olduñ (Gazel 101, Mısra 5). [seyl-i fenâ,]

seyl-i ğam: Gam seli.

başumdan aşdı **seyl-i ğam** bilmem yakînî neyleyem
dirdüm bu sözüñ dem-be-dem öldüm meded öldüm meded (Gazel 25, Mısra 13). [seyl-i ğam,]
seyl-i ğam itdi yakînî dil-i vîrânı hârâb
tañ mîdur olmasa ger hâne-i kalbüm ma'mûr (Gazel 40, Mısra 11). [seyl-i ğam,]
mükedder-hâtır olmuş **seyl-i ğamdan** pâkdür gönülüm
bu gün şâfi-derün olmağda ey dil 'ayn-ı 'ummānam (Gazel 124, Mısra 13). [seyl-i ğamdan,]

seyl-i sirişk: Gözyaşı seli.

gördi hücum-ı **seyl-i sirişküm** ziyâdedür
her mevc tıtdı sâhil-i deryâda bir kenâr (Gazel 26, Mısra 3). [seyl-i sirişküm,]

seyl-vâr: Sel gibi.

şafâ-yı hâtır ile gâh olur ki ğıbtâ-i bahrüz
gehî keder buluruz **seyl-vâr** jeng-pezirüz (Gazel 75, Mısra 8). [seyl-vâr,]

seyr: Yürüme, yürüyüş; gitme, hareket.

şâh maḥmūd 'uñ ayâz olmuş-ıdı manzûrı
seyr-i mehtâb kıl ey serv olup câme-kebûd (Kaside 5, Mısra 22). [seyr-i,]
kays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrâ-yı cünûn itmege meyl itme dilâ (Gazel 2, Mısra 8). [seyr-i, --i]
cân gözin açup yum gözüñi **seyr-i** şuverden
ey dil idegör 'âlem-i esrârî temâşâ (Gazel 8, Mısra 13). [seyr-i, --i]
'arz eyledi seyrümde cemâlin baña yûsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yârî temâşâ (Gazel 8, Mısra 4). [seyr,]
yakînî gitdi meylüm bağ-ı dehrûñ gayrı **seyrinden**
beni öldürdi âh ol serv-i hoş-reftâr reftârî (Gazel 188, Mısra 9). [seyrinden, -i, -n, -den]
'arz eyledi **seyrümde** cemâlin baña yûsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yârî temâşâ (Gazel 8, Mısra 3). [seyrümde, -(ü)m, -de]

seyr eyle-: Gezmek, gezinmek l temaşa etmek.

seyr eyle cerâhatleri şemşîr-i müjeñden
kıl çâk-i tenümden dil-i efgârî temâşâ (Gazel 8, Mısra 9). [seyr eyle,]
eşk-ile ruh-ı zerdüñi **seyr eyle** yakînî
ger hvâce kıla dirhem ü dînârî temâşâ (Gazel 9, Mısra 11). [seyr eyle,]
ğoncalar **seyr eylesen** yâkût-ı la'lünden cüdâ
çeşm-i cāna her biri bir la'lden peykân olur (Gazel 54, Mısra 5). [seyr eylesen,]

seyr id-: Gezmek, gezinmek l temaşa etmek.

iltifâtı yok baña aslâ diyü ğam çekmezin
seyr ider sâ'irler ile ol perî ğam bundadur (Gazel 43, Mısra 10). [seyr ider,]
rûmı bir hindü'dur gûyâ ki râm itmek diler
seyr ider ruḥsârûñi cānâ ser-â-ser kâkûlûñ (Kaside 4, Mısra 20). [seyr ider,]

seyr idüp dil hānesin dimez ki leylā bundadır
geşt ider yabanları mecnūn temāşā bundadır (*Gazel 42, Mısra 1*). [*seyr idüp,]*
serv ü şimşād kaldı hayretde
seyr idüp nāzlarla reftāruñ (*Gazel 105, Mısra 10*). [*seyr idüp,]*
seyr idüp zūlf-i nigārı dime kim kākül budur
gülşitān-ı ‘izz ü nāz içindeki sünbül budur (*Gazel 53, Mısra 1*). [*seyr idüp,]*
çeşmümde ‘aks-i dest-i muḥannāñı **seyr idüp**
‘ummāna düşdi pençe-i mercān görinmedi (*Gazel 190, Mısra 3*). [*seyr idüp,]*

seyr it-: Gezmek, gezinmek || temaşa etmek.

oldı yoluñda āh-ıla çok ‘āşıkūñ ğubār
seyr it ne toz kōparsa gerek daḥı rüzgār (*Gazel 26, Mısra 2*). [*seyr it,]*
seyr it derūn-ı servde murğ āşiyānesin
bağrında başlar eylemiş āsīb-i rüzgār (*Gazel 26, Mısra 5*). [*seyr it,]*
seyr itmege ‘izāruñ ey māh bī-nikāb
yüz yirde ḥāke düşdi şitābından āfitāb (*Gazel 12, Mısra 1*). [*seyr itmege,]*
çemeni nāz-ıla **seyr itmege** bülbüller-ile
çemenī cāmesini ol gül-i aḥmer giydi (*Gazel 193, Mısra 5*). [*seyr itmege,]*
şoyunsa girse ḥammāma kaçan ol serv-i sīmīn-ten
anı **seyr itmege** her cām olur bir dīde-i revzen (*Gazel 143, Mısra 2*). [*seyr itmege,]*

seyr kıl-: Seyretmek.

āsītānında seg-i kūyī nişānıñ **seyr kıl**
gülşen-i şādide açılmış gül-i ḥandānı gör (*Gazel 38, Mısra 9*). [*seyr kıl,]*
şark u ğarbı **seyr kıl** mir ‘āt-ı iskender-mişāl
çünkü ruḥsāruñ-durur āyīne-i ‘ālem-nümā (*Gazel 5, Mısra 5*). [*seyr kıl,]*

seyrān: Gezip dolaşma, gezme, gezinti; bakıp seyretme, temāşā.

seyrāna gitdi ‘arz-ı cemāl itmedin nigār
gütdükçe cevri ider o perī-ruḥ nihān olup (*Gazel 16, Mısra 3*). [*seyrāna, -a]*

seyr-i dīdār it-: Sevgilinin seyri.

seyr-i dīdār itmege zāhid düşer rü ‘yālara
şüret-i zībālara bakmaz temāşā bundadır (*Gazel 42, Mısra 5*). [*seyr-i dīdār itmege, -me, -ge]*

seyyāl: Akan, akıcı.

karāra yok mededüm şabr ise ḥayāl-i muḥāl
o serv ise olımaḥ bād-ı āh-ıla **seyyāl** (*Müseddes 2, Mısra 10*). [*seyyāl,]*

seyyāre: Yürüyen, sabit olmayan yıldız.

maḥv olur gün yüzine karşı nücüm-ı eşküm
mihri-ı raḥşāna mukābil olımaḥ **seyyāre** (*Gazel 174, Mısra 8*). [*seyyāre,]*

sezā: Uygun, münasip, yaraşır.

kādr-i ‘ālīne degül ğayrı maḥādīm **sezā**
şanma her şaḥşa maḥall ola maḥām-ı mahmūd (*Kaside 5, Mısra 11*). [*sezā,]*
sezā-durur baña bir raḥş-ı bād-pā çü felek
benem çü ‘arşa-i medḥūñde pehlevān-ı cihān (*Kaside 6, Mısra 33*). [*sezā-durur, -ur]*

sīb: Elma. II Sevgilinin elmaya benzeyen çenesi.

ḥaremūñ ravza-i firdevs ruḥuñ verd-i tarī
kāmetūñ serv-i schī **sībe** müşābih zeḥānuñ (*Gazel 112, Mısra 6*). [*sībe, -e]*

alurdum mīve-i maḫṣūdumı ṣāḫ-ı sa‘ādetden
eger ol serv **sīb-i** ḡabḡabından virse ṣeftālū (*Gazel 167, Mısra 6*). [*sīb-i,]*

sīb-ḡabḡab: Elma gerdanlı (şakak).

ol sükkerin-leb ol **sīb-ḡabḡab**
ol ḡāl-i kevkeb ol zülfi-pür-çin (*Gazel 156, Mısra 13*). [*sīb-ḡabḡab,]*

sıdk: Doğruluk, samimiyet.

sıdk-ıla rümeli dilberlerine ol çāker (*Müseddes 1, Mısra 22*). [*sıdk-ıla, -ıla]*

şıhhat: Sağlık, sağlamlık.

hīç **şıhhat** yüzini görmedüm āh
olalıdan senūn dil-efḡāruñ (*Gazel 106, Mısra 7*). [*şıhhat,]*

şıhhat bul-: Şifa bulmak, iyileşmek.

lebūn bir ḡastayı yad eylese cānā **bulur şıhhat**
niçün ben mübtelā-yı derd-i bī-dermānı añmazsın (*Gazel 153, Mısra 5*). [*şıhhat bulur,]*

şıma: Sımak: 1. Kırmak, bozmak. 2. Yenmek, mağlup etmek.

bir de sen **şıma** bu göñlüm şışesin ey baḡrı taş
seng-i ta‘nından ‘adūnuñ inkisārum var yeter (*Gazel 36, Mısra 7*). [*şıma,]*

sırr: Aklın erişemediği, açıklanamayan veya çözülemeyen şey, giz, gizem.

kılca olduḡı miyānı bellūdūr maḫfī degül
kimse amma ırmadı **sırr-ı** dehān-ı yāra hīç (*Gazel 24, Mısra 6*). [*sırr-ı, --ı]*
gelmesün bu dergehe cānını kurbān itmeyen
ḡānḡāh-ı **sırr-ı** ‘ışkuñ yolu var erkānı var (*Gazel 28, Mısra 4*). [*sırr-ı, --ı]*
kāse **şınmaḡ-ıla** bulmuş ḡayrıdan ḡays imtiyāz
ḡör olmak itlerūñden iftiḡārumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 11*). [*şınmaḡ-ıla, -g, -ıla]*

sıval: Hamle etme, saldırma.

‘āşık-ı sāde-dile beñzemek isterse zücāc
çalalum taşlara ‘ırzın **şıyalum** nāmūsın (*Gazel 152, Mısra 8*). [*şıyalum,]*

sidre: "Arabistan kirazı" demek olup tefsirlerde bu ağacın "Arşın sağ yanındaki İlahi bir ağaç" olduğu bildirilir. Hadislere göre ise altıncı ya da yedinci kat göktedir (Hadislerdeki bu iki farklılık şöyle telif edilmiştir ki "Kökü altıncı gökte, dalları yedinci göktedir."). Gökyüzüne yükselenlerin ancak buraya kadar çıkabileceği bildirilir. Sidre'nin ötesi Allah'ın Zat âlemidir. Sidre, beşer bilgisi ve amellerinin son hudududur. Sidre, kelimesi daha çok "münteha" kelimesi ile birlikte kullanılır. "Sidretü'l-münteha (Son uçtaki kiraz ağacı)" anlamındadır. Ulaşılabilecek en yüksek yer olduğu için sevgilinin uzun boyunu anlatmak için kullanılır.

fezā-yı ‘arşdayuz hem-cenāḡ-ı tā‘ir-i ḡudsüz
bülend-mertebe bāzuz ḡümā-yı **sidre-mesīrüz** (*Gazel 75, Mısra 6*). [*sidre-mesīrüz, -mesirüz]*
sidre-veş ḡadr-i bülendūñ idüp allāḡ refi‘
ey ḡümā-sāye ola zıll-ı zālilūñ memdūd (*Kaside 5, Mısra 39*). [*sidre-veş,]*

sidre mişāl: Sidre ağacı gibi.

nihāl-i ‘ömrūñi itsün dırāz **sidre-mişāl** (*Kaside 1, Mısra 81*). [*sidre-mişāl,]*

sifāl: Topraktan yapılmış kap. II Kadeh.

tâc u tahta bir haşır-ile **sifali** virmez
başdan ehl-i 'ışk olanlar bî-ser ü sāmān gerek (Gazel 98, Mısra 11). [sifāli, -i]
açıldı çinî **sifal** içre ak karanfiller
degül felekdeki yir yir kevākib-i rahşān (Kaside 3, Mısra 23). [sifāl,]
külāh-ı cem saña ey sâkin-i sarāy-ı sürür
yeter baña seg-i kūyî **sifali** dervîş'ün (Gazel 115, Mısra 4). [sifāli,]
seg-i kūyuñ **sifalin** başa almak âsitānuñda
giyüp fağfür tâcın çin'e hākān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 11). [sifālin,]
yakīnī'ye seg-i kūyuñ **sifalin** görmedüñ lāyık
kulından iltifātın kesdi sulţānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 9). [sifālin,]
bāde nüş itsem seg-i kūyuñ **sifalinden** müdām
reşk-i cem itsem yakīnī 'işret-i şāhānemi (Gazel 198, Mısra 9). [sifālinden, -den]

sifal-i köhne: Eskimiş kadeh, çömlek.

harābātuñ **sifal-i köhnesin** tâc idinen mey-keş
gedā iken melāmet kişverine tâc-dār olmuş (Gazel 79, Mısra 3). [sifāl-i köhnesin,]

sihr evle-: Sihir/büyü yapmak.

bilmezem her şeb ne **sihr eyler** hayāl-i zülf-i dōst
pür kılur biñ başlu ejderhā-y-ıla vīrānemi (Gazel 198, Mısra 3). [sihr eyler,]
dīl almakda müjeñ 'ayyārdur efsūn okur ammā
'aķıllar çāk olur **sihr eylese** ol nergis-i cādū (Gazel 167, Mısra 10). [sihr eylese, -se]

sihr it-: Büyü yapmak, efsunlamak.

o hāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekmiñ-i **sihr itmiş**
ne kim ta 'līm olınsa ey perī kâbildür insāna (Gazel 172, Mısra 5). [sihr itmiş,]

sihrun mübîn: Apaçık bir sihir.

haţtuñı gördükçe 'aķlum aldurursam vecchi var
levh-i haddüñde yazılmış innēhū **sihrun mübîn** (Kaside 2, Mısra 42). [sihrun mübîn,]

sikender: Kuran'da adı geçen Zülkarneyn ve Yunan tarihinde adı geçen Büyük İskender'in karıştırılmasıyla meydana gelmiş bir karakter. Kur'an-ı Kerim'deki sûreleri meydana getiren kelime veya cümlelerden her biri.

hızır-likā vü süleymān-bisāt āşaf-saf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān (Kaside 6, Mısra 6). [sikender-āyet, -āyet]

sil-: Silmek, temizlemek.

al oldı dest-i yār **silerken** gözüm yaşın
kıldı bu reşk pençe-i mercānı münfa'ıl (Gazel 120, Mısra 7). [silerken, -er, -ken]
dīl ğubārın **silemez** fikr-i haţuñ la 'lūñsüz
hiç ğubār ola mı tiryāk-i mey-i nāba bedel (Gazel 118, Mısra 3). [silemez, -e, -me, -z]
ğubār-ı hūznı **siler** dillere şafā getürür
Yakīnī şī rūñi āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 9). [siler, -er]
destüñ ey yāķūt-leb yaşum **silerken** kan olur
baħr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur (Gazel 54, Mısra 1). [silerken, -erken]
gözümün kanlu yaşı yad olunmaz **sildügüñ** demler
mey-i la 'lūñle demler sürdügüm devrānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 3). [sildügüñ, -güñ]
ğubār-ı hūznı **siler** dillere şafā getürür
bu şī 'r-i pāküñi āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 11). [siler, -(e)r]
hastalar hālın bilmezsin gözümün yaşın **silmezsin**
derdüme devā ķılmazsın şağ ol elümdeñ ne gelür (Gazel 65, Mısra 9). [silmezsin, -sin]

silk-: (Üzerindekileri düşürmek için bir şeyi) Sallamak, sarsmak, silkelemek.

kaḍḍüne beñzedügiyçün senüñ ey naḥl-i cefā
serv ü şimşadı şabā bağda **silker** şarşar (Gazel 30, Mısra 6). [*silker, -er*]

silsile: Birbirine bağlı bir sıra oluşturan şeyler, zincirleme.

dil-i dīvānemi ser-ḥalka iden ‘uşşāka
ḥalka-i **silsile-i** zülf-i perişānuñdur (Gazel 50, Mısra 8). [*silsile-i,*]

silsile-müy: Saçı birbirine zincir gibi bağlanmış olan, sevgili.

gitdükçe bend olur şacına rāh-ı ğamda dil
miskīn esīr-i **silsile-müyān** olup gider (Gazel 32, Mısra 6). [*silsile-müyān, -an*]

sīm: Gümüş.

kaḍeḥ-i **sīm-i** mücellāda ya bir kaṭre gül-āb
cām-ı billūrda yā āb-ı ḥayāt-efzāsın (Gazel 151, Mısra 9). [*sīm-i,*]
nūr-ı ruḥuñda şanma belürdi ḥaṭ-ı ğubār
bir **sīm** levḥa yazdı kazā süre-i duḥān (Gazel 140, Mısra 6). [*sīm,*]
ruḥum ki zer gibi zerd ola **sīm** sākuñ-içün
idem tevbe (Gazel 177, Mısra 7). [*sīm,*]

sīm ü zer: Gümüş ve altın.

sīm ü zer ümīdiyle ḥarīdār ararlar
itdüm niçe yüz şahid-i bāzārı temāşā (Gazel 9, Mısra 9). [*sīm ü zer,*]

sīm ü zer ol-: Altın ve gümüş elde etmek.

ṭālib-i **sīm ü zer olma** ğam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḥd-i sirişküñle bu rüy-ı zerdüñ (Gazel 109, Mısra 5). [*sīm ü zer olma,*]

sīm-beden: Beyazlık, parlaklık yönünden gümüş bedenli (sevgili).

görüp ey **sīm-beden** la ‘l-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıkıdı gözinden kānuñ (Gazel 103, Mısra 1). [*sīm-beden,*]

sīm-çihre: Gümüş yüzlü II gümüş gibi beyaz tenli.

ey **sīm-çihre** bende-i ḥālīş geçer saña
dīnār olursa ṭañ mı cihān içre mu‘teber (Gazel 126, Mısra 15). [*sīm-çihre,*]

sīmīn-beden: Gümüşten beden. II Sevgilinin gümüş gibi parlak ve bembeyaz olan bedeni.

ey büt-i **sīmīn-beden** şüret-gerān-ı deyr-i çīn
kaldılar ḥayretde la ‘l-i gevher-efşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 5). [*sīmīn-beden,*]
reşk-i elfāz-ı güher-bāruñdan ey **sīmīn-beden**
başına lülü-yı şehvāruñ şadef zindān olur (Gazel 54, Mısra 11). [*sīmīn-beden,*]

sīmīn-ber: Gümüş vücutlu, vücudu gümüş gibi olan.

kaḅül itdi du‘āmı ḥamdülillāh ḥazret-i bārī
kolum boynında ol **sīmīn-berüñ** zerrīn ḥamā‘ıldür (Gazel 59, Mısra 4). [*sīmīn-berüñ, -üñ*]

sīmīn-ten: Teni gümüş gibi beyaz olan güzel.

nukūd-ı eşküme bakmaz o şāh-ı **sīmīn-ten**
Fakīr diyū ider ben gedāya istiḡnā (*Gazel 3, Mısra 5*). [*sīmīn-ten,]*
ruḥum zer gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey **sīm-ten** dildār sensin sen (*Gazel 150, Mısra 2*). [*sīm-ten,]*

sīmurg: Eski İran efsanelerinde Kaf dağında duran anka kuşu veya masal kuşu.

yaḳīnī kāf-ı meşakḳatde ben de **sīmurgın**
büyüklenüp müteferrid geçinmesün ‘anḳā (*Gazel 3, Mısra 11*). [*sīmurgın, -ın]*

sinān: "Sinan", Yusuf peygamberin lakabıdır ve erkek adı olarak kullanılmaktadır. Ayrıca "sinan" sözcüğünün mızrak, süngü anlamı da bulunmaktadır.

o kişvere dahı başmadı pāy peyk-i ḥayāl
li’enne midḥate bi-fazlı **sinān** elfi sinīn (*Kaside 1, Mısra 68*). [*sinān,]*

sine: 1. Göğüs, bağır, sadr. 2. Gönül, kalp, yürek.

ḥançer-i ḥār-ıla şaḳm ki ider **sīneñi** çāk
gülün ey bülbül-i şūrīde yanından öte dur (*Gazel 40, Mısra 5*). [*sīneñi, -ñi]*
peykānlaruñ derūna geçerken konar göçer
pür-süz **sīnemüz** şanasın tāb-ḥānedür (*Gazel 57, Mısra 14*). [*sīnemüz, -müz]*
baş koşup zülfüñle **sīneñ** öpmege şarkar müdām
Okıdur ‘uşşāka cānā küfri ezber kākülün (*Kaside 4, Mısra 7*). [*sīneñ, -ñ]*
ḳanı **sīnem** gibi bir tāze açılmış gülşen
gülleri zaḥmlaruñ gönçası peykānuñdur (*Gazel 49, Mısra 5*). [*sīnem, -m]*
ḥadeng-i ḡamzeñe **sīnem** nişān olduḡını bildüm
bi-ḥamdi ‘llāh dilā sehm-i sa‘ādetden nişān buldum (*Gazel 128, Mısra 5*). [*sīnem, -m]*
elif çek **sīneme** ey serv senden bir nişān ḳalsun
tenün nār-ı maḥabbet yanmadan ḥākister eylerse (*Gazel 161, Mısra 3*). [*sīneme, -m, -e]*
gelmeyüp **sīneme** ben ḥastayı bī-cān itme
a benüm iki gözüm ruh-ı revānum muşlī (*Gazel 197, Mısra 7*). [*sīneme, -m, -e]*
bir nāvek-ile **sīneme** biñ revzen açdı yār
budur cihānda keş ü kerāmet didükleri (*Gazel 201, Mısra 7*). [*sīneme, -m, -e]*
alduñsa tīrūñi n’ola mecrūḥ **sīneden**
peykānlaruñ yürekdedür ey ḳaşı yā hele (*Gazel 179, Mısra 3*). [*sīneden, -den]*
faş eylemezdi ‘āleme derd-i derūnumuz
çāk olmasaydı ḥançer-i hecrūñle **sīnemüz** (*Gazel 73, Mısra 8*). [*sīnemüz, -müz]*
baş koşup zülfüñle **sīneñ** öpmege şarkar müdām
Okıdur ‘uşşāka cānā küfri ezber kākülün (*Gazel 111, Mısra 3*). [*sīneñ, -ñ]*
gökde gūyā tolanur mihr-i ziyā-baḥş-ı cihān
sīnesin mā‘ī libās itdi o māhuñ iḥfā (*Gazel 4, Mısra 8*). [*sīnesin, -si, -n]*
ma‘den-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīḡuñ şu dem kim **sīnede** pinḥān olur (*Gazel 54, Mısra 10*). [*sīnede, -de]*
dil ḥūn u cān figār ciger rīş **sīne** çāk
derd-i firāk ile iderin āh-ı derd-nāk (*Gazel 96, Mısra 1*). [*sīne,]*
mürde-diller ḥāy u ḥū ḳalsun şaḳuñçün **sīnede**
tekyede lā-büd şeb-i ḳadr olıcak iḥyā gerek (*Gazel 98, Mısra 3*). [*sīnede, -de]*
tā kim yakīnī **sīnesine** kesdi na‘iller
‘uşşākuñ içre oldı meḳāmı şaf-ı nī‘āl (*Gazel 116, Mısra 13*). [*sīnesine, -si, -n, -e]*
kāşki olsa ser-ā-pā **sīnede** yüz biñ zebān
her birin gül ruhlaruñ şevkında gūyā eylesem (*Gazel 127, Mısra 7*). [*sīnede, -de]*
ḡilāf-ı **sīnede** eglendi tīḡ-ı ‘uryānuñ
ininde uyḳuya varmış yılana beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 3*). [*sīnede, -de]*
n’eylerem ḡülzārı begüm verd-i rüyūñdan cūdā
sīne ḳanlı dāḡlarla lālezārumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 10*). [*sīne,]*

derûn-ı âyinede ‘aksi çāk ider yakasın
Bakar ki âyineye itse **sînesin** ‘uryân (Gazel 136, Mısra 8). [sînesin, -si, -n]
sînemdeki her dâğ açılıp bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzârı temâşâ (Gazel 8, Mısra 7). [sînemdeki, - m, -de, -ki]
gökden ne yağar k ‘anı kabûl eylemeye hâk
atsa o melek **sîneñe** tîr itme şikâyet (Gazel 19, Mısra 6). [sîneñe, -ñ, -e]

sîne-i mecrûh: Yaralı göğüs, yaralı gönül, acılı, kederli gönül.

tîrûñ ki geldi **sîne-i mecrûha** ey şanem
didi ki biz cerâhat-i ‘uşşâka merhemüz (Gazel 73, Mısra 11). [sîne-i mecrûha,]

sîne-i sūzân: (Aşığın) Yanan bağı, yüreği.

âteşine **sîne-i sūzānumuñ** şu sepmeye
devletüñde iki çeşm-i eşk-bârum var yeter (Gazel 36, Mısra 3). [sîne-i sūzānumuñ,]

sînem üzre: Göğüs üstüne.

kāmetüñ hecrinde ‘azm itdi belâ şahrāsına
sînem üzre her elif bir reh-güzārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 6). [sînem üzre,]

sînemi del-: Bağını delmek, ızdırap vermek, üzmek, kederlendirmek; delik açmak.

düşdi dile dünyâ gamı kan tıtdı çeşm-i pür-nemi
tîğ-i gam-ıla **sînemi deldüm** meded deldüm meded (Gazel 25, Mısra 8). [sînemi deldüm, -dü, -m]

sinîn: Seneler.

o kişvere dahı başmadı pây peyk-i hayāl
li’enne midhate bi-fazlı sinân elfi **sinîn** (Kaside 1, Mısra 68). [sinîn,]

sipāh: Asker, ordu.

sipāh-ı eşk-ile talan idem gönül şehrin
o şāh-ı hüsñ eger isterse inhizāmumızı (Gazel 189, Mısra 5). [sipāh-ı,]
sipāh-ı kûy-ı felek-i ‘tibārı encüm-i çarh
kemîne çāker-i evvān-ı kudreti keyvān (Kaside 6, Mısra 29). [sipāh-ı,]

sipāh-ı ‘ışk: Aşk askeri.

şahrāda lāle şanma yakînî **sipāh-ı ‘ışk**
kurdı fezā-yı ‘āleme gül-gün otağumuz (Gazel 69, Mısra 13). [sipāh-ı ‘ışk,]

sipās: Hamd, şükür, sena, mahmidet.

her ne niyāz var-ısa ol dil-rübāya kıl
cümle **sipās** u minneti ey dil hūdā’ya kıl (Gazel 121, Mısra 2). [sipās,]

siper: Ardına gizlenecek, ardına sığınacak şey.

dil giriftār-ı ser-i zülf-i perîşānuñdur
dâğ-ı sînem **siper-i** nāvek-i müjgānuñdur (Gazel 49, Mısra 2). [siper-i,]
lem ‘a-i tîğüñ ide pertev-i mihri zā‘il
reşk-i hürşiyd-i cihān-tāb ola ey meh **siperüñ** (Gazel 114, Mısra 10). [siperüñ, -üñ]

sipih: 1. Gök, semâ, âsuman. mec. Tâlih, baht, kader, felek.

cevr itdügi içün döne döne bu hastaya
virdüm **sipihre** şarşar-ı âhumla inkılab (Gazel 11, Mısra 6). [sipihre, -e]

ey nâle-i yakînî **sipihri** tokuz tolan
bir aydur ki ol meh-i tâbân görünmedi (*Gazel 190, Mısra 15*). [*sipihri, -i*]
sipih zâviye-i rif'atünde bir abdâl
dilîr-i rezm-i keremsin irer mi saña kirâm (*Kaside 1, Mısra 61*). [*sipih,]*
sipih-i burc-ı temkîn ü mihr-i burc-ı yakîn
seḫâb-ı re'fet-i bârân-ı rahmet-i müte'âl (*Kaside 1, Mısra 17*). [*sipih-i, --i*]

sipih-i cemâl: Güzelliğin gökyüzü.

hemîşe nâmuñı zıkr itsün ey **sipih-i cemâl**
kitâb-ı dânişüñüñ noktasın bilen kişiyê (*Kaside 1, Mısra 55*). [*sipih-i cemâl,]*

sipih-i fazl: Faziletli gök.

sipih-i fazl u ma'ârifde gerçi mihr-i münîrüz
kaḫpuñda ey meh-i hürşiyd-çihre ḫâk-i ḫâḫîrüz (*Gazel 75, Mısra 1*). [*sipih-i fazl,]*

sipih-i kemâl: Olgunluk göğü, seması, feleği.

te'ennî ile olur ḫâşıl ey **sipih-i kemâl**
irer mi zihnüñe hiç ḫiddet-ile sür'atde (*Kaside 1, Mısra 35*). [*sipih-i kemâl,]*

sipih-i nazm: Şiir göğü.

sipih-i nazmda encüm gibi maḫv oldu şâ'irler
olaldan ben ma'ârif burcunuñ hürşiyd-i raḫşânı (*Gazel 187, Mısra 13*). [*sipih-i nazmda, -da*]

sipih-i nîl-gün: Lacivert renkli gökyüzü.

zemîn dil-teşne-i bârân-ı luṭfuñ baḫr şûrîdeñ
sipih-i nîl-gün ser-geştedür sen mihr-i raḫşâna (*Gazel 171, Mısra 6*). [*sipih-i nîl-gün,]*

sipih-serîr: Gökyüzü tahtı.

bu câygâh-ı ḫudûşa nigâh kılmazuz aşlâ
Yakînî şâh-ı bülendüz şeh-i **sipih-serîrüz** (*Gazel 75, Mısra 10*). [*sipih-serîrüz,]*

sîr-âb id-: Susuzluğu gidermek, suya kandırmak.

yalman-ı tîğî kesmedi ḫalbûñ şusuzluğın
sîr-âb ider mi teşne-i maḫrûrî hiç serâb (*Gazel 12, Mısra 10*). [*sîr-âb ider,]*

sirâc: Mum, kandil, meşale, aydınlatma aleti.

şu'â'-ı âh-ıla ḫum-ḫânemüz olur rüşen
dimeñ ki şâm-ı belâda **sirâcumuz** yokdur (*Gazel 47, Mısra 8*). [*sirâcumuz, -umuz*]

sirişk: Gözyaşları.

zuhûr-ı berķ-ı ḫâtıf bâ'îş-i bârân olur güyâ
sirişk-i çeşmüme ol tîğ-ı âteş-bâr olur bâ'îş (*Gazel 22, Mısra 10*). [*sirişk-i,]*

sirişk-i çeşm: Gözlerden akan yaş.

sirişk-i çeşm reşk-i pâ-y-bûs-ı cûy-bâr eyler
ḫırâmân olsa şahn-ı bağda ol kâmet-i dil-cû (*Gazel 167, Mısra 11*). [*sirişk-i çeşm,]*

sirişk-i dîde: Aşığın gözündeki gözyaşı.

sirişk-i dîdesini cüybar iden ‘âşık
o serv-kâmeti eyler mi der-kenâr ‘aceb (*Gazel 14, Mısra 7*). [*sirişk-i dîdesini, -si, -ni*]

sirişt: Yaratılış, huy, mizaç.

sirişt olmamış-ıdı dest-i haq‘la kâleb-i âdem
Yakînî hâke deryâ gibi mefrûş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 13*). [*sirişt,*]

sitâre: Yıldız II talih, baht.

sitâre olmaz-ısa âfitâba hem-pehlû
nedür ya mîhr-i ‘izârında hâli dervîş‘ün (*Gazel 115, Mısra 5*). [*sitâre,*]
tâli‘üm naḥs gözüüm yaşlu **sitârem** düşkün
itmedük nesne mi var çarḥ-ı sitem-hvâh baña (*Gazel 7, Mısra 9*). [*sitârem,*]

sitâre-sipâh: Yıldız ordusu.

meh-i sipîhr-i şeref ḥusrev-i **sitâre-sipâh**
muḥîṭ-i kâf-vaḳâr âfitâb-ı berk-‘inân (*Kaside 6, Mısra 3*). [*sitâre-sipâh,*]

sitem: Zulüm, eza, cefa.

tâli‘üm naḥs gözüüm yaşlu sitârem düşkün
itmedük nesne mi var çarḥ-ı **sitem-hvâh** baña (*Gazel 7, Mısra 10*). [*sitem-hvâh, -vah*]

sitemger: Zalim, haksızlık eden.

aldı mekr ü zulm-ile cânın yakînî ḥastanuñ
çeşm-i ḥün-hvâruñ gibi olmuş **sitemger** kâkülün (*Gazel 111, Mısra 12*). [*sitemger,*]
aldı zulm ü mekr-ile cânın yakînî ḥastanuñ
çeşm-i ḥün-hvâruñ gibi olmuş **sitemger** kâkülün (*Kaside 4, Mısra 18*). [*sitemger,*]
ne rûzgâr **sitemgerligine** gâyet var
ne zulm ü cevrine ol zâlimün nihâyet var (*Müseddes 2, Mısra 21*). [*sitemgerligine, -ligine*]

siyâh: Siyah, kara.

libâs-ı ka‘bede olan **siyâh** şâl için
‘izâruñ üzre hat-ı bî-mişâl hakkıyçün (*Gazel 164, Mısra 3*). [*siyâh,*]
siyâh olursa libâsı n‘ola o meh-rünüñ
çerâğ dibi karañu olur meşeldür bu (*Gazel 168, Mısra 5*). [*siyâh,*]

siyeh: Siyah, kara.

dem-i şafaḳla ‘alîl olmuş-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı **siyeh** perde kılmağa ḥoş-hâl (*Kaside 1, Mısra 4*). [*siyeh,*]
‘ârızuñda ol **siyeh** ḥatlar ki vardur fevc fevc
şan ḥabeş kâfirleridür kim ider târâc-ı dîn (*Kaside 2, Mısra 7*). [*siyeh,*]

siyeh ebrü: Kara kaş.

şanma cismünle güzeldür yed-i beyzâ ancak
hâl-i hindü da güzel ol **siyeh ebrü** da güzel (*Gazel 119, Mısra 6*). [*siyeh ebrü,*]

siyeh-rü: Yüzü kara, günahkar, utanmaz.

ḳad-i mevzünüña fütâde geçer
sâye yanuñda bir **siyeh-rûdur** (*Gazel 52, Mısra 12*). [*siyeh-rûdur, -dur*]

sofi: Sofu, ehl-i tasavvuf.

āhumı germ eylerin 'ışk âteşiyle her nefes
 şanma **şöfi** ben senün gibi dem-i serd isterin (Gazel 157, Mısra 6). [şöfi,]
 ni' met-i dünyāya **şöfi** tutmayup şāfi geçer
 fıkı-i esrār-ı hüviyyet eyler ol hayrānı gör (Gazel 38, Mısra 3). [şöfi,]
 anı nüş eyleyen āb-ı hayāt-efzāya meyl itmez
 mey ü şahbāda el-hāk başka **şöfi** bir şafā vardır (Gazel 51, Mısra 10). [şöfi,]
 hevā-yı 'ışk-ıla cūş itdügümçün ta'n ider **şöfi**
 ne bilsün tîre-diller neydüğün deryā-yı 'ummānlık (Gazel 93, Mısra 7). [şöfi,]
 zencîr-i ser-i zülfi hevāsında degülseñ
 başuñda nedür **şöfi** bu sevdā-yı sefāhet (Gazel 20, Mısra 4). [şöfi,]
 düşümde tevbe vire diyü bādeden **şöfi**
 Yakînî dîdelerüm itdi hūvābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 9). [şöfi,]
 hākîkāt üzre cihān içre bir muşāhib yok
 meger ki **şöfi** gibi hālvet içre şöhet idem (Gazel 125, Mısra 8). [şöfi,]
 ger acı dil virürse **şöfi** yakînî saña
 sen dahı rîş-hand it turma piyāza başla (Gazel 170, Mısra 9). [şöfi,]

şöfi-i sad-sāle: Yüz yıllık sôfi.

bulımaz ehl-i hārābātuñ bir ednā pāyesin
şöfi-i sad-sāle yüz kez olsa şāhib-erba'ın (Gazel 155, Mısra 8). [şöfi-i sad-sāle,]

sofra: Üzerine yiyecekler, içecekler, tabak, kaşık, çatal vb. konularak çevresine oturulup yemek yenilecek şekilde düzenlenmiş masa, sini, yaygı vb.

sofra-i vaşlına irmezsem o şāh-ı keremün
 ğam tenūrında yakînî niçe bir yanam ben (Gazel 145, Mısra 17). [sofra-i, -i]

şohbet: Konuşmak, muhabbet etmek.

katılmaz ecel da'vete geldükçe dile ğam
 hācet degül e **şohbet-i** yārāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 8). [şohbet-i,]

şohbet id-: Sohbet etmek, muhabbet etmek.

hākîkāt üzre cihān içre bir muşāhib yok
 meger ki sôfi gibi hālvet içre **şohbet idem** (Gazel 125, Mısra 8). [şohbet idem, -em]
 tenhā hayāl-i la'lün-ile **şohbet itmege**
 pürdür şarāb-ı eşk-ile iki kabağumuz (Gazel 69, Mısra 7). [şohbet itmege, -ge]

sokak sokak: Her yer, karış karış.

vardum segān-ı kūyin aradum **sokak sokak**
 yā rab ne hikmet oldu ki yārān görünmedi (Gazel 190, Mısra 11). [sokak sokak,]

sol: " Şu " işaret sıfatı.

sol cām-ı mey ki dā'ire-gird-i hābābdur
 mir'āt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur (Gazel 45, Mısra 1). [sol,]
sol gelen nāz-ıla serv-i gül-'izārumdur benüm
 cūşa gelsün seyl-i eşküm ol bahārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 1). [sol,]
 dā'imā bezm-i mahabbetde belā cāmın çeker
 Sākıyā **sol** kim ola mest-i mey-i bezm-i elest (Gazel 21, Mısra 4). [sol,]
 hezārı nār-ı şevkıyla yakup kılmāğa hākister
 gül-i hamrādaki **sol** âteşin ruhsār olur bā'ış (Gazel 22, Mısra 4). [sol,]
sol cām-ı mey ki dā'ire-gird-i hābābdur
 mir'āt-durur ki cilvegeh-i āfitābdur (Gazel 45, Mısra 1). [sol,]
sol gelen serv-i sehî gül-çihre ancak ğālibā
 bāğ-ı hüsnün ğoncası didükleri bülbül budur (Gazel 53, Mısra 3). [sol,]

şol gelen gonca-leb ol verd-i muṭarrā ancak
şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancak (Gazel 92, Mısra 1). [şol,]

sol-: Sararıp solmak, sararmak.

bak ḥāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rûy-ı zerdüme
bir çäre eyle derdüme **şoldum** meded **şoldum** meded (Gazel 25, Mısra 10). [şoldum, -du, -m]
bak ḥāṭır-ı pür-gerdüme raḥm eyle rûy-ı zerdüme
bir çäre eyle derdüme **şoldum** meded **şoldum** meded (Gazel 25, Mısra 10). [şoldum, -du, -m]

şolak-zāde: Solak oğlu.

vefā itmezse n'ola ger **şolak-zāde** 'alī bālī
kulı ḳurbānıyam anuñ hemān dünyāda şağ olsun (Gazel 162, Mısra 7). [şolak-zāde,]

soñ: Bir şeyin en sonra olan veya ortaya çıkan bitiş, tükeniş kısmı, bitme tükenme noktası, nihâyet.

ḥuzûrından ayırdı 'ışkı yāruñ bî-ḥuzûr oldum
soñında her ḥuzûruñ ey yakīnī bir belā vardır (Gazel 51, Mısra 14). [soñında, -ı, -(n)da]
soñ demümdür o serve irmedüm āh
hem-demüm āh u vā-durur her gāh (Gazel 183, Mısra 1). [soñ,]

soñ peşimānlık aşşı itmez: Son pişmanlık fayda vermez (etmez); iş iştēn geçtikten sonra pişman olmanın yararı yoktur.

ḥarīdār olma naqd-i cān-ıla her yūsuf-ı ḥūsne
Yakīnī hecri yād it **aşşı itmez soñ peşimānlık** (Gazel 93, Mısra 10). [soñ peşimānlık aşşı itmez,]

sonra: "-nin ardından, ... arkasından; müteakiben" anlamlarında zarf.

diller anı şāneler **soñra** müşevveş-bāl olur
zülfüñe iñen tolaşmasun mu'anber kākülün (Kaside 4, Mısra 5). [soñra,]
diller anı şāneler **soñra** perīşān-ḥāl olur
zülfüñe iñen tolaşmasun mu'anber kākülün (Gazel 111, Mısra 5). [soñra,]

sor-: Birine soru yönelterek herhangi bir konuda bilgi istemek, sual etmek.

yakīnī hastanuñ ḥālīn **sorarsa** o tabīb-i dil
'acāyib derde uğramış işidenden ırağ olsun (Gazel 162, Mısra 9). [sorarsa, -ar, -sa]
şorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fülkīni gark itdi baḥr-ı eşk-i revān (Kaside 3, Mısra 27). [şorar-ısañ, -ar, -ı, -sa, -ñ]
bīmār ḥāṭırın **şora** gel ey tabīb-i cān
kim fūrkat eyledi yirümi pister-i helāk (Gazel 96, Mısra 3). [şora, -a]
şorarlar-ısa nedür ḥāl-i ḳalb-i nālānum
ḥikāyet-i ḡam-ı hicrān-ı yār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 31). [şorarlar-ısa, -ısa]

sög-: Sövmek, kötü söz söylemek.

bir merḥabāya cān ü dili al da **sög** baña
senden yañadur ey boyu şimşād elün biri (Gazel 200, Mısra 5). [sög,]

söyle-: Demek, söylemek, dile getirmek.

görince ol şehi güftāra kudretüm ḳalmaz
Yakīnī ḥāl-i dil-i zārı niçe **söyleyeyin** (Gazel 160, Mısra 10). [söyleyeyin, -y, -e, -y, -in]
vaşf-ı bihişt-i kūyı tūrurken ḥabībümün
ḥāl-i caḥīmi **söyleme** vā'ız azābdur (Gazel 45, Mısra 8). [söyleme, -me]
leb-i şirīnün-ile tūtī-i ṭab'um **söyler**
hey ḥümā āyine-i rüyūñı ḳarşu göster (Gazel 30, Mısra 1). [söyler, -r]

rind-i bezm-i 'ışk iseñ ol hem-dem-i âh u enîn
çağırup bu şavtı **söyler** sâzlar şanma tanîn (Gazel 155, Mısra 2). [söyler, -r]
bâğda serv-i sehîler ne kadar olsa bülend
iremez kâmetüñe **söyleyelim** toğrusın (Gazel 152, Mısra 6). [söyleyelim, -y, -elim]
ne disün **söylesün** âlâm-ı gamı tûfî-i dil
diñlemezsın sözün añlarsın anuñ efsâne (Gazel 173, Mısra 3). [söylesün, -sün]
dizilür rişte-i câna niçe lûlû-yı hoş-âb
dürc-i la'linin açup **söylese** gevher-pâre (Gazel 174, Mısra 4). [söylese, -se]
la'lûñ metâ'ına dem-i nakd al gözyaşın
itme bahâne **söyle** efendi bahâ nedür (Gazel 57, Mısra 6). [söyle,]

söylen-: Konuşulmak, ağızdan ağıza geçmek.

aldı zîr-i destine kaddûñ çenârı darb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bâlâ-yı dest (Gazel 21, Mısra 2). [söylenür, -ür]

söylet-: Konuşturmak, içindekileri dökmek, feryat ettirmek.

karşu göster ruh-ı gül-berginüñ âyînesini
tûfî-i tab'umı **söyletmege** ey şekker-leb (Gazel 13, Mısra 6). [söyletmege, -meg, -e]

söyün-: Sönmek, parlaklığı gitmek.

pür-âteş oldı şu'le-i 'ışk-ıla dâğumuz
nâr-ı gam-ıla yandı **söyünmiş** çerâğumuz (Gazel 69, Mısra 2). [söyünmiş, -miş]

söz: Ağızdan çıkan bir veya daha fazla heceden meydana gelen, mana ifade eden kelime veya kelime topluluğu, laf, lafız, kelim.

gayrıyı ihyâ idüp her dem beni eyler helâk
sözlerüñ 'îsî-i devrân olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 8). [sözlerüñ, -ler, -üñ]
hürşiyd-veş yakînî tûlû' itse **sözlerüñ**
encüm gibi görünmeye eş'âr-ı hâverî (Gazel 200, Mısra 9). [sözlerüñ, -ler, -üñ]
işiden yüzüñüñ esrârını lâ-ya' kıl olur
sen bu **sözlerle** yakînî bizi hayrân itdüñ (Gazel 110, Mısra 12). [sözlerle, -lerle]
ey yakînî lebi vaşfin idemezsın o mehûñ
her **sözüñ** 'îsî-i cân-bahşdan ilhâm olsa (Gazel 175, Mısra 14). [sözüñ, -üñ]
ey yakînî bu **sözüñ** haq-durur inkâr olmaz
içlerinde bularuñ zerre kadar 'âr olmaz (Müseddes 1, Mısra 29). [sözüñ, -üñ]
harf atsalar kelâmuma cühhâl gam yimem
söz ey yakînî şâ'ir-i şîrîn-edâdadur (Gazel 41, Mısra 10). [söz,]
leb-i la'lûñle tenhâ **sözlerüm** var câm-ı mey içse
Yıkılma bir yaña ağyardan olsa cüdâ meclis (Gazel 77, Mısra 9). [sözlerüm, -ler, -üm]
leb-i şîrîn-i şekker-bâruñuñ tekrâr ider vaşfin
Yakînî'nüñ anuñcün her **sözü** kând-ı mükerrerdür (Gazel 61, Mısra 12). [sözü, -ü]
ne disün söylesün âlâm-ı gamı tûfî-i dil
diñlemezsın **sözün** añlarsın anuñ efsâne (Gazel 173, Mısra 4). [sözün, -i, -n]
pîr-i muğân naşîhatini tut mey al ele
vâ'ız **sözünü** fıkır ider olsañ me'âl yok (Gazel 94, Mısra 6). [sözünü, -i, -n, -i]
özünüñ kân **sözünü** güher kıldı
nazar-ı himmet-i şeh-i 'âdil (Gazel 122, Mısra 13). [sözünü, -üñ]

söz aç-: Bahis konusu etmek, söylemek.

la'li yanında **söz açamazsın** o gül-ruhuñ
ey gönca sen gerekse gül açıl gerek tarıl (Gazel 120, Mısra 5). [söz açamazsın, -mazsın]
leb-i la'lûñ letâfetde **söz açsa** ruh-perverdür
hemânâ ol büt-i 'îsî-nefes ruh-ı muşavverdür (Gazel 61, Mısra 1). [söz açsa,]

şu: Saf, berrak ve akıcı madde: su.

şuyı bol ra' nā havāsı var sürür-efzā makām
gel olalum hāne-i mey-hānede ehl-i nişest (Gazel 21, Mısra 5). [şuyı, -y, -ı]
şu mihre zerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi **şuyın** dōke gün gibi hāke her yirde (Gazel 178, Mısra 4). [şuyın, -y, -ı, -n]
şu gibi alçağ' akarsın beni odlara yakarsın
ne kıya kıya bakarsın sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 3). [şu,]
āteşine sīne-i sūzānumuñ **şu** sepmeye
devletüñde iki çeşm-i eşk-bārum var yeter (Gazel 36, Mısra 3). [şu,]

şu gibi: Su gibi. (Benzetme durumunda)

mizācı āteş anuñ biz **şu gibi** mā' il aña
o mihr-i 'ālem-ile imtizācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 3). [şu gibi,]

şu sep-: Su serpmek, su dökmek, sulamak II ferahlatmak, rahatlatmak.

olmamağa guşsa tennürında hākister gönül
şu sepen bir pāre çeşm-i eşk-bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 8). [şu sepen, -en]

su'āl: Soru, soru sorma.

cevāb-ı rüh-fezā-yı mesīh-i meryem için
kelīm'e tür'da olan **su'āl** hākkıyçün (Gazel 164, Mısra 6). [su'āl,]

su'āl eyle-: Sormak, araştırmak.

ğamuñ esrārmuñ keyfiyyetin benden **su'āl eyle**
ne hāletdür anı 'ışkuñla hayrān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 7). [su'āl eyle,]

şubh: Sabah.

nücüm gibi yanam **şubh** olunca şevkumdan
hudā ger eyleye bīdār-ı kūy-ı yār beni (Gazel 199, Mısra 3). [şubh,]
nesīm-i **şubh** urur aña selāsil ü ağılāl
cihānı kim tolanur hınk-i çarh bir günde (Kaside 1, Mısra 45). [şubh,]
dest-i şevk-ıla girībānım çeküp çāk itdi **şubh**
gül gibi ey lāle-ruh çāk-i girībānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 11). [şubh,]
gül-ruhuñ şevkına her **şubh** oluruz zemzeme-gir
bülbul-i gülşene dem-sāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 11). [şubh,]

şubh gibi: Sabah gibi.

mihriñle tā ki **şubh gibi** şādık olmışuz
Raşşende oldı pertev-i nūr-ı cebinümüz (Gazel 74, Mısra 5). [şubh gibi,]

şudür: Büyük zatlar, sadrāzamlar ve bilhassa kazaskerler.

hudāygān-ı **şudür-ı** zamāne şemsü'd-din
'imād-ı kubbe-i ikbāl ü kıble-i iclāl (Kaside 1, Mısra 21). [şudür-ı,]

suhan bezmi: Söz meclisi.

suhan bezminde çekdi cām-ı naẓmuñ cür'asın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum şimdi meydānı (Gazel 187, Mısra 7). [suhan bezminde,]

suhan-dān: Söz etmesini bilen, söz bilir, şair, edip.

dimezdi bu resm üzre tekellüflü ğazeller
olmasa yakînî-i **suḥān-dāna** tekellüf (Gazel 91, Mısra 16). [suḥān-dāna,]
hümā-yı 'arş-pervāzam bülend-āvāz şebbāzam
şeker-ḥā ṭūṭiyem hem bülbülem güyā **suḥān-dānam** (Gazel 124, Mısra 6). [suḥān-dānam,]

suhan-sāz: Söz yazan, söz söyleyen. || Şair.

ney gibi nāle ile şerḥ iderüz sūz-ı dili
bezm-i 'ışk içre **suḥān-sāz** ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 10). [suḥān-sāz,]

şuhuf: Allah'ın, dört büyük kitaptan başka, Cebrail vasıtasıyla bazı peygamberlere gönderdiği sayfalar.

kākülün kim perdedür ḥaṭ-ı leb-i cān-bāḥşuṇa
ḥazret-i 'isā' ya şān **şuhuf** indürür rühü 'l-emīn (Kaside 2, Mısra 32). [şuhuf,]

şulehā: Günah işlemeyen salih kimseler.

korḡuluk çekmedin geçen **şulehā**
köprüdür ādeme ecel didiler (Gazel 34, Mısra 7). [şulehā,]

sultān: Hükümdar, sultan.

kişver-i ğamda begüm gerçi ki **sultānam** ben
āsītānuḡda velī bende-i fermānam ben (Gazel 144, Mısra 1). [sultānam, -am]
serīr-i salṭanatda tāca maġrūr olma **sultānum**
başına 'ākıbet çok tād-dāruḡ tād dar olmış (Gazel 80, Mısra 3). [sultānum, -um]
ḡul oldum 'ışka oldum ḡayd-ı bend-i ġuşşadan āzād
serīr-i mülk-i istiġnāda şimdi ben de **sultānam** (Gazel 124, Mısra 8). [sultānam, -am]
sen perī için yaḡod ḡayl-i melek nāzil olup
ka 'be-i kūyuḡ ziyāret itdi **sultānum** 'alī (Gazel 196, Mısra 6). [sultānum, -um]
yakīnī'ye seg-i kūyuḡ sıfālın görmedüḡ lāyık
ḡulından iltifātın kesdi **sultānumdan** ummazdum (Gazel 129, Mısra 10). [sultānumdan, -um, -dan]

sultān eyle-: Sultan konumuna getirmek. II himmet bağlamında iç âleminde mertebesini yükseltmek.

beni lūṭf it şafā mısrına **sultān eyle** sultānum
'adūnuḡ başına dünyāyı zindān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 1). [sultān eyle,]

sultān maḡmūd: Gazneli Sultan Mahmud.

sen felekde yirümi ḡadr-ile berter kılduḡ
ber-murād itmedi firdevsī'yi **sultān maḡmūd** (Kaside 5, Mısra 34). [sultān maḡmūd,]

sultān ol-: Padişah olmak; hükmetmek.

ey gedā ol şeche çün bende-i fermān olduḡ
eyle farz it ki ḡamu 'āleme **sultān olduḡ** (Gazel 101, Mısra 2). [sultān olduḡ, -dun]
cihānda mālīk olmaḡ vaşlına bir yūsuf-ı ḡüsnüḡ
'azīz-i 'ālem olup mısr'a **sultān olmadan** yigdür (Gazel 58, Mısra 4). [sultān olmadan,]

sultānum: 1. Sultanlara hitap sözü 2. 'Gönlümün sultanı' (sevgili için).

iltifāt ister cenābuḡdan yakīnī müst-mend
ol gedā lāyık-durur **sultānum** iḡsān eylesen (Gazel 100, Mısra 10). [sultānum,]
beni lūṭf it şafā mısrına sultān eyle **sultānum**
'adūnuḡ başına dünyāyı zindān eyle **sultānum** (Gazel 130, Mısra 1). [sultānum,]
beni lūṭf it şafā mısrına sultān eyle **sultānum**
'adūnuḡ başına dünyāyı zindān eyle **sultānum** (Gazel 130, Mısra 2). [sultānum,]

göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ eylesün ma'mûr
 belâ bünyâdını ḳalbümde vîrân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 4). [sulṭānum,]
 ṭulû' itsün ümidüm kevkebi burc-ı 'inâyetden
 şeref nûrın cebînüm üzre tâbân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 6). [sulṭānum,]
 açılmağı hicâb-ı ḡamda ḳaldı ḡonca-i ḳalbüm
 nesîm-i luṭf-ı cân-baḡşuñla ḡandân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 8). [sulṭānum,]
 ḳapuñda bende-i fermân-ber olmak tek naşîb olsun
 ne emrûñ var-ısa cân üzre fermân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 10). [sulṭānum,]
 ḡas u ḡâşâk-i ḡamdan pâk ḳılsun vâdî-i ḳalbi
 kerem seyl-âbını her cûda cüyân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 12). [sulṭānum,]
 ḡarîmüñ ḳa'be nâmuñ aḡmed ü ben anda ḡassân'am
 şefâ'at pertevin cismümde raḡşân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 14). [sulṭānum,]
 ḳapuñda derd ü fâḳayla göñül bîmâr u 'âcizdür
 bu derde şerbet-i luṭfuñla dermân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 16). [sulṭānum,]
 icâzet vir ḳilâb-ı küyuñ-ıla hem-sifâl olsun
 Yakînî bendeñe bir manşib iḡsân eyle **sulṭānum** (Gazel 130, Mısra 18). [sulṭānum,]
 hilâl gibi görüp kendüyi za'îfî'l-ḡâl
 ḡimâyetüñle ḡitâm-ı ricâmı **sulṭānum** (Kaside 1, Mısra 72). [sulṭānum,]

şun'-ı rabbü'l-'âlemîn: Âlemlerin Rabbi'nin kudreti.

bir 'aceb berg-i gül-i sîr-âbdur kim 'arızuñ
 anda sünbüller bitürmiş **şun'-ı rabbü'l-'âlemîn** (Kaside 2, Mısra 26). [şun'-ı rabbü'l-'âlemîn,]

şun-: 1. sunmak 2. ikram etmek.

sâḳî irişdi devr-i gül açıldı lâleler
 bezm-i çemende **şun** bize la'lîn piyâleler (Gazel 33, Mısra 2). [şun,]
 sâḳıyâ câm-ı meyi destüme **şun** nûş ideyin
 bâri bir dem ḡam-ı eyyâmı ferâmûş ideyin (Gazel 159, Mısra 1). [şun,]
şunmadın destüñe sâḳî-i ecel peymâne
 şadr-ı mey-ḡâneye yârân-ıla geç rindâne (Müseddes 3, Mısra 23). [şunmadın, -ma, -dı, -n].
 al sazı muṭribâ ele sâḳî şarâbı **şun**
 def-i ḡama bu ikisidür çâre-sâzumuz (Gazel 72, Mısra 7). [şun,]
 naḳd-i dil aldı 'arızı alını 'arz idüp
 sâḡar **şunarsa** destüñe ol ḡonca alı gör (Gazel 39, Mısra 10). [şunarsa, --(a)r, --sa]
 zehr-i ḡam **şundi** dehr çünki baña
 def-i içün gül-âbı ḳand itdüm (Gazel 134, Mısra 7). [şundi, -dı]
 yazdı okuñla ḳudret-i **şun** u kemâli gör
 Baḡ rüy-ı yâra âyine-i zü'l-celâli gör (Gazel 39, Mısra 1). [şun,]

sûre-i duḡân: Duhan suresi.

nûr-ı ruḡuñda şanma belürdi ḡaṭ-ı ḡubâr
 bir sîm levḡa yazdı ḳazâ **sûre-i duḡân** (Gazel 140, Mısra 6). [sûre-i duḡân,]

şûret: 1. şekil, biçim 2. yüz, çehre.

ḡâl şanma o mehûñ âyine-i rüyında
şûret-i merdümek-i dîde-i giryânüñdur (Gazel 49, Mısra 4). [şûret-i,]
 yâ mücellâ şâf mir'ât-ı ḡaḳîḳîdür ruḡuñ
şûret-i ḡâl-i perîşânın görür ḳalb-i ḡazîn (Kaside 2, Mısra 30). [şûret-i,]
 bu deyr-i miḡnet-âbâduñ egerçi **şûreti** çokdur
 eḡer görmezse eḡlenmez göñül naḡş-ı nigârundan (Gazel 141, Mısra 9). [şûreti, -i]
 zülfi leyli'ñe 'arz-ı ḡâl iderin
 'ışḳ-ı mecnûn elümde **şûretdür** (Gazel 64, Mısra 16). [şûretdür, -dür]

şûret bul-: Hâsıl olmak, husûle gelmek.

şekl-i zibāñ-ıla ey şahid-i ferhunde-cemāl
büt-i çin da 'vî-i hüsn eylese **şüret bulmaz** (Gazel 66, Mısra 4). [şüret bulmaz,]
büt-i çin hüsn-i 'izāruñ gibi **şüret bulmaz**
gör şanıdır güzelüm hüsn-i cemālî anuñ (Gazel 103, Mısra 7). [şüret bulmaz,]

şüret-bāz: Kukla oynatan kimse, kuklacı.

gösterür geh mihr-i rüyın gāh bir yüzden toğar
vechi var oldum dise 'ayyār-ı **şüret-bāz** zülf (Gazel 88, Mısra 8). [şüret-bāz,]

şüret-gerān: Ressam.

ey büt-i sīmīn-beden **şüret-gerān-ı** deyr-i çin
kaldılar hayretde la 'l-i gevher-efşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 5). [şüret-gerān-ı, -ı]

şüret-i ihsān: Cömertlik görünüşü.

bakma ümīd-i mihr-ile mir 'āt-ı rüyına
Çok bakdum anda **şüret-i ihsān** görünmedi (Gazel 190, Mısra 8). [şüret-i ihsān,]

şüret-i zibā: Güzel yüz.

seyr-i dīdār itmege zāhid düşer rü 'yālara
şüret-i zibālara bakmaz temāşā bundadır (Gazel 42, Mısra 6). [şüret-i zibālara, -lar, -a]

süsen: Susam denilen çiçek.

süsenle berg-i bīde 'ayān itme hañçerüñ
dilden dile düşer şakın ey kaşları kemān (Gazel 140, Mısra 11). [süsenle, -le]
ey yakīnī diyemez hañçerinin hiddetini
olsa her bergi zebān **süsen-i** sahn-ı çemenüñ (Gazel 112, Mısra 10). [süsen-i,]

susuzluğ: Susuz olma, susuz kalma durumu. || Kuvvetle isteme, arzu etme, iştıyak duyma durumu.

yalman-ı tıgı kesmedi qalbūñ **susuzluğın**
sīr-āb ider mi teşne-i mahırürī hīç serāb (Gazel 12, Mısra 9). [susuzluğın, -ı, -n]

şuver: Suretler.

cān gözin açup yum gözüñi seyr-i **şuverden**
ey dil idegör 'ālem-i esrārī temāşā (Gazel 8, Mısra 13). [şuverden, -den]
ey yakīnī ne bilür şānumuz erbāb-ı **şuver**
'ārif-i vahdete hem-rāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 15). [şuver,]

süy: Yan, yön, taraf, cihet.

yakīnī lāf u güzāfı қо eyle şāha du 'ā
niyāza qaldur elüñ **süy-ı** hażret-i mennān (Kaside 3, Mısra 30). [süy-ı, -ı]

şuya düş-: Suyu düşmek. || Suyun yüzeyinde görülmek.

şanma 'aks-i serv cūy-ı bağda ey lāle-hadd
şuya düşdi servler qadd-i hīrāmānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 10). [şuya düşdi, -di]

süz: Yanma, yanık, ateş. II İstirap, keder.

'ayān itme şakın 'ışk āteşin **süzüñ** nihān qalsun
komam 'ışkuñ yolın qalsun gönül yol qalmasun cānā (Gazel 161, Mısra 5). [süzüñ, -uñ]
tolanur başına şevk-ıla rüşen kıılmağa **süzün**
diler pervāne yanup yakıla şem 'i şebistāna (Gazel 172, Mısra 7). [süzün, -ın]

süz gözüñ bağda bir kez tağıdup tırraların
sünbülü derhem idüp nergisi bîmâr eyle (*Gazel 180, Mısra 1*). [*süz,]*
yakînî bağrını anuñ yakardı âteş-i reşk
kemâl-i **süzünü** güş itse nazmumuñ husrev (*Gazel 166, Mısra 12*). [*süzünü, -ı, -n, -ı]*

süzân: 1. Yakan, yakıcı. 2. Yanan, yanıcı.

mihrüñ-ile ağlamakdan öldüm ey mâh üstüme
ebr giryân mihr **süzân** olduğundan baña ne (*Gazel 182, Mısra 4*). [*süzân,]*
pey-der-pey okların dil-i **süzâna** geçdiler
bir tâb-hânedür niçe mihmân gelür geçer (*Gazel 31, Mısra 3*). [*süzâna, -a]*
cebînüñ pertevî şöhrat virürken mâh-ı tâbâna
ruhuñ yanında germ olmak düşer mi şem'-i **süzâna** (*Gazel 172, Mısra 2*). [*süzâna, -a]*

süzen: İğne (kırpık).

târ kıldı tenümi **süzen-i** ğam çihremi zerd
igneden iplige dek şerh idüñ o tannâza (*Gazel 176, Mısra 9*). [*süzen-i, -i]*

süz-ı âh: (aşığın) ah ateşi.

zulmeti rüşen ider şu 'le-i **süz-ı âhum**
bezm-i fûrkatde yanan şem'-i şebistânam ben (*Gazel 145, Mısra 5*). [*süz-ı âhum,]*

süz-ı dil: Gönül ateşi, gönül yangını.

ney gibi nâle ile şerh iderüz **süz-ı dili**
bezm-i 'ışk içre suhan-sâz ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 9*). [*süz-ı dili,]*

süz-ı nihân: İnsana hüznün ve elem veren ah, inleyiş.

'alev-i âteş-i 'ışkı niçe bir gizleyeyin
Yakdı yandurdu beni **süz-ı nihânum** muşlî (*Gazel 197, Mısra 16*). [*süz-ı nihânum,]*

süz-iş-i âh: Ahın yakıcılığı.

süz-iş-i âhumuñ şerârını
göge çıkmâğa zer-kemend itdüm (*Gazel 134, Mısra 3*). [*süz-iş-i âhumuñ, -un]*

sübha: Tespih tanesi.

yüzi olaydı muğân içre bir kadeh mey için
kılurdu zâhid-i şad-sâle **sübhasını** girev (*Gazel 166, Mısra 4*). [*sübhasını, -sı, -n, -ı]*
yakînî dâne-i hâl-i ruhı devrinde dildâruñ
çevirsün **sübhadan** yüz zâhid-i kâşâneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 10*). [*sübhadan, -dan]*
bir hüma-yı fâriğü'l-bâlem bugün uçmağdan
dâm-ı tezvîr itmezem ben **sübha-i** şad-dânemi (*Gazel 198, Mısra 8*). [*sübha-i,]*

sübhâne: Her türlü kusurdan, noksandan, beşerî nitelik ve zaatlardan uzak olan" anlamında Allah'ın isimlerindendir.

la'lüñ hayât-balş u müjeñ bâ'is-i hayât
sübhâne hâlîku hâlağa'l-mevte ve'l-hayât (*Gazel 18, Mısra 2*). [*sübhâne,]*

sübhânellezî: "Allah her türlü eksiklerden münezzehtir." anlamında, "Bir gece, kendisine âyetlerimizden bir kısmını gösterelim diye (Muhammed) kulunu Mescid-i Harâm'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksâ'ya götüren Allah noksan sıfatlardan münezzehtir; O, gerçekten işitendir, görendir." (Kur'an-ı Kerim, İsrâ Suresi 17/1) ayetinden iktibastır.

şerh-i **sübhânellezî** esrâ yazar hatt-ı ruhuñ
leyle-i mi'râc'dur zülf-i siyehkâruñ hemîn (*Kaside 2, Mısra 35*). [*sübhânellezî,]*

sücüd it-: Secde etmek.

mihrāb-ı ebruvānına **itmezdi** dil **sücüd**
hācīnūn olmasa eşigi kıblegāhumuz (Gazel 71, Mısra 3). [sücüd itmezdi, -mezdi]

sühan: Söz, kelâm.

bildük **suhanuñdan** dehenūñ var idüğini
ma'lūm olur ey gonca mü'eşsir eserinden (Gazel 148, Mısra 3). [suhanuñdan, -uñ, -dan]
suhandā ben dem-i cān-bağş-ıla nazm içre 'İsā'yam
'aceb mi zinde itsem rūh-ı pāk-i şeyh selmān'ı (Gazel 187, Mısra 15). [suhandā, -da]
suhan-ı hāfız u selmān'a irişdi gazelüm
Taht-ı iklīm-i feşāhatdeki hākān'am ben (Gazel 145, Mısra 11). [suhan-ı,]
gül gibi her **suhanum** gayret-i firdevsī-durur
Düzağ-ı reşkde yansa yiridür kalb-i hasūd (Kaside 5, Mısra 31). [suhanum, -um]

sükkerin-leb: Şeker dudak.

ol **sükkerin-leb** ol sīb-gabgab
ol hāl-i kevkeb ol zülf-i pür-çin (Gazel 156, Mısra 13). [sükkerin-leb,]

süleymān: Hz. Süleyman.

mühr idüp 'aks-i leb-i yarı **süleymān** yine
her perī-peykeri efsūn ile teşhīr itmiş (Gazel 82, Mısra 5). [süleymān,].
hāk olup ğamla ğubār-ı reh-i cānān olalı
götürür tahtımı yel şanki **süleymān'am** ben (Gazel 144, Mısra 12). [süleymān'am, -am]
ey perī hātem-i cām-ıla şafā bezminde
seni teşhīr iderin şanki **süleymān'am** ben (Gazel 145, Mısra 16). [süleymān'am, -am]

süleymān ol-: Süleyman peygamber gibi olmak.

ol perī hecr-ile ister seni berbād itmek
hāk-i rāhī olagör tūt ki **süleymān olduñ** (Gazel 101, Mısra 4). [süleymān olduñ, -dun]

süleymān-bisāt: Yüzüğü / mührü ünlü olan Hz. Süleyman.

hızır-liķā vü **süleymān-bisāt** āşaf-şaf
sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān (Kaside 6, Mısra 5). [süleymān-bisāt,]

sülük: Tarikat, tekke yolu.

sedd itdiler yakīn'ye mey-hāne yolların
yā rab müyesser eyle **sülük-i** reh-i şavāb (Gazel 12, Mısra 12). [sülük-i, -i]
zāhid reh-i riyāda **sülük-i** fenāda biz
küy-ı murādı her kişi bir semtden bulur (Gazel 55, Mısra 9). [sülük-i, -i]

süm: Dört ayaklı hayvanların tırnağı.

ser-nigūn olur ser-i **sümm-i** semendin öpmege
her kaçan fitrāke aşsa ol şeh-i hūbān şikār (Gazel 27, Mısra 5). [sümm-i,]

sünbül: Maruf çiçek, sünbül, saç.

çemende **sünbül-i** zülf-i nigārı ey yüzi gül
Ruħuñda tūrā-i 'anber-feşāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 7). [sünbül-i,]
bir 'aceb berg-i gül-i sır-ābdur kim 'arīzuñ
anda **sünbüller** bitürmiş şun'ı rabbü'l-'ālemīn (Kaside 2, Mısra 26). [sünbüller, -ler]

h v bdan nergisün a  b  da ey serv-i rev n
s nb l    h l-i per   nina eyle niger n (Gazel 139, Mısra 2). [s nb l   , -  ]
s z g z  n b  da bir kez tağıdup  rralaru n
s nb li derhem idüp nergisi b m r eyle (Gazel 180, Mısra 2). [s nb li, -i]
dil-i nes m   h  **s nb l   **  em mi ile
Fir  -ı sebz-i ha u la ser-i benef   gir n (Kaside 3, Mısra 13). [s nb l   , -  ]
s nb li g yet per   n eyledi zülf-i nig r
  met-i b l  i itdi nite kim şimşadı pest (Gazel 21, Mısra 7). [s nb li, -i]
seyr idüp zülf-i nig r  dime kim k k l budur
g lsit n-ı  izz   n z içindeki **sünbül** budur (Gazel 53, Mısra 2). [sünbül,]
  m-ı z lf iyle   h itdüm gülüp ol  onca açılmış
bel  n z k- ab   at kesb ider **sünbül** hav dan h    (Gazel 84, Mısra 6). [s nb l,]
 emende  o  ab  **s nb l** o g l-b dan  ra  olsun
g list nda yalunuz aln  a uk y zi a  olsun (Gazel 162, Mısra 1). [s nb l,]

s nb l-i per   n: Per   n s mb l (sa  yerine).

m   ev    eyledi z lf-i nig r  g l  nde
 ab   okındı meger **s nb l-i per   nu ** (Gazel 102, Mısra 10). [s nb l-i per   nu , -u ]

s nb l-i z lf-i nig r: Sevgilinin s mb l gibi olan saçları.

 emende **s nb l-i z lf-i nig r ** ey y zi g l
Ru u nda  urra-i  anber-fe  na be zeted m (Gazel 132, Mısra 3). [s nb l-i z lf-i nig r ,]
yak n  **s nb l-i z lf-i nig r ** g l  nde
Ru u nda g liye-i m       be zeted m (Gazel 133, Mısra 9). [s nb l-i z lf-i nig r ,]

s nd s-i a zar: Hz. Muhammed'in do du u zaman meleklerin d     i d    .

 emen  c mesin ol serv-i semen-ber giydi
g y y  h r-ı cin n **s nd s-i a zar** giydi (Gazel 193, Mısra 2). [sündüs-i a zar,]
n r-ı a med  an ider **sündüs-i a zarda** me  n
ya yaşıl c me giyen hızr-ı mu all s n sen (Gazel 149, Mısra 5). [sündüs-i a zarda, -da]

s r-: Sürmek, yaşamak.

na  b olmazsa **sürmek** c m-ı la  l-i dil-r b dan h   
ne mümkündür alam s     ar b-ı dil-g   adan h    (Gazel 84, Mısra 1). [sürmek, -mek]

s r: Boynuzdan yapılmış büyük boru.

ol m  h  arza kıldı    bill rdan beden
 aldurdu ba  görmege her **s rdan** beden (Gazel 146, Mısra 2). [s rdan, -dan]
bezm-i ma  erde olursam o lebi mülden d r
  h-ı dil-s zumu    hengi ola nağme-i **  r** (Gazel 40, Mısra 2). [  r,]

s r dik t: Perdeler; mec. Engeller.

re  s-i  adr-ni  n n-ı b rg  h-ı  ab l
  h-i ser r-ni  n-ı **s r dik t-ı** cel l (Kaside 1, Mısra 20). [s r dik t-ı, -ı]
S r dik t-ı g y b içre  almaya i   l
rum z-ı g y b  ıla  alb ne h d  ilh m (Kaside 1, Mısra 57). [s r dik t-ı, -ı]

s r  h :    ne su,   rbet, şarap vb.  eyler koymaya yarayan, uzun boyunlu cam veya bill r kap.

 urmetle t t **  r  h **  ikest olmasun meded
ansuz g    de s    dürüst olmaz inkis r (Gazel 26, Mısra 11). [  r  h ,]

şurāhī ber-karār olsun gümüş peymāneler dönsün
o şem'-i meclis-ārā şevkına pervāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 1*). [*şurāhī,]*
egmez **şurāhī** cāma baş eyler mücādele
ol ser-keşüñ boğazını al sākıyā ele (*Gazel 179, Mısra 1*). [*şurāhī,]*

sür'at: Çabukluk, hızlılık, acelecilik.

te'ennī ile olur hāşıl ey sipihr-i kemāl
irer mi zihnüñe hiç hiddet-ile **sür'atde** (*Kaside 1, Mısra 36*). [*sür'atde, -de]*

sürme: Göze çekilen maruf siyah madde, kuhl.

hāk-i pāyuñdan ider kuhl-ı cilā ümmīdin
sürmeden hāke mehüñ oldu ruḥı gerd-ālūd (*Kaside 5, Mısra 4*). [*sürmeden, -den]*

sürüd: Şarkı, türkü, nağme.

turmasun rūd-ı sirişkümle sürüd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü **sürüd** (*Kaside 5, Mısra 28*). [*sürüd,]*
turmasun rūd-ı sirişkümle **sürüd-ı** nālem
bezm-i mestān-ı maḥabbetde budur rūd ü sürüd (*Kaside 5, Mısra 27*). [*sürüd-ı,]*

sürün-: Sürünmek.

ister ki pāy-mālūñ ola hāk-i rāh olup
yanuñca **sürünürse** n'ola dāmenüñ müdām (*Gazel 123, Mısra 12*). [*sürünürse, -se]*

sürür-efzā: Mutluluk yayan.

şuyı bol ra'nā havāsı var **sürür-efzā** makām
gel olalum hāne-i mey-hānede ehl-i nişest (*Gazel 21, Mısra 5*). [*sürür-efzā,]*

sürür: Sevinç.

sürür-ı cāh-ıla hiç ibtihācumuz yokdur
şeh-i diyār-ı gamuz taht u tācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 1*). [*sürür-ı,]*
gedā-yı bī-ser ü pāyı şeh-i dü-'ālem ider
sürür-ı cām-ı lebiyle vişāli derviş'üñ (*Gazel 115, Mısra 8*). [*sürür-ı,]*

süz-: (Bir kimseyi veya şeyi) Dikkatle gözden geçirmek, bakışlarıyla incelemek.

eyler hezār cān u gönül murḡını şikār
süzdükçe kara gözlerin ol hīle-bāzumuz (*Gazel 72, Mısra 6*). [*süzdükçe, -dükçe]*

Ş

şād: Mutlu, mesut.

gel yetiş leşker-i **şādiyle** meded nuşret kıl
ceyş-i gam aldı beden burcunı cānum fethī (*Gazel 194, Mısra 3*). [*şādīyle, -i, -(y)le]*
dilā bir laḥza hiç **şād** olmaduñ mı
gam-ı hicrāna mu'tād olmaduñ mı (*Gazel 186, Mısra 1*). [*şād,]*

şād iken: Mutluyken.

lāyık mıdur ki vaşluñ-ıla **şād iken** cihān
biz devletüñde pādişehüm ehl-i mātemüz (*Gazel 73, Mısra 9*). [*şād iken,]*

şād it-: Neşelendirmek, sevindirmek, mutlu etmek.

benem ol bahtsuz kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i mahzūnımı **şād itmedi** hiç bir zamān ṭālī' (Gazel 86, Mısra 4). [*şād itmedi,*]

şād ol-: Kutlu olmak, bahtiyar olmak.

geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāṣīze
Yakīnī **şād oldu** eyledi o merḥabādan ḥazz (Gazel 84, Mısra 10). [*şād oldu,*]
ḡamuñdan **şād olup** def -i ḡam itmek
hemān ben 'āşık-ı nā-şāda geldi (Gazel 192, Mısra 3). [*şād olup,*]

şādān: Sevinçli, mutlu.

gül-ruḥuñ şevk-ıla ḥandān olduğundan baña ne
ben melūlem ḡayrı **şādān** olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 2). [*şādān,*]

şādī: Gönül ferahlığı, sevinç, mutluluk.

zehr-i ḡam mu'tādıyn tiryāk-i vuşlaṭ istemen
lezzet-i **şādī** gerekmez 'āşık-ı ḡam-ḥvāra hīç (Gazel 24, Mısra 12). [*şādī,*]

şafak: Güneş gurup ettikten sonra ufukta kalan kızıl aydınlık, alaca karanlık. Fecre yani güneş doğmadan ufukta zahir olan aydınlığa da ıtlak olunur ki lisanımızda bu manada şayidir: Şafak vakti, şafak söktü. şafak-gün: Şafak renkli.

görindi sāḡar-ı mey içre ey meh 'aks-i engüştüñ
Şafaḡdan oldu güyā kim hilāl-i āsumān ṭālī' (Gazel 86, Mısra 10). [*şafaḡdan, -dan*]
otaḡ-ı çarḡa gelüp şāh-ı lāciverd-evreng
öñine çekdi **şafaḡdan** o demde perde-i al (Kaside 1, Mısra 12). [*şafaḡdan, -dan*]
nāḡun-ı pāy-ı següñ dīde-i hūn-bārumda
māh-ı nevdür ki **şafaḡdan** ola nāḡeh peydā (Gazel 1, Mısra 6). [*şafaḡdan, -dan*]

şafak gibi: Şafak gibi, kırmızı.

şafak gibi 'aceb mi dem-be-dem ger kanlar ağlarsam
Yakīnī görmege ol meh-veşi virmez amān ṭālī' (Gazel 86, Mısra 11). [*şafak gibi,*]

şaḡab: Bela uyandıran.

keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḡnete
emvāc-ı kulzüm-i **şaḡab** u şūrdan beden (Gazel 146, Mısra 10). [*şaḡab,*]

şāh: Padişah, hükümdar || sevgili.

alurdum mīve-i maḡşūdumı **şāh-ı** sa'ādetden
eger ol serv sīb-i ḡabḡabından virse şeftālū (Gazel 167, Mısra 5). [*şāh-ı,*]
nuḡūd-ı eşküme bakmaz o **şāh-ı** sīmīn-ten
Faḡīr diyü ider ben gedāya istiḡnā (Gazel 3, Mısra 5). [*şāh-ı, --ı*]
keserse tīḡ-i belā rişte-i dil ü cānı
o **şāh-ı** ḡūsn eşiginden kesilmezsin kaṭ'ā (Gazel 3, Mısra 10). [*şāh-ı, --ı*]
murglar **şāhın** n'ola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña ḡümā-yı devlet ü devrān şikār (Gazel 27, Mısra 3). [*şāhın, -ın*]
murād mīvesin alam ümīd **şāhından**
iderse bāḡ-ı dile ebr-i re'fetüñ feyezān (Kaside 6, Mısra 41). [*şāhından, -ın, -dan*]
zeyn itdi jāle gülleri didi şabāya **şāh**
pürdür hūner güherleri iki kulaḡumuz (Gazel 69, Mısra 11). [*şāh,*]
ney gibi nāle vü āh it didi ol **şāh** baña
nāleye yok mededüm neyleyeyin āh baña (Gazel 7, Mısra 1). [*şāh,*]

kişver-i fazla eyledi seni **şāh**
 sāye-i husrev-i hümāyūn-zıl (Gazel 122, Mısra 9). [şāh,]
 şadākat üzre ne bir **şāh** var zamānede kim
 ölince hāk-i rehin başa tāt-ı devlet idem (Gazel 125, Mısra 5). [şāh,]
şāhum yakīnī bendeñi hicrāna şalma kim
 şāyed gedāñi yād idesin bir zamān ola (Gazel 6, Mısra 13). [şāhum, -(u)m]
şāhum niyāz birle yakīnī du‘ā ider
 devlet ziyāde pāye-i ikbāl pāyidār (Gazel 26, Mısra 15). [şāhum, -(u)m]
 segān-ı kūyuñ içre hōr olup **şāhum** hākīr olmak
 ‘ulūvv-i mansīb-ıla reşk-i akrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 13). [şāhum, -(u)m]
 luţfuñ anuñ zuhūrına olsa n‘ola zāhīr
şāhum yakīnī gibi bir ehl-i kemāl yok (Gazel 94, Mısra 10). [şāhum, -(u)m]
şāhum yakīnī gibi yoluñda koduk seri
 rāh-ı belāda düşmen-i bed-kışden ne bāk (Gazel 96, Mısra 13). [şāhum, -(u)m]
 eger bir kāmēti çeng ise def gibi gerer gögsin
 bu kānūnı gider **şāhum** meye niçe yasağ olsun (Gazel 162, Mısra 4). [şāhum, -(u)m]
 tayanup hūsnūñe **şāhum** inen incitme ‘uşşākı
 kalur şanma benüm ‘ömrüm güzellik kimseye bākī (Gazel 185, Mısra 1). [şāhum, -(u)m]
 kim-durur dir-iseñ ey **şāh** yakīnī-i gedā
 sākin-i gūşe-i gam mu‘tekif-i künc-i melāl (Gazel 117, Mısra 13). [şāh,]
 yakīnī lāf u güzāfī ko eyle **şāha** du‘ā
 niyāza kaldur elūñ sūy-ı hāzret-i mennān (Kaside 3, Mısra 29). [şāha, -a]
 pençe-i mercāna ger yākūt-ı la‘lūnsüz baķam
 çeşm-i hūn-bāra olur her **şāhı** mīl-i āteşīn (Gazel 155, Mısra 4). [şāhı, -ı]
 şikeste çeşmine cān beste bend-i zūlfine hātır
 o **şāha** cān u gönülden şikeste-beste esīrüz (Gazel 75, Mısra 4). [şāha, -a]
 dīl mülkini tātār-ı firāk eyledi gāret
 himmet demidür gel yetiş ey **şāh-ı** velāyet (Gazel 20, Mısra 2). [şāh-ı,]
 ey cāme-i siyāh giyen **şāh-ı** hışm-nāk
 çaprāst dügmelerle beni eyledüñ helāk (Gazel 96, Mısra 7). [şāh-ı,]
 otağ-ı çarha gelüp **şāh-ı** lāciverd-evreng
 öñine çekdi şafākdan o demde perde-i al (Kaside 1, Mısra 11). [şāh-ı,]

şāh mahmūd: Şah Mahmud.

şāh mahmūd ‘uñ ayāz olmuş-ıdı manzūri
 seyr-i mehtāb kıl ey serv olup cāme-kebūd (Kaside 5, Mısra 21). [şāh mahmūd ‘uñ, -uñ]

şāhbāz:1. Çevik ve becerikli II yiğit, şanlı, kahraman.

bir **şāhbāz-ı** ‘ālem-i lāhūtuz ey gönül
 Çarh-ı berīnden yücedür cilvegāhumuz (Gazel 70, Mısra 3). [şāhbāz-ı, -ı]

2. Bir cins iri ve beyaz doğan.

ey yakīnī sen hele şal **şāhbāz-ı** himmetüñ
 ola şāyed ol tezerv-i bāğ-ı hūsn ü ān şikār (Gazel 27, Mısra 13). [şāhbāz-ı,]

şāh-ı ‘ālem: Alemin padişahı.

ol **şāh-ı** ‘ālemüñ dil iletüm eşigine
 meydān-ı ‘ışk içinde bugün bir dil-āverem (Gazel 126, Mısra 13). [şāh-ı ‘ālemüñ,]

şāh-ı bülend: Yüce padişah.

bu cāygāh-ı hūdūşa nigāh kılmazuz aślā
 Yakīnī **şāh-ı bülendüz** şeh-i sipihr-serīrüz (Gazel 75, Mısra 10). [şāh-ı bülendüz, -üz]

şāh-ı dil-āver: Gönül alıcı bir sultan, yiğit padişah. II sevgili.

var-ısa mağrıbe ey **şāh-ı dil-āver** seferüñ
hem-rehüñ hıızr-ı hüda peyk-i zafer rāh-berüñ (Gazel 114, Mısra 1). [*şāh-ı dil-āver,*]

şāh-ı hūbān: Güzellerin şahı, sultanı.

kūyuña feryād u nālemden kebüter inemez
saña nālem niçe degsün **şāh-ı hūbānum** ‘alī (Gazel 196, Mısra 10). [*şāh-ı hūbānum,*]

şāh-ı hüsn: Güzellik padişahı.

her demde çeşmüme niçe bir hūn-feşān ola
ol **şāh-ı hüsn** yā niçe bir bī-amān ola (Gazel 6, Mısra 2). [*şāh-ı hüsn,*]
sipāh-ı eşk-ile talan idem gönül şehrin
o **şāh-ı hüsn** eger isterse inhizāmumızı (Gazel 189, Mısra 6). [*şāh-ı hüsn,*]
dilā gedālīgını pādīşehlik añlarsın
o **şāh-ı hūsne** seni mübtelāya beñzetdüm (Gazel 133, Mısra 6). [*şāh-ı hūsne,*]

şāh-ı kerem: Cömertlik padişahı.

sofra-i vaşlına irmezsem o **şāh-ı keremüñ**
ğam tenūrında yakīñi niçe bir yanam ben (Gazel 145, Mısra 17). [*şāh-ı keremüñ,*]

şāh-ı mārān: Şah Maran (yılanların sultanı).

cān ile kıldı hayāl-i zūlf-i cānān ihtilāt
itdi cāmash ile güyā **şāh-ı mārān** ihtilāt (Gazel 83, Mısra 2). [*şāh-ı mārān,*]

şāh-ı mercān: Mercan dalı II aşğın kirpiği. Tanıkta aşğın gözlerinden akan kanlı gözyaşlarının bir denize dönüştüğü ve bu deniz içinde kirpiklerin de birer mercan dalı halini aldığı hayal edilmiştir. Kanlı gözyaşların rengi ile mercan dalının rengi arasında da bilinçli bir ilişki kurulmuştur.

yād-ı la‘lünde kenār-ı çeşm-i deryā-bārda
Şāh-ı mercān oldı hūn-ālūde müjgānum hemīn (Gazel 155, Mısra 12). [*şāh-ı mercān,*]
yakīñi eyleyelden yaşımı bir la‘l-leb deryā
dönüpdür her müjem kan-ıla yir yir **şāh-ı mercāna** (Gazel 171, Mısra 14). [*şāh-ı mercāna,*]

şāhid: Şahit, tanık.

hūsn-i ‘ālem-gīrūñe ey **şāhid-i** şehbāz zūlf
vālīh-i sermest-çeşm ü ‘āşık-ı ser-bāz zūlf (Gazel 88, Mısra 1). [*şāhid-i,*]
sīm ü zer ümīdiyle hārīdār ararlar
itdüm niçe yüz **şāhid-i** bāzārı temāşā (Gazel 9, Mısra 10). [*şāhid-i,*]
şekl-i zībāñ-ıla ey **şāhid-i** ferhunde-cemāl
būt-i çīn da‘vī-i hūsn eylese şüret bulmaz (Gazel 66, Mısra 3). [*şāhid-i,*]
ey perī-çihre vücūdına muşavver rūhuñ
şāhid isterler-ise zāt-ı laṭīfūñ mevcūd (Kaside 5, Mısra 18). [*şāhid,*]

şāhin: 55 – 60 santim boyunda, kanatları ve kuyruğu geniş, tüyleri benekli ve çizgili, yaygın olarak yaşayan, pek çok türü bulunan, doğana benzer yırtıcı avcı kuş.

itdükçe pervāz biñ cāna dir az
ol çeşm-i şehbāz v‘allāh **şāhīn** (Gazel 156, Mısra 4). [*şāhīn,*]
murğ-ı dil kapıcı şehbāz idügin bildürmiş
o gözi **şāhīn** idüp giymege kânūn üsküf (Gazel 90, Mısra 6). [*şāhīn,*]

sahs: İnsan, kişi.

ķadr-i ‘ālīne degül ğayrı maķāđīm sezā
şanma her **şahşā** maķall ola maķām-ı mahmūd (*Kaside 5, Mısra 12*). [*şahşā, -a*]

şā‘ir: Şiir söyleyen.

iltifātı yok baña aslā diyü ğam çekmezin
seyr ider **şā‘irler** ile ol perī ğam bundadır (*Gazel 43, Mısra 10*). [*şā‘irler, -ler*]
sipihr-i nazmda encüm gibi maķv oldı **şā‘irler**
olaldan ben ma‘ārif burcunuñ ħurşiyd-i raķşānı (*Gazel 187, Mısra 13*). [*şā‘irler, -ler*]
ħarf atsalar kelāmuma cūhhāl ğam yimem
söz ey yakīnī **şā‘ir-i** şīrīn-edādadur (*Gazel 41, Mısra 10*). [*şā‘ir-i,]*
yakīnī ħusrevā bir **şā‘ir-i** ħōş-ġūydur k‘anuñ
belāġat tōpını eflāke atdı çarġ meydānı (*Gazel 187, Mısra 19*). [*şā‘ir-i,]*

şakāyık-ı nu‘mān: Gelincik çiçeġi.

dilinde dāġ-ı siyeh çeşmi kana mustaġrak
bi-‘aynihī baña beñzer **şakāyık-ı nu‘mān** (*Gazel 138, Mısra 8*). [*şakāyık-ı nu‘mān,]*
dilinde dāġ-ı cefā gözlerinde kanlu sirişk
bi-‘aynihī baña beñzer **şakāyık-ı nu‘mān** (*Kaside 3, Mısra 16*). [*şakāyık-ı nu‘mān,]*
dilünde şer‘-i ħanīfī ki sābit olmışdur
şu bāġdur ki var anda **şakāyık-ı nu‘mān** (*Kaside 6, Mısra 12*). [*şakāyık-ı nu‘mān,]*

şām: Akşamın karanlıġı.

şu ‘ā‘-ı mihr-i ruġı zūlfı zūlmetin giderüp
Yakīnī nūr-ı ħudā rüşen itdi **şāmumızı** (*Gazel 189, Mısra 10*). [*şāmumızı, -umızı*]
şām-ı belāda görmedin āhum ‘alevlerin
ol māha rüşen olmadı mihrüm ‘ayān olup (*Gazel 16, Mısra 5*). [*şām-ı, --ı*]
virmese pertev-i mihr-i keremüñ baña vücūd
zerre-veş **şām-ı** meşakķatde olurdum nā-būd (*Kaside 5, Mısra 26*). [*şām-ı, --ı*]
fezā-yı çarġa çü pervāz şaldı bāz-ı sefid
ġurāb-ı **şāma** ħücüm itdi kılmayup ihmāl (*Kaside 1, Mısra 8*). [*şāma, -a*]

şām u seher: Gece gündüz II daima.

himmet-i bedraķa-i feth nigeġ-dāruñ olup
nūr-ı nuşretle mücellā ola **şām u seherüñ** (*Gazel 114, Mısra 4*). [*şām u seherüñ, -ün*]

şām-ı ‘adem: Yokluk akşamı.

cān u dil **şām-ı ‘ademde** zerre-veş pinhān-iken
pertev-i mihr-i cemālūñ birle peydā eyledüñ (*Gazel 108, Mısra 5*). [*şām-ı ‘ademde, -de*]

şām-ı belā: Bela çeşitleri, çeşitli belalar.

şu ‘ā‘-ı āh-ıla ħum-ħānemüz olur rüşen
dimeñ ki **şām-ı belāda** sirācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 8*). [*şām-ı belāda,]*

şām-ı ecel: Ölüm akşamı.

zerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rüz-ı ezel
kesmeye zūlfüñe peyvendini tā **şām-ı ecel** (*Gazel 118, Mısra 2*). [*şām-ı ecel,]*

şām-ı ġam: Gam akşamı.

şām-ı ġamda şeb-çerāġı neylerin ey la‘l-leb
her şerārī āhumuñ bir gevher-i raķşān olur (*Gazel 54, Mısra 3*). [*şām-ı ġamda,]*
o māha āteşüm olmaġa **şām-ı ġamda** ‘ayān
derün-ı şinede ‘ālī zebāne çekdi ‘alev (*Gazel 166, Mısra 9*). [*şām-ı ġamda,]*

şâmil: İçine alan, kaplayan, kapsayan II Daha üstün, daha çok.

nûr-ı mihrûnle pür dil ü dîde
berr ü bahre hîmâyetüñ **şâmil** (Gazel 122, Mısra 4). [**şâmil**,]

şân: 1. İyi bir nitelikle tanınmış olma durumu, ün, şöret, itibar. 2. Azamet, büyüklük, ululuk.

bir gubâr-ı miskdür hatt-ı lebûñ kim dest-i şun'
şan düşürmişdür aña bu la'lden engüşterin (Kaside 2, Mısra 10). [**şan**,]
ey yakînî ne bilür **şânumuz** erbâb-ı şuver
'ârif-i vahdete hem-râz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 15). [**şânumuz**, -umuz]

şâne: Tarak.

diller anı **şâneler** soñra perîşân-hâl olur
zülfüñe inen tolaşmasun mu'anber kâkülün (Gazel 111, Mısra 5). [**şâneler**, -ler]
şâne alup destine ağyardan zülfin tarar
âh ez-dest-i cüvânân-ı perîşân-ihtilâf (Gazel 83, Mısra 9). [**şâne**,]
diller anı **şâneler** soñra müşevveş-bâl olur
zülfüñe inen tolaşmasun mu'anber kâkülün (Kaside 4, Mısra 5). [**şâneler**, -ler]

şarâb: 1. İçilecek şey, içecek. 2. Sarhoşluk veren sıvı.

kanı câm-ı mey-i la'lûñle bî-hüş olduğum demler
şarâb-ı şevk-ıla sermest ü medhüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 2). [**şarâb-ı**,]
nişânı yoğ-ıdı rez duhteriniñ bağ-ı 'âlemde
şarâb-ı câm-ı vahdet birle serhüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 8). [**şarâb-ı**,]
müferrih olalı câna lebûñde dâne-i hâl
şarâba habbe kadar ihtiyâcumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 6). [**şarâba**, -a]
şarâb-ı şevk-ıla rûsvâ-yı halk olup gezerin
görün ne hâlete ırgürdi 'ışk-ı yâr beni (Gazel 199, Mısra 9). [**şarâb-ı**,]
al sazı muṭribâ ele sâķī **şarâbı** şun
def-i ğama bu ikisidür çâre-sâzumuz (Gazel 72, Mısra 7). [**şarâbı**, -ı]
def-i harâret eyleyemezsin zamânenen
her sū **şarâb** gördigün ey dil serâbdur (Gazel 44, Mısra 8). [**şarâb**,]
bakırın açdı haşm-ı bed-mestün
olmaz-ımuş **şarâb** gibi mihek (Gazel 97, Mısra 12). [**şarâb**,]
'aceb mi itmese 'âşık **şarâbdan** tevbe
ider mi teşne olan kimse âbdan tevbe (Gazel 177, Mısra 1). [**şarâbdan**, -dan]

şarâb iç-: Şarap içmek.

bûs-ı lebûñi eyleme 'âşıklara teklîf
lâzım mı **şarâb içmege** mestâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 4). [**şarâb içmege**, -mege]

şarâb-ı dil-güşâ: Gönle ferahlık veren şarap.

naşîb olmazsa sürmek câm-ı la'l-i dil-rübâdan hazz
ne mümkindür alam sâķī **şarâb-ı dil-güşâdan** hazz (Gazel 84, Mısra 2). [**şarâb-ı dil-güşâdan**,]

şarâb-ı eşk: Gözyaşı şarabı.

tenhâ hayâl-i la'lûñ-ile şöhet itmege
pürdür **şarâb-ı eşk-ile** iki kabağumuz (Gazel 69, Mısra 8). [**şarâb-ı eşk-ile**, -ile]

şarâb-ı la'l-i nâb: Halis kırmızı şarap.

mevsim-i güldür yakînî 'îş ü 'işret çağıdur
içelüm ra'nâ güzellerle **şarâb-ı la'l-i nâb** (Kit'a 1, Mısra 4). [**şarâb-ı la'l-i nâb**,]

şarāb-ı la'li: (Sevgilinin) lal gibi kırmızı (ve) şarap (gibi mest edici dudağı).

ne deñlü nāz eylersen kayırmaz eyle 'uşşāka
kerem kıl tek dirîğ itme **şarāb-ı la'lüñ** ey sākī (Gazel 185, Mısra 6). [*şarāb-ı la'lüñ,*]

şark u ğarb: Doğu ve batı, her yer.

şark u ğarbı seyr kıl mir'āt-ı iskender-mişāl
çünkü ruhsāruñ-durur āyine-i 'ālem-nümā (Gazel 5, Mısra 5). [*şark u ğarbı,*]

şāyed: "Eğer" şayet, koşul anlamı veren edat.

şāhum yakīnī bendeñi hicrāna şalma kim
şāyed gedāñı yād idesin bir zamān ola (Gazel 6, Mısra 14). [*şāyed,*]
ey yakīnī sen hele şal şāhbāz-ı himmetüñ
ola **şāyed** ol tezerv-i bāğ-ı hüsn ü ān şikār (Gazel 27, Mısra 14). [*şāyed,*]
şāyed olaydı dil-i zāra şehīd olmak naşīb
kāşki hūnī gözünle günde bir kan eyleseñ (Gazel 100, Mısra 5). [*şāyed,*]

şeb: Akşam ve/veya gece.

dem-i şafakla 'alīl olmuş-ıdı çeşm-i felek
şeb aşmış-ıdı siyeh perde kılmağa hoş-hāl (Kaside 1, Mısra 4). [*şeb,*]
gerçi kim dirler anı olmaz-ı cennetde **şeb**
hať nedür gülzār-ı ruhsāruñda yā ey hūr-ı 'īn (Kaside 2, Mısra 33). [*şeb,*]
eşigüñ yaşıdanuban ey saçı leyli her **şeb**
şanma kim 'aşıq-ı mecnūnıñ yabanda yatur (Gazel 56, Mısra 5). [*şeb,*]

şebāb: Gençlik, tazelik, cıvanlık.

geçmedin devr-i **şebāb** al elüñe şāhbāyı
güni 'iş-ile geçür çekme ğam-ı dünyāyı (Müseddes 3, Mısra 1). [*şebāb,*]

şeb-ārā: Geceyi süsleyen.

dūd-ı āhum yiridür tutsa yakīnī felegi
itdi bir şem'-i **şeb-ārā** yirümi nār-ı cefā (Gazel 2, Mısra 14). [*şeb-ārā,*]
niçe araya seni bī-tākat ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şem'-i **şeb-ārā** bundadır (Gazel 42, Mısra 10). [*şeb-ārā,*]

şeb-bū: Şebboy, özellikle geceleri kokusu etrafı kaplayan çiçek.

zīver-i gülşen-i behcetdür o ra'nā ruhlar
hať-ı **şeb-bū** da güzel ĥadd-i semen-bū da güzel (Gazel 119, Mısra 8). [*şeb-bū,*]
boyuñ tūbā lebūñ kevşer gözün nergis saçuñ **şeb-bū**
cemālün gülşen-i firdevs ruhsāruñ gül-i ĥod-rū (Gazel 167, Mısra 1). [*şeb-bū,*]

şeb-çerāğ: Gece parlayan kıymetli taş II parlatan, aydınlatan; kendine hayran bırakan, beğenilen kimse.

şām-ı ğamda **şeb-çerāğ**ı neylerin ey la'l-leb
her şerārī āhumuñ bir gevher-i raḥşān olur (Gazel 54, Mısra 3). [*şeb-çerāğ, -ı*]

şebdiz-i zūlf: Saçının karanlığı.

gül-gün-ı eşk-ile kim müjeler tāziyānedür
şebdiz-i zūlfi yādına her dem revānedür (Gazel 57, Mısra 2). [*şebdiz-i zūlf,*]

şeb-i fıtrat: Yaradılış gecesi. II Kalu bela.

şeb-i fıtra'da ğam-ı zülfi yazılmış başa
bu keşâkeşlere şabr eyle dilâ itme cedel (Gazel 118, Mısra 9). [şeb-i fıtra'da, -da]

şeb-i ğam: Gam gecesi.

ümmîd kılar pertev-i mihruñ dil-i gümrah
kırtar **şeb-i ğamdan** anı ey necm-i hidâyet (Gazel 20, Mısra 8). [şeb-i ğamdan, -dan]

şeb-i kadr: Kadir gecesi (gibi kıymetli ve karanlık/siyah) olmak (saç bağlamında).

mürde-diller hây u hû kılsun saçunçün sinede
tekyede lâ-büd **şeb-i kadr** olıcak ihyâ gerek (Gazel 98, Mısra 4). [şeb-i kadr,]

şeb-nem: Çiğ.

âsumânî şanasın lâledür ol mâ' libâs
bedeni katre-i **şeb-nem-durur** anda güyâ (Gazel 4, Mısra 6). [şeb-nem-durur, -durur]

şeb-rev: Gece yolcusu.

görindi dâmeni altında şem' den pertev
bilindi olduğu ey mâh zülfüññ **şeb-rev** (Gazel 166, Mısra 2). [şeb-rev,]

şecer: Ağaç.

fezâ-yı gülşeni vâdî-i tûr' a beñzetdüm
olalıdan **şecer-i** aḫzar üzre nâr 'ayân (Gazel 138, Mısra 10). [şecer-i,]
fezâ-yı gülşeni vâdî-i tûr' a beñzetdüm
olalıdan **şecer-i** aḫzar üzre nâr 'ayân (Kaside 3, Mısra 8). [şecer-i,]

şefâ'at: Peygamberlerin ve Allah'ın izin vereceği kimselerin, kulların suçlarının bağışlanması için Cenâbıhak katında aracılık etmeleri II. Bir suçun bağışlanması veya bir isteğin yerine getirilmesi için aracı olma.

kırtar **şefâ'at** issi ḥabîb-i ḥudâ için
çekdi yakînî düzaḥ-ı hecrüñde çok 'azâb (Gazel 11, Mısra 17). [şefâ'at,]
ḥarîmüñ ka'be nâmuñ aḫmed ü ben anda ḥassân'am
şefâ'at pertevin cismümde raḥşân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 14). [şefâ'at,]
'azâb-ı düzaḥ-ı ğamdan yakînî'yi kırtar
şefâ'at issi resûl ile âl ḥaḫkıyçün (Gazel 164, Mısra 14). [şefâ'at,]

şefkat: Acıyarak veya esirgeyerek sevme II iyilik.

unutdı **şefkat-ı** islâmı rahm-ı îmânı
anuñçün almaz o kâfir bizüm selâmumızı (Gazel 189, Mısra 11). [şefkat-ı, -ı]

şefkat kıl-: Acımak, merhamet etmek.

yur âb-ı 'afv anı ne kadar olsa cürmümüz
Şefkat kılsa ol şeh-i bende-nüvâzumuz (Gazel 72, Mısra 12). [şefkat kılsa, -ursa]

şeftâlû: Güzel kokulu, lezzetli, bir meyve.

alurdum mîve-i maḫşûdumı şâḥ-ı sa'âdetden
eger ol serv sîb-i ğabğabından virse **şeftâlû** (Gazel 167, Mısra 6). [şeftâlû,]

şeh: Ey padişah || ey sevgili.

meded yok ol **şeh** dil hâlini ḥikâyet idem
meded meded nic'edem n' eyleyem ne hâlet idem (Gazel 125, Mısra 1). [şeh, -e, -]

ey gedā ol **şeh**e çün bende-i fermān olduñ
 eyile farz it ki kamu 'āleme sultān olduñ (Gazel 101, Mısra 1). [şeh, -e]
 behrām ise de gūra şalar yār-ı ğārsuz
 şol **şeh** ki āsitānı sa' ādet-me' ābdur (Gazel 44, Mısra 10). [şeh,]
 gedā-yı bī-ser ü pāyı **şeh-i** dü- 'ālem ider
 sürür-ı cām-ı lebiyle vişāli derviş' ün (Gazel 115, Mısra 7). [şeh-i,]
 re'īs-i şadr-nişinān-ı bārgāh-ı kabūl
 şeh-i serīr-nişin-ı sürādikāt-ı celāl (Kaside 1, Mısra 20). [şeh-i,]
 ey yakīnī ten-i mecrūhdaki her zaḥmum
 zū'l-feḳār-ı müjesinden o **şehi**ñ kan ağlar (Gazel 30, Mısra 10). [şehiñ, -üñ]
 görince ol **şehi** ğüftāra kudretüm ḳalmaz
 Yakīnī hāl-i dil-i zārı niçe söyleyeyin (Gazel 160, Mısra 9). [şehi, -i]
 şehlerüñ zer-keş otağına baş egmem zīrā
 yeter āhum şereri ḥayme vü ḥārgāh baña (Gazel 7, Mısra 5). [şehleriñ, --ler, -üñ]
 bu fetḥ ü nuşreti bulmazdı mihr-i 'ālem-ġir
 o **şehden** olmasa ger yümn ü himmet ü iḳbāl (Kaside 1, Mısra 16). [şehden, -den]

şehādet: 1. şahitlik, şahitlik etme, tanıklık. 2. şehitlik, şehit olma.

ġamzeñle şehīdem diyü itsem n'ola da'vā
 ḳanlı kefen eyler baña her demde **şehādet** (Gazel 20, Mısra 10). [şehādet,]

şehbāz: Doğan kuşu // Avcı.

her zağanla ol perī-ruḥ hem-cenāḥ olmaḳ neden
 çünki olmaz zāġa **şehbāz-ı** hümā-cevlān şikār (Gazel 27, Mısra 10). [şehbāz-ı,]
 çeşmi bir āhū ki şir-efgenlik anuñ pişesi
 zülfi bir **şehbāzdur** kārı anuñ her ān şikār (Gazel 27, Mısra 8). [şehbāzdur, -dur]
 dike bakar diyü sen kebg-i hümā-pervāzı
 dikdiler igne ile çeşmini **şehbāzlaruñ** (Gazel 107, Mısra 4). [şehbāzlaruñ, -lar, -uñ]
 hümā-yı 'arş-pervāzam bülend-āvāz **şehbāzam**
 şeker-hā tütīyem hem bülbülem ġüyā suḥan-dānam (Gazel 124, Mısra 5). [şehbāzam, -am]
 ḥüsn-i 'ālem-ġirüñ ey şahid-i **şehbāz** zülf
 vālih-i sermest-çeşm ü 'āşık-ı ser-bāz zülf (Gazel 88, Mısra 1). [şehbāz,]
 anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḥuñ
 perr ü bālin yaymış ey meh nitekim **şehbāz** zülf (Gazel 88, Mısra 16). [şehbāz,]
 şayḥa-i şeh-perümüzden ḥazer eyler 'anḳā
 bāzū-yı kudrete **şehbāz** ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 14). [şehbāz,]
 murġ-i dil ḳapıcı **şehbāz** idügin bildürmiş
 o gözi şahīn idüp giymege ḳānūn üsküf (Gazel 90, Mısra 5). [şehbāz,]

şeh-i 'ādil: Adaletli padişah.

özünüñ kān sözüñ ġüher ḳıldı
 nazar-ı himmet-i **şeh-i 'ādil** (Gazel 122, Mısra 14). [şeh-i 'ādil,]

şeh-i ḥübān: Güzeller padişahı.

ser-nigün olur ser-i sümm-i semendin öpmege
 her ḳaçan fitrāke aşsa ol **şeh-i ḥübān** şikār (Gazel 27, Mısra 6). [şeh-i ḥübān,]

şeh-i ḥüsn: Güzellik sultanı II sevgili.

efendi sen **şeh-i ḥüsn** iken āh u vāh idicek
 ya ben gedā bu ḳadar derdle niçe eyleyeyin (Gazel 160, Mısra 5). [şeh-i ḥüsn,]

şeh-i 'ışk: Aşk sultanı II aşık.

şeh-i 'ışkam ḥum-ı mey baña genc-i ḥusrevānī'dür
 başumda penbe-i dāġ-ı ġamuñ tāt-ı keyānī'dür (Gazel 46, Mısra 1). [şeh-i 'ışkam,]

şeh-i mülk-i maḥabbet: Aşk ülkesinin padişahı II Sevgili.

‘ışkuñla ḥusrevā **şeh-i mülk-i maḥabbetüz**
kevn ü mekândan uludur bârgâhumuz (Gazel 70, Mısra 5). [*şeh-i mülk-i maḥabbetüz, -üz*]

şeh-i mülk-i velâyet: Velilik mülkünün padişahı.

tarîk-ı ‘avn-ı ḥaḳ’ dan rehber-i rāh-ı ḥudā geldi
şeh-i mülk-i velâyet mahrem-i sırr-ı ḥudā geldi (Gazel 191, Mısra 2). [*şeh-i mülk-i velâyet,]*

şehîd: Aşk yolunda ölen kişi.

ḡamzeñle **şehîdem** diyü itsem n’ola da’vā
ḳanlu kefen eyler baña her demde şehâdet (Gazel 20, Mısra 9). [*şehîdem, -em*]
sen seng-dil ḡamıyla yakînî **şehîddür**
kim meşhedi ucında ‘alâmetdür ana taş (Gazel 78, Mısra 7). [*şehîddür, -dür*]
cân u baş atup olur dil ser-i zülfüñde **şehîd**
‘arşa-i ḡamda ser-endâz ki dirlar o bizüz (Gazel 76, Mısra 5). [*şehîd,]*

şehîd ol-: Şehit olmak.

şāyed olaydı dil-i zāra **şehîd olmaḳ** naşîb
kāşki ḥünî gözünle günde bir ḳan eyleseñ (Gazel 100, Mısra 5). [*şehîd olmaḳ,]*

şehîd-i ‘ışk ol: Aşk şehidi olmak; sevgili/aşk uğruna canını vermek.

yüri ol ḡamzesi ḥün-rîze cân vir kayd-ı tenden geç
şehîd-i ‘ışk ol ey ‘uryân olan gönlüm kefinden geç (Gazel 23, Mısra 2). [*şehîd-i ‘ışk ol,]*

şeh-per: Kuşun kanadındaki en uzun tüy.

iki **şeh-perdür** iki zülfeynüñ
ey perî gözlerüñ piristüdür (Gazel 52, Mısra 5). [*şeh-perdür, -dür*]
mihre ḥā’ il ebrdür rüyuñda ḥaṭṭ ey meh-cebîn
sāye şalmış aḥmed’e yā **şeh-per-i** rûḥu’l-emîn (Kaside 2, Mısra 2). [*şeh-per-i, -i*]
şayḥa-i **şeh-perümüzden** ḥazer eyler ‘anḳā
bāzū-yı ḳudrete şehbāz ki dirlar o bizüz (Gazel 76, Mısra 13). [*şeh-perümüzden,]*

şehr: Şehir, büyük belde.

sipāh-ı eṣk-ile talan idem gönül **şehrin**
o şāh-ı ḥüsn eger isterse inhizāmumızı (Gazel 189, Mısra 5). [*şehrin, -i, -n*]
bihiştî vā’ ız-ı **şehr** itdi taḳrîr
o ḥüruñ āsitānı yada geldi (Gazel 192, Mısra 7). [*şehr,]*
sevme **şehrî** güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyîye dil mihr-i dirāḥşān ise de (Müseddes 1, Mısra 5). [*şehrî, -i*]
diler-iseñ olasıñ bend-i elemden āzād
sevme **şehrî** güzeli ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 12). [*şehrî, -i*]
sevme **şehrî** güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyîye dil mihr-i dirāḥşān ise de (Müseddes 1, Mısra 19). [*şehrî, -i*]
yok-durur ḡayrı güzellerde ḥaḳîkatde eṣer
sevme **şehrî** güzeli ger meh-i tābān ise de (Müseddes 1, Mısra 26). [*şehrî, -i*]
sevme **şehrî** güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyîye dil mihr-i dirāḥşān ise de (Müseddes 1, Mısra 33). [*şehrî, -i*]
meh gibi **şehrî** gezme ey āfet
bu meşeldür ki şöhret āfetdür (Gazel 63, Mısra 11). [*şehrî, -i*]

şehr içre: Şehrin içinden.

gezer meh gibi hercâyî olup her gice **şehr içre**
kılur her câyî rüşen mihr-i raşşānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 5). [*şehr içre*,]

şehr-i ışk: Aşkın şehri.

şehr-i ışk içre gezer vâlih ü şürîde olup
ey yakînî deli gönlüm katı şeydâ ancak (Gazel 92, Mısra 9). [*şehr-i ışk*,]

şehr-i melâhat: Güzellik şehri.

küy-yı nigâr **şehr-i melâhat** hışâridur
cism-i münîri olmuş aña nûrdan beden (Gazel 146, Mısra 5). [*şehr-i melâhat*,]

şeh-süvâr: At binmede usta olan kişi.

şeh-süvârum bu yakînî'nün degül sâde hemân
niçe ser gâltân olur bu zülf çevgānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 15). [*şeh-süvârum*, -um]
yolında kılşa felek kâşki gubâr beni
kılâydı raşş-ıla pâ-mâl o **şeh-süvâr** beni (Gazel 199, Mısra 2). [*şeh-süvâr*,]
kulın iderse eger **şeh-süvâr-ı** esb-i murâd
fezâ-yı midhat-i zâtında eyleyem cevân (Kaside 6, Mısra 31). [*şeh-süvâr-ı*,]
benem zamānede ol **şeh-süvâr-ı** esb-i kemâl
ki raşş-ı himmetüme cılvegeh verâ-yı cihân (Kaside 6, Mısra 23). [*şeh-süvâr-ı*,]

şeker: Şeker kamışı, şeker pancarı, patates, havuç, mısır, buğday vb. bitkilerin sap ve köklerinin öz suyundan veya nişastasından çıkarılan, birleşiminde karbon, oksijen ve hidrojen bulunan, beyaz, suda eriyen, mayalanabilen ve çoğu tatlı olan maddelerin genel adı.

mestâne çeşm ü gönca dehân u **şeker** zebân
kâmet laîf ü zülf mutarrâ 'izâr hûb (Gazel 15, Mısra 5). [*şeker*,]
dehenüñdür var-ısa teng **şekerden** nâzûk
'arızuñdur yine pâlüde-i terden nâzûk (Gazel 99, Mısra 1). [*şekerden*, -den]

şeker-güftâr: Sözü şeker gibi olan, tatlı sözlü (sevgili).

yürütmez şive-i kadd-i bülendüñ naqli gülşende
yaraşur olsa nâmuñ ey **şeker-güftâr** reftârî (Gazel 188, Mısra 6). [*şeker-güftâr*,]

şeker-hâ: Şeker çiğneyen II Tatlı sözlü olmak.

hümâ-yı 'arş-pervâzam bülend-âvâz şehbâzam
şeker-hâ tûfiyem hem bülbülem güyâ suhan-dānam (Gazel 124, Mısra 6). [*şeker-hâ*,]

şekker: 1. Şeker 2. Sevgilinin dudağı.

yaşum seyl olmağa bir serv-i hoş-reftâr olur bâ'ış
ciger kan olmağa ol la'l-i **şekker** hâr olur bâ'ış (Gazel 22, Mısra 2). [*şekker*,]

şekker-bâr: Şeker saçan, şeker döken.

leb-i şîrîn-i **şekker-bāruñuñ** tekrâr ider vaşfin
Yakînî'nün anuñçün her sözü kand-ı mükerrerdür (Gazel 61, Mısra 11). [*şekker-bāruñuñ*, -un, -un]
ey yakînî bu edâ-yı hûb-ı **şekker-bār-ıla**
Mısr-ı nazmuñ tûfî-i şîrîn-makâli sen misin (Gazel 158, Mısra 11). [*şekker-bār-ıla*, -ıla]

şekker-hâs: Tatlı sözlü, tatlı söyleyen (kimse).

yakînî gülşen-i 'ışkında ben bir bülbül-i zâram
Leîâfet mısrınuñ tûfî-i **şekker-hâsıdur** yûsuf (Gazel 89, Mısra 10). [*şekker-hâsıdur*, -ıdur]

şekkerîn: Şeker gibi.

ğonca-i kâlbîn ehl-i 'ışkuñ açar
şekkerîn leblerüñle güftârüñ (Gazel 105, Mısra 6). [şekkerîn,]

şekker-leb: Şeker dudaklı.

karşu göster ruh-ı gül-berginüñ âyînesini
tütî-i tab'umı söyletmege ey şekker-leb (Gazel 13, Mısra 6). [şekker-leb,]

şekker-şiken: Tatlı konuşmak, tatlı söz söylemek.

yiridür nutka gelürse leb-i şekker-şikenüñ
câme-i sebz-ile bir tütî-i güyâsın sen (Gazel 149, Mısra 9). [şekker-şikenüñ, -üñ]

şekl: Biçim, kılık.

şekl-i zîbâñ-ıla ey şâhid-i ferhunde-cemâl
büt-i çîn da'vî-i hüsn eylese şüret bulmaz (Gazel 66, Mısra 3). [şekl-i, --i]

şekl-i süreyyâ: Süreyya, ülker yıldızının biçimi. (Yücelik ululuk bağlamında).

gök gök olmuş cismümi müzeñle pâ-mâl eyleyüp
tende naşş-ı kebkebüñ şekl-i süreyyâ eyledüñ (Gazel 108, Mısra 8). [şekl-i süreyyâ,]

şem': Mum | Sevgili.

dūd-ı âhum yiridür tutsa yakînî felegi
itdi bir şem'-i şeb-ārâ yirümi nār-ı cefâ (Gazel 2, Mısra 14). [şem'-i, --i]
hüsnüñ artar zülfüñ ey meh'anber-efşân eyleseñ
şem'üñ artar lem'ası tārın perîşân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 2). [şem'üñ, -üñ]
görindi dâmeni altında şem'den pertev
bilindi olduğı ey mäh zülfüñüñ şeb-rev (Gazel 166, Mısra 1). [şem'den, -den]
cebîñüñ pertevî şöhret virürken mäh-ı tábâna
ruhuñ yanında germ olmak düşer mi şem'-i süzâna (Gazel 172, Mısra 2). [şem'-i,]
niçe araya seni bî-tâkat ü ârâm olup
gel gel ey pervâne ol şem'-i şeb-ārâ bundadır (Gazel 42, Mısra 10). [şem'-i,]

şem' gibi: Mum gibi.

bezm-i belâda şem' gibi gözyaşın döküp
her şeb belâ-yı tırta-i dilberden ağılaram (Gazel 126, Mısra 7). [şem' gibi,]

şem'dân: Kandil, mumluk, şamdan.

ya cemşiyd'üñ zamân-ı saltanatda rûzgâr-ıla
yanan ser-menzil-i 'işretde la'îlîn şem'dâmdur (Gazel 46, Mısra 8). [şem'dâmdur, -ı, -dur]

şem'-i encümen: Meclisin mumu.

tutuşduñ âteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fûrkatde
yeter yandüñ gel ey pervâne şem'-i encümenden geç (Gazel 23, Mısra 6). [şem'-i encümenden,]

şem'-i meclis-ārâ: Meclisi süsleyen, meclise zevk veren mum.

şurâhî ber-karâr olsun gümüş peymâneler dönsün
o şem'-i meclis-ārâ şevkına pervâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 2). [şem'-i meclis-ārâ,]

şem‘-i meclis: Meclisin mumu.

berg-i ẖazāna döndi ruḥı **şem‘-i meclisüñ**
sen ‘arz idince gün gibi kâfurdan beden (*Gazel 146, Mısra 7*). [*şem‘-i meclisüñ, -üñ*]

şem‘-i şebistān: Gece mumu.

bī-haḳīkat bütı ko ‘īsī-i devrān ise de
yanma bī-mihr odına **şem‘-i şebistān** ise de (*Müseddes 1, Mısra 4*). [*şem‘-i şebistān,]*
tolanur başına şevḳ-ıla rüşen kıılmağa sūzın
diler pervāne yanup yakıla **şem‘-i şebistāna** (*Gazel 172, Mısra 8*). [*şem‘-i şebistāna,]*
zulmeti rüşen ider şu‘le-i sūz-ı āhum
bezm-i fūrkatde yanan **şem‘-i şebistānam** ben (*Gazel 145, Mısra 6*). [*şem‘-i şebistānam, -am*]

şemīm: Güzel koku.

kākülinden alup yakīnī **şemīm**
didi şeydā iden beni budur (*Gazel 52, Mısra 19*). [*şemīm,]*
dil-i nesīm şehā sūnbülün **şemīmi** ile
Fırāk-ı sebz-i ḥaṭuñla ser-i benefşe girān (*Kaside 3, Mısra 13*). [*şemīmi, -ī*]
şemīmüñden meşām-ı cān-ı ‘ālem müşg-sā oldı
meger ey ḥāl-i dilber nāfe-i misk-i ḥoten‘sin sen (*Gazel 150, Mısra 11*). [*şemīmüñden,]*

şemīm-i sūnbül: Güzel kokulu sümbül. (Sevgilinin) sümbül gibi güzel kokulu olan zülfü.

şemīm-i sūnbülün ile dil-i nesīm sebük
Fırāk-ı sebz-i ḥaṭuñla ser-i benefşe girān (*Gazel 138, Mısra 3*). [*şemīm-i sūnbülün,]*

şems-i tebrizī: Şems-i Tebrizî olarak bilinen Şemsüddîn Muhammed bin Alî bin Melikdâd Tebrizî'dir. 13. yüzyılda Mevlânâ Celâleddin Rûmî ile Konya'da tanışmış ve onu kendi düşünceleriyle etkilemiş bir mutasavvıftır.

şems-i tebrizī gibi her gün güneş
başını alup ele eyler semā‘ (*Gazel 85, Mısra 5*). [*şems-i tebrizī,]*

şemşir: Kılıç.

nām-ı bākī‘yle ḡazel rengīn-i ḥōş-ter gösterür
zāḡlansa nitekim **şemşir** cevher gösterür (*Beyit 6, Mısra 2*). [*şemşir,]*
seyr eyler cerāḥatleri **şemşir-i** müjeñden
kıl çāk-i tenümünden dil-i efgārı temāşā (*Gazel 8, Mısra 9*). [*şemşir-i, --i*]
seng-i mezārumuz kıla **şemşir-i** ‘ışkı tiz
ḡamzeñ helāk iderse bizi ey kaşı hilāl (*Gazel 116, Mısra 7*). [*şemşir-i, --i*]
şemşir-i ḡamzesinden elüñ çek yakīnī‘yā
saña seni gerekse o dil-ḡirden kesil (*Gazel 120, Mısra 9*). [*şemşir-i, --i*]
şemşir-i ḡamzesinüñ işi geçdi cānuma
dilde olan cerāḥatı bilmez o ḡamzekār (*Gazel 26, Mısra 9*). [*şemşir-i, --i*]

şemşir-i bürrān: Keskin kılıç.

göreydi güstehem kabzamda ki **şemşir-i bürrānı**
öñümde cān virürdi ḥavfdan yalmanı yalmanı (*Gazel 187, Mısra 1*). [*şemşir-i bürrānı,]*

şemşir-i ḥasret: Hasret kılıcı.

tīḡ-i fırāk-ıla yüregüm rīze rīzedür
şemşir-i ḥasret-ile dilüm oldı çāk çāk (*Gazel 96, Mısra 10*). [*şemşir-i ḥasret-ile, -ile*]

şemsü‘d-din: Rumeli Kazaskeri Şemsüddin Ahmed Efendi.

hudâygân-ı şudûr-ı zamâne **şemsü'd-dîn**
'imâd-ı kûbbe-i ikbâl ü kible-i iclâl (Kaside 1, Mısra 21). [*şemsü'd-dîn*,]

sem'-veş: Mum gibi, mum misali.

nâr-ı ğamdan girye eyler dil yakîni **sem'-veş**
ğayrılar bezminde hândân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 11). [*sem'-veş*,]

ser': Doğru yol. Hak din yolu. II Şeriata uygun.

dilüñde **ser'-i** hanîfî ki sâbit olmuşdur
şu bâğdur ki var anda şakâyık-ı nu'mân (Kaside 6, Mısra 11). [*ser'-i*,]

serâr: Kıvılcım II ateş.

sûziş-i âhumuñ **serârını**
göge çıkmaga zer-kemend itdüm (Gazel 134, Mısra 3). [*serârını*, -i, -n, -ı]

serâr-ı âh: Ah kıvılcımı. II Âşığı derinden etkileyen pişmanlık, özlem, acı gibi duygular.

gün yüzün görmek **serâr-ı âhumı** teskîn ider
mihre olmazmış muķâbil encüm-i seyyâre hîç (Gazel 24, Mısra 3). [*serâr-ı âhumı*,]
şâm-ı ğamda şeb-çerâğı neylerin ey la'l-leb
her **serârı âhumuñ** bir gevher-i raşşân olur (Gazel 54, Mısra 4). [*serârı âhumuñ*, -uñ]

serbet: Tatlı içecek.

kapuñda derd ü fâkıyla gönül bîmâr u 'âcizdür
bu derde **serbet-i** lutfuñla dermân eyle sulţânım (Gazel 130, Mısra 16). [*serbet-i*,]
emdürüp bu dil-i bîmâra lebüñ **serbetini**
ey tabîbüm dimedüñ hâtırını hîş ideyin (Gazel 159, Mısra 9). [*serbetini*, -i, -(n)i]

şeref: Manevî yükseklik, ululuk.

oldı cüdî **şeref-i** keşti-i ikbâline cây
kulzüm-i re'fet ü fazluñdan irüp katre-i cüd (Kaside 5, Mısra 37). [*şeref-i*, -i]
ma'ânî câmi çekilmez mi câmî geçdiyse
tehî degül **şeref-i** himmetüñde bu meydân (Kaside 6, Mısra 22). [*şeref-i*, -i]
tulü' itsün ümîdüm kevkebi burc-ı 'inâyetden
şeref nûrın cebînüm üzre tâbân eyle sulţânım (Gazel 130, Mısra 6). [*şeref*,]
bulmazlarsa eger feyz-i himâyetle **şeref**
kullaruñ pâdişehüm 'afva liyâkat bulmaz (Gazel 66, Mısra 7). [*şeref*,]
ümîd-i rif'at-ile niçe vaşfuñ eyleyem
ki medh-i aḥmed-ile buldı çok **şeref** hassân (Kaside 6, Mısra 48). [*şeref*,]
tulü' itdi girîbânuñdan ey meh rûy-ı raşşânuñ
şeref burcundan oldı güyyiâ mihr-i cihân tâlî (Gazel 86, Mısra 8). [*şeref*,]

şeref bul-: Şeref bulmak, şereflenmek.

vücüd-ı muṭlaķuñ mihri şu 'â'ından **şeref bulduk**
hudânuñ ğayrıdan bir zerre istimâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 7). [*şeref bulduk*, -duk]

şeref-iktisâb: Şereflenmek.

mihr-i vücûda lem'adur insân nite kim
gökde hilâl-i çarḥ **şeref-iktisâbdur** (Gazel 44, Mısra 12). [*şeref-iktisâbdur*, -dur]

şerer: Kıvılcımlar.

şehlerüñ zer-keş otağına baş egmem zîrâ
yeter âhum **şereri** hayme vü hârgâh baña (Gazel 7, Mısra 6). [*şereri, -i*]

şerh: Açıklamak, etraflıca anlatmak.

şerh-i sübhânellezî esrâ yazar hatt-ı ruhuñ
leyle-i mi' râc' dur zülf-i siyehkâruñ hemîn (Kaside 2, Mısra 35). [*şerh-i, --i*]
ruhsâruñ üzre hatt-ı siyehden 'ayân olur
şerhu butûni zâğ ve zühûri yakînî' yât (Gazel 18, Mısra 10). [*şerhu, -u*]
târ kıldı tenümi süzen-i gam çihremi zerd
igneden iplige dek **şerh** idüñ o tannâza (Gazel 176, Mısra 10). [*şerh,]*

şerh eyle-: Açıklamak, anlatmak.

hâl-i bâl-i yakînî-i zârı
mü-be-mü zülf-i yâr **şerh eyler** (Gazel 29, Mısra 12). [*şerh eyler,]*

şerh id-: Açıklamak.

dem-i cân-bağş-ıla ben mürdeyi eyler ihyâ
şerh ider leblerüñi âyet-i yuhyî'l-mevtâ (Gazel 1, Mısra 2). [*şerh ider,]*
ney gibi nâle ile **şerh iderüz** süz-ı dili
bezm-i 'ışk içre suhan-sâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 9). [*şerh iderüz, -üz*]

şerh it-: Açmak, açıklamak, yorumlamak.

öldükde sebz hattıñ-içün hasb-ı hâlümüz
şerh itmege zebân ola her bir giyâhumuz (Gazel 71, Mısra 10). [*şerh itmege,]*
şerh itmege ne çekdügümi kadd-i yâr içün
yir yir elifler oldı tenümde zebân-ı hâl (Gazel 116, Mısra 5). [*şerh itmege,]*

şerh kıl-: Açıklamak, izah etmek.

var mı hâlâş esîr-i gam-ı zülf-i dil-rübâ
hall it bu müşkilin dilüñ ey hvâce **şerh kıl** (Gazel 120, Mısra 4). [*şerh kıl,]*

şerha: Yara, yarık; dilim, parça.

yakînî kuluñdan kaçduñ yüzi şuyın yire saçduñ
bağrında **şerhalar** açduñ sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 18). [*şerhalar, -lar*]
tenümde **şerhalarum** cümleten dehân olsa (Müseddes 2, Mısra 14). [*şerhalarum, -lar, -um*]

şerhalar aç-: Yara açmak, yaralamak.

zü'lfekâr-ı gamzeñ içün tende **açup şerhalar**
ser-be-ser etrâfını kıldum münakkaş yâ 'alî (Gazel 195, Mısra 3). [*şerhalar açup, -up*]

şermende: Utanan, utangaç, mahcup.

kullara pâdişehüm cevri-i firāvân itdüñ
kerem itdüñ bizi **şermende-i** ihsân itdüñ (Gazel 110, Mısra 2). [*şermende-i,]*
lâle **şermende** iken 'arız-ı gül-günüñdan
gonca ağzını açar la'lüñ-ile güftâra (Gazel 174, Mısra 9). [*şermende,]*

şermsâr ol-: Utanmak, mahcup olmak.

leb-i la'l-i 'arâk-rîzüñ görüp bezm-i mahabbetde
hacâletden kızarmış şîşe-i mey **şermsâr olmış** (Gazel 79, Mısra 8). [*şermsâr olmuş, -muş*]

şeş-der-i gam: Gam tavlasi mec.keder dolu dünya.

vaşluñuñ baña kapusını güşād itdürmez

şeş-der-i ğamda rakıbi göreyin zār olsun (*Gazel 163, Mısra 6*). [*şeş-der-i ğamda,]*

sev̋k: 1. Coşku, heyecan, şiddetli arzu, sevinç.

kamı cām-ı mey-i la ‘lūñle bī-hūş olduğum demler

şarāb-ı **sev̋k-ıla** sermest ü medhūş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 2*). [*sev̋k-ıla, --ıla]*

şu ‘ā-ı pertev-i hūrşıyd-i ‘ālem-tābdan şanma

senüñ **sev̋kuñla** rüşendür bugün ey meh-liķā meclis (*Gazel 77, Mısra 16*). [*sev̋kuñla, -u, -ñ, -la]*

‘alevī-vār ruḥı **sev̋kı-y-ıla** pür-süzuz

Yakdı yandurdı bizi tāb-ı cemāli ḥasan ‘uñ (*Gazel 104, Mısra 9*). [*sev̋kı-y-ıla, -ı-, -y-, -ıla]*

şurāḥī ber-karār olsun gümüş peymāneler dönsün

o şem‘-i meclis-ārā **sev̋kına** pervāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 2*). [*sev̋kına, -ına]*

tolanur başına **sev̋k-ıla** rüşen kıлмаğa süzin

diler pervāne yanup yakıla şem‘-i şebistāna (*Gazel 172, Mısra 7*). [*sev̋k-ıla, --ıla]*

gül-ruḥuñ **sev̋k-ıla** ḥandān olduğundan baña ne

ben melülem ğayrı şādān olduğundan baña ne (*Gazel 182, Mısra 1*). [*sev̋k-ıla, --ıla]*

şarāb-ı **sev̋k-ıla** rüsvā-yı ḥalk olup gezerin

görüñ ne ḥālete ırgürdi ‘ışk-ı yār beni (*Gazel 199, Mısra 9*). [*sev̋k-ıla, --ıla]*

nücüm gibi yanam şubḥ olunca **sev̋kumdan**

ḥudā ger eyleye bīdār-ı küy-ı yār beni (*Gazel 199, Mısra 3*). [*sev̋kumdan, -um, -dan]*

na‘re-i **sev̋k-ıla** āvāz salup devrāna

‘İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı (*Müseddes 3, Mısra 25*). [*sev̋k-ıla, --ıla]*

dest-i **sev̋k-ıla** girībānın çeküp çāk itdi şubḥ

gül gibi ey lāle-ruḥ çāk-i girībānuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 11*). [*sev̋k-ıla, -ıla]*

ḥālīş oldum pūte-i hecrūñde nār-ı **sev̋k-ıla**

mağribī dīnārdur ruḥsār-ı zerdüm güyiyā (*Gazel 5, Mısra 11*). [*sev̋k-ıla, --ıla]*

2. Gönül meyli, arzu.

kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ zebān

her birin gül ruhlarıñ **sev̋kında** gūyā eylesem (*Gazel 127, Mısra 8*). [*sev̋kında, -ı, -n, -da]*

raķş urup **sev̋kı** ile zerre-i ser-geşte mişāl

pertev-i vaşlını cūyān olur-ısañ meh ü sāl (*Müseddes 1, Mısra 15*). [*sev̋kı, -ı]*

gül-ruḥuñ **sev̋kına** her şubḥ oluruz zemzeme-ġır

būlbūl-i gülşene dem-sāz ki dirlər o bizüz (*Gazel 76, Mısra 11*). [*sev̋kına, -ı, -n, -a]*

sev̋ket: Büyüklük, heybet || Saltanat.

yār olmazsa mu‘āvin neme yarar **sev̋ket**

tutalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña (*Gazel 7, Mısra 3*). [*sev̋ket,]*

sev̋ket ü ‘unvān: Heybet ve şöreti olmak.

ḥusrev-i mülk-i kemāl oldı yakīñi serverā

ḥayl-i eş‘ār ile ḥayli **sev̋ket ü ‘unvānı** var (*Gazel 28, Mısra 12*). [*sev̋ket ü ‘unvānı,]*

sev̋k-ı mihr: Muhabbet arzusu, aşk arzusu.

sev̋k-ı mihr-i ruḥ-ı yār-ıla semā‘ eyler çarḥ

bī-karār oldı dönüp ‘āşık-ı ser-gerdāna (*Gazel 173, Mısra 9*). [*sev̋k-ı mihr-i,]*

sev̋dā: Divane, müptelâ.

ḥasret-i zūlf-i dil-āvīzūñ-ile **sev̋dāyuz**

āḥ kim ‘ömrümüzi kapladı bu tūl-i emel (*Gazel 118, Mısra 5*). [*sev̋dāyuz, -yuz]*

şanem-i deyr gibi yazılı **sev̋dāñ** olana

sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra yapış (*Gazel 81, Mısra 13*). [*sev̋dāñ, -ñ]*

kemend-i zülfüne **şeydaları** ser-cümle bend itdün
dimezsın kim esîr-i bend-i ğam bir mübtelâ vardır (Gazel 51, Mısra 3). [*şeydaları, -lar, -ı*]
ey yakînî deli gönlüm katı **şeydâ** ancak (Gazel 92, Mısra 10). [*şeydâ,]*
dil-i bîmâr u **şeydâ** makdeminden buldı dermânı
marîz-ı ‘illet-i hicrân iken kâlbe şifâ geldi (Gazel 191, Mısra 5). [*şeydâ,]*

şeydâ id-: Delirtmek; çılgın etmek.

kâkülinden alup yakînî şemîm
didi **şeydâ iden** beni budur (Gazel 52, Mısra 20). [*şeydâ iden,]*

şeydâlığ: Aşk ile kendinden geçmek.

o meh geldükçe hâlüm görmege **şeydâlığum** artar
olur âşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe divâne (Gazel 171, Mısra 9). [*şeydâlığum, -um*]
o meh geldükçe hâlüm görmege **şeydâlığum** artar
olur âşüfte-dil hayfâ ki gün geldükçe divâne (Gazel 172, Mısra 3). [*şeydâlığum, -um*].
bûlbûl gibi bahâr ericek ehl-i ‘ışk olan
Şeydâlık itmesün mi huşûşan cüvân ola (Gazel 6, Mısra 8). [*şeydâlık,]*
ey yakînî saña **şeydâlık** görindi var-ısa
ol mehûn mir‘ât-ı ruhsârın temâşâ eyledün (Gazel 108, Mısra 11). [*şeydâlık,]*

şeyh selmân: Şeyh Selman.

suğanda ben dem-i cân-bahş-ıla nazm içre ‘isâ‘yam
‘aceb mi zinde itsem ruh-ı pāk-i **şeyh selmân** ‘ı (Gazel 187, Mısra 16). [*şeyh selmân ‘ı, -ı*]

şeyh-i ecel: Ölümün piri. II Azrail.

mürde-diller bir yire dirilsün ey **şeyh-i ecel**
ġam şebidür tekyegâh-ı ‘ışkda ahyâ gerek (Gazel 98, Mısra 5). [*şeyh-i ecel,]*

şiddet-i rûzgâr: Havalandırma şiddeti (Havalandırması çok iyi bağlamında).

şiddet-i rûzgârdan niçe dil
ġarķ-ı girdâb-ı bahr-ı hayretdür (Gazel 62, Mısra 11). [*şiddet-i rûzgârdan,]*

şifâ: Hastalıktan kurtulma, iyi olma.

devâ ümîdin idüp derd-i yâra neyleyeyin
ölümünden özge **şifâ** yok ne çâre neyleyeyin (Gazel 160, Mısra 2). [*şifâ,]*
dil-i bîmâr u şeydâ makdeminden buldı dermânı
marîz-ı ‘illet-i hicrân iken kâlbe **şifâ** geldi (Gazel 191, Mısra 6). [*şifâ,]*

şifâ-sâz: İyileştiren, sağlığa yararlı olan, şifalı.

çeng ü kânûnı gider âh-ı **şifâ-sâzum** işit
diñleme nağmelerin ol iki nâ-sâzların (Gazel 107, Mısra 9). [*şifâ-sâzum, -um*]
künc-i belâda nâle **şifâ-sâz** olur baña
bezm-i şafâda nağme-i kânûnı n‘eylerem (Gazel 126, Mısra 5). [*şifâ-sâz,]*

şihâb: Akan yıldız, alev, ateş parçası, kıvılcım.

dökerse tahta-i remle izün tozun remmâl
şihâb elif bedeninde nücüm yir yir dâġ (Kaside 1, Mısra 60). [*şihâb,]*

şikâl: Devenin yahut atın ayağının bağlandığı ip, bukağı, köstek; el ve ayak zinciri.

hafîf luţfına nisbet şehâ-yı ebr-i **şikâl**
uyup zelâzile ger hıffet itmeseydi zemîn (Kaside 1, Mısra 27). [*şikâl,]*

şikār: 1. Avlama. 2. Ele geçirilen ganimet.

çeşmi bir āhū ki şīr-efgenlik anuñ pīşesi
zūlfi bir şehbāzdur kārī anuñ her ān **şikār** (Gazel 27, Mısra 8). [şikār,]
murg-ı ‘ışkı sayd ümīdin itmesün her bû ‘l-heves
hiç olur mı peşşeye ‘anķā-yı ‘ālī-şān **şikār** (Gazel 27, Mısra 12). [şikār,]

şikār eyle-: Avlamak.

eyler hezār cān u gönül murgını **şikār**
süzdükçe kara gözlerin ol hīle-bāzumuz (Gazel 72, Mısra 5). [şikār eyler,]

şikār id-: Avlamak.

şad-hezārān cān u dil murgın ider her ān **şikār**
görmedüm çeşm-i hīyel-bāzuñ gibi bir cān-şikār (Gazel 27, Mısra 1). [şikār ider,]
ser-nigün olur ser-i sümme-i semendin öpmege
her kaçan fitrāke aşsa ol şeh-i hūbān **şikār** (Gazel 27, Mısra 6). [şikār ol,]

şikār ola: Avlanan av olma.

ey yakīnī sen hele şāl şāhbāz-ı himmetūñ
ola şāyed ol tezerv-i bāğ-ı hūsn ü ān **şikār** (Gazel 27, Mısra 14). [şikār ola,]

şikār ol- Av olmak, avlanmak.

murglar şāhın n‘ola idinseñ üsküflü gedā
oldı çün saña hūmā-yı devlet ü devrān **şikār** (Gazel 27, Mısra 4). [şikār oldı,]
her zağanla ol perī-ruh hem-cenāh olmak neden
çünkü **olmaz** zāğa şehbāz-ı hūmā-cevlān **şikār** (Gazel 27, Mısra 10). [şikār olmaz,]
‘aceb mi nāfe-veş gāmdan derūnum garķ-ı hūn olsa
iştidüm seg raķibe ol gözi āhū **şikār olmuş** (Gazel 79, Mısra 6). [şikār olmuş,]

şikāyet it-: Yakınmak.

gökden ne yağar ķ‘anı kabūl eylemeye hāk
atsa o melek sīneñe tūr **itme şikāyet** (Gazel 19, Mısra 6). [şikāyet itme,]

şikāyet-i elem-i rüzgār: Zamanın dertlerinden çektiklerim.

hikāyet-i gām-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 6). [şikāyet-i elem-i rüzgār,]
hikāyet-i gām-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 12). [şikāyet-i elem-i rüzgār,]
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin
ıv (Müseddes 2, Mısra 19). [şikāyet-i elem-i rüzgār,]
hikāyet-i gām-ı hicrān-ı yār mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 26). [şikāyet-i elem-i rüzgār,]
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 33). [şikāyet-i elem-i rüzgār,]

şiken-i zūlfi: Saç bükümü, kıvrımı.

şiken-i zūlfi şikest ola n‘ola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i hūrşiyd-i dirahşānda yatur (Gazel 56, Mısra 9). [şiken-i zūlfi,]

şikest: Kırılmış,kırma,kırılma.

tañ mıdur olsa yakīnī hātırumda inkisār
k‘eyledi seng-i havādiş şīşe-i kalbüm **şikest** (Gazel 21, Mısra 12). [şikest,]

hürmetle tut şurāhī **şikest** olmasun meded
ansuz gönülden sākī dürüst olmaz inkisār (Gazel 26, Mısra 11). [şikest,]
şîşe-i tevbe **şikest** eylemek āsān işdür
Sākī-i ğonca-dehenden sehil ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 11). [şikest,]

şikest ol-: Kırılmak, parçalanmak, bozulmak.

şiken-i zülfi **şikest ola** n'ola dildāruñ
Muttaşıl pertev-i hūrşıyd-i dıraḥşānda yatur (Gazel 56, Mısra 9). [şikest ola,]
degül bezm-i çemende lāleler seng-i havādişden
şikest olmuş cem'ün cām-ı şarāb-ı ergavānidur (Gazel 46, Mısra 4). [şikest olmuş,]

şikeste: Kırık dökük, paramparça, kırılmış, incinmiş.

şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine hātır
o şāha cān u gönülden şikeste-beste esīrüz (Gazel 75, Mısra 3). [şikeste,]
şikeste āyine çok yüz bulur o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde 'aksini pinhān (Gazel 136, Mısra 5). [şikeste,]
düşürdi fülk-i dili niçe dürlü girdāba
şikeste keştıye döndürdi rüzgār beni (Gazel 199, Mısra 6). [şikeste,]

şikeste-beste: Kırık dökük, paramparça. II Faydasız, etkisiz.

şikeste çeşmine cān beste bend-i zülfine hātır
o şāha cān u gönülden **şikeste-beste** esīrüz (Gazel 75, Mısra 4). [şikeste-beste,]

şimāl: Kuzey.

o gülün kıldı benefşe haṭ-ı sebzine yemīn
güşmāl itse 'aceb mi anı güşende **şimāl** (Gazel 117, Mısra 4). [şimāl,]

şimden: Bundan sonra, bundan böyle.

ebri **şimden** gerü āhum n'ola berbād itse
tār-mār itdi şaṣın yüz tutup ol meh nāza (Gazel 176, Mısra 3). [şimden,]

şimden girü: Bundan sonra, bundan böyle.

dest-i luṭfuñ anı **şimden girü** ta'mīr ide mi
hāne-i hātırımı seyl-i ğamuñ itdi ḥarāb (Gazel 10, Mısra 7). [şimden girü,]

şimdi: "İçinde bulunulan zaman dilimi, şu an" anlamlarında bir zaman zarfı.

eşer-i āh-ı yakīnī'yle mülebbes oldı
lāciverdī görünür **şimdi** bütün baḥr u semā (Gazel 4, Mısra 10). [şimdi,]
şimdi bir hāletdeyem cām-ı mey-i 'ışkuñla kim
Sākıyā keyfiyyet-i hālüm işiden oldı mest (Gazel 21, Mısra 9). [şimdi,]
maraz-ı 'ışk-ıla dirdüñ ki fiğān eylemeyem
şimdi dehri iniletdüñ nedür ey dil derdün (Gazel 109, Mısra 8). [şimdi,]
kūl oldum 'ışka oldum kayd-ı bend-i ğuşşadan āzād
serīr-i mülk-i istiğnāda **şimdi** ben de sultānam (Gazel 124, Mısra 8). [şimdi,]
suḥan bezminde çekdi cām-ı naẓmuñ cūr'asın cāmī
o meyden geçdi ol ammā ben aldum **şimdi** meydānı (Gazel 187, Mısra 8). [şimdi,]
hāne-i dilde muḳīm oldı ḥayāl-i la'lüñ
şimdi oturdu daḥı yirine cānum muslī (Gazel 197, Mısra 4). [şimdi,]

şimşād: Şimşir ağacı.

lāl olup ḥayret-ile ḳala hezārān **şimşād**
meyl-i reftār ide ger ḳadd-i nihāli ḥasan'ūñ (Gazel 104, Mısra 11). [şimşād,]

şimşād hadden aşurı serv-i sehī kaşır
yāruñ nihāl-i kaddine bak i'tidālī gör (Gazel 39, Mısra 11). [şimşād,]
sünbülī gāyet perīşān eyledi zülf-i nigār
kāmēt-i balāsi itdi nite kim **şimşādı** pest (Gazel 21, Mısra 8). [şimşādı, -ı]
hayretinden başın şalar **şimşād**
görelī kāmētüñle reftāruñ (Gazel 106, Mısra 5). [şimşād,]
kaddüñ mişālī bulmadı **şimşād** imtiyāz
la'l-i lebüñ nümunesi āb-ı zülāl yok (Gazel 94, Mısra 7). [şimşād,]
bir merhabāya cān ü dili al da sög baña
senden yañadur ey boyu **şimşād** elüñ biri (Gazel 200, Mısra 6). [şimşād,]

şir: Aslan. mec. Cesur, yiğit, kahraman kimse.

çāre-sāzum şu kadar atdı kāmı ş oğlarını
göñlüm ol **şire** dönüpdür ki neyistānda yatur (Gazel 56, Mısra 4). [şire, -e]

şir: Edebi değeri olan nazımlı ve kafiyeli söz, şiir.

mihr-i rüşendür yakīnī nazmumuñ ma'naları
şirümün haṭṭ-ı siyāhı mağrib olmışdur aña (Gazel 5, Mısra 18). [şirümün, -üm, -ün]
ğubār-ı hüzni siler dillere şafā getirür
Yakīnī **şirüñi** āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 10). [şirüñi, --ün, --i]

şirāze: Ciltçilikte, kitap yapraklarını düzgün tutmaya yarayan ince örülmüş şerit II düzen, temel; tutum, tavır.

kılca cānuñ di perīşānlığın ol kazzāza
hüşni evrākına haṭ bağlamadın **şirāze** (Gazel 176, Mısra 2). [şirāze,]

şir-efgen: Arslan yıkan.

çeşmi bir āhū ki **şir-efgenlik** anuñ pīşesi
zülf-i bir şehbāzdur kārī anuñ her ān şikār (Gazel 27, Mısra 7). [şir-efgenlik, -lik]

şir-i pāk: Yeni, taze şiir.

ğubār-ı hüzni siler dillere şafā getirür
bu **şir-i pāküñi** āb-ı revāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 12). [şir-i pāküñi, -i]

şirīn: "Ferhat ile Şirin" hikāyesinin kadın kahramanı. II Sevgili.

ferhād gözin lāle-şifāt eyledi pür-hün
şirīn idicek lāle-i kühsārı temāşā (Gazel 8, Mısra 12). [şirīn,]

şirīn-edā: Güzel üslup.

ḥarf atsalar kelāmuma cühhāl ğam yimem
söz ey yakīnī şā'ir-i **şirīn-edādadur** (Gazel 41, Mısra 10). [şirīn-edādadur, -da, -dur]

şişe: Şişe, sırça..

şişe-i tevbe şikest eylemek āsān işdür
Sākī-i gonca-dehenden sehil ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 11). [şişe-i, --i]
la'l-i tekmiñle degül **şişe** dükānuñ içre
kaldı çeşmüm bakup ol la'l-i mesīḥ-i cāza (Gazel 176, Mısra 7). [şişe,]
gör ehl-i 'işkuñ pīşesin bil göñlümün endişesin
taşlara nāmum **şişesin** çaldum meded çaldum meded (Gazel 25, Mısra 12). [şişesin, -si, -n]
bir de sen şıma bu göñlüm **şişesin** ey bağı taş
seng-i ta'nından 'adūnuñ inkisārüm var yeter (Gazel 36, Mısra 7). [şişesin, -si, -n]

şişe-i kalb: Gönül şişesi. II Âşığın gönlü.

tañ mıdur olsa yaķınî hâtırında inkisâr
k' eyledi seng-i havâdiş **şîşe-i kâlbüm** şikest (Gazel 21, Mısra 12). [*şîşe-i kâlbüm,]*

şîşe-i mey: Şarap kadehi.

leb-i la' l-i ' arak-rîzûñ görüp bezm-i maħabbetde
hacâletden kızarmış **şîşe-i mey** şermsâr olmış (Gazel 79, Mısra 8). [*şîşe-i mey,]*

şîşe-i nâm: Şöhret şişesi.

kûy-ı dildârda olup rûsvâ
şîşe-i nâmı taşâ çal didiler (Gazel 34, Mısra 10). [*şîşe-i nâmı, -ı]*

şitâb: Acele, sür'at, ivme, seğırtme.

seyr itmege ' izâruñ ey mâh bî-nikâb
yüz yirde hâke düşdi **şitâbından** âfitâb (Gazel 12, Mısra 2). [*şitâbından, -ı, -dan]*

şitâbân olup gid-: Aceleyle karışmak.

ol serv-i bâğ-ı nâz **şitâbân olup gider**
diller revâne hâk-ile yeksân olup gider (Gazel 32, Mısra 1). [*şitâbân olup gider,]*

şive: Naz, işve.

yürütmez **şive-i** kadd-i bülendüñ naħli gülşende
yaraşur olsa nâmuñ ey şeker-güftâr reftârı (Gazel 188, Mısra 5). [*şive-i, -ı]*
meded öldürdi bizi ğamze-i ğammâzlaruñ
Yok mı pâyânı begüm **şivelerüñ** nâzlaruñ (Gazel 107, Mısra 2). [*şivelerüñ, -ler, -üñ]*
sâye-veş hâk-ile yeksân iden üftâdeleri
şivelerle şalınan kadd-i hırâmânuñdur (Gazel 50, Mısra 6). [*şivelerle, -lerle]*
iderken **şivelerle** nâzlarla yâr reftârı
ne cânı var kim ide serv-i nâ-hem-vâr reftârı (Gazel 188, Mısra 1). [*şivelerle, -lerle]*

şive ile: Naz ile, nazlanarak.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar sâyeñ
şalınsa **şive ile** kâmet-i hırâmânuñ (Gazel 102, Mısra 4). [*şive ile,]*

şive-i reftâr: Nazlı nazlı yürüme, salınma.

bâğa gel **şive-i reftâr-ıla** ey naħl-i revân
serv-i âzâdı ğam-ı ' işka giriftâr eyle (Gazel 180, Mısra 3). [*şive-i reftâr-ıla, -ıla]*

şöhret: Halk arasında söylenme, ünlenme, ün.

meh gibi şehri gezme ey âfet
bu meşeldür ki **şöhret** âfetdür (Gazel 63, Mısra 12). [*şöhret,]*
cebînüñ pertevi **şöhret** virürken mâh-ı tâbâna
ruhuñ yanında germ olmak düşer mi şem'-i süzâna (Gazel 172, Mısra 1). [*şöhret,]*

şöyle ki: Şu şekilde, şuna benzer.

yalabur mihr-i ruhuñ **şöyle ki** gözler kamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-pâre (Gazel 174, Mısra 5). [*şöyle ki,]*

şu: "Şu" işaret sıfatı.

ma‘den-i elmāsī bir deryā olur dil gūyiyā
cevher-i tīguñ **şu** dem kim sīnede pinhān olur (*Gazel 54, Mısra 10*). [*şu,]*
biz **şu** vālī-dil ü vālā-himemūz kim zāhid
‘arş-ı a‘lāya yeter bu bize kim bed-nāmuz (*Gazel 68, Mısra 7*). [*şu,]*
şu mihre zerre-i ser-geşte olma kim her gün
yūzi şuyın dōke gün gībi hāke her yirde (*Gazel 178, Mısra 3*). [*şu,]*
hilāl mışkala-i zerle levha-i felege
şu resme itmiş-idi nakş ki irmez aña hayāl (*Kaside 1, Mısra 6*). [*şu,]*
dilūñde şer‘-i hanīfī ki şābit olmışdur
şu bağdūr ki var anda şakāyık-ı nu‘mān (*Kaside 6, Mısra 12*). [*şu,]*

şu deñlü: O kadar, öylesine.

itdüm **şu deñlü** nūş senūñ nīş-i nāvekūñ
Fark olmaz oldu hāne-i zenbūrdan beden (*Gazel 146, Mısra 11*). [*şu deñlü,]*

şu kadar: Pek çok, elden geldikçe.

çāre-sāzum **şu kadar** atdı kāmı ş oklarını
gōñlüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda yatur (*Gazel 56, Mısra 3*). [*şu kadar,]*

şu‘ā‘: Ziya, tel tel görünen ışık.

şu‘ā‘-ı āh-ıla hum-hānemūz olur rūşen
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 7*). [*şu‘ā‘-ı,]*
ey yakīnī **şu‘ā‘-ı** āteş-i āh
pertev-i lem‘a-i hidāyetdūr (*Gazel 64, Mısra 17*). [*şu‘ā‘-ı,]*
şu‘ā‘-ı pertev-i hūrşiyd-i ‘ālem-tābdan şanma
senūñ şevkuñla rūşendūr bugūn ey meh-liķā meclis (*Gazel 77, Mısra 15*). [*şu‘ā‘-ı,]*
şu‘ā‘-ı nīze-i hūrşiyd-i ‘ālem-ārāy
livā-yı husrev-i gītī-sitāna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 5*). [*şu‘ā‘-ı,]*
şu‘ā‘-ı pertev-i fażlında zerre mihr-i mūnīr
kalīl himmeti yanında cūd-ı ma‘den ü kān (*Kaside 1, Mısra 25*). [*şu‘ā‘-ı,]*
vücūd-ı mutlaķuñ mihrī **şu‘ā‘ından** şeref bulduk
hudānuñ ğayrıdan bir zerre istimdādumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 7*). [*şu‘ā‘ından, -ı, -n, -dan]*

şu‘arā: Şairler.

şu‘arā sen ğazāl-i sermeste
nice yüz taze ter ğazel didiler (*Gazel 34, Mısra 15*). [*şu‘arā,]*

şu‘arā içre: Şairler arasında.

şu‘arā içre ser-efrāz ki dirler o bizüz
Vaşf-ı bālāñ-ıla mümtāz ki dirler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 1*). [*şu‘arā içre,]*

şu‘arā zümresi: Şairler topluluğu.

baña nisbet **şu‘arā zümresi** encüm gibidūr
āsumān-ı hūnere mihr-i dıraşşānam ben (*Gazel 144, Mısra 15*). [*şu‘arā zümresi,]*

şu‘ā‘-ı mihr: Güneşinin ışınları.

şu‘ā‘-ı mihr-i ruḥı zūlfı zulmetin giderüp
Yakīnī nūr-ı hudā rūşen itdi şāmumızı (*Gazel 189, Mısra 9*). [*şu‘ā‘-ı mihr-i,]*

şu‘le: Alev l ışık, parıltı.

zulmeti rūşen ider **şu‘le-i** sūz-ı āhum
bezm-i fūrkatde yanan şem‘-i şebistānam ben (*Gazel 145, Mısra 5*). [*şu‘le-i, --ı]*

cemāl-i **şu'le-i** yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şem'ini ey dil uyandur bir çerāğ olsun (*Gazel 162, Mısra 5*). [*şu'le-i, --i*]

şu'le-i 'ışk: Aşkın ışığı, parıltısı.

pür-âteş oldı **şu'le-i 'ışk-ıla** dāğumuz
nār-ı ğam-ıla yandı söyünmiş çerāğumuz (*Gazel 69, Mısra 1*). [*şu'le-i 'ışk-ıla, -ıla*]

şürîde: Perişan, karışık.

ālūfteñüz yakīnī-i āşūfte-dil gibi
şürîde-i zamāne vü rüsvā-yı 'ālemüz (*Gazel 73, Mısra 14*). [*şürîde-i,]*
benüm gibi yā gül-ruḥsāruña **şürîdedür** lāle
gezer küh-ıla deşti ḥār u ḥārālar mekāmıdır (*Gazel 46, Mısra 13*). [*şürîdedür, -dür*].
niçe **şürîdeler** dil bağlamışdır zülf-i cānāna
benüm üftāde göñlüm düşdi ol çāh-ı zenaḥdāna (*Gazel 171, Mısra 1*). [*şürîdeler, -ler*]
zemīn dil-teşne-i bārān-ı luṭfuñ baḥr **şürîdeñ**
sipihr-i nıl-gün ser-geştedür sen mihr-i raḥşāna (*Gazel 171, Mısra 5*). [*şürîdeñ, -n*]

şürîde-hāl: Perişan hāl.

muğber olduñ hem perīşān-rüzgār ey gird-bād
zülf-i yāruñ 'āşık-ı **şürîde-ḥālī** sen misin (*Gazel 158, Mısra 10*). [*şürîde-ḥālī, -i*]

şür: Fitne ve karışıklık.

başum çekerken anuñ dürlü dürlü **şürların**
o dürr-i pākī kinār itmesün deñiz deryā (*Gazel 3, Mısra 7*). [*şürların,]*

şür: 1.şamata gürültü. 2. kekremesi. 3. tuzlu.

zevraḥ-ı cām içürüp **şür** u hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pür-cüş ideyin (*Gazel 159, Mısra 11*). [*şür,]*
keştīye döndi kim düşe girdāb-ı miḥnete
emvāc-ı kulzüm-i şağab u **şürdan** beden (*Gazel 146, Mısra 10*). [*şürdan, -dan*]

-şümār: Sayan, sayıcı.

rüz-ı **şümārda** alurın hep ḥisābını
sā'at-be-sā'at itme baña cevri-i bī-ḥisāb (*Gazel 11, Mısra 7*). [*şümārda, -da*]

T

tā: Kadar, dek, değin.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
kehkeşān-ı felege ta'n ide **tā** reh-güzerüñ (*Gazel 114, Mısra 12*). [*tā,]*
rindüz ki geçmezüz mey-i ḥamrādan el çeküp
tā almayınca sākī-i devrān ayağumuz (*Gazel 69, Mısra 6*). [*tā,]*
zerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rüz-ı ezel
kesmeye zülfüñe peyvendini **tā** şām-ı eccl (*Gazel 118, Mısra 2*). [*tā,]*

tā ki: 1. Ne zaman ki.

ğubārumı kılayın gird-bād-veş berbād
yolında **tā ki** kılam ol perī-ruḥuñ tek ü dev (*Gazel 166, Mısra 6*). [*tā ki,]*
tā kim yakīnī sīnesine kesdi na'ller
'uşşākuñ içre oldı mekāmı şaf-ı nī'āl (*Gazel 116, Mısra 13*). [*tā kim,]*

2. Öyle ki.

mihrüñle **tā ki** şubḥ gibi şadık olmışuz
Raḥşende oldı pertev-i nūr-ı cebinümüz (Gazel 74, Mısra 5). [*tā ki,]*

tab´: 1. Işık, parlaklık. II. Güç, kuvvet.

reh-i maḳşūdı tüz geçmek dilerken reh-rev-i **tab´um**
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳşūda benden geç (Gazel 23, Mısra 3). [*tab´um, -um]*
girdāb şanma ditretür anı teb-i firāk
deryāya **tāb-ı** mihr-i ruḥuñ virdi ıztırāb (Gazel 11, Mısra 10). [*tāb-ı, --ı]*
şanma **tāb-ı** mihr ider rüy-ı zemīni rüşenā
ḥāke düşdi mihr-i ´ālem rüy-ı raḥşānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 7). [*tāb-ı, --ı]*

2. Huy, mizaç, karakter, yaratılış.

görindi çeşmüme eyvān-ı çarḥ köhne sıfāl
şafāda **tab´uñā** öykünmek istemiş ´ummān (Kaside 1, Mısra 44). [*tab´uñā, -uñ, -a]*

3. Hararet | ateş.

ḥasta-ḥāl oldı gönül **tāb-ı** teb-i hecrüñle
pister-i ğamda yatur derdün-ile tep tenhā (Gazel 2, Mısra 3). [*tāb-ı, --ı]*

tāb ü tüvān: Güç, kuvvet, dayanma, tahammül.

tālī´ olalı mihr ü maḥabbet didükleri
tāb ü tüvānum aldı ḥarāret didükleri (Gazel 201, Mısra 2). [*tāb ü tüvānum,]*

tābān eyle-: Parlamak.

tulū´ itsün ümīdüm kevkebi burc-ı ´ināyetden
şeref nürin cebinüm üzre **tābān eyle** sultānum (Gazel 130, Mısra 6). [*tābān eyle,]*

tāb-ḥānedür: 1. ocak yahut soba ile ısıtılan yer, ateş yakılan kışık yer ve oda, ev. 2. Hamam, kaplıca.

pey-der-pey oklarıñ dil-i sūzāna geçdiler
bir **tāb-ḥānedür** niçe miḥmān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 4). [*tāb-ḥānedür,]*
peykānlarıñ derūna geçerken konar göçer
pür-süz sinemüz şanasın **tāb-ḥānedür** (Gazel 57, Mısra 14). [*tāb-ḥānedür,]*

tab´-ı bülend: Yüce yaradılış, yüksek karakter.

ḳaddūne meyyāl olaldan serve istignā gerek
rāstī **tab´-ı bülendün** himmeti a´lā gerek (Gazel 98, Mısra 2). [*tab´-ı bülendün,]*

tāb-ı cemāl: Yüz güzelliğinin parlaklığı.

´alevī-vār ruḥı şevkı-y-ıla pür-süzuz
Yaḳdı yandurdı bizi **tāb-ı cemālī** ḥasan´uñ (Gazel 104, Mısra 10). [*tāb-ı cemālī, -i]*

tāb-ı mül: Şarabın ışığı, harareti.

´izāruñ **tāb-ı mül**den ey gül-i ter al al oldı
n´ola bülbüllertün āhından olsa pür-şadā meclis (Gazel 77, Mısra 7). [*tāb-ı mül*den,]

tab‘-ı suhanver: Düzgün ve güzel konuşan kimsenin yaratılışı.

virilse ‘arşa-i medhūñde öñdül aña bir at
alurdı düldül-i **tab‘-ı suhanverüm** meydān (*Kaside 6, Mısra 28*). [*tab‘-ı suhanverüm, -üm*]

tabīb: Doktor II (Âşığın derdine derman olacak) sevgili.

emdürüp bu dil-i bīmāra lebūñ şerbetini
ey **tabībüm** dimedūñ hātırını hōş ideyin (*Gazel 159, Mısra 10*). [*tabībüm, -üm*]
derd-mend üftādeyem var-ısa çāreñ ey **tabīb**
dilberūñ irgürmege kūyına dermān eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 7*). [*tabīb,]*
devā içün ne ararsın **tabībī**
Yakīñi derde mu‘tād olmaduñ mı (*Gazel 186, Mısra 11*). [*tabībī,]*

tabīb-i cān: Gönül doktoru.

bīmār hātırın şora gel ey **tabīb-i cān**
kim fūrkat eyledi yirūmi pister-i helāk (*Gazel 96, Mısra 3*). [*tabīb-i cān,]*

tabīb-i dil: Gönül doktoru; sevgili.

yakīñi hastanuñ hālin sorarsa o **tabīb-i dil**
‘acāyib derde uğramış işidenden ırağ olsun (*Gazel 162, Mısra 9*). [*tabīb-i dil,]*

ta‘bīr: İfade, anlatma; bir mânâsı olan söz; deyim; terim; rü’yâ yorma.

gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni vākı‘ada
uyanup eyledüğüm nāleyi **ta‘bīr** idemem (*Beyit 5, Mısra 2*). [*ta‘bīr,]*

tāc: 1. hükümdarlık tacı (mücevher taşlarla işlenmiş baş kisvesi) 2. derviş serpuşu (derviş taçlarının mensup olunan tarikata, tarikatlerdeki mevkilere göre.

ğam-ı leylā-yı zūlfūñle kabā vü **tāc**ı terk itdüm
Yakīñi gibi deş-i gamda bir mecnūn-ı ‘uryānam (*Gazel 124, Mısra 17*). [*tācı,]*
seg-i kūyuñ sıfālın başa almak āsitānuñda
giyüp fağfūr **tāc**ın çin‘e hākān olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 12*). [*tācın, -ın*]
serīr-i saltanatda tāca mağrūr olma sultānum
başına ‘ākıbet çok tāc-dāruñ **tāc** dar olmuş (*Gazel 80, Mısra 4*). [*tāc,]*
tāc u tahta bir haşīr-ile sıfālī virmez
başdan ehl-i ‘ışk olanlar bī-ser ü sāmān gerek (*Gazel 98, Mısra 11*). [*tāc,]*
göreysi hürmüz ü cem ‘ışret-i müdāmumızı
başına **tāc** idinürdi habāb-ı cāmumızı (*Gazel 189, Mısra 2*). [*tāc,]*
ādemīye ma‘rifet hōş **tāc** imiş
saltanatla māl ü mülki bāc imiş (*Kit‘a 2, Mısra 1*). [*tāc,]*
ferāgat milketinde **tāc**-dār olmak dilerseñ ger
Yakīñi **tāc**ı terk idüp kabā vü pīrehenden geç (*Gazel 23, Mısra 12*). [*tācı, -ı*]
serīr-i saltanatda **tāca** mağrūr olma sultānum
başına ‘ākıbet çok tāc-dāruñ **tāc** dar olmuş (*Gazel 80, Mısra 3*). [*tāca, -a*]

tāc id-: Taç yapmak. Başına taç etmek, çok değer vermek.

harābātuñ sıfāl-i köhnesin **tāc idinen** mey-keş
gedā iken melāmet kişverine tāc-dār olmuş (*Gazel 79, Mısra 3*). [*tāc idinen, -inen*]

tāc u kabā: Saltanat tacı ve kaftan.

tāc u kabāyī n’ eyleyeyin kim bu tekyede
‘uryān u pā-bürehne baş açuk kalenderem (*Gazel 126, Mısra 17*). [*tāc u kabāyī,]*

tāc-dār: Taç sahibi, taç giyen (kimse) II derviş.

serîr-i saltanatda tâca mağrûr olma sultânûm
başına ‘ākîbet çok **tāc-dārûn** tâc dar olmuş (*Gazel 80, Mısra 4*). [*tāc-dārûn, -uñ*]

tāc-dār ol-: Tac sahibi olmak II hükümdar olmak.

ferâgat milketinde **tāc-dār olmak** dilerseñ ger
Yakîni tâcî terk idüp kabā vü pîrehenden geç (*Gazel 23, Mısra 11*). [*tāc-dār olmak,]*
harâbātuñ sıfâl-i köhnesin tâc idinen mey-keş
gedâ iken melâmet kişverine **tāc-dār olmuş** (*Gazel 79, Mısra 4*). [*tāc-dār olmuş,]*

tāc-ı devlet id-: Saltanat tacı edinmek.

şadâkat üzre ne bir şâh var zamānede kim
ölince hâk-i rehin başa **tāc-ı devlet idem** (*Gazel 125, Mısra 6*). [*tāc-ı devlet idem, -em*]

tāc-ı keyân: Hükümdarlık tacı.

şeh-i ‘ışkâm hûm-ı mey baña genc-i husrevânî’dür
başumda penbe-i dâğ-ı gamuñ **tāc-ı keyânî’dür** (*Gazel 46, Mısra 2*). [*tāc-ı keyânî’dür,]*

tağlarca: Dağ kadar çok. Dağların sayısı ve yüksekliği kadar. Sayısız, sınırsız, çok. Bitmek tükenmez bilmeyen Ulaşılamaz, erişilemez.

dâğ-ı cefāya merhem-i lutf isteme dilā
tağlarca cevır ider büyük ihsân degül midür (*Gazel 60, Mısra 6*). [*tağlarca, -lar+ca*]

tağ üstü bağ ol-: Keyfi, rahatı yerinde olmak, her isteğine erişmiş olmak.

pür-lâle oldı kanlu yaşum birle küh u deşt
yād-ı ruḥuñla bendeki **tağ oldı üstü bağ** (*Gazel 87, Mısra 6*). [*tağ üstü bağ oldı,]*

tağut-: Ayrı ayrı yerlere veya kimselere vermek veya göndermek, paylaşmak. || Savurmak, saçmak.

süz gözüñ bağda bir kez **tağıdup** turralaruñ
sünbülü derhem idüp nergisi bîmâr eyle (*Gazel 180, Mısra 1*). [*tağıdup, --ıp, -*]

tahmür it-: Yoğurmak.

düşerüz küp küp ayağına meyüñ dest-i kazā
ğālîbā hâkümüzî hamr-ıla **tahmür itmiş** (*Gazel 82, Mısra 4*). [*tahmür itmiş, -miş*]

tahrîk: Uğultu.

hıram-ı kaddüñe beñzetmez-idi refârin
eger kim uymasa **tahrîk-i** bâda serv-i revân (*Kaside 6, Mısra 18*). [*tahrîk-i, --i*]

tahrîr: Yazma, kaleme alma; kaydetme.

kıyâsın idemez-iken mühendisân hayâl
elüm niçe ire **tahrîr-i** vasf-ı fazluña kim (*Kaside 1, Mısra 66*). [*tahrîr-i,]*

tahsîl: Bilgi edinme, öğrenme, okuma.

ehl-i ‘irfân ol kılup **tahsîl** ‘irfâniyyeti
neyse efkârın қо ey zâhid tesellâ bundadur (*Gazel 42, Mısra 13*). [*tahsîl,]*

tahsîn: Güzel bulup takdir etme, övme, alkışlama.

ey verd-i ħandān bu nazm-ı pür-ān
güş itse ħassān eylerdi **taḥsīn** (Gazel 156, Mısra 18). [taḥsīn,]

taht: Hükümdarların üzerine oturdukları koltuk. Hükümdarlık makâmı, hükümdarlık.

ḥāk olup ğamla ğubār-ı reh-i cānān olalı
götürür **taḥtumu** yel şanki süleymān ‘am ben (Gazel 144, Mısra 12). [taḥtumu, -um, -ı]
suḥan-ı ḥāfız u selmān ‘a irişdi ğazelüm
Taht-ı iklīm-i feṣāḥatdeki ḥākān ‘am ben (Gazel 145, Mısra 12). [taht-ı, --ı]
tāc u **tahta** bir ḥaṣīr-ile sıfālī virmez
başdan ehl-i ‘ışk olanlar bī-ser ü sāmān gerek (Gazel 98, Mısra 11). [tahta, -a]
ḥam-be-āam kākülün altında o āāl-i hindū
Tāhten kılmağ-içün rüm ‘a zirihler giydi (Gazel 193, Mısra 8). [tāhten, -en]

taht u tāc: Taht ve tāc.

sürür-ı cāh-ıla hīç ibtihācumuz yokdur
şeh-i diyār-ı ğamuz **taht u tācumuz** yokdur (Gazel 47, Mısra 2). [taht u tācumuz, -u, -muz]

tahta-i reml: Remil tahtası. Remil falı, kum falı olarak geçmekte ve genellikle tahta üzerine kum dökerek bu fala bakılmaktadır.

dökerse **tahta-i remle** izün tozin remmāl
şihāb elif bedeninde nücüm yir yir dāğ (Kaside 1, Mısra 59). [tahta-i remle, -le]

tā‘ir-i kuds: Yüce, kutsal kuş II Cebrail.

fezā-yı ‘arşdayuz hem-cenāh-ı **tā‘ir-i kudsüz**
bülend-mertebe bāzuz hümā-yı sidre-mesīrüz (Gazel 75, Mısra 5). [tā‘ir-i kudsüz, -süz]

taḳ-: Asmak, iliştmek.

her ḥāra **taḳıl** gül gibi ben inleyin bülbül gibi
yas tutayın sünbül gibi şağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 13). [taḳıl, -ı, -l]

tāḳ ol-: Kesilmek.

ebrūsı fikri ḳaddümi kıldı kemer-miṣāl
tāḳ oldu hecr-i yār-ıla tāḳat didükleri (Gazel 201, Mısra 12). [tāḳ oldu,]
zülfün elemi niçe çeksün bu yakīnī
tāḳ oldu ğam-ı ḥasret-i ebrūn-ıla tāḳat (Gazel 20, Mısra 12). [tāḳ oldu,]

tāḳat: Bir şeyi yapabilmek için gereken güç, kuvvet, derman.

kem iden naḳd-i ḥayātuñ dehenümdür dirsın
Nuṭṭa yok **tāḳati** bir vālih ü ḥayrānuñdur (Gazel 49, Mısra 8). [tāḳati, -i]
zülfün elemi niçe çeksün bu yakīnī
tāḳ oldu ğam-ı ḥasret-i ebrūn-ıla **tāḳat** (Gazel 20, Mısra 12). [tāḳat,]
kılca **tāḳat** ḳomadı kıldı ḥayālī beni zār
ey yakīnī teni mū kıldı ḥayālī ḥasan ‘uñ (Gazel 104, Mısra 13). [tāḳat,]
ebrūsı fikri ḳaddümi kıldı kemer-miṣāl
tāḳ oldu hecr-i yār-ıla **tāḳat** didükleri (Gazel 201, Mısra 12). [tāḳat,]

taḳıl-: (Birinin veya bir şeyin) Peşi sıra gitmek.

gezer her ḥār-ıla serv-i ḥırāmānumdan ummazdum
taḳıldı her pelīde verd-i ḥandānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 2). [taḳıldı, -dı]

takrūr: Anlatma, anlatış, ders verme.

bihişti vā' ız-ı şehir itdi **taḳrīr**
o ḥūruñ āsitānı yada geldi (Gazel 192, Mısra 7). [taḳrīr,]

talan id-: Talan etmek, yakıp yıkmak, harap etmek, ele geçirmek.

sipāh-ı eşk-ile **talan idem** gönül şehrin
o şāh-ı ḥüsn eger isterse inhizāmumızı (Gazel 189, Mısra 5). [talan idem, -em]

tal'at: Güzellik, parlaklık, yüz güzelliği.

tal'atuñla eyledi ḥurşiyd mağribden tūlū'
vechī var āḥir zamān oldı dir isem ḥusrevā (Gazel 5, Mısra 3). [tal'atuñla, -uñ , -la]

tālī': Baht, kısmet, kader.

kevkeb nuḥüset üzre vü **tālī'** felek-zede
Baht-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz (Gazel 74, Mısra 1). [tālī',]
olup baḥtum müsā'id el vireydi nāgehān **tālī'**
olurdu ḥāneme gün gibi ol nā-mihribān **tālī'** (Gazel 86, Mısra 1). [tālī',]
olup baḥtum müsā'id el vireydi nāgehān **tālī'**
olurdu ḥāneme gün gibi ol nā-mihribān **tālī'** (Gazel 86, Mısra 2). [tālī',]
sa'ādet maṭla'ından niçe toğsun kevkeb-i maḳşūd
ki itmişdür bu nā-hem-vār baḥtumla kırān **tālī'** (Gazel 86, Mısra 6). [tālī',]
şafaḳ gibi 'aceb mi dem-be-dem ger kanlar aḡlarsam
Yakīnī görmege ol meh-veşi virmez amān **tālī'** (Gazel 86, Mısra 12). [tālī',]
tālī' olalı mihr ü maḥabbet didükleri
tāb ü tūvānum aldı ḥarāret didükleri (Gazel 201, Mısra 1). [tālī',]
olur başa çıkılsa kākül-i miskīn-ile ammā
aña bir niçe gündür **tālī'-i** ber-geşte ḥā'ildür (Gazel 59, Mısra 10). [tālī'-i, --i]
tālī'üm naḥs gözüm yaşlu sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarḫ-ı sitem-ḥvāh baña (Gazel 7, Mısra 9). [tālī'üm, -üm]
benem ol baḥtsuz kim yıldızum düşkün gözüm giryān
dil-i maḥzūnumı şād itmedi hiç bir zamān **tālī'** (Gazel 86, Mısra 4). [tālī',]
gece olsun varayın ḥānesine dimiş o mäh
kanı **tālī'** ki tūlunsa güneş aḥşām olsa (Gazel 175, Mısra 8). [tālī',]
'āleme mihrüm od şalar ammā
tālī'ümnden o meh degül āḡāh (Gazel 183, Mısra 12). [tālī'ümnden, -üm, -den]

tālī' ol-: Doğmak, meydana çıkmak.

tūlū' itdi giribānuñdan ey meh rüy-ı raḥşānuñ
şeref burcundan **oldı** güyiyā mihr-i cihān **tālī'** (Gazel 86, Mısra 8). [tālī' oldı,]
görindi sāḡar-ı mey içre ey meh 'aks-i engüştüñ
Şafaḳdan **oldı** güyā kim hilāl-i āsumān **tālī'** (Gazel 86, Mısra 10). [tālī' oldı,]

tālib: İsteyen, talep eden, istekli olan kimse.

tālib-i sāḡar olan esrār-ı vaḥdāniyyete
'ārif-i mecmū'a-i māhiyyet-i eşyā gerek (Gazel 98, Mısra 7). [tālib-i, --i]
tālib-i sīm ü zer olma ḡam-ı dünyāyı çeküp
yeter a naḳd-i sirişkūñle bu rüy-ı zerdūñ (Gazel 109, Mısra 5). [tālib-i, --i]

tālib ol-: İstemek, talep etmek.

çeşme-i vuslatuñna **tālib olan** dil-teşne
āb-veş ḥāke düşüp 'āşık-ı dīdār olsun (Gazel 163, Mısra 7). [tālib olan,]
ḥālūñe eyler ser-i zūlfūñ zenaḥdānuñda meyl
tālib olmaz mı kişi 'ālemde yār-ı ḡāra hiç (Gazel 24, Mısra 10). [tālib olmaz,]

ta'lim: Öğrenme, öğretme, öğretim; ders verme, okutma.

o hāl-i fitne-cūdan gözlerüñ tekml-i sihr itmiş
ne kim **ta'lim** olınsa ey perî qābildür insāna (*Gazel 172, Mısra 6*). [*ta'lim,*]

tal-: "Dalmak"; denize dalmak bağlamında.

'ummān-ı eşke yok yire **talma** yaqīnī'yā
ol dürr-i pāki iletemez kimse der-kenār (*Gazel 26, Mısra 13*). [*talma,*]

tamar: Damar.

dāne dāne haṭṭ-ı rūyuñdan 'araqlar kim **tamar**
ebr-i nīsān şān kıılır her kaṭresin dürr-i şemīn (*Kaside 2, Mısra 5*). [*tamar,*]

ta'mir id-: İşlenen bir hatâ veya yanlışlığı düzeltecek davranışlarda bulunma, düzeltmeye çalışmak.

dest-i luṭfuñ anı şimden girü **ta'mir ide** mi
hāne-i hātırımı seyl-i ğamuñ itdi hārāb (*Gazel 10, Mısra 7*). [*ta'mir ide,*]

tañ: Ayıp, tuhaf, acayip.

seyl-i ğam itdi yaqīnī dil-i vīrānı hārāb
tañ mıdur olmasa ger hāne-i qalbüm ma'mūr (*Gazel 40, Mısra 12*). [*tañ,*]
ey sīm-çihre bende-i hāliş geçer saña
dīnār olursa **tañ** mı cihān içre mu'teber (*Gazel 126, Mısra 16*). [*tañ,*]
zene dil virdi **tañ** mıdur ey dil
tişesi ta'ne itse ferhād'a (*Gazel 169, Mısra 11*). [*tañ,*]
seni yād eylemezse yār **tañ** mı
yanında dilberüñ yād olmaduñ mı (*Gazel 186, Mısra 5*). [*tañ,*]

ta'n id-: Kınama, ayıplama, yermek.

pür-şerer eyleyeyin yollaruñı āhum-ıla
keḥkeşān-ı felege **ta'n ide** tā reh-güzerüñ (*Gazel 114, Mısra 12*). [*ta'n ide,*]
hevā-yı 'ışk-ıla cüş itdügümçün **ta'n ider** şöfi
ne bilsün tīre-diller neydügin deryā-yı 'ummānlık (*Gazel 93, Mısra 7*). [*ta'n ider,*]

tañ mıdur: Şaşılır mı?

yıkılsam **tañ mıdur** serhōş olup cām-ı mey-i ğamdan
kim oldı bezm-i vaşluñ gibi cānā bī-bakā meclis (*Gazel 77, Mısra 11*). [*tañ mıdur,*]
ten-i pā-mālūmi itdüñ hedef-i tīr-i cefā
tañ mıdur kıalmaz-ısa nām u nişānum muşlī (*Gazel 197, Mısra 12*). [*tañ mıdur,*]
tañ mıdur olsa yaqīnī hātırımda inkisār
k'eyledi seng-i havādiş şişe-i qalbüm şikest (*Gazel 21, Mısra 11*). [*tañ mıdur,*]

ta'ne: Ayıplama, kınama, yermek, sövmek.

yaqīnī **ta'ne** taşın bed-güherler atsa ne bāk
qo nazm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın (*Gazel 154, Mısra 9*). [*ta'ne,*]
zene dil virdi **tañ** mıdur ey dil
tişesi **ta'ne** itse ferhād'a (*Gazel 169, Mısra 12*). [*ta'ne,*]

tanin: Tınlama, çınlama.

eflāke şaldı kevkebei kūs u na'remüz
zār itdi çeng-i zühre'yi 'ūd u **taninümüz** (*Gazel 74, Mısra 8*). [*taninümüz, -ümüz*]
rind-i bezm-i 'ışk iseñ ol hem-dem-i āh u enīn
çağırup bu şavṭı söyler sāzlar şānma **tanin** (*Gazel 155, Mısra 2*). [*tanin,*]

tannāz: Herkesle eğlenen, istihza eden, alaycı.

tār kıldı tenümi süzen-i ğam çihremi zerd
igneden ipliğe dek şerh idüñ o **tannāza** (*Gazel 176, Mısra 10*). [*tannāza, -a*]

tār: Saç teli.

hüsnüñ artar zülfüñ ey meh ‘anber-efşān eyleseñ
şem ‘uñ artar lem ‘ası **tārın** perişān eyleseñ (*Gazel 100, Mısra 2*). [*tārın,]*

tara-: Bir şeyin tellerini birbirinden ayırıp karışıklığını gidermek, taramak.

şāne alup destine ağyardan zülfin **tarar**
āh ez-dest-i cüvānān-ı perişān-ihtilāf (*Gazel 83, Mısra 9*). [*tarar, -r*]

tarab-nāki: Sevinçli.

gösterüp ol meh-i **tarab-nāki**
dil-i ğam-nāki ercümend itdüm (*Gazel 134, Mısra 5*). [*tarab-nāki,]*

tārāc-ı dīn: Din yağmacısı, dinden çıkaran.

‘ārızuñda ol siyeh hatlar ki vardur fevc fevc
şan hābeş kāfirleridür kim ider **tārāc-ı dīn** (*Kaside 2, Mısra 8*). [*tārāc-ı dīn,]*

taraf: Taraf, yön.

her **tarafda** piyāleler dönsün
hırmen-i ‘aqlı virelüm bāda (*Gazel 169, Mısra 5*). [*tarafda, -da*]
var-ısa bencileyin ‘aşıq-ı dīdāruñdur
küyuñuñ her **tarafını** tolanur āb-ı revān (*Gazel 139, Mısra 4*). [*tarafını, -ı, -n, -ı*]

tarāvet: Tazelik.

gel ey nihāl-i kadūñ serv-i cüy-bār-ı revān
tarāvet-i gül-i rüyūñ bahār-ı ‘ālem-i cān (*Beyit 4, Mısra 2*). [*tarāvet-i, -ı*]

ta ‘rīf: 1. Etrafiyla anlatmak, anlatılmak; etrafiyla bildirmek, bildirilmek. 2. Bir şeyin mahiyetini bildiren ibare.

vaşf-ı bī-haddüñi **ta ‘rīf** degüldür haddüm
yoğ-ımiş kişver-i efzālūñe etrāf u hüdūd (*Kaside 5, Mısra 29*). [*ta ‘rīf,]*

tarīk: Yol, yöntem.

reh-revān-ı **tarīk-ı** ‘ışk-ı hüdā
ey yakīñi saña kehel didiler (*Gazel 34, Mısra 25*). [*tarīk-ı, -ı*]
tarīk-ı ‘avn-ı hāq ‘dan rehber-i rāh-ı hüdā geldi
şeh-i mülk-i velāyet mahrem-i sırr-ı hüdā geldi (*Gazel 191, Mısra 1*). [*tarīk-ı, -ı*]

tarīk-ı aşk: Aşk yolu.

koma elden **tarīk-ı aşkı** şakın
ey yakīñi reh-i hidāyetdür (*Gazel 63, Mısra 13*). [*tarīk-ı aşkı,]*

tarīk-ı hak: Doğru yol, doğruluk yolu II Allah yolu.

ey dil **tarīk-ı hakda** geçersin çün ehl-i dil
her dem reh-i fenāda ceres-vār nāle kıl (*Gazel 120, Mısra 1*). [*tarīk-ı hakda,]*

tarīk-ı ‘ışk: Aşk yolu.

tarîk-ı 'ışka girüp halkdan nihân olayın
diyâr-ı gurbete yaşıum gibi revân olayın (*Gazel 154, Mısra 1*). [*tarîk-ı* 'ışka,]

tarîk-ı mihnete düş-: Keder yoluna düşmek. II Gurbete gitmek üzere yola çıkmak.

terk-i diyâr kıldı yakînî-i bî-mecâl
düşdi tarîk-ı mihnete gâltân olup gider (*Gazel 32, Mısra 14*). [*tarîk-ı mihnete düşdi, -di*]

tarıl-: Dağılmak, parça parça olmak, bölünmek.

la'li yanında söz açamazsın o gül-ruhuñ
ey gönca sen gerekse gül açıl gerek **tarıl** (*Gazel 120, Mısra 6*). [*tarıl,*]

tariyy: Tâze, yumuşak.

qaddûn nihâli tâze-i büstân-ı i 'tidâl
haddûn **tariyy** ü tâze gül-i gülşen-i cemâl (*Gazel 116, Mısra 2*). [*tariyy,*]

târ-mâr eyle-: Perişan etmek, parçalamak.

mecâlüm leşkerin tâtâr-ı zülfûn **târ-mâr eyler**
karârüm gitmege ol gamze-i hûn-hvâr olur bâ'is (*Gazel 22, Mısra 5*). [*târ-mâr eyler,*]

târ-mâr it-: Dağıtmak, perişan etmek.

ebri şimden gerü âhum n'ola berbâd itse
târ-mâr itdi saçın yüz tutup ol meh nâza (*Gazel 176, Mısra 4*). [*târ-mâr itdi,*]

târ-mâr ol-: Perişan olmak, darmadağın olmak.

yakînîñüñ 'aceb mi 'aql u fikri **târ-mâr olsa**
işitdüm ol perîñüñ zülfinüñ her târı mâr olmış (*Gazel 80, Mısra 9*). [*târ-mâr olsa, -sa*]
yakînîñüñ 'aceb mi 'aql u fikri târ-mâr olsa
işitdüm ol perîñüñ zülfinüñ her **târı mâr olmuş** (*Gazel 80, Mısra 10*). [*târ-ı mâr olsa*]

tarz: Biçim, şekil, sûret, üslûp.

reftârı merğûb güftârı matlûb
ol zülfi âşûb ol **tarz** u âyîn (*Gazel 156, Mısra 8*). [*tarz,*]
zenâna vaz' iden oğlana bakmaz er gibi er
levend **tarzı** müşâhed gerek güzellerde (*Gazel 178, Mısra 6*). [*tarzı, -ı*]

taş: Eşik bağlamında "eşik taşı".

yüzüm hammâma ferş idüp başum itsem eşik **taşı**
der-i şâdî açılsa üstüme hammâma girseñ sen (*Gazel 143, Mısra 9*). [*taşı, -ı*]

taş: 1.Kaya, taş, kayalık, sert ve katı madde.

gör ehl-i 'ışkuñ pîşesin bil gönlümün endişesin
taşlara nânum şîşesin çaldum meded çaldum meded (*Gazel 25, Mısra 12*). [*taşlara, -lar, -a*]
ser-i küyünde fark olmaz ruhum ferş-i harîmüñden
kapuñda eşigüñ **taşıyla** başum baş berâberdür (*Gazel 61, Mısra 10*). [*taşıyla, -ı, -y, -la*]
tîğ-ı cefâñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimün ki mezârında ola **taş** (*Gazel 78, Mısra 6*). [*taş,*]
sen seng-dil gamıyla yakînî şehîddür
kim meşhedi ucında 'alâmetdür ana **taş** (*Gazel 78, Mısra 8*). [*taş,*]

2. Acımasız, merhametsiz.

bir de sen şıma bu gönlüm şışesin ey bağı **taş**
seng-i ta'nından 'adūnuñ inkisārūm var yeter (*Gazel 36, Mısra 7*). [*taş,]*

taşa çal-: Kırmak, parçalamak; utanmamak, çekinmemek.

kūy-ı dildārda olup rüsvā
şışe-i nāmı **taşa çal** didiler (*Gazel 34, Mısra 10*). [*taşa çal,]*
ağyār seng-i hāredür anı idüp tırāş
tūğın 'aceb mi **taşa çalarsa** o ser-tırāş (*Gazel 78, Mısra 2*). [*taşa çalarsa, -sa]*

taşavvuf ehli: Tasavvufi hayat tarzını benimseyerek Hakk'ın yakınlığını kazanmaya çalışan kimseler.

mesāha-i keremūñ kıble-i ulū'l-ikbāl
taşavvuf ehli hūdā'dan dilerse zıkr-i cemīl (*Kaside 1, Mısra 54*). [*taşavvuf ehli,]*

taşlara çal-: Taşa vurup kırmak, parçalamak.

'āşık-ı sāde-dile beñzemek isterse zücāc
çalalum taşlara 'ırzın şıyalum nāmūsın (*Gazel 152, Mısra 8*). [*taşlara çalalum,]*

tavāf: Etrafını dolaşmak, etrafı dolaşılmak.

turmayup lu'b-ıla 'uşşākı **tavāf** eylerler
kūy-ı dilber be göñül ka'be-i 'ulyā ancak (*Gazel 92, Mısra 7*). [*tavāf,]*

tavāf eyle-: Etrafını dolaşmak, Kabe'nin etrafını dolaşmak.

ister **tavāf eyleye** bī-perde dil velī
zūlfı cemāl-i ka'be-i yāra niķābdur (*Gazel 44, Mısra 15*). [*tavāf eyleye,]*

tavāf kıl-: Kutsal sayıp etrafını dolaşma.

kūyuñ aşhāb-ı şafā-y-ıla n'ola **kılsam tavāf**
kıble haķķı baña oldur ka'be-i 'ulyā 'alī (*Gazel 195, Mısra 7*). [*tavāf kılsam, -sam]*

tavāfın it-: Etrafını dolaşmak.

bir dem şafā-yı kūyını biñ 'ömre virmezsin
anuñ **tavāfın itse** müyesser ilāhumuz (*Gazel 71, Mısra 12*). [*tavāfın itse, -se]*

tavr: Eda, hareket, suret, tarz.

ol kıdd-i mevzūn ol hadd-i gül-gūn
ol la'l-i mey-gūn ol **tavr** u āyīn (*Gazel 156, Mısra 10*). [*tavr,]*

tāvūs-ı kudsi: Mukaddes tavus kuşu.

hať degül rüyuñda bir **tāvūs-ı kıdsidür** ki haķ
eylemiş cevālāngihin gülzār-ı firdevs-i berīn (*Kaside 2, Mısra 17*). [*tāvūs-ı kıdsidür, -dür]*

tāvūs-ı zūlf: Tavusun tüylerine benzer saç.

şafha-i hadd üzre ey **tāvūs-ı zūlf-i** 'anberīn
hūbluk menşūrına tuğrā-yı 'ālī sen misin (*Gazel 158, Mısra 3*). [*tāvūs-ı zūlf-i,]*

tayan-: Birinden, bir şeyden güç almak, güvenmek, istinat etmek.

ṭayanup ḥüsnüñe şāhum iñen incitme ‘uşşākı
ḳalır şanma benüm ‘ömrüm güzellik kimseye bākī (*Gazel 185, Mısra 1*). [*ṭayanup, --up, -*]

taze: Taze, yeni, körpe.

ḳaddūñ nihāli **tāze-i** būstān-ı i ‘tidāl
ḥaddūñ ṭariyy ü tāze gül-i gülşen-i cemāl (*Gazel 116, Mısra 1*). [*tāze-i,]*
yā ‘izāruñ **tāze** pervāzī güzel bir lāledür
olmuş eṭrāfında anuñ ‘anberīn pervāz zülf (*Gazel 88, Mısra 5*). [*tāze,]*
bād şarşar diyü ḡamdan şararup berg-i ḥazān
düşer o **tāze** nihāl üstine dir dir dıtrir (*Gazel 30, Mısra 8*). [*tāze,]*
şu‘arā sen ḡazāl-i sermeste
nice yüz **tāze** ter ḡazel didiler (*Gazel 34, Mısra 16*). [*tāze,]*
ruḥuñçün her kelāmum gülbin-i bāḡ-ı leṭāfetdür
ma‘ānī gülşeninde **tāze** bitmiş verd-i ḥandānam (*Gazel 124, Mısra 12*). [*tāze,]*
gülüstān-ı ma‘ānīdür ruḥuñ vaşfında her beytüm
benem gülzār-ı nazmuñ **tāze** bitmiş verd-i ḥandānı (*Gazel 187, Mısra 10*). [*tāze,]*
yā ‘izāruñ **tāze** pervāzī güzel bir lāledür
ḥaṭ degüldür devr iden ruḥsāruñı ey nāzenīn (*Kaside 2, Mısra 19*). [*tāze,]*
ḳaddūñ nihāli tāze-i būstān-ı i ‘tidāl
ḥaddūñ ṭariyy ü **tāze** gül-i gülşen-i cemāl (*Gazel 116, Mısra 2*). [*tāze,]*
ḳanı sīnem gibi bir **tāze** açılmış gülşen
gülleri zaḥmlaruñ ḡoncası peykānuñdur (*Gazel 49, Mısra 5*). [*tāze,]*
açılsa ḡonca-lebler her biri ḡunc u delāl itse
olur ḥammām içi ḡüyā açılmış **tāze** bir gülşen (*Gazel 143, Mısra 4*). [*tāze,]*
gezerken ḥasta-dil bī-çāre bir ‘ıstī-dehān buldum
leb-i cān-bāḥşın öpdüm mürde iken **tāze** cān buldum (*Gazel 128, Mısra 2*). [*tāze,]*

tāze dāḡ: Yeni, taze yara.

ḥālī ḡamıyla yakdı derūnumda **tāze dāḡ**
ol ḡonca ḥayra girdi uyandurdu bir çerāḡ (*Gazel 87, Mısra 1*). [*tāze dāḡ,]*

tāziyāne: Kamçı, kırbaç.

gül-gün-ı eşk-ile kim müjeler **tāziyānedür**
şebdiz-i zülfı yādına her dem revānedür (*Gazel 57, Mısra 1*). [*tāziyānedür, -dür]*

teb: Hararet, hastalık ateşi. “TÀb” ile birlikte terkip oluşturduğunda bir hastalıktan mütevellit ateş ve titremeyi ya da hummayı ifade eder .(tab-ı teb)

ḥasta-ḥāl oldı ḡöñül tāb-ı **teb-i** hecrüñle
pister-i ḡamda yatur derdūñ-ile tep tenhā (*Gazel 2, Mısra 3*). [*teb-i,]*

teb tut-: Ateşlenmek,hararet basması.

senūñ ey nūr-ı ḥudā ḥasret-i dīdāruñdan
teb tutup oldı teni āb-ı revānuñ lerzān (*Gazel 139, Mısra 8*). [*teb tutup,]*

teb-i firāk: Ayrılığın hararetinin sıcaklığı.

girdāb şanma ditretür anı **teb-i firāk**
deryāya tāb-ı mihr-i ruḥuñ virdi ıztırāb (*Gazel 11, Mısra 9*). [*teb-i firāk,]*

tecellā: Tecelli, görünme, belirme.

cilve-i envār-ı ḥüsni gör dil-i pür-şevḳden
ṭūr-ı müsā bundadur ṭūr-ı **tecellā** bundadur (*Gazel 42, Mısra 12*). [*tecellā,]*

tecellā eyle-: Görünme, belirme, ortaya çıkma.

mihr-i ruḥsāruñla her yüzden **tecellā eyledüñ**
‘aşıkuñ āyine-i ḳalbin mücellā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 1). [tecellā eyledüñ, -dün]

tecrīd: Soyutlanmak, arınmak.

yaḳīnī bil bunı **tecrīd-ile** tevḥīde irdüñse
Yaḳīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımız yokdur (Gazel 48, Mısra 13). [tecrīd-ile, -ile]

tedārük: Hazırlık.

bilmezin n‘eyledüñ n‘itdün sefer **tedārükün** itdün
beni cansuz ḳodın gıtdün sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 7). [tedārükün, -in]

tedbīr it-: Önlem almak; hazırlanmak.

ol perī zülf-i girih-gırini zencīr itmiş
dil-i dīvāneme bend itmege **tedbīr itmiş** (Gazel 82, Mısra 2). [tedbīr itmiş, -miş]

te‘ennī: İhtiyatlı davranarak acele etmeden iş görme, düşünceli hareket etme.

te‘ennī ile olur ḥāşıl ey sipihr-i kemāl
irer mi zihnüñe hiç ḥiddet-ile sür‘atde (Kaside 1, Mısra 35). [te‘ennī,]

tehī: Beyhude, boşuna.

ma‘ānī cāmī çekilmez mi cāmī geçdiyse
tehī degül şeref-i himmetüñde bu meydān (Kaside 6, Mısra 22). [tehī,]

tek: "Sadece, bir " anlamlarında sıfat.

tek yaḳīnī ḳuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḥıdmete bir bende-i fermānuñdur (Gazel 50, Mısra 11). [tek,]
mū-miyānuña şarılmazsa n‘ola rişte-i cān
anı **tek** bend kıl ol zülf-i kemend-endāza (Gazel 176, Mısra 6). [tek,]
düşeyin sāye gibi yanuña ben
yalıñuz gezme sen güneş gibi **tek** (Gazel 97, Mısra 10). [tek,]
firāk iderse de pīr eyle vaşḫ kāmetini
Yaḳīnī egri otur söyle **tek** hemān toḡru (Gazel 168, Mısra 8). [tek,]
ḳapuñda bende-i fermān-ber olmak **tek** naşīb olsun
ne emrūñ var-ısa cān üzre fermān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 9). [tek,]
ḡam yimen ḥalk-ı cihān cümleten āḡyār olsun
dōstlar dünyede yārum baña **tek** yār olsun (Gazel 163, Mısra 2). [tek,]
ne deñlü nāz eylersen ḳayırmaz eyle ‘uşşāḳa
kerem kıl **tek** dirēḡ itme şarāb-ı la‘lūñ ey sākī (Gazel 185, Mısra 6). [tek,]

tek ü dev: Biricik ve kuvvetli olmak.

ḡubārımı kılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki kılam ol perī-ruḥuñ **tek ü dev** (Gazel 166, Mısra 6). [tek ü dev,]

tekellüf: Zahmet veren bir iş görme, güçlüğe katlanma; bir işi gösterişli bir biçimde yapmaya çalışma, özenme, gösteriş.

yaḳīnī sāde-rūlar vaşḫ idelden
tekellüfden kelāmum sāde geldi (Gazel 192, Mısra 12). [tekellüfden, -den]
dimezdi bu resm üzre tekellüflü ḡazeller
olmasa yaḳīnī-i suḥān-dāna **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 16). [tekellüf,]
ḳatılmaz eccl da‘vete geldükçe dile ḡam
ḥācet degül e şoḡbet-i yārāna **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 8). [tekellüf,]

öldi yoluña birbirine bakmadı diller
hâcet degül imiş şaf-ı rindāna **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 10). [tekellüf,]
dimezdi bu resm üzre **tekellüflü** gâzeller
olmasa yakīn-ı suhān-dāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 15). [tekellüflü, -lü]
būs-ı lebūnī eyleme ‘āşıklara tekliḥ
lâzım mı şarāb içmege mestāna **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 4). [tekellüf,]

tekellüf çek-: Güçlüğe, zahmete katlanmamak.

dil la‘l-i revān-baḥşuña cān virmeye şanma
çekmez güzelüm ‘āşık olan cāna **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 12). [tekellüf çekmez,]

tekellüf kıl-: Teklif etmek. II. Bir şeyi uzatmak, sunmak.

kıldı yoluma öl diyü cānāne **tekellüf**
cānımı virüp dil didi cānā ne **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 1). [tekellüf kıldı,]
zūr ehli geçindün diyü meclisde mey-i nāb
kıldı leb-i sākī anı mey-dāna **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 14). [tekellüf kıldı,]
dīvāne mükellef degül ey ḥvāce kerem kıl
Uşlan diyü **kılma** bu perīşāna **tekellüf** (Gazel 91, Mısra 6). [tekellüf kılma,]

tekke-i ğam: Keder dergahı.

cāme-i vaşluñı her ‘ūra görüp erzānī
tekke-i ğamda bu abdāluñı ‘uryān itdün (Gazel 110, Mısra 6). [tekke-i ğamda,]

tekliḥ: Bir hususta yapılması veya yapılmaması düşünülen şeyler hakkında başkalarına görüş sunma, öneride bulunma.

būs-ı lebūnī eyleme ‘āşıklara **tekliḥ**
lâzım mı şarāb içmege mestāna tekellüf (Gazel 91, Mısra 3). [tekliḥ,]

tekmil: Noksansız, tam şekilde.

la‘l-i **tekmile** degül şīşe dükānuñ içre
kaldı çeşmüm bakup ol la‘l-i mesīḥ-i ‘cāza (Gazel 176, Mısra 7). [tekmile, -e].
o ḥāl-i fitne-cūdan gözleruñ **tekmil-i** siḥr itmiş
ne kim ta‘līm olınsa ey perī kâbildür insāna (Gazel 172, Mısra 5). [tekmil-i,]

tekrār: Tekrar, yeniden.

şalar sevdāya çok ferzāneyi evvel-baḥār ammā
cünün-ı ehl-i şevka ruhlaruñ **tekrār** olur bā‘iş (Gazel 22, Mısra 8). [tekrār,]

tekrār id-: Tekrarlamak; bir daha, yeniden yapmak.

leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ **tekrār ider** vaşfin
Yakīnī‘nūñ anuñçün her sözü kând-ı mükerrerdür (Gazel 61, Mısra 11). [tekrār ider,]

tekye: Bir şeyhin liderliğinde ve idaresinde derviş grubunun bağlandığı dergâh, tekke.

ḥvān-ı vaşluñ dil-i abdāla n‘ola bezl itseñ
bir iki gün bu fenā **tekyede** miḥmānuñdur (Gazel 50, Mısra 10). [tekyede, -de]
mürde-diller hāy u hū kılsun şaçuñçün sīnede
tekyede lā-büd şeb-i kâdr olıcaḥ iḥyā gerek (Gazel 98, Mısra 4). [tekyede, -de]
tāc u kabāyı n‘eyleyeyin kim bu **tekyede**
‘uryān u pā-bürehne baş açuḥ kânderem (Gazel 126, Mısra 17). [tekyede, -de]
ey yakīnī baş açuḥ rüm‘da bir abdālam
anuñ-içün bu fenā **tekyede** miḥmānam ben (Gazel 144, Mısra 18). [tekyede, -de]

tekyegâh: Dayanılacak yer.

mürde-diller bir yire dirilsün ey şeyh-i ecel
ğam şebidür **tekyegâh-ı** 'ışkda ahyâ gerek (Gazel 98, Mısra 6). [tekyegâh-ı,]

temâşâ: (Sevgiliyi) seyretme; hayranlıkla izleme.

firdevs nedür eyle ruh-ı yârı **temâşâ**
'âşık ne görür itnese dîdârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 1). [temâşâ,]
firdevs nedür eyle ruh-ı yârı **temâşâ**
'âşık ne görür itnese dîdârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 2). [temâşâ,]
'arz eyledi seyrümde cemâlin baña yûsuf
seyr üzre idüm gibi gelür yârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 4). [temâşâ,]
göstermez-imiş dîdelere mihr-i cemâlin
ben niçe kılam yâ rab o ruhsârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 6). [temâşâ,]
sînemdeki her dâğ açılıp bir güle döndi
ol serv ne var itse bu gülzârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 8). [temâşâ,]
seyr eyle cerâhatleri şemşîr-i müjeñden
kıl çâk-i tenümünden dil-i efgârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 10). [temâşâ,]
ferhâd gözin lâle-şîfât eyledi pür-hûn
şîrin idicek lâle-i kühsârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 12). [temâşâ,]
geşt-i çemen eyler diyü ol serv yakînî
nergis göz açup itdi çemenzârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 16). [temâşâ,]
zâr oldum idüp yâr ile ağıyârı **temâşâ**
şan eyledi bülbül gül ile hârı **temâşâ** (Gazel 9, Mısra 2). [temâşâ,]
ebrûsı garrâ kâküller a'lâ
kâmet **temâşâ** ol cism-i sîmîn (Gazel 156, Mısra 12). [temâşâ,]
bu cism-i kebûdumda olan dâğlar añlar
encümle kılan çarh-ı nigûsârı **temâşâ** (Gazel 9, Mısra 4). [temâşâ,]
meyl idüp olurduñ o boyu serve hevâdâr
ey 'ar 'ar-ı bâğ itseñ o refîârı **temâşâ** (Gazel 9, Mısra 6). [temâşâ,]
sedd it çemen-i haññ-ı içün eşk-i revânum
hem câna şafâlar vire hem yârı **temâşâ** (Gazel 9, Mısra 8). [temâşâ,]
seyr idüp dil hânesin dimez ki leylâ bundadur
geşt ider yabanları mecnûn **temâşâ** bundadur (Gazel 42, Mısra 2). [temâşâ,]
seyr-i dîdâr itmege zâhid düşer rû 'yâlara
şûret-i zîbâlara bakmaz **temâşâ** bundadur (Gazel 42, Mısra 6). [temâşâ,]

temâşâ eyle-: Seyretmek, temaşa etmek.

ey yakînî saña şeydâlık görindi var-ısa
ol mehûñ mir 'ât-ı ruhsârın **temâşâ eyledüñ** (Gazel 108, Mısra 12). [temâşâ eyledüñ,]
kâşki cismümde yüz biñ dîde peydâ eylesem
her biriyle döst dîdârın **temâşâ eylesem** (Gazel 127, Mısra 2). [temâşâ eylesem,]

temâşâ id-: Seyretmek; hayranlıkla seyretmek.

cân gözin açup yum gözüñi seyr-i şuverden
ey dil **idegôr** 'âlem-i esrârı **temâşâ** (Gazel 8, Mısra 14). [temâşâ idegôr,]
zâr oldum idüp yâr ile ağıyârı **temâşâ**
şan **eyledi** bülbül gül ile hârı **temâşâ** (Gazel 9, Mısra 1). [temâşâ idüp,]

temâşâ it-: Seyretmek, gezmek, bakmak.

sîm ü zer ümîdiyle hârîdâr ararlar
itdüm niçe yüz şahid-i bâzârı **temâşâ** (Gazel 9, Mısra 10). [temâşâ itdüm,]

temâşâ kıl-: Seyretmek.

eşk-ile ruh-ı zerdüñi seyr eyle yakînî
ger hıvâce **kıla** dirhem ü dînârı **temâşâ** (Gazel 9, Mısra 12). [temâşâ kıla,]

temennā eyle-: Eli başa götürerek selam vermek.

kāşki ka‘be kapuñda eylesem yüz biñ niyāz
her nefesde nūr-ı dīdāruñ **temennā eylesem** (Gazel 127, Mısra 10). [temennā eylesem,]

temkīn: İhtiyatlı ve tedbirli olma, ağırbaşlı ve düşünceli davranma, ağırbaşlılık.

sipīhr-i burc-ı **temkīn** ü mihr-i burc-ı yakīn
şehāb-ı re‘fet-i bārān-ı rahmet-i müte‘āl (Kaside 1, Mısra 17). [temkīn,]

ten: Beden, cisim, gövde, vücut.

şerh itmege ne çekdügümi kadd-i yār içün
yir yir elifler oldı **tenümde** zebān-ı hāl (Gazel 116, Mısra 6). [tenümde, -ümde]
dāğ-ı ‘ışkuñla **tenüm** pürdür cemālūñ özlerin
cism-i zārum cümleten çeşm oldı yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 1). [tenüm, -(ü)m]
bād-ı āhum ne ‘aceb ger anı berbād itse
yanmadan nār-ı ğama oldı **tenüm** hākister (Gazel 30, Mısra 4). [tenüm, -(ü)m]
gök gök olmış cismümi müzeñle pā-māl eyleyüp
tende nakş-ı kebkebūñ şekl-i şüreyyā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 8). [tende, -de]
kāşki itsem ser-i küyuñda cismi pāy-māl
tende nakş-ı kebkebūñ reşk-i şüreyyā eylesem (Gazel 127, Mısra 4). [tende, -de]
kāşki biñ cānum olsa **tende** ey leylā-hırām
zülfüñ-içüñ her birin mecnūn-ı şeydā eylesem (Gazel 127, Mısra 5). [tende, -de]
tār kıldı **tenümi** süzen-i ğam çihremi zerd
igneden iplige dek şerh idüñ o tannāza (Gazel 176, Mısra 9). [tenümi, -(ü)m, -i]
zü‘lfekār-ı ğamzeñ içün **tende** açup şerhalar
ser-be-ser eṭrāfını kıldum münakkaş yā ‘alī (Gazel 195, Mısra 3). [tende, -de]
seyr eyle cerāhatleri şemşīr-i müjeñden
kıl çāk-i **tenümde** dil-i efgārı temāşā (Gazel 8, Mısra 10). [tenümde, -(ü)m, -den]
kılca tākāt komadı kıldı hayālī beni zār
ey yakīn **teni** mū kıldı hayālī ḥasan‘uñ (Gazel 104, Mısra 14). [teni, -i]
senüñ ey nūr-ı ḥudā ḥasret-i dīdāruñdan
teb tutup oldı **teni** āb-ı revānuñ lerzān (Gazel 139, Mısra 8). [teni, -i]
tenümde şerhalarum cümleten dehān olsa (Müseddes 2, Mısra 14). [tenümde, -de, -üm]
elif çek sīneme ey serv senden bir nişān kılsun
tenüñ nār-ı maḥabbet yanmadan hākister eyleyse (Gazel 161, Mısra 4). [tenüñ, -üñ]

teng: Dar // yetersiz, elverişsiz.

yakīnī-veş vātan tutdum fezā-yı lā-mekāñide
kōdum bu **teng** nāmı anda bir vāsi‘ mekān buldum (Gazel 128, Mısra 12). [teng,]
dehenüñdür var-ısa **teng** şekerden nāzūk
‘ārizuñdur yine pālūde-i terden nāzūk (Gazel 99, Mısra 1). [teng,]

tenhā: Boş, ıssız.

leb-i la‘lūñle **tenhā** sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıkılsa bir yaña ağyārdan olsa cūdā meclis (Gazel 77, Mısra 9). [tenhā,]
tenhā hayāl-i la‘lūñ-ile şohbet itmege
pürdür şarāb-ı eşk-ile iki kabağumuz (Gazel 69, Mısra 7). [tenhā,]
kays üns eyledi vahşīler-ile havfindan
ben belā deştini **tenhā** gezerin bī-pervā (Gazel 1, Mısra 8). [tenhā,]
ḥasta-ḥāl oldı gönül tāb-ı teb-i hecrūñle
pister-i ğamda yatur derdūñ-ile tep **tenhā** (Gazel 2, Mısra 4). [tenhā,]

ten-i mecrūh: Hasta beden.

ey yakīnī **ten-i mecrūhdaki** her zaḥmum
zū'l-feḳār-ı müjesinden o şehūñ ḳan aḡlar (Gazel 30, Mısra 9). [ten-i mecrūhdaki, -da, -ki]

ten-i nizār: Zayıf, güçsüz beden (gövde).

şabā-yı āhum ider cism-i zerdūmi lertzān
ten-i nizārımı berg-i ḥazāna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 10). [ten-i nizārımı,]

ten-i pā-māl: Ayaklar altında kalmış, hor görülmüş vücut.

ten-i pā-mālūmi itdūñ hedef-i tūr-i cefā
tañ midur ḳalmaz-ısa nām u nişānum muşlī (Gazel 197, Mısra 11). [ten-i pā-mālūmi, -i]

ten-i zerd ü nizār: Zayıf ve sarı (soluk) beden.

neylerem nāyī **ten-i zerd ü nizārım** var yeter
naḡme-i berbaṭṭ gerekmez āh ü zārım var yeter (Gazel 36, Mısra 1). [ten-i zerd ü nizārım,]

ten-i zerd: Sararmış ten, beniz.

itdi pūr-dāḡ **ten-i zerdi** yakīnī-i gedā
ḥil'at-i 'ıṣḳı emīrāne ser-ā-ser giydi (Gazel 193, Mısra 9). [ten-i zerdi,]

tennūr: Fırın, tandır II fırına benzer şekilde yanan gönül.

olmamaḡa ḡuşsa **tennūrında** ḥākister gönül
şu sepen bir pāre çeşm-i eşk-bārumdur benüm (Gazel 135, Mısra 7). [tennūrında, -ı(n), -da]

tenūñ kov-: Canı (bedeni, varlığı) ortaya koymak. (uğruna vermek).

tenūñ koyup 'azmi o rāh-ı pūr-ḥaṭardan kārban ḳalsun
benüm gibi yoluñda ṭoḡrı yok çün binde bir 'āşık (Gazel 161, Mısra 1). [tenūñ koyup,]

ter: Taze, hoş.

her kelāmum gül-i ḥamrā gibi rengīn **terdür**
gülşen-i ma'rifete murḡ-ı ḥōş-elḥānam ben (Gazel 145, Mısra 13). [terdür, -dür]
şu'arā sen ḡazāl-i sermeste
nice yüz taze **ter** ḡazel didiler (Gazel 34, Mısra 16). [ter,]

ter düş-: Küsmek, gücenmek, öfkelenmek; sıkılmak, kıskanmak, aciz bırakmak; sıkıntı verip terletmek.

öykünürmiş dūr-i dendānına ol serv-ḳaddūñ
jāleden bağda **ter düşdüḡi** budur çemenūñ (Gazel 112, Mısra 8). [ter düşdüḡi,]
dūr-i dendānına öykünmiş o ḡonca-dehenūñ
jāleden bağda **ter düşdüḡi** budur çemenūñ (Gazel 113, Mısra 2). [ter düşdüḡi,]
ey eşk cüdā düşseñ o servūñ nazarından
ter düşme şaḳın şaḳlasun allāh beterinden (Gazel 148, Mısra 2). [ter düşme,]

terk eyle-: Bırakmak, vazgeçmek.

bāḡ-ı ruḡuñda dāne-i ḥālūñçün ey perī
terk eylesek bihişti n'ola biz de ādem'üz (Gazel 73, Mısra 4). [terk eylesek, -sek]

terk id-: Bırakmak, vazgeçmek.

ey yakīnī o bütūñ nüktelerin fehm eyle
ne bilür ehl-i luḡat **terk idelüm** ḳamusın (Gazel 152, Mısra 10). [terk idelüm,]
ferāḡat milketinde tāc-dār olmaḡ dilerseñ ger
Yakīnī tāci **terk idüp** ḳabā vü pīrehenden geç (Gazel 23, Mısra 12). [terk idüp,]

terk it-: Bırakmak, vazgeçmek.

üslûb-ı nâz içinde **terk it** rûsûh baḥşin
ey tıfl-ı nâz-perver ol baḥş-i nâza başla (Gazel 170, Mısra 5). [terk it,]
ḡam-ı leylâ-yı zülfüñle kabâ vü tâcî **terk itdüm**
Yakîñi gibi deşt-i ḡamda bir mecnûn-ı 'uryānam (Gazel 124, Mısra 17). [terk itdüm,]

terk-i diyâr: Yerinden, yurdundan ayrılma.

terk-i diyâr kıldı yakîñi-i bî-mecâl
düşdi tarîk-ı miḥnete ḡaltân olup gider (Gazel 32, Mısra 13). [terk-i diyâr,]

terk-i nām eyle-: Şöhreti bırakmak.

terk-i nām eyledi diyü bizi bed-nām itmeñ
neng-ile nām yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 5). [terk-i nām eyledi, -di]

teşbih ol-: Benzetme, kıyas etme.

niçe **teşbih olur** serv-ile gül sen lâle-ruḥsâra
ne gül nâz itmege kâdir ne servüñ var reftârı (Gazel 188, Mısra 7). [teşbih olur,]

teşebbüh kıl-: Zorla benzemeye çalışmak, kendini benzetmeye özenmek.

vech-i pâküñde olan âba **teşebbüh kılmış**
Yohsa bî-vech büt-i çîn'e dimezler ma'bûd (Kaside 5, Mısra 7). [teşebbüh kılmış,]

tesellâ: Teselli, avunma, rahatlama, güvende hissetme.

ehl-i 'irfân ol kılup taḥşîl 'irfâniyyeti
neyse efkârın ço ey zâhid **tesellâ** bundadır (Gazel 42, Mısra 14). [tesellâ,]

teshîr eyle-: Ele geçirmek, hükmü altına almak.

ḡaṭṭ-ı yâkût-ı lebüñdür cāmî **teshîr eyleyen**
bir nigîn-i la'ldür ki ism-i a'zâm bundadır (Gazel 43, Mısra 5). [teshîr eyleyen, -yen]

teshîr id-: Büyülemek, ele geçirmek, teslim almak.

ey perî ḡâtem-i cām-ıla şafâ bezminde
seni **teshîr iderin** şanki süleymân'am ben (Gazel 145, Mısra 16). [teshîr iderin, -in]

teshîr it-: Boyun eğdirmek, etkilemek II etkisi altına almak.

müḥr idüp 'aks-i leb-i yârı süleymân yine
her perî-peykeri efsûn ile **teshîr itmiş** (Gazel 82, Mısra 6). [teshîr itmiş,]

te'sîr it-: Etkilemek, etki etmek.

itdi eşküm dil-i sengînine yâruñ **te'sîr**
gelmeye 'âleme bir böyle müe'ssîr kevkeb (Gazel 13, Mısra 9). [te'sîr itdi,]

teskîn id-: Yatıştırmak, sükunete erdirmek, dindirmek.

gün yüzün görmek şerâr-ı âhumî **teskîn ider**
mihre olmazmış muḡâbil encüm-i seyyâre hîç (Gazel 24, Mısra 3). [teskîn ider,]

teskîn it-: Acı, öfke, heyecan vb. duyguları yatıştırmak, dindirmek II söndürmek; silmek, yok etmek.

rūd iken gözlerümün yaşını **teskîn itdün**
itdügüm dem ayağın toprağına ‘arż-ı dūrüd (Kaside 5, Mısra 23). [teskîn itdün, -dün]

teslīm eyle-: Verilmesi gereken yere vermek, Teslim etmek.

gönül nakdini **teslīm eyledüm** ol hvāce-i hüsne
metā ‘-ı vaşlını elḥamdüli ‘llāh rāygān buldum (Gazel 128, Mısra 7). [teslīm eyledüm, -düm]

teslīm id-: Teslim etmek, vermek.

yap yap saña **teslīm ideyin** nakd-i ḥayātı
ey ḥançer-i ser-tiz-i nigār eyleme ḥiddet (Gazel 19, Mısra 9). [teslīm ideyin,]

teşne: Susamış || çok hevesli, çok arzulu.

yalman-ı tıgı kesmedi ḳalbün şusuzluğın
sīr-āb ider mi **teşne-i** maḥrūrı hīç serāb (Gazel 12, Mısra 10). [teşne-i,]
zulmet-i hicrānda ḳaldum **teşne** iskender gibi
leblerün ser-çeşme-i cān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 9). [teşne,]

teşne ol-: Susamış olan.

‘aceb mi itmese ‘āşık şarābdan tevbe
ider mi **teşne olan** kimse ābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 2). [teşne olan,]

teşrīf it-: Şeref vermek.

ol perī-ruḥsār **teşrīf itmesün** ḡam-ḥānemi
genc-i hüsni-i yāra lāyık görmezem vīrānemi (Gazel 198, Mısra 1). [teşrīf itmesün, -sün]

teşvīş: Karışıklık, bulandırma, şüphe, endişe, gaile.

şalmağā gerdenüne zülfümü yazuk dir-iseñ
ḳo bu **teşvīş** benüm boynuma cānā o vebāl (Gazel 117, Mısra 10). [teşvīş, -i]

tevāzu‘: Alçak gönüllülük.

var ey gedā seg-i kūyına iltiyām eyle
tevāzu‘-ıla gerek her ḥışālī dervīş üñ (Gazel 115, Mısra 12). [tevāzu‘-ıla,]

tevbe: İşlediği bir günah veya suçtan pişman olarak bir daha yapmamaya karar verme; bu kararı ifade eden söz.

‘aceb mi itmese ‘āşık şarābdan **tevbe**
ider mi teşne olan kimse ābdan **tevbe** (Gazel 177, Mısra 1). [tevbe,]
‘aceb mi itmese ‘āşık şarābdan **tevbe**
ider mi teşne olan kimse ābdan **tevbe** (Gazel 177, Mısra 2). [tevbe,]
fesāneyi ḳoy a vā‘ ız ki **tevbe** itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan **tevbe** (Gazel 177, Mısra 4). [tevbe,]
göreymi āteş-i sūzānumuñ ‘alevlerini
iderdi nār-ı caḥīm iltihābdan **tevbe** (Gazel 177, Mısra 6). [tevbe,]
ruḡum ki zer gibi zerd ola sīm sāḳuñ-içün
idem **tevbe** (Gazel 177, Mısra 8). [tevbe,]
düşümde **tevbe** vire diyü bādeden şōfi
Yāḳīnī dīdelerüm itdi ḥvābdan **tevbe** (Gazel 177, Mısra 9). [tevbe,]
düşümde **tevbe** vire diyü bādeden şōfi
Yāḳīnī dīdelerüm itdi ḥvābdan **tevbe** (Gazel 177, Mısra 10). [tevbe,]
şīşe-i **tevbe** şikest eylemek āsān işdür
Sāḳī-i ḡonca-dehenden sehil ibrām olsa (Gazel 175, Mısra 11). [tevbe,]

tevbe it-: Günahlardan bağışlanma dileyip bir daha yapmamaya söz vermek.

fesāneyi koy a vā'ız ki **tevbe itdüm** ben
ölünce itmemeğe āb-ı nābdan tevbe (*Gazel 177, Mısra 3*). [*tevbe itdüm,]*

tevbe kıl-: Tövbe etmek.

var **tevbe kıl** yakīnī yūri her gün āhdan
kūyında her gün āh-ırmış ancak günāhumuz (*Gazel 71, Mısra 15*). [*tevbe kıl,]*

tevfik: Allah'ın yardımı.

mir'āt-ı re'fetinden ider dem-be-dem tülū'
hürşiyd-i 'avn u nuşret **tevfik-i** kārđān (*Gazel 137, Mısra 6*). [*tevfik-i,]*

tevhid: 1. Birkaç şeyi bir araya getirip bir yapma, birleştirme 2. Allah'ın birliğine inanma, bir ve tek olduğunu kabul edip söyleme.

beni kılupdur ezel-mest bāde-i **tevhid**
gören yakīnī şanur gerçi hūşyār beni (*Gazel 199, Mısra 11*). [*tevhid,]*
yakīnī bil bunı tecrīd-ile **tevhide** irdüñse
Yakīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımız yokdur (*Gazel 48, Mısra 13*). [*tevhide, -e]*

tezerv: Sülün, kılkuşruk. Klasik şiirde av hayvanı olarak anılır.

ey yakīnī sen hele şal şāhbāz-ı himmetüñ
ola şāyed ol **tezerv-i** bāğ-ı hūsn ü ān şikār (*Gazel 27, Mısra 14*). [*tezerv-i, -i]*

tezerv-i nāz-perver: Nazlı sülün. || Nazlı sevgili.

leţāfet bāğınūñ sensin **tezerv-i nāz-perverdi**
ne bilsün kebg-i kühsār ey perī-ruhsār reftārı (*Gazel 188, Mısra 3*). [*tezerv-i nāz-perverdi,]*

tıfl-ı nāz-perver: Nazlı çocuk, sevgili.

üslüb-ı nāz içinde terk it rūsūh bahşın
ey **tıfl-ı nāz-perver** ol bahş-i nāza başla (*Gazel 170, Mısra 6*). [*tıfl-ı nāz-perver,]*

tig: Kılıç.

yalman-ı **tig**ı kesmedi kalbūñ şusuzluğın
sīr-āb ider mi teşne-i mahrūrī hīç serāb (*Gazel 12, Mısra 9*). [*tig, -ı]*
bir yalın yüzöl hūbdur **tigūñ**
gönlüm anuñla sāde-pehlūdur (*Gazel 52, Mısra 9*). [*tigūñ, -un]*
lem 'a-i **tigūñ** ide pertev-i mihri zā'il
reşk-i hürşiyd-i cihān-tāb ola ey meh siperüñ (*Gazel 114, Mısra 9*). [*tigūñ, -un]*
ey yakīnī bu ābdār gāzelüñ
Vaşf-ı **tigūnda** bir içim şudur (*Gazel 52, Mısra 18*). [*tigūnda, -ı, -n, -da]*
ağyār seng-i hāredür anı idüp tırāş
tigin 'aceb mi taşā çalarsa o ser-tırāş (*Gazel 78, Mısra 2*). [*tigim, -ı, -n]*
mār-ı zülfiyle kaşı **tig**ı tılsım olmuş aña
genc-i 'ışkı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur (*Gazel 56, Mısra 11*). [*tig, -ı]*
bir iki yüzöl egridür **tigūñ**
Okıların ehl-i istikāmetdür (*Gazel 64, Mısra 5*). [*tigūñ, -(u)ñ]*
zāhiren **tig** gibi gerçi ki 'uryānam ben
gerden-i haşma velī hañçer-i bürrānam ben (*Gazel 145, Mısra 1*). [*tig,]*

tig çek-: Kılıç çekmek.

anuñçün **tig çekdi** başuma kaşd eyledi dellāk
ayağūñ öpdüğümçün döstüm oldı baña düşmen (*Gazel 143, Mısra 13*). [*tig çekdi,]*

tig-i belā: Bela kılıcı.

keserse **tîğ-i belâ** rişte-i dil ü cânı
o şâh-ı hüsn eşiginden kesilmez in kaç'â (Gazel 3, Mısra 9). [tîğ-i belâ,]

tîğ-ı cefâñ-ıla: Cefa kılıcınıla.

tîğ-ı cefâñ-ıla ölenüñ meşhedi-durur
ey seng-dil kimüñ ki mezârında ola taş (Gazel 78, Mısra 5). [tîğ-ı cefâñ-ıla, -ıla]

tîğ-i firāk: Ayrılık kılıcı.

tîğ-i firāk-ıla yüregüm rîze rîzedür
şemşîr-i hasret-ile dilüm oldı çāk çāk (Gazel 96, Mısra 9). [tîğ-i firāk-ıla, -ıla]

tîğ-ı ğam: Keder kılıcı.

düşdi dile dünyâ ğamı kan tutdı çeşm-i pür-nemi
tîğ-ı ğam-ıla sînemi deldüm meded deldüm meded (Gazel 25, Mısra 8). [tîğ-ı ğam-ıla, -ıla]

tîğ-ı ğamze: Sevgilinin kılıç gibi keskin bakışları.

cân u dil bulmaz saçuñdan inķıtā'
tîğ-ı ğamzeñ eylesün kaç' -ı nizā' (Gazel 85, Mısra 2). [tîğ-ı ğamzeñ,]

tîğ-ı 'uryān: I. Çıplak kılıç II. Kınından çıkmış kılıç.

ġilāf-ı sîned eglendi **tîğ-ı 'uryānuñ**
ininde uyķuya varmış yılana beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 3). [tîğ-ı 'uryānuñ, -un]
ġilāf-ı sîned eglendi **tîğ-ı 'uryānuñ**
ininde uyķuya varmış yılana beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 7). [tîğ-ı 'uryānuñ, -un]

tîh-i hayret: Hayret çölü.

vādî-i 'ışķa hadd ü ğāyet yok
cümle etrāfı **tîh-i hayretdür** (Gazel 62, Mısra 14). [tîh-i hayretdür, -dür]

tılsım: Tılsım. II Büyü, büyütlü obje, büyütlü yapı.

ġam **tılsım** olsa 'aceb mi dil-i vîrānede kim
sen cüvān 'ışķı-durur genc-i nihānum fethî (Gazel 194, Mısra 5). [tılsım,]

tılsım ol-: Sihir olmak, büyü olmak.

mār-ı zülfîyle kaçı tîġı **tılsım olmuş** aña
genc-i 'ışķı o cüvānuñ dil-i vîrānda yatur (Gazel 56, Mısra 11). [tılsım olmuş,]

timsāl: Örnek, sembol, simge.

olurdı ħilm ü vaķārına fi'l-meşel **timsāl**
zāmîr-i rüşeni devrinde oldı ġırra ġüneş (Kaside 1, Mısra 29). [timsāl,]

tîr: Ok II sevgilinin kirpiġi veya bakış.

tîrûñ ki geldi sîne-i mecrûħa ey şanem
didi ki biz cerāħat-i 'uşşāķa merhemüz (Gazel 73, Mısra 11). [tîrûñ, -üñ]
alduñsa **tîrûñi** n'ola mecrûħ sîneden
peykānlaruñ yürekdedür ey kaçı yā hele (Gazel 179, Mısra 3). [tîrûñi, -ün, -i]
her **tîre** kim nişān idesin ben kemîneñi
ķalup derûn-i sîned eħatır-nişān ola (Gazel 6, Mısra 9). [tîre, -e]

geh belā sengin atarsın dile geh **tūr-i** cefā
her ne eylerseñ elūnden gelür ey kaşları yā (Gazel 2, Mısra 1). [tūr-i, -i]
gökden ne yağar k' anı kabül eylemeye hāk
atsa o melek sineñe **tūr** itme şikāyet (Gazel 19, Mısra 6). [tūr,]
dā'imā kavş-ı kazādan atılır **tūr-i** fenā
ey gönül şanki nişānidur anuñ ehl-i kubūr (Gazel 40, Mısra 3). [tūr-i, -i]
tūr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā 'alī
bīm-i cān kıldı gözūme uyğuyı rü'yā 'alī (Gazel 195, Mısra 1). [tūr,]
gönderse baña **tūrini** ol kaşı kemānum
Zahm-ı dil-i şad-pāreme bir pāre yarardı (Gazel 184, Mısra 3). [tūrini, -i, -n, -i]

tırāş it-: Tıraş etmek, kesmek.

ruhdan gubār-ı haṭṭı **tırāş itdi** tiğ ile
Evrākı güyiyā ider ehl-i kalem tırāş (Gazel 78, Mısra 4). [tırāş ider,]
ağyār seng-i hāredür anı **idüp tırāş**
tiğın 'aceb mi taşa çalarsa o ser-tırāş (Gazel 78, Mısra 1). [tırāş idüp,]
ruhdan gubār-ı haṭṭı **tırāş itdi** tiğ ile
Evrākı güyiyā ider ehl-i kalem tırāş (Gazel 78, Mısra 3). [tırāş itdi,]

türe: Bulanık, kara, karanlık.

yaḳīnī baḥr-ı hāṭır **türe** olmaz zemmi a'dādan
keder virmez muḳarrer her ḥas u ḥāşāk 'ummāna (Gazel 172, Mısra 11). [türe,]

türe-dil: Karanlık gönül.

hevā-yı 'ışk-ıla cūş itdügümçün ta'n ider şöfi
ne bilsün **türe-diller** neydügin deryā-yı 'ummānlık (Gazel 93, Mısra 8). [türe-diller, -ler]

tūr-i cefā: Eziyet oku.

vardur meger başumda sa'ādet nişānesi
tūr-i cefāna dağ-ı derūnum nişānedür (Gazel 57, Mısra 8). [tūr-i cefāna,]

tiryāk-i: Bir şeye çok alışmış, kendine huy edinmiş.

zehr-i ğam mu'tādiyın **tiryāk-i** vuşlaṭ istemen
lezzet-i şādī gerekmez 'āşık-ı ğam-hvāra hīç (Gazel 24, Mısra 11). [tiryāk-i,]
zehr-i ğam def ine **tiryāk-i** mey-i nāb gerek
Yoksa ğam def idemez bir şeyi lık bir mişḳāl (Gazel 117, Mısra 7). [tiryāk-i,]
dil gubārın silemez fikr-i ḥaṭuñ la'lüñsüz
hīç gubār ola mı **tiryāk-i** mey-i nāba bedel (Gazel 118, Mısra 4). [tiryāk-i,]

tiryāk-i lebin şun: Sevgilinin dudağının panzehirini sunmak, takdim etmek.

mār-ı zülfüñsüz ol āşüfte zebūn olmışdur
n'ola **tiryāk-i lebin şunsa** dil-i bīmāra (Gazel 174, Mısra 12). [tiryāk-i lebin şunsa, -sa]

tışe: Kazma, balta, külünk.

zene dil virdi tañ mıdur ey dil
tışesi ta'ne itse ferhād'a (Gazel 169, Mısra 12). [tışesi, -si]

tiz: "Tez", çabuk, süratli bir şekilde || Beklenenden daha erken sürede.

reh-i maḳşüdi **tiz** geçmek dilerken reh-rev-i ṭab'um
kimesne varmadı ser-menzil-i maḳşüda benden geç (Gazel 23, Mısra 3). [tiz,]

tiz kıl-: Acele et, çabukça ulaştır.

seng-i mezârumuz **kıla** şemşîr-i 'ışkı **tîz**
ğamzeñ helâk iderse bizi ey kaşı hilâl (Gazel 116, Mısra 7). [tîz kıla, -a]

töb eyle-: Top gibi kullanmak.

başı çevgân-ı ser-i zülfüñe **töb eylemişüz**
baş açık 'aşık-ı ser-bâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 3). [töb eylemişüz, -mişüz, -]

toğ-: (Güneş) doğmak.

hâneme bir gün **toğup** ben zerreye virmez zıyâ
Ruğların hırşıyd-i rahşân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 5). [toğup, -up]
sa 'âdet mañla 'ından niçe **toğsun** kevkeb-i makşûd
ki itmîşdür bu nâ-hem-vâr bahtumla kırân tâli' (Gazel 86, Mısra 5). [toğsun, -sun]
gösterür geh mihr-i rûyın gâh bir yüzden **toğar**
vechi var oldum dise 'ayyâr-ı şûret-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 7). [toğar, -ar]

toğrı: Akla, mantığa ve duruma uygun, yerinde, münasip.

tenüñ koyup 'azmi o râh-ı pür-hatardan kârbân kılsun
benüm gibi yoluñda **toğrı** yok çün biñde bir 'aşık (Gazel 161, Mısra 2). [toğrı,]
kerem it ok gibi gel atma beni yabana
toğrı bir bendeñem ey kaşı kemânım muşlî (Gazel 197, Mısra 6). [toğrı,]
bâğda serv-i sehîler ne kadar olsa bülend
iremez kâmetüñe söyleyelüm **toğrusın** (Gazel 152, Mısra 6). [toğrusın, -sı, -n]

toğru tutulmayıcak egri bulunmaz: Doğru hedefe eğri yollardan gidilmez.

müjeñ helâketüm ammâ mazannem ol ebrû
bulunmaz egri tutulmayıcak begüm **toğru** (Gazel 168, Mısra 2). [toğru tutulmayıcak egri bulunmaz,]

tokın-: Dokunmak ll değmek.

eşkündür eyleyen hañ-ı ruhsârıñı 'ayân
peydâ olur buhâr **toķındukça** nâra âb (Gazel 12, Mısra 4). [toķındukça, -dukça]
müşevveş eyledi zülf-i nigârî gülşende
şabâ **toķındı** meger sünbül-i perîşânıñ (Gazel 102, Mısra 10). [toķındı, -dı]

tokuz: 9 sayısı.

ey nâle-i yakînî sipihri **toķuz** tolan
bir aydur ki ol meh-i tâbân görünmedi (Gazel 190, Mısra 15). [toķuz,]

tokuz kat: Dokuz kat.

semend-i çarha **toķuz kat** vireydi meydânı
ideydi düldül-i baht u fâziletüñ cevlan (Kaside 6, Mısra 39). [toķuz kat,]

tol-: Bir yere iyice yayılmak, kaplamak.

gün yüzlülerle **tol**sa cihân ey perî-nijâd
va 'llâhi lestu enzuru tav' an ilâ sivâk (Gazel 96, Mısra 5). [tol, -sa]
geçürdi âyine devrânını şafâlarla
revâ mı dil **tol**a devr-i ruñunda jeng ü fiğân (Gazel 136, Mısra 10). [tol, -a]
dilde la 'l-i leb-i yâr elde **tolu** câm-ı şafâ
ey yakînî baña beñzer kanı şâfi-meşreb (Gazel 13, Mısra 11). [tolu, -u]
kanlu gözümde 'aks-i ruñı lâlâ-hadlerüñ
berg-i gül-ile şânki **tolu** câm-ı bâdedür (Gazel 41, Mısra 6). [tolu, -u]

kendüñ ğarîķ-ı baħr-ı fenâ bil ki çarĥ-ı dūn
âb űzre bir havâ-y-ıla **tolmış** ĥabâbdur (Gazel 44, Mısra 4). [tolmış, -+mış]

tolâb: Su deĝirmeni. II Durmaksızın aĝlayan âşık.

zârılıķlarla semâ´ eyleyűben yař akıdur
giryê vű nâlede ey dil baňa beňzer **tolâb** (Gazel 10, Mısra 10). [tolâb,]

tolan-: (bir řeyin etrafında) dűnmek, dolařmak.

gűkde gűyâ **tolanur** mihr-i ziyâ-baĥř-ı cihân
sînesin mâ´ı libâs itdi o mâhuñ ihfâ (Gazel 4, Mısra 7). [tolanur, -u, -r]
var-ısa bencileyin ´âşık-ı dîdâruñdur
kűyűñűñ her țarafını **tolanur** âb-ı revân (Gazel 139, Mısra 4). [tolanur, -(u)r]
tolanur başına řevķ-ıla rűřen kılmaĝa sűzın
diler pervâne yanup yakıla şem´-i şebistâna (Gazel 172, Mısra 7). [tolanur, -(u)r]
nesîm-i řubĥ urur aňa selâsil ű aĝlâl
cihânı kim **tolanur** ĥınk-i çarĥ bir gűnde (Kaside 1, Mısra 46). [tolanur, -(u)r]
ey nâle-i yakînî sipihri tokuz **tolan**
bir aydur ki ol meh-i tâbân görünmedi (Gazel 190, Mısra 15). [tolan,]

tolas-: Birbirine geçip karıřmak, gűç çűzűlecek duruma gelmek, dolařmak.

diller anı řâneler soňra perîřân-ĥâl olur
zűlfűñe iñen **tolasmasun** mu´anber kâkűlűñ (Gazel 111, Mısra 6). [tolasmasun, --ma, -sun]
diller anı řâneler soňra műřevveř-bâl olur
zűlfűñe iñen **tolasmasun** mu´anber kâkűlűñ (Kaside 4, Mısra 6). [tolasmasun, --ma, -sun]
tolasur kâkűl-i miskînűñe sevdâ-zededűr
dâr-ı zűlfűñde yakînî´yi ķo ber-dâr olsun (Gazel 163, Mısra 11). [tolasur, -ur]

toldur-: Doldurmak.

be dilber beni öldűrdűñ řaĝ ol elűmden ne gelűr
baĝrum ķan ile **toldurduñ** řaĝ ol elűmden ne gelűr (Gazel 65, Mısra 2). [toldurduñ, -duñ]

tolu: Dolu. II şarap kadehi.

țurup bir ân meclisde **tolular** nűř idem dirdűñ
unutduñ ĝitdűñ anı țurmaduñ ey mâĥ peymâna (Gazel 171, Mısra 11). [tolular, -lar]
țurup bir ân meclisde **tolular** nűř idem dirdűñ
unutduñ ĝitdűñ ammâ țurmaduñ ey mâĥ peymâna (Gazel 172, Mısra 9). [tolular, -lar]

tolu iç-: Dolu (içi içki ile doldurulmuş kadeh) içmek.

bir kaç **tolu içűp** yıkılıp ĝitmedin ´adű
yapmaz o ĝonca ĝűñlűműzi ĥâlűműz ĥarâb (Gazel 11, Mısra 15). [tolu içűp, -űp]

top: Çevgan oyununda kullanılan top, guy.

yakînî ĥusrevâ bir řâ´ir-i ĥűř-gűyűdur k´anuñ
belâĝat **țűpını** eflâke atdı çarĥ meydânı (Gazel 187, Mısra 20). [țűpını, -ın, -ı]

țűp-ı: Topu II hepsi.

țűp-ı cevri ile dűĝer hîç aman ârâm virmez
âhenin kılma meĝer varsa yakînî bedenűñ (Gazel 113, Mısra 13). [țűp-ı,]

topraĝ: Evrenin etrafını kaplayan katı madde, ĥâk, tűrâb.

rūzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şürin
yüzümi **toprağa** deryā gibi mefrūş ideyin (Gazel 159, Mısra 4). [toprağa, -a]

toptolu: Baştan sona, tüm yeri kaplayarak; dopdolu.

hevā-yı hāl-i 'izāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı gönca lebūñ ḥasretiyle **toptolu** kan (Gazel 138, Mısra 6). [toptolu,]
hevā-yı hāl-i 'izāruñla nāfe dem-beste
derūn-ı gönca lebūñ ḥasretiyle **toptolu** kan (Kaside 3, Mısra 12). [toptolu,]

toy-: Kanmak, yetinmek.

göz göz oldı cism-i zārum nāvek-i dildārdan
cümleten çeşm oldum ammā **toymadum** dīdārdan (Beyit 3, Mısra 2). [toymadum, -ma, -du, -m]

toz: Çok hafif ve küçük parçalara bölünmüş çok ince toprak.

ey 'aceb ebrū mısın ya misk **tozlu** bir kemān
yā melāḥat burcunuñ ġarrā hilāli sen misin (Gazel 158, Mısra 1). [tozlu, -lu]
ben ne ḥākem ki yüzüm sürem ayağūñ **tozına**
ger başarsañ yüzüme lūtf u 'ināyet senden (Gazel 147, Mısra 3). [tozına, -+ı, -(ñ)a]

toz kıpar-: Toz kaldırmak, tozu dumana katmak, ortalığı altüst etmek.

oldı yoluñda āh-ıla çok 'āşıkūñ ġubār
seyr it ne **toz kıparsa** gerek daḥı rūzgār (Gazel 26, Mısra 2). [toz kıparsa, -sa]

tübā: Bütün cennete gölge saldığına inanılan, kökü yukarıda dalları aşağıda bulunan ağaç l güzelin boyu.

rif at-i hālümüze ġıbtā ider ehl-i cinān
sāye-i re'fetini şalsa bize **tübāmuz** (Gazel 68, Mısra 4). [tübāmuz, -muz]
nihāl-i kāmēt-i mevzūn-ı yāra öykünmüş
ne alçak olduğımı bildünüz mi **tübā'nuñ** (Gazel 102, Mısra 8). [tübā'nuñ, -nuñ]
bāğ-ı 'ālemdē hemān adı büyük **tübā'nuñ**
hem-ser olmağa senūñle gelemēz meydāna (Gazel 173, Mısra 7). [tübā'nuñ, -nuñ]
tübā kādūñ ider beni āzāde ġuşşadan
tübā limen yūsā'iduhu'l-fevze ve'n-necāt (Gazel 18, Mısra 3). [tübā,]
tübā kādūñ ider beni āzāde ġuşşadan
tübā limen yūsā'iduhu'l-fevze ve'n-necāt (Gazel 18, Mısra 4). [tübā,]
boyuñ **tübā** lebūñ kevşer gözūñ nergis şaçuñ şeb-bū
cemālūn ġülşen-i firdevs ruḥsāruñ ġül-i ḥod-rū (Gazel 167, Mısra 1). [tübā,]
tübā kādūñ hevāsı-y-ıla göñlüm ey perī
Uçmak dilerdi kūyuña olsa eger perī (Gazel 200, Mısra 1). [tübā,]
kāmētūñden nişānedür **tübā**
kākülūñden nümūnedür maḥşer (Gazel 29, Mısra 3). [tübā,]
dirseñ cinānda gözūñe **tübā** görinmeye
bāğ-ı leṭāfet içre o ġarrā nihāli gör (Gazel 39, Mısra 7). [tübā,]
ser-fürū eyleme maḥşerde dilā **tübā'ya**
sāye-ğüster ola ger kadd-i nihāli ḥasan'ūñ (Gazel 104, Mısra 5). [tübā'ya,]
ḥasret-i kāmēt-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın cennetde **tübā'yı** der-āğūş ideyin (Gazel 159, Mısra 14). [tübā'yı,]

tūfāna vir-: Şiddetli yağmur ve fırtınaya kapılmak.

sen dürr-i pāki görmeyeli çeşm-i eşk-bār
tūfāna virdi hecr-ile bu baḥr-ı aḥzārı (Gazel 200, Mısra 8). [tūfāna virdi,]

tufeyli: Dalkavuk, çanak yalayıcı, başkasının sırtından geçinen (kimse): Tābi.

irişdi rûhına feyz-i nesîm-i 'îsî-dem
ki mehd-i sebze de açdı **tuḡeyl-i** ḡonca dehân (Gazel 138, Mısra 16). [tuḡeyl-i, --i]
irişdi ravzaya feyz-i nesîm-i 'îsî-dem
ki mehd-i sebze de açdı **tuḡeyl-i** ḡonca dehân (Kaside 6, Mısra 14). [tuḡeyl-i, --i]

tuḡrâ: Fermanlarda imza yerine kullanılan işaret.

şafḡa-i hadd üzre ey tâvûs-ı zülfi 'anberîn
ḡubluḡ menşûrına **tuḡrâ-yı** 'âlî sen misin (Gazel 158, Mısra 4). [tuḡrâ-yı,]

tul-: Batmak, gurub etmek.

gece olsun varayın ḡânesine dimiş o mâh
ḡanı tâlî ' ki **ḡulunsa** ḡüneş aḡşâm olsa (Gazel 175, Mısra 8). [ḡulunsa, -un, -sa]

tûl-ı emel: Hirs, tamah, tükenmez arzu.

ḡasret-i zülfi-i dil-âvîzûn-ile şeydâyuz
âḡ kim 'ömrümüzi ḡapladı bu **tûl-ı emel** (Gazel 118, Mısra 6). [tûl-ı emel,]
zülḡünde çekdi dil ḡam-ı ḡîsûnı niçe sâl
tûl-ı emelle geçdi bu 'ömr-i dırâzumuz (Gazel 72, Mısra 10). [tûl-ı emelle,]
gird-bâd aldı ḡubâr-ı tenümi kûyuñdan
bunca **tûl-ı emelüm** oldu hebâen menşûr (Gazel 40, Mısra 8). [tûl-ı emelüm,]

tulû': Doğma, doğuş II güneşin doğuşu.

tal'atunla eyledi ḡurşiyd maḡribden **tulû'**
vechi var âḡir zamân oldu dir isem ḡusrevâ (Gazel 5, Mısra 3). [tulû',]
mir'ât-ı re'fetinden ider dem-be-dem **tulû'**
ḡurşiyd-i 'avn u nuşret tevḡîḡ-ı kârdân (Gazel 137, Mısra 5). [tulû',]

tulû' it-: Doğmak.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev **itdi tulû'**
ḡüşe-i zülfi-i siyâhında görüp ebrûsın (Gazel 152, Mısra 3). [tulû' itdi,]
tulû' itdi girîbânunñdan ey meh rûy-ı raḡşânuñ
şeref burcundan oldu ḡüyyâ mihr-i cihân tâlî (Gazel 86, Mısra 7). [tulû' itdi,]
ḡurşiyd-veş yakînî **tulû' itse** sözlerün
encüm gibi görünmeye eş'âr-ı ḡâverî (Gazel 200, Mısra 9). [tulû' itse,]
tulû' itsün ümîdüm kevkebi burc-ı 'inâyetden
şeref nûrın cebînüm üzre tâbân eyle sulḡânüm (Gazel 130, Mısra 5). [tulû' itsün,]

tur: Mısır'da Sina Yarımadası'nda yer alan ve Hz. Musa'nın Allah ile konuştuğu ve On Emir'i aldığı yer olarak bilinen dağdır.

seyl-âb-ı sirişkümler bulanup her dem akardı
ol servûn ayaḡına varıcak **turı** vardı (Gazel 184, Mısra 2). [turı, -ı]
cılve-i envâr-ı ḡüsni gör dil-i pür-şevḡden
tûr-ı mûsâ bundadur **tûr-ı** tecellâ bundadur (Gazel 42, Mısra 12). [tûr-ı,]
cılve-i envâr-ı ḡüsni gör dil-i pür-şevḡden
tûr-ı mûsâ bundadur **tûr-ı** tecellâ bundadur (Gazel 42, Mısra 12). [tûr-ı,]

tur-: 1. Durmak, beklemek.

turup bir ân meclisde ḡolular nûş idem dirdün
unutduñ gitdün anı **turmaduñ** ey mâh peymâna (Gazel 171, Mısra 12). [turmaduñ, -ma, -dun]

2. Ayaḡa kalkmak, kıyam etmek, doğrulmak, kalkmak.

ölürsem zülf ü kıddüñçün eger ey serv-i hoş-bālā
ṭuram mahşerde ‘abbāsī ‘alemlerle mezārımdan (Gazel 141, Mısra 6). [ṭuram, -am]
geldükçe rāst yolda **ṭurup** almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür ol serv-i hoş-ḥıram (Gazel 123, Mısra 1). [ṭurup, -up]
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ anı ṭurmaduñ ey māh peymāna (Gazel 171, Mısra 11). [ṭurup, -up]
ṭurup bir ān meclisde ṭolular nūş idem dirdüñ
unutduñ gitdüñ ammā ṭurmaduñ ey māh peymāna (Gazel 172, Mısra 9). [ṭurup, -up]
‘ahd eyledi **ṭurup** yüzini göstere velī
ṭurmadı ‘ahde gitdi o fettān görünmedi (Gazel 190, Mısra 9). [ṭurup, -up]

3. (Olumsuz biçimiyle) Ara vermeden, sürekli olarak.

ṭurmayup lu ‘b-ıla ‘uşşākı ṭavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül ka ‘be-i ‘ulyā ancak (Gazel 92, Mısra 7). [ṭurmayup, -ma, -y, -up]
peykānlaruñ derünuma işler geçer henüz
Zahmum anuñla **ṭurmayup** eyler mu ‘āmele (Gazel 179, Mısra 8). [ṭurmayup, -ma, -y, -up]
kimdür ki sen ṭururken ide naḥl-i bāğa meyl
ey serv **ṭurma** kıddüñi göster idüp kıyām (Gazel 123, Mısra 6). [ṭurma,]
ger acı dil virürse şōfi yakīnī saña
sen dahı rīş-hand it **ṭurma** piyāza başla (Gazel 170, Mısra 10). [ṭurma,]

türāb: Toprak, hāk.

āḥir dilā ‘imāret-i ‘ālem ḥarābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü **türābdur** (Gazel 44, Mısra 2). [türābdur, -dur]
işitdi āsitānuñda **türāb** olduğımı cānā
şabā komadı bir zerre eğer yirde gubārımdan (Gazel 141, Mısra 7). [türāb,]

turra: Alna dökülen kıvrıkcık saç lülesi, kıvrımlı saç.

süz gözüñ bāğda bir kez tağıdup **ṭurralaruñ**
sünbülü derhem idüp nergisi bīmār eyle (Gazel 180, Mısra 1). [ṭurralaruñ, -lar, -uñ]

turra-i ‘anber-feşān: Amber saçan saç lülesi.

çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzü gül
Ruḥuñda **ṭurra-i ‘anber-feşāna** beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 4). [ṭurra-i ‘anber-feşāna, -a]
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey yüzü gül
Ruḥuñda **ṭurra-i ‘anber-feşāna** beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 8). [ṭurra-i ‘anber-feşāna, -a]

turra-i ‘anber-şiken: Amber kokulu perçem.

olmuş āşüftesi bu **ṭurra-i ‘anber-şikenüñ**
ḥām sevdāsına baḳ nāfe-i misk-i ḥoten ‘üñ (Gazel 113, Mısra 5). [ṭurra-i ‘anber-şikenüñ,]

tut-: 1.Eline almak, tutmak, alıkoymak,.

ḥurmetle **tut** şurāḥī şikest olmasun meded
ansuz göñülde sākī dürüst olmaz inkisār (Gazel 26, Mısra 11). [tut,]
şafā-yı kalbi yoklukda bulup **ṭutduḳ** fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḥatarda zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 11). [ṭutduḳ, -duk]
yakīnī-veş vaṭan **ṭutdum** fezā-yı lā-mekānide
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsi ‘mekān buldum (Gazel 128, Mısra 11). [ṭutdum, -du, -m]
vişālī ‘idine ırgürmez ol hilāl-ebrü
ṭutam ki şavm-ı firākına şabr idem farzā (Gazel 3, Mısra 4). [ṭutam, -am]

2. (Nasihat) tutmak, dinlemek.

pîr-i muğān naşîhatini **tut** mey al ele
vâ'ız sözini fikr ider olsañ me'âl yok (Gazel 94, Mısra 5). [tut,]

3. Gereğini yapmak, yerine getirmek.

ni'met-i dünyāya şōfi **tutmayup** şāfi geçer
fikr-i esrār-ı hüviyyet eyler ol hayrānı gör (Gazel 38, Mısra 3). [tutmayup, --ma, --(y)up, -]

tut ki: Varsayalım, farzedelim.

ol perî hecr-ile ister seni berbād itmek
hāk-i rāhı olagör **tut ki** süleymān olduñ (Gazel 101, Mısra 4). [tut ki,]
sakf-ı evvān-ı felek bir gün tokınur başuñā
tut ki kendüñ ser-firāz-ı evc-i a'lā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 4). [tut ki,]
yār olmazsa mu'āvin neme yarar şevket
tutalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña (Gazel 7, Mısra 4). [tutalum,]
hayālî beg **tutalum** 'isî-i devrān-ımmā
kelām-ı ruh-bağşum birle yok bağş itmege cānı (Gazel 187, Mısra 5). [tutalum,]

tūtî: Papağan.

hümā-yı 'arş-pervāzam bülend-āvāz şehbāzam
şeker-hā **tūtîyem** hem bülbülem güyā suhan-dānam (Gazel 124, Mısra 6). [tūtîyem, -(y)em]
gül ruhuñsuz bülbü-l-i tab'-ı yakînî lāl olur
söylemez āyinesiz **tūtî** kelām-ı sükkerin (Gazel 155, Mısra 14). [tūtî,].
leb-i şirîn-üñ-ile **tūtî-i** tab'um söyler
hey hümā āyine-i rüyūñı karşı göster (Gazel 30, Mısra 1). [tūtî-i,]
yakînî gülşen-i 'ışkında ben bir bülbü-l-i zāram
Letāfet mısırnuñ **tūtî-i** şekker-hāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 10). [tūtî-i, --i]
yiridür nuṭka gelürse leb-i şekker-şikenüñ
cāme-i sebz-ile bir **tūtî-i** güyāsın sen (Gazel 149, Mısra 10). [tūtî-i,]
kapuñda bülbü-l-i şirîn-suhan hezār velî
benüm gibi kanı bir **tūtî-i** faşîh-zebān (Kaside 6, Mısra 38). [tūtî-i,]

tūtî-i dil: Gönül papağanı.

ne disün söylesün ālām-ı ğamı **tūtî-i dil**
dinlemezsin sözün añlarsın anuñ efsāne (Gazel 173, Mısra 3). [tūtî-i dil,]

tūtî-i şirîn-makāl: Tatlı sözlü papağan.

ey yakînî bu edā-yı hüb-ı şekker-bār-ıla
Mısr-ı nazmuñ **tūtî-i şirîn-makālî** sen misin (Gazel 158, Mısra 12). [tūtî-i şirîn-makālî,]

tūtî-i tab: Papağana benzeyen mizaç.

karşı göster ruh-ı gül-berginüñ āyinesini
tūtî-i tab'umı söyletmege ey şekker-leb (Gazel 13, Mısra 6). [tūtî-i tab'umı,]

tutul-: (Güneş ve ay) Tutulma olayına uğramak.

bulsun güneş zevāl **tutulsun** meh-i münîr
'arz-ı cemāl iderse cüvānî-i dil-pezir (Gazel 37, Mısra 1). [tutulsun, -sun]

tutuş-: Yanmak, ateş almak l 'aşk ateşiyle yanıp tutuşmak.

tutuşduñ āteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fūrkatde
yeter yandüñ gel ey pervāne şem'-i encümenden geç (Gazel 23, Mısra 5). [tutuşduñ, -du, -ñ]

U

u/ü: " Ve" bağlacı.

niçe araya seni bî-tākāt ü ārām olup
gel gel ey pervāne ol şem'-i şeb-ārā bundadır (Gazel 42, Mısra 9). [ü,]
āhîr dilā 'imāret-i 'ālem hārābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü tūrābdur (Gazel 44, Mısra 2). [ü,]
āhîr dilā 'imāret-i 'ālem hārābdur
Aşlı havā vü āteş ü āb ü tūrābdur (Gazel 44, Mısra 2). [ü,]
kem iden naqd-i hayātuñ dehenümdür dirsın
Nutka yok tākātî bir vālih ü hayrānuñdur (Gazel 49, Mısra 8). [ü,]
anı nüş eyleyen āb-ı hayāt-efzāya meyl itmez
mey ü şahbāda el-hāk başka şōfî bir şafā vardır (Gazel 51, Mısra 10). [ü,]
'aks-i zūlf ü kad-i bālāsı dil ü cānda yatur
Naqşı yā qaşlarınuñ dīde-i giryānda yatur (Gazel 56, Mısra 1). [ü,]
düşdüm görince na 'lceñ ü kebkebün izin
ey kebg murğ-ı şabrūma ol dām u dānedür (Gazel 57, Mısra 9). [ü,]
ğam-ı hicrān-ıla cümle gezeyin ye's ü hırmānī
dilā ser-rişte-i ümmüdün el virmek müyesserdür (Gazel 61, Mısra 5). [ü,]
āh kim dil esîr-i fūrkatdūr
'ömr ise bî-amān u mühletdūr (Gazel 63, Mısra 2). [u,]
kulı olsam 'aceb mi vālīnün
yūsuf-ı mısr-ı hüsñ ü behcetdūr (Gazel 63, Mısra 4). [ü,]
niçe demdūr ki dīde kan ağlar
Vaqt-ı lūf u dem-i himāyetdūr (Gazel 63, Mısra 10). [u,]
dil-i şūrīdede kalmaduğın cem'iyet-i hātır
ser-i zūlfünle pā-māl ü perişān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 10). [ü,]
biz şu vālī-dil ü vālā-himemüz kim zāhid
'arş-ı a'lāya yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 7). [ü,]
olduk kulı o vālī-i mülk-i melāhatuñ
reşk-i kubād u cem mi degül 'izz ü cāhumuz (Gazel 70, Mısra 10). [u,]
eflāke şaldı kevkebei kūs u na'remüz
zār itdi çeng-i zühre'yi 'ūd u taninümüz (Gazel 74, Mısra 7). [u,]
eflāke şaldı kevkebei kūs u na'remüz
zār itdi çeng-i zühre'yi 'ūd u taninümüz (Gazel 74, Mısra 8). [u,]
biz mālīkān-ı kişver-i 'ışk u maḥabbetüz
mülk-i cihāna egmedi baş eñ kemīnümüz (Gazel 74, Mısra 9). [u,]
sipīhr-i faẓl u ma'ārīfde gerçi mihr-i münürüz
kapuñda ey meh-i hürşīyd-çihre hāk-i ḥākīrüz (Gazel 75, Mısra 1). [u,]
şikeste çeşmine cān beste bend-i zūlfine hātır
o şāha cān u gönülden şikeste-beste esīrüz (Gazel 75, Mısra 4). [u,]
cān u baş atup olur dil ser-i zūlfünde şehīd
'arşa-i ğamda ser-endāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 5). [u,]
nedür bu 'ış u bu 'işret nedür bu zevk u bu hālet
kudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [u,]
nedür bu 'ış u bu 'işret nedür bu zevk u bu hālet
kudūmuñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberā meclis (Gazel 77, Mısra 3). [u,]
maḥrūm ehl-i 'ışk u 'adū maḥrem-i vişāl
būlbūl esîr-i hār-ı cefā gül enīs-i zāğ (Gazel 87, Mısra 7). [u,]
hüsñ-i 'ālem-gürüne ey şahid-i şehbāz zūlf
vālīh-i sermest-çeşm ü 'āşık-ı ser-bāz zūlf (Gazel 88, Mısra 2). [ü,]
niçe kırtarsun yakīnī bend-i ğamdan gerdenin
çeşm cādū ğamze şehhār ü kemend-endāz zūlf (Gazel 88, Mısra 18). [ü,]
dil hūn u cān figār ciger rīş sīne çāk
derd-i firāk ile iderin āh-ı derd-nāk (Gazel 96, Mısra 1). [u,]
tāc u tahta bir ḥaşīr-ile sıfālī virmez
başdan ehl-i 'ışk olanlar bî-ser ü sāmān gerek (Gazel 98, Mısra 11). [u,]
görüp ey sīm-beden la'l-leb ü dendānuñ
dür ü mercānı o dem çıkdı gözinden kānuñ (Gazel 103, Mısra 1). [ü,]
yok mı ey zālīm ü bî-dād meded sende amān
ka'be-i cānı yeter zulm-ile vīrān itdün (Gazel 110, Mısra 7). [ü,]

aldı mekr ü zulm-ile cânın yakînî hastanuñ
 çeşm-i hûn-hvâruñ gibi olmuş sitemger kâkülüñ (*Gazel 111, Mısra 11*). [ü,]
 gösterür çeşm ü 'izâruñ hat-ı ser-sebzüñi hûb
 nergis ü lâle imiş çeşm ü çerâğı çemenüñ (*Gazel 113, Mısra 7*). [ü,]
 gösterür çeşm ü 'izâruñ hat-ı ser-sebzüñi hûb
 nergis ü lâle imiş çeşm ü çerâğı çemenüñ (*Gazel 113, Mısra 8*). [ü,]
 la'l ü dendânuñ-içün gevher-i nazmum işidüp
 deldi elmâs-ı hased bağırını dürr-i 'aden üñ (*Gazel 113, Mısra 11*). [ü,]
 deşt ü sahrâda hırâm it yûri ey kebg-i derî
 cilveler 'işveler it zîveri ol deşt ü derüñ (*Gazel 114, Mısra 8*). [ü,]
 künc-i gurbetde yakînî 'yi koma zâr u zelîl
 yâr olup düşmene güş itme sözün gayrılaruñ (*Gazel 114, Mısra 13*). [u,]
 kıddüñ nihâli tâze-i büstân-ı 'tidâl
 kıddüñ tîriyy ü tâze gül-i gülşen-i cemâl (*Gazel 116, Mısra 2*). [ü,]
 her ne niyâz var-ısa ol dil-rübâya kıl
 cümle sipâs u minneti ey dil hudâ 'ya kıl (*Gazel 121, Mısra 2*). [u,]
 gehî bezm-i elest içre belâ câmin çeken mestem
 gehî esrâr-ı 'ışku'llâh-ıla medhûş u hayrânam (*Gazel 124, Mısra 4*). [u,]
 derd ü belâ vü cevz ü sitem hecr ü hüzn ü gam
 memlûküm oldu pâdişeh-i heft-kışverem (*Gazel 126, Mısra 3*). [ü,]
 tâc u kabâyı n 'eyleyeyin kim bu tekyede
 'uryân u pâ-bürehne baş açık kâenderem (*Gazel 126, Mısra 18*). [u,]
 harîmüñ ka'be nâmuñ aḥmed ü ben anda ḥassân 'am
 şefâ'at pertevin cismümde rahşân eyle sultânüm (*Gazel 130, Mısra 13*). [ü,]
 kapuñda derd ü fâkayla gönül bîmâr u 'âcizdür
 bu derde şerbet-i lutfuñla dermân eyle sultânüm (*Gazel 130, Mısra 15*). [ü,]
 kapuñda derd ü fâkayla gönül bîmâr u 'âcizdür
 bu derde şerbet-i lutfuñla dermân eyle sultânüm (*Gazel 130, Mısra 15*). [u,]
 ey yakînî ben dıraht-ı bağ-ı derd ü miḥnetem
 cismüm üzre na'l ü dâğum berg ü bârumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 13*). [ü,]
 geçürdi âyine devrânını şafâlarla
 revâ mî dil tola devr-i ruḥuñda jeng ü figân (*Gazel 136, Mısra 10*). [ü,]
 mir'ât-ı re'fetinden ider dem-be-dem tûlû'
 ḥurşiyd-i 'avn u nuşret tevḥîk-ı kârdân (*Gazel 137, Mısra 6*). [u,]
 cemşiyd-i çâr-bâliş-ı eyvân-ı kibriyâ
 ḥurşiyd-i şubḥ-sancaḡ u mâh-ı zuḥal-mekân (*Gazel 137, Mısra 10*). [u,]
 mihr-i sipîhr-i saltânat u müşterî-futun
 ebr-i yem-âstîn meh-i gerdün-âsumân (*Gazel 137, Mısra 11*). [u,]
 yakînî bendeñe çekdürme minnet-i dehri
 eyâ kerîm ü rahîm ü müheymin ü mennân (*Gazel 138, Mısra 18*). [ü,]
 yakînî bendeñe çekdürme minnet-i dehri
 eyâ kerîm ü rahîm ü müheymin ü mennân (*Gazel 138, Mısra 18*). [ü,]
 ölürsem zülf ü kıddüñçün eger ey serv-i ḥoş-bâlâ
 tûram maḥşerde 'abbâsî 'alemlerle mezârümdan (*Gazel 141, Mısra 5*). [ü,]
 ey melek zülf-i perîşânuña dil bağlayalı
 zâr u âşüfte vü pâ-mâl ü perîşânam ben (*Gazel 144, Mısra 4*). [u,]
 ey melek zülf-i perîşânuña dil bağlayalı
 zâr u âşüfte vü pâ-mâl ü perîşânam ben (*Gazel 144, Mısra 4*). [ü,]
 keştîye döndi kim düşe girdâb-ı miḥnete
 emvâc-ı kulzüm-i şağab u şûrdan beden (*Gazel 146, Mısra 10*). [u,]
 sen şeh-i 'işmet ü ben bende-i şâhib-'ısyân
 benden ey şâh hatâ 'afv u mürüvvat senden (*Gazel 147, Mısra 5*). [ü,]
 minnet-durur ölmek yoluña başa vü câna
 yoluñda geçer 'aşık olan cân u serinden (*Gazel 148, Mısra 10*). [u,]
 refîârı merğûb güftârı maṭlûb
 ol zülfî âşûb ol tarz u âyîn (*Gazel 156, Mısra 8*). [u,]
 ol kıdd-i mevzûn ol kıdd-i gül-gün
 ol la'l-i mey-gün ol tavr u âyîn (*Gazel 156, Mısra 10*). [u,]
 'acebâ muṭrib elinden mî figân eylerler
 neyimîş nâleleri çeng ü defî güş ideyin (*Gazel 159, Mısra 6*). [ü,]

zevrağ-ı cām içürüp şūr **u** hevāsı var-iken
dil-i medhūşumı deryā gibi pūr-cūş ideyin (*Gazel 159, Mısra 11*). [u,]
kayırmaz ölür-isem intizār **u** hasret-ile
hele eşigini cānum çıkınca bekleyeyin (*Gazel 160, Mısra 7*). [u,]
Yakīnī nūñ vücūdından ne nām **u** ne nişān kalsun (*Gazel 161, Mısra 9*). [u,]
ruhuñ göster cihān halkına irsün cezbe-i ‘ışkuñ
olur pūr-vecd **ü** hālet sākin-i vīrāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 8*). [ü,]
cüdā-yı mihr olana za‘f **u** inhinā irişür
gece sehil ışlatmış bu nükteyi meh-i nev (*Gazel 166, Mısra 7*). [u,]
aķar şān cennet-i firdevs‘den bir cūy-ı şāfidür
degüldür ol le‘āfet gülşeninde sā‘id **ü** bāzū (*Gazel 167, Mısra 14*). [ü,]
soñ demümdür o serve irmedüm āh
hem-demüm āh **u** vā-durur her gāh (*Gazel 183, Mısra 2*). [u,]
hevesüm ‘ilm **ü** gönüm ehl-i şalāh
dilüme vird lā ilāhe sivāh (*Gazel 183, Mısra 3*). [ü,]
göreysi hümmüz **ü** cem ‘işret-i müdāmumızı
başına tāc idinürdi hābāb-ı cāmumızı (*Gazel 189, Mısra 1*). [ü,]
garīb **ü** bī-kes **ü** mehcūr-iken ğurbet diyārında
kādīmī ‘ālem-i ervāhdan bir āşinā geldi (*Gazel 191, Mısra 3*). [ü,]
dil-i bīmār **u** şeydā maķdeminden buldı dermānı
marīz-ı ‘illet-i hicrān iken kālbe şifā geldi (*Gazel 191, Mısra 5*). [u,]
bu feth **ü** nuşreti bulmazdı mihr-i ‘ālem-ġir
o şehden olmasa ger yümn **ü** himmet **ü** ikbāl (*Kaside 1, Mısra 16*). [ü,]
sipihr-i burc-ı temkīn **ü** mihr-i burc-ı yakīn
şehāb-ı re‘fet-i bārān-ı rahmet-i müte‘āl (*Kaside 1, Mısra 17*). [ü,]
hüdāyġān-ı şudūr-ı zamāne şemsü‘d-dīn
‘imād-ı kubble-i ikbāl **ü** kıble-i iclāl (*Kaside 1, Mısra 22*). [ü,]
gerekse berķ-ı ‘acül eylesün biñ isti‘cāl
razi‘-i dāye-i pūr-cūd **ü** mürvetüñ yem **ü** kān (*Kaside 1, Mısra 38*). [ü,]
gerekse berķ-ı ‘acül eylesün biñ isti‘cāl
razi‘-i dāye-i pūr-cūd **ü** mürvetüñ yem **ü** kān (*Kaside 1, Mısra 38*). [ü,]
hezār murġ-ı dil āsüde-hāl **ü** fāriġ-bāl
görindi halka-i ka‘be yed-i muħammed‘de (*Kaside 1, Mısra 49*). [ü,]
huşķ-leb **ü** dil-teşne cān virmek muķarrerdür baña
hızr-ı haṭṭ-ı la‘lūñ irmezse bi-ke‘sin min ma‘īn (*Kaside 2, Mısra 37*). [ü,]
nem irmese aña nīsān-ı luṭf **u** cüduñdan
çemende neşv **ü** nemā bulmaz-ıdı serv-i revān (*Kaside 3, Mısra 19*). [u,]
aldı zulm **ü** mekr-ile cānın yakīnī hastanuñ
çeşm-i hūn-hvāruñ gibi olmuş sitemġer kākülūñ (*Kaside 4, Mısra 17*). [ü,]
tūrmasun rūd-ı sirīşkümle sürūd-ı nālem
bezm-i mestān-ı maħabbetde budur rūd **ü** sürūd (*Kaside 5, Mısra 28*). [ü,]
vaşķ-ı bī-haddüñi ta‘rīf degüldür haddüm
yoġ-ımiş kişver-i efzālūñe etrāf **u** hüdūd (*Kaside 5, Mısra 30*). [u,]
oldı cüdi şeref-i keşti-i ikbāline cāy
ķulzüm-i re‘fet **ü** fazluñdan irüp ķaṭre-i cūd (*Kaside 5, Mısra 38*). [ü,]
‘ömer-fazīlet **ü** bū-bekr-şıdķ **u** ‘oşmān-şerm
‘alī-hışāl **ü** ḡāsan-sīret **ü** ḡuseyn-iḡsān (*Kaside 6, Mısra 1*). [ü,]
‘ömer-fazīlet **ü** bū-bekr-şıdķ **u** ‘oşmān-şerm
‘alī-hışāl **ü** ḡāsan-sīret **ü** ḡuseyn-iḡsān (*Kaside 6, Mısra 1*). [u,]
‘ömer-fazīlet **ü** bū-bekr-şıdķ **u** ‘oşmān-şerm
‘alī-hışāl **ü** ḡāsan-sīret **ü** ḡuseyn-iḡsān (*Kaside 6, Mısra 2*). [ü,]
‘ömer-fazīlet **ü** bū-bekr-şıdķ **u** ‘oşmān-şerm
‘alī-hışāl **ü** ḡāsan-sīret **ü** ḡuseyn-iḡsān (*Kaside 6, Mısra 2*). [ü,]
hızır-likā vü süleymān-bisāṭ āşāf-şāf
sikender-āyet **ü** yūsuf-şiyem ķelīm-benān (*Kaside 6, Mısra 6*). [ü,]
şehāb-ı bahşış **ü** kān-ı kerem nişānī beg
ķi reşāa-i kef-i deryā-nişānıdır ‘ummān (*Kaside 6, Mısra 7*). [ü,]
ġyāş-ı devlet-i dūnyā muġṡs-i millet **ü** mülķ
medār-ı dā‘ire-i dīn **ü** merkez-i īmān (*Kaside 6, Mısra 9*). [ü,]

ğıyāş-ı devlet-i dünyā muğtıs-i millet ü mülk
medār-ı dā'ire-i dīn ü merkez-i imān (Kaside 6, Mısra 10). [ü,]
firāk-ı kâmet ü ebrûsı-y-ıla kan ağlar
göz açmaz ansuz elem-dide gözlerüm bir ân (Kaside 6, Mısra 19). [ü,]
biri benim ki kadeh-nüş-ı bezm-i ma'rifetem
kemîne cür'a-keşüm husrev ü cem ü hâkân (Kaside 6, Mısra 26). [ü,]
semend-i çarha tokuz kat vireydi meydânı
ideydi düldül-i baht u fazîletün cevân (Kaside 6, Mısra 40). [u,]
felâket-i felek-i nâbe-kâr mı diyeyin
ğarâbet-i dil-i bî-kâr u bâr mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 4). [u,]
serümde her ser-i mü ser-be-ser zebân olsa
dil olsa her müjem ü dil de kıssa-hvân olsa (Müseddes 2, Mısra 16). [ü,]

uc: Bir şeyin kenarı, kıyısı, son noktası.

sen seng-dil gamıyla yakīnī şehīddür
kim meşhedi **ucında** 'alâmetdür ana taş (Gazel 78, Mısra 8). [ucında, -i, -n, -da]

uc-: Havalanmak, uçmak.

bülbül degül **uçan** göricek naḥl-i kâmetün
karşuḡda murğ-ı cānını uçurdu serv-i bāğ (Gazel 87, Mısra 3). [uçan, -an]
bir hüma-yı fāriğü'l-bâlem bugün **uçmaḡdan**
dām-ı tezvîr itmezem ben sübḡa-i şad-dānemi (Gazel 198, Mısra 7). [uçmaḡdan, -dan]
tübâ kadūn hevâsı-y-ıla gönüm ey perî
Uçmaḡ dilerdi küyüña olsa eger perî (Gazel 200, Mısra 2). [uçmaḡ,]

uçur-: Uçma işini yaptırmak.

n'ola ger murğ-ı zâr-ısam yine bāz-ı hüma-şaydam
niçe 'ankâ gibi kuşlar **uçurdum** murğzârımdan (Gazel 141, Mısra 4). [uçurdum, -dum]
ḡaṭ-ı ruḡsârūn ider münkesirü'l-bâl beni
'andelibūn **uçurur** ḡâr ḡuzûrın gūyâ (Gazel 2, Mısra 6). [uçurur, -ur]
bülbül degül uçan göricek naḥl-i kâmetün
karşuḡda murğ-ı cānını **uçurdu** serv-i bāğ (Gazel 87, Mısra 4). [uçurdu,]

'üd: Ağaç, odun; öd ağacı; Hint'ten gelen ve yakılınca güzel koku veren bir tür kıymetli ağaç; bu ağaçtan yapılan ve Doğu müziğinde çok kullanılan bir tür çalgı aleti.

eflâke şaldı kevkebei kūs u na'remüz
zâr itdi çeng-i zühre 'yi **'üd** u ṭaninümüz (Gazel 74, Mısra 8). ['üd,]

uğra-:1. (Kötü bir durum) Başına gelmek, (hoş olmayan bir şeye) duçar olmak, maruz kalmak.

düşdüm firāk pisterine zâr u bî-mecâl
bir derde **uğradum** ki ḡalâşa mecâl yok (Gazel 94, Mısra 4). [uğradum, -du, -m]
ḡasret-i dermānda müşkil derde **uğrarsın** şakın
ey diyen 'âşık belâ küyünde ben derd isterin (Gazel 157, Mısra 7). [uğrarsın, -r, -sın]

2. Uğramak II ziyaret etmek.

ḡammāmda gördüm o perî-çihreyi ḡalvet
hiç dā'ireye **uğramaz** itdüm niçe da'vet (Gazel 19, Mısra 2). [uğramaz, -maz]
mevc-i belāya **uğraduḡ** fülk-i dile karar yok
baḡr-ı firāḡa āḡ kim dā'ire vü kenār yok (Gazel 95, Mısra 1). [uğraduḡ, -du, -ḡ]

'ukde-i baht: Düğümlü talih.

girihi-i ‘**ukde-i bahtı** eşigün hāl eyler
āsitanuñda degüldür der-i şādī mesdūd (Kaside 5, Mısra 5). [‘ukde-i bahtı,]

ulu: Büyük, yüce, değerli.

‘ışkuñla husrevā şeh-i mülk-i maḥabbetüz
kevn ü mekândan **uludur** bârgāhumuz (Gazel 70, Mısra 6). [uludur, -dur]
ey yakīnī haremin bilmez-isem beyt-i ḥaram
dilerin ola ḥarām ol **ulu** dergāh baña (Gazel 7, Mısra 12). [ulu,]
ğarkı ider baḥr-ı ğama fülk-i dil-i ‘uşşākı
‘ışk-ı dilber be gönül bir **ulu** deryā ancak (Gazel 92, Mısra 4). [ulu,]

ulu ni‘met: Büyük ve değerli nimet.

seg-i küyuñla hem-sifāl olmak
ulu ni‘met büyük sa‘ādetdür (Gazel 64, Mısra 4). [ulu ni‘met,]

ulü‘l-iqbāl: Yüksek mevki sahibi.

ḥaremün kıble-i **ulü‘l-iqbāl**
Baht küyuñda bende-i muḥbil (Gazel 122, Mısra 11). [ulü‘l-iqbāl,]
mesāḥa-i keremün kıble-i **ulü‘l-iqbāl**
taşavvuf ehli ḥudā’dan dilerse zıkr-i cemīl (Kaside 1, Mısra 53). [ulü‘l-iqbāl,]

‘ulüvv: Yükseklik, büyüklük, yücelik.

segān-ı küyuñ içre ḥör olup şāhum ḥaḳīr olmak
‘**ulüvv-i** manşıb-ıla reşk-i akrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 14). [‘ulüvv-i,]
irmez ‘**ulüvv-i** kadrüne ey serv-i ser-firāz
neşv ü nemā bulursa da ‘ar‘ar hezār sāl (Gazel 116, Mısra 3). [‘ulüvv-i, --i]

‘ulüvv-i rif‘at: Makam ve mertebe yüksekliği.

küyında sāye şaldı o mäh üstüme bugün
irmez ‘**ulüvv-i rif‘atüme** gökde āfitāb (Gazel 12, Mısra 8). [‘ulüvv-i rif‘atüme, -ü, -me]

um-: İstemek | beklemek, ümit etmek.

raḳīb-i ehrimenler da‘vetinden kaçmayup hergiz
varup her dīve rām olmuş perī-şānumdan **ummazdum** (Gazel 129, Mısra 4). [ummazdum, -maz, -du, -m]
gezer meh gibi hercāyī olup her gice şehri içre
kılur her cāyī rüşen mihr-i raḥşānumdan **ummazdum** (Gazel 129, Mısra 6). [ummazdum, -maz, -du, -m]
yakīnī‘ye seg-i küyuñ sifālın görmedün lāyık
kulından iltifātın kesdi sulṭānumdan **ummazdum** (Gazel 129, Mısra 10). [ummazdum, -maz, -du, -m]
umarum pādīşehüm luṭfuña ırgürürsin
bu yakīnī niçe dem bābuña derbānuñdur (Gazel 49, Mısra 11). [umarum, -ar, -um]
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān **umma**
ey yakīnī saña yir yok niçe der-mānde yatur (Gazel 56, Mısra 13). [umma, -ma]
yolında zerre-veş raḳkāş idüp bu ben hevādārın
ḳarār u şabrum aldı rāḥat-ı cānumdan **ummazdum** (Gazel 129, Mısra 8). [ummazdum, -maz, -du, -m]
bülbüllere kıya bakan ol çeşm-i şāhbāz
gördükde nāmemi **umarın** okıya gele (Gazel 179, Mısra 6). [umarın, -ar, -ın]
bu ḳadar cevri ü cefāyı kim **umardı** senden
umduğum pādīşehüm bendeñe iḥsānuñdur (Gazel 49, Mısra 9). [umardı, -ar, -dı]
gezer her ḥār-ıla serv-i ḥıramānumdan **ummazdum**
taḳıldı her pelīde verd-i ḥandānumdan **ummazdum** (Gazel 129, Mısra 1). [ummazdum, -maz, -du, -m]
gezer her ḥār-ıla serv-i ḥıramānumdan **ummazdum**
taḳıldı her pelīde verd-i ḥandānumdan **ummazdum** (Gazel 129, Mısra 2). [ummazdum, -maz, -du, -m]
bu ḳadar cevri ü cefāyı kim umardı senden
umduğum pādīşehüm bendeñe iḥsānuñdur (Gazel 49, Mısra 10). [umduğum, -duk, -um]

‘ummān: Büyük deniz, okyanus.

şanma girdābdur oynar yüregi ey dūr-i pāk
zēkanuñ çāhına gönli düşeli **‘ummānuñ** (Gazel 103, Mısra 6). [‘ummānuñ, -uñ]
yakīnī baħr-ı hātır tīre olmaz zemmi-i a ‘dādan
keder virmez muķarrer her ĥas u ĥāşāk **‘ummāna** (Gazel 172, Mısra 12). [‘ummāna, -a]
çeşmümde ‘aks-i dest-i muħannāñı seyr idüp
‘ummāna düşdi pençe-i mercān görünmedi (Gazel 190, Mısra 4). [‘ummāna, -a]
geldi yolumda var-ıymış ey dil ne çāre var
rāh-ı belāda gözyaşı **‘ummān** olup gider (Gazel 32, Mısra 10). [‘ummān,]
dürr-i dendānı ġamıyla ağlamakdan ol bütüñ
ey yakīnī eşk-i çeşmüm ‘ākıbet **‘ummān** olur (Gazel 54, Mısra 14). [‘ummān,]
görindi çeşmüme eyvān-ı çarĥ köhne sıfāl
şafāda řab‘uña öykünmek istemiş **‘ummān** (Kaside 1, Mısra 44). [‘ummān,]
cevāhir-i suĥanum görse medĥ-i la ‘lūñde
iderdi dürrlerin ĩşār üstüme **‘ummān** (Kaside 6, Mısra 50). [‘ummān,]
mevc-i baħr-i zātın ehl-i dilde peydā eyleyüp
kaçre-i nāçizde pinĥān olan **‘ummānı** gör (Gazel 38, Mısra 2). [‘ummānı, -ı]

‘ummān-ı eşk: Gözyaşı denizi.

‘ummān-ı eşke yok yire şalma yakīnī‘yā
ol dürr-i pākı iletmez kimse der-kenār (Gazel 26, Mısra 13). [‘ummān-ı eşke, -e]

unut-: (Bir kimse veya şeyi) Artık düşünmez, hatırlamaz olmak, ihmal edip terketmek.

cefā vü cevri-ile ĥalkı niçe odlara yakarsın
be hey zālīm ne işlersin **unutduñ** ‘ahd-i aĥlākı (Gazel 185, Mısra 4). [unutduñ, -du, -n]
unutdı şefkat-ı islāmı rahm-ı ĩmānı
anuñçün almaz o kāfir bizüm selāmumızı (Gazel 189, Mısra 11). [unutdı, -dı]

unutduñ git-: Unutup gitmek II hatırlamamak.

şurup bir ān meclisde şolular nüş idem dirdüñ
unutduñ gıtdüñ anı řurmaduñ ey māĥ peymāna (Gazel 171, Mısra 12). [unutduñ gıtdüñ,]
şurup bir ān meclisde şolular nüş idem dirdüñ
unutduñ gıtdüñ ammā řurmaduñ ey māĥ peymāna (Gazel 172, Mısra 10). [unutduñ gıtdüñ,]

‘unvān: Derece, mertebe II Bir yazılı metinde başlık (sevgilinin güzellik unsuru kaş bağlamında).

baķ la ‘l-i yāra mühr-i süleymān degül midür
menşür-ı ĥüsne kaşları **‘unvān** degül midür (Gazel 60, Mısra 2). [‘unvān,]
kaşidem olsa n‘ola ĥükm-i şeh gibi menşür
ki buldı nām-ı nişānī beg ile çok **‘unvān** (Kaside 6, Mısra 54). [‘unvān,]

ur-: Elini veya elinde tuttuĥu bir şeyi bir yere hızla çarpmak; yaralamak II dövmek; üzüntü, acı vermek.

metā ‘-ı ‘ömrümüzü **urđı** ayaĥa hicrān
Yakīnī yār yanında revācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 9). [urđı, -dı]
urur yüreklere āteş bu nazm-ı ‘ālem-süz
beli pür-āteş olur ĥasb-ı ĥālī dervīş‘üñ (Gazel 115, Mısra 15). [urur, -+ur]

‘ūra: Çıplaklık.

cāme-i vaşluñı her **‘ūra** görüp erzānī
tekke-i ġamda bu abdāluñı ‘uryān itdüñ (Gazel 110, Mısra 5). [‘ūra,]

‘urcūn: Kurumuş hurma dalı.

ķavs ‘**urcūna** döndi ‘ışķı-y-ıla
sebebi ol hilāl-ebrūdūr (*Gazel 52, Mısra 15*). [‘urcūna, -na]

‘uryān: Çıplak.

zāhiren tūġ gibi gerçi ki ‘**uryānam** ben
gerden-i ḥaşma velī ḥançer-i bürrānam ben (*Gazel 145, Mısra 1*). [‘uryānam, -am]
begüm bir müflise lāyık görürsin cāme-i vaşluñ
felāket ḥānkāhı içre ben ‘**uryānı** añmazsın (*Gazel 153, Mısra 8*). [‘uryānı, -ı]
tāc u kabāyı n ‘eyleyeyin kim bu tekyede
‘**uryān** u pā-bürehne baş açuķ ķalenderem (*Gazel 126, Mısra 18*). [‘uryān,]
derūn-ı āyinede ‘aksi çāk ider yaķasın
Baķar ki āyineye itse sīnesin ‘**uryān** (*Gazel 136, Mısra 8*). [‘uryān,]
şafāsın pāk-dāmān olmaġuñ ḥār-ı ta ‘alluķdan
fenā deştinde mecnūn gibi ‘**uryān** olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 6*). [‘uryān,]

‘uryān it-: Çıplak bırakmak.

cāme-i vaşluñı her ‘ūra görüp erzānī
tekke-i ġamda bu abdāluñı ‘**uryān itdūñ** (*Gazel 110, Mısra 6*). [‘uryān itdūñ, -dün]

‘uryān ol-: Çıplak olan.

yūri ol ġamzesi ḥūn-rīze cān vir kayd-ı tenden geç
şehīd-i ‘ışķ ol ey ‘**uryān olan** göñlüm kefedenden geç (*Gazel 23, Mısra 2*). [‘uryān olan,]

usan-: (Bir kimse veya şeyden) Sıkılıp artık ondan hoşlanmaz, onu istemez duruma gelmek, bıkmak, bezmek.

yakīnī necm-i eşķüm gibi oldu yıldızum düşķün
‘**uşandum** mihrı yok hercāyī āfet meh-liķālardan (*Gazel 142, Mısra 10*). [uşandum, -dum]

uşlan-: Akıllanmak, aklı başına gelmek.

divāne mükellef degül ey ḥvāce kerem kıl
‘**uşlan** diyü kılma bu perişāna tekellūf (*Gazel 91, Mısra 6*). [uşlan,]

‘usr: Güçlük, zor iş, zorluk, müşķulāt.

feryād kılma keşmekeş-i ‘ışķdan dilā
her ‘**usrda** iki yūsır bu bürhān degül midūr (*Gazel 60, Mısra 8*). [‘usrda, -da]

‘uşşāk: Ėşıklar.

her bir duḥānumuz ‘alem-i ser-firāzdur
‘**uşşākdan** bu ḥāl-iledür imtiyāzumuz (*Gazel 72, Mısra 4*). [‘uşşākdan, -dan]
turmayup lu‘b-ıla ‘**uşşākı** tavāf eylerler
kūy-ı dilber be göñül ka‘be-i ‘ulyā ancak (*Gazel 92, Mısra 7*). [‘uşşākı, -ı]
dil-i divānemi ser-ḥalkā iden ‘**uşşākā**
ḥalkā-i silsile-i zūlf-i perişānuñdur (*Gazel 50, Mısra 7*). [‘uşşākā, -a]
tā kim yakīnī sīnesine kesdi na‘ller
‘**uşşākıuñ** içre oldu mekānı şaf-ı nī‘āl (*Gazel 116, Mısra 14*). [‘uşşākıuñ, -un]
ṭayanup ḥüsnüñe şāhum iñen incitme ‘**uşşākı**
ķalır şanma benüm ‘ömrüm güzellik kimseye bākī (*Gazel 185, Mısra 1*). [‘uşşākı, -ı]
ne deñlü nāz eylersen kayırmaz eyle ‘**uşşākā**
kerem kıl tek dirīġ itme şarāb-ı la‘lūñ ey sākī (*Gazel 185, Mısra 5*). [‘uşşākā, -a]
‘**uşşākā** karşı öpdi lebūñ āl-ile ķadeḥ
meclisde dūn kimūñ gözine ķan görinmedi (*Gazel 190, Mısra 13*). [‘uşşākā, -a]
‘**uşşākına** görünmez-imiş bir perī-nijād
bildüm görince sensin o āfet didükleri (*Gazel 201, Mısra 9*). [‘uşşākına, -ı, -ñ, -a]

tîrûn ki geldi sîne-i mecrûha ey şanem
didi ki biz cerâhat-i **uşşâka** merhemüz (Gazel 73, Mısra 12). ['uşşâka, -a]
baş koşup zülfünle sîneñ öpmege şarkar müdâm
Okıdur **uşşâka** cânâ küfri ezber kâkülün (Gazel 111, Mısra 4). ['uşşâka, -a]
baş koşup zülfünle sîneñ öpmege şarkar müdâm
Okıdur **uşşâka** cânâ küfri ezber kâkülün (Kaside 4, Mısra 8). ['uşşâka, -a]

utan-: Çekinmek, mahcup olmak.

şanma sâkî allar giymiş-durur cām-ı şarāb
bezm-i gülşende ruhuñdan **utanup** ider hicāb (Kit'a 1, Mısra 2). [utanup, -up]

utārid: Feleğin katibi. (Utarid feleğin katibi sayılıp güzel söz ve yazı ile sanatkarlığın sembolüdür.).

meh-i sipihr-i kemālüz **utārid-i** eflāk
yazar şaḥīfe-i ḥurşiyde her kelāmumızı (Gazel 189, Mısra 7). ['utārid-i, -i]

uy-: Aynı şekilde hareket etmek II benzetmek.

ḥafif luṭfına nisbet seḥā-yı ebr-i şikāl
uyup zelāzile ger ḥıffet itmeseydi zemīn (Kaside 1, Mısra 28). [uyup, -up]
ḥıram-ı kaddüne beñzetmez-idi reftārın
eger kim **uymasa** taḥrīk-i bāda serv-i revān (Kaside 6, Mısra 18). [uymasa, -(ma), -sa]
al giydün kanı inşāf nedür ey ḥūnī
ḡamze-i mestūñe **uyduñ** yine mi kan itdün (Gazel 110, Mısra 10). [uyduñ, -du, -ñ]

uyan-: Uyanmak, kendine gelmek.

gördüm ol yūsuf-ı gül-pireheni vākı 'ada
uyanup eyledüğüm nāleyi ta'bir idemem (Beyit 5, Mısra 2). [uyanup, -up]

uyandur-: Yakmak, fitili tutuşturmak II Uyandırmak.

cemāl-i şu'le-i yāra göñül pervānesin yandur
maḥabbet şem'ini ey dil **uyandur** bir çerāḡ olsun (Gazel 162, Mısra 6). [uyandur,]
ḥālī ḡamıyla yakdı derūnumda tāze dāḡ
ol ḡonca ḥayra girdi **uyandurdu** bir çerāḡ (Gazel 87, Mısra 2). [uyandurdu, -dı]

uyar-: Uyandırmak, talihini açmak.

kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yarı gice eḡānum **uyardı** (Gazel 184, Mısra 8). [uyardı, -dı]

uyhu: Uyku.

tîr olup müjgānlaruñ ebrūñ olaldan yā 'alī
bīm-i cān kıldı gözüme **uyḡuyı** rü'yā 'alī (Gazel 195, Mısra 2). [uyḡuyı, -y, -ı]

uykuva var-: Uyumak eylemi.

ḡılāf-ı sīnede eḡlendi tīḡ-ı 'uryānuñ
ininde **uykuva varmış** yılana beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 4). [uykuva varmış,]
ḡılāf-ı sīnede eḡlendi tīḡ-ı 'uryānuñ
ininde **uykuva varmış** yılana beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 8). [uykuva varmış,]

uyu-: Uyku halinde olmak II Gafil olmak.

kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o yarı gice eḡānum uyardı (Gazel 184, Mısra 8). [üyürken, -r, -ken]

‘uzlet: Bir köşeye çekilip toplumdan, insanlardan uzak, yalnız başına yaşamak.

kimdür yakīnī dir iseñ ey pādīšāh-ı hūsn
bir ‘**uzlet** ehli mu ‘tekif-i gūše-i ferāğ (Gazel 87, Mısra 10). [‘uzlet,]

uzunluk: Bir şeyin bir uçtan öbür uca kadar olan uzaklığı.

‘ömr **uzunluğımı** bulmuşdur hezārāndan ziyād
nār-ı haddūñ kim semender-veş açup per kākülūñ (Kaside 4, Mısra 15). [uzunluğımı, -ğımı]

Ü

‘übevdi: 16. yüzyıl divan şairi Übeydī.(kölecik).

rengīn ü nāzūk eyle edāñı yakīnīyā
Vaşf it lebin ‘**ubeydī** gibi nükte-dān olup (Gazel 16, Mısra 10). [‘ubeydī,]

üftāde: Düşmüş II düşkün, biçāre, zavallı II aşık.

sāye-veş hāk-ile yeksān iden **üftādeleri**
şīvelerle şalınan kadd-i hūrāmānuñdur (Gazel 50, Mısra 5). [üftādeleri, -ler, -i]
göñlüm aldı o serv-i āzāde
sāyesi gibi kıldı **üftāde** (Gazel 169, Mısra 2). [üftāde,]
‘anberīn hālūñe **üftādedür** ey çeşm-i ğazāl
bağrı hūn olsa n’ola nāfe-i misk-i hoten ‘ūñ (Gazel 113, Mısra 9). [üftādedür, -dür]
derd-mend **üftādeyem** var-ısa çāreñ ey tabīb
dilberūñ ırgürmege kūyına dermān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 7). [üftādeyem, -(y)em]
çü kendūñ düşdūñ ey **üftāde** dil ‘ışka ne ağlarsın
meşeldür ağlamaz kendü düşen kendü düşsensin sen (Gazel 150, Mısra 9). [üftāde,]
düşdük-ise ne var hātā-y-ıla
bu dahı bir düşüşdür **üftāde** (Gazel 169, Mısra 8). [üftāde,]
niçe şūrīdeler dil bağlamışdur zülf-i cānāna
benüm **üftāde** göñlüm düşdi ol çāh-ı zenaḥdāna (Gazel 171, Mısra 2). [üftāde,]
düşer yüz yirde nakş-ı müzeñ üzre
kapuñā bir ğarīb **üftāde** geldi (Gazel 192, Mısra 10). [üftāde,]

üftāde-dil: Zavallı, bi-çāre gönüllü aşık.

kāşki meyl itmesem her serv-i hōş-reftāra hīç
sāye-veş **üftāde-dil** olmaz-ıdı āvāre hīç (Gazel 24, Mısra 2). [üftāde-dil,]

ülfet: Alışma, kaynaşma, ünsiyet. || Uygun kimselerle güzel bir şekilde görüşüp konuşma, birlikte bulunup ahablık etme.

çeşmūñ yakīnī ḥastayı itmişdi bī-mecāl
āhū vū kays’ a düşmedin **ülfet** didükleri (Gazel 201, Mısra 14). [ülfet,]

ümīd: Arzu edilen bir iyiliği bekleme, umma, umut.

bakma **ümīd-i** mihr-ile mir’āt-ı rūyına
Çok bakdum anda şūret-i iḥsān görünmedi (Gazel 190, Mısra 7). [ümīd-i, --i]
tulū’ itsün **ümīdüm** kevkebi burc-ı ‘ināyetden
şeref nūrın cebīnüm üzre tābān eyle sultānum (Gazel 130, Mısra 5). [ümīdüm, -ü, -m]
murğ-ı ‘ışkı şayd **ümīdin** itmesün her bü’l-heves
hīç olur mı peşşeye ‘ankā-yı ‘ālī-şān şikār (Gazel 27, Mısra 11). [ümīdin, -in]
sīm ü zer **ümīdiyle** ḥarīdār ararlar
itdüm niçe yüz şahid-i bāzārı temāşā (Gazel 9, Mısra 9). [ümīdiyle, -i, -y, -le]
murād mīvesin alam **ümīd** şāḥından
iderse bağ-ı dile ebr-i re’fetūñ feyezān (Kaside 6, Mısra 41). [ümīd,]

mağribi eyler ziyâret rûz u şeb mâh-ıla mihr
zülf ü ruhsârûn **ümîdiyle** ey ferruh-likâ (Gazel 5, Mısra 16). [ümîdiyle,]

ümîd-i rif'at: Yücelik ümidi.

ümîd-i rif'at-ile niçe vaşfuñ eyleyem
ki medh-i aḥmed-ile buldı çok şeref ḥassân (Kaside 6, Mısra 47). [ümîd-i rif'at-ile, --ile]

ümîdin id-: Ummak, ümit etmek.

devâ **ümîdin idüp** derd-i yâra neyleyeyin
ölümden özge şifâ yok ne çâre neyleyeyin (Gazel 160, Mısra 1). [ümîdin idüp, -üp]

ümmîd: Umma, umuş, emel.

ḥâne-i dilde karar itse ne var genc-i vişâl
niçe demdür ki ol **ümmîd-ile** hicrânam ben (Gazel 145, Mısra 8). [ümmîd-ile, --ile]
maḥaldür itse mekân dilde genc-i iḥsânûñ
ki niçe demdür ol **ümmîd-ile** yatur bî-cân (Kaside 6, Mısra 56). [ümmîd-ile, --ile]
çeşm-i **ümmîd-i** yakînî'yi münevver kılduñ
dide-i bahtımı kılmışdı felek ḥvâb-âlûd (Kaside 5, Mısra 35). [ümmîd-i,]
ḥâk-i pâyuñdan ider kuḥl-ı cilâ **ümmîdin**
sürmeden ḥâke mehûñ oldu ruḥı gerd-âlûd (Kaside 5, Mısra 3). [ümmîdin,]
ümmîd kılur pertev-i mihrûñ dil-i gümrâh
kurtar şeb-i gamdan anı ey necm-i hidâyet (Gazel 20, Mısra 7). [ümmîd,]

ümmîd id-: Ummak, ümit etmek.

bu yakînî kim eşigüñde irâdet getirür
himmet **ümmîd ider** ey pîr-i hidâyet senden (Gazel 147, Mısra 10). [ümmîd ider,]

üns: Alışma, alışkanlık.

ḳays **üns** eyledi vaḥşîler-ile ḥavfindan
ben belâ deştini tenhâ gezerin bî-pervâ (Gazel 1, Mısra 7). [üns,]

üsküf: Başa takılan kep, kalpak, serpuş, başlık.

kıldı zîbâlıḡımuñ zîverin efzûn **üsküf**
yaraşur giyse o la'î-i lebi mey-gûn **üsküf** (Gazel 90, Mısra 1). [üsküf,]
kıldı zîbâlıḡımuñ zîverin efzûn **üsküf**
yaraşur giyse o la'î-i lebi mey-gûn **üsküf** (Gazel 90, Mısra 2). [üsküf,]
murğ-ı dil kapıcı şebâz idügin bildürmiş
o gözi şâhîn idüp giymege ḳânûn **üsküf** (Gazel 90, Mısra 6). [üsküf,]
şan ser-i serv-i revân üzre yir itmiş nergis
geşt-i bağ itse giyüp ol ḳad-i mevzûn **üsküf** (Gazel 90, Mısra 10). [üsküf,]
ey yakînî bu ḡazel ma'nide bir deryâdur
oldı ḳa' rında anuñ şan dîr-i meknûn **üsküf** (Gazel 90, Mısra 12). [üsküf,]
murğlar şâhın n'ola idinseñ **üsküflü** gedâ
oldı çün saña ḥümâ-yı devlet ü devrân şikâr (Gazel 27, Mısra 3). [üsküflü, -lü]

üslûb: Dil ve anlatım, tarz, biçem.

üslûb-ı nâz içinde terk it rûsûḡ baḡşın
ey tıfl-ı nâz-perver ol baḡş-i nâza başla (Gazel 170, Mısra 5). [üslûb-ı,]

üst: Bedenin üzeri, vücut, beden.

küyunda sāye şaldı o mäh **üstüme** bugün
 irmez 'ultüvv-i rif atüme gökde âfitâb (Gazel 12, Mısra 7). [üstüme, -üme]
 bâmuñ **üstinde** kebüterler degül pervâz iden
 devr ider âvâre-diller küyüñi cânüm 'alî (Gazel 196, Mısra 3). [üstinde, -i, -(n)de]
 ğam küştesiyem **üstüme** feryâd ider fiğân
 kıan ağlayup acırsa n'ola zaḥm-ı hün-feşân (Gazel 140, Mısra 1). [üstüme, -üm, -e]
 yüzüm hammâma ferş idüp başum itsem eşik taşı
 der-i şadî açılsa **üstüme** hammâma girseñ sen (Gazel 143, Mısra 10). [üstüme, -üm, -e]
 her tarafından ḥamle itdi düşmen-i dün **üstüme**
 Vaḳtidür bir sâ'at ey çarḥ **üstüme** dön **üstüme** (Gazel 181, Mısra 1). [üstüme, -üm, -e]
 her tarafından ḥamle itdi düşmen-i dün **üstüme**
 Vaḳtidür bir sâ'at ey çarḥ **üstüme** dön **üstüme** (Gazel 181, Mısra 2). [üstüme, -üm, -e]
 her tarafından ḥamle itdi düşmen-i dün **üstüme**
 Vaḳtidür bir sâ'at ey çarḥ **üstüme** dön **üstüme** (Gazel 181, Mısra 2). [üstüme, -üm, -e]
 bir dem ol hünî baña raḥm itmeyüp kıldı helâk
 kıanlar ağla dem-be-dem ey çeşm-i pür-hün **üstüme** (Gazel 181, Mısra 6). [üstüme, -üm, -e]
 göreyin ğam-ḥâneme dönsün olup pâ-mâl-i ḥâk
 dönmedi devrânda bir kez çarḥ-ı gerdün **üstüme** (Gazel 181, Mısra 8). [üstüme, -üm, -e]
 cevâhir-i suḥanum görse medḥ-i la'lünde
 iderdi dürlerin işâr **üstüme** 'ummân (Kaside 6, Mısra 50). [üstüme, -üm, -e]

üstâd: 1. Herhangi bir ilimde veya sanat alanında bilgi ve söz sâhibi olan, üstün bir yeri, tam vukûfu bulunan kimse. 2. Hoca, öğretmen.

o şaçı leylî'nün 'ışkı ğamında
 be mecnûn daḥî **üstâd** olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 10). [üstâd,]

üzre: I. Üzerinde, üstünde. II. etkisiyle.

'arz eyledi seyrümde cemâlin baña yûsuf
 seyr **üzre** idüm gibi gelür yârî temâşâ (Gazel 8, Mısra 4). [üzre,]
 mihre kemend atar kıameri münḥasif kıılır
 Ruḥsâr-ı aluñ **üzre** o miskîn külâleler (Gazel 33, Mısra 8). [üzre,]
 kevkeb nuḥûset **üzre** vü ṭâlî' felek-zede
 Baḥt-ı siyâhı itmedi bîdâr enîñümüz (Gazel 74, Mısra 1). [üzre,]
 kendüñ ğarîḳ-ı baḥr-ı fenâ bil ki çarḥ-ı dün
 âb **üzre** bir havâ-y-ıla ṭolmuş ḥabâbdur (Gazel 44, Mısra 4). [üzre,]
 gerdenüñ **üzre** 'anberîne midür
 yâ ḥam-ı kâkülün midür yir yir (Gazel 29, Mısra 7). [üzre,]
 kâkülün farkuñ **üzre** ḥoş-bûdur
 müşğden fark iden ḥatâ eyler (Gazel 29, Mısra 9). [üzre,]
 şan ser-i serv-i revân **üzre** yir itmiş nergis
 geşt-i bağ itse giyüp ol kıad-i mevzûn üskûf (Gazel 90, Mısra 9). [üzre,]
 dimezdi bu resm **üzre** tekellüflü ğazeller
 olmasa yaḳînî-i suḥân-dâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 15). [üzre,]
 âteş **üzre** düddür yâ san'at ızhâr itmege
 rûm'a gelmiş hindi'dür zengî-i âteş-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 13). [üzre,]
 'anberîne gibi zîbâdur o zülf-i pür-ḥam
 gerdenüñ **üzre** girihlerle o ğisû da ğüzel (Gazel 119, Mısra 4). [üzre,]
 şadâḳat **üzre** ne bir şâḥ var zamânede kim
 ölince ḥâk-i rehin başa tâc-ı devlet idem (Gazel 125, Mısra 5). [üzre,]
 ṭulû' itsün ümîdüm kevkebi burc-ı 'inâyetden
 şeref nûrin cebîñüm **üzre** tâbân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 6). [üzre,]
 kapuñda bende-i fermân-ber olmak tek naşîb olsun
 ne emrûñ var-ısa cân **üzre** fermân eyle sultânüm (Gazel 130, Mısra 10). [üzre,]
 ey yaḳînî ben draḥt-ı bağ-ı derd ü mîḥnetem
 cismüm **üzre** na'l ü dâğum berg ü bârumdur benüm (Gazel 135, Mısra 14). [üzre,]
 fezâ-yı ğülşeni vâdî-i ṭûr'a beñzetdüm
 olalıdan şecer-i aḥzar **üzre** nâr 'ayân (Gazel 138, Mısra 10). [üzre,]

şafha-i hadd **üzre** ey tāvūs-ı zülf-i ‘anberīn
hüblük menşürına tuğrā-yı ‘ālī sen misin (*Gazel 158, Mısra 3*). [*üzre,]*
libās-ı ka‘bede olan siyāh şāl için
‘izāruñ **üzre** hat-ı bī-miṣāl hakkıyçün (*Gazel 164, Mısra 4*). [*üzre,]*
ruḥuñda lāmi‘ olan āfitāb-ı ‘ālem için
cebīnūñ **üzre** görinen hilāl hakkıyçün (*Gazel 164, Mısra 10*). [*üzre,]*
düşer yüz yirde naḡş-ı müzeñ **üzre**
kaḫuñda bir ġarīb üftāde geldi (*Gazel 192, Mısra 9*). [*üzre,]*
fezā-yı gülşeni vādī-i tūr‘a beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar **üzre** nār ‘ayān (*Kaside 3, Mısra 8*). [*üzre,]*

V

va‘de: Söz, vaat II süre.

zerd-i ruḥum görüp o gül **va‘de-i** vaşl ider velī
Faşl-ı ḫazānda görinen düşlere i‘tibār yok (*Gazel 95, Mısra 3*). [*va‘de-i,]*

va‘de-i ferdā: Yarının sözü II Gelecek için verilen vaat.

bulduñ aġyārı baña **va‘de-i ferdā** itdün
itdüġin şanma kişi rüz-ı kıyāmet bulmaz (*Gazel 66, Mısra 9*). [*va‘de-i ferdā,]*

vādī: İki dağ arasındaki uzun çukur, dere.

şadā peydā degüldi daḫı her **vādīde** cūlardan
benüm deryā gibi ‘ıṣḫuñla pür-cüş olduġum demler (*Gazel 35, Mısra 9*). [*vādīde, -de]*
ḫas u ḫāşāk-i ġamdan pāk kılsun **vādī-i** ḫalbi
kerem seyl-ābını her cūda cūyān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 11*). [*vādī-i, --i]*

vādī-i fūrkat: Ayrılık vadisi.

ne meyl-i ‘ālem-i vuslat ne bīm-i **vādī-i fūrkat**
iki ‘ālem ġamın çekmez olup dil mest ü dīvāne (*Gazel 171, Mısra 3*). [*vādī-i fūrkat,]*

vādī-i ḫasret: Hasret vadisi.

görmedünse deşt-i ġamda kıys-ı zāruñ ḫayretin
vādī-i ḫasretde ben mecnūn-ı ser-gerdānı gör (*Gazel 38, Mısra 8*). [*vādī-i ḫasretde,]*

vādī-i ‘ışk: Aşk vadisi, aşk yolu.

vādī-i ‘ışka ḫadd ü ġāyet yok
cümle eṭrāfı tūh-i ḫayretdür (*Gazel 62, Mısra 13*). [*vādī-i ‘ışka,]*

vādī-i tūr‘: Tur Dağı.

fezā-yı gülşeni **vādī-i tūr‘a** beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ‘ayān (*Gazel 138, Mısra 9*). [*vādī-i tūr‘a, -a]*
fezā-yı gülşeni **vādī-i tūr‘a** beñzetdüm
olalıdan şecer-i aḫzar üzre nār ‘ayān (*Kaside 3, Mısra 7*). [*vādī-i tūr‘a, -a]*

vahdāniyyet: Allah’ın ortağı ve benzeri bulunmaksızın tek oluşu, varlığının birliği.

tālib-i sāġar olan esrār-ı **vahdāniyyete**
‘ārif-i mecmū‘a-i māhiyyet-i eṣyā gerek (*Gazel 98, Mısra 7*). [*vahdāniyyete, -e]*

vahdet: Yalnızlık, teklik, birlik.

nişanı yoğ-idi rez duhteriniün bağ-ı 'âlemde
şarâb-ı cām-ı **vaḥdet** birle serḥōş olduḡum demler (Gazel 35, Mısra 8). [vaḥdet,]
ey yaḳīnī ne bilir şānumuz erbāb-ı şuver
'arīf-i **vaḥdete** hem-rāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 16). [vaḥdete, -e]

vāhid: Yalnız ve tek.

limā'ḳdaratu 'alā **vāḥidin** mine'l-efzāl
yaḳīnī pertev-i mihr-i 'ināyetüñ ister (Kaside 1, Mısra 69). [vāḥidin, -in]

vahşī: Merhametsiz, duygusuz.

ḳays üns eyledi **vahşīler-ile** ḥavfından
ben belā deştini tenhā gezerin bī-pervā (Gazel 1, Mısra 7). [vahşīler-ile, -ler, -ile]

vā'ız: Vaaz eden, vaiz.

iletdüñ meclise efsün-ıla dün ol perī-rūyı
meger kim sende ey **vā'ız** mücerreb bir du 'ā vardur (Gazel 51, Mısra 8). [vā'ız,]
pīr-i muḡān naşīhatini tut mey al ele
vā'ız sözini fīkr ider olsañ me'āl yok (Gazel 94, Mısra 6). [vā'ız,]
fesāneyi koy a **vā'ız** ki tevbe itdüm ben
ölünce itmemege āb-ı nābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 3). [vā'ız,]
vaşf-ı bihişt-i kūyī ṭururken ḥabībümün
ḥāl-i caḥīmi söyleme **vā'ız** azābdur (Gazel 45, Mısra 8). [vā'ız,]
ḡavḡāyı ḳo fesāneñi **vā'ız** işitmezüz
pürdür şadā-yı na 're-i hūdan ḳulaḡumuz (Gazel 69, Mısra 3). [vā'ız,]
bihişt-i **vā'ız-ı** şehr itdi taḳrīr
o ḥuruñ āsitānı yada geldi (Gazel 192, Mısra 7). [vā'ız-ı,]

vāḳı'a: Rüya, düş.

vāḳı'amda ḡam-ı fūrḳatden iderken feryād (Müseddes 1, Mısra 8). [vāḳı' amda, -m, -da]
gördüm ol yūsuf-ı gül-pīreheni **vāḳı'ada**
uyanup eyledüḡüm nāleyi ta 'bīr idemem (Beyit 5, Mısra 1). [vāḳı'ada,]

vakit: Belirlenmiş zaman, belirli zaman.

her ṭarafdan ḥamle itdi düşmen-i dün üstüme
Vaḳtidür bir sâ'at ey çarḡ üstüme dön üstüme (Gazel 181, Mısra 2). [vaḳtidür, -i, -dür]

vakt: Çağ, zaman, devir.

niçe demdür ki dīde ḳan aḡlar
Vaḳt-ı luṭf u dem-i ḥimāyetdür (Gazel 63, Mısra 10). [vaḳt-ı, -ı]

vakt ol-: Vakti geldiğinde, zamanı olduḡunda; gerektiḡi zaman.

ibni **vaḳt ol** olıcaḡ nesne içün çekme melāl
bu demi ḥōş görüben 'işrete ḳıl isti 'cāl (Müseddes 3, Mısra 9). [vaḳt olıcaḡ, -ıcaḡ]

vālā-hime: Yüksek,yüce gayretler, himmetler.

biz şu vālī-dil ü **vālā-himemüz** kim zāhid
'arş-ı a 'lāya yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 7). [vālā-himemüz, -müz]

vālī: Bir ilde devleti temsil eden en büyük mülkî âmir.

ḳulı olsam 'aceb mi **vālīnün**
yūsuf-ı mışr-ı ḥüsñ ü behcetdür (Gazel 63, Mısra 3). [vālīnün, -n, -ün]

biz şu **vālī-dil** ü vālā-himemüz kim zāhid
‘arş-ı a‘lāya yeter bu bize kim bed-nāmuz (Gazel 68, Mısra 7). [vālī-dil, -dil]

vālīh: Keder ve hüznle aklı gitmiş, şaşırılmış.

hüs-n-i ‘ālem-gürüne ey şāhid-i şehbāz zūlf
vālīh-i sermest-çeşm ü ‘āşık-ı ser-bāz zūlf (Gazel 88, Mısra 2). [vālīh-i,]
kem iden naqd-i hayātuñ dehenümdür dirsın
Nutka yok tākati bir **vālīh** ü hayrānuñdur (Gazel 49, Mısra 8). [vālīh,]

vālīh ü şūrīde ol-: Şaşkın ve perişan olmak.

şehr-i ‘ışk içre gezer **vālīh ü şūrīde olup**
ey yakīnī deli gönüm katı şeydā ancak (Gazel 92, Mısra 9). [vālīh ü şūrīde olup,]

vālī-i mülk-i melāhat: Güzellik mülkünün valisi.

olduk kulu o **vālī-i mülk-i melāhatuñ**
reşk-i kubbād u cem mi degül ‘izz ü cāhumuz (Gazel 70, Mısra 9). [vālī-i mülk-i melāhatuñ, -un]

v‘allāh: Cenâb-ı Allah'ın ism-i şerîfine kasem ederim ki manasını mutazammın büyük yemin, ant.

itdükçe pervāz biñ cāna dir az
ol çeşm-i şehbāz **v‘allāh** şāhīn (Gazel 156, Mısra 4). [v‘allāh,]

va‘llāhi lestu enzuru tav‘an ilā sivāk: Allah'a yemin olsun ki senden başkasına bilerek isteyerek bakmış değilim.

gün yüzlülerle tolsa cihān ey perī-nijād
va‘llāhi lestu enzuru tav‘an ilā sivāk (Gazel 96, Mısra 6). [va‘llāhi lestu enzuru tav‘an ilā sivāk,]

vāmık u ferhād: Vamık ve Ferhad.

kays-ıla **vāmık u ferhād‘a** kıyās itme beni
añma adını baña bir niçe zen-bāzlaruñ (Gazel 107, Mısra 7). [vāmık u ferhād‘a, -a]

var: Elde bulunan her şey, zenginlik, servet.

dehān-ı yār için virdüm karar u şabrumı bāda
egerçi yok yire geçdüm yakīnī cümle **varumdan** (Gazel 141, Mısra 12). [varumdan, -um, -dan]

var-: Erişilmek istenen yere ayak basmak, ulaşmak, vasil olmak.

reh-i maqşūdī tiz geçmek dilerken reh-rev-i tab‘um
kimesne **varmadı** ser-menzil-i maqşūda benden geç (Gazel 23, Mısra 4). [varmadı, -ma, -dı]
ağzına niçün atıldıñ **varup** ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra yapış (Gazel 81, Mısra 9). [varup, -up]
hasret-i kāmēt-i bālāñ-ıla öldükde şehā
varayın cennetde tūbā‘yı der-āğüş ideyin (Gazel 159, Mısra 14). [varayın, -ayın]
seyl-āb-ı sirişküm bulanup her dem akardı
ol servüñ ayağına **varıcağ** tırı vardı (Gazel 184, Mısra 2). [varıcağ, -ıcağ]
yüri **var** küy-ı yāra āh iderek
göresin belki lūtfını giderek (Gazel 97, Mısra 1). [var,]
gece olsun **varayın** hānesine dimiş o māh
kanı tālī‘ ki tulusa güneş aḡşām olsa (Gazel 175, Mısra 7). [varayın, -ayın]
varursın hāne-i a‘dālara ey gözleri āhū
belā deşinde bir mecnūn-ı ser-gerdānı añmazsın (Gazel 153, Mısra 1). [varursın, -ur, -sın]
ey yakīnī ğam-ı devr ayağa şalarsa seni
mey-fürüsa **varup** ol pīr-i mededkāra yapış (Gazel 81, Mısra 16). [varup, -up]

var: Bulunma durumu, mevcut.

şuyı bol ra'nā havāsı **var** sürür-efzā maḳām
 gel olalum ḥāne-i mey-ḥānede ehl-i nişest (Gazel 21, Mısra 5). [var,]
 her kimūn bağ-ı cihānda bir gül-i ḥandānı **var**
 'andelīb-āsā hezārān nāle vü efgānı **var** (Gazel 28, Mısra 1). [var,]
 her kimūn bağ-ı cihānda bir gül-i ḥandānı **var**
 'andelīb-āsā hezārān nāle vü efgānı **var** (Gazel 28, Mısra 2). [var,]
 gelmesün bu dergehe cānını kurbān itmeyen
 ḥānḳāh-ı sırr-ı 'ışḳuñ yolu **var** erkānı **var** (Gazel 28, Mısra 4). [var,]
 āteşine sīne-i sūzānumuñ şu sepmeye
 devletünde iki çeşm-i eşk-bārum **var** yeter (Gazel 36, Mısra 4). [var,]
 bir de sen şıma bu gönülüm şışesin ey bağı taş
 seng-i ta'nından 'adūnuñ inkisārum **var** yeter (Gazel 36, Mısra 8). [var,]
 cism-i bārīkūm pūr itdi dāğlarla her elif
 ey yakīnī bir nihāl-i berg ü bārum **var** yeter (Gazel 36, Mısra 10). [var,]
 ne ḥaddūñ gibi ra'nā bir gül-i bağ-ı bahā **vardur**
 ne bālā ḳaddūñe mānend naḥl-i dil-güşā **vardur** (Gazel 51, Mısra 1). [vardur, -dur]
 ne ḥaddūñ gibi ra'nā bir gül-i bağ-ı bahā **vardur**
 ne bālā ḳaddūñe mānend naḥl-i dil-güşā **vardur** (Gazel 51, Mısra 2). [vardur, -dur]
 kemend-i zūlfūñe şeydāları ser-cümle bend itdūñ
 dimezsın kim esīr-i bend-i ḡam bir mübtelā **vardur** (Gazel 51, Mısra 4). [vardur, -dur]
 senūñ gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā yokdur
 benūm gibi belā-keş eşigūñde biñ gedā **vardur** (Gazel 51, Mısra 6). [vardur, -dur]
 iletdūñ meclise efsūn-ıla dūn ol perī-rūy
 meger kim sende ey vā'ız mücerreb bir du'ā **vardur** (Gazel 51, Mısra 8). [vardur, -dur]
 anı nūş eyleyen āb-ı ḥayāt-efzāya meyl itmez
 mey ü şahbāda el-ḥaḳ başḳa şōfī bir şafā **vardur** (Gazel 51, Mısra 10). [vardur, -dur]
 giyüp gül gibi her gün al gül-geşt-i çemen eyler
 alur āl-ile diller bir büt-i la'līn-ḳabā **vardur** (Gazel 51, Mısra 12). [vardur, -dur]
 ḥuzūrından ayırdı 'ışḳı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
 şoñında her ḥuzūruñ ey yakīnī bir belā **vardur** (Gazel 51, Mısra 14). [vardur, -dur]
 vardur meger başumda sa'ādet nişānesi
 tīr-i cefāñā dāğ-ı derūnum nişānedür (Gazel 57, Mısra 7). [vardur, -dur]
 dem mi **var** gözüm ḳan ṭolmaz ḥālūme düşmenler gülmez
 güç-ile görḳçeklik olmaz sağ ol elūmden ne gelür (Gazel 65, Mısra 11). [var,]
 ḥayretūñ **var** ne 'aceb ḥāle dōşenmişsin kim
 añup esrār-ı leb-i dilberi ḥayrān olduñ (Gazel 101, Mısra 7). [var,]
 şadāḳat ūzre ne bir şāh **var** zamānede kim
 ölince ḥāk-i rehin başa tāt-ı devlet idem (Gazel 125, Mısra 5). [var,]
 bildük suḥanuñdan dehenūñ **var** idüğini
 ma'lūm olur ey ḡonca mü'essir eşerinden (Gazel 148, Mısra 3). [var,]
 cān u dil ceng ider miyānuñçün
 hīç ne bu **var** ne ol bu ortada (Gazel 169, Mısra 4). [var,]
 niçe teşbīh olur serv-ile gül sen lāle-ruḥsāra
 ne gül nāz itmege ḳādir ne servūñ **var** reftārı (Gazel 188, Mısra 8). [var,]
 ḥaṭṭuñı gördükçe 'aḳlūm aldurursam vechi **var**
 levḥ-i ḥaddūñde yazılmış inneḥū siḥrun mübīn (Kaside 2, Mısra 41). [var,]
 'ārīzuñda ol siyeh ḥaṭlar ki **vardur** fevc fevc
 şān ḥabeş ḳāfirleridür kim ider tārāc-ı dīn (Kaside 2, Mısra 7). [vardur, -dur]
 dilūñde şer'-i ḥanīfī ki ḡābit olmuşdur
 şu bağdur ki **var** anda şaḳāyık-ı nu'mān (Kaside 6, Mısra 12). [var,]
 ne rüzgār sitemgerliğine ḡāyet **var**
 ne zulm ü cevrine ol zālīmūñ nihāyet **var** (Müseddes 2, Mısra 21). [var,]
 ne rüzgār sitemgerliğine ḡāyet **var**
 ne zulm ü cevrine ol zālīmūñ nihāyet **var** (Müseddes 2, Mısra 22). [var,]
 ne bende çekmege bu cevri ḳābiliyyet **var**
 ḡōñülde āteş-i ḡam serde ḥāk-i zillet **var** (Müseddes 2, Mısra 23). [var,]
 ne bende çekmege bu cevri ḳābiliyyet **var**
 ḡōñülde āteş-i ḡam serde ḥāk-i zillet **var** (Müseddes 2, Mısra 24). [var,]

yarınıñ issi **var** ey dil şaķın itme ihmāl
'İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdâyı (*Müseddes 3, Mısra 11*). [*var,]*
zevraķ-ı cām içürüp şūr u hevāsı **var-iken**
dil-i medhüşümü deryā gibi pür-cüş ideyin (*Gazel 159, Mısra 11*). [*var-iken, -i, -ken]*

var kim: Var ki.

iderken şīvelerle nāzlarla yār refţārı
ne cāmı **var kim** ide serv-i nā-hem-vār refţārı (*Gazel 188, Mısra 2*). [*var kim,]*

var mı: Var mı? İl yok.

var mı hālāş esīr-i ğam-ı zūlf-i dil-rübā
hāl it bu müşkilin dilüñ ey hvāce şerh kıl (*Gazel 120, Mısra 3*). [*var mı,]*

var mıdur: Var mıdır?.

bu hāristān-ı bāĝ-ı dehr içinde hār-ı hecrüñle
Yakīñ gibi ey gül **var mıdur** bir dil-figār olmış (*Gazel 79, Mısra 10*). [*var mıdur,]*
var mıdur bencileyin devlete lāyık bendeñ
seg-i kūyuñla kapañ beklerin ey şeh her şeb (*Gazel 13, Mısra 7*). [*var mıdur,]*

var ol-: Bulunmak, mevcut olmak.

gösterür geh mihr-i rüyın ğāh bir yüzden toĝar
vechi **var oldum** dise 'ayyār-ı şüret-bāz zūlf (*Gazel 88, Mısra 8*). [*var oldum, -dum]*

var yok: Varlığı yokluğu belli olmayan.

dil kucamaz miyānını yok yire cüst ü cū kılar
būs-ı dehānı muhtemel līkin o daĝı **var yok** (*Gazel 95, Mısra 10*). [*var yok,]*

var yūri: Var git! Ulaş!.

'ākıbet fikrini ķo zāhid-i şad-sāle gibi
her seher **var yūri** bir ğülşene düş jāle gibi (*Müseddes 3, Mısra 32*). [*var yūri,]*

varlık: Servet, zenginlik, bahtiyarlık, saadet.

gerek dil zār olup rāh-ı belāda nātüvān kılsun
bu **varlık** defterinden ism ü resmin şöyle maĥv it kim (*Gazel 161, Mısra 8*). [*varlık,]*

vaşf: Nitelik, özellik, ayrıcalık.

vird-i zebān-ı bülbul-i hōş-ĝüy medh-i gül
zıkr-i yakīñ **vaşf-ı** cenāb-ı ĥudāyĝān (*Gazel 137, Mısra 14*). [*vaşf-ı,]*
leb-i şīrīn-i şekker-bāruñuñ tekrār ider **vaşfin**
Yakīñ'nüñ anuñçün her sözü känd-ı mükerrerdür (*Gazel 61, Mısra 11*). [*vaşfin, -ın]*
firāk iderse de pīr eyle **vaşf** kāmētini
Yakīñ egri otur söyle tek hemān toĝru (*Gazel 168, Mısra 7*). [*vaşf,]*
ümīd-i rīf at-ile niķe **vaşfuñ** eyleyem
ki medh-i aĥmed-ile buldı çok şeref ĥassān (*Kaside 6, Mısra 47*). [*vaşfuñ, -uñ]*
yāruñ dehānı **vaşfin** ider yok benüm gibi
esrār-ı ĝaybı keşf idemez degme ĥurde-dān (*Gazel 140, Mısra 9*). [*vaşfin, -ı, -ñ]*
ey yakīñ lebi **vaşfin** idemezsin o mehüñ
her sözüñ 'İsī-i cān-baĥşdan ilhām olsa (*Gazel 175, Mısra 13*). [*vaşfin, -ı, -ñ]*

vaşf eyle-: (Bir şey veya kimsenin) niteliklerini sayarak tarif etmek; övmek.

faşl-ı şitā-yı fūrķat çün āĥir oldu ey dil
yāruñ bahār-ı ĥüsnin **vaşf eyle** yaza başla (*Gazel 170, Mısra 8*). [*vaşf eyle,]*

ey yakīnī leb ü dendānını **vaşf eyleyeli**
nazm-ı pākūm görinür dürc-i güherden nāzük (Gazel 99, Mısra 9). [vaşf eyleyeli,]

vaşf idelden: Niteliklerini, özelliklerini anlatmak, övmek.

yakīnī sāde-rûlar **vaşf idelden**
tekellüfden kelāmum sāde geldi (Gazel 192, Mısra 11). [vaşf idelden,]

vaşf it-: (Bir şey veya kimsenin) Durumunu, sıfatlarını ve niteliklerini sayarak târif etmek. Övmek.

rengīn ü nāzük eyle edānī yakīnīyā
Vaşf it lebin ‘ubeydī gibi nükte-dān olup (Gazel 16, Mısra 10). [vaşf it,]

vaşfı gülistān: Gülbahçesinin şekli.

zengī-i hāl-i ruḥuñ **vaşfı gülistānumdur**
ḥazret-i sa‘dī-şīrāz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 7). [vaşfı gülistānumdur, -umdur]

vāsi’: Geniş alana sahip, büyük.

yakīnī-veş vaṭan tıtdum fezā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir **vāsi’** mekān buldum (Gazel 128, Mısra 12). [vāsi’,]

vāşıl-ı cān olma-: Ruha ulaşan olmamak, cana varmamak.

baña der-māndelik ḳapuñda derbān olmadan yigdür
lebūñ yādına ölmek **vāşıl-ı cān olmadan** yigdür (Gazel 58, Mısra 2). [vāşıl-ı cān olmadan, -dan]

vaşl: 1. Ulaşma, yetişme. 2. Kavuşma.

dür iken böyle yaḳar ol yüzi hūrşıyd beni
pertev-i **vaşlına** irsem niçe olur hāl ‘aceb (Gazel 13, Mısra 4). [vaşlına, -ın, -a]
cihānda mālīk olmak **vaşlına** bir yūsuf-ı ḥüsnuñ
‘azīz-i ‘ālem olup mış‘a sultān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 3). [vaşlına, -ı, -n, -a]
sofra-i **vaşlına** irmezsem o şāh-ı keremūñ
ḡam tenūrında yakīnī niçe bir yanam ben (Gazel 145, Mısra 17). [vaşlına, -ı, -n, -a]
vaşluñuñ baña ḳapusını ḡuşād itdürmez
şēş-der-i ḡamda rakībi ḡoreyin zār olsun (Gazel 163, Mısra 5). [vaşluñuñ, -u, -ñuñ]
rakş urup şevḳı ile zerre-i ser-geşte mişāl
pertev-i **vaşlını** cūyān olur-ısañ meh ü sāl (Müseddes 1, Mısra 16). [vaşlını, -ı, -(n)ı]
zerd-i ruḡum görüp o gül va‘de-i **vaşl ider** velī
Faşl-ı ḥazānda görinen düşlere i‘tibār yok (Gazel 95, Mısra 3). [vaşl ider, -er]

vaşl-ı yāra ir-: Sevgiliye kavuşmak.

vaşl-ı yāra irmek isterseñ eger
ey yakīnī ‘ışḳa eyle ittibā‘ (Gazel 85, Mısra 9). [vaşl-ı yāra irmek,]

vaşlına irme-: Ulaşmamak, kavuşmamak.

irmedüm vaşlına ol yūsuf-ı gül-pīrehenūñ
gerçi kim mu‘tekif-i külb-i aḫzānam ben (Gazel 144, Mısra 7). [vaşlına irmedüm, -düm]

vatan: Bir kimsenin doğduğu, yaşadığı yer, memleket.

yakīnī-veş **vaṭan** tıtdum fezā-yı lā-mekānīde
ḳodum bu teng nāmı anda bir vāsi’ mekān buldum (Gazel 128, Mısra 11). [vaṭan,]
gülzār-ı ‘adn içinde mekān itmeden ḳaçar
‘aşıḳ ḥarīmūñ içre ḳaçan kim **vaṭan** bulur (Gazel 55, Mısra 8). [vaṭan,]

vaz' id-: Öğüt vermek, dinî nasihatte bulunmak.

zenāna **vaz' iden** oğlana bakmaz er gibi er
levend tarzı müşāhed gerek güzellerde (*Gazel 178, Mısra 5*). [*vaz' iden,]*

vebāl: 1. sıkıntı || kötülük 2. günah.

şalmağa gerdenüñe zülfümi yazuk dir-iseñ
ko bu teşvîşi benüm boynuma cānā o **vebāl** (*Gazel 117, Mısra 10*). [*vebāl,]*

vecd ü hāl: İlâhî aşka dalıp kendinden geçme, cezbeyle kapılma.

kemāl-i kudretin ızhār iden kirām için
ricāl-i ğaybdaki **vecd ü hāl** hakkıyçün (*Gazel 164, Mısra 8*). [*vecd ü hāl,]*

vech: Sebep, vesile, münasebet.

yüzün gördüm delürdüm baña hiç yüz virmedün ğitdün
beni bu **vech-ile** ey lāle-ruḥ mecnūn idensin sen (*Gazel 150, Mısra 4*). [*vech-ile, --ile]*.
ḥaṭṭuñı gördükçe 'aqlum aldursam **vechi** var
levḥ-i ḥaddünde yazılmış innehū siḥrun mübîn (*Kaside 2, Mısra 41*). [*vechi, -i]*
gösterür geh mihr-i rüyün gāh bir yüzden toğar
vechi var oldum dise 'ayyār-ı şüret-bāz zülf (*Gazel 88, Mısra 8*). [*vechi, -i]*

vech-i pāk: Temiz yüz || kalp temizliğinin yüze yansması.

vech-i pākünde olan āba teşebbüh kılmış
Yohsa bī-vech бүt-i çin 'e dimezler ma'būd (*Kaside 5, Mısra 7*). [*vech-i pākünde,]*

vefā: Dostluk ve muhabbette sebat etme, sevgide süreklilik, bağlılık ve sadakat.

cümlesi sāde-derün ehli cılasın dilber
ser virürler reh-i meydān-ı **vefāda** anlar (*Müseddes 1, Mısra 24*). [*vefāda, -da]*

vefā eyle-: Sözünde durmak, yaptığı anlaşmaya sadık kalmak.

zülfi 'ahd itdi **vefā eyleyüp** öldürmege lîk
korqarın itmeye 'ömrüm benüm ol 'ahde vefā (*Gazel 2, Mısra 11*). [*vefā eyleyüp,]*

vefā itme-: Sevgi, sadakat göstermemek.

vefā itmezse n'ola ger şolaḳ-zāde 'alī bālī
kulu kurbānyam anuñ hemān dünyāda şağ olsun (*Gazel 162, Mısra 7*). [*vefā itmezse,]*

vefā kılma-: Vefa göstermemek, sözünde durmamak.

kurş-ı dāğum görüp **vefā kılmaz**
kanı la'lüñle ḥaḳḳ-ı nān u nemek (*Gazel 97, Mısra 13*). [*vefā kılmaz,]*

veh ki: Vah ki. Yazık ki.

ey gönül **veh ki** seni seyl-i fenā itdi ḥarāb
Yıkılup ḥāne-i şabrum gibi vīrān olduñ (*Gazel 101, Mısra 5*). [*veh ki,]*

velāyet: Kulun Hakk'a yakınlığı ve Hakk'ın kulu, kulun Hakk'ı dost edinmesi durumu, velî olma, velîlik, ermişlik.
"şah-ı velāyet" Hz. Ali.

dil mülkini tātār-ı firāk eyledi ğāret
himmet demidür gel yetiş ey **şāh-ı velāyet** (*Gazel 20, Mısra 2*). [*velāyet,]*

velî: "Ama, fakat, lakin, şöyle ki" anlamlarına gelen bağlaç.

râst gelse yolda 'ahd itmişdi tırmağa **velî**
gitti ol serv-i revânüm tırmadı ikrâra hîç (Gazel 24, Mısra 7). [velî,]
ister tavâf eyleye bî-perde dil **velî**
zülfî cemâl-i ka'be-i yâra niķābdur (Gazel 44, Mısra 15). [velî,]
zerd-i ruķum görüp o gül va'de-i vaşl ider **velî**
Faşl-ı hāzānda görinen düşlere i'tibār yok (Gazel 95, Mısra 3). [velî,]
egerçi zāhiren ben zerre-veş hāk-ile yeksānam
hākīkat āsumānında **velî** mihr-i dıraşānam (Gazel 124, Mısra 2). [velî,]
yokdur şadeçe rağbetüm ey la'l-leb **velî**
dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem (Gazel 126, Mısra 9). [velî,]
kişver-i ğamda begüm gerçi ki sultānam ben
āsītānuñda **velî** bende-i fermānam ben (Gazel 144, Mısra 2). [velî,]
zāhiren tūğ gibi gerçi ki 'uryānam ben
gerden-i haşma **velî** hañçer-i bürrānam ben (Gazel 145, Mısra 2). [velî,]
'ahd eyledi turup yüzini göstere **velî**
tırmadı 'ahde gitti o fettān görünmedi (Gazel 190, Mısra 9). [velî,]
kılaydı emrūñe fi'l-hāl devlet istıķbāl
velî meşel-durur eller içinde hayr-ı umūr (Kaside 1, Mısra 34). [velî,]
kapuñda bülbül-i şîrîn-suħan hezār **velî**
benüm gibi kanı bir tütü-i faşih-zebān (Kaside 6, Mısra 37). [velî,]

ve'n-necāt: Ve kurtuluş, kurtulma.

tübā kadūñ ider beni āzāde ğuşşadan
tübā limen yūsā'iduhu'l-fevze **ve'n-necāt** (Gazel 18, Mısra 4). [ve'n-necāt,]

verā: Bütün yaratılmış olanlar, âlem, kâinat.

benem zamānede ol şeh-süvār-ı esb-i kemāl
ki raşş-ı himmetüme cilvegeħ **verā-yı** cihān (Kaside 6, Mısra 24). [verā-yı, --yı]

verd: Gül.

ruķuñ ey ğonca **verd-i** ğod-büdur
bülbül-i cānı zār iden budur (Gazel 52, Mısra 1). [verd-i, --i]
ruķ **verd-i** ra'nā kākül semen-sā
ķad serv-i bālā ruķsār nesrîn (Gazel 156, Mısra 15). [verd-i, --i]
verdūñ kulağı berg idügin bilse 'andelīb
neylerdi böyle hem-dem-i āh u figān olup (Gazel 16, Mısra 7). [verdūñ, -üñ]

verd-i handān: Gülen gül II yeni açılmış gül.

ey **verd-i handān** bu nazm-ı pür-ān
ğuş itse ħassān eylerdi taşsîn (Gazel 156, Mısra 17). [verd-i handān,]
ruķuñçün her kelāmum ğülbîn-i bāğ-ı leāfetdür
ma'ānī ğülşeninde taze bitmiş **verd-i handānam** (Gazel 124, Mısra 12). [verd-i handānam, -am]
ğülistān-ı ma'ānīdür ruķuñ vaşfında her beytüm
benem ğülzār-ı nazmuñ taze bitmiş **verd-i hāndāmı** (Gazel 187, Mısra 10). [verd-i hāndāmı,]
gezer her hār-ıla serv-i ħirāmānumdan ummazdum
taķıldı her pelīde **verd-i handānumdan** ummazdum (Gazel 129, Mısra 2). [verd-i handānumdan, -dan]
çemende nāleler idüp hezār enīn itseñ
Yakīñi ğuşına girmez o **verd-i handānuñ** (Gazel 102, Mısra 14). [verd-i handānuñ,]

verd-i muţarrā: Taze gül.

şol gelen ğonca-leb ol **verd-i muţarrā** ancak
şalınan nāz-ıla ol serv-i dil-ārā ancak (Gazel 92, Mısra 1). [verd-i muţarrā,]

verd-i ruh: Yanak gülü. II Sevgilinin gül yanağı.

yine **verd-i ruḥına** bir lebi cān-perverdūn
şad-hezār āh-ıla ey bül-bül-i dil cān virdūn (*Gazel 109, Mısra 1*). [*verd-i ruḥına,]*

verd-i rüy: Güle benzeyen yanak.

n'eylerem gülzārı begüm **verd-i rüyūndan** cüdā
sīne kanlu dāğlarla lālezārumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 9*). [*verd-i rüyūndan, -dan]*

verd-i tarī: Taze gül.

ḥaremūn ravza-i firdevs ruḥuñ **verd-i tarī**
kāmetūn serv-i sehī sībe müşābih zekānuñ (*Gazel 112, Mısra 5*). [*verd-i tarī,]*
ne biter ellenilen **verd-i tarīdan** ey dil
bāğ-ı dehr içre biter her gül-i pür-ḥāra yapış (*Gazel 81, Mısra 7*). [*verd-i tarīdan, -dan]*

vilāyet: Bir vāli yönetimindeki en önemli idārī bölüm, il II diyar, ülke, memleket II bir şeyin tasarrufunu elinde bulundurma.

başuñ tutup elde kıl o şeh pāsına gāltān
kaşd eyle dilā olmağa serdār-ı **vilāyet** (*Gazel 20, Mısra 6*). [*vilāyet,]*

vir-: Vermek, bir şeyi karşılık beklemeden birine bırakmak, bağışlamak, ihsanda bulunmak.

vir naqd-i cānı ol melekūn mū-miyānına
‘āşık odur ki māmleki der-miyān ola (*Gazel 6, Mısra 11*). [*vir,]*
didüm yakīnī itdi miyānuñda çün gümān
virmez vücūd didi gümāna yakīnümüz (*Gazel 74, Mısra 12*). [*virmez, -mez]*
jeng-i ḥibā-yı bār keder virmez añların
mir‘āt-ı kalbe ḥayli cilā **virdi** ‘ışk-ı pāk (*Gazel 96, Mısra 12*). [*virdi, -di]*
jeng-i ḥibā-yı bār keder **virmez** añların
mir‘āt-ı kalbe ḥayli cilā virdi ‘ışk-ı pāk (*Gazel 96, Mısra 11*). [*virmez, -mez]*
ḥāneme bir gün toğup ben zerreye **virmez** zıyā
Ruḥlaruñ ḥurşiyd-i raḥşān olduğından baña ne (*Gazel 182, Mısra 5*). [*virmez, -mez]*
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dirāḥşān ise de (*Müseddes 1, Mısra 6*). [*virme, -me]*
virme hercāyīye dil mihr-i dirāḥşān ise de
ııı (*Müseddes 1, Mısra 13*). [*virme, -me]*
virme hercāyīye dil mihr-i dirāḥşān ise de
v (*Müseddes 1, Mısra 27*). [*virme, -me]*
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dirāḥşān ise de (*Müseddes 1, Mısra 34*). [*virme, -me]*
cümlesi sāde-derūn ehli cılasın dilber
ser **virürler** reh-i meydān-ı vefāda anlar (*Müseddes 1, Mısra 24*). [*virürler, -ür, -ler]*
virme ‘ışı yakīnī‘yā felege
diñle kim saña ḥüb pend itdüm (*Gazel 134, Mısra 9*). [*virme, -me]*
zekāt-ı ḥüsni dirīg itme ben fakīrūnden
saña cemāl **viren** zū‘l-celāl ḥaḳkıyçün (*Gazel 164, Mısra 12*). [*viren, -en]*
cebīnūn pertevi şöhret **virürken** māh-ı tābāna
ruhuñ yanında germ olmağ düşer mi şem‘-i sūzāna (*Gazel 172, Mısra 1*). [*virürken, -ür, -ken]*
aña yakīnī müşterīdür naqd-i cān-ıla
virme metā‘-ı vaşluñı ey meh-liḳā ele (*Gazel 179, Mısra 10*). [*virme, -me]*
‘aceb mi mihrūn-ile zerre gibi rakş itsem
saña bu ḥüsni **viren** kıldı bī-ḳarār beni (*Gazel 199, Mısra 8*). [*viren, -en]*
sevme şehri güzeli ger meh-i tābān ise de
virme hercāyīye dil mihr-i dirāḥşān ise de (*Müseddes 1, Mısra 20*). [*virme, -me]*
cān **virenler** yoluñda derdūñle
lebūñi cān için bedel didiler (*Gazel 34, Mısra 23*). [*virenler, -en, -ler]*

alurdum mīve-i maḳṣūdumı şāh-ı sa'ādetden
eger ol serv sīb-i ḡabḡabından **virse** şeftālū (Gazel 167, Mısra 6). [virse, -se]
semend-i çarha tokuz kat **vireydi** meydānı
ideydi düldül-i baht u faziletüñ cevlan (Kaside 6, Mısra 39). [vireydi, -e, -y, -di]
sedd it çemen-i haṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna şafālar **vire** hem yārı temāşā (Gazel 9, Mısra 8). [vire, -e]
her tarafda piyāleler dönsün
hırmen-i 'aḳlı **virelüm** bāda (Gazel 169, Mısra 6). [virelüm, -elüm]
cān naḳdine metā'-ı vişālın **virürse** yār
kim almaz anı kim bu ḳadar rāygān ola (Gazel 6, Mısra 5). [virürse, -ür, -se]
ger acı dil **virürse** şōfī yakīnī saña
sen daḥı rīş-hand it tırma piyāza başla (Gazel 170, Mısra 9). [virürse, -ür, -se]
cevr itdügi içün döne döne bu ḥastaya
virdüm sipihre şarşar-ı āhumla inḳilāb (Gazel 11, Mısra 6). [virdüm, -dü, -m]
dehān-ı yār içün **virdüm** ḳarār u şabrımı bāda
egerçi yok yire geçdüm yakīnī cümle varumdan (Gazel 141, Mısra 11). [virdüm, -dü, -m]
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet **virdi** zīver kākülün
Naḥl-i gülde dest-e-i reyḥāna beñzer kākülün (Gazel 111, Mısra 1). [virdi, -di]
zene dil **virdi** tañ mıdur ey dil
tīşesi ta'ne itse ferhād'a (Gazel 169, Mısra 11). [virdi, -di]
düşümde tevbe **vire** diyü bādeden şōfī
Yakīnī dīdelerüm itdi ḥvābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 9). [vire, -e]
cemālün göricek yāruñ niçe cān **virmesün** 'āşık
be hey yār ādem öldürtür anuñ bu ḥüsn-i aḥlāḳı (Gazel 185, Mısra 7). [virmesün, -me, -sün]
seḥerde şanma güle jāle **virdi** dürr-i bahā
niḥāl-i gülbün ele aldı cevherī ḳalkan (Kaside 3, Mısra 17). [virdi, -di]
ḳaddüñe ey serv-ḳāmet **virdi** zīver kākülün
Naḥl-i gülde dest-e-i reyḥāna beñzer kākülün (Kaside 4, Mısra 1). [virdi, -di]
töp-ı cevır ile döger hīç aman ārām **virmez**
āhenin ḳılma meger varsa yakīnī bedenün (Gazel 113, Mısra 13). [virmez, -mez]

vīrān: Virane, yanmış veya yıkılmış yapılardan geriye kalan yıkıntılarla dolu yer.

āsītānına güzār eyleme her bir būmuñ
ne revādur ki ḥümā sāye şala **vīrāna** (Gazel 173, Mısra 12). [vīrāna, -a]
göñlüm yıkıldı gitdi düşüp rāh-ı miḥnete
seyl-i belā vü ḳahr-ıla **vīrān** olup gider (Gazel 32, Mısra 12). [vīrān,]

vīrān eyle-: Yıkamak, bozmak, harap etmek.

göñül mülkini yap yap dest-i luṭfuñ eylesün ma'mūr
belā būnyādını ḳalbümde **vīrān eyle** sulṭānum (Gazel 130, Mısra 4). [vīrān eyle,]

vīrān it-: Yıkamak, harap etmek II çok üzmek.

yok mı ey zālīm ü bī-dād meded sende amān
ka'be-i cānı yeter zulm-ile **vīrān itdüñ** (Gazel 110, Mısra 8). [vīrān itdüñ,]
seng-i cevır-ile göñül ḥānesin **itseñ vīrān**
şanma kim irişe būnyād-ı ḡam-ı 'ışḳa ḥalel (Gazel 118, Mısra 13). [vīrān itseñ, -sen]

vīrān ol-: Yıkılmak, harap olmak.

ey göñül veh ki seni seyl-i fenā itdi ḥarāb
Yıkılıp ḥāne-i şabrım gibi **vīrān olduñ** (Gazel 101, Mısra 6). [vīrān olduñ, -dun]

vīrāne: Harap, harap olmuş mahal.

ol perī-ruḥsār teşrīf itmesün ḡam-ḥānemi
genc-i ḥüsn-i yāra lāyık görmezem **vīrānemi** (Gazel 198, Mısra 2). [vīrānemi, -mi]

bilmezem her şeb ne sihr eyler hayâl-i zülf-i döst
pür kılur biñ başlu ejderhâ-y-ıla **vîrânemi** (Gazel 198, Mısra 4). [vîrânemi, -mi]
mâr-ı zülfi niçe demdür ki harâb itdi dili
genc-i vaşluñ dahı görmez mi bu **vîrâne** maħal (Gazel 118, Mısra 12). [vîrâne,]
ruħuñ göster cihân halkına irsün cezbe-i 'ışkuñ
olur pür-vecd ü hâlet sâkin-i **vîrâneler** dönsün (Gazel 165, Mısra 8). [vîrâneler, -ler]

vîrânelik: Yıkılmış, harabe, harap olmuş yer. || Dünya.

haķikat gencine mâlik bizüz bu mülk-i fânide
bizüm **vîrânelikden** kârumuz âbâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 10). [vîrânelikden, -den]

vird: Belirli zamanlarda manevi bir görev olarak düzenli şekilde okunan âyet, esmâ-i hüsnâ veya dualar. || Birinin dilinde sürekli dolanan sözler.

hevesüm 'ilm ü gönüm ehl-i şalâh
dilüme **vird** lâ ilâhe sivâh (Gazel 183, Mısra 4). [vird,]

vird-i zebân: Dilin sürekli tekrar ettiği.

medh-i pâşâyı yakînî idelüm **vird-i zebân**
Muttaşıl vaşf-ı muħammed'dür işi ĥassân' uñ (Gazel 103, Mısra 9). [vird-i zebân,]
vird-i zebân-ı bülbül-i ĥoş-güy medh-i gül
zıkr-i yakînî vaşf-ı cenâb-ı ĥudâygân (Gazel 137, Mısra 13). [vird-i zebân-ı,]

viril-: Bağışlamak, sunmak, vermek.

virilse 'arşa-i medhüñde öñdül aña bir at
alurdı düldül-i tab'-ı suhanverüm meydân (Kaside 6, Mısra 27). [virilse, -se]

vişâl: Buluşma, yâre kavuşma, vuslat.

yakînî çekmede derd-i firâkı yâ ola mı
Vişâl-i yâr-ıla mesrûr o ĥam-güsâr 'aceb (Gazel 14, Mısra 10). [vişâl-i, -i]
vişâli 'îdine ırgürmez ol hilâl-ebrû
tutam ki şavm-ı firâkına şabr idem farzâ (Gazel 3, Mısra 3). [vişâli, -i].
gedâ-yı bî-ser ü pâyı şeh-i dü-'âlem ider
sürûr-ı câm-ı lebiyle **vişâli** dervîş' uñ (Gazel 115, Mısra 8). [vişâli, -i]

visâlün kıymetin: Sevgiliye kavuşma ve ulaşmanın aşığı verdiği mutluluk kastedilmiştir.

deryâ-yı 'ışkuñ zahmetin çekdüm görüp biñ mihnetin
dürr-i **visâlün kıymetin** bildüm meded bildüm meded (Gazel 25, Mısra 6). [visâlün kıymetin,]

vuslat: Kavuşma, birleşme.

dil-i vîrânı ey saçı ejder
Vuşlatuñ gencine maħal didiler (Gazel 34, Mısra 22). [vuşlatuñ, -uñ]

vuslat iste-: (Sevgiliye) Kavuşmayı istemek.

zehr-i ĥam mu'tâdıyn tiryâk-i **vuşlat istemen**
lezzet-i şâdi gerekmez 'âşık-ı ĥam-ĥvâra hîç (Gazel 24, Mısra 11). [vuşlat istemen, -me, -n]

vü: " Ve" bağlacı.

ney gibi nâle **vü** âh it didi ol şâh baña
nâleye yok mededüm neyleyeyin âh baña (Gazel 7, Mısra 1). [vü,]
şehleruñ zer-keş otağına baş egmem zîrâ
yeter âhum şereri ĥayme **vü** ĥârgâh baña (Gazel 7, Mısra 6). [vü,]

zārılıklarla semā' eyleyüben yaş ağıdur
 girye **vü** nālede ey dil baña beñzer tölāb (Gazel 10, Mısra 10). [vü,]
 ferāgat milketinde tāt-dār olmak dilerseñ ger
 Yakīnī tātı terk idüp kabā **vü** pīrehenden geç (Gazel 23, Mısra 12). [vü,]
 ben belā **vü** gūşsa **vü** cevre nihāyet bulmadum
 gerçi dirler her belānuñ 'ākıbet pāyānı var (Gazel 28, Mısra 7). [vü,]
 gönlüm yıkıldı gitdi düşüp rāh-ı mihnete
 seyl-i belā **vü** kahr-ıla vīrān olup gider (Gazel 32, Mısra 12). [vü,]
 hūn itdi nāfe-veş dili **vü** aldı aqlumuz
 cādū-yı çeşm-ile büt-i miskīn gāzāleler (Gazel 33, Mısra 5). [vü,]
 rind olanuñ kadri 'ālī zāhidūñ miqdārı dūn
 āsitān-ı yāra bak a' lā **vü** ednā bundadur (Gazel 42, Mısra 4). [vü,]
 āhır dilā 'imāret-i 'ālem hārābdur
 Aşlı havā **vü** āteş ü āb ü tūrābdur (Gazel 44, Mısra 2). [vü,]
 sā'id-i sākīde cām-ı bāde-i hāmrayā bak
 gülşen-i şādī **vü** 'işretde açılmış gül budur (Gazel 53, Mısra 6). [vü,]
 olup kūy-ı hārābātuñ gedası cām-ı cem nūş it
 bu cā **vü** saltanat cemşiyd-i devrān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 10). [vü,]
 ālüfteñüz yakīnī-i āşüfte-dil gibi
 şūrīde-i zamāne **vü** rüsvā-yı 'ālemüz (Gazel 73, Mısra 14). [vü,]
 kevkeb nuḥūset üzre **vü** tālī' felek-zede
 Baht-ı siyāhı itmedi bīdār enīnümüz (Gazel 74, Mısra 1). [vü,]
 mevc-i belāya uğraduḡ fūlk-i dile karār yok
 bahr-ı firāka āh kim dā'ire **vü** kenār yok (Gazel 95, Mısra 2). [vü,]
 gülī şermende kılup 'ārız-ı alı ḡasan' uñ
 ḡoncayı eyledi dem-beste **vü** lālī ḡasan' uñ (Gazel 104, Mısra 2). [vü,]
 ḡam-ı leylā-yı zūlfūñle kabā **vü** tātı terk itdüm
 Yakīnī gibi deşt-i ḡamda bir mecnūn-ı 'uryānam (Gazel 124, Mısra 17). [vü,]
 derd ü belā **vü** cevır ü sitem hecr ü hüzn ü ḡam
 memlūküm oldı pādīseh-i heft-kışverem (Gazel 126, Mısra 3). [vü,]
 ey melek zūlf-i perīşānuña dil bağlayalı
 zār u āşüfte **vü** pā-māl ü perīşānam ben (Gazel 144, Mısra 4). [vü,]
 minnet-durur ölmek yoluña başa **vü** cāna
 yoluña geçer 'āşık olan cān u serinden (Gazel 148, Mısra 9). [vü,]
 cefā **vü** cevır-ile ḡalkı niçe odlara yaḡarsın
 be hey zālīm ne işlersin unutduñ 'ahd-i aḡlākı (Gazel 185, Mısra 3). [vü,]
 yakīnī bezm-i mihnetde delindi ney gibi baḡrum
 anuñçün nāle **vü** āhum ser-ā-ser tutdı āfākı (Gazel 185, Mısra 10). [vü,]
 çeşmüñ yakīnī ḡastayı itmişdi bī-mecāl
 āhū **vü** kays' a düşmedin ülfet didükleri (Gazel 201, Mısra 14). [vü,]
 hızır-likā **vü** süleymān-bisāt āşaf-şaf
 sikender-āyet ü yūsuf-şiyem kelīm-benān (Kaside 6, Mısra 5). [vü,]

vücüd: Bir şey mevcut, var olma, bulunma, hestî.

ne **vücüd**ı ola her peşşe-i nāçizüñ kim
 eyleye kâf da 'anḡā-y-ıla da 'vā-yı vücūd (Kaside 5, Mısra 13). [vücüd, -ı]
 ey perī-çihre **vücüd**ına muşavver rūḡuñ
 şāhid isterler-ise zāt-ı laṡifüñ mevcūd (Kaside 5, Mısra 17). [vücüdına, -ı, -n, -a]
 didüm yakīnī itdi miyānuña çün gümān
 virmez **vücūd** didi gümāna yakīnümüz (Gazel 74, Mısra 12). [vücūd,]
 ne **vücüd**ı ola her peşşe-i nāçizüñ kim
 eyleye kâf da 'anḡā-y-ıla da 'vā-yı vücūd (Kaside 5, Mısra 14). [vücūd,].
 sorar-ısañ dil-i şūrīde mācerāsından
vücūd fūlkini ḡarḡ itdi bahr-ı eşk-i revān (Kaside 3, Mısra 28). [vücūd,]
 kurtuldı **vücūd**uñ yaramaz ḡuşşalarından
 mülk-i 'ademe gitdi yakīnī eyü vardı (Gazel 184, Mısra 9). [vücūdun, -uñ]
 'adem mülkine gitmiş ey perī hecr-i miyānuña
 Yakīnī'nüñ **vücūd**ından ne nām u ne nişān buldum (Gazel 128, Mısra 10). [vücūdından, -ın, -dan]
 Yakīnī'nüñ **vücūd**ından ne nām u ne nişān ḡalsun (Gazel 161, Mısra 9). [vücūdından, -ın, -dan]

vücüd vir-: Vücut vermek, meydana getirmek.

virmese pertev-i mihr-i keremüñ baña **vücüd**
zerre-veş şâm-ı meşakkatde olurum nâ-büd (*Kaside 5, Mısra 25*). [*vücüd virmese, -se*]

vücüd-ı mutlak: Mutlak varlık. II Allah.

vücüd-ı mutlakıñ mihri şu 'â'ndan şeref bulduk
hudânuñ gayrıdan bir zerre istimdâdumuz yokdur (*Gazel 48, Mısra 7*). [*vücüd-ı mutlakıñ,*]

Y

yâ 'alî: Ey Hz. Ali!.

zü'lfekâr-ı gamzeñ için tende açup şerhalar
ser-be-ser eṭrâfını kıldum münakkaş **yâ 'alî** (*Gazel 195, Mısra 4*). [*yâ 'alî,*]
tîr olup müjgânlaruñ ebrûñ olaldan **yâ 'alî**
bîm-i cân kıldı gözüme uyhuuyı rû' yâ 'alî (*Gazel 195, Mısra 1*). [*yâ 'alî,*]

yâ rab: Ey rabbim.

göstermez-imiş dîdelere mihr-i cemâlin
ben niçe kılam **yâ rab** o ruhsârı temâşâ (*Gazel 8, Mısra 6*). [*yâ rab,*]
sedd itdiler yakîni' ye mey-hâne yolların
yâ rab müyesser eyle sülûk-i reh-i şavâb (*Gazel 12, Mısra 12*). [*yâ rab,*]
halk mir'ât-ı ruḥ-ı dilbere nâzırdur hep
korḳarın göz dege sen şakla nazardan **yâ rab** (*Gazel 13, Mısra 2*). [*yâ rab,*]
vardum segân-ı küyün aradum şoḳaḳ şoḳaḳ
yâ rab ne hikmet oldu ki yârân görünmedi (*Gazel 190, Mısra 12*). [*yâ rab,*]
cân gözlerine hâk-i rehi kuhl-ı cilâdur
yâ rab anı sen şakla hasûduñ nazarından (*Gazel 148, Mısra 12*). [*yâ rab,*]

yabân: Çöl, sahra, kır, taşra. II Başka bir yer, dışarı.

eşigüñ yaşdanuban ey saçı leylî her şeb
şanma kim 'âşık-ı mecnûnuñ **yabanda** yatur (*Gazel 56, Mısra 6*). [*yabanda, -da*]
kays 'ibret yeter a gitmeyelüm **yabana**
seyr-i şahrâ-yı cünün itmege meyl itme dilâ (*Gazel 2, Mısra 7*). [*yabana, -a*]
kerem it ok gibi gel atma beni **yabana**
toḡrı bir bendeñem ey kaşı kemânım muşlî (*Gazel 197, Mısra 5*). [*yabana, -a*]

yabana git-: Boşa gitmek, boşa harcanmak.

ey yakîni' gam-ı 'ışk âdemi mecnûn eyler
kays 'ibret yeter a **gitmeyelüm yabana** (*Gazel 173, Mısra 14*). [*yabana gitmeyelüm, -yelüm*]

yâd: Hatırlama, anma.

yâd-ı la'lünde kenâr-ı çeşm-i deryâ-bârda
Şâh-ı mercân oldu hûn-âlûde müjgânım hemîn (*Gazel 155, Mısra 11*). [*yâd-ı, --ı*]
seni **yâd** eylemezse yâr tañ mı
yanında dilberüñ **yâd** olmaduñ mı (*Gazel 186, Mısra 5*). [*yâd,*]
gül-gün-ı eşk-ile kim müjeler tâziyânedür
şebdîz-i zülfi **yâdına** her dem revânedür (*Gazel 57, Mısra 2*). [*yâdına, -ı, -n, -a*]
baña der-mândelik kapuñda derbân olmadan yigdür
lebûñ **yâdına** ölmek vâsıl-ı cân olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 2*). [*yâdına, -ı, -n, -a*]
seni **yâd** eylemezse yâr tañ mı
yanında dilberüñ **yâd** olmaduñ mı (*Gazel 186, Mısra 6*). [*yâd,*]

yad eyle-: Hatırlamak, anmak.

lebûn bir hastayı **yad eylese** cânâ bulur şîhhat
niçûn ben mübtelâ-yı derd-i bî-dermânı añmazsın (*Gazel 153, Mısra 5*). [*yad eylese,]*
yakînî 'ye 'arâk-rîz oldı dirler cümleten cismüñ
o hod **yād eyleyüp** hicrânı ağlar cümle cisminden (*Gazel 143, Mısra 16*). [*yād eyleyüp,]*
yād eyleyüp o gül-ruhı itdük hezâr âh
hāmûş kıldı bülbülü şavt-ı hâzînümüz (*Gazel 74, Mısra 3*). [*yād eyleyüp,]*

yād id-: Hatırlamak, anmak.

seni bir kerre **yād idem** diyü minnetler eylersin
añılmaz buncadan ammâ ferâmûş olduğum demler (*Gazel 35, Mısra 5*). [*yād idem, -em]*
şâhum yakînî bendeñi hicrâna şalma kim
şâyed gedâñı **yād idesin** bir zamân ola (*Gazel 6, Mısra 14*). [*yād idesin,]*
harîdâr olma naqd-i cân-ıla her yûsuf-ı hüsne
Yakînî hecri **yād it** aşşı itmez soñ peşimânlık (*Gazel 93, Mısra 10*). [*yād it,]*
olur dîvâne dil **yād itseler** zülf-i perîşânıñ
añulsa kâkülün yağma ider 'aqlum perîşânlık (*Gazel 93, Mısra 3*). [*yād itseler, -seler]*

yad ol-: Anılmak, hatırlanmak, söylenmek.

gözümün kanlu yaşı **yad olunmaz** sildüğün demler
mey-i la'lûñle demler sürdüğüm devrânı añmazsın (*Gazel 153, Mısra 3*). [*yad olunmaz,]*

yada gel-: Hatırlamak, aklına gelmek.

bihişti vâ'ız-ı şehri itdi takrîr
o hûruñ âsitânı **yada geldi** (*Gazel 192, Mısra 8*). [*yada geldi,]*

yād-ı ruh: Yanağın hatırlanması, akla getirilmesi.

pür-lâle oldı kanlu yaşum birle küh u deşt
yād-ı ruhuñla bendeki tağ oldı üstü bâğ (*Gazel 87, Mısra 6*). [*yād-ı ruhuñla,]*

yağ-: (Yağmur, kar, dolu vb.) Gökten yere düşmek.

gökden ne **yağar** k'anı kabûl eylemeye hâk
atsa o melek sineñe fîr itme şikâyet (*Gazel 19, Mısra 5*). [*yağar, -ar]*
gubâr-âlûde dil seyl-âb-veş tûrmaz akar yaşum
göz açdurmaz **yağar** bārân-ı gam hâlüm mükedderdür (*Gazel 61, Mısra 4*). [*yağar, -ar]*

yağma id-: Yağmalamak, ele geçirmek.

olur dîvâne dil yād itseler zülf-i perîşânıñ
añulsa kâkülün **yağma ider** 'aqlum perîşânlık (*Gazel 93, Mısra 4*). [*yağma ider,]*

yahod: Yahut, veya, ya da anlamında bağlaç.

sen perî için **yahod** hayl-i melek nâzil olup
ka'be-i küyün ziyâret itdi sultânım 'alî (*Gazel 196, Mısra 5*). [*yahod,]*

yak-: Ateşe vermek, tutuşturmak.

şu gibi alçağ'ağarsın beni odlara **yakarsın**
ne kıya kıya bakarsın sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 3*). [*yakarsın, -ar, -sın]*
dür iken böyle **yakar** ol yüzi hürşiyd beni
pertev-i vaşlana irsem niçe olur hâl 'aceb (*Gazel 13, Mısra 3*). [*yakar, -ar]*

degül encüm halâş olmağa bahtum zulmet-i şebden
felekde âteş-i âhum **yağar** yir yir meşâ'ıldür (Gazel 59, Mısra 6). [yağar, -ar]
cefâ vü cevri-ile halkı niçe odlara **yağarsın**
be hey zâlim ne işlersin unuttuñ 'ahd-i ahlâkı (Gazel 185, Mısra 3). [yağarsın, -ar, -sın]
yakînî bağrını anuñ **yağardı** âteş-i reşk
kemâl-i süzünü güş itse nazmumuñ husrev (Gazel 166, Mısra 11). [yağardı, -(a)r, -dı]
hezârî nâr-ı şevkıyla **yağup** kılmağa hâkister
gül-i hamrâdaki şol âteşin ruhsâr olur bâ'is (Gazel 22, Mısra 3). [yağup, -up]

yaka: Elbisenin boynu örtecek yeri.

hezâr günc ile güldi açıldı gonca-i bâğ
Yakasını niçe çâk itmesün gül-i hândân (Kaside 3, Mısra 10). [yakasını, -sı, -n, -ı]
derûn-ı âyinede 'aksi çâk ider **yakasın**
Bağar ki âyineye itse sînesin 'uryân (Gazel 136, Mısra 7). [yakasın, -sı, -n]

yaka çâk eyle-: I. Üzüntü ve kederle yakasını parçalamak; çâk-i giribân etmek. II. Yakasını açmak.

yaka çâk eyle şafâ bul bürisün cismüñi âh
ka'be-veş 'ışkı-y-ıla giy kara şâlî hasan' uñ (Gazel 104, Mısra 7). [yaka çâk eyle,]

yakdı yandur-: Yakıp yandırmak, yakıp tutuşturmak.

'alevî-vâr ruhı şevkı-y-ıla pür-süzuz
Yakdı yandurdı bizi tâb-ı cemâli hasan' uñ (Gazel 104, Mısra 10). [yakdı yandurdı,]
'alev-i âteş-i 'ışkı niçe bir gizleyeyin
Yakdı yandurdı benî süz-ı nihânım muşlî (Gazel 197, Mısra 16). [yakdı yandurdı,]

yakîn: Herhangi bir delile bağlı olmaksızın sadece iman kuvvetiyle âşikâr olarak görme, müşahede ederek bilme.

didüm yakînî itdi miyânuñda çün gümân
virmez vücûd didi gümâna **yakînümüz** (Gazel 74, Mısra 12). [yakînümüz, -ümüz]

yakîn: (Bir şeyin) Hakikatı, aslı.

sipîhr-i burc-ı temkîn ü mihr-i burc-ı **yakîn**
şehâb-ı re'fet-i bârân-ı rahmet-i müte'âl (Kaside 1, Mısra 17). [yakîn,]

yakînî: YAKÎNÎ: (d. ?? - ö. 1568/69/976) 16 yy. divan şairi, kadı. Edimli Kadı İmad Sinan'nın oğludur.

şeh-süvârüm bu **yakînî'nüñ** degül sâde hemân
niçe ser gâltân olur bu zülf çevgânüñ görüp (Gazel 17, Mısra 15). [yakînî'nüñ, -nün]
ruhsârüñ üzre haşt-ı siyehden 'ayân olur
şerhu butûni zâğ ve zuhûri **yakînî'yât** (Gazel 18, Mısra 10). [yakînî'yât, -yât]
kenâr-ı cüyda yir yir görinen lâleler şanmañ
Yakînî'nüñ habâb-ı eşk-i çeşm-i hûn-feşânıdır (Gazel 46, Mısra 16). [yakînî'nüñ, -nün]
leb-i şîrin-i şekker-bârüñüñ tekrâr ider vaşfın
Yakînî'nüñ anuñçün her sözü kand-ı mükerrerdür (Gazel 61, Mısra 12). [yakînî'nüñ, -nün]
'adem mülkine gitmiş ey perî hecr-i miyânuñla
Yakînî'nüñ vücûdından ne nâm u ne nişân buldum (Gazel 128, Mısra 10). [yakînî'nüñ, -nün]
Yakînî'nüñ vücûdından ne nâm u ne nişân kalsun (Gazel 161, Mısra 9). [yakînî'nüñ, -nün]
cemâlüñ mazharıdır pertev-i mihri **yakînî'nüñ**
n'ola gün günden efzûn olsa hüsnüñ ey hilâl-ebür (Gazel 167, Mısra 15). [yakînî'nüñ, -nün]
ey **yakînî** saña reşk eylese erbâb-ı bihişt
cennet-i kûym o hûruñ idinürseñ me'vâ (Gazel 1, Mısra 9). [yakînî,]
dûd-ı âhum yiridür tutsa **yakînî** felegi
itdi bir şem'-i şeb-ârâ yirümi nâr-ı cefâ (Gazel 2, Mısra 13). [yakînî,]
mihr-i rüşendür **yakînî** nazmumuñ ma'nâları
şî'rümün haşt-ı siyâhı mağrib olmışdur aña (Gazel 5, Mısra 17). [yakînî,]

şāhum **yaķīnī** bendeñi hicrāna şalma kim
 şāyed gedāñi yād idesin bir zamān ola (Gazel 6, Mısra 13). [yaķīnī,]
 ey **yaķīnī** haremın bilmez-isem beyt-i haram
 dilerin ola hārām ol ulu dergāh baña (Gazel 7, Mısra 11). [yaķīnī,]
 geşt-i çemen eyler diyü ol serv **yaķīnī**
 nergis göz açup itdi çemenzārı temāşā (Gazel 8, Mısra 15). [yaķīnī,]
 eşk-ile ruh-ı zerdüñi seyr eyle **yaķīnī**
 ger hıvāce kıla dirhem ü dīnārı temāşā (Gazel 9, Mısra 11). [yaķīnī,]
 baħr-ı eşkümde **yaķīnī** benüm āvāre başum
 pūr-hevādur heves-i ‘ışk-ıla mānend-i kelāb (Gazel 10, Mısra 11). [yaķīnī,]
 kurtar şefā‘at issi ḥabīb-i ḥudā için
 çekdi **yaķīnī** düzah-ı hecrüñde çok ‘azāb (Gazel 11, Mısra 18). [yaķīnī,]
 dilde la‘l-i leb-i yār elde tolu cām-ı şafā
 ey **yaķīnī** baña beñzer kanı şāfi-meşreb (Gazel 13, Mısra 12). [yaķīnī,]
yaķīnī çekmede derd-i firākı yā ola mı
 Vişāl-i yār-ıla mesrūr o ğam-güsār ‘aceb (Gazel 14, Mısra 9). [yaķīnī,]
 neyler nevāda nağmede mutrıb **yaķīnī** mest
 Sākī şafāda mey ferāḥ-efzā nigār ḥūb (Gazel 15, Mısra 9). [yaķīnī,]
 aşsun ser-i zülfinde **yaķīnī** kılın ol şāh
 bir bendesinüñ āḥir ola ‘ömri nihāyet (Gazel 19, Mısra 13). [yaķīnī,]
 zülfüñ elemi niçe çeksün bu **yaķīnī**
 tāk oldı ğam-ı ḥasret-i ebrūñ-ıla tākāt (Gazel 20, Mısra 11). [yaķīnī,]
 tañ mıdur olsa **yaķīnī** ḥāṭırumda inkisār
 k’eyledi seng-i havādiş şışe-i kalbüm şikest (Gazel 21, Mısra 11). [yaķīnī,]
yaķīnī nazm-ı pākūñ gevher-işār olmağa dā‘im
 dūr-i elfāz-ıla ol la‘l-i gevher-bār olur bā‘iş (Gazel 22, Mısra 11). [yaķīnī,]
 ferāġat milketinde tāt-dār olmak dilerseñ ger
Yaķīnī tātı terk idüp kabā vü pīrehenden geç (Gazel 23, Mısra 12). [yaķīnī,]
 hıçe şay anı ḥabāb-āsā **yaķīnī** ‘ākıl ol
 i‘timād itme şakın bu çarḥ-ı ğam-girdāra hıç (Gazel 24, Mısra 13). [yaķīnī,]
 başumdan aşdı seyl-i ğam bilmem **yaķīnī** neyleyem
 dirdüm bu sözüm dem-be-dem öldüm meded öldüm meded (Gazel 25, Mısra 13). [yaķīnī,]
 şāhum niyāz birle **yaķīnī** du‘ā ider
 devlet ziyāde pāye-i ikbāl pāyidār (Gazel 26, Mısra 15). [yaķīnī,]
 ey **yaķīnī** sen hele şal şāhbāz-ı himmetüñ
 ola şāyed ol tezerv-i bağ-ı ḥüsñ ü ān şikār (Gazel 27, Mısra 13). [yaķīnī,]
 ḥüsrev-i mülk-i kemāl oldı **yaķīnī** serverā
 ḥayl-i eş‘ār ile ḥayli şevket ü ‘unvānı var (Gazel 28, Mısra 11). [yaķīnī,]
 ey **yaķīnī** ten-i mecrūḥdaki her zaḥmum
 zü‘l-feķār-ı müjesinden o şehūñ kan ağlar (Gazel 30, Mısra 9). [yaķīnī,]
 ol māhuñ ey **yaķīnī** irem diyü kūyma
 yir yir revāk-ı ‘arşa kemend atdı nāleler (Gazel 33, Mısra 9). [yaķīnī,]
 reh-revān-ı tarīķ-ı ‘ışk-ı ḥudā
 ey **yaķīnī** saña kehel didiler (Gazel 34, Mısra 26). [yaķīnī,]
 sirişt olmamış-ıdı dest-i ḥaķ‘la kāleb-i ādem
Yaķīnī ḥāke deryā gibi mefrūş olduġum demler (Gazel 35, Mısra 14). [yaķīnī,]
 cism-i bārīküm pūr itdi dāġlarla her elif
 ey **yaķīnī** bir nihāl-i berg ü bārüm var yeter (Gazel 36, Mısra 10). [yaķīnī,]
 geçdi **yaķīnī** cānumuza nāvek-i belā
 derd-i derūnumuzdan o ḥūñi degül ḥabīr (Gazel 37, Mısra 9). [yaķīnī,]
 seyl-i ğam itdi **yaķīnī** dil-i vīrānı ḥarāb
 tañ mıdur olmasa ger ḥāne-i kalbüm ma‘mūr (Gazel 40, Mısra 11). [yaķīnī,]
 ḥarf atsalar kelāmuma cūhhāl ğam yimem
 söz ey **yaķīnī** şā‘ir-i şīrīn-edādudur (Gazel 41, Mısra 10). [yaķīnī,]
 ey **yaķīnī** devlet-i ‘uķbāya zāhid muntazır
 ehl-i ḥāl olan bilür anı ki ḥālā bundadur (Gazel 42, Mısra 15). [yaķīnī,]
 ‘ışk ḥādīdür yem-i fūrkatde çekme ıztırāb
 ey **yaķīnī** ḥamdülillāh hıızr-ı ḥöş-dem bundadur (Gazel 43, Mısra 12). [yaķīnī,]
 dilden **yaķīnī** jeng-i murādātı dūr kıl
 çün māsivā ḥaķīkate baķsañ ḥicābdur (Gazel 44, Mısra 13). [yaķīnī,]

gelmez **yaķını** eşıgüne 'arz-ı hācete
Ancak ğaraz cenābuña bir intisābdur (*Gazel 45, Mısra 9*). [*yaķını*,]
metā'-ı 'ömrümüzü urdı ayağa hicrān
Yaķını yār yanında revācumuz yokdur (*Gazel 47, Mısra 10*). [*yaķını*,]
yaķını bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaķını cevher-i ferdüz bizüm efrādımız yokdur (*Gazel 48, Mısra 13*). [*yaķını*,]
yaķını bil bunı tecrīd-ile tevḥīde irdüñse
Yaķını cevher-i ferdüz bizüm efrādımız yokdur (*Gazel 48, Mısra 14*). [*yaķını*,]
umarum pādīşehüm luṭfuña ırgürürsin
bu **yaķını** niçe dem bābuña derbānuñdur (*Gazel 49, Mısra 12*). [*yaķını*,]
tek **yaķını** kuluña öl diyü fermān eyle
cān virür ḥıdmete bir bende-i fermānuñdur (*Gazel 50, Mısra 11*). [*yaķını*,]
ḥuzūrından ayırdı 'ışkı yāruñ bī-ḥuzūr oldum
şoñında her ḥuzūruñ ey **yaķını** bir belā vardır (*Gazel 51, Mısra 14*). [*yaķını*,]
ey **yaķını** bu ābdār ğazelün
Vaşf-ı tığında bir içim şudur (*Gazel 52, Mısra 17*). [*yaķını*,]
kākülinden alup **yaķını** şemīm
didi şeydā iden beni budur (*Gazel 52, Mısra 19*). [*yaķını*,]
reh-güzār-ı yārdan ayırma ḥāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḥudā iseñ **yaķını** yol budur (*Gazel 53, Mısra 10*). [*yaķını*,]
dürr-i dendānı ğamıyla ağlamakdan ol bütüñ
ey **yaķını** eşk-i çeşmüm 'ākıbet 'ummān olur (*Gazel 54, Mısra 14*). [*yaķını*,]
der-i dilberde ḳalup derdüñe dermān umma
ey **yaķını** saña yir yok niçe der-mānde yatur (*Gazel 56, Mısra 14*). [*yaķını*,]
yokdur **yaķını** ḥaḳḳ-ı edāda saña nażır
ḥaḳḳā budur ki her ğazelün 'aşıkānedür (*Gazel 57, Mısra 11*). [*yaķını*,]
zülāl-i la'l-i cān-baḥşını nüş idüp şafa bulmak
Yaķını neş'e-dār-ı āb-ı ḥayvān olmadan yigdür (*Gazel 58, Mısra 16*). [*yaķını*,]
evā'ilde gelenler bulmamışdur pāyesin anuñ
belāğatde **yaķını** ğıbtā-i şaḥbān-ı vā'il'dür (*Gazel 59, Mısra 12*). [*yaķını*,]
şahrāya düşdi nāfe gibi ḥāl-i yār-içün
miskīn **yaķını** ḥāk-ile yeksān degül midür (*Gazel 60, Mısra 10*). [*yaķını*,]
ey **yaķını** reh-i cününü ḳoma
'aḳla yār olma kim sefāhetdür (*Gazel 62, Mısra 15*). [*yaķını*,]
ḳoma elden tarīḳ-ı aşkı şaḳın
ey **yaķını** reh-i hidāyetdür (*Gazel 63, Mısra 14*). [*yaķını*,]
ey **yaķını** şu'a'-ı āteş-i āh
pertev-i lem'a-i hidāyetdür (*Gazel 64, Mısra 17*). [*yaķını*,]
yaķını kuluñdan ḳaçduñ yüzi şuyın yire şaçduñ
bağrında şerḫalar açduñ sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 17*). [*yaķını*,]
ey **yaķını** yedi iḳlimi ararsa zāhid
künc-i mey-ḥāne gibi ğüşe-i vaḥdet bulmaz (*Gazel 66, Mısra 13*). [*yaķını*,]
irince ğülşen-i kūyına ol servüñ neler çekdüm
Yaķını seyl-i eşküm gibi cūyān olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 12*). [*yaķını*,]
faḳrumuzla iderüz ehl-i ğınāyı pā-māl
ey **yaķını** n'ola el virmez-ise dünyāmuz (*Gazel 68, Mısra 10*). [*yaķını*,]
şahrāda lāle şanma **yaķını** sipāh-ı 'ışḳ
ḳurdu fezā-yı 'āleme ğül-ğün otağumuz (*Gazel 69, Mısra 13*). [*yaķını*,]
biz ol mürīd-i bezm-i şafāyuz **yaķını** kim
pīr-i muğānuñ eşıgidür ḥānḳāhumuz (*Gazel 70, Mısra 11*). [*yaķını*,]
var tevbe ḳıl **yaķını** yüri her ğün āhdan
kūyında her ğün āh-ımiş ancak ğünāhumuz (*Gazel 71, Mısra 15*). [*yaķını*,]
derbend-i kākülünde ḥarāmī gözinden āh
eksük degül **yaķını** müdām ihtirāzumuz (*Gazel 72, Mısra 14*). [*yaķını*,]
didüm **yaķını** itdi miyānuñda çün ğümān
virmez vüçüd didi ğümāna yaķınümüz (*Gazel 74, Mısra 11*). [*yaķını*,]
bu cāygāh-ı ḥudūşa nigāh ḳılmazuz aşlā
Yaķını şāh-ı bülendüz şeh-i sipīhr-serīrüz (*Gazel 75, Mısra 10*). [*yaķını*,]
ey **yaķını** ne bilür şānumuz erbāb-ı şuver
'arif-i vaḥdete hem-rāz ki dīrler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 15*). [*yaķını*,]

yaķinī ka'be şandı bezmi vaşluñçün du'ā itdi
 olaldan pertev-i mihr-i ruħuñla pür-şafā meclis (Gazel 77, Mısra 17). [yaķinī,]
 sen seng-dil ğamıyla **yaķinī** şehīddür
 kim meşhedi ucında 'alāmetdür ana taş (Gazel 78, Mısra 7). [yaķinī,]
 bu hāristān-ı bāġ-ı dehr içinde hār-ı hecrüñle
Yaķinī gibi ey gül var mıdır bir dil-figār olmış (Gazel 79, Mısra 10). [yaķinī,]
 ey **yaķinī** ğam-ı devr ayaġa şalarsa seni
 mey-fürüşa varup ol pīr-i mededkāra yapış (Gazel 81, Mısra 15). [yaķinī,]
 imtizāc itmez o gül-ruħ bu dil-i meyyāl ile
 āb ile kılmaz **yaķinī** nār-ı sūzān ihtilāt (Gazel 83, Mısra 14). [yaķinī,]
 geçen gün rāst gelüp yār iltifāt itdi bu nāçize
Yaķinī şād oldı eyledi o merhabādan hāzz (Gazel 84, Mısra 10). [yaķinī,]
 vaşl-ı yāra irmek isterseñ eger
 ey **yaķinī** 'ışķa eyle ittibā' (Gazel 85, Mısra 10). [yaķinī,]
 şafāk gibi 'aceb mi dem-be-dem ger kanlar ağlarsam
Yaķinī görmege ol meh-veşi virmez amān tāli' (Gazel 86, Mısra 12). [yaķinī,]
 kimdür **yaķinī** dir iseñ ey pādīşāh-ı hūsn
 bir 'uzlet ehl-i mu'tekif-i ğüşe-i ferāġ (Gazel 87, Mısra 9). [yaķinī,]
 niçe kırtarsun **yaķinī** bend-i ğamdan gerdenin
 çeşm cādū ğamze sehār ü kemend-endāz zülf (Gazel 88, Mısra 17). [yaķinī,]
yaķinī gülşen-i 'ışķında ben bir bülbül-i zāram
 Letāfet mısırnuñ tūti-i şekker-hāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 9). [yaķinī,]
 ey **yaķinī** bu ğazel ma'nide bir deryādur
 oldı ka'rında anuñ şan dūr-i meknūn üsküf (Gazel 90, Mısra 11). [yaķinī,]
 şehr-i 'ışķ içre gezer vālih ü şūrīde olup
 ey **yaķinī** deli göñlüm katı şeydā ancak (Gazel 92, Mısra 10). [yaķinī,]
 hārīdār olma naķd-i cān-ıla her yūsuf-ı hūsne
Yaķinī hecri yād it aşşı itmez soñ peşimānlık (Gazel 93, Mısra 10). [yaķinī,]
 luţfuñ anuñ zuhūrına olsa n'ola zahīr
 şāhum **yaķinī** gibi bir ehl-i kemāl yok (Gazel 94, Mısra 10). [yaķinī,]
 gülşen-i kūy-ı yārda yok baña hem-zebān olur
 bülbülem ey **yaķinī** ben bencileyin hezār yok (Gazel 95, Mısra 12). [yaķinī,]
 şāhum **yaķinī** gibi yoluñda kōduķ seri
 rāh-ı belāda düşmen-i bed-kışden ne bāk (Gazel 96, Mısra 13). [yaķinī,]
 çekemezsin kināra ol servi
 çekme zāyi' yire **yaķinī** emek (Gazel 97, Mısra 16). [yaķinī,]
 bulma bārān-ı havādişden keder seyl-āb-veş
 ey **yaķinī** merdüm-i 'ālī-nazar deryā gerek (Gazel 98, Mısra 14). [yaķinī,]
 ey **yaķinī** leb ü dendānını vaşf eyleyeli
 nazm-ı pāküm görünür dürc-i güherden nāzük (Gazel 99, Mısra 9). [yaķinī,]
 iltifāt ister cenābuñdan **yaķinī** müst-mend
 ol gedā lāyık-durur sultānum ihsān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 9). [yaķinī,]
 bāde-i 'ışķı içelden beri 'akluñ gelmez
 ey **yaķinī** ne 'aceb bī-ser ü sāmān olduñ (Gazel 101, Mısra 12). [yaķinī,]
 çemende nāleler idüp hezār enīn itseñ
Yaķinī ğüşına girmez o verd-i hāndānuñ (Gazel 102, Mısra 14). [yaķinī,]
 medh-i pāşayı **yaķinī** idelüm vird-i zebān
 Muttaşıl vaşf-ı muħammed'dür işi hāssān' uñ (Gazel 103, Mısra 9). [yaķinī,]
 kılca tākāt kōmadı kıldı hayāli beni zār
 ey **yaķinī** teni mū kıldı hayāli hāsan' uñ (Gazel 104, Mısra 14). [yaķinī,]
 oldı mengüş-ı ğüş-ı ehl-i dilān
 ey **yaķinī** bu nazm-ı dūr-bāruñ (Gazel 105, Mısra 14). [yaķinī,]
 der-i pāşāya lāyık ola nişār
 ey **yaķinī** bu nazm-ı dūr-bāruñ (Gazel 106, Mısra 10). [yaķinī,]
 ey **yaķinī** saña şeydālık görindi var-ısa
 ol mehüñ mir'āt-ı ruħsārın temāşā eyledüñ (Gazel 108, Mısra 11). [yaķinī,]
 bezm-i miħnetde **yaķinī** bes-idi efgānum
 bir yaña sen de çü ney nāle kılup neylerdüñ (Gazel 109, Mısra 9). [yaķinī,]
 işiden yüzüñüñ esrārını lā-ya'kıl olur
 sen bu sözlerle **yaķinī** bizi hayrān itdüñ (Gazel 110, Mısra 12). [yaķinī,]

aldı mekr ü zulm-ile cānın **yaķını** ħastanuñ
çeşm-i ħūn-ħvāruñ gibi olmış sitemger kākūlūñ (*Gazel 111, Mısra 11*). [*yaķını,]*
ey **yaķını** diyemez ħançerinūñ ħiddetini
olsa her bergi zebān süsen-i saĥn-ı çemenūñ (*Gazel 112, Mısra 9*). [*yaķını,]*
töp-ı cevır ile döger ħiç aman ārām virmez
āhenin kılma meger varsa **yaķını** bedenūñ (*Gazel 113, Mısra 14*). [*yaķını,]*
libāsı jende kıl abdāl ol ibni edhem-veş
yaķını 'ışkına giy kara şalı derviş 'ūñ (*Gazel 115, Mısra 14*). [*yaķını,]*
tā kim **yaķını** sinesine kesdi na'ller
'uşşākuñ içre oldı mekânı şaf-ı ni'āl (*Gazel 116, Mısra 13*). [*yaķını,]*
ey **yaķını** gönül āyinesini şāf eyle
lem'a-i mihr-i nigār-ıla aña vir şaykal (*Gazel 118, Mısra 17*). [*yaķını,]*
ey **yaķını** etegin çekse her ālāyişden
serv-veş ser-keş olup olmasa ālūde güzel (*Gazel 119, Mısra 13*). [*yaķını,]*
yoldaşı oldı çünki dilūñ seng-i rāh-ı yār
turma **yaķını** 'azmūñi rāh-ı ħüdāya kıl (*Gazel 121, Mısra 12*). [*yaķını,]*
ğam-ı leylā-yı zūlfūñle kabā vü tācı terk itdüm
Yaķını gibi deşt-i ħamda bir mecnūn-ı 'uryānam (*Gazel 124, Mısra 18*). [*yaķını,]*
yaķını zerre gibi olmamağa ser-geşte
fürūğ-ı mihr-i ruĥından meger ferāğat idem (*Gazel 125, Mısra 11*). [*yaķını,]*
cismūñ ħubārını yele vir dir-iseñ eger
gülzār-ı kūy-ı yāra **yaķını** gibi irem (*Gazel 126, Mısra 20*). [*yaķını,]*
icāzet vir kilāb-ı kūyuñ-ıla hem-sifāl olsun
Yaķını bendeñe bir manşib iĥsān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 18*). [*yaķını,]*
ğubār-ı ħūznı siler dillere şafā getürür
Yaķını şi' rūñi āb-ı revāna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 10*). [*yaķını,]*
dilā zamānede rüstem'leri zebūn itdün
Yaķını gibi seni pehlevāna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 14*). [*yaķını,]*
yaķını sünbül-i zūlf-i nigārı gülşende
Ruĥūnda ħāliye-i müşğ-sāya beñzetdüm (*Gazel 133, Mısra 9*). [*yaķını,]*
ey **yaķını** ben dıraĥt-ı bāğ-ı derd ü miĥnetem
cismüm üzre na'l ü dāğum berg ü bārumdur benüm (*Gazel 135, Mısra 13*). [*yaķını,]*
yaķını mihr yüzün gösterür o māh saña
senūñle āyineye baķduğı odur her ān (*Gazel 136, Mısra 13*). [*yaķını,]*
vird-i zebān-ı bülbul-i ħoş-gūy medĥ-i gül
zıkr-ı **yaķını** vaşf-ı cenāb-ı ħudāygān (*Gazel 137, Mısra 14*). [*yaķını,]*
yaķını bendeñe çekdürme minnet-i dehri
eyā kerim ü raĥim ü müheymın ü mennān (*Gazel 138, Mısra 17*). [*yaķını,]*
bāğ-ı kūyuñda **yaķını** şanemā bülbul-vār
gül yüzüñde n'ola eylerse hezār āh u figān (*Gazel 139, Mısra 9*). [*yaķını,]*
dikĥkatle didi bilūñe bir nazm-ı dūr-nişār
itdi **yaķını** mamelekin yine der-miyān (*Gazel 140, Mısra 14*). [*yaķını,]*
dehān-ı yār için virdüm karār u şabrumı bāda
egerçi yok yire geçdüm **yaķını** cümle varumdan (*Gazel 141, Mısra 12*). [*yaķını,]*
yaķını necm-i eşküm gibi oldı yıldızum düşkün
Uşandum mihri yok hercāyī āfet meh-liķālardan (*Gazel 142, Mısra 9*). [*yaķını,]*
ey **yaķını** baş açuk rūm'da bir abdālam
anuñ-içün bu fenā tekyede miĥmānam ben (*Gazel 144, Mısra 17*). [*yaķını,]*
sofra-i vaşlına irmezsem o şāh-ı keremūñ
ğam tenūrında **yaķını** niçe bir yanam ben (*Gazel 145, Mısra 18*). [*yaķını,]*
demdür **yaķını** māh-ı muĥarremde ağıla kan
Ġarķ eyle lāle-veş dem-i 'āşūrdan beden (*Gazel 146, Mısra 13*). [*yaķını,]*
bu **yaķını** kim eşigūñde irādet getürür
himmet ümmid ider ey pīr-i hidāyet senden (*Gazel 147, Mısra 9*). [*yaķını,]*
sebz cāmeñle **yaķını** didi gördükde saña
mezra'-ı sebz-i felekde meh-i ħarrāsın sen (*Gazel 149, Mısra 11*). [*yaķını,]*
nizāmī ger ħayālāt-ı kelāmum görse nazmumda
diye baña **yaķını** ħusrev-i mülk-i suĥansın sen (*Gazel 150, Mısra 14*). [*yaķını,]*
aķ sādeyle **yaķını** seni gördükde didi
āb-ı şāfiye ħonulmuş semen-i zibāsın (*Gazel 151, Mısra 13*). [*yaķını,]*

ey **yaķını** o bütüñ nüktelerin fehmi eyle
 ne bilür ehl-i luğat terk idelüm kâmusın (Gazel 152, Mısra 9). [yaķını,]
yaķını ta'ne taşın bed-güherler atsa ne bāk
 ķo nazm-ı pāküm-ile ben güher-feşān olayın (Gazel 154, Mısra 9). [yaķını,]
 gül ruķuñsız bülbül-i ṭab'-ı **yaķını** lāl olur
 söylemez āyinesiz ṭūṭi kelām-ı sūkkerin (Gazel 155, Mısra 13). [yaķını,]
 cevher-i ferd-i dehānın bildüğün ğayr istemem
 nükte-dānlıkda **yaķını** kendümi ferd isterin (Gazel 157, Mısra 12). [yaķını,]
 ey **yaķını** bu edā-yı hūb-ı şekker-bār-ıla
 Mısr-ı nazmuñ ṭūṭi-i şirīn-makālī sen misin (Gazel 158, Mısra 11). [yaķını,]
 ey **yaķını** niķe bir zehr-i belā çekmekden
 mest ü lā-ya 'kıl idüp göñlümi medhūş ideyin (Gazel 159, Mısra 15). [yaķını,]
 görince ol şehi ğüftāra ķudretüm ķalmaz
Yaķını ḥāl-i dil-i zārı niķe söyleyeyin (Gazel 160, Mısra 10). [yaķını,]
yaķını hastanuñ ḥālın sorarsa o tabīb-i dil
 'acāyib derde uğramış işidenden ırağ olsun (Gazel 162, Mısra 9). [yaķını,]
yaķını dāne-i ḥāl-i ruķı devrinde dildāruñ
 çevirsün sübhādan yüz zāhid-i kāşāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 9). [yaķını,]
yaķını baĝrını anuñ yaķardı āteş-i reşk
 kemāl-i sūzını ğuş itse nazmumuñ ḥusrev (Gazel 166, Mısra 11). [yaķını,]
 firāk iderse de pīr eyle vaşf ķāmetini
Yaķını egri otur söyle tek hemān toĝru (Gazel 168, Mısra 8). [yaķını,]
 ḥaņçeri 'aksi dilde dildāruñ
 şan semekdür **yaķını** deryāda (Gazel 169, Mısra 14). [yaķını,]
 ger acı dil virürse şōfi **yaķını** saña
 sen daķı rīş-ḥand it ṭurma piyāza başla (Gazel 170, Mısra 9). [yaķını,]
yaķını eyleyelden yaşumı bir la'l-leb deryā
 dönüpdür her müjem ķan-ıla yir yir şāḥ-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 13). [yaķını,]
yaķını baķr-ı ḥāṭır tīre olmaz zemmi a'dādan
 keder virmez muķarrer her ḥas u ḥāşāk 'ummāna (Gazel 172, Mısra 11). [yaķını,]
 ey **yaķını** ğam-ı 'ışk ādemi mecnūn eyler
 ķays 'ibret yeter a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 13). [yaķını,]
 ey **yaķını** sen anuñla çıķamazsın başa
 baĝlama 'āķıl-ısañ göñlüñi zūlf-i yāra (Gazel 174, Mısra 13). [yaķını,]
 ey **yaķını** lebi vaşfın idemezsin o meḥūñ
 her sözüñ 'īsī-i cān-baḥşdan ilhām olsa (Gazel 175, Mısra 13). [yaķını,]
 düşümde tevbe vire diyü bādeden şōfi
Yaķını didelerüm itdi ḥvābdan tevbe (Gazel 177, Mısra 10). [yaķını,]
 nazar kıl āyine-i rüy-ı yāra 'ibretle
Yaķını ķılma göze ḥvāb-ı ğafleti perde (Gazel 178, Mısra 10). [yaķını,]
 aña **yaķını** müşteridür naķd-i cān-ıla
 virme metā'-ı vaşluñ ey meḥ-likā ele (Gazel 179, Mısra 9). [yaķını,]
 nār-ı ğamdan girye eyler dil **yaķını** şem'-veş
 ğayrılar bezminde ḥandān olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 11). [yaķını,]
 ķurtuldu vücūduñ yaramaz ğuşşalarından
 mülk-i 'ademe gitdi **yaķını** eyü vardı (Gazel 184, Mısra 10). [yaķını,]
yaķını bezm-i miḥnetde delindi ney gibi baĝrum
 anuñçün nāle vü āhum ser-ā-ser ṭutdı āfāķı (Gazel 185, Mısra 9). [yaķını,]
 devā için ne ararsın ṭabībī
Yaķını derde mu'tād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 12). [yaķını,]
 yaķını ḥusrevā bir şā'ir-i ḥōş-ĝüydür k'anuñ
 belāĝat tōpını eflāke atdı çarḥ meydānı (Gazel 187, Mısra 19). [yaķını,]
yaķını gitdi meylüm baĝ-ı dehrūñ ğayrı seyrinden
 beni öldürdi āḥ ol serv-i ḥōş-reftār reftārı (Gazel 188, Mısra 9). [yaķını,]
 şu'ā'-ı mihr-i ruķı zūlfī zulmetin giderüp
Yaķını nūr-ı ḥudā rüşen itdi şāmumızı (Gazel 189, Mısra 10). [yaķını,]
 ey nāle-i **yaķını** sipihri ṭokuz ṭolan
 bir aydur ki ol meḥ-i tābān görünmedi (Gazel 190, Mısra 15). [yaķını,]
 nesīm-ile gelüp ḥāk-i rehi çeşmüm cilā buldı
Yaķını ḥamdüli 'llāḥ cānib-i ḥaķ'dan 'atā geldi (Gazel 191, Mısra 12). [yaķını,]

yaķinī sāde-rūlar vaşf idelden
 tekellüfden kelāmum sāde geldi (*Gazel 192, Mısra 11*). [*yaķinī,]*
 hūblar zikri gibi olmaz **yaķinī** fikr-i hūb
 hāmdūlī 'llāh oldı evrād-ı dil ü cānum 'alī (*Gazel 196, Mısra 11*). [*yaķinī,]*
 bu **yaķinī** gibi 'ömrüm beni mehcūr itme
 geçmesün hecr-ile 'ömr-i güzerānum muşlı (*Gazel 197, Mısra 17*). [*yaķinī,]*
 bāde nūş itsem seg-i kūyuñ sıfālinden müdām
 reşk-i cem itsem **yaķinī** 'işret-i şāhānemi (*Gazel 198, Mısra 10*). [*yaķinī,]*
 beni kılupdur ezel-mest bāde-i tevhhīd
 gören **yaķinī** şanur gerçi hūşyār benī (*Gazel 199, Mısra 12*). [*yaķinī,]*
 hūşiyd-veş **yaķinī** tūlū' itse sözlerūñ
 encüm gibi görünmeye eş'ār-ı hāverī (*Gazel 200, Mısra 9*). [*yaķinī,]*
 çeşmūñ **yaķinī** hastayı itmişdi bī-mecāl
 āhū vū kays'a düşmedin ūlfet didükleri (*Gazel 201, Mısra 13*). [*yaķinī,]*
 limā'kdaratu 'alā vāhidin mine'l-efzāl
yaķinī pertev-i mihr-i 'ināyetūñ ister (*Kaside 1, Mısra 70*). [*yaķinī,]*
 ey **yaķinī** hatt-ı ruhsārından ol 'īsī-lebūñ
 oldı zāhir ma'nī-i min 'indihī 'ilmu'l-yaķīn (*Kaside 2, Mısra 43*). [*yaķinī,]*
yaķinī hasta vū der-mānde sürdi kapuñā yüz
 bu derde var-ısa la'lūñ ider aña dermān (*Kaside 3, Mısra 25*). [*yaķinī,]*
yaķinī lāf u güzāfı қо eyle şāha du'ā
 niyāza kaldur elūñ sūy-ı hāzret-i mennān (*Kaside 3, Mısra 29*). [*yaķinī,]*
 aldı zulm ü mekr-ile cānın **yaķinī** hastanuñ
 çeşm-i hūn-hvāruñ gibi olmuş sitemger kākūlūñ (*Kaside 4, Mısra 17*). [*yaķinī,]*
 mevsim-i güldür **yaķinī** 'ış ü 'işret çağıdur
 içelüm ra'nā güzellerle şarāb-ı la'l-i nāb (*Kıt'a 1, Mısra 3*). [*yaķinī,]*
 ey **yaķinī** bu sözūñ haķ-durur inkār olmaz
 içlerinde bularūñ zerre kadar 'ār olmaz (*Müseddes 1, Mısra 29*). [*yaķinī,]*
yaķinī ney gibi feryād idüp dil ü cānum (*Müseddes 2, Mısra 28*). [*yaķinī,]*
 bir mehūñ gerdenine kol dolayup hāle gibi
 cām-ı gül-gūnı **yaķinī** ele al lāle gibi (*Müseddes 3, Mısra 30*). [*yaķinī,]*
yaķinī kāf-ı meşakķatde ben de sīmurğın
 büyüklenüp müteferriğ geçinmesün 'ankā (*Gazel 3, Mısra 11*). [*yaķinī,]*
 eşer-i āh-ı **yaķinī** 'yle mülebbes oldı
 lāciverdī görünür şimdi bütün baħr u semā (*Gazel 4, Mısra 9*). [*yaķinī'yle, -yle]*
 sedd itdiler **yaķinī** 'ye mey-hāne yolların
 yā rab müyesser eyle sülük-i reh-i şavāb (*Gazel 12, Mısra 11*). [*yaķinī'ye, -ye]*
 rengin ü nāzūk eyle edāñı **yaķinīyā**
 Vaşf it lebin 'ubeydī gibi nükte-dān olup (*Gazel 16, Mısra 9*). [*yaķinīyā, -ya]*
 'ummān-ı eşke yok yire talma **yaķinī** 'yā
 ol dürr-i pāki iletmez kimse der-kenār (*Gazel 26, Mısra 13*). [*yaķinī'yā, -ya]*
 hāl-i bāl-i **yaķinī-i** zārı
 mū-be-mū zūlf-i yār şerħ eyler (*Gazel 29, Mısra 11*). [*yaķinī-i, -i]*
 terk-i diyār kıldı **yaķinī-i** bī-mecāl
 düşdi tarīķ-ı miħnete ğaltān olup gider (*Gazel 32, Mısra 13*). [*yaķinī-i, -i]*
 ālūfteñüz **yaķinī-i** āşūfte-dil gibi
 şūrīde-i zamāne vū rüsvā-yı 'ālemüz (*Gazel 73, Mısra 13*). [*yaķinī-i, -i]*
yaķinīnūñ 'aceb mi 'aķl u fikri tār-mār olsa
 işitdüm ol perinūñ zūlfīnūñ her tārı mār olmuş (*Gazel 80, Mısra 9*). [*yaķinīnūñ, -nūñ]*
 dimezdi bu resm üzre tekellüflü ğazeller
 olmasa **yaķinī-i** suhān-dāna tekellüf (*Gazel 91, Mısra 16*). [*yaķinī-i, -i]*
 nazar it ey kaşı yā cānına geçdi ğamzeñ
 bu **yaķinī** 'yi helāk itmesün iġmāzlaruñ (*Gazel 107, Mısra 12*). [*yaķinī'yi, -yi]*
 künc-i ğurbetde **yaķinī** 'yi koma zār u zelīl
 yār olup düşmene ğuş itme sözün ğayrılaruñ (*Gazel 114, Mısra 13*). [*yaķinī'yi, -yi]*
 kim-durur dir-iseñ ey şāh **yaķinī-i** gedā
 sākin-i ğüşe-i ğam mu'tekif-i künc-i melāl (*Gazel 117, Mısra 13*). [*yaķinī-i, -i]*
 şemşīr-i ğamzesinden elūñ çek **yaķinī** 'yā
 saña seni gerekse o dil-ġirden kesil (*Gazel 120, Mısra 9*). [*yaķinī'yā, -ya]*

serdār-ı leşker-i ğam-ı 'ışk ol **yaķīnī'yā**
mansūr-veş çıkup ser-i dār üzre ol be-nām (Gazel 123, Mısra 9). [yaķīnī'yā, -ya]
yaķīnī'ye seg-i kūyuñ sıfālın görmedüñ layık
kulından iltifātın kesdi sulţānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 9). [yaķīnī'ye, -ye]
virme 'ışı **yaķīnī'yā** felege
dinle kim saña hūb pend itdüm (Gazel 134, Mısra 9). [yaķīnī'yā, -ya]
yaķīnī'ye 'araķ-rīz oldu dirler cümleten cismüñ
o hod yād eyleyüp hicrānı aĝlar cümle cisminden (Gazel 143, Mısra 15). [yaķīnī'ye, -ye]
tolaşur kākül-i miskīnüne sevdā-zededür
dār-ı zülfünde **yaķīnī'yi** ko ber-dār olsun (Gazel 163, Mısra 12). [yaķīnī'yi, -yi]
'azāb-ı düzaķ-ı ğamdan **yaķīnī'yi** kurtar
şefā'at issi resül ile āl hāķķıyçün (Gazel 164, Mısra 13). [yaķīnī'yi, -yi]
itdi pür-dāĝ ten-i zerdı **yaķīnī-i** gedā
hıl'at-i 'ışkı emirāne ser-ā-ser giydi (Gazel 193, Mısra 9). [yaķīnī-i, -i]
cān revān eyler yolında sen mürüvvet kânınuñ
kılsa ihsānuñ **yaķīnī'yi** n'ola ihyā 'alī (Gazel 195, Mısra 10). [yaķīnī'yi, -yi]
çeşm-i ümmid-i **yaķīnī'yi** münevver kılduñ
dıde-i baķtımı kılmışdı felek hıvāb-ālūd (Kaside 5, Mısra 35). [yaķīnī'yi, -yi]

yaķīnī-veş: Yakini gibi. (benzer).

yaķīnī-veş vatan tutdum feżā-yı lā-mekānide
kodum bu teng nāmı anda bir vāsi' mekān buldum (Gazel 128, Mısra 11). [yaķīnī-veş,]

yak-: (Aşığın gönlünü) yakmak.

hāli ğamıyla **yaķdı** derūnumda tāze dāĝ
ol ğonca hayra girdi uyandurdu bir çerāĝ (Gazel 87, Mısra 1). [yaķdı, -dı]

ya'kūb: Hz. Yakup Peygamber.

belā ken'an'ınuñ ben hūzn-ile **ya'kūb'uyam** gūyā
cemāl iķlīmīnūñ sulţān-ı bī-hem-tāsıdur yūsuf (Gazel 89, Mısra 7). [ya'kūb'uyam, -uyam]
mekānum külbe-i ahzān olup çeşmüm 'alil oldu
belā **ya'kūb'uyam** ben yūsuf-ı gül-pirehensin sen (Gazel 150, Mısra 8). [ya'kūb'uyam, -uyam]

ya'kūb-veş: Hz. Yakup (a.s.) gibi.

ya'kūb-veş gözüm n'ola kan aĝlasa müdām
Çok dem-durur o yūsuf-ı ken'an görünmedi (Gazel 190, Mısra 5). [ya'kūb-veş,]

yākūt: Pembe veya erguvan tonları ile karışık koyu kırmızı renkte değerli bir taş; bu taştan yapılmış veya bu taşla süslenmiş şey II dudak.

ĝoncalar seyr eylesem **yākūt-ı** la'lünden cüdā
çeşm-i cāna her biri bir la'lden peykān olur (Gazel 54, Mısra 5). [yākūt-ı,]
pençe-i mercāna ger **yākūt-ı** la'lünsüz baķam
çeşm-i hūn-bāra olur her şāhı mīl-i āteşin (Gazel 155, Mısra 3). [yākūt-ı,]

yākūt u zer: Yakut ve altın.

meyl-i **yākūt u zer** itsün hıvāce-i dünyā-perest
kan-ıla ben la'l idüp yaşum ruķum zerd isterin (Gazel 157, Mısra 3). [yākūt u zer,]

yākūt-leb: Kırmızı dudaklı.

destüñ ey **yākūt-leb** yaşum silerken kan olur
baķr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur (Gazel 54, Mısra 1). [yākūt-leb,]

yalabu: Parlamak, parıldamak.

yalabur mihr-i ruḥuñ şöyle ki gözler kamaşur
felege gelmeye bir sencileyin meh-päre (Gazel 174, Mısra 5). [yalabur, -r]

yalan dünyā: Gerçek olmayan, geçici, fâni olan dünya.

‘İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı** (Müseddes 3, Mısra 6). [yalan dünyāyı, -yı]
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı**
ııı (Müseddes 3, Mısra 13). [yalan dünyāyı, -yı]
‘İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı** (Müseddes 3, Mısra 20). [yalan dünyāyı, -yı]
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı**
v (Müseddes 3, Mısra 27). [yalan dünyāyı, -yı]
‘İş u nüş eyle bugün añma ğam-ı ferdāyı
saña ısmarlamadılar bu **yalan dünyāyı** (Müseddes 3, Mısra 34). [yalan dünyāyı, -yı]

yalñ yüz: Yüzü açık, aydınlık, parlak.

bir **yalñ yüzli** hūbdur tīġuñ
göñlüm anuñla sâde-pehlūdur (Gazel 52, Mısra 9). [yalñ yüzli,]

yalñuz: Tek, sadece, yalnızca.

düşeyin sâye gibi yanuña ben
yalñuz gezme sen güneş gibi tek (Gazel 97, Mısra 10). [yalñuz,]

yalman: Bıçak, kılıç vb. kesici âletlerin kesen ve batan kısmı, ağzı veya ucu.

yalman-ı tīġı kesmedi kalbūñ şusuzluġın
sîr-âb ider mi teşne-i maḥrūrî hîç serâb (Gazel 12, Mısra 9). [yalman-ı, -ı]

yalmanı yalmanı: Yavaş yavaş, titrete titrete.

göreydi güstehem kabzamda ki şemşîr-i bürrânı
öñümde cân virürdi havfdan **yalmanı yalmanı** (Gazel 187, Mısra 2). [yalmanı yalmanı,]

yan-: Çok ızdırap çekmek, büyük bir acı içinde olmak, çok üzülmek.

sofra-i vaşlına irmezsem o şâh-ı keremūñ
ġam tenūrında yakīnî niçe bir **yanam** ben (Gazel 145, Mısra 18). [yanam, -am]
zulmeti rüşen ider şu ‘le-i sūz-ı âhum
bezm-i fūrkatde **yanan** şem ‘-i şebistānam ben (Gazel 145, Mısra 6). [yanan, -an]
pür-âteş oldu şu ‘le-i ‘ışk-ıla dāġumuz
nâr-ı ġam-ıla **yandı** söyünmiş çerāġumuz (Gazel 69, Mısra 2). [yandı, -dı]
‘aceb zulm issidür ḥammām alur koynına ol mähı
yanarken âteş-i mihr-i ruḥuñla dā ‘imā küllhan (Gazel 143, Mısra 12). [yanarken, -ar, -ken]
gül gibi her suḥanum ġayret-i firdevsî-durur
Dūzaḥ-ı reşkde **yansa** yiridür kalb-i ḥasūd (Kaside 5, Mısra 32). [yansa, -sa]
bād-ı âhum ne ‘aceb ger anı berbād itse
yanmadan nâr-ı ġama oldu tenüm ḥākister (Gazel 30, Mısra 4). [yanmadan, -madan]
tutuşduñ âteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fūrkatde
yeter **yandūñ** gel ey pervâne şem ‘-i encümenden geç (Gazel 23, Mısra 6). [yandūñ, -du, -ñ]
ya cemşiyd ‘ūñ zamân-ı saltanatda rüzġâr-ıla
yanan ser-menzil-i ‘işretde la ‘lîn şem ‘dānıdur (Gazel 46, Mısra 8). [yanan, -an]
elif çek sîneme ey serv senden bir nişân kılsun
tenūñ nâr-ı maḥabbet **yanmadan** ḥākister eyleser (Gazel 161, Mısra 4). [yanmadan, -ma, -dan]
cemâl-i şu ‘le-i yâra göñül pervânesin **yandur**
maḥabbet şem ‘ini ey dil uyandur bir çerāġ olsun (Gazel 162, Mısra 5). [yandur, -dur]

yan: Beraber, beraberinde.

yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāye
hevā-yı kāmētūñ itdükçe ‘ar‘arı lerzān (*Gazel 138, Mısra 13*). [*yanuñca, -uñ, -ca*]
yanuñca kendüyi yirden yire çalar sāyeñ
hevā-yı kāmētūñ itdükçe ‘ar‘arı lerzān (*Kaside 3, Mısra 21*). [*yanuñca, -uñ, -ca*]
mecnūndan maḥabbetūmi eksük añlama
yanumda artuḡ añma anı ey perī-ḥiṣāl (*Gazel 116, Mısra 10*). [*yanumda, -umda*]
fistīkī cāmeli bir servi görüp **yanumda**
düşmen-i rū-siyeh ol dem tūnekīler giydi (*Gazel 193, Mısra 3*). [*yanumda, -umda*]
ḥaṇçer-i ḥār-ıla şaḡın ki ider sīneñi çāk
gülūñ ey bülbul-i şūrīde **yanından** öte dur (*Gazel 40, Mısra 6*). [*yanından, -ı, -(n), -dan*]

yaña: Doğru, taraf.

bir merḥabāya cān ü dili al da söḡ baña
senden **yañadur** ey boyu şimşād elūñ biri (*Gazel 200, Mısra 6*). [*yañadur, -dur*]
istimā‘ idüp o semte ‘azmūñi ey meh-liḡā
başın alup gitdi dün ḥurşıyd maḡribden **yaña** (*Gazel 5, Mısra 2*). [*yaña,]*

yā‘ni: "Demek oluyor ki" anlamında bir bağlaç.

‘ışkı bāṭıl añlayup tutmuş riyā atvārını
ḥaḡḡı idrāk itdi **yā‘nī** zāhid-i nādānı gör (*Gazel 38, Mısra 6*). [*yā‘nī,]*

yanup yakıl-: Yanmak. || Çok sevmek, delice aşık olmak.

tolanur başına şevḡ-ıla rūşen kılmaḡa sūzın
diler pervāne **yanup yakıla** şem‘-i şebistāna (*Gazel 172, Mısra 8*). [*yanup yakıla,]*
ben zerreye hercāyīlik itdūñ niçe gündür
senden kime **yanup yakılayın** be hey āfet (*Gazel 19, Mısra 8*). [*yanup yakılayın, -ayın*]
başladuñ gün gibi ben zerreye hercāyīlige
kime **yanup yakılayın** be hey āfet senden (*Gazel 147, Mısra 8*). [*yanup yakılayın, -ayın*]

yap-: Etmek, yapmak; dönüştürmek.

cān murḡı zūlf-i pūr-ḡam-ı dildārı kıldı cāy
gūyā seḡāb içinde hūmā **yapdı** āşiyān (*Gazel 140, Mısra 8*). [*yapdı, -dı*]
bir kaç tolu içüp yıkılup gitmedin ‘adū
yapmaz o gonca göñlümüzü hālümüz ḥarāb (*Gazel 11, Mısra 16*). [*yapmaz, -maz*]
göñül mülkini **yap** yap dest-i luṭfuñ eylesün ma‘mūr
belā bünyādını ḡalbūmde vīrān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 3*). [*yap,]*
göñül mülkini **yap** yap dest-i luṭfuñ eylesün ma‘mūr
belā bünyādını ḡalbūmde vīrān eyle sultānum (*Gazel 130, Mısra 3*). [*yap,]*

yap yap: Yavaş yavaş, usul usul, sessizce.

yap yap saña teslīm ideyin naḡd-i ḡayātı
ey ḥaṇçer-i ser-tīz-i nigār eyleme ḥiddet (*Gazel 19, Mısra 9*). [*yap yap,]*

yapış-: Tutmak, sarılmak, sıkıca yakalamak.

seni zār iden odur olma ḡatından ḡamḡın
yūri ey āḡ yūri baḡt-ı siyehkāra **yapış** (*Gazel 81, Mısra 2*). [*yapış,]*
ne biter ellenilen verd-i ṭarīdan ey dil
bāḡ-ı dehr içre biter her gül-i pūr-ḡāra **yapış** (*Gazel 81, Mısra 8*). [*yapış,]*
ḡulpu destūñde ḡalūr her neye el şunduñsa
geç hevādan yūri ey dil oñacaḡ kāra **yapış** (*Gazel 81, Mısra 4*). [*yapış,]*

yollaruñda didüm ağlamadan a‘mā oldum
didi ol serv-i revān ko beni dīvāra **yapış** (Gazel 81, Mısra 6). [yapış,]
ağzına niçün atıldıñ varup ejderhānuñ
saña kim didi dilā kākül-i dildāra **yapış** (Gazel 81, Mısra 10). [yapış,]
güm kılan akluñı derbend-i maḥabbetde odur
zülfinuñ dāmenine ey dil-i āvāre **yapış** (Gazel 81, Mısra 12). [yapış,]
šanem-i deyr gibi yazılı şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime dīvāra **yapış** (Gazel 81, Mısra 14). [yapış,]
ey yakīnī ğam-ı devr ayağa şalarsa seni
mey-fürüşa varup ol pīr-i mededkāra **yapış** (Gazel 81, Mısra 16). [yapış,]

yār-: İkiye ayırmak, parçalamak.

yarayın seng-ile başın dimiş ol yār baña
başum ortaya kodum hīdmete yarar olsun (Gazel 163, Mısra 3). [yarayın, -a, -y, -ın]

yār: Yar. 1. Sevgili, 2. esk. Dost , tanıdık.

huzūrından ayırdı ‘ışkı **yāruñ** bī-huzūr oldum
soñında her huzūruñ ey yakīnī bir belā vardur (Gazel 51, Mısra 13). [yāruñ, -uñ]
figān u āh u zār-ıla beni ayırdı **yārumdan**
kime āh ideyim bilmem hevā-yı rüzgārumdan (Gazel 141, Mısra 1). [yārumdan, -um, -dan]
sedd it çemen-i ḥaṭṭuñ-içün eşk-i revānum
hem cāna şafālar vire hem **yārī** temāşā (Gazel 9, Mısra 8). [yārī, -ı]
yakīnī çekmede derd-i firākı yā ola mı
Vişāl-i **yār-ıla** mesrūr o ğam-gūsār ‘aceb (Gazel 14, Mısra 10). [yār-ıla, --ıla]
ġam yimen ḥalk-ı cihān cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede **yārum** baña tek yār olsun (Gazel 163, Mısra 2). [yārum, -um]
ihrām-ı ‘ışkı giy ḥarem-i kūy-ı **yāra** git
sa‘y it ki ka‘be ola her işde penāhumuz (Gazel 71, Mısra 13). [yāra, -a]
behrām ise de gūra şalar **yār-ı** ġārsuz
şol şeh ki āsitānı sa‘adet-me‘ābdur (Gazel 44, Mısra 9). [yār-ı, –]
dilde la‘l-i leb-i **yār** elde tolu cām-ı şafā
ey yakīnī baña beñzer kanı şāfi-meşreb (Gazel 13, Mısra 11). [yār,]
dahı kemāl-i ḥüsn-ile ḥalka görünmedin
ebrū-yı **yāra** beñzemek ister hilāli gör (Gazel 39, Mısra 6). [yāra, -a]
cismüñ ġubārını ye le vir dir-iseñ eger
ġülzār-ı kūy-ı **yāra** yakīnī gibi irem (Gazel 126, Mısra 20). [yāra, -a]
devā ümīdin idüp derd-i **yāra** neyleyeyin
ölümünden özge şifā yok ne çāre neyleyeyin (Gazel 160, Mısra 1). [yāra, -a]
cemāl-i şu‘le-i **yāra** göñül pervānesin yandur
maḥabbet şem‘ini ey dil uyandur bir çerāġ olsun (Gazel 162, Mısra 5). [yāra, -a]
yarayın seng-ile başın dimiş ol **yār** baña
başum ortaya kodum hīdmete yarar olsun (Gazel 163, Mısra 3). [yār,]
bir nāvek-ile sīneme biñ revzen açdı **yār**
budur cihānda keşf ü kerāmet didükleri (Gazel 201, Mısra 7). [yār,]
ḥırāş-ı ḥaṭır-ı pūr-ḥār-ı **yār** mı diyeyin
ḥarāret-i ciger-i tābdār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 1). [yār,]
ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 5). [yār,]
ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 11). [yār,]
ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin
şikāyet-i elem-i rüzgār mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 25). [yār,]
şorarlār-ısa nedür ḥāl-i kalb-i nālānum
ḥikāyet-i ğam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 32). [yār,]
reh-ġüzār-ı **yārdan** ayırma ḥāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḥudā iseñ yakīnī yol budur (Gazel 53, Mısra 9). [yārdan, -dan]
cān naḳdine metā‘-ı vişālın virürse **yār**
kim almaz anı kim bu kadar rāygān ola (Gazel 6, Mısra 5). [yār,]

geçen gün rāst gelüp **yār** iltifāt itdi bu nāçize
Yakīnī şād oldı eyledi o merhabādan hāzz (Gazel 84, Mısra 9). [yār,]
nihāl-i kāmēt-i mevzūn-ı **yāra** öykünmiş
ne alçak olduğımı bildüñüz mi tūbā'nuñ (Gazel 102, Mısra 7). [yāra, -a]
cemālūñ göricek yāruñ niçe cān virmesün 'āşık
be hey **yār** ādem öldürür anuñ bu hūsn-i ahlākı (Gazel 185, Mısra 8). [yār,]
seni yād eylemezse **yār** tañ mı
yanında dilberūñ yād olmaduñ mı (Gazel 186, Mısra 5). [yār,]
'arz eyledi seyrümde cemālin baña yūsuf
seyr üzre idüm gibi gelür **yāri** temāşā (Gazel 8, Mısra 4). [yāri, -ı]
kūyında döküp gözyaşını nāleler itdüm
üyürken o **yāri** gice efgānum uyardı (Gazel 184, Mısra 8). [yāri, -ı]
itdi eşküm dil-i senginine **yāruñ** te'sīr
gelmeye 'āleme bir böyle mü'e'ssīr kevkeb (Gazel 13, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]
şimşād hādden aşurı serv-i sehī kaşır
yāruñ nihāl-i kaddine bak i'tidālī gör (Gazel 39, Mısra 12). [yāruñ, -uñ]
ağlamazdum gerdişüñden ey felek bir kez beni
cür'a-veş bezminde **yāruñ** hāke yeksān eyleseñ (Gazel 100, Mısra 4). [yāruñ, -uñ]
yāruñ dehānı vaşfin ider yok benüm gibi
esrār-ı gaybı keşf idemez degme hürde-dān (Gazel 140, Mısra 9). [yāruñ, -uñ]
muğber olduñ hem perīşān-rūzgār ey gird-bād
zülf-i **yāruñ** 'āşık-ı şūrīde-hālī sen misin (Gazel 158, Mısra 10). [yāruñ, -uñ]
faşl-ı şitā-yı fūrkat çün āhīr oldı ey dil
yāruñ bahār-ı hūsnin vaşf eyle yaza başla (Gazel 170, Mısra 8). [yāruñ, -uñ]
cemālūñ göricek **yāruñ** niçe cān virmesün 'āşık
be hey yār ādem öldürür anuñ bu hūsn-i ahlākı (Gazel 185, Mısra 7). [yāruñ, -uñ]
yār olmazsa mu'āvin neme yarar şevket
tūtalum kim diyeler yarıcuñ allāh baña (Gazel 7, Mısra 3). [yār,]
zār oldum idüp **yār** ile ağıyārı temāşā
şan eyledi bülbül gül ile hārı temāşā (Gazel 9, Mısra 1). [yār,]
dehān-ı **yār** içün virdüm karār u şabrımı bāda
egerçi yok yire geçdüm yakīnī cümle varumdan (Gazel 141, Mısra 11). [yār,]
iderken şīvelerle nāzlarla **yār** reftārı
ne cānı var kim ide serv-i nā-hem-vār reftārı (Gazel 188, Mısra 1). [yār,]
dükenmeye elemüm haşre dek beyān olsa
hikāyet-i gam-ı hicrān-ı **yār** mı diyeyin (Müseddes 2, Mısra 18). [yār,]
şevk-ı mihr-i ruḥ-ı **yār-ıla** semā' eyler çarḥ
bī-karār oldı dönüp 'āşık-ı ser-gerdāna (Gazel 173, Mısra 9). [yār-ıla, -ıla]
hāl-i bāl-i yakīnī-i zārı
mū-be-mū zülf-i **yār** şerḥ eyler (Gazel 29, Mısra 12). [yār,]
metā'-ı 'ömrümüzi urdı ayağa hicrān
Yakīnī **yār** yanında revācumuz yokdur (Gazel 47, Mısra 10). [yār,]
cüst ü cū itmesün mi anı yaşum
kāmēt-i **yār** serv-i dil-cūdur (Gazel 52, Mısra 14). [yār,]
gülşen-i kūy-ı **yārda** yok baña hem-zebān olur
bülbülem ey yakīnī ben bencileyin hezār yok (Gazel 95, Mısra 11). [yārda, -da]

yār idin-: Sırdaş, dost edinmek.

yār idin kendüñe bir rind-i kadeḥ-peymāyı
dime āhīr nic'ola hāl-i dil-i rüsvayı (Müseddes 3, Mısra 3). [yār idin,]

yār ol-: Yakın olmak, meyl etmek.

ey yakīnī reh-i cününü koma
'aqla **yār olma** kim sefāhetdür (Gazel 62, Mısra 16). [yār olma,]

yār ol-: Sevgili, dost olmak.

felek kişiye **yār olmaz** güzellik ber-ķarār olmaz
bu ‘ālem pāyidār olmaz sağ ol elümden ne gelür (*Gazel 65, Mısra 15*). [*yār olmaz,]*
işleri gün gibi rüşen buña hem-vār olmaz
en hāķīķatlısı üç gün birine **yār olmaz** (*Müseddes 1, Mısra 32*). [*yār olmaz,]*
ġam yimen hāķ-ı cihān cümleten aġyār olsun
dōstlar dünyede yārım baña tek **yār olsun** (*Gazel 163, Mısra 2*). [*yār olsun,]*
künc-i ġurbetde yakīnī‘yi koma zār u zelīl
yār olup düşmene ġüş itme sözün ġayrılaruñ (*Gazel 114, Mısra 14*). [*yār olup,]*

yara-: Layık olmak, uygun olmak.

gönderse baña tīrini ol kaşı kemānum
Zahm-ı dil-i şad-pāreme bir pāre **yarardı** (*Gazel 184, Mısra 4*). [*yarardı, -r, -dı]*

yāra düş-: Aşık olmak.

şabā sevdā-yı zūlf-i **yāra düşmiş** bī-ķarār olmuş
yeler oñmaz benüm gibi perīşān-rūzgār olmuş (*Gazel 79, Mısra 1*). [*yāra düşmiş,]*

yaramaz: Faydasız, boş, gereksiz.

kurtuldu vücūduñ **yaramaz** ġuşşalarından
mülk-i ‘ademe gitti yakīnī eyü vardı (*Gazel 184, Mısra 9*). [*yaramaz,]*

yārān: Arkadaşlar, dostlar II şāirler.

şunmadın destūñe sākī-i ecel peymāne
şadr-ı mey-hāneye **yārān-ıla** geç rindāne (*Müseddes 3, Mısra 24*). [*yārān-ıla, -ıla]*
ķatılmaz ecel da‘vete geldükçe dile ġam
hācet degül e şohbet-i **yārāna** tekellüf (*Gazel 91, Mısra 8*). [*yārāna, -a]*
vardum seġān-ı kūyın aradum şokāk şokāk
yā rab ne hikmet oldu ki **yārān** görünmedi (*Gazel 190, Mısra 12*). [*yārān,]*
irişdi göklere nāleyle āh u eġānum
‘iyādete gelicek ben za‘īfe **yārānum** (*Müseddes 2, Mısra 30*). [*yārānum, -um]*

yarar ol-: Yakışmak, uygun olmak.

yarayın seng-ile başın dimiş ol yār baña
başum ortaya ķodum hīdmete **yarar olsun** (*Gazel 163, Mısra 4*). [*yarar olsun, -sun]*

varaş-: Uygun düşmek, münasip, yakışmak.

ķıldı zībālġımuñ zīverin efzūn üsküf
varaşur giyse o la‘l-i lebi mey-gūn üsküf (*Gazel 90, Mısra 2*). [*varaşur, -ur]*
yürütmez şīve-i ķadd-i bülendūñ naħli ġülşende
varaşur olsa nāmuñ ey şeker-ġüftār reftārī (*Gazel 188, Mısra 6*). [*varaşur,]*

yār-ı ġār: Maġara dostu II Hz. Muhammed (s.a.s) Mekke'den Medine'ye hicreti sırasında müşriklerden gizlenmek için üç gün süreyle kaldığı Sevr Maġarası'nda Hz. Ebu Bekir, peygamberin yoldaşı olmuştur.

hālūñe eyler ser-i zūlfūñ zenaħdānuñda meyl
tālīb olmaz mı ķişi ‘ālemde **yār-ı ġāra** hīç (*Gazel 24, Mısra 10*). [*yār-ı ġāra,]*

yarıcuñ: Sevgili için.

yār olmazsa mu‘āvin neme yarar şevket
tūalum kim diyeler **yarıcuñ** allāh baña (*Gazel 7, Mısra 4*). [*yarıcuñ,]*

yarın: Gelecek, ilerideki zaman.

yarınun issi var ey dil şaķın itme iħmāl
‘İş u nuş eyle bugün aħma ğam-ı ferdāy (Müseddes 3, Mısra 11). [yarınun,]

yaş: Ağlandıĝında gözlerden akan berrak sıvı, göz yaşı.

yaşum seyl olmaĝa bir serv-i hoş-reftār olur bā‘is
ciger kan olmaĝa ol la‘l-i şekker hār olur bā‘is (Gazel 22, Mısra 1). [yaşum, -um]
tālī‘üm naħs gözüm **yaşlu** sitārem düşkün
itmedük nesne mi var çarħ-ı sitem-hvāh baħa (Gazel 7, Mısra 9). [yaşlu, -lu]
meyl-i yāķüt u zer itsün hvāce-i dünyā-perest
kan-ıla ben la‘l idüp **yaşum** ruħum zerd isterin (Gazel 157, Mısra 4). [yaşum, -(u)m]
yakīnī eyleyelden **yaşumı** bir la‘l-leb deryā
dönüpdür her müjem kan-ıla yir yir şāh-ı mercāna (Gazel 171, Mısra 13). [yaşumı, -(u)m, -ı]
rüd iken gözlerümün **yaşını** teskīn itdün
itdügüm dem ayaĝun topraĝına ‘arz-ı dürüd (Kaside 5, Mısra 23). [yaşını, -ı, -n, -ı]
cüst ü cü itmesün mi anı **yaşum**
kām-et-i yār serv-i dil-cüdur (Gazel 52, Mısra 13). [yaşum, -(u)m]
destün ey yāķüt-leb **yaşum** silerken kan olur
baħr-ı eşküm içre ol dem pençe-i mercān olur (Gazel 54, Mısra 1). [yaşum, -(u)m]
ĝubār-ālūde dil seyl-āb-veş tırmaz aķar **yaşum**
göz açdurmaz yağar bārān-ı ğam hālüm mükedderdür (Gazel 61, Mısra 3). [yaşum, -(u)m]
ruħum zer gibi zerd idüp **yaşum** al eyleyensin sen
baħa hep reng-iden ey sīm-ten dildār sensin sen (Gazel 150, Mısra 1). [yaşum, -(u)m]
ħastalar hālīn bilmezsin gözümün **yaşın** silmezsin
derdüme devā kılmazsın sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 9). [yaşın, -ı, -n]
al oldı dest-i yār silerken gözüm **yaşın**
kıldı bu reşk pençe-i mercānı münfa‘il (Gazel 120, Mısra 7). [yaşın, -ı, -n]

yaş akıd-: Gözyaşı dökme, ağlamak.

zārılıklarla semā‘ eyleyüben **yaş akıdur**
giry e vü nālede ey dil baħa beñzer tölāb (Gazel 10, Mısra 9). [yaş akıdur,]

yas tut-: Çok üzölmek, yasa bürönmek, matem tutmak.

her hāra takıl gül gibi ben inleyin bülböl gibi
yas tutayın sünböl gibi sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 14). [yas tutayın, -ayın]

yasag: Yasak II engel.

eger bir kām-et-i çeng ise def gibi gerer gögsin
bu kānūnı gider şāhum meye niçe **yasag** olsun (Gazel 162, Mısra 4). [yasag,]

yaşdanuban: Yaslanmak, dayanmak, kendine yastık edinmek.

eşigün **yaşdanuban** ey saçı leylī her şeb
şanma kim ‘āşık-ı mecnūnūnı yabanda yatur (Gazel 56, Mısra 5). [yaşdanuban,]

yaşıl: Sarıyla mavinin karışımından ortaya çıkan, bitki yapraklarının çoĝunda görölen renk.

nūr-ı aħmed şan ider sündüs-i aħzarda mekān
ya **yaşıl** cāme giyen hıızr-ı mu‘allāsın sen (Gazel 149, Mısra 6). [yaşıl,]
kızıl **yaşıl** düttünüm oldı çarħa peyveste
felekte kavs-i kuzah şanma ey hilāl-ebrü (Gazel 168, Mısra 3). [yaşıl,]

yaşum gibi: Gözyaşı gibi.

tarīķ-ı ‘ışka girüp halkdan nihān olayın
diyār-ı ĝurbete **yaşum gibi** revān olayın (Gazel 154, Mısra 2). [yaşum gibi,]

yat-: Belirli bir yöne doğru eğilmek.

niçe bir bāğda **yata** ayağın
Dağı ey serv āzād olmadun mı (Gazel 186, Mısra 3). [yata, -a]
hastā-hāl oldu gönül tīb-ı teb-i hecrünle
pister-i gāmda **yatur** derdün-ile tep tenhā (Gazel 2, Mısra 4). [yatur, -ur]

yatur-: Bir şeyin içinde üzerinde bulunmak. Orada var olmak, II. Boylu boyunca uzanmak.

‘aks-i zūlf ü kad-i bālāsı dil ü cānda **yatur**
Nağşı yā kaşlarınun dīde-i giryānda **yatur** (Gazel 56, Mısra 1). [yatur,]
‘aks-i zūlf ü kad-i bālāsı dil ü cānda **yatur**
Nağşı yā kaşlarınun dīde-i giryānda **yatur** (Gazel 56, Mısra 2). [yatur,]
çāre-sāzum şu kadar atdı kāmış oklarını
gönüm ol şīre dönüpdür ki neyistānda **yatur** (Gazel 56, Mısra 4). [yatur,]
eşigün yaşdanuban ey saçı leyli her şeb
şanma kim ‘aşık-ı mecnūnunu yabanda **yatur** (Gazel 56, Mısra 6). [yatur,]
ser-i zūlfünde kalup dil haṭuṇa meyl itmez
evvel-i şeb nerede gelse garīb anda **yatur** (Gazel 56, Mısra 8). [yatur,]
şiken-i zūlfı şikest ola n’ola dildāruṇ
Muttaşıl pertev-i hūrşıyd-i dirāḥşānda **yatur** (Gazel 56, Mısra 10). [yatur,]
mār-ı zūlfıyle kaşı tıgı tılısm olmuş aña
genc-i ‘ışkı o cūvānun dil-i vīrānda **yatur** (Gazel 56, Mısra 12). [yatur,]
der-i dilberde kalup derdūne dermān umma
ey yakīnī saña yir yok niçe der-mānde **yatur** (Gazel 56, Mısra 14). [yatur,]
bīmār gözlerin güne karşı **yatur** görüp
üstine gerdi kaşları bir miskī sāyebān (Gazel 140, Mısra 3). [yatur,]

yay-: Açmak, açip yaymak.

anı mehtāb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḥun
perr ü bālin **yaymış** ey meh nitekim şebbāz zūlf (Gazel 88, Mısra 16). [yaymış, -mış]

yaz-: (Bir söz veya düşünceyi) Belli işaret ve harflerle bir yere geçirmek // Yazıya geçirmek, yazı ile anlatmak.

nūr-ı ruḥunda şanma belürdi ḥaṭ-ı ḡubār
bir sīm levḥa **yazdı** kazā süre-i duḥān (Gazel 140, Mısra 6). [yazdı, -dı]
ḥaṭtunı gördükçe ‘aqlum aldurursam vechi var
levḥ-i ḥaddünde **yazılmış** inneḥū siḥrun mübīn (Kaside 2, Mısra 42). [yazılmış, -ıl, -mış] yazdı okuṇa
kudret-i şun ‘u kemālī gör
Bağ rüy-ı yāra āyine-i zū‘l-celālī gör (Gazel 39, Mısra 1). [yazdı, -dı]
şerḥ-i sübhānellezī esrā **yazar** ḥaṭṭ-ı ruḥun
leyle-i mi‘rāc dur zūlf-i siyehkārūn hemīn (Kaside 2, Mısra 35). [yazar, -ar]
hırz-ı imān ḥaṭṭ-ı rüyūn hırz-ı cān ḥaṭṭ-ı lebūn
yazdı anı ehl-i ‘ışk için kirāmen kātībīn (Kaside 2, Mısra 28). [yazdı, -dı]

yaz: Yaz mevsimi.

faşl-ı şitā-yı fūrkat çün āḥir oldu ey dil
yāruṇ bahār-ı ḥüsnin vaşf eyle **yaza** başla (Gazel 170, Mısra 8). [yaza, -a]

yazıl-: Alın yazısı bağlamında hakkında karar verilmek.

şeb-i fīṭraṭda ḡam-ı zūlfı **yazılmış** başa
bu keşākeşlere sabr eyle dilā itme cedel (Gazel 118, Mısra 9). [yazılmış, -mış]

yazılı: Yazılı, yazılmış olan.

şanem-i deyr gibi **yazılı** şeydāñ olana
sāye-veş yirlere çalup dime divāra yapış (Gazel 81, Mısra 13). [yazılı,]

yazuk: Acınma, üzüntü ifade eden bir söz.

şalmağa gerdenüñe zülfümi **yazuk** dir-iseñ
ço bu teşvîşi benüm boynuma cānā o vebāl (Gazel 117, Mısra 9). [yazuk,]

yedi: I. Yedi sayı sıfatı. II. Yedi kat sema, gökyüzü.

ey yakīnī **yedi** iklīmi ararsa zāhid
künc-i mey-hāne gibi gūşe-i vahdet bulmaz (Gazel 66, Mısra 13). [yedi,]

yed-i beyzā: Musa Aleyhisselām'ın mu'cize olarak gösterdiği beyaz ve parlak eli. Bu tabir mecaz olarak keramet ve hârikulâde haller ve meziyetler hakkında kullanılır.

şanma cismüñle güzeldür **yed-i beyzā** ancak
hāl-i hindü da güzel ol siyeh ebrü da güzel (Gazel 119, Mısra 5). [yed-i beyzā,]
kamaşur lem 'a-i envāruña gözler bakamaz
Berķ urur nūr-ı ruḥuñ reşk-i **yed-i beyzāsın** (Gazel 151, Mısra 8). [yed-i beyzāsın,]

yeksân: Bir, beraber, birlikte.

egerçi zāhiren ben zerre-veş ḥāk-ile **yeksānam**
ḥaḳīkat āsumānında velī mihr-i dıraḥşānam (Gazel 124, Mısra 1). [yeksānam, -am]

yeksân: Aynı seviyede olmak II Yıkılıp yerle bir olmak.

sāye-veş ḥāk-ile **yeksân** iden üftādeleri
şivelerle şalınan ḳadd-i ḥurāmānuñdur (Gazel 50, Mısra 5). [yeksân,]

yeksân ol-: Aynı olmak, bir olmak, benzer olmak.

evc-i rif atde aña olmağ-ıla hem-sāye
ebr-i nīsān-ıla **yeksân ola** mı pāye-i düd (Kaside 5, Mısra 16). [yeksân ola,]

yel: Rüzgar, yel II talih, yazgı, kader.

ḥāk olup ḡamla ḡubār-ı reh-i cānān olalı
götürür taḥtımı **yel** şanki süleymān 'am ben (Gazel 144, Mısra 12). [yel,]

yele vir-: Heba etmek, boşa harcamak, savurmak.

cismüñ ḡubārını **yele vir** dir-iseñ eger
ḡülzār-ı kūy-ı yāra yakīnī gibi irem (Gazel 126, Mısra 19). [yele vir,]
bād-ı āhum **yele virdi** güllerüñ evrāḳını
cāme-i ḡül-gün-ıla raḥş üzre cevlnuñ görüp (Gazel 17, Mısra 13). [yele virdi,]

yem: Deniz. II Hakikat denizi.

gerekse berķ-ı 'acül eylesün biñ isti' cāl
raẓı'-i dāye-i pūr-cüd ü mürvetüñ **yem** ü kân (Kaside 1, Mısra 38). [yem,]

yem-i fūrkat: Ayrılık denizi.

'ışķ ḥādīdür **yem-i fūrkatde** çekme ıztırāb
ey yakīnī ḥamdülillāh ḥıızr-ı ḥōş-dem bundadır (Gazel 43, Mısra 11). [yem-i fūrkatde, -de]

yemîn kıl-: Yemin etmek. Allah'ı veya mukaddes bir şeyi anarak ant içmek; bir kimseden, kendisince kutsal şeyleri öne sürüp bir şeyi yapması veya yapmamasını istemek.

o gülün **kıldı** benefşe haṭ-ı sebzine **yemîn**
güşmâl itse ‘aceb mi anı gülşende şimâl (Gazel 117, Mısra 3). [yemîn kıldı, -dı]

ve’s: Ümitsizlik, elem, keder.

ğam-ı hicrân-ıla cümle gezeyin **ye’s** ü hırmânî
dilâ ser-rişte-i ümmîdûn el virmek müyesserdür (Gazel 61, Mısra 5). [ye’s,]

yetme-: Bir gereksinimi karşılayacak, giderecek nicelikte olmamak.

âh idüp didüm aña güşuña nâlem **yetmez**
güş idüp didi o gül-ruh yeter efgân itdün (Gazel 110, Mısra 13). [yetmez, -mez]

yeter: "Kâfi gelsin, yeter artık! ".

tutuşduñ âteş-i hecr-ile her şeb bezm-i fûrkâtde
yeter yandun gel ey pervâne şem’-i encümenden geç (Gazel 23, Mısra 6). [yeter,]
âteşine sîne-i süzânumun şü sepmeye
devletünde iki çeşm-i eşk-bârum var **yeter** (Gazel 36, Mısra 4). [yeter,]
‘arife bir gül **yeter** dirler benüm dahı dilâ
gülsitân-ı dehrde bir gül-‘izârum var **yeter** (Gazel 36, Mısra 6). [yeter,]
bir de sen şıma bu gönüm şışesin ey bağı taş
seng-i ta’nından ‘adûnün inkisârûm var **yeter** (Gazel 36, Mısra 8). [yeter,]
cism-i bârîkûm pür itdi dâğlarla her elif
ey yakînî bir nihâl-i berg ü bârum var **yeter** (Gazel 36, Mısra 10). [yeter,]
âh idüp didüm aña güşuña nâlem yetmez
güş idüp didi o gül-ruh **yeter** efgân itdün (Gazel 110, Mısra 14). [yeter,]
şalma derbend-i gama eyle der-i vaşlı güşâd
yeter it zâr beni ruh-ı revânûm fethî (Gazel 194, Mısra 8). [yeter,]
yeter bu deñlü beyân eyledün ‘ale’l-icmâl
du ‘âlar eyle o şeh-i kişver-i fezâ ile kim (Kaside 1, Mısra 77). [yeter,]
kays ‘ibret **yeter** a gitmeyelüm yabana
seyr-i şahrâ-yı cünün itmege meyl itme dilâ (Gazel 2, Mısra 7). [yeter,]
şehlerün zer-keş otağına baş egmem zîrâ
yeter âhum şereri hayme vü hârgâh baña (Gazel 7, Mısra 6). [yeter,]
neylerem nâyı ten-i zerd ü nizârûm var **yeter**
nağme-i berbaṭṭ gerekmez âh ü zârûm var **yeter** (Gazel 36, Mısra 2). [yeter,]
yok mı ey zâlim ü bî-dâd meded sende amân
ka’be-i cânı **yeter** zulm-ile vîrân itdün (Gazel 110, Mısra 8). [yeter,]
ey yakînî ğam-ı ‘ışk âdemi mecnûn eyler
kays ‘ibret **yeter** a gitmeyelüm yabana (Gazel 173, Mısra 14). [yeter,]
terk-i nâm eyledi diyü bizi bed-nâm itmeñ
neng-ile nâm **yeter** bu bize kim bed-nâmuz (Gazel 68, Mısra 6). [yeter,]
biz şu vâlî-dil ü vâlâ-himemüz kim zâhid
‘arş-ı a’lâya **yeter** bu bize kim bed-nâmuz (Gazel 68, Mısra 8). [yeter,]
külâh-ı cem saña ey sâkin-i sarây-ı sürür
yeter baña seg-i küyî sıfâli dervîş’ün (Gazel 115, Mısra 4). [yeter,]
tâlib-i sim ü zer olma ğam-ı dünyâyı çeküp
yeter a nağd-i sirişkûnle bu rüy-ı zerdün (Gazel 109, Mısra 6). [yeter a,]
neylerem nâyı ten-i zerd ü nizârûm var **yeter**
nağme-i berbaṭṭ gerekmez âh ü zârûm var **yeter** (Gazel 36, Mısra 1). [yeter,]

yetiş-: Erişmek, ulaşmak. II Anlamak, idrak etmek, nail olmak.

ğam pisterinde derd-ile cân virmedin **yetiş**
ey cân ṭabîbî hâl-i dil-i bî-mecâlî gör (Gazel 39, Mısra 3). [yetiş,]
gitdi mihrünle qarârûm meded ey iki gözüm
zerre-veş hâk-i mezelletde **yetiş** oldum hûr (Gazel 40, Mısra 10). [yetiş,]

gel **yetiş** leşker-i řādīyle meded nuşret kıl
ceyş-i ğam aldı beden burcunu cānum fethī (Gazel 194, Mısra 3). [yetiş,]

yi-: Ağızda çiğneyerek yutmak, yemek.

yiyen esrār-ı ğam-ı hasreti lā-ya kıl olur
nic olur hecr-ile cānum aña hayrānam ben (Gazel 145, Mısra 3). [yi

yig: 1. daha iyi, üstün. 2. Kuvvetli, baskın.

baña der-māndelik kapuñda derbān olmadan **yigdür**
lebūñ yādına ölmek vāşıl-ı cān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 1). [yigdür, -dür]
baña der-māndelik kapuñda derbān olmadan **yigdür**
lebūñ yādına ölmek vāşıl-ı cān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 2). [yigdür, -dür]
cihānda mālîk olmak vaşlına bir yūsuf-ı hūsnūñ
‘azîz-i ‘ālem olup mış ‘a sultān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 4). [yigdür, -dür]
ruhuñçün hār-ı hicrānuñla bülbul gibi zār olmak
baña ey ğonca-leb gül gibi hāndān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 6). [yigdür, -dür]
karīn olmak saña ey kaddi tūbā bāğ-ı kūyuñda
cinānda hem-niřin-i hūr u rıdvān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 8). [yigdür, -dür]
olup kūy-ı hārābātuñ gedāsı cām-ı cem nūř it
bu cā vū saltanat cemşiyd-i devrān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 10). [yigdür, -dür]
seg-i kūyuñ sıfālın başa almak āsitānuñda
giyüp fağfūr təcın çin ‘e hākān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 12). [yigdür, -dür]
segān-ı kūyuñ içre hūr olup şāhum hākīr olmak
‘ulūvv-i manşib-ıla reřk-i akrān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 14). [yigdür, -dür]
zülāl-i la ‘l-i cān-bařını nūř idüp şafa bulmak
Yaķinī neş ‘e-dār-ı āb-ı hayvān olmadan **yigdür** (Gazel 58, Mısra 16). [yigdür, -dür]

yık-: Bozmak, dağıtmak, viran etmek.

ey hālūmi o zālīm ile bilmek isteyen
zulm-ile **yıkđı** gönłūmi hālūm hārābdur (Gazel 45, Mısra 6). [yıkđı, -dı]
yüregūmi kebāb itdūñ **yıkup** gönłūm hārāb itdūñ
çün benden ictināb itdūñ řağ ol elūmden ne gelür (Gazel 65, Mısra 5). [yıkup, -(u)p]

yıkıl-: Devrilmek, çökmek, dağılmak.

leb-i la ‘lūñle tenhā sözlerüm var cām-ı mey içse
Yıkılsa bir yaña ağıyardan olsa cüdā meclis (Gazel 77, Mısra 10). [yıkılsa, -sa]
yıkılsam tañ mıdur serhōř olup cām-ı mey-i ğamdan
kim oldu bezm-i vaşluñ gibi cānā bī-baķā meclis (Gazel 77, Mısra 11). [yıkılsam, -sa, -m]
ey gönöl veh ki seni seyl-i fenā itdi hārāb
Yıkılup hāne-i şabrum gibi vīrān olduñ (Gazel 101, Mısra 6). [yıkılup, -up]

yıkılup git-: Yok olup gitmek.

bir kaç tolu içüp **yıkılup gitmedin** ‘adū
yapmaz o ğonca gönłūmūzi hālūmüz hārāb (Gazel 11, Mısra 15). [yıkılup gitmedin, -din]

yıkma: (Gönöl) yıkmak II (gönöl) kırmak.

yapma gönlini her dem ağıyaruñ
hātırın **yıkma** ‘āřık-ı zāruñ (Gazel 105, Mısra 2). [yıkma,]

yılan: Sürüngenlerden, ayaksız, ince ve uzun olanların genel adı, yerdegezen, uzun hayvan, yılan.

ğılāf-ı sinede eglendi tīg-ı ‘uryānuñ
ininde uyķuya varmış **yılana** beñzetdüm (Gazel 131, Mısra 4). [yılana, -a]

ğilāf-ı sīnede eglendi tīg-ı ‘uryānuñ
ininde uyķuya varmış **yılana** beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 8). [yılana, -a]

yıldız: Yıldız; şans, talih, baht.

anuñ devrinde batdı **yıldızı** her mäh-ruĥsāruñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdır yūsuf (Gazel 89, Mısra 3). [yıldızı, -ı]
yakīnī necm-i eşķüm gibi oldu **yıldızum** düşķün
Uşandum mihr-i yok hercāyī āfet meh-liķālardan (Gazel 142, Mısra 9). [yıldızum,]

yıldızum düşķün: İnsanların bir olaydan, büyüden ya da nazardan oldukça çabuk etkilenmek.

benem ol bahtsız kim **yıldızum düşķün** gözüm giryān
dil-i maĥzūnumı řād itmedi hiç bir zamān tālī‘ (Gazel 86, Mısra 3). [yıldızum düşķün, -kün]

yine: "Bir daha, tekrar, her zaman olduğu gibi" anlamına gelen zarf.

al giydüñ kanı inřāf nedür ey ĥūnī
ğamze-i mestüñe uyduñ **yine** mi kan itdüñ (Gazel 110, Mısra 10). [yine,]
kara çul giydürür-ise yiridür āh baña
giymiř ol baĥr-ı leťāfet **yine** māvī kemĥā (Gazel 4, Mısra 2). [yine,]
dikķatle didi bilüñe bir nazm-ı dūr-niřār
itdi yakīnī māmelekin **yine** der-miyān (Gazel 140, Mısra 14). [yine,]
n‘ola ger murġ-ı zār-ısam **yine** bāz-ı hümā-şaydam
niçe ‘ankā gibi kuşlar uçurdum murġzārumdan (Gazel 141, Mısra 3). [yine,]
olup **yine** eşer-i bād-ı feyz-baĥř ‘ayān
ĥayāt-ı nev bulup ezĥār açdılar a‘yān (Kaside 3, Mısra 1). [yine,]
müĥr idüp ‘aks-i leb-i yāri süleymān **yine**
her perī-peykeri efsūn ile teşĥir itmiř (Gazel 82, Mısra 5). [yine,]
dehenüñdür var-ısa teng řekerden nāzūk
‘arızuñdur **yine** pālūde-i terden nāzūk (Gazel 99, Mısra 2). [yine,]
yine verd-i ruĥına bir lebi cān-perverdüñ
şad-hezār āh-ıla ey bülbül-i dil cān virdüñ (Gazel 109, Mısra 1). [yine,]

yir: 1.Ayakla basılan, ayakların altında bulunan yüzey, zemin.

yakīnī kuluñdan kaçduñ yüzi şuyın **yire** řaçduñ
baĥrında řerĥalar açduñ řaĥ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 17). [yire, -e]
şanem-i deyr gibi yazılı řeydāñ olana
sāye-veş **yirlere** çalup dime dīvāra yapış (Gazel 81, Mısra 14). [yirlere, -ler, -e]

2. Yer, mekan. II Āřıĥın bulunduğu yer.

dūd-ı āhum yiridür tutsa yakīnī felegi
itdi bir şem‘-i şeb-ārā **yirümi** nār-ı cefā (Gazel 2, Mısra 14). [yirümi, -(ü)m, -i]
bīmār ĥātırın şora gel ey tabīb-i cān
kim fūrķat eyledi **yirümi** pister-i helāk (Gazel 96, Mısra 4). [yirümi, -(ü)m, -i]
sen felekde **yirümi** kadr-ile berter kılduñ
ber-murād itmedi firdevsī‘yi sultān maĥmūd (Kaside 5, Mısra 33). [yirümi, -(ü)m, -i]
çāh iderler **yirüni** bir lu‘b-ıla yūsuf-miřāl
‘ākıl-ısañ kılma iĥvān ile bir ān iĥtilāt (Gazel 83, Mısra 7). [yirüni, -üñ, -i]
bir **yirde** ĥāk kıl beni ey rüzgār kim
nāz-ıla gāĥ o serv-i ĥırāmān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 7). [yirde, -de]
işitdi āsitānuñda türāb olduĥumı cānā
řabā komadı bir zerre eşer **yirde** ĥubārumdan (Gazel 141, Mısra 8). [yirde, -de]
seyr itmege ‘izāruñ ey mäh bī-niķāb
yüz **yirde** ĥāke düşdi řitābından āfitāb (Gazel 12, Mısra 2). [yirde, -de]
dil kucamaz miyānını yok **yire** cüst ü cū kılur
būs-ı dehānı muĥtemel līkin o daĥı var yok (Gazel 95, Mısra 9). [yire, -e]

yir it-: İz bırakmak; iyice yerleşmek; yer tutmak.

şan ser-i serv-i revân üzre **yir itmiş** nergis
geşt-i bağ itse giyüp ol kâd-i mevzûn üskûf (Gazel 90, Mısra 9). [yir itmiş,]

yir yir: Yer yer, ara ara.

gerdenüñ üzre ‘anberîne midür
yâ ham-ı kâkülün midür **yir yir** (Gazel 29, Mısra 8). [yir yir,]
ol mâhuñ ey yakînî irem diyü kûyına
yir yir revâk-ı ‘arş kemend atdı nâleler (Gazel 33, Mısra 10). [yir yir,]
kenâr-ı cüyda **yir yir** görinen lâleler şanmañ
Yakînî nûñ habâb-ı eşk-i çeşm-i hûn-feşânıdur (Gazel 46, Mısra 15). [yir yir,]
degül encüm halâş olmağa bahtum zulmet-i şebden
felekde âteş-i âhum yakar **yir yir** meşâ‘ıldür (Gazel 59, Mısra 6). [yir yir,]
boynuma **yir yir** girihlerden kemend atmak diler
bir büyük haşm-ıdî zülfüñ oldı ser-ber kâkülün (Gazel 111, Mısra 9). [yir yir,]
şerh itmege ne çekdügümi kadd-i yâr için
yir yir elifler oldı tenümde zebân-ı hâl (Gazel 116, Mısra 6). [yir yir,]
yakînî eyleyelden yaşumı bir la‘l-leb deryâ
dönüpdür her müjem kan-ıla **yir yir** şâh-ı mercâna (Gazel 171, Mısra 14). [yir yir,]
dökerse tahta-i remle izün tozin remmâl
şihâb elif bedeninde nücüm **yir yir** dâğ (Kaside 1, Mısra 60). [yir yir,]
açıldı çînî sifâl içre ak karanfiller
degül felekdeki **yir yir** kevâkib-i rahşân (Kaside 3, Mısra 24). [yir yir,]
boynuma **yir yir** girihlerden kemend atmak diler
bir büyük haşm-ıdî zülfüñ oldı ser-ber kâkülün (Kaside 4, Mısra 13). [yir yir,]

yir yok: Gerek yok, mahal yok.

der-i dilberde kalup derdüñe dermân umma
ey yakînî saña **yir yok** niçe der-mânde yatur (Gazel 56, Mısra 14). [yir yok,]

yirden yire çal-: Çok hırpalamak, acınacak duruma düşürmek, zor durumlarda bırakmak.

ruhı yanında o servün güli **yirden yire çal**
ey şabâ gülleri bülbül gözine hâr eyle (Gazel 180, Mısra 5). [yirden yire çal,]
yanuñca kendüyi **yirden yire çalar** sâyeñ
şalınsa şive ile kâmet-i hırâmânun (Gazel 102, Mısra 3). [yirden yire çalar,]
yanuñca kendüyi **yirden yire çalar** sâye
hevâ-yı kâmetün itdükçe ‘ar‘arı lerzân (Gazel 138, Mısra 13). [yirden yire çalar,]
yanuñca kendüyi **yirden yire çalar** sâyeñ
hevâ-yı kâmetün itdükçe ‘ar‘arı lerzân (Kaside 3, Mısra 21). [yirden yire çalar,]

yiridür: "layıktır, uygundur, münasıptır" anlamında kullanılan bir söz.

dūd-ı âhum **yiridür** tutsa yakînî felegi
itdi bir şem‘-i şeb-ārâ yirümi nâr-ı cefâ (Gazel 2, Mısra 13). [yiridür,]
kara çul giydürür-ise **yiridür** âh baña
giymiş ol bañr-ı leâfet yine mâvî kemhâ (Gazel 4, Mısra 1). [yiridür,]
cür‘a gibi **yiridür** olsam ayak toprağı
düşmeyen ayağa çün pây-e-i rif at bulmaz (Gazel 66, Mısra 5). [yiridür,]
yiridür nuṭka gelürse leb-i şeker-şikenün
câme-i sebz-ile bir tûṭi-i güyâsın sen (Gazel 149, Mısra 9). [yiridür,]
irerse devlet-i pâ-büs-ı yâra bir ‘ankâ
yiridür olsa gubâr âsitân-ı dilberde (Gazel 178, Mısra 8). [yiridür,]
başına her gün anuñ **yiridür** irerse zevâl
egerçi farz-ıdî bu kim zamân-ı mâzide (Kaside 1, Mısra 31). [yiridür,]

göl gibi her suhanum ğayret-i firdevsî-durur
Düzağ-ı reşkde yansa **yiridür** kalb-i hasûd (Kaside 5, Mısra 32). [yiridür,]
yiridür ey yüzi gül güş idersen efgânım
ki bağ-ı nazma benem bülbül-i bülend-elhân (Kaside 6, Mısra 51). [yiridür,]
alsa beyâz otağa o meh-çihre başına
baş egse **yiridür** aña mihr-i felek-mesîr (Gazel 37, Mısra 4). [yiridür,]

yirine: Başka bir şeyin yerini almak üzere.

serîr-i rif'ate geçdi oturdı **yirine** cânım
ma 'arîf tahtına ol husrev-i ferruh-liķā geldi (Gazel 191, Mısra 7). [yirine,]

yiryüzi: Yeryüzü.

bağladı **yiryüzini** eşk gökleri âh-ı pür-şerer
âh ki bağ-ı küyuña varmağa iktidâr yok (Gazel 95, Mısra 7). [yiryüzini, -n, -i]

yoğ: Bulunmayan, mevcut olmayan (şey).

nişânı **yoğ-idi** rez duhterintün bağ-ı 'âlemde
şarâb-ı cām-ı vahdet birle serhûş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 7). [yoğ-idi, -idi]
irşād-ı pîr-ile degül-imiş cünün-ı kıys
leylâ'yı sevmeye **yoğ-imiş** anda ihtiyâr (Gazel 26, Mısra 8). [yoğ-imiş, --imiş]
vaşf-ı bî-haddünü ta'rif degüldür haddüm
yoğ-imiş kişver-i eżzâlüne etraf u hudüd (Kaside 5, Mısra 30). [yoğ-imiş, --imiş]

yoğ ol-: Yok olmak.

gül haddüne mensûb geçer revnakı budur
yoğ olsun ider gonca özin ağzuña nisbet (Gazel 19, Mısra 12). [yoğ olsun,]

yohsa: "Aksi takdirde" anlamında kullanılan bir söz, yoksa.

vech-i pâküñde olan âba teşebbüh kılmış
Yohsa bî-vech büt-i çîn'e dimezler ma'bûd (Kaside 5, Mısra 8). [yohsa,]

yok: Bulunmaya, mevcut olmayan (şey).

ney gibi nâle vü âh it didi ol şâh baña
nâleye **yok** mededüm neyleyeyin âh baña (Gazel 7, Mısra 2). [yok,]
bağ-ı cihānda kaddüne beñzer nihāl **yok**
serv-i sehîde meyl idicek i'tidāl **yok** (Gazel 94, Mısra 1). [yok,]
hâķîkat üzre cihān içre bir muşāhib **yok**
meger ki sōfî gibi hâlvet içre şohbet idem (Gazel 125, Mısra 7). [yok,]
yok-durur ğayrı güzellerde hâķîkatde eşer
sevme şehri güzeli ger meh-i tâbân ise de (Müseddes 1, Mısra 25). [yok-durur, -durur]
yokdur yakîni hâķķ-ı edāda saña nazîr
hâķķā budur ki her ğazelün 'aşîkânedür (Gazel 57, Mısra 11). [yokdur, -dur]
sürür-ı cāh-ıla hîç ibtihācumuz **yokdur**
şeh-i diyâr-ı ğamuz taht u tādumuz **yokdur** (Gazel 47, Mısra 1). [yokdur, -dur]
sürür-ı cāh-ıla hîç ibtihācumuz **yokdur**
şeh-i diyâr-ı ğamuz taht u tādumuz **yokdur** (Gazel 47, Mısra 2). [yokdur, -dur]
şu 'â-ı âh-ıla hum-hānemüz olur rüşen
dimeñ ki şām-ı belāda sirācumuz **yokdur** (Gazel 47, Mısra 8). [yokdur, -dur]
bizüm zevķ-ı safā-yı 'âleme mu'tādumuz **yokdur**
anuñçün sālîk-i rāh-ı fenāyuz zādumuz **yokdur** (Gazel 48, Mısra 1). [yokdur, -dur]
bizüm zevķ-ı safā-yı 'âleme mu'tādumuz **yokdur**
anuñçün sālîk-i rāh-ı fenāyuz zādumuz **yokdur** (Gazel 48, Mısra 2). [yokdur, -dur]
dil-i meyyāldendür zārumuz her serve meyl eyler
bizüm ol zālîm-i bî-dāddan feryādumuz **yokdur** (Gazel 48, Mısra 4). [yokdur, -dur]

vücüd-ı mutlakun mihri şu 'ā'ndan şeref bulduk
 hüdānūn ğayrıdan bir zerre istimdādumuz **yoğdur** (Gazel 48, Mısra 8). [yoğdur, -dur]
 hāḳīḳat gencine mālīk bizüz bu mülk-i fānide
 bizüm vīrānelikden kārumuz ābādumuz **yoğdur** (Gazel 48, Mısra 10). [yoğdur, -dur]
 şafā-yı kalbi yoğlukda bulup tutduk fenā semtin
 sebük-bāruz bu rāh-ı pūr-ḫaṭarda zādumuz **yoğdur** (Gazel 48, Mısra 12). [yoğdur, -dur]
 yakīnī bil bunı tecrīd-ile tevḫīde irdünse
 Yakīnī cevher-i ferdüz bizüm efrādımız **yoğdur** (Gazel 48, Mısra 14). [yoğdur, -dur]
 kem iden nağd-i ḫayātun dehenümdür dirsın
 Nutḳa **yoğ** tāḳatı bir vālīh ü ḫayrānūndur (Gazel 49, Mısra 8). [yoğ,]
 senün gibi cefā-cū nāz-perver dil-rübā **yoğdur**
 benüm gibi belā-keş eşigünide biñ gedā vardır (Gazel 51, Mısra 5). [yoğdur, -dur]
 vādī-i 'ışḳa ḥadd ü ğāyet **yoğ**
 cümle eṭrāfī tīh-i ḫayretdür (Gazel 62, Mısra 13). [yoğ,]
 mir 'āt-ı ḥaddi var iken ol māh-ṭal' atun
 ḫūrşiyd-i çarḫ-ı cārīye **yoğdur** nigāhumuz (Gazel 71, Mısra 6). [yoğdur, -dur]
 mey-i la 'l-i revān-baḫşun gibi **yoğ** ḫazz-ı rūḫānī
 'acebdür zāhid itmez böyle cām-ı cān-fezādan ḫazz (Gazel 84, Mısra 7). [yoğ,]
 bāğ-ı cihānda ḳaddüne beñzer nihāl **yoğ**
 serv-i sehīde meyl idicek i 'tidāl **yoğ** (Gazel 94, Mısra 2). [yoğ,]
 pīr-i muğān naşīḫatini tut mey al ele
 vā 'ız sözini fīkr ider olsañ me 'āl **yoğ** (Gazel 94, Mısra 6). [yoğ,]
 ḳaddün mişālī bulmadı şimşād imtiyāz
 la 'l-i lebün nümunesi āb-ı zülāl **yoğ** (Gazel 94, Mısra 8). [yoğ,]
 luṭfuñ anuñ zuḫūrına olsa n 'ola zāḫīr
 şāhum yakīnī gibi bir ehl-i kemāl **yoğ** (Gazel 94, Mısra 10). [yoğ,]
 mevc-i belāya uğraduḳ fülk-i dile ḳarār **yoğ**
 baḫr-ı firāḳa āh kim dā 'ire vü kenār **yoğ** (Gazel 95, Mısra 1). [yoğ,]
 mevc-i belāya uğraduḳ fülk-i dile ḳarār **yoğ**
 baḫr-ı firāḳa āh kim dā 'ire vü kenār **yoğ** (Gazel 95, Mısra 2). [yoğ,]
 zerd-i ruḫum görüp o gül va 'de-i vaşl ider velī
 Faşl-ı ḫazānda görinen düşlere i 'tibār **yoğ** (Gazel 95, Mısra 4). [yoğ,]
 görmese nāşīḫin eger eglenimez mürīd olan
 pīr-i muğānı görmedüm aḫların iḫtiyār **yoğ** (Gazel 95, Mısra 6). [yoğ,]
 baḫladı yiriyüzini eşḳ gökleri āh-ı pūr-şerer
 āh ki bāğ-ı kūyuña varmağa iḳtidār **yoğ** (Gazel 95, Mısra 8). [yoğ,]
 dil ḳucamaz miyānını **yoğ** yire cüst ü cū ḳılır
 būs-ı deḫānı muḫtemel līkin o daḫı var **yoğ** (Gazel 95, Mısra 9). [yoğ,]
 gülşen-i kūy-ı yārda **yoğ** baña hem-zebān olur
 bülbülem ey yakīnī ben bencileyin hezār **yoğ** (Gazel 95, Mısra 11). [yoğ,]
 gülşen-i kūy-ı yārda **yoğ** baña hem-zebān olur
 bülbülem ey yakīnī ben bencileyin hezār **yoğ** (Gazel 95, Mısra 12). [yoğ,]
yoğdur şadefçe rağbetüm ey la 'l-leb velī
 dürr-i kelāmum işiden añlar ne cevherem (Gazel 126, Mısra 9). [yoğdur, -dur]
 tenün ḳoyup 'azmi o rāh-ı pūr-ḫaṭardan kārban ḳalsun
 benüm gibi yoluñda ṭoḡrı **yoğ** çün biñde bir 'āşık (Gazel 161, Mısra 2). [yoğ,]
 ḫayālī beg ṭutalum 'īsī-i devrān-ı mıñ ammā
 kelām-ı rūḫ-baḫşum birle **yoğ** baḫş itmege cānı (Gazel 187, Mısra 6). [yoğ,]
 sen meleksüz yanuma gelse perī-peykerler
 ḫūr olsa daḫı **yoğdur** nigerānum muşlī (Gazel 197, Mısra 14). [yoğdur, -dur]

yoğ mı: " Yok mu ? " soru ifadesi.

az mıdur yoksa bahā-yı leb-i la 'lün çok mı
 be hey āfet biricik söyleye aḡzuñ **yoğ mı** (Beyit 1, Mısra 2). [yoğ,]
yoğ mı ey zālīm ü bī-dād meded sende amān
 ka 'be-i cānı yeter zulm-ile vīrān itdün (Gazel 110, Mısra 7). [yoğ mı,]
 meded öldürdi bizi ḡamze-i ḡammāzların
Yoğ mı pāyānı begüm şīvelerün nāzların (Gazel 107, Mısra 2). [yoğ mı,]

yok yire: Gereği yokken, hiç bir neden bulunmadığı halde.

‘aşıklara miyānuñ-içün çekme hānçerüñ
hāvı eylerin ki ortada **yok yire** kan ola (Gazel 6, Mısra 4). [yok yire,]
‘ummān-ı eşke **yok yire** talma yakīnī ‘yā
ol dürr-i pākī iletemez kimse der-kenār (Gazel 26, Mısra 13). [yok yire,]
dehān-ı yār içün virdüm karar u şabrumı bāda
egerçi **yok yire** geçdüm yakīnī cümle varumdan (Gazel 141, Mısra 12). [yok yire,]

yokluk: Yokluk, yok olma, fena fillah.

şafā-yı kalbi **yoklukda** bulup tutduk fenā semtin
sebük-bāruz bu rāh-ı pür-ḥaṭarda zādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 11). [yoklukda, -da]

yol:1. Yol, istikamet.

reh-güzār-ı yārdan ayırma ḥāk-i cismüñi
sālik-i rāh-ı ḥudā iseñ yakīnī **yol** budur (Gazel 53, Mısra 10). [yol,]
sedd itdiler yakīnī ‘ye mey-ḥāne **yolların**
yā rab müyesser eyle sülük-i reh-i şavāb (Gazel 12, Mısra 11). [yolların, -la
rāst gelse **yolda** ‘ahd itmişdi ṭurmağa velī
gitti ol serv-i revānum ṭurmadı ikrāra hīç (Gazel 24, Mısra 7). [yolda, -da]
geldi **yolumda** var-ımyş ey dil ne çāre var
rāh-ı belāda gözyaşı ‘ummān olup gider (Gazel 32, Mısra 9). [yolumda, -um, -da]
tenüñ koyup ‘azmı o rāh-ı pür-ḥaṭardan kārban ḳalsun
benüm gibi **yoluñda** toğrı yok çün biñde bir ‘āşık (Gazel 161, Mısra 2). [yoluñda, --(u)ñ, --da]
gelmesün bu dergehe cānını ḳurbān itmeyen
ḥānḳāh-ı sırr-ı ‘ışkuñ **yolu** var erkānı var (Gazel 28, Mısra 4). [yolu, -u]
dağ-ı ‘ışkuñla tenüm pürdür cemālūñ özlerin
cism-i zārūm cümleten çeşm oldı **yollar** gözlerin (Beyit 2, Mısra 2). [yollar, -lar]
gelmeyüp **yola** döker kan o ḥarāmī ḡamzeñ
mezhebinde meger olmuş dem-i ‘uşşāk ḥelāl (Gazel 117, Mısra 11). [yola, --a]
geldükçe rāst **yolda** ṭurup almadı selām
ṭurmaz cefā ider yürür ol serv-i ḥoş-ḥıram (Gazel 123, Mısra 1). [yolda,]

2.Uğruna, uğrunda.

yollaruñda didüm ağlamadan a ‘mā oldum
didi ol serv-i revān ḳo beni dīvāra yapış (Gazel 81, Mısra 5). [yollaruñda, -lar, -un, -da]
oldı **yoluñda** āh-ıla çok ‘āşkuñ ḡubār
seyr it ne toz ḳoparsa gerek daḥı rüzgār (Gazel 26, Mısra 1). [yoluñda, --(u)ñ, --da]
cān virenler **yoluñda** derdüñle
lebüñi cān içün bedel didiler (Gazel 34, Mısra 23). [yoluñda, --(u)ñ, --da]
minnet-durur ölmek **yoluña** başa vü cāna
yoluñda geçer ‘āşık olan cān u serinden (Gazel 148, Mısra 9). [yoluña, -uña]
yolında zerre-veş rakḳāş idüp bu ben hevādārın
karār u şabrum aldı rāḥat-ı cānumdan ummazdum (Gazel 129, Mısra 7). [yolında, -ı, -(n)da]
minnet-durur ölmek yoluña başa vü cāna
yoluñda geçer ‘āşık olan cān u serinden (Gazel 148, Mısra 10). [yoluñda, --(u)ñ, --da]
cān revān eyler **yolında** sen mürüvvet kānıñıñ
ḳılsa iḥsānuñ yakīnī ‘yi n ‘ola iḥyā ‘alī (Gazel 195, Mısra 9). [yolında, -ı, -(n)da]
ḳıldı **yoluma** öl diyü cānāne tekellüf
cānını virüp dil didi cānā ne tekellüf (Gazel 91, Mısra 1). [yoluma, -um, -a]
ḡubār-ı cismi berbād eylesünler gird-bād-āsā
yolında ol perīñüñ rakş iden dīvāneler dönsün (Gazel 165, Mısra 6). [yolında, -ı, -(n)da]
ḡubārımı ḳılayın gird-bād-veş berbād
yolında tā ki ḳılam ol perī-ruḥuñ tek ü dev (Gazel 166, Mısra 6). [yolında, -ı, -(n)da]
şāhum yakīnī gibi **yoluñda** ḳoduḳ seri
rāh-ı belāda düşmen-i bed-ḳışden ne bāk (Gazel 96, Mısra 13). [yoluñda, -uñ, -da]

yā **yoluñda** hāk olan ‘aşıkıların ervāhıdır
kim hevān-ıla ururlar raḡṡ cānānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 7). [yoluñda, -u, -n, -da]
bulmağa feyz rāh-ı harābāta sālīk ol
bu **yolda** žāyi’ olmaz emek isteyen bulur (Gazel 55, Mısra 4). [yolda, -da]
yolında kılsa felek kāṡkī ḡubār beni
kılardı raḡṡ-ıla pā-māl o ṡeh-süvār beni (Gazel 199, Mısra 1). [yolında,]

yoldaşı ol-: Yoldaşı olmak, yardımcısı olmak.

yoldaşı oldu çünkü dilün seng-i rāh-ı yār
turma yakīnī ‘azmūnī rāh-ı hüdāya kıl (Gazel 121, Mısra 11). [yoldaşı oldu, -dı]

yoluña öl-: Yolunda, uğrunda ölmek.

öldi yoluña birbirine bakmadı diller
hācet degül imiş ṡaf-ı rindāna tekellūf (Gazel 91, Mısra 9). [yoluña öldi, -di]

yu-: Temizlemek, yıkamak.

yur āb-ı ‘afv anı ne kadar olsa cürmümüz
ṡefkat kılursa ol ṡeh-i bende-nüvāzumuz (Gazel 72, Mısra 11). [yur, -r]

yuhyi’l-mevtā: "Ölüleri diriltir" mealinde Hacc suresinin 6. ayetinden iktibas edilmiştir.

dem-i cān-baḡṡ-ıla ben mürdeyi eyler ihyā
ṡerḡ ider leblerünī āyet-i **yuhyi’l-mevtā** (Gazel 1, Mısra 2). [yuhyi’l-mevtā,]

yum-: Kısarak kapamak, sıkarak kapalı duruma getirmek.

cān gözin açup **yum** gözüñi seyr-i şuverden
ey dil idegör ‘ālem-i esrārī temāṡā (Gazel 8, Mısra 13). [yum,]
biri birine girerler hāk-i rāhuñ üstine
gözlerüm **yumduḡca** eyler ṡanma müjḡān iḡtilāt (Gazel 83, Mısra 4). [yumduḡca, -duḡca]

yūsuf: Güzelliğiyle meṡhur Hz. Yusuf (a.s.). İsrailoḡullarından Yakub peygamberin oḡlu.

‘arz eyledi seyrümde cemālın baña **yūsuf**
seyr üzre idüm gibi gelür yārī temāṡā (Gazel 8, Mısra 3). [yūsuf,]
leṡāfet bāḡınuñ serv-i semen-sīmāsıdır **yūsuf**
melāḡat ḡülṡenün bülbul-i zībāsıdır **yūsuf** (Gazel 89, Mısra 1). [yūsuf,]
leṡāfet bāḡınuñ serv-i semen-sīmāsıdır **yūsuf**
melāḡat ḡülṡenün bülbul-i zībāsıdır **yūsuf** (Gazel 89, Mısra 2). [yūsuf,]
anun devrinde batdı yıldızı her māh-ruḡsārūñ
güzellik burcunuñ mihr-i cihān-ārāsıdır **yūsuf** (Gazel 89, Mısra 4). [yūsuf,]
cemālününde görinen lem‘a-i nūr-ı ḡudā ḡaḡkī
kaṡuñ ‘īd-i ḡuḡānuñ ḡurre-i ḡarrāsıdır **yūsuf** (Gazel 89, Mısra 6). [yūsuf,]
belā ken‘ān‘ın ben ḡüzn-ile ya‘kūb‘uyam ḡüyā
cemāl iḡlminün sultān-ı bī-hem-tāsıdır **yūsuf** (Gazel 89, Mısra 8). [yūsuf,]
yakīnī ḡülṡen-i ‘ışıkında ben bir bülbul-i zāram
Leṡāfet mıṡrınun tūṡi-i ṡekker-ḡāsıdır **yūsuf** (Gazel 89, Mısra 10). [yūsuf,]
gördüm ol **yūsuf-ı** ḡül-pīrehenī vāḡı‘ada
uyanup eyledüḡüm nāleyi ta‘bīr idemem (Beyit 5, Mısra 1). [yūsuf-ı,]
āḡ kim baḡlandı dil zūlf-i perīṡānuñ görüp
düşdi ḡöñlüm **yūsuf’ı** ḡāh-ı zenaḡdānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 2). [yūsuf’ı, -ı]
ḡāh-ı ḡam olsa gözlerüm ne ‘aceb
ḡörmedüm **yūsuf’ı** ḡü rü‘yāda (Gazel 169, Mısra 10). [yūsuf’ı, -ı]

yūsuf-ı ḡül-pīrehen: Gül gömlekli Yusuf.

mekānum külb-i ahzān olup çeşmüm ‘alīl oldı
belā ya ‘kūb‘uyam ben **yūsuf-ı gül-pīrehensin** sen (Gazel 150, Mısra 8). [yūsuf-ı gül-pīrehensin,]
irmedüm vaşlına ol **yūsuf-ı gül-pīrehenüñ**
gerçi kim mu‘tekif-i külb-i ahzānam ben (Gazel 144, Mısra 7). [yūsuf-ı gül-pīrehenüñ,]

yūsuf-ı hüsni: Güzellik Yūsufu.

harīdār olma naqd-i cān-ıla her **yūsuf-ı hüsne**
Yakīnī hecri yād it aşşı itmez şöñ peşimānlık (Gazel 93, Mısra 9). [yūsuf-ı hüsne, -e]
cihānda mālīk olmağ vaşlına bir **yūsuf-ı hüsñüñ**
‘azīz-i ‘ālem olup mışr‘a sultān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 3). [yūsuf-ı hüsñüñ,]

yūsuf-ı ken‘an: Kenan ilinin Yūsufu. / Hz. Yūsuf.

ya ‘kūb-veş gözüm n‘ola kan ağlasa mūdām
Çok dem-durur o **yūsuf-ı ken‘an** görünmedi (Gazel 190, Mısra 6). [yūsuf-ı ken‘an,]

yūsuf-ı mışr: Mısırdaki olan Yūsuf.

kulı olsam ‘aceb mi vālīnüñ
yūsuf-ı mışr-ı hüsni ü behcetdür (Gazel 63, Mısra 4). [yūsuf-ı mışr-ı,]
yūsuf-ı mışr-ı hüsni ü behcetsin
n‘ola olsam senüñ harīdāruñ (Gazel 106, Mısra 3). [yūsuf-ı mışr-ı,]
āsumānī giyer ol burc-ı cemālūñ māhı
ğusl için nıl‘e girer **yūsuf-ı mışrī** güyā (Gazel 4, Mısra 4). [yūsuf-ı mışrī,]

yūsuf-likā: Yūsuf yüzü. II Güzeli yüzü sevgili.

hāk-i pāyuñ cevherin alduğca naqd-i eşk-ile
çeşmüm ey **yūsuf-likā** şan keffe-i mīzān olur (Gazel 54, Mısra 8). [yūsuf-likā,]

yūsuf-mişāl: Yūsuf peygamber gibi.

çāh iderler yirüñi bir lu‘b-ıla **yūsuf-mişāl**
‘ākıl-ısañ kılma ihvān ile bir ān ihtilāt (Gazel 83, Mısra 7). [yūsuf-mişāl,]

yūsuf-şiyem: Yūsuf huylu.

hızır-likā vü sūleymān-bisāt āşaf-şaf
sikender-āyet ü **yūsuf-şiyem** kelīm-benān (Kaside 6, Mısra 6). [yūsuf-şiyem,]

yüce: Ulu, büyük, yüce, yüksek.

bir şāhbāz-ı ‘ālem-i lāhūtuz ey gönül
Çarh-ı berīnden **yücedür** cilvegāhumuz (Gazel 70, Mısra 4). [yücedür, -dür]

yümn: Meymenet, uğurluluk ve bereket.

bu fetḥ ü nuşreti bulmazdı mihr-i ‘ālem-gür
o şehden olmasa ger **yümn** ü himmet ü ikbāl (Kaside 1, Mısra 16). [yümn,]

yüreg: Aşk ve sevginin kaynağı, gönül, kalp.

yüregümi kebāb itdün yıkup gönüm harāb itdün
çün benden ictināb itdün sağ ol elümden ne gelür (Gazel 65, Mısra 5). [yüregümi, -üm, -i]
ayırma goncasını gülşenüñ nihālinden
koparma **yüregini** ‘andelīb-i nālānuñ (Gazel 102, Mısra 6). [yüregini, -i, -n, -i]
urur **yüreklere** āteş bu nazm-ı ‘ālem-süz
belī pür-āteş olur ḥasb-ı ḥālī dervīş‘üñ (Gazel 115, Mısra 15). [yüreklere, -ler, -e]

tîğ-i firâk-ıla **yüregüm** rîze rîzedür
şemşîr-i hasret-ile dilüm oldı çâk çâk (Gazel 96, Mısra 9). [yüregüm, -üm]
şanma girdâbdur oynar **yüregi** ey dîr-i pâk
zekanûn çâhına gönli düşeli 'ummânun (Gazel 103, Mısra 5). [yüregi, -i]
alduñsa tîrûni n'ola mecrûh sîneden
peykânlarun **yürekdedür** ey kaşı yâ hele (Gazel 179, Mısra 4). [yürekdedür, -dür]

yüri-: "Yürü, haydi" anlamında teşvik sözü, devam et, ilerle.

var tevbe kıl yakînî **yüri** her gün âhdan
küyunda her gün âh-ırmış ancak günâhumuz (Gazel 71, Mısra 15). [yüri,]
deşt ü sahrâda hırâm it **yüri** ey kebg-i derî
cîlveler 'işveler it zîveri ol deşt ü derûn (Gazel 114, Mısra 7). [yüri,]
yüri ol gâmzesi hûn-rîze cân vîr kayd-ı tenden geç
şehîd-i 'ışk ol ey 'uryân olan gönlüm kefinden geç (Gazel 23, Mısra 1). [yüri,]
seni zâr iden odur olma hâatından gâmgîn
yüri ey âh **yüri** baht-ı siyehkâra yapış (Gazel 81, Mısra 2). [yüri,]
seni zâr iden odur olma hâatından gâmgîn
yüri ey âh **yüri** baht-ı siyehkâra yapış (Gazel 81, Mısra 2). [yüri,]
kûlpu destûnde kalur her neye el şunduñsa
geç hevâdan **yüri** ey dil oñacağ kâra yapış (Gazel 81, Mısra 4). [yüri,]
pâk-dâmân ol **yüri** âlûde olma ser-keş ol
sâyelerle kılma ey serv-i hîrâmân ihtilâf (Gazel 83, Mısra 11). [yüri,]
şafâ kesb eyle gel âb-ı revândan keşf-i gülzâr it
yüri sa'y it dilâ almağa 'ömr-i bî-vefâdan hazz (Gazel 84, Mısra 4). [yüri,]
evc-i ikbâle hümâsın **yüri** pervâz eyle
himmet ü nuşret ola her yañadan bâl ü perûn (Gazel 114, Mısra 5). [yüri,]
yüri var küy-ı yâra âh iderek
göresin belki lutfını giderek (Gazel 97, Mısra 1). [yüri,]
geldükçe râst yolda turup almadı selâm
turmaz cefâ ider **yürür** ol serv-i hîş-hîrâm (Gazel 123, Mısra 2). [yürür, -r]

yürüt-: Bir yerden başka bir yere götürmek.

yürütmez şîve-i kadd-i bülendün nağli gülşende
yaraşur olsa nâmuñ ey şeker-güftâr refîârî (Gazel 188, Mısra 5). [yürütmez, -mez]

yüsr: Kolaylık.

feryâd kılma keşmekeş-i 'ışkdan dilâ
her 'usrda iki **yüsr** bu bürhân degül midür (Gazel 60, Mısra 8). [yüsr,]

yüz: "Yüz" sayı sıfatı.

sîm ü zer ümîdiyle hâridâr ararlar
itdüm niçe **yüz** şahid-i bâzârı temâşâ (Gazel 9, Mısra 10). [yüz,]
tutarsın yüze el her gün idüp **yüz** dürlü fettânlık
elûnden dâd be hey kâfir ki gün görmez müselmânlık (Gazel 93, Mısra 1). [yüz,]
kâşki ka'be kapuñda eylesem **yüz** biñ niyâz
her nefesde nûr-ı dîdârûn temennâ eylesem (Gazel 127, Mısra 9). [yüz,]
bulımaç ehl-i hârebâtuñ bir ednâ pâyesin
şöfi-i şad-sâle **yüz** kez olsa şahîb-erba'în (Gazel 155, Mısra 8). [yüz,]
seyr itmege 'izârûn ey mâh bî-nikâb
yüz yirde hâke düşdi şitâbından âfitâb (Gazel 12, Mısra 2). [yüz,]
şu'arâ sen gâzâl-i sermeste
nice **yüz** tâze ter gâzel didiler (Gazel 34, Mısra 16). [yüz,]
kâşki olsa ser-â-pâ sînede **yüz** biñ zebân
her birin gül ruhlarun şevkinda güyâ eylesem (Gazel 127, Mısra 7). [yüz,]

yüz: (Sevgilinin) Yüz, çehre, surat.

semene gösterür **yüzi** agın
mihr-i rüyı o lāle-ruhsāruñ (*Gazel 105, Mısra 3*). [yüzi, -i]
görmez artuk rehā **yüzin** ‘ömrüm
dām-ı ‘ışka düşen giriftāruñ (*Gazel 105, Mısra 7*). [yüzin, -in]
‘arza kıl nesteren-i ‘ārzuñı gülşende
nergis-i bağ **yüzi** ağını görsün semenüñ (*Gazel 112, Mısra 4*). [yüzi, -i]
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey **yüzi** gül
Ruḥuñda ṭurra-i ‘anber-feṣāna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 7*). [yüzi, -i]
çemende sünbül-i zülf-i nigārı ey **yüzi** gül
Ruḥuñda ṭurra-i ‘anber-feṣāna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 3*). [yüzi, -i]
ola ki mihr **yüzin** göstere şehir gerdün
şabāḥa dek bu gice hem-dem-i fiğān olayın (*Gazel 154, Mısra 7*). [yüzin, -in]
yüzi olaydı muğān içre bir kadeḥ mey içün
kılurdu zāhid-i şad-sāle sübḥasını girev (*Gazel 166, Mısra 3*). [yüzi, -i]
‘ahd eyledi ṭurup **yüzini** göstere velī
ṭurmadı ‘ahde gitti o fettān görünmedi (*Gazel 190, Mısra 9*). [yüzini, -i, -(n)i]
işiden **yüzüñüñ** esrārını lā-ya ‘kıl olur
sen bu sözlerle yakīnı bizi ḥayrān itdün (*Gazel 110, Mısra 11*). [yüzüñüñ, -(ü)ñ, -üñ]
aylarca göremen **yüzüñi** ey kaşı hilāl
bāri göster göreyin saçlarıñı sāl-be-sāl (*Gazel 117, Mısra 1*). [yüzüñi, -(ü)ñ, -i]
şikeste āyine çok yüz bulur o meh-rūdan
hezār **yüzden** ider dilde ‘aksini pinhān (*Gazel 136, Mısra 6*). [yüzden, -den]
ben ne ḥākem ki yüzüm sürem ayağūñ tozına
ger başarsañ **yüzüme** luṭf u ‘ināyet senden (*Gazel 147, Mısra 4*). [yüzüme, -üm, -e]
herkesüñ çekme ğamın serv-i ḥurāmān ise de
yüzi açılmışa bakma gül-i ḥandān ise de (*Müseddes 1, Mısra 2*). [yüzi, -i]
zülfı güneş **yüzinden** açılmaz şehāb-veş
hiç gün mi gösterür bize baḥt-ı siyāhumuz (*Gazel 71, Mısra 7*). [yüzinden, -i, -n, -den]
hiç şıḥḥat **yüzini** görmedüm āḥ
olalıdan senüñ dil-efgāruñ (*Gazel 106, Mısra 7*). [yüzini, -in, -i]
şu mihre zerre-i ser-geşte olma kim her gün
yüzi şuyın dōke gün gibi ḥāke her yirde (*Gazel 178, Mısra 4*). [yüzi, -i]
rūzgār içre çeküp mevc-i belānuñ şūrın
yüzümü ṭoprağa deryā gibi mefrūş ideyin (*Gazel 159, Mısra 4*). [yüzümü, -mi]

yüz biñ: Yüz bin, pek çok.

kāşki cismümde **yüz biñ** dīde peydā eylesem
her biriyle dōst dīdārın temāşā eylesem (*Gazel 127, Mısra 1*). [yüz biñ,]

yüz bul-: İlgi ve yakınlık görmek.

başā çıkmak isteyelden ḥaṭṭ-ı rüyūñ **yüz bulup**
zülfüñi kıldı perīşān oldı muğber kākülün (*Gazel 111, Mısra 7*). [yüz bulup,]
başā çıkmak isteyelden ḥaṭṭ-ı rüyūñ **yüz bulup**
zülfüñi kıldı perīşān oldı kāfer kākülün (*Kaside 4, Mısra 9*). [yüz bulup,]
şikeste āyine çok **yüz bulur** o meh-rūdan
hezār yüzden ider dilde ‘aksini pinhān (*Gazel 136, Mısra 5*). [yüz bulur,]

yüz çevir-: Gösterdiği ilgiyi kesmek.

yakīnı dāne-i ḥāl-i ruḥı devrinde dildāruñ
çevirsün sübḥadan **yüz** zāhid-i kāşāneler dönsün (*Gazel 165, Mısra 10*). [yüz çevirsün,]

yüz döndür-: Yüz çevirmek, uzaklaşmak.

del tıgūñ-ıla bağrını mecrūḥ göñlümün
yüz döndürürse zecrūñı hep ben gedāya kıl (*Gazel 121, Mısra 10*). [yüz döndürürse,]

yüz sür-: Aşırı sevgi göstermek için yere eğilmek.

yakīnī ḥasta vü der-mānde **sürdi** kapuña **yüz**
bu derde var-ısa la 'lūñ ider aña dermān (Kaside 3, Mısra 25). [yüz sürdi,]
gubār-ı kūyına **yüz sürmek** için ol servūñ
Aķardı her yaña cūy-ı sirişk olup cūyān (Kaside 6, Mısra 15). [yüz sürmek,]
sāye-veş dergāhuña **yüz sürmese**
mihir bulmazdı bu deñlü irtifā' (Gazel 85, Mısra 7). [yüz sürmese,]

yüz tut-: Olgunlaşmaya başlamak, olmak üzere bulunmak; zamanla şekil ve renk değiştirmek; yönelmek.

ebri şimden gerū āhum n'ola berbād itse
tār-mār itdi şaĥın **yüz tutup** ol meh nāza (Gazel 176, Mısra 4). [yüz tutup,]

yüz virme-: Yüz vermemek; ilgi, yakınlık göstermemek, önemsememek.

yüzüñ gördüm delürdüm baña hiç **yüz virmedüñ** gitdüñ
beni bu vech-ile ey lāle-ruḥ mecnūñ idensin sen (Gazel 150, Mısra 3). [yüz virmedüñ,]

yüz virde: Her yerde, birçok yerde.

düşer **yüz virde** naķş-ı müzeñ üzre
ķapuña bir ġarīb üftāde geldi (Gazel 192, Mısra 9). [yüz virde,]

yüze el tut-: Yüzü el ile kapamak, saklamak.

tutarsın yüze el her gün idüp yüz dürlü fettānlık
elüñden dād be hey kāfir ki gün görmez müselmānlık (Gazel 93, Mısra 1). [yüze el tutarsın, -sın]

yüze tut-: Elini yüzüne kapatmak.

gün yüzine baķandan ider var-ısa hiçāb
Baķdukķa penķesin **yüze tutar** ol āfitāb (Gazel 11, Mısra 2). [yüze tutar, -ar]

yüzi ağ olsun: Yüzü ak olmak, çekinecek hiçbir durumu veya ayıbı olmamak..

ķemende ķo şabā sünbül o gül-büdan ıraġ olsun
gülüstānda yalunūz alnı açuķ **yüzi ağ olsun** (Gazel 162, Mısra 2). [yüzi ağ olsun,]

yüzi gül: Gül yüzlü.

yiridür ey **yüzi gül** gūş iderseñ efġānum
ki bāġ-ı nażma benem bülbül-i bülend-elḥān (Kaside 6, Mısra 51). [yüzi gül,]
ey benüm lāle-ruḥum serv-i revānum muşlī
şaĥı sünbül **yüzi gül** ġonca-dehānum muşlī (Gazel 197, Mısra 2). [yüzi gül,]

yüzi şuyı: Yüzsuyu; bir kimsenin onuru, haysiyeti.

yakīnī ķuluñdan kaçduñ **yüzi şuyın** yire şaçduñ
baġrında şerḫalar açduñ şaġ ol elümnden ne gelür (Gazel 65, Mısra 17). [yüzi şuyın,]

yüzini tut-: Yüzünü çevirmek, yüzünü dönmek.

gül yüzüñķün ķekeli bülbül-i dil ḥār-ı cefā
tutdı dünyā **yüzini** āh u fiġānum muşlī (Gazel 197, Mısra 10). [yüzini tutdı,]

yüzlü: Görünümlü; yüz, surat, çehre.

bir iki **yüzlü** egridür tîguñ
Oklarun ehl-i istikâmetdür (Gazel 64, Mısra 5). [yüzlü,]

yüzüm sür-: Aşırı sevgi göstermek için ya da yalvarmak için yere eğilmek.

ben ne hâkem ki **yüzüm sürem** ayağun tozına
ger başarsañ yüzüme lûtf u 'inâyet senden (Gazel 147, Mısra 3). [yüzüm sürem,]

yüzümi döndür-: Yüzü döndürmek, alakadar olmak.

leşker-i derd ü belâdan **yüzümi döndürme**
'arşa-i gâmda begüm server-i merdânam ben (Gazel 144, Mısra 5). [yüzümi döndürme, -me]

yüzün gör-: (Sevgilinin) Yüzünü görmek.

yüzün gördüm delürdüm baña hiç yüz virmedün gitdün
beni bu vech-ile ey lâle-ruh mecnûn idensin sen (Gazel 150, Mısra 3). [yüzün gördüm,]

Z

zâd: Azık, yiyecek, rızık.

bizüm zevk-ı safâ-yı 'âleme mu 'tâdumuz yokdur
anuñçün sâlik-i râh-ı fenâyuz **zâdumuz** yokdur (Gazel 48, Mısra 2). [zâdumuz, -(u)muz]
safâ-yı kalbi yoklukda bulup tutduk fenâ semtin
sebük-bâruz bu râh-ı pür-htaarda **zâdumuz** yokdur (Gazel 48, Mısra 12). [zâdumuz, -(u)muz]

za'f: Arıklık, zayıflık, dermansızlık, kuvvetsizlik.

cüdâ-yı mihr olana **za'f** u inhinâ irişür
gece sehil ışlatmış bu nükteyi meh-i nev (Gazel 166, Mısra 7). [za'f,]

zafer: Galibiyet (Mutluluk).

hem-rehüm hıız-ı hüda peyk-i **zafer** râh-berüm
kaçan irişse gerek zâhid-i gümrâh baña (Gazel 7, Mısra 7). [zafer,]

zâğ: Karga l dost olmaktan hoşlanılmayan kimse, seilmeye kişi: rakip.

ruhsârûn üzre hañt-ı siyehden 'ayân olur
şerhu buñûni **zâğ** ve zuhûri yakînî 'yât (Gazel 18, Mısra 10). [zâğ,]
mañrûm ehl-i 'ışk u 'adû mañrem-i vişâl
bülbül esir-i hâr-ı cefâ gül enîs-i **zâğ** (Gazel 87, Mısra 8). [zâğ,].
her zağanla ol perî-ruh hem-cenâh olmak neden
çünkü olmaz **zâğa** şehbâz-ı hüma-cevlân şikâr (Gazel 27, Mısra 10). [zâğa, -a]
her **zağanla** ol perî-ruh hem-cenâh olmak neden
çünkü olmaz zâğa şehbâz-ı hüma-cevlân şikâr (Gazel 27, Mısra 9). [zağanla, -la]

zâğla-: Keskinletmek, bileylemek.

nâm-ı bâkî 'yle gâzel rengîn-i hõş-ter gösterür
zâğlansa nitekim şemşir cevher gösterür (Beyit 6, Mısra 2). [zâğlansa, -n, -sa]

zâhid: Kaba sofı (çok dindar olup irfanı olmayan kimse) çok aşırı sofı.

hem-rehüm hıız-ı hüda peyk-i zafer râh-berüm
kaçan irişse gerek **zâhid-i** gümrâh baña (Gazel 7, Mısra 8). [zâhid-i,]
rind olanun kadri 'âlî **zâhidün** miğdarı dün
âsitân-ı yâra bak a 'lâ vü ednâ bundadur (Gazel 42, Mısra 3). [zâhidün, -ün]
yakînî dâne-i hâl-i ruñı devrinde dildârûn
çevirsün sübhâdan yüz **zâhid-i** kâşâneler dönsün (Gazel 165, Mısra 10). [zâhid-i, --i]

yüzi olaydı muğân içre bir kadeh mey için
kılurdi **zâhid-i** şad-sâle sübhasını girev (Gazel 166, Mısra 4). [zâhid-i, --i]
seyr-i didâr itmege **zâhid** düşer rû 'yâlara
şüret-i zîbâlara bakmaz temâşâ bundadur (Gazel 42, Mısra 5). [zâhid,]
ehl-i 'irfân ol kılup tahşîl 'irfâniyyeti
neyse efkârın ço ey **zâhid** tesellâ bundadur (Gazel 42, Mısra 14). [zâhid,]
ey yakînî devlet-i 'uqbâya **zâhid** muntazır
ehl-i hâl olan bilür anı ki hâlâ bundadur (Gazel 42, Mısra 15). [zâhid,]
zâhid riyâzet-ile geçürdüñ zamânuñı
'ahd-i şebâbı bir dahı âdem kaçan bulur (Gazel 55, Mısra 5). [zâhid,]
zâhid reh-i riyâda sülûk-i fenâda biz
küy-ı murâdı her kişi bir semtden bulur (Gazel 55, Mısra 9). [zâhid,]
ey yakînî yedi iklimi ararsa **zâhid**
künc-i mey-hâne gibi güşe-i vahdet bulmaz (Gazel 66, Mısra 13). [zâhid,]
biz şu vâlî-dil ü vâlâ-himemüz kim **zâhid**
'arş-ı a 'lâya yeter bu bize kim bed-nâmuz (Gazel 68, Mısra 7). [zâhid,]
mey-i la 'l-i revân-bahşuñ gibi yok hazz-ı rûhânî
'acebdür **zâhid** itmez böyle câm-ı cân-fezâdan hazz (Gazel 84, Mısra 8). [zâhid,]
hârâbât ehlinüñ erkânını bilmezken ey **zâhid**
idersin da 'vî-i 'irfân olur mı böyle nâdânlık (Gazel 93, Mısra 5). [zâhid,]

zâhid-i nâdân: Cahil zahit, cahil kaba sofu.

'ışkı bâtıl anlayup tutmuş riyâ atvârını
hakkı idrâk itdi ya 'nî **zâhid-i nâdânı** gör (Gazel 38, Mısra 6). [zâhid-i nâdân,]

zâhid-i şad-sâle: Yüz yıllık zahid.

'âkıbet fikrini ço **zâhid-i şad-sâle** gibi
her şehir var yûri bir gülşene düş jâle gibi (Müseddes 3, Mısra 31). [zâhid-i şad-sâle,]

zâhir: Meydanda olan, görünen, açık ve belli olan (şey).

degüldi erğanün-ı deyrden feryâdlar **zâhir**
ney-i dem-beste-veş bezmüñde hâmuş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 11). [zâhir,]

zâhir ol-: Görünmek.

ey yakînî hatt-ı ruhsârından ol 'îsî-lebüñ
oldı zâhir ma 'nî-i min 'indihi 'ilmü 'l-yakîn (Kaside 2, Mısra 44). [zâhir oldı,]
luţfuñ anuñ zuhûrına olsa n 'ola **zâhir**
şâhum yakînî gibi bir ehl-i kemâl yok (Gazel 94, Mısra 9). [zâhir olsa,]
süzum görüp melekler ider âh-ı âteşin
zâhir olur 'alev gören anı şanur kebâb (Gazel 11, Mısra 4). [zâhir olur,]

zâhiren: Açık, belli bir şekilde, açıkça, açıktan açığa, görünür bir şekilde.

egerçi **zâhiren** ben zerre-veş hâk-ile yeksânam
hâkikat âsumânında velî mihr-i dıraşşânam (Gazel 124, Mısra 1). [zâhiren,]
zâhiren tîğ gibi gerçi ki 'uryânam ben
gerden-i haşma velî hançer-i bürrânam ben (Gazel 145, Mısra 1). [zâhiren,]

zahm: Yara, ceriha.

bilmez 'ilâc kadrini bîmâr olmayan
bî-derde kılma **zahmuñı** ben mübtelâya kıl (Gazel 121, Mısra 8). [zahmuñı, -un, -ı]
kanı sinem gibi bir tâze açılmış gülşen
gülleri **zahmlaruñ** goncası peykânüñdur (Gazel 49, Mısra 6). [zahmlaruñ, -lar, -uñ]
gönderse baña tîrini ol kaşı kemânım
Zahm-ı dil-i şad-pâreme bir pâre yarardı (Gazel 184, Mısra 4). [zahm-ı, --ı]

ey yakīnī ten-i mecrūhdaki her **zāḥmum**
zū‘l-fekār-ı müjesinden o şehūñ kan ağlar (Gazel 30, Mısra 9). [zāḥmum, -um]
peykānlaruñ derūnuma işler geçer henüz
Zāḥmum anuñla tırmayup eyler mu‘āmele (Gazel 179, Mısra 8). [zāḥmum, -um]

zahmet: Güçlük, zorluk; eziyet, sıkıntı.

ne ğama çäre var ne derde meded
‘ışk bilmen ne gūne **zāḥmetdür** (Gazel 62, Mısra 10). [zāḥmetdür, -dür]

zahmetin çek-: Sıkıntıya uğramak, güçlükle karşılaşmak.

deryā-yı ‘ışkuñ **zāḥmetin çekdüm** görüp biñ mihnetin
dürr-i visālūñ kıymetin bildüm meded bildüm meded (Gazel 25, Mısra 5). [zāḥmetin çekdüm, -dü, -m]

zahm-ı derūn: Kalp yarası, gönül yarası.

zāḥm-ı derūna nāvek-i müjgān gelür geçer
gūyā hedef-durur aña peykān gelür geçer (Gazel 31, Mısra 1). [zāḥm-ı derūna,]

zahm-ı hūn-feşān: Kan saçan yara.

ğam küştesiyem üstüme feryād ider fiġān
kan ağlayup acırsa n‘ola **zāḥm-ı hūn-feşān** (Gazel 140, Mısra 2). [zāḥm-ı hūn-feşān,]

za‘īf: Zayıf, güçsüz; zavallı.

bu ben **za‘īfe** nazar kılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek zār u nātūvān olayın (Gazel 154, Mısra 5). [za‘īfe, -+e]
irişdi göklere nāleyle āh u efġānum
‘ıyādete gelicek ben **za‘īfe** yārānum (Müseddes 2, Mısra 30). [za‘īfe, -+e]
za‘īf idüp dili reşk-i hilālī dervīş‘ūñ
beni ḥayāl ide gibi ḥayālī dervīş‘ūñ (Gazel 115, Mısra 1). [za‘īf,]

za‘īfü‘l-ḥāl: Bedeni zayıf.

hilāl gibi görüp kendüyi **za‘īfü‘l-ḥāl**
ḥimāyetūñle ḥitām-ı ricāmı sultānum (Kaside 1, Mısra 71). [za‘īfü‘l-ḥāl,]

zā‘il id-: Yok etmek, ortadan kaldırmak.

lem‘a-i tīguñ **ide** pertev-i mihri **zā‘il**
reşk-i ḥurşiyd-i cihān-tāb ola ey meh sipertūñ (Gazel 114, Mısra 9). [zā‘il ide,]

zālām-ı şām-ı fūrkat: Ayrılık akşamının karanlığı.

pür oldı ka‘be-i dil pertev-i nūr-ı ‘izārından
zālām-ı şām-ı fūrkat gitdi gönülden şafā geldi (Gazel 191, Mısra 10). [zālām-ı şām-ı fūrkat,]

zālim: Acımasız ve haksız davranan, zulmeden II sevgili.

ne rüzgār sitemgerliğine ğāyet var
ne zulm ü cevrine ol **zālimūñ** nihāyet var (Müseddes 2, Mısra 22). [zālimūñ, -üñ]
cefā vü cevri-ile ḥalkı niçe odlara yakarsın
be hey **zālim** ne işlersin unuttuñ ‘ahd-i aḥlākı (Gazel 185, Mısra 4). [zālim,]
yok mı ey **zālim** ü bī-dād meded sende amān
ka‘be-i cānı yeter zulm-ile vīrān itdüñ (Gazel 110, Mısra 7). [zālim,]
ey ḥālūmi o **zālim** ile bilmek isteyen
zulm-ile yıkdı gönümi ḥālüm ḥarābdur (Gazel 45, Mısra 5). [zālim,]

zâlim-i bî-dâd: Acımasız, zalim.

dil-i meyyâldendür zârumuz her serve meyl eyler
bizüm ol **zâlim-i bî-dâddan** feryâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 4). [zâlim-i bî-dâddan, -dan]

zamân: Devir, zaman; talih.

ya cemşiyd'ün **zamân-ı** saltanatda rûzgâr-ıla
yanan ser-menzil-i 'işretde la'lin şem'dânıdur (Gazel 46, Mısra 7). [zamân-ı,]
zâhid ri'yâzet-ile geçürdüñ **zamânuñı**
'ahd-i şebâbı bir dağlı âdem kaçan bulur (Gazel 55, Mısra 5). [zamânuñı, -uñ, -ı]

zamân ol-: Gün gelmek, vakti gelmek.

şâhum yakînî bendeñi hicrâna şalma kim
şâyed gedâñı yâd idesin bir **zamân ola** (Gazel 6, Mısra 14). [zamân ola,]

zamâne: (yakınma ve küçümseme yoluyla) şimdiki zaman.

hüdâygân-ı şudûr-ı **zamâne** şemsü'd-dîn
'imâd-ı kubbe-i ikbâl ü kible-i iclâl (Kaside 1, Mısra 21). [zamâne,]
benem **zamânede** ol şeh-süvâr-ı esb-i kemâl
ki raşş-ı himmetüme cilvegeh verâ-yı cihân (Kaside 6, Mısra 23). [zamânede, -de]
def-i hârâret eyleyemezsin **zamânen**
her sū şarâb gördigün ey dil serâbdur (Gazel 44, Mısra 7). [zamânen, -den]
şadâkat üzre ne bir şâh var **zamânede** kim
ölince hâk-i rehin başa tâc-ı devlet idem (Gazel 125, Mısra 5). [zamânede, -de]
dilâ **zamânede** rüstem'leri zebûn itdün
Yakînî gibi seni pehlevâna beñzetdüm (Gazel 132, Mısra 13). [zamânede, -de]
âlûfteñüz yakînî-i âşûfte-dil gibi
şürîde-i **zamâne** vü rüsvâ-yı âlemüz (Gazel 73, Mısra 14). [zamâne,]

zamân-ı mâzî: Geçmiş zaman.

başına her gün anuñ yiridür irerse zevâl
egerçi farz-ıdı bu kim **zamân-ı mâzîde** (Kaside 1, Mısra 32). [zamân-ı mâzîde,]

zamîr: Gönül, vicdan.

olurdı hîlm ü vakârına fi'l-meşel timsâl
zamîr-i rüşeni devrinde oldu ğırra güneş (Kaside 1, Mısra 30). [zamîr-i,]

zâr: 1. Ağlama, girye. 2.Hazin hazin ağlayan.

dil-i meyyâldendür **zârumuz** her serve meyl eyler
bizüm ol zâlim-i bî-dâddan feryâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 3). [zârumuz, -umuz]
n'ola ger murğ-ı **zâr-ısam** yine bâz-ı hümâ-şaydam
niçe 'ankâ gibi kuşlar uçurdum murğzârımdan (Gazel 141, Mısra 3). [zâr-ısam, -ısam]
hâl-i bâl-i yakînî-i **zârı**
mü-be-mü zülf-i yâr şerh eyler (Gazel 29, Mısra 11). [zârı, -ı]
figân u âh u **zâr-ıla** beni ayırdı yârımdan
kime âh ideyim bilmem hevâ-yı rûzgârımdan (Gazel 141, Mısra 1). [zâr-ıla, --ıla]
dağ-ı 'ışkuñla tenüm pürdür cemâlün özlerin
cism-i **zârum** cümleten çeşm oldu yollar gözlerin (Beyit 2, Mısra 2). [zârum, -um]
göz göz oldu cism-i **zârum** nâvek-i dildârdan
cümleten çeşm oldum ammâ toymadum didârdan (Beyit 3, Mısra 1). [zârum, -um]
ey melek zülf-i perîşânıña dil bağlayalı
zâr u âşûfte vü pâ-mâl ü perîşanam ben (Gazel 144, Mısra 4). [zâr,]

şalma derbend-i gama eyle der-i vaşlı güşād
yeter it **zār** beni rūḥ-ı revānum fethī (Gazel 194, Mısra 8). [zār,]
künc-i ğurbetde yakīnī'yi koma **zār** u zelīl
yār olup düşmene güş itme sözün ğayrılaruñ (Gazel 114, Mısra 13). [zār,]

zār eyle-: Ağlamak, inlemek.

gelmedüñ pister-i ğamda göre ben bīmarı
künc-i ḥasretde bu dil-ḥastayı **zār eyleme** gel (Gazel 118, Mısra 8). [zār eyleme,]

zār id-: Ağlamak, inlemek.

seni **zār iden** odur olma ḥatından ğamgīn
yūri ey āh yūri baḥt-ı siyehkāra yapış (Gazel 81, Mısra 1). [zār iden,]
ruḥuñ ey ğonca verd-i ḥod-būdūr
būlbūl-i cānı **zār iden** budūr (Gazel 52, Mısra 2). [zār iden,]

zār it-: Ağlatıp inletmek.

eflāke şaldı kevkebei kūs u na' remüz
zār itdi çeng-i zühre'yi 'ūd u ṭanīnümüz (Gazel 74, Mısra 8). [zār itdi,]

zār kıl-: Ağlatmak, inletmek.

kılca ṭākat komadı **kıldı** ḥayālī beni **zār**
ey yakīnī teni mū kıldı ḥayālī ḥasan' uñ (Gazel 104, Mısra 13). [zār kıldı,]

zār ol-: Ağlayıp inlemek.

zār oldum idüp yār ile aġyārı temāşā
şan eyledi būlbūl gül ile ḥārı temāşā (Gazel 9, Mısra 1). [zār oldum,]
zenaḥdānuñda ey yūsuf-liḳā zūlfūñle **zār oldum**
benüm ḥālüm esīr-i bend-i zindān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 3). [zār oldum,]
ruḥuñçün ḥār-ı hicrānuñla būlbūl gibi **zār olmak**
baña ey ğonca-leb gül gibi ḥandān olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 5). [zār olmak,]
vaşluñuñ baña ḳapusını güşād itdürmez
şēş-der-i ğamda rakībi ğoreyñ **zār olsun** (Gazel 163, Mısra 6). [zār olsun,]
gerek dil **zār olup** rāḥ-ı belāda nātūvān ḳalsun
bu varlık defterinden ism ü resmin şöyle maḥv it kim (Gazel 161, Mısra 7). [zār olup,]

zār u bī-mecāl: Gözü yaşlı ve dermansız (kimse). II Âşık.

düşdüm firāk pisterine **zār u bī-mecāl**
bir derde uğradum ki ḥalāşa mecāl yok (Gazel 94, Mısra 3). [zār u bī-mecāl,]

zār u nātūvān: Zayıf ve güçsüz.

bu ben za'ife nazar kılmaz ol kemān-ebrū
hilāl gibi gerek **zār u nātūvān** olayın (Gazel 154, Mısra 6). [zār u nātūvān,]

zarīf: Çekicilik, biçim, görünüş, durum, konuşma ve davranışlarıyla hoşā giden, beġenilen, zarafetli.

dilber **zarīf** ü bezm güzel rūzgār ḥūb
gülşen laṭīf bağ dil-ārā bahār ḥūb (Gazel 15, Mısra 1). [zarīf,]

zārılık: Ağlamak, inlemek.

zārılıklarla semā' eyleyüben yaş akıdur
girye vū nālede ey dil baña beñzer ṭolāb (Gazel 10, Mısra 9). [zārılıklarla, -la]

zât: 1. Kimse, kişi, şahıs, özellikle saygıdeğer kimse. 2. Bir şeyin ta kendisi, maddî varlığı, maddî varlığının özü, öz varlık.

mevc-i bahır-i **zātın** ehl-i dilde peydā eyleyüp
kaṭre-i nāṣide pinhān olan ‘ummānı gör (Gazel 38, Mısra 1). [*zātın, -ın*]
kūlün iderse eger şeh-süvār-ı esb-i murād
fezā-yı midḥat-i **zātında** eyleyem cevālān (Kaside 6, Mısra 32). [*zātında, -ın, -da*]

zāti: Kendine özgü, kişiye ilişkin, kişisel, özel.

kılmış ‘izāruñ āyīnesin şāf zū‘l-celāl
eclā cemāle **zāti**ke fi-aḥseni‘ş-şifāt (Gazel 18, Mısra 8). [*zāti*ke, -ke]

zāt-ı laṭif: İnce, kibar, zarif kişilik.

ey perī-çihre vücūdına muşavver rūḥuñ
şāhid isterler-ise **zāt-ı laṭifūñ** mevcūd (Kaside 5, Mısra 18). [*zāt-ı laṭifūñ,]*

zāviye-i rif‘at: Yücelik (yüceliğin) köşesi.

sipihir **zāviye-i rif‘atūñde** bir abdāl
dilīr-i rezmi- keremsin irer mi saña kirām (Kaside 1, Mısra 61). [*zāviye-i rif‘atūñde,]*

zāyi‘: Zıyan olmak, boşa gitmek.

çekemezsin kināra ol servi
çekme **zāyi‘** yire yakīnī emek (Gazel 97, Mısra 16). [*zāyi‘,]*

zāyi‘ olmaz: Zıyan olmamak, boşa gitmemek.

bulmağa feyz rāh-ı ḥarābāta sālīk ol
bu yolda **zāyi‘ olmaz** emek isteyen bulur (Gazel 55, Mısra 4). [*zāyi‘ olmaz,]*

zebān: Dil II Konuşma, söylem.

mestāne çeşm ü gonca dehān u şeker **zebān**
kāmēt laṭif ü zūlf muṭarrā ‘izār ḥūb (Gazel 15, Mısra 5). [*zebān,]*
kāşki olsa ser-ā-pā sīnede yüz biñ **zebān**
her birin gül ruḥlaruñ şevkında gūyā eylesem (Gazel 127, Mısra 7). [*zebān,]*
öldükde sebz ḥaṭṭuñ-içün ḥasb-ı ḥālümüz
şerḥ itmege **zebān** ola her bir giyāhumuz (Gazel 71, Mısra 10). [*zebān,]*

zebān ol-: Dil olmak II dile sahip olmak.

serümde her ser-i mū ser-be-ser **zebān olsa**
dil olsa her müjem ü dil de kıssa-ḥvān olsa (Müseddes 2, Mısra 15). [*zebān olsa,]*

zebāne: Alev.

o māha āteşüm olmağa şām-ı ğamda ‘ayān
derūn-ı sīnede ‘ālī **zebāne** çekdi ‘alev (Gazel 166, Mısra 10). [*zebāne,]*

zebān-ı ḥāl: Hâl dili II Herhangi bir şeyi davranışlarıyla gösterme, fiilleriyle anlatma.

şerḥ itmege ne çekdügümi kadd-i yār içün
yir yir elifler oldı tenümde **zebān-ı ḥāl** (Gazel 116, Mısra 6). [*zebān-ı ḥāl,]*

zebūn: Güçsüz, çaresiz, aciz, zayıf.

dilā zamānede rūstem 'leri **zebūn** itdūñ
Yakīnī gibi seni pehlevāna beñzetdüm (*Gazel 132, Mısra 13*). [*zebūn,]*

zebūn ol-: Güçsüz olmak, güçsüzleşmek.

mār-ı zūlfūñsüz ol āşūfte **zebūn olmuşdur**
n 'ola tiryāk-i lebin şunsa dil-i bīmāra (*Gazel 174, Mısra 11*). [*zebūn olmuşdur, -dur]*

zecr: Zor, zahmetli, meşakkatli.

del tīguñ-ıla bağrını mecrūh göñlümūñ
yüz döndürürse **zecrūñi** hep ben gedāya kıl (*Gazel 121, Mısra 10*). [*zecrūñi, -üni]*

zehr-i belā: Bela zehri.

ey yakīñi niçe bir **zehr-i belā** çekmekden
mest ü lā-ya 'kıl idüp göñlümi medhūş ideyin (*Gazel 159, Mısra 15*). [*zehr-i belā,]*

zehr-i ğam: Gam zehri.

zehr-i ğam def ine tiryāk-i mey-i nāb gerek
Yoksa ğam def idemez bir şeyi līk bir mişkāl (*Gazel 117, Mısra 7*). [*zehr-i ğam,]*
zehr-i ğam şundi dehr çünki baña
def i için gül-ābı känd itdüm (*Gazel 134, Mısra 7*). [*zehr-i ğam,]*
zehr-i ğam mu 'tādıyın tiryāk-i vuşlať istemen
lezzet-i şādī gerekmez 'āşık-ı ğam-hvāra hīç (*Gazel 24, Mısra 11*). [*zehr-i ğam,]*

zekan: Çene, İki çene kemiğinin aşağıda birleştiği nokta.

düşeli dil **zekanuñ** çāhına dil-teng oldum
dār-ı dünyāyı benüm başuma zindān itdūñ (*Gazel 110, Mısra 3*). [*zekanuñ, -uñ]*
haremūñ ravza-i firdevs ruñuñ verd-i tarī
kāmetūñ serv-i sehī sībe müşābih **zekanuñ** (*Gazel 112, Mısra 6*). [*zekanuñ, -uñ]*

zekanuñ çāhı: (Sevgilinin) Çene çukuru.

şanma girdābdur oynar yüregi ey dūr-i pāk
zekanuñ çāhına göñli düşeli 'ummānuñ (*Gazel 103, Mısra 6*). [*zekanuñ çāhına,]*

zekāt-ı hüsn: Güzellik zekatı.

zekāt-ı hüsn dirēğ itme ben fakīrūñden
saña cemāl viren zū'l-celāl hākkıyçün (*Gazel 164, Mısra 11*). [*zekāt-ı hüsn,]*

zelāzil: Zelzeleler, depremler.

hāfif luťfına nisbet sehā-yı ebr-i şikāl
uyup **zelāzile** ger hıffet itmeseydi zemīn (*Kaside 1, Mısra 28*). [*zelāzile, -e]*

zelil: Aşağılanan, hor görülen, hakir, düşkün.

künc-i ğurbetde yakīñi 'yi koma zār u **zelil**
yār olup düşmene gūş itme sözün ğayrılaruñ (*Gazel 114, Mısra 13*). [*zelil,]*

zelil it-: Aşağı seviyelere indirmek, değersizleştirmek.

rūzgār **itdi** mi ğubārı **zelil**
eyleyüp rāh-ı ğamda pā-der-gil (*Gazel 122, Mısra 15*). [*zelil itdi,]*

zelil olmaz-idüm: Alçak, hor, hakir olmamak.

ben **zelil olmaz-idüm** düşmese fûrkat senden
senden oldu baña hep bunca mezzellet senden (*Gazel 147, Mısra 1*). [*zelil olmaz-idüm, --idüm*]

zemîn: Dünya, alem, yeryüzü.

hafîf lutfına nisbet seḥâ-yı ebr-i şikâl
uyup zelâzile ger hıffet itmeseydi **zemîn** (*Kaside 1, Mısra 28*). [*zemîn,*]
zemîn dil-teşne-i bârân-ı lutfuñ baḥr şûrîdeñ
sipihr-i nîl-gûn ser-geştedür sen mihr-i raḥşâna (*Gazel 171, Mısra 5*). [*zemîn,*]

zemm-i a 'dâ: Düşmanları yermek.

yakînî baḥr-ı hâtır türe olmaz **zemm-i a 'dâdan**
keder virmez muḳarrer her ḥas u ḥâşâk 'ummâna (*Gazel 172, Mısra 11*). [*zemm-i a 'dâdan, -dan*]

zemzeme: Nağmeli ses, nağme, ezgi, terennüm.

gûl-ruḥuñ şevkına her şubḥ oluruz **zemzeme-gîr**
bûlbûl-i gülşene dem-sâz ki dîrler o bizüz (*Gazel 76, Mısra 11*). [*zemzeme-gîr, -gir*]

zen: Kadın.

zene dil virdi tañ mîdur ey dil
tişesi ta 'ne itse ferhâd'a (*Gazel 169, Mısra 11*). [*zene, -e*]

zenahdân: Çene II çene çukuru.

ḥâlûne eyler ser-i zûlfuñ **zenahdânûnda** meyl
tâlib olmaz mı kişi 'âlemde yâr-ı ğâra hîç (*Gazel 24, Mısra 9*). [*zenahdânûnda, -uñ, -da*]
zenahdânûnda ey yûsuf-liḳâ zûlfuñle zâr oldum
benüm ḥâlûm esîr-i bend-i zindân olmayan bilmez (*Gazel 67, Mısra 3*). [*zenahdânûnda, -uñ, -da*]

zenân: Kadınlar.

zenâna vaz' iden oğlana bakmaz er gibi er
levend tarzı müşâhed gerek güzellerde (*Gazel 178, Mısra 5*). [*zenâna, -a*]

zen-bâz: Zampara, kadınlara düşkün olmak.

ḳays-ıla vâmîk u ferhâd'a ḳıyâs itme beni
añma adını baña bir niçe **zen-bâzlaruñ** (*Gazel 107, Mısra 8*). [*zen-bâzlaruñ, -lar, -un*]

zencîr it-: Zincir gibi bağlanmak.

ol perî zûlf-i girih-gîrini **zencîr itmiş**
dil-i dîvâneme bend itmege tedbîr itmiş (*Gazel 82, Mısra 1*). [*zencîr itmiş, -miş*]

zencîr-i 'ışka bağlanalı: Aşk zincirine bağlı, aşk delisi.

zencîr-i 'ışka bağlanalı ḥâk-i sînede
her dâğ oldu gül gibi açıldı bâğumuz (*Gazel 69, Mısra 9*). [*zencîr-i 'ışka bağlanalı, -lanalı*]

zencîr-i ser-i zûlf: Saçın ucundaki zincir.

zencîr-i ser-i zûlfî hevâsında degülseñ
başıñda nedür şöfi bu sevdâ-yı sefâhet (*Gazel 20, Mısra 3*). [*zencîr-i ser-i zûlfî,*]

zengi: Kir, pas.II.zenci.

zengî-i hâl-i ruhuñ vaşfi gülîstānumdur
hazret-i sa'dî-i şîrâz ki dirler o bizüz (Gazel 76, Mısra 7). [zengî-i,]
âteş üzre düddür yâ san'at ızhâr itmege
rûm'a gelmiş hindi' dūr **zengî-i** âteş-bâz zülf (Gazel 88, Mısra 14). [zengî-i,]

zen-i dünyāya: Dünya kadını II Kahpe dünya.

zen-i dünyāya meylî kō er iseñ
merd olan anlara çepel didiler (Gazel 34, Mısra 19). [zen-i dünyāya,]

zer: Altın II Para.

zer virmek-ile şarılalı saña 'adûlar
altun gibi 'âşıkıların beñzi şarardı (Gazel 184, Mısra 5). [zer,]
hilâl mişkâla-i **zerle** levha-i felege
şu resme itmiş-idi nakş ki irmez aña hayâl (Kaside 1, Mısra 5). [zerle, -le]
ruhum **zer** gibi zerd idüp yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sîm-ten dildâr sensin sen (Gazel 150, Mısra 1). [zer,]
ruhum ki **zer** gibi zerd ola sîm sâkuñ-içün
idem tevbe (Gazel 177, Mısra 7). [zer,]
hâliş oldum pûte-i hecrüñde nâr-ı şevk-ıla
mağribî dînârdur ruhsâr-ı **zerdüm** güyyiâ (Gazel 5, Mısra 12). [zerdüm, -üm]
meyl-i yâkût u zer itsün hıvâce-i dünyâ-perest
kan-ıla ben la'l idüp yaşum ruhum **zerd** isterin (Gazel 157, Mısra 4). [zerd,]
târ kıldı tenümi süzen-i gam çihremi **zerd**
igneden ipliğe dek şerh idüñ o tannâza (Gazel 176, Mısra 9). [zerd,]
ruhum ki zer gibi **zerd** ola sîm sâkuñ-içün
idem tevbe (Gazel 177, Mısra 7). [zerd,]

zerd id-: Sararıp soldurmak.

ruhum zer gibi **zerd idüp** yaşum al eyleyensin sen
baña hep reng-iden ey sîm-ten dildâr sensin sen (Gazel 150, Mısra 1). [zerd idüp,]

zerd ü nizâr ol-: Sararmış ve aciz olmak.

kurutdı kanımı afyön-ı gam **zerd ü nizâr oldum**
kanı ol lâl-ruhsâr-ıla mey-nüş olduğum demler (Gazel 35, Mısra 3). [zerd ü nizâr oldum, -dum]

zerd-i ruh: Sarı, sararmış yüz.

zerd-i ruhum görüp o gül va'de-i vaşl ider velî
Faşl-ı hazânda görinen düşlere i'tibâr yok (Gazel 95, Mısra 3). [zerd-i ruhum,]

zer-kemend: Altın kemer.

sûziş-i âhumuñ şerârını
göge çıkmağa **zer-kemend** itdüm (Gazel 134, Mısra 4). [zer-kemend,]

zer-keş: Altın işlemeli.

şehlerüñ **zer-keş** otağına baş egmem zîrâ
yeter âhum şereri hayme vü hârgâh baña (Gazel 7, Mısra 5). [zer-keş,]

zerre: Bir arpanın yüzde bir cüz'ü, pek ufak parça, şey.

başladuñ gün gibi ben **zerreye** hercâyîlige
kime yanup yakılayın be hey âfet senden (Gazel 147, Mısra 7). [zerreye, -ye]
râh-ı mihrüñde gubâr-ı cismümi gerd isterin
zerreyin ammâ özüm mihr-i cihân-gerd isterin (Gazel 157, Mısra 2). [zerreyin, -yin]

geh hāk-i zulmet içre biten **zerreyem** hākīr
 geh āsumān-ı çarda hūrşıyd-i enverem (*Gazel 126, Mısra 11*). [*zerreyem, -y, -(e)m*]
 ğam degül gün günden efzūn olsa hāt-ı 'arızuñ
zerrelerden mihre hīç irmez zevāl ey nāzenīn (*Kaside 2, Mısra 12*). [*zerrelerden, -ler, -den*]
 hāneme bir gün toğup ben **zerreye** virmez ziyā
 Ruhlarıñ hūrşıyd-i rahşān olduğundan baña ne (*Gazel 182, Mısra 5*). [*zerreye, -ye*]
 ben **zerreye** hercāyīlik itdūñ niçe gündür
 senden kime yanup yakılayın be hey āfet (*Gazel 19, Mısra 7*). [*zerreye, -ye*]
 başladıñ gün gibi ben **zerreye** hercāyīlige
 ey efendim ne 'aceb āfet-i devrān olduñ (*Gazel 101, Mısra 9*). [*zerreye, -ye*].
 işitdi āsitānuñda türāb olduğumı cānā
 şabā komadı bir **zerre** eşer yirde ğubārumdan (*Gazel 141, Mısra 8*). [*zerre,]*
 şu 'ā'-ı pertev-i fāzlında **zerre** mihr-i münīr
 kālīl himmeti yanında cūd-ı ma'den ü kān (*Kaside 1, Mısra 25*). [*zerre,]*

zerre gibi: Güneşin ışıklarının yansıdığı yerlerde görülen küçük maddeler gibi.

güneş kapuñda ey meh hāke düşmiş bī-karār olmuş
 görüp mihr-i cemālūñ **zerre gibi** bī-karār olmuş (*Gazel 80, Mısra 2*). [*zerre gibi,]*
 yakīnī **zerre gibi** olmamağa ser-geşte
 fūrūğ-ı mihr-i ruħından meger ferāğat idem (*Gazel 125, Mısra 11*). [*zerre gibi,]*
 'aceb mi mihrūñ-ile **zerre gibi** rakş itsem
 saña bu hūsni viren kıldı bī-karār beni (*Gazel 199, Mısra 7*). [*zerre gibi,]*

zerre kadar: Zerre kadar. Çok ufak.

ey yakīnī bu sözüñ hāk-durur inkār olmaz
 içlerinde bularuñ **zerre kadar** 'ār olmaz (*Müseddes 1, Mısra 30*). [*zerre kadar,]*

zerre-i ser-geşt: Başı dönmüş tanecik II Sersem gibi oraya buraya savrulan toz taneciği.

rakş urup şevkı ile **zerre-i ser-geşte** mişāl
 pertev-i vaşlını cüyān olur-ısañ meh ü sāl (*Müseddes 1, Mısra 15*). [*zerre-i ser-geşte,]*
 şu mihre **zerre-i ser-geşte** olma kim her gün
 yüzi şuyın dōke gün gibi hāke her yirde (*Gazel 178, Mısra 3*). [*zerre-i ser-geşte,]*

zerre-veş: Çok küçük parçacık, Güneş ışığında görünen ufacık madde gibi.

virnese pertev-i mihr-i keremūñ baña vücūd
zerre-veş şām-ı meşakkatde olurum nā-būd (*Kaside 5, Mısra 26*). [*zerre-veş,]*
 gitdi mihrūñle karārım meded ey iki gözüm
zerre-veş hāk-i mezelletde yetiş oldum hōr (*Gazel 40, Mısra 10*). [*zerre-veş,]*
 cān u dil şām-ı 'ademde **zerre-veş** pinhān-iken
 pertev-i mihr-i cemālūñ birle peydā eyledūñ (*Gazel 108, Mısra 5*). [*zerre-veş,]*
 egerçi zāhiren ben **zerre-veş** hāk-ile yeksānam
 hākīkat āsumānında velī mihr-i dıraşānam (*Gazel 124, Mısra 1*). [*zerre-veş,]*
 yolında **zerre-veş** rakķāş idüp bu ben hevādārın
 karār u şabrum aldı rāhat-ı cānumdan ummazdum (*Gazel 129, Mısra 7*). [*zerre-veş,]*
 olam fezā-yı mahabbetde **zerre-veş** rakķāş
 olursa burc-ı dile feyz-i rahmetūñ rahşān (*Kaside 6, Mısra 45*). [*zerre-veş,]*
zerre-veş mihrūñe ser-geşte olan rüz-ı ezel
 kesmeye zülfiñe peyvendini tā şām-ı ecel (*Gazel 118, Mısra 1*). [*zerre-veş,]*

zerrīn: Altın gibi sarı ve parlak olan II değerli, kıymetli.

ķabūl itdi du'āmı hāmdülillāh hazret-i bārī
 kolum boynında ol sīmīn-berūñ **zerrīn** hāmā'ıldür (*Gazel 59, Mısra 4*). [*zerrīn,]*

zerrīn-bāl: Altın kanat.

fezâ-yı dehre şalup sâye-i hümayûn-fâl
sepîde-dem cevelân itdi bâz-ı **zerrîn-bâl** (Kaside 1, Mısra 2). [zerrîn-bâl,]

zer-timsâl: Altınla işlenmiş (gibi)tasvir.

‘adem fezâsına kaçdı peleng-i bîşe-i çarh
açınca pençe-i pür-çengi bebr-i **zer-timsâl** (Kaside 1, Mısra 10). [zer-timsâl,]

zevâl: Dert, sıkıntı, felaket; son bulmak, nihayete ermek.

başına her gün anuñ yiridür irerse **zevâl**
egerçi farz-ıdı bu kim zamân-ı mâzîde (Kaside 1, Mısra 31). [zevâl,]
ğam degül gün gündən efzûn olsa haññ-ı ‘arızuñ
zerelerden mihre hiç irmez **zevâl** ey nâzenîn (Kaside 2, Mısra 12). [zevâl,]

zevâl bul-: Yok olmak, ortadan kaybolmak, batmak.

bulsun güneş **zevâl** tutulsun meh-i münîr
‘arz-ı cemâl iderse cüvânî-i dil-peñîr (Gazel 37, Mısra 1). [zevâl bulsun, -sun]

zevk: Hoşa giden bir şeyden duyulan beğenme duygusu.

zevk-ı helvâdan elezdür bize bu ni‘met-i hûb
ki miyâna gele bir lebleri pâlûde güzel (Gazel 119, Mısra 11). [zevk-ı,]
kañ iderler başını ol **zevkdan** mahrûm olup
câm-ı la‘l-i yâra hırşın eylemezse az zülf (Gazel 88, Mısra 9). [zevkdan, -dan]
nedür bu ‘ış u bu ‘işret nedür bu **zevk** u bu hâlet
kudümüñdan ne keyfiyyet bulur gör dilberâ meclis (Gazel 77, Mısra 3). [zevk,]
bizüm **zevk-ı** safâ-yı ‘âleme mu‘tadumuz yokdur
anuñçün sâlik-i râh-i fenâyuz zâdumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 1). [zevk-ı,]

zevk-ı ‘ışk: Aşkın zevki.

andadur cânım egerçi cism-i pür-ham bundadur
zevk-ı ‘ışkı virmezsin dünyâya ‘âlem bundadur (Gazel 43, Mısra 2). [zevk-ı ‘ışkı,]

zevrak: Kayık.

zevrak-ı bâde-ile gördi hurûşın dilimüñ
cüş ider bencileyin ehl-i hevâdur deryâ (Gazel 1, Mısra 3). [zevrak-ı, -ı]

zevrak-ı cām: Kadeh sandalı II Şarap şişesi.

zevrak-ı cām içürüp şûr u hevâsı var-iken
dil-i medhüşumı deryâ gibi pür-cüş ideyin (Gazel 159, Mısra 11). [zevrak-ı cām,]

zeyn it-: Süslemek.

zeyn itdi jâle gülleri didi şabâya şâh
pürdür hüner güherleri iki kulağumuz (Gazel 69, Mısra 11). [zeyn itdi,]
‘aceb mi itse leb-i yâra beñzemek kaçdın
dehân-ı goncaıy **zeyn itdi** jâleden dendân (Kaside 6, Mısra 44). [zeyn itdi,]

zill: Gölge II Yansıma.

beyâz-ı ‘arız-ı âmâle **zill-i** çetrüñ hâl
firâz-ı küngüre-i tāk-ı kadrüñe nisbet (Kaside 1, Mısra 41). [zill-i,]
semend-i kadrüñe irmek senüñ hayâl-i muhâl
hemân devlet-i **zillinde** sen felek-kadrüñ (Kaside 1, Mısra 48). [zillinde, -ı, -n, -de]

zıl-i zālil: Koyu gölge. II Himaye.

sidre-veş qadr-i bülendün idüp allāh refī
ey hüma-sāye ola **zıl-i zālilün** memdūd (Kaside 5, Mısra 40). [zıl-i zālilün, -ün]

zibā: Güzel, süslü, gösterişli.

‘anberīne gibi **zibādur** o zülf-i pür-ḥam
gerdenün üzre girihlerle o gīsū da güzel (Gazel 119, Mısra 3). [zibādur, -dur]
aḳ sādeyle yakīnī seni gördükde didi
āb-ı şāfiye konulmuş semen-i **zibāsın** (Gazel 151, Mısra 14). [zibāsın, -s, -i, -n]
leṭāfet bağınun serv-i semen-sīmāsıdur yūsuf
melāḥat gülşeninün bülbül-i **zibāsıdur** yūsuf (Gazel 89, Mısra 2). [zibāsıdur, -dur]

zibāhğ: Süslülük.

kıldı **zibāhğınun** zīverin efzūn üsküf
yaraşur giyse o la‘l-i lebi mey-gün üsküf (Gazel 90, Mısra 1). [zibāhğınun, -nun]

zibāñ-ıla: Güzel, güzellikle. (şekil-biçim-kılık).

şekl-i **zibāñ-ıla** ey şāhid-i ferḥunde-cemāl
büt-i çin da ‘vī-i ḥüsn eylese şüret bulmaz (Gazel 66, Mısra 3). [zibāñ-ıla, -ıla]

zihn: Zihin, anlama, bilme, unutmama kuvveti, hafıza.

te‘ennī ile olur ḥāşıl ey sipihr-i kemāl
irer mi **zihnüñe** hıç ḥiddet-ile sür‘atde (Kaside 1, Mısra 36). [zihnüñe, -üñ, -e]

zıkr: Anmak, anılmak, yâd etmek, edilmek.

vird-i zebān-ı bülbül-i ḥōş-gūy medḥ-i gül
zıkr-i yakīnī vaşf-ı cenāb-ı ḥudāyḡān (Gazel 137, Mısra 14). [zıkr-i,]
ḥūblar **zıkri** gibi olmaz yakīnī fikr-i ḥūb
ḥamdüli‘llāh oldı evrād-ı dil ü cānum ‘alī (Gazel 196, Mısra 11). [zıkri, -i]

zıkr it-: Anmak, zikretmek, hatırlamak.

hemīşe nāmuñı **zıkr itsün** ey sipihr-i cemāl
kitāb-ı dānişüñün noḡtasın bilen kişiye (Kaside 1, Mısra 55). [zıkr itsün, -sün]

zıkr-i cemil: Güzel bir şekilde yad etme, hatırlama.

mesāḥa-i keremün kıble-i ulü‘l-iḳbāl
taşavvuf ehli ḥudā‘dan dilerse **zıkr-i cemil** (Kaside 1, Mısra 54). [zıkr-i cemil,]

zil: Zil, çingirak.

hem-rehüm nāledür benüm çün **zil**
cām-ı guşşayla olmuşam ḡanzil (Gazel 122, Mısra 1). [zil,]

zindān eyle-: Bir yeri yaşanmaz, huzursuz, rahatsız, zevk alınmaz bir duruma getirmek.

beni luṭf it şafā mısrına sulṭān eyle sulṭānum
‘adūnūn başına dünyāyı **zindān eyle** sulṭānum (Gazel 130, Mısra 2). [zindān eyle,]

zindān it-: Zindana koymak II bir kimseyi çok sıkıntılı bir duruma sokmak.

düşeli dil zekânun çâhına dil-teng oldum
dâr-ı dünyâyı benüm başuma **zindân itdün** (Gazel 110, Mısra 4). [zindân itdün, -dün]

zindân ol-: Zindan olmak, rahat ve huzur vermemek.

reşk-i elfâz-ı güher-bâruñdan ey sîmîn-beden
başına lûlû-yı şehvârûñ şadef **zindân olur** (Gazel 54, Mısra 12). [zindân olur,]

zinde it-: Canlandırmak, diriltmek.

suḥanda ben dem-i cân-baḥş-ıla nazm içre 'îsâ' yam
'aceb mi **zinde itsem** rûḥ-ı pāk-i şeyḥ selmân'ı (Gazel 187, Mısra 16). [zinde itsem, -sem]

zînet id-: Süslemek.

o muşḥaf-ı ruḥ-ı ferḥunde-fâl ḥaḳkıyçün
hem anı **zînet iden** ḥaṭṭ u ḥâl ḥaḳkıyçün (Gazel 164, Mısra 2). [zînet iden,]

zîr ü zeber: Alt üst, karmakarışık, darmadağın.

kılmağa mülk-i cânı **zîr ü zeber**
kâmetün fitne kâkülün ser-ber (Gazel 29, Mısra 1). [zîr ü zeber,]

zîra: "Çünkü, şu sebepten, bundan dolayı" anlamlarına gelen bağlaç.

şehlerün zer-keş otağına baş egmem **zîrâ**
yeter âhum şereri ḥayme vü ḥârgâḥ baña (Gazel 7, Mısra 5). [zîrâ,]

zîr-i destine al-: Elinin altına almak.

aldı **zîr-i destine** ḳaddün çenârı ḳarb-ı dest
söylenür ellerde bu kim dest-ber-bâlâ-yı dest (Gazel 21, Mısra 1). [zîr-i destine aldı,]

zîrih: Zırh, demirden yapılan savaş elbisesi.

ḥam-be-âam kâkülün altında o ââl-i hindü
Tâḳten kılmağ-ıçün rûm'a **zîrihler** giydi (Gazel 193, Mısra 8). [zîrihler, -ler]

zîver: Süs.

kıldı zîbâlığmuñ **zîverin** efzün üsküf
yaraşur giyse o la'î-i lebi mey-gün üsküf (Gazel 90, Mısra 1). [zîverin, -in]
zîver-i gülşen-i behcetdür o ra'nâ ruhlar
ḥaṭ-ı şeb-bü da güzel ḥadd-i semen-bü da güzel (Gazel 119, Mısra 7). [zîver-i,]
deşt ü sahrâda hırâm it yûri ey kebg-i derî
cilveler 'işveler it **zîveri** ol deşt ü derün (Gazel 114, Mısra 8). [zîveri, -i]
ḳaddüne ey serv-ḳâmet virdi **zîver** kâkülün
Naḥl-i gülde deste-i reyḥâna beñzer kâkülün (Kaside 4, Mısra 1). [zîver,]
ḳaddüne ey serv-ḳâmet virdi **zîver** kâkülün
Naḥl-i gülde deste-i reyḥâna beñzer kâkülün (Gazel 111, Mısra 1). [zîver,]

ziyâ: Işık, nur, aydınlık, parlaklık.

ḥâneme bir gün toğup ben zerreye virmez **ziyâ**
Ruhlarun ḥurşiyd-i raḥşân olduğından baña ne (Gazel 182, Mısra 5). [ziyâ,]

ziyâ-baḥş-ı cihân: Dünya'ya aydınlık veren.

gökde güyâ tolanur mihr-i **ziyâ-baḥş-ı cihân**
sînesin mâ'î libâs itdi o mâḥun iḥfâ (Gazel 4, Mısra 7). [ziyâ-baḥş-ı cihân,]

ziyād: Artma, fazlalık, ziyâdelik.

‘ömr uzunluğunu bulmuşdur hezārāndan **ziyād**
nār-ı haddūn kim semender-veş açup per kākülūn (*Kaside 4, Mısra 15*). [*ziyād,]*

ziyāde: Çok, artık, fazla.

gördi hücum-ı seyl-i sirişküm **ziyādedür**
her mevc tutdı sâhil-i deryāda bir kenār (*Gazel 26, Mısra 3*). [*ziyādedür, -dür]*
hecrüünde her dem ehl-i hevā āh u vādadur
bād-ı hevāsı manşıb-ı ‘ışkuñ **ziyādedür** (*Gazel 41, Mısra 2*). [*ziyādedür, -dür]*
şāhum niyāz birle yakīnī du‘ā ider
devlet **ziyāde** pāye-i ikbāl pāyidār (*Gazel 26, Mısra 16*). [*ziyāde,]*
cihānı hıçe alaldan ‘aceb emīnüz kim
ziyāde buldı hisāb iden iltizāmumızı (*Gazel 189, Mısra 4*). [*ziyāde,]*

ziyāret evle-: Birini görmeye, biriyle görüşmeye, bir yeri görmeye gitmek.

mağribi **eyler ziyāret** rüz u şeb mäh-ıla mihr
zülf ü ruhsāruñ ümīdiyle ey ferruḥ-likā (*Gazel 5, Mısra 15*). [*ziyāret eyler, -r]*

ziyāret it-: Görmeye gitmek.

sen perī için yaḥod ḥayl-i melek nāzil olup
ka‘be-i küyuñ **ziyāret itdi** sulṭānum ‘alī (*Gazel 196, Mısra 6*). [*ziyāret itdi, -di]*

zuḥal-mekān: Satürn mekan.

cemşiyd-i çār-bāliš-i eyvān-ı kibriyā
ḥurşiyd-i şubḥ-sancaḥ u mäh-ı **zuḥal-mekān** (*Gazel 137, Mısra 10*). [*zuḥal-mekān,]*

zuhūr: Zâhir olmak, meydana çıkmak, belli olmak.

zuhūr-ı berḳ-ı ḥātıf bā‘ış-i bārān olur gūyā
sirişk-i çeşmüme ol tīg-i āteş-bār olur bā‘ış (*Gazel 22, Mısra 9*). [*zuhūr-ı,]*
luṭfuñ anuñ **zuhūrına** olsa n‘ola zāhūr
şāhum yakīnī gibi bir ehl-i kemāl yok (*Gazel 94, Mısra 9*). [*zuhūrına, -ı, -na]*
ruhsāruñ üzre ḥatt-ı siyehden ‘ayān olur
şerḥu buṭūni zāḡ ve **zuhūri** yakīnī‘ yāt (*Gazel 18, Mısra 10*). [*zuhūri, -i]*

zulm: Haksızlık, eziyet, kötülük, fenalık.

ey ḥālūmi o zālīm ile bilmek isteyen
zulm-ile yıkdı gönlūmi ḥālūm ḥarābdur (*Gazel 45, Mısra 6*). [*zulm-ile, --ile]*
‘aceb **zulm** issidür ḥammām alur ḳoynına ol mähı
yanarken āteş-i mihr-i ruḥuñla dā‘imā küḷḥan (*Gazel 143, Mısra 11*). [*zulm,]*
aldı **zulm** ü mekr-ile cānın yakīnī ḥastanuñ
çeşm-i ḥūn-ḥvāruñ gibi olmış sitemger kākülūn (*Kaside 4, Mısra 17*). [*zulm,]*
yok mı ey zālīm ü bī-dād meded sende amān
ka‘be-i cānı yeter **zulm-ile** vīrān itdūñ (*Gazel 110, Mısra 8*). [*zulm-ile, --ile]*
aldı mekr ü **zulm-ile** cānın yakīnī ḥastanuñ
çeşm-i ḥūn-ḥvāruñ gibi olmış sitemger kākülūn (*Gazel 111, Mısra 11*). [*zulm-ile, --ile]*

zulm ü cevr: Zulüm ve eziyet.

ne rüzgār sitemgerligine gāyet var
ne **zulm ü cevrine** ol zālīmūñ nihāyet var (*Müseddes 2, Mısra 22*). [*zulm ü cevrine, -ne]*

zulmet: Karanlık ll gece.

şu 'â'-ı mihr-i ruḥı zülfi **zulmetin** giderüp
Yakînî nûr-ı ḥudâ rûşen itdi şâmunuzı (Gazel 189, Mısra 9). [*zulmetin, -in*]
zulmeti rûşen ider şu 'le-i sûz-ı âhum
bezm-i fûrkatde yanan şem '-i şebistânam ben (Gazel 145, Mısra 5). [*zulmeti, -i*]

zulmet içre: Karanlıkta.

geh ḥāk-i **zulmet içre** biten zerreyem ḥākîr
geh âsumân-ı çârda ḥurşiyd-i enverem (Gazel 126, Mısra 11). [*zulmet içre,]*

zulmet-i hicrân: Ayrılığın karanlığı.

zulmet-i hicrânda kaldum teşne iskender gibi
leblerüñ ser-çeşme-i cân olduğundan baña ne (Gazel 182, Mısra 9). [*zulmet-i hicrânda,]*

zulmet-i şeb: Gecenin karanlığı.

degül encüm ḥalâş olmağa bahtum **zulmet-i şebden**
felekde âteş-i âhum yaḳar yir yir meşâ'ıldür (Gazel 59, Mısra 5). [*zulmet-i şebden,]*

zür: Zorluklar, sıkıntılar.

zür ehli geçindüñ diyü meclisde mey-i nâb
kıldı leb-i sâķī anı mey-dâna tekellûf (Gazel 91, Mısra 13). [*zür,]*

zücâc: Sırça, cam şişe II Âşığın gönlü.

'âşık-ı sâde-dile beñzemek isterse **zücâc**
çalalum taşlara 'ırzın sıyalum nâmûsın (Gazel 152, Mısra 7). [*zücâc,]*

zühd ü 'ibâdet: Dünyâya rağbet etmeyip kendini ibâdete verme; takva.

sen nâzenîne karşı kapuñda niyâzdur
şahn-ı ḥaremde **zühd ü 'ibâdet** didükleri (Gazel 201, Mısra 6). [*zühd ü 'ibâdet,]*

zülâl: Safi, hafif, soğuk, güzel su. II Sevgilinin dudağı.

belâ-yı hecr-ile cân virdi yürken pister-i ğamda
zülâl-i la 'lini emdüm ḥayât-ı câvidân buldum (Gazel 128, Mısra 4). [*zülâl-i,]*

zülâl-i la 'l-i cân-baḥş: Can bağışlayan kırmızı dudağın lezzeti.

zülâl-i la 'l-i cân-baḥşını nûş idüp şafâ bulmaḳ
Yakînî neş'e-dâr-ı âb-ı ḥayvân olmadan yigdür (Gazel 58, Mısra 15). [*zülâl-i la 'l-i cân-baḥşını, -nı*]

zü'l-celâl: Celal sahibi, azamet, izzet ve heybet sahibi Allah.

kılmış 'izāruñ âyînesin şâf **zü'l-celâl**
eclâ cemâle zâtike fi-aḥseni 'ş-şifât (Gazel 18, Mısra 7). [*zü'l-celâl,]*
zekât-ı ḥüsni dirîğ itme ben faķîrûñden
saña cemâl viren **zü'l-celâl** ḥaḳkıyçün (Gazel 164, Mısra 12). [*zü'l-celâl,]*

zülf: Güzel yüzün iki cihetinden sarkan saç.

aşsun ser-i **zülfinde** yakînî kûlin ol şâh
bir bendesinüñ âḫîr ola 'ömri nihâyet (Gazel 19, Mısra 13). [*zülfinde, -i, -nde*]
ḥâl-i bâl-i yakînî-i zârı
mû-be-mû **zülf-i** yâr şerḥ eyler (Gazel 29, Mısra 12). [*zülf-i,]*

şalmağa gerdenüne **zülfümi** yazuk dir-iseñ
 o bu teşvişi benüm boynuma cānā o vebāl (Gazel 117, Mısra 9). [zülfümi, -ü, -mi]
 ğubār-ı cismi berbād eyleyüp **zülfüñsüz** āh itdüm
 anuñçün gird-bād-ı rāh-ı küyuñ baña muğberdür (Gazel 61, Mısra 7). [zülfüñsüz, -üñ, -süz]
 biz ol sevdā ıyüz kim bende geçmeden şafā bulduk
 esir-i bend-i **zülfi** dilberüz āzādumuz yokdur (Gazel 48, Mısra 6). [zülfi, --i]
 mār-ı **zülfiyle** kaşı tığı tılısm olmuş aña
 genc-i ışkı o cüvānuñ dil-i vīrānda yatur (Gazel 56, Mısra 11). [zülfiyle, -i, -y, -le]
 zenaĥdānuñda ey yūsuf-liķā **zülfüñle** zār oldum
 benüm hālüm esir-i bend-i zindān olmayan bilmez (Gazel 67, Mısra 3). [zülfüñle, -ü, -ñ, -le]
zülfüñde çekdi dil ğam-ı ğīsūñı niçe sāl
 tül-i emelle geçdi bu ömr-i dirāzumuz (Gazel 72, Mısra 9). [zülfüñde, -üñ, -de]
 şāne alup destine āġyārdan **zülfin** tarar
 āh ez-dest-i cüvānān-ı perīřān-ıñtilāť (Gazel 83, Mısra 9). [zülfin, -i, -n]
 ĥüsn-i ālem-ġirūñe ey šāhid-i šehbāz **zülfi**
 vālih-i sermest-çesm ü āřık-ı ser-bāz **zülfi** (Gazel 88, Mısra 2). [zülfi,]
 bir ĥümādur mihr-i ālem-tābı kılmış āřiyān
 gird-i ruřsāruñda şanma ey büt-i tannāz **zülfi** (Gazel 88, Mısra 4). [zülfi,]
 baş koşup **zülfüñle** sīneñ öpmege şarkar müdām
 Okıdur uřřāķa cānā küfri ezber kākülün (Gazel 111, Mısra 3). [zülfüñle, -ü, -ñ, -le]
 baş koşup **zülfüñle** sīneñ öpmege şarkar müdām
 Okıdur uřřāķa cānā küfri ezber kākülün (Kaside 4, Mısra 7). [zülfüñle, -ü, -ñ, -le]
zülfi ahd itdi vefā eyleyüp öldürmege līk
 korķarın itmeye ömrüm benüm ol ahde vefā (Gazel 2, Mısra 11). [zülfi,]
 çesmi bir āhū ki řir-efgenlik anuñ piřesi
zülfi bir šehbāzdur kārı anuñ her ān řikār (Gazel 27, Mısra 8). [zülfi,]
 fitnedür **zülfi** kişver-i ıřķa
 ğamzesi mülk-i cāna āfetdür (Gazel 62, Mısra 7). [zülfi,]
zülfi-ile ruřsārın örtüp geçdi ol meh nāz-ıla
 ey dirīġā görmedüm ġün geçdi ömr-i nāzenin (Gazel 155, Mısra 5). [zülfi-ile, --ile]
 refitārı merġüb ġüftārı maťlūb
 ol **zülfi** āřüb ol tarz u āyīn (Gazel 156, Mısra 8). [zülfi,]
 tolařur kākül-i miskīnūñe sevdā-zededür
 dār-ı **zülfüñde** yakīnı ı o ber-dār olsun (Gazel 163, Mısra 12). [zülfüñde, -üñ, -de]
 görindi dāmeni altında şem den pertev
 bilindi olduġı ey māh **zülfüñüñ** şeb-rev (Gazel 166, Mısra 2). [zülfüñüñ, -ü, -ñ, -üñ]
 şu ā ı mihr-i ruşı **zülfi** şulmetin giderüp
 Yakīnı nūr-ı ĥudā şuşen itdi řāmumızı (Gazel 189, Mısra 9). [zülfi,]
zülfin neşim açup ruş-ı cānān görinmedi
 ebr içre qaldı mihr-i dirāřřān görinmedi (Gazel 190, Mısra 1). [zülfin, -in]
zülfinde haşır olur niçe dil eylese ĥırām
 budur o serv-ķadde kıyāmet didükleri (Gazel 201, Mısra 3). [zülfinde, -i, -nde]
 zülfi ġüneř yüzinden açılmaz řehāb-veş
 ĥiç ġün mi gösterür bize baĥt-ı siyāhumuz (Gazel 71, Mısra 7). [zülfi, -i]
 cān murġı **zülfi** pür-ġam-ı dildārı kıldı cāy
 ġüyā řehāb içinde ĥümā yapıdı āřiyān (Gazel 140, Mısra 7). [zülfi, --i]
 ey melek **zülfi** perīřānuña dil baġlayalı
 zār u āřüfte vü pā-māl ü perīřānam ben (Gazel 144, Mısra 3). [zülfi, --i]
 muġber olduñ hem perīřān-rüzġār ey gird-bād
zülfi-i yāruñ āřık-ı řūrīde-ĥālī sen misin (Gazel 158, Mısra 10). [zülfi, --i]
 mū-miyānuña řarılmazsa n ola riřte-i cān
 anı tek bend kıl ol **zülfi** kemend-endāza (Gazel 176, Mısra 6). [zülfi, --i]
 mestāne çesm ü ġonca dehān u şeker zebān
 ķāmet laťif ü **zülfi** muťarrā izār ĥüb (Gazel 15, Mısra 6). [zülfi,]
 řeh-süvārım bu yakīnı nūñ degül sāde hemān
 niçe ser ġaltān olur bu **zülfi** çevġānuñ görüp (Gazel 17, Mısra 16). [zülfi,]
 ĥüsn-i ālem-ġirūñe ey šāhid-i šehbāz **zülfi**
 vālih-i sermest-çesm ü āřık-ı ser-bāz **zülfi** (Gazel 88, Mısra 1). [zülfi,]
 gösterür geh mihr-i rüyın ġāh bir yüzden toġar
 vechi var oldum dise ayyār-ı şüret-bāz **zülfi** (Gazel 88, Mısra 8). [zülfi,]

kaṭ' iderler başını ol zevkdan mahrûm olup
cām-ı la'l-i yāra hırşın eylemezse az **zülûf** (Gazel 88, Mısra 10). [zülûf,]
pisterin berg-i gül itse vechi var ey lāle-ḥadd
oldı her yüzden ser-âmed dilber-i mümtâz **zülûf** (Gazel 88, Mısra 12). [zülûf,]
âteş üzre düddür yâ san'at ızhâr itmege
rûm'a gelmiş hindi' dür zengî-i âteş-bâz **zülûf** (Gazel 88, Mısra 14). [zülûf,]
anı mehtâb eylemiş germiyyet-i mihr-i ruḥuñ
perr ü bâlin yaymış ey meh nitekim şehbâz **zülûf** (Gazel 88, Mısra 16). [zülûf,]
niçe kırtarsun yakînî bend-i ğamdan gerdenin
çeşm cādû ğamze şehhâr ü kemend-endâz **zülûf** (Gazel 88, Mısra 18). [zülûf,]
ölürsem **zülûf** ü kaddüñçün eger ey serv-i ḥoş-bālâ
tûram maḥşerde 'abbâsî 'alemlerle mezârımdan (Gazel 141, Mısra 5). [zülûf,]
başâ çıkmak isteyelden ḥaṭṭ-ı rüyuñ yüz bulup
zülfüñi kıldı perîşân oldı kâfer kâkülün (Kaside 4, Mısra 10). [zülfüñi, -(ü)ñ, -i]
itdüm du'â ki 'ömri dırâz ola **zülfinüñ**
dil didi bu du'âyı ḥaṭṭ-ı müşg-sâya kıl (Gazel 121, Mısra 5). [zülfinüñ, -i, -nüñ]
başâ çıkmak isteyelden ḥaṭṭ-ı rüyuñ yüz bulup
zülfüñi kıldı perîşân oldı muğber kâkülün (Gazel 111, Mısra 8). [zülfüñi, -(ü)ñ, -i]
diller anı şâneler soñra perîşân-ḥâl olur
zülfüñe iñen tolaşmasun mu'anber kâkülün (Gazel 111, Mısra 6). [zülfüñe, -üñ, -e]
zerre-veş mihrüñe ser-geşte olan rûz-ı ezel
kesmeye **zülfüñe** peyvendini tâ şâm-ı ecel (Gazel 118, Mısra 2). [zülfüñe, -üñ, -e]
diller anı şâneler soñra müşevveş-bâl olur
zülfüñe iñen tolaşmasun mu'anber kâkülün (Kaside 4, Mısra 6). [zülfüñe, -üñ, -e]
zülfüñ elemiñi niçe çeksün bu yakînî
tâk oldı ğam-ı ḥasret-i ebrûñ-ıla tâkât (Gazel 20, Mısra 11). [zülfüñ, -üñ]
mecâlüm leşkerin tâtâr-ı **zülfüñ** târ-mâr eyler
karârım gitmege ol ğamze-i ḥûn-ḥvâr olur bâ'is (Gazel 22, Mısra 5). [zülfüñ, -üñ]
ḥüsnüñ artar **zülfüñ** ey meh 'anber-efşân eyleseñ
şem'üñ artar lem'ası târın perîşân eyleseñ (Gazel 100, Mısra 1). [zülfüñ, -üñ]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı **zülfüñ** oldı ser-ber kâkülün (Gazel 111, Mısra 10). [zülfüñ, -üñ]
egerçi aḥşama karşı bakılmaz âyineye
olur 'izârûña **zülfüñ** yanında dil nigerân (Gazel 136, Mısra 12). [zülfüñ, -üñ]
boynuma yir yir girihlerden kemend atmak diler
bir büyük ḥaşm-ıdı **zülfüñ** oldı ser-ber kâkülün (Kaside 4, Mısra 14). [zülfüñ, -üñ]

zülûf ü ruhsâr: Saç ve yanak.

mağribi eyler ziyâret rûz u şeb mâh-ıla mihr
zülûf ü ruhsârıñ ümîdiyle ey feruḥ-liḳâ (Gazel 5, Mısra 16). [zülûf ü ruhsârıñ,]

zü'l-feḳâr: Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan meşhur kılıcı.

ey yakînî ten-i mecrûhdaki her zaḥmum
zü'l-feḳâr-ı müjesinden o şehûñ kan ağlar (Gazel 30, Mısra 10). [zü'l-feḳâr-ı, -ı]
dostum ğamzeyle kim ağıyârûña kılduñ nigâh
zü'lfeḳâr'ın şaldı küffâr üstine güyâ 'alî (Gazel 195, Mısra 6). [zü'lfeḳâr'ın,]

zü'lfeḳâr-ı ğamzeñ: Hz. Ali'nin ucu çatallı, ortası yivli olan çok meşhur kılıcı. II Sevgilinin keskin yan bakışı.

zü'lfeḳâr-ı ğamzeñ için tende açup şerhalar
ser-be-ser eṭrâfını kıldum münakkaş yâ 'alî (Gazel 195, Mısra 3). [zü'lfeḳâr-ı ğamzeñ,]

zülfeyn: İki zülûf. / Yüzün iki yanından sarkan saç lülesi.

iki şeh-perdür iki **zülfeynüñ**
ey perî gözlerüñ piristüdür (Gazel 52, Mısra 5). [zülfeynüñ, -üñ]

zülfi-i 'anber-büy: Anber kokulu saç.

āşüfte oldum rüyüña hem **zülfi-i 'anber-büyüña**
dermān arayu kūyüña geldüm meded geldüm meded (*Gazel 25, Mısra 3*). [*zülfi-i 'anber-büyüña, -n, -a*]

zülfi-i cānān: Sevgilinin saçı.

niçe şürîdeler dil bağlamışdur **zülfi-i cānāna**
benüm üftāde gönlüm düşdi ol çāh-ı zenaḥdāna (*Gazel 171, Mısra 1*). [*zülfi-i cānāna,]*

zülfi cemāl: Sevgilinin güzel saçı.

ister tavāf eyleye bī-perde dil velī
zülfi cemāl-i ka'be-i yāra niḳābdur (*Gazel 44, Mısra 16*). [*zülfi cemāl-i,]*

zülfi-i dil-āvīz: Gönül çekici zülfi.

ḥasret-i **zülfi-i dil-āvīzün-ile** şeydāyuz
āḥ kim 'ömrümüzi ḳapladı bu tül-i emel (*Gazel 118, Mısra 5*). [*zülfi-i dil-āvīzün-ile, -ile*]

zülfi-i dilber: Sevgilinin saçı.

demün'den **zülfi-i dilber** gibi 'ālem müşg-bār olmaz
gerekse ey şabā her gice şahrā-yı ḥoten'den geç (*Gazel 23, Mısra 7*). [*zülfi-i dilber,]*

zülfi-i girih-gīrin: Düğümlü, kıvrım kıvrım saç.

ol perī **zülfi-i girih-gīrini** zencīr itmiş
dil-i dīvāneme bend itmege tedbīr itmiş (*Gazel 82, Mısra 1*). [*zülfi-i girih-gīrini, -i*]

zülfi-i kāfir-kīş: Kafir dinlinin saçı.

zülfi-i kāfir-kīş gibi ḳorḳarın başdan çıkar
āteş-i ruḥsāruña ki secde eyler kākülün (*Kaside 4, Mısra 3*). [*zülfi-i kāfir-kīş,]*

zülfi kemend: (Sevgilinin) saçının kıvrımı.

zülfi kemendi cān ü dili bende geçti āḥ
cān ü göñül'den itdi cüvānī beni esīr (*Gazel 37, Mısra 7*). [*zülfi kemendi, -i*]

zülfi-i leyli: Kara saçlı.

zülfi-i leyli'ne 'arz-ı ḥāl iderin
'ışḳ-ı mecnūn elümde şüretdür (*Gazel 64, Mısra 15*). [*zülfi-i leyli'ne, -ne*]

zülfi-i nigār: Sevgilinin saçı.

sünbülü ḡāyet perīşān eyledi **zülfi-i nigār**
kāmet-i bālāsı itdi nite kim şimşadı pest (*Gazel 21, Mısra 7*). [*zülfi-i nigār,]*
her şehir ḥīle-ile **zülfi-i nigār** oḥşamaḡa
cest-bāz olmaya ḥīç bād-ı şehir'den nāzūk (*Gazel 99, Mısra 5*). [*zülfi-i nigār,]*
seyr idüp **zülfi-i nigārı** dime kim kākül budur
gülsitān-ı 'izz ü nāz içindeki sünbül budur (*Gazel 53, Mısra 1*). [*zülfi-i nigārı,]*
müşevveş eyledi **zülfi-i nigārı** gülşende
şabā tōḳındı meger sünbül-i perīşānuñ (*Gazel 102, Mısra 9*). [*zülfi-i nigārı,]*
çemende sünbül-i **zülfi-i nigārı** ey yüzi gül
Ruḥuñda tūr-ra-i 'anber-feşāna beñzetdüm (*Gazel 131, Mısra 7*). [*zülfi-i nigārı,]*

zülfi-i perīşān: (Sevgilinin) daḡmık saçları.

âh kim bağlandı dil **zülf-i perîşānuñ** görüp
düşdi gönüm yūsuf ı çāh-ı zenaḥdānuñ görüp (*Gazel 17, Mısra 1*). [*zülf-i perîşānuñ,]*
fitne başı neydügin bildi dil-i şürde-ḥāl
ey perî-peyker ser-i **zülf-i perîşānuñ** görüp (*Gazel 17, Mısra 4*). [*zülf-i perîşānuñ,]*
olur dīvāne dil yād itseler **zülf-i perîşānuñ**
añulsa kākülün yağma ider ‘aqlum perîşānlık (*Gazel 93, Mısra 3*). [*zülf-i perîşānuñ,]*
dil-i dīvānemi ser-ḥālka iden ‘uşşāka
ḥālka-i silsile-i **zülf-i perîşānuñdur** (*Gazel 50, Mısra 8*). [*zülf-i perîşānuñdur, -dur]*

zülf-i pür-çîn: Kıvrım kıvrım saç.

ol çeşm ü ebrü ol **zülf-i pür-çîn**
ol ḳadd-i dil-cü ol ḥāl-i müşğîn (*Gazel 156, Mısra 1*). [*zülf-i pür-çîn,]*
ol sükkerîn-leb ol sîb-ğabğab
ol ḥāl-i kevkeb ol **zülf-i pür-çîn** (*Gazel 156, Mısra 14*). [*zülf-i pür-çîn,]*

zülf-i pür-ḥam: Sevgilinin kıvrımlı saçları.

‘anberîne gibi zîbādur o **zülf-i pür-ḥam**
gerdenün üzre girihlerle o gîsü da güzel (*Gazel 119, Mısra 3*). [*zülf-i pür-ḥam,]*

zülf-i siyāh: Siyah saç.

şanmışam ebr-i siyehden meh-i nev itdi tulü‘
güşe-i **zülf-i siyāhında** görüp ebrüsün (*Gazel 152, Mısra 4*). [*zülf-i siyāhında,]*

zülf-i siyehkār: Günahkar, kötü saç. (Âşıkları kötü duruma düşüren sevgilinin saçı); siyah saç.

şerḥ-i sübhānellezî esrā yazar ḥatt-ı ruḥuñ
leyle-i mi‘rāc dur **zülf-i siyehkārūñ** hemîn (*Kaside 2, Mısra 36*). [*zülf-i siyehkārūñ,]*

zülf-i yār: Sevgilinin zülfleri. Sevgilinin yüzünün iki yanından sarkan saç lülesi.

görüp âşüfte olduğum iller
zülf-i yāra uzatma el didiler (*Gazel 34, Mısra 18*). [*zülf-i yāra,]*
gönlümü **zülf-i yāra** bend itdüm
gör o dīvāneye ne bend itdüm (*Gazel 134, Mısra 1*). [*zülf-i yāra,]*
ey yaḳîñî sen anuñla çıkamazsın başa
bağlama ‘aḳıl-ısañ gönlüñi **zülf-i yāra** (*Gazel 174, Mısra 14*). [*zülf-i yāra,]*

zülfün esîriyüz: Saçların tutsağı II Sevgilinin saçlarının tutsağı olan âşık..

zülfün esîriyüz budur ancak günāhumuz
‘afvuñ revādur olsa şehā ‘özü-ḥvāhumuz (*Gazel 71, Mısra 1*). [*zülfün esîriyüz, -yüz]*

zülfün ğamı: (Sevgilinin) saçından dolayı duyulan keder.

cān ü dil maḥzūn olup âh itseler her dem n‘ola
ey perî **zülfün ğamı** hem andadur hem bundadur (*Gazel 43, Mısra 8*). [*zülfün ğamı,]*

zülfün-içün: Saçların uğruna.

kāşki biñ cānum olsa tende ey leylā-hırām
zülfün-içün her birin mecnūn-ı şeydā eylesem (*Gazel 127, Mısra 6*). [*zülfün-içün,]*